~~Cax. 1b.~~

Est. 50

n.º 2

R.14
6/1

Regia del
Sibados que

...estruera ...
...agima ... prouina
le ... Viniere
... dia de las quatro temporas

...pg. conestas a...
lesta cuita maitina
tiempo las lectiones
Dos del libro qu...

[illegible] brado xu [illegible] & exu ffs [illegible]
[illegible] tws 5 [illegible]
[illegible] exu ffs & [illegible]
[illegible] two [illegible] bon [illegible] [illegible]

Preclariſſimū atqz diuinū opus quod [illegible] cunctis verbi dei declamatoribus per utile ac neceſſarium. Compoſitū atqz colle ctum [illegible] per reuerendum patrem magiſtrum [illegible] prouincie francie prouincialē vicariū ſup [illegible] vulgariter nūcupatos ([illegible]) Ubi diuini pre [illegible]

Venundatur Pariſius a Johāne petit in vico ſancti Jacobi ſub interſignio Lilii aurei.

De cella Tuions.

Frater quidam diui ſeraphiciqꝫ patris franciſci regule ꝓfeſſor ac ṽbi dei declamator: licet immeritus honorabili viro magiſtro martino morin impreſſorie artis ſolertiſſimo ſalutē. Cū iuxta illam horaciū tritam ſententiam gaudeāt breuitate moderni: fruſtraqꝫ fiat per plura quod paucis digeſtum eſſe potuit: hinc ego ſolicite circunſpecta tabula quam preſenti puſculo prepoſitam dudum ſub alio volumine īpreſſeras attendonedū eā laborioſā verumetiā ſcabroſā ſeu cōfuſam nō paruū legētibꝰ poſſe ꝑſtare offendiculū ꝓpter quod ne tanti actā reuerendi patris minus gratꝰ ſit (ne dicā diſpliceat) labor: cuiuſdam circūſpecti fratris lucubratione ac prouidentia aliaꝫ tabulā repertoriam eorū que in preſenti ſumma plenius congeſta ſunt fieri procuraui: que ⁊ alphabeticum pre ſe fert ordinem ⁊ ſeriei foliorum ſeu cartarum libelli conquadrat punctiſqꝫ ⁊ litteris ſuper certis materijs aſterici vice collocatis punctati correſpondet. Accipe igitur ⁊ grataꝫ habeto: eamqꝫ pro tanti patris reuerentia cuius laus ē in eccleſia dei vt prodeſſe poſſit legentibus: impreſſioni commenda mercedem a domino fructumqꝫ ab emptore percepturus. Uale ex noſtro cōuentu fratrum minorum Rothomageñ.

¶ Metrum epygramma ad lectores.

¶ Uos quibus eloquij diuini credita cura eſt
Si ſtite queſo gradum. vos ego conuenio
Gemma diu latuit denſis ſuppreſſa tenebris
Que nunc in lucem geſtit adeſſe nouam.
Si vos librorum grauat ingens ſarcina: plane
Innumeros vobis paruula ſumma tenet
Memphiticos vates plato pitagoraſqꝫ requirunt
Aſtrologi vt fiant vanaqꝫ conſpiciant
Doctus apolonius fugientem philoſophiam
Toto orbe inſequitur vt ſapiens fieret
Quid ni ergo ſummam preſentem ſuſcipietis
En vos inſequitur exiguo precio
Hec ſi prodierit preſſoris ab arte periti
Terſa carens mendis: ardua res aderit
Eſt in ea preſto diui fragrantia iuris
Cui ſacri arridet canonis armonia
Preterea patet hic ſententia theologorum
Doctoreſqꝫ ſacri quos colit eccleſia
Porro nec abſcripta eſt ab eadem philoſophia
Nec poeſym autoris preterit ingenium
Hic ferme a cunis coluit dum palladis arces
Quod multum exauſit fudit ⁊ in reliquos
Tabula cuiuſdam vigili renouata labore
Libri materias indicat e placito.

¶ A De abſtinentia.
Abſtinētia triplex reperit̄ vʒ idifferēs vitupabilis ꝛ laudabil' f.xcvj.ꝛ.xcviij. A B
Abſtinentia laudabilis eſt duplex vʒ a cibo ꝛ a pctō.fo.xcviij.
Abſtinentie tria ſunt inductiua. vʒ cōſideratio pſuaſiue exemplaritatis/allectiue vtilitatis/ꝛ pceptiue auctoritatis. ibidem ſecundo puncto. A B C
Abſtinentie vtilitas triplex ponitur vʒ ꝙ eſt purgatiua illuminatiua:ꝛ perfectiua.ibidem.
Abſtinētia pficit hoiem tripl'r vʒ ꝙ mētē eleuat/orōnē adiuuat/et meritū augmentat.ibid. D
¶ De abuſu.
Abuſus triplex ꝯtra votū paupertatis/vʒ cupiditatis/partialitatꝭ ꝛ ppͥetatis.fo.xlvij. A D E
Abuſus cupiditatis religioſorū eſt triplex.ibidem. A B D
Abuſus contra votum caſtitatis eſt triplex.fo.xlviij. F G H
Abuſus contra votum obediētie triplex.ibidem. I K L
¶ De accidia.
Accidia quid ſit:qūo aliqñ ē mortale ꝛ aliqñ veniale.fo.clv.
Accidia a nobis vitanda triplici cauſa.ibidē primo ſecundo ꝛ tertio punctis.
¶ De adulterio.
Adulterium abominandum eſt ppter tria.folio.cij.ſecundo puncto. M N O
Adultere mulieri qd ſit cōſulēdū ſup filio ei⁹ adulterino.f.ciij. R S
Adulteriū qd ſit ꝛ quō eſt ſpecies luxurie.fo.cxcij.
¶ De adulatione.
Adulatio quid ſit, fo.cxxxvj.
Adulationis tres ſunt ſpecies. ibidem. F G H
Adulatio an ſit venialis vel mortalis.ibidem ſecundo puncto.
Adulatio licita fit tribus modis ibidem. A
Adulatio poteſt eſſe peccatū veniale tribus modis.ibidem. B
Adulatio poteſt eē peccatū mortale tribus modis.ibidem. C
Adulationis tria ſunt remedia. fo.cxliij.iij.puncto.
Adulatio inducit hominē ad peccatū.tripliciter.ibidem.
Adulatores cantant ſuper mortuis pctōꝛib⁹ officiū de placebo: ſed nolunt incipe a dirige.ibid. B
¶ De aduocatis.
Aduocat⁹ peccare poteſt tripl'r. primo p negligentiā.ſcdo p ignorantiā/ꝛ tertio p maliciā. folio. clxxvj.iij.puncto.
Aduocati defendunt interdū cauſam iniuſtā ignorant̄ q̄ qdē ignorātia pt ꝓuenire q̄drupl'r.ibidē. C.
Aduocationis officiū de ſe eſt licitum ꝛ bonū.ibidem. D
Aduocati interdum plus nocent in vno die ꝙ omnes latrones poſſent in vno anno.ibidem.
Aduocatus ſcienter defendēs iniuſtam cauſaʒ grauiſſime peccat ꝛ hoc pōt multipl'r.ibidem. F
Aduocatus interdū deficit ꝛ peccat per ꝑtinaciā interdū p puraʒ auariciā q̄ fit cās iuſtas ſcienter defendat.ibid. G.ꝛ.F.clxxvij. H
¶ De amore ſui.
Amor ſiue dilectio ſui eſt triplex ſcʒ naturalis/criminalis.ꝛ ſpūalis.fo.lxx. ¶ De amore pximi.
Amare damnatos an debeam⁹. fo.lxxj.
Amare beatos ſi debeam⁹ ꝛ quō ibidem. B

Amare viatores quomodo dbea
mus.ibidem. C
Amare inimicos quō debeamus
ibidem. E F
Amare proximum quid ſit/ꝛ qs
ſit ꝓximus.ibidem. D
Amoris duplex eſt effectus.ibi=
dem. F
Amare ꝓximū debemus ꝓpter
tria.folio.lxxij.ſecūdo pūcto.
Amor ꝓximi quomodo ꝓponit
nobis in ſacra ſcriptura.ibidem.
tertio puncto.
Amor ꝓximi triplicem debet ha
bere benignitatē.ibidē. B C
Amare ꝓximū debem⁹ ſicut nos
ꝛ hoc tripliciter folio.lxxiij. F
Amor ꝓximi ſophiſcatur ꝛ falſifi
catur per tres alios amores.
ibidem. G
Amor carnalis quomodo ſe ab=
ſcondat ne videri poſſit ſub quin
tuplici pallio:ibidem. H

¶ De anima.

Anime dignitas oſtendit ex tri=
plici conſideratione.folio.xx.
Anime dignitas quo ad ſuam cō
ditionem cognoſcitur tripliciter.
ibidem. A
Anime potentie ſunt idem reali=
ter ꝛ eſſentialiter.ibidem.
Anime potentie actibus coniun
cte diſtiguntur realiter.ibidem.
Anime duratio eſt perpetua et i=
mortalis.ibidē. B
Anime finalis ordinatio eſt bea
titudo.ibidem. C
Aiam ſuā aliqui vendunt/ aliqui
perdunt/aliqui impignorant:ali
qui ꝓ nichilo dant.fo.xxj.
Aie dignitas etiā cognoſcitur ex
comparatiōe ad alias creaturas
ibidem ſecundo puncto.
Aia cū ſit tā nobilis vtitur tamē
corpi tā vili ꝓpt tria.ibid.C.D.
Anime dignitas et tertio cognoſ=
ci pōt ex parte diuīe appreciatio
nis.ibidem tertio puncto.

¶ De auaricia.

Auaricia qd ſit ꝛ quando eſt pec
catum mortale.fo.clix.
Auaricia ꝙ deforme ſit peccatū:
ꝛ quomodo itelligitur ꝙ ſit ydo=
lorum ſeruitus.ibidē. B C
Auaricia eſt deteſtanda ꝛ fugien
da ꝓpter tria ibid.j.ij.iij.punctꝭ.
Auaricia ꝙ deteſtabilis fuit etiā
paganis ꝛ philoſophis.ibidem ꝑ
mo puncto.
Auaricia ſpecialiter apparet de=
teſtabilis propter tria.fol.clxx.
tertio puncto.
Auaricia generat contemptū dei
ꝛ etiam verbi eius/ꝛ impedit rei
aliene reſtitutionem ꝛ multa alia
ibidem. C D E F
Auarorum fatuitas multiplex.
ibidem. G
Auaricia ꝙ multiplici morbo cō
paretur.clxxj.K.L.M.N.O.P
Auari quomodo maledicantur.
i ſcripturꝭ ſacrꝭ.ibidem. R
Auaricia mercatorum multiplex
ponitur.ibidem.ꝛ fo.clxxij.

¶ B De bello.

Bellum triplex reperitur vꝫ mo
noſticum yconomicum ꝛ politicū
fo.lxxvij.
Bellū monoſticū eſt triplex.ibid
ꝑmo puncto.
Bellū yconomicū qd ſit ꝛ quomo
do aſſignari poteſt.ibid.ij.pūcto
Bellum politicum ad hoc ꝙ ſit iu
ſtum tria reqrit.ibid.iij.puncto.
Bella iniuſta mouentes videntur
peiores demonibus.ibidem. D

¶ De blaſphemia.

Blaſphemia qd ſit ꝛ contra que
ꝓferri dicatur.fo.clxij.

Blaſphemia fieri poteſt triplicit. ibidem p̄mo puncto.
Blaſphemia vocalis ex delibera tione facta eſt pctm̄ mor.clxiij.B
Blaſphemia triplex reperitur. ibidem ſecundo puncto.
Blaſphemie vicium eſt deteſtabi le ꝓpter tria.clxiiij.tertio puncto
Blaſphemie pctm̄ ſingularit aſſi milat hoiem demonib⁹.ibidē. B
Blaſphemia eſt adeo enorme pec catū vt excedat etiam horrēdiſſi ma peccata.ibidem. C D
Blaſphemantes plus peccant ꝙ̄ qui crucifixerunt dn̄m triplici ra tione.ibidem.
Blaſphemia eſt viciū acerbiſſime punitionis. folio eodem.et folio clx. G H J K
C ¶ De charitate dei.
Charitas dei nobis eſt ieffabilis fo.xij.
Charitas dei nobis apparet tri pliciter.ibidē.j.ij.et.iij.punc tis
¶ De charitate creata.
Charitatē habere monemur i ſa cra ſcriptura multiplicit.fo.lxiij.
Charitas virt⁹ tres habet excel lentias.ibidē.p̄mo.ij.⁊.iij.pūct.
Charitas triplicē habet neceſſita tē:ſiue eſt neceſſaria triplicit.ibi dē p̄mo puncto. A B C
Charitas hꝫ triplicē vim. D E F
Charitas eſt precioſa ꝓpter tria ſecundo puncto. A B C
Charitas habet viꝫ fortificatiuā tripliciter.ibidem.iij.pūcto A B
Charitatē inducūt in nobis orō: ⁊ meditatio.fo.lxv. p̄mo puncto.
Charitas in nobis orit precipue ex triplici meditatōe.ibid. A B C
Charitatem habere tria nos ex hortant.ibidem. A
Charitatē inducit triplex obliga tio memoranda.ibidem. B
Charitas etiam ꝓcedit ex tripli ci beneficio gubernationis deuo te conſideratio.ibidem in fine.
Charitas triplex eſt operatio de ſideranda.ibidem. C
Charitatē inducit in nobis tripli cis bñficij cōſideratio.ibid. D
¶ De caſtitate.
Caſtitas qd ſit habes.fo.c.
Caſtitatē tenere inducunt tria ibid.j.ij.⁊.iij.punctis.
Caſtitatis gradus triplex reperi tur.fo.cj.
Caſtitas coniugalis eſt valde lau dabilis.ibidem.
¶ De certitudine.
Certitudo triplex repit.f.lviij.k
¶ De cogitationib⁹.
Cogitatiōes ſunt in triplici drīa. fo.cxxj.j.puncto. C
Cogitationes male ſunt p̄parati ue domicilij dyaboli.ibid.
Cogitatio gignit delectationem delectatio affectionē ⁊c. ibid. E
Cogitationes male vincunt per tria remedia.cxx. F G H
Cogitationes noxie reprimētur ex triplici amara mēoria ibid. J
¶ De confeſſione.
Confeſſionē facere iducunt tres potiſſime cōſideratiōes.fo.cc.iij.
Confiteri deberent hoies libēter ꝓpter triplicē dei benignitatem. ibidē.j.puncto.
Confeſſionis ſexdecim ſunt vtili tates.ibid.ij.puncto.
Confeſſio facienda eſt ꝓpter tri plicem neceſſitatem.fo.cciiij. tertio puncto.
Confeſſio qn̄o ſit de lege nature/ ⁊ qualiter ibidem. A
Confeſſio quid habeat pro forma li ⁊ ꝯpletiuo.fo.ccv. C.
Confeſſionis celatio quomodo

neceſſaria ſit ⁊ quomodo eſt de le ge nature. ibidē.
Confeſſionis ſigillum quid ſit ⁊ q̃uo ſunt ſeptē ſigilla arctātia hominē ad tacendū ſub pena peccati mortalis. fo. eodē. R D M
Confeſſionis diſpoſitio debet habere tria. ccvj. p̄mo. ij. ⁊. iij. punctis.
Confiteri debite volentē expedit decē premeditari. ibid. j. puncto.
Confeſſio debet eſſe feſtina ꝓpter tria. ibid. ij. puncto.
Confiteri tenentur peccatores ⁊ quomodo/⁊ qñ. ⁊ quibus caſibus tenentur ſtatim habita oportunitate. ibidem. B
Cōfeſſionis feſtinatio quo ad etatem et quando eſt facienda. folio D E F
Confeſſionis diſcretio debet eſſe triplex. iij. puncto.

¶ De confeſſore.

Confeſſoris idoneitas debet attēdi tripliciter. fo. eod. D. E. G.
Confeſſoris auctoritas quomodo debet attendi. ibidem. D
Confeſſor exiſtens i peccato mortali ⁊ abſoluens aliquem peccat mortaliter. ibidem. F.
Confeſſoris ſcientia qualis debeat eſſe. ibidem. G
Confeſſor totiens quotiens ſe ingerit ad confeſſiones audiendas ingerit ſe ad reſpondenduꝫ corā deo pro illis. ibidem.

¶ De confeſſionis exp̄ſſione.

Confeſſionis expreſſio ad hoc ꝙ ſit recta debet habere tria. ccviij
Confeſſionis manifeſtatio debet eſſe recta tripliciter. ibidē.
Cōfitētes pleriqꝫ ⁊ multipliciter ſe excuſant. fo. eodē puncto. ij.
Confitende etiam ſunt circunſtātie peccatoꝝ quarū triplex eſt differentia. ccix. iij. puncto.
Confitende ſunt ad minus circūſtantie ad aliō genus peccati trahentes. ibidem. D
Confeſſionem concomitari quomodo debet amaritudo compunctionis. fo. eodem.
Confeſſionis erubeſcentia cauſari poteſt tripliciter. ibidem p̄mo puncto.
Confeſſio redditur interdum inutilis ⁊ reiteranda propter tria. folio. ccix. p̄imo/ſecundo ⁊ tertio punctis.

¶ De contritione.

Contritio q̄d ſit. fo. cc.
Contritio tria debet habere: videlicet amaram peccati deteſtationem/ſecundo erectam ſpei affectionē. tertio votiuam confitēdi ꝓmiſſionem. folio eodem. j. ij. ⁊ tertio punctis.
Contritionis ꝑfectio triplex requiritur. videlicet ꝙ ſit extenſiua intenſiua/⁊ duratiua. fo. ccj.
Contritio etiam debet eſſe de venialibus ⁊ quomodo. ibidem primo puncto.
Contritio debet ſe extendere ad omnia peccata. ibidem. C.
Contritio q̄uo debet eſſe intenſa. ibidem ſecundo puncto.
Contritio debet durare per totā vitam. ibidē tertio puncto.
Cōtritio exigit tres veritates q̄s ponit magiſter iohannes gerſon fo. ccij. C. D. E.
Contritionem inducere deberēt tres cōſiderationes. ibidem.
Conteri debet peccator eo ꝙ offēdit tria precipua. ibidem primo puncto.
Conteri deberet pctōr eo ꝙ tria

precipua amiſit ibidem ſecundo puncto.

Conteri deberet etiam peccator alia triplici ratione ibidem tertio puncto.

Contritionē inducere deberent ſeptē conſiderationes ibidē. C

¶ De conſenſu.

Conſenſus in delectatione eſt duplex fo.cxx.

¶ De contentione.

Contentio quid ſit ⁊ quomodo fieri poteſt tripliciter. fo.cxlix.

Contētio tria mala generat ibid. primo ſecūdo et tertio pūctis.

¶ De contumelia.

Contumelia quomodo ſit et quis dicatur contumelioſus. fo.clv.

Contumelia differt a conuicio ⁊ improperio ibidem

Contumelia vnde oriatur fo.eod primo puncto.

Contumelia fieri pōt tripliciter ibidem ſecundo pūcto. A B C

Contumelia eſt interdum ſufferēda patienter ibidem. D E

contumelia ſi detractiōi comparetur grauior iudicari poteſt ibidē tertio puncto.

Contumelioſus quomodo debeat ſatiſfacere ibidem A

¶ De conſcientia.

Conſcientia quid ſit fo. xlix. prio puncto.

Cōſcientia quomodo differt a ſinderesi ⁊ vbi ſit fo.l.

conſcientia quintuplex inuenitur ibidē ſcdo pūcto A B C D E

Conſcientia ſiue recta ſiue nō ſēper obligat fo.eodem tertio puncto.

conſcientie error prouenire ſolet ex tribus ibidem. A B C

De conuerſione peccatorum.

Conuerſio peccatorum eſt valde deſiderabilis propter tria fo.cxcv

¶ De corpore humano

Corporis humani vilitas patet ex tribus fo.xix. primo ſecūdo et tertio punctis.

¶ De correctione paterna.

Corrigere debent parentes filios propter tria fo.xc. tertio puncto.

De correctione fraterna

correctio fraterna habet triplicē conſiderationem fo.xxxv.

Correctio fraterna an ſit in precepto ibidem.

correctio fraterna tripl'r omitti poteſt ibidē. B C D

Correctionis fraterne triplex eſt fructus deſiderabilis fo.xxxvi. primo ſecundo et tertio punctis.

Correctiōis fraterne ſpecificatio fo.xxxix.

Correctio eſt duplex vna eſt actꝰ charitatis: alia eſt actus iuſticie. fo.xxxviij. A.

Correctio iuſticie nō eſt dimittenda ꝑpter tribulationem eiꝰ qui corrigitur ibidem.

Correctio vt eſt actus iuſticie ſolum pertinet ad preſidentes qui triplices aſſignantur. ibidem primo ſecundo et tertio punctis.

Correctionis fraterne modificatio ibidē.

Corrigere volens alium ſalubriter correctione fraterna debet obſeruare quinq; documenta ibidē. primo puncto.

Correctio fraterna debet habere modū correſpondentē culpe vt videlicet culpa publica publice/⁊ ſecreta ſecrete corrigatur. f.xxxviij ſecūdo puncto.

Correctio fraterna quo ad peccata occulta aliis nociua quomodo debeat fieri ibidem. A

Corrigendum ſi ſciat qđ ſubdit⁹ an teneatur obedire ꝑlato iubenti vt reuelet ibidem. B
Correctionis fraterne qs debet eſſe finis ⁊ intentio. ibidem tertio puncto.
Correctiōis cā licitū eſt iterdū alteri ꝟbū ꝯtumelioſū dicere ibidē. A
Corrigēs iferior ſuū ſupiorē nūq̄ꝫ dꝫ obiurgatiōib⁹ vti ibidem B
Correctio obiurgatoria aliqñ pl⁹ afficit q̄ꝫ ꝑficit. ibidem C

¶ D De deo

Deum eſſe icomꝑhenſibilem quomodo itelligatur fo. j. B
Deum eſſe longitudinem: latitudinem ⁊ profundum quomodo itelligatur. fo. ij. C
Dei ſcia ifallibilis videt oīa gñaliter. fo. ij. ⁊. iij. ꝑmo. ij. ⁊. iij. pūct.
Dei ꝓuidētie iexplicabilis diffinitio diſtictio ⁊ ſignatio tangit̃ ꝓlixe ſatꝫ. fo. 3. iiij. ꝑ. ij. ⁊. 3. pūctum.
Dei potentia iuicibilis triplicem habet conditionem. fo. v. primo ſecundo ⁊ tertio punctꝫ.
Dei iuſticia iflexibilis apparet i triplici effectu. fo. vj.
Dei ire formidabilis tres ꝯditiones ponūt̃. f. viij. x. ⁊. xj. ꝑ. ij. 3. pū.
Dei charitas ieffabilis appet itriplici bñficio. f. xij. ꝑ. ij. ⁊. 3. puuc.
Dei mīe deſiderabilis triplices ponuntur effectus. fo. xiij. pꝛio. ij. ⁊. 3. punctꝫ.

¶ De delectatione peccati.

Delectatio peccati vnde oriatur fo. cxxij. ij. puncto
Delectatio qñ ſit mortale ⁊ qñ nō ⁊ quō diuerſimode pōt haberi reſpectu diuerſorum ibidē. A. B. C
Delectatio aliqñ ſuggerit̃ / aliquādo repellit̃ / aliquando retinet̃ / aliquando placet ibidem. B. C.

¶ De delicijs.

Delicie tres habent peſſimas vanitates. fo. xxx.
Delicie ⁊ voluptates huius mūdi ſunt fugiēde q̄ntuplici ratione fo. xxxj. 3. puncto. A

De deriſione.

Deridere alterꝫ aliquādo ē pctm̄ mortale ⁊ aliquādo vēiale. f. clvj.
Deriſio vitāda eſt ꝓpter tria. ibidem ꝑmo. ij. ⁊. 3. punctꝫ.

De detractione.

Detractio quid ſit habes fo. clj.
Detractio eſt abomiabilis ꝓpter tria fo. clij. primo puncto.
Detractionis offenſa apparet triplr̃. ibidem. B. C. D.
Detractor comparatur triplici viliſſime beſtie ibidem. E. F. G.
Detractor quomodo tenet̃ reparare famam quā abſtulit ibidē. H
Detractorem audiēs peccare poteſt tripliciter. fo. cliij. A. B C. ſecundo puncto.
Detractioni opponunt̃ tria remedia. fo. cliiij. tertio pūcto. A. B. C

De dilectione dei paſſiua

Dei dilectio triplicem habet modum. fo. lxvj. ſecundo puncto. A. B. C.
dei dilectio debet eſſe dulcis / prudens / ⁊ fortis. fo. eodem. G. F.
Dei dilectio debet eſſe ꝓpter ip̄m finaliter: pre omnibus ordinabiliter: ⁊ ſupra omnia appreciabiliter ibidem. G. H. J. K.
Deus an debeat ⁊ poſſit diligi ꝓpter ſua beneficia. ibidem H
Dei dilectionem oſtendunt tria ſigna ibidem ⁊ fo. lxvij. tertio puncto. A. B. C.
Dilectio dei quid ſit ⁊ quomodo eſt duplex videlicet dilectio cōcupiſcentie / ⁊ dilectio amicitie. ibidem. C. D. E.

¶ De dilatiōe bonorum operuꝫ.

Dilatio conuerſionis peccatoris nullaten⁹ facienda eſt ꝓpter tres conſiderationes fo.clxvij.
Differēs agere bona aut emendare vitam offendit deum tripliciter ibidem.j.puncto.A.B.C.
Dilatio periculoſa eſt valde propter tria ibidē.iij.punc.A.B.C.
Dilatio damnoſa eſt propter tria ibidem.iij.punc.A.B.C.
Differens cōuerſionem ſuam iniquus eſt tripliciter ibidem. B.
Dilatio cōuerſiōis oſtenditur fatua tripliciter clxviij.C.D.E.

¶ De diſcretione

Diſcretio neceſſaria ē maxime religioſo ad attingendum altiorem gradum perfectionis fo.xliiij.primo puncto.
Diſcretio neceſſaria eſt in quinqꝫ ibidem.A.B.C.D.E.

¶ De diſciplina.

Diſciplina quomodo neceſſaria ē religioſis fo.xliiij.ſcđo puncto.
Diſciplina capit̃ tripliciter ibidē.
Diſciplina quomodo differt a bonitate ⁊ ſcientia ibidem.

De diſcordia.

Diſcordia vnde oriatur ⁊ ex quibus cauſis fo.cxlviij.
Diſcordie ſunt due cauſe potiſſime ibidem
Diſcordia eſt fugiēda propter triplex detrimentuꝫ. ibidem primo ſecundo ⁊ tertio punctis

De diuitijs

Diuitie ſunt dānabiles triplici ratione fo.xxvij.ABC.
Diuitiarum iordinata affectio tribus ſignis oſtendit̃.xxviij. B
Diuitie etiaꝫ vane ſunt ꝓpter triplicem conditionem.fo.xxix. B.C.D.
Diuitie habent laborē in acquirēdo:timorem cuſtodiendo:et. dolorēꝫ i ꝑdendo ibidem.iij.puncto

De duplicitate.

Duplicitas triplex reperitur.folio.clxvij.ſecundo puncto.

¶ E de ebrietate.

Ebrietas qñ ſit mortale vel non. fo.clxxxiiij.ſecundo puncto
Ebrietas tria in nobis mala cauſat ibidem

de eleuatione mentis

Eleuatio mētis acquiritur tripl'r fo.xlvj.tertio puncto in fine.

de elemoſyna

Elemoſynam facere tria nos iducere debent fo.lxxix.
Elemoſyne facte triplex ē ſpecialis vtilitas.fo.lxxx.
Elemoſyna quō ſit in ꝑcepto ⁊ de quibus fieri debeat ibidem. B
Elemoſyna ad hoc vt fiat recte triplicem debet habere diſcretioneꝫ fo.lxxxj.j.ij.⁊.iij.punctis
Elemoſynam non poſſunt facere quattuor genera hominum folio. lxxxvij.A.B.c.
Elemoſynā recipientium tria ſūt genera reſtituere tenentur.ibidē ſecundo puncto.
Elemoſinam fieri oportet de bonis iuſtis.ibidem.G.H.J.
Elemoſyna dari debet ordine debito vbi ſunt nouem conſiderāda fo.lxxxiij.tertio.puncto.
Elemoſyne ꝯditiōes ponunt̃ ibiđ

de excommunicatione.

Excommunicari nullus debꝫ niſi ꝓ pctō ꝯtumatie annexo .f.cxxxij
Excommunicatiōis ſententia aliquando eſt iuſta:aliquando iniuſta:ibidem ſecundo puncto.
Excōicationis ſententia non ē timenda in ſex caſibus ibidem . B
Excommunicationis ſentētia ſeparat hominē a multis ⁊ magnis bonis.fo.cxxxiij.tertio puncto.

Excõmunicati tradunẽ lupis infernalibus deuorandi.ibidẽ. B
Excommunicatus nullius sacramenti eſt capax.fo.eodem C
excommunicatus recipiens ordines ſacros eſt irregularis ibidem D.
Excommunicatus oculte nõ debet vitari in publico.ibidem. E
excommunicatus poteſt intereſſe predicationi.ibidem
Excõmunicatus ſi aliunde ſit obligat⁹ ad horas canonicas:tenetur dicere ibidem.
Excommunicatus iniuſte non priuatur ab eccleſiaſtico ſuffragio. ibidem.J.
excommunicatis qualis negẽtur humanitatis obſequia. folio. cxxxiiij.

De exemplis.

Exempla de dei mia habes valde bona fo.xiiij.E
exemplum de quodam pncipe latronum conuerſo per exemplationem fo.eodem.E
Exemplum aliud habes ibidem eodem de ſancto dominico.
exempla plura oſtendentia ſeueritatem diuine iuſticie que omnia peccata dimittit aut nulla. folio. vj.i.puncto.
Exempla duo de quibuſdam temtatis de materia predeſtinationis fo.iij.primo puncto.
exemplum thaidis meretricis cõuerſe a panuncio abbate fo.ij.pũcto ſecundo.
Exemplum terribile de quodam auaro emente frumenta meſſium tempore vt cariſtiam induceret q̃ corroſus eſt a muribus. folio. xxviij.B.
Exemplum aliud de quodaꝫ auaro alloquente animam ſuam de diuitijs ſuis vt ſecum morari vellet fo.xxx.C.
Exemplũ bonũ de correctiõe fraterna.fo.xxxvi.B
Exẽplũ aliud de eodeꝫ et quomodo.obſit ſi fiat cum obiurgationibus fo.xxxviij.C
Exẽplũ terribile contra illos qui faciũt bona opera ex vana gloria ſiue ꝓpter laudem humanã fol. lj.ſecundo puncto.
Eexemplũ quoddam inductiuuꝫ ad bene operandũ.fo.liij.F.
exempla plura de paupertate volũtaria.fo.lxix.B
Exemplum bonum inductiuũ ad hoſpitalitatem exhibendam pauperibus de quadaꝫ domina recipiente chriſtum ſub ſpecie pauperis fo.lxxix C.
exemplũ aliud de hoſpitalitate ſimul exhibenda.ibidem
Exemplum aliud ad idem inductiuũ.ibidem.
Exemplum bonum de elemoſyne datione.fo.lxxxj.
Exempluꝫ bonum valde inductiuũ filiorum adreuerentiam ⁊ obedientiam parentibus exhibendã fo.lxxxiiij.B.
Exẽplũ aliud optimũ ad idẽ ibidẽ
Exemplum terribile declaratiuũ vindicte diuine contra filios male tractantes parentes ſuos folio lxxxix.
Exemplum de periurio ⁊ q̃ grauiter puniebatur a romanis fo. xciiij.E
Exemplum bonum de virtute patientie.fo.xcv.D.
Exemplum aliud reſpectu danni rerum fo.xcvj.
Exempluꝫ aliud de eodeꝫ reſpectu iniuriam ibidem.F
Exemplũ aliud habes de eodem

ibidem tertio puncto. D
Exempla plura de virtute abſti-
nentie.fol.xcix.
Exempla multa de caſtitate.fol.
c.ſecundo puncto.
Exemplum terribile contra parẽ
tes relinquentes filijs bona alie-
na iniuſte acquiſita. folio
ciij.B
Exempla multa de humilitate.
folio.cvij.E
Exemplum bonum de clementia
fo.cix.tertio puncto.
Exempla plura de malis proue-
nientibus ex ocio.fo.cix.
Exemplũ terribile ire dei demon
ſtratiuum contra luſores. folio
cxj.F
Exempla multa oſtendentia gra
uitatem vindicte facte cõtra cho
riſantes.fo.cxij.
Exemplum de puſillanimitate.
folio.cxiiij.
Exemplum de tentatione carnis
fo.cv.ſecundo puncto.
Exemplum de tentatione dyabo
li ibidem.tertio puncto.D
Exempla de mala conſuetudine
vincenda.fo.cxxiiij.B
Exemplum bonum de fatuitate
peccantum folio.
xxxiiij.
Exemplum de adulatione dete-
ſtanda.fo.cxlvij.
Exemplum bonum de diſcordia
folio.cxlviij.
Exempla de obedientia. folio
cxlix.
Exempla de inuidia. folio.
clj.
Exẽpla de proditoribus ſecreto-
rum.fo.clv.
Exẽpla de deriſione.fo.clvj.
Exempla plura de iudicio teme-
rario vitando.fo.clix.
Exempla de ira folio. clx.
ſecundo.puncto.
Exemplum terribile de quodem
blaſphemo. folio.
clxiij.
Exemplum de heremita artiſſi-
mam et diuturnam penitẽtiam
agente pro eo ꝙ nomen domini ti
more mortis tantum vocaliter ne
gauerat ibidem.A
Exẽplũ aliud ibidẽ.
Exẽplũ bonũ de blaſphemia pu-
nienda dũ auditur.f.clxv.H
Exempla de horribili punitione
facta propter peccatum blaſphe-
mie ibidem.H I K
Exẽpla multa oſtendentia facul-
tatem liberi arbitrij ſe valentꝫ
ad bonum conuertere folio.eo-
dem primo puncto.
Exẽpla multa induncentia homi
nem ad bene operandum ex con
ſideratione eterne retributionis
et comparatione mundanorum.
folio.clxvj.A B C
Exemplum de quodam aduoca-
to in extremis laborãte. folio.
clxxvij.
Exemplum aliud quomodo acce
ptio munerũ peruertit iudicium
rationem et affectũ. fo.
clxxviij.
Exemplum de furto ſiue rapina
grauiter punita fo.clxxix.
Exemplum de quodam vſurario
reſtituente omnia iniuſte acquiſi
ta. folio.clxx.ſecundo puncto
D.
exemla tria de vſurarijs.terribi-
liter punitis folio. clxxxj.tertio.
puncto.
Exẽpla plura de punitione terri-
bili ſymoniacorum folio.clxxxij.
Exemplũ de quodam tentato a
ſpiritu fornicationis.fo.clxxxvij.

Exemplum aliud de quodam pa
tre vicente mirabiliter tentatio
nem carnis.clxxxiij. A
Exẽpluʒ aliud de eodẽ.ibideʒ. A
Exempla plurima quibus oſten
ditur ꝙ terribiliter ſit punituʒ vi
tium luxurie.fo.cxc.
Exemplum de contrito habente
confeſſionẽ ĩ voto ⁊ liberato vir
tute contritionis.fo.cxcv.
Exemplum terribile de quodam
iuuene dannato licet confeſſo eo
ꝙ non habuerat contritioneʒ.fo
lio.cxcvi
Exemplum de quodam liberato
ab hominum confuſione virtute
confeſſionis.fo.cciij.
Exemplum de quadã muliere ad
cõfeſſionẽ veniente ⁊ multiplr̄ ſe
laudante nõ accuſante.fol.ccv.
Exemplum de quodam heremita
orante pro quodam:nec exaudite
eo ꝙ alius non reſiſtebat tentatio
nibus.fo.ccxvij.
Exemplum de orationis ſuauiſſi
ma degustatione.fo.ccxxiij.
Exempla alia de deuotionis affe
ctione.ibidem.
¶ F. De fide.
Fides eſt primariuʒ fundamen
tum edificij.fo.liiij.
Fides triplex reperitur.fo.eodeʒ
Fidei ocaſione multi habent ve
xationes ⁊ tentationes mentales
ꝙ contigere poteſt triplici cauſa
folio.lv. F
Fides eſt aliquando ĩ ſolo itelle
ctu aliquãdo in ſolo opere:quãdo
ꝙ ĩ vtroꝙ ibidem. D E G
Fidei formate tres ſunt deſidera
biles operationes.ibidem ſecun
do puncto.
Fides dicitur ⁊ comparatur ſtel
le matutine/columnne lucide/⁊ ac
cenſe candele.ibidem.
Fides fortificat hominem tripli
citer.fo.lvij.
Fides eſt etiam finaliter ĩ gloriã
celeſtem itroductiua.ibidem.
Fidei preceptum tranſgrediunt
quinꝙ genera hominum.ibideʒ
tertio puncto.
Fides tria reſpicit/videlicet diui
nam maieſtatẽ humanam opera
tionem ⁊ optimam retributionẽ.
fo.lvij. F G H
¶ De fornicatione.
Fornicatio accipitur tiplr̄ ĩ ſcri
ptura.fo.cxcj.ꝑmo puncto.
Fornicatio ſimplex eſt pctm̄ mor
tale ꝙ ꝓbat̄ triplici rõne.ibidem.
¶ De fortitudine.
Fortitudo qd̄ ſit habes.f.cxiiij.
Fortiter agere ꝑcipue iuuãt tria
ibidem primo puncto.
Fortitudo etiaʒ iuuatur ex tripli
ci conſideratione intellectuali.fo
lio.xcv.ſecundo puncto.
Fortis etiam iuuatur ex conſide
ratione triplicis conſiderationis
ibidem tertio puncto.
¶ De furto.
Furtum ⁊ rapina quomodo dif
ferunt.Itẽ quomodo vtrũꝙ con
trariatur iuſticie ⁊ vtrũꝙ ſit pec
catũ mortale.fo.clxviij.
Furtũ ſiue etiã rapina apparet
deteſtabilis ꝓpter tria.fo.eodeʒ
Furis conditio triplex reperitur
ibidẽ primo puncto.
Furtũ eſt etiã deteſtabile ꝓpter
tria.fo.clxxix.ſecundo puncto.
Furis ſeu raptoris pũitio triplex
ibidẽ tertio puncto.
¶ G De gloria vana.
Gloria vana ſtatim eſt ſupbia ꝓ
cedit ⁊ appetit excellentie ꝓprie
manifeſtationẽ.fo.cxxxiij.
Gloria triplex reperit̄ videlʒ btã
ſancta ⁊ vana.ibidẽ ꝑmo puncto

Gloria poteſt dici vana tripliciter ibidem. C
Gloria vana ſiue inanis poteſt eſſe mortale peccatum tripliciter. cxxxv. ſecundo puncto.
Gloria vana vituperabilis eſt ꝑpter tria. fo. eod. tertio puncto.
Glorie inanis confuſio appet mirabilis ꝑpter tria. ibidē. D. E. F
De gratia dei.
Gratia dei eſt neceſſaria ad operandū opus meritoriū vite eterne. folio. lij.
Gratiam primam nullus ſibi mereri poteſt. ibidem. A
Gratiam primā poteſt vnus alteri mereri de congruo ibidem F
Gratis dei quō preſto eſt ad iuuandum liberum arbitriū ⁊ quō deus paratus eſt illam dare omnibus illam requirentibus fo. clxvj. ſecūdo puncto.
de gula.
Gula quid ſit eſt qūmodo ſit vicium capitale. fo. clxxxij.
Gulam expellere poſſent tres cōſiderationes ibidem. j. ij. ⁊. iij. pūctis.
Gule tria magna dāna infert homini. clxxxiij. tertio puncto.
Gula ꝑuat hominem triplicib⁹ ſpiritualibus. ibidem. E
Gule quinq̧ ſunt filie. fol. codē.
H De homine.
Hominis totius cōſideratio multū eſt vtilis. fo. xxij.
Hominis ingreſſus in mundū eſt flebilis. ⁊c. ibidē.
Hominis peregrinatio eſt modalis/localis/ ⁊ temporalis. ibidem ꝑmo puncto.
Hominis ſtatus eſt ꝑiculoſus tripliciter. fo. xxv. ij. puncto.
Homo cum quibus ſit vbi ſit ⁊ q̄modo ſe habꝫ cui ſimilis ſit et q̄d ſit ibidem. A B
Hominis ad deum non eſt iuſticia ſecundū equalitatē: ſed ſolum ſcd̄m proportionē. fo. lij. D
Hominem ceſſare faciunt a bono cepto tria. fo. cix.
Hominis triplex eſt conditio inducens ad penitentiaꝫ. fo. cxciij.
Homo eſt ſeruus dei triplici iure ibidem primo puncto.
Homo habet fragilitateꝫ inſtabilis durationis: neceſſitatē ineuitabilis reuertionis/ et vilitatem miſerabilis concluſionis. folio. cxciiij. tertio puncto.
Humani corporis vilitas patꝫ ex tribus. folio. xxij. primo pūcto.
De honore.
Honores ſunt ex ſe vaniſſimi. folio. xxxj.
Honores tres habēt miſeras cōditiones. ibidem. et folio. xxxij.
Honorabilis ſtatus an deceat aliquādo: vel non: ſciri poteſt ex triplici ſpeculo. fo. codeꝫ. A
De humilitate.
Humilitas triplex reperitur: vꝫ vicioſa: doloroſa: et virtuoſa. fol. cv. primo puncto.
Hūilitas vicioſa triplex ibid. A
Hūilitatis pfectio ꝯſiſtit in deceꝫ gradib⁹. fo. cvij. ſcd̄o puncto. A
Humilitatem inducunt tria. fol. cvj. et. cvij. tertio pūcto. B. E. H
Hūilitatem inducere deberet triplex hoīs miſeria. ibidē. B. C. D
Humilitatē inducere deberet triplex miſeria ſpūalis. ibidem. C
Humilitatem inducit triplex penſata vtilitas. ibidem. E
Humilitatem etiam inducere debet euidēs exēplaritas. folio. eodem. et. cviij. H. J. K.
J De iactantia.
Jactantia deteſtabilis eſt pro=

pter tria.folio.c.xxxv.

¶ De ieiunio.

Ieiunium triplex ab eccleſia iſti tutum.fo.xcix.F.G.H.

Ieiunij precepto non tenētur le=gitimam cauſam habentes . ibi=dem.I.

Ieiunare non tenetur ſpecialiter ſeptem genera hominum.ibi=dem.L.

Ieiunium tres debet habere co=mites.folio.c.tertio puncto.

¶ De ignorantia.

Ignorantia ſe habz ad peccatuz tripliciter.fo.clxviij.

Ignorantia fugienda eſt ꝑpter tria.fol.clxix.primo ſecundo ꝛ ter tio punctis.

¶ De impenitentia.

Impenitentia quomodo capitur tripliciter.folio.xvj.ſecundo pun cto.D.

¶ De inobedientia.

Inobedientia quomodo fieri po teſt tripliciter.fo.eodem.E.

Inobedientia ꝙ graue peccatuz ſit ꝛ quid ſit.fo.cxlix.

Inobedientiā cauere debemus propter tria.ibidem.primo ſecun do et tertio punctis.

Inobedientes ſunt interdum fi lij parentibus triplici ratione.fo lio.lxxxix.tertio puncto.

¶ De inuidia.

Inuidia quid ſit.habes folio. cxlix.

Inuidia licet dicaꝉ eſſe dolor non tamen eſt communis dolor.folio cl.primo puncto.

Inuidia dolere facit hominez ex triplici cupiditate.ibidem.A

Inuidia eſt peccatum valde de=teſtandmm propter tria.ibidem ſecundo puncto.

Inuidia tripliciter nocet ſuo ſub iecto.fo.eodem.D.E.

Inuidia deformat hominem tri=pliciter.fo.cli.F.G.H.

Inuidie remedia ſunt precipue tria.ibidem.tertio puncto.

¶ De inceſtu.

Inceſtus quid ſit ꝛ quomodo eſt ſpecies luxurie.folio.cxcij.L.

¶ De indulgentijs.

Indulgentijs pro nobis ſatiſface re poſſumus licet ſit de bono alie no.fo.ccxuij.

Indulgentie quid ſint et quomo do itelligāꝉ ibidē primo pūcto.

Indulgentiarum huiuſmodi con ceſſio quomodo commiſſa eſt prela=tis eccleſie.ibidē.C D E F G

Indulgentiarum cōditio triplex debet attendi.fo.ccxxv.ſecundo. puncto

Indulgentiarū relatiōes quomo do fiūt multifarie ſecūdum diſpo=ſitionē recipiētium.fo.eodem. tertio puncto.

¶ De ira dei.

Ira dei eſt valde formidabilis. folio.viij.

Ira dei apparet primo in repro=batione fallacis aſſecuratiōis mū danoꝝ que quidē aſſecuratio pōt contingere tripliciter.ibidem pri mo puncto.

Ira cadere in deo quomodo in=telligitur.fo.ix.

Incredulitas ire diuine ꝓuocati ua ꝯtingere pōt ex tribus ibidem

Ira dei ſecūdo apparet ex decla=ratione formidabilis conditiōis. que quidē conditio triplex eſt.fo lio.x.ſecundo puncto.

Ira dei ſignū ꝙ flagellatio dicíꝉ terribile appet ꝑpꝉ tria.f.eod.c.

Jre dei propinqua ſunt ſeptem ſi
gna coniecturaliter.ibidem. F
Jra dei ſpecialiter apparuit in ci
uitatis hieroſolime excidio i qua
ſeptem ſigna terribilia ire dei ſūt
completa.fo.xi.N.
Jra dei apparet peccatoribus pe
nitentibus placabilis.ibidem ter
tio puncto.
Jra dei per tria placatur.ibidem
tertio puncto.
¶De ire vicio.
Jra quid ſit habes.folio.clx.
Jra triplex videlicet excuſabilis
laudabilis ⁊ vituperabilis ibidē
primo puncto.A.B.C.
Jre motus pōt eſſe in ordinatus
tripliciter.ibidem.D.E.F.
Jra deteſtabilis eſt triplici ratio
ne.fo.clxi.ſecundo puncto.D.h
Jra triplicem inſaniam habet an
nexam.ibidem.B.
Jra precipitat hominē precipue
in tria mala.fo.eodem.F.G.
Jra maxime aſſimilat hominem
diabolo.ibidem.h
Jre vicium tria habet remedia.
ibidem tertio puncto.

¶De iudicio temerario.
Judicium temerarium quid ſit.
folio.clvij.
Judicium temerarium eſt dete-
ſtabile.folio.eodem primo pun-
cto.
Judiciū ⁊ ſuſpicio quomodo dif-
ferunt.ibidem.C.
Judicium conſiderari poteſt quan-
tum ad triplicem circumſtantiam
ſecundum quam dicitur temera-
rium.ibidem ſecundo puncto.
Judicium aliquando procedit ex
ſuſpitione.ibidem.
Judicium dicitur interdū teme
rarium quia procedit tantum ex
ſignis:ſed ſunt tria genera ſigno
rum.ibidem.E.
Judicium etiā perſepe eſt teme
rarium ex circunſtantia affirma
tionis.fo.clviij.J.
Judicare ſolito alios temerarie
datur ſalubre conſiliū ⁊ quomo
do debent aliorū facta interpre
tari.fo.eodem.K.
Judicium temerariū ſit deo odi-
bile propter tria ibidē tertio pun
cto.
¶De iudicibus
⁊ iudicio ſeculari.

Judex interdum profert iniuſtā
ſententiam tripliciter.fo.clxxv.p̄
mo puncto.A.B.C.
Judicio ſeculari aſſiſtunt quinqꝫ
genera hominum.ibidem.ſecun
do puncto.
Judicio preſentatus reus pecca
re poteſt tripliciter.folio.clxxvi.
C.D.E.
Judicio aſſiſtens teſtis peccare
poteſt multipliciter.folio.clvj.
Judicio aſſiſtens etiam iuriſcon-
ſultus peccare poteſt ſi ſcienter
malū conſilium preſtet ſi uis ha
bens cauſam perdat per negli-
gentiam.et multa alia de his.Et
quomodo talibus aduocatis red
di debet moderatū ſalarium.fo
lio.clxxvj.G.
Judicio aſſiſtens aduocatus ⁊ de
fendens aliquam cauſam iniuſtā
ſi hoc faciat ignoranter continge
re poteſt quadrupliciter.folio.eo
dem tertio puncto.C.
huiuſmodi officiales poſſūt pec
care tripliciter.primo per negli-
gentiam:ſecundo per ignorantiā
am/tertio per maliciam ibidem.
A.B.C.
¶De iuramento.

Iuramenti triplex ↄſideratio po
nitur.fo.xcij.
Iuramentū vt ſit licitū tres debꝫ
hr̄e conditiones.ibidem.i.punc.
Iurare non prohibet omnino do
minus.ibidem.
Iuramentū idebitū triplex repe
ritur.fo.xciij.ij.puncto.
Iurare quid ſit.ibidem.iij.punc
Iurans ꝛ piurās eſt deteſtabilis
ꝓpter tria.ibid̄.tertio punc.B.C
Iurans iocoſe falſum ꝛ ſciēter nō
excuſat̄ a mortali.ibidem.B
Iurās ex lapſu lingue ſi ſe aduer
tat iurare non excuſatur a morta
li.ibidem.A.
Iuramentum ſi nō habꝫ hec tria
vꝫ iuſticiam:veritatem:ꝛ iudiciū
periurium eſt.ibidem.B
Iurans ꝛ piurans deteſtabilis ē
ex triplici cōparatione.ibidem.F
Iurans ꝛ periurans punitur tri=
pliciter.ibidē.ꝛ.fo.xciiij.H.I

¶ De iuſticia diuina.

Iuſticia diuīa eſt iflexibilis.fo.v.
Iuſticia diuina ſic apparet in re=
tentione pctōꝝ vt ſi qs peniteat
de omnib⁹ dempto vno nullū eoꝝ
remittatur .fo.vi.primo puncto
Iuſticia diuina apparet ſcd̄o in effe
ctu punitionis.fo.vij.ij.puncto.
Iuſticia diuina facit vt affligātur
boni exaltent̄ mali ꝛ iuſte recipi=
ant in futuro ſinguli ibidem.
Iuſticia diuina facit vt affligant̄
boni multiplici ratione.ibidem
Iuſticia diuina facit etiam vt ma
li exaltent̄ multiplici rōne.ibidē
Iuſticia diuina tertio apparet in
effectu pmiſſionis eo q᷑ permittit
pctōres ruere.fo.viij.tertio pūc.
Iuſticia dei quo ad effectū pmiſ=
ſionis apparet tripliciter . ibidē
Iuſticia diuīa pmittit vt ipugnēt
mali i mortꝫ arti.tripliciṫ ibideꝫ.

¶ De iuſticia vt virtus eſt.

Iuſticia duplex reperit̄.ſ.legalis
ꝛ particularis.folio.lxxxvij.
Iuſticia legalis qd ſit ibidem.B
Iuſticia ꝑticularis qd ſit ibid̄.C
Iuſticia recte diſponit hoiem ad
ſe:ꝛ ad deū:ꝛ ad ꝓximū ibidem.
Iuſticia recte diſponit hoiem ad
deum tripliciter.ibidem pmo pū.
Iuſticia recte diſponit hominem
ad ſe tripliciter.ibidē.ij.puncto.
Iuſticia recte diſponit hominem
ad ꝓximū p delectationē.ibideꝫ
Iuſticia recte diſponit hominem
tā ad parē:q̄ ad ſuperiorē:q̄etiā
ad inferiorē.ibidem ꝛ.fo.lxxxiiij
Iuſticia docet exhibere ꝓximo ſuo
eq̄li tria vꝫ in aduerſis ↄpaſſionē
in ꝓſperis ↄgratulationē:ꝛ in du
bijs piā dijudicationem.ibidem
Iuſticia exigit vt ꝓximo nr̄o tria
exhibeamus.ibidem.D.E.F
Iuſticia exigit vt filij obediāt pa
rētib⁹ ꝓpter tria.i.punc.A.B.C
Iuſticia exigit vt filij pareant pa
rentibus ꝓpter tria.ibidem.B
Iuſticia exigit vt filij obediāt pa
rētib⁹ pp triplicē bn̄dictionē ib.C
Iuſticia etiā exigit vt filij obedi=
ant parētib⁹ ꝓpter triplicem ma
ledictionē vitandā.ibid̄.A.B.C
Iuſticia ad ꝓximū īferiorē tria
requirit.fo.xc.pmo ꝛ ſcd̄o.pūctis

¶ L De laude.

Laus dicitur vana tripliciter.fo.
cxxxvi.primo puncto.
Laudari vl'alteri placere fieri po
teſt tripliciter.ibidem.

¶ De libero arbitrio.

Liberū arbitriū q̄lr̄ poſſit bonū
opari cū gr̄a pꝫ p multas aucto=
ritates.fo.clxv.primo puncto.

¶ De locutione.

Locutio vt ſit bn̄ ordinata debet
hr̄e quiqꝫ ↄditiones q̄ ↄtinētur i

his dictiõib⁹ vꝫ qđ: qualiter: cur quõ ⁊ qñ. fo.xlv. H. I. K. L. M.

¶ De luctu.

Luctus triplex inuenitur. vꝫ luctus indifferens: luctus mal⁹ ⁊ luctus bonus. fo.lxxiij.

Luctus indifferẽs eſt triplex ibidem primo puncto.

Luct⁹ mal⁹ triplex ibi. ſcđo pũcto

Luctus bonus etiam eſt triplex fo.lxxiij. tertio puncto.

¶ De ludo.

Ludus triplex reperitur vꝫ laudabilis: vituperabilis: et applicabilis. fo.cx.

Ludus laudabilis quis ſit: ⁊ quo modo poſſit diuerſimode exerceri. ibidem. primo pũcto.

Ludus vituperabilis quis ſit et quõ ſunt tres ab eccleſia prohibiti ad quos ceteri reducũtur vꝫ ludi theatrales: torneamenta et ludi alee. ibidem ſecundo puncto.

Ludos huiuſmodi fore deteſtabiles tria ſunt euidenter oſtendentia. fo.cxi. D. E. F

Ludentibus huiuſmodi ludos ꝓhibitos quiꝙ documenta tradũtur. ibidem. E.

Ludi prenominati mltiplicẽ habent annexã offenſionẽ. ibidẽ. E

Ludentium peccatis multi ſunt participãtes. fo. ibiđ. G.

Lud⁹ choree triplici đ cauſa male ſit fo.cxij. tertio puncto.

Ludus choree monſtratur vituꝑabilꝫ triplici ꝯſideratiõe. ibi. A

Ludus choree vnde ſumpſit originem et quis fuit eius inuentor ibidem.

Ludus choree ꝙ grauiter punitus fuit. fo. eodem. E.

¶ De luxuria.

Luxuria potiſſime generatur ex ſeptem cauſis. fo.clxxxv. primo ſecundo ⁊ tertio punctis.

Luxurie remedia ſũt ſeptẽ. fo.clxxxvj. ꝑmo ſcđo et tertio punctis.

Luxuriã ſuperari facile eſſe probat. fo.clxxxvij. tertio puncto. A

Luxurie vitiũ abominanđ ẽ ⁊ deteſtãđ ꝓpt tria. fo.clxxxviij. i. p.

Luxurioſus offendit angelicã ꝑſentiã tripliciter. ibidem. B. C

Luxurie viciũ ſequit triplex miſerabilis ꝯditio. ibi. ſcđo puncto.

Luxurioſus diſſipat bona ſua tripliciter. primo bona temporalia ſecũdo corporalia: tertio bona ſpiritualia folio.clxxxix. B

Luxurioſus diſſipat bona ſpiritualia triplicia. ibidem. D.

Luxurie vicio oppõitur triplex cõſideratio vtilis. ibidem. F.

Luxuriam etiam ſequuntur plurima ſcandala. ibidem. G.

Luxurioſi precipue pre aliis habent cor ſuuꝫ induratum ne peniteant qđ ꝓbatur auctoritatibus exẽplis et ſcripturis. folio.cxc.

Luxurie viciũ ꝙ terribiliter puniatur. patet euidẽter triplici exemplo. fo. eodem tertio puncto.

Luxurie ſpecies ſunt ſeptem vꝫ fornicatio. ⁊c. fo.cxci.

Luxuria hꝫ octo filias vꝫ cecitatem mentis. ⁊c. fo.cxcij.

M ¶ De maledictione.

Maledicere quid ſit. fo.clxi.

Maledictio triplex vꝫ nature irrationalis: creature intellectualis et nature diuinalis. ibideꝫ.

Maledictio nature irrationalis poteſt fieri tripliciter. ibidem primo puncto.

Maledicere creaturas irrationales illicitum eſt: cum ad hominẽ ordinetur tripliciter folio.clxij.

Maledicere creaturã ſemper eſt

Illicituꝫ licet illa triplex inueniatur.fo.eodem.ſcḋo puncto.
Maledicere contingit interdum homini tripliciter ibidem.C.
Maledictio nature diuinalis pertinet ad blaſphemiam ibideꝫ tertio puncto.
¶ De manſuetudine.
Mãſuetudo ſiue mititas ſiue clementia quid ſit habes. folio. cviij.
Manſuetudinis virtus tria hꝫ precipua officia.ibidem.
Modeſtie officia que ſint. folio.cix.B.
¶ De matrimonio.
Matrimoniũ commendabile eſt triplici conſideratione. folio. ci.ꝑmo puncto.
Matrimonij ſacramentum tripliciter violatur ibidem. ſecundo pũcto.
Matrimonij contractio impedit tripliciter.ibidem.B
Matrimonij legitimitas attẽdi debet tripliciter. folio. cx.C.D.
Matrimonij impedimẽta que dirimunt iam contractum ſunt tria folio.cij.F.G.
Matrimonij impedimenta que impediunt contrahendum.ibidem
Matrimoniuꝫ exequuntur interdum indebite cõiuges tripliciter ibidem.H.I.K.
Matrimonium violari poteſt tripliciter. fo.eodem.L
Matrimonij ſtatꝰ tres exigit cõditiones.prima eſt reſpectu diuinitatis recolende.ſecunda reſpectu prolis nutriende.tertia eſt reſpectu conuerſationis habende. folio.ciij.tertio.puncto.
Maritati cauere debent ne quid agant contra deum vel cordis affectione:vel oris locutione:vel operis executione.ibidem.B
Maritati tria inter ſe ſeruare debent.fo.ciiij.C.
Maritati debent inter ſe tres regulas ſeruare.ibidem.D
Maritata mulier poteſt prudenter tripliciter declinare copulaꝫ carnalem. folio.eodem.E.
Maritati vti debent triplici temperantia in actu coniugali. ibidem.F.
Maritati actum cõiugalem exercendo debent eſſe temperati tripliciter.ibidem.G.
Matrimonij actus nimiuꝫ freq̃ntatus inducere ſolet triplex incõueniens.ibidem.H.
Maritati ceſſare debent ab opere carnali triplici tempore.folio. cv.I.K.L.
¶ De mendatio.
Mendaciuꝫ quid ſit et que ſit ratio formalis eius. fo.cxlvij.
Mendacium triplex videlicet officioſum iocoſũ et pnicioſum.ibi.
Mendaciuꝫ eſt deteſtabile ex triplici contractione. folio. cxlviij. primo ſecundo ⁊ tertio punctis.
¶ De mercantia.
Mercantie temporalis exercitatio liciat eſt de ſe. folio clxvi.primo puncto.
Mercãtia ſiue negociatio redditur illicita ſeptẽ modis.fo.clxxij tertio puncto.
Mercantur vtiliter pro republica tria genera hominum. folio. eodem.R.
Mercans vel emens ſcienter rez furto ablatam peccat quinqꝫ modis.fo.clxxiij.N.⁊O.
¶ De mercatoribus.

Mercator ne faciat alteri fraudē tria debet attendere. Ibidem.
Mercatores vt plurimum ſeptē ſolent committere fraudulentias ibidem p̄mo.ij.ꝛ.iij. puncto.
Mercatores alios defraudātes tenentur ad recōpenſandū dānū. ibidē.p̄mo pūcto. A
Mercatores aliorū merces diffamātes vt carius ſuas vēdāt peccant mortaliter:ibid. B
Mercatores peccant frequenter in pondere ꝛ menſura tripliciter. fo.clxxiiij.iij.puncto. C D
Mercatorū auaricia q̄ recte cōparetur beſtie quam vidit iohannes in apocalipſi.fo .clxxv. K

¶ De mīa diuina.

Mīa diuina que nobis eſt multū deſiderabilis quid in ſua ratione importat ꝛ quomodo dicitur eſſe in deo fo.xiij.
Mīe diuine triplex eſt affectus. ibidem.p̄mo/ſecūdo ꝛ tertio pūctis.
Mīa dei primo erga peccātes apparet tripl'r.ibid.j.pūcto.
Miſericorditer dat deus peccatoribus non ſolum ad neceſſitatē ſꝫ etiam ad ſupabundantiam bona tp̄alia.ibidē.a.
Mīa diuina tripl'r conatur reuocare pc̄tōres.fo.xiiij. E ꝛ F.
Miſericordia diuina iſtruit peccatores vt reuertantur tripliciť. ibidem.G
Mīa diuina inuitat tripliciť peccatores ad pn̄iam.ibid.F
Mīa diuina ſcdo erga penitētes apparet tripl'r.fo.xv.ij.pū.
Mīa cū ſit in deo tanta illā tamē multi nō cōſequuntť ex hoc triplici rōne.fo.eodē.B
Miam impediens cordis induratio tripl'r ꝯtingit euenire.ibid. D
Mīa diuina tertio apparet erga ꝑficientes tripliciter.fo.xix. tertio puncto.

¶ De miſericordia vt virtus eſt.

Miſericordiam quam debemus habere effectus eſt charitatis.folio.lxxviij.
Miam habere debemus ꝓpter tria.eod.A.C.B.
Mīa triplex eſt nobis neceſſaria. fo.eod.i.puncto.
Mīe exhibende alteri quo ad cōdēnationē offenſionū tres ponuntur regule.ibid.ij.puncto.
Mīe quam habere debemus indulgendo triplex ponitur gradꝰ ibidem.
Mīe ad proximum exhibite quo ad remiſſionē offenſionis triplex ſignum ponitur. folio lxxix.G.H.I.
Mīa exhibita p̄ximo quo ad temporalem ſubuentionē triplex modus ponitur.folio eodem p̄mo/ſecundo ꝛ tertio punctis.
Mīa que fit ſubueniendo p̄ximo operoſa obſecutione fitꝫ tripliciter ibid.j.puncto.
Miſericorditer ſubuenire infirmis tria nos inducere deberent. ibidem
Miſericorditer exhibere debemꝰ mortuis ſepulturam triplici ratione. folio.lxxx.
Mīe exhibite in hoſpitalitate triplex inde ꝓuenit vtilitas.ibidem ſecundo puncto.
Mīe triplex cōſideratio ponitur videlicet inductio diſcretio ꝛ conditio.ibidem puncto.iij.
Miſericordiaꝫ facere nos tria excitant.ibidem.B.C.D.

Miam in elemoſina facere quando ſit in precepto ⁊ de quibus fieri debeat.ibidem.B
Miam in elemoſinis facere debemus ꝓpter triplicem vtilitatem. lxxxj.C.D.E.

¶ De morte.
Mors peccatorum triplex eſt vꝫ mala/peior/peſſima.fo.cxix.
A pͥma morte omnes reſurrecturi ſumus.
A morte ſecunda pauci reſurgēt a tertia nulli.ibidem. D

¶ De mundo.
Mundus iſte mare dicitur ꝓpter tria.fo.xxij. B
Mundana leticia periculoſa ⁊ miſera.fo.xvij.A
Mundus ꝙ congrue comparet̄ ludo ſcacarij.ibidem.B
Mundus eſt locus terribilis propter tria.folio.lxxvj.R

¶ De multiloquio.
Multiloquium tria mala facit religioſis.folio.xlv.C.F.G.

¶ De munerum acceptione.
Munerum acceptio plerunꝙ ex auaricia naſcitur.fo.clxxvij.
Munerū acceptio deteſtabilis eſt ꝓpter tria.clxxviij.pͥmo puncto.
Munera quomodo legimus refutaſſe gentiles romanos.ibidem.

¶ De murmure.
Murmur ſiue indignatio triplex reperitur.fo.cxxxj.
Murmuratio q̄ fit contra deū deteſtabilis eſt triplici ratione. fol. cxxxiij.j.ij.⁊.iij.punctis.
Murmurans contra deum peccat tripliciter.ibidem pͥmo pūcto
Murmurationem punit deus tripliciter.fo.eodem tertio puncto.

¶ N De negligentia.
Negligentia quid ſit ⁊ ꝙ vitupabilis ⁊ periculoſa.fo.cxiiij.
Negligentiam depellunt tres cōſiderationes.ibidem pͥmo ſecundo ⁊ tertio punctis.
Negligentiam bene ambulandi tria remouent ⁊ impediunt. ſolio eodem tertio puncto.

¶ O De obedientia.
Obedire debemus deo in omnibꝰ ⁊ etiam dominis temporalibus quantum ad exteriora. fo.xcj.
Obedire ſoli deo tenemur ꝙtum ad interiorem motum voluntatis ibidem.B
Obedire non debent ſerui dominis nec filij parentibus de matrimonio contrahendo vel de virginitate ſeruanda ibidem.
Obedire debent filijs parentibꝰ in his que ſpectant ad curam domeſticam et ſerui dominis ſuis. ibidem.
Obedientie ponitur conſideratio triplex.ibidem:pͥmo ſecundo et tertio punctis.
Obedientia triplex reperitur:videlicet pfecta impfecta ⁊ indiſcreta.ibidem pͥmo puncto.
Obedientie ſublimitas patet ex tribus:ibidem ſecundo puncto.
Obedientie facilitas tangitur et plura alia ibidem tertio puncto.
Obedire debent filij parentibus propter tria. folio.lxxxiiij.
Obedire nolentibus filijs triplex maledictio datur. folio eodem ſecundo puncto.
Obedire nolunt interdum filij parentibus propter triplicem cauſam. folio.lxxxix.tertio pūncto.

¶ De ocio.

Ocium inter cetera facit hominem ceſſare a bono cepto. Folio cix.

Ocium duplex. videlicet vicioſu3 et virtuoſum. ibidem primo puncto.

Ocium multa mala facit. Folio. cx.

Ocium repellunt tres conſiderationes. ibidem ſecundo puncto.

¶ De odio.

Odiendum nichil eſt propter peccatum. folio. clix.

Odium triplex reperitur quorum quodlibet eſt deteſtabile ⁊ vicioſum: ibidem primo ſecundo ⁊ tertio punctis.

Odiri deus poteſt a malis ſub triplici ratione: ibidem ſecundo pũcto.

Odire quis ſolet proximum triplici cauſa: ibidem tertio puncto.

Odium inter ſapientes locũ non habet licet inter fatuos ſit. folio. clx. D

¶ De operibus humanis.

Opera meritoria mortificari dicuntur per peccatum que tamen per penitentiam reuiuiſcere poſſunt: ſed opera mortua nunꝗ. folio. xviij.

Opus mortuum dicitur dupliciter ibidem.

Opus bonum vt ſit meritorium requirit triplicem beniuolentiam folio. lj.

Opus meritorium requirit diuinam gratiam de neceſſitate. folio lij.

Opus bonum triplex poteſt homo operari. ibidem pͥmo puncto.

Operis difficultas an augeat meritum que quidem difficultas puenire poteſt ex tribus. ibidẽ ſecundo puncto.

Operis boni in mortali peccato facti ſunt nouem vtilitates. folio liij. tertio puncto.

Opus bonum ꝙ facile ſit fieri ſi conſideretur premium perſuadetur multipliciter. folio. clxvj. tertio puncto.

Opus bonum nunꝗ eſt impediẽdum et hoc precipue propter tria folio. clxviij. ſecundo ⁊ tertio pũctis.

¶ De oratione.

Orare nos exhortatur multipliciter ſacra ſcriptura. Folio ccxiij.

Orare nos incitat / ⁊ inducit triplex conſideratio. fol. ccxiiij. primo ſecundo ⁊ tertio punctis.

Orare nos incitat liberalitas triplex diuine pietatis. ibidem pͥmo puncto.

Orare nos compellit triplex neceſſitas quam patimur. folio ibidem ſecundo puncto.

Orationis vtilitas eſt triplex. folio. ccxv. C

Orationis preparatio triplex requiritur. folio. ccxvj.

Orationis preparatio purgatiua fieri debet tripliciter. ibidem primo puncto

Orationis preparatio retractiua debet eſſe triplex. folio. ccxvij. ſecundo puncto.

Orationis preparatio meditatiua debet fieri tripliciter. ibidem tertio puncto.

Orationi ꝙ completiua perfectio triplicem requirit conditionem. folio. ccxviij.
Orationi neceſſaria eſt triplex diſcretio. ibidem. A H I
Orationes imprecatiue poſite in ſacra ſcriptura poſſunt quadrupliciter intelligi. ibidē. G
Orationis intentio ꝛ eius continuatio qualis debeat eſſe. ibidem. H I
Orationis attentio qualis debeat eſſe et quomodo poteſt fieri. folio ccxix.
Orationis triplex effectus. folio eodem.
Orationis vltima perfectio quid que eſt iubilatio ſeu deguſtatio ſit folio. ccxx.
Oratio an debeat eſſe vocalis vel cordialis tantum. folio eodem
Oratio duplex videlicet communis ꝛ p̄uata ibidem.
Orō dominica excellit omnes alias tripliciter. fol. ccxxi. A B C
Orōnis dominice expoſitionem claram ꝛ pulchram habes. folio ccxxij.

¶ P De parabolis.

Parabola de rege magno q̄ nunquam ridebat. folio. xxiiij. pmo puncto.
Parabola de homine fugiente a facie vnicornis. fo. xxiiij. M
Parabola de filio deiecto in mare quem pater voluit eripere ſed ille per fatuitatem ſuam periit ꝛ ſeruit ad ꝓpoſitum de mundanorum fatuitate. folio. xxvi. C
Parabola quedam de negligente. folio. cxiij. ſecundo puncto.
Parabola bona contra peccatores eligentes huius vite vanitatem. folio. cxxix.

¶ De patientia.

Patientie triplex ponitur conſideratio. fo. xcv.
Patientia triplex reperitur. fol. eodem primo puncto.
Patientia exercitari ſolet tripliciter. fo. ibidem. ij. puncto.
Patientiam inducunt tres conſiderationes. fo. xcvi. tertio punct o
Patientiaʒ inducit neceſſitas triplex. ibidem.
Patientiam inducere debet triplex vtilitas. fo. ibidem. E

¶ De paupertate.

Paupertatiſ conſideratio triplex ponitur. fo. lxix.
Paupertas triplex reperitur. folio ibidem pmo puncto.
Paupertatis colorate tres ſunt hominum modi mendicantium. fo. eodem. D
Paupertatis amorem tria in nobis īducere deberent. fol. eodem ſecundo puncto.
Paupertas eſt commendabilis ꝑpter tria. fo. lxx.

¶ De pace.

Pax triformis reperit̄. fo. lxxiiij.
Pax mala triplex vʒ fantaſtica ſophiſtica ꝛ dyabolica. fo. eodeʒ pmo puncto.
Pax indifferens eſt triplex videlicet monaſtica/domeſtica/ꝛ politica. fo. clxx. ij. puncto.
Pax gratie ſupernaturalis triplex. videlicet pax interna: externa ꝛ ſuperna. folio. lxxvi. tertio puncto.

¶ De peccato.

Peccati tres ponuntur conſiderationes. fo. cxviij.
Peccatum triplex reperitur: videlʒ oꝛigiale: veniale ꝛ moꝛtale.

Ibidem.primo ſecundo et tertio punctꝫ

Peccatuꝫ veniale quid ſit ⁊ quomodo itelligitur ꝙ ſit veniale.ibidem ſecundo pũcto.

Peccatum veniale īfert tria damna.ibidem. B C D

Peccatum mortale: vnde dr̄ ⁊ q̄modo opponitur triplici vite.ibidem tertio puncto.

Peccati mortalis ⁊ venialis diſtictio.fo.cxix.

Peccatum mortale cognoſcitur triplici conſideratione. vcꝫ ex cōtraria tranſgreſſinoe:ex voluntaria adheſione:⁊ extranea operationem.ibidem.primo ſecundo et tertio punctis.

Peccata ſunt tria que ꝓpter horrorem ſui clamare dicūtur ad deum pro vindicta. fol.xc.primo puncto.

Peccati ſunt nouem gradus. folio.cxxj.

Peccato alterius conſentire dicitur aliquis ſeptem modis. fol. cxxiij.

Peccatorum cor dicitur eſſe durum folio.cxxviij.

Peccatuꝫ eſt deteſtabile propter tria.ibidem.

Peccatum eſſe odioſum deo probatur tripliciter.ibidem p̄mo ſecundo et tertio punctis.

Peccatum diſplicere deo oſtendunt tria ſigna.folio.cxxv.

Peccatum eſt deo odibile probatur triplici ratione.ibidem tertio puncto.

Peccatum placere demonibus probatur triplici ratione.ididēꝫ.

Peccatum eſt nociuum homini tripliciter.fol.cxxvj.

Peccatum quomodo dicatur deſtruere bonum nature:⁊ quomodo illud bonum eſt triplex.ibidē primo puncto.

Peccatum inflixit homini quattuor vulnera.fo.eodem.E

Peccatū ſi non fuiſſet nulla i mūdo ſeruitus eſſet.fo.cxxvij.H

Peccantiū ſeptem fatuitates .fo. eodem. L M N O P Q ⁊ R.

Peccatum aufert homini multiplicem vtilitatem.fo.cxxviij.ſecūdo puncto.

Peccatuꝫ inducit homini multiplicem penalitatem.fo.codeꝫ tertio puncto.

Peccatum contra naturam qualiter ſit grauiſſimum.fo.cxcij. tertio puncto.

Peccati contra naturam quattuor ſunt ſpecies ibidem.A B C

De peccati recidiuo.

Peccator recidiuans efficitur tupior tripliciter.fo.cxxv.

Contra peccati recidiuationem tres ſunt regule obſeruande ibidem.

De penitentia

Penitentia capitur tripliciter.fo. cxiij.

Penitentiam agere deberemus propter tres conſiderationes ibidem.

Penitētiam agere monet triplex hominis conſiderata conditio ibidem.primo ſecundo ⁊ tertio punctis.

Penitentiam agere deberemꝰ ꝓpter ſublimitatem diuine reuocationis.folio.cxciij.

Ad penitentiam vocat deus peccatores triplici via.ibidem. p̄mo ſecundo ⁊ tertio punctꝫ.

Penitentibus oſtendit deus ſuaꝫ benignitatem tripliciter ibidem. p̄mo puncto.

Ad penitentiam nos deus vocat ſeueritate ꝯmunicatiõis triplicis. primo obeũciẽdo commiſſi flagitij vtilitatẽ: ſcdo adducẽdo amiſſi fa ſtigij ſublimitatẽ tertio ꝓponen‑do debiti ſupplicij acerbitatẽ. fol. eodem tertio pũcto.
penitẽtie tres ſunt vtilitates po tiſſime. videlicet quia eſt peccato rum purgatiua. ſecundo qꝛ amiſ‑ſorũ reparatiua. tertio qꝛ ꝓmiſſo‑rum eſt adeptiua fo. cxcv. tertio puncto.
penitentia eſt amiſſorum repara tiua tripliciter. quia videlicet eſt reparatiua viuifice ſanitatis: pa‑cificatiue dignitatꝭ ꝛ confortati‑ue iocunditatꝭ. fo. cxcv. pmo. ij. ꝛ iij. punct.
penitentibus exhibet dominus nouem cõſolationes ſpirituales fi guratas per conſolationes tem‑porales exhibitas filijs iſrael trã ſeuntibus per deſertum ibidẽ ter tio pũcto.
penitentia eſt promiſſorum ade‑ptiua ꝓpter tria fo. eodem
Penitentie diſpoſitio ꝑparatiua triplex. vꝫ fidelitas cognitionis velocitas feſtiationis / ꝛ profundi tas humiliationis. fo. cxcvij.
Penitẽtia debet eſſe ꝑſeuerans ꝛ quõ duplex repitur. fo. eodem.
Penitentie ipedimẽta ſunt tria fo. cxcviij.
Pnĩam agendã ipedit ſpãliter tri plex timor. ibidem. pmo punc.
Pnĩam ipediẽs timor ſatiſfactio‑nis oritur triplici radice. ibidem.
Penitẽtiũ fallax ꝓmiſſio triplex ẽ et multa alia ibidẽ. ij. puncto.
Penitenti redduntur tria vꝫ volũ‑tas recompenſandi. ꝛc. fo. cc.
Pnĩe tres dies aſſignant ibidẽ.

℄ De preceptis.
precepta dei ſunt diligẽter audie enda propter multa fo. xxxij.
Precepta dei ſunt diligenter ob‑ſeruanda ꝓpter tria. fo. xxxiij.
Precepta dei ẽt ſeruare debemus ꝓpter noſtram triplicem neceſſi‑tatem fo. eodem.
Preceptorum dei obſeruatio tri‑plicem affert fructum ibidem. ſe‑cundo puncto.
Precepta dei ſeruare debem⁹ ẽt ꝓpter ipſorum rõnabilitatem et hoc ꝭpliciter. fo. xxxiiij.
Precepta affirmatiua ꝛ negatiua quomodo differenter obligent ho mĩeꝫ ibidẽ. j. pũcto
Precepta veterꝭ legis ꝛ noue di‑rigunt hominem differenter ꝛ ha bentur ſub triplici differentia. fo. eodem.
precepta dei leuia ſunt ꝛ facilia. fo. xxxv. ter. puncto.

℄ De ꝑdeſtiatione.
predeſtiationis diffinitio. fo. iij. primo puncto.
predeſtiatio reprobatiõi oppo‑nitur fo. iiij.
predeſtiatio tria concernit ibi dẽ
predeſtiatio / iuſtificatio / vocatio ꝛ magnificatio quomodo differũt fo. eodeꝫ ſcdo pũct.
predeſtiationis ſeptem ſunt ſi‑gna. ibidem. ter. pũcto.

℄ De peregrinatione.
peregriatio hominis eſt modu‑lis / localis ꝛ temporalis. fo. xxij. pmo. pũc.

De ꝑſumptione
Preſumptionem hominum pec‑cãtium reꝑmere deberent tria. fo lio. xv. B

De potentia dei.
Potentia diuia eſt iuincibilis. fol. v.
Potẽtia dei eſt ꝓncipalis triplicis

ter. ibidem pͥmo puncto.
Potentie diuine magnitudo patet ex triplici effectu ibidem, tertio puncto.

De pditione.

Proditio triplex reperitur. videlicet proditio rerum/proditio personarum/⁊ pditio ſecretorum. fol. cliiij.

De prudentia.

Prudentia qͥd ſit et quō differt a ſapientia fo. lxxxiiij.
Prudentia triplex. videlicet nature que nobis pponitur imitanda ſecunda culpe que prorſus eſt deteſtanda/⁊ tertia grē que laudabilis eſt ⁊ deſideranda. ibidem.
Prudentia naturalis non eſt niſi ſolertia nature ⁊ reperitur ī brutis ⁊ ī animalibus. ibidem. primo puncto.
Prudentia ſerpentina triplicem habet conditionem. videlicet ſollicitam cuſtoditionem debitaꝫ renouationem. ⁊ cautam euaſionē ibidem. A B C.
Prudentia culpabilis triplex prima eſt eterne cupiditatis ſecunda voluptuoſe carnalitatꝭ et tertia diabolice calliditatis. fo. lxxxv ſecundo puncto.
Prudentia laudabilis que ſit habes. ibidem tertio puncto.
Prudentie tres ſunt partes quarum: prima eſt memoria: ſecūda intelligentia ⁊ tertia pͧuidentia. ibidem.
Prudētie pars pͥma que dicitur memoria tria conſiderat: quis pͥmo debemus habere memoriam dei: ſecundo noſtri: ⁊ tertio pximi ibidem pͥmo puncto.
Prudentia docet nos habere dei memoriam tripliciter: vꝫ reſpectu diuinorum beneficiorum: diuinorum mandatorum: ⁊ diuinorum iudicioꝝ ibidem. A B
Prudentia docet nos etiam habere memoriam noſtri tripliciter. videlicet quo ad ppetratam offenſionem quo ad factam pmiſſionē et quo ad preteritam humiliationem. fo. eodem. C
Prudētia docet nos habere memoriam reſpectu proximi tripliciter. videlicꝫ memoriam: memorā de imbecillitatis: recolēde neceſſitatis. ⁊ ſectande exemplaritatis. ibidem. E
Prudentie ſecunda pars eſt itelligentia: de qua plura habes. fo. lxxxvj. ſecundo puncto.
Prudentia docet itelligentiā habere reſpectu preſentium quo ad tria. videlicet quod ad breuiſſimā durationem: ſecundo quo ad ppͥam conditionem/tertio quo ad diuinam contemplationem ibidē ſecundo puncto.
Prudentia docet omnem actū pͧuenire triplici conſideratione: videlicꝫ an liceat: an deceat. ⁊ an expediat ibidem.
Prudentie pars tertia eſt futurorum pͧuidentia ad quam iducimur multis modis. ibidem tertio puncto.
Prudentia que docet pͧuidere futura triplex debet eſſe, pͥma eſt tolerande tēporalis afflictionis: ſecunda eſt formidādeiudicialis rōnis: tertia eſt expectande finalis retributionis ibidem A B C.

R De raptu.

Raptus quid ſit vt eſt ſpecies luxurie ⁊ q̄ꝫ graue eſt peccatum fo.

cxcj. 3

De regno celoꝝ.

Regnum celoꝛuȝ quomodo tripli cem habet clauſuram. fo. ccxxv. B

Regnum celoꝝ quomodo tripliciter poteſt aperiri. fol. ccxxiiij. D E F

De religione.

Religioſi nomen vnde dicatur & qui religioſi dicanť. f. xxxix.

Religio ē vtilis delectabilis & honoꝛabilis. ibideȝ.

Religionis vtilitas triplex eſt. ibidem.

Religionis ſtat⁹ eſt ťpliciter purgatiuus ib. ꝑmo pūcto.

Religionis ſtatus facit hómineȝ ſi ceciderit ſurgere veloci⁹: & hoc ꝓpter tria. fo. xl.

Religioſa obſeruatio meritoꝛia ē plurimū ratione votiue obligationis ibideȝ. ſecūdo pūcto.

Religionis vota ſunt tria veȝ paupertatꝭ: caſtitatꝭ: & obedientie. fo. eodem. C

Religioſa obſeruatio meritoꝛia ē plurimum rōne votiue obligationis ibidem ſecūdo pūcto.

Religioſus pl⁹ meretur faciendo que ſunt voti ꝙ̄ ſi non vouiſſet ibidem.

Religionis votuȝ pꝛecipuū eſt votum obedientie. fo. xlj

Religioſus per tria vota ſua moꝛiť mundo carni & ſibijpſi. ibideȝ B

Religioſa obſeruatio eſt multum vtilis rōne iperatiōis ibidem ter. pūcto.

Religionis ſtatus eſt delectabilis etiam ī hac vita triplici cauſa folio. xlij.

Religioſus guſtare volēs ſpiritualem dulcedinem debȝ habere tria ibidem ſecūdo pūcto.

Religionis ſtatus eſt valde honorabilis ťplici ratione ibidem.

Religionis ſtatus pꝛefigurat ſtatū beatoꝛum ťpliciter foľ. eodem. ſecūdo puncto.

Religionis ꝑfectus quomodo attigitur fol. xliij.

Religioſis tres ſūt vie illis neceſſarie ad attigendum perfectiōis ſtatuȝ. ibidem.

Religioſo neceſſaria eſt triplex exercitatio fo. xliiij. tertio. puncto.

Religionis pernicioſus defectus eſt ťplex. veȝ defectus iterne recollectionis defecus bone affectiōis et defectus debite obſeruationis fo. xlvj.

Religioſoꝛum defectus ꝙ dicitur recollectionis pꝛouenit ex ťplici cōfuſione ibidem ꝑmo puncto.

Religioſoꝛum murmurantiū obedientia ſimilis eſt obedientie demonum ꝗ̄ exibent de coꝛpoꝛibus obſeſſis. fo. xlix.

De reſtitutione.

Reſtitutio quid et cur opoꝛteat fieri. foľ. ccxj.

Reſtitutionem impediunt ſepteȝ cautele fugiende. ibideȝ ſecundo puncto.

Reſtituere teneť tria genera hominum veȝ alios dāmnificātes: aliena rapientes: et peccatꝭ alioꝛum participantes. foľ. ccxij.

Reſtituere tenetur ſpecialiter ꝗ alios damnificant coꝛpoꝛaliter tēpoꝛaliter / & ſpūaliter. ibidem pꝛimo puncto.

Reſtituere etiam tenētur aliena rapientes/aliena infideliter diſpenſantes ibidem ſecundo puncto.
Reſtituere tenentur aliorum peccatis participātes.fol.eodem tertio puncto.
Reſtituere etiam tenentur clerici beneficiati abutentes bonis ecclesie.fo.lxxxij. M
Reſtitutio cui fieri debeat ⁊ quid ⁊ vbi.⁊ quomodo.et quando.fo.ccxiij.

¶ S De ſacramento.

Sacramentum confirmationis pcipue valet contra tentamenta dyaboli. fo.cxvj. ſecundo puncto.
Sacramentum extreme vnctionis ad quid valeat / ⁊ quomodo ſunt ſeptem effectus eius mirabiles.fo.cxvij.iij. puncto.

¶ De ſcandalo.

Scandalum quid ſit ⁊ quomodo vt euitetur oportet a bonis operibus abſtinere ⁊ aliquando nō. fo.cxx. B

De ſacrilegio.

Sacrilegium quid ſit ⁊ q̄ȝ graue ſit peccatum. fo.cxcij. ſecundo puncto.

¶ De ſapientia.

Sapientia vt eſt donum ſpiritusſancti qui importat. fol.lxvij.
Sapientie triplex ponitur ꝯſideratio.ibidem.
Sapientia informis reperitur.videlicet ſtudioſa/vicioſa/⁊ virtuoſa.fo.eodem.j.puncto.
Sapientia ſpecioſa eſt triplex.folio eodem.
Sapientia triplicem habet conſiderationem/videlicet diuinorum humanorum ⁊ mundanorum. folio.lxviij.ſecūdo pūcto.
Sapientia conſiderās diuia debȝ habere triplicem attentionem fo. eodem. A
Sapientia eſt commendabilis ꝓpter tria.fo.eodē ter.pūcto.

¶ De ſatiſfactione.

Satiſfactio penitentie poteſt capi dupliciter. fo.ccxx.
Satiſfactio de peccatis an poſſit fieri i mortali pctō fo.eodem C
Setiſfactionem precedere debet reſtitutio rei aliene.ibidem. D

De ſpe.

Spes triplicem habet conſiderationem:vcȝ diſtictionis commendationis et ſubleuatiōis.fol.viij.
Spes triplex reperitur:vcȝ moderanda:deteſtanda:⁊ amplexāda.ibidē pmo pūcto.
Spes deteſtanda reperitur ſeptiformiter.ibidem B
Spes eſt cōmendabilis propter tria.f.lviij.ſcdo pūcto.
Spes i nobis iuuatur triplici cōſideratione fo.eodeȝ ter.pūcto.
Spes de dei miſericordia cauſatur tripľr i nobis fo.lix. A

¶ De ſindereſi.

Sindereſis quid ſit et quomodo differt a conſcientia. fo.l.pmo puncto.

¶ De ſilentio.

Silentij triplex eſt vtilitas foľ. xlv.tertio.pūcto. D
Silētij obſeruatio ſignum eſt triplicis honeſtatis.fo.eodem.

¶ De ſymonia.

Symonia quid ſit foľ.clxxxi.
Symonia quomodo cōmittitur recipiendo aliqua temporalia ꝓ miniſtratiōe ſpiritualiuȝ et quomodo non/⁊ quando quis peccat ihis mortaliter.fo.eodē A B C

Symoniaci quō congrue intelliguntur per illos quos vidit ezechiel.fo.clxxxij.
Symonie tres ꝯſiderationes ponūtur: videlicet ꝙ deteſtāde offenſionis/ꝙ abominande precipitationis ibidem ꝑmo ſecundo et tertio punctis.
Symoniacus quomodo fur ſit latro et ſacrilegus.ibidem ſecundo puncto.
Symoniaci ꝙ grauiter puniant ſecundum iura et etiam iudicio diuo ibidem tertio puncto.

De ſuperbia.

Superbia quid ſit et quomodo i vicijs obtinet principatum.folio. cxxix.
Supbia quid importat de materiali et quid de formali et ꝙ deteſtabilis ibidem A B C
Supbiam depellit conſideratio. vez conſideratio noſtre qualitatꝫ diuine poteſtatis et ſue fallacitatꝫ folio eodem. ꝑmo ſecundo et tertio punctis.
Supbiam pellit conſideratio triplex noſtre vilitatꝫ videlicet miſeria noſtre vilitatis noſtre dubietatis et noſtre nichileitatis.ibidem ꝑmo puncto.
Supbiam pellit etiam conſideratio noſtre nichileitatis quo ad dn ꝙ vez fieri.eſſe cogitare velle/ et operari.fol.cxxx.
Supbie fallacitas deijcit hominem tripliciter vez temporaliter ſpiritualiter/et eternaliter ibidem tertio puncto.

De ſtupro.

Stuprum aliquando capitur large aliquando ſtricte et ꝙ graue ſit peccatum. folio.cxcj.

De ſuſurratione.

Suſurratio quid ſit ⁊ quomodo differt a detractione. folio. cliiij.
Suſurratio deteſtabilitas apparet tripliciter.primo ex cōſideratione tranſgreſſionis/ſecundo ex conſideratione deteſtationis.tertio ex conſideratiōe comparationis.ibidem primo.ſecundo ⁊ tertio punctis.
Suſurratio cōparatur lupo.ſerpenti ⁊ dyabolo ibidem tertio puncto.

T De taberna.

Taberne ſunt maxime vituparabiles ꝓpter tria. Primo quia ſunt receptacula latronum/ſecūdo qr ſunt latibula drachonum/tertio: quia ſunt tabernacula demonum de quibus plura habes. folio. clxxx.tertio puncto.

De tempore.

Tempus hominis tres habet cōditiones: quia videlicet eſt breue irreuocabile ⁊ precioſum. folio. xxxiij.c.d.e.
Tempus hominis ad tria comparatur videlicet ad ꝑteritum qđ eſt recolendum/ad preſens quod diligenter expendendum ⁊ ad futurum quod prudenter ꝓuidēdū ibidem. G
Tempus preteritum conſiderare deberemus tripliciter.pmo qđ amiſimus.ſecundo quid commiſimus/tertio quid ſuſcepimus. ibidem. H I K
Tempus futurum quod diligenter ꝓuidendum ſignificatur in ſacra ſcriptura per ly tunc fo.cc6.

Tunc ſeptuplex reperit in ſacra ſcriptura vez tunc horribilis viſionis tunc generalis lamentatiõis/ tunc iocunde aſſociationis/ tunc tremende locutionis/tunc dulciſſime vocationis/tunc eterne dam nationis/et tunc plenarie beatiffi cationis. de quibus ad longum habes ibidem.

Tempus preſens eſt tempus cõueniens ad merendum non pteritum aut futurum ibidem

Temporis obſeruatio triplex reperitur videlicet naturalis ſupſtitioſa et vicioſa fo. xxv.

Tempus virtuoſe obſeruare debemus propter tria. videlicet propter multiplicitatem obligatiõis ſecũdo propter neceſſitatem reddende rationis/tertio propter q̃litatem temporalis conditionis. ibidem.

¶ De temperantia.

Temperantia quid ſit ⁊ quomodo multipliciter eſt habenda reſpectu diuerſorum. folio. xcvij.

¶ De tentatione.

Tentatio quid ſit ſecundum thomam ⁊ quomodo aſſignatur triplex tentatio. videlicet ocioſa gratioſa et periculoſa. folio. xiiij.

Tentant animam noſtram tria. videlicet mũdus: caro: demonia fo. cxv. j. ij. ⁊ iij. punctis.

Tentat mundus quomodo intelligatur. ibidem primo puncto.

Tentat caro tripliciter videlicet per inordinatam concupiſcentiã ſecundo per impatientiam: tercio per contumaciam. ibidem ſecundo puncto.

Tentator vocatur diabolus anthonomatice. folio. eodem tertio puncto.

Tentat diabolus tripliciter videlicet ingenioſe et ſubtiliter: improbe et pcaciter: effrenate et crudeliter. ibidem.

B. C. D.

Tentationi diabolice tria ſunt q̃ vires miniſtrant. videlicet ocioſitas nimia: ſecuritas et tepeditas cxvj.

Tentamenta diaboli vincuntur quindecim munimẽtis que ad lõgum ponuntur. folio. eodem primo puncto.

Tentamenta diaboli tria ſunt ſacramenta ſuperantia videlicet ſacramentum euchariſtie: confirmationis: et extreme vnctionis. ibidem ſecundo et tertio punctis

Tentationis ſuperare decẽ ſunt emolumenta. videlicet conſcientialis purgatio: cordialis humiliatio: doctrinalis inſtructio: confirmanda dilectio / obſeruanda compaſſio: optanda pfectio/ diuina conſolatio: exemplorum oſtenſio: diuina glorificatio/ ⁊ eterna retributio. folio. cxvij.

¶ De teſtimonio falſo.

Teſtimonium falſum inter dum oritur ex inuidia. folio. clvj

Teſtimonium falſum eſt in triplici differentia videlicet in diſſimulatione ſecundo in aſſertione tercio in impugnatione. ibidem.

Teſtimonium falſum cauendũ eſt propter tria videlicet propter obſeruandam obligationem: pro

pter imitādaꝫ exemplationē:ꝛ ꝑ
pter deteſtandam offenſionē.ibi
dem.primo ſcđo ꝛ tertio punctis
Teſtimoniuꝫ falſū eſt deteſtabi-
le ꝓpter tria.ibidē.tertio pūcto.
Teſtimoniū falſū habet tres ãne
xas defoꝛmitates:vꝫ de foꝛmita
tē mendacij defoꝛmitatē periurij
et defoꝛmitatem iuſticie.ibidem
¶ De timoꝛe.
Timoꝛē dei deſiderare debemus
folio. lix.
Timet leo qui eſt audaciſſimum
animalium ſepteꝫ q̄ moꝛaliter de
berent timere pctōꝛes. ibidem.
Timoꝛ triplicēꝫ hꝫ conſideratio
nem.fo.lx.pꝛimo ſecundo et ter-
tio punctis.
Timoꝛ triplex reperitur.qꝛ vide
licet quidam eſt regulandus:qui
daꝫ deteſtandus:ꝛ quidā ample
xandus.ibidem.pꝛimo puncto.
Timoꝛ duplex deteſtādus.vide
licet mūdanus.ꝛ hūan⁹.ibidē.B
Timoꝛ mūdan⁹ qđ ſit ibidem.C
Timoꝛ virtuoſus ſeu amplexan
dus eſt triplex.videlicꝫ timoꝛ ſer
uilis timoꝛ initialis:ꝛ timoꝛ filia
lis.fo.eodem.G.
¶ Timoꝛ ſeruilis qđ ſit ibidē.h
Timoꝛ īitialis quis ſit.fol.lxi.J
Timoꝛ filialis quis ſit ꝛ quomo
do vocatus:aliquando caſtus:ꝛ
reuerentialis.ibideꝫ.k.
Timoꝛem inducere in nobis tria
potiſſime deberent.fo.eodem ſe-
cundo puncto.
Timere etiam deum debemus ꝑ
pter tria.videlicet pꝛopter natu
ralem pꝛoductionem pꝛopter ſpi
ritualem:infoꝛmationem:et pꝛo
pter eternalem gloꝛificationem/
ibidem.B.C.
Timoꝛeꝫ dei habere deberemus
pꝛopter tria. folio.lxij.
Timoꝛ finalis quīdecim hꝫ bñdi-
ctiões i ſacra ſcriptura poſitas q̄
ad lōgū deducunt̄ ter.pūcto.
¶ De vanitate mundi.
Uanitas mūdi triplex reperitur.
vꝫ vanitas diuitiarum.vanitas
deliciarum:ꝛ vanitas honoꝛum.
fo.xxvij.
Uanitas diuitiarum eſt damnabi
lis triplici ratione vꝫ ratione in-
oꝛdinate affectionis:indebite di-
ſpenſationis:ꝛ iniuſte detentionis
ibidem p̄mo puncto.
Uanitas deliciarum eſt vitupera
bilis tripliciter:quia videlicet eſt
beſtialis conditionis:punctalis
durationis:ꝛ miſere finalis con-
cluſionis. fol.xxx.
Uanitas deliciarū ꝛ voluptatum
fugienda eſt quintuplici ratione
fo.xxxi.iij.puncto.
Uanitas honoꝛum triplicem ha-
bet miſerabilem conditionem vi
delicet vanitatem ſubiectionis:
vanitatem infatuationis/ꝛ vani
tatem iquietationis:ibidem p̄mo
ſecundo ꝛ tertio punctis.
¶ De ꝟtute cardinali.
Uirtutes cardinales ſunt quattu
oꝛ et quare dicant̄ cardinales et
quare moꝛales. fo.lxxxiij.
Item quomodo dupliciter ꝯſide
rari poſſunt.
Uirtutes cardinales ſunt oppoſi
te quadruplici defectui prouenie
ti ex peccato originali.ibideꝫ.D
Uirtutes cardinales deſignātur
per illa quattuoꝛ animalia que vi
dit Ezechiel.ibidē.
¶ De vita contemplatiua.
Uita contemplatiua excedit acti
uaꝫ tripliciť:quia videlicet eſt ſe
curioꝛ:quia eſt iocundioꝛ:ꝛ quia
ē ꝑmanētioꝛ.fo.xlij.tertio pūcto
¶ De voto.

Uotum a deo eſt meritorium: ſic q; opus factum ex voto eſt magis laudabile ꝙ̃ ſine voto factum. fo xl. ſecundo puncto.
Uotum excellentius inter cetera vota eſt votum religonis ſolenne. ibidem. B.
Uotum religionis eſt triplex. videlicet paupertatis: caſtitatis: et obedientie. fo. eodem. C. D.
Uotum obedientie eſt potiſſimũ inter illa tria vota. folio. xli.
Uotis illis tribus moritur ſpiritualiter religioſus mundo carni et ſibiipſi. ibidem. G.
Uotum paupertatis infringitur triplici cupiditate. folio. xlvij. A.
Contra votum paupertatis prelatus diſpenſare non poteſt vt videlicet religioſus habeat aliquid proprium ibidem. E.
Contra votum caſtitatis ſũt tres deteſtabiles abuſus. fo. xlviij. F
Contra votum obedientie ſunt tres deteſtabiles abuſus. folio. eodem. I. K. L.
Uſura multipliciter accipitur. folio. clxxx.
Uſura non committitur in tribus caſibus licet quis accipiat vltra ſortem. ibidem. C. D. E.
Uſura reprehenſibilis eſt tam ex ſcriptura diuina ꝙ̃ humana. ibidem. L.
Uſura fugienda eſt propter tria. ibidem primo ſecundo et tertio punctis.
Uſurarius iniquus eſt tripliciter primo in deum: ſecundo in proximum: tertio in ſeipſuz. fo eodez. ſecundo puncto.
Uſurarũ triplex eſt pena. folio. clxxx. tertio puncto.

¶ De zelo.

zelum dei quis veraciter habere dicatur. et qualis debeat eſſe zelus quo corrigi debeant peccatores. fo. xxxvi. tertio pũcto. A. B.

¶ Explicit tabula preſens ſuper gemma predicantium.

¶ Incipit edificatorium ſpūale.

Egregia ſũma q̄ gēma p̄dicātiū dicitur feliciter incipit. Cuius partitia in tres libros partioles conſiſtit. Quorum prim⁹ edificatorium. Scd̄s vero deſtructarium. Tertius autem reparatoriū nuncupatur. Primam igitur huius operis partē edificatoriū dicimus. In quo ſpirāte dei gr̄a de his q̄ ad ſpūalem aīaruȝ edificationē ſpectant ſuccincta ſum⁹ traditione locuturi Qm̄ autem rationalē aīe partem negociuȝ preſens reſpicit: rationis autem ipſius altera eſt itellectiua: altera volitiua potētia In ipa vtiqȝ volūtate q̄ libera eſt ⁊ dn̄a ſui ꝟtutis q̄qȝ ac vitij radix morale p̄cipue reſidȝ edificiū. Sȝ et quoniā Auguſtino teſte volūtas oritur ex itelligētia Idcirco opȝ et hui⁹ negocij partem ad intelligentiā referre. Erit igitur huius operis altera quidē pars de cōſiderationibus intellectiuis que ad ſpūaleȝ perfectioneȝ inducunt et hortantur. Altera ꝟo de perfectionib⁹ affectiuis q̄bus ipſa volūtas iformatur. Rurſus qm̄ ⁊ intellect⁹ in cōſideratiōe: ⁊ volūtas in electione errare qn̄qȝ pōt. ꝑpt̄ qd̄ ⁊ vtriqȝ neceſſariū eſſe directū dicimus.

Jō oȝ ⁊ alterā hui⁹ negocii partem de directiua inſtructiōe (que diuine legis eſt) tractare. In hoc igitur edificatorio tria ſunt p̄cipue cū dei adiutorio deducenda.

Diuiditur autē hoc edificatoriū oīe in tres partes p̄icipales: partes vero in tractatus: tractatus i cōſiderationes: cōſiderationes in p̄ticta / et p̄ūcta interdum in lr̄as alphabeticas ad facilius iueniēdam materiā. Prima pars eſt de cōſideratione iductiua p̄ quā vȝ human⁹ animus ad ea q̄ virtutis ſunt efficatius inducitur. Scd̄a pars eſt de inſtructione directiua per quam vȝ intellectus hominis ⁊ affectus ad ea que virtutis ſunt certius dirigit̄. Tertia pars eſt de informatione perfectiua p̄ quam videlicȝ human⁹ affectus ad exequēda ea que virtutis ſūt nobilius perficitur.

Primo igit̄ tractaturi ſum⁹ conſiderationes illas quibus hō ad ſpūalem p̄fectioneȝ inducit̄ Et qm̄ ſpūale de quo loquimur edificium in timore dei pariter et amore ſubſiſtit. Juxta qd̄ deuter. x. dictus eſt. Et nunc iſrael quid dn̄s deus tuus petit a te niſi vt timeas eum et diligas Et ad hec duo precipue omnis predicationis dirigēdus eſt ſermo. Idcirco maxime preſentis eſt negocii illas conſiderationes ſeu tractatus ꝓponere que humanum animum aut diuino timore cōcutiūt aut in diuinū alliciunt amorem.

¶ Uidetur autem conſideratio huiuſmodi tractatuum trifaria poſſe ſectione partiri.

Prim⁹ ē tractat⁹ d̄ diuīa maieſtate

Secundus eſt tractat⁹ de humana qualitate.

Tertius eſt tractatus de mundana vanitate.

¶ Primus igitur tractat⁹ eſt eorum que ad diuinā ſpectant maieſtatē. Hanc eteni frequenti ac ferventi deuotiōe ꝑtū hūana ſus

ſtinet fragilitas conſiderare: ſic ꝙ cõſiderãtes in ei⁹ admiratione timorẽ ꝗꝗ ⁊ reuerẽtiã pariter et amorẽ ꝓ virib⁹: aſſurgere debem⁹ A ¶ Eſt eni hmõi icõphẽſibilis maieſtas q̃ nec icipit nec deſinit oiꝫ creaturaꝝ ficis ⁊ initiũ cui ſoli ꝓprie ꝯuenit eẽ. Ipa ei ſola hꝫ eẽ idependẽs et neceſſariũ cuiuſcũqꝫ aũt creatu re eẽ ab ipa conti gẽter depẽdet. Ideo exo. iii. Cũ quereret moyſes a dño qꝺ eſt nomen tuũ. Rñdit dñs. ego ſũ q ſũ. Unde ber. de conſideratiõe. v. li. Quid eſt de⁹? q eſt merito quideꝫ nil ꝯpetẽti⁹ extermiat q̃ deus eſt Si ei magnũ: ſi bonũ: ſi beatũ: ſi ſapiẽtẽ dixeris vel aliqꝺ aliud in hoc verbo inſtaurat̃ q eſt. Si eni centuꝫ talia addas non receſſiſti ab eẽ. Si ea dixeris nichil addidiſti. ſi non dixeris nichil minuiſti. Idẽ i expoſitione ſu ꝑ miſſ⁹ eſt Soli deo idẽ eſt facere qꝺ loqui: idẽ loqui qꝺ velle. Siqdem apꝺ deũ nec verbũ diſſidet ab intẽtione q2 ṽitas eſt: nec factum a verbo q2 virt⁹ eſt nec modus a facto q2 ſapiẽtia eſt. Idẽ ſup cã. ſer. iiii Nil deo preſenti⁹ eſt et nil incom prehẽſibili⁹. Quid nẽpe p̃ſentius eſt cui rei q̃ eſſe ſuuꝫ? quid cuiqꝫ incõprehẽſibili⁹ q̃ eẽ oim? Sane eẽ oim dixeri deũ nõ q2 illa ſit qꝺ eſt ille ſꝫ q2 ex ipo et ꝑ ipſum ⁊ in ipſo ſũt oia. Hec ille. Ex quibus ſequit̃ ꝙ ſumme timẽd⁹ eſt de⁹ a quo ſum⁹ qꝺ ſum⁹ ne ſi euꝫ peccãdo offendim⁹ ſe ſubſtrahat a nobis et nichil ſim⁹ qꝺ fiũt hoies cũ peccãt. Nã dicit gloſ. ſuper illud Io. i. Sine ipo factũ ẽ nichil. Peccatuꝫ nichil eſt per quod nichil fiunt homines cum peccant Unde de illo lucifero tali ac tãto de quo eze. xxviii. dr. Tu ſignaculũ ſimilitudis dei. ⁊c. poſt multas glioſas eius laudes ſubditur Inuẽta eſt iniquitas in te peccaſti ⁊ eieci te de monte ſancto dei. Et ſeqtur. Nichil factus es ⁊ nõ eris imperpetuũ. qꝺ eſt intelligẽdũ q̃tũ adeſſe grẽ qꝺ annichilatur in peccante licꝫ remaneat eſſe nature qꝺ tñ in cõparatione eſſe grẽ nichil dici põt. Iõ dicit. ps. i perſona peccatoris. Ad nichilum redact⁹ ſũ ⁊ neſciui. B ¶ Sed diximus deũ icõphẽſibilẽ ꝑter forte aliqs quõ dicit ap̃ls ephe. iii. Ut poſſitis ꝯphẽdere cũ oib⁹ ſanctꝭ q ſit latitudo. ⁊c. Sciẽdũ ergo ꝙ ꝯphẽſio dupl'r accipi põt. Uno mõ ſtricte ⁊ ꝓprie vt iportat icluſionẽ ꝯphẽſi in cõphẽdẽte ⁊ ſic aliqd dr ab itellectu ꝯphẽdi qñ ꝑfecte cognoſcit̃ vꝫ q̃tũ cognoſcibile ẽ ⁊ ſic de⁹ cũ ſit infinit⁹ a nullo itellectu finito cõphẽdi põt. Alio mõ cõphenſio large ſumit̃ ſcꝫ ꝙ opponitur inſecutioni et ꝓut nominat attingentiã eius qꝺ ꝯprehendi dr. Et ſic de⁹ bene dicitur comprehendi et attingi ſecundũ illud can. iii. Tenui eum nec dimittam. Tenetur autem ꝑ cognitionẽ et amorem. Unde Ber. ſup miſſus eſt. De⁹ qui vbiqꝫ equaliter totus eſt: ita ſane eſt irrationalib⁹ creaturis vt tamen non capiatur ab eis. A rationalibus autẽ omnibus quidem capi poteſt per cognitionem ſed tantũ a bonis capitur per amorem. Idem lib. v. de cõſideratione. Studeamus vt ammonet apoſtolus comprehendere cum omnibus ſanctis que ſit longitudo / latitudo: ſublimitas et profundum. Comprehendere dicit non cognoſcere

vt non curioſitate contenti ſcientia tota cura fructui inhiemus.

¶ Non eñ in cognitione eſt fructus ſed in cõphenſione. Eſt deus longitudo propter eternitatẽ latitudo propter charitatẽ: ſublimitas ꝓpter maieſtatẽ: ꝓfunditas ꝓpter ſapientiam. Non eum diſputatio comprehendit ſed ſanctitas ſiquomodo tamen cõprehendi poteſt qđ incõprehenſibile eſt. At niſi poſſet non dixiſſet apoſtolus vt comprehendamꝰ cũ oĩbus ſanctis. Sancti ergo cõprehendũt. Queris quõ. Si ſctũs cõprehendiſti ⁊ noſti. Si nõ: eſto et tuo experimento ⁊ ſcies. Sanctũ facit affectio ſancta ⁊ ipa gemia dilectio. Timor dñi ſanctus ⁊ ſanctus amor. His pfecte affecta aĩa veluti quibuſdã duobꝰ brachijs cõprehendit amplectitur iſtrigit ⁊ tenet. Et timor quidẽ ſublimi/⁊ profundo/ amorq́ʒ longo / latoq́ʒ reſpondet. Quid tam timendũ ꝙ̃ poteſtas cum nichil poteſt reſiſtere ꝙ̃ ſapientia cui abſcondi nichil poteſt. Quid item tam amabilẽ ꝙ̃ amor ipſe ꝙ̃ amas ⁊ quo amaris. Amabiliorem tamen iuncta facit eternitas. Ama igitur perſeueranter ⁊ habes longitudinem. Dilata amorem tuum vſq́ʒ ad inimicos ⁊ latitudinem tenes. Eſto etiam in omni ſolicitudine timoratus ⁊ ſublime profundum apphendiſti. Aut ſi maius quattuor predictis quattuor hec reſpondere facis. ſi ſtupes: ſi paues: ſi ferues: ſi ſuſtines. Stipenda plane ſublimitas maieſtas pauenda abyſſus iudiciorum feruorem exigit charitas eternitas perſeuerãtiam ſuſtinendi. Quis ſtupet niſi qui contemplatur gloriam dei? Quis pauet niſi qui ſcrutatur ꝓfundum ſapientie? Quis feruet niſi qui meditatur charitatẽ dei? Quis ſuſtinet ⁊ perſeuerat ĩ amore niſi qui emulatur eternitatem charitatis? Nẽpe eternitatiſ quãdã ymaginem perſeuerantia prefert. Deniq́ʒ ſola eſt cui eternitas redditur vel potius que eternitati hominem reddit. Hec Ber. Ut autem ſpecialior ⁊ efficatior forte fiat noſtra circa diuinã maieſtatem conſideratio ſeptem ĩ eo tractatu precipue prout huius operis exigit intentio videntur conſiderande: ſicq́ʒ ſeptuplex erit ad preſens circa dei maieſtatem ſpecialis conſideratio declaranda.

Prima eſt conſideratio ſcientie infallibilis.

Secunda eſt prouidentie inexplicabilis.

Tertia eſt potentie inuincibilis.

Quarta eſt iuſticie inflexibilis.

Quinta eſt ire terribilis.

Sexta eſt charitatis ineffabilis.

Septima eſt mĩe deſiderabilis.

PRima igitur eſt conſideratio diuine ſcie ſiue ſapiẽtie ĩfallibilis. ⁊ hec conſideratio eſt diuini timoris ⁊ admirationis inductiua. Romanos vndecimo. O altitudo diuitiarũ ſapie ⁊ ſcie dei. Eſt eñ huius ſcientie triplex cõditio mirabilis atq́ʒ terribilis noſtre mẽorie diligenter ꝯmẽdẽda.

Prima quia videt omnia generaliter ſine exceptione.

Secunda quia videt euidenter ſine dubitatione.

Tertia qꝛ videt ĩmutabiliter ſine obliuiõe. Et iuxta hꝰ ſt tria pũcta

¶ Primū punctū quia videt oīa gñaliter ſine exceptiōe: vñ dt Jo. dam. q᷑ de⁹ grece theos dr q᷑ cōſi deratione ſiue viſionē ſignat/q̄ꝛ videt de⁹ ꝛ ꝯſiderat gñalr oia facta dicta ꝛ cogitata Señ. ad lucilīū. Quid ꝓdeſt aliqđ ab hoie eē ſecretū nihil deo clauſū ē. Jpe cogitationib⁹ nr̄is infuenit: ſic iter-uenit dico vt nūq̄ aliq̄n ide diſcedat. Jō etiā dt Augu. Quicqđ fecero de⁹ aſſiſtit/vtpote ꝑpetu⁹ inſpector oim cogitationū intentionū ꝛ actionum. Cū hec diligenter conſidero ingenti timore pariter ꝛ rubore ꝯfundor/quia illū vbiq̄ preſentem ꝛ omnia occulta mea videntē intueor. Et boe. in fine libri de conſola. Magna vobis eſt neceſſitas indicta ꝓbitatis ſi diſſimulare non vultis qm̄ ante oculos agitis iudicis cūcta cernētis. Et ſi inſtet aliqs q̄ꝛ abacuch. j. dr Mūdi ſūt ocl'i tui dñe ne videant malū ergo deus nō cognoſcit malū. Rñdet Boñ. in di. xxxix. q᷑ i dō dicitur eſſe duplex cognitio. Una approbatiua que connotat cōplacentiam voluntatis/ꝛ hac non cognoſcit mala neq̄ malos. Unde malis dicturus eſt dom⁹ illđ mat. xxv. Neſcio vos. Alia eſt cognitio ſimplicis intelligentie cuius ratio eſt veritate prima que ē lux ſumma cui nihil poteſt occultari. Et ſic deus cognoſcit oīa ꝛ bona ꝛ mala. Unde dicit dionyſius vij. ca. de diuinis no. q᷑ deus per ſeipſum tenebrarum accipit viſionem non aliunde vidēs tenebras q̄ꝫ a lumine. Et prouerbi. xv. Jn omni loco oculi domini contemplantur bonos ꝛ malos. Nota q̄ mulier in penitentia viri adulteraret: q̄ puella in pñtia patris vir tuoſi fornicaret/quis latro in penitētia iudicis furaretur. Primi paralipom. penul. Omnia corda ſcrutatur deus ꝛ vniuerſas mentium cogitationes intelligit. Audiant hoc maligni corde contractus iniquos extorquentes ꝑ fas ꝛ ꝑ nefas concubinas ſecrete tenentes/fures ꝛ alij petōres. ꝛc.

¶ Secundum punctū eſt de diuina ſcientia/q̄ꝛ videt euidēter ſine occultatione vel dubitatiōe. Certiſſima em̄ ꝛ euidentiſſima eſt dei ſcia de olb⁹: oia em̄ nouit noticia ītuitiua. Jntuēs em̄ eēntiā ſuā in q̄ relucēt oia ītuer ꝛ oia Heb. iiij. Oia nuda ſunt ꝛ apta oculis eius O q̄ꝫ neceſſaria ꝛ vtilis eſt petōribus huiuſcemodi ꝯſideratio hec profecto ſufficere dꝫ ad correptionē petōris. Quō em̄ non cōpungeretur petōris anim⁹ ſi attente cōſideraret qm̄ eius omnia peccata palā videt deus. Et quō peccare auderet ſi bene conſideraret qm̄ vbicunq̄ ſit aſſiſtit ei de⁹ intuens oīa que facit. Quis em̄ pñtia regis ꝛ coram oculis eius regis audeat edictū violare? Uñ legim⁹ in vi. pa. q᷑ thays meretrix erat pulcherrima ꝛ formoſa propter quā multi venditis ſubſtātijs ſuis ad vltimā paupertatē deuenerūt: ſꝫ ꝛ eius amatores multi mutuo ſe interficiebant Quod enim audiſſet abbas pānucius tanta aīaꝝ ꝑditioni cōpatiens/ſumpto habitu ſeculari ꝛ vno ſolido ꝓfectus eſt ad eam in quandā egypti ciuitatem/deditq̄ ei ſolidum quaſi ꝓ mercede peccandi. Jlla accepto precio ait illi. Jngrediamur ſimul cameram. Cunq̄ ingreſſus eſſet et lectum precioſis ornamentis ſtratū aſcēdere inuitaretur dixit

ad eam. Si eſt interius cubiculū
in ipm̄ eamus. Illa aūt dixit. Eſt
quoddā cubiculū vbi null⁹ ingre
ditur. Et ille ait. Nunqd ibi vide
re pōt de⁹? Et illa dixit. Si deū ti=
mes nullus eſt locus q̄ eius diui
nitati abſcondat. Quod cū ſenex
audiſſet: dixit ei. Et ſcis eſſe deū?
Cumq; illa reſpōderet ſe ſcire de
um ⁊ regnū futuri ſeculi necnō et
pctōꝝ tormenta dixit ei. Si ergo
hec noſti cur tot aīas pdidiſti de
q̄bus ⁊ non ſolū de tuo corā deo
rationē reddituraes. Et ſi credis
deū omnia ⁊ vbiq; videre quō co
ram eius oculis tam turpiter eū
offendere audes? Illa igit̄ ex hac
ꝯſideratione intrinſecus tacta ad
pedes abbatis ſe ꝓuoluens cū la
chrymis orabat dicens. Scio eſſe
pniam pater ⁊ cōfido remiſſionē
te orante ſortiri. Oīa igit̄ q̄cunq;
in pctō lucrata fuerat in mediū
ciuitatis deferens ibidē ppl'o ſpe
ctante in igne combuſſit di. Ueni
te oēs qui peccaſtis mecū ⁊ vide=
te quomodo i peccati deteſtatio=
nē ea que mihi contuliſtis exuro
Quo facto ſtatim ad locū prexit
quē ſibi abbas pannuci⁹ ꝯſtituit.
ibiq; i cellula parua recluſa arctiſ
ſimā tribus annis egit penitētiā
i pane ⁊ aqua. Reuelatumq; fuit
Paulo diſcipulo Anthonij quāti
eſſet meriti apud deum: ⁊ q̄ ma=
gnam gloriam adepta fuerit per
ſuam penitentiam. Unde patet
qualiter diuine ſcientie conſide=
ratio omnia euidenter ſpectan=
tis retractiua eſt a peccatis ⁊ ad
penitentiam inductiua. Unde di=
cit quidaꝫ metrificator. Cum qd
turpe facis quod me ſpectante ru
beres? Cur ſpectante deo nō ma=
gis ipſe rubes?

¶ Tertiū punctū de diuina ſcien
tia eſt qui videt omnia immutabi
liter ſine obliuione. Ipſa eni ſciē=
tia dei eſt ipſa dei ſubſtantia que
omnino immutabilis eſt. Mal.
iij. Ego dominus ⁊ nō mutor. Et
numeri. xxiij. Nō eſt deus vt ho=
mo vt mentiatur aut vt filius ho
minis vt mutetur. Et ia. j. Apud
quem non eſt tranſmutatio nec vi
ciſſitudinis obumbratio. Patet
ergo ꝙ timendus ⁊ reuerendus
ſit deus propter ſuam ſcientiam
prorſus infallibilem.

Secūda eſt
conſideratio diuine
ꝓuidētie inexplicabi
lis. Et hec cōſidera=
tio diuini timoris ⁊ reuerenti eſt
inductiua. Omnia enim diuine ꝓ
uidentie ſubiecta. Unde Sapiē.
viij. dicitur de diuina ſapientia ꝙ
attingit a fine vſq; ad finem for=
titer ⁊ diſponit omnia ſuauiter.
Et Sapiē. xiiij. Tu autem pater
gubernas omnia ꝓuidentia: qd
declarat Thomas. j. pte. q. xxij.
Deus enim eſt cauſa vniuerſalis
omniū rerū. Que autē a deo ſunt
ordinata ſunt: vt dicitur Ro. xiij.
Nihil autē aliud eſt diuina ꝓui=
dentia q̄ ratio ordinis rerum in
finē. Unde dicit Boetius. iiij. de
conſolatio. ꝙ prouidentia eſt ipſa
diuina ratio in ſummo omniū prī
cipe conſtituta/ que cuncta diſpo
nit. Ideo neceſſe eſt omnia inq̄=
tum participant de eſſe intantum
ſubdi diuine prouidentie. Si eñi
promiſor iſte vniuerſalis permit=
tat aliquos defectus in aliquib⁹
particularibus hoc facit ne impe
diatur bonum totius vniuerſi.
Si eñi oñia mala impedirentur

multa bona deessent in vniuerso
Non em̄ esset vita leonis si non
esset occisio animaliū. Nec esset
patientia martyrum si non esset
ꝑsecutio tyrannoꝝ. Unde Augu.
in ench. Deus omnipotens nullo
modo sineret aliquod maluꝫ esse
in operibus suis nisi vsqꝫ adeo eēt
omnipotens & bonus vt bene fa-
ceret etiam de malo. Hec ille. Li-
cet oīa vniuersaliter subdantur
ꝓuidentie dei: tamen qꝛ creatura
rationalis per liberum arbitriuꝫ
habet dominiū sui actus. Ideo quo-
dā speciali mō subditur diuine ꝓ-
uidentie vt scilicet imputetur ei
suus actus ad culpam vel ad meri-
tum & ꝓ actu suo reddatur ei ali-
quid vt pena vel premium. Et quā-
tū ad hoc dicit Apostolus. ij. Coꝛ. ix
Non est deo cura de bobus. s. si-
cut de hominibus. Ideo ad ꝓuidē-
tiā dei specialiter ꝑtinet predesti-
natio bonorum & reprobatio ma-
lorum. Circa hanc igitur specia-
lem prouidentiam de rationali-
bus tria sunt ad presens puncta
consideranda.

Primum est consideratio diffini-
tionis.

Secundū est consideratio distin-
ctionis.

Tertium est consideratio signa-
tionis.

¶ Primū punctū vbi consideran-
da est diffinitio predestinationis
que secūdū Augustinū talis est.
Predestinatio est preordinatio
alicuius ad gloriam: licet autem
huius preordinatio sit certa tamen
per eam libertas arbitrij non tol-
litur ex quia contingenter proue-
nit predestinationis effectus. Ideo
predestinatio non infert predesti-
natis necessitatem. Nā si sic fru-
stra proponerent bonis premia &
malis supplicia / nec sperādi / nec
supplicandi esset vlla ratio. Si-
cut aūt deus ꝓuidet & ꝑordinat ali-
quā saluandū: sic modū quo saluari
debeat. Stultus est ergo qui dicit.
Uolo facere quod mihi placuerit. si
saluari debeo saluabor. si dānari
dānabor sicut stultus esset infir-
mus qui diceret volo comedere quod
placuerit si debeo curari curabor
si mori debeo moriar. Unde legitur
in cesario: quod ludouicus langrauius
turrigie hō litteratus tanto errore
fuit deceptus vt diceret si saluari
debeo & sim predestinatus saluabor
& si prescitus dānabor: quicquid fa-
ciā. Et ob hoc multis vicijs se im-
plicabat. Tādē grauiter infirma-
tus vocato medico dicit vt curā
adhiberet ꝓ sua necessitate recu-
peranda. Tunc medicus sapiēs
dixit. Dn̄e si dies mortis vr̄e ad-
uenit nō potero vos curare si vero
nondū venit & frustra curā adhi-
beo sine hac ei curabimini. Cui co-
mes. Quō sic rn̄des: Scio nisi mi-
hi subuenias morior ān tp̄s. dicit
medicus. Creditis vitā ꝓlonga-
ri posse virtute medicine: & quare
ergo non creditis hoc de peniten-
tia q̄ est medicina anime. Cōside-
rans ergo Langrauius veritatem
verborum dicit ei. De cetero esto
medicus anime mee qui per tuam
medicinam liberauit me dominus
a maximo errore. Hec ille. Nō ē
vtiqꝫ maior difficultas de prede-
stinatione alterius contingētis. pu-
ta quod Petrus & Johannes essent
simul pransuri qui etiam de facto
simul pransi sunt et tamen certū
est quod si nichil ꝓ prandio prepara-
tū fuisset nō simul pransi fuissent

Sic etiā ſi quis fuerit pdeſtiatus tñ ſi nō faciat opa ſaluti ſue neceſſaria ſalutē nō ꝯſequit̄ ideo notanda eſt exhortatio beati Petri. ij. petri. i. di. Satagite vt p bōa opa vr̄a certaꝫ vr̄am vocationē ꝛ electionē faciatꝭ. Uñ ꝯ curioſas ꝛ piculoſas hoim fantaſias circa pdeſtinationē hominū optimū ē ꝛ tutiſſimū remediū bona opa multiplicare deo deuote: ꝛ reuerenter ſeruire nō pricipaliter ꝑpter celū intrādū nec ꝑpter infernū euitendū ſed magis ex charitate dei ꝑpter ipm deum. Uñ legitur i vita patrum q erant duo fratres vnus iuuenis/alius antiquus: iuuenis erat verus xpi ſeruus ꝛ diabolus inuidens ei venit ad antiquuꝫ. d. Ego ſum angelus dei ꝛ habeo tibi referre aliqua ex iuſſu dei de qbus maxime doleo. Scias q frater tuus iunior filius eſt damnationis eterne nec ſeruitiuꝫ quod deo exhibet ꝓdeſt ei ad vitā eternam ꝛ hoc dicto receſſit. Ab illa ḡ hora antiquus ille quādoqꝫ videbat iuuenem ſemp īgemiſcebat quo conſiderante tādem dixit. Pater mi quare triſticiam in conſpectu meo habes. Reſpondit ꝛ dixit ei ſicut dictum fuerat ab angelo malo. Qui reſpondit. Noli triſtari ſicut deo placuerit ita fiat. Nō em̄ ſeruio deo propter regnum celorum: ſed propter charitatem ꝛ bonitatem quam habet ad me ꝛ propter ſuam paſſionem quam ſuſtinuit ꝓpt̄ me. Si vult mihi dare regnum celorum poteſt: ſi infernuꝫ iterū pōt. Et ſequēti nocte venit angelus dei ꝛ manifeſtauit ſeni q alter angelus fuit diabolus ꝛ dixit illi q iuuenis ille ex illa cōſtantia magis meruiſſet ꝙ prius omnibus diebus vite ſue. hec ibi. Pat3 itaqꝫ ex dictꝭ quid ſit pdeſtinatio. Reprobatio aūt que pdeſtiationi opponit̄ vt ait Aug. ē pſcia ſiqtatis qrūdā ꝛ pparatio dānationis eorūdē. Uñ i reprobatiōe tria ſūt. Unū eſt puiſio iniqtatꝭ ab eterno Aliō obduratio q eſt p fruſtractione grē in pſenti. ꝛ aliud pcdc eterne pparatio in futuro. ꝙtū ad primum reprobatio nullā habet cauſam. ſed ꝙtum ad alia duo cauſaꝫ habet meritoriā. In pdeſtinatiōe aūt ſunt etiā tria ſed alio ordine: qꝛ primo eſt pparatio glorie i futuro. Scdo pparatio grē in preſenti Tertio puiſio ꝛ pordiatio boni vſus grē collata. Predeſtiatio ergo pparat gloriam ſm dei bñplm̄ ſed reprobatio preparat penam ſecundum exigentiam meritorum.

¶ Secundum punctū eſt de conſideratione diſtinctionis ſcꝫ inter illa quattuor q ponit apl's ad ro. vj. q ſunt pdeſtinatio/vocatio/iuſtificatio ꝛ magnificatio quia pdeſtinatio pparat grāꝫ ꝛ gloriā. Uocatio gratiam offert. Iuſtificatio illam ꝯfert. Sed magnificatio illam p gloriā pficit. Et ſi q̄ras de pſciētia. Notādū ē q pſcia pōt accipi dupl'r. Uno mō gnāl'r vt ſe extendit ad oia q ſunt ſcita a deo añ ꝙ fiant. ꝛ ſic pdeſtinati ſunt etiaꝫ pſciti. ſed pſcia ptiet ad itellectuꝫ ꝛ pdeſtiatio ꝓpe ad voluntatem. Alio modo pōt accipi pſcia prout appropiatur his q ſunt preſciti ad damnationem eternam ꝛ ſic ſoli reprobi dicuntur preſciti.

¶ Tertium punctum eſt de conſideratione ſignationis vbi cōſideranda ſunt ſigna aliqua quibus cognoſci poteſt an aliquis

ſit predeſtinatus vel non. Licet
ei hec a nobis ſciri nõ poſſit certi=
tudialiꝰ ſ3 illud Eccleſiaſtes. ix.
Neſcit homo vtrũ amore vel odio
dignus ſit. põt tñ aliqualiter co=
gnoſci coniecturatiue. ¶ Poſſunt
autẽ precipue aſſignari ſeptem ſi
gna pdeſtinationis. ꝛ q̃to plura
de his quis in ſe inuenerit: tanto
magis debet i deo ſpare ꝙ erit de
ſaluandis.

A ¶ Primũ ẽ ſuiipſiꝰ hũiliati=
ua ꝯuerſatio: ꝛ ecõuerſo ſupbia ſi
gnũ ẽ reprobatiõis Grego. Euidẽ
tiſſimũ ſignũ reproboꝝ eſt ſupbia
electorũ aũt hũilitas. Aug. in epi
ſtola Quã ſupbũ eſſe videris: fili=
um eẽ diaboli non dubites Et lu.
xviij. Ois qui ſe humiliat exalta=
bitur/et qui ſe exaltat humiliabi=
tur. B ¶ Scðm ẽ ꝟbi dei affe
ctiua auditio. Et ꝑ oppoſitũ ꝯtẽ=
ptus ꝟbi dei ſignũ eſt reprobatio
nis. Jo. viij. Qui eſt ex deo verba
dei audit: ppterea vos non audi=
tis quia ex deo non eſtis.

C ¶ Tertiũ ẽ erga ꝓximos mi=
ſeratiua affectio ſubueniendo v3
indigẽtibus ꝛ dimittendo iniuriã
tibus Mathe. v. Beati miſericor
des qm̃ ipſi miam conſequentur.
Econtra autẽ duricia ꝛ rancor cor
dis ſignũ eſt reprobationis. Ja. ij
Judiciu3 ſine miſericordia fiet ei
qui non fecerit miſericordiam Et
Aug. Unuſquiſq3 talem indulgen
tiam accepturus eſt a domino qua
lem ipſe dederit ꝓximo.

D ¶ Quartũ eſt bñ de aliis iu
dicare nec libẽter de alijs malum
audire Et oppoſitum ſignum eſt
reprobationis. Criſo. ſuper mat=
the. Sicut difficile aliquem ſuſpi
catur malum qui bonus eſt: ſic dif
ficile aliquem ſuſpicatur bonu3 q
malus eſt Luc. vi. Nolite iudica
re ꝛ non iudicabimini.

E ¶ Quitũ ẽ bonos amare ꝛ ho
norare ps. Dñe qs hitabit ꝛc. Et
ſubdit iter cetera Timẽtes aũt dñ3
glorificat Signũ ꝑfecto bonũ eſt
in hoie ẽt ſi petõr ſit qñ diligit bo
nos ꝛ fouet. Nã ſi voluiſſet dñs ꝑ
cere oibꝰ ſodomitꝭ q̃ fuerũt i q̃nq3
ciuitatibꝰ ꝛ in oi terra circũadia=
cẽti ꝓpẽ decẽ bonos ſi ibi inuenti
fuiſſent nonne deus miſerebiẽ vni
petõri ꝓpẽ multos bonos q̃s fo
uet ꝛ dilexit dãdo ſibi ante termi=
nũ vite contritionẽ ꝛ petõꝝ remiſ
ſionẽ Un ſeñ. Scias eũ multꝭ ꝟtu
tibus abundare q̃ bonos diligit.
Ecõtra aũt ſignũ reprobatiõis eſt
cũ q̃s bonos odit ꝛ pſeqtur ꝟbis
vel factꝭ exẽplo diaboli p̃ris ſui.

¶ Sextũ eſt moꝝ emẽdationem
deſiderare cũ v3 q̃s ſemper cupit
ſe melius regere in ꝟbis factis et
moribus Et econtra negligentia
ꝓprie correctiõis ꝛ emẽdationis
ſignũ eſt reprobationis. Math. v
Beati q̃ eſuriũt ꝛ ſitiũt iuſticiam
Et gloſa ordinaria Eſurire et ſiti
re iuſticiam eſt ſemper habere de
ſideriũ ꝓficiẽdi Berñ. Qñ nobis
de noſtro obſequio ſufficimus tũc
ſtatim coram deo deficimus. G

¶ Septimum eſt aduerſa patien
ter tolerare Hebre. xij. Flagellat
omnem filium quem recipit. Au=
guſti. in ſermo. Aduerſa corporis
anime ſũt remedia egritudo car=
nem vulnerat ſed mentem curat
Econtra autẽ cõtinua proſperi=
tas in rebus: in ſanitate corporis
in honore/i delicijs eſt ſignum re
probationis Grego. Continuus
ſucceſſus rerũ temporalium eter=
ne damnatiõis eſt iudiciu3 Idem
Si exemptus es a paſſione flagel

lorꝫ: exēptus eris a nūero filiorū. Et orige. ſup Ozee. viij. Qui diligit corripit ꝙ non diligit in pctis ſuis dimittit Studeat itaqꝫ vnuſquiſqꝫ p̄dicta p̄deſtinatiōis ſigna in ſe h̄re vt ſe ſic oñdat de numero ſaluandorum eſſe.

Tertia ē cōſideratio diuīe potētie inuincibilis Et hec cōſideratio ē diuini timoris ꝛ reuerentie iductiua Eccle. xliij. Terribilis dn̄s vehemēter ꝛ mirabilis potētia illi⁹ Sūt aūt ad pn̄s circa dei potētiā tria pūcta ꝯſiderāda.
Primum eſt principalitas
Secundū eſt interminabilitas.
Tertium eſt vniuerſalitas

¶ Primum pūctum eſt de principalitate Principalitas eñ eſt inter oēs potentias ꝛ cuiuſlibet alterius potentie principiū. Jō dr̄ eccl'iaſtic. iij. Magna potentia dei ſolius Eſt autem cōſideranda triplex eius principalitas.

A ¶ Prima eſt pricipalitas attīgētie Attingit eñ ſup corp⁹ ꝛ animam Poteſtas aūt humana ſolū ſuper corpus Jdeo mat. x. dr̄. Nolite timere eos ꝙ occidūt corp⁹ animā aūt nō pn̄t occidē. eū aūt timete ꝙ pōt ꝛ alaꝫ ꝛ corp⁹ pdere in gehēnā. B ¶ Scđa ē pricipalitas efficatie Sic eñ ē efficax ꝙ ipoſſibile eſt eaꝫ euadere Sap̄. vi. Tuam manum effugere impoſſibile ē Et Job. x. Nō eſt ꝙ de manu tua poſſit eruere C ¶ Tertia eſt pricipalitas depēdētie qꝛ ſcꝫ a nullo depēdet ꝛ ab ea dependet omnis alia potentia Ro. xiij. Nō eſt poteſtas niſi a deo iō nihil poteſt creatura niſi quod deus iubet vel ſinit ꝛ tandiu potuerāt homines ꝛ poterūt domiari ꝙdiu deo placuerit Eccleſiaſti. x. Jn manu dei poteſtas hominis Sed o mirabilem mundanoꝝ cecitatē ꝙ ſunt ſicut lyſias de ꝙ dr̄ ij. Macahab. xi ꝙ nuſqꝫ erat recogitans dei ptātem quam tñ tandem compulſus eſt recognoſcere vide ibi.

¶ Scđm pūctū eſt de itermiabilitate ſicut eternitas qꝛ ſicut dr̄ dañ vij. ptās ei⁹ ptās etna ꝙ nō auferet ꝛ regnū ei⁹ qđ nō corrūpet Et Dañ. iiij. ptās ei⁹ ptās ſēpiterna ꝛ regnū ei⁹ in gn̄atiōe ꝛ gn̄ationē ꝛ oēs habitatores terre apud eūꝫ in nihilum reputati ſunt Narrat petrus alfonſus ꝙ cū miraret rex quidā de quodā ph̄o quare eū ita parum timeret ph̄ūs ille reſpōdit ptās tua ꝙ p̄terit iā nihil eſt et iō illam non timeo illā vero ꝙ pn̄s ē non timeo quia adeo modica eſt ꝛ in tranſitu ſicut inſtās temporis: Jlla vero que futura eſt adeo e ſt incerta ꝙ merito timeri non debeat Non talis eſt dei poteſtas que eterna eſt vt dictum eſt

¶ Tertium punctum eſt de vniuerſalitate Eſt enim vniuerſalis dei potentia ad omnia ſe extēdēs ideo dicitur deus op̄s Unde dicit deus ad abraham geñ. xvij. Ego ſum deus op̄s ambula coraꝫ me. Et apoc. i. Ego ſum alpha et oo principium ꝛ finis dicit dominus deus qui eſt et qui erat et qui vēturus eſt omnipotens Licet autem dei potentia ſit infinita tamē eius magnitudo cognoſci poteſt p ſuos effect⁹ Unde ps. Saluauit eos ppter nomē ſuū vt notā facere potētiā ſuaꝫ Manifeſtat autem diuine potentie magnitudo i triplici effectu A ¶ Primo in

effectu creatiōis. Eccl'ia. i. Un⁹ eſt altiſſim⁹ creatoꝛ omniū oipotens rex ꝛ metuēdus nimis. Deus q̄ppe oia creauit de nichilo i quo admirari cogimur effabilē potētiam ei⁹. Ipe eni ſol⁹ pōt aliqd de nihilo ꝑducere. B ¶ Scđo i effectu gubernationis ꝯditiões rerū īmutādo ꝑ opa miraculoſa ꝛ vniuerſaliter omnes creaturas i eſſe ꝯſeruando. Nā vt dicit gre. Cuncta ſtatim i nihilum deciderent niſi man⁹ oipotētis ea ꝯſeruaret in eſſe. Et heb. i. Poꝛtans oia verbo virtutis ſue. De⁹ ei eſt cauſa omnium creaturaꝝ nō ſolū q̄tum ad fieri ſed etiam q̄tum ad eſſe ipſarū. Ideo etiā dicit aug. iiij. ſup Geñ. ad litteram. Uirt⁹ dei ab eis que creata ſunt regendis ſi aliqñ ceſſaret ſimul ꝛ eorum ceſſaret ſpecies omniſq; natura conſideret. Et in viij. eiuſdem libri dicit q ſicut aer preſente lumine fit lucidus: ſic homo deo ſibi preſente illuminatur. abſente aūt continuo obtenebratur. Unde ſicut res anteq̄ eſſent potuit non facere nō communicādo eis eſſe: ita poſtq; facte ſunt poteſt eis non influere eſſe. ꝛ ſic deſiſterēt eſſe ꝛ in nihiluꝫ redigerent. Oia ergo ꝯtinue gubernat a deo. Pſalm. In manu eius ſunt oēs fines terre. C ¶ Tertio in effectu punitionis. Punuit equidē ſemꝑ quando voluit omnes inimicos ſuos ꝛ null⁹ vnq̄ inuictus eſt qui ſe voluerit ab illo defēdere. Heſter. xiij. Domine rex oēs inditiōe tua cuncta ſunt poſita ꝛ nō eſt q̄ poſſit reſiſtere volūtati tue. Et dañ. iiij. Poteſtas eius ptās ſempiterna. ꝛc. Sequit. Iuxta ei volūtatē ſuā facit tā in ꝟtutib⁹ celi q̄ in habitatoribus terre ꝛ non eſt qui reſiſtat manui eius. Hec ibi. Quis ei angelos malos de ſua ꝟtute gloriantes de celo empireo ꝛ de illa delicioſa habitatione omni beatitudine priuatos exire fecit. potentia dei. Quis a terreſtri paradiſo primos homines qui imperabant ambus celi piſcibus maris/et beſtijs terre ad hanc vallem lachrymarum eiecit. potentia dei. Quis gygantes robuſtos et potentiſſimos ſubmerſit i aquis diluuij: potentia dei. Quis tot reges et tyrānos tot malos homines crudeles et impios qui in mundo ſepi⁹ fuere. vt cennacherib/pharao/holofernes/anthioch⁹/nero/domicianus/iulianus/anthonius/ ceſar pompeius: et alij multi q̄ſiq; eos exterminauit de terra potentia dei. Quis deniq; omēs homies ſtare cogit añ tribunal iudicātis rōneꝫ de ſuis operibus reddituros. potentia dei. O igitur miſeri moꝛtales. O vermiculi. O preſumptuoſi peccatoꝛes. An confiditis in viribus veſtris. An ignoratis q̄ magna ſit potentia dei noſtri. Et cur illum contemnitis. Cur eius precptis non obeditis. Cur a peccatis que ſibi diſplicent non abſtinetis. Humiliamini (inquit petrus. i. petri. v.) ſub potenti manu dei vt vos exaltet in tpe viſitationis. Humiliamini inq̄ diuinam recognoſcentes potentiam ꝛ ipſi deo dicentes illud ſapienti. xvi. Tu es domine q̄ moꝛtis ꝛ vite habes poteſtatem ꝛ deducis ad poꝛtū moꝛtis ꝛ reducis.

Quarta ē cōſideratio diuine iuſticie inflexibilis ꝛ hec ēt ꝯſideratio mltū ē

inductiua timoris. Tanta eñ eſt ſeueritas diuine iuſticie ꝙ nō ſint dedecus culpe ſine decore vindicte. Pſal. Juſtus dominus et iuſticias dilexit. Eſt autem iuſticia dei terribilis valde. Et hoc apparet ex triplici effectu ipſius.
Primus eſt effectus retentionis.
Scđs eſt effectus punctionis.
Terti⁹ eſt effectus permiſſionis.
Et ſcđm hoc ſunt tria puncta. A
¶ Primū punctū eſt de effectu retentionis ſcilicet peccatoꝝ. Tam terribilis eſt dei iuſticia ꝙ ſi qs faciat penitentiam de omnib⁹ peccatis ſuis dempto vno. nullū eorum remittitur ſed retinent̄ oīa per diuinā iuſticiā punienda. Eſt aūt hec veritas probanda tripliciter auctoritatib⁹/rōnib⁹ ꝛ exemplis. Primo auctoritatib⁹. Unde Ja. ij. ꝛ illđ etiā ponitur de regulis iuris. c. Deſicat. Qui totā legē ſeruauerit offendat aūt in vno fact⁹ eſt oīm reus. Et de penitentia di. iij. c. Penitentiā agē. Gre. ait. Quid eñ prodeſt ſi pctā luxurie qs defleat/ꝛ tñ adhuc auaricie eſtibus anhelat. Et eccleſia. xix. Qui in vno peccauerit multa bona perdet. Et Aug. lib. de pe. ꝛ ponitur de pe. di. iij. c. Sūt plures. Sūt plures quos pēitet peccaſſe ſed nō oīno/reſeruantes ſibi q̄dam in qbus delectantur nō aduertentes dn̄m multū ſimul ꝛ ſurdum a demonio liberaſſe per hoc docens nos nunq̄ niſi de omnib⁹ poſſe ſanari. Si eñ vellet pctā ex parte reſeruari habentem ſeptē demōia curare poterat ſex expulſis. expulit enim ſeptem vt oīa crimina ſimul eiicienda doceret. Legionē autē ab alio eiiciens neminē reliquit de oīb⁹ q liberatū poſſideret oſtendens ꝙ ſi etiā peccata ſint mille: de omnibus ſimul oportet penitere.
¶ Scđo pbatur triplici ratione.
Prima eſt ratio contrariationis.
Scđa eſt ratio falſificationis.
Tertia eſt rō diuine pfectionis.
B ¶ Pria dr̄ rō ꝯtrariationis. qꝛ vꝫ oē pctm̄ mortale contrariat̄ gratie gratum facienti ſine q̄ remitti nō poſſunt. Jdeo ſtante vno pctō mortali in aīa nō poſſūt alia remitti. C ¶ Scđa dr̄ rō falſificatiōis qꝛ pn̄ia q̄ ē in aīa adhuc actu vel volūtate peccāte mortalr̄ ē pnia falſa. ſꝫ nō dimittunt̄ pctā p pniaꝫ falſā igit̄ ꝛc. Maior pbat̄ quia nō eſt vā pnia niſi qn̄ deteſtātur pctā ꝛ dolet de ipis inq̄tum ſunt cōtra caritatē dei et offenſiua diuine maieſtatis. ſed qui hoc mundo penitet de vno penitet et de omnib⁹ qꝛ oīa pctā ſunt cōtra dei caritatē. et maieſtatis diuine offenſiua. D ¶ Tertia dr̄ ratio pfectiōis qꝛ de⁹ pfectiſſim⁹ nichil facit iperfectū. ſꝫ iuſtificatio ipi⁹ ē op⁹ dei ergo ē ſemp pfecta. Aut ergo nichil dimittit ꝛ hoc ſcđꝫ ordinē ſue iuſticie aut totū dimittit ꝛ hoc ſcđm condecentiā ſue mie vn̄ dicit augu. in preallegato. c. Sūt plures. Quedā impietas infidelitatis eſt ab eo qui iuſtus ꝛ iuſticia eſt dimidiā ſperare veniam. Nec ppterea tn̄ deſperandi ſunt pctōres q de multis penitentiā agunt vno reſeruato cuꝫ facilius poſtea poſſint ad veram penitentiaꝫ venire ſi multa peccata vel aliq̄ licꝫ nō oīa deponant. E ¶ Tertio pbandū eſt exemplis ꝙ licet aliquis oīa alia pctā relinq̄t et cuītet dēpto vno tamen nichilomin⁹ per diuinam iuſticiam dānabitur

Narrat gre. iii. ix. Dyalo. q̄ fuit in monasterio q̄dam monach⁹ vn⁹ qui vir probus et totus religiosus apparebat Ille tamē cum ieiuna re videretur occulte manducabat Ille igit̄ cū i extremis iā ageret fr̄es omnes ad se vocari fecit. at illi putabāt ab eo magnū q̄d ꝯsolatoriū audire Quib⁹ ipe afflict⁹ ⁊ tremēs ꝯpuls⁹ ē ꝑdere cur hosti tradit⁹ cogebat̄ exire Naz dicit qn̄ me vobiscū ieiunare credebatis occlte mādūcabā Et ecce nūc ad deuorādū draconi tradit⁹ sum qui cauda sua genua mea pedesq̄ colligauit Caput vero suū itra os meum mittens spiritum meū ebibēs abstrahit. Quib⁹ dictis statim defunct⁹ est atq̄ vt per penitētiam liberari posset a dracho ne expectatus non est quo nimirū ꝯstat quia non ad suam ſꝫ solā audientiū vtilitatē viderit.

¶ Ad idem est exemplū quod recitat cyrillus scribens ad Aug. de transitu hieronymi. Nepos idt quidam me⁹ rufus noīe vtroq̄ ꝑuatus parente a teneris ānis ad meas deuenit manus qui vtinaz ex vtero non exisset ne illi q̄d sustinet contigisset. Quem tanta diligentia enutriui vt a plurib⁹ a me genitus putaretur. Crescens itaq̄ infelix puer etate quidez nō sapientia ingenti pulchritudine decoratus a cunctis dilectione sup̄ flua colebat̄. Is itaq̄ decio octauo etatis sue anno imbecillitati sterrimus expirauit. De cui⁹ morte tantus ab omnibus isonuit luctus q̄ vix per mensem potuit sedari. At ego nimie incumbens ei⁹ dilectioni pluries rogaui gloriosum hieronymum vt michi quid acciderat nepoti meo reuelaret. Oranti aūt michi die quadā hora nona tantus affluit fetor q̄ nullatenus potui sustinere. Et dū tacit⁹ mirarer / vnde tātus fetor esset supra meū v̄ticē eleuatis oculis infelicē nepotē meū vidi terribili visione ita q̄ visum in eū imprimere non audebā. Nā cathenis igneis circū ligat⁹ flāmas fetidissimas erūpebat. Ad hanc terribilē visionē subito me tant⁹ timor inuasit: vt dum plurimum loqui vellē formare vocē penitus non auderē. Postremo ad me aliquantulū rediens si meus erat nepos voce cepi ꝑquirere tremebunda. Ad hec inquit ille vlulatibus et suspiriis. Utinam nō essem ne tam diris essem cruciatibus deputatus. Nā scias me ꝑpetuis tēporib⁹ māsionibus tartareis permāsurū. Heu quid dicam. his dictis tantus dolor michi affuit vt per pluries sim miratus quomodo e vita protin⁹ non decessi. Longis autem expletis colloquiis ab eo sciscitatus fui cur ita diuinam misericordiam perdiderat cum tot virtutibus videretur pollere pro nulla inquit me scias causa fore damnatum nisi quia in ludis maxime delectabar / atq̄ in morte volūtarie post posui confiteri. Quibus dictis disparuit ⁊ tantus fetor remāsit vt in illum locū per magnū spacium nullus sit ausus introire. Hec cyrillus. Ue igitur his q̄ cum talia / vel legūt vel audiūt nō timent nō ꝯuertunt̄ ad deū. Nā si ꝑ vno solo petō diuina iudicia hoīem eternaliter damnat quid faciet ꝑ multis: O somnolenti peccatores: O peregrini velocissimi ⁊ aduene in hoc seculo cōsiderate que ventura sunt ⁊ agnoscite q̄ta vobis im-

penitentibꝰ ⁊ in pctis obſtinatis diuina iuſticia commiatur mala Nec ſufficit aliq̄ pctā relinquere niſi pariter omnia relinquantur.

¶ Secūdum punctum eſt de effectu punitionis in quo apparet terribilis iuſtitia q̄ ſicut dicitur Job.xxiiij. Deus multum alīq̄d abire non patitur vbi ſūt tria cōſideranda.

Primuꝫ eſt rō afflictionis bonoꝝ Scōm eſt rō exaltatiōis maloꝝ. Tertium eſt cōcluſio iuſte retributionis ſingulorum. Primo igitur conſideranda ē rō tpalis afflictionis bonorū q̄ vtiqꝫ eſt a diuina iuſticia Tribulantur itaqꝫ iuſti aliquando in hac vita precipue propter ſeptem cauſas. A Primo propter purgationē delictorum hinc dicebat Augu. Hic vre hic ſeca dn̄e vt in eternum michi parcas. B ¶ Secundo ꝓpter acquiſitionē meritorum Jō math.v.dicit dn̄s Beati eſtis cuꝫ maledixerint vobis homines ⁊c. Sequitur Gaudete et exultate quoniam merces veſtra: copioſa eſt ĩ celis C ¶ Tertio ꝓpt correctionē iniquoꝝ Datur eniꝫ eis cauſa correctionis quando vident eos qui die noctuqꝫ deo ſeruiunt dure flagellari. Gregoriꝰ. Qualiter cruciabit deus quos reprobat quando hic ita dure flagellat q̄s amat. D ¶ Quarto ꝓpter perſeuerationē peccatorum. paulus.ij.coꝝ.xij. Ne magnitudo reuelationum extollat me datus eſt michi ſtimulus.⁊c. E ¶ Quinto propter fornicationem animorū. Greg. Electorum deſideria dn̄i premuntur aduerſitate creſcunt. Sicut ignis flatu premitur vt caleſcat ⁊ vnde ex tingui creditur roboratur. F Sexto propter exemplationem electorum thobias eni non propter peccatū ſuū viſum perdidit et tantas tribulationes ſuſtinuit ſed vt exemplū patiētie fieret poſteris.quēadmoduꝫ ⁊ Job vt dicitur Thob.ij. G Septimo ꝓpter deſignationē dei filiorū. Hebre.xij. Flagellat oēm filiū queꝫ fecerit vt ſcꝫ conformetur capiti chriſto Grego. Nō decet q̄ ſub capite ſpinoſo ſit membrū delicatū

H Secūdo cōſideranda ē ratio tēporalis exaltationis maloruꝫ q̄ fit per diuinam iuſtitiam. Exaltantur vtiqꝫ ſepius viri ſcelerati precipue propter ſepteꝫ cauſas. I Primo propter eorum excitationem vt ſic excitentur a malis conuerti. Nonne aues pauco cibo illis a nobis miſtrato ad nos volitant? Et tu o miſer ingrate quotidie a dn̄o tibi plura donantur ⁊ ſurdeſcis. Prouer.j. Extendi manus meas et nō fuit q̄ aſpiceret. Conſidera quot ⁊ quanta bona tribuit dominus populo iudeorum vt eorum ceruices duriſſimas ad bonum excitaret. Roman.ij. Jgnoras quia benignitas dei que ſcilicꝫ tibi confert tēporalia ad penitentiam te adducit.id eſt te adducere debet. K Secundo propter eorum premiationem. Cum enim peccatores aliquando quedaꝫ bona opera faciant et nullum bonum irremuneratum (teſte auguſtino) relinquitur. eternaliter autem propter charitatis defectum remunerari nō poſſunt.ideo tēporaliter remunerātur quaſi dicat eis dn̄s illud math.xx. Tolle quod tuū eſt ⁊ vade ſcꝫ ad eterna ſup

plicia In eis ergo ꝑficatꝰ illō ma th. vi. Amē dico vobꝫ receperunt mercedē suā. L ¶ Tertio ꝓpꝰ eoꝝ excecationē q̄ a deo iuste per mittitꝰ eo q᷑ tpalia magis q̄ spiri tualia diligūt Esa. vi. Exceca coꝛ ppli huiꝰ. M ¶ Quarto propꝰ eorum duriorem punitionem. Criso. super Math. Quāto sunt maiora beneficia hominibus cō stituta tanto sunt grauiora peccā tibus iudicia. Unde legimus q᷑ sanctus Ambrosius veniens iux ta senis hospitem in omnibus ꝓ spera ⁊ nulla aduersa habentem eius relatione habuit quem sta tim dimisit: et subito cum domo ⁊ possessione lterijt: ⁊ in loco illo adhuc lacus permanet. N ¶ Quinto propter eorum desi gnandam reprobationem. puer. v. Prosperitas impiorꝫ perdet eos. Et hiero. in suo trāsitu. Si gnum magnifeste est quādo ma le omia prospera acciduīt. Greg. Difficilius malum corrigitur qđ prosperitate fulcitur eo q᷑ q̄ a dō auertitur ⁊ prosperatur tanto fit magis perditioni proximus quā to a disciplina magis est elonga tus. Ideo dic. idē Gregori. San cti viri cū sibi suppetere prospe ra mundi conspiciunt pauida sus spitione turbantur. timent enim ne hic laborum suorum fructus percipiant. Timent ne diuina iu stitia latens in eis vulnus aspi ciat: ⁊ exterioubꝰ eos muneribꝰ cumulans ad intimis repellat. O Sexto propter bonorum confortationem. Si enīꝫ a deo be nignus est deus q᷑ suis inimicis tot bona tribuit credendum est eum maiora bona suis amicis fo re largiturum. Unde thobyas. Amicis suis carnalibus irriden tibus ⁊ dicentibꝰ. Ubi est spes tua respōdit. Filij sctōꝝ sumꝰ: ⁊ vitaꝫ illā expectamꝰ quā dn̄s daturꝰ est q̄ fideꝫ suaꝫ nō mutāt ab eo. vt di citur thoby. ij. Et aug. li. de ciui. dei. Ista temporalia bonis ⁊ ma lis voluit esse communia ne bona auidius appetātur q̄ mali quoq̄ꝫ habere cernuntur ⁊ ne mala tur piter euitētur quibus ⁊ boni ple runq̄ꝫ afficiuntur. P ¶ Se ptimo propter diuine bonitatis manifestationem. Mat. v. Soleꝫ suum facit oriri super bonos / et malos. ⁊ pluit super iustos: ⁊ in iustos ⁊ hoc vt eos dulciter alici at per clementiam. Sed heu heu multi sunt qui per hec nec deum timēt nec ament nec a vicijs cor riguntur Esaye. xxviij. Manda remanda: māda remāda. ⁊c. Q ¶ Tertio consideranda est con clusio iuste retributionis singu lorum. Nam ⁊ si nūc boni aduer sa patiantur et mali prosperētur tandem tamē per diuinam iustiti am vnicuiq̄ꝫ fiet iusta retributio secundum merita sua Job. xxxiiij. Opus hominis reddet illi deus ⁊ iuxta vias singuloꝝ restituet. Uere etenim dominus non con demnabit frustra: nec omnipo tens subuertet iudiciū. Et. j. Co rint. iij. Unusquisq̄ꝫ propriā mer cedē accipiet scđm suū laborem. Et apoca. xxij. Ecce venio cito ⁊ merces mea mecū est dare vnicui q̄ꝫ ſm opa sua. Jō etiā dt Aug. li. j. de ci. dei. c. viij. Placuit quippe diuīe ꝓuidētie ꝑparare i posterū bona iustis qbꝰ nō fruentꝰ iniusti: ⁊ mala ipsis qbꝰ nō excruciabuntꝰ bōi. Hec ille. Nō letētꝰ ꝙ peccātes qbꝰ blādꝰ est mūdꝰ si ꝓspa sibi vi

cerit cũcta ſuccedere qꝛ nõ eſt ab breuiata man⁹ dñi q̇ pctã q̃ nunc ĩpunita reliq̇t ſtricti⁹ punienda reſuat poſt hanc vitã. Nõ triſtẽtur iſup hi q̇ deo ſuiũt ſi patiant̃ aduerſa in pñti qꝛ poſt laborem ⁊ erũnas ſubſeq̃t̃ q̇es ⁊ pax et oim bonoꝝ affluentia in eterna btĩtudine iuſtis repromiſſa.

¶ Tertium punctum eſt de effectu permiſſionis i quo apparet terribilis iuſticia dei eo vȝ ꝙ malos ſinit ruere in mlta pctã ⁊ ꝑicula. Eſt ãt ad pñs ꝯſiderãda triplex hmõi ꝑmiſſio. Pria ẽ ꝑmiſſio grauioꝝ offenſiõis. Scda eſt ꝑmiſſio indurationis. Tertia eſt ꝑmiſſio finalis ĩpugnatiõis. E ¶ Pria igr̃ eſt ꝑmiſſio grauioꝝ offẽſiõis vt pȝ i chain q̇ qm̃ noluit confiteri dño pctm̃ ſuum ꝑmiſſ⁹ eſt cadere i deſperationeȝ. vt pȝ geñ. iiij. Eſt etiã exẽplum in iuda q̇ qm̃ noluit a ꝯcepta malicia ceſſare ꝑmiſſus eſt etiã in deſperationis culpam cadere. Apoc. vlt. Qui in ſordib⁹ eſt ſordeſcat adhuc. Ut eniȝ dicit gloſa quedam ad ro. j. Strictiſſimo dei iudicio fit vt pctã peccatꝭ puniant̃. B ¶ Scda eſt permiſſio iduratiõis ſicut pȝ in pharaone. Exod. plurib⁹ ca. cui⁹ cor iduratũ ẽ qꝛ nolebat obedire mãdato dei. Et iob. xlix. Cor ei⁹ idurabit̃ quaſi lapis. De iduratione alibi videre potes. C ¶ Tertia eſt ꝑmiſſio finalis ĩpugnationis. Solẽt aliq̇ in pctĩs ſuis eẽ ſecuri ꝓmittẽtes ſibi i extremo vite penitẽtiã ſe facturos. Uerũtñ diuine iuſtitie ſeueritas frequenter ꝑmittit tales in mortis articulo ĩpugnari ⁊ ꝓcipue triplici ĩpugnatiõe ꝑ quã ĩpedit̃ eoꝝ penitẽtia. Primo imoderata paſſione Scdo diabolica infeſtatione Tertio inordinata affectione. D

¶ Pria eſt ĩpugnatio imoderate paſſiõis. Tũc ei vt ſco. l. iiij. Solet eſſe in ꝑte ſenſitiua vehemẽs paſſio doloris ⁊ timoris vſũ rõis ĩpediẽs. E ¶ Scda eſt impugnatio diabolice ĩfeſtatiõis qꝛ vt dt Greg. De mõ tãto grauiores tẽtationes igerit q̃to pctõrẽ magis appropiq̃re fini ꝯſpicit. Et q̃nq̃ etiã diabolus terribilit̃ apparẽs morienti mltiplr cũ ĩfeſtat Terribile exẽplũ narrat gregori⁹ in. iiij. dial. qđ etiã di. ſuo tempore ꝯtigiſſe. Dicit eniȝ. Criſerius vir in hoc mũdo idone⁹ fuit ſȝ tã vitijs plen⁹ ꝙ̃ reb⁹ ſupbia tumidus: carnis ſue voluptatibus deditus in acq̇rẽdis rebus auaritie facib⁹ acceñ⁹ Sȝ cũ tot malis finẽ ponere domin⁹ decreuiſſet corporali hunc moleſtia percuſſit. Qui ad extremũ veniens eadem hora que iam erat d corpore exiturus apertis oculis vidit teterrimos ſpiritus corã ſe aſſiſtere et vehementer ĩfeſtare vt euȝ ad inferni clauſtra raperent. Cepit tremere/paleſcere ſudare ⁊ magnis vocib⁹ iducias petere filiũq̇ ſuũ nomie maximũ quẽ ipe iã monach⁹ monachũ vidi nimijs ⁊ t̃batis vocib⁹ acclamare. d. Maxime curre i fide tua me ſuſcipe. Turbatus mox maxim⁹ affuit lugẽs ac ꝑſtrepẽs familia ꝯuenit. Ipĩ aũt malignos ſpũs videẽ nõ poterãt ſȝ eoꝝ pñſẽtia in ꝯfuſione pallore ⁊ timore illius q̇ trahebat̃ videbat̃. pauore aũt illi⁹ terre imaginis huc ⁊ illuc ꝟtebatur in lectulo. Jacebat in ſiniſtro latere aſpectuȝ eorum ferre nõ poterat ꝟtebat̃ ad parietẽ ibi aderãt. Cũq̃ conſtrĩ

ctus nimis relaxari ſe poſſe iā de=
ſperaret cepit magnis vocibꝰ cla=
mare inducias vſqꝫ mane ⸮ Sꝫ cū
hic clamaret de habitaculo carnꝭ
euulſꝰ ē De h̄ nimiꝝ ꝯſtat qꝛ ꝓ no
bꝭ iſta nō ꝑ ſe videri h̄ Grego F

¶ Tertia eſt ipugnatio in ordina
te affectionis qꝛ ſicut dꝛ Eccleſi.
xxxiiij. Uir in multis exꝑtus. ſup
ple in vita multa cogitabit ſcꝫ in
morte. Solēt aliqui mouētes im
pugnari ex cogitatiōe ⁊ affectio=
ne inordinata tripliciter.

Prio reſpectu carnalis ꝓpīqtatꝭ
Scdo reſpectu tꝑalis ꝓſꝑitatis
Tertio reſpectu relinquēde volu=
ptatis. ¶ Prio ex affectiōe iordi=
nata reſpectu carnalis propinqui
tatis puta filiorum et hmōi. ⁊ de
talibꝰ poteſt ꝟificari illud. Eſai.
lix. Cogitationes eoꝝ cogitatio=
nes inutiles. Et michee. ij. Ue q̄
cogitatis iutile. d G ¶ Scdo re=
ſpectu temporalis ꝓſperitatis.
Sap̄. ix. Deprimit terrena inha=
bitatio ſēſū multa cogitāte. ⁊ iob
xx. Cogitatiōes varie ſuccedūt ſi
bi ⁊ mens in diuerſa rapitur. h
¶ Tertio reſpectu relinquēde vo=
luptatꝭ. Eze. xxxviij. In die aſcē=
dent ſermones ſuper cor tuū ſcilꝫ
ſmones carnales in quibus ante
delectatus es et cogitabis cogi=
tationē peſſimam Ex dictis itaqꝫ
conſiderari poteſt q̄ꝫ ſit terribilis
dei iuſtitia.

Quita eſt cō
ſideratio ire diuine
valō formidabilꝭ. ii
ij. re. xxij. Magna
ira dī ſuccēſa ē ꝯ nos
Et rom. j. Reuelat ira dei de ce=
lo. Ad preſens autem circa iram
dei tria ſunt precipue conſideran
da puncta. Primū eſt reprobatio
fallacis aſſecurationis. Secun=
dum eſt declaratio formidabilis
conditionis Tertiuꝫ eſt iſtructio
veracis placationis.

¶ In primo puncto eſt conſide=
rāda reprobatio fallacis aſſecura
tionis per quam videlicꝫ multi ſe
curi viuunt non cogitantes iram
dei hec autē fallax aſſecuratio cō
tingere pōt tripliciter. Primo ex
mundana proſperitate. Secū do
ex longa patiētia ſiue longanimi
tate. Tertio ex icredulitate. A

¶ Primo igitur ꝓuenit talis aſ=
ſecuratio fallax ꝯtra iram dei ex
mundana ꝓſperitate. In q̄ qui=
dam velut ebrij putāt ſe eſſe deos
in diuitijs i robore corpis: i glo=
ria ſcli: et licere ſibi arbitrantur
q̄cq̄d velit. p̄s. Cōfidūt i virtute
ſua ⁊ i multitudine diuitiaꝝ ſua=
rum gloriantur. Contra quos di
cit ſen̄. in tragedijs Nemo cōfi=
dat nimiū ſecundis. Et idē ad lu
cillū Noli tranquillitati huic cō
fidere momento mare euertitur
et eodem die vbi luſerūt nauigia
ſorbētur. hinc. Eſai. xlvij. Ciui=
tati affluenti proſperitate ⁊ non
timenti deū ait. Audi hec delica=
ta ⁊ habitans confidenter que di
cis in corde tuo ego ſum nō ſede
bo vidua et ignorabo ſterilitatē
venient tibi ſubito hec duo in die
vna. Quot ciuitatibus ex impro
uiſo ſuperuenit ira dei. Et vt
omittamus reliqua inſpiciamus
q̄d factū eſt ꝑ in opinatos terre=
motus. Scribitur namqꝫ in qua=
dam cronica ricobaldi ferrarien=
ſis. Regnāte tygraue i ſyria ter=
remotu facto ꝑiere hominū. lxx.
milia. vrbes aliq̄ ſubuerſe ſunt.
Anno q̄nto tyberij. xiij. vrbes in

aſya: cecidere terremotu cõcuſſe Imperãte nerone tres in aſya vrbes terremotu corruere. Anno. viij. traiani nicea et nichomedia corruerunt Anno eiuſdem. xv. anthiochia pene tota corruit terremotu. Tpe cõſtãtini ſcdi ꝑremot⁹ i oriẽte plurimas vrbes ſolo ſtrauit. hec i ꝑdicta cronica. B Secũdo ſumũt aliq̃ fallacẽ aſſecurationẽ ex lõga dei patiẽtia: ⁊ lõganimitate Unð aug. li. iij. de doc. xpi. Pleroſq; icredl'os miſericors dei patiẽtia lõga peccare fecit intrepidos q2 deũ nõ arbitrãẜ pctõrũ ſuorũ vltorẽ. Et eccle. viij. Eo ꝙ nõ cito ꝯtra malos ꝓfertur ſẽtentia filij hominum abſq; vllo timore ꝑpetrãt mala. Sed ꝯtra tales liberanda ſunt illa verba vale li. i. Lento etem̃ gͣdu ad vindictã ſua diuina ꝓcedit ira tarditatẽq; ſupplicij grauitate recompenſat Et rom. ij. An diuitias bonitatis eius et patientie et longanimitatis contemnis ignorans qm̃ benignitas dei te ad penitẽtiã te adducit. Scdm̃ duritiam autẽ tuã ⁊ cor ipenitens theſauriſas tibi irã in die ire et reuelationis iuſti iudicij dei. Et hiero. in cõmento ſuper hiere. inqt Quanto maior eſt numerus tẽporũ qbus obliuiſcimur deũ: tãto maior eſt pena. peccati qð nec lõgitudine tẽporũ potuerit edomari. hec ille. Lʒ autẽ multis in factũ guſtũ habẽtibus grauia ſint huiuſcemodi ꝟba: tñ humilib⁹ et deuotis videntur animarũ languẽtiũ medicina. Inqt eñ aug. xxiij. q. iiij. Ipſa pietas Moleſtus eſt medicus furẽti frenetico ⁊ pater indiciplinato filio Tñ non ꝓpterea neganda eſt infirmis medicia neq; a filio diſciplina eſt auferenda. C ¶ Tertio i aliqb⁹ eſt fallax aſſecuratio ⁊ incredulitate. Cũ ei narrãtur aut legũẜ dei iudicia nolũt excecati ꝓtõres fidẽ dictʒ ꝑſtare q2 male libẽter acceptat quis quod nollet Sʒ ſecundum ſenecam in. i. trageð. quod nimis miſeri volunt hec facile credunt. Sic euenit tẽpore diluuij. Diu enim expectauit dñs peccatores illi⁹ tẽporis vt ad penitentiam redirent. Nã ſʒ au. li. xvj. de ciui. dei ca. xxiiij. Cũ dicit dñs ad noe. Erũtq; dies eius centum viginti annorũ nõ de termino humane vite locutus eſt ſʒ de termino ad pniã aſſignato. Nã q; centũ ãnis archa legiẜ fabricata. vt refert magiſter in hiſtoria ſcolaſtica. Et noe ꝟbo et facto diluuium predicebat. verũtñ illi homines neq; deridebant eum ⁊ minabãtur ꝙ anteq; archã ingredereẜ ſi diluuiũ ſupueniret. interi ficerẽt eum. increduli ergo remanſerunt. Ideo ira dei ſuper eos vẽiente ꝑ diluuiũ perierunt. Eccle. xvj. In gente incredibili exardebit ira. Et Jo. iij. Qui incredulus eſt manet ira dei ſuper eum. Sed fort e opinatur aliqs ꝙ in deo ira eſſe nõ poteſt cũ ſit clemẽtiſſimus Uñ lactantius in princi. lib. de ira dei dicit. Animaduerti ſepe donare plurimos id exiſtimare quod non nulli phoꝝ putauerũt nobis iraſci deũ qm̃ bñficia ſit tantũmodo natura diuia nec cuiq; nocere preſtantiſſime atq; optime cõgruat ptãti. Notandũ igiẜ ſm Bona in. iij. ſen. di. xiij. ꝙ qñcũq; dicitꝛ aliquid de deo ꝙ in nobis denotat paſſionẽ de deo ſecũdum effectũ ⁊ non ſm paſſiõis defectũ. Odiũ ergo amor: ira: et ſimilia que i on

bis sūt passiões in deū dicunt fm effectū vt tunc dicat odire cuȝ nobis odij effectum exibet: tunc ira sci cum effectu in nobis ostendit. Dicimus ergo deus clementissim⁹ sine sui mutatiōe: sine passione: sine peccato sua exigēte iustitia irascitur qn̄ cōtra pctōres effectū ire demōstrat cuiusmodi sunt guerre pestilentie: tempestates: sterilitates terre: et terremotus ⁊ hmōi. ps. Quis nouit potestatē ire tue ⁊ pre timore tuo irā tuam dinūerare? Sed heu multi increduli fallaci securitate seipsos decipiunt. Potest autem huiusmōi incredulitas fallacit assecuratiua pcipue contingere ex tribus.

Primo ex superbie elatione.
Scdo ex adulatoria seductione.
Tertio ex multitudinis exemplificatione. ¶ Primo ex supbie elatione. qr vt dicit ber. Supbo oculo non videtur v̄itas. Et Joh. v. Quō vos potestis credere q̄ gloriam abinuicem accipitis. ⁊c. scȝ gloriā humanā et tpalem exaltationem. Ad hoc pertinet exēpluȝ de balthasar qd̄ habet dani. v. de quo dicit ibidem delyra. q cuȝ publice diceretur regnum eius persistere debere vsqȝ ad finem captiuitatis iudeorum de qua predixerat hieremias. hierem̄. xxix. q se ptuaginta annis erat duratura. deridebāt omnes. Et cum sibi diceretur q exercitus darij et cyri validissimus veniebat contra eū: negligebat sibi prouidere. Deuȝ vero obsessa esset babilō fecit grāde conuiuium ⁊ celeberrimum optimatib⁹ suis: et videbat in vasis templi q̄ asportauerat nabugodonosor. Et sic vacans epulis vidit manum scribente in pariete Mane thechel phares. Aduocato aūt dāiele vt interptaret visionē ipe daniel increpauit eū iter cetera dixit ei Tu nō hūiliasti cor tuū cū scires. id ē scire ⁊ credere deberes qr scȝ audieras q̄ contingerāt patri tuo nabugodonosor sed aduersū dn̄atorē celi eleuat⁹ ē. ⁊c Int ptat⁹ est g visionē dicēs. Mane numerauit de⁹ regnū tuū ⁊ cōpleuit illud. Techel: appensus es statera et inuentus es minus habens. Phares: diuisum est regnum tuum et datū medis ⁊ persis. Cū hoc audiuisset licet honorasset danielem: tamen stabat incredulus in pertinacia sui sensus Eadem autem nocte Babilon capta fuit: et balthasar interfectus ac iugulatus De ista euersiōe babilonis dicit horosius libro. ij.

Babilon eo tempore a cyro rege subuersa ē qui primum roma tarquiniorum dannatione liberata est. Siquidē sub vna eademqȝ cōuenientia temporum illa cecidit: ista surrexit et quasi moriens dimisit hereditatem. E

¶ Secundo prouenire potest incredulitas fallaciter assecuratiua ⁊ adulatoria seductione. hierosi. Nichil est quod tam facile corrūpat mētes hominū q̄ adulatio. Ad hoc pertinet exemplum de achab rege israel qui propter adulatoriam seductionem falsoruȝ pphetarum nolebat credere v̄bis michee prophete. ⁊ propterea interfectus est ictu sagitte in prelio Uide historiam. iij. reg. xxij. F

¶ Tertio prouenire potest talis incredulitas ex multitudinis exēplificatione. Multi em̄ videntes tot et tantos scȝ aliqn̄ maiores, in scla gradu ⁊ officio non fm leges

dei viuere non credunt ꝙ pericu
lum ſit in eoꝝ imitatione quia nõ
credunt ꝙ tot ⁊ tanti viri dãnari
debeant. vñ Bern̄. in ſer. de cõuer
ſiõe ſcti pauli de his q̄ pplo p̄ſunt
di. Heu heu dñe deus miſera coꝝ
conuerſatio plebis tue miſerabi-
lis ſubuerſio eſt. hec ille. Vñ ſolẽt
laici ſe iuſtificare in comparatio-
ne clericorum. Hiere. iij. Juſtifi-
cauit animã ſuam aduerſatrix iſ-
rael in cõparatione p̄uaricatricis
iuda. i. clericoꝝ quoꝝ officiũ debꝫ
confiteri dño. i. laudare dñm. Ju
das eñ confitens interpretaṫ cõ
tra tales aũt q̄ increduli fiunt ꝓ-
pter malũ exemplũ maioꝝ ꝓpo-
nendũ eſſet exemplũ angelorum
peccantiũ q̄bus nõ pepcit dñs: ſꝫ
dãnauit. Ideo nec hoibus peccã
tibus pcet q̄ſtũcũq; magnis. Jõ
nimis fatuus q̄ exeplo malo ma-
ioꝝ damnationis piculo ſe cõmit
tit. ij. petri. ij. Si eñ peccantibꝰ
agens non pepcit. ⁊c.

¶ In ſecundo conſiderãda eſt de
claratio terribilis conditiõis ire
dei. Ja. xxx. Ardens furor eius
et grauis ad portandum. Eſt au
tem triplex ſignum oſtendẽs ter
ribilem eſſe valde iram dei.
Primum ſignum eſt repulſio.
Scdm ſignũ eſt comminatio.
Tertium ſignum eſt flagellatio.

A ¶ Primũ igiṫ ſignũ eſt repul
ſio: qr vꝫ repellit et non exaudit
voces obſtinatoꝝ diuturnã expe
ctatiõne. puer. j. Tunc iuocabũt
me et non exaudiam. ⁊c. Exẽplũ
eſt de anthioco. ij. Mach. ix. vbi
dr. Orabat ſceleſtus anthiocꝰ do
minum a quo miam non erat con
ſecuturus. B ¶ Scdm ſignũ
eſt ↄminatio. Terribiles ei ſũt cõ
minatiões ire dei i ſcriptura ſacra
cõtra pctõres. zach. j. Ira magna
ego iraſcar ſup gentes opulẽtas.
Et nañ. j. Vlciſcẽs dñs ⁊ i hoſtes
ſuos ⁊ iraſcẽs inimicis ſuis. Itẽ ia.
ↄ auaros. Theſaurizaſtis vobis
irã in diebꝰ nouiſſimis. Et Apoc.
xiiij. Si q̄s adorauit beſtiam. ⁊c.
Hic bibet de vino ire dei. Itẽ mi-
chee. v. faciam in furore ⁊ idignã
tiõe vltionẽ. C ¶ Tertium ſi
gnũ ẽ flagellatio ſiue punitio vbi
ſunt tria t͛ribilia ↄſiderãda. Fla-
gellatio dei oñdiṫ t͛ribilis tripl̄r.
Primo in punitionis gñalitate.
Scdo in punitionis acerbitate.
Tertio in punitionis velocitate.

D ¶ Primum eſt punitionis
gñalitatis. Punit eñ deꝰ aliqñ ꝑ
uulos innocentes cũ malis paren
tibꝰ ſicut in diluuio pirẽt: oẽs par
uuli q̄t q̄t erant in mundo. adusti
ſunt etiaꝫ i ſodomis oẽs q̄ erãt in
vteris mr̄m ⁊ q̄ ſuggebãt vbera.
Quotiẽs etiã vexaṫ mundꝰ fame
aut peſtilẽtia q̄ non niſi ꝓpṫ pctã
veniũt paruuli q̄ ea nõ ↄmiſerunt
puniunṫ. O formidabilis dei iuſti
cia. O tremenda dei iracũdia cur
eos q̄ te non leſerũt exterminas.
Cur paruulos tã acriter punis ⁊
Et rñdebit tibi forte ꝙ ꝓpṫ pctã
parẽtũ. Sꝫ iſtabis qr dt dñs eze.
xviij. Filiꝰ nõ portabit iniq̄tatẽ pa
tris. ⁊c. Dicẽdũ ꝙ ſm Boñ. in. ij.
di. xxxiij. q̄ duplex ẽ punitio. vna
et͛na. alia t͛palis. Pena et͛na non
puniunṫ filij ꝓpṫ pctã parẽtũ. vñ
anſhel. de cõcep. virgi. dicit ꝙ par
uuli non damnantur pro culpa a-
de ſed pro culpa propria quaꝫ ha
bent licet non habeant eam agen
do ſed contrahendo. Puniuntur
tñ interdũ filij pena t͛pali ⁊ preci-
pue corꝑali ꝓ pctõ parentum eo
ꝙ alij ſunt aliq̄d patris. Ideo dt

Greg.j.q.i ij.puulos. Paruulos ſodomitarũ non excuſauit ignorā tia quin ꝑ paterno ſcelere celeſti igne cõſumerent. ſed hoc igne pe na illis diminuta eſt qbus ſucceſ= ſio paterni ſceleris eſt adempta. Hec ille. Itẽ tā terribiliter ⁊ tam gñaliter punit de⁹ irat⁹ ꝙ aliquā do punit iuſtos cũ impijs ſed hoc eis cedit ad mai⁹ meritũ. Itẽ ali= qñ ꝑ pctõ vni⁹ punit totā multitu dinē: ſicut Joſue.vij. ꝓpter pctm̃ achor vel achā irat⁹ eſt dñs ꝯ to= tũ ppl'm iſrl'. vide ibi. Itẽ ꝓpt pec catũ dauid flagellat⁹ eſt peſte to= tus ppl's. vt hr̃.ij.re.xxiiij. E

¶ Secundũ terribile eſt punitio= nis acerbitas q̃ preciſe apparet i pena dãnatoꝝ. Sap̃.xix. Impijs vſqꝫ in nouiſſimũ ſine mĩa ira ſup uenit. ⁊ p̃s. Tu terribilis es ⁊ qs reſiſtet tibi ex tũc ira tua. Huiuſ= modi acerbitas pene dãnatorum alibi diffuſius tractat̃ vcꝫ in tra= ctatu de penis īfernalib⁹. Appet etiā acerbitas punitionis diuine in penis tpalib⁹ ſicut in diluuio. Geñ.vij. In ſubuerſiõe ſodomoꝝ Geñ.xix. In punitione chore ⁊ ſuo rũ. Numeri.xvj. ⁊ in multis alijs exemplis. p̃s. Quis nouit ptātē ire tue. ⁊c. Et exo.xv. Miſiſti irā tuā que deuorauit eos. F

¶ Tertiũ terribile eſt punitionis velocitas. Eccl'i.v. Ira ab illo ci= to ꝑimat. Ibid. Cito veniet ira ei⁹. Idē eiuſd.vij. Memento ire: qm̃ non tardabit. ⁊c. Quamuis autē neſciamus certitudinaliter quãdo ꝓpinqua ſit ira dei ad fla gellandũ peccatores poſſumus tamen id coniecturaliter cogno= ſcere ex conſummatione peccato rum quando valet conſummata ſunt peccata ⁊ completa hominũ malicia. Poſſunt autē notari ſe ptē ſigna conſummationis qb⁹ ſi gnis adipletis nihil aliđ nobis ex pectãdũ eſt ꝙ̃ ira flagellũ ⁊ vltio diuina. Hec aũt ſigna explicãtur Geñ.vj. Uelocitas punitionis di= uine credit̃ ꝓxima ꝯiecturaliter/ qñ hec ſeptē mala conueniũt. Pri mũ eſt horribilitas multoꝝ pctõ rum. Secundum eſt multitudo peccantium. Tertium eſt impuni tas manifeſtorum ſcelerũ. Quar tum eſt animatio in peccatis ſine pudore. Quintum eſt ſtudiũ pec= candi ſine timore. Sextũ eſt lon= ga perſeuerantia in pctis. Septi mũ eſt populoꝝ obſtinatis. G

¶ Primũ eſt horribilitas multo= rum peccatorũ ſicut in mundo tē pore diluuij erant magna pctā ⁊ horrenda nimis. Propterea dici tur. Uidēs dñs ꝙ multa malicia. qđ ṽbũ oñdit horribilitatē ⁊ tur= pitudinē pctõꝝ.j.Joh.vlt. Mun dus tot⁹ in maligno poſitus eſt. H ¶ Scðm eſt multitudo pec= cantiũ ſicut tpe diluuij omnes cõ muniter talia ꝑpetrabãt ꝓpterea ſubdit̃ hoim. Qñ eñi grauia pctā cõmittũtur a paucis adhuc equa nimiter ſuffert deus. Sꝫ ſi a mul tis ꝑpetrantur non diu contine= bit manum ſuā. Ue ⁊ iterũ ve no bis: quia complentur illud pſal. Omnes declinauerunt ſimul in= utiles facti ſunt non eſt qui faciat bonũ. Rara inquit Hieronim⁹ ad uerſus vigilantiũ/virtus eſt nec a plurib⁹ appetitur. O ꝙ̃ exigu⁹ eſt numerus ſeruientiũ deo in ve ritate. O ꝙ̃ta ē nũc ſeq̃la dyaboli iam non eſt veritas. non eſt boni tas in filijs hoim ſed deſcēdētib⁹ ab generalibus ad ſpecialiſſima iubet plato deſcē. I ¶ Tertiũ

eſt impunitas manifeſtoꝝ ſcelerū
ſicut tpe diluuij petā inuerecūde
ꝛ impune fiebāt. Jō ſubiungitur
eſſet in terra. i. manifeſta erat ꝛ i=
punita. Augu. Hec eſt ira dei ma
gna vt deſit correctio. ꝛc. K
¶ Quartū eſt alatio in pctīs ſine
pudore ſicut tpe diluuij fiebant
pctā tota mētis aladuerſione. iō
addit ꝛ cuncta cogitatio ſcȝ non
partim non diuiſim ſed in magis
integra ꝛ ꝯiuncta. Et nūc pfecto
tanta eſt alatio ad pctā vt nō am
plius erubeſcāt hoies adulterari
fenerari / ꝛ multa facere turpia et
nefanda. Et tñ cicero gentilis. O
xp̄iane peſſime li. j. de officijs ait.
Sine verecundia nihil rectū eſſe
pōt nihil honeſtū. Et Ber. ſuper
Cañ. Verecundia ſpūalis eſt glīa
conſcie: fame cuſtos vite decus:
ſedes virtutū: laus nature i ſigne
toti⁹ honeſti. Hec ille. Sȝ pthdo=
lor pudet dicere his q̄ tpibus fiūt
inuerecūde elata facie cū deriſiōe
ꝛ ꝯtemptu dei. L ¶ Quītū ē
ſtudiū peccādi ſine timore. Jdeo
ſubdit. intenta eſſet ad malū ſine
freno timoris. Et nūc verū eſt qꝺ
dt ps. Nō eſt timor dei añ oclo̕s
eoꝝ. M ¶ Sextū eſt longa
pſeuerantia in pctīs ꝓpterea addi
tur omni tpe. O q̄ꝫ multa grauia
pctā lōga pſeuerantia ꝛ ꝯſuetudi
ne in cordib⁹ hoim nūc leuia fctā
ſunt ꝛ cū delectatione ꝑpetrātur.
Defendunt multi peccata ſua al
legantes conſuetudinem non ad
uertētes qꝺ dicitur diſ. viij. cap.
Mala. Mala conſuetudo non mi
nus q̄ꝫ pernicioſa corruptela vitā
da eſt. Et ibi in cap. Veritate. Ve
ritate manifeſta cedat conſuetu=
do veritati. Et ifra. Nemo cōſue
tudinem rationi et veritati ꝓpo=
nat / quia conſuetudinem ratio et
veritas ſemꝑ excellit. Et in mul=
tis alijs iuris canonici locis idē
habetur. N
¶ Septimū eſt populoꝝ obſtina
tio ſicut obſtinati erāt añ diluuiū
quia cōtemnebant exhortationē
Noe vt ſupra dictū eſt. Qñcunq̄
itaq̄ pctōres obdurant in corde
nō moti bñficijs dei non cōmina=
tionib⁹ nō ꝑdicationib⁹ ſignū for
te eſt qꝛ ꝓpe eſt flagellū dei. ꝛ de
hoc exemplū obſtinatiſſimi popu
li iudeoꝝ qui neq̄ per predicatio
nē domini ꝛ apoſtoloꝝ eius neq̄
propter ab eis facta miracula ne
q̄ poſt multa ꝓdigia ꝛ ſigna eis
oſtenſa corrigere voluit errores
ſuos propter quod deus altiſſim⁹
in illos iram ſuam effudit O quis
explicet ſine ſingultibus quis au
diat ſine lachrymis quis conſide
ret timore ciuitatis hieroſolymi=
tane excidium ꝛ deſolationē. Re=
fert nanq̄ Joſephus in. vj. libro
de Judaico bello. q᷑ tytus et ve=
ſpaſianus cū exercitu validiſſimo
Romanorum in die ſolēni paſche
quando etiā ex circūadiacētibus
locis populis innumerabilis in=
erat hieroſolymā ciuitatē obſede
runt: feceruntq̄ in circuitu vallū
munitiſſimū ita vt nullus ciuita=
tē exiens illud pertranſire poſſet.
Ob hoc cām i breui ciuitas fame
cepit vrgeri. Tantumq̄ inualuit
rerum penuria q᷑ propter famem
hec que referā (dicit Joſephus)
fuerunt male ſecuta. ¶ Primo q᷑
ꝑdones per ciuitatem diſcurren=
tes intrabant domos rapientes
quicquid inueniſſent comeſtibile
¶ Scdo q᷑ filii ex ore parentum
ꝛ ecōuerſo violēter ſtricto guttu=
re etiam maſticatum cibuȝ extra

habent/et velut radidi comedebant. ℭ Tertio q̄ fimū boum alia q̄ viliſſima ſumpſerunt in cibuȝ. ℭ Quarto q̄ multi contendebāt exire vt herbas colligerent ⁊ rapiebantur a romanis ⁊ tant⁹ fuit numerus captiuoꝝ vt tute cuſtodiri nō poſſent. Quapropt̃ ſtatutū fuit vt euulſis coꝝ oculis aut coꝝ manib⁹ ā putatis ꝯpellerent̃ ſic ad ciuitatē redire. ℭ Quito q̄ q̄ plures diuites ne iocalia ſua puenirēt ad man⁹ Romanoꝝ illa deglutiuerūt cui⁹ rei fama cū deuenisſet ad aures romanoꝝ ꝯmouit eos vt exiſtimarent iudeos q̄s tenebāt captiuos gēmas in ventre adhuc retinere q̄re vna nocte duorū miliū patefacta ſunt viſcera.

ℭ Sexto q̄ multi iuuenes formoſi in via in plateis publicis in proprijs domib⁹ fame afflicti ipromiſa morte cadebāt. ℭ Septimo q̄ multe ſunt mulieres que ꝓprios filios comederūt. O q̄t erant in ciuitate illa amara ſpectacula vbi videbant̃ quotidie morientes. O q̄t lamenta/quot gemit⁹ ⁊ ſuſpiria. Clauſerat q̄ppe ei de⁹ veniā iuie ſue. Tādē poſt biēniū capta fuit ciuitas ⁊ in p̄dā data ⁊ muri ⁊ edificia q̄libet ſolo eq̄ta. Et vt Joſeph⁹ refert decies cētena milia iudeoꝝ fame ⁊ gladio pierūt/ ⁊ nouē milia vēditi fuerūt. O igitur pp̄le xp̄iane ⁊ me ⁊ tu. Caue ne ꝑpt obſtiationē tuā deſeuiat i te ira dei. Uocat em̄ te deus multiplicit̃ ꝯminat̃ tibi vt ad pn̄iam i ducat ⁊ tu in dies durior efficier̃ i pctis ⁊ malicia pſeuerando. nūc regnāt ſpurciſſima vicia carnis: blaſphemie dei: piuria/mēdacia/ iniuſticie/fraudes/violentie/oppſſiones pauperum/odia ⁊ ſimilia ſuperabundat. Noli ergo cōtemnere noli exacerbare maieſtatem dei: time ne ꝓpinqua ſit ira dei. Recordare q̄ ꝓpter inūdationē peccatorum ad exterminationē ipoꝝ inuſit dn̄s diluuiū. Unde Gen̄. vj. Uidens de⁹ q̄ multa malicia hoim eſſet in terra. ⁊c. penituit eū q̄ hoiem feciſſet. ⁊c. repleta eſt t̃ra iniq̄tate a facie coꝝ ⁊ ego diſpdā eos cū t̃ra. Itē qn̄ aggrauatū eſt peccatum ſodomorum/ pluit dn̄s ignē ⁊ ſulphurē. ⁊c. vt habet̃ Gen̄. xix. Item quādo multiplicata ſunt aggrauata peccata chananeoꝝ p̄cepit dn̄s filijs iſrael/vt eos ext̃minarēt/⁊ q̄ aliq̄bus pepercerunt a domino incre pati ſunt. vt d̄r Joſue. xj. Itē poſt q̄ dn̄s diu ſuſtinuit pctā filioꝝ iſrael poſtq̄ ꝯplete ſunt iniq̄tates coꝝ eiecit eos dn̄s transferēs ad exteras nouē natiōes p̄mo nouē tribus. ſicut legit̃. iiij. reg. xvij. Et poſt duas alias. Poſt annos aūt ſeptuaginta redierūt. Sed q̄ poſtmodū xp̄m crucifigēdo ſmaniſſime peccauerūt: iō terrā ſuam vſq̄ ad antichriſti tp̄s irrecuparabiliter amiſerunt. Sic etiā exterminata ſunt regna caldeorū: medoꝝ ⁊ pſarum necnō ⁊ grecorum q̄ oīa ꝓpter iniq̄tates ſuas ad nihilum ſunt redacta. Et q̄b⁹ oīb⁹ patet/q̄m multiplicatio ⁊ aggrauatio atq̄ continuatio pctōꝝ ſignum eſt ꝓpinquitas ire dei.

ℭ In tertio pūcto conſideranda eſt inſtructio veracis placatiōis Ubi notandum q̄ ad placandum iram dei tria ſunt principalia remedia. Primum peccatorum punitio. Scd̄m apoſtoloꝝ hūiliatio Tertio deuotoꝝ orō. a ℭ Primū igit̃ eſt pctōꝝ punitio q̄ ꝓpt

petā venit ira dei. Unde nūe. xxv. Tolle principes ⁊c. vt auertatur furoꝛ ⁊c. Uide ibi. Itē ibidē. Phinees pcutiendo zambri ⁊ cobri in ſtupro auertit iram dei. It ē ioſue vij. Lapidato achan ppt cuius peccatū iratus erat dominus contra populū aduerſus eſt furoꝛ domini ab eis. B ¶ Secōm remediū eſt pptꝝ hūiliatio. Uñ. ij. pali. xij. qꝛ hūilitati ſunt aduerſa ē ab eis ira dñi. eſt exēplū de niniuitis vt ptz in lib. ione Itē. iiij. re. xxj. Ut dñs qꝛ cah ab humiliat⁹ ē non inducā malū in dieb⁹ ei⁹ ⁊c. Uide ibi. Itē in lib. iudicū in pluribꝰ locis ptz ꝙ quādo filij iſrael ſe corā deo p verā penitentiā hūiliabant ⁊ vitia corrigebant liberabat eos deus de manibus inimicoꝝ. Unde ptz ꝙ multotiēs reuocat deus ſnīam comminatoꝛiam cuz peccatoꝛes ad eum humilter conuertūtur. C ¶ Tertiū ē deuoratoꝝ orō pz de orone moyſi exod. xxxij Et d orone moyſi ⁊ aaron nume. xvj. Et de orone Dauid. regum xxiiij. Uñ etiā ſi inuēti fuiſſent decē deuoti ⁊ iuſti l ciuitatibus ſodomoꝛum pepciſſet deus ciuitatib⁹ illis ppt eos. vt dr Gen. xviij. Item. iij. regum. xviij. ⁊ ia. vl. Ad pces helye ceſſauit ira dei ⁊ celum dedit pluuiam. Bona eſt inquit. Thobias tho. xij. orō cum ieiunio ⁊ elemoſina.

Sexta eſt conſideratio diuie charitatꝫ ieffabilis. Et hec cōſideratio dꝫ eſſe diuiſa amoꝛis iſfāmatiua. i. io. iiij. In hoc ē charitas nō quaſi nō dilexerim⁹ deū: ſed qm̄ ipſe pꝛioꝛ dilexit nos. Quero abs te O miſer hō qs eſt q te ardenti⁹ ceteris diligit. Reſpondebis foꝛte pr̄ tu⁹ vel mr̄ aut hmōi: ſꝫ certe ignoꝛas verum amatoꝛem tuuz. Hic eſt de⁹ de quo hugo de arra ſponſe. Spōſum habes neſcit pulcherrimum omnium ⁊ faciem eius non vidiſti Ipe autem te videt quia niſi te vidiſſet non te diligeret. Noluit adhuc ſeipſum tibi pꝛeſentare ſꝫ munera miſit dedit pignus amoꝛis. Hec ille. Uerba iſta etiam poterꝫ dicere de illis qui iuſti qui ſancti ſunt hos deus amat. Peccatoꝛes vero quomodo diligit cum nequeat eſſe amoꝛ vbi eſt inimicitia ⁊ odium. Scribit namq̧ Aug. xij. libro de ciuit. dei. capit. iij. Dicuntur in ſcripturis inimici dei omnes qui eius aduerſantur imperio non natura ſed vitio nihil ei nocere valētes: ſed ſibi inimici ſunt non poteſtate legendi: ſed voluntate reſiſtendi. Idem in lib. de penitentia quod etiā ponitur de penitentia. diſtincti. iij. ca. ſunt plures. Scio dñm inimicuz omī criminoſa. Et ps. Odiſti oēs qui operanꝫ iniquitatez. Et ſap. xiiij. Sunt de odio ipſius ⁊ ipietas eius Sed contra eſt dictū ſapientis ſap. xj. Diligis oīa que ſunt ⁊ nihil odiſti coꝝ que feciſti. ¶ Notandū ergo ſm boñ. in. iij. diſt. xxxiij. ꝙ deus non dicitur diligere creaturam ratione affectionis animi ſed ratiōe ɔmunicatiōis alicui⁹ boni ita ꝙ dilectio dei potius ē dilectio affectus q̄ affectus. Cōmunicatio autē diuine bonitatis q̄tū ad affectū grē non ſe extēdit ad pctōres. iō ppt hui⁹ boni ſuſtractionē dr̄ illos odire et ſic intelliguntur auctoꝛitates ſupra poſite. Sed communicatio aliorū beneficioꝛum bonis ⁊ malis

cōmunis eſt ob quod et malos di ligit non vt malos ſed ſua illis be neficia tribuēs vt boni fiāt. Sunt autez tria beneficia dei precipua quibus oſtenditur caritas eius et amor tam bonis ꝙ malis.

Primum eſt de bñficio creationis Scōm ē de bñficio gubernatiōis. Et ſecundum hoc ſunt tria pūcta

¶ Primum punctū eſt de beneficio creationis. Quiſnam exiſtimet ꝙ tum bonum eſt eſſe in nūero crea turarum non quarumcunqꝫ: ſed rationalium. Nullo equidem pre cio enim poſſet vnꝰ ex oculis aut membris noſtris multomagꝭ nec aliqua potentia anime Et quis iſta dedit niſi deus? Et cur niſi ex mera charitate et liberalitate ſua Lactātius libro. ſecundo diuina rum inſtitutionum ait. Deus veri patris officio functus eſt. Ipſe cor pus effinxit. ipſe animam in qua ſpiramus infundit illius eſt totuz quidquid ſumus. Et Bernar. i ſer mone. Parum ne tibi videtur O homo cogita qualem te fecit. Nē pe ſecundum corpus egregiam creaturam: ſecudum animam ma gis imaginem creatoris inſignez rationis participem beatitudinis eterne capacem. Porro ambo co herere ſibi inuicem fecit artificio incomprehenſibili et ſapientia in ueſtigabili nec hoc ante promeru it qui ante non fuit nec ſpes retri butionis fuit quoniam bonorum noſtrorum non eget. Hec ille.

¶ Secundum punctum eſt de be neficio gubernationis. Sic enim deus gubernat hominem vt om nes ſuas creaturas homini dede rit. Hugo libro. de arra ſponſe. Re ſpice vniuerſum mundum iſtum ꝛ conſidera ſi quid ico ſi quod tibi nō ſeruiat. Omnis natura ad hūc finem dirigit curſum ſuum vt ob ſequijs tuis famuletꝰ ꝛ vtilitati de ſeruiat/ tuiſqꝫ oblectamētis pari ter ꝛ neceſſitatibꝰ ſcōm affluentiā indeſinentē occurrat. hoc celum/ hoc terra/ hoc mare/ hoc aer/ cum his q̄ ſunt in eis vniuerſis exple re ñ ceſſat. Hec ille. Ne ſolas crea turas corporales dedit deus ho mini ſed ꝛ ipſos angelos in cuſto diam hominis deſtinauit. Hiero. Magna eſt dignitas animarū vt vnaquecqꝫ angeluz habz ad ſui cu ſtodiam ſpecialiter delegatum. Conſidera ergo O anima pecca trix ꝙta tibi fecit deus ꝛ cum ad miratione dic. Et illud Iob. vij. Quid eſt homo quia magnificas eum aut quid apponis erga eum cor tuum. Cur tot beneficia crea turarum tuarum preſtas his qui te fugiunt/ qui te deſpiciūt/ qui te contemnunt. O pectora dura. O ſaxa corda eorū qui itelligere no lunt ꝙ ardens: ꝙ dulcis ſit amor dei ad hoīes etiā ad pctōres vt ad illum confidenter reuertantur.

¶ Tertium punctum eſt de bene ficio redemptionis in quo euiden tiſſime oſtenditur excellētiſſimus amor dei ad nos. i. Iohan. iiij. In hoc apparuit charitas dei in no bis quoniā filiū ſuum vnigenituz miſit deus in mūdum vt viuamꝰ per eum. Iohā. iij. Sic deus dile xit mundum vt filium ſuuz vnige nitum daret ꝛc. Apoca. i. Dilexit nos ꝛ lauit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo. Ro. v. Cōmendat deus ſuam charitatē in nobis qm̄ cum inimici eſſemus xp̄us pro no bis mortuus eſt. i. petri. i. Nō cor ruptilibus auro ꝛ argēto redem pti eſtis: ſed p̄cioſo ſanguine agni

ſmmacſilati ⁊c. Et ber. xxij. ſer. ſu
per cā. Ad cumulum pietatis tra
didit in mortem aīam ſuā ⁊ de pro
prio latere protulit preciuꝫ noſtre
ſatiſfactionis. Hec ille. O igiť aīa
agnoſce ꝙtum te diligit deus tu⁹
⁊ diſce eum diligere. contemplate
xp̄m dn̄m pro te in cruce penden=
tem ⁊ interroga eum pie ⁊ dic. O
dulcis Ieſu cur caput tenes incli=
natum. Et audies ꝓtinus illū di=
centē. Heu me doloꝛib⁹ angoꝛ paſ=
ſionib⁹ crucioꝛ ⁊ in amaritudinib⁹
morať anima mea. Alloq̄re iterū
ip̄m ⁊ dic ei. O amātiſſime iuuēis
que ē cā vt crucē cum tāto dolore
aſcēderes. Et iterꝫ dicet tibi. Tu
ſola es mihi cauſa doloris tu pec=
caſti ⁊ peccare nō ceſſas ⁊ ego pro
te penam exſoluo.

Septima ē
ꝯſideratio diuiē mie
nobis deſiderabilis.
Et hui⁹ ꝯſideratio ſpe
cie i nobis atq; diuinū amorē idu
cit iō Ioh. ij. conuertimini ad do=
minum deum veſtrum quia beni=
gn⁹ ⁊ miſericors eſt patiēs ⁊ mul=
te mie/⁊ p̄ſtabilis ſuper malicia. ⁊
ps. Tu aūt domine ſuauis ⁊ mitis
⁊ multe mie oibus inuocantib⁹ te
Sed forte inſtabis qꝛ di. Dam̄. li.
ij. c. xiij. Mia eſt triſticia i alienis
malis. ſed in deo nulla eſt triſticia
ergo nec mia. dicendū ſm ric. in.
iiij. d. xxvi. ꝙ mia iportat duo vnū
tanꝙ eſſentiale quod eſt prompti
tudo voluntatis ad ſubueniendū
miſeris aliud tanꝙ accidētale qd
eſt paſſio triſticie q̄ oriť in appeti=
tu ſenſitiuo ex cognitione miſerie
alterius. ꝙtum ad ſcd̄ꝫ in deo nō
eſt mia: ſed ꝙtū ad p̄mū ē ſumme
miſericors ita ꝙ mia eſt i deo ſcd̄m
effectum ſed non ſm paſſiōis affe
ctum. concordat his boū. ⁊ Sco.
in. iiij. di. xxvi. Hinc anſhel. i mo=
nol. loq̄ns ad deū ait. Miſericors
es qꝛ miſericorditer ſaluas ⁊ pec=
catoribus pcis miſericors non es
qꝛ nulla miſerie compaſſione affi=
cieris. Hec ille. Huius autē inex=
plicabilis mie ſunt triplices effe=
ctus ad p̄ns conſiderandi. Primi
ſunt circa peccantes ſiue delinq̄n
tes. Scdi ſunt erga penitentes.
Tertij ſunt erga iuſtos ⁊ ꝓficien
tes ⁊ ſm hec tria puncta.

¶ In primo igiť erga peccantes
conſiderandus eſt tripl⁹ magnus
effectus diuine mie. Prim⁹ eſt tē=
poralium beneficiorum collatio.
Secund⁹ diuturna expectatio ſiue
ſupportatio. Terti⁹ dulcis reuo=
catio. A ¶ Primus igitur eſt
liberalitas cōicationis ſcꝫ tpaliuꝫ
bnficiorum. In hoc ꝑfecto magꝫ
apparet dei mia qꝛ ſcd̄m aug. pec
cator nō eſt dign⁹ pane quo veſci=
tur. ⁊ tamē talibus dat dn̄s multo
tiens tpalia non ſolum ad neceſſi
tatē: ſed ad ſup abundātiā et hec
ꝑcipue facit triplici rōne. Prima ē
rō exēplatiōis. Scd̄a eſt ratio re=
tributiōis. Tertia eſt ratio attra
ctionis. ¶ Prima eſt ratio exēpla
tionis vt nobis exemplum bn̄faci
endi inimicis prebeat in hoc ꝙ ip
ſe inimicis ſuis: id eſt peccatorib⁹
tot beneficia largiť. Math. v. dili
gite inimicos vr̄os bn̄facite his q
oderunt vos ⁊ orate ꝓ ſequētibus
⁊ calūniātib⁹ vos ſitis filij p̄ris
veſtri q̄ in celis eſt q̄ ſolē ſuū oriri
facit ſup bonos ⁊ malos: ⁊ pluit ſu
per iuſtos ⁊ iniuſtos. B

¶ Scd̄a eſt rō retributionis vt. ſ.
pctoꝛib⁹ retribuat bona q̄ faciunt
ꝙdiu ſtāt in pctis mortalib⁹. illa

em̄ bona non ſunt digna retributione eterne glorie gre. v. mora. cj. Mali bona q̄ p hac vita faciūt hec ſueniūt vt ad ſcia i poſterū tormēta ptrahāt Vn̄ ⁊ ardēti in inferno dr̄. Memēto fili qr recepiſti bona in vita tua. C ¶ Tertia ē rō attractōis vt rz eos p hmōi bñficia ad amorem ſuum alliciat. In hoc pſus mirāda ē dei mia qr hoſtez ſibi rebellātē paſcit ⁊ potat ⁊ corporꝭ ſanitatē tribuit ⁊c. hmōi Ber. O clemētiſſima circa filias adam diuīe exhibitio pietatis q̄ ſub bñficia largiri nō deſinit nō ſoluz vbi nullū īuenit meritū: ſz plerūqꝫ vbi totum videt ꝯtrū. D ¶ Scd̄s effect⁹ ē lōganimitatꝭ expectationis. Eſa. xxx. Propterea expectat dn̄s vt miſereat̄ nr̄i Supportat eq̄ dē de⁹ ⁊ patiēter expectat pctōres q̄ ſtatī poſt ꝯmiſſa pctā iuſte meritoqꝫ puniri poſſet. oīs ei q̄ mortalr̄ peccata meretur ſubito priuari quibuſlz bñficijs ſpūalibus corpalib⁹ tpalib⁹ ⁊ deſcendē viuēs ī īfernū. et q̄dē q꜑ de⁹ hūc rigorem nō exercet q̄nimo differt vltionez nō ſolū p dies: ſz mēſes ⁊ annos. O q̄t repiri poſſēt ī hac mortali vita q̄ p decē vigiti aut triginta aut plures āīos ſēp i pctīs dormierūt forte nefandiſſimis atqꝫ ſpurciſſimis. In excōicatiōe hereſi ſacrilegio ſortilegio adulſrio piurio blaſphemia detractiōe vſuris ſupbia ⁊ auaritia atqꝫ rapīa q̄s expectanit deus ⁊ tolerat patiēter. Et cur hoc an forte qr ſibi pctā nō diſplicent aut qr illa punire negligat vl̄ ignorās illa nō videt aut īpotens illa vindicare non valet. Abſit vt hoc cogitem⁹ de deo q̄ optim⁹ ab hominat̄ omne malū iuſtiſſimus: qr nullū relinq̄t impunitū ſapiens omnia videt ⁊ cuius infinite potētie nulla creatura reſiſtere poteſt Cur ergo tādiu pctā punire diſſimulat niſi ꝑpt̄ ſuauitatē īeffabilē mie ſue. O pelag⁹ īfinitū mie dei. Sap̄. xj. Miſereris omniū domīe q̄m oīa potes diſſimulās peccata hominū ꝑpt̄ penitentiā. Et ij. pet̄. iij. Deus patienter agit ꝑpter vos nolens aliquē perire: ſz omnes ad penitentiā reuerti ber. Magna plane miſericordia domini in expectatione eſt. Non enim peccantem angelum expectauit: ſed p̄cipitauit e celo. Primū hominem peccantem non diſtulit: ſz ꝓtinus expulit eum a paradiſo. Nunc autem iaz expectat diſſimulat ſuſtinet decem annis aut vigīti ⁊ vſqꝫ ad ſenectam ⁊ ſenium. et hec eſt gratia chriſti ⁊ virtus crucis ei⁹ qr ait. Viuo ego nolo mortem peccatoris ſed vt conuertat̄ ⁊ viuat. hec ille. Sed heu heu plures hodie hac mia miſerabiliter abutuntur: qr enim non ſtatiz puniuntur liberius peccāt. eccleſiaſtes. viij. eo q꜑ non cito cōtra malos profertur ſententia vbiqꝫ ullo timore filij hominum perpetrant mala. Tales tamen tandem grauius iudicium ſuſtinebūt: quia vt dicit Grego. Illos deus grauius dampnat quos hic diu longanimiter portat. hec ille. Diu expectauit dominus pharaonem ⁊ ad vltimum ſumerſit in maria. vt habetur exod. xiiij. Si expectauit iudos vt ab idolatria redirēt ⁊ tādē p babylonios captiuauit: vt habetur in. iiij. libro regum. expectauit etiam eos de hoc q꜑ chriſtum occiderant vt legitur in Scolaſtica eccleſiaſtica hyſtoria per octodecim annos ⁊ ad vltimum impe

niſtentes eos gladio Romanorū tradidit ꝛ ꝑ mundū diſpſos ſempiterno opprobrio. ꝛ Eſa. Cū dominꝰ diu expectaſſet vineā vt faceret vuas: nec faciebat niſi labruſcas eā deſtructioni ꝛ diſſipatiōi expoſuit. Propterea etiam bene dicit apoſtolus Rom.ij. An diuitias bonitatis eius ꝛ patientie ꝛ lōganimitatis cōtēnis ignorans qm̄ benignitas dei ad pniam te adducit. Secundum duriciā aūt tuā ꝛ cor īpenitēs theſaurizas tibi iram in die ire. ꝛc.

E ❡ Tertiꝰ effectus oñdēs dei miam erga pctōres eſt benignitas reuocationis. Unde dicebat dominus Math.ix. Non veni vocare iuſtos: ſed peccatores. Multipliciter quippe dominus reuocare peccatores conatur. Et hoc ꝑcipue tribus vijs.

Primo ꝑ viam inuitationis.
Scd̄o ꝑ viā herrēde ꝯminatiōis.
Tertio ꝑ viā appetēde ꝓmiſſiōis

F ❡ Prio igit̄ via ē ſuauitas recolende inuitatiōis. Unde dt dn̄s Math.xi. Uenite ad me oēs q̄ laboratis ſcꝫ ſub onere pctōꝝ. Inuitat aūt dn̄s pctōres ad ſe vt redeāt ꝑcipue tripliciter.

Primo documentoꝝ iſtructione.
Secūdo beneficioꝝ exhibitione.
Tertio aduerſarioꝝ inflictione.

G ❡ Primo documentoꝝ iſtructione quia fit aut per internā inſpirationē bonitatis. ꝓpter quā ꝫ dt ps. Audiā qd loq̄tur i me dn̄s deus. Unde quotiens bonas cogitationes ꝛ inſpirationes habuiſti totiens a deo vocatus es. Bone enī inſpirationes omēs ſunt a deo/quia vt dicit paulus.ij. Coꝝ iij. Non ſumus ſufficiētes aliq̄d cogitare a nobis quaſi ex nobis Aut fit ꝑ extremā ꝑdicationē veritatis ꝑ ipm qui Iohā.vij. clamabat. Si q̄s ſitit veniat ad me ꝛ bibat: ꝛ ꝑ ꝑdicatores qui ſūt ſerui miſſi vocare inuitatos ad nuptias vt dr̄ Math.xxij. Et etiā ꝑ ſcripturas q̄ ſūt q̄ſi q̄dā littere familiares ꝛ domeſtice ex cācellaria celi ad miſeros peccatores ex ꝑte dī deſtitute. Et notate bene q̄ꝫ ſolliciꝰ fuit deus adreuocādos peccatores. Tota enim ſcriptura ad hoc intendit vt peccatores reuocentur ad dominum.ij.thi.iij. Omnis ſcriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docendū ſcꝫ viā ſalutis ad arguendū ſcꝫ pctōres de malicia ꝛ corripiendum per cōuerſionem ad deum. In hac vocatione ſingulariter relucet ſuper nos xp̄ianos dei mīa quia multis in incredulitate ſua dimiſſis vocatio iſta in nobis habet efficatiam quia nedum vocati ſed ꝛ tracti ſumus ad fidem. Non ergo contemnamus hanc ſingularem gratiā ij.corin.vj. Hortamur vos ne ī vacuum gratiā dei recipiatis. Omnis autem huiuſmodi vocati ſiue per ſcripturas ſiue per predicatores cum omni deuotione: et reuerentia eſt ſuſcipienda tanq̄ꝫ verbum dei. Augu. libro de diſci. chri. Chriſtus eſt qui dicet. audimus timeamus faciamus. Item fit etiā huiuſmodi inſtructio per fraternam exemplationem ſanctitatis. Quotiens enim audis vel vides hoiem virtuoſum: totiens vocat te deus ad virtuoſam vitā greg. Nunq̄ꝫ pctōres ad lamentū pnie redirēt ſi nulla eſſent bonorū exempla q̄ eorū mentem retraherent. hec greg. Legimꝰ de btō dnico q̄ quadam vice cum iret cū

aliis ſacerdotibus ⁊ religioſis ad diſputandū ꝯ hereticos ⁊ dubitarent de via: q̄ſierunt a quodā que credebāt catholicū. ſ3 reuera hereticꝰ erat. Optime(inq̄t)et libent nō ſolū viā oſtēdā ⁊ vos illuc ꝑducā. ducēs igit̄ eos ꝑ q̄ddā nemus fecit eos itantū malicioſe errare ꝑ ſpinas ⁊ vepres ducēdo q̄ pedes eoꝝ ⁊ crura ſanguie fuerūt cruentati. Uir igit̄ dei hoc patiētiſſime ferēs ⁊ in quādā iocūditatē prorūpens omēs ad laudē dei ⁊ patientiā hortatus eſt dicens. chariſſimi: ſperate in dn̄o q̄ nobis victoria proueniet. Jam enim peccata noſtra per ſanguinem purgantur Jlle vero hereticus cernēs mirabilem: ⁊ letam eorum patientiam viri dei verbis bonis et exemplis compunctis fraudis venena detexit et hereſi abdicauit: et vitam laudabilem poſtmodum duxit.

Jte3 narrat Jacobus de vitriaco q̄ princeps quidā latronū regionē in qua habitabat totā d̄predabat. Audiens hoc quidā Abbas ad eum accedens ab eo: et ſociis ſuis captꝰ eſt. Et queſiuit abbas quid vellent. Et r̄ndentibus illis Equu3 veſtrum: veſtes veſtras. R̄ndit abbas. Bona dei ſunt communia. Ego iam plurimis annis vſus ſum: iuſtu3 eſt: vt et vos eis nunc vtamini. Tunc dixit princeps latronum. hodie tantum vendemus et ememus neceſſaria ad victum. Tunc dixit abbas. Fili quare tantum laboras: ⁊ periculo te exponis pro victu tuo. Ueni mecum ad monaſterium: ego bene procurabo tibi. cui ille. Ego non poſſum comedere fabas veſtras ⁊ olera: et bibere ceruiſiam veſtram. dixit abbas. Ego dabo tibi bonos piſces carnes ⁊ vinū. Tandē acqeuit ire ad ꝓbandum quid abbas faceret. q̄ fecit ei preparare pulcherrimū lectū pulchrā camerā aſſignans ei monachū q̄ ei ſeruiret ⁊ om̄ia que deſideraret ꝑpararet ei. Et om̄i die poſtq̄ latro comederat monachus ex precepto abbatis corā eo panē tm̄ ⁊ aquā comedebat. Cū ergo ille monachus pluries illud feciſſ3 latro q̄ſiuit ab eo. Frater quid feciſti q2 om̄i die ſic te affligis. Interfeciſti ne hoīes? Cui monachus. abſit domine q̄ vnq̄ conſtritauerim hoīem. Rurſum latro. Si fornicationē adulterium commiſiſſ3 Tunc monachus per admirationem ſe ſignans ait. Dn̄e quid dicitis. A pueritia hoc monaſteriū introiui ⁊ nunq̄ feminam tetigi. Cui latro. Quare ergo te affligis. Ait. Ut habeā deū mihi ꝓpicium Tunc latro intra ſe ꝯpunctꝰ dixit O miſer ⁊ infelix. ego ſum qui tot mala furta/homicidia/adulteria ⁊ ſacrilegia feci: ⁊ nūq̄ ieiunaui. Et vocato abbate cecidit ad pedes eius ⁊ petiit vt reciperet̄ ab eo qui poſtea in monaſterio adeo ſe afflixit'q̄ in abſtinentia et religione omnes alios ſuperauit.

B ¶ Sc̄do inuitat dn̄s pctōres beneficioꝝ exhibitione que etia3 peccatoribus exhibet: vt iā ſupra diximus in p̄mo effectu mie dei. Bern̄. aūt ſic dixit de cōibꝰ dei bn̄ficiis. Celum tibi ſeruit per ſuu3 motum celi luminaria per ſuū influxum ſol tibi cauſat diem: luna tibi illuminat noctem: ignis temperat aeris frigiditatem: aer tibi mitigat ignis caliditatem: aqua tibi mundat fetorem: mitigat tibi ſitis ardorem ⁊ fecundat terre ri

gorē. Terra te ſuſtētat ſua ſolidi tate recreat ſua fecunditate. De lectat ſua amenitate. pſal. Quid retribuam dn̄o ꝓ omnib⁹ que re=tribuit michi. I ¶ Tertio mu=tat diuerſorū inſtructione Qn̄ eni3 videt deus hoīe3 non aduertere bonas iſpirationes nō curare ſer mones: nec p dei bn̄ficia emoliri. Tūc de⁹ ex ſua mia flagellat eu3 vt ſic cōuertat ad ipſum. Grego. Mala que nos hic p̄mūt ad deū ire compellunt. ꝙ quotiēs aliquā aduerſitatem ſuſtinuiſti: totiens a deo vocatus es Si ergo q̄licūq3 aduerſitate g̃uaris: tūc ſuſcipe do mini nūciū ⁊ feſtīa te conuertere a pctis. Greg. Felix neceſſitas que ad meliora cōpellit. Et ſup illud. Lu. xiiij. cōpelle itrare. dicit glo. Qui hic aduerſitate frangunt ad deū ire ꝯpellunt. S3 heu plures hoc nō itelligūt pſal. Noluit itel=ligere vt bn̄ ageret. O iſēſate pec catoꝝ iumētū cū errat ꝑcutit ⁊ ad rectam via3 redit et tu a dn̄o ꝑcu teris nec ab erroꝛe recedis. pſal. Uir inſipiens non cognoſcet. k ¶ Scd̄a via q̄ deus reuocat pctō res ē ſeueritas hoꝛrēde cōmina=tiōis. Ber. De⁹ volēs nobilē crea turā. ſ. hominē reuocare ſi inquit lutū coegero / aſinum habeo / ſed nunquid aſinus dabo regnū meū Scio quid faciā homo timidus ⁊ terrebo cū ſi forte ſic cōuertat ur ⁊ viuat ⁊ cōminat⁹ eſt acerbioꝛa que excogitar i poſſunt ſupplicia tenebras ſc3 eternas / vermes im moꝛtales ignē inextinguibilem. Auguſtinus. ve illis quibus pre paratur doloꝛ vermiū / ardoꝛ flā=marum / ſitis ſine potu / flet⁹ ⁊ ſtri doꝛ dentium / vbi moꝛs optatur ⁊ non dabitur / vbi nullus oꝛdo ſed ſempiternus hoꝛroꝛ inhabitans. Hec ille. Quotiens ergo occurrit memoꝛie tue pena damnatoꝛum totiens agnoſce chꝛiſtum te vocā tem et trahentem. Nec ſolum vo cat per comminationem pene ge hennalis ſ3 etiam aliqn̄ per ꝯmi=nationem pene tp̄alis. pſa. Niſi conuerſi fueritis gladiū ſuum vi=brauit: arcu3 ſuū tetendit ⁊ para uit illum. ⁊c. L ¶ Tertia ē via appetēde ꝓmiſſionis. Eccleſiaſt. xxiiij. Tranſite ad me oēs q̄ cōcu piſcitis me ⁊ a gn̄ationibus meis implemini. Greg. in ome. Si cōſi deremus chariſſimi q̄ ⁊ q̄ta ſūt q̄ nobis ꝓmittunt in celis: vileſcūt aīo oīa q̄ hn̄tur in terris. Terre=na namq3 ſubſtantia eterne felici citati ꝯparata pōdus eſt nō ſubſi dium. Tp̄alis vita ⁊ ēne vite com parata moꝛs eſt poti⁹ dicenda q̄3 vita. Ip̄e ei quotidian⁹ defectus coꝛruptionis q̄d ē ē aliud q̄3 q̄da3 prolixitas moꝛtis. Que aūt ligua dicere: aut q̄s intellectus capere ſufficit illa ſuperne ciuitatis q̄ta ſint gaudia angeloꝝ choꝛis iter eē cū btiſſimis ſpiritib⁹ glie cōdi toꝛis aſſiſtere: p̄ntem dei vultum cernere: in circūſcriptū lumen vi=dere: nullo moꝛtis metu affici: in coꝛruptiōis perpetue munere le=tari. Hec ille. O vere magna pro miſſio: bonum amabile: bonu3 in deficiens / quod tn̄ negligentes ⁊ miſeri ꝓ momentanea huius ta3 breuiſſimi tp̄is proſperitate amit tūt. O ſtulti ⁊ tradi coꝛde ad cre=dendum nō ſit vobis durū bonū operari ⁊ ad dn̄m cōuerti qui tan tā vobis felicitatē ꝓ bonis operi bus repromittit. Quotiens itaq3 occurrunt memoꝛie gaudia para diſi; totiens intellige vocem dei

te vocantis. Quāuis autē deꝰ ſic multi plr vocet pctōres: pauci tamen adiunt cū vocātē ſibi rñdendo: immo multi ſunt indurati. zacha. vij. Cor ſuum poſuerūt vt adamātem/imo videntur duriores Lz enim adamas frangi non poſſit cuz malleis nec igne comburi tñ capiendo ſanguine hirci emollitur. Hi autē obſtinati nec malleis inferni: nec celi gaudijs: nec qḋ plus eſt chriſti ſanguine poſſunt emoliri. Bern. Putas ne filium dei regnat ieſuz qſqs eſt hō ille q̄ ipſius nec terretur cōminationibus nec attrahit pmiſſionibꝰ nec preceptis obtemperat: nec conſilijs acqeſcit et fatetur ſe cognoſcere deum factis tamen negat.

¶ In ſcḋo pūcto ergo penitētes cōſiderādꝰ eſt triplex diuine mie affectus. Primꝰ eſt ſuauitas receptionis. Secūdꝰ eſt benignitas remiſſiōis Tertiꝰ eſt liberalitas reſtitutiōis. A ¶ Primꝰ igitur eſt ſuauitas receptiōis hiere. iij. Tu fornicata es cū amatoribꝰ multꝭ tñ reuertere ad me ⁊ ego ſuſcipiā te. Hec receptio figurata eſt. ij regnz. xix. in receptiōe ſemei ad pacem venientis et veniam poſtulātis. Item. ij. reg. xiiij. in receptione ⁊ recōciliatione abſalonis vbi dr. Nō vult deꝰ perire aīam. Itē deſignatur Lu. xv. I filio pdigo benigne ⁊ gaudenter a pr̄e receꝑto. Et hoc ibidē. etiā oſtenditur per exēpla ouis pdite q̄ repta ad ouile cū gaudio reducitur ⁊ dragme amiſſe que repta cuz gaudio erigitur et cuſtoditur. Hic chriſo. de penitētia diſt. iij. c. Talis. ait. Talis mihi crede Talis eſt erga homines dei pietas q nunquam ſpnit pniam ſi ei pure ⁊ ſimplicit offeratur. Etiā ſi ad ſummū qs pueuerit malorū ⁊ inde tñ velit reuerti ad veritatis viā: ſuſcipit eū deus libēter ⁊ amplectit. Hec ille Et bñ dt ſi ei pure ⁊ ſimpliciter offeratur ſic q peniteat pncipalit propter offenſionem diuine maieſtatis non ꝑpter timorē pene aut dolorē dāni ſequētis tātū. Talis enī pnia eſt in dānatis et malis. Hec fuit in ātiocho ſceleſtiſſimo de quo dicitur. ij. Macha. ix. Orabat ſceleſtus dñm a quo non erat miam cōſecuturus. Uide ibi Fuit etiam in Eſau. de quo Hebre. xij Nō iuenit Eſau penitētie locū q̄ꝗ cum lachrimis poſtulaſſet eum Sz occaſiōe pdictoꝝ forte queres cū tāta ſit di mia vñ ꝓuenit q multi eā nō iueniūt nec ꝯſequūt ¶ Notādū igit q tria precipue impediūnt conſecutionem diuīe mie. primū ē diuini timoris abiectio. Secūdū eſt ſalutis deſperatio. Tertium cordis iduratio B ¶ Primū ē diuini timorꝭ abiecto ſiue nimia pſūptio. Nā mia pmittit ſolis timētibꝰ deū Lu. i. Mia eiꝰ a pgenie i pgenies timētibꝰ eū vñ Gre. i mor. Oīpotētꝭ dei mia illiꝰ obliuiſcit q̄ oīpotētis dei iuſticie fuerit oblitꝰ: qꝛ miſicordit deū iueniere nō poterit q̄ eū iuſtū nō timet. Hec ille. Hanc aūt pſūptionē tria deberent repmere. Primū ē pctōrū ꝯmiſſoꝝ certitudo. Scḋz ē meritoꝝ icertitudo. Tertiū eſt exemploꝝ multitudo. ¶ Primū ē pctōrū cōmiſſoꝝ certitudo. Certi enī ſumus multipliciter peccaſſe. ps. Iniqtates mee ſupgreſſe ſunt caput meū. ¶ Scḋm eſt meritoꝝ incertitudo. eccleſiaſtes. ix. Neſcit homo vtrū amore vel odio dignꝰ ſit. ¶ Tertiū ē exēploꝝ multitu-

do ſicut de iob dicẽte iob.ix. Vere-
rebar omnia opera mea.⁊c. cũ ta
men eſſet vir ſanctiſſimus. Et de
angelis de quibus dr.ij.petri.ij.
Si deus peccantibus angelis nõ
pepercit.⁊c. Et de agathone in vi
tis pa. ꝙ q̃uis ſanctiſſime vixiſſet
mirabilr tamen timebat in articu
lo mortis. Eccleſiaſti.xxvj. O pre
ſũptio neqſſima vñ creata es? C
¶ Secundũ impedimentũ eſt ſa
lutis deſperatio. Preſumptio qp
pe de dei mia totũ tribuit mie dei
auferẽs oino rigorẽ iuſticie.⁊ ſic
claudit viã ad grãm ⁊ apperit ad
culpam. Deſpatio aũt per oppo-
ſitum tribuit iuſticie auferẽs om
nino clemẽtiã mie. Et ideo etiã
claudit viã ad grãm q̃ tollit ſpẽ
per quã reuocamur a malo ⁊ ꝓuo
camur ad bonũ. iõ ſublata ſpe ire
frenati hoies labũtur in vicia ⁊ a
bonis opibus retrahunt. Vñ ſup
aliud ꝓuer.xxiiij. Si deſpauerꝭ
lapſus in die anguſtie minuet for
titudo tua. dicit gloſa Nichil ẽ ex
ecrabilibus deſperatiõe quam ꝗ
habet in gñalibus huius vite la-
boribus.⁊ qđ peius ẽ in fidei cer-
tamine ꝯſtantiã ꝑdit. Et ephe.iiij
Propter cecitatẽ cordis ipſorum
deſperantes ſemetipſos tradide
runt impudicitie in operationem
ois imũditie. Vñ ⁊ frequenter de
ſperatio ducit hoiẽ ad occiſionẽ
ſui. Exẽplũ de achitopel.ij.regũ.
xvij. Et de iuda mathe.xxvij De
ſperatio vtiqꝫ piculoſiſſima ẽ infir
mitas faciens hominem exoſum
deo q̃ negat diuinam bonitatẽ
⁊ miam ſicut caym dicebat gene.
iiij. Maior eſt iniquitas mea q̃ vt
veniã merear. Et yſi.li.de ſũ.bo.
Perpetrare flagitiũ aliquod eſt
mors aie. ſꝫ deſperare eſt deſcen
dere in infernum. Omnem autẽ
motũ deſperationis excludẽ debꝫ
ꝯſideratio diuie mie ⁊ ſuoꝝ effe-
ctuũ de qb⁹ diximꝰ ⁊ dicturi ſumꝰ
Vñ ber. Maior ẽ dei pietas q̃ q̃-
uis iniqtas. Et Aug. De⁹ nr̃ miſe
ricors ẽ parat⁹ ſaluare mia quos nõ
põt ſaluare iuſticia. Idẽ. Quaſi
ſcintilla in mari: ſic oia pctã ꝯpa-
rata mie dei Maxime aũt contra
dſpationẽ valꝫ deuota meditatio
paſſiõis xpi Vñ legit i vita bti ber
nardi clareualis ꝙ cũ viſũ eẽt ei ꝙ
raptus eſſet in ſpũ ante ſummũ iu
dicem ⁊ diabolus eum de multis
accuſaret q̃rẽti diabolo vnde cre
deret habere regnũ eternũ? Re-
ſpondit. Scio ꝙ ad hoc merita
mea nõ ſufficiant. ſed deus me⁹ Ie
ſus xp̃s eſt ipſe dei filius cui com
petit regnum iure hereditario.
Itẽ competit ei iure emptiõis q̃
emit illud ſanguine ſuo. Altero
iure ſibi contẽtus/altero iure de
mia ſua: illud michi donat. quod
audiens diabolus cõfuſus receſ-
ſit. D ¶ Tertium impedimen
tum eſt cordis induratio Eccli.
iij. Cor durum male habebit i no
uiſſimo Poteſt autem hmõi indu
ratio contingere tripliciter. Pmo
per immiſericordiam. Secundo
ꝑ impenitentiam. Tertio per ino
bedientiam. Primo per immiſe-
ricordiam quãdo ſcilicet aliquis
miſericordiam non habet ad ali-
os De hac miſericordia amplius
videre potes in tractatu de mor
te Iac.ij. Iudicium ſine mia fiet
ei qui non fecerit miſericordiam
Scdo per impenitentiam. Eſt tñ
notandũ ꝙ impenitentia dr trib⁹
modis. Pmo ꝓ negatione actua
lis penitentie. Secũdo pro nega
tione propoſiti penitẽdi. Tertio

p ppoſito nō penitēdi. Primo mō ī penitētia dr ſimplex negatio actualis pēitētie cū qs nō penit3 de pctis et differt vel negligit penitere. Scdo mō dr nō ppoſitū ſiue negatio ppoſiti penitēdi. r his duobus modis ē pcti circūſtantia. Tertio mō dr ipenitētia ppoſitū non penitēdi r ſic ē ſpāle pctm̄ ī ſpm̄ ſanctū vt dicit tho. ij. ij. q. xiiij. ar. ij. Impenitētia aūt ſiue dicat nō propoſitū penitēdi ſiue ppoſitu3 non penitendi eſt oīm vitiorū receptaculū r omniū virtutū r grāꝝ rum obſtaculū. Hec enim cor hominis indurat r irā diuinā exaggerat. Ro. ij. Tu autē ſcd3 duriciam tuam r impenitēs cor tuū theſaurizas tibi iram in die ire. Et apoca. ij. Dedi illi tps vt pniam egeret et non vult penitere. Ecce ego ponam ea3 in lectum mortis r oēs qui mechant cu3 ea. rc. Sepe eīm contigit vt cū hō non ppo nit penitere vel ppoiit non penitere morte ſubita preoccupetur r in inferno mancipetur. Sicut de quodā refert beda. li. de geſtis āglorum lib. v. ca. xv. d. Noui quēdam quē vtinam nō nouiſſem qui in monaſterio nobili ignobiliter viuens cum alij irent ad eccleſiā ipſe cū eſſet faber optimus propt officiū ſuum alijs vtile ab alijs tolerabatur in fabrica ſua remanēs vacans ebrietati r alijs illecebris carnis. Qui ſubita infirmitate occupatus cum a fratribus moneretur ad penitentiā: merēs: clamās r deſperans cepit clamare ſe non poſſe. qr ſicut btūs ſtephanus vidit moriens celū apertū: ita p cōtrariū viderat ſibi infernū apertum r ibi pparatū ſibi locū prope annam r cayphā r alios qui xpm occiderunt: et videbat et dicebat iudiciū ſuū inſtare nec ſibi ſpe3 ſalutis supereſſe. Et hec dicens mortuus eſt lōge ab aliorū ſepultura poſitus: nec aliqs fratꝝ aliqd ſuffragiū p eo facere auſus eſt. E

¶ Tertio poteſt contingere induratio cordis p inobedientiā. Dicitur enim durū aliqd qd non credit tāgenti. iō cor dr durū qn̄ nō vult obedire. Et hec iduratio per inobedientiam poteſt eſſe triplex. Primo per cōtēptu3 precept iōis. Scdo p contemptū correctionis. Tertio per contemptum ſalutaris monitionis.

¶ Primo per ɔtemptū preceptionis. Et q hec ſit impedimētū diuine mie cōſequēde pt3 qr dicitur Hiere. xvj. Abſtuli pacē a populo iſto miam. rc. Sequitur Ecce enī vnuſqſqꝫ ambulat poſt prauitatē cordis ſui vt me non audiat. Exemplum eſt in ſaul. i. regū. xv. cui dictum eſt Quia piciſti ſermonē dñi proiecit te de⁹. Et. ij. reg. vij. dicit dñs. Miam autē meam non auferā ab eo ſc3 a dauid ſicut abſtuli a ſaul. ¶ Scdo p ɔtēptū correctionis et diſciplinationis quādo v3 ſubditus cōtēnit corruptionem ſui ſupioris: vt fili⁹ correctionem pr̄is. puer. xv. Qui abnegat diſciplinā deſpicit aīam ſuam. F

¶ Tertio p ɔtemptū cuiuſcunqꝫ ſalutaris monitionis. Eſa. xxxiij. Ve qui ſpernis / nōne r ipē ſperneris? Hec ergo ſupradicta ſūt ipedimenta cōſecutioni a diuine mie cū tn̄ ipſa ſit ampliſſima adeo vt recipiat oēs fideliter ad deum reuertentes. vt dictum eſt: r ille eſt primus effectus diuine mie erga penitentes ſcilicet ſuauitas receptionis. G ¶ Scds effectus eſt

benignitas remiſſiōis ſcꝫ culpe p̄
collationem grē iuſtificatis Eze.
xviij Quacūqꝫ hora peccator inge
muerit: oīꝫ iniqtatū ei⁹ nō recorda
bor Ideo bñ dicit. Ps. Miſeratio
nes ei⁹ ſup oīa opa ei⁹ Exēplū ha
bem⁹ i dauid. ij. reg. xij. cui poſt
adulteriū ꝛ homicidiū ꝑpetratū
dicēti peccaui: dicit nathā ꝓphe-
ta. Et dñs trāſtulit a te peccatuꝫ
tuum. de quo dicit Hieronymus
ad oceanum. Dauid ſancti ꝛ mā
ſuetiſſimi viri homicidium pari-
ter et adulterium ſeptem dieruꝫ
emendauit fames Iacebat in ter
ra volutabatur in cinere: et obli-
tus regie maieſtatis lumen que
rebat in tenebris. Illumqꝫ tantū
reſpiciens quē offenderat lachri
mabili voce dicebat Tibi ſoli pec
caui ꝛ malum coram te feci. ꝛ red
de michi leticiam ſalutaris tui ꝛ
ſpū principali confirma me. Atqꝫ
ita factum eſt vt qui me docuerat
virtutibus ſuis quomodo ſtans
non caderem. Doceret per peni-
tentiam quomodo cadens reſur
gerem. Hec ille. Eſt etiam exem
plum de niniuitis de quibus ha-
betur lib. ione. per totum. ꝛ de pe
ni. diſt. iij. c. Niniuite. vbi dicitur
Niniuite quos dñs in euangelio
commendat penitentiam egerūt
in predicatione ione: ꝛ ex dei miā
indulgentiaꝫ ꝯſecuti ſubuerſiōis
interitū ſubterfugere meruerūt
Hec ibi Et vt breuiter perſtringā
tur exempla: adducat illud ber-
nar. ſup cā. ſer. xxij. Olno ꝓpter
manſuetudinē et miām que de te
predicatur. O dñe ieſu curremus
poſt te audientes ꝙ non ſpernis
pauperem: peccatorum non hor
res. Non horruiſti cōfitentem la
tronem non lachrimanteꝫ pecca
tricem: non ſupplicantem chana
neam: non deprehenſam in adul
terio: non ſedentem in theloneo:
non ſupplicātem publicanuꝫ: nō
negantem diſcipulum: non perſe
cutorem diſcipulorum non ipſos
crucifixores tuos. hec ille. Item
legitur in dyalo. ceſarij ꝙ tempo
re innocentij pape: mulier quedā
igne libidinis ſuccenſa proprium
illecebriter adamauit filiū d̄ quo
concepit alium filiū. Terrore au
tē ꝑculſa cōſilio prehabito cuiuſ-
dā ſacerdotis īfātulū ſecū tollēs
romā venit ꝛ cū magna iportūita
te ꝛ cōtritione maxima dñi inocē
tij pape oclis ſe igeſſit cū tātis la
chrimis et clamoribus cūctis au
dientibus faciens confeſſiōem vt
omnes verterentur in ſtuporē ge
ſtauit enim in brachijs infante ī
cōmiſſi facinoris teſtē Uidēs pa-
pa in muliere tantā contritioneꝫ
miā mot⁹ ſicut prudens medic⁹
volens infirmitatē plene cito cu
rare et veritatem contritionis ci
to ꝓbare precepit vt in tali veſte
corā eis appareret in quali vene
rat ad filium cum peccaſſet Et il
la cōfuſionem temporalē non ti-
mēs vt eternā euaderet: mox ex-
uit veſtes exiuit et in camiſia re-
dijt ꝛ ſeparatiſſimā ad omnem ſa
tiſfactionem oſtendit Cōſiderās
vir beatiſſimus tali obediētie: ta
li verecundie: tali penitentie nul
lius pctī penā poſſe obſiſtere: co
ram oībus dixit ad mulierꝫ. Di
miſſum eſt peccatum tuum Uade
in pace. Et nil ampli⁹ iniunxit ei
Audiuit hoc qdā de cardinalib⁹
qui murmurando papā reprehē
dit dicens ad tantā culpaꝫ tā bre
uem pniam non ſufficere. Qui re
ſpondit Si ego iniuſte egi cū hec

muliere et ſi ſufficiens eſt iſta penitentia coram deo: habeat diabolus poteſtatem ingrediẽdi corpus meum ⁊ coram omnibus me vexet. Si vero me iniuſte reprehẽdis ſimiliter tibi fiat. Statim ꝙ diabolus eundem cardinalem vexare cepit per quod oſtenſa eſt perfecta mulieris penitentia Tandem communi oratione purgat⁹ cardinalis diuine miſericordie de cetero contradicere non preſumpſit. Ad hoc etiã occurat aliud exemplum mire ſtupẽdum quod habetur in legenda ſancti Baſilij Uir qdã erat venerabilis heraclius noĩe: filiã habẽs vnicã quã diſponebat dño ↄſecrare. Diabol⁹ ṽo calid⁹ ⁊ aſtut⁹ inflãmauit ſupra modũ vnũ de ſeruis ſuis i amore puelle. Hic cũ ipoſſibile iudicaret poſſe i ãplex⁹ tã nobilis puelle ⁊ dñi ſui filie puẽire: acceſſit maleficũ quẽdã ab eo auxiliũ poſtulãs precio promiſſo. cui conſilio pactũ fecit cum diabolo xp̃s abnegans: et cyrographum manu ſua ſcriptum tradens Diabol⁹ igitur miſit ſpũs fornicationis ad cor puelle inflãmandum i amore iuuenis. Elapſis igitur diebus aliquod puella in iuuenis amorem conuerſa eſt adeo vt patri diceret. Uel michil iuuenem illum in virum tradas vel mortuã me cito videbis. Et cum nulla pſuaſione poſſet eã pater lugẽs ⁊ dolens ab hoc propoſito remouere: eam predicto iuueni deſponſauit. Qui cum diebus aliquod moraretur cũ vxore ſua nouiter ducta notatus eſt a multis ꝙ nichil xpiani erat in eo vid達bant eñ eũ eccleſias fugere: ſignum crucis horrere: dei verba ſpernere atꝙ alia facere que bono viro non cõueniũt Retulerũt hi ꝗ obſeruabãt eũ vxori ſue. Illa autẽ a viro diligẽter inqrẽs didicit ṽitatẽ Et ptimeſcẽs valde flexit iuuenem vt ambo ad ſãctũ Baſiliũ pergerẽt ad quẽ cũ veniſſent omnibus ſibi enarratis ait ad iuuenem Uis reuerti fili: Uellem ſed non poſſũ Obligatus enim ſum ſcriptura ꝓpria ad ſeruiendum diabolo Cui baſilius. Non ſit tibi cure. Benignus eniꝫ eſt dominus et te penitentem ſuſcipiet. Et continuo apprehendens eum ſignum crucis impreſſit in fronte eius incluſum ꝙ in cellula quadam poſt tres dies eum viſitauit. Quem iuuenis libenter vidit: dixitꝙ. O pater terribiles ſunt clamores demonum qui tenentes ſcriptum manu dicunt. Tu veniſti ad nos et non nos ad te. Dixit ei baſilius. Noli timere fili. Et iterum eo recluſo ꝓ ipſo orauit. Poſt aliquod dies iterum viſitauit eum Cui iuuenis ait. O pater a longe nunc audio clamores demonum et minas et non video ipſos.

Quo confortato ſanctus diſceſſit Alia vero die ad eum rediit. Cui iuuenis. Bene (inquit) habeo pater. Uidi nãꝙ hodie in viſu te pugnantem et vincentem diabolũ Educẽs igitur eum clerum ⁊ populum fecit congregari, ⁊ omnes monuit orare pro iuuene. Quem tenens manu ducebat ad eccleſiam. Et ecce diabolus cum ſua comittiua ad eum venit ⁊ conabat capere iuuenem de manu eius ꝗ clamabat Sancte dei adiuua me Diabolus vero dicebat. O baſili preiudicas michi. Ipſe venit ad me. ego habeo eius ſcriptum

Tunc omnes qui aderant clamauerunt Kyrieleyſon. Et orãte baſilio: ecce carta per aerẽ delata et ab oĩbus viſa venit ad man⁹ baſilij: quam ipſe ſuſcipiens dixit inueni. Cognoſcis has litteras frater Et ille. Hec ſunt domine. Et fregit baſilius ſcriptum in ſignũ remiſſionis culpe tam grandis ⁊ regulam ſibi bene viuendi docuit. O amplitudo miſericordie dei. O abundantia diuine pietatis: quis deſperabit. O peccatorum port⁹ refugium ⁊ vita. Reuertimini igitur peccatores ad dominuz. Nolite obdurare corda. Accedite ad deum qui pater eſt miſericordiarũ: qui dicit Ezechi. decimo octauo. Quare moriemini domus iſrael. Nolo mortẽ morientis: id ẽ peccatoris: ſed vt conuertatur et viuat. Reuertimini ⁊ venite. h

¶ Tertius effectus diuine miſericordie erga penitẽtiam eſt liberalitatis reſtitutionis qui a penitenti reſtituit ea que per culpam ſunt amiſſa. Ezechi. xxxvj. Reſtituã vos ſicut a principio boniſq̃ dotabo maiorib⁹ q̃ habuiſtis ante. Et iohe. ij. Reddã vobis ãnos quos comedit locuſta brucus et erugo. Pro cuius declaratiõe notandũ ꝙ omnia bona opera facta in charitate adueniente mortali culpa mortificantur ⁊ deperduntur ꝙ ſecundũ illud Ezech. xviij. Si aduerterit ſe iuſtus a iuſticia ſua ⁊ fecerit iniquitatẽ. ⁊c. nunq̃ viuet. Omnes iuſticie eius quas fecerat non recordabũtur ſcilicet ad noticiã ſiue ſciẽtiã approbatiuã vt ſcilicet illa remunerentur non ſic ꝙ obliuio cadat in deo/ qꝛ oĩa bona ⁊ mala ſcit ſꝑ ſciẽtia ſimplicis noticie. Secundo notandũ ꝙ res viua mortificari dꝛ quãdo ꝑdit operationẽ vite. Opa ergo meritoria mortificari dicuntur ꝑ peccatũ mortale/ quia per ipz ipediũtur a ꝓprio effectu qui eſt ꝑducere ad vitã eternã quã nemo puenire poteſt ſine gratia que ꝑ peccatũ mortale tollitur. et dices forte quõ mortificari dicuntur opa virtutũ que poſtq̃ facta ſunt non ſunt/ dico licet non maneant in actu ꝓprie exiſtẽtie: manent tñ in diuina acceptatione. Et ſm h̄ mortificari dicuntur inq̃tũ ipẽdiuntur ne cõſequanꝫ mercedẽ. Sic aũt mortificata manent etiã q̃tũ eſt de ſe in acceptatione diuina. De⁹ eñi illa opa ꝓut facta ſunt ſꝑ acceptabit ⁊ ſcti de eis gaudebunt ſm illud Apoca. ij. Tene qđ habes ne alius accipiat coronã. Sed ꝙ iſti qui ea fecit non ſint efficacia ꝑuenit ſuperueniente impedimento pctĩ ꝑ quod indignus redditur vita eterna. Hoc aũt ipedimentum tollitur ꝑ pniam. idõ tunc illa opa recupare dñr ſuã efficaciã ⁊ viuificari. Tertio notandũ ꝙ ⁊ ſi opa ſic per peccatũ mortificata reuiuiſcant per penitẽtiã tñ nũq̃ poſſũt ſic viuificari opera mortua q̃ ſcꝫ nõ ſunt facta in charitate. Ubi ꝙ aduertendũ ꝙ dꝛ aliqđ op⁹ mortuũ dupl'r. Uno mõ quaſi effectiue qꝛ ſcꝫ eſt cã mortis. ⁊ h̄ modo opa pctĩ ſunt mortua ſm illđ Hebre. ix. Sanguis xp̄i emundabit cõſcientias nr̃as ab operib⁹ mortuis. Hec ergo non viuificantur ꝑ pniaꝫ ſed abolenꝫ. Alio mõ dñr mortua ꝑuatiue qꝛ ſi carent vita ſpũali q̃ eſt ex charitate per quaꝫ deo coniungitur. ⁊ ſic opa bona ex gñe ſi ſñ charitate fiãt dñr mortua. Si ergo accipiẽda eſt deffereꝫ

ia mortis ⁊ vite in opib⁹ ſm ope rationē ad pncipiū vite a q̄ proce dūt vel nō pcedūt Opa aūt iaz fa cta non pñt iterū a pricipio illo p cedere q: transeunt. Jō ipoſſibile eſt q illa opa mortua fiāt viua p pniam. Hec ex Tho. in. iij. pte. q. lxxxix. Sic ḡ pz q̄liter opa meri toria p pctm̄ amiſſa reſtituunt pe nitenti ex liberalitate diuine mie Ex hoc pz doctrinā oiz teologoꝝ verū eſt ⁊ approbatū. Qđ etiā cō firmat p multa exēpla ſacre ſcri pture. Vn̄ leui. xxv. Jn anno iubi leo redibāt omnes ad poſſeſſiões amiſſas. ⁊ Gen̄. xl. Viſio vitis in qua erant tres propagines ſignū fuit piſcerne pharaonis q reuer teretur in gradū pſtinū. Vitis pe nitentiā ſignificat q̄ vino compū ctionis inebriās deū letificat tres autem ppagines ſunt tres ei⁹ par tes. Jtē eſt exemplū de manaſſe qui poſt multa ꝯmiſſa flagitia in babylonē ductus eſt victus vt dr paralí. xxxiij. q poſtq̄ coguſtat⁹ orauit dn̄m pniam agens ⁊ redu xit eū dn̄s in hierl'm in regnū ſuū. Eſt etiā exemplū elegans Dan̄. iiij. vbi hr̄ q nabucho. reſtitutus in regnū ſuū dicit. Jn regno mo do reſtitut⁹ ſum ⁊ magnificentia amplior reddita eſt mihi. Et i eo dē an̄ habet qūo per pctā ſua mu tatus fuerat in beſtiā ⁊ eiectus a regno. Dicit tn̄ magr̄ in hyſtoria ſcolaſtica ſm egyphanum q illa non fuit corporalis mutatio: ſed fuit mentis alienatio talis vt ei vi deretur q eſſet bos in anteriori p te ⁊ leo in poſteriori ⁊ viueret ad modū beſtie. Sed dr q pcib⁹ da nielis ſeptē anni in quibus p dei ſententiā ꝯminatoriā ſic eſſe debe bat ſm dei iuſticiā mutati ſunt ſi bi in ſeptē menſes p dei miam in qb⁹ p q̄draginta dies patiebatur mētis inſaniā ⁊ p alios q̄dragita ſenſu ſibi reddito flebat pctā ſua ſm conſiliū danielis nō comedēs carnes neq: bibens vinū ſed legu mina ⁊ herbas/⁊ pacta pnia ple ne eſt ſuo ſenſui ⁊ regno ⁊ dignita ti amiſſe reſtitutus. Preterea eſt exēplū de filio pdigo. Lu. xv. Sz cōtra h arguūt aliq p quod dā hu gonis dictū. Nemo (inqt) ſpe cor rectionis peccare dz q: qđ ſemel amittit illđ āpli⁹ nō recupat. Ad qđ rńdet Bon̄. in. iiij. di. xiiij. q di ctū illud hugonis itelligit de illo bono ope q hō feciſſet illo tēpore quo peccauit ⁊ in peccato perſti tit quod quidem non recuperabi tur quia ſi alio tempore velit face re quod omiſit pdit op⁹ qđ debe ret facere p illo tpe. Et ſi adhuc iſtet p illđ q Hier. ait. c. deniq: di. l. Reuerti in pſtinū gradū diffi cile eſt. Poſſum⁹ rńdere q hiero. loquitur de gradu temporalis di gnitatis aut ſpūalis ⁊ eccleſiaſti ce ſicut patet ex vbis eius. Nos autem loquimur de ſtatu eterne ſalutis ⁊ gradu eccl'ie triūphātis Licet aūt ſm rigorē diſcipline qn̄ q: factum ſit vt ab eccleſiaſticis dignitatibus pter crimina non nulli caderent ad quas etiā poſt pactā pniam redire nō liceret vt ſcribit pfata diſ. l. c. Vt cōſtituere tur. ⁊c. Si lapſis. Veruntamen hoc non dicitur ex deſperatiōe in dulgentie quinimmo etiam inuē ti ſunt plures qui poſt lapſum p pniaz reſtituti ſunt ad ſpūales di gnitates ſicut petrus apoſtolatū reſtitutus eſt ⁊ populoꝝ pnceps conſtitutus. Sic ⁊ aaron poſt cō flatum vitulum in ſummum ſacer

dotem conſecratus eſt. Inter au tem pctõres penitentes: conſideremus pͤcipue ſublimationem trium qui efficatiorem nobis fiduciam pͥſtent. Hi ſunt Paulus ſupbiſſimus: Dauid luxurioſ⁹ ꝛ Matheus cupidiſſimus. Horuz tamẽ voces magis ꝙ alioꝝ voluit dñs in eccleſia reſonare. Frequenti⁹ enim in eccleſia legitur euangelium ſecundum matheum cantã tur pſalmi dauid ꝛ leguntur ep̃le Pauli: magis ꝙ aliorum. Patet ergo ex dictis ꝙ̃ta ſit diuine miſerationis dulcedo erga pctõres penitentes q̄cunqꝫ peccata ſua deponere volunt. O igitur miſeri et excecati pctõres currite ad fontẽ pietatꝭ ꝛ mie deponite pctã vt dei miam ineniatis. Nam vt dt ber. Fruſtra ꝛ ſpes illis qui de mia ſibiipſis blandiuntur ꝛ a peccatis non emundantur.

❡ In tertio puncto conſiderand⁹ eſt triplex effectus diuine mie er ga iuſtos ꝛ pficientes.
Primus eſt pͥſeruatio.
Secundus conſolatio.
Tertius ſublimatio.

A ❡ Prim⁹ igiẗ ẽ vigor pͥſeruationis ſcꝫ recidiuent: qꝛ vt dt ps. Niſi dñs cuſtodierit ciuitatẽ fruſtra vigilat qui cuſtodit eam. Cũ ergo aliquis i bono pſeuerat hec omnino diuine mie tribuendũ eſt Nemo enim ex ſeipõ pt pſeuerare/quia difficultas magna in tali perſeuerantia vt patet in lucifero quem ventus manis glorie eiecit de celo/in adam quem mulier expulit de paradiſo. i iuda quẽ auaricia expulit de aplorum cõſortio ☩c. Cito bonum perditur quod a largitore non cuſtoditur. Sed ſi dicit ps. Oculi dñi ſuper iuſtos. Uñ geñ. xxviij. dt dñs ad Jacob. Ero cuſtos tuus in omnib⁹ vijs tuis. B ❡ Scd̃s effectus eſt dulcor ꝯſolatiõis. ſ. ſpũalis q̄ eſt q̄ſi q̄dã arra ſpũſſcti. de quo eccl̃ia ſtici. xxiiij. Sp̃s me⁹ ſup mel dulcis. hec dulcedo ſpũalis excedit omnem corpalem delectationem Auguſt. Qui ſpiritu ſancto ſemel inebriatus eſt ad omnia bona hilare ſcit. ſi laborat nõ laceſſit ſi dolet non ſentit: ſi deridetur non aduertit. Et Berñ. Cib⁹ aie dulciſſim⁹ eſt gr̃a dei oẽm hñs in ſe ſuauitatem ꝛ delectationem ſaporis C ❡ Terti⁹ effect⁹ eſt honor ſublimatiõis ſcꝫ in gr̃am amplιorẽ ꝛ gloriã. ſ. ꝯdignũ. vt dt hec. Si nati eſſem⁹ ex q̄ fact⁹ eſt hõ ſuper terrã ꝛ vſqꝫ ad centũ milia annoꝝ vita nr̃a extẽderet: nõ eſſet tamẽ cõdigna opatio huius opis ad futurã gloriã que reuelabitur in nobis. Jõ dt ps. Bñdic anima mea dño. ꝛc. q̄ coronat te in mia ꝛ miſeratõibus. O ꝙ glioſe p dei miam introducuntur anime iuſtoruꝫ in regnum celeſte. Jn vitis patrum legitur ꝙ cum rediret beat⁹ Anthonius de viſitatione pauli primi heremite. audiuit choros angeloꝝ canẽtes ꝛ animã dicti pauli in gloriam introducentes.

❡ Explicit pͥmus tractatus pͥme partis edificatorij aie/de cõſideratiõe diuine maieſtatis.

❡ Incipit ſecundus tractat⁹ eiuſdem partis/de conſideratiõe humane qualitatis.

Expedito vtcunqꝫ tractatu pͥmo qui eſt eorum qui ad diuinam ſpectãt maieſtatem. Nunc ad

ſecundum tranſeundum eſt qui eorum eſt que ad noſtraꝫ ſpectāt humanitatem. Ad hanc ꝯſideratiōnē nos portatur dn̄a. Math. xiiij. Uidete voſmetipſos. Et ber. ſupillō Gen̄. xvj. Agar vn̄ venis: ⁊ quo vadis. dicit. Conſidera vnde venis ⁊ erubeſce: vbi es ⁊ igemuſce: quo vadis ⁊ contremiſce. Et ꝙ vtilis ſit huiuſmodi cōſideratio. ait Aug. li. de tri. Scientiā celeſtiuꝫ terreſtriūꝗ rex magnū ſolet hūanū gen⁹ exiſtimare. Sꝫ hi ꝓfecto meliores ſūt q̄ huic ſcie ꝓponūt noſſe ſemetipſos. Laudabilior qꝑpe eſt anim⁹ cui ſua nota fuerit iſfirmitas ꝙ q̄ ea non cognita ſyderū vias ſerutatur etiā cogniturus aut q̄ iā cognitas tenet ignorans ip̄e viā qua ingrediaꝛ ad ſalutē. Et Bernard. Scio neminē abſꝗ ſui cognitione ſaluari de qua nimirū mater ſalutis, hūilitas oritur ⁊ timor dn̄i qui ⁊ ipſe initiū eſt ſapientie ⁊ ſalutis. hec ille. Ut aūt ſpeciali⁹ dicamus triplex eſt circa nos p̄cipue verſanda conſideratio. Et iuxta hoc iſte tractatus ſecundus partitur in tres conſiderationes,

Pria eſt ꝯſideratio copalꝛ vilitatꝭ

Secūda eſt conſideratio ſpiritualis dignitatis.

Tertia eſt conſideratio totalis humanitatis.

PRīa igitur eſt ꝯſideratio corpalis vilitatꝭ. Et iſta ꝯſideratio eſt timoris ⁊ hūilitatis iductiua. Job. xxxij. Copatus ſum luto et aſſimilatus cineri ⁊ fauille. Et in Thobiade, Eſt caro vas luteum vas lamētabile: fenū aridulū fragilis glebula: ſaccus olens ſperma prius poſt ſaccus oleus poſt vermibus eſca i tumulo pro quo dote ſuperbit homo. Poteſt ergo cōſiderari vilitas humani corporis ex tribubus.

Prio ex materia p̄orꝫ formatiōis

Secūdo ex materia interioris repletionis. Tertio ex materia vlterioris reſolutionis.

Et ſm̄ hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum pūctum in quo apparet corporis noſtri vilitas ex materia prioris formationis/ q̄ videlicet formatū eſt ex vili materia. Gen̄. ij. Formauit de⁹, hoieꝫ de limo terre. ⁊ Job. x. Memēto q̄ſo ꝙ ſicut lutū feceris me. Factum vtiꝗ fuit p̄mi hois corp⁹ de limo fre q̄ vilis ē materia ſꝫ vilior ꝓfecto vilior eſt materia ex q̄ aliorū corpa ꝯcipiunꝛ in vtō mr̄is. Concipiunꝛ em̄ ex ſele feto fetido ⁊ infecto, Job. xiiij. Quis p̄t facē mūdū de imūdo ꝯceptū ſeie. Itē ibidē Nutriꝛ ex materia viliſſima ſcꝫ ex ſanguie mēſtruali d̄ quo dicūt philoſophi ꝙ eius contractu fruges nō germināt areſcunt arbuſta moriuntur herbe ſi canes ide comedant in rabiem vertuntur.

¶ Secundum punctum in quo apparet corporis noſtri vilitas ex materia interioris repletionis ꝙ plenū eſt oī fetiditate. Un̄ corp⁹ humanū non eſt aliud ꝙ ſaccus ſtercoꝝ. Unde Bernar. ad aiam de corpore loquens dicit. Quid tibi cum carne. Nichil aliud eſt caro cū aqua tibi eſt ſocietas tanta niſi ſpuma caro facta fragili veſtita decore. Et iterū. Si diligenter cōſideres q̄d ꝑ os ⁊ nares ceteroſꝗ corpis meatus egreditur

nunꝙ vilius ſterquilinuꝫ iueniſti greg.ome.xiij. Quãtiſlꝫ auri ⁊ argenti monilib⁹ circũdet ꝗtiſlꝫ p̄cioſis veſtibus iduat caro. q̄d eſt aliud ꝙ caro. Nolite ergo attẽdere q̄d habetꝭ ſꝫ q̄d eſtꝭ. ⁊c. Jo. bene dr̄ Michee. vj. Humiliatio tua i medio tui. magna vtiq̃ vilitas corpis humani nec certe ex ꝯditione ſue materie nobilius eſt ꝙ corpa brutoꝝ animalium nam ⁊ ex eis nutrit̄. Atq̃ vt magꝭ hanc vilitatem videas conſidera qm̄ arbores ⁊ herbe folia pulchra flores ⁊ fructus ꝑducunt: ſꝫ corpus hominis pediculos ſtercora: ⁊ ſudores ⁊ alias immundicias. Ille ſcꝫ herbe ⁊ arbores odores ſuauitatis emittunt corpus vero humanum abominationes fetoris.

¶ Tertium punctum in quo apparet corpis noſtri vilitas ex materia reſolutionis. quia tandem i putredinem reſoluit̄ poſt morteꝫ. Unde di. alan⁹. Eſto nemo ꝙ pulcrus erꝭ ⁊ vermibus eſca in gelida putreus quãdo iacebis humo. Et Bernar. In ſepulchro mortuoruꝫ reſpicio ⁊ nihil in eis inuenio niſi cinerem vermem ⁊ horrore quod ego ſum illi fuerunt ⁊ quod illi ſũt ego ero. Item poſt hominem vermes poſt vermẽ fetor ⁊ horror ſic in non hominem vertitur omnis homo. Amplora ð hoc videre potes in tractatu de morte/tertia cõſideratione.

Secũda eſt de cõſideratio ſpũalis dignitatꝭ ſcꝫ anime rationalis. Corp⁹ q̃ppe hominis viliſſimum eſt ⁊ de genere brutorum animalium puta eorum ⁊ huiuſmodi, ſed anima nobilis eſt ⁊ de genere angeloꝝ. Unde quicq̄d eſt fortitudinis pulchritudinis ⁊ mot⁹ i corpe hoc hꝫ aia. Bern̄. O corpus ꝙ nobilẽ hoſpitẽ habes a quo oia habea hec ille. Uñ egrediẽte aia a corpe ſtati corp⁹ marceſcit ⁊ expirat ⁊ efficitur vile cadauer. Pōt aũt oſtendi dignitas aie ex tplici ꝯderatiõe

Prima eſt conſideratio ꝓpe cõditionis.

Scđa eſt ꝯſideratio ꝯparationis

Tertia ē ꝯſideratio diuie appciationis. Et ſm hec ſunt tria pũcta.

¶ Primum eſt de cõſideratione ꝓpe conditionis que eſt triplex ad pſens conſideranda dignitatem ipſius anime oſtendens.

Pria eſt conditio creationis.

Secunda eſt conditio durationis

Tertia eſt conditio finalis.

A ¶ Pria igitur eſt conditio ſue creationis: qr vcꝫ ab ipo deo creata eſt immediate. Uñ glo. ſuper illud. ps. Qui finxit ſigillat i corda eoꝝ, dixit. Creauit deus aiam ſinguloꝝ p ſe. Itẽ creata eſt ſubſtantia ſpũalis ⁊ icorpea. Augu. Aia eſt ſubſtãtia icorporea regẽs corpus. Item creata eſt ad imaginẽ dei. Geñ. j. Faciam⁹ hoiẽꝫ ad imaginẽ ⁊ ſilitudinẽ noſtram. Sicut em̄ i deo vna eſt eſſentia ⁊ tres pſone diſtincte ſic i aia eſt vna eſſẽtia ⁊ tres diſticte potentie. ſcꝫ memoria itelligentia et voluntas q̃ ſm Sco. ſunt eſſentialr̄ ⁊ realiter idem cũ ipa eſſentia aie ſicut ⁊ pſone diuie ſunt eſſentialr̄ vna diuinitas ⁊ realiter. Et ſicut diuine pſone realiter diſtingunt̄ abinuiceꝫ: ita et iſte potentie actibus ſuis cõiuncte. Et ſicut iter diuas ē ordo originis: ita ⁊ inter iſtas potentias vt ſunt ſub actibus ſuis eſt or=

do. Nã intelligẽtia q̃ noiat poten tiam intellectiuã ſub actu ſuo ori ginatur a memoria qua pducit actus itelligẽdi volũtas aũt ſub actu ſuo pſupponit intelligentiaz Etlz ibi non ſit ordo originis. eſt tamen ordo pſuppoſitionis nec opz q̀ in eis oibus ſit ſimilitudo. Uide hec ſi vis diffuſius in Scot. ſupra pmum ſen. di. iij. Sunt autẽ hmõi potentie date aie pcipue ad cognoſcendũ ⁊ diligẽdũ deũ crea torem ſuum. Ideo dicit Augu. O aia mea inſignita dei imagine de ſpõſatis fide dotata ſpũ dilige euz a quo tantum dilecta es itende il li quoniã ipſe intendit tibi q̃re que rentem te ama amatorẽ tuũ cuius amore pueuta es q eſt cã amoris tui. B ¶ Secũda ẽ ↄditio ſue duratiõis q ẽ ppetua. Uñ Ci cero. lib. de ſenectute iducẽs vba cathonis dicit. Sic mihi pſuaſi/ſic ſentio cũ tanta ſit celeritas animo rũ mẽoria pteritoꝝ puidentia fu turoꝝ tot artes tot ſcientie tot in uenta nõ poſſe eã naturã q̃ res ip ſas cõtineat eſſe mortalẽ. Et oio i timeo. Anima eſt imortalis pz q̀ vicerit paſſiones vel victa fuerit pmiabitur vel punietur poſt hãc vitã, Et ſapien. iij. Juſtoꝝ anime in manu dei ſunt ⁊ non tãget illos tormentuz mortis. Et aug. vij. li. de tri. c. xiij. Aia immortalis nũ cupatur quoniã qualitercunqz eti am cum miſeria nunqz deſinit vi uere. Et dominus Mathe. x. Noli te timere eos qui occidunt corpus animã aũt nõ poſſunt occidere O igitur corda dura quid facit; cur anime que immortalis eſt ſalutez negligitis. Audite ſenecã in libro de naturalibus queſtionibus dicen tem. Si tranquille volumus viue re ⁊ expedito habenda eſt anima ut ſiue illam inſidie ſiue egritudi nes petant quid aliud debeo niſi vt exeat hortari et cum hominibus eam bonis emittere. Uade igꝫ va de fortiter vade feliciter nihil du bitans fac quod quandoqꝫ facien dum eſt. C ¶ Tertia ẽ condi tio finalis ordiationis ſcz ad bea titudinẽ. Tã nobilis eñ ẽ nature q̀ capax dei ẽ. Bern. Ad imaginẽ qppe dei facta ẽ aia rationalis et ceteris oibus occupari põt impleri aũt nõ põt. Capax eñ dei ẽ ⁊ qcqd deo minus eſt non eaz adimplebit Augu. Nobilis creatura ẽ anima que ad dei viſionem ⁊ fruitionem ordinata eſt. Ideo bene dr Deut. iiij. Cuſtodi temetipſum ⁊ animã tuam ſollicite ſerua. Et ſal. Mat. xvi. Quid enim pdeſt homini ſi vniuerſum mundũ lucretur: ani me vero ſue detrimentuz patia tur. Aut quam dabit homo com mutationem pro anima ſua. Sed heu heu: licet ſic deus dignifica uerit animas noſtras multi tamẽ paruipendunt eas. citius eñ ſo tulares mũdant a lutoqꝫ animas a peccato. Ideo dicit Augu. Qui dem quod velis habere malũ di ces mihi nihil omnino non vxorẽ non filium non ancillam non tuni cam poſtremo nõ caligaz/⁊ tamẽ vis habere malam vitam ſiue ani mam. Rogo. te ppone animam tuam calige tue ps. Qui diligit iniquitatem odit animam ſuam. Sicut autem dicit Holcot ſup li brum ſapiẽ. c. iiij. Aliq hoies per uerſi aias ſuas vendunt aliqui p dunt aliqui impignorant/aliqui a p nichilo dant. Primi ſunt cupi di qui p diuitijs periturís huius ſeculi exponunt ſe rapinis furtis

piuriis vſuris ⁊ falſis mercantiis eccle.x. Nihil iniquius ꝙ̄ amare pecuniā hic ei aiaʒ ſuā venalē habʒ Et quotiēs aliqs iuſte aliqd lucraṫ: totiēs aiam ſuā diabolo vendit. vñ diaboli repetent eā iuxta illud: lu.xii.c. Stulte ac nocte repetent a te animā tuā. O mira fatuitas ꝙ qs audet dare aiaʒ ſuaʒ ꝓ vno denario quā nō debet ⁊ dare ꝓ toto mūdo Itē ⁊ luxurioſi vēdūt aias ſuas eccleſiaſti. ix. Ne des fornicariis aiam tuā ſatꝭ mirabile ē ꝙ vnꝰ ribaldus nō daret digitū ꝓ vno concubitu ⁊ tamen ꝓ hoc dat aiam omnibꝰ demonibus iferni. Item etiā dici pōt de ſupbis qui pro temporali honore vendunt animas ſuas. Secundi autem ſcilicet qui perdunt animas ſunt ocioſi ⁊ negligentes nihil curātes niſi ꝙ dies vadat ⁊ dies veniat. Leo papa i qdam ſermone. Non dormientibus prouenit regnum celorum nec ocio ⁊ deſidia torpentibus beatitudo eternitatis ꝓmittitur. Qui enim ſic tempus ⁊ vitā negligunt animas ſuas perdunt. Tertiis ſcilicet q animas impignorant ſunt prelati ⁊ curati qui animas ſuas obligāt ꝓ animabus ſubditorum qꝛ vnicuiqꝫ cum ſibi cura committitur dicitur illud. iiii. Regum.xx. Cuſtodi virū iſtum q ſi lapſus fuerit erit anima tua pro anima illius. Quarti autem ſcilicʒ q animas ꝓ nihilo dant ſunt iracundi et inuidi Cupidus eñ querit diuitias lubricus voluptates ſuperbus honores: ſed inuidi et iracūdi nihil recipiunt delectabile: ſed amaritudinem ⁊ dolorem ideo animas ſuas demonibus dant gratis quibus intelligi poteſt dictum eſſe illud. Iudi. quinto. Qui ſponte obtuliſtis animas veſtras ad periculum.

¶ In ſecundo eſt conſideratio declaratiua dignitatis anime que ē conſideratio comparationis ſcilicet ad omnem creaturam corpoream quam anima dignitate precellit. quod tripl'r probari poteſt.
Primo auctoritate.
Secundo ratione.
Tertio exēplo.

A ¶ Primo igitur auctoritate Aug. lib. d libero arb. Omnis anima omni corpore eſt nobilior et melior. Idem lib. lxxiii. Omnis aia melior eſt omni corpore. Melius eſt eñ quod viuificat ꝙ̄ qd viuificatur. Et chriſ. lib. d lapſu mūdi. Quanto celum terra pulchrius tanto anime pulchritudo omnem formam pulcherrimi corpis ſuperat.

B ¶ Secundo probatur ratione quia finis nobilior eſt his que ſūt ad finem ſecūdum philoſophum ſed anima eſt finis omniuʒ corporum: vt habetur. ii. phiſicorum. ⁊ ii. de aia ergo. ⁊c. O ꝙ̄ miranda ē omnium elementorum celorumqꝫ varia pulchritudo ꝙ̄ta in omnibꝰ bonitas ꝙ̄ta vtilitas: ⁊ tamen omnia ſunt facta propter animam. Ideo Aug. lib. ſolilo. ad deuʒ dicit. Omnia domine que feciſti ſub pedibus hoīs ſubieciſti vt ſolꝰ hō ſuper oīa tua tuus eſſet totus. Exterior namqꝫ pro corpore cuncta creaſti ipſum vero pro aīa aīam ꝓ te vt tibi ſoli vacaret te ſolum amaret ⁊ poſſideret ad ſolatium.

C ¶ Tertio probatur exemplo Nam legimus ſanctos crucifixiſſe corpora ſua ⁊ dura penitentiis caſtigaſſe vt anima ſalua fieret.

Quanta fuit pauli primi heremite penitētia i heremo de quo ſcribit hiero. in vita patrū ꝙ omnem i ſolitudine duxit etatem cibum et veſtitum ei palma prebebat.
Quid fecit anthonius. qd hylarion: q̄ macharius/quid franciſcus quid dominic⁹. O ſcti et amici dei dicite nobis quare tot vigilijs orationi's et diſciplinis carnem veſtrā mortificaſtis. Reſpōdebunt certe omnes ꝙ ꝓpter animā. O martyres glorioſi cur vos tot cruciatibus expoſuiſtis et mori non recuſaſtis. Itez et ipſi clamabūt et dicent ꝓpter animā. O Ieſu benedicte cur trigita annos et ampli⁹ famē ſiti labores ſudores vulnera et liuores ſuſtinuiſti ſtatiqꝫ clamabit propter animas. Pater ergo animam precioſiorem eſſe ꝙ̄ omnia regna mundi. Ber. Tot⁹ iſte mundus vnius anime preciuz extimare non valet. Hec ille. Sz forte queris cum tam nobilis ſit anima quare corpori tam vili vnitur Dico ꝙ pcipue propter tria bona
Primo propter diuinorum operū perfectionem.
Secundo propter meritorum acquiſitionem.
Tertio ꝓpter maioris beatitudinis participationem.
D ¶ Primo propter diuinoruz operum perfectionem. Fecit em̄ deus creaturam pure ſpūalem: ſcz angelum et pure corpalem vt celum et terram. ideo ad complementum vniuerſi fecit creaturaz partim corpalem et partim ſpūalē ſcz hominē ex aīa et corpe ꝯſtitutū
¶ Scdo ꝓpter meritorꝫ acquiſitionem Multipliciter em̄ mereri poteſt anima mediante corpore vt peregrinando martyriū ſuſtinendo flagellationes perferēdo ieiunando/ vigilando/ et huiuſmodi.
¶ Tertio propter maioris beatitudinis participationem maiorꝫ ſcꝫ extenſiue quia per hoc eſt homo pluribus modis beatus. ſcz i corpore et anima.
¶ In tertio puncto eſt conſideratio declaratiua dignitatꝫ anime q̄ eſt conſideratio diuine appreciationis. Quantum autem apprecietur deus animam patet maxime ex tribus.
Primo ex angelica deputatione.
Secundo ex pcioſa redemptione
Tertio ex iti ma inhabitatione.
¶ Primo ex angelica deputatione qz vez ipſi aīe deputat deus angelū qui tum nobilis ē creatura ad ſui cuſtodiā. Hiero. Magna dignitas animarū vt vnaqueqꝫ ab ortu natiuitatis angelū habeat ad ſui cuſtodiam ſpecialiter delegatum Uide ſi vis in ſermo. de angelis.
¶ Scdo ex pcioſa redēptiōe. Tāti em̄ eſtimauit filius dei aīaz ꝙ ꝓ ea redimēda incarnari et mori voluit. i. cor. vj. Empti eſtꝫ pcio magno. Et precio quippe pēſatur valor rei empte. Quid autem ſanguine xpī pcioſius qui ꝓ aīa fuſus eſt Ber. in med. Sublime eſt aīe precium q̄ non niſi xpī ſanguine redimi potuit. Quā ergo cōmutationem ꝓ aīa tua das illam. Nonne dei fili⁹ cū eſſet in ſinu patris a regalibus ſedibus ꝓpterea deſcendit vt eā liberaret a poteſtate diaboli. Quam cum vidiſſet peccatorum funibus irreticiam demonibuſqꝫ tradendā vt morte dānaret perpetua: flexit ſup illam q̄ ſe flere neſciebat nec ſolum fleuit ſed et mori voluit vt eam ſui ſanguinis precio redimeret. Hec ille. O igit

nobilis aīa: cur nobilitatē tuā nō curas agnoſcere. Reſpice anima miſera quia pro te carnē ſuſcepit fili⁹ dei ꝓ te paupꝫ natus eſt in pſe pio ꝓ te circunciſus ꝓ te pegrin⁹ in egyptū ꝓ te ieiunat ꝓ te orat/ ꝓ te lachrymatꝛ: ꝓ te patitꝛ/ ꝓ te ſanguinē fudit. Mirū ꝑfecto q̄ī infeliciſſimi pctōres animā ſuā ita care emptā ſuis vitijs vilē fedāqꝫ faciunt. ¶ Tertio patet quāti deus eſtimet animā ex intima inhabitatione: quia videlicet animam vult deus inhabitare ꝛ eam proprio corpore ꝛ ſanguine cibare. Unde ipa anima eſt templum dei j. Cor. iij. Neſcitis qꝛ templū dei eſtis vos ꝛ ſpūs dei habitat in vobis: ſcꝫ ſi iuſti eſtis. Et apoc. xxj. Ecce tabernaculū dei cū hoibus ꝛ habitabit cū illis. quid nobilius q̄ꝫ cē templum dei. Quid p̄cioſus dare potuit dominus ad cibandū animā q̄ꝫ ꝓprium corp⁹ ꝛ ſanguinē. Ex precioſitate igitur hui⁹ cibi ꝛ potus pēſari poteſt dignitas aīe. Jo. vj. Caro mea vere eſt cibus: et ſanguis meus vere eſt potus. Patet ergo ex dictꝫ dignitas ꝛ nobilitas anime: cuius conſideratio eſt diuini amoris iductiua ꝛ timoris incuſſiua. Nā cū tā nobilis ſit aīa multū debem⁹ eū diligere qui nobis dedit eā formidare plurimū ne per negligentiā aut maliciā. Jdeo bene dicitur Deutero. iiij. Animā tuā ſollicite ſua.

Tertia ē cōſideratio total' hūanitatis, ſ. toti⁹ hoīs. Ut hec ꝯſideratio dꝫ bet cē diuini timoris: et profunde humanitatis iductiua quia vt dꝛ Job. xiiij. Hō natus de muliere breui viuēs tpe replētur multꝫ miſerijs. q̄ q̄ſi flos egreditur ꝛ cōteritur ꝛ fugit velut vmbra ꝛ nunq̄ꝫ i eodē ſtatu ꝑmanet Et augu. ꝑma parte ſupputationū ait. Uita hois vita miſera vita icerta vita laborioſa vita immūda vita dña maloꝝ plena miſeria ꝛ erroꝛib⁹ q̄ nō ē dicēda vita ſꝫ mors iqua momētis ſingulis morimur ꝑ varios mutabilitatꝫ defectus diuerſis gn̄ib⁹ mortiū. Jtē li. ſoli. Uita mea vita caduca vita q̄ q̄ꝫto magis creſcit: tāto magꝫ decreſcit q̄ꝫto magꝫ ꝓcedit: tāto magis ad mortē accedit: vita fallax et vmbratica plena laqueis multis. Nūc gaudeo ſepe triſtor nunc vigilo: iā ifirmor nunc viuo ſtatī morior: nūc felix appareo ſēp miſer nūc rideo iā fleo ſicqꝫ oīa imutabilitati ſub iacēt: vt nil v na hora vno ſtatu ꝑmaneat. Hic timor hic tremor hic fames hic ſitis calor. Hic frigus hic languor ide dolor exuberat. Subſequitꝛ his omnibus inopinata mors que mille modis miſeros homines quotidie rapit. Hec ille. Conſiderare igitur debemus q̄ꝫ ſit hominis in mundum ingreſſus flebilis ꝓgreſſus fragilis ꝛ egreſſus terribilis ꝛ horribilis. Bern̄. Nos miſeri et miſerabilter nati quibus datum eſt cum merore naſci cum labore viuere: ꝛ cum dolore mori. Et Augu. De ſpiritu ꝛ anima. Lugētes in hanc vitam intrauimus cum labore viuimus: cum timore exituri ſumus. Hec ille ad preſens autem noſtra conſideratio verſanda videtur vt cogitemus q̄ꝫ periculoſus ſit ꝛ miſerabilis ſtatus hoīs ſuper terram vbi maxia notande ſunt tres cōſideratiōes huius pīcu

loſe miſerie declaratiue.
Prīa eſt ꝯſideratio mortal' pegrinatiōis. Scḋa ē ꝯſideratio pſoa lis. diſpēdiis. Tertia ē ꝯſideratio ſpiritualis ſeſtatiōis. Et ſecundū hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum quod eſt cō ſideratio mortalis peregrinatio nis. Sum⁹ eni aduene ⁊ pegrini i hoc ſclo. iō di. petr⁹. j. pe. ij. obſe cro vos tanq̄ aduenas ⁊ pegrinos ⁊c. Et paul⁹ heb. vl. Nō habem⁹ hic ciuitatē manētē ſꝫ futurā inq̄ri mus. Eſt autem hmōi pegrinatio multum miſerabilis ⁊ periculoſa vt appere pōt ꝯſiderādo triplicē ei⁹ cōditionē. Prima eſt modalis Scḋa localis. Tertia temporalis A ¶ Prīa igit̄ eſt modalis. i. de mō pegrinādi in hoc ſclo q̄ muta bilis eſt ⁊ indet⁹ atq̄ omīno incer tus vt pꝫ ex aucto. aug. in li. ſoli. iā pri⁹ iducta: ⁊ iob. xiiij. Nunq̄ i eodē ſtatu pmanet ⁊ ouidius. xv. metha. Nil eq̄dē conſtare diu ſub imagine eadē. Crediderim: ⁊ ſen. ad lu. Noli tranquillitati huic ꝯfi dere momēto mare euertit̄ et eo dē die vbi luſerunt nauigia ſorbē tur. hec ille. Uidēs p expientiam oīa iſta quotidie deficere. Experi murq̄ oīa vanitati fore ſubiecta ⁊ cōditionē nrām tāꝫ miſerabili ter tanq̄ multipliciter mutabilem et tamē oēm operam adhibet miſer hō ad tēporalia aſſequēda p cele ſti autem mercede leternum du ratura nec in minimo laborare cu rat. B ¶ Scḋa eſt ꝯditio local' i. ḋ loco i quo ſum⁹. Sum⁹ eī i lo co medio iter paradiſū btōꝝ et infernū dānatoꝝ. Unde ⁊ in loco pegrinationis hui⁹ eſt pmixtio bo noꝝ ⁊ maloꝝ. Propinquiores ta men ſum⁹ inferno q̄ paradiſo. iō ⁊ plus eſt in hoc mundo de miſia ⁊ de malo q̄ de bono. Et cū tā p pinquiores ſimus inferno q̄ pa radiſo in magno ſum⁹ q̄tidie peri culo deſcendēdi ad infernū. pre ſertim cū facile magis ſit deſcēde re q̄ aſcendere. iō dt virgili⁹. vi. eneid. Facilis deſcenſus auerni: ſed reuocare gradū ſupaſq̄ eua dere ad auras. Hoc op⁹ hic labor eſt. Itē ſum⁹ i loco laq̄is pleno ad capiendas aīas. Eccli. ix. In me dio laq̄oꝝ ingredieriſ. Itē ſumus in loco ſimili mari tēpeſtuoſo. vo cat̄ interdū in ſcriptura mūd⁹ iſte mare ppt̄ piculoꝝ pluralitatem. Eccli. xliij. Qui nauigant mari enarrant picula ei⁹. de quo Ber. Periculū pbat tranſeuntiū pauci tas ⁊ peuntiū multitudo. In hoc mari ſunt hoīes in magno piculo ppter ventoꝝ vehementiā ⁊ ꝯtra rietatē. Dan̄. vij. Quattuor vēti pugnabāt i mari ſcꝫ vanus timor vana ſpes vana triſticia ⁊ vanuꝫ gaudium. Uel pħs pſpitas vt au ſter aduerſitas/vt aquilo inſpira tio gratie vt ventus orientalis/et ſuggeſtio malicie q̄ſi occidētalis Preterea mūdus iſte ſimilis eſt deſerto in quo ſunt aīalia multa venenoſa. Deut̄. viij. Ductor tu⁹ fui in ſolicitudine in qua erat ſer pens flatu adurens ⁊ ſcorpio di pſas. Serpens flatu adurens eſt mundana cupiditas. Scorpio li gua blandiens ⁊ cauda pungēs eſt corporalis concupiſcentia. Di pſas latenter interficiēs eſt ſuper bia vite. Silis ē ergo mūd⁹ illi de ſto p qḋ tranſierūt filij iſrl' ad ter ram promiſſionis/vbi tot pericu la inuenerunt q̄ de tota multitu dine que de egypto exiens deſer tum intrauit mortis periculum

nullꝰ euaſit nec ad terrã ꝓmiſſio
nis peruenit niſi chaleph ⁊ ioſue
Hec tanta noſtre ſtatus periculo
ſitas declarari poteſt tali exẽplo
parabolico Rex qͥdaȝ erat nunꝗ̃
ridens ꝗ̃tũcũqȝ feſtum inueniret
Cum ſuper hoc ſemel a quodam
amico ſuo fuiſſet reꝑ̃henſus dixit
ei q̄ alias ei reſponderet. Fecit ꝗ̃
parari cathedram in camera ſua
cum pedibus putridis ⁊ colloca=
ri eã quoquomodo ſuꝑ fornaceȝ
ardentem ⁊ de ſuper gladium pẽ
dentem cuȝ fragili cordula Quo
facto fecit illum reprehenſorem ĩ
illa cathedra poni ⁊ q̄ttuor hoĩes
cũ gladijs q̄ttuor iuxta euȝ collo
cari vnũ retro/aliũ añ aliũ a ſini=
ſtris/aliũ a dextris ⁊ apportari co
rã eo cibaria dlectabilia ⁊ iocula=
tores adduciañ eũ ad gaudiũ ĩcitã
tes. Et his factꝫ ĩcitauit eũ rex ad
ridẽdũ. et ille. Et quõ poſſũ ride=
re. Si haberẽ oĩa delectabilia mũ
di cũ iſtꝫ ĩcõmodꝫ ⁊ ꝑiculis q̄ vi=
deo. ꝫ. ſtra ⁊ iuxta me nõ tñ ride=
re poſſẽ. Tunc ait rex et ego quõ
poſſũ ridẽ q̄ tactũ ſint feſta coraȝ
me q̄ amaritudinẽ pctõꝝ meoruȝ
poſt me ĩcertudinẽ futuroꝝ añ me
vexatiões aduerſitatũ pñtiũ a ſi=
niſtris/nocumẽta ꝓſꝑitatũ a dex
tris tanꝗ̃ gladios acutos diſtri=
ctionẽ diuine ſñie ſupra me: vora
ginem inferni infra me cõſidero
Et inter hec conſtitutꝰ ſum in hac
fragili ſede de qua quotidie preci
pitari expecto. C ¶ Tertia ẽ
conditio tꝑalis. i. tꝑis huius mor
talis peregrinationis. Et circa hoc
notãde ſunt tres ꝯſiderationes.
Prima eſt ꝯſideratio conditiõis.
Scd̃a eſt ꝯſideratio comparatio
nis. Tertia eſt conſideratio obſ=
uationis. ¶ Prima igitur eſt con
ſideratio conditionis temporis q̄
eſt triplex. Pria eſt breuitas. Se
cũda eſt irreuocabilitas. Tertia
ꝓcioſitas. D ¶ Prio ergo ꝯſi
derãda ẽ tꝑis breuitas. i. cor. vij
Tꝑs breue ẽ. Et iob. viij. Sicut
vmbra ſic ſũt dies noſtri ſuꝑ traȝ
Et eiuſdẽ. xiiij. Breues dies hoĩs
ſũt Et yſid. lib. j. ſolil'. Quotidie di
es vltimꝰ ap ꝓpinq̄t: q̄tidie ad fi=
nẽ tẽdimꝰ ad mortẽ q̄tidie ꝓpera
mꝰ Et. Ja. iiij. Ignorat̄ꝫ q̄d ſit vo
bis ĩ craſtino Que ẽ ei vita nr̃a va
por eſt admodicũ parens ⁊ de in=
de exterminabitur. Et ſen. ad lu=
cillũ. quotidie moritur quotidie
demitur alq̄ pars vite nr̃e. ⁊ tunc
quoqȝ cũ creſcimꝰ vita nr̃a decre
ſcit. Et ouidiꝰ li. iij. de feſtis Tꝑa
labũtur tacitiſqȝ ſeneſcimꝰ annis
Et celeram iſſis labit̃ annus eq̄s
Et in. x. methamor. Labit̃ occul
te fallitqȝ volatilis etas et nichil
eſt annis velocius. Nunc cariſſi
mi cõſideramus hanc noſtre vite
breuitateȝ vt promptiores efficia
mur ad ꝓuocãdũ nr̃am ſalutẽ ne
poſt hãc vitã cogamur in ꝑpetuũ
dolere de tanta breuitate ſic in va
num conſumpta Nã dãnati in in
ferno continue recordantur hu=
iuſmodi breuitates dicentes illḋ
ſaꝑ. v. Oĩa iſta quaſi vmbra tran
ſierunt Sed heu heu vana eſt hu
iuſmõi recordatio. E ¶ Scd̃a
eſt conſideranda tꝑis irreuocabi
litas. ꝑditũ nãqȝ tꝑs a deo irreuo
cabiliter euolat vt ꝗ̃ plius recuꝑa
ri nõ poſſit. Ouidiꝰ de etate. Nec
q̄ ꝓterijt hora redire poteſt. Non
parũ eſtimes tẽpꝰ qḋ in dictis vel
factis expẽditur occioſis. Volat
enim irreuocabile verbum: vo=
lat irremeabile tempus: nec ta=
men aduertit inſipiẽs quid amit

tii. Het ille Multum vtiqꝫ timere debent qui tempus inuanum con ſumunt qꝛ nunqꝫ redire poteſt tē pus illud. et periculo etiam illi ſe exponunt ꝙ in futuro ſubito breuient dies ſui. Nā ſi qs haberet ſeruū vel filiū cui dediſſet pecuniā ad negociandū ꝛ totū cōſumeret vt filius prodig⁹: vl' etiam q̄d pe i⁹ eſt illū de pecūia illa impugnaret/nō ampli⁹ ei vltra daret ſꝫ po ti⁹ reſiduū auferret. Sic facit deus peccatori de tpe qd ei dedit ad penitentiā ꝛ ille abutit eo in ſupbia ꝛ deū impugnat. Ideo dicit prouerbi. x. Timor domini appo nit dies ꝛ anni impiorum breuiabūtur ſicut medietas membri abſcindit ne totum corrumpantur. Nota etiā Ille q̄ ludit ad decios facit auātagiū cōpari ſuo. qn̄ dat ei decios vt iacet ſicͤ voluerit ſic facit deus peccatori qui quaſi decios dat ei temp⁹ ad bene operādum. Modo habemus decios. i. tps. Sen̄. Tps tantū nr̄m eſt Sꝫ poſt mortem non erit noſtruꝫ ſed tantuꝫ ipſius dei. Tunc eni hēbit decios. i. temp⁹ et iactabit contra nos. Tren̄. ij. Uocauit aduerſuꝫ me tempus. F ¶ Tertio eſt conſideranda tempus precioſitas Bern̄. Nichil precioſius tempore. Sed heu hodie nichil vili⁹ reputatur. Tranſierunt dies ſalutis et nemo recogitat. Nam fatuus eſt ille qui rem tam precioſam dat hoſti ſuo quod facit q̄ tēpus expendit in ſeruitio diaboli. Prouer. v. Fili ne des alienis honorem tuuꝫ et annos tuos id eſt tempus vite tue creduli. id eſt diabolo. Patet autem precioſitas temporis quia in vna hora preſētis temporis poteſt homo ꝓmereri dimiſſionē pene eterne et adeptionē gratie et eterne glorie cuius ē p̄ciū ineſtimabile. It ē eſt aliqs locus i quo plus amaret vna hora temporis ad agendā penitētiā ꝙ̄ tanta maſſa auri quāta ē totus mūd⁹. Locus ille infernus eſt vnde ꝛ dannati i inferno de hoc maxime dolent q' tp̄s gr̄e tam inutiliter expenderunt. Unde hubertus i tractatu de ſeptuplici timore dicit. q' quidam deuot⁹ exiſtens i orationibus ſuis et deuotionibus audiuit quandam vocē lugubrē. Et q̄rens q̄d eſſet. reſpōſum audiuit dicens. Ego ſū vna anima dannata. ꝛ ille. Cur tam amare fles? Reſpōdit. Ego ꝛ omnes anime dānate de nulla re tā tū dolemus ſicut d tēpore gratie quod inutiliter expendim⁹ ꝛ peccando conſumpſimus vbi in hora potuiſſemus de peccatis nr̄is penituiſſe ꝛ eternam penam quā nunc patimur euaſiſſe.

¶ Secunda conſideratio circa tēpus eſt cōſideratio cōparationis ſcilicꝫ temporis preſentis ad preteritum et futurum. Solū enim p̄ſens eſt in poteſtate noſtra. Nā preteritū nō plus eſt et futurum nondū eſt. ideo dicit philoſophi ꝙ de tempore non habemus niſi nunc. G ¶ Si ergo dicam⁹ ꝛ attente conſiderem⁹ qm̄ preteritū temp⁹ eſt memoriter recolendū. Futurū ſapienter preuidēdū Sed pn̄s eſt diligēter exponēdū ſiue expendēdū. H ¶ Primo ergo conſiderem⁹ preteritū temp⁹ eſt mēorit recolēdū. deu. xxxij Memēto dierū antiquorū. Circa preteritum quippe debemus p̄cipue tria remēorari et ꝯſiderare. Primo quid amiſimus.

Secundo quid fecimus.
Tertio quid ſuſcepimus.
¶ Primo quid amiſim⁹. Apo.ij.
Memor eſto itaq; vnde exciderìs
i. a qͥta dignitate grē et filioꝝ dei
ꝑ pctā tua ⁊ negligētiā bene ope
randi. ſequitur. Et age penitētiā
et prima opera fac. i. ſimilia illis
q̄ antea fecere debuiſti aut feciſti
I ¶ Scđo qđ fecim⁹. Uñ gene.
iiij. dixit dñs ad caym. Quid feci
ſti: vt ſic nos inſtrueret qꝛ poſtq̄
peccauim⁹ conſiderare debem⁹
attēte qđ fecim⁹. Uñ hier. ij. Ui
de vias tuas in cōualle cito quid
feceris. Sic ei dr ber. i. de conſi=
deratiōe. Cōſideratio ē oīs boni
initiū. Cōſiderare dz pctōr qđ ꝑ
pctm̄ offēdit qꝛ deū. qđ amiſit/ qꝛ
celū. qđ icurrit qꝛ ifernū. K Ter
tio debem⁹ ꝯſiderare qđ ſuſcepi=
mus Suſcepta nāq; dei beneficia
ad memoriā reducta ad pniām ⁊
deuotionē inducūt. Jō xp̄s expro
brat ciuitatib⁹ illis qb⁹ p̄dicaue
rat di. mathe. xj. Ue tibi choroſa
ym. Ue tibi bethſaida: quia ſi ty
ro ⁊ ſydone facte eſſent ꝟtutes q̄
facte ſunt in vobis: oliz in cinere
⁊ cilicio pniām egiſſent. Et nūc ꝑ
fecto multo amplius exprobādū
eſſet populo xp̄iano. O pp̄le chri
ſtiane ve tibi qui tā multipliciter
audiſti viam ſalutis nec tñ vitaz
corrigis nec pniām agis. Ue tibi
qꝛ ſi ſarracenis ſic oſtenſa eſſet ſa
lutis via olim mlti eoꝝ ad domi
num conuerſi fuiſſent. Ideo dico
vobis remiſſi⁹ erit in die iudicij
⁊c. L ¶ Secūdo conſiderem⁹
quoniam futurū tp̄s eſt ſapienter
preuidendum. Eccleſiaſtici. vij.
In omnibus operibus tuis mēo
rare nouiſſima et ineternum non
peccabis. Et deute. xxij. Utinaz
ſaperent ⁊ intelligerent ac nouiſ
ſima prouiderent. In ſcripturis
autem cōmuniter ꝯprimatur fu
turum tempus per hoc vocabulū
tunc. In ipſis autem diuinis ſcri
pturis precipue inuenimus ſeptē
tunc nobis iugiter premeditādo
Primum eſt tunc horribilis viſi
onis quādo ſcilicet dampnati miſe
ri videbunt ſummum iudicem in
ſua maieſtate venientem. Lu. xxi
Tunc videbunt filium hominis
venientez cum poteſtate magna
et maieſtate. Secundum eſt tūc
generalis lamentatiōis quando
generalis erit et infructuoſa la=
mentatio reproborum. Matthei
xxiiij. Tunc plangēt ſuper ſe om
nes tribus terre Tertium eſt tūc
iocunde aſſecuratiōis Sapien. v
Tunc ſtabunt iuſti in magna cō
ſtantia aduerſus eos qui ſe angu
ſtiauerunt. ⁊c. Quartum et tunc
tremende locutionis. p̄s. Tunc
loq̄tur ad eos in ira ſua. ⁊c Quin
tuz eſt tunc dulciſſime vocatiōis
Mathei. xxv. Tunc dicet rex his
qui a dexteris eius erunt. Uenite
benedicti patris mei percipite re
gnū. ⁊c. Sextū ē tūc eterne dāna
tionis. Math. xxv. Tūc dicet rex
his qui a ſiniſtris eius erunt. Di
ſcedite a me maledicti ī ignē eter
num qui paratus. ⁊c. Septimuz
eſt tunc plene beatificatiōis Eſa.
lx. Tunc videbis et afflues et mi
rabitur et delectabitur cor tuum
Si qs hec ſeptē tūc ſepius mēte
reuolueret: hui⁹ mūdi fallacijs
ꝑfecto nō deciperet. M ¶ Ter
tio conſideremus quoniam pre=
ſens tempus eſt diligenter expo
nendum. In ipſo enim dunta=
xat operari poſſumus opus me=
ritorium. Non in preterito quod

iam amplius nō eſt nec redire poterit Nec in futuro poſt moꝛtem Nam in inferno nulla opatio bona erit vbi anime ſunt irreuocabiliter damnate. In paradiſo nulla erit operatio meritoꝛia: ſed vnuſquiſq; tunc recipiet quod i hoc vita meruit. In purgatoꝛio etiam nulla eſt operatio meritoꝛia ſ; ſatiſfactoꝛia tātum Nichil ergo lucrari poſſumus niſi tātummodo nunc id eſt in vita preſenti. Ideo cum audimus nunc: euigilare debemus ⁊ intelligere q̄ tantum pſens tpus eſt opoꝛtunum ad āgēdam pniaʒ. Ideo dr Jo. v. Uenit hoꝛa ⁊ nunc eſt qñ moꝛtui (ſcilʒ in pctis) audiēt aure interioꝛi vocē filij dei vacantis ad pniam et qui audierint cum effectu et obediuerint viuent ſcʒ vita gratie in preſenti ⁊ gloꝛie in futuro. Et aplus ij. coꝛ. vj. Ecce nūc tempus acceptabile ecce nunc dies ſalutis Ecce inq̄ nunc id eſt in preſenti vita tempus oꝛandi: ieiunādi: lacrimādi pro delictis: aliena reſtituendi confitendi: pctā: ſatiſfaciēdi deo et proximo: operandi bonū: et acquirēdi gloꝛiā eternā. Dr aūt acceptabile quia nūc poſſumꝰ illa facere q̄ acceptari poterūt a dño p emēda ꝯtra pctā et p glia ꝯferēds Nec ſi habuerīt tēpꝰ acceptabile ſub lege nature ⁊ lege moyſi ſicut nūc habemꝰ tempore grē Modo enim coꝛam nobꝭ hoſtiuʒ aptū eſt ſcʒ grē ⁊ glie Uñ xp̄s cuilibʒ nrʒ dicit illud apoca. iij. Ecce dedi coꝛā te hoſtium aptū qđ nemo pōt claudere. Ne nemo nec hō nec angelus niſi illđ claudat nobis duricia ⁊ pertinacia noſtra Ponderāda multum ſūt illa apoſtoli vba. Pñs enim tempꝰ nobis datum eſt vt mereri poſſimus vitā etnā ſi aūt defecerit ſine merito deficiet tota ſpes nrē ſalutꝭ Et qꝛ futurū tp̄s omnino nobis incertū ē ⁊ vt dt ſapiēs. Eccleſiaſtes. ix. Oia in futurū nobis reſeruanī incerta. Iō qui mundi allectus dulcedine fallaci futurū expectat ad agendam pniam: grandi ſe exponit periculo. Iō dicit ſanctus balaā q̄ qui coꝛpoꝛales delicias deſiderāt et in pñti diſſimulāt agere penitentiam et prouidere ſibi de futura vita/ ſimiles ſūt cuidaʒ homini q̄ dū a facie vnicoꝛnis ne ab eo deuoꝛaretur velocius fugeret: in quoddam magnam baratrum cecidit: dū autē caderet manibus arbuſculaʒ quandā apprehēdit ⁊ in baſe quadā lubrica ⁊ inſtabili fixit pedes. Reſpiciens vo vidit duos mures vnū album et alium nigrum ad radicē arbuſcule quam apprehenderat coꝛrodētes etiam ꝓpe ei ant vt eam abſcinderēt. In fundo autē baratri vidit drachonem terribilē ſpirantem ignem ⁊ aperto oꝛe ipſum deuoꝛare cupientem Sup baſen vo vbi pedes tenebat vidit q̄ttuoꝛ aſpidum capita iudei prouidētia Eleuans autē ocl'os vidit exiguum mellis in ramis illꝰ arbuſcule. Oblitusq; totius periculi iquo poſitus ſeipʒ totuʒ ad mel comedendum conuertit. Unicoꝛnis tenet moꝛtis figurā q̄ ſemp hoīeʒ pſequitur. Baratrum vo mundꝰ ē oībus periculis plenus Arbuſcula eſt vniuſcuiuſq; vita q̄ per hoꝛas diei et noctis quaſi per murē album et nigrum inceſſanter conſumitur ⁊ inciſioni appropinquat Baſis q̄ttuoꝛ aſpidū coꝛpꝰ ēex q̄ttuoꝛ elemētis cōpoſitū qbꝰ inoꝛ=

dinatis coꝛpoꝛis cōpago diſſolui tur. Drachoterribilis eſt os ifer ni cunctos deuoꝛare cupiens Dulcedo ramuſculi ⁊ fallax dele ctatio mundi qua multi decipiūt tur ⁊ detinentur in preſenti ne dū tp̄s adeſt et facultas datur: cla= ment ad dn̄m et toto coꝛde cōuer tātur ad eum. Ideo ſeruanda eſt exhoꝛtatio apl'i ad gal'.vj.d. Dū tp̄s habemus operemur bonum ¶ Tertia conſideratio circa tp̄s eſt cōſideratio obſeruatiōis. Eſt aūt tempoꝛis obſeruatio triplex. Pꝛima eſt naturalis. Scda eſt ſuperſticioſa. Tertia eſt virtuoſa.

N ¶ Pꝛia naturalis qn̄ q̄ come dit: bibit: et doꝛmit tp̄e debito ſic etiā agricole obſeruāt tp̄s iſerē do frumēta et oꝛdea Naute etiā inauigādo cū adeſt vēt⁹ ſcds.⁊ medici medicinas mōſtrādo tp̄e opoꝛtūo. Eccle.iij. Oīa tp̄s ha= bēt ¶ Scda ē tp̄is obſeruatio ſu perſticioſa. de q̄ loquif aug. in en ch.⁊ ponif.xxvij.q.vij.c. Quis exiſtimet q̄ magnū pcm̄ ſit dies obſeruare ⁊ mēſes ⁊ ānos ⁊ tēpo ra ſicut obſeruāt q̄ ceteris dieb⁹ ſiue menſib⁹ ſiue ānis voluntvel nolūt aliquid inchoare eo q̄ ſcd; vanas doctrinas hominū fauſta vel infauſta exiſtimēt tp̄a. O ¶ Tertia eſt obſeruatio virtuoſa qua ſc; hoies cognoſcentes tem pus viſitationis ſue faciunt id qd hoꝛtaf ſapiens Eccle.iiij.di. Fili. conſerua tēpus et declina a malo Sunt autē tria pꝛecipue que nos inducere debent ad v̄tuoſa; tp̄is obſeruatione; declinādo a malo ⁊ faciendo bonū. Pꝛimum ē mul tiplicitas obligationis. Secūdū eſt neceſſitas rationis reddende Tertiū eſt q̄litas tēpoꝛalis condi tionis. ¶ Pꝛimū eſt multiplici= tas obligationis. Fatu⁹ ē q̄ pau ca hn̄s ⁊ multis obligat⁹ debitis pꝛodige expendit. ſic fatuus eſt q̄ multis modis ad bene operandū obligatus et parum de tēpoꝛe ha bens temp⁹ amittit. Ber n̄. O ho mo ſi ſcires q̄ multa et q̄ multis debeas videres q̄ nichil eſt qd fa cis. Pꝛimo eīn xp̄o debes oē; vi= tam tuā q: ipe ꝑ te ponit ſuā Itē exigunt pꝛeterita pcā mea futu ram meā vitā vt faciā fructus di gnos penitentie. Quid ſi tertiu; creditoꝛē oſtendā q̄ eam vendicet ſibi puto q̄ deſideres gloꝛiā quā oculus non vidit. Nonne ad hāc emendā te ⁊ qdcūq; poteris dare opoꝛtebit ⁊ cu; omnia compleue ris non ſunt condigne paſſiones hui⁹ tp̄is ad futurā gloꝛiam que reuelabitur in nobis Quarto in= ſuper creditoꝛi debes totū qd es a quo totum habes qui te fecit ⁊ benefecit ⁊ tibi cuncta miniſtrat.

P ¶ Scdm eſt neceſſitas reddē de rationis. Ber. Oē tp̄s viuendi impenſum a te exigef q̄liter fue= rit expenſum. Q ¶ Tertiu; eſt q̄litas tp̄alis ꝯditiōis de q̄ ſupra dixim⁹ v; breuitatis irremediabi litatis: et pꝛecioſitatis. Sed heu heu pauci hec attēdūt/pauci cō= ſiderant. Hiere.viij. Miluus i ce lo cognouit tempus ſuum.⁊c. po pulus autē meus me non cogno uit. Rememoꝛamini qn̄ cauſa de ſtructiōis hierl'm fuit vt habetur Luc.xix. eo q̄ non cognouerit tē pus viſitationis ſue.

¶ Secundu; punctum quod eſt conſideratio declaratiua pericu loſi ſtatus humani que eſt conſi deratio perſonalis diſpoſitionis

Eſt autē triplex hm̄oi diſpoſitio
oſtendens periculū ſtatus hūani
Prima eſt diſpoſitio fragilitatis.
Scd'a eſt diſpoſitio fatuitatis.
Tertia ē diſpoſitio ſocietatis. A
¶ Prima igit̄ ē diſpoſitio fragilita
tis Fragilis ei valde ⁊ vanitate
plen⁹ ē hois ſtat⁹. Un̄ qdā. Eſt hō
res fragilis res durās tp̄e paruo
Eſt hō res ſimilis flori q̄ creſcit i
auro Eſaye. xl. Ois caro fenū et
ois gl'ia ei⁹ q̄ſi flos feni. Varijs
vtiq̄ ⁊ infinitis modis pōt hō corū
pturbari ac multipliciter impe=
diri. Un̄ ſatis ſūt notāde rñſiōes
quas dedit phs quidam ad aliq̄s
queſtiones ſibi propoſitas.
Primo cum quibus eſt homo.
Secundo vbi eſt homo.
Tertio quomodo eſt homo.
Quarto cui ſimilis eſt homo.
Quinto quid eſt homo. B
¶ Primo interrogat⁹ cū q̄bus ſo
ciūs ē hō: rñdit. Cū ſeptē q̄ eū aſſi
due moleſtant q̄ ſūt fames: ſitis
calor: frigus: laſſitudo: īfirmitas
⁊ mors. ¶ Secūdo interrogatus
vbi eſt hō. reſpōdit. In bello mul
tiplici ⁊ diuerſo. Nam intra ſe ha
bet bellum mordentis conſciētie
in corpe hʒ bellum q̄ttuor elemē
torū q̄ pugnāt adinuicē p̄ ꝯtrarias
qualitates. Extra ſe hʒ bellū re
rum cōcupiſcibiliū ⁊ diabolice tē
tationis. ¶ Tertio interrogatus
quō ſe hʒ: rñdit. Ut lucerna ad vē
tum que cito extinguitur/ vt ſcin=
tilla in mari q̄ cito abvndis abſor
bet'/ vt ſpuma ḡcilis q̄ cito a pro=
cella diſpergitur: vt fumus qui ci
to vento diffunditur. ¶ Quarto
interrogat⁹ cui ſimilis eſt hō: rñ=
dit Aceruo niuis qui modica ca=
lore cito in aquā reſoluit̄ in q̄ fue
rat gn̄atus. ſic hō genitus de pu
tredine modica infirmitate i eaʒ
reuertit̄. Similis eſt etiā hō roſe
matutine q̄ dum mane colligitur
pulchra videtur: ſero vero marci
da inuenitur Sic hō in iuuentute
apparet floridus: in ſenectute ve
ro marceſcit Itē ſimilis eſt pomo
nouo qđ dū in arbore pendēs ad
incrementū debitū peruenire cre
ditur: modico tñ v̄mie interi⁹ exor
to corroditur ⁊ ſubito corruēs ef
ficitur inutile. Sic homo in pueri
cia aut adoleſcentia ſepius ſubita
infirmitate morit̄. ¶ Quinto inter
rogatus qđ eſt hō: rñdit Manci=
pium mortis: hoſpes loci: viator
trāſiens. Mancipiū mortis qz q̄
manū mortis neq̄t euadere. Ho=
ſpes loci q̄ recipitur cuʒ gaudio
ſed cito obliuioni traditur poſt de
ceſſū. Viator vero tranſiens qz q̄
dormiēs aut vigilans: ſedens aut
ambulans. vel quicq̄d aliđ faciēs
ſemper ad mortē ꝓperat. Abſol=
uit ergo phūs ille eptie dicta ſua
oſtēdens hūane vite dolēdā ac pe
riculoſā miſeriā. Et qđ ꝓdeſt eſſe
in delicijs poſſidere diuitias: ho=
nores obtinere florere in iuuentu
te: letari pulchritudine: et quibuſ
cunq̄ tēporalibus bonis perfrui
qñ tā cito vita ceſſabit et tam va=
rijs modis hois vita pōt breuia=
ri? Aut quomō erunt irriſione di=
gni qui deū derelinquētes i hui⁹
tā miſere bonis confidūt. Hic i li
bro de miſeria hui⁹ mūdi ex cla=
mās au. di. O vita p̄ſēs q̄ multos
decipis q̄ dū cognoſceris nihil es
dū exaltarꝫ fum⁹ es ſapiētib⁹ ama
ra es: īſipiētib⁹ dl'cis eo q̄ te q̄rūt
non te cognoſcunt qui te cognoſ
cunt ipſi te fugiunt. Hec ille. C
¶ Secunda eſt diſpoſitio fatuita
tis. Fatui enim multi ſunt. pro

uer.j. Stultorum īfinitus eſt numerus. Fatui nunq̄ ſunt q̄ nō ſolū nō metuūt piculū ī quo ſunt/ſʒ nec aliqualiter ſentiūt ad modū ebrioꝝ aut dormientiū. Hi ſunt ſimiles ione ꝓpter cuius peccatuʒ nauis periclitabatur et cū alij clamarent ⁊ timerent ipſe ſolꝰ in tempeſtate ⁊ piculo dormiebat vt hr̄ ione.ij. Un̄ ꝓuer.xxiij. Eris quaſi dormiens in mari ⁊ q̄ſi ſopitus gubernator amiſſo clauo. Magꝭ aūt fatui ſunt q̄ non ſolum nō ſentiunt periculū immo ipm diligūt adeo ꝙ in illud ſciēter ſe ingerūt Nā multi ſcienter currunt ad loca vbi ſunt occaſiones peccandi ⁊ ruendi: puta ad ſpectacula mulierum. Eccleſi.ix. ꝓpter ſpeciem mulieris multi perierunt. Sʒ attende qḋ dr̄ Eccli.iij. Qui amat piculū pibit in illo. Ualde autē fatui ſunt illi q̄ cū ſint in piculo graui nō curant īuocare diuinū adiutoriū quo poſſent euadere: imo ⁊ adiutoriū ſibi oblatū reſpuūt. exēplū in tractatu de ſeptu. timore. Quidā pr̄familias cū audiſſet duos filios deiectos in mari feſtinā ter aſcendit in nauiculum vt eis ſubueniret. Uidens autē eos adhuc palpitantes protexit vni manū quā accipiēs receptꝰ eſt in naui ⁊ euaſit. Alter aūt nolēs porrectā ſibi manū accipere ſed ludēs cū ſpuma maris ſubito ſubmerſꝰ eſt. Similiter contingit multis. Nam alij quidē xp̄o ſibi ſuccurrēte per p̄dicatores ⁊ manū mīe porrigente non curant. Alij vero accipientes ſaluātur.j.coꝝ. Uerbum crucis id eſt penitentie pereuntibus ſtultitia eſt. His autem qui ſalui fiunt virtus dei virtuoſe ſcʒ extrahēs a piculo. Fatuiꝰ igitur eſt valde qui ī periclo exiſtēs contēnit auxiliū. Non ſic fecit heſter.xiiij. q̄ ↄfugit ad dn̄m pauēs piculum. Nō ſic diſcipuli Math.viij. Sed cum nauicula operiret fluctibus excitauerunt ieſum dicentes. Domine ſalua nos pimꝰ. Non ſic petrus. Mathei.xiiij. Qui cuʒ cepiſſet mergi clamauit dicens. Dn̄e ſaluū me fac. Omnino aūt inſenſati ſunt q̄ ad iracundiā ꝓuocant eū q̄ amare poteſt ⁊ a periculo liberare. Exemplum Mathei.xij. de illis q̄ ſuos regis miſſos ad vocandum inuitatos ad nuptias contumelijs affectos occiderunt. Ezech.ij. Domus iſrael domus exaſperans eſt.

D

¶ Tertia eſt diſpoſitio ſocietatē. Malorum enim ſocietas multuʒ eſt piculoſa. ps. Cū peruerſo peruerteris. Eccleſiaſti.xiij. Qui cōmunicat ſuperbo induet ſupbiā. Sen̄. Ex ↄuictu ei mores formāt cādido ⁊ inocēti ſocio rubiginē ſuā malignꝰ comes afflicuit. Hec ille. Nō poteſt diu aliquis eſſe in anglia vel alia pr̄ia quī de cōſuetudine vel langagio illius patrie aliquid habeat. Nec eſt tutum egrotatiuo eſſe in aere corrupto: nec in leproſo conſortiorum. Uidemus etiam ꝙ ſana poma ſociata putridis citius putreſcunt: ⁊ modicū fermentū totā maſſam corrumpit.j.corinthioꝝ.xij. Corrumpunt bonos mores colloquia praua. Quero quot puelle infamate ⁊ infatuate in luxurijs propter malam ſocietatem. Nam ſi non iuiſſet ad coream ⁊ conuiuia au banq̄t: ad nuptias/a lacu cuſſarie/ad campos nunquā habuiſſent capellam male fame. ¶ Sed

dicu͂t. Niſi ira͂ diceret ꝙ nil boni ſcire͂.ſʒ d't p̄s. Cu͂ ſancto ſanctus eris.ꝛc. Dica͂t mercatores q̄ cauſaiſtoꝝ piurioꝝ/dica͂t mulieres q̄ ca͂ pomparu͂ ꝛ vanitatu͂:dicant cuiuſlibet gn̄is pctōres q̄ ca͂ ſuoꝝ multoru͂ pctōru͂. Mala ſocietas. Na͂ ſicut p bona͂ ſocietate͂ illuiamur ꝛ iducimur ad bonu͂ ꝛ firmamur in bono ꝑpoſito.ſic econtra p mala͂ ſocietate͂ excecamur ſepe ſcim⁹ circa bonum ꝛ ad malu͂ inducimur. Dr̄ ꝙ alexa͂der non poterat ſe cohibere quin incederet ad modum leonidis hyſtrionis/cum quo nutritus fuerat. Fugie͂da eſt igitur maloꝝ ſocietas propter piculu͂ euite͂du͂. Un̄ gen̄. xv. dictu͂ eſt. Loth ſurge exi de ſodomis.ꝛc.ſubdit. Ne peas in ſcelere.ꝛc. Et ſicut ibide͂ dicit perire͂t generi Loth qui terre noluerunt Et nu͂eri.xv. Recedite a tabernaculis hoim impioꝝ.ꝛc.ne inoluamini in pctis eoꝝ. Un̄ etia͂ dr̄ prouer.iiij. Ne delecteris in ſemitis impioꝝ nec tibi placeat maloruʒ via. Qui ei͂m vult ire in paradiſuʒ no͂ debet ire cum eis q̄ vadunt in infernu͂. Pʒ igit̄ q̄m piculoſa eſt ſocietas maloꝝ. Econuerſo aute͂ fructuoſa eſt bonoꝝ ſocietas.qz dicit dn̄s Mat.xviij. Ubi ſu͂t duo vel tres ꝯgregati i nomine meo ibi ſum in medio eoꝝ. Et ꝓuerb. xviij. Frater qui adiuuatur a fratre quaſi ciuitas firma.

¶ Tertium punctum eſt conſideratio declaratiua periculoſitas ſtatus humani que eſt conſideratio ſpiritalis infeſtationis ſcilicet dyabolice tentationis que multa nobis ingerit pericula. Ephe.vi. No͂ eſt nob͂ colluctatio aduerſ⁹ carne͂ ꝛ ſanguine͂:ſcʒ tantu͂ ſed aduerſus ꝑncipes ꝛ poteſtates.ꝛc. Periculoſus eſt igitur co͂ditio͂is humane inter hm͂oi tentationes. Primo ꝓpter te͂ta͂di aſſiduitate͂. Scd͂o ꝓpter hoſtis crudelitatem Tertio ꝓpter fallendi varietate͂.

A ¶ Prio ꝓpter te͂tandi aſſiduitate͂. Grego. Aſſidua tentatione dyabol⁹ te͂tat vt ſalte͂ tedio vicat.

B ¶ Scd͂o ꝓpter ipſius hoſtis crudelitate͂. Hiere.vi. Crudelis eſt ꝛ no͂ miſerebit. ptʒ ei⁹ crudelitas. Job.ij. Percuſſit iob vlcere peſſimo a pla͂ta.ꝛc.

C ¶ Tertio ꝓpter falle͂di varietate͂. Un̄ apo. xij. Dracho dr̄ hr̄e ſepte͂ capita ꝛ dece͂ cornua. Un̄ legit in vita ſancti Marcialis ꝙ cuʒ quida͂ ſanct⁹ adiuraret demone͂ quo vocaret. Dixit ꝙ mille artifex eo ꝙ haberet infinitos modos fallendi ꝛ nocendi. De dyabolica tentatione diffuſius dante deo ſcripturi ſum⁹ in ſecunda parte principali hui⁹ operis que deſtructorium dicit.

¶ Hec de ſecunda principali conſideratione dicta ſufficiant.

¶ Sequitur tractatus terti⁹ prime partis huius edificatorij aie qui eſt de mundana vanitate.

SUpra diximus de duob⁹ p̄mis ꝯſideratio͂ib⁹ ab exordio ꝓpoſitis quaꝝ altera erga diuinitatem/altera vero erga humanitatem verſatur. Nu͂c reliqu͂u eſt vt de tertia que mundi vanitate͂ reſpicit cu͂ dei adiutorio diſſeram⁹. Quarta autem ſit mu͂di vanitas euidenter tractat ſalo.lib.eccl'iaſtes per totu͂. Unde in primo.c.dicit. Uanitas vanitatum ꝛ omnia

vanitas. Itē vidi cuncta q̄ sub ſo le ſunt/ꝛ ecce vniuerſa vanitas et afflictio ſpūs. Ob quod chriſoſt. ſuper io. ita pulchre loquit. Uani tas vanitatum (inquit ſalo.) ꝛ oīa vanitas. Hūc ꝟſiculū ſi ſaperēt q̄ in potentia ꝟſant/ꝛ in parietibus ſuis oib⁹ ꝛ veſtibulis ſcriberēt in domo in foro in egreſſib⁹: ꝛ ante oīa in ꝯſcientijs ſuis vt ſp ꝛ eum oculis cernerent ꝛ corde ſentirēt/ q̄m multe ſunt rerū facies ꝛ ima gines falſe q̄ decipiūt incautos. Iſtd opꝫ carmē q̄tidie cātare ꝛ in prādijs ꝛ cenis ꝛ ī oib⁹ ꝯuētibus libenter vnūquēq; ꝓximo ſuo ca nere a ꝓximo ſuo libenter audire quia vanitas vanitatū ꝛ oīa vani tas. Hec ille. Que ꝓfecto ꝟba nō īmerito pōderanda ſunt vt ſic co gnoſcat mūdi miſeria ꝛ q̄ʒ miſera biles ſunt qui ꝓpter amorē mūdi ducūt ſe in dānationē eterne mor tis. Legit in vitis patrū p̄dicato rū q̄ magr̄ rolād⁹ in q̄dā feſto ha buit de ſcarleto nouas ꝛ p̄cioſas veſtes. Et cū ſolēnib⁹ epulis iter fuiſſet cū ſocijs ꝛ totū illū diē in va nitatib⁹ ꝛ ludis ꝛ ī vana gl'ia trāſ egiſſet in ſero ad ſe reuerſus ꝛ ta ctus intrinſec⁹ ſpū ſancto/ait. vbi eſt feſtū qd fecim⁹ ꝛ illa letitia quo abijt? Uidens ergo q̄ omnis mū di letitia cito trāſit ꝛ in dolorē ꝟ titur ſeq̄nti die ordine p̄dicatoꝝ eſt ingreſſus in q̄ multis annis p̄ dicauit ꝛ dn̄o fuit in oī ſanctita tē fama ꝛ doctrina p̄clarus. O q̄ʒ vana q̄ʒ piculoſa eſt mūdana leti tie: q̄ʒ miſera mūdi delectatio. nā vt dt Greg. Momētaneū ē quod delectat: ſed qd ide cruciat ē eťnū Ideo augu. in quodam ſermone Nulla maior inſania q̄ ꝓ delecta tione momentanea perdere eter na gaudia ꝛ obligare ſe ad eťna ſupplicia. Hiero. li. fugite de me dio babylonis. i. de mundo vt ſal uet vnuſq̄ſq; animā ſuā. A

¶ Et contra amatores mundi di cit Aug. O amatores mundi non eſt requies vbi q̄ritis eā beatā vi tā queritis in regiōe vmbre mor tis/nō eſt hic. Quō eñ vbi btā vi ta vbi nec vita: q̄ ſi amatis miſe rā iſtā fluidā q; vitā vbi cū tāto la bore viuitis: q̄ʒto magis debetis amare illam beatam vitā vbi nul lum dolorem ſuſtinetis. Ecce tur bat mundus ꝛ amatur/q̄d ſi tran quillus eſſet. Quomodo inheret formoſus quo ſic amplectitur fe tidus. Hec ille. Fallax ꝓfecto eſt mundus ꝛ mortem gerit nebula rū qui ſuper conuiuantes ſe inge rit ꝛ ſub ſpecie exenij nebulas ſu as care vendit: ſic mundus dile ctoribus ſuis honores ꝛ delecta tiōes offert ſed care vēdit nimis: quia pro his penam eternam red dit. Apo. xviij. q̄ʒtum glorificauit ſe: ꝛ in delicijs fuit: tantū date illi tormentum ꝛ luctum. Amare q̄p pe mundum eſt amare proditorē ſuum. Auguſti. Ama ſeculum et abſorbebit te. Amatores enim ſu os vocare nouit nō portare. Hec ille. B ¶ Item recte ꝯparat mundus ludo ſaccarij q̄ʒdiu du rat ludus vnus eſt rex: alius mi les/ꝛ hmōi vnus vel duo videnť tenere totū ludū. Sed quādo ceſ ſauit ludus idē fit de rege ꝛ mili te: ꝛ de minima familia quia com muniter ponuntur in ſacculo: im mo q̄nq; rex ī fundo ſacculi ſic q̄ʒ diu durat mund⁹ vn⁹ eſt rex ali⁹ miles/vnus magnus alius par uus. Sed adueniente morte cuꝫ in ſacco terre reponuntur: ita fit

de rege ſicut de milite. Tūc domi
nus ſicut ⁊ ſeruꝰ. Eccleſiaſti. Cō
munionē moꝛtis ſcito quia moꝛi
tur doctus ſimiliter ⁊ indoctꝰ. Oī
itaqʒ vanitate plenus eſt mundꝰ
trāſitoꝛius miſer ⁊ ruinoſus. Jō
aug. li. de ſimbo. ait. Ecce totum
calamitatibꝰ deus mundū imple
uit. ecce amarꝰ eſt ⁊ ita amatur: ec-
ce ruinoſus eſt/ ⁊ ſic inhabitatur
Quid faceremus ſi ſtabilis ⁊ dul
cis eſſet. O mūde immunde tene
bras pariens/ non tranſiens deti
nes qd faceres ſi maneres ſi ama
rus ſic decipis quem nō deciperes
ſi dulcis eſſes. Hec ille. Ut autem
ſpecialius ⁊ oꝛdinate loquamur de
mundana vanitate notandū qꝫ ſi
cut dicit Jnnocentius tertius li.
de vilitate conditionis humane.
Tria in mundo ſolent hoīes ma
xime allicere. ſ. diuitie voluptates
⁊ honoꝛes de opibus praua. de vo
luptatibus turpia de honoꝛibus
vana ꝓcedunt. Jō etiā dr. j. io. ij.
Nolite diligere mundum ⁊ ea q̄
in mundo ſunt: qm̄ oē qd eſt ī mū
do aut eſt concupiſcentia carnis
aut concupiſcentia oculoꝛum aut
ſupbia vite. Et ecce oīa vanitas.
Dicitur ergo ſumus cum dei gra
tia de triplici mundi vanitate cō-
ſiderationes. Prima eſt de vani-
tate diuitiarū. Secūda eſt de va-
nitate deliciarū. Tertia eſt de va
nitate honoꝛum ſeu ſuperbiarū.

TRia conſi-
deratio eſt de vanita
te diuitiarū q̄ ꝑcipue
triplex eſt. Pria eſt
vanitas dānabilis cul
pabilitas. Secūda eſt vanitatis
fallacis mutabilitatis. Tertia eſt
vanitas multiplicis penalitatis.
Et ſecundū hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum eſt de vani
tate damnabilis culpabilitatis.
Unde Eccleſiaſtici. iij. Si diues
fueris. i. diuitias amas non eris
immunis a delicto. Et prouerbi.
xxviij. Qui feſtinat ditari nō erit
innocens. Et eccleſiaſtes. v. Eſt
īfirmitas peſſima quam vidi ſub
ſole diuitie congregate in malum
domini dei ſui. Habentur autem
culpabiliter ⁊ damnabiliter diui-
tie triplici ratione.

¶ Primo ratione inoꝛdinate affe
ctionis.

¶ Scđo rōe indebite diſpēſatōis

¶ Tertio rōne iniuſte detentiōis.

¶ Primo igitur rōne inoꝛdinate affe
ctionis ſicut iuuenis ille de q̄ dici
tur Lu. xviij. qꝛ triſtis abijt quā-
do audiuit: vade ⁊ vende oīa. ⁊c.
Jnoꝛdinata quippe affectio circa
diuitias periculoſa multum eſt a
bono impediens ⁊ ad malum tra
hit. Spine enī vix colliguntur ſine
manus colligentis leſione. Nec
lutū ꝯgregatur ſine ꝯgregantis in
quinatione. Diuitie/ aūt a dn̄o ſpi
ne dicūtur. Lu. viij. Et ab aplo ſter-
coꝛa reputantur. Phili. iij. Jdeo. j.
Thim̄. vj. Qui volunt diuites fie
ri incidunt in laqueum et in ten-
tationem dyaboli: ⁊ in deſideria
multa inutilia ⁊ nociua que mer-
gunt hominem in interitū ⁊ perdi
tionem. Nam radix omniū malo
rū cupiditas quam quidā appe-
tētes errauerunt a fide. ⁊ Math.
xix. Facilius ē camelū ꝑ foramē
acus tranſire q̄ diuitē (ſcʒ in diui
tijs cōfidentē) intrare in regnum
celoꝛum. Jdeo dicit pſa. Diuitie
ſi affluant nolite coꝛ apponere. In
oꝛdinate aūt affectionis circa di-
uitias tria ſunt principalia ſigna

Primum eſt moderantia occupationis.
Secundū eſt abſentia miſeratiōis
Tertium eſt penuria ſuſtentationis.
B ¶ Primum eſt immoderantia occupationis quando vez aliq̄s immoderate ſe occupat circa temporalia. eccleſia. iiij. Conſiderans repperi ⁊ aliã vanitatē ſub ſole vnus eſt ⁊ ſecundum/ nō habet nō filiū nō fratrem: ⁊ tamē laborare non ceſſat nec ſatiātur oculi ei⁹ diuitijs. nec recogitat dicēs cui labor ⁊ animā meam defraudo bonis. In hec quoq̧ ē vanitas ⁊ afflictio peſſima. Et eccle. ij. deteſtatus ſum omnem idustriā meam qua ſub ſole ſtudioſiſſime laborē habiturus heredem poſt me quem ignoro vtrū ſapiens vl' ſtultus futurus ſit dominabitur ī laboribus meis quibus deſudaui ⁊ ſollicitus fui ⁊ eſt quicq̄ taz vanū ¶ Secundum ſignum eſt abſētia miſeratiōis: ſcȝ erga pauperes cuiuſmodi erat diues ille de quo legitur. Luc. xvj. Talib⁹ dr. Jac. v. Agite nunc diuites plorate vlulantes in miſerijs veſtris que ſup uenient vobis. Diuitie vr̄e putrefacte ſunt ⁊ veſtimenta veſtra a tineis comeſta ſūt aurum ⁊ argētū veſtrum eruginauit ⁊ erugo eoꝝ ī teſtimoniū vobis erit ⁊ manducabit carnes veſtras ſicut ignis. Tales enim aliquando grauiter puniuntur temporaliter. Narrat em̄ i cronica martiniana q̄ quidā auarus emerat blada multa tempore meſſium ſeruans vt cariſtiā īduceret: ſed iuſto dei iudicio miſerabiliter mortuus eſt. Nam cū eſſet ī quodā porticu ī terra ad iſta tractanda ſubito mures innumeri de terra egredientes coraȝ omnib⁹ aſcenderūt ſuper corp⁹ eius ad rodendū euȝ. Et cū nō poſſent multi eum a muribus defendere: portauerūt eū ī naui: ſȝ de naui etiam tot exierunt mures q̄ nec ibi potuerūt eū defendere. Sȝ demū a murib⁹ coroſus ⁊ occiſus ē ſicut ipſe poti⁹ permittebat blada corrodi a muribus q̄ꝫ congruo precio vendere ⁊ paupib⁹ ſubuenire.
¶ Tertiū ſignū eſt penuria ſuſtentationis quādo ſcȝ nimis parce diuitijs vti͛ timēs nimis ne minuant͛: ⁊ ſic diuitie nō ſeruiūt ei ſȝ magis econtra. Eccleſia. vj. Eſt ⁊ aliud malū quod vidi ſub ſole ⁊ q̄dē frequens apud homines. Uir cui deus dedit diuitias ⁊ ſubſtantias ⁊ honorem ⁊ nihil deeſt anime ſue ex omnibus que deſiderat nec tribuit ei deus poteſtatem vt comedat ex eo: ſed homo extraneus vorabit illud. hoc vanitas ⁊ magna miſeria eſt. Et aug. lib. de elemoſina. O carnale pecus quomodo te alta ⁊ ꝓfunda auaricie caligo excecauit pecunie tue captiu⁹ ⁊ ſeruus es cathenis ⁊ vinculis cupiditatis alligatus es ⁊ quem iā ſoluerat chriſt⁹ denuo victus es ſeruas pecuniā que te ſeruata nō ſeruat. Math. vj. Non poteſtis deo ſeruire ⁊ mām̄one. Ubi hierony. Non dicit non poteſtis habere: ſȝ ſeruire. Qui enȝ ſeruus eſt diuitiarū cuſtodit eas vt ſeruus et ſic non ſubſtant diuitie: ſed preſunt cum tamen diuitie dicātur ſubſtātia a ſubſtando. Sicut tn̄ dicit idē hier. ad ſaluinā de nebrido ⁊ viduitate. Nō diuiti obſunt opes ſi eis bn̄ vtat͛ nec ē pauperē egeſtas ɔmēdabiliorē facit ſi int͛ ſordes ⁊ īopiā pctā nō caueat. vtrūq̧ nobſ

teſtimoniū ꝛ abꝛaham p̄riarcha ꝛ quotidiana exempla demōſtrant quoꝝ alter i ſummis diuitijs amicus dei fuit alij q̄tidie i ſceleribus dep̄henſi penas leg:b⁹ ſoluūt Itē Mat. viij. Centurionē ſub ſe milites habētē nō dānauit xp̄s ſ; potius approbauit fidē eius dicens. Nō inuenit antā fidē in iſrael. Iō ſen̄. i lib. de btā vita Diuitie apud ſapiētē viꝝ iſeruitute ſūt apō ſtultū in imperio hec ille. Jnim̄ q̄ppe dn̄ant diuitie i corde auari q̄ dici eas ſeip; Iō qn̄ amiſit equū vl' bouē; aliud dicit ſe eſſe mortuū vl' pditū Et de illis qui ſua comedunt di. Comedūt me totū. Job. xxxj. Si putaui aurum robur meum ꝛ obrizo dixi fiducia mea Augu. quō audet auar⁹ amore ꝯtigere diuitias quarum amatoribus ſacra ſcriptura qui ex ore altiſſimi prodijt tot maledictiōes imponit. Et ideo de illis qui viuunt vt augeāt res perituram vnde amittūt eternas. Ideo bene dicit ſen̄. ad Luc. Aude hoſpes contennere opes et te quoq; dignū finge deo. Nemo ei ali⁹ deo dignior eſt q̄ qui opes contempſerit. C ¶ Scdō habentur diuitie damnabiliter ratione iniuſte detentiōis. Abachuc. ij Ue his qui congregant nō ſua et Eſa. xxxiij. Ue q̄ p̄daris nōne et ip̄e p̄daberis. De hoc ampliora dicem⁹ dante deo quādo de auaritia tractabimus. D ¶ Tertio habent culpabiliter ꝛ damnabil'r rōne idebite diſpenſatiōis qn̄ ſc; diſpenſant his quibus nō op; ſed p̄digaliter i ſupfluis cōuiuijs ꝛ hmōi p̄digus reputat honorem qđ dedecus eſt ſc; paſcere porcos guloſos vc; ꝛ guloſos quos etia; paſcendo diabolum paſcit ꝛ dedecus reputat reficere dn̄m in paupibus. Similis eſt autem aranee que texēdo ſe euiſcerat vt muſcas accipiat. ſic ei p̄digus dando ſua ſe euiſcerat vt muſcas venenoſas vane glorie accipiat. Eſa. lix. Telas aranearum texuerunt que nō eis pſunt. Unde ſicut aliquis non dicitur largus ſi ventus pallium ſuū; ꝛ auferat. Nec arbores dicūtur liberales ſi vētus fructus ab eis excitat: ſic prodigus non deb; dici largus aut liberalis: q2 ſua non confert: ſed ventus vanitatis ei aufert. Ozee. xij. Effraim. i. diues paſcit ventū ꝛ ſequitur. Eſtu; i. ventum ſeminant ꝛ turbinē metent ſc; pene eterne. Poteſt eſſe etiam idebita diuitiarum diſpenſatio vtendo eis nimis voluptuoſe ſe i delicat; cibarijs: aut ponpoſe i ſupfluis et curioſis indumentis aut edificijs et huiuſmodi: ſicut habetur Luce. xvj. De diuite epulone qui induebatur purpura ꝛ byſſo et epulabatur quotidie ſplēdide. de quo dt hierony. ad iulianum. Diuitem paupatum gehenne ſuſcepit flamma. Lazar⁹ paup plenus vlceribus/cuius carnes putridas lambebant canes ꝛ vix de micis menſe diuitis miſeram ſuſtentabat vitam) i ſinu abrahe recipitur ꝛ tanto patriarcha parente letatur. Difficile q̄dem imo impoſſibile eſt vt preſentibus q̄s ꝛ futur; fruatur bonis: ꝛ hic ventrem ꝛ illis mentem ipleat vt de diuitijs tranſeat ad diuitias ꝛ i vtroq; ſeculo primus ſit ꝛ i celo ꝛ i terra appareat glorioſus.

¶ Secundum punctu; eſt de vnitate fallacis mutabilitatis quam oſtendit ſalomō. Eccle. ij. di. Magnificaui opera mea edificaui mi

chi domos ⁊ plantaui vineas feci ortos ⁊ pomeria ⁊c. ſequitur. Cumq; me conuertiſſez ad vniuerſa opa q̄ fecerant man⁹ mee ⁊ ad labores i q̄bus fruſtra ſudueram. Uidi i omnibus vanitatem ⁊ aflictionem animi ⁊ nihil permanere ſub ſole. Cum dt fruſtra ſudaueram tangitur fallacitas quia ſcʒ fruſtratus eſt ſine intẽtiõe. Promittunt enim diuitie temporales felicitatem ⁊ adducunt miſeriaʒ. Cum autem dicit et nihil permanere ſub ſole: tangitur mutabilitas. Pro ampliori autem declaratione hui⁹ vanitatis tria ſunt cõſideranda.

Primum declaratio mutabilitatꝫ
Secundum probatio fallacitatꝫ
Tertium concluſio irridenda fatuitatꝫ.

B ¶ Primo igitur eſt conſiderãda declartio mutabilitatꝫ de qua eccleſia.iij. Tranſeunt vniuerſa ſub celo.⁊.j.Joh.ij. Mũd⁹ tranſit ⁊ concupiſcẽtia eius. Et eccle.x. Regnum transfert de gẽte i gentem. De diuitiarum mutabilitate refert tuli⁹ exẽplũ li. de finibus bonoꝝ ⁊ maloꝝ quod etiam recitat valerius.lib.de mutatiõe morum ⁊ fortune. Et plinius i hyſtoria naturali. Policrates (inq̄t) ſamioꝝ tyrannus adeo ſibi fortunam obſeq̄oſam habuit ꝙ omia deſiderata pficiebat Ad moderãdam igitur fortuno inuidiam ſumpto i manu a nullo quem p̄cioſuʒ habebat i mare eiecit: ſed iopiate illũ repẽte recupauit. Nã poſt dies paucos a piſcatoribus piſcis captus q̄ anulum ſorbuerat tyrãno donat⁹ eſt. Accidit tandem ꝙ aduerſus darium perſarum regẽ duxit exercitum ⁊ ꝙ oꝛũthes p̄fect⁹ darij illũ acie fuderit cepe ritq; ⁊ ſũmo megalenſis mõtꝫ vertice ſuſpendi iuſſerit. Et relictis auib⁹ lacerand⁹ qui vbiq; feliciſſime i terra vixerat i aere miſerrime expirauit. Iteʒ alexander magnus poſt tot celebres victorias ſubiectionemq; vniuerſe aſye immo pene totius orbis pcaſſendrũ filiũ antipatris (vt dt quint⁹ curti⁹) venenatus eſt dato illi veneno in potũ: ⁊ mortu⁹ eſt anno etatis ſue triceſimo tertio ⁊ menſe q̄nto. Itẽ romul⁹ fundator vrbis Romane vt ponit Titus liuius apud plaudem a p̄e tempeſtate magna orta ⁊ tonitruis circũdatus nube nuſq; vltra apparuit. Item nero quint⁹ ab Auguſto q̄ nat⁹ eſt pre miſſis pedib⁹: vt ſcribit plini⁹.lib. hyſtorie naturalis vitioſus auar⁹ ⁊ laſciu⁹ ab vrbe fugiẽs ſm eutropium triceſimoſecundo etatis ſue anno ⁊ imperij decimoquarto ſeipſum interfecit. Preterea domitianus imperator ſm Suetoniũ ⁊ eutropiuʒ a cubicularijs ſuis ſeptem vulnerib⁹ occiſus eſt anno etatꝫ ſue triceſimo ſexto. Patet igiṫ ꝙ mutabilis ſit fortuna mũdata Non enĩ potuerunt p̄dicti iperatores euitare infortuna cum omi potentia ſua Baruch.iij. Ubi ſũt p̄ncipes gentiũ ⁊ q̄ dominanṫ ſuper beſtias que ſunt ſuper terram quiin auib⁹ celi ludũt q̄ argẽtum theſaurizant et aurum in q̄ cõfidũt homines et non eſt finis acquiſitionis eorũ ⁊c. Sequitur. Exterminati ſunt et ad inferos deſcẽderũt ⁊ alij loco eoꝝ ſurrexerũt. Jõ ait. Hug.li.i.de ala dic mihi vbi ſunt amatores mũdi q̄ ante pauca tempora nobiſcũ fuerũt nihil ex eis mãſit niſi cineres et

vermes. Homines fuerūt ſicut tu comederūt biberūt riſerūt duxerunt i bonis apparētib⁹ dies ſuos. In pūcto aūt deſcēderūt ad inferna hic caro eoꝝ vermibus illic aīa eternis deputaẜ ſupplicijs.
Donec rurſus i felici colligati ſempiternis īuoluanẜ icendijs. Hec ille. Dicite mō o amatores mūdi vbi ſūt tot clari viri qui reputabātur beati tot reges tot iperatores tot duces/tot philoſophi/tot poete. Ubi ſunt denicꝫ omnes quos etiā dieb⁹ noſtris ⁊ vidimus ⁊ cognouim⁹ quos mūdus tulerat in ſublime petijt certe memoria eoꝝ cū ſonitu. O ꝙ cito ꝙ repente eua neſcūt velut fumi⁹ oīa mundana.
B ¶ Secundo eſt conſiderāda probatio fallacitatis. Gregori. in home. Diuitias nequāꝙ dominus diuitias ſed fallaces diuitias appellat. Fallaces eīm ſunt q̄ nobiſcum diu permanere non poſſūt fallaces ſunt que mentis noſtre iopiam nō expellunt. Hec ille. In hoc quippe maxime apparet earum fallacitas quia cum quis ſe putat per eas ad ſecuritatem perueniſſe plerūꝙ aut īfortunio turbatur aut morte preuenitur. Exemplum de primo i nabuchodo. Danie. iiij. Et de ſecūdo i balthaſar Dañ. v. Uide ibi.
D ¶ Tertio conſideranda eſt concluſio irridende fatuitatꝫ. Ex his enim concludi poteſt magna fatuitas eorū qui diuitias inordinate diligunt ſpē i eis affligentes et de eis pluſꝙ de diuitijs anime curantes. Unde Luc. xij. diuiti illi q̄ dicebat anie ſue. Multa bona habes repoſita in ānos plurimos ⁊c. Reſponſum eſt. Stulte hac nocte repetent a te animam tuam q̄ paraſti cuius erunt. Sic eſt omnis qui theſaurizat ⁊ non eſt i deum diuites. Hanc fatuitatem cōpelluntur damnati in iferno recognoſcere: ſed tarde ⁊ fruſtra. Uñ dicunt illud ſapien. v. Nos iſenſati ⁊c. ſequitur. Ergo errauimus a via veritatis ⁊c. ſequitur Quid nobis profuit ſuperbia aut diuitiarum iactantia quid nobis contulit. Tranſierunt omnia tanꝙ vmbra ⁊c.
¶ Tertium punctum eſt de vanitate multiplicis penalitatis ſeñ. ad lu. Nulla auaricia ſine pene. Eccle. i. Omnia dicuntur eſſe afflictio ſpiritus Affligunt autem maxime temporales diuitie triplici afflictione.
Primo labore inquirendo.
Secundo timore in cuſtodiendo
Tertio dolore i perdendo. Unde quidam diues diuitias non congregat abſcꝫ labore nō tenet abſcꝫ metu non deſinit abſcꝫ dolore
¶ Prima igiẜ eſt afflictio laboris i acquirendo. Quiſnam pōt dicere quod laboribus vitā exponunt auari cupientes congregare diuitias. Hor. Impiger extremos mercator currit ad indos ꝑ mare pauperiē fugies per ſaxa per ignes. Eccle. Cuncti dies eius laborib⁹ pleni ſunt ⁊ erumnis. Semper ꝑfecto ꝓditor eſt mundus quietē ꝓmittit ⁊ ſemper cruciat in labore. Eccleſiaſtes. v. Auarus non i plebitur pecunia Hiero. ad demetriadem virginē. Diuitiaꝝ amor inſatiabilis eſt. Et ſeñ. ad lu. Uidiſti aliquādo canem miſſa a domino fruſtra panis aut carnis aperto ore captantē quicqd excipit ꝓtinus itegrum deuorat ad ſpē venturi hiat. Idē euenit nobis q̄

quid expectantibus fortuna ꝓij=
cit id ſine vlla voluptate dimit ti=
mus ſtatim ad rapinã alterius at
toniti ⁊ erecti. et Juuenalis. Cre
ſcit amor nũmi quantũ ipa pecu=
nia creſcit. Et quid ꝓdeſt ei q mul
tas habet diuitias ſi non quieſcit
vel contentat. Ideo dicit Cicero
in paradoxis. Contemptũ eẽ his
reb⁹ maxime ſunt certiſſimeqꝫ di=
uitie. Et Señ. Si te vis diuitẽ fa
cere non pecunie adijciendũ ſed
cupiditati ſubtrahẽdũ eſt. Et idẽ
ad lucillum. Breuiſſimus ad diui
tias per contemptum diuitiarum
via eſt. Et iterum. Qui cũ paup=
tate bene conuenit diues eſt. Et
Boetius. iiij. de cõſolatione. Na
ture quid minimum auaricie ni=
hil ſatis eſt. Ex dictis itaqꝫ patet
quoniam grauiter affligunt diui=
tie in acquirendo eas. Et eo gra
uius quo inſatiabilis eſt human⁹
appetitus auaricie deditus pro=
pter quam auariciam etiam i ac
quirẽdo diuitias multis ſe impli
cat peccatis. Quiſnam explicet
quot ꝓpter cupiditatem rapine
fiant quot furta: quot ſymonie: q̃t
violente depredãtes / vſure / frau
des / proditiones: ⁊ iniuſticie. Uir
gilius. i. eneidos. Quid nõ mor=
talia pectora cogis auri ſacra fa=
mes: quaſi dicat ad omnia mala.
O voratrix animarum auaricia:
O ardens ignis cupiditatis. O
peſtiferum venenum ſalutis. Ma
gna ſiquidem icredibiliſqꝫ multi
tudo gentium propter auariciaꝫ
demergitur in infernum. B
¶ Secunda eſt afflictio timoris:
ſcꝫ i poſſidẽdo ⁊ cuſtodiẽdo q̃ſuis
ſecuritatẽ mund⁹ ꝓmittat. Nam
qui ad diuitias ſuas afficitur: et
ſemper eſt pauidus. Greg. v. mo.
Mens auari que prius ex abũdã
tia requiẽ q̃ſierat: poſtea ad cuſto
diaꝫ grauius laborat. Propterea
exclamat Boetius. O p̄clara opũ
mortaliũ btitudo quã cũ adeptus
fueris ſecur⁹ eſſe deſiſtis. Ecõtra
autem iuuenalis dicit. Cantabit
vacuus corã latrõe vi ator. Señ.
Diues quem tu felicẽ putas cũctꝫ
admirantibus dolet ſepe ſuſpirat
multi illum comitantur ſicut ca=
dauera lupi.
C ¶ Tertia ẽ afflictio pẽalis do
loris in relinquẽdo. Nam vt dicit
greg. Nunqꝫ ſine dolore ꝑdit qd
cum amore poſſidet hec ille. In
morte autẽ velit nolit auarus oĩa
relinq̃t. ps. Dormierunt oẽs viri
diuitiaꝝ in manibus ſuis Et Jo.
xxvij. Diues cum dormierit nihil
ſecũ afferet apiret oculos ſuos cũ
nihil iueniet ſicut fecit diues epu
lo in tormentis. Narrat Huber=
tus in tractatu de ſeptuplici timo
re ꝙ quidẽ vſurarius dũ in extre=
mis laboraret fecit añ ſe apporta=
ri vaſa aurea ⁊ argẽtea ꝓmittens
ille ale ſue ⁊ ad hec ampliora ſcilꝫ
agros domos ⁊ multa alia ſi ad=
huc cũ eos remanere vellet. Et cũ
magis vrgeret dolor infirmitatis
ait. Ex quo nõ vis morari mecum
commendo te dyabolo. Et hec di
cens expirauit.
¶ Hec ſupradicta de vanitate di=
uitiarum.

SEcunda cõ
ſideratio eſt de vanita
te delitiarum de qua
dicit ſal. eccl.: quo dixi
ego i corde meo vadã ⁊ affluam
delitijs ⁊ fruar bõis ⁊ vidi quoꝫ
ꝙ hoc eſſet vanitas. Riſuꝫ reputa
ui errorem ⁊ gaudio dixi quid fru

ſtra deciperis. Eſt aūt precipue. huiuſmodi triplex vanitas. Pria eſt vanitas beſtialis ꝯditiōis. Secūda ē vanitas pūctalis duratiōnis. Tertia ē vanitas finalis ꝯcluſiōis. et ſm hoc ſūt tria pūcta.

¶ Primum pūctum eſt de vanitate beſtialis conditionis. Uita voluptuoſa facit hominē beſtialem cū ſcilicet viuit ſecūdum appetitū ſenſualitatis quemadmodū ⁊ beſtia. In carne em̄ cōicat homo cū beſtijs. Unde p delitias corpales amittit homo ſenſum virtutū horrorē ifernaliū ſupplicorum. j. cor. ij. Animalis homo nō pcipit ea q̄ ſunt ſpiritus dei: ſtulticia eni; eſt illi. ⁊c.

¶ Secundum pūctum eſt de vanitate punctalis duratiōis. greg. Momentaneum eſt qḋ delectat: ſc; eternū qḋ cruciat. Bern̄. Ue ve vapor eſt ad modicū parens q̄ eterne felicitatis aditū itercludit O q̄te breuitatis q̄ momētanee ſunt oēs carnis delitie cū ⁊ ipa vita carnalis breuiſſima ſit. ſen̄. Pūctū eſt qḋ viuimus ⁊ adhuc pūcto min⁹. Ipa aūt voluptas etiā breuiorē facit vitā ſen̄. Plures occidit voluptas q̄ gladius. Un̄ qdā in magna dignitate cōſtitut⁹ dedit⁹ luxurijs cū meretrice iuent⁹ eſt mortu⁹ vt narrat cronica martiniana. Idcirco ait hier. in teſtamento. Ue miſeri qd facitis non agnoſcitis corp⁹ ante tp̄s deſtruitis ⁊ alam iterficitis. Unde ifirmitates ⁊ mors intempeſtiua niſi ex nimis cibo⁊ copia ⁊ frequenti mulierū vſu. Deū deludere creditis certe vōſmetipōs deluditis ꝑ corpe obliuiſcimini anima: et ecce corpus ſimul cum anima ante tempus deſtruitis.

¶ Tertium punctū eſt de vanitate finalis concluſionis. Cōcluſio namq̄ finalis delitiarū corporaliū quo ad ipſum corpus eſt fetida corpis reſolutio. Nā ⁊ fetidiora ſolent eſſe corpora q̄ magis delitioſe fuerūt nutrita: quo ad animā ꝟo finis delitia⁊ eſt anguſtia ⁊ luct⁹. Apo. xviij. q̄tū glificauit ſe ⁊ in delitijs fuit / tantū date illi tormentū ⁊ luctū. O q̄ fatui ſunt q̄ cū corpalibus delitijs ſine qualicūq̄ arctitudie pnie ſaluari ſe credūt. O arctitudo ⁊ aſpitas crucis imo in ſapiētia filij dei qm̄ oportuit pati xp̄m ⁊ ita intrare in gloriā ſuā. Si hoīes ſui cū tot delitijs ⁊ vanitatib⁹ igredi poterūt gloriā alienā. O q̄ta ꝯplacentia deſcēre de⁹ cū filijs hoim ſi cū tāta diligentia cubile ꝯſcie exornarēt ſicut ornare ſatagūt cubile in quo requieſcit cadauer ſuū vile. O ſepulchrū cubile ⁊ lect⁹ ꝑmeditand⁹ q̄ amara eſt delicatis hoibus memoria tua. O delicata caro viri aut mulieris ⁊ aiam tot laſciuijs enutrita ꝯſidera lectū q̄ te expectat vbi vmbra mortis ⁊ null⁹ ordo ſed ſempitern⁹ horror inhabitat. vbi ꝑ breuib⁹ delitijs penalitas iterminabilis. Eſa. xiiij. ſubter te ſterneꝛ tinea ⁊ operimentū tuū erūt ꝟmes. Ue ergo vobis (vt dr̄ amos. vj.) q̄ dormitis in lectis eburneis ⁊ laſciuitis in ſtratis veſtris. Sunt igiꝛ delicie ⁊ voluptates huius mūdi vaniſſime atq̄ fugiēde. Eas aūt fugere doceri poſſu; q̄ntuplici rōne. Prima eſt rōne locationis. Secunda eſt rōne tp̄alis cōditionis. Tertia eſt rōne exēplatiōis. Quarta ē rōne dānificatiōis. Quīta ē rōne fraterne

comparationis. A ❡ p̄ria ē rō locatiōis.i.loci i q̄ ſum⁹ i valle miſerie. Non ei ſm augu.de⁹ eiecit hoiez de paradiſo vt hic paradiſũ habeat ſʒ vt laborem⁹ ⁊ i ſudore vult⁹ cũ adā veſcamur pane: vel cũ eua erũnas patiamur vt hinc mereamur etnũ gaudiũ hic enim mixta ſũt meror ⁊ gaudiũ. In celo ſolũ ē gaudiũ ſʒ i ifernũ tm̄ pēa ❡ Scd̃a eſt ratio tp̄alis cōditiōis Nā ſcd̃ʒ bern̄. vniuerſũ tp̄s p̄ſētʒ vite ē tp̄s pnievt vigilia q̄d ā ſolēnitatis future vigilia aũt exigit ieiuniũ ⁊ tribulationē. ❡ Tertia eſt rō exēplatiōis. habemus enīʒ exēplũ ip̄ius xp̄i q̄ p oia elegit ſm bern̄. penoſa opa vt ptʒ i ei⁹ paupertate mltiplici quaʒ habuit naſcēdo ↄuerſando ⁊ in oriendo ſe. Ego aũt mēdic⁹ ⁊ paup ſũ quod ſcd̃m glo. dr̄ i pſona xp̄i. Iteʒ habem⁹ exēplũ ſctōrũ taʒ veteris q̄ꝫ noui teſtamenti. hebre.xj. Circuierũt in melotis in pellib⁹ caprinis. egentes anguſtiati afflicti ⁊c.

❡ Quarta eſt rō damnificationis Multa enim nocumenta homini ↄuenerũt ex voluptatibus vt ptʒ in eua circa eſuʒ p̄hibitũ et de ſalomone q̄ ppter voluptatē in ydolatria lapſus eſt. ⁊ de dauid ⁊ ſanſone ⁊ multis aliĳs. ❡ Quīta ē rō fraterne cōparatiōis q̄ꝛ multi fratres nr̄i xp̄iani penuriā ⁊ indigentiā patiunt̄. Quot em̄ ſunt vidue tribulate paupes egētes/deuoti tētati/laborib⁹ preſſi ⁊ ſimiles q̄bus cōpati debem⁹. Ber. Nō decet xp̄ianũ delicias q̄rere cũ ſciat xp̄ʒ in tot membris ſuis neceſſitatem habere. hec ille. Fugiamus ergo fratres fugiamus carnis delicias: verũ quia nemo pōt ſine delectatione diu permanere. Conemur delectari deſpe celeſtis patrie / de dei proprietatibus vʒ de ei⁹ bonitate ⁊ mia ⁊ hmōi de ſuis bn̄ficĳs ⁊ aliĳs hmōi. ſm illud. p̄s Delectare in dn̄o ⁊ dabit tibi petitiones cordis tui. hec de vanitate delitiarum.

Tertia eſt ↄſid̃ratio de vanitate bonorũ ſiue ſupbiaꝝ. In honorib⁹ q̄ppe ⁊ pompis mōdanis triplex eſt deteſtanda vanitas. Prima eſt vanitas ſubiectionis Secunda eſt vanitas infatuationis. Tertia eſt vanitas inq̄etationis. Et ſm hoc ſũt tria pũcta.

❡ Primum punctum eſt de vanitate ſubiectionis. O quotiens cōpellitur homo i dignitate aut honore conſtitut⁹ condeſcendere etiam ſeruis ſuis contra deum et rationem Sen̄ Minor eſt ſeruis qui ſeruos timet. Unde frequenter qui aliĳs preſident et ab aliĳs honorantur ſubiecti ſunt et ſerui diaboli. Sapi.vj. horrende ⁊ cito apparebit: quia duriſſimum iudicium fiet his qui preſunt. O miſerabilis vāitas quia qui nunc pro modico tempore exaltātur. labyſſum infernalem imperpetuuʒ deprimētur. ſicut Eſaye.xiiij. habet̄ de lucifero qui dicebat. Aſcendā ſup al.nu. ſup aſtra celi col.⁊c. Et poſt vſq₃ ad infernum detraheris ⁊c. Et poſt ſequitur De tracta eſt ad inferos ſuperbia tua. Bern̄. Ambi primatuʒ poſſide archidiaconatum aſcende ad epiſcopatuʒ gradatim aſcendens veruntamē vſq₃ ad nouiſſima inferni deſcendes. pſal. Aſcendunt vſq₃ a celos et deſcendunt vſq₃ ad abyſſos.

¶ Secundum punctum eſt vanitate īfatuationis. ccl. xxxiij.

Uana ſpes et mēdacium inſenſato viro ⁊ ſomnia extollūt imprudentes quaſi qui apprehenderit vmbrā ⁊ pſequit̄ vētū ſic q attēdit ad viſa mēdacia. ps. Hō cū i honore eēt nō itellexit q̄lis fuit: q̄lis ē: ⁊ q̄lis erit. cōparat⁹ ē iumētis īſipiētib⁹ ⁊ ſil'is fact⁹ ē illis terrena vz ſapiēs nō diuia. O miſera ifatuatio qz hō cū ihonore ē ñ attēdit neq₃ ꝯſiderat honoris ipſi⁹ breuitatē ⁊ iſtabilitatē hiero. Honor mūdan⁹ ſpuma eſt ⁊ fum⁹ ⁊ ſomn⁹ ſpuma q̄a inflat: fumus quia excecat: ſomn⁹ q̄a cito vt ſomnus euaneſcit. Job. xx. Uelut ſomniuz auolās non inuenit̄ tranſibit ſicut viſio nocturna. Et pſal. Inimici vero domini mox vt exaltati fuerint et honorati deficientes: quēadmodum fum⁹ deficiēt. O q̄ hec attēte cōſideraret ꝓfecto ſtatim oēm vanitatē ſupbie deponeret. Quis eni tā ſupbus ⁊ elatus q̄ nō hūiliet̄ ſi prouide cogitetq₃ q̄ cito ſeparatur ala a corpe corp⁹ marceſſit et fit cadauer quo nichil fedius: nichil vilius: nichil horribilius inuenitur. Ad hoc valet exēplū de ſupbiſſimo antiocho de cuius adhuc viuētis corpe vermes ſcaturiebāt vt hr̄. ij. macha. ix. O ſi mūdani hec attenderent viderent profecto q̄ta ſit vanitas honoris mūdani: q̄ta fatuitas pomparum curioſitatuz in veſtimēt ⁊ alijs hmōi. quid eni vanius: immo quid ſtultius q̄ ſic curioſe tegere ſic ſupbie veſtire corp⁹ quod vtiq₃ nihil eſt aliud q̄ ſaccus ſtercorū ⁊ cibus erit vermiū Sz q₂ ƀz aug. quicquid agant hoies. intētio iudicat oēs. Et multe hmōi vanitates ⁊ ſupflue curioſitates tegi ſolēt ſeu defēdi ſub honeſtatis vl' alteri⁹ excuſatiōis pallio puta ꝯſuetudinis vel alicui⁹ hmōi. Iō notāda ſūt tria ſpecula ad diſcernēdā an ſit ſibi excuſatio vl' abuſio

Primū oſtendit preteritum.

Secundum oſtendit preſens.

Tertium oſtendit futurum.

A

¶ Primū oñdit p̄teritū vt vez q̄ſq₃ reſpiciat an ſint hmōi de illicite acq̄ſit Naz talia tanq̄ leproſa cōburi iubentur. Leui. xiij. ⁊ Eſa. ix. Ueſtimentum mixtum ſanguie ſcz peti erit in cōbuſtionē ⁊ cibus ignis ſcz inferni. ¶ Secundū ſpeculum oſtendit preſens ſcilicet ſi talia indumenta ſtatui deferētis conueniant. Nec putet ſe digniorem qui potentior eſt ex male acquiſitis. Pſal. Quid gloriaris in malicia qui potens es in iniquitate? ¶ Tertiū oſtendit futurum ſcilicet q in hmōi vanitatibus ſectandis neceſſe erit intendere impijs lucris vt ſcz vanitatis ſtatus ſeruetur quia ſepe debent veſtes mutari ſecundum variationē conſuetudinuz. Ideo Pſal. Abyſſus abyſſū inuocat. i. ſupbia auaritiā et rapinā. Niſi itaq₃ diligenter iſpiciatur ad tria predicta ſpecula in hmōi vanitatib⁹ ⁊ curioſitatibus ſepiſſime ſolet eſſe itētio non recta Uñ Grego. Nemo precioſā veſtē niſi ad inanē gloriaz q̄rit vz vt honoratior ceteris videatur. Nemo vult ibi precioſis veſtib⁹ indui vbi a nemine poteſt videri q autem aliquando ſit damnabile ſic curioſe veſtiri patet per exēplum quod legitur in lib. de dono timoris. Quedā ſctā dña in francia rapta in ſpū vidit quādaz co=

mitiſſam defunctã cui fuerat multum familiaris a demonibus trahi ad infernum q̃ eiulabat et clamabat di. Heu heu me miſerã q: ſatis fui caſta abſtinens et elemoſinaria nec pro alia re damnor q̃ pro vano ornatu quez nimis dilexi ⁊ ãmonita non ceſſaui. Hiere. ij. Ambulãt poſt vanitatẽ ⁊ vani facti ſunt. ps. Prouocauerũt me in vanitatibus ſuis. Sũt q̃ppe interdum mulieres alique que nolũt actu adulterari volũt tñ ab alijs cõcupiſci ꝯtra q̃s aug. di. Nõ ſolum appetere ſed etiã appeti velle criminoſum eſt. Alie aũt in pulchritudine ⁊ ornatu oẽs ſuperare conantur et inde laudari. iõ vane incedunt. O ipietas viperarꝫ q̃s docebit vos fugere a ventura ira q̃ tanta cupidine vane laudis obcecatas geritis mẽtes vt non cõpatia animi animabus xp̄i ſanguine redẽptis. ⁊ iõ xp̄s merito vos odit. Alie ſe excuſant vt viros ab alijs ſeruẽt. Dic ꝰ vana mulier q̄re non tam in thalamo ⁊ in domo ſicut in publico ornaris? Uel ſi times perdere virum quare etiam vir tuus non timet p̄dere te? Alie dicunt vir meus p̄cipit: ſed dico tibi q̄ nõ deus. Et tu vir vane ⁊ excors ſi mulierẽ ne vis meretricari q̄re vis eã meretricẽ videri ⁊ plurimorꝫ animas cum ea perdere? Ezechie. xiij. Uident vana et deuiant ab honeſtate.

¶ Tertium punctum eſt de vanitate inquietationis. Ambitioſi enim ⁊ vani hoies ſemper volunt et querunt plus honoris habere q̃ poſſint et debeant ideo nũq̃ fuit quieti in animo ſed ſemper anhelant. pſal. Turbati ſunt ⁊ moti ſunt ſicut ebrius. ⁊c. Bern. de conſideratione lib. iij. O ambitioſa ambientium crux quomodo omnes torques et omnibus places? Nihil acrius cruciat: nil moleſtius inquietat nil apd̃ miſeros mortales celebrius negocijs eiꝰ An non limina apoſtolorum frequẽtius erit ambitio q̃ deuotio. An nõ queſtionibus eius tota legum ⁊ canonũ inſudat diſciplina Hec ille Inquietat itaq̃ omnino animum hominis honoris et vanitatis ambitio. Unde homines et preſertim mulieres vanitati et superbie veſtimentorum dedite ſi viderint nunc res aut diuitijs aut genere ſibi in ornatu equiparari vel ſibi equales in huiuſmodi excedere nunq̃ quieſcunt mẽte nec vnq̃ maritum in pace dimittunt Simulantur quippe vaccis quarum vna currente in eſtate cetere currunt. Si vero maritus ex conſcientia vel inopia vel alia cauſa eam non ornauerit. O ꝗ tollerabile bellum diurnum et nocturnuz O lachryme miſerabiles Heu (ita q̃ ait) heu me infelice Tradita ſũ nuptui i hora maledicta huic ruſtico. Illa ignobilis p̄cedit ornatior me i publico. O q̃ dãnabilis ẽ huiuſmodi ornatꝰ nõ ſolũ p̄p̄t p̄ditionẽ mulieris q̃ ſic ornat̃ et q̃ vanitate ꝯſumit q̃d pauperibꝰ debent diſtribui: ſed propter perditionem iuuenum in eam inardeſcentium. Hieronymus Gladius igneus eſt ſpecies mulieris Ideo dicitur. Eccleſiaſtici nono. Auerte faciem tuam a muliere compta que tot animarum perditionis cauſa eſt que tot eam cõcupiſcunt. Sed forte dicet. Non orno me illa de cauſa: teſtis mihi deus ⁊ cõſcientia. Dico tibi q̄ nec

ſic excuſaris Nam exod. xxi. dici tur. Si quis aperuit ciſternam et non operuerit eam et ceciderit bos vel aſinus in eam reddet do minus ciſterne precium iumento rum. Mulier enim eſt ciſterna ap ta quando ſe vanitatibus ornat. Et profecto talis vanus ornatus eſt diaboli laqueus deriſio xpi. lu xurie ſignum/diabolicum noſtrū ſedes ſathane. Apoc. ii. Scio vbi habitas vbi ſedes eſt ſathane.

Narrat ſecarius q̄ I eccleſia quā dam maguntie ſacerdos curat⁹ mulierem quandam variis orna mentis tectam ante hoſtiū eccle ſie videns in longiſſima cauda ve ſtimentorꝝ quam poſt ſe trahebat multitudinem demonum vidit q̄ erant nigri vt ethiops: parui vt glires ore cachinantes: manib⁹ plaudentes. Cūqꝫ ſe cognouiſſet ſic a demonibus eluſam propt̄ ve ſtimentorum ſuperbiam domum rediens veſtimentū mutauit Ro manorꝝ. xii. Nolite decliare poſt vana que non proderunt vobis: ſed ſupple multum oberunt.

¶ hec de vanitate honoris et ſu perbie et per conſequens de tota tertia principali conſideratione dicta ſufficiant.

¶ Sequitur ſecunda pars princi palis huius libri que eſt de inſtru ctione directiua.

Iam in ſu perioꝛib⁹ eo p dei gři am vt cumqꝫ expedi to quod primum an tea propoſueram⁹ conſideratione ſcilicet inductiua Nunc ad ſcdm id eſt inſtructionē directiuam tranſire nos oportet hanc vtiqꝫ inſtructionem directi uam petebat. ps. di. Legem poē michi domine in viatus et dirige me in ſemita recta propter inimi cos meos ne ſcꝫ me faciāt a recta ſalutis via declinare. Uidetur au tem potiſſimum triplex eſſe hmōi directiuū. Primū eſt legis diuine doctrina. Scdm eſt correptionis lima Tertiū eſt religionis diſcipli na. Primū eſt oib⁹ generale ne a via ſalutis exorbitēt cunctos vni uerſaliter inſtruens. Scdꝫ eſt de uiantibus ſpāle vt ad rectam ſalu tis ſemitā redeant eos ſalubriter inducens. Tertiū aūt eſt q̄buſdā ſingulare qđ vꝫ neduꝫ ad ea que ſaluti ſunt neceſſaria: ſꝫ ⁊ ad ea q̄ ad vite ſpūalꝫ pfectionē attinēt vltra cōmunē modū dirigit ⁊ ꝑdu cit. Sic ergo de triplici directiōe dicturi ſum⁹ ⁊ ſꝫ hic diuidit̄ hec pars I tres tractatus. Prim⁹ ē de directiōe Iperioſe ꝓceptiōis Scđs ē de directione ꝟtuoſe correctio nis Terti⁹ ē de directione religio ſe ꝯuerſatiōis. A ¶ Prim⁹ tra ctatus eſt de directione imperio ſe perceptionis ſcꝫ diuinorū man datorum. ps. Deduc me in ſemi ta mandatorum tuorum. Et deu tero. vi. Audi iſrael et obſerua vt facias que precepit tibi deus ⁊ be ne ſit tibi. Et ibidem. Erunt ver ba hec q̄ ego precipio tibi hodie in corde tuo et narrabis ea filiis

tuis et meditabis ſedēs in domo tua ⁊ ābulans in itinere: et dormiēs atq̧ cōſurgēs. i. vadēs dormitū ⁊ a lecto cōſurgēs. Sequit. ⁊ ligabis eā q̄ſi ſignū i manu tua: erūtq̧ añ oculos tuos. ⁊c. B.

Nec immerito ſic ſūt obſeruāda di mādata q: hec eſt ſalutis regula mentis hūane directiua. Jō yſa. Hec eſt via ambulate in ea ⁊ neq̧ ad dexterā neq̧ ad ſiniſtrā declinetis. Sicut aūt pt3 ex p̄dicta auctoritate deut. mādata ipa ſūt triplicit obſeruāda. p̄rio i corde per iugē meditationē. Scđo i ore per frequētē locutionē. Tertio i manib⁹ p opis executionē. ¶ Primo corde p iugē meditationē. Jō dt Erūt v̄ba: ⁊c. i corde tuo. Prouer. vij. Fili ſcribe v̄ba i tabula cord3 tui. Uñ etiā p̄3 legē aial qđ nō rūi nat erit immundū. Eccleſiaſtici. iij. Que p̄cepit tibi de⁹ cogita ſēper. Et eccl. xxiij. Nihil dulcius q̄ respicere i mādatis dei. ¶ Secūdo in ore p freqūētē locutionē ideo dt. Et narrabis ea filijs. ⁊c. Joſue. i. Non recedat volumen leg3 ab ore tuo. i. pe. iiij. Si q̄s loquitur quaſi ſermones dei.

¶ Tertio in manib⁹ p operis executionē ideo dic. Ligabis ea manibus tuis. i. io. iij. Nō diligam⁹ verbo neq̧ lingua ſed opere ⁊ veritate. Deute. vi. Audi iſrael ⁊ obſerua vt facias. ⁊c. Sunt autē dei p̄cepta his tribus modis obſeruanda. precipue ppt triplicē rationem. P̄ria pp̄ter precipiētis auctoritatē. Et hec ratio ex pte dei. Scđa pp̄ter ſubditoꝝ neceſſitatē. Et hec ratio ex parte noſtri. Tertia pp̄ter p̄ceptoꝝ rōnabilitatē. Et hec rō eſt ex parte mādati. Et ſm h ſunt tres cōſiderationes.

Prima conſideratio eſt propter precipiētis auctoritatem. Tū q: ipe eſt ſūmus dñator. Tū q: pater ⁊ creator. Tū q: ſupm⁹ bñfactor. Tenemr ḡ obedire do ſicut ſui domino. ſicut filij patri ſuo: ſicut beneficiati benefactori ſuo.

¶ Primum punctum eſt quia ipſe eſt ſummus dñator. p̄s. Tu ſolus altiſſimus ſuper omnē terrā. Et apo. xix. Rex regū ⁊ dñs dñantium. Jō bñ dt. p̄s. Seruite dño i timore. obediendo. ſ. humiliter oībus eius mandatis.

¶ Secundum punctum eſt quia ipſe ē pater noſter ⁊ creator. Jſa. lxiiij. Pater noſter es tu ⁊ nos lutum. Si ergo tenetur homo obedire patri ſuo carnali: multomagis ipſi patri celeſtia quo totum habet homo. Ber. Totum debes ei a quo totum habes.

¶ Tertium punctum eſt quia eſt ſupremus benefactor. Non enī3 tantum ſumus a deo ſed ⁊ ab ipſo habemus omne bonū ſiue grē ſiue fortune quod habemus. i. coꝛ. iiij. Quid habes qđ nō accepiſti. Tenemur autē precipue ſibi obedire propter triplex bñficium. v3 cōſeruationis: gubernationis/ et redēptionis. Nam ſicut dedit nobis rem/ ita cōtinue nos in eē ſollicite conſeruat. Noſq̧ ſic gubernat q ad noſtra3 vtilitatem ceteras creaturas ordinat ⁊ vitam ſuam pro nobis poſuit: vt tādem ad celeſtem gl'ia3 nos perducat. De his autem bñficijs ſupra diximꝰ cū de dei potentia ⁊ de eius caritate tractauimus. pp̄ter iſtas autē3 dñs. exo. xx. añq̄ p̄ponat mā

data premittit. Ego ſum dñs de⁹ tuus q̄ eduxi te de terra egypti ⁊ de domo ſeruitutis. q̄ quidem eductio figura fuit redēptionis hūani generis de regione tenebrarū Egyptus enī tenebra interpretatur. q. d. bene poſſum vobis precipere ⁊ vos debetis obedire quia ego ſum. ⁊c.

Secūda conſideratio ē ꝑpt̄ nr̄az neceſſitatem. Neceſſariū enī nobis ē obſeruare dei mandata triplici ratione. Tum q2 noſtra eſt obligatio fortiſſima Tū q2 eorū obſeruatio eſt fructuoſiſſima. Tum quia eorum tranſgreſſio eſt periculoſiſſima. Et ſecundum hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum eſt quia noſtra eſt ad hoc obligatio fortiſſima. vt iam ſatis aparet ex precedenti articulo. Tum propt̄ iuris naturalis equitatem q2 ſūt de iure naturali. Tum propter diuine legis auctoritatem. Tum etiā ꝑpter bñficiorū dei pluralitatem.

¶ Secundum punctum eſt quia eorum obſeruatio eſt fructuoſiſſima. Vñ. io. xv. dic. dominus Qui manet in me et ego in eo hic fert fructum multū. Et ſubdit Si precepta mea ſeruaueritis manebitꝫ in dilectione mea. Ex hac autez obſeruatione prouenit triplex p̄cipuus fructus. ¶ Prim⁹ eſt fructus diuine dilectionis. Jo. xv. : Vos amici mei eſtis ſi feceritis q̄ precipio vobis. ¶ Secundus fructus diuine inhabitationis. Joā. xiiij. Si quis diligit me ſermonē meum ſeruabit. ⁊c. Et ad eum veniemus. ⁊ manſionem apud euz faciemus. ¶ Tertius eſt fructus diuine fruitionis ſiue eterne beatificationis Math. xix. Si vis ad vitam ingredi ſerua mandata Vide igitur qm̄ ꝑpe vtilitatem noſtram dedit nobis dñs mandata. Jō di. hieroni. ad cellanciā Quid tam ingratum q̄d vetam ſuperbū videri pōt q̄ꝫ aduerſus eius viuere voluntatem: q̄ ideo aliquid imperat vt cauſam habeat remunerandi Neqꝫ enim obſequij noſtri deus indiget: ſed nos illius indigemus imperio. Hec ille. Vñ etiā dicit dominus. luce. xvij. Quis veſtrum habens ſeruuz arantē aut boues paſcentem qui regreſſo de agro dicat illi ſtatim: tranſi ⁊ recūbe. et non dicat ei: para q̄ cenem ⁊ precinge te ⁊ miniſtra mihi donec manducem ⁊ bibam / ⁊ poſt tu manducabis et bibes. Nunquid gratiam habet ſeruo illi q̄ fecit que ei imperauerat. Non puto. Sic ⁊ vos cum feceritis omnia q̄ precepta ſūt vobis dicite ſerui inutiles ſumus quod debuimus facere fecimus.

¶ Tertium punctum eſt quia eorum eſt tranſgreſſio periculoſiſſima. pſalmiſta. Maledicti qui declinant a mandatis tuis. Jlla videlicet maledictione que ponitur Matthei. xxv. Jte maledicti in ignem eternum. ⁊c. Eccleſiaſtici. xli. Ve vobis impij qui dereliquiſtis legem altiſſimi. ⁊c. Conſidera q̄ ponit nos deus inter paradiſum et infernum nec aliter poſſumus ingredi paradiſum et euadere infernum niſi per obſeruantiam mandatorum. Et quid decentius q̄ vt homo cognoſcat deum ſuperiorem ⁊ dominum ſuum ſe autem ſeruum. Et ſi ad dei

imperiū cūcta mouent̄ etiā inſenſibiles creature. q̄tomagis rōnalis hō ſui creatoris parere debet iperio. Sed heu heu q̄r in ordine creaturarū nulla ē tā ꝓtinax tam ꝑſūptuoſa tāq̄ temeraria ad ꝯtēnendū deū: q̄ igratiſſim⁹ hō. Qm̄ vt ait aug. ad heremitas. Ad nulū dei ſol a via ſua nō deuiat/non luna/nō ſtelle cāpi decorant̄ florib⁹/frōdib⁹ criſpat̄ ſilua: i nemore cytharizat auicula: iſenſibilia et irrationalia obediunt deo: ſol⁹ hō dei voluntati reſiſtit. hec ille. Exꝑgiſcimini itaq̄ o pctōres ⁊ audite dn̄m. Leui. xix. di. Ego dn̄s leges meas cuſtodite. ⁊ Jo. xiiij. ſi diligitis me mandata mea ſuate Attendite: q̄r nullus ab eoꝝ obligatione excipit̄. Sed dolendū eſt de multoꝝ ignauia ⁊ ignorantia xp̄ianoꝝ q̄ nō tm̄ dei ꝑceptra trāſgrediunt̄. verū etiā illa ſcire non curāt. O ꝟe deteſtabilis cecitas. O dānabilis negligētia. Uerificatur. ꝓpterea illō Ozee. iiij. Nō ē ꝟitas: nō eſt mia: nō eſt ſcia dei in terra. Scia dei dr̄ ſcia mādatoꝝ. Jō ſeq̄tur. Maledictū mendaciū: homicidiū furtū ⁊ adulteriū inundauerūt vȝ nō hn̄t ſciam dei.

Tertia conſideratio eſt ꝓpter ꝑceptoꝝ rōnabilitatē Sūt em̄ rōnabiliſſima. Tū q̄r irreꝑhenſibilia. Tum quia neceſſaria. Tū etiā quia leuia. ⁊ ſm̄ tria puncta.

¶ Primum punctum eſt q̄r ſunt irreprehenſibilia. nihil enim reꝑhenſibile continēt. ps. Lex dn̄i imaculata. ⁊c. Et Ro. vij. Lex q̄dē ſctā ⁊ mādatū ſctm̄ iuſtū ⁊ bonū. Oia em̄ dīna mādata ordināt ⁊ dirigūt holem ad deū vel ad ꝓximū. Jpſi aūt deo tāq̄ ꝑncipi toti⁹ ꝯmunitatis rōnabl'r dȝ hō tria

¶ Primo fidelitatē vt ſcȝ honorē ꝑncipatus ad aliū nō transferat. Scdo reuerētia vt nihil in eū luxurioſum ꝯmittat. Tertio famulatū in recognitionē bn̄ficioꝝ ab eo ꝑceptoꝝ. Primū ꝑcipit̄ ꝑmo ꝑcepto qđ eſt Nō habebis deos alienos corā me ⁊ nō. ⁊c. Scdm̄ ꝑcipitur ſcdo. qđ ē Nō aſſumes nomē dei tui i vanū. Et tertiū tertio qđ eſt Memento vt diē ſabbati ſctifices. Et hec tria dr̄ ad ꝑmā tabulā ꝑtinere. B ¶ Pōt aūt dici ſm̄ aug. q̄ ꝑmo ꝑcepto ꝑcipit̄ nobis reuereri ꝑmi ꝑncipij vnitatē. ſcdo ei⁹ ꝟitatē. tertio ei⁹ bonitatē q̄ ſanctificamur ⁊ in qua q̄ſcim⁹ ſicut in fine. C ¶ Ad primos autē bn̄ ſe debet q̄s habere ⁊ ſpecialiter ⁊ gn̄alit̄. Spāliter q̄tū ad eos quoꝝ eſt ſpālit̄ debitor vt eis debitū reddat aliqđ ꝑtinet ꝑcceptū de honoratione parentū. Generaliter aūt q̄tū ad oēs vt nulli nocumētū inferat ope vel ore vel corde. Ope quidē nec q̄tū ad perſonā ꝓpriam ꝓpter quod dicitur Non occides. Nec q̄tū ad perſonā ꝯiunctā ad ꝓpagationē ꝓlis. ꝓpt̄ qđ dr̄ Nō mechaberis. Neq̄ in rē poſſeſſam. ꝓpt̄ qđ dicit̄. Nō furtū facies. Nocumētū aūt oris ꝓhibet̄ cū dicitur. Nō falſum teſtimoniū dices cōtra ꝓximū. Nocere aūt ꝓximo in affectu ꝯtingit aut per concupiſcentiam carnis: aut ꝑ ꝯcupiſcentiā oculoꝝ. ꝯtra q̄ duo dr̄. Nō ꝯcupiſces domū ꝓximi tui: nec deſiderabis vxorē ei⁹ nec ſeruum: non ancillā: non bouem: nō aſinū: nec oia q̄ illi⁹ ſunt. Inter aūt hec oma precepta q̄dā

ſunt affirmatiua q̄ ſunt de facien-
do. ⁊ iſta obligant ſemꝑ. i. in om̄i
tpe: ſed nō ad ſemꝑ. i. nō ad om̄e
tp̄s. Alia ſunt negatiua q̄ ſunt de
nō faciendo: et illa obligāt ſp̄ ⁊ ad
ſp̄/q̄ꝛ nūq̄ȝ ſunt facienda mala. lȝ
nō ſit de neceſſitate ſalutis ſemꝑ
actu bonū facere. Apparet itaq̄ȝ
q̄m diuina p̄cepta rōnabiliſſima
ſunt nihil rephēſibile ꝯtinētia. de
ipſis aūt ad p̄ns non intendimus
ſp̄ālius tractare: q̄m de his q̄ ad
ea ſpectāt alibi iuxta materie exi
gentiam diuina ſpirante prouidē
tia dicturi ſumus.

¶ Secundū punctum in quo ap-
paret preceptorū rationabilitas:
q̄ꝛ ſunt neceſſaria p̄cipue ꝓpt̄ tria
P̄ꝛio ꝓpter eoꝝ certiorē iſtructio
nē. Secūdo pꝑ ſecuriorē directi o
nē. Tertio ꝓpter pacis conſerua
tionem. A ¶ P̄ꝛio ꝓpt̄ cer-
tiorē inſtructionē: ſcȝ de agendis
quia enim circa particulares ac-
tus humanos contingit diuerſo-
rū eſſe diuerſa iudicia: ideo vt hō
abſq̄ȝ oī dubitatiōe ſcire poſſit q̄d
ei ſit agēdū ⁊ q̄d vitādū opoꝛtuit
eū dirigi per legem diuinitus da-
tam de qua conſtat q̄ errare non
pōt. Jō dicit p̄s. Lex dn̄i imacula
ta. ⁊c. Sequitur. teſtimoniū dn̄i
fidele ſcȝ ꝓpter certitudinē veri-
tatis. B ¶ Scđo ꝓpter ſecu-
riorē directionē. ſ. in fine vltimū
ſcȝ ad beatitudinē eternā que q̄ꝛ
excedit proportionem naturalis
facultatis hoīs. ideo opȝ q̄ ad eā
dirigatur homo p legē ſupnatu-
raliter datā: ſcȝ per legē diuinā.
Aliter tamē hoc fit per legē vete
rē ⁊ aliter per legē nouaȝ. Tū q̄ꝛ
lex vetus expreſſe oꝛdinabat ad
bonū ſenſibile ⁊ terrenū in quo ta
men figurabatur regnuȝ celeſte.
Sed lex noua expreſſe oꝛdiat ad
regnū celeſte. Jdeo Augu. dicit
in. iiij. contra fauſtū. Tēpoꝛales
rerū promiſſiones in veteri teſta
mento continent̄: ſed eterne vite
promiſſio ad nouū pertinet teſta
mentū. Ūn̄ xp̄s i principio ſue p̄-
dicationis inuitauit ad regnū ce
loꝛum di. math. iiij. Penitentiam
agite appropiquabit enim regnū
celoꝛū. Tuȝ q̄ꝛ lex vetus oꝛdinat
actus exterioꝛes ſed lex noua nō
tantū exterioꝛes ſed etiā interio-
res actus oꝛdinat ſecundū illud
Math. v. Niſi abūdauerat iuſti-
cia veſtra pluſq̄ȝ ſcribaꝛū ⁊ phari
ſeoꝛū: non intrabitis in regnū ce-
loꝛū. Et ideo dicit̄ q̄ lex vetus co
ercet manum/lex noua animum.
Tū quia lex vetus inducit ad ob
ſeruantiā mandatoꝛū timoꝛe pe-
ne. Lex autēȝ noua hoc facit per
amoꝛē. Jdeo dicit Aug. cōtra ad
amantium manichei diſcipulum.
Breuis differentia legis ⁊ euan-
gelij timoꝛ ⁊ amoꝛ. Fuerūt tamē
in ſtatu legis veteris aliqui habē
tes charitatē ⁊ gratiā q̄ etiā prin
cipaliter expectabāt ꝓmiſſa ſp̄ūa
lia ⁊ eterna: ⁊ ſm̄ hoc ptinebant
ad nouū teſtamentū. Et in nouo
teſtamento ſunt aliqui carnales
nōdū attingentes ad pfectionem
noue legis: propter q̄đ opoꝛtuit
etiam in nouo teſtamento induci
ad virtutis opera timoꝛe penarū.
D ¶ Tertio ſūt neceſſaria dei
mandata propter pacis conſerua
tionem que inter homines ſerua-
ri non poſſet ſine p̄ceptoꝛū obſ̄ua
tione cū tamen tam neceſſariū ſit
bonū pacis q̄ cūcta appetūt pacē
vt dicit Aug. ¶ Tertiū pūctūm
quo apparet preceptoꝛū rationa-
bilitas. quia ſunt leuia et facilia

quia omnia de amore ⁊ dilectiõe Ro. xiij. Plenitudo legis est dilectio. Ideo di. Johẽs. j. 10. v. Hec est charitas dei vt mandata eius custodiam⁹: ⁊ mãdata ei⁹ grauia non sunt glo. hñti charitatem dei Unde p̃mittit hec ẽ charitas dei. Ponit exemplũ aug. Aui eñ sine plumis difficile est volare: hñti facile. Sic hñti ꝑuersam voluntatẽ videntur mandata difficilia: q̃ tñ hñti charitatẽ sunt facilia. Et ne habeas qđ causeris ⁊ q̃ras velamen excusationis: attende ꝙ cuilibet etiã non habẽti charitatẽ facile est eã hr̃e qꝛ de⁹ paratus est dare cuilibet se disponenti vt ptꝫ ꝑ exemplũ ꝙ narrat cesarius de quadã puella vaga seculari ⁊ luxuriosa ⁊ rapta ad iudiciũ: vidit multos ad supplicia dãnari. tũc iudicẽ suppliciter orans rñsum accepit qđ me oras? Da mihi minimũ digitum tuũ ⁊ ego dabo tibi manus meas. q. d. da mihi modicã fidẽ ꝙ te emẽdes ⁊ ego dabo tibi grãm. Sed attẽde etiam qđ ei ꝓpter suã negligentiã ꝯtigerit Cũ euigilasset visum retulit cuidam religiose matrone q̃ ait sibi. Misera emẽda vitã tuã / satis eñ ammonita es. At illa timuit: sed timor cito cessauit. Cũqꝫ rursum vicijs subijceretur ammonitioni flagella adduntur. Cũ aũt ꝑ acerrimas īfirmitates expirasset: duo canes ante domũ suã seinuicẽ momorderunt. Subuenerũtqꝫ oẽs canes ville ⁊ inter antes domũ lintheamen corporis superpositũ dentibus comminuerunt. q̃ vix tandẽ a rusticis expulsi sunt. Cadauere ꝟo sepulto canes redeũtes ad ei⁹ sepulchrũ fecerũt sicut pri⁹ Puto ꝙ eius anima modicũ pacis habuerit sicut multi qui viderũt interꝑtati sunt. Hec cesarius. Nõ sunt ergo grauia dei mãdata nisi voluptati ꝑuerse. Leuia enĩ sunt cuiꝫ hñti bonã voluntatem. Oĩa eñ sunt de dilectiõe. dilectio aũt cũ sit voluntatis actus est ipi volẽti difficilis qꝛ sicut dicit aug. Nihil est tã in potestate voluntatis q̃ ipsa voluntas. i. q̃ ipse volũtatis actus. Sunt autem tria precipue q̃ mãdata dei leuia faciunt Primũ charitatis ꝓ̃ptitudo. Scđm ẽ ꝓmissi p̃mij magnitudo Tertiũ ẽ adiutoriũ mltitudo. A

¶ Primũ est charitatis ꝓmptitudo. Charitas eñ oĩa sustinet. vt dr̄. j. Cor. xiij. Et bernard. Ubi amor non labor sed sapor. Secundũ est ꝓmissi premij magnitudo. Isay. lxiiij. Ocul⁹ non vidit deus absqꝫ te q̃ preparasti expectãtib⁹ te. ¶ Tertiũ est adiutoriũ multitudo. Adiuuat enim xp̃s q̃ secundũ apostolũ operatᷣ in nobis velle ꝑficere vt dicitᷣ philip. ij. Iuuant enim nos virtutes infuse angel⁹ noster / oratio / ecclesiastica sacramenta / ⁊ multa alia. Patet ergo q̃ diligenter sunt a nobis dei precepta obseruanda.

¶ Sequitur tractatus secundus secũde partis edificatoriũ anime qui est de directione virtuose correptionis.

Nunc ad secundã quã ꝓposuimus directionẽ accedẽdũ est q̃ est directio virtuose corretionis q̃ dirigẽdi sunt ad salutis rectitudinẽ deuiantes vt redeãt

Precedens igitur directio regulatiua eſt conſtruendi ſpūalis edificii. Hec eſt autem iam cadentis edificij reductiua. Circa aūt correctionem fraternam triplex eſt declaratio facienda.

Prima eſt de declaratiōe obligationis.

Secūda eſt de declaratione ſpecificationis.

Tertia eſt de declaratione modificationis.

¶ Et ſecundū hec ſunt tres conſiderationes.

PRima conſideratio eſt de declaratiōe obligatiōis vbi inqrendū eſt an fratꝛna correctio ſit i p̄cepto. Et videt̄ q̄ nō: qꝛ nihil impoſſibile cadit ſub p̄cepto: ſm illō Hiero. Maledict⁹ q̄ dt deū aliqd īpoſſibile p̄ceptū. Sed eccl·vij·dr. Cōſidera opa dei q̄ nemo poſſit corrigere quē ille deſpexerit. igit̄ ⁊c. Sed cōtra eſt aug. li. de v̄bis dñi. Si neglexerꝭ corrigere peioꝛ eo fact⁹ es q̄ peccauit. Sed hoc ñ eſſet niſi p negligentiā aliqd p̄ceptū omitteret. igit̄. ⁊c. Dicendū ꝭm Tho. ij. ij. q. xxxiij. q̄ correctio fraterna cadit ſub p̄cepto: ſed qꝛ eſt preceptū affirmatiuū quod vꝫ ponitur Math. xviij. ideo nō obligat niſi pro loco ⁊ tempoꝛe.

Tripliciter autem omitti poteſt correctio fraterna.

Primo modo meritoꝛie.

Scđo mō cū peccato moꝛtali.

Tertio mō cū peccato veniali.

B ¶ Primo mō qñ quis ex charitate correctionem omittit. Propterea dicit Auguſtinus libꝛ. de ciuitate dei. Propterea quiſqꝫ ob iurgandis ⁊ corripiēdis male agentib⁹ parcit. qꝛ opoꝛtunū inquiritur vel eiſdē metuit ne deteriores ex hoc efficiant̄ / vel ad bonā vitā ⁊ piam erudiendos alios impediant ⁊ pmant atqꝫ auertant a fide. Hinc etiā dt Hie. Fruſtra nititꝛ nihil aliō q̄ odium querere extreme demētie eſt. C ¶ Scđo mō omittitur fraterna correctio cū peccato moꝛtali quando ſcilicꝫ foꝛmidat̄ iudicium vulgi ⁊ carnis excruciatio vel peremptio dū tamen hoc ita dñetur i aio q̄ frater ne charitati p̄ponatur. Et hoc videtur contingere qñ aliqs pbabiliter p̄ſumit de aliquo delinquēte q̄ poſſet eū a pctō retrahere / ⁊ tñ ppter timoꝛē aut cupiditatē pretermittit. D ¶ Tertio modo hmōi omiſſio eſt pctm̄ veniale qñ timoꝛ ⁊ cupiditas tardioꝛē faciūt hoīem ad corripiendū delicta fratris / non tamen ita q̄ ſi ei conſtaret q̄ fratrem poſſet a pctō retrahere ppter timoꝛem vel cupiditatem omitteret qb⁹ in aīo ſuo p̄ponit charitatē fraternā. Et hoc mō qñqꝫ omittūt etiā viri ſcti corrigē delinquentes. Ad argumētū aūt qd prius adductū eſt, rñdet Tho. vbi. ſ. q̄ in oībus bonis agendis opatio hoīs non eſt efficax niſi aſſit auxilium diuinum / ⁊ tñ non debet facere qd i ſe eſt. Vñ aug. lib. de correctione ⁊ gratia. Neſcientes qs ptineat ad p̄deſtinatoꝝ numerū ⁊ qs nō / ſic affici debem⁹ charitatis affectu vt oēs velimus ſaluos fieri et ideo debemus fraterne correctionis officium ipendere ſub ſpe diuini auxilij. Pōt aūt ex fraterna correctiōe ſeq̄ triplex fruct⁹ deſiderabilis ppt quē ma-

xime deſiderare debemus ꝛ alios corrigere ꝛ ab aliis corrigi.
Primus eſt damnationis euaſio.
Secundus eſt tentatiõis fugatio
Tertius eſt purgatiõis augmentatio. Et ſcḋm hoc ſunt tria puncta
¶ Primum punctū eſt de primo fructu qui fructus eſt damnationis euaſio. Nã di. dñs Mat. xviii Si te audiret frater tuus lucrat⁹ es aiam fratris tui. Si vero te nõ audierit ſaltẽ lucrat⁹ es alaꝫ tuã vnde eze. iii. Tu vero aiaꝫ tuã liberaſti ſcꝫ poſtq̃ dixiſti impio impietatem ſuam ꝛ noluit cauere.
¶ Refert guillerm⁹ Lugduñ. ꝙ in monaſterio nigri ordinis puer quidam nobilis traditus eſt a parentibus regularibus diſciplinis educandus. Et quia puer decor⁹ erat ſeniores ꝛ maxie qui officiis ꝑerant puero vltra q̃ neceſſe erat hẽnas relaxabant. Prior autẽ q̄ conuentũ ſub abbate regebat diſcretiori regimine vt etati eius ꝓdeſſe putabat aggreſſ⁹ eſt aliqñ inſolentem puerum verbis/interdũ verberibus: vt ab illicitis refrenaret. Qui puer ad informationem boni quaſi mollis cera correptionem accipiens in adoleſcentem ſãctum ꝛ perfectum creauit. Et circa viginti annos etate finita mortuus priori apparuit di. Tue correctioni gratias ago prior qui mecum ꝓuidentiam hanc egiſti ne inſolentia puerili paulatim defluerem ꝛ tãdem perireꝫ in damnationem. hec (vt dicit) anima beata tãto reſplenduit fulgore vt vix in loco angul⁹ remaneret qui ab illo lumine expers foret.
¶ Secundum punctum eſt de ſecundo fructu qui fructus eſt tẽtationis fugatio fugit eñ diabol⁹ ꝑ correctionem hoc mõ ſicut lupus dum exclamat. Quod ꝓ dicit ber. Secur⁹ accidit tentator vbi nullus timetur reprehenſor. hec ille Sed heu heu multi ſunt qui nolũt repħendi: ſed libere diabolo ſeruire ꝛ pleruq̈ eos odiũt q̄ eos corripiunt. Gal. iiii. Inimicus factus ſum vobis verum vobis dicens. ꝛ Prouer. xv. Nõ amat peſtilẽs eũ qui ſe corripit. Bern. Mirabilis inſania/iraſcimur ſananti ꝛ non iraſcimur vulnerãti. hec ille. Tales ſe icorrigibiles oſtendũt quod periculoſum eſt ſignum vcꝫ q̇ᷓ a deo deſpecti ſunt iuxta illud q̇ᷓ. ſ. allegatũ eſt. Cõſidera opera dei ꝙ nemo poſſit corrigere quẽ ille deſpexerit. quod ꝓfecto ſepius in clericis q̃ i laicis contingit. Vñ chriſ. ſup Math. Clerici ſi maleſecerit inemendabiles ſunt. laici vero delinquentes facile emendant. hec ille. O q̃ inſenſati ſunt qui correctionem contemnũt ꝛ qui corripiẽtem odiunt magis eligentes i via ꝑditionis relīq̃ ad ſalutis rectitudinem reparari. Tales quippe vnde debuerant ſpũaliter impinguari inde ſeipſos lapidãt ꝛ cruciant. Eccle. xxii. De ſtercorib⁹ boũ lapidatus eſt piger. Ber. i ſermo. aploꝝ petri ꝛ pauli. Nõ ignoro fimum eſſe verbum icrepatorum vbuꝫ improperũ ꝛ quod ſi nõ excuſet neceſſitas ipm quoq̈ minus deceat ꝓferentem Sed quid agimus ꝙ hoc fimo ſi aliquos ipinguari: ſed alios plane lapidari et indurari videmus. hinc năq̈ ſcriptum eſt / de ſtercoribus boũ lapidatus eſt piger. An non ipinguat q̄ icrepat⁹ benigne accipit ꝛ libenter emẽdare conatur. hec ille.
¶ Tertium punctum eſt de

tertio fructu qui fruct⁹ eſt puritatis augmētatio. vas eni aureu vl argēteu q̄to plus confricat̃: tāto mag purificat̃. ita boni viri ⁊ religioſi. Jō ſicut dr eccl'a. Uir prudēs ⁊ diſcipliat⁹ nō murmurabit correct⁹. Exēplū de Aug. q̄ dicit. Ego ſenex et ep̄s parat⁹ ſum ab omnib⁹ corigi ⁊ emēdari ⁊ illum amicū meū exiſtimo cuius lingue bn̄ficio añ diem extremum iudicij anime mee maculas tergo. hec ille. Licet autem vir religioſus correctus interdum moleſte ferat in principio ad cor tamen reuertens amicum eum intelligit q̄ correxit prouer. xxviij. Qui corripit hoiez inueniet gratiam poſtea apud illū magis q̄ ille qui p lingue blandimenta decipit. O q̄ miſer qui corrigi non vult q̄ magno periculo ſe exponit qui non ſtudet a peccatorum rubigie purgari anteq̄ veniat ad iudicium dei. Sed profecto ſapiens ille qui corripi deſiderat ⁊ correptionez libenter audit prouer. xv. Anima que audit increpationes vite i medio ſapientium comorabitur q̄ abijcit diſciplinam deſpicit aiam ſuaz. Qui autez acquieſcit increpationib⁹ poſſeſſor eſt cordis timor dn̄i diſciplina ſapiētie ⁊ gloriaz p̄cepit humilitas Propterea p̄dicta btis aug. quelibet hortatur ad correctionē fraternam. omel. xxiij. ſup Jo. ſic di. Quis comeditur zelo domus dei niſi qui oia q̄ibi videt pruerſa ſatagit corrigere ⁊ cupit emendare ſi emēdare nō pōt tolerat ⁊ gemit.

A ¶ Iterum Si zelus dom⁹ dei comedit ⁊ vides alios talia q̄ non licet pp̄etrare velle prohibe quos potes tene quos potes/ fre quos vales quibus non potes blandire nolit tamen quieſcere fac quod potes veniat in mentē ſeruus ille qui abſcōdit talētū ⁊ noluit ſuperogare nunqd accuſatus fuit q̄ pdidit ⁊ nō potius: q̄ ſine lucro ſeruauit. ſic ergo fratres mei nō qeſcatis. Nolite qeſcere lucrari xp̄o q̄ lucrati eſtis a xp̄o. Hec ille. B

¶ Eſt aūt aduertendū q̄ zelus de quo loquitur Aug. dr ad ſilitudinem zeli. i. amoris itenſi q̄ eſt iter viruz ⁊ vxorē. quo zelo viri ſancti dn̄r zelare p honore diuino ⁊ aiarum ſalute. Uñ talis zel⁹ dr vehemens motus animi quo quis ſalutem aiarum feruenter deſiderat ⁊ pcurat ⁊ cōtra pctōres mouet̃ p eo q̄ cōtra aias ſuas ⁊ honorē dei faciunt vel alioꝝ ſalute ipediunt. ⁊ iſto zelo xp̄s eiecit de templo vēdētes ⁊ emētes. Ex zelo itaq̄ corripi debent pctōres quaſi flagello de funiculis. i. leuiori pena ſi ſpatur eoruz correctio. Si aūt nō poſſit corrigere q̄ forte penitentes ſunt vel multitudo eſt in crimine/ vel non ſperatur eorum correctio non reſtat niſi dolere ⁊ lugere Jō dicebat p̄s. Tabeſcere me fecit zelus meus. Sed cauēduz eſt ne zelos ſancto amaritudo iracundie vl' odij miſceatur. i. homo puniat vl' corripiat ex furore iracūdie nō amore iuſticie. Ideo ia. iij. Si zelum amarum habetis ⁊ contentiones ſūt i cordib⁹ vr̄is nolite gliari.

Secunda cōſideratio i q̄ videnda ē declaratio ſpecificatiōis. Nā lz ſa fna correctio p̄cipiat̃ cuilibz p loco ⁊ tp̄e. iuxta illō eccl'a. xvij Mandauit deus vnicuiq̄ de primo ſuo. Et ibidē. xix. Corripe p

ximū. Tñ non oēs eq̄liter ad eam obligant̄. Jō vidēda eſt ſpecifica= tio huius obligationis. A

¶ Notādū3 ergo ſm tho. ij. ij. q. xxiij. q᷒ duplex eſt correctio. Una que eſt actus charitatis q̄ ſpūalit̄ tēdit ad emēdationē fratris deli= quētis p ſimplice3 ammonitione3 ⁊ talis pertinet ad quēlibet habē tem charitatē. In illa tñ grauior eſt cauſa p̄latoꝝ vt dicit. Aug. i. de ci. dei. Alia eſt q̄ eſt act᷒ iuſticie per quam intendit̄ bonū cōmune qđ non ſolū ꝓcurat̄ p ammonitio nem fr̄is: ſed etiā interdū p puni= tionem: vt alij timētes a pctō deſi ſtant. Et talis ꝑtinet ſolū ad p̄la= tos ⁊ alios p̄ſidentes q̄ hn̄t ſubdi tos quos pn̄t nō ſolū āmonere: ſ3 etiā cogere puniēdo. hec tho. Uñ etiam ſm eūdem tho. hmōi corre ctio nō eſt dimittenda ꝓpter tur= bationē ei᷒ q̄ corripit̄: q2 etiam ſi incorrigibilis ſit p hoc ꝓuidetur bono cōmuni. Uñ iudex nō preter mittit ferre ſnīam damnatiōis in peccantē ꝓpter turbationem ei᷒. Correctio ꝟo q̄ fit per ſimplicem monitionem eſſet p̄termittenda: q2 ea q̄ ſunt ad finē debent regula ri ſm q᷒ exigit ipſa rō finis. Ex di ctis ergo pt3 q᷒ correctio vt ē act᷒ iuſticie ſolum pertinet ad ſuperio res reſpectu inferiorum ſiue ad p̄ ſidentes. Eſt autem huiuſmodi p̄ ſidentia triplex. Prima eſt preſi= dentia cure rei familiaris. Scđa eſt preſidentia cure rei ſpūalis. Tertia ē p̄ſidentia cure rei tpalis Et quicunq3 p̄eſt aliquo iſtoꝝ mo dorum tenetur ad efficacem deli quentium correctionem que facto perficitur cum verbum nō ſufficit Et ſm hoc ſunt tria pūcta.

¶ Primum punctum eſt de preſi= dētia cure rei familiaris. Sicut p̄ ſidet pater familias in domo qui ſi negligens fuerit corripiendo fa miliam ſuam ſue cure commiſſa3 particeps erit ne q̄tic. Unde hely qui verbo q̄dem corripit filios ſu os ſed nō facto terribilem pena3 cum eis accipit. vt pt3 .i. re. ij. et iiij. vide ibi. Sicut eñ dicitur ec= cleſia. xv. Nō cōcupiſcit deus mł titudine3 filioꝝ infideliū et inuti liū/melior eſt vn᷒ timens deu3 q̄3 mille impij. Et vtile eſt mori ſine filijs q̄3 relinquere filios impios. hinc etia3 dr̄ ꝓuerb. xiij. Qui par cit virge odit filium ſuū: qui aute3 diligit filiū ſuum inſtanter erudit eū. Et eccleſiaſtici. xxx. Qui dili= git filiū aſſiduat illi flagella vt le= tetur in nouiſſimo ſuo. Et ſequitur ſapiēt3 cōſiliū. Nō des illi poteſta tem in iuuētute ⁊ ne deſpicias co gitatus illis. Curua ceruicem ei᷒ in iuuentute et tonde latera eius dum infans eſt ne forte induret ⁊ nō credat tibi ⁊ erit tibi dolor ani= me. hec ibi.

¶ Secūdū punctū eſt de preſiden tia cure rei ſpiritualis. Sic preſi= dent ſupiores eccleſiaſtici ꝓ qb᷒ dicit̄ diſ. lxxxiij. ca. Error. Error cui non reſiſtitur approbatur et ꝟitas cū minime defenſatur opp= mit̄ negligere quippe cū poſſis ꝑ= turbare ꝑuerſos: nihil aliud eſt q̄3 fouere. Et. c. Si qs tp̄s. Precipi= tur ſuperior eccleſiaſticus ab offi= cio ſuſpendi q̄ conniucitur alioꝝ fornicationē non ipugnare. Et. c. Nemo ſubdit̄ q᷒ ep̄s q̄ taliū crimi na nō corrigt. magis dicēdus ē ca nis ipudic᷒ q̄3 ep̄s. Rō hui᷒ eſt q2 ſm Ambroſiū ſup ep̄lam primam ad coꝛ. tractantē illud. Neſcit3 q᷒ modicū fermētū totā maſſam cor

rumpit. Pctm̄ vnius qđ cognitum
nō arguit mltos ɔtaminat: immo
oēs q̄ norūt ꝛ non euitāt aut cum
pñt arguere diſſimulāt nō em̄ ſi=
bi videt peccare qui a nullo corri
pitur vel vitatur. C
¶ Tertium punctum eſt de preſi
dentia cure rei ſecularis. Sic pre
ſidēt pncipes ꝛ iudices ſeculares
ꝑ q̄bus dr. xxiij. q. iij. c. Nō infe=
rēda ſed depellenda iniuria lex ꝟ
tutis eſt. qui em̄ non repellit a ſo=
cio iniuriam ſi poteſt: tam ipſe ē in
vicio q̄ ille q̄ facit. Et inducit ibi=
dem moyſem interficientem egy
ptū ꝓpter iniuriam quam tulerat
hebreo. Dicit autem glo. ſi poteſt.
i. ſi in poteſtate conſtitutus ē ali=
as non tenetur .ſ. q̄tum ad reſti=
tutionem: vt pz. xxiiij. q. iij. ca.
Forte in fi. Tamen grauiter pec
cat nec excuſandꝰ eſt a mortali nō
diligens ꝓximum ſicut ſeipm. de
ſingulis ſupradictis preſidentibꝰ
dr ſap. vi. Horrende ꝛ cito appa=
rebit quoniam duriſſimum iudiciū
fiet his q̄ preſunt. Et grego. in re
giſtro. Cum in ſubdito peccatum
nō corrigit: in eos q̄ pſunt ſnia re
torquet. Et iterū grego. Tot. per
ſonas occidimus quot ad mortem
ire q̄tidie tepidi ꝛ tacentes vide=
mꝰ. Unde ſen. etiam dicit. Amici
vicia ſi feras: facis tua. Bis pec=
cas cū peccati obſequium accom
modas. Qui aūt corrigere dz ꝛ nō
corrigit videt obſequium accom=
modare peccanti. Aduertant oēs
in poteſtate conſtituti quam reſti
tutionem facient de pctis ex defe
ctu correctionis ꝓuenientibꝰ. Au
diant iudices tam laici q̄ eccleſia
ſtici nullam punitionem de pecca
tis notoriis faciētes de oppreſſio
ne pauperum p clientes et officia
rios de blaſphemiis ꝛ huiuſmodi
Audiāt patres ꝛ matres filios et
ſeruos non corrigentes ꝛc.

Tertia cōſi=
deratio ī qua viden
da ē declaratio mo=
dificationis ſcꝫ quō
fieri dbeat correctio
Dz aūt fieri correctio cū triplici p
cipua modificatiōe. neqꝫ ſicut ſuf
ficiat facere qđ bonū ē: ſꝫ opꝫ q̄ be
ne fiat iuxta illud Deut. xvj. Qđ
iuſtū ē iuſte exequeris.
Pria eſt modificatio ɔſideratiōis
Scda eſt modificatio corrn̄ſionis
Tertia eſt modificatio intētiōis.
Et ſm hoc ſunt tria puncta.
¶ Primum punctum eſt de modi
ficatione ɔſiderationis. Ille enim
q̄ vult aliū corrigere debet obſer=
uare q̄nqꝫ conſiderationes quarū
tres ponit Aug. ſuper Math. vij.
Ipocrita excipe pmo trabē ꝛc. Re
liquas duas ponit grego. i mor.
A ¶ Prima eſt q̄ dz conſide
rare ſeipm ſi eſt ſimilis ei vl' ma
iori pctō. ꝛ tunc ſi pctm̄ eſt notoriū
non debet eum corrigere: ſed ſe ipm
dz prius emendare: ꝛ tunc aliū ad
penitentiam cōmonere. alias poſ
ſet ſibi dici illud. ro. ij. Qui alium
doces teipſum non doces. Et ite=
rum. In quo alium iudicas teipm
condemnas. i. ɔdemnabilem oſten
dis. Eadem em̄ agiſque iudicas
Aug. Iudex in nullo corꝫ ſit iudi
candus qui in alio iudicare ē pa=
ratus. Et Iſid. i. de ſū. bo. Nō dz
aliorum vicia corrigere qui eſt vi
ciis ſubiectus Dicit tn̄ tho. vbi ſu
pra q̄ pctōr ſi cū humilitate corri
piat dliquētē nō peccat nouo pec
cato: licet p hoc ꝓ pctō ſuo perce
pto condēnabilem ſe oſtendat.
B ¶ Secunda eſt q̄ ſi non eſt

ei ſimilis / tũc dz deſiderare ſi ali quãdo fuit ei ſimilis / ⁊ tunc ſicut nolebat deſpici: ſed ꝯpaſſionẽ ſibi impẽdi: ſic nec ipẽ dz fratrẽ deſpicere: ſed ꝯpaſſionẽ ⁊ miam ei exhibere. Eccl'ia. viij. Ne deſpicias hoiem aduertentẽ ſe a pctõ et vt non impꝛoperes ei memẽto ꝙ ſumus omnes in coꝛruptione. C ¶ Tertia eſt. Si non es ei ſimilis nec aliquando fuiſti / tunc debes tertio conſiderare ꝙ potes ei fieri ſimilis in futuro / ⁊ ratiõe talis dubij debes nõ ſuperbire: ſꝫ delinquẽtib⁹ ꝯdeſcẽdere. j. coꝝ. x. Qui ſe exiſtimat ſtare videat ne cadat Aug. Nemo eſt qui ſecurus eſſe poſſit in hac vita que tota tẽtatio noiatur. D ¶ Quarta eſt. Si non es ei ſimilis nec aliqñ fuiſti et de dei bonitate confidis ꝙ nunꝗ̃ eris ei ſimilis / tunc debes quarto cõſiderare ſi ille q̃ ſic eſt reph̃enſibilis ſit ne ⁊ in aliquo cõmẽdabilis / ⁊ tunc rõne huius debes eum ſuppoꝛtare in h:s q̃ min⁹ hꝫ. Uñ apo. ij. volens angel⁹ reph̃endere epm̃ epheſioꝝ: pꝛio põit quoddã viciũ eius di. Aduerſuꝫ te habeo pauca ꝙ charitatẽ ꝑmã reliqſti: ſed ſtatim ponit quoddã ei⁹ bonũ di. Sed hec habes ꝙ odiſti facta nicolaitaꝝ q̃ ⁊ ego odi. Similr̃ volens reph̃ẽdere epm̃ ſardis ponit pꝛio defectũ ſuũ dicẽs. Nõ inuenio opa tua plena corã dõ meo Deide ponit ſtatim ꝑfectum ſuũ di. Sed habes pauca nomina in ſardis q̃ nõ coinq̃nauerunt veſtimẽta ſua. E ¶ Quinta eſt. Dato ꝙ aliqs videat̃ oĩo mal⁹ nec habeat aliqđ bonũ ꝑꝑ qđ ſit tolerãd⁹: tunc debes q̃nto cogitare ꝙ ille q̃ ſic videt̃ cẽ mal⁹ foꝛte in cõſpectu dei eſt tibi merito ꝑ̃ferẽd⁹ ſtephano et ſancto paulo.

¶ Secundũ punctũ eſt de modificatione coꝛrectionis qꝛ vꝫ mod⁹ coꝛrigendi debet coꝛreſpondere modo delicti: quia ſicut dicit tho. ij. ij. q. xxxiij. peccata publica ſũt publice arguenda. ſcđm illud ad thimo. v. peccãtẽ coꝛam omnib⁹ argue vt ceteri timoꝛem habeãt. quod intelligit̃ de peccatis publicis. vt aug. dicit lib. de verbis dñi Tũc eñ adhibendũ eſt remediuꝫ nõ ſolũ ei q̃ peccauit vt melioꝛ fiat: ſed alijs in quoꝝ noticiam deuenit non ſcãdalizetur. Iſido. li. de ſum. bo. Manifeſta pctã nõ ſũt occulta coꝛrectione purganda. Palã eñ ſunt arguẽdi q̃ palã nocent: vt dũ aperta obiurgatiõe ſanent̃: hi qui eos imitãdo deliquerãt coꝛrigant̃. Dũ eñ vn⁹ coꝛripitur plurimi emendant̃ hec ille. Si ꝟo ſint pctã occulta ſic videt̃ habere locũ qđ dñs dicit mat. xviij. Si peccauerit in te frater tu⁹ ⁊c. Qñ eñ te offendit publice coꝛam alijs iaꝫ nõ ſolũ in te peccauit ſꝫ ⁊ in alios quos turbat. A Uñ etiaꝫ ſi talia ſint pctã occulta que ſint in nocumẽtũ alioꝝ vel coꝛpoꝛale vel ſpirituale. puta ſi qs occulte tractet qũo ciuitas tradat̃ hoſtib⁹ vel ſi hereticus pꝛiuatim homines a fide auertat. tunc qꝛ ille ſic occulte peccans non ſolum in te peccat ſed etiã in alios. opꝫ ſtatiꝫ ad denũciatiõeꝫ ꝓcedere vt hmõi nocumẽtũ ipediat̃ niſi foꝛte aliqs firmiter exiſtimaret ꝙ ſtatim per ſecretam monitioneꝫ poſſet eius malam voluntatẽ impedire. Illa aũt pctã q̃ ſolũ ſunt in maluꝫ peccantis et cui in quẽ peccatur ſunt pꝛio ſecrete coꝛripiẽda. Tunc eñ ad hoc ſolũ tẽdẽdũ ẽ vt frĩ peccan

ti ſubueniat. Jō in talib⁹ habet locum qđ dicit dñs math. Si peccauerit in te frater tu⁹ ⁊c. qđ exponēs aug. lib. de verbis domini di. Corripe inter te ⁊ ipſum ſolū: ſtudens correctioni parcēs pudori. forte eñ pre verecūdia inciperet defendere pctm̄ ſuū ⁊ quē vis facere meliorem facis peiorem. B Sed qđ ſi plat⁹ pcipiat religioſo vt ſi quid ſcit corrigēdū dicat ei. Rñſio. plato nō ē obediēdū contra pceptū diuinū ſʒ illud act. iiij. Obedire magis opʒ deo q̄ hoīb⁹ Et iō qñ plat⁹ hoc pcipit itelligendū eſt ſane ſcʒ ſaluo ordine correctionis fraterne ſiue pceptū fiat cōmuniter ad oēs ſiue ad aliquē ſpecialem hec tho.

¶ Tertium punctum eſt de modificatione intentiōis. Jn correctione eñ debet eē intētio recta ſcʒ ad dei gloriam ⁊ pximi ſalutem. Aug. ſup epi. ad gal. Nichil ita pbat ſpūalē virū ſicut alieni peccati tractatio cū liberationē ei⁹ poti⁹ q̄ iſultationē: poti⁹ q̄ auxilia poti⁹ q̄ cōuicia meditet. A Tñ vt dicit tho. ij. ij. q. lxxij. Sicut licitū ē aliqñ aliquē vberare vel in reb⁹ dānificare cā diſcipline: ſic ⁊ ei vbū cōuicioſuʒ dicere. Et hoc modo lu. vl. vocauit dñs diſcipulos ſuos ſtultos dicēs O ſtulti ⁊ tardi corde ⁊c. Et apl's galathas vocat iſenſatos dicēs. O iſenſati galathe. ⁊c. Tñ vt dicit aug. Ex magna neceſſitate obiurgatiōes ſūt adhibende ⁊ non leuiter pferende. B Et ſi qñq3 cōtigat iferiorez corrigere ſupiorē nūq̄ eſt obiurgatio facienda. q2 nec ibi eſt correctio vt ē act⁹ iuſticie ſcʒ tñ vt eſt act⁹ charitatis q̄ debet eſſe moderatus debitis circūſtantijs. Jō talis correctio nullo mō debet eſſe cū pteruia: ſed cū manſuetudine et reuerentia. Uñ. j. thīm. iiij. Seniorē ne icrepaueris ſed obſecra vt patrē. Jō dionyſius redarguit demophilū monachū q2 ſacerdotē irreuerenter correxerat eū percutiēs ⁊ de eccl'ia eijciens. Ex dictis igitur ptʒ q̄ correctio fraterna dulcit et benigne eſt facienda ⁊ tūc magis pdeſſe pt. ps. Qm̄ ſuꝑuenit māſuetudo ⁊ corripiemur C ¶ Legit in vita patrū. Quodā tpe cū abbas machari⁹ ad mōtē nitrie aſcēderet diſcipl'o ſuo vt parū pcederet iperauit. qui cū añ illū piret obuiauit cuidā ſacerdoti ydoloꝝ curſu concito venienti ⁊ lignum grande portāti. Cui exclamans ait. Quo curris demon. At ille iratus tantis plagis eum affecit vt eum pene exanimem relinqueret. Et relicto eo ſacerdos ille iterum currens obuiauit beato machario: qui ait ad eum. Salueris laborator ſalueris. Et ille admiratus rñdit. Quid i me bōi cōſpexiſti vt ita me ſalutes? Cui ſenex ait. Ego te vidi laborantē et currentem ignoranter. Cui ſacerdos dixit. Et ego ſalutatione tua compunctus magni dei te ſeruum eſſe cognoui. Nam alter neſcio quis mirabilis monach⁹ michi occurrens iniurias mihi intulit: ſed ego illi pro verbis plagas impoſui. Tunc tenens pedes machari j proclamabat dicens. Niſi me monachum feceris non deſiſtam. Pergenteſq3 pariter venerūt ad locum in quo ceſus frater iacebat. quem ambo tollētes quī gradi non poterat: manibus in eccleſiam pertulerunt. Cum autem ceteri fratres vidiſſent ſacer

doīe illū beatū macharıū cōmuni
cantē ſtupefacti monachū eū cū
admiratiōe faciūt ac multi ꝑpter
illū ex paganis facti ſūt chriſtiani
Dicebat autem abbas machari⁹
ꝙ ſermo ſuperbus et malus etiā
bonos viros conuertit ad malum
ſermo vero humilis ⁊ bonus etiā
bonos mutat in melius. Prouer.
xv. Sermo durus ſuſcitat furorē
lingua ſapientum ornat ſcientiā
os fatuorum ebulit ſapientiam.
Ideo etiam bene dicit. Ber. de ze
lo platorum in quadam epiſtola.
Prelati magis prodeſſe ſtudeant
ꝙ preeſſe. habeat charitas zelū
ſed adhibeat pro tempore modū
ſeueritas. Cenſura nūꝙ remiſſa.
intermiſſa tamen plerūꝙ pl⁹ pro
ficit. Uigor iuſticie ſemper feruı=
d⁹ ſed nūꝙ preceps. Sicut nō om
ne quod licet licet: ſic non omne
quod licet ſtatim appetit. Idem
ſuper cā. ſer. xxv. Sciūt boni fide
lesꝙ prepoſiti languentiū ſibi cre
ditā curā animarū non pompam
Parātꝙ confeſtim (cū tēp⁹ adeſt)
non vindictam ſed medicinam.
¶ hec itaꝙ de directiōe correcti
ua ad preſens dicta ſufficiant.

¶ Tractatus terti⁹ edificatorij
anime que eſt de tertia directiōe
videlicet religioſe conuerſatiōis
Et diuidit in tres cōſideratiōes.

Icta ſiq=
uē de duobus pri=
mis directiuis ſpū
alis edificij: reſtat
vt de tertio pauca
tractemus quodē
religioſe cōuerſatiōis diſciplina
nō ſolū i eis q̄ neceſſitati ſūt. ſʒ i
his q̄ ad pfectiōis ſpūalis culmē
attinēt dirigens. Religio quippe
ſicut dicit tho. ij. ij. q. lxxx. eſt vir
tus per quā aliquis ad dei ſerui
tiū ⁊ cītū aliqd exhibet. A Et qꝛ
id qd cōiter nīt; ꝯuenit āthono=
matice attribuit ei cui ꝑ excellē
tiā ꝯuenit ſicut nomē fortitudis
vēdicat ſibi illa vt⁹ q̄ circa diffici
lliſſima animi firmitatē ſeruat. I
deo ⁊ āthonomatice religioſi di=
cunt illi q̄ ſe totaliter mancipant
diuino ſeruitio quaſi olocauſtū
deo offerentes. Dicit autem iſid.
lib. ethimologiorum. Religioſus
(vt ait Cicero) a religiōe appella
tur qui retractat et tanꝙ recle=
git ſiue relegit ea que ad dei cul
tum pertinēt. B ¶ Poteſt er
go intelligi religio dicta a relegē
do ea que ſūt diuini cultus: quia
huiuſmodi ſunt in corde frequen
ter reuoluenda. ſm illud prouer
iij. In omnibus vijs tuis cogita
illum. Uel intelligi poteſt dicta a
reeligendo: quia deum reeligere
debemus quē amiſeramus negli
gentes. Sicut dicit Auguſt. x. de
ciuitate dei. Uel poteſt intelligi
religio a religando dicta. Unde
aug. lib. de vera religione. Redi
get nos religio oipotenti deo. C
Et quia in hoc conſiſtit hominis
perfectio ꝙ deo totaliter inhere=
at. Ideo religio nominat perfe=
ctionis ſtatum ex intentiōe finis
Non enim oportet ꝙ quicūꝙ eſt
in religione ſit iam perfect⁹. ſed
ꝙ ad perfectionē tendat. hec ex
thoma in diuerſis locis. Nūc ita
ꝙ circa religionis ſtatum tria ſe
offerunt cum dei auxilio pertra=
ctanda. Et iuxta illa ſunt tres cō
ſiderationes. Primū eſt religioſi
ſtatus commendatio. Secundū
eſt copioſi ꝑfect⁹ ordinatio. Ter
tiū eſt pernicioſi defect⁹ excluſio.

Prima cõſideratio gñalis eſt ꝺ religioſi ſtatꝰ ꝯmẽdatione. Optimꝰ quippe ẽ religioſoꝝ ſtatꝰ int oẽs ſtatꝰ viatoꝝ. Uñ de religioſis deuotꝭ ſimꝉ viuẽtibꝰ põt dici illꝺ pſal. Ecce ꝙ bonũ ⁊ ꝙ iocũdũ habitare fr̃es i vnũ. Eſt igꝛ bonũ valꝺ vtile/valꝺ delectabile Juxta illa ꝯſideratio iſta gñalꝭ diuidiẗ i plures ꝯſideratiões ſpeciales.

Prima cõſideratio ſpãlis ẽ de vtilitate r̃ligioſi ſtatꝰ ⁊ quõ ſit vtilẽ. qꝛ vꝫ q̃tũ ẽ ꝺ ſe valꝺ meritoꝛiꝰ ad ſalutẽ ⁊ ſatiſfactoꝛiꝰ pro pctis ꝯmiſſis ⁊ diuine grẽ ĩpetratoꝛiꝰ. Nã ipa religio ẽ qꝺdã olocauſtũ quo qs totũ qꝺ hꝫ ſimꝉ offert deo. vt di. gre. ſup eze. Eſt ꝰ religioſi ſtatus veraciter obſeruati triplex precipua vtilitas.

Prima eſt vtilitas purgatoꝛia ratione affectiue oblationis.

Secũda eſt vtilitas meritoꝛia ratione votiue obligationis.

Tertia eſt vtilitas iperatoꝛia ratione charitatiue vnionis.

Et ſecũdũ hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum eſt ꝙ religioſa obſeruatio eſt purgatoꝛia ratiõe affectiue oblatiõis: qꝛ vcꝫ ſe totũ offert in diuinũ obſequiũ renũciãs olbꝰ q̃ ſibi poſſẽt eẽ occaſio iniq̃tatis mũdo .i. carni: ⁊ ꝓpe volũtati totũ offerens deo. Eſt ꝰ purgatiuus religiõis ſtatꝰ triplr. Primo qꝛ ꝑ eiꝰ igreſſũ purgaẗ hõ ꝑfectiꝰ. Secꝺo qꝛ ibi viuit hõ puriꝰ Tertio qꝛ ſi cadit reſurgit velociꝰ.

A ¶ Primo igiẗ ꝑ religiõis igreſſum purgaẗ hõ pfectiꝰ ⁊ plenꝰ ꝙ ſi maneret i ſcl'o. Uñ ſm Tho. ii. ii. q. vi. Rõnabiliter dici põt ꝙ ꝑ igreſſum religionis ꝯſequiẗ aliqs plenã oim pctoꝝ remiſſionẽ: ſicut ꝑ aſſumptionẽ crucis ꝑ quã aliqs paratꝰ eſt martyriũ ſuſtinere pro fide. nã hoc eſt olocauſtum maximum qꝺ excedit oẽ genꝰ ſatiſfactiõis. vt habeẗ in decre. xvi. q. i. Admonere. Nã religioſus quicquid habet totũ ſimul deo offert. Unde in. vi. pa. legiẗ ꝙ eãdẽ gratiã ꝯſequũtur ingredientes religionẽ ⁊ ꝓfitẽtes: quam ꝯſequunẗ baptizati. dato aũt vt etiam dt ipſe. tho. ꝙ ꝑ ingreſſum religionis non abſolueret ab oi reatu pene. nichilominꝰ tñ religionis ingreſſus vtilioꝛ eſt ꝙ peregrinatio terre ſctẽ ad pꝛomotionẽ in bonũ ꝙ prepõderat abſolutioni a pena.

B ¶ Secꝺo eſt religionis ſtatus purgatiuꝰ: qꝛ ibi hõ viuit purius vt dt Ber. Sicut enim dr̃. i. io. ii. Omne qꝺ eſt in mũdo/aut ꝯcupiſcentia carnis eſt/aut ꝯcupiſcẽtia oculoꝛum aut ſuperbia vite in q̃bus tota iniquitas mundi ꝯſiſtit Cõtra hãc aũt triplicẽ malicie radicẽ/triplex eſt in religione munimẽ: ſcꝫ caſtitas/paupertas/⁊ obedientia. Per caſtitatem caro ſubicitur rationi. Gala. v. Fructus ſpũs caſtitas. Caſtitas ergo carnẽ a coꝛruptiõe ⁊ fetiditate cõſeruat ⁊ facit coꝛ templũ ſancti ſpũs Sap. iiii. O ꝙ pulchꝛa ẽ caſta generatio cum claritate .i. bona operatiõe. C ¶ Per paupertatẽ totꝰ mũdꝰ ꝯtẽniẗ ⁊ nobis ẽt ſubĩcitur. Deut. xi. Ois locꝰ quẽ calcauerit pes veſter (deſpiciẽdo) veſter erit

Paupertas ergo ſperat ab omnibus terrenis pro quibus acquirendis ⁊ cõſeruãdis infinita male fiunt/ ⁊ ad ſimplicitatẽ columbinã ⁊ prudentiã ſerpẽtinã ducit Mat. x. Eſtote prudẽtes ſicut ſerpẽtes ⁊ ſimplices ſicut colũbe. ij Cori. viij. Altiſſima pauptas eorũ abũdat i diuitias: ſcʒ ſpũales. vidlicet virtutũ ⁊ illuminationũ. ecce prudentiam ſerpentinã. ſimplicitatis eorum. ecce ſimplicitatem columbinã. D ¶ Per obedientiam autem anima ſubijcitur deo vt dicere poſſit cũ pſal. Paratum cor meum deus paratuʒ cor meum. Per obedientiaʒ ergo extirpatur proprius amor qui ẽ radix omnium malorum. i. thim̃. vl Radix oim malorũ cupiditas. id eſt amor proprius ſcðʒ aug Ideo naamã ſyrus. i. ſubditus obediẽs verbo viri dei. i. prelati q̃uis irrationale videretur: mũdatus ⁊ purificatꝰ eſt a lepra vt habetur. iiij re. v. id ẽ a ꝓprio ſenſu ⁊ voluntate ſcðm Ber. Unde ipſe di. in ſer. de lepra naamã In corde duplex lepra eſt: propria voluntas/ ⁊ proprium conſilium. Lepra vero ꝓprij cõſilij eo pernicioſior eſt quo magis occulta: ⁊ quãto plus abũdat: tanto ſibi quiſq ſanior eſſe videtur. hoc illorum eſt qui zelum dei habent ſed non ſecundum ſcientiam dei ſequentes errorem ſuum ⁊ obſtinati in eo ita vt nullis velint cõſilijs acqeſcere. Hi ſunt vnitatis diuiſores: inimici pacis ignorantes dei iuſticiam ⁊ ſuã volentes conſtituere. Et que maior ſupbia q̃ vt vnus homo toti cõgregationi iudicium ſuum preferat tanq̃ ipſe ſolus habeat ſpiritũ dei. Idolatrie ſcelꝰ ẽ non acqeſcere ⁊ q̃ſi pctm̃ ariolãdi eſt repugnare. Cãt nũc q̃ ſe faciũt religioſiores alijs q nõ ſunt ſicut ceteri hoĩm ecce arioli ⁊ ydolatre facti ſũt. Hec ber. Pʒ q̃ ex dictis q vera religio ꝑſeruat ab oi gñe pcti. Eccle. i. Religioſitas cuſtodiet ⁊ iuſtificabit cor. C ¶ Tertio religionis ſtatꝰ purgatiuꝰ ẽ q2 ſi ibi q̃nq cadit hõ tñ reſurgit velocius vt di. ber. Et hoc ꝓcipue ꝑꝑ tria. Prĩo ꝑꝑ lectionẽ quã ſepe audit. Scðo ꝑꝑ exortationẽ quaʒ ſepe recipit. Tertio ꝑꝑ exercitationẽ quã ibi ſuſcipit. ¶ Prĩo ꝑꝑ lectionẽ quã quotidie audit i choro ⁊ refectorio. Ubi ẽt aliq̃n recitãt exẽpla reſurgentiũ. pſal. Declaratio ſermonũ tuoꝝ illuminat. ¶ Secũdo ꝓpt exhortationeʒ: ⁊ iõ bona ſocietas ciuitati cõparat. prouer. xviij. Frater q̃ adiuuat a fr̃e q̃ſi ciuitas firma: q2 vnus tenet aliuʒ ne cadat ⁊ ſi ceciderit adiuuat vt reſurgat. Et eccleſia. iiij. Ue ſoli q2 ſi ceciderit non habet ſubleuãtem. ¶ Tertio ꝓpt exercitationẽ Sũt ei ibi exercitia multa purgatiua: vt diuinũ offm̃: orõ ꝓuata: videre ſumereq ſepꝰ ſctiſſimũ ſacramẽtũ: ſepe ꝯfiteri: nõ ſe expoliare in lecto: itinera: vigilie caſtitas: diſciplie: i nocte ad matutinas ſurgere: ⁊ alia huiuſmodi Ideo bene allegatum eſt dictum ſapiẽtis. Ecclſia. i. Religioſitas cuſtodiet ⁊ iuſtificabit cor.

¶ Secundum punctum eſt quia religioſa obſeruatio eſt multum meritoria ⁊ hoc ratiõe votiue obligatiõis. Illud eñ quod fit ex voto quẽadmodũ ea que in religione fiunt magis laudabile ẽ ⁊ meritorium q̃ ſine voto. tm̃ ſicut dicit Tho. ij. ij. Illud ſpat a virtute

ſuperiori q̄ eſt latera: vouere eñ eſt actus latere. Item votū firmatur volūtas in bono. Tanto autē melius eſt opus bonū: q̄to ex firmiori volūtate ꝓcedit Item qꝛ ꝑ votum ſpecialiꝰ dedicat̄ hō̄ ideo ⁊ ea que facit magꝭ placēt ipi deo Vñ vt di. anſh. li. de ſimilitudinibꝰ. Qui operat̄ ex voto offert fructū ⁊ arborē: ⁊ q̄ ſine voto fructū tm̄ ⁊ nō arborē Ille ei q̄ vouet ſic volūtatē offert q̄ de cetero nō lꝫ ei ꝯtrariū velle. Et ſi arguas: qꝛ qđ fit ex voto ſit ex neceſſitate. ḡ eſt minꝰ volūtariū ⁊ ꝑ ꝯñs minus meritorium. Rñdet tho. q̄ neceſſitas q̄dē coactiōis inuolūtariū cauſat ⁊ deuotionē excludit Neceſſitas aūt voti nō ē hmōi ſꝫ ē ꝑ inmutabilitatē volūtatis. Votum enī dr̄ cōceptio melioris ꝓpoſiti animi deliberatiōe firmata Voti itaq̄ obligatio nō minuit ſed auget meritū qꝛ actum nr̄m diuinum facit. Vñ aug. ſup. ps̄. Nihil gratiꝰ deo poſſumus offerre q̄ꝫ q̄ dicamus illud yſa. Poſſide nos. quod facit ille q̄ ſe ⁊ oia ſua diuino ſeruitio offert in profeſſione religionis. Ideo dicit aug. in ep̄la ad armentariū ⁊ paulinam Non te voluiſſe peniteat: immo gaude iam tibi ſic non licere qđ cū tuo detrimento licuiſſet. Et dicit tho. q̄ ēt ſi ipm̄ ſm ſe cōſideratum triſte ⁊ inuoluntarium redderet̄ poſt votū dum tñ remaneat volūtas iplendi adhuc eſt magis meritoriū q̄ꝫ ſi fierēt ſine voto ꝑp̄t cauſas predictas. Si aūt nō remaneret volūtas iplēdi magis eēt ingratitudo ⁊ peccatum grauiſſimum ⁊ ſacrilegium cum vellet aliquis deo ſubtrahere qđ etiam dedicauit. Ideo deut. xxiij. dr̄. Cum votum voueris dño deo tuo nō tardabis reddere: qꝛ requiret illud dñs deus tuꝰ. Et ps̄. xlix. Redde altiſſio vota tua. Et ps̄. lxxv. Vouete et reddite dño deo vr̄o Int̄ oia aūt vota p̄cellit votū ſolēne religiōis Vñ a q̄cūq̄ alio voto abſolui pōt hō̄ ꝑ religionis votū propt̄ voti religiōis altitudinē ⁊ ꝑfectionē. Vñ extra de vo. ⁊ vo. red. c. Scripture. dr. Reꝰ fracti voti aliq̄tenꝰ nō habetur q̄ tpale obſequiū in ꝑpetuā religiōis obſuātiaꝫ noſcit̄ cōmutaſſe. Et de pe. di. i. c. Mēſurā. §. his auctoritatibꝰ. dr. Non ē neceſſaria certa ſatiſfactio peccati cuius totuꝫ vite tp̄s impeditur ſui ſuitio cōditoris: queadmodū fit in religiōe. Sicut eñ dicit grego. Perfectio religionis req̄rit vt omē quod viuit hō̄ deo exhibeat. Nō pōt aūt hō̄ totam vitam ſuaꝫ actu ſimul deo exhibere qꝛ non ē tota ſimul. Ideo in religiōe ſimꝉ exibetur ꝑ voti obligationem.

Eſt aūt triplex religionis votuꝫ.
Primū eſt votum paupertatis.
Scđm eſt votum continentie.
Tertium eſt votum obedientie.

¶ Primū igit̄ ē votū paupertatis vt ſcꝫ aliq̄s ſine ꝓprio viuat dicente dño. Math. xix. Si vis ꝑfectus eſſe vade vende omia q̄ habes ⁊ da pauperibus ⁊ veni ⁊ ſequere me Sicut eñ di. Tho. ij. ij. ſtatus religionis eſt quaſi q̄dā diſciplina ꝑ quam ꝓuenit̄ ad perfectionē charitatꝭ ⁊ amoris dei ad qđ neceſſariū eſt q̄ aliq̄s affectuꝫ ſuum a rebus mūdanis totaliter abſtrahat Dicit enim augu. x. cōfeſ. Minus te dñe amat qui te cū aliquid amat quod nō propter te amat. Et in li. lxxxiij. q̄. dicit q̄ nutrimentum caritatis eſt diminu=

tio captiuitatis. Ex hoc aūt ꝙ ali
ꝗs res mūdanas poſſidet allicit
ei⁹ animi⁹ ad eaꝝ amorē. Uñ i epi
ſtola ad paulinū ⁊ therēſiam diſ.
aug. ꝙ terrena arcti⁹ diligunt a=
depta ꝗ̄ ꝯcupita. Nā vnde iuue=
nis ille triſtis diſceſſit niſi ꝗꝛ ma=
gnas habebat diuitias. Et chri.
ſup math. dt Appoſitio diuitiarū
maiorē accendūt flāmā ⁊ vehemē
tioꝛ fit cupido. Jō pͥmū fundamē
tū religioſe ſtructure ⁊ ꝑfectionis
diuine caritatis ē voluntaria pau
pertas D ❡ Scdm eſt votum
ꝯtinētie ⁊ caſtitatis. Sicut em̄ dt
tho. ij. ij. Ad ſtatū religiōis reqri
tur ſubſtractio eoꝝ ꝑ q̄ hō īpedit
ne totaliter feratur in dei ſuitiuꝫ
Uſus aūt carnalis copule multū
retrahit animum a dei ſeruitio ꝓ
pter vehementiā veneree delecta
tionis ex quibus expiētia auget
etiā ꝯcupiſcētia vt dt phūs. i. uij.
ethy. Et aug. in lib. ſol. di. Nichil
eſſe cenſeo qd magis deijciat ani
mū virilem ꝙ blandimēta femine
corporiſqꝫ ille ꝯtact⁹ ſine quo vxor
haberi nō pōt. hec ille. Per caſti=
tatem autē efficitur hō celeſtis et
angelicus hiero. Jn carne ꝑter
carnē viuere nō terrena vita eſt ſꝫ
celeſtis. E ❡ Tertium eſt votū
obedientie ⁊ hoc eſt potiſſimum
religiōis votū qd ꝓbat tho. in. ij.
ij. triplici ratione. Pͥma ē ratio
maioris oblatiōis. Scda eſt ratio
amplioris extēſionis. Tertia eſt
rō ꝓpinquioris acceſſiōis. ❡ Pͥa
ma eſt ratio maioris oblatiōis qꝛ
per votum obediētie aliquid ma
ius offert homo deo ꝗ̄ ꝑ alia vo=
ta offert enim propriam volunta=
tem que potior eſt ꝗ̄ corpus pro=
prium quod offert per votum con
tinentie, ⁊ ꝗ̄ res exteriores quas
offert ꝑ votū pauptatis. Unde il=
lud qd fit ex obedientia ē magis
deo acceptū ꝗ̄ illud quod fit ſcdꝫ
ꝓpriā voluntatē. ſcdm ꝙ dt hie=
ro. ad ruſticū monachū. Ad illud
tendit oro vt doceā te nō tuo arbi
trio viuēdum. Et Grego. xxv. mo
ral. Obedientia victimis preponi
tur quia per victimas aliena caro
per obedientiam vero voluntas
propria mactatur.
❡ Secūda eſt ratio amplioris ex
tenſionis ſiue incluſiōis quia eti=
am ſe extendit ad alia vota ſiue i=
cludit ea et non econtra. Nam re
ligioſus et ſi teneatur ex voto cō=
tinentiam ſeruare et paupertatē
tamen hec etiam ſub obedientia
cadunt ad quaꝫ etiam preter hec
pertinent multa alia. F
❡ Tertia eſt ratio propinquioris
acceſſionis quia propinquius ac=
cedit ad finem religionis qui eſt
coniūgi deo per amorem ex toto
corde quod quidem cor totaliter
effertur deo per votum obedien=
tie quod eſt potiſſimum bonū ps.
Michi autem adherere deo bonū
eſt. Per hec autem tria vota mori
tur ſpiritualiter religioſus tanꝗ̄
chriſto confixus cruci. Unde gal.
ij. dicit paulus. Chriſto confixus
ſum cruci. Per votum enim pau=
pertatis moritur mundo vt poſſit
cum apoſtolo dicere. Gala. vj. Mi
chi mundus crucifixus eſt et ego
mundo. Colo. iij. Mortui eſtis et
vita veſtra abſcōdita eſt cum chri
ſto in deo. Unde ſicut mortuus in
ſepulchro abſconditur ſic religio=
ſis in clauſtro. Eſaye.
Claude hoſtia tua ſuper te id eſt
ſenſus corporis. Jn periculo eſt
theſaurus vbi omnia hoſtia aper
ta ſunt. O ꝗ̄ta abuſio eorum qui

de mūdo exierūt corpore ſʒ rema
nēt ibi mēte. Corp⁹ ē in choro: et
cor in foro. Iſti ſignant̄ p̄ vxorem
loth. q̄ poſt ↄxitū de ſodomis re=
tro aſpiciēs v̄ſa ē in ſtatuā ſalis vt
habet̄ geñ. xix. Statua ſilr̄itudinē
hʒ hoīe nō v̄itatē. ſic tales ſil'tudi
nem monachi f̄m habitū ſʒ nō v̄i
tatē. Mortu⁹ itaq̄ dʒ eſſe religio=
ſus mūdo: ⁊ hoc p̄cipue fit p̄ votū
paupertatis. ❡ Itē p̄ votū
ↄtinētie moriat̄ carni ꝓpe q̄r ſepa
tur ab omī amore carnali. Gal. v.
Qui xp̄i ſūt carnē ſuā crucifixert̄
⁊c. Nā vt d̄r. Qui in carne ſūt deo
placere nō p̄nt. Et ſicut caro mor
tui ↄſumit̄ a v̄mib⁹ i ſepulchro et
ſp̄us ē in celo: ſic religioſ⁹ p̄ p̄niā
ↄſumit corp⁹ ſuū i clauſtro ſʒ mē
te ē in celo. Iob. vij. Suſpendiū
elegit aīa mea in mortificatione
carnaliū deſiderioꝝ. Itē p̄ votū
obediētie morit̄ ſibiipſi. Sicut ei
mort⁹ ſi pūgat̄ nō ſentit aut ſi deij
ciat̄ vel eleuet̄: ſic ver⁹ religioſus
nec de hūili inīūcto officio turbat̄
nec de honorabili ſuperbit vt poſ=
ſit dicere illud Pſal. Ut iumentū
factus ſū apud te. quod vʒ neq̄ de
auro ſup̄bit. neq̄ de luto idignat̄
q̄d portat. Per hec aūt votū obe=
diētie etiā morit̄ hō religioſus in
cruce ſicut ⁊ p̄ alia duo. Uñ lu. ix.
Si quis vult venire poſt me abne
get ſemetipſum. q̄d fit p̄ votū obe
diētie ⁊ tollat crucē ſuā quotidie
⁊ ſequit̄ me hūiliter vʒ obediēdo
in omnib⁹ ꝓpter me. O q̄ꝫ deſide
rabilis ē hmōi mors qua mortui
dicuntur viri religioſi. Ber. Bōa
mors q̄ vitā nō aufert ſʒ mutat in
meli⁹ p̄ quā corp⁹ nō cadit ſed aīa
ſubleuat̄. Uere de talibus mortu
is dici poteſt illud apo. xiiij. Bea
ti mortui qui in domino moriunt̄

❡ Tertium punctum eſt q̄ reli=
gioſa obſeruatio eſt multum vti=
lis quia eſt multū impetratoria ra
tione caritatiue vnionis. Sūt eñ
veri religioſi in concordia et cari
tate viuentes deo multū placen=
tes. Uñ Eccleſiaſtici. xxv. In trib⁹
b̄nplm̄ eſt ſp̄ui meo q̄ ſūt probata
coram deo ⁊c. Et ſequit̄ primū vʒ
cōcordia frm̄. P̄s. Habitare facis
vnanimes in domo. Propter hāc
aūt fraternā ↄcordiā ⁊ vnanimita
tem orōnes coꝝ deo ſūt accepta=
biles ⁊ ipetratiue indulgētie atq̄
diuine grē. vnde Math. xviij. Si
duo ex vobis cōſenſerint de oī re
quacūq̄ petierit fiet illis a patre
meo. Et ſi h̄ veꝝ eſt de duobus: a
fortiori de multis. Legimus geñ.
xviij. q̄ dñs dicit ad abraham. Si
inuenero in ſodomis decē iuſtos:
dimittam omni loco propter eos.
Si aūt ratione bone ſocietatis tā
modice paratus fuit parcere tan
te multitudini ⁊ in tātis ſcelerib⁹
nunquid non parcet paucis i cul
pis modicis ꝓpt̄ ſocietatē bonoꝝ
Unde etiā dicit dñs math. xviij.
Ubi ſunt duo vel tres cōgregati
in noīe meo: ibi ſuʒ in medio eoꝝ:
ſeʒ p̄ ſpālem grām paratus eis fa
cere indulgentiam. Et ſi vbi duo
vel tres: q̄ꝫtomagis vbi triginta
vel quadraginta in noīe xp̄i con=
gregati ſunt. Per vniōnē itaq̄ ca
ritas impetrat̄ maxime p̄nia et p̄
piciatio diuine pietatis ⁊ p̄ hanc
etiā maxime ↄuincit̄ fallacia dia=
bolice prauitatis. Bern. Parū ti=
met diabolus vigilantes ieiunā=
tes: cōtinentes: q̄r de his omnib⁹
multos traxit in laqueum ruine.
Sʒ cōcordes ⁊ vnanimiter viuen
tes in domo dñi cōiuncti deo et ſi
bi p̄ vīculū caritatis hi dolor ē: hi

liuor eſt. hi timorē ingerūt diabo
lo. hec ille. Ex dictis igitur pꝫ ꝙ
multipliciter ſit vtilis religionis
ſtatus veraciter obſeruatus.

Secūda cō=
ſideratio ſpālis eſt ð
delectabilitate reli=
gioſi ſtatus. Conſe=
quēter igitˀ dicturi ſu
mꝰ ꝙ ſit delectabilis. Eccli. j. Re
ligioſitas iocunditatem atqꝫ gau
dium dabit. Eſt autem religioſa
conuerſatio bonum maxime dele
ctabile i hac mortali vita triplici
ratione.

Primo ratione quietatis.
Secundo ratione deguſtationis
Tertio ratione aſſecurationis.
Et ſm hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo oſtē
ditur religioſus ſtatus delectabi
lis ratione quietationis quia vcꝫ
quietat animum ab exterioribus
ſollicitudinibus coniungens ipm
deo per amorem in quo ſolo inue
nitur vera requies animi. Aug. lib.
ꝯfeſ. Inquietū eſt cor nrm donec
requieſcat in te. Unde in h eſt re=
ligionis pfecti o vt vꝫ cor hoīs in
deo qeſcat p amorē ꝛ charitatē.
Ber. Religio pauptate fundatur
erigitˀ obedientia dedicatˀ caſtita
te cuſtoditˀ humilitate perficitur
charitate.

¶ Secundū pūctū in quo oñditur
religionis ſtatꝰ delectabilis rōne
deguſtationis .ſ. ſpūaliū ꝛ diuino
rū. Sicut eñ angeli i celo diuinā
dulcedinē in ſuo fonte degnſtāt:
ſic ꝛ deuoti i religiōe ſtellas mul=
tiplices dulcedis illiꝰ pcipiūt. Cū
eñ pp deū ſe ſuſtraxerūt a carna=
li delectatione: nō digni ſūt vt deꝰ
eis ſpūalē dulcedinē ifundāt. pſ.
ꝙ magna multitudo dlcedis tue
dñe quā abſcōdiſti. i. abſcōdite tri
buiſti timētibꝰ te. i. veris religio=
ſis tiore finali te timentibꝰ. Vñ ꝙ
tū religioſꝰ hāc ſuauitatē ꝯguſtet
tria ſūt ei neceria. ¶ Primū
eſt cōſcie purgatio ab oī ſcꝫ petō
ꝛ affectione peti. Jō ſup illud pſ.
ꝙ magna multitudo dulcedinis
ꝛc. dr gl. hāc dlcedinē nō ſentiūt
q palatū cordis hñt ifectū febre iī
qtatis. ¶ Secūdū eſt extranee de
lectationis abiecto figura / ꝙdiu
filij iſrl hūerūt de farina quā tule
rāt de egypto ſecū nō pluit eis de
us magna. ſed tūc qñ nihil plꝰ ha
bebāt de farina. vt hr exod. xvi.
Ber. Delicate ſūt ꝯſolatiōes diui
ne nec dantˀ admittētibꝰ alienas.
hec Berñ. Tūc aūt cū extraneas
delectatiōes vicerit ꝛ pꝛſus abdi
cauerit dabuntˀ ei ieterne delecta
tiōes ſpūales. Apo. ij. Uincēti da
bo māna abſcōditū. ꝛc. qđ nemo
nouit niſi qui accipit. ¶ Tertiuꝫ
eſt diuie bonitatis recognitio. vñ
ꝙ multi in religione ꝯſolationes
ſpūales nō hñt hoc eſt qꝛ ingrati
ſunt deo de beneficio ſue vocatio
nis ad tā pfectū ꝛ nobilē ſtatū. Jō
ēt igratis filijs iſrael nō ſapiebāt
magna vt habetur. Numeri. xj.

¶ Tertium punctum in quo oſtē
ditur religionis ſtatus delectabi
lis ratione aſſecurationis. Licet
enim in vita preſenti nulla ſit pfe
cta ſecuritas maior eſt tamen in
ſtatu religionis / ꝙ in quocunqꝫ
alio ſtatu / ꝛ hoc ſi bene obſerue=
tur ſtatus ille: quia non occurrūt
ibi tot ſalutis impedimenta. Vñ
dt Ber. ꝙ in religione quieſcit ho
mo ſecurus. Quid eñ poteſt eſſe
ſecurus ꝙ ipi domino ſeruire ci ꝛ

totaliter adherere. Et ſicut dicit Paulus.j.Coꝝ.vj. Qui adheret deo vnus ſps eſt. Et vere bonus religioſus iam habet pedē vnum in paradiſo. Et religio ipa ē porta paradiſi ⁊ ſcala celi figurata p ſcalā iacob. gen̄.xxviij. Vn̄ qlibꝫ religioſus pmo dꝫ eſſe alter iacobi.i. ſupplantator mūdi ⁊ alioꝝ vitioꝝ. ⁊ deinde alter iſrael.i. vidēs deum per cōtēplatiōnē q̄ ſecurior iocūdior ⁊ pmanentior eſt ꝙ vita actiua. Primo ſecurior. pverb.j. Fruſtra iacitur rete ante oculos pennatoꝝ. glo. Facile laqos euadit in terris q̄ oculis hꝫ in celis. Scd̃o iocūdior. glo. ſup illō. Sedēs ſec⁹ pedes dn̄i hec conuiuiū parat dn̄o in cōuiuio dn̄i iā illa iocūdabat Tertio permanentior. Lu.x. Maria optimā partē elegit que non auferetur ab ea. Idcirco etiam ē vite celeſti ſimilior de qua dt Aug. de ci. dei. Ibi v acabimus ⁊ videbimus: videbim⁹ ⁊ amabim⁹: amabimus ⁊ laudabim⁹. Ex dictis igitur patere pt qm̄ religioſa cōuerſatio valde delectabilis eſt.

Tertia conſideratio ſpālis de honorabilitate religioſi ſtat⁹. Cū aūt a tullio trifarie dicat bonū vtile vꝫ delectabile ⁊ honeſtū. ⁊ iā dixim⁹ qm̄ vtilis valde atꝙ delectabilis eſt religionis ſtat⁹ ſupeſt vt oſtendam⁹ quoniā vt honorabilis multū eſt vt ſic appareat quoniā ille eſt ſtatus omni mode ſimpliciter optimus. Apparet autem religioſi ſtatus honorabilis cōditio ex ipſa chriſti ſaluatoris ſequela vita eni religioſa xpi ſequela eſt. Dicitur autem Eccleſiaſtici.xxiiij. Quoniā magna gloria eſt ſequi dominum. Poſſum⁹ autem ⁊ hanc ſtatus huius honeſtatem triplici ratione oſtendere. Prio rōne prioris reformationis Secundo ratione ſuperioris prefigurationis.
Tertio rōne interioris ihabitationis. Et ſm h̄ ſunt tria puncta.

¶ Primū punctū in quo oſtendit honeſtas ſtat⁹ religioſi rōne poris reformationis. Eſt eni reformatio quedā ſtatus innocentie et etiam ſtatus eccleſie primitiue. In ſtatu enim nature ante peccatū erant omnia communia. Unde yſido. Ius nature eſt cōis oīꝫ poſſeſſio. In ſtatu aūt eccl̄ie pmitiue omnia erant communia et diſtribuebat vnicuiqꝫ put op⁹ erat. vt d̄ ac.iiij. Sic etiā in ſtatu religionis oīa ſunt cōmunia. Et iſte ē ſtat⁹ valde honorabilis atqꝫ laudabilis ſtatus vꝫ cōmunitatis. Nō eſt eni in hoc mūdo meliorē ſtatū accipe ꝙ ſtatū nature ante pcm̄ ⁊ ꝙ pmitiuū ſtatū eccl̄ie vꝫ tpe apoſtoloꝝ. O ꝙ felix ergo ⁊ honorabilis religionis ſtatus qui tam nobilis ſtatus imitatur.

¶ Secundum pūctū in quo oſtēditur honeſtas ſtatus religioſi ratione ſuperioris prefigurationis quia vꝫ prefigurat ſtatum beatorum tripliciter.
Primo in bonoꝝ cōmunitate.
Scd̃o in voluntatis cōformitate
Tertio in laudis aſſiduitate.

¶ Primo in bonoꝝ cōmunitate. In celo eni ſunt oīa cōia. ⁊ ſic religiōe vt dictū eſt. Unde gre. dt de beatis. Et illius ſancte ⁊ perfecte charitatis vnione fiet / vt vnuſquiſqꝫ habiturus ſit in alio quod

non habet in proprio merito.
¶ Scdo in voluntatis ꝯformita-
te. Nam ſm xp̄s in celo volunta
tem habet omnino cōformem vo
luntati diuine: ſic ⁊ bonus religio
ſus voluntatem ſuam omnino cō
format voluntati prelati ſui q̄ eſt
loco dei. Ber. Quicquid vice dei
p̄cepit homo ꝙ non ſit certum di
ſplicere deo hoc omnino ita acci
piendum eſt ac ſi precipiat deus.
¶ Tertio in laudis aſſiduitate.
Sicut enī angeli et ſancti laudāt
deū in celis ſm illud pſal. Beati
qui habitant in domo tua domie
in ſecula ſeculorum laudabūt te.
Sic ⁊ religioſus ſtatus ad hoc or
dinatus eſt vt laudet deum die ac
nocte. O vere venerabile officiū
religioſorum ſic videlicet lauda-
re deum quia hoc angelorū ⁊ ſan
ctorum officium in celo. Ber. Di
ſcamus in terris quas laudes fa
cturi ſumus in celis. Nihil ita in
terris repreſentat celeſtis habita
tionis ſtatum ſicut alacritas lau
dentium deum. hec ille. Patet er
go quoniam religioſa cōuerſatio
eſt celeſtis beatitudinis quedam
incohatio.
¶ Tertium punctum in quo oſtē
ditur religioſa conuerſatio hono
rabilis ratione interioris inhabi
tationis qꝛ profecto in corde veri
religioſi ſpāl'r īhabitat de⁹. Cū eī
religioſus oīa pp deū relinq̄t con
decēs ē diue bonitati vt de⁹ ſeipm̄
illi tribuat: ⁊ in eo inhabitaret re
uelans ei diuia myſteria q̄tū ſibi
neceſſariū eſt. Un̄ dañ. ij. Eſt de
us in celo reuelans myſteria. Eſt
enim ꝑfecto cor veri religioſi ce-
lū in q̄ deus hitat. Religio recte
vocatur celum triplici ratione.
Primo qꝛ a terrenis remotiſſimū
Secundo quia lucidiſſimum.
Tertio quia puriſſimum. B
¶ Primo qꝛ a terrenis remotiſſi
mū p totalē diuitiarū abdicatio-
nē. Greg. Tanto qs efficit̄ deo ꝓ
ximus q̄to ab amore mundi ma
gis fuerit alien⁹. Itē p ītellectua
lē ſupnoꝝ contēplationē. phi. iij.
Nr̄a ꝯuerſatio in celis eſt. Itē p
affectualē diuinoꝝ adheſionē. p̄s.
Michi adherere deo bonum eſt.
¶ Scdo qꝛ eſt lucidiſſimū ⁊ hec
ꝑpter frequentationem deuote
orōnis: qꝛ vt dt Ber. Orō illuiat
⁊ confortat. Itē ꝑpter exēplatio
nē ſctē ꝯuerſatiōis. Mat. v. Lu-
ceat lux vr̄a ꝑpter ꝯtinuationē ſā
cte lectiōis. p̄s. Declaratio ſmo
nū tuoꝝ illuiat. ⁊c. hec tria faciūt
cor religioſi lucidiſſimū. ¶ Ter-
tio qꝛ eſt puriſſimū. Per verā eīm
obedientiā extirpat amor ꝓpri⁹
q̄ vt dt aug. facit ciuitatē dyaboli
p votū caſtitatis ꝑſeruat a ꝯcupi
ſcentia carnis. ⁊ per votum paup
tatis mundantur a cupiditate q̄
eſt radix olm maloꝝ. vt dı. j. thi-
mo. vj. Sic ego per votum paup
ta tis mundantur a mundanorū
infectione per votum caſtitatis a
carnalium corruptione: ⁊ per obe
dientiam ab olm viciorum inq̄na
tione. Eſt ergo cor veri religioſi
puriſſimū nō receptiuū ꝑegrinaꝝ
impſſionū quēadmodū neqꝫ celū
Cor eīm veri religioſi non recipit
vanas ⁊ inutiles cogitatiōes aut
inordinatas affectiones: ſed ad ſo
lum deum afficitur. Ceſarius In
cipiamus bonas cogitationes di
ligere / ⁊ ſtatim ab his que male
ſunt nos dignabitur dominus li
berare. hec ille. Et itaqꝫ cor veri
religioſi a terrenis remotiſſimū
lucidiſſimum / ⁊ virtutum ſideri-

bus ornatum atq̄ puriſſimū que ſunt ɔditiones celeſtes. Iō bene dr̄ celū in quo de⁹ habitare dr̄. ps Dñs in celo ſedes eius. Ex oib⁹ itaq̄ ſupradictis patet religioſi ſtatus multiplex commendatio.

SEcūda conſideratio gñalis ⁊ q̄rta ſpālis de ſpūali pfectu religionis diuiditur in tria puncta. iuxta tres vias quibus ad pfectum puenturi. Poſtq̄ igitur de religioſi ſtatus ɔmendatione dictū eſt. Exigit ordo ſupius aſſignat⁹ vt de copioſi fruct⁹ ſiue pfect⁹ cumulatiōe ſeu adeptiōe dicam⁹. Idcirco eñ vt ex iā determinatis pz dr̄ religio pfectionis ſtat⁹ q̄ ei⁹ pfeſſorē ad pfectionē ducit eſt. exigit opz operādare vt ad pfectionē tēdat quod vtiq̄ fit ſpūaliter pficiendo. Eſt aūt pcipue via triplex ad ſpūalez profectum attingendum neceſſaria per quam incedere debet quilibet religioſus.

Prima eſt via diſcretionis.
Scđa eſt via diſciplinationis.
Tertia eſt via exercitationis.

¶ Primum punctum eſt de pma via que eſt via diſcretiōis. Eſt autem diſcretio ſicut dicit papyas diſcuſſio quarumlibet rerum ⁊ cōſideratio ad quid tendant. ⁊ hec omnia ad perfectionem tendenti neceſſaria eſt ideo precepit dominus Leuit. xi. in omni ſacrificio ſal appon i. Sicut enim ſine ſale cibaria inſipienda ſunt: ſic ſine diſcretione opa etiam virtutum ſūt inſipiēda ⁊ inutilia. Unde p ſal ſignatur diſcretio. Indiſcretū q̄ppe feruorem habentibus diabol⁹ q̄n q̄ ſuggerit arctiorē vitā vt ciſto deficiant tales quandoq̄ inſaniam incedunt ⁊ inutiles fiunt. Et q̄nq̄ cū debilitant̄ tunc q̄runt recreationes ⁊ exinde diſſolutiores fiūt. Narrat Ceſarius q̄ demon ſub ſpecie angeli cuidā monacho min⁹ circūſpecto per aliq̄t dies in menſa formam dimidij panis oſtēdit/ ⁊ ne plus ſimul ſumeret perſuaſit obediuit ille demoni ⁊ poſt breue tempus tantā capitis debilitatem incurrit vt i ſenſu deficeret ⁊ periret. Eſt autem precipue diſcretio neceſſaria in quinq̄.

Primo in cōſcientijs dirigendis.
Scđo in eloquijs pponendis.
Tertio in conſilijs tribuendis.
Quarto in iudicijs pferendis.
Quinto in miſterijs cognoſcēdis

A ¶ Primo in cōſcientijs dirigēdis. Ipa ſiquidē diſcernit verū a falſo bonū a malo vtile a nō vtili exceſſus cuitat: ignota diſcutit: ⁊ incerta diffinit. Bernardus. Homini opus diſcretionis ſcientia q̄ celum ſupremat ſpūs temperet ordinet charitatem. Diſcretio q̄ppe omi virtuti ordinē ponit ordo modum tribuit: ⁊ decorem ⁊ etiā perpetuitatez. Eſt ergo diſcretio non tam virtus q̄ moderatrix et auriga virtutū ordinatrixq̄ affectū ⁊ morum doctrix/ ⁊ cōſummatio pfectionis. Hanc tolle ⁊ viciū erit etiā ipſa affectio naturalis et virtus. Per hanc diſcretionē ſctī etiam interdū vtuntur gaudio recreato. Uñ legitur in vita bti Anthonij q̄ quidaz ſagittari⁹ beatū anthoniū cū frat: ib⁹ gaudētē quadam vice cōſpexit ⁊ ei diſplicuit. Cui anthoni⁹. Pone ſagittam in arcū ⁊ trahe. quod ⁊ fecit. Cumq̄ etiam tertio hoc mandaſſet di=

xit ſagittarius. Tm̄ trahere pote ro q̄ de arcu fractione dolebo. Cui antonius. Sic eſt i opere dei. qm̄ ſi ſupra menſurā tendere velle mus citius frangeremur: expedit ergo rigorē aliqñ relaxari qd audiens ille edificatus receſſit.

B ¶ Scdo eſt diſcretio neceſſaria in eloquijs pponēdis vl' exponēdis. Sen̄. Prioveniat ſermo ad limā ſcʒ rōnis q̄ȝ ad linguā eccle. xxi. Uerba prudentiū ſtatera pōderabunt. In ore fatuoꝝ cor eoꝝ ꝛ i corde ſapiētū os eoꝝ. Un̄ pdicator v̄bi dei dʒ attēdere/ qui/ qbus qualia ꝛ qualit' ſūt pponenda. Iſido. li. iij. ſen. cius. Nō eadē omnibus cōpetit doctrina: ſʒ p diuerſitate moꝝ diuerſa erit exhortatio doctorum ſicut diuerſis infirmitatib9 diuerſa competunt remedia non omnibus vna.

C ¶ Tertia in ꝯſilijs tribuēdis p̄cipue in foro p̄nie ꝛ in his q̄ ptinent ad ſalutē alaꝝ. Un̄ ſacerdotibus dr̄ Leuit. x. Habeatis ſciam diſcernendi inter ſanctum ꝛ pphanum inter pollutum ꝛ mundum.

D ¶ Quarto in iudicijs pferēdis. Iō ſalomon diſcretiōis grām poſtulauit a dn̄o vt habet. iij. reg. iij. ꝛ per hāc iudicauit de duabus meretricibus q̄ eſſet vera mater pueri. Item ſpū diſcretionis plenus daniel duos iniquos p̄ſbyteros ꝯuicit. vt habetur dan̄. xiij.

E ¶ Quinto i myſterijs cognoſcēdis ꝛ hec maxime cōpetit viris ſpūalibus vt ſciāt diſcernere iter reuelatiōes ꝛ illuſiōes. angel9 ei9 ſathane qñqȝ ſe trāſfigurat in angelū lucis illudēs viris ſctis. io. i. io. iiij. Nolite oi ſpūi credere: ſed pbate ſpūs qui ex deo ſint. Btūs martin9 ſpm̄ diſcretionis habuit q̄ diabolū cognoſcebat i quācūqȝ ſpēm ſe traſformaret. Sed defectu hui9 diſcretiōis qdā antiquus pater de quo narrauit beatus anthonius vt ſcribit caſianus i collationibus patrum q̄ ipſe quinquaginta annis in heremo commoratus: magne abſtinentie fuit qui tādem angeluȝ ſathane pro angelo lucis ſuſcipiens ꝛ ſuis ſuaſiōibus acqeſcens ſe in puteum pfunduȝ piecit credens ſe illeſum inde exire put ei diabol9 pmiſerat. extractus aūt a ffib9 lʒ ſemiuiu9 credere tn̄ noluit ſe eſſe deceptum ſicqȝ mortu9 eſt ꝛ a pafuncio ſepulturā difficillime ex rogatu fratrum obtinuit. et ſi q̄ras quō acq̄rit' diſcretio. Rn̄det caſianus q̄ ſola humilitate cuius p̄mum indiciū ē oms cogitationes ſpirituales patri reuelare a quo poſſit informari.

¶ Secundum punctum eſt de ſecunda via q̄ eſt via diſciplinatiōis Bern̄. in epl'a ad papā ino. Mens quippe aſſueta delitijs nec ex culta diſcipline ſarculo multas ꝯ̄hit ſordes. Cū aūt diſciplina aliqñ accipiat' p ordinata moꝝ ꝯpoſitiōe ſicut p̄s. accipit di. Bonitatē ꝛ diſciplinā ꝛ ſciam doce me bonitatē q̄ȝtum ad affectionē interiorē diſciplinam q̄ȝtum ad exteriorum morum ꝯpoſitionem honeſtam ſciaȝ q̄ȝtuȝ ad intellectus illuſtrationē ꝛ aliqñ accipiat' p eruditione ſiue gn̄atione ſcie puer. xiij. Qui diligit diſciplinam diligit ſcientiam. Hic tamen nunc loquimur de diſciplia correctiōis. de q̄ Prouer. xxij. Noli ſubtrahere a puero diſciplia ꝛc. Et p̄s. Diſciplina tua correxit me in finem. Notandum ergo q̄ hec diſciplina dʒ pcedere ex amore. Apocali. iij. Ego quos

amio caſtigo. Item ex ↄpaſſione Aug. Duo ſūt noīa hō ⁊ pctōr qꝛ pctō ē corripe. qꝛ hō eſt miſerere. Hec ille Unde iuſticia ſine mīa ē. cecus ſagittariꝰ q̄ intendens occi dere feram occidit hoīez ſicut tra dunt hebrei de lamech .ps. Sci ant gētes q̄m hoīes ſunt. Itē dꝫ fieri cū mā̄ſuetudine ps. Superue nit mā̄ſuetudo ⁊ corripiemur. Ui dere poteſ ſupra de correptione. Eſt aūt diſciplina correctiōis a re ligioſo qui vult ſpāliter ꝓficere libenter ⁊ humiliter ſuſcipienda. chriſo. Increpatio hoīem religio ſum facit religioſiorē. Quare igi tur deficit religio: qꝛ non ſuſcipi tur correctio: ⁊ idcirco non profi ciunt: ſed deficiunt. Prouer. xv. q̄ increpationes odit morieꝭ. bern̄. Non eſt contennenda correptio. qꝛ eſt aīe ſanitas ⁊ vīa dei ad ani mam. Hec ille.

¶ Tertium punctuꝫ eſt de tertia via que eſt via exercitationis ps. Exercitatus ſum ſcilicet ī exerci tijs virtuoſis: et defecit ſpiritus meus in meditatione diuinorum. Iterum. Exercitabar ⁊ ſcopebaꝫ ſpiritum meum. Eſt autem preci pue neceſſaria triplex huiuſmodi exercitatio.

Prima auditionis.

Secunda conſiderationis.

Tertia deuotionis.

A ¶ Prima igitur eſt exer citatio auditionis vt vcꝫ verba dei ⁊ exhortationes libenter audi at. eccle. ij. Fili accedens ad ſerui tutem dei inclina aurem tuā̄ ⁊ ſu ſcipe ꝟba ⁊c. hugo. li. j. de ala ni hil ita hoīem a malo reuocat ⁊ ad bonū̄ adiuuat ſicut verbum dei.

B ¶ Secunda eſt exercitatio ↄſiderationis ſiue meditationis ⁊ maxime triplicis. Prima ē ↄſide ratio ꝓprie ↄditionis vt ſe humi liet ⁊ viliſſimuꝫ reputet. Ber. Qui deo placere deſiderat neceſſe ē vt ſibi diſpliceat. Aug. Summa ꝑfe ctio xp̄iane religionis eſt vt q̄tuꝫ ī hac vita hō ꝓficiat tm̄ ſe defice re putare debeat. Scd̄a eſt ↄſide ratio dn̄ice paſſionis quam ſemꝑ dꝫ mente gerere. Bern̄. Si vis O hō de ꝟtute in virtutem ꝓgredi ſi vis de gr̄a in gr̄am ꝓuehi ꝟ bo no ī meliꝰ ꝓficere paſſionē xp̄i ſē ꝑ recordare. Dicit em̄ Bon̄. Ni hil ita illumīat ītellectuꝫ accēdit affectum/mouet ad dei dilectionē opatur ad vniuerſam ſcrificatio nem ſicut paſſio xp̄i. Tertia ē ↄſi deratio diuie circūſpectionis vt cogitet ſemper qꝛ deus oīm circū ſpicit. Thob. iiij. In omībꝰ diebꝰ vite tue ī mente habeto deum. Uidemus ꝙ quando paterfamili as eſt preſens operoſiores ſūt ſer ui ⁊ diligentiores cautiores ⁊ ma gꝭ verecundi. ſic ⁊ nos debemus deum pre oculis habentes eccle. xx. Qui timet deum faciet bona.

C ¶ Tertia eſt exercitatio deuotionis. Bern̄. ſer. de ſancto. Andrea. Nemo repēte fit ſūmus aſcēdēdo non volādo app̄hendiꝭ ſublimitas ſcale aſcēdamꝰ ergo velꝭ duobꝰ q̄buſdā̄ pedibꝰ medita tione ⁊ oratiōe. Meditatio ſiq̄dē docet q̄d deſit orōe deſit obtinet. Illam viam oſtēdit iſta deducit. Meditatiōe deniq; agnoſcimꝰ im minētia nobꝭ ꝑicula: orōne euadi mus. Hec ille. Eſt itaq; oratio de uota neceſſario religioſo vt eam a dn̄o īpetret gratiam perfectiuā̄ Lu. xj. Pater celeſtis dabit ſpiri tum bonum petentibus ſe. Pro pter q̄d antiq̄ patres deuoti reli

gionis zelatores ſtatuerunt reli=
gioſis obſeruandum eſſe ſilentiū
certis tempoꝛib⁹ ⁊ locis vt ſic ma
gis valeant i ſeipſis recolligi et
oꝛationi vacare atqꝫ deuotioni.
Jō ⁊ hic de obſeruātia ſilētij dicē
dum eſt ⁊ maxime de eius vtilita
te multiplici propter quam liben
ter obſeruandum eſt.

Prima eſt puritatis obſeruatio.
Scđa ē honeſtatis conuerſatio.
Tertia eſt mentis eleuatio.

D ¶ Prima igit̃ ſilentij vtili
tas eſt puritatis obſeruatio. Uix
eñ poſſet ſeruari puritas mētꝫ ſi
ne ſilētio Greg. Mens ſine clau=
ſura ſilētij patet vndiqꝫ iaculis
inimici. Legit̃ i vitis patrū ꝙ ab
bas agatō per triēniū lapidē i os
ſuū mittebat vt taciturnitatē di=
ſceret. Et vere ex multiloq̄o mlta
mala ꝓueniunt ⁊ maxime tria.

Primē eſt ↄſiderationis amiſſio.
Scđꝫ eſt deuotionis relaxatio.
Tertiū ē offenſiōis multiplicatio

E Primum eſt conſideratio=
nis ⁊ diſcretionis amiſſio greg.
Qui per multiloquium exteri⁹ ſe
ſpſerit vim intime conſideratiōis
amittit. Sen. Quod ſentimus lo
quamur vt qđ loquimur ſentiam⁹
Et iterūꝫ. Ad ſummā ꝑfectionis
rariloquū tardiloquum ⁊ breuilo
quum te eſſe iubeo. hec ille. Jlle
profecto qui multiloquus eſt: nec
ſentit nec diſcernit frequēter que
dicit ⁊ multotiens credens place
re diſplicet. Uñ zeno phs cuidam
loq̄ci ſic ait. Si meis te audires
auribus tacens.

F ¶ Secundū eſt deuotiōis
relaxatio ſiue diſtractio quilibet
eñ experiri pōt ꝙ ex loq̄citate ex
haurit̃ oīs ſpūs deuotiōis ⁊ tu ꝙ
nec legere nec oꝛare libeat. Legit̃
in vitꝫ pa. ꝙ ſenioꝛ q̇dam vir ma
gn⁹ cui talē grām de⁹ dederat vt
videre poſſet qđ alij videbāt non
referebat ſāctis patribus dicens
Aliquādo plurimi fratrs ſedētes
ſimul loq̄bat̃ inter ſe cōferētes de
ſcripturis que ad ſalutē pertinent
ſtabant ergo circa eos angeli ſan
cti letātes. Cum autem aliud lo
querent̃. ſancti angeli recedebāt
indignati ⁊ veniebāt poꝛci ſoꝛdiſ
ſimi volantates ſe inter eos. bea
tus ergo ſenioꝛ hec videns abijt i
cellam ſuam et per totam noctēꝫ
cum grandi fletu ⁊ eiulatu flebat
miſerias noſtras. Exhoꝛtabat̃ au
tē fratres dicēs. Cauete fratres
a multiloquio ⁊ ab ocioſis ſermo
nibus linguam cohibete qꝛ ma=
lus interitus anime inde generat̃
⁊ non intelligim⁹ quō per hec deo
⁊ ſanctis eius odibiles ſum⁹. hec
enim multiloquia infirmam ⁊ va
cuam efficiunt mentem. Unde eti
am ber. reprehendit eos qui tem
pus amittūt in confabulationib⁹
dicens. Confabulari (aiunt) lꝫ do
nec ptrāſeat hoꝛa quā ſibi ad agē
dam penitentiam ad obtinendāꝫ
veniam ad acquirendam gratiā
ad promerendam gloꝛiam miſera
tio conditoꝛis induxerat. hec ille.

G ¶ Tertium malum ſi=
ue damnū eſt offenſionis multipli
catio. Eccle. x. Cui mult⁹ vtit̃ ver
bis ledet animam ſuaꝫ. Et ꝓuer.
x. Jn multiloquio non deerit pec
catum. Non autē dicitur hic mul
tiloquium quecunqꝫ verboꝝ mul
tiplicatio que aliquando neceſſa
ria eſt: ſed exceſſus verboꝛuꝫ ſine
vtilitate. Uñ Aug. lib. retra. Ab=
ſit vt multiloquium reputeꝫ quā=
do neceſſaria dicunt̃ quantalibet
ſermonum ꝓlixitate ac multitudi

ne dicanť. Ut igiť videre poſſim⁹ quando eſt multiloquium vitioſū ⁊ quando non. ¶ Notādum q̄ homo in loquendo deb; precipue attendere quinq;: ſc; quid cum quo cur qualiter ⁊ quando.

I ¶ Primo quid. An illud ſit decens ⁊ honeſtū ⁊ an etiam te deceat hec loq̄. Eccl'e. xxviij. Attēde ne labaris i ligua. Eph. iiij. Omis ſermo mal⁹ ex ore vr̄o non p̄cedat ſ; ſi q̄s bon⁹ ē ad edificatione. Cōtra hoc faciūt qui ſcurrilia loquunť ⁊ nociua atq; turpia quoꝝ v̄ba ſigna ſūt interioris im mūdicie queadmodum porc⁹ cognoſciť in lingua vtꝝ mūdus ſit vl'immund⁹. Math. xij. Ex abundantia cordis os loqˀť. Chriſo. ſuper Mat. Quale cor habet vnuſ q̄ſq; talia v̄ba loquiť ⁊ opera facit Et ariſto. iij. ethico. Qualiſcunq; eſt vnuſq̄ſq;: taliter d̄t ⁊ taliť opatur ⁊ taliť viuit Nociua profecta plurimū ſūt praua colloquia. Grego. ſup Eze. Sicut malus aer aſſiduo flatu inficit corpus: ita puerſa locutio aſſidue audita iſicit animam. i. cori. xv. Corrumpunt bonos mores colloquia mala ⁊ ſeñ. Turpia ne dixeris. Paulatim em̄ per v̄ba pudor defluit. Unde ꝯtingit aliq̄n iuuenes v̄ecūdos iuerecūdo fieri circa carnalia ⁊ laſciuia ex aſſiduitate turpium verborum auditoꝝ. Qm̄ aūt diximus q̄ cognoſciť hō ex lingua ſciēdūq; tres ſunt p̄uincie quarū q̄libet ſua; p̄puam loquelā h;. Prima ē p̄uincia celeſtis cui⁹ loq̄la eſt deū laudare vt ſupra dixim⁹: ⁊ liguā huius p̄uicie hn̄t veri religioſi Scđa ē terreſtris cui⁹ ē loq̄ de mundanis Jo. iij. Qui de terra eſt: de terra loquitur ⁊. i. io. iiij. Ipſi de mūdo ſunt: ideo de mundo loquunť. Unde multi ſe oſtendūt filios huius ſeculi q̄ vbicunq; ſint loquunť de mundanis. Tertia eſt infernalis cui⁹ loq̄la eſt maledicere ⁊ blaphemare vt diximus in tractatu de penis infernalibus conſideratione. iiij. Uñ maledici ⁊ blaſphemi oſtendunt ſe eſſe filios inferni ⁊ cuilibet eorum dici poteſt quod petro dictum eſt. Mat. xxvi. Nā ⁊ loquela tua manifeſtum te facit

K ¶ Scđo d; hō attēdere cū quo loquiť Greg. Obſecro addiſcas q̄liter vnūquē q; alloq̄ debeas Nā eccle. xxij. d̄r. Cū ſtl'to nō multa loq̄ris. Ibidē. Cū dormiēte loq̄tur q̄ narrat ſtulto ſapiētiā. Item ſicut litigioſo loq̄ris tūc mollia ſūt p̄ferenda. p̄uer. xv. Rñſio mollis frangit irā: dur⁹ ſermo ſuſcitat furorē. Itē ſi cū ſene: tūc loquendu; ē reuerēter. Uñ ap'lus. Senes obſecro honorare vt p̄res. Itē ſi cu; hoīe ſapiēte tūc pauca ⁊ breuia v̄ba ſūt dicēda q̄ ſcriptū ē. Sapiēti pauca v̄ba ſufficiūt. Itē ſi forte cū homie de turpib⁹ iterrogante tūc oino tacendū eſt. Uñ ipocras cū quidā ab eo de quibuſdā fedis q̄reret tacuit. Cu ille. Cur ad interrogata nō rn̄des. Ait. Reſponſio ſuper talibus eſt tacere.

L ¶ Tertio debet homo attendere cur loquitur. i. ad que; finem. Iuxta illud. Quicq̄d agas ſapienter agas ⁊ reſpice finem.

M ¶ Quarto quō loquitur vt ſc; loquať v̄aciter. p̄uerbi. xij. Abomiatio eſt deo labia mēdacia Itē vtiliter ber. li. de formula honeſte vite. Sermo tu⁹ nō ſit ianis ſed aut ꝯſoleť aut doceat aut p̄cipiat aut moneat. Itē moderate ⁊ honeſte. Ecclesi. xxj. Uerba ſapiē

tis ſtatera pōderabũtur. Et hie ro. In verborum pondere proba tio conſiſtit humane vite.

N ¶ Quinto dꝫ attendere quã do loquit̃ ne ſcꝫ nimis p̃cipitãter loquatur interrũpendo ſmones alioꝝ ꝛ ne loquat̃ qñ tacẽ dꝫ. Eccle. iij. Eſt tp̃s tacendi ꝛ eſt tẽpus loquendi. Sen̄. Serua itaqꝫ ſilen tiũ donec loqui tibi fuerit neceſſa riũ. Loquit̃ em̄ indifferenter non attendẽdo: qñ ſignũ eſt ſtultitie. Eccli. x. Stult⁹ v̄ba multiplicat Ex dictis itaqꝫ patet fugiẽdũ eſſe multiloquiũ qđ freq̄nter animaꝫ īficit ꝛ ſuandũ ſilentiũ qđ eſt pu ritatis aīe cōſeruantiũ. vñ Aug. Quotiens quis loquit̃ pluſq̄ꝫ dꝫ peccat ſcꝫ ſaltem venialiter. ꝛ am bro. Alliga ſermoneꝫ tuum ne la ſciuiat / ꝛ multilodo ſibi pctã colli gat. Lutũ el colligit anim⁹ v̄bis exũdãs. Idem plures vidi pec caſſe loquendo paucos tacendo. Ptꝫ igitur p̃ma vtilitas obſuati ſilentij q̃ eſt puritatis obſeruatio Unde etiam dicit̃ Iaco. j. Si q̄s putat ſe religioſum eſſe nō refre nans linguaꝫ ſuam. ꝛc. hui⁹ vana eſt religio.

O ¶ Scḋa vtilius ſilẽtij ẽ ꝯuer ſationis honeſtatis. Obſuantia nãqꝫ ſilẽtij ſignũ ẽ ꝛ īterdũ cã tri plicꝫ hōeſte ꝯditiōis ꝛ laudabilis ¶ Primo em̄ eſt ſignũ ꝯpoſite cō ſciẽtie. Sen̄. Primũ argumentũ ꝯpoſite mẽtis eſt in ſe poſſe conſi ſtere ſecũqꝫ morari. hec ille. Le uitas q̄ppe mẽtiũ p̲pendit̃ ex leui tate v̄boꝝ. grego. Praui ſicut in mẽte ſunt leues: ita ſunt ī locutio ne p̃cipites: q2 qđ leuis cōſcia cō cipit leuior ptin⁹ lingua prodit. ¶ Scḋo eſt ſignũ inẽterne ſapiẽ tie. puer. xvij. Stultus ſi tacue rit ſapiens reputabit̃. ſen̄. Silen tium hominis ſtulti p ſapientis ẽ Iob. xiij. Utinam taceretis vt re putaremini ſapientes.

P ¶ Tertio eſt ſignũ vere patiẽ tie. Unde xp̃s corã pylato ꝛ hero de tacuit in exemplum patientie Eſa. liij. Quaſi agnus coram ton dente ſe ſic obmuteſcit.

Q ¶ Tertia vtilitas ẽ mẽtis eleuatio q̃ p̲ ſilẽtiũ acq̄rit̃ tripl'r. Primo per viam inſtructionis. q2 vt di. greg. Redire ad ſui cogni tionẽ nō valet mẽs q̃ multiloquio fuerit corrupta. Uñ i. vi. pa. Ab bas moyſes cuidã interrogãti ſer monẽ dixit. vade ꝛ ede tacit⁹ i cel la tua. ꝛ ip̄a docebit te vniuerſa. ¶ Scḋo p̲ viam conſolatiōis que vtiqꝫ conſolatio ſpiritualis men tem ad eleuationem diſponit p̄s. Letati ſunt q2 ſiluerunt ꝛ dedu xit eos in portuꝫ voluntatis eoꝝ. In. vi. pa. frater quidam interro gauit ſenem vſqꝫquo eſt ſeruan dum ſilentium. Qui reſpondit vſ qꝫquo interrogeris. In omni lo co ſi tacitus fueris requiem habe bis. Item frater interrogauit ſe nem. Si habito cum alijs ꝛ video rem aliquam inconuenientẽ: tunc vis vt loquar. Dixit ſenex. Si ſũt aliq̄ maiores aut coetanei tacens magis requiem habebis. In hoc em̄ q2 minoreꝫ te facis ſecuruꝫ te reddis. Si autẽ coartat te ſpiri tus tuus commune facito humi liter. Si non obediunt relinque laborem tuum in cōſpectu dei ꝛ cō ſolabit̃ te. ¶ Tertio p̲ viã recolle ctionis. Tren̄. iij. Sedebit ſolita rius ꝛ tacebit quia lauabit ſe ſu pra ſe. Gregor. Mens more aque circunclũſa ad ſuperiora colligit̃ ꝛ illud repetit vñ deſcendit ꝛ rela

rata deperit: ⁊ ſe p inferiora inutil'r
ſpgit. hec ille. Pꝫ itaqꝫ multiplex
vtilitas ſilentij obſeruati ⁊ q̄liter
maxime ad mētis eleuationem: ⁊
deuotionē diſponit q̄ eſt religioſo
maxime neceſſaria Ex pdictis igi
tur pꝫ modꝰ adeptiōis copioſi fru
ctꝰ ſiue ſpūalis pfectꝰ ad quē to
ta religioſi affectio dꝫ anhelare.

Quinta con
ſideratio ſpecialis et
tertia gñalis ē de re-
ligioſi ſtatꝰ pnicioſo
defectu excludēdo ⁊
diuidit i tria puncta. Determina
ta aūt via triplici qua ſpūalis pfe
ctꝰ in religionē querēdꝰ eſt: reſtat
vt ⁊ pnicioſi ſiue dānoſi defectꝰ ex
cluſio nō tractemꝰ vt vcꝫ cauſas
⁊ ipedimēta dicamꝰ ppt q̄ in reli
gione plurimi nō ſolū nō pficiunt
ſed ⁊ multipliciter deficiunt aut a
ſpūs feruore cadētes aut etiā quā
doqꝫ in damnabilia multa ruētes
Sūt aūt maxie tria hmōi impedi
menta.

Primū eſt defectus interne recol
lectionis. Et hic malus.

Secundū eſt defectꝰ bone affectio
nis. Et hic peior.

Tertiū eſt defectꝰ debite obſerua
tionis. Et hic peſſimus.

Et ſcđm hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo poni
tur impedimentum pmum qđ de-
fectꝰ interne recōciliatiōis vꝫ qñ
animus nimis eſt effuſus ⁊ diſtra
ctus. Eſt aūt triplex hmōi effuſio
impeditiua ſpūalis profectus.

Prima eſt effuſio circa ſupfluas
occupationes.

Secūda eſt effuſio circa ſupuacu
as locutiones.

Tertia eſt effuſio circa varias af-
fectiones.

¶ Prima eſt effuſio circa ſupflu
as occupatiōes. vñ geñ. xlix. dicit
Jacob primo genito ſuo. Effuſus
es vt aq̄ ne creſcas. Sicut ei fluit
aq̄ hincinde ⁊ diſpargit ⁊ ſic reli-
gioſus circa varias occupatiōes
exteriores diſpſus nō pficit. Sūt
vtiqꝫ nōnulli qbus eſt cura de oī
bus oiaqꝫ arguere volūt ſi non fi
ant ſm affectū ſuum. Sunt ⁊ non
nulli quibus nō ſufficit de preſen-
tibus eſſe ſollicitos ſed pro lōgis
futuris tpibus. Jſti deū a ſe elon
gant propter cordis inquietudi-
nem. deus enim cor quietum deſi
derat. Eſa. lxvj. ſm aliam tranſla
tionem. Super que requieſcet ſpi
ritꝰ meꝰ niſi ſup humilē ⁊ quietū.

¶ Scđa eſt effuſio circa ſuperua
cuas locutiones. Greg. Multilo-
qꝫ qſqꝫ ſuiēs rectitudinē iuſticie
tenere non poteſt. Ps. Vir linguo
ſus nō dirigetur in terra. Eſa. Jn
ſilentio ⁊ ſpe erit fortitudo veſtra

¶ Tertia eſt effuſio circa varias
affectiones ſcilicet propter muta
bilitatem voluntatis quia ſcilicet
nūc vult poſtmodū aliud iā icipit
illud bonū agere poſt duos dies i
cipit aliud: ⁊ ſic non continuat bo
nū inceptū. Berñ. Qui alicubi ten
dit ſi vnā ⁊ rectā tenuerit viaꝫ ci
to puenit quo tendit ⁊ itineris et
laboris aliqñ finē facit. ſi vo mul
tas aggreditur vias errat/nec la
boꝝ aliquando facit finem: quia
error non habet finem.

¶ Secūdum punctum in quo po
nitur ſcđm impedimentū quod ē
defectus bone affectionis. Bona
eñ affectio neceſſaria eſt ad ſpūa
liter proficiēdū. Ber. Bona volū
tas in aīo origo eſt ⁊ mr oim bo-
noꝝ. Eſt aūt triplex huius defe-

ctus ſpūalem ꝑfectū impediens.
A ¶ Prim⁹ eſt defect⁹ affectio-
nis reſſiue ſcꝫ venialiū qñ ſcꝫ nō
curat relinqre. ꝑuer. Eccl'ia. xix.
Qui minima ſpernit paulati deci
det. Profect⁹ ꝗppe hoīs in feruo
re charitatis ꝯſiſtit. Venialia aūt
feruorē charitatis diminuūt. Jō
hiero in ep'la. Mens xp̄o dedica-
ta ſic cauere dꝫ minora qſīo etiā
maiora q₂ venialia multiplicata
ſūāt. B ¶ Secūd⁹ ē defect⁹
affectionis melioratiue q₂ ſcꝫ ali
qs nō afficitur ad meli⁹. Ber. Mi
nime ꝑ certo bon⁹ eſt ꝗ melior eē
nō vult. vbi incipis nole fieri me
lior deſinis eē bon⁹. aug. de v̄bis
ap'li. Semꝑ ambula/ſemꝑ ꝑfice/
noli in via deficere/noli retroire/
noli deuiare/remanet ꝗ nō ꝑficit
retrocidit ꝗ ad ea reuoluit. vñ iā
receſſerat: duiat ꝗ apoſtatat. ber.
Null⁹ iuſt⁹ arbitrat̄ ſe ꝯphēdiſſe
nunꝙ dicit ſatis eſt q₂ ſp eſurit et
ſitit iuſticiā ita vt ſi ſemꝑ viueret
ſemꝑ inꝙtū in ſe eſt iuſtior eē con
tēderet ⁊ ſp de beno in meli⁹ ꝑfi
ceret totis virib⁹ conaret̄. Hec il
le. Sed heu heu plures ſunt qui
quanto diutius viuunt/tanto ma
gis deficiūt defect⁹ eni deſiderij
reddit eos īpotentes ad bonum.
Ber. Fortaſſe iō nō poſſumus. q₂
nō multū volum⁹. Jn pleriſꝗ au
tem oriri ſolet talis defect⁹ ex pre
ſumptione ꝑfectionis aut probi-
tatis q₂ ſibi videntur ſatis boni.
Sen. Jō meliores fieri nolumus
q₂ optimos nos eſſe putam⁹. Au
guſt. Opꝫ tibi deſplicere qđ eſt ſi
vis peruenire ad illud qđ non es.
C ¶ Terti⁹ eſt defect⁹ affectio-
nis ordinatiue corporis ſcꝫ ſub
ala ⁊ ſic ſub deo ⁊ omniū ad lau-
dem dei. Jnordinatus eniꝫ amor
ad corp⁹ ꝓpriū reddit hominem
puſillanimū. ꝑuer. xviij. Pigruꝫ
deiecit timor ſcilicet quo quis ti-
met inordinate corpori ſuo nō fa-
uere ſed corporis conſolationes
querit. Auguſt. v. cōfeſ. Gaudiuꝫ
diuine conſolationi nō deguſtas
ſi carnali delectatione cor macu
las. Jnordinatus etiaꝫ amor lau
dis proprie quo fit vt nō pure ꝗs
operetur propter gloriam dei: ſpi
ritualem impedit ꝑfectum ꝗ non
pōt eſſe ſine augmentatione gra
tie quam omnino demeret̄ ꝗ lau-
dem ꝓpriā querit. Hiero. ij. Am
bulantes poſt vanitatem vani fa
cti ſunt. i. a ſpirituali ꝑfectu ⁊ fer
uore charitatis vacui.

¶ Tertium punctum in quo po-
nitur impedimentum tertium qđ
eſt defect⁹ debite obſuationis eo
rū ſcꝫ que quis in ſua ꝓfeſſiōe deo
ꝓmiſit. Jnueniūt aūt in religiōe
abuſiones multe ꝗb⁹ pleriꝗ defi
ciunt ab obſuatione trium voto
rū de ꝗbus ſupi⁹ tractauimus.

¶ Primo circa votum pauperta
tis inuenitur triplex abuſus dete
ſtabilis.

Primus eſt cupiditatis.
Secundus eſt partialitatis.
Tertius eſt proprietatis.

¶ Primus igitur eſt abuſus cu-
piditatis que eſt triplex. A
¶ Prima eſt cupiditas īgreſſiōis
eoꝝ ſcꝫ ꝗ religionē ingrediuntur
non vt liberius deo ſeruiant ſꝫ vt
ſic promiſſionem vite neceſſariaꝫ
habeant cupientes vꝫ laute viue
re de prouentibus religionis. Ta
les itaꝗ religionem intrant non
vt paupertatem cum chriſto ſuſti
neāt/ſed vt eā fugiant non xp̄m
querūt ſed cibū: non cibū mentis
ſed ventris/nō xp̄m ſequūtur ſed

mundum. nõ diuitias ꝓpter xp̄m relinquunt/nec cũ eo paupes eē cupiunt/ſed de bonis monaſterij diuites eſſe ꝑtẽdũt. Nõ ergo pñt cũ ap̄lis dicere illō Mat. xix. Ecce nos relinq̄mus oīa ⁊ ſecuti ſumus ⁊c. Magna ꝓfſus abuſio ꝓfiteri pauptatẽ ⁊ ãplecti velle diuitias.

B ❡ Secunda eſt cupiditas ãbitiõis eoꝝ ſcȝ q̃ ãbiũt prelatiões ⁊ officia monaſterij vt ſic pl⁹ alijs de bonis monaſterij pcipiant aut p̄ ceteris honorent̄. Cõtra quos di. Criſo. ⁊ ponit̄. x. diſ. cap̄. Multi. Quicunq̨ deſiderat p̄matũ in terra/ꝯfuſionẽ inueniet in celo. nec inter xp̄i ſuos ꝯputabitur q̃ de p̄matu tractauerit. magn⁹ vtiq̨ abuſus vt religioſus q̃ ſe totũ in dei ſeruitiũ deuouit tale habeat deſiderium quo ſit ne q̃s inter xp̄i ſuos cõputari valeat. et qui ſe totum dei ſeruitiũ ꝑ ꝓfeſſionẽ fecit/non xp̄m humilem ſȝ ambitioſum diabolũ imitari velit.

C ❡ Tertia eſt cupiditas acquiſitionis eoꝝ ſcȝ q̃ ex auaritia ⁊ auiditate diuitiarum anhelant et cupiunt nouas acquiſitiones ſuis monaſterijs facere in hoc gloriantes q̄ amplioribꝰ ꝓuentibus ſua monaſteria docent̄. hoc vtiq̨ ſignũ eſt q̄ pauptatẽ nõ diligunt quã tñ ꝓfeſſi ſunt. Tales dici pñt ſimiles vxori loth que retro aſpiciens verſa eſt in ſtatuam ſalis. vt h̄r Geñ. xix. ⁊ Lu. xvij. Lãbũt animalia caute. i. aīales mõachi delectantur eam imitari. Magna ꝓfſus abuſio vt ille qui mũdi cõtemptũ ꝓfeſſus eſt pluſq̨ etiã ſeculares mundanis rebus inhiet acq̃rendis ⁊ q̃ paupertatem ꝓmiſit ⁊ elegit vt a mundi ſollicitudinibus abſtractus deo liberi⁹ ſeruiret pluſq̨ etiam mũdani negocijs ſecularibus iplicetur. ⁊ q̃ ꝓfſus auariciã debuit abdicare auaricie facib⁹ p̄ ceteris inflãmetur.

D ❡ Scd's eſt abuſus partialitatis qñ ſcȝ nõ eſt eq̄lis portio bonoꝝ monaſterij ſed ſunt partialitates ſic q̄ quibuſdã abundãter habentibus alij neceſſitatem patiũtur/vt verificari poſſit illud. j. Coꝝ. xj. Alius quidẽ eſurit. ali⁹ aũt ebrius eſt. Magna abuſio vt q̃ vitam communeȝ ꝓfeſſi ſunt nõ i cõmuni viuere velit: ⁊ de bonis q̃ cõia ſunt alij laute ⁊ ſplendide. Alij vero parce ſatis epulantur. Et certe cum religioſus aliq̃s aliquid habet quod ſue neceſſitati non conuenit/⁊ fratrem videt illius rei neceſſitatem habere nec ſibi concedit nec vere religioſus eſt talis/quia religioſis oīa debent eẽ cõmunia ⁊ diuidi ſingulis ꝓut cuiq̨ opus eſt. vt habet̄ act. iiij. Magn⁹ ergo abuſus communitatẽ ꝓmiſerunt/⁊ partialitatem querunt fratres quidem ſũt vocatione ſed nõ in bonoꝝ partitione. Dicunt̄ quippe fratres ſed burſe ſue non poſſunt dici ſorores Ueſtimenta quippe ſua ſunt eiuſdem coloris: ſed non eiuſdem valoris. Dicit autem doctor quidã de ordie Carthuſieñ. q̄ prelatus qui ad h̄ toto poſſe nõ laborat vt ſubditi in communi viuant ſeipm ⁊ ſuos ſubditos decipit ⁊ dãnat.

E ❡ Terti⁹ eſt abuſus ꝓprietatꝭ Proprietari⁹ q̄ppe religioſus eſt ſicut canis reuerſus ad vomitũ. ij. Pe. ij. et luc. x. Nemo mittẽs manum ad aratrũ ⁊ aſpiciens retro aptus eſt regno dei. Et ſi queras an plat⁹ poſſit diſpenſare cum religioſo ſuo ad habendũ propriũ.

Rñdet hubertus ꝙ nõ quãtecũqꝫ ſit auctoritatis nec etiã papa. vt pꝫ extra de ſtatu mõachali. c. Cũ ad monaſteriũ vbi dr. Non exiſti met abbas ꝙ ſup hñda proprieta te poſſit cũ monacho diſpenſare qꝛ abdicatio proprietatis ſicut et cuſtodia caſtitatis adeo eſt anne xa regule monachali vt cõtra eã ſumm⁹ pontifex nõ poſſit indulge re licẽtiã. Si aũt qrens ſit differẽ tia in ꝓpoſito inter ꝓprietatem ⁊ partialitatẽ. Dico ꝙ ꝓpetas re ſpicit poſſeſſionẽ: ſꝫ partialitas ſo lũ vſũ. Et ſi qras ġ vlteri⁹ an cũ religioſo diſpenſari poſſit circa vſũ hñdũ alicui⁹ rei. Rñſio ſcðm hubertũ ꝙ duplex ẽ vſ⁹ cert⁹ q̃rꝫ auferri nõ põt ⁊ icert⁹ q̃ ẽ in volũ tate ſuperioris vt ſcꝫ auferat cũ ei pla cuerit Et circa hũc põt prela= tus diſpenſare ex cã rõnali ⁊ ne= ceſſaria: nõ aũt circa vſũ certum. Semp eñ volũtas religioſi dꝫ eẽ ſubiecta p̃lato vt reſignet qñcũqꝫ voluerit: alias ẽ i ſtatu dãnatiõis Berñ. Monacho hñti ꝓpꝛium ne= gabit dñs ſuũ ꝓpꝛiũ qð ẽ miſereri ⁊ pcere. Monach⁹ q̃pe ꝓpetari⁹ execrabiliter eſt ſacrilegus quia furtũ de rebus ſacris et cõtra per ſonas ſacras ⁊ ſepe in locis ſacris cõmittit. Talis ġ eſt filius iude q̃ fur erat ⁊ loculos habẽs vt dr io. xij. F ¶ Secũdo circa votũ ca ſtitatꝫ ſũt tres deteſtabiles abuſ⁹ Prim⁹ lubricitatis. Scðs familia ritatis. Terti⁹ guloſitatis. ¶ Pri mus igiť ẽ abuſ⁹ lubricitatis Ma gnus ꝑfecto abuſus vt corp⁹ deo dicatum meretricalibus amplexi bus applicetť. Hoc certe horrẽdũ ſacrilegium eſt quod etiam adul terio grani⁹ eſt ſcðm Rich. in. iiij di. xxxv. qꝛ ibi violať caſtitas fir= mata voto qui fit anima ſpõſa dei Unde dicit Augu. li. de ſancta vi duitate. Plane non dubitauerim dicere lapſas animas in caſtitate ſanctiore q̃ vouerť deo adulteris eſſe peiores. G: ¶ Secund⁹ eſt abuſus familiaritatis quãdo ſcꝫ religioſus ⁊ ſi non velit fornicari delectatur tamen in viſu auditu/ ⁊ collocutiõe familiari mulierum Dicit ei Aug. vt habetur. xxxij. q. v. c. Nec ſolo. Nõ dicatis vos pudicos habere animos ſi habe tis oculos impudicos qꝛ ipudic⁹ ocul⁹ ipudici cordis eſt nuncius. Ideo dicebat Iob. xxxj. Pepigi fd⁹ cũ oculis meis vt nec cogita rẽ q̃dẽ de ꝟgine. Et eccľ. ix. Auer te faciem tuam a muliere cõpta. H ¶ Tertius eſt abuſus guloſi= tatis. Guloſitas eñ inimicať caſti tati. Uñ dt hiero. xxxv. diſtinc. ¶. j. Uenter mero eſtuans facile de= ſpumat in libidinẽ. Ber. in ſerm̃. apologetico. Miror vñ inter mo nachos tanta intẽperantia in co= meſſatiõib⁹ ⁊ potatiõibus i veſti= mentis ⁊ lectiſterniis/ eq̃taturis ⁊ edificiis/ moleſcere potuit/ qua tin⁹ vbi hec ſtudioſius fiũt ibi ma ior puteť religio. Ecce eñ parci= tas putať auaricia: ſobrietas/ au ſteritas crediť/ ſilentiũ triſticia re putatur. E contrario vero remiſ= ſio diſcretio dicitur effuſio libera litas/ loquacitas affabilitas/ ca= chiatio iocũditas mollicies veſti mẽtoꝝ ⁊ equoꝝ faſtus honeſtas Cunqꝫ in alter vtrum impẽdim⁹ caritas appellatur. iſtas cartas deſtruit charitatẽ hec diſcretio di ſcretionẽ confundit: tal: s mia cru delitate plena eſt qua videlicet ita corpori ſeruitur vt anima iu= guletur. I ¶ Que etenim ca=

ritas eſt carnē diligere ⁊ neglige
re ſpm̄. Que ℣o diſcretio totū da
re corpori ⁊ aīe nihil. Qualis ℣o
mia ancillā reficere ⁊ dn̄am interfi
cere. hec ille. O ꝙ̄ deteſtabil' abu
ſus vt religioſus qui vitā ſuā de=
uouit ad dei ſuitiū ⁊ nō veret' va
care guloſitati ⁊ vētris officio. et
ꝗ vitā repromiſit ſpūalē vētri mo
re porcino obediēs vitā ducit vo
luptuoſam ⁊ carnalē. In pericu=
lū vtiqꝫ magnū ſue caſtitatis quā
deo deuouit nō aduertens qđ ſa=
piens dicit. Eccleſiaſtici.iij. Qui
amat periculum pibit in illo. O vi
tuperabilis abuſio. Religioſus vi
tam ſuam deo deuouit ad ſemper
laudandum deum turpiter viuit
vt vita ſua ſit blaſphemia contra
deum. Unde ſup illđ.j.Cor.x. Si
ue comeditis ſiue bibitis ſiue qc=
quid aliud facitis oīa in gloriam
dei facite. Dicit gloſ. Si ventris
ſit nimia voracitas/ſi te vino in=
gurgites quātaſlibet laudes lin
gua reſonet vita blaſphemat. L

℃ Tertio circa votū obedientie
ſunt tres deteſtabiles abuſus.

Primus eſt rebellionis.

Secundus prope affectionis.

Tertius murmurationis.

℃ Prim⁹ igitur eſt abuſus rebel=
lionis cū quis ſcꝫ ſui p̄lati prece=
ptis iuſtis ⁊ bonis preſumit repu=
gnare oīno nolens ei obedire cu
ius peccati grauitas dꝫ p hoc qđ
dr.j.reg.xv. quaſi peccatū ariolā
di eſt repugnare et quaſi ſcelus
ydolatrie acquieſcē nolle. Idola
tria enim eſt peccatum grauiſſi=
mum: ſit aūt illa cōparatio quia i
obedientia redundat in cōtēptū
dei ſicut ⁊ idolatria lꝫ idolatria
magis. Exemplum nūeri.xvj. de
chore ⁊ ſuis cōplicibus qui rebel
les ⁊ inobedientes fuerunt moy=
ſi ideo viui deſcenderunt in infer=
nūꝫ. k ℃ Secūdus ē abuſ⁹
ꝓprie affectionis qn̄ ſcꝫ religioſus
nō vult audire a p̄latis ſuis niſi ꝗ
ſibi placent. vnde nō p̄lato ſuo o=
bedire querit ſed magis prelatuꝫ
ſuū ſibi obedire cupit. Talis vti=
qꝫ nō imitatur paulum dicentem
actuum.ix. Domine quid me vis
facere: ſed potius vult eſſe ſicut ce
cus cui domin⁹ dixit. Luc.xviij.
Quid tibi vis faciam. Magna
vtiqꝫ abuſio vt qui voluntateꝫ ſu=
am deo conſeruit iam vlterius ſe
cūdū propriā voluntatem viuere
velit: ⁊ qn̄ ſemel p deo abdicauit
ſcꝫ proprie libertatis vſum iā ſibi
iterum reſumere cupit. Sacrile=
gus vtiqꝫ talis cenſendus eſt. reꝫ
enim deo ſacratam ſcꝫ propriam
voluntatem vſurpare non formi=
dat. O ꝙ̄ peruerſitas eſt in reli=
gioſo immo etiam in alio quolibꝫ
propria volūtas. Ber. in ſer. de le
pra naamaꝫ. Quid odit deus aut
ꝗd punit preter propriam volūta
tem. Ceſſet ꝓpa volūtas ⁊ infer=
nus nō erit. In quē ignis ille deſ
nit niſi in ꝓpaꝫ volūtatē. Etiam
nūc cū frigus: aut famē: aut aliꝗd
tale patimur quid leditur niſi ꝓ=
pria volūtas. Qđ ſi volūtarie ſu=
ſtinem⁹ iam ipā voluntas cōmu=
nis eſt non propria. Idem ſuper
can. ſer.lxxij. Grande malum vo=
lūtas propria qua fit vt bona tua
bona non ſint. Etenim ſi in die ie=
iunij inueniatur voluntas mea:
nō tale ieiunium elegit dn̄s. Ego
autem non ſolum de ieiunio ſed
de ſilentio: de vigilijs: de oratiōe:
de lectione: de opere manuuꝫ: po
ſtremo de omī obſuātia monachi
vbi inuenitur volūtas ſua in co ⁊

nō obedientia magr̄i ſui idipſum
ſentio. Idem. Quicq̄d fit ſine ſpūi
alis pr̄is voluntate vel conſenſu
vane glorie deputabit̄ nō virtuti.
Ambro. Tm̄ inq̄t / adijcies v̄tuti
q̄ntū ſuſtraxeris ꝓprie voluntati.
Et gre. vi. moꝛ. Obedientia tanta
magis eſt meritoria ꝛ laudabilis
q̄ꝫ ominus habet de ſuo vꝫ quan
do illud qđ fit nō propter propriā
volūtatē ſꝫ ꝓpt̄ p̄ceptū: ita ꝙ obe=
diēs ñ aſpicit ad ꝓpū placitū ſꝫ foꝛ
te illđ qđ p̄ceptū ē ſecluſo p̄cepto
ſibi placeret ſꝫ ad ſolū p̄ceptū aſ=
picit. ꝛ ideo i aduerſis maioꝛ vide
tur eē obediētia q̄ꝫ i ꝓſperis: vt dt
ipe grego. Ut aūt promtioꝛ ſit re
ligioſo obediētia ↄſideret obiētiā
ipſi⁹ xp̄i de q̄ ber. Memētote fr̄es:
xp̄s ne pderet obediātiā vitā pdi=
dit. Cōſideret etiā qm̄ ipe xp̄s eſt
cui obedit ber. Obediētia q̄ maio
rib⁹ exhibet̄ deo exhibet̄. Luc. x.
Qui vos audit me audit. Et ber.
Quicq̄d vice dei p̄cepit hō qđ nō
ſit certū diſplicere deo h̄ oīno ita
accipiendūꝫ ē quaſi p̄cipiat deus.
L ¶ Tertius eſt abuſus murmu=
rationis quando ſcꝫ aliquis obe=
dit quidem faciendo qđ preceptū
eſt ſꝫ h̄ facit cū animi triſticia ꝛ in
dignatione. Talis vtiq̄ cū ſymōe
cyreneo poꝛtat crucēꝫ in angaria.
Uidemus ꝙ currus bene vnctus
ſub onere non murmurat. ideo is
qui cum triſticia et murmure obe
dientiam exequit̄ ſe vacuū ſancti
ſpūs vnctione manifeſtat. At con
tra gaudēs cū bt̄o andrea ſuſci=
pit crucem qui onus iniūctū gau=
denter exequitur. Ad hoc ptinet
quod habetur in vi. pa. Senex q̄=
dam cuidam volenti intrare reli=
gionem et querēti quō ſe deberet
habere dixit. Tu es aſinus vnum
eſtote. ſicut aſinus qđ libet onus
indifferēter recipit et pacifice: ita
debet vir religioſus ſe h̄re. Illoꝝ
aūt qui murmurādo obediūt: obe
dientia ſimilis eſt obedientie de=
monum qui exibant quidē de coꝛ
poꝛib⁹ ad mandatū dn̄i ſꝫ claman
tes ꝛ murmurantes. Contra h̄ di
cit benedictus in regula ſua. Obe
diētia tūc eſt acceptabilis deo: et
dulcis hoīb⁹ ſi qđ iubet̄ non cū
murmure efficiatur. Hec ille. O
vere magna abuſio in religioſo ꝛ
ꝑuerſitas neq̄ cōtra p̄latum mur
murare. h̄ vbiq̄ ſuperbia eſt peſſi
ma. ber. in expōne ſup miſſ⁹ eſt ui
deo / qđ multū doleo / poſt ſpretam
ſeculi pompā nonnullos in ſchola
hūilitatis ſupbiam magis addi=
ſcere impatiētesq̄ amplius fieri
in clauſtro q̄ꝫ fuiſſent in ſeculo qđ
q̄ magis ꝑuerſum ē pleriq̄ in do
mo dei nō patiunt̄ hēri ↄtēptui q̄
in ſua nō niſi ↄtēptibiles eſſe po=
terāt. Hec ille. Hec itaq̄ ſupradi=
cta de religiōe ad p̄ſēs ſufficiāt. Et
ſic finit ſcđa pars p̄ncipalis hui⁹
libri. ¶ Sequit̄ tertia pars p̄ncipalis
q̄ eſt de infoꝛmatione perfectiua.

Expeditis itaq̄ per
dei gratiam primis
duabus noſtri edifi
catoꝛij poꝛtiunculas:
iam ad tertiam acce
dere nos opoꝛtet in
qua de infoꝛ̄atione perfectiua di
cēdum eſt. Hec autem virtutum
infoꝛ̄atio ex qua ſpirituale anima
rum edificium complementum
foꝛaliter habet. Quoniam aūt nō
tā de virtutum habitibus q̄ꝫ acti=
bus dicere neceſſe eſt: preſertiꝫ cū
in actib⁹ ip̄is laus et meritum po
tius q̄ꝫ in habitibus conſiſtat. Iđ
primū de actu virtuoſe i communi

De hinc aũt de theologicis virtu
tibus. poſtremo vero de morali=
bus ſpirãte dei grã ſumus tracta
turi. Erit igit̃ tripartita hec pars
queadmodũ et priores ſecũdum
ꝙ tria ſũt ꝑ ordinez declarãda et
iuxta hoc ſunt tres tractatus.
Prim⁹ ẽ de actuũ ꝟtuoſoꝝ ꝯditiõe
Secundus eſt de theologicarum
virtutum perfectione.
Tertius eſt de virtutum cardina
lium dipoſitione.

PRim⁹ tra=
ctat⁹ eſt de actuũ ꝟ
tuoſorum conditiõe
et diuidit̃ in tres cõ
ſideratiões. In prio
igitur dicturi ſumus de ope ꝟtuo
ſo que nobis eſt eterna ſal⁹ ꝓme=
renda. Philip. ij. Salutem vr̃am
opamini. ¶ Eſt autẽ primo notan
dum ꝙ de⁹ ẽ nr̃oꝝ opeꝝ ꝑncipiuz
tripliciter. A ¶ Prio principali
ter operãdo: qꝛ prima cauſa plus
influit incauſatũ ꝙ̃ ſcd̃a vt patet
prima ꝓpõne lib. de cauſis. i. coꝝ.
xij. Idẽ de⁹ q̃ opat̃ oĩa in oĩbus.
Et eſa. xxvj. Oĩa opa nr̃a operat⁹
es in nobis dñe. ¶ Secũdo ſpũali
inſpirando vt nõ ſolũ habeamus
ab eo opandi ptãtem ſed etiã vo=
luntatẽ. Philip. ij. Deus ẽ q̃ opa=
tus in nobis ꝛ velle et pficere pro
b ona volũtate ſua. ¶ Tertio vir=
tualiter adiuuãdo ſcz infundẽdo
grãm et virtutes vt non tm̃ poſſi
mus ꝛ velimus ſed etiã vt expẽdi
te facil'r ꝛ delectabiliter openmr
Gal. v. Qui tribuit nobis ſpiritũ
opatur ꝛ virtutes in nobis. Cũ ğ
tã multipl'r paratus ſit de⁹ ꝑ nos
ꝛ in nobis opari totũ ergo ſtudiũ
noſtrũ tota noſtra cura ad hec eẽ
debet virtuoſis inſiſtamus op.b⁹
Ad hoc ei nos poſuit deus i hoc
mundo vt ꝑ bona opa vitã eẽnã
adipiſcamur Ideo dicit. Jo. vj. O
peramini nõ cibum q̃ perit ſ; q̃ ꝑ
manet in vitã eternam. Sunt er=
go nobis conſiderãde tres conſi=
derationes neceſſarie ad hoc ꝙ o
p⁹ nr̃m ſit ꝟtuoſuz et meritoriuz

PRima con
ſideratio eſt conſciẽ
tie recti tudo. Nã ſi
eẽt op⁹ bonũ ex gene
re ſuo ſi nõ eẽt ꝯſcien
tia nõ eẽt op⁹ laudabile neqꝫ meri
toriũ. Vñ hyla. x. de trini. Immo
derata eſt omnis voluntatũ per=
tinacia vbi non rationi voluntas
ſubijcitur. i. conſciẽtie. Et ro. xiiij.
Oẽ quod nõ ẽ ex fide pctm̃ ẽ. i. oẽ
q̃d ꝯ cõſciam eſt ſecunduz gloſaꝫ
ꝛ hec ẽ ratio quia aliquid eſt volũ
tatis obiectum eo modo quo ſibi
a rõne pñtat̃ ſecunduz ꝯſcie dicta=
men. Ad ampliorem autẽ hui⁹ de
clarationem triplex eſt circa con=
ſcientiam facienda determinatio
Prima eſt diffinitionis.
Secunda eſt diſtinctionis.
Tertia eſt obligationis.
Et ſecunduz hoc ſunt tria puncta.
¶ Primum punctum in quo poni
tur prima determinatio que eſt de
terminatio diffinitionis. vbi ſciẽ
dum ſecundum Scotum. in. ij. ſen
tentiarum. di. xxxix. Conſcia eſt
habit⁹ proprius cõcluſiõis practi
ce ſecunduz cui⁹ actuz nota ẽ ꝯfor
mari electio recta in agibilibus ꝛ
ita dz ſtimulare ad bonũ inq̃tum
liberũ arbitriũ habet vnam cau=
ſam partialem recte diſpoſitam ꝛ
ſequeret̃ bona ꝛ recta volitio niſi
eſſet defectus alterius cauſe par
tialis concurrentis ſcz volũtatꝭ ſi

ent ⁊ ſindereſis poteſt poni habi-
tus pncipioꝝ q̄ ſemꝑ eſt rectꝰ. Et
ſic pʒ ꝙ ↄſcīa ptinet ad itellectuʒ
⁊ rōnē qr ēt pʒ ex actibus ↄſcie q̄ ſt
teſtificare: accuſari: iudicare ⁊ hu-
iuſmōi q̄ oīa ptinēt ad rōeʒ ⁊ intel
lectuʒ. Et idē etiā dicēduʒ ē ꝺ ſinde
reſi. Et ſi iſtes qr cōſciētia dicit bo
na bonitas aūt ptinet ad volūta-
teʒ. Itē ſindereſis dicit remurmu-
rare malo quod ad voluntatē pti
net. Dicēduʒ ꝙ habitꝰ itellectꝰ pra
ctici cuiuſmodi eſt cōſcientia dici-
tur bonꝰ vel malus ꝓpter conue-
nientiā eiꝰ ad voluntatē ſicut etiā
econuerſo voluntas dici poteſt re
cta vl' curua ꝓpter cōuenientiam
ad actuʒ itellectꝰ rectum vl' nō re
ctuʒ. Et ad ſecunduʒ dicēdum ꝙ ſin
dēſis remurmurat ↄſiue qr oñdit
bonuʒ eē volādum ⁊ in hoc eſt oc-
caſio remurmurādi ↄtra malum.
Hec ſco. Sicut autē habetur i con
pendio theologice veritatis dicit
ꝙ ſindereſis ꝓponit, vt ꝙ nullum
maluʒ ē faciēduʒ rō aſſumit miorē
hoc ē malum ↄſcia ↄcludit ꝙ h̄ nō
ē faciēduʒ. Circa ōmā nō error cir
ca ſecundā quādoqʒ ē error: ⁊ ex
hoc falſitas ⁊ error in concluſione

¶ Secundum punctum in quo po
nitur ſecunda determi natio que
eſt determinatio diſtinctionis vbi
diſtinguienda eſt quintuplex con-
ſcientia quattuor male et vna tan
tum bona.

Prima eſt conſcientia dilatata.
Secunda eſt conſcientia infirma.
Tertia eſt conſcientia perturbata
Quarta eſt conſcientia peruerſa.
Quinta eſt conſciētia laudabilis.

B ¶ Prima eſt cōſciētia dilata-
ta quā habent hi qui non ponde-
rant niſi groſſa peccata mortalia
et de cōmunibꝰ non curant. Unde
iuramenta nō ponderāt niſi ſit ꝑ
iuriū ſolennizatum. Luxuriaʒ non
hn̄t ꝓ mortali peccato niſi ſit ad-
ulterium. Offēſā fraťnā non pon-
derant niſi vulnerationeʒ ⁊ homi
cidium. Item ſoluere feſta ⁊ ieiu-
nia ab eccl'ia inſtituta non curāt.
Tales ſunt in periculo ſtatu.
Nam ꝓ quolibet pctō mortali ēt
minimo dānat aliquis vt habet
in decret. de pe. di. v. c. Fres. B

¶ Scōa eſt cōſciētia infirma ⁊ ni-
mis ſtricta quā hn̄t illi qui faciunt
ſibi pctā vbi nulla ſunt ⁊ h̄ accidit
ex inſtigatione diaboli vt cum nō
poteſt eos inducere ad manifeſta
mortalia tentet eos inducere per
cōſcientiā erroneā in perplexita-
tem. Sicut aūt valde piculoſum ē
nimis latā hr̄e cōſcientiā: ſic val-
de inqetū ē habere nimis ſtrictā.
Nam tales diabolꝰ inqetat ſic ꝙ
nec orare nec ſtudere nec qcqʒ bo
ni poſſunt facere. ps. Trepidaue-
runt timore vbi non erat timor. Un
vt dicit ariſto. ij. ethicorum. Medi
um in omnibus eſt laudabile. Et
ſapiens dicit qui ambulat ſimpli-
citer: ambulat confidenter. Cauē
da eſt ergo vtraqʒ predicta con-
ſciencia. Prima enim generat prē
ſumptionem: ſecunda deſperatio
nē. Nota tn̄ ꝙ aliqd eſt cōſcientia
aliud timor conſcientie. Tunc cō
ſciētia eſt quando aliquis finali
ter iudicat aliquid eſſe faciendum
vel vitādum. vt dicitur in cōpēdio
theologice veritatis. Timor autē
conſciētie eſt vacullatio dubia quā
do quis neſcit quid ſit melius vel
ad quid potiꝰ teneatur tamen nō
omitteret quod ſciret eſſe placi-
tum diuine voluntati. C

¶ Tertia eſt conſcientia pertur-
bata quam habēt hi qui de pecca-

tis volunt deſperare:cum tamē di
catur in decret. xxvi. q. vi. ca. His
quo mie dei nec manſuras poſſu=
mus ponere nec tpa diffinire. D
¶ Quarta eſt conſcientia peruer=
ſa quam habēt illi qui peccata par
ua ponderant et magna non cu=
rant ſicut phariſeis dicit domin⁹
math. xviii. Ue vobis phariſei q
decimatis mentem ꝛ anetum. ꝛc.
et grauiora legis pretermittitis.
Simi les ſunt qui non verētur ꝑ
ximis detrahere et in ſuperbiam
mentis ſe extollere et cetera. ſed
de paruis vt de riſibus ꝛ iocis cō=
fitentur ꝛ de magnis obliuiſcūtur
E ¶ Quinta eſt conſcientia lau
dabilis ꝛ bona. Prouer. xv. Mens
ſecura quaſi iuge conuiuium.
Iſido. de ſum. bo. Uis nunq̄ eſſe
triſtis:ſemper viue bene. Bona
conſcientia ſemper gaudium ha=
bet. Ber. Magne diuitie ſunt bo=
na conſcientia.
¶ Tertium punctum in quo poni
tur tertia determinatio que eſt de
terminatio obligationis vbi de=
terminandum eſt ꝙ conſcientia
ſiue recta ſiue non recta ſemper
obligat. Unde auguſtinus.
Quidquid fit contra conſcientiaꝫ
edificat ad gehennaꝫ. quia licet il
lud non ſit materialiter contra le
gem dei ſi conſcientia ſit erronea
eſt tamen formaliter inq̄tum con
ſcientia apprehendit illud vt con
tra legem dei exiſtens. Quando=
cunq̄ igitur aliquid fit contra cō
ſcientiam vere vel falſe dictanteꝫ
aliquid eſſe mortale:illud eſt mor
tale peccatum. Unde ro. xiiii. Qui
diſcernit ſi manducauerit damna
tus eſt quia non ex fide glo. i. ſe=
cundum conſcientiā et hoc eſt vni
uerſaliter verum de conſcientia
firmiť dictāte et etiā de eo quod
fit ꝯ ꝯſcietiā formidātē ꝓbabiliť
dubitatiue an aliquid ſit mortale.
Quod aūt nō fit ꝯ ꝯſcietiā adhuc
pōt eē mortale pctm̄ ſi ꝯſcia nō ſit
ſat; iſtructa. Uñ ē regula magiſtra
lis. Dubitās de aliq̄ an ſit illicitū
ꝛ ſtāte dubio illud agēs peccat qd
ſecūdū ma. ioh. gerſō i tracta. de
pollutiōe ꝛ ſecūdū vil. alti. itelligē
dū ē de tali dubio q̄d ē vehemēs
ꝛ magnū aut eq̄ ſaltē mentez idu
cit cedere ꝙ illud eſt mortale et il
licitū quod eſt licitum. Secus vbi
plus iudicat ꝙ eſt licitum q̄ꝫ illici=
tum q̄uis non habeat vſq̄ certi=
tudinem euidentem aut fixam q
nec hoc ipſum reqͥriť. Albert⁹ au
tē in libro de hoīe dicit. Sine p̄iu
dicio dicimus ꝙ conſcia non obli
gat ad faciendum aliquid niſi ſit
vt opinatum velvt creditū vel vt
ſcitum. et tunc obligat ſiue ſit con
ſcientia erronea ſiue recta. Con=
ſcientia quippe erronea ligat non
inq̄tum erronea ſed inq̄tum con
ſcientia. non autez obligat ſecūdū
eūdez ſi eſt vt dubitatum vel am=
biguū. Notandū eſt ꝙ error cōſci
entie maxime ꝓuenit ex tribus.
Primo ex negligētia.
Secundo ex ſuperbia.
Tertio ex concupiſcentia.
A ¶ Primo ex negligētia qꝛ vꝫ cū
ne ſcit ſe expedire dubitans quid
ſit eligēdum vel fugiēdū negligit
ab aliis q̄rere cum tñ ab hoc tene
atur ſicut fecit nichodemus veni
ens ad ieſum nocte volens in con
ſciētia ſua iformari vt hr̄ ioh. iii.
Aut ſi forte non habeat ſapiētio
reꝫ a quo poſſit querere negligiť
hr̄e recurſū ad deū quod tñ teneť
facere dicendo cum. ps. Doce me
facere voluntatē tuā. Unde. ii. p⁹

ralip. xx. Cuȝ ignoram⁹ quid agē debeam⁹ hoc ſolū habem⁹ reſidui vt oc'los dirigam⁹ ad te. B Se- cūdo ꝓuenit ex ſupbia qn̄ qs non humiliat intellectū ſuū vt melioꝛib⁹ ⁊ ſapiētioꝛib⁹ ſe velit credē. In agē dis ei ⁊ dimittēdis pl⁹ dȝ hō credē aliis diſcretis ⁊ litteratis q̄ſ ſibi ſi- cut fecit Auguſt. prout dicit in li- bro confeſ. q̄ſnis omnes ſeptē ar tes lr̄ales per ſe vltra oēs coetā- neos ſuos didiciſſet ⁊ propter ſu- as rōnes q̄s allegauit in ſuis erro ribus ſeipm̄ defendēdo diu credē ⁊ baptizari diſtuliſſet: tamen i pre dicatione bti ambroſii ſe humilia uit ⁊ captiuari ꝓmiſit intellectum ſuum ſaluberrime ⁊ plus credidit ābroſio q̄ſ ſibi quod niſi feciſſet in erroꝛibus ꝑmanſiſſet. Eccleſiaſti xxii. Fili mi ſine cōſilio nichil faci es: ⁊ poſt factum non penitebis. Aliquando q̄ppe ex ſupbia cōtin- git q̄ aliquis ſequēs ꝓpꝛium ſen- ſum non ſe conformat aliis in his q̄ ſūt ſcd̄m viā ꝯmunē volēs ſingu lariter videri. ps. Singl'aris fer⁹ depaſtus eſt eam. Unde dicit hu- bertus q̄ vnus gradus ſuperbie eſt qn̄ aliquis ſingularem vitam vult dicere: contra quod dicit p̄s. Neq; ambulaui in magnis neq; in mirabilibus ſuper me. Un̄ legit q̄ q̄dā volunt ſingulariter viuere ⁊ immunes ſe facere ēt a venialib⁹. Quod cū videret ſe nō poſſe inci- dit in triſtitiā ⁊ in deſperationem ſed poſtmodū adiutus orōnib⁹ et informationib⁹ diſcretoꝛum ſurre xit humil'r recognoſcens ſe ſine venialibus viuere non poſſe. Un- de ſalomon. Non eſt hō iuſtus in terra qui faciat bonū ⁊ n̄ peccet. C ¶ Tertio pꝛouenit erroꝛ conſcie ex cōcupiſcētia ſiue inoꝛdinato affectu qui conſciētiaȝ ileunat ad id quod homo appetit. Sen̄. Perit oē iudiciū cū res tran ſit in affectum. Exemplum de eua q̄ errauit in conſcientia ſua qꝛ con cupiuit ſcientiaȝ dei. Chriſoſtom̄ Nimius amoꝛ ⁊ nimiuȝ odium oē peruertunt iudicium.

Secunda cō ſideratio q̄ eſt de beni uolētie ꝓmptitudine: Igitur ſecundū quod ad opus virtuoſum et meritoꝛiuȝ neceſſarium eſſe diximus eſt be- niuolentie pꝛomptitudo. Debet eniȝ fieri ex pꝛompta animi volun tate. Bernar. Bona voluntas in animo oꝛigo eſt ⁊ mater omnium bonoꝛum quam qui habet vitam habet ⁊ q̄cquid ad bene viuendū op⁹ eſt. Un̄ etiā dicit greg. i ome- lia. Nūq̄ſ eſt vacua manus a mu- nere cū archa coꝛdis repleta fue- rit bona voluntate. Et hoc dicitur non quia bona voluntas ſufficiat ſine opere qn̄ ⁊ vbi poteſt aliquis opari: ſȝ qꝛ qn̄ qs nō pōt opus ex ercere ſufficit bona voluntas ⁊ qꝛ etiam bonam voluntatem habēs ſp̄ facit quod poteſt. Un̄ ābꝛo. lib. de offi. Nō ſatis eſt bn̄ velle ſed et neceſſarium eſt bene facere: neq; ſatis iterū benefacere niſi id e ꝯ fō te bono pꝛocedat. Hec ille. Debet autem in opere bono ⁊ meritoꝛio triplex eſſe beniuolentia ſiue bo- na voluntas.

Prima eſt affectionis operatiue
Secūda eſt affectiōis oꝛdinatiue
Tertia eſt affectionis ꝑſeruatiue
Et ſecundū hoc ſunt tria puncta
¶ Pꝛimum punctum in quo viden da eſt beniuolentia affectionis o- peratiue vt ſcilicet operetur dili-

genter libenter et hilariter.
Diligēter intē.i.cum intēta deuotione infigēdo mentē in id qđ agimus vagationē mētis ꝑ poſſe reprimentes.ij.par.xix.Cū diligentia omia facite. Unde hieremias. Maledictus qui facit opus dei negligenter. Libenter int̄ ſic ꝙ libēter plus vellet facere ⁊ tūc deus inſpicit cor ꝙ̄tūcūꝙ ſit paruū op⁹ Greg. Cor ⁊ non ſubſtantiam penſat deus ⁊ non conſiderat ꝙ̄tum in eius ſacrificio ſed ex ꝙ̄to offeratur. Et aug.xiiij.q.v.ca. Si quid Deus interrogat cor nō manum. Et de pe.diſt.i.c. Si cui. Uolūtas remuneratur nō opus. Jdeo etiā dicit gre.in omel.ſup Math. Eſtimationem regnū dei non habet. Tantum vel ꝙ̄tum habes ꝙ̄tum potes. Habuerunt illud petrus et andreas pro ſagena ſua. zacheus pro media parte ſue ſubſtantie vidua pro duobus minutis hilariter ſꝫ vt fiat opus cū hilaritate mētis ij.cor.ix. Nō ex triſtitia: aut ex neceſſitate. Hilarē eni datorē diligit de⁹. ps. Seruite domino in letitia.
¶ Secundum punctum in quo videnda eſt beniuolentia affectionis ordinatiue ſcꝫ ad gloriam dei principaliter: ⁊ deinde ad anime ſalutē. Grego. Oē bonū quod agimus per intentionē ſēper ad celeſtia leuemus. Jn hoc profecto eſt maxime rō meriti q: ſit opus ad gloriam ⁊ laudem dei. Uñ ⁊ in ipſa dei laude maxime conſiſtit p̄miū beatorum. Jn laude ergo dei nr̄m ꝯſiſtit meritū ⁊ p̄miū. Jdeo dicit ps in pſona dei. Sacrificium laudis honorificabit me ⁊ illic ſcilꝫ in laude dei iter quo oñdā illi ſalutare dei. Sicut autem dicit Grego. Quiſꝙ ideo ſeminat vt hic laudis vel muneris mercedem recipiat: eterna ꝓculdubio mercede ſe priuat. Jdeo dicit dominus mat.vi. Attēdite ne iuſtitiā veſtram faciatis corā hominib⁹ vt videamini.⁊c. Alioquin mercedem non habebitis.⁊c. Narrat Ceſarius ꝙ tp̄e quodā dux cuidā defūct⁹ eſt: nocte ꝓ qđā caſtrū in quo erat vxo: ei⁹ ſic cōcuſſuꝫ eſt vt viderēt terremot⁹ fuiſſe. Et ecce hoſtia camere in q̄ iacebat apta ſūt quodā gigante nigerrimo cū ſcapulis ipellēte. Marit⁹ igit̄ ei⁹ igreſſ⁹ ē quē illa vidēs apud lectū ſedere fecit iq̄rēs de ſtatu ſuo Cui ille rn̄dit Penis eternis dānat⁹ ſū Jlle igit̄ nimis territa dixit. Hoſtiū noſtrū oībus per egrinis ⁊ pauperibus patuit: ⁊ non proſunt vobis beneficia iſta. At ille Nichil michi proſunt ad vitā eternam eo ꝙ ex vana gloria non ex charitate a me facta ſunt. Que cū vlterius iterrogare vellet: ille ait Conceſſuꝫ eſt mihi tibi apparere ſed non lꝫ hic diutius morari. qȝ diabolus foris ſtans expectat me Si enim folia oīa arborū verterentur in linguas: tormenta meā exprimere nō poſſent. Poſt hec euocatus eſt ⁊ impulſu totū cōcutitur caſtrū ⁊ eiulat⁹ eius magnus auditur. Ecce impletū ē in illo quod ſcriptura loquit̄. Potentes potenter tormēta patientur. Hec ceſarius. Ozee. viij. Uentum ſeminant ⁊ turbinem metēt. Sunt profecto multi qui nimis feſtināt q̄ de bonis actibus volūt añ tp̄s remunerari ſimiles illi q̄ fructus ſuos non ſinit matureſcere: ⁊ lecatori qui cibos ſuos non ſinit conuenienter preparari. Jaco.v. Ecce agricola expectat.⁊c. patiens eſtote ⁊ vos ſcilicet vſꝙ ad aduentum domini

Un̄ talib⁹ q̄ laudē hic q̄rūt ꝓ opi=
bus ſuis d͛ Mat.vi. Amen dico vo
bis receperunt mercedem ſuam.
¶ Tertium punctum in quo vidē
da eſt beniuolentia affectionis
preſeruatiue. Nō em̄ ex bonis ope
ribus ſaluatur aliquis ſi ea ante fi
nem vite dimittit. Nam ſi opera=
rius dimittit opus ſuū hora prima
vel tertia: non reportat mercedē
Ideo Mat.xx. Cum ſero factum
eſſet: dixit paſ familias ſeruo ſuo
Uoca operarios ⁊ redde illis mer
cedem. Sero dicitur finis vite.
Ut homo a deo remunerari ſine
fine igitur ſine fine.i. ꝙdiu vixerit
dꝫ bonum operari. Gal.vi. Bonū
facientes non deficiamus tempo
re em̄ ſuo metemus non deficien=
tes.glo. Si homo non impoſuerit
finē bono oper: nec deus i ponet
finem remunerationi. Debet er=
go voluntas bene operandi eſſe ꝑ
petua ſi homo imperpetuum viue
re poſſunt ⁊ tunc deſpicit volunta
tem dans perpetuam remunera=
tionem. i. Paral.xxviij. Firmabo
regnum tuum ſi perſeueraueris fa
cere precepta mea. Iſido. de ſum.
bo. Tunc deo placet noſtra bona
conuerſatio quando bonum quod
inchoamus perſeueranti fine cō=
plemus. Bern̄. Tolle perſeueran=
tiam: nec obſequium mercedē hꝫ
Grego. immo Incaſſum bonū agi
tur ſi ante vite terminū deſerat.

TErtia conſideratio q̄
eſt de gratie diuine
ſanctitudine Igit ter=
tium q̄d ad bonū ⁊ me
ritorium op⁹ requirit
ē diuine gr̄e ſctitudo
de qua gr̄a dicit Auguſtin⁹. Gratia
eſt lux aīe faciens hominē pecca
tum ſuū agnoſcere ⁊ deū ſup oīa
diligere ⁊ ei firmiť adherere. hec
ille. Circa hunc autem articulum
tria ſunt maxime declaranda.
Primum eſt de gratie neceſſitate.
Secundū eſt de opis difficultate
Tertium eſt de operis vtilitate.
Et ſecundū hoc ſunt tria puncta.
¶ Primum punctum i quo primo
eſt declaranda gr̄e neceſſitas. Eſt
enim cōis theologorum ſnīa in.ij
ſnīarum damnans pelagia no. he
reticos q̄ dixerunt liberū arbi tri=
um ſufficere homini ad bona opa
Et aug.di.li.de cor.⁊.g. Sine dei
gratia nullum prorſus ſiue volen
do ſiue agendo faciunt homines
bonum. Pro cuius ampliori decla
ratiōe notādum ſecundū Bon̄.i.ij
ſen̄.di.xxviij.ꝙ triplex bonum po
teſt homo operari.
Primum moralis conditionis.
Secundum diſpoſitionis.
Tertium ordinationis.
A ¶ Primum eſt cum actus
tranſit ſup materiā debitā non tn̄
ordinať ad deum vt cū qs nō ꝓpť
deum nec vt ei⁹ p̄cepto obediat: ſꝫ
tm̄ q͛ rō naturalis dictat ſubuenit
miſero et idigēti fideliter ſeruata
reſtituit iuſticia inferiorib⁹ admi=
niſtrat ⁊ hmōi. Et ad talia pōt libe
rum arbitriū abſq̧ gr̄a p̄ſuppoſi=
ta gn̄ali influētia p̄me cauſe ⁊ hoc
multi gentiles bona virtutis opa
miro mō ꝑſecuti ſunt. Quis ei ne
get bonam fuiſſe iuſtitiā bruti fi=
delitatem marci reguli paupťatē
valerij publicole ꝯtinentiū ſcipio=
nis ⁊ phorum mortales actus de
quibus in hyſtorijs mirabilis.
B ¶ Secundum bonum
dicitur quod fit ꝓpter deum lꝫ ex
tra charitatem quod quidem de
ꝯgruo diſponit ad ſuſcipiēdā gra=
tiā vt dicetur poſtea. In tali ergo

bonū pōt hō p liberū arbitriū abſ q̄ gr̄a gratū faciente ſ3 non abſq̄ munere gratie gratis date.

C ¶ Tertiū bonū dr qd ordinat ī finē ⁊ fit ī charitate: ⁊ hoc ē bonū etne vite meritoriū qd nō pōt libe rū arbitriū abſq̄ gratū faciente. Aug. ad valētinū Cogere vel age re ſcdm deū nulla rōe ſine dei gr̄a poſſum⁹. Uñ di. tho. i. ij. q. vlt. op⁹ hoīs non pōt eſſe meritorium vi te eterne de cōdigno ſi accipiatur ſecundum ſubſtantiā operis ⁊ p̄ro ut procedit ex libero arbitrio pro pter maximā inequalitatē: ſ3 ſolū ſecūdū q̄ p̄cedit ex gr̄a: q2 tūc va lor ei⁹ attēdit ſecūdū v̄tutē ſpūſſā cti monentis nos ī vitā etnā ſecū dū illud Jo. iiij. Fiet in eo fons aq̄ ſalientis in vitā eternam. Attēdi tur ⁊ illo mō p̄ciū operis ſecūdū di gnitatē gr̄e p quā hō cōſors fact⁹ diuine nature adoptat in filiū dei cui debet hereditas ex ipſo iure adoptiōis ſecūdū illud ro. viij. Si filij ⁊ heredes. Uñ ⁊ ip̄e ſpūſſctūs dr pign⁹ hereditatis nr̄e. ij. cor. i.

D ¶ Itē notandū ſcilȝ eundem tho. vbi ſupra q̄ cum hoīs ad deū nō poſſit eē iuſticia ſcdȝ obſolutā equalitatē ſ3 ſcdȝ p̄portionē quā dā inq̄tū ſc3 vterq̄ opat ſcdȝ mo dū ſuum. Jō cū reddere mercedeȝ p merito ſit auctus iuſticie pat3 q̄ meritū hoīs apud deū eſſe nō pōt niſi ſecūdū p̄ſuppoſitionē diuīe or dinatiōis ita ſc3 vt id hō ſequatur a deo p ſuā opationē tanq̄ merce dē ad quod ei de⁹ v̄tuteȝ operandi deputauit. Nec ex hoc ſequitur q̄ de⁹ efficiat ſimpl'r debitor nobis: ſed ſibi ip̄ſi inq̄tū debitū eſt vt ſua ordinatio impleat. hec tho.

E ¶ Patet ḡ ex dictis q̄ ne ceſſaria eſt gratia ad merendū de condigno. Ex quo ſequit q̄ null⁹ ſic poteſt ſibi ip̄ſi mereri p̄mā gra tiam: ſed neq̄ cuicūq̄ alteri ſoli ei x̄po cui non ſolū ē data gratia ſin gularis p̄ſone vt ip̄e ſc3 ad gloriā perueniret: ſed gratia capitis vt ⁊ alios in gloriā adducere c̄ceſſa eſt ptās merēdi aliꝭs de c̄digno p̄mā gr̄am ⁊ gloriā hebr. ij. Quin mul tos filios in gloriam adduxerat.

F ¶ Pōt tñ vnus mereri alteri de c̄gruo ⁊ orādo gr̄am ip̄e trare p viam ſc3 mie non iuſticie. Cum eñ hō in gr̄a c̄ſtitut⁹ ipleat volūtatē dei: cōgruū ē ſecūdū ami citie p̄portionē vt de⁹ ipleat hoīs voluntatem in ſaluatione alteri⁹ ſi non fuerit impedimentū ex par te illius alterius.

¶ Secundum punctum in quo ſe cundo declarandum eſt de operis difficultate an videlȝ augeat meri tum. Ubi dicendū ſecūdū doctorē ſeraphicū boñ. apologia c̄calūnia torem paupertatis q̄ triplex pōt eſſe in opere difficultas.

Prima ex genere operis.

Secunda ex cauſa intrinſeca.

Tertia ex vitio agentis.

A ¶ Prima eſt ex gn̄e operis. Sicut difficilius oia relinq̄re ⁊ ſil' pauperib⁹ erogare q̄ modicū de hmōi bonis dare ⁊ difficili⁹ eſt pa ti mortē p x̄po q̄ alios labores. ⁊ talis difficultas ſimpl'r auget me ritum Unde hiero. ad exuperanti um. Nudum chriſtum nudus ſeq̄ re durum grande difficile: ſed ma gna ſunt premia. Et Auguſti. lib. de eccleſiaſticis dogmatibus. Bo num eſt facultates cum diſpenſa tione pauperibus erogare ſed me lius eſt intentione ſequendi x̄pm totum donare: ⁊ abſolutum a ſoli citudine cum chriſto egere.

B ¶ Secūda difficultas eſt ex cā intrinſeca. Sicut difficilius eſt a cibis abſtinere vbi ſunt multi comedētes q̄ꝫ in ſolitudine. Et hec difficultas ꝑ accidens augere pōt meritum qn̄ ſcꝫ qs tales occaſiōes euitare nō pōt. Sed ſi quis hmōi tentatiōes declinare nollet: non ꝓpterea qꝛ difficilius opatur bonū magis mereret. hic hiero. ad uerſus vigilantiuꝫ q̄ dicebat. Cur ꝑgis ad heremum. Reſpondit vt te nō videā: vt te nō audiā: vt tuo furore nō mouear: vt tua bella nō patiar: ne me capiat oculos meretricis ꝛ pulcherrima ad illicitos deducat amplexus. Reſpondebis hoc nō ē pugnare: ſed fugere. ſta in acie aduerſarijs armatus obſiſte. Fateor imbecillitatem meā nolo ſpe pugnare victorie ne perdā aliqn̄ victoriā ſi fugero: gladiū euitati. C ¶ Tertia difficultas ꝓuenit ex vitio agētis. Sicut difficilius eſt ſeruare caſtitatem ei qui diu libidini ſeruiuit. Et talis difficultas non auget meritum quod hier. expſſe teſtatur in epl'a ad euſtochiū di. Soror tua bleſilla etate maior: ſed ꝓpoſito minor ſeptimo mēſe poſt acceptū marituꝫ viduata eſt. O infelix humana cōditio ꝛ futuri neſcia: nam virginitatis coronā ꝛ nuptiarū ꝑdidit voluntatē. et q̄ q̄ꝫ ſecūdū pudicitie gradum teneat quas illā exiſtimas ꝑ momenta ſuſtinere cruces ſpectātē quotidie i ſorde quod i ſe videt amiſiſſe. Et cū difficiliꝰ expers careant voluptate minorē tn̄ ꝯtinentie hr̄e mercedē. hec ille. Pꝫ igr̄ q̄ q̄nto difficiliꝰ ē opꝰ bonū tn̄ non ꝓueniat difficultas ex vitio operantꝫ tanto meliꝰ eſt ꝛ magis meritoriū Si aūt ſit opus ex natura ſui difficile: tn̄ operanti facile eſt ꝓpter eius affectionē bonū ex hoc augetur meritū Sūt notande tres ꝑcipue tres ꝯſideratiōes ad bn̄ operādū diligēter ꝛ hylarit' iductiue ꝛ difficultatis laborꝫ alleuiatiue. Pria ē ꝯſideratio tpalis ꝯditiōis. Scd̄a ē ꝯſideratio dn̄ice paſſiōis. Tertia eſt conſideratio finalis remūeratiōis. D ¶ Pria ē ꝯſideratio tpalis cōditiōis. ſ. pn̄tis vite q̄ tā breuis ꝛ certa iq̄tn̄ ſola poſſumꝰ mereri vitā et'nā. De ꝯditiōe tpis ſupra diximꝰ i ꝯſideratiōe miſerabil' nr̄e hūanitatꝫ. Job. vij. Memēto mei dn̄e qꝛ vētꝰ ē vita mea ꝛ aug. Sic etas nr̄a ſic actus nr̄i ꝛ ſic miſeria noſtra et ſic felicitas noſtra ſic honores ſic totum tranſit verbum aūt dn̄i in eternū permanet. E ¶ Scd̄a eſt ꝯſideratio dn̄ice paſſionis. Si rex magnam trabeꝫ ꝓ me portaret: nō mihi graue eſſe deberet ꝓ eo feſtucā portare. Unde ſi graue eſt mane tibi ſurgere ꝛ vigilare: ꝛ cogita quomodo xp̄s ſepius ꝓ te per noctauit in oronibꝰ Si graue eſt tibi ieiunare: cogita quomodo pro te ieiunauit: ꝛ ſic de alijs. Augu. li. de vera reli. Tota vita xp̄i in terris quā ꝑhoiem geſſit diſciplina morum fuit. Omnia bona mūdi xp̄s ꝯtempſit q̄ contēnenda docuit ꝛ oīa mala ſuſtinuit q̄ ſuſtinēda p̄cepit vt neqꝫ i illis q̄rereť felicitas. neqꝫ in iſtis timeretur infelicitas. ꝛ Bern. Xp̄s oſtendit tibi manus vt facias q̄ fecit latus vt ſentias que ſēſit pedes vt ambules quo perrexit.

F ¶ Tertia eſt ꝯſideratio finalis remuneratiōis. qꝛ per labores preſentis vite ꝛ opera bona debite facta euitamus infernales penas ꝛ gloriam celeſtem acquirimꝰ

Grego. Dum labore trāſitorio te=
rimur a ꝑpetuo labore liberamur
Aug. Si labor terret merces inui
tat. Grauis dieta vr̄ aliqn̄ breuis
mercenario ꝛ leuis qn̄ in fine diei
expectat magnum premiuȝ. hier.
Nullus labor durus nullum tēp⁹
longum videri dȝ quo gloria eter=
nitatis acquirit. ꝛ Grego. Spes in
eternitatem aīaȝ erigit. ꝛ ideo nulla
mala q̄ exterius tolerat ſentit. Et
chriſo. Si tēpeſtas nautis ſi vulne
ra militibus ſi frigora agricolis ꝓ
pter premium tpale leuia ſunt q̄n=
tomagis leuia debent eſſe chriſti=
colis ꝓpter p̄mium eternum. ꝛ ec=
cle. xviij. Ne verearis vſqȝ ad mor
tem iuſtificari qm̄ merces domini
manet in eternum. ꝛ Iſido. lib. de
ſum. bo. Qui future vite gloriā di
ligenter excogitat mala omnia p̄=
ſentis vite equanimiter portat qn̄
ex illius dulcedine huius amaritu
dinem temperat. Ideo apoſt. ro.
viij. Non ſunt cōdigne paſſiones
huius temporis ad futuram glori
am q̄ reuelabit in nobis. Legimus
in. vi. pa. ꝙ quidam ſenex lōge ha
bebat aquā a cella ſua ad duode=
cim milia paſſuum vbi dum ſemel
iret ad hauriendum defecit. ꝛ di=
xit. Quid neceſſe eſt vt hunc labo=
rem patiar. ſed veniam ꝛ habita=
bo circa aquā. Tūc conuerſus re=
tro ſe vidit quendam eū ſequentē
ꝛ numerantē veſtigia ſua. Et iter
rogauit eum quis eſſet. Et ille ait
Ego ſum angelus dn̄i miſſus nu=
merare veſtigia tua vt detur tibi
merces ꝓ labore. hoc ille audiēs
fortior ꝛ ꝓmptior factus eſt ad la=
borandum ꝛ adhuc longius ab aq̄
poſuit cellam ſuam.

¶ Tertium punctū in quo ratio de
clarāda ē vtilitas operis facti ſine
grā ꝛ in peccato mortali Nō ei eſt
tale op⁹ meritoriū vite eterne vt ꝓȝ
ex dictis Unde Greg. i homel. No
hȝ aliqd viriditatis ramus bōi ope
ris ſi non manſerit in radice cha
ritatis. ꝛ i. cor. xiij. Si linguis ho=
minum loquar. ꝛc. charitatē autē
nō habuero nihil mihi ꝓdeſt. Di=
cit tamen Aug. in li. de libero ar=
bitrio. Nullū malū impunitum et
nullum bonum irremuneratū. Ideo
dicendum ꝙ ꝛ ſi tale bonum opus
non ſit meritorium: eſt tamen vti
le ꝛ infructuoſum dum tamen fiat
aīo ꝛ itentione honorādi deū Nec
patitur deus liberaliſſim⁹ inaneȝ
eſſe laborē quorūcūqȝ bn̄ operan=
tium quinimmo ipe eſt q̄ obſtina
tos ꝛ duros ſua grā gr̄tis data mo
net vt velint ꝛ operent bonū. po=
nunt aūt ab alexādro de halis. in
iij. volu. ſū. nouē vtilitates q̄ puē
niūt ex bono facto i pctō mortali.

A ¶ Prima dr̄ vtilitas delecta=
tionis. Ualet ei tale bonum ad io
cunditatem cordis ꝛ delectationē
mentis hinc Ariſt. ait in. ij. rheto.
Benefacere ꝛ bene pati delectabi
liſſimū ē ſecundū naturā. ꝛ. ix. ethi
corum. Operatio ſtudioſa delecta
bilis ē ſecunduȝ ſeipaȝ. ꝛ tulli⁹ lib.
de ſenectute. Conſcientia bn̄ acte
vite multoruȝ benefactoruȝ recor
datio iocundiſſima eſt.

B ¶ Scd̄a ē vtilitas ſatiſfactio=
nis. Per illud eīn ſatiſfacit hō pre
ceptis dei ꝛ eccleſie ꝛ inobedientie
peccatum vitatur. Nam ſi quis in
peccato mortali exiſtens tenetur
officium diuinum dicere: ſi illud
omittit mortaliter peccat. ſi vero
perſoluit ſatiſfacit ꝓcepto ꝛ ſic de
reliquis dicendum eſt.

C ¶ Tertia eſt vtilitas diminu=
tionis. Ualet eīn ad diminutionē

pene temporalis. Quod et putamus ſodomitas vſurarios ſacrilegos homicidas piuros blaſphemos: et ſceleratiſſimos quos niſi ſeruarẽt bona q̃ faciũt extermina ret eos de terra potentiſſimꝰ deꝰ ſ; eos tolerat eiſq; mala q̃ i pñti merent ſuſpendit. Jdeo quãto qs magis ſentit ↄſciaꝫ ſuã ad pniam minꝰ diſpoſitã. tãto magis conari dꝫ facẽ aliquod bonũ vt ſic ſaltẽ vitare poſſit terribilia iudicia dei. Unĩ ioſue. vj. legiẽ ꝙ raab meretricem fecit Joſue viuere ⁊ domũ eiꝰ q2 nũcios recepit ad hoſpitiũ q̃s ioſue miſerat ad explorãdũ terrã pmiſſiõis. D ¶ Quarta dr vtilitas augmentationis ſcꝫ rerum tp̃alium Dat eñ ei deꝰ aerẽ ſalubrem fertiles agros armẽta fecũda letaꝫ familiã amicorũ copiã ſanitatis leticiam honoris excellentiam. ⁊c. Eſa. j. Si audieritis me bona terre comedetis. ⁊ in decre. de pe. diſtin. iij. ca. q̃ꝗ. dr. Mali ꝓpter bona q̃ faciunt pñtem ꝓſperitateꝫ ꝑ retributione accipiunt.

E ¶ Quĩta dr vtilitas liberationis ſcꝫ a ptãte dyabolica q̃to eñ qs magis pctis abũdat: tãto maiorẽ in eũ ptãtẽ hꝫ dyabolꝰ. Sed cũ iter tot pctã interſerit aliquod bonũ opꝰ piſſimꝰ deꝰ reſtringit audaciã eiꝰ. Tãtaq; eſt bõi opis vis etiã in pctõribꝰ vt nõ ſolũ dyabolo reſiſtere ſed illũ valeat vincẽ ⁊ expugnare. Eſt de hoc exẽpluꝫ in dial. greg. de iudeo non baptizato q̃ nocturno tpe e[illegible] ſub antiquo quodã tecto idol[illegible] ſigno crucis tñ [illegible] demões oẽs q̃ ibidẽ [illegible] atq; fu garunt dicẽtes [illegible] vacuum ſed ſignatũ [illegible] pro pter ſignum crucis quod fecerat nullã moleſtiã inferre potuerunt

F ¶ Sexta dr vtilitas diſpoſitionis ꝑ hec eñ fiunt pctõres magis diſpoſiti ad ſuſcipiendaꝫ grãm dĩ vocantis ⁊ illuſtrantis ad penitẽtiam. Unĩ de eo q̃ non eſt paratus pctã dimittere ait grego. de peni. di. v. c. Falſas. Nec tñ deſperet ⁊ interim q̃cq̃d boni poterit facere hortamur vt faciat: vt op̃s deus cor illius illuſtret ad pniam. Hinc etiaꝫ alexan. in. iiij. volumine. ſũ. conſulit his q̃ nõ ſũt pati peccata ſua relĩq̃re vt ſemel in anno ſcđm eccleſie ſtatutũ ſacerdoti ſe repñtent eiq; dicãt. Ora ꝓ me ad deũ pater q2 tale pctm̃ habeo quod dimittere non ꝓpono. Ex hoc iſt tẽpore poſſibile eſſet vt q̃ credebat ꝓpoſitũ malũ mutare nõ poſſe tãtam a deo aſſeq̃tur grãm vt mutetur in alterũ vir ⁊ d nõ ↄtrito fiat cõtritꝰ. Quod aũt dictũ eſt ↄfirmari poteſt exemplo marie egyptiace q̃ poſtq̃ annis ſeptemdecim publice ſeruierat libidi iuit hieroſolymam ad adorandam cruceꝫ: nõ tamẽ eo propoſito vt a turpitudine diſcederet. Nã ⁊ in itinere corpus ſuuꝫ nautis proſtituit: cuꝫ tñ hieroſolimam veniſſet miſericorditer a domino viſitata eſt ⁊ ad veram pniam adducta. Unde hyſtoriam in vi. pa. ⁊ in legẽdis aureis.

G ¶ Septima ẽ vtilitas ↄtinuationis. Facilꝰ ei pſeuerat in bono q̃ benefacere conſueuit hinc ſapiẽs ait. Non eſt bene qui aſſiduus eſt in malo. H ¶ Octaua ẽ vtilitas alleuiationis. Poſito enim ꝙ aliquis damnetur propter impenitẽtiam ſuam: virtute tamen illius boni quod in peccato mortali fecit lenior ei pena fieret. Auguſti. in enche. Tale bonum facit

vt tolerabilior fiat dānatio. Nam
vt dicit tho. in. iiij. hmōi opa ad
hoc diſponūt vt hō ex minori ꝯtē
ptu pctā ſua faciat: a multꝫ pctis
ꝑ hmōi opa retrahat. Per hmōi
tñ opa nō diminuit̄ infernalis pe=
na quā iā aliquis meruit. I
¶ Nona ē vtilitas glorificatiōis.
Nā ſi pctōr ille ꝑ pniam moriat̄ i
ſtatu ſalutis habebit ampli⁹ gau=
dium accidentale propter bonuꝫ
qđ in pctō mortali fecit: ꝙ ſi illud
omiſiſſet. Studeat igit̄ vnuſquiſqꝫ
bonū opari qꝛ nullū bonū mane=
bit irremuneratum. ¶ Et hec de
opere virtuoſo in communi.

¶ Sequit̄ tractat⁹ ſcđs hui⁹ ter=
tie ꝑtis qui eſt de virtutuꝫ theolo
gicaꝝ ꝑfectione. Et primo de fide

NUnc ergo

qm̄ diximⁿ de ope vꝫ
tutis ſub cōmuni ra
tiōe boni opis: iā nunc opꝫ de vir=
tutibus loqui: ⁊ primo de theolo=
gicis q̄ ſunt fides: ſpes ⁊ charitas
que ideo theologice dicūtur vt di
cit tho. ij. ij. q. lxij. qꝛ hñt deum pro
obiecto inquātum ꝑ eas recte or=
dinamur in deū. Per fidem ſi deū
cognoſcim⁹ ꝑ ſpē in ipm̄ tēdim⁹ ꝑ
charitatē vero ſibi ꝯiūgimur. ⁊ in
ipm̄ quodā modo transformamur
Itē dñr theologice qꝛ a ſolo deo
nobis infundunt̄. Itē qꝛ ſola diui
na reuelatione in ſacra ſcriptura
hmōi virtutes tradunt̄. Ideo an=
tē ſunt hmōi virtutes a ſolo deo i
fuſe hoi neceſſarie ꝓ quanto ordi
nant̄ ad btitudineꝫ ſupnaturalem
Et qꝛ nō pōt appetit⁹ tēdere ſpe=
rādo vel etiā cōiūgi ſeu vniri amā
do niſi in id qđ eſt apprehenſum
ꝑ fidē. Ideo pmo de fide dicēdū eſt.

PRima con

ſideratio de fide. Eſt
ei fides ſpūalis edifi
cij pmarū fūdamētū
Qui ei hō q̄tūcūqꝫ bo
na opa faciat ſine fide: nō fabricaꝫ
ſpūalē ſꝫ ruinā edificat ſicut dicit̄
math. vij. De illo q̄ edificat ſuper
arenā hoc autē fundamētū nō ti=
met pluuiā aeree ptātꝫ nec flumi
na ꝑſecutiones potētū nec vētos
quarū libet tentationū. Mat. vij.
Deſcēdit pluuia ⁊ venerūt flumi=
na ⁊ flauerūt vēti ⁊ irruerūt in do
mū illā ⁊ nō cecidit. fundata enim
erat ſupra firmā petrā. i. firmitatē
fidei hoc fundamentū collocauit
xp̄s qñ dixit petro mat. xvi. Sup
hāc petrā edificabo eccleſiā meā.
Hebre. vi. Fundamentū fidei ſtat
i. cor. iiij. Fundamentū aliud ne=
mo pt ponere. De ipa aūt triplex
eſt ad pñs declaratio faciēda. Pri
ma eſt declaratio notāde diſtictio
nis. Secūda eſt declaratio deſide
rande operationis. Tertia eſt de
claratio euitande tranſgreſſionis
Et ſecundū hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo vi
denda eſt declaratio notāde diſti
ctionis. Secundum em̄ bern. in q̄=
dam epiſtola triplex poteſt diſtin
gui fides.

Prima eſt fides mortua.
Secunda eſt fides ficta.
Tertia eſt fides probata.

A ¶ Pria eſt fides mortua q̄ ſcꝫ
nō opat̄ corde ore vel ope ꝑ dile=
ctioneꝫ. iac. ij. Fides ſine opibus
mortua eſt. Hanc fidem etiaꝫ ma=
li habent immo ⁊ ipſi demones ia
co. ij. Demones credunt ⁊ contre
miſcunt: qꝛ ſcilꝫ intellectus eorūꝫ
ꝯuincit̄ ad hoc ꝙ indicet doctrinā

ecclie eẽ a deo licet non cõuinca̴ɫ per euidẽtia ʒ rei vt di. tho. ii. ii. q. v. ꝙ aũt fides ſit mortua q̄a ſcilicꝫ eſt ſine opib⁹ vel etiã ex defectu bone intentionis hoc prouenit ex amore inordinato ſicut dauid cuꝫ informi ac mortua fide excecatus libidine nõ ſolũ adulteriũ ſed et homicidiũ ꝑpetrauit. vt habetur ii. reg. xi. Sic etiã ſalomõ ĩfatuat⁹ libidine adorauit idola vt habet̃ iii. reg. xi. lꝫ ĩtellectu ſecũdũ Aug. fidẽ dei haberet. Sic ⁊ multi ex amore ĩordinato mũdanoꝝ ĩplicãt ſe lucris ĩiuſtis q̄d vt dicit pſal. Oculos ſuos ſtatuerũt declinare ĩ trã. De hmõi aũt dicit̃ ad tytũ. i. Cõfitẽtur ſe noſſe deũ fact̃ aũt negãt B ¶ Secũda ẽ fides fragilior ficta q̄ ſcꝫ ſuſcepta vita ⁊ charitate monere q̄dẽ ĩchoat ad bñ opandũ ſed minime pſeuerat moriturq̄ cito tanq̄ abortiua. Et eo ſenſu dicim⁹ illã fictã ſiue fictilẽ quo figuli vaſa dicunt̃ fictilia q̄ ſcꝫ faciliť frãgi poſſunt. Talẽ fidẽ illi habẽt q̄ vꝫ dr lu. viii. Ad tp̄s credũt ⁊ in tp̄e tẽtationis recedũt. C

¶ Tertia eſt fides ꝓbata. ſ. ĩ charitate ⁊ duratiõe cui⁹ ſignũ eſt qñ in op⁹ exuberat pſeueranter. Huiuſmõi tñ fides qñq̄ in ſolo intellectu ⁊ quãdoq̄ in ſolo opere: qñq̄ id vtroq̄ quodceter̃ paribꝰ meli⁹ eſt. D ¶ Primo quandoq̄ fides reſiſtet in ſolo ĩtellectu abſq̄ bono opere non tamen cũ aliquo opere malo immo cum voluntate prompta ad omne bonũ opus pro loco ⁊ tempore. Et hoc contingit ex eo ꝙ in preceptis affirmatiuis que non obligant ad ſemper plerumq̄ quis non exequitur bonuꝫ opus licet fidem viuam veraciter teneat. E ¶ Secũdo contingit fidem eſſe in opere ſine lumine intellectus ex diuina ſapientia permittente. Sũt eni aliq̄ iuſte viuentes qui de fide vexationes horribiles patiũtur ac diuerſis fantaſijs implicantur ⁊ erroribus quibus aliquando videntur vel tota liter aſſentire ſeu ſaltem de mult̃ articulis fidei dubitare licet a talibus moleſtari cordialiter doleãt ac mente talibus omnino cõtradicãt pro ſua liberatione deũ ſupplíciter orauit: et ꝑ bona opera conãtur ſupplere defectum fidei quem in intelligentia patiuntur: ꝙ ſi lumen fidei dñs vſq̄ in finẽ eis reddere diſſimulat: indubitabili fide tenẽdũ eſt eis in celo palmã martyrij eẽ reſeruatã: q̄a talis vexatio mẽtis ẽ de durioribꝰ afflictionib⁹ vite pñtis Tñ dicãt cũ aplo. ii. cor. xii. Uirt⁹ ĩ ĩfirmitatẽ pficit̃ Libent̃ igr̃ gloriabor ĩ ĩfirmitatib⁹ meis vt ĩhabitet ĩ me v̄t⁹ xp̄i. De hoc q̄ꝙ gr̃as agãt ꝙ in talib⁹ tentationib⁹ ꝯſtituti patiẽter ĩ bonis opibus pſeuerãt. Cõiter aũt ꝯtingit talis vexatio tribus de cauſis.

F ¶ Primo ex paſſione quã medici melencoliam vocant quibus poſt orationes pro talium liberatione frequentatas ac poſt naturalia medicorum remedia nulluꝫ efficacius remedium dari poteſt q̄ nichil curare nichil ponderare tales cogitationes nec eas confiteri niſi gñaliter. Aliter enim ardẽti igni ligna arida adhibere videtur vt extinguatur. Secundo ex culpa ꝑterita ne ſcꝫ relict̃ multis vitijs tam ſibi iuſtus et perfectus eſſe videat̃. Tertio ex gratia nẽ ſcilicet poſt ſublimia dona alicui communicata elatus cadat ſꝫ in humilitate conſeruatus ſemꝑ

vlterius in virtutibꝰ creſcat. Sic in ſimili caſu dicit apl'us de ſe. ii. coꝛ. xii. Ne magnitudo reuelationū extollat me datus eſt michi ſtimulus. ꝛc. B ¶ Tertio contigit fidē eſſe tā in intellectu ꝗ̄ affectu ꝛ opere ita ꝙ ſuo radio viuifico ꝛ intellectuȝ illuminat et affectū viuificat. Quaȝ fidem diffinit apl's hebꝛe. xi. Fides eſt ſubſtantia rerū ſperandarū. i. fūdamentū ſubſtans edificio ſpūali vel cauſa ſubſiſtendi in nobis res ſperādas ſcȝ bona futura inꝗ̄tū eſt inchoatio quedam future btitudinis q̄a fides eſt pꝛima virtus īfuſa ſicut ī ali's rebꝰ p̄ma pars rei dicit̄ quodāmodo ſubſtantia eius argumētū non apparentiū quia obiectū fidei eſt ꝟitas non viſa cui firmiter adhereret non ex rei euidentia ſed ex auctoꝛitate diuina.

¶ Secundum punctum in quo videnda eſt declaratio deſiderande operationis ſcilicet ipſius fidei foꝛmate per charitatem q̄ dicitur d's credere in deū. i. ſecūdū aug. credēdo in deū ire: credendo ei adherere: ꝛ credendo eiꝰ mēbꝛis incoꝛporari. Sunt aūt ab hmōi fide tres deſiderabiles operationes.

Pꝛimo fides eſt illuminatiua.
Secundo fides eſt gratificatiua.
Tertio eſt foꝛtificatiua. A

¶ Pꝛimo fides eſt illuminatiua. Ipſa eniȝ illuminat intellectū circa diuina miſteria cognoſcenda. Eſa. vii. ſecūdū aliā litterā. Si nō crediderītis non intelligitis qꝛ vȝ talia non poſſūt intelligi niſi preſuppoſita fide. Vñ notādū ſecūduȝ tho. ii. ii. q. viii. ar. viii. in nobis fundat̄ cognitio ſupnat̄alis per fideȝ ad quā etiam cognitionem ſupernaturalem oꝛdinant quattuoꝛ dona ptinētia ad vim cognoſcitiuam ſcȝ ſapientia: intellectus: ſcientia: ꝛ conſilium. Ipa autē fides pꝛimo ꝛ pncipaliter ſe hȝ ad ꝟitatē pꝛimā ſecundario autē ad q̄dā circa creaturas conſideranda et vlterius ſe extendit ad directionem humanorum opeꝝ ſecundum ꝙ p dilectionem operatur. Sic igitur circa ea q̄ pponunt̄ fide credēda reqrunt̄ duo ex parte nr̄a. Pꝛimo quidē vt ītellectu capiātur. ꝛ hoc ptinet ad donum itellectꝰ. Secundo opȝ vt de eis hō habeat rectum iudiciuȝ vt exiſtimet his ēē īherēdum ꝛ ab eoꝝ oppoſitis recedēduȝ hoc igit̄ iudicium ꝗ̄tum ad res diuinas ptinet ad donuȝ ſapiētie: ꝗ̄tuȝ ad res creatas ad donum ſciētie: ꝗ̄tuȝ ꝟo ad applicationem ad ſingula opera pertinent ad donum ꝯſilii. Hec thom̄. Ex q̄bꝰ patet ꝙ fides eſt p̄mum fundamentum illuminatiōī intellectualis circa credenda qm̄ ipa dona ſpiritusſcti q̄ ad cognitionem pertinent pꝛeſupponunt ipſam fidem. Unde dicit Auguſtinꝰ ꝙ fides eſt illuminatio mentis ad ſummā veritatē ſcȝ cognoſcēdam. Ubi igitur non eſt fides: tenebꝛe ſunt. Exo. x. Facte ſunt tenebꝛe hoꝛribiles in vniuerſa terra egypti. Ubicunꝗ autē habitabāt filii iſrael lux erat. Hec eſt igit̄ columna de egypto tenebꝛarum infidelitatis intellectum potenter educens. de qua habetur. Luce. xiii. Que ex parte filioꝛum iſrael erat lucida ex parte egyptioꝛum tenebꝛoſa. Sic fidelibus lux eſt quam infideles tenebꝛas reputat. Ipſa eſt ſtella matutina ſolem iuſticie intelligentie pꝛeueniens per quam oꝛitur lux gratie: quam ſequitur dies gloꝛie. Ipſa eſt ſtel-

la nauigantib⁹ ꝑ mare hui⁹ mũdi
portũ oñdẽs ⁊ patriã. Jpa ẽ ſtella: re
ges ſpũales ad ſaluatorẽ ꝑducẽs
Hec ẽ ocl's fideliũ eos dirigens.
Hinc ẽ ꝙ diabol⁹ maxime conat
eam extinguere Auguſt. Fides ce
teris virtutibus lumen miniſtrat
quam multum diabolus conatur
extinguere ſicut latro quãdo do=
mum intrat lumẽ extinguit ne vi
deatur. Jtẽ fides eſt ſpeculum de
quo dicit ap'lus. ij. corꝫ. xiij. Uide
mus nunc ꝑ ſpeculũ in enigmate
Sicut enim turris magna in mo
dico ſpeculo cernit: ſic maieſtas
diuina in ſpeculo fidei D ¶ Se
cundo fides eſt gratificatiua.
Facit enim animam deo gratam
Hebreorum. xi. Sine fide impoſſi
bile placere deo. Eccleſiaſtici. j.
Beneplacitum eſt deo fides ⁊ mã
ſuetudo. Fides enim deo ſubijcit
intellectum: et manſuetudo effe=
ctum. Fides quippe primum ſer=
uitium exhibet deo. et iſte eſt: mo
dus deo glorioſus. Glorioſum eſt
enim principi ſi ei ſimplici verbo
credatur: ⁊ ignominioſum ſi ei nõ
credatur. Preterea fides animaꝫ
deo gratam facit quia eam purifi
cat et facit habitaculum ſiue tem
plum dei. Act. xv. Fide purificãs
corda. Et apoſtolus ad ephe. iij.
dicit. Chriſtum habitare per fidẽ
in corporibus veſtris. Jtem fides
gratificat quia filium dei facit Jo
han. j. Dedit eis poteſtatem fili=
os dei fieri his qui credunt in no
mine eius. Et Galathas. iij. Filij
dei eſtis per fidem. Jtem quia fa
cit animam dei ſponſam Ozee. ij.
Sponſabo te michi in fide. Unde
dicebat beata agnes. Anulo fi=
dei ſue ſubarrauit me. Conſidera
quomodo ſignagogam quam de=
ſponderat ſibi dominus ꝗdiu fi=
dẽ deo ſeruit mltiplicit exaltauit
poſtꝗ autẽ abnegauerunt xp̃m
facta eſt gens abiectiſſima et tur
piſſima. ¶ Tertio fides eſt fortifi
catiua ⁊ hoc tripliciter. E
¶ Primo ad neceſſariorum impe
trationem. Ja. i. Si quis veſtrum
indiget. ⁊c. poſtulet autem in fide
Et Math. xxi. Si habueritis fidẽ
et non heſitaueritis nõ ſolum. ⁊c.
ſed ſi huic monti dixeritis: tollee
mitte te in mare fiet ⁊ omnia que
cumqꝫ petieritis in oratione cre=
dentes: accipietis. Hoc fecit qui
dam fidelis poſt diſputationem
cum marcello corã epiſcopis mõ=
tem percutiens. Econtra: infide=
litas non impetrat quod petit.
Eſaye. i. Non exiſtimet homo qui
heſitat in fide ꝙ aliquid accipiat
a domino. F ¶ Secun
do ad demoniorum confutationẽ
i. Petri. v. Aduerſarius veſter dia
bolus tanꝗ leo rugiens circuit
querens quem deuoret: cui reſiſti
te fortes in fide. G ¶ Ter
tio ad mundanorum ſupplanta=
tionem ſiue abdicationem. i. Jo=
han. vlti. Hec eſt victoria que vin
cit mundum fides noſtra. Hebreo
rum. xi. Fide abraham obediuit
deo relinquens terram cognatio
nem ⁊ patriam neſciens quo iret.
Jbidem: fide moyſes grandis ef=
fectus negauit ſe eſſe filium filie
pharaonis. ecce comtemptus ho
noris magis eligens affligi cum
popul⁹ dei ꝗ̃ temporalis pecca=
ti habere iocunditatem: ecce con=
temptus deliciarum: maiores di=
uitias exiſtimans theſauro egi=
ptiorum improperiũ xp̃i: ecce con
temptus diuitiarũ. Et ſubdit rõ:
aſpiciebat enĩ in remunerationẽ.

Q̃m aũt fides facit cõtẽnere diuitias: honores: ⁊ delicias. ideo dat cõſtantiam ſuſtinẽdi nõ ſolũ patiẽter ſed ⁊ gaudenter tribulationes mundi. Iuxta illud act. v. Ibant apoſtoli gaudentes a cõſpectu cõſilii q̃m digni habiti ſũt p̃ noĩe ieſu ɔtumeliã pati. Et hebr. xi. Sãcti p fidẽ vicerũt regna. Et ſequit̃ fortes facti ſũt in bello. Ex p̄dictꝭ aũt fidei p̄prietatibꝰ ſeq̃tur etiã q̃ fides eſt in gloriã celeſtẽ introductiua. Vñ in. i. pe. i. Reportantes finẽ fidei veſtre ſalutẽ aĩarũ vr̃arũ. Fides eñ dirigit oĩa oĩm virtutũ in finẽ vltimũ. et Thobi. iii. Uitam illam expectamus quã dñs daturus eſt his qui nunq̃ fidem ſuam mutant ab illo.

¶ Tertium punctum in quo videnda eſt declaratio euitande tranſgreſſionis. Ubi notandumq̃ ſunt quinq̃ genera hoĩ q̃ p̄ceptũ de fide trãſgrediunt̃. A ¶ P̄rio fidẽ addiſcere negligẽtes. Vñ in decre. p aug. de ɔſe. diſt. iiii. Statutum eſt q̃ p̄ñi tenent̃ filiolos docere ſimbolũ apoſtoloꝝ. Tenẽtur ꝗ neſcientes addiſcere niſi excuſent̃ imbecillitate igenii aut carentia doctoꝝ aut p̄pinq̃tate puericie. B ¶ Sc̃do in fide dubitantes. Nã tales dñr heretici. vt p̃tꝫ extra de hereti. lib. v. vbi dr̃. Dubiꝰ in fide ĩfidelis ẽ. Iõ dicit aug. li. de origine advenantiũ. Latroneni bñ de xp̄o: ⁊ apoſtolos male de xp̄i diuinitate ſenſiſſe q̃ ſcꝫ dubitabãt iuxta illud math. xii. ⁊ luc. xi. Qui nõ ẽ mecũ: cõtra me. ẽ. Cõtingit tñ aliq̃ñ q̃ aliq̃s ex infirmitate anime ſiue debilitate nõ credit. non tamen pertinacius inſiſtit. et tunc non eſt hereticus imo ſi recedit ab illa dubietate reſiſtẽdo ei meretur ſicut meretur coercẽdo p̄mos motꝰ et ſtimulos carnis. vt p̃tꝫ. vi. di. c. ſꝫ p̄ſãdũ ⁊ c. Nõ eſt pctm̃. Si tñ pertinacit̃ inſiſteret eẽt hereticꝰ. hec liquide p̄bãt extra de ſũma tri. c. Dãnamꝰ in fine. Dr̃ autẽ inherere pertinaciter hereſi q̃ nõ eſt paratꝰ corrigi ad mandatũ ſuperioris. C

¶ Tertio preſumptuoſe fidei articulos ſcrutari volẽtes: ſicut augu. ante cõuerſionem fecit. Eccleſiaſtici. iii. Altiora te ne queſieris ⁊ fortiora te ne ſcrutatus fueris. Et Ber. Fidẽ ſcrutari p̄ſumptuoſe temeritas eſt: credere pietas: noſſe vita eterna. D ¶ Quarto fidem orẽ negantes licet corde tenẽtes. Tales eñ mortaliter peccant. Nam ſicut dr̃. ii. ii. q. iii. Confeſſio fidei obligat pro loco et tpe q̃ñ ſcꝫ p omiſſionẽ huius confeſſionis ſuſtraheretur honor deo debitus vel vtilitas proximus impendenda. Multi igitur magis fidem negantes mortaliter peccant. Huiuſmodi fuerunt nichodemus et ioſeph ab arimathia et multi principes iudeoꝝ in xp̄m credentes licet ne extra ſynagogã fierent: eũ no n fatentes. de q̃bus dr̃ io. xii. q̃ magis dilexerunt gloriã hoĩm q̃ gloriam dei. Similiter petrꝰ mortaliter peccauit ter negandũ xp̄m vt p̄bat etiã tho. i quolibetꝭ ſuis. E ¶ Quinto heretici et eis credentes: eoꝝ defenſores: receptores et fautores. omnes iſti ſũt excõmunicati q̃ñ vitiũ eoꝝ in aliquõ actum exteriorem publice vel occulte p̄greditur. vt plura iura expreſſe dicunt. ¶ Hic autẽ ſic de fide determinatis notanda eſt triplex precipua conſideratio ſcd̃z fidem multum neceſſaria ad euitã-

da petã virtuteſq amplexandas ad deū ſup oia. diligendū timēdū atq reuerendum. Parum quippe ꝓdeſt habitual' fides niſi aſſit ⁊ actualis ſm fidē conſideratio.

F ¶ Prima eſt ↄſideratio diuie ↄtemplationis q̄ vz cuncta cōtēplatur ⁊ vidit. Prouer.xv. Oculi domini ſuper bonos ⁊ malos. Uide vbi ſupra dictum eſt de conſideratione diuine ſcientie.

G ¶ Secūda eſt ↄſideratio humane reparationis in q̄ eſt cōſiderandū bñficiū dñice incarnatiōis iſtructiōis q̄ nos ꝟbo ⁊ exēplo inſtruxit: ⁊ ſue paſſiōis q̄ nos redemit de qb⁹ alibi videre pōt vbi diximꝰ de incarnatione ⁊ paſſione dñi in aliquibus ſermonibus.

H ¶ Tertia ↄſideratio ē extreme retributōis q̄ fiet vnicuiq ƀʒ opera ſua in extremo iudicio. De quo vide in tractatu de iudicio.

Prima iſtarum conſiderationū īducere debet in nobis pudorē. i. confuſionē ⁊ erubeſcentiā ꝑ peccatis ↄmiſſis coram oculis diuie maieſtatis. Secūda inducere debet amorem ꝑ beneficijs tā preciouis nobis exhibitis ex infinita liberalitate diuie bonitatis. Tertia ꝟo timorem ꝑ tremendis ſupplicijs qb⁹ puniendi ſūt pctōres ꝑ ſententiam diuine ſeueritatis.

¶ Hec ad pñs de fide ſufficiant.

¶ Sequitur de ſpe.

SEcūda cōſideratio eſt de ſpe. Dicto ſiqdē de pma theologica ꝟtute q̄ fides dr. Nūc d̄ ſcda dicere nos opʒ quam ſpem nominamus. Talis enim eſt ordo iter theologicas ꝟtutes. Unde ſuper illud Math.j. Abrahā genuit iſaac: iſaac autem genuit iacob. Dicit glo. Fides ſpē generat ⁊ ſpes charitatē quod magis de actib⁹ q̄ de habitib⁹ intelligendū eſt qꝛ ipſi habitus infunduntur totalit̄ a deo/ſed actus illarum virtutuꝫ quodammodo ſunt a nobis. De ſpe autem ſunt ꝑ nunc pncipalit̄ tres conſiderationes notande.

Pria eſt ↄſideratio diſtinctionis
Scda eſt ↄſideratio ↄmēdatiōis
Tertia ē cōſideratio ſubleuatōis
Et iuxta hoc ſunt tria puncta.

¶ Primū punctū in quo notādū eſt cōſideratio diſtinctionis. Ubi ſciendum ꝙ triplex eſt ſpes.

Prima eſt ſpes moderanda.
Secunda eſt ſpes deteſtanda.
Tertia eſt ſpes amplexanda.

A ¶ Prima eſt ſpes moderanda/⁊ hec eſt ſpes q̄ eſt animi paſſio cui⁹obiectū eſt bonū futurum quodcunq cum arduitate ⁊ difficultate adipiſcendi apphenſum. Et hec ſpes etiam reperitur ī brutis. Iſta autē ſpes dr expectatio nō certa alicui⁹ boni futuri ex ratione vel cōiectura ꝓbabili. ⁊ hec ſpes eſt moderanda qꝛ poteſt eē bona ⁊ mala ac ſpe dicimus mercatorem laborare ſpe lucri. Tūc autem erit ſpes iſta commendabilis ſi in ſolo deo pricipaliter ponatur ita ꝙ proueniat ex confidētia diuine bonitatis: et ordinetur bonum ſperatum ad vltimum finem. De ſpe ſic moderata debitꝭ circunſtātijs habemus in illo nobiliſſimo pricipe iuda machabeo de quo dr. ij. macha.xv. Machabeus ſemper confidebat cū omni ſpe. auxiliū ſibi a dño affuturum.

B ¶ Scda ē ſpes deteſtanda q̄ vz non deo ſed creature innititur

Sapien. iij. Uacua ſpes illorum. Hmōi aūt ſpes maxie ſeptuplex.

C ¶ Prima eſt ſpes eoꝝ ꝙ confidunt in ſua iuſticia. Luc. xviij. dt dn̄s ad quoſdā ꝙ in ſe cōfidebant tanꝗ̄ iuſti. ꝛc. Hec aūt eſt fallax: qꝛ vt dt Greg. Sepe ſordet in oculis iudicis qđ fulget i oculis operantis ꝛ eccleſi. viij. Uidi ipios ſepultos qui cum adhuc viuerent in loco ſancto erant. ꝛc.

D ¶ Scđa ē ſpes eoꝝ ꝙ ꝯfidūt in ſua ſapiā vt fecerunt philoſophi. Aug. in ſolio. Audiuimus et vidimus ml'tos ſua ſapiā i celos aſcendiſſe ꝛ eorum animas i abiſſos perijſſe. quod vtiꝗ̄ ſine timore non recollo ꝛ ſine magno timore non confiteor. Ideo dicit Luc. xj. Uide ergo ne lumen quod i te eſt tenebre ſint.

E ¶ Tertia eſt ſpes eoꝝ ꝙ confidūt in ſua potētia vt ſennacherib rex aſſirioꝝ đ quo hr̄ Eſa. xxxvj. ꝛ. xxxvij. ꝙ in multitudine exercit⁹ ꝯſeruabat. ꝛc. Nota hiſtoriā ꝗ̄ etiā exp̄ſſi⁹ hr̄. iiij. reg. xviij. ꝛ. xix ꝛ nota miſerabilem finē ei⁹. Lu. j. Depoſuit potentes de ſede. Et Sapien. vi. Potentes potenter tormenta patientur. Et Baruch iij. Ubi ſunt principes gentiū. ꝛc. exterminati ſunt. ꝛc.

F ¶ Quarta eſt ſpes eoꝝ ꝙ cōfidunt in ſua prudentia ꝙ ſciunt dare aſtuta cōſilia qn̄ꝗ̄ ad depredādum ꝛ opprimendum pauperes ꝛ ſimplices. pſalmi. Sedet in iſidijs cuꝫ diuitibus in occultis. vt interficiat innocenteꝫ. Eſa. xxix. Ue qui profundi eſtis corde. Tales autem tādem confundentur Exemplū. ij. re. xvij. de achitopel Uide ibi quomodo confuſus laqueo ſuſpēdit. Greg. in mo. De⁹ diſſipat conſilia prauoꝝ cum i eo quod cōtra diuinā volūtatē agūt multotiens implent eā: nō tamen illis ad ſalutē ſed ad dānationem Eſt etiam de hoc notabile exemplum de aman. in lib. heſter.

G ¶ Quita eſt ſpes eoꝝ ꝙ confidūt in diuitiarū abūdātia vt diuites huius ſcl'i ꝙ iuxta greg. tanto amore diligūt tranſitoria vt totā ſpē ſuā ponāt in eis. p̄s. Ecce hō ꝙ non poſuit deū adiutorē ſuum: ſed ſpauit in multitudine diuitiarū ſuarū. Sed ſpes talium pibit. Job. xxvij. Diues cū dormierit nichil ſecū afferet. aperiet oculos ſuos/ꝛ nichil inueniet. Apprehēdit eum quaſi aqua iopia opprimet eū tēpeſtas tollet eū vēt⁹ vrēs

H ¶ Sexta eſt ſpes eoꝝ ꝙ confidunt in amicoꝝ pluralitate affinitate aut conſanguineitate: cōtra quos dt hiere. xvij. Maledictus homo qui cōfidit in homine ꝛ ponit carnem brachium ſuum. Eſt em̄ triplex amicitia ſicut ꝛ triplices ſunt ſtelle. Quedam vera et fixa ſicut in firmamento. Eccl'ia. vij. Amicus fidelis ꝓtectio fortis. Prouerbioꝝ. xxij. Omni tempore diligit qui amicus eſt. Alia eſt erratica que mouetur ſꝫm temp⁹. Eccleſia. vj. Eſt amicus ſꝫm tempus ſuum ꝛ non permanebit in tēpore tribulationis. Saluſtius in gurtino. Uerus amicus nunꝗ̄ fuit/qui aliquando amic⁹ eſſe deſierit. Alia eſt apparens quaſi ex vapore elemento. Eccl'i. vj. Eſt amicus ſocius mēſe ꝛ non ꝑmanebit in die neceſſitatis. Iſidorus libro de ſum. bo. Amicitia in ꝓſperitate eſt icerta qꝛ neſcit an diligitur ꝓſperitas vl' pſona. hec ille. Nō eſt ergo ꝯfidendū in hūana amici

eſtia q̄ ſepe fallit. Iſidorus li. de ſummo bono. Sicut amicitia et vnitas bonoꝝ eſt laudanda ⁊ vtilis: ſic amicitia maloꝝ mala eſt: ⁊ ecōtraria bonis. De hm̄oi amicis malis dt Grego. ſup io. Qui ſūt hic ſocij i cl'pa e'rt ſocij i pena.

I ¶ Septima eſt ſpes eoꝝ qui cōfidūt i vite diuturnitate. Multi em̄ ex affectu iordinato ad delectabilia hui⁹ mundi ſperant ſe diu victuros. Greg. in mora. Reproboꝝ mētes erga dies vite p̄ſentis tāto amore ꝯſtringunt/ vt ſic ſemꝑ hic appetāt viuē. quatinus ſi valerēt viuēdi curſum deſiderarēt nunq̄ꝫ finire. Hec ille. Hec autē ſpes a deo ſe ducit homines vt vir inueniatur aliquis qui in morti articulo poſitus nō ſperet adhuc euadere: q̄ ſpe ſtultiſſima deceptus negligēter agit ad anime: ſalutem. Exemplū. ij. macha. ix. de impijſſimo anthioco a deo ꝑcuſſus plaga inſanabili ita vt de ei⁹ corpore vermes ſcaturient ac viuentes in doloribus carnes eius effluerēt ⁊ in illi⁹ fetore exercitus grauaretur: dicebat tamē. Ego infirmitate grauiter deprehenſus neceſſariū duxi ꝑ communi vtilitate curam habere nō deſperās me metip̄m ſꝫ mlt' tā ſpē hn̄s effugiendi infirmitatē Et in deſperatiſſimo ſtatu poſit⁹ non deſperabat ⁊ de negocijs extrinſecis curā hn̄s de ſalute anie non curabat. Hoc modo fere omnes ſi extremis excecātur. Eccleſiaſt. xxix. Repromiſſio neq̄ſſima multos perdidit. Oroſius ſuper ps. Cū exarſerit ⁊c. Cū exiſtimāt adhuc habere longa tp̄a vite ſue ſubitanea mors rapit eos ad eterna ſupplicia. Hec ille. O q̄ꝫ vana q̄ꝫ fallax eſt ſpes omnis q̄ relicto creatore ponit̄ in creatura. Sa. v. Spes impij quaſi lanugo eſt q̄ a vēto mouet̄: ⁊ tāq̄ꝫ ſpuma gracilis q̄ a ꝓcella diſꝑgit̄ ⁊ tāq̄ꝫ fum⁹ q̄ a vēto diffuſus ē ⁊ tanq̄ꝫ memoria hoſpitis vni⁹ diei p̄tere ūtꝫ.

K ¶ Tertia eſt ſpes ā̄plexanda ⁊ hec eſt v̄tus theologica faciēs in deum tendere ⁊ ei adherere ⁊ initi ad obtinēdū btitudinē. Fides q̄ppe facit deo adherere inq̄ꝫ tum eſt nobis p̄ncipiū cognoſcēdi veritatem: ſpes autē facit hominē deo adherere ꝓut eſt nobis pricipiū beatitudinis cōſequēde ſed charitas facit hoiem deo adherere ꝓpter ſeip̄m voluntatem hoīs vniēs deo ꝑ affectū amoris Ipſa igit̄ ſpes p̄ncipalit̄ reſpicit btitudinē eternā. Alia aūt q̄ a do petunt̄ reſpicit ſecundario i ordine ad beatitudinē eternā vt dicit tho. ij. q. xvij. Diffinit̄ aūt ſpes i .j. ſen̄. q̄ eſt certa expectatio future beatitudinis ex gratia ⁊ meritis proueniēs. Et hec ſpes debꝫ eſſe in quolibet quandoq̄ꝫ in actu ſemper autem i habitu de hoc q̄ eternaliter ſaluetur peccata vitādo ⁊ bene viuendo alias eſſet preſumpto. Circa autem illam diffinitionē notandū q̄ triplex eſt certitudo. Quedā eſt certitudo cognitionis que opponitur dubitationi/ ⁊ hec pertinet ad fidem. et alia eſt certitudo fiducie que opponitur deſperationi/ ⁊ hec pertinet ad ſpeꝫ. Et alia eſt certitudo ſecurationis que opponit̄ timori mori ſeparationis ⁊ illa erit i patria. Item motuꝫ ſpei q̄nq̄ꝫ precedunt merita in actu/ q̄nq̄ꝫ autē in intētiōe ſola vt i eo q̄ nō eſt i charitate q̄ t̄n̄ ſperat ſuper dei gra

tiā habiturū merita qbus debea
tur beatitudo faciens interim qd
boni pōt vt de⁹ illuſtret cor eius.
¶ Secundū punctū in quo vidē=
da eſt conſideratio cōmendatio=
nis. Eſt enim ſpes propter multa
ꝯmendabilis ꝑcipue tn̄ ꝓpt tria.
Primo quia confirmat mentem.
Secundo quia fortificat mentē.
Tertio quia eleuat mentem. A
¶ Primo qr facit mentis ꝯfirma
tionē ꝯtra turbinē aduerſe tenta
tionis. Hebre. vj. Spē ſicut āncho
rā aīe habem⁹ tutā. ſ. a ꝓcella tē
tationū ⁊ tribulationū. Aug. Si
videris te fluctuare in mari hui⁹
mundi noli abrumpi ab anchora
ſpei anteꝗ̄ intres in portum. p̄s.
Non delinquent omnes qui ſpe=
rāt in eo. Unde ſpes eſt quaſi ba
culus cui que innititur nō fatiga
tur. Eſt etiā vt colūba totū ſpūa
le edificiū ſuſtentans ne cadat in
baratrū deſperatiōis. Hec i cayn
defecit ideo cecidit. hac columna
ſuſtentabatur mater illa de qua
dr. ij. macha. vij. Pereūtes ſeptē
filios ſub vna die conſpiciēs ma=
ter bono animo ferebat ꝓpt ſpē
quem in deum habebat. Grego.
Ille bene nouit in exteriorib⁹ mi
ſerijs ſubſiſtere qui ſcit de terre=
na ſpe gaudere. Sap̄. iiij. Et ſi co
ram hoibus tormenta paſſi ſunt:
ſpes illoꝝ īmortalitate plena eſt.
B ¶ Secundo quia facit mētis
fortificationē ad promptitudinē
virtuoſe operatiōis. Iſa. xl. Qui
ſperant in dn̄o mutabunt fortitu
dinem. ſcʒ ꝓpriam in fortitudinē
diuinam non in ſe confidentes aſ
ſument pennas vt aquile currēt
⁊ nō laborabunt volabunt ⁊ non
deficient. p̄s. In domino ſperās
nō infirmabor. Bern. Nil omni
potentiam dei clariorē reddidit
ꝗ̄ omnipotentes facit qui i ſe ſpe
rant. Hec ille. Spes erigit ſe i de
um ⁊ ipē non eſt ita crudelis vt ſe
ſubſtrahat ⁊ innitētem cadere ſi
nat. Aug. Non deus totiens ad
inuitandū ſibi moneret ſi ſuppor
tare nollet. Eccleſiaſtici. ij. Reſpi
ce natiōes hominum ⁊ ſcitote qr
nullus ſperauit in domino ⁊ con=
fuſus eſt.
C ¶ Tertio qr facit mētis ele=
uationē ad dulcedinē future con
tēplationis. Hebre. vj. Spem ha
bemus incedentē vſqʒ ad interio
ra velaminis vbi ꝑcurſor pro no
bis introiuit xp̄s. Unde ſpes quo
dam mō añ tp̄s introducit in cele
ſtis gaudij poſſeſſionē. p̄s. Btūs
vir cuius eſt nomē dn̄i ſpes eius.
Et ſuper illud pſal. Spera i dn̄o.
Dicit gloſa. Per ſpē intratur ad
videndum illud quod credit. Pro
uer. x. Expectatio iuſtoꝝ letitia.
¶ Tertium punctum in quo no=
tanda eſt cōſideratio ſubleuatio=
nis vbi notādum ꝙ tres precipue
conſiderationes poſſunt iuuare ⁊
ſubleuare ſpem noſtram.
Prima eſt diuine miſerationis.
Secunda eſt noſtre operationis.
Tertia eſt ſancte interuentionis
A ¶ Prima igit̄ eſt cōſideratio
diuine miſ̄ationis coploſe. Sap.
xj. Parcis omnibus tua ſunt Eze.
xviij. Ecce omnes aīe mee ſunt.
Ad hoc ꝑtinent parbole de oue et
dragma ꝑdita q̄ habetur luc. xv.
Tam miſericors eſt dn̄s ꝙ etiam
qn̄qʒ petōri offert mīam quam pe
tere non audet. vt patet i latrone
q petijt vt ei⁹ memoriā hēret. Et
dn̄s continuo dixit. Hodie mecū
eris in paradiſo. Ber. Neqꝫ ꝗ̄ ſuꝭ
meriti inops ꝗ̄diu ille affuerit mis

ſeratoꝛ. hec mīa maxīe apparuit in miniſterio nr̄e redēptiōis Ro. viij. Qui ꝓꝓo filio ſuo nō pepcit ſʒ ꝓ nobis oib⁹ dōauit illū: quō nō oīa cū illo nobis dōauit. Itē ⁊ ber. ſup illō can. ij. Colūba mea in foraminib⁹ petre. Clau⁹ penetrās clauis reſerans factus eſt mihi vt videam voluntatem domini quid eīm videā per foramē clamat cla uus clamat vulnus. Idē pater ar chanum cordis ꝑ foramina corpo ris patet illud magnum pietatis ſacramētū: patēt viſcera mīe in q̄ b⁹ viſitauit nos oriēs ex alto. In quo cū clarius q̄ȝ in vulnerib⁹ tu is eluxiſſet: q2 tu dn̄s ſuauis es et mitis ⁊ multe mīe. Idē ſuper cā. Puta iā ſperne me nō poterit xp̄s os de oſſib⁹ meis. ⁊ caro de carne mea. Et augu. lib. de ci. dei. Grā dei nō potuit gratius cōmen darı q̄ȝ vt ipe vnic⁹ dei filius in ſe īmutabilr̄ manēs indueret hoīeȝ ⁊ ſpē dilectiōis ſue daret hoībus (hoīe medio) quo ad illū ab hoīb⁹ veniret. Greg. Probet apud de=um hoī fiduciā de⁹ hō. Eſt nobis ſpes magna penitētibus quia ad uocatus nr̄ factus eſt iudex nr̄. j. io. ij. Si quis peccauerit aduoca tū habemus apd̄ p̄rem ieſū xp̄m iuſtū. ⁊c. Et ſr̄ illō pſal. Saluū fac pplm̄ tuū. Dicit gloſa. Ecce q̄ta ſpes credentium cuȝ pro eis orat paſſus ꝓ eis ⁊ iudex ē aduocatus Innuit p̄terea ber. i quodam ſer. tres cauſas ſpandi dei miſeratio ne di. Tria conſidero in quib⁹ to ta ſpes mea conſiſtit. Charitateȝ adoptionis. Ueritatē ꝓmiſſionis Ptātē redditionis. De primo ha bet. i. io. iij. Uidete q̄lē charitatē dedit nob' de⁹ vt filij dīnoīemur et ſimus. Et glo. ſup illud Mat. vi. Pater noſter in hec (inquit) da tur fiducia. Quid ei negabit fili⁹ q̄ iā dedit q̄ pr̄ eſt. Ad hec ꝑtinet parabola de filio ꝓdigo. Ubi fili⁹ ad patrē rediēs cuȝ oſculo dulcit̄ recipit. De ſcd̄o di. pſ. Memoꝛ eſto v̄bi tui ſeruo tuo in q̄ michi ſpē de diſti. Ro. xv. Per patiētiā ⁊ cōſo=lationē ſcripturaꝝ ſpē habeam⁹. De tr̄tio eccleſ. viij. Sermo illius poteſtate plen⁹ ē B ¶ Scd̄a eſt ꝯſideratio nr̄e operatiōis v̄tuoſe quā vcȝ ꝓ deo agim⁹ vel ꝑ quam aduerſa ꝓ deo ſuſtinem⁹. Iō apo ſtol⁹ ad thi. ij. Sobrie ⁊ iuſte ⁊ pie viuam⁹ i hoc ſeculo expectantes beatā ſpē. Greg. in moꝛ. Cuȝ op⁹ creſcit premij fiducia creſcit. Se=curus eſt de re qui bonum pign⁹ apud ſe habet. Sic ſecuri ſunt de regno futuro qui habent pignus ſpūſſancti. ij. co. j. Qui dedit pign⁹ ſpiritus in cordibus noſtris. Itē certus pōt eſſe de re q̄venalis ē q̄ pciū hȝ apud ſe. Sic ⁊ cert⁹ eē dȝ de regno eterno q̄ multas tribu=latiōes ſuſtinuit quibus emit re=gnum celoꝛum q2 vt dicitur actu. xiiij. Per mltas tribulatiōes opȝ nos intrare regnuȝ celoꝝ. Greg. in moꝛ. Sancti viri quot laboꝛes exhibent. tot iam remuneratiōis ſue pignoꝛa intra ſpei cubiculum clauſa tenent. Securus poteſt eſ ſe de regno futuro cui iam in pre ſenti datū eſt ſup ſe ipſuȝ regnare Ber. Nō ē via ad regnū ſine ꝑmi tijs regni. Nec ſpare pōt celeſte regnū cui non ſup ꝓpria membꝛa regnare adhuc donatur. Et ro. v. Tribulatio patiaȝ opatur: patia ꝓbationē: probatio autem ſpem Greg. moꝛ. Bonoꝝ mēs quo du=rioꝛa ꝓ veritate tolerat eo eterni tatis p̄mia certius ſpat. Idē. Tā

to ſpes in deum ſolidior ſurgit q̃ꝫ ro ꝑ illo q̃ſqꝫ grauiora pertulerit ¶ ¶ Tertia ē ꝯſideratio ſctē interuētiōis. Prio btē ꝟginis mr̃is dei. cui cãtat eccl̃ia. Salue regina mie vita dulcedo et ſpes nr̃a. Secũdo angeloꝝ q̃ bonũ nr̃m deſiderãt ⁊ d̃ iꝑo gaudēt. Luc. xv. Gaudiũ eſt angelis dei ſup vno pctōre pniam agente. Tertio ſanctorum omniũ. p̃s. Leuaui oculos meos in mōtes vñ veniet auxiliũ michi. Mōtes ſpirituales ſunt ſācti. Et ſic d̃t guil. Lugd. Multã debem⁹ hr̃e fiduciã in ſctis illis ſpecialiter quorum pietatis plura habemus argumenta. q̃ ſcꝫ in hac vita leguntur fuiſſe pietatis eminentꝫ vt de btō nicholao legitur q̃ erat valde compatiens ⁊ ſup afflictos pia geſtãs viſcera. Et de btō martino dimiſit pallium pauperi. Et de multis aliis ſimilia leguntur. Hec de charitate ad p̃ns ſufficiãt.

¶ Sequitur de timore.

Tertia conſideratio ē de timore Et qm̃ talis eſt ſpei certitudo q̃ timoreꝫ non excludit ſed annexũ hꝫ. Et neqꝫ ſpes ſine timore neqꝫ ſine ſpe timor cē dꝫ i hoīe ne aut timor i deſperationē deiiciat: aut ſpes in preſūptioneꝫ extollat. Idcirco poſtea q̃ꝫ de ſpe diximus conueniens eſt vt ⁊ de timore loquamur. Nam ⁊ p̃s. Hec duo ſimul coniungit dicens. Bñplacitũ eſt dño ſup timentes eũ ⁊ in eis q̃ ſperãt ſup mia. In figura huius d̃r geñ. xlix. in benedictiōe ioſeph Omnipotens benedicet tibi bñdictionibus celi deſup: ⁊ abyſſi deorſuꝫ. In benedictionibus celi figurat̃ ſpes celeſtiũ. In bñdictionib⁹ abyſſi timor qui ꝯſurgit ex penis iferni. Inter iſta duo ſemꝑ debet eſſe vita iuſti. Idō etiam legit̃ geñ. xii. q̃ abrahã tetēdit tabernaculũ ſuũ habens ab occidēte bethel: et ab oriēte hay: qr hō in aduerſis debet hr̃e ſpē q̃ figurat̃ in bethel qd̃ interpretatur domus dei. In proſperis autem debet habere timorem peccatorum ſuorum vel futuri iudicii. vel timorem inferni: qd̃ figuratur in hoc nomine hay. qd̃ interpretatur vita valiũ q̃ eſt vita ſordium vita pctōꝝ: vel queſtioni te que erit in iudicio: vel interpretatur abyſſus in quo notat̃ timor iferni. Sed heu heu ſūt q̃dam qui nec mortem nec ꝯminationes nec ignē futuri ſeculi nec ſeueritatem iudicis timent. Quos contra leo q̃ eſt audaciſſimum animal. iuxta illud prouer. xxx. Ad nulli⁹ pauebit occurſuꝫ. d̃r inde timore ſeptē ſicut d̃r ab yſidoro ⁊ hyſtoria trãſmarina ſcilicet ſtratam puplicam ⁊ hec eſt mors ſtrepitum rotarũ ⁊ hec ſunt comminationes diuine ignemet hic eſt ignis infernalis quoddam animal qd̃ dicit̃ lamia: cuius ferocitate viſa vix eſt aliq̃ beſtia tuta: ⁊ hec eſt iudicis ſeueritas. Itē quoddam animal quod dicitur leontophonus de cui⁹ carnibus comedens intoxicatur: et hec eſt infectio peccati. Item venatorum ingenia: ⁊ hec ſunt inſidie diaboli. Item verbera catulorum: ⁊ hec ſunt flagella preſentis vite. Eſt autem de ipſa timore triplex notanda conſideratio.

Prima eſt conſideratio notande diſtinctionis.

Secunda eſt conſideratio memorande inductionis.

Tertia eſt conſideratio deſiderā
da benedictionis.
Et iuxta hec ſunt tria puncta.
¶ Primū punctū in quo notan=
da eſt conſideratio notande diſti
ctionis. Ubi notandum q᷑ triplex
eſt timor.
Primus eſt regulandus.
Secundus eſt deteſtandus
Tertius eſt amplexandus.
A ¶ Primus eſt timor regulā
dus ⁊ iſte timor naturalis quo na
turaliter hō horret quicquid ē na
ture ↄ̄riū vel nociuū iſte regulan
dus recta rōne ne degeneret in ti
morē humanū aut mūdanū ſi fue
rit imoderat⁹. Jō i tali timore cō
fortanda ē natura imo etiā incitā
da. Exemplū eſt in xp̄o naturali=
ter mortē timēte q̄ dicebat. Pr̄ ſi
poſſibile ē trāſeat a me calix iſte.
Et poſt addebat. Uerūtn̄ nō ſicut
ego volo ſꝫ ſicut tu. Exēplū ē etiā
de quodā ſcolari theutonico q̄ (ſi=
cut hr̄ in libello de dono timoris)
cū p̄dicāte magr̄o iordano ⁊ mul
tis itrātib⁹ ordinē moneret ad in
greſſuꝫ retradabat cū caro timēs
pauptatē ordis: ſed rōne tandē in
ſurgēte i carnē ſubito egrediens
de camera relictis oibus cepit fe
ſtinanter ire ad locū vbi magiſter
iordanus erat tondēs latera ſua
cū pugnis ⁊ dicens carni ſue. cer=
te tu ibi: certe tu intrabis: ⁊ ſic ſe
ipſuꝫ compulit. Jſte timor nec eſt
meritorius nec demeritorius niſi
degeneret in timorem humanum
vel mundanuꝫ: ſic em̄ eſſet deme
ritorius. Jnq̄tuꝫ aūt a rōne regu
latus ⁊ moderatus etiaꝫ pōt eſſe
meritorius: ſed nō ſm q; ſꝫ ſe nō
ſubiicit libero arbitrio. B ¶ Se
cund⁹ eſt timor deteſtād⁹ ⁊ vitio
ſus q̄ naſcit a concupiſcentia. Et
hec dupliciter: aut a cōcupiſcētia
ſui ⁊ ſic eſt timor humanus: aut a
concupiſcentia ſuorum ⁊ ſic voca
tur timor mundanus. C
¶ Timor hūan⁹ eſt cū q̄s pl⁹ de=
bito timet corpi ſuo ita q̄ plus ti=
met corpis detrimētū q̄ anie Jō
ab iſto timore nos reuocat deus
Mat. x. di. Nolite timere eos qui
occidūt corp⁹ ⁊c. Hoc timo re ma
gis voluit adā facere volūtatem
vxoris ſue q̄ dei timēs vt dt Au
gu. eā cōtriſtari. Hoc tiore nega=
uit petr⁹ dn̄m. vt hr̄ Math. xxvi.
Jtē hoc tiore diſcipuli relicto Je
ſu fugerūt vt habet Mat. xxvi.
Mat. xiiij. ⁊. Luc. xxij. Jtē hoc ti
more multi defecerūt in pſecutio
nib⁹ vt patꝫ i legēdis ſctoꝝ ⁊ hy
ſtoriis multiꝫ ſicut apparet. i. Ma
cha. i. iſte tn̄ timor nō deiicit per=
fectos Un̄ dicebat Paul⁹ act. xxi.
Ego nō ſolū alligari ſꝫ ⁊ mori pa
ratus ſuꝫ p̄ noie ieſu. ⁊c. Sic oēs
martyres confortati a dn̄o verbe
ra carnificū non timuerūt moriē
tes p̄ xp̄i noie ⁊c. vt cantat ecclia
Sic ⁊ cōfeſſores longū martyriū
mortificationis p̄prie carni ⁊ ſu=
ſtinuerūt di. Qm̄ pp̄ te mortifica
mur tota die. Eſt autē timor iſte
reiiciendus ex conſideratione tri
plici. D Primo ex cōſideratio
ne diuie voluntatis. Un̄ ſup gen̄.
xxij. dicit Joſeph⁹ q᷑ yſaac audiēs
q᷑ deus q̄ dederat cū prī vellet cū
immolari libēter voluit ligari et
immalari. Sic ⁊ nos conſiderare
opꝫ qm̄ q̄cq̄d patimur a volūtate
dei eſt. i. regū. xviij. Quod pate=
ris fecit tibi dn̄s. Scdo ex conſi=
deratione diuine liberalitatis a
quo ⁊ corpus ⁊ membra habem⁹
qui ⁊ promiſit iſta cum multo pre
mie reſtituere ſi p̄pter cū ea ami

ſerimus. Uñ vnus illoꝝ ſeptẽ fra
trũ machabeoꝝ dt. ij. mach. vij.
Et celo iſta poſſideo: ſ3 pp dei le=
ges hec ipa deſpicio: qꝛ ab ipo ea
me recepturũ ſpo. Uñ ⁊ ſtephanꝰ
vidẽs celos aptos gaudẽs ſuſti=
nuit martyriũ vt habet act. vi. In
figura huiꝰ geñ. xlix. dr. Iſachar
vidẽs terrã ꝙ eſſet bona ⁊ reqez ꝙ
eſſet optĩa ſuppoſuit humeros ad
portãdũ Iſachar iterptat vir mer
cedẽ vidẽs qꝛ qui videt p̃miũ cele
ſte a dei liberalitate repromiſſum
libenter ſuſtinet ⁊ portat omnia.
E ¶ Tertio ex ꝯſideratione nr̃e
q̃litatis vez dignitatis aie ⁊ vtili=
tatꝭ corpis ꝑpter qđ nõ debemus
timere exponere corpꝰ penis ⁊ la=
boribꝰ propt aiaz. Exẽplũ de ſpẽ
te q̃ totũ corpus exponit ꝑ capite
in quo ẽ p̃ncipalr vita eiꝰ mat. x.
Eſtote prudẽtes ſicut ſerpentes.
Sed heu heu multi ſũt fatui ſicut
ruſticꝰ q̃dã q̃ vadẽs ad forũ ocre
as viliſſimas portabat ſup hume
ros ſuos magis volens nudos le
dere pedes ſpinis ⁊ lapidibus ꝙ̃
ocreas berñ. Sic ſtulti exiſtimato
res de minimis maximã ⁊ de ma=
ximis minimam curam gerunt.
F ¶ Timor autez mundanus ẽ
quo qs nimis timet amittere tpa
lia q̃ hz vel non conſeq̃ q̃ non hz ⁊
deſiderat intantũ ꝙ p̃elegit quid
facere ꝯ deum ꝙ̃ habita pdere vl
deſiderata non cõſeq̃. Sic timuit
pharao opprimẽs filios iſrael ne
multiplicarent ⁊ dãnificarẽt eum
vt habet exo. i. Sic ſacerdos occi
dens pueros timebat ne puer ie=
ſus auferret ei regnũ. vt habetur
Mat. ij. Sic iudei (Ioh. xi.) time
bant ne forte venirent Romani ⁊
tollerent locum et gentem. Et py
latus timens amittere p̃ſidentie
dignitatem ꝯdẽnauit xp̃z ad mor
tẽ. Sz timor iſte nõ cadit i bonos
Uñ iob amiſſis bonis ſuis dicebat
grãs agẽs. Dñs dedit dñs abſtu
lit: ſit nomẽ dñi bñdictũ. vt habet
Ioh. ij. Item thob. iiij. Thobias
dicebat filio ſuo. Noli timere fili=
um pauperem quidez vitam geri
mus ⁊c. Iuſti ita paupertatez nõ
timent immo pleriſqꝫ ad eam ſe in
gerunt voluntarie. Exemplũz de
apl'is ⁊ diſcipulis ⁊ religioſis innu
meris. Unde in vi. pa. Arſenius q̃
primo fuerat magnus in curia im
periali cũ factus eſſz religioſus q̃
rens elemoſynã gloriabat dicens
Grãs ago tibi dñe. qꝛ ad hoc deue
ni ꝙ ꝑ noie tuo elemoſinaz q̃ſiui
O ꝙ̃ mõ gloriat in diuitijs celeſti
bus q̃ ita gloriabat in pauperta=
te. Rep̃hendꝰ ẽ igit timor iſte mũ
danꝰ q̃ dũ facit attẽdere viliorbꝰ
p̃uat melioribꝰ bonis. Exemplũz
i lib. de dono timoris dr de q̃dam
fatuo ꝙ cũ villa ſua icenderetur
⁊ haberet duas domos vnaz bo=
nã ⁊ bonis oibꝰ plenã. aliã vilẽ et
plenã palea: relicta p̃ma iuit ad
defendendã ſcđam: ſz ignis p̃ua=
lẽs paleas combuſſit ⁊ ipz cũ eis:
⁊ ſic totũ amiſit ſic mundanis cõ
tigit qui plus terrenis ꝙ̃ aie ſue
intendũt ⁊ ſic totũ amittunt.
G ¶ Tertiꝰ ẽ timor amplexan
dꝰ ſiue obſeruandꝰ ⁊ iſte eſt ꝟtuo
ſus q̃ naſcit a gr̃a: ⁊ ſi gr̃a gratis
data tñ dr timor ſeruilis ſi aũt a
graria gratũ faciente hoc eſt du=
pliciter vel a gr̃a ichoata ⁊ ſic dr
timor initialis vel gr̃a cõſumma
ta ⁊ ſic dr timor filialis.
H ¶ Timor ſuilis eſt. vt ait au
gu. cũ ꝑpter timorẽ pene puta ge
henne hõ abſtinet a peccato non
habens reſpectum ad amorem iu

ſticie vel offenſam dei Aug. Jna niter ſe putat victorē eſſe peccati qui timore nō peccat: q2 ſi nō implet exterius negociū male cupiditatis: ipa tñ mala cupiditas interius eſt hoſtis. Jdē inimic⁹ ē iuſticie q ſolo timore nō peccat amic⁹ aūt ei⁹ ē qui ei⁹ amore nō peccat. Jſto timore ſeruabāt iudei legē. Vñ lex data fuit eis cuz timore et terrore. Exo. xx. Ut pbaret vos venit dñs ⁊ vt terror illi⁹ eſſet in vobis. Hoc timore pmittebat pharao dimittere populū qñ flagellabat. qñ aūt tollebat plaga neq3 dominū cognoſcebat neq3 pplm dimittebat vt habet exo. pluribus capitulis. Sic ⁊ multi ſūt pharaonici. Hoc etiā timore anthioc⁹ infirmitate flagellat⁹ orabat dñz ⁊c. Ut hr. ij. Mach. ix. Tales aūt q timore pene a peccato abſtinent ſūt ſimiles pyrat3 q vidētes tēpeſtatem confitent vota faciūt ⁊ mirabilia pmittunt: ſed mox ceſſante tēpeſtate ad ludos redeunt ad blaſphemias ⁊ mala cōſueta. Sūt etiam ſimiles porcis ⁊ canibus q percuſſi fugiunt de domo ad horā ſed ſtatim reuertūtur ⁊ faciunt tedia cōſueta. De hoc tñ timore ſeruili dicit beat⁹ Bon. xxxiij. di. iij. li. q2 eſt donum ſpūſſancti: q2 vt dicit Aug. quem allegat magiſter i lrā. Bonus eſt timor ſeruilis ⁊ vtilis per quem fit paulatim conſuetudo iuſticie non eſt tñ tale donū per qd conſecret habitaculuz ſpiritusſancti. Jō licet ſit a ſpūſanto non tñ cum ſpūſancto ſ3 eſt donū pparatiuum ad ſpm ſalutis.

S ¶ Timor initialis eſt quo quis timet penā erubeſcit culpaz 9miſſam ſed plus dei offenſaz hic timor habet duos oculos dextrū amoris iuſticie ad declinandū mala culpe. ⁊ ſiniſtrū ad īfernū cuius timet īcurrere penā. hic ē iſachar accuſās iter terminos. vt habet Gen. xlix. Hę ſūt ille due ancille q itroduxerūt heſter ad aſſuerū. heſter. xv. Timor eleuat ⁊ deprimit deflučtia veſtimēta ſtutū amor aūt eā ſuſtētat. Jtē iſte ſūt ille due aie q date ſūt mulieri ad volādu3 i deſertū penitētie. vt hr apoc. xij.

R ¶ Timor filialis eſt cum pfecta charitate ⁊ hab3 duos vſus vnum quo cauet offenſam patris celeſtis ſicut bonus filius refugiens ab eo ſeparari. alius aūt vſ⁹ eſt exhibendo reuerentiam deo ⁊ reſiliendo a ſumma maieſtate pter propriam paruitatē. Rōne pmi vſus dr timoris filialis ſimpliciter ſiue caſtus rōne autē ſecūdi dicitur timor reuerentialis. L

¶ Timor 9 filialis ſiue caſtus ē cum qs timet ⁊ cauet offēſā ſponſi ⁊ timet ab eo ſeparari ⁊ iſte ē timor perfectoꝝ q ē in tribus. Timent eñ pfecti ne ſponſus nimus differant venire ad eorum cōſolationem. Jtem timent vt vel nūq3 veniat vel cum venerit cito diſcedat treno. i. Jdcirco ego plorās ⁊ oculus meus deducens lachrymas q2 longe factus eſt a me conſolator. Jtem timent celeſtis patris iracundiam ſiue diſplicentiā Timet eñ bonus filius ne in aliquo patri diſpliceat. Exēplu3 de iob q dicebat. io. xix. Uerebar omnia opera mea. M ¶ Timor reuerentialis eſt qui facit reſilire in ppriam puitatē cōſiderata dei magnitudie ſic ioh. apo. i. vidēs filium hominis cecidit. Sic tres diſcipuli in monte thabor audita voce patris. vt habet Mat. gñ.

xvij. Sic abraã Bern. xviij. dicebat. Loquar ad dñz meũ cuz ſim puluis ꝛ ciuis. Sic Johãnes baptiſta cõtremuit nõ audẽs tãgere ſanctũ dei verticẽ ſicut cantat ecceleſia. Manet aũt timoꝛ iſte in angelis ꝛ ſanctis in patria. Uidẽtes eñ in celo diuinã maieſtatem tremunt admirãt ꝛ ſtipẽt de ſua paruitate comparata ad ſummã magnitudinez dei q̃ in infinitum maioꝛ ẽ. Unde greg. i moꝛ. exponẽs illud Job. xvij. Columne celi contremiſcunt ꝛ pauent ad nutũ ei⁹ Ipſe virtutes celeſtiuz qua deuz ſine ceſſatione conſpiciunt in ipſa contẽplatione ꝯtremiſcũt ſed idẽ tremoꝛ ne eis penalis ſit nõ timoris eſt ſed admiratiõis q2. ſ. admirantur deum vt ſupra ſe exiſtentẽ ꝛ eis incõpꝛehenſibilẽ. Iſte eſt ergo timoꝛ dñi ſanctus qui ꝑmanet in ſeculum ſeculi: vt di. p̄s.

¶ Secunduz punctum in quo videnda eſt conſideratio moderande inductionis. Ubi videnda ẽ p̄cipue triplex conſideratio inductiua timoꝛis.

Prima eſt finali iudicij.

Secunda eſt paternalis beneficij

Tertia eſt imperialis faſtigij.

A ¶ Pꝛima eſt conſideratio finalis iudicij. Et hec induxit ad timoꝛẽ ſeruilẽ. Uñ apoca. xiiij. Uidi alterũ angelũ volãtẽ p mediũ celũ hñtẽ euãgeliũ eternũ ꝛ euangelizet ſedentibus ſup terrã ꝛ ſup oẽz gentẽ tribũ ꝛ linguaz ꝛ ppl'm dicẽs voce magna. Timete deuz ꝛ date illi gloꝛiã ꝛ honoꝛẽ: q2 venit hoꝛa iudicij eius. eſt aũt dñs ſumme timẽdus ex conſideratione finalis iudicij propter tria maxime ex parte eius.

Pꝛimo propter eius potentiam quia inuincibilis.

Secundo propter eius ſapientiã quia in fallibilis.

Tertio ꝓpter eius iuſticiaz quia inflexibilis.

¶ Uide in tractatu de finali iudicio i tertia ꝯſideratiõe ꝑncipali ar. iij. Sz ve mũdo a ſcãdalis: q2 nõ ẽ timoꝛ dei añ oculos hominũ. Perpetrãt ei plurimi mala letantes ꝛ gloꝛiãtes atq3 ꝑuipẽdentes terribilia iudicia dei. O fatuis repꝛehẽſibilis ꝛ miſera. O pꝛeſumptio deteſtabilis nõ timere deuz.

B ¶ Scda eſt ꝯſideratio paternalis bñficij. et hec cõſideratio inducit ad timoꝛẽ filialẽ. Hoc autẽ bñficiuz ꝑcipue ẽ triplex. Pꝛimũ eſt bñficium naturalis ꝓductiõis quo oſtendit ſe deus vt patrẽ noſtrũ quo ad eẽ nature. Eſa. lxiiij. Tu pater noſter es ꝛ nos lutum. Secundum eſt bñficium ſpiritualis reformationis quo oſtendit ſe deus vt patrez noſtrum / quo ad eſſe gratie. Colo. i. Grãs agẽtes deo ꝛ patri qui dignos nos fecit i patrem ſoꝛtis ſanctoꝛuz in lumine. Tertiuz eſt beneficiuz eternalis gloꝛificationis / in quo oſtẽdit ſe vt patrez noſtrum i eſſe gloꝛie Tunc eñ manifeſte ꝛ veriſſime ſe patrez oſtendit cũ eis tribuit hereditatẽ regni celeſtis. Rom. viij Si filij heredes: heredes quidez dei: coheredes autez xp̄i. Et ſap. v. Accipient regnũ decoꝛis ꝛ dyadema ſpecie de manu dei.

C ¶ Tertia eſt conſideratio imperialis. faſtigij ſcz excellentie diuine maieſtatis ꝛ hec conſideratio inducit ad timoꝛem reuerẽtialem. Eſt autez triplex ſpiritualis conſideratio huiuſmodi reuerẽtiali timoꝛis iductiua. ¶ Pꝛia

eſt ↄſideratio inſupabilis ptātis apo.iiij.clamabāt q̄tuor aialia ſā ctus ſanctus ſanctus:domin⁹ de⸗ us omnipotens.
¶ Scd̄a eſt ↄderatio in compre⸗ henſibilis eternitatis. Dan. vij. Poteſtas ei⁹ poteſtas eterna ⁊c.
¶ Tertia ē ↄſideratio nr̄e puitatis.eſa.xl.Oēs gentes quaſi non ſint ſic ſunt coram deo ⁊ quaſi ni⸗ hilū ⁊ inane reputate ſunt ei.
¶ Tertium punctum in quo notā da eſt conſideratio deſiderande benedictionis q̄ ſcȝ datur timenti bus dominum:iuxta illud pſal. Bn̄dixit oibus q̄ timet dn̄m puſil⸗ lis cum maioribus ⁊ eccleſi.xxv. Beatus vir cui datū eſt hr̄e timo rē dn̄i.⁊ ps.Bti oēs q̄ timent do⸗ minū ⁊ eccle.xl.Timor domini q̄⸗ ſi paradiſus in benedictionibus. Sunt aūt q̄ndecim timentiū dn̄m benedictiones ſiue fructus. A
¶ Pria eſt benedictio ſalutar̄ co gnitionis ps.Initium ſapie timor dn̄i.Et hoc iō qꝛ ſicut di.tho.ij.ij. q.xix.Cum ad ſapiam ptineat vt humana vita reguleť ſcd̄m rōnes diuinas:hinc opȝ ſumere vt deuȝ reuereatur:⁊ ei ſe ſubiiciat:ſic em̄ ſcd̄m deum ↄñr in oib⁹ regulabiť hec tho.Iō ⁊ eccleſia.j.dr̄.Radix ſapie timere deū.Et ibidem.Ple nitudo ſapie timor dn̄i ⁊ ibidē ca. xix.Omnis ſapientia timor dn̄i.⁊ cap.xxi.Qui timet deum conuer tetur ad cor.Exēplum de gabao nitis.Joſue.ix.q̄ dixerunt:timui⸗ mus valde ⁊ ꝓuidimus aīab⁹ no ſtris.Uide hyſtoriā.Item in vita pa.dicit ſenex.Sicut lucerna illu minat obſcurum cubiculuȝ:ita ti mor domini ſi venerit in corde ho minis illuminat eum ad oēs ꝟtu tes ⁊ mandata dei.Ideo dr̄ eccle. j.Timor dn̄i ſcientie religioſitas
B ¶ Scd̄a ē bn̄dictio repulſiōis ſcȝ peccatoꝝ eccle.j.Timor dn̄i expellit peccatū.Qn̄ aliq̄s magn⁹ dn̄s vult hoſpitari in aliqua do⸗ mo p̄mittit vnū nunciū q̄ domum ei ꝑparet:ſic facit de⁹ imittēdo ti morē Un̄ eccle.j.ſubdiť. Naȝ qui ſine timore ē nō poterit iuſtificari Nam vnde eſt q̄ꝺtā multi in pec⸗ catis indurantur niſi qꝛ vt ait ps. Nō eſt timor dn̄i ante oculos eo⸗ ruȝ immo quaſi increduli ſūt mul ti ꝓpter defectuȝ timoris dei.Un̄ eccle.ij.Qui timēt dn̄m nō erunt incredibiles verbo illius ⁊ exod. xiiij.Timuit ppl's dn̄m ⁊ credide rūt ⁊c.Timor ergo inducit ad pe nitentiam pctōꝝ expulſiuā. Exē plū de niniuitis qui ad commina tionem ione timentes mirabilem egerunt pniam vt hr̄ ione.iij.vn̄ lu.xiij.Niſi pniaȝ egeritis oēs ſi mul pibitis.timor vtiq̄ȝ facit ola abijcere q̄ ipediunt a ſalute exem plū exn̄tes in tēpeſtate maris ꝓij ciunt oia quātumcunq̄ȝ precioſa ꝓ ſalute ſua. Sic timor dn̄i facit expellere omnia que deo diſplicēt vt preparetur cor ipſum dn̄o eccle ſia.ij.Qui timent dominum pre⸗ parabūt corda ſua:⁊ in conſpectu illius ſanctificant animas ſuas.
C ¶ Tertio eſt benedictio futu⸗ re cautiōis ſiue declinatiōis pec⸗ catoꝝ puer.viij.Timor dn̄i odit malū ⁊ iō nō p̄mittit illud intrare in domum cordis.Ponit enim in īfernū vel diē iudicij q̄ſi quoddaȝ expaueſculū in corde ad terrēdū vitia ⁊ demones.Sic ſolēt homi nes ponere in ortis ſuis ad terrē dum aues.Eccleſiaſti.xxxiij. Timenti deuȝ non occurrunt ma la ſed ī tpe de⁹ illū cōſeruabit ⁊ cu

ſtodiet a malis. prouerb. xv. Per
timorē dn̄i declīat oīs a malo. Et
ꝓuer. xiiij. Sapiēs timet ⁊ decli=
nat a malo ſtultus trāſilit ⁊ ꝯfidit
D ¶ Quarta eſt bn̄dictio diuine
miſeratiōis. pſal. Quō miſeretur
pr̄ filioꝝ miſert⁹ ē dn̄s timētibus
ſe. Idē. Qm̄ ſcd̄m altitudinē celi
a terra corroborauit mīam ſuam
ſup timētes ſe. E ¶ Quinta eſt
bn̄dictio purgatiōis etiā ab oīb⁹
reliqs petōꝝ ⁊ obligatiōe pene.
Iob. xli. Territi purgabunt. vn̄
in. iiij. dyalo. di. grego. ꝙ aliqn̄
ſcti timent in morte: vt pauor ille
purget ſi aliqd ē purgādū. Et po
nit i ſe duo exēpla Una ē de qdā
ſctō q in morte mirabilit̄ timuit: q
poſtea apparuit cuidā i ſtola ſplē
didiſſima ⁊ q̄rēti q̄re ſic timuerat
Rn̄dit ꝙ pauor ille eum omnino
purgauerat. Itez aliud ſubiūgit
de fratre anthonio q ſecum in eo
dem monaſterio morabatur q in
ſcripturis quotidie meditans nō
verba ſcie ſ ꝯpūctiōis ⁊ deuotio
nis lachrymas q̄rebat in eis qui=
bus iugiter affluebat cui dictum
eſt per nocturnā viſionē. parat⁹
eſto: q2 dn̄s iuſſit te migrare. Cū
ꝙ ille nō hr̄e ſe ſumpt⁹ ad migrā
dū diceret rn̄ſum eſt ei. Si de pec
catis tuis agitur: dimiſſa ſūt veni
Qd̄ dū ſemel audiſſet ⁊ adhuc ma
gno metu trepidaret alia nocte
eiſdē verbis eſt ammonitus ⁊ qn
ta die poſt febre correctus coram
fratrib⁹ flentibus ⁊ orantib⁹ emi
grauit. F ¶ Sexta eſt bn̄dictio
bone operatiōis. Eccleſiaſti. xv.
Qui timet deum faciet bona. Et
pſa. Beatus vir qui timet dn̄m in
mandatis eius volet nimis. i. ve=
hemēter ⁊ eccleſi. vij. Qui timet
deuz nihil negligit. Iohan. xxiij.
Conſiderans cū timore ſollicitor
Legitur in dyal. greg. ꝙ theodo
r⁹ diſſolute viuēs q iurabat habi
tū religiōis nūq̄ ſuſpturū factus
infirm⁹ in extremis cum vidiſſet
horribilē viſionē drachonis eum
deuorare volētis liberat⁹ orōni=
b⁹ fratrū ex illo timore cōcepit ꝓ
poſitū bonū ⁊ i pleuit illud vitam
mutādo. eſa. xxvi. ſm aliā lr̄am
de timore tuo ꝯcepim⁹ ⁊ q̄ſi ꝑtu=
riuim⁹ ⁊ ꝑ pim⁹ ſpm̄ ſalutis. Un̄
de thobia mīore dr̄ Tho. j. ꝙ pat
ab īfātia docuit eū timere deum.
G ¶ Septima ē bn̄dictio cōtīua
tionis ſcʒ in bono. Bern̄. In veri
tate nihil ita valet ad grām ꝓme
randā ⁊ ſeruandā q̄ſi videaris
nō alta ſapere ſ ſemꝑ timere. idē
Cōnexa ſūt ſiqdē timor ⁊ religio
nec manere pōt alter ſine altero.
H ¶ Octauo eſt bn̄dictio ſpūa=
lis fortificationis. pſal. Firmamē
tū eſt dn̄s timētibus eum. Et ec=
cleſi. ij. Fili accedēs ad ſeruitutē
dei ſta in iuſtitia ⁊ timore ⁊ ꝑpa=
ra animam tuam ad tentationē
⁊ ca. xxvij. Si in timore dei te nō
tenueris: ſtatim ſubuertetur do=
mus tua. ⁊ ꝓuer. xiiij. Timor dn̄i
fiducia fortitudinis. I
¶ Nona eſt benedictio ſpālis di
uine ꝓcurationis ſiue ꝓtectiōis
Deo eīm eſt ſpālis cura de timēti
bus deū. Exēplū de cornelio timē
te deū q ſpāli grā ad fidē vocat⁹
eſt vt hr̄ act. x. ⁊ act. xiij. dicebat
paul⁹. Uiri frēs ⁊ q in vobis timēt
deū vobis ꝟbū ſalutis hui⁹ miſſū
eſt. Attende ergo ꝙ verbum ſalu
tis ſpāliter mittit̄ timentibus de=
um. K ¶ Decima ē benedictio
exauditionis. ps. Uoluntatem ti
mentium ſe faciet ⁊ depcationem
eorū exaudiet. L ¶ Undecima

eſt bñdictio ſpūalis ditationis ſcꝫ
ꝑ abundantiam bonoꝝ ſpūaliū.
Tho.iiij. Pauptatẽ vitã gerim⁹
ſed habebimus multa bona ſi ti=
muerimus deū. Et pſal. Timete
dñm oẽs ſancti eius qm̃ nõ eſt io
pia timẽtib⁹ eū. Et iõ dr̃ Eccha.
xxv. ꝙ magnus ꝗ inuenit ſapiaꝫ
ꝛ ſciam ſed nõ eſt ſuꝑ timẽtẽ deū
M ¶ Duodecima eſt bñdictio
diuine venerationis. Timor eñ
dei facit honorare ꝛ revereri deū
Lu.vij. Accepit oẽs timor ꝛ ma
gnificabunt eū. N ¶ Trideci
ma eſt bñdictio diuĩe acceptatio
nis. Pſal. Bñplacitū eſt dño ſuꝑ
timẽtes eū ꝛ i eis ꝗ ſperant ſuper
mia ei⁹. O ¶ Quartadecia eſt
bñdictio ſpūalis cõſolationis. Ec
cleſiaſti.j. Timor dñi habebit de
lectationẽ cordis ꝛ gaudium. Ps.
ꝙ magna multitudo dulcedinis
tue dñe quã abſcõdiſti.i.abſcõdi
te tribuiſti timentibus te. P
¶ Quintadecima eſt bñdictio et
ne btificationis. Ps. Dediſti he=
reditatẽ timẽtib⁹ nomen tuū. Et
eccle.j. Timor dñi glia ꝛ gliatio.
ꝛc. Ibidẽ. Timenti deū bñ erit in
extremis ꝛ i die defunctionis ſue
bñdicet. Satis ergo patet oĩa
bona ex dei timore pueĩre. Ideo
bñ dr̃ Eccle.x. Gloria diuitū ꝛ ho
noratoꝝ timor dñi. quaſi dicat ꝙ
ſine timore dei nullus eſt honor
verus ꝛ gloria. Ex defectu autẽ
timoris ꝑ oppoſitū veniūt omnia
mala. Iõ bñ dr̃ Hiere.ij. Scito et
vide qꝛ malū eſt ꝛ amarū reliqſſe
te dominū deum tuum ꝛ non eſſe
timorem eius ante te.

¶ Hec de timore dicta ſufficiant.

¶ Sequitur de chari
tate in generali.

Quarta con
ſideratio eſt de cha=
ritate. Poſt fidem ꝛ
ſpẽ qb⁹ deo iherem⁹
ſicut pncipio ex quo
nobis bona aliqua pueniãt vꝫ ve
ritatis cognitio/ꝛ felicitatis ade
ptio: conſequenter dicendū eſt de
charitate ꝑ quã deo iherem⁹ ppt
ſeipm/ad quã pcipue nos hortat
ſpūſſctūs tanꝙ ad pncipaliſſimã
ꝛ excellentiſſimã vtutū. Uñ.j.co
rin.xiiij. Sectamini charitatẽ. et
ibidẽ.xvj. Oĩa opa vr̃a in charita
te fiant. Et ephe.iij. In charitate
radicati ꝛ fundati. Et colo.iij. ſu
ꝑ oĩa charitatẽ hr̃e. Et.j.pet.iiij.
Añ oĩa in vobiſmetipſis mutuã
charitatẽ ꝯtinuã hñtes. De excel
lẽtia autẽ ei⁹ ſuꝑ alias vtutes dr̃
apl's loq volẽs de ea.j.Coꝛ.xiij.
Adhuc excellẽtiorẽ vobis viã de
mõſtro. Et ibidẽ. Maior hoꝝ eſt
charitas. Aug. Reſpice ad mũe=
ra eccłie ꝛ vniuerſis excellẽti⁹ cha
ritatis mun⁹ cognoſces. Iõ oleo
ꝯparat ꝙ aliis liqoꝛib⁹ ſupemiet
Hec autẽ excellẽtia maxime ſibi
ꝯuenit ex eo ꝙ ipſa attingit deuꝫ
vt in eo ſiſtat ſm ſeipm. Eſt autẽ
ad pñs cõſideranda triplex eius
excellentia cū de ipa in gñali loq
mur. Pria eſt excellẽtia neceſſita
tis. Scda eſt excellẽtia pcioſitatꝫ
Tertia eſt excellentia firmitatis
Et ſc dm hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo no=
tanda eſt excellentia neceſſitatis.
Eſt enim virtus nobis maxie ſuꝑ
omnes alias neceſſaria ꝛ hoc ꝑ
pter triplicem neceſſitatem.
Prima eſt viuificationis.
Secunda eſt diſtinctionis.
Tertia eſt configurationis.

A ¶ Prima est neceſſitas viuifi
cationis. Ipa ei ſola eſt q̄ animā
viuificat. Uñ ꝓſper de vita contē
platiua dicit q charitas eſt vita
virtutū. Et greg. Nihil habet viri
ditatis ram⁹ boni opis ſi nō man
ſerit i radice charitatis. Ideo di=
cit paul⁹. j. Cor. xiij. Si hūero ꝓ
phetiā ⁊c. charitatem aūt nō ha=
buero nihil ſum. ſ. quantū ad vitā
⁊ eſſe grē. Et. j. io. iij. Nos ſcim⁹
qm̄ tranſlati ſum⁹ de morte ad vi
tā qm̄ diligim⁹ frēs. B ¶ Se
cūda eſt neceſſitas diſtictiōis: ad
diſcernendū vz filios dei a filijs
diaboli. io. xiij. In hoc cognoſcēt
q diſcipuli mei eſtis ſi dilectionē
habueritis ad inuicem. Qd clari
us exponens Aug. ait. Dilectio
ſola diſcernit inter filios dei ⁊ fili
os diaboli. ſignent ſe oms ſigno
crucis/ reſpōdeāt omnes/ amen.
cantent omnes alleluya. Bapti=
zentur omnes. intrat eccleſias/ i
pleantur baſilicarum parietes.
Non diſcernūtur filij dei a filijs
diaboli niſi charitate qui habent
charitatem nati ſunt ex deo. Ma
gnum iudiciū/ magna diſcretio/
quicquid vis habe: hoc ſolū non
habeas: nichil tibi ꝓdeſt. Alia ſi
non habeas: hoc habe ⁊ impleſti
legem. Ideo etiam dicit ipe Au=
guſtinus. Ille habet ⁊ ſcit qd ptz
⁊ quod latet in diuinis codicib⁹ q
chari tatem habet in manibus.
C ¶ Tertia eſt neceſſitas confi
gurationis vt videlicet cōfigure
anima ipſi deo. Amor em̄ dei eſt
tranſformatiuus anime amātis
in ipſum deum: que vtiq trāſfor
matio nobis eſt valde neceſſaria
quia per hmōi tranſformationē ⁊
configurationē efficimur filij dei
q aūt amor ſit tranſformatiu⁹ di
cit hugo. Scio anima mea dile=
cta q amor tu⁹ vita tua ē/ ⁊ qcqd
diligis ea vt dilectionis in cādē
ſimilitudinē trāſformaris ſi roſam
diligis roſa es. ſi deū diligis non
dico q de⁹ eris ſed deificaberis.
Hec ille. Ex eo aūt dr amor trāſ=
formatiu⁹ ⁊ ꝯfiguratiu⁹ q vz hꝫ
liqfactiuā vnitiuā ⁊ retentiuam.
D ¶ Prio hꝫ vim liqfactiuā ſi
ue emolitiuā cordis ⁊ ſic ipm di=
ſponit ad ſuſceptionē ipreſſionis
quēadmodū cera ꝑ mollificatio=
nē diſponit ad recipiēdū impſſio
nem ſigilli. Can. v. Anima mea
liqfacta eſt vt dilect⁹ locutus eſt.
E ¶ Scdo hꝫ vim vnitiuā. Nā
vt dicit dionyſius. iiij. c. d di. no.
Amor qlibet eſt vtus vnitiua. et
aug. viij. de tri. dt q amor eſt iun
ctura qdā duo aliq copulans vel
copulare nitēs ſiue appetens a=
mantē ſcꝫ ⁊ qd amat. Et. j. io. iiij.
Qui manet i charitate i deo ma
net ⁊ deus in eo. Sicut dicit tho.
ij. ij. q. xxviij. Cū duplex ſit vnio
vna ſm realē pñiam alia ſm affe
ctū amor eſt formaliter hec ſcda
⁊ efficit pmā q mouet ad deſide
randū ⁊ querendū pñiam amati.
Charitas itaq facit aiam eſſe tē
plū ⁊ habitaculū dei. Iō io. xiiij.
dicit ſaluator. Si qs diligit me/
ſmonē meū ſeruabit. ⁊c. ⁊ ad eū
venien⁹. ⁊c. Charitas igit aiam
ponit deo vt ſic ab eo recipiat fi=
gurā ſpūalē. Sicut etiā reqritur
vnio ſiue coniunctio cere cū ſigil
lo vt ab eo recipiat ipreſſionem.
F ¶ Tertio hꝫ vim retētiuā ta
lis ꝯfiguratiōis. Nō em̄ eſt ſicut
aq fluida q̄ minime ipreſſionē
ſibi factā cuſtodit. Iō dicit ſpōſa
cā. iij. Tenui eū nec dimittā. cha
ritas qppe ita fortiter deo adhe=

ret q nec auertente quocunq pōt auferri ab eo. Roma.viij. Quis nos ſeparabit a caritate dei: Tribulatio an āguſtia ⁊c. ſequit. Certus ſum eni quia neq mors neq vita ⁊c. poterit nos ſepare a charitate dei q̄ eſt in chriſto ieſu.

¶ Secundum pūctum in quo videnda eſt excellētia p̄cioſitatis. Multo em̄ p̄cioſior eſt alijs ꝟtutibus. Ideo auro ꝯparatur quod īter metalla precioſius eſt. Apo. iij. Suadeo tibi emere aurū ignitū ⁊ ꝓbatū vt locuplex fias. Opa qppe ꝟtutis ſine charitate quaſi plūbea ſunt: ſed p charitatē fiunt aurea. iij. reg. vj. Nihil erat i tēplo qđ nō auro tegeret ſic ⁊ in tēplo ſpūali oīa debent eſſe ornata caritate. hȝ aūt charitas triplex p̄ciū precipuū: vȝ informationis/ ꝑticipationis ⁊ remunerationis. A ¶ Pͥmo hȝ p̄cium ꝟtuoſe īformatiōis. Sicut em̄ dicit Ambro. Charitas eſt forā oīm virtutū. ⁊ hoc quo ad eſſe meritoriū. Multū ḡ eſt p̄cioſa eſt carnis q̄ ꝟtutibꝰ oībus p̄ciū ꝯfert. ſine charitate em̄ nihil p̄cij hn̄t. Tm̄ aūt p̄cij meritorij hn̄t q̄tū habent de charitate. iō đt paulꝰ. j. coꝛ. xiij. Si linguis hoīm loquar ⁊ angeloꝝ charitatē aūt nō habeāt: factꝰ ſuȝ velut es ſonās aut cymbalū tinniens. Et iteꝝ. Si diſtribuero in cibos pauperū oēs facl'tates meas ⁊ ſi tradidero corpus meū ita vt ardeā charitatē aūt nō habuero: nichil mihi ꝓdeſt. B ¶ Secūdo habȝ p̄ciū copioſe participationis p charitatē em̄ fit hō particeps oīm bonoꝝ que fiūt ⁊ facta ſunt in eccleſia dei: iō đt ps. Particeps ego ſuȝ timentiū te. ⁊c. Et aug. Penſent mūdi amatores q̄tū bonū eſt charitas q̄ ſine labore nr̄o aliena bona nr̄a facit. ⁊ iterū. Uis mercedē hr̄e đ alieno bono: gaude inde ⁊ mercedē īde cō paraſti. Ipa ḡ charitas eſt q̄ ſola diuitē aīaȝ facit. Aug. Charitas eſt dulce ⁊ ſalubre vīculū mentiū ſine q̄ diues pauꝑ eſt ⁊ in q̄ pauꝑ diues ē. Et hoc ex p̄dictis appet qꝛ p charitatē hō hȝ deū. Aug. ſatis diues xp̄iana religio q̄ ill oīm poſſeſſore oīa poſſidet. Itē p charitatē opa ꝓꝑa fiūt p̄cioſa. iō monet apl's vt oīa in charitate fiant vt dictū eſt. S. Iteȝ p charitatem aliena etiā bona nr̄a fiūt. Ber. O charitas q̄ neminē ſpolias ⁊ oīa rapis/ nulli aufers ſua ⁊ oīa facis tua. Aug. Ubi eſt charitas qđ eſt quod poſſit abeſſe. Ubi nō ē charitas quid eſt quod poſſit ꝓdeſſe Nota/ ſi quis haberet lapidē precioſum tāte virtutis q quicquid cum illo lapide tangeret conuerteretur in aurū ⁊ efficeretur ſuū/ ⁊ cuȝ illo lapide ſanaret omnem infirmitatē: multum diligēter cuſtodiret illū lapidē ⁊ ſolus ille lapis ſufficeret vt eum faceret diuitē. Talis eſt charitas/ qꝛ qđqđ tāgit meritoriū eſt vite et̄ne ⁊ ſic efficitur durū ſpūale. ⁊ ſine illa nichil eſſe pōt meritoriū vt iā patet ex dictis. Itē qcquid hō cū charitate tangit ſuū facit. Aug. Tolle inuidiam ⁊ tuum eſt quod habeo liuor ſeparat/ charitas iūgit. Itē charitas oēm morbum ſpūalē ſanat. ꝓuer. x. Uniuerſa đlicta operit charitas ac ſi nūq fuiſſent/ vt ptȝ in magdalena cui dimiſſa ſūt pctā multa/ qm̄ dilexit multū. vt pȝ lu. vij. Un̄ gre. Tanto amplꝰ peccati rubigo conſumitur: quanto peccatoꝛ̄ coꝛ magno caritat̄

ignē concrematur. Hāc aūt ſpūa
lē ſanitatē quā facit charitas at=
teſtat̃ bona diſpoſitio guſt⁹ ſpūa
lis qñ vʒ res ſapiūt ꝑut ſūt qñ vʒ
ſpūalia ſunt ei delectabilia ⁊ cara
⁊ carnalia ⁊ tpalia vilia. Si aliter
fiūt timēdū eſt de ifirmitate ſpūa
li, qꝛ nō hʒ palatū cordꝭ bñ diſpo
ſitū. Aug. Impi⁹ dl'cedinē dei nō
ſentit: de febre em̄ iniq̄tatis infe=
ctū hʒ palatū cordis ſʒ charitas i
olb⁹ ponit ſaporē. Pʒ ꝙ qm̄ chari
tas diuitē aīam facit. Eſt ꝑfecto
charitas arbor cui⁹ fruct⁹ ſūt im
putribiles a q̄ nō excidit nec flos
nec foliū nec fruct⁹. Ps. Et foliuʒ
ei⁹ nō defluet ⁊c. Pl⁹ valet flos hu
ius arboris. i. vnū bonū ꝓpoſitū
ꝙ infinita millia auri ⁊ argenti.
Eccleſiaſti. xxiiij. Flores mei fru
ctus honoris ⁊ honeſtatis. Tam
precioſus igitur eſt theſaurus ca
ritatis vt ꝑ ea habeatur theſau=
rus dei. ⁊ ſine ea nihil ꝓſunt oēs
theſauri huius mūdi. Can. vlti.
Si dederit homo totam ſubſtan
tiā domus ſue ꝓ dilectione quaſi
nihil deſpiciet eam. Nec mirum:
qꝛ vt dictū eſt ipa ē dilectio que
omnia cōuertit in bonū ipi⁹ dili=
gētis. Ro. viij. Scim⁹ qm̄ diligē
tibus deū oīa cooperant̃ i bonū.
C ¶ Tertiū eſt p̄ciū glīoſe re=
munerationis. Nam vt dt Tho.
j. parte. q. xij. Magnitudinē cha
ritatis vie ſeq̄tur magnitudo lu=
minis glorie. ⁊ intimior atq; cla=
rior viſio diuine eſſentie ⁊ ꝑ ꝯñs
gaudiū maius. Unñ pʒ ꝙ ſimplex
mulier in maiori charitate dece=
dens maiorem habebit ſcientiaʒ
de viſis in deo: ꝙ magiſter i theo
logia decedens in minori charita
te. Ja. j. Coronam vite repromi=
ſit de⁹ diligentib⁹ ſe. Et. j. cor. ij.
Oculus non vidit nec auris audi
uit/nec in cor hoīs aſcēdit q̄ ꝑpa
rauit deus his qui diligunt illū.
¶ Tertium punctum in quo vi=
denda eſt excellentia firmitatis.
Can. vlti. Fortis eſt vt mors di=
lectio. Eſt autem huiuſmodi for=
titudo ſiue firmitas triplex.
Prima eſt defenſiua.
Secunda eſt operatiua.
Tertia eſt perſeueratiua.
A ¶ Prima eſt firmitas virilit̃
defenſiua ſcʒ ab hoſtibus ⁊ viciꝭs
Ber. Tenere militie ⁊ delicati cō
flictus ſolo amore de cunctis vi=
ciꝭs victoriam reportare.
Nota qui charitatē hʒ eſt q̄ſi i ſi
nu dei. Ideo magna ſecuritate ē
Aug. Quid times homo in ſinu
dei poſitus. tu de ſinu illius noli=
te trahere. B ¶ Secūda eſt fir
miter ⁊ fortiter oꝑatiua. Chari=
tas em̄ adeo facit hominē forteʒ
⁊ firmuʒ vt nichil ꝟtuoſum ſit ei
difficile. Fortis dicitur equus q̄
ſine grauamine magnum opus
portat. Aug. Omnia ſeua ⁊ ima=
nia facilia ac ꝓpe nlla facit amor
Ideo dt pſal. Math. xj. Tollite
iugum meum. ⁊c. Et ſequit̃. Iu=
gum enim meum ſuaue eſt ⁊ on⁹
meum leue. Bernar. Auis que ſe
ſine plumis ⁊ alis ferre non pōt
onere plumarū ⁊ alarum addito
ſine labore volat. Ideo libet ad=
mirari ꝙ ſit ſuaue iugum domi=
ni qđ nō ſolū nō onerat ſed etiam
nos portat. Charitas vtiq; ē ipm
iugum dñi nos portans ⁊ volare
faciens. Nā vt dt Greg. Qui a=
mat ardēti⁹ currit veloci⁹ ⁊ pue=
nit citi⁹. Et hoc eſt qꝛ ipſa chari=
tas ſpūales affectiones ⁊ oꝑatio
nes multiplicat. Greg. Amor dei
nunꝙ eſt ocioſus. oꝑat̃ em̄ ma=

gna ſi eſt. ſi autē opari tenuit amor non eſt. Hec ille. Amor igiť fortis eſt q̄ ſic aiam fortificat ad operandū. Itē etiā vīcula fortia rūpit. ſ. vinculū auaricie elemoſinas faciēdo: vinculū amicitie et ↄſanguinitatis vltra mare vl' alibi pegrinando vel religionē itrādo: vīculū vite carnalis cū neceſſe fuerit ſe mori ꝓ xp̄o exponēdo Vn̄ Uirgili⁹. Oīa vincit amor. p̄s. Dirupiſti vīcula mea. Jō bn̄ dictū eſt q̄ꝛ fortis eſt vt mors dilectio q̄ꝛ oīa cogit r̄liq̄re pp̄ dilectū quemadmodū mors oīa aufert.

C ¶ Tertia eſt firmitas igiť pſeueratiua. Charitas enim ſola eſt que facit in bono perſeuerare ꝛ q̄ ineternū pſeuerat. i. coꝛ. xiij. Charitas nūq̄ excidit: Nam et ipa charitas ꝛ amor dei ichoatio quedam eſt celeſtis beatitudinis q̄ eſt ꝑpetua ꝛ interminabilis.

¶ Sequiť de charitate in ſpāli.

Quinta conſideratio eſt de charitate in ſpeciali. Poſtq̄ꝫ ẽ dixim⁹ de ↄmēdatiōe charitatis in ↄmuni. Nūc ſpeciali⁹ de ea dicendū eſt. Et p̄mo de charitate dei. i. q̄ diligim⁹ deū. De qua charitate triplex ē faciēda ↄ̄clarati̇o Prima eſt declaratio inductiue perſuaſionis.

Scd̄a eſt modificatiue ↄditionis

Tertia eſt oſtenſiue ſignationis.

Et ſcd̄m hec ſunt tria puncta.

¶ Primū punctū in quo vidēda eſt declaratio inductiue perſuaſionis. Ubi notandum q̄ꝫ charitas a ſolo deo infunditur. ideo a ſolo deo eſt petenda per orationē Pōt tn̄ hō iā charitatē h̄ns mereri charitatis augmentum qḋ precipue fit p̄ feruens deſideriū. vn̄ Ber. Magna pars ꝑfect⁹ eſt velle ꝑficere. Et leo papa. Indeficiendi ieiūt piculū q̄ ꝑficiendi ꝑdiderūt appetitū. Ad h̄ aūt deſideriū ꝓuocādū maxie neceſſaria eſt deuota or̄o ꝛ ſctā meditatio. ber. Amorē dei in hoīe a gr̄a genitū lactat lectio: m̄ditatio paſcit: oratio confortat ꝛ illuminat. p̄s. In meditatiōe mea exardeſcet ignꝭ. Triplex eſt aūt precipua meditatio ꝓuocatiua ꝛ inductiua diuini amoris. Prima eſt obſeruāde exhortationis. Secunda eſt memorande obligatiōis. Tertia eſt deſiderande operationis.

A ¶ Pria igiť ē meditatio obſeruāde exhortatiōis q̄ ē triplex. Pria eſt exhortatio nature. i. naturalis rōnis. Bern̄. Infidelē vrget ꝛ iuſticia naturalis ſe totū illi tradere a q̄ ſe totū hꝫ. Aug. Nichil hūanis affectib⁹ ita eſt impreſſum: q̄ꝫ vt dil'gas diligētē teipm. Scd̄a eſt exhortatio ſcripture. Deutero. vj. Diliges dn̄m deum tuum. ꝛc. Et idem h̄r Mat. xxij. ꝛ Lu. x. Et eccl'ia. xiiij. Omni virtute tua dilige dn̄m deum tuum. Itē j. Jo. iiij. Diligamus deū q̄m ipe pⁱor dilexit nos. Tertia eſt exhortatio vniuerſe creature. Auguſt. libro confeſ. Celum ꝛ terra ꝛ oia que in eis ſunt ecce vndiq̄ꝫ michi dicūt vt te amem: nec ceſſant dicere omnibus vt ſint inexcuſabiles Et vtiq̄ꝫ q̄ꝛ bonitas creaturarūꝫ oſtendit creatorē eſſe optimū: iō amore digniſſimum ſuper om̄ia.

B ¶ Scd̄a eſt meditatio memorande obligatiōis ꝛ h̄ tripliciter. Primo ex beneficio creationis. Scd̄o ex beneficio redemptiōis.

Tertio ex bñficio gubernatiõis. Pro ex bñficio creatiõis. Aug. de doc. xp̄i. Beſtias deꝰ pſtratas in facie fecit paſtũ q̄rentes de terra. te in duos pedes erexit faciē tuā ſurſum attendere voluit. nō diſcordet cor tuũ a facie tua. non habeas faciem tuā ſurſum ⁊ cor deorſum. Vñ ouidiꝰ. j. metha. os hoī ſublime dedit: celūq; videre iuſſit: ⁊ erectos ad ſydera tollere vultꝰ. Scdo ex bñficio redēptionis. Galath. ij. Dilexit me ⁊ tradidit ſemetipm ꝓ me. Bernard. Si totum me debeo ꝓ me facto qd addam pro me refecto. Nec enim tam facile refectus q̄ factꝰ Siquidem non ſolum de me / ſed de omni quoq; quod factum eſt: ſcriptum eſt. dixit ⁊ facta ſunt. at ꝟo qui tantum ⁊ ſemel dicēdo fecit / in reficiēdo pfecto ⁊ dixit multa ⁊ geſſit mira / ⁊ ꝑtulit dura / nec tantum dura ſed indigna. Anſelmus libro de mo. eccleſie. Certe domine quia me feciſti debeo me ipſum amori tuo totum / quia me redemiſti debeo meipſum amori tuo totum. immo tanto debeo tibi plus q̄ meipm: q̄to maiores meipſo pro quo dediſti teipſum. ¶ Tertio ex beneficio gubernationis: in quo precipue apparet triplex dei benignitas ad nos. videlicet benignitas adminiſtrationis ſcilicet neceſſariorum ad vitā Benignitas aſſociationis: ſcʒ angelorum ad cuſtodiam. Et benignitas expectationis peccatorũ ad veniam. De duobus primis vide ſupra vbi de conſideratione diuine charitatis dictum eſt bñficio ſecũdo. Et de tertio vbi de cōſideratione diuine miſericordie ĩ ſcdo eius effectu erga peccātes.

C ¶ Tertio eſt meditatio deſiderāde opatiõis. Eſt eñ triplex charitatis opatio maxime deſideranda. Eſt eñ ipa charitas aīe gratificatiua faciens eā dignum dei templum. Eſt etiā ꝟtus ſiue ꝟtuoſe opis informatiua reddēs illō meritoriũ. Eſt ꝑterea ipſiꝰ aīe btificatiua. qꝛ ſibi correſpondet celeſte p̄miũ. Et hec patent ex ſupradictis de cōmēdatōe caritatis in cōi. Sed iuxta p̄dicta poſſʒ aliquis querere. An deũ plꝰ amare deberes ſi ꝓ te ſolo mũdũ creaſſet te ſolũ redemiſſet ⁊ glorificaturꝰ eſſet. ⁊c. Rñdet hugo libro ſoliloquiũ ſui. vbi hō cũ aīa ſua loq̈tur ꝙ nō immo plus eũ debes diligere eo ꝙ etiā ꝓ alijs mundũ creauit: alios etiam redemit / ⁊ glorificaturus eſt. Nā aīa dicit. Ecce vnice dilectũ diligo ſed hanc dilectionis mee iniuriā patior qꝛ ſolũ diligēs ſola non amor. Vbi rñdet homo. Caue aīa ne qd abſit non ſponſa ſed meretrix dicaris ſi munera dantis ⁊ dei beneficia plus q̄ amantis affectum diligas. Et poſt hec oſtendit ꝙ triplicis beneficia velut arras quaſdam quelibet aīa a deo ſponſo ſuo recipit. Primo quedam communiter. Secundo quedam ſpecialiter. Tertio quedam ſingulariter.

D

¶ Cōmuniter vt celũ ⁊ terram ⁊ eoꝝ ornatũ quo participant piſces aues ⁊ beſtie. Spālitter vt intellectũ: memoriā: voluntatē: dominiũ terre: redēptionē in paſſione ⁊ glorificationē. Singulariter vero ꝙ ĩ vtero mortuus nō fuiſti ꝙ te peccantem expectauit: penitentiam dedit: et alia innumerabilia. Communia autem deus

finaliter propter te creauit que
licet deus amet: plus tñ te quia i
tuum obſequiũ ea fecit q̃ ſi de⁹ nõ
creaſſet q̊t oblectamẽtis careres.
Spũalia ppt te in via facit vt per
ſocietatẽ ſine q̃ nulli⁹ boni eſt io=
cũda poſſeſſio ,ptios hoies habe
res. In patria vo q̊t idecibilibus
careres gaudijs ſi ſola ſalu aue=
ris: pl⁹ ergo tibi ꝯtulit alia diligẽ
do q̃3 ſi ſola amareris. Nec pu=
tes detrahi deũ qui ĩfinit⁹ nõ mi=
n⁹ te diligit plures diligẽdo. Oia
eñ (vt ait apl's) noſtra ſunt. hec ẽ
ſententia hugo vbi ſupra.

¶ Secundũ punctum in quo po
nitur declaratio modificatiue cõ
ditionis. Ubi dicendũ eſt de mõ
q̃ diligẽd⁹ ẽ de⁹ de quo dt Ber. ꝙ
mod⁹ diligẽdi deũ eſt ſine mõ dili
gere. i. ſine mẽſura q꞉ q̃tũ poſſu=
m⁹ debem⁹ eũ diligẽ. vt tñ ãpli⁹
cauſã hẽam⁹ pficiẽdi i amore dei
declarabim⁹ dãte deo triplicẽ mo
dũ diligẽdi deũ ſub triplici ẽnario

A ¶ Primus ternarius ponitur
Math. xxij. Diliges dominũ deũ
tuum ex toto corde tuo et ex tota
anima tua ꝛ ex tota mẽte tua: qð
exponit Aug. ex toto corde. i. in=
tellectu ſine errore / ex tota aia. i.
voluntate ſine contraditione. ex
tota mente. i. memoria ſine obli=
uione. Sed forte queris qũo hoc
pceptu3 de dilectione dei poſſit a
nobis impleri. Rñdet ẽm Tho.
li. de pfectione ſpũalis vite ꝙ tri
plex eſt gradus diligendi deum.

B ¶ Prim⁹ eſt vt diligat q̃tũ di
ligibilis eſt ꝛ ſic nec in via nec ẽt
in pria a quacũq3 creatura diligi
tur ſ3 tm̃ a ſeipõ.

C ¶ Scðs ẽ
vt diligat ẽ3 totã ṽtutẽ alicui⁹ di
ligẽtis ꝛ hic grad⁹ in pria ſolũ per
ficitur a nobis. hic autẽ ad hoc
ſuſpirare debemus. Ibi enim oĩa
nrã cor. i. intentio: mens. i. intel=
lectus. aia. i. oĩs nr appetitus: et
fortitudo. i. exteriora nrã totalit
in deũ ferentur dilectiue.

D ¶ Terti⁹ eſt grad⁹ diligendi
deũ toto corde aia ꝛ mente pſeue
rãter pſeuerãtia habituali. Non
ei in via poſſum⁹ actualiter oĩa
ſp referre in deũ: ſ3 ſufficit ꝙ dile
ctio dei nõ interpret p actũ pcti.
Supradictũ ergo pceptũ nõ põt
ſimplr ipleri in via / ſed iplebit in
pria vbi de⁹ ſp actu diligit. datur
aũt nobis hmõi pceptũ vt videa=
m⁹ ad q̃tã pfectionẽ obeam⁹ tẽdẽ

E ¶ Scðs ternarius q꞉ amor nr
ad deũ d3 eſſe dulcis: prudens et
fortis. Ber. ſup can. ſer. xx. Diſce
xpiane a xpo amare xp3. Ama dl
citer / ama prudẽter / ama fortiter
dulciter: ne illect⁹ prudẽter / ne de
cept⁹ fortiter: ne depſſus ab amo
re domini auertaris. hec ille.

F ¶ Primo igitur debet ẽẽ dul
cis ex conſideratione dulcedinis
diuine miſerationis. ps. Suauis
dñs vniuerſis ꝛ miſerationes ei⁹
ſuper omnia opera eius. Item q̃3
magna multitudo dulcedinis tue
domine. ꝛc. Scðo debet eſſe pru=
dens precauendo inſidias demo
nis mũdi ꝛ carnis. ps. In via hac
qua ambulabam abſconderũt la
queum michi. Prouerb. xx. Rex
ſapiens diſſipat impios. Rex inq̃3
ſapiens. i. animus a deo illumina
tus diſſipat impios: ſc3 mot⁹ ten
tationũ. Tertio d3 eſſe fortis a bo
n3 vt vincat timorẽ paupratis pe
nalitatis ꝛ mortis. j. io. iiij. Per=
fecta caritas foras mittit timorẽ
Ideo iob. xvij. Pone me iuxta te
ꝛ cuiuſuis manus pugnet contra
me. Et iterum Job ſexto. Quis

det vt veniat petitio mea ꝛ quod expecto tribuat mihi deus/ꝛ q̄ ce pit ipe me ꝯterat/ſoluat manū ſu am ꝛ ſuccidat me/ꝛ hec michi ſit conſolatio vt affligens me dolore non parcat. Can. vi. Aque multe nō potuerūt extinguere charitatē.
G ¶ Tertius ternarius ꝙ dili gend⁹ eſt de⁹ ꝓpꝫ ſe finaliter pre oib⁹ ordinaliter ꝛ ſup oia appcia biliter. Pꝛio diligend⁹ eſt de⁹ ꝓpꝫ ſe finaliter. Dilectio eñ qua deū diligim⁹ nō dꝫ ad aliū finē ordina ri. puta nō debemus deū diligere vt nobis bn̄faciat ſic eñ amare m⁹ cū amore ꝯcupiſcētie ꝛ n̄ amo re amicitie. Ber. Abſq; ituitu pre miū diligēd⁹ eſt de⁹ ver⁹ eſt amor in ſeipo ꝯtēt⁹ eſt. hec ille. q̄to aūt q̄s puri⁹ diligit deū ꝓpter ſe ꝛ mi n⁹ h̄ñdo reſpectū ad premiū tāto dilectio plus placet deo ꝛ ampli⁹ homo mereꝫ. Si quis aut dilige ret deū vt ſibi bn̄faceret: diligeret eum quemadmodū diligit equū/ vel aſinū vel hmōi qꝛ vꝫ ei ſuiūt ꝛ hec eſſꝫ vti deo qđ eſt ſumma ꝑ uerſitas: vt dicit aug. libꝛ. de do. chꝛi. vti vꝫ fruēdis ꝛ frui vtēdis.
H ¶ Sed forſam q̄res. poſſum ne deum diligere ꝓpꝫ bn̄ficia que dedit vel ꝓmittit. Dico ꝙ hmōi beneficia debēt ꝛ pn̄t eſſe motiua ꝛ incentiua ad diligendū ſed nul lo fine ꝓpꝫ quē diligend⁹ eſt. Uñ ſi ly ꝓpter dicat cām occaſionalē ſiue motiuā pōt de⁹ dirigi ꝛ debet ꝓpter bn̄ficia qꝛ debēt nos accen dere ad amorem dei. Sed ſi dicat cauſam finalē nullo modo ꝓpter bn̄ficia diligend⁹ eſt qꝛ ſic vtere mur deo ordinando eum in crea turaꝫ ꝛ vtilitatē noſtrā. Poſſum⁹ tñ deo ſuire per plura alia opera ꝓpter vitā eternā etiā vt ly ꝓpꝫ dicit cauſam finalē quia talia ope ra pn̄t ordinari ad illū finem. ps. Inclinaui cor meuꝫ ad faciēdas iuſtificationes tuas ineternū pro pter retributionem.
I ¶ Secūdo diligendus eſt de⁹ pre omnibus ordinaliter: ſcꝫ oia alia ad ipm ordinando ꝛ propter ipm diligēdo. j. Coꝛ. x. Siue mā ducatis ſiue bibitis ſiue aliquid aliud facitis oia in gloriā dei fa cite. Sic eñ fit debita recōpenſa: qꝛ ad nos ordiauit oia. j. Co. iij. Oia nr̄a ſunt. Uñ patet ꝙ q̄ cōſti tuūt finē ſuū in creaturis q̄ vꝫ vel lent ꝑpetuo manere in voluptati bus diuitijs aut honorib⁹ nō cur rentes de deo ꝛ beatitudine cele ſti deum vere non diligunt.
K ¶ Tertio diligend⁹ eſt ſuper oia appciabiliter. Uñ đt Scot. in iij. di. xxvij. ꝙ hō dꝫ deū extē ſiue diligere ſup oia ita ꝙ ipm appcie tur ſup oia alia ꝛ pluſq; oia alia ꝛ intenſiue ſic ꝙ ꝓnullo poſſit icli nari ad cōtrariū dilectiōis dei ſcꝫ ad faciendum aliquid contra dei ꝑceptū. Ro. viij. Certus ſuꝫ quia neq; mors neq; vita. ꝛc. poterit nos ſeparare a charitate dei. ꝛc.
¶ Tertium punctum in quo po nitur declaratio oſtenſiue ſigna tionis. Ubi declarāda ſunt ſigna quib⁹ poteſt cognoſcere aliquis an vere diligat deū ſaltē ꝯiectura liter. Sunt aūt tria ꝑcipua ſigna hmōi amoris dei.
Primū eſt iclinatiua beniuolētia
Secundū executiua efficacia.
Tertiū effectiua complacentia.
A ¶ Primū igiꝫ ē inclinatiua be niuolentia. ſ. qñ q̄s hꝫ bonā volū tatē adiplēdi diuinū bn̄placitū: qꝛ ſcꝫ afficiꝫ ad ꝟtutes ꝛ contra vitia Nā ſm phm in ethi. Amicorum

eſt idē velle ⁊ idē nolle. Ideo qn̄
qs odit qđ de⁹ odit: et diligit qđ
de⁹ diligit ſignū ē q̄ deum diligit.
Jō dicit p̄s. Qui diligitis dn̄z odi
te malū: q̄z ſcʒ de⁹ odit illud.
B ¶ Scōm ſignū ē executiua ſi
ue opatiua efficatia: qm̄ ſcʒ ꝓ poſ
ſe exequit̄ diuinā volūtatē: diuia
p̄cepta obſeruādo actualit̄. Jux=
ta illud io. xiiij. Si qs diligit me
ſermonē meū ſeruabit. ꝛc. Pro=
batio dilectiōe exhibitio ē operis
C ¶ Tertiū eſt affectiua cōpla
cētia qn̄ ſcʒ cōplacentiā hʒ i man
datoꝝ obſeruatiōe nō ſolum in ſe
ſʒ etiā in aliis itaqʒ vnuſquiſqʒ vi
dēs dei mādata obſeruari a qui=
buſcūqʒ: in hoc gaudet ⁊ delecta=
tur qn̄ etiam gaudet ⁊ delectatur
conſiderādo infinitā dei potētiā
iuſtitiam ⁊ ſapiam. Pro cui⁹ am=
pliori intellectu notandū ſm̄ ph̄z
i retho. q̄ diligere eſt alicui bonū
velle. Sed nota q̄ duplex eſt in
hoibus dilectio. Quedā concupi
ſcentie q̄ eſt vtilitas nr̄e gr̄a ſic di
ligimus aſinum: caprā: ⁊ cibuʒ: ⁊
ſimilia q̄ nobis ſūt vtilia. Alia eſt
dilectio amicitie: puta cum quis
diligit aliquē hoiem propter ip̄m
dilectum: puta cum quis videt a=
liquē ſapientē virtuoſum ⁊ hmōi ⁊
ꝯplacet. i eis. D ¶ Alteri⁹ no
ta q̄ ꝓprie deo nihil eſt bonū niſi
quod eſt ip̄e vʒ q̄ eſt op̄s omni ſci
ens miſericordiſſimus ⁊ ſimilia.
Nam ieiunare: orare: ⁊ hmōi nō
ſunt deo bona licʒ coram nobis ei
ſunt honorifica q̄z bonoꝝ nr̄oꝝ
non eget ſed nobis illa bona ſunt
Ex quo patere pōt quid ſit dilige
re deū q̄z ſibi bonū velle videlicet
velle ad cōplacētiā in hoc hr̄e q̄ ē
op̄s ſapientiſſimus et optimus ⁊
huiuſmodi: ⁊ ſic amam⁹ cuʒ amo
re amicitie nō ꝓp aliud. ¶ Cir
ca hūc modū directe peccant qui
dā q̄ vellēt q̄ deus nō noſſet pec=
cata eoꝝ: vel q̄ ei placerēt vel q̄
etiam punire non poſſet. Contra
quos in p̄s. Exiſtimaſti inique q̄
ero tui ſimilis arguam te et ſtatu
am ⁊c. Tales itaqʒ vellent deum
non eſſe oi ſcientē vl̄ oipotētē aut
ſūme iuſtū aut bonū ⁊ hoc eſt vel
le deū nō eſſe deū: q̄z ſua ſcia iuſti
cia ⁊ potētia eſt ipſemet: Et talis
eſt blaſphemia grauiſſima.
Hec de charitate.

¶ Sequitur de ſapiētia.

SExta conſi
deratio ē de ſapiētia
dicta: itaqʒ de dei cha
ritate: cōſeq̄nter itē=
dimus dicere de ſapientia que eſt
donum ſpiritus ipſam charitatē
concomitans et includens. Im=
portat quippe ſapientia quādaʒ
rectitudinem iudicii circa diuina
conſpicienda: et conſulenda quo
iudicio ſapit obiectum quod eſt
in ſe ſapidum ſcilicet diuina boni
tas que ſapienti ſuper omnia pla
cet ⁊ ſapit. alia autem a deo ſapi
unt ei prout ſunt. ⁊ in ordine ad
deū. Un̄ hec ſapientia non ſolum
dicit cognitionem diuinoꝝ ⁊ ſpi
ritualium ſed etiam amorem ⁊ ſa
porē. Un̄ dici ſolet ſapientia qua=
ſi ſapida ſcientia. De huiuſmodi
autē ſapientia triplex erit ad pre
ſens notanda conſideratio.
Pria eſt conſideratio diſtinctōis.
Secūda eſt conſideratio declara
tionis.
Tertia eſt conſideratio commen
dationis.
Et iuxta hoc ſunt tria puncta.
¶ Primum punctum in quo po

nitur conſideratio diſtinctionis. Ubi ſcꝫ cõſideranda eſt diſtinctio ſapientie ꝟtuoſe ab aliis. Eſt em̄ triplex ſapientia.

Prima eſt ſtudioſa.

Secunda eſt vicioſa.

Tertia eſt virtuoſa.

A ¶ Prima igitur ē ſapiā ſtudioſa q̄ ſcꝫ ꝑ ſtudiū acq̄rit̄ de qua hiere. iiij. Nō gl'iet̄ ſapiēs in ſapientia ſua. ⁊ hoc eſt indifferēs ad bonū ⁊ malū ſcḋꝫ q᷑ hō pōt ea bn̄ vti vel male hiere. x. Stult⁹ fact⁹ eſt hō a ſcia ſua ⁊c. Quō aūt cū recta ſcia ⁊ ſapia acq̄ſita poſſit eſſe malicia morum declarat ſco. in. iij. di. xxxiij. di. q᷑ malicia excecat itellectū dupliciꝫ. ꝑuatiue ⁊ poſitiue. Priuatiue q꞉ auertit a ꝯſideratione recta. Poſitiue aūt q꞉ voluntas malū finē eligēs impat itellectui ꝯſiderare media neceſſaria ad ꝯſequēdū illū finē de q̄ bn̄ dicit augu. de ci. dei. xiiij. c. vl. Ciuitates duas fecerūt amores duo. de talib⁹ aūt qui ſciūt ⁊ cōtrariū faciunt dicit aug. ſup illud pſal. Forte viuos deglutiſſent nos. Sic viui ſorbent̄ q̄ ſciūt malū eē ⁊ th̄ ꝯſētiūt. Et idē ſup illḋ pſal. Cōcupiuit aīa mea ꝑcedit itellect⁹: ſequitur tardus aut nullus effect⁹. de talibus etiā̄ dici pōt illud pſalm̄. Oculos hn̄t et non videbunt. B ¶ Scḋa eſt ſapia vicioſa de q̄ dicit Greg. Sapiētia huius mūdi ē cor machinationibus tegere: ſēſū ꝟbis velare q̄ falſa ſūt ꝟba oſtēdere q̄ vera ſunt falſa monſtrare Hec vſus a iuuenib⁹ ſcitur: hec a pueris ꝑcio dicit̄: hanc q̄ ſciūt ceteros deſpiciūt ⁊ deſpiciendo ſuꝑbiunt hanc q̄ neſciunt ſtulti ⁊ timidi ab aliis vocantur. hec Gre. Et aūt hmōi ſapientia vicioſa triplex ſm̄ iac. Ja. iij. ſcꝫ terrena aīalis ⁊ dyabolica. C ¶ Sapientia terrena ſiue mūdana ꝯſiſtit in ſagaci aggregatiōe diuitiaꝝ temporaliū. De hac dt paul⁹. j. corꝫ. iij. Nemo ſe ſeducat. Si q̄s inter vos videt̄ eſſe ſapiēs in hoc ſeclo ſtult⁹ fiat vt ſit ſapiēs. Sapiētia em̄ huius mūdi ſtultitia eſt apud deū. Scriptū ē em̄ Cōprehēdam ſapiētes i aſtutia coꝝ. Fatua vtiq꞉ ſapiētia ē theſarizare vbi non pōt diu manere. Hec ē ſapia ꝑdicis que aliena oua furat̄ ⁊ fouet ⁊ dū alienos pullos enutrierit: ab eis dereliquit̄ vel aliq̄n occiditur Ita multi aliena auferūt ⁊ iprouiſe extraneis dimittūt. hiere. xvij. Perdix fouet que nō peperit. Fecit diuitias ⁊ non in iudicio i medio dierū ſuorū dereliq̄t eas et in nouiſſimo erit iſipiēs. D ¶ Sapientia autē aīalis ſiue carnalis cōſiſtit in cura carnis et deguſtatione carnalium delectationum. Proue. j. Stulti ea que ſibi noxia ſunt capiunt. Augu. Oē ſeminarium voluptatis venenū puta. E ¶ Sapiētia dyabolica eſt in oppſſione paupeꝝ ⁊ ſimplicium in excogitatiōe maliciarū et vindicatione iniuriarū. Hiere. iiij. Sapientes ſunt vt faciant mala: benefacere aūt neſcierūt. Iſti ſūt ſimiles īſanis q̄ tūc cātant q̄n infirmitas eos magis vexat. Tanto enim ſapientiores ſe credunt q̄ꝫtomagis a ratione alieni exiſtūt. Hmōi triplex ſapia predicta tādē infirmabitur. j. corꝫ. j. Nonne ſtultam fecit deus ſapiam huius mūdi. Itē adnichilabitur. Iſa. xxix. Peribit ſapientia a ſapientibus et perdā ſapientiam ſapientium ⁊ prudentiam prudentium reprobabo.

Item ab hmōi ſapientibus diuia miſteria abſcondunt̃ mat.xi. Abſcondiſti hec a ſapientibus ⁊c. Et Job.xxviij. Non audebunt eū cōtemplari omnes qui ſibi videntur ſapientes. F ¶Tertia eſt ſapientia virtuoſa q̃ ſm beatum Jacobū dr̃ ſapientia deſurſum deſcendens de q̃ dicit Grego. Sapientia iuſtoꝝ eſt nihil per oſtenſionē fingere ſenſum v̄bis aperire vera vt ſunt diligere falſa deuitare bona gentis exhibere mala libētius tolerare q̄ꝫ facere nullā iiurie vltionem querere ꝑ veritate cōtumeliam ſuſtinere lucrum putare. Sed hec iuſtoꝝ ſimplicitas deridet̃ qꝛ hec a mundi ſapientibus puritatꝫ virtus fatuitas creditur. De hac dicit bern̄. Jnueniſti plane ſapiaꝫ ſi prioris vite pctā defleas: ſi hui⁹ ſeculi deſiderabilia ꝑuipendas: ſi eternam beatitudinem toto deſiderio concupiſcas. Jnueniſti plane ſapiam ſi hoꝝ ſingula tibi ſapiunt ꝓut ſunt. De hac etiam ſapientia di. beat⁹ Jacobus. ca. iij. Que deſurſum eſt ſapiētia primū quidē pudicitia eſt: deinde pacifica modeſta ſuadibilis bonis conſentiens: plena miſericordia ⁊ fructibus bonis. Ad hanc ſapientiaꝫ maxime pertinet ea eligere ⁊ operari que deo placent ⁊ ad beatitudinem qui in dei viſione ⁊ fruitione conſiſtit dirigunt. prouerbi. x. Qui congregat in meſſe filius ſapiens eſt. Hanc ſapiam dꝫ homo a deo humiliter poſtulare. iac. i. Si qs indiget ſapia poſtulet a dō qui dat omnibus affluenter.

¶Secundum punctuꝫ in quo ponitur cōſideratio declarationis. Ubi declarāda eſt cognitio ꝑtinēs ad ſapiaꝫ v̄tuoſaꝫ: ad q̄ꝫ maxime neceſſaria eſt triplex cognitio. Prima eſt diuinoꝝ. Secunda eſt humanoꝝ. Tertia mundanoꝝ.

A ¶Prima igit̃ ē cognitio ſiue ꝯſideratio diuinoꝝ vt ad eas tota mēte tēdam⁹. Circa diuia aūt ⁊ ſupiora maxīe ꝑtinet ad ſapientiā ꝯſiderare tria. Primo diuie iuſticie rigorē leuitabilē vt ſic deū timeam⁹. Nā vt dt̃ ps. Initiū ſapie timor dn̄i. vt aūt cōſideres rigorē illū diuie iuſticie ꝯſidera illā terribilē ſnīam q̄ mat. xxv. ponitur. ſeruū iutilē eījcite i tenebras. Ibi erit flet⁹ ⁊ ſtridor dentiū. Ubi primo tāgit̃ rigor ſepatiōis ꝯfuſibilis: cū dr̃ ſeruū iutilē eījcite. Secūdo rigor icarnatiōis horribilis cuꝫ dr̄ tenebras exteriores. Tertio rigor afflictiōis itolerabilis cū dr. Ibi erit flet⁹ ⁊ ſtridor dentiuꝫ. Uide q̄ꝫ timēd⁹ ē ne ſim⁹ ſerui iutiles. i. negligētes ⁊ tpe pnie abutentes. B ¶Scdo ad ſapientiam verā ꝑtinet ꝯſiderare diuine clementie dulcorē ineſtimabilē vt ſic deum diligamus. Nam vt dicit̃ eccl̃. i. Dilectio dei honorabilis ſapientia. C ¶Tertio ſupne glorie ſplēdorē admirabilē vt ſic eam tota mēte queramus. Colo. iij. Que ſurſum ſunt q̄rite vbi xp̄s ⁊c. que ſurſum ſunt ſapite. nō que ſup terrā. Sapere quippe actus ē ſapientie. Ad hāc ſapientiā nos hortat̃ ſapiens exemplo formice. Prouer. vj. Uade ad formicaꝫ o piger ⁊ diſce ſapientiaꝫ ⁊c. Hec. ē ſapientia formice quia in eſtate ſibi congregat: vnde viuat in hyeme. Nota tp̄s auguſti paſcit totum annum. Sic tp̄s pnie ſi bene expēdatur tempus totū futurum D

¶Scda cognitio ad ſapientiam

pertinēs est cognitio humanoꝝ
scʒ cognitio ꝓprie cōditiōis huma
ne. Hec enī humilitatē inducit. Si
cut aūt dr̄ ꝓuer. xi. vbi humilitas
ibi sapientia. Dʒ aūt hō respectu
sui tria ꝑcipue ↄsiderare. s. corpo
ris vtilitatē aīe dignitatē et vite
breuitatē. vt sic videant ꝙ stulti
sunt q̄ plus de corpore ꝙ̄ de aīa cu
rant ⁊ qui differunt ad deum con=
uerti ⁊ prouidere aīe saluti. Et vi
deat ꝙ necesse sit potius ⁊ dilige
tius prouidere ꝓ futura vita inter
minabili ꝙ̄ ꝓ vita pn̄ti cito corru
ptibili. Hec enī est vera sapientia
Ideo deuter. xxxii. Gens absq̄ cō
silio ⁊ sine prudentia vtinam sape
rent ⁊ intelligerēt ac nouissima ꝓ
uiderent. C ¶ Tertia est cogni
tio mundanoꝝ vt eam paruipen=
damus. Nam sicut dicit Ber. In
uenisti sapientiam si huius seculi
desiderabilia paruipendas. De va
nitate mundanorum superius dixi
mus in prima parte principali hu
ius libri consideratione tertia pri
cipali.

¶ Tertium punctum in quo poni
tur consideratio commendatiōis
et vere consideranda est commen
datio vere sapientie maxime pro
pter tria.

Primo ꝓpter honorabilitatem.
Secundo propter speciositatem.
Tertio propter preciositatem.

A ¶ Primo ꝓpter honorabilita
tem. Sapiētia ei nihil honorabili
us. eccle. xxxvii. Sapiens i popu
lo hereditabit honorē. vñ salomō
ꝓpter sapientiā suā apud oēs na
tiones factus est honorabilis. ii.
para. ix. Magnificatus est salomō
sup oēs reges. B ¶ Sc̄do pro
pter delectabilē speciositatē. Sa
pien. vi. Clara est ⁊ q̄ nunq̄ mar=
cescit sapīa. Ideo ꝑ eā aīa illustra
tur interius ⁊ mirabiliter decorat̄
Hanc tñ delectabilem speciosita=
tem non experti sapientiā paruipē=
dunt. eccle. vi. ꝙ amara est sapiē=
tia indoctis hominibus. C

¶ Tertio ꝓpter ꝓciositatē ꝓuer.
viii. Sapiētia ꝓciosior cūctis opi
bus ꝓciosissimis ⁊ oē desiderabile
non valet cōparari. ⁊ sap. vii. Pre
posui illā regnis ⁊ sedibus ⁊ diuiti=
as nihil esse dixi in cōparatiōe illi
us. Vñ ꝓpter suā ꝓciositatē nō pōt
esse i malis. Sap. i. In animā ma
liuolā nō itroibit sapiētia neq̄ ha
bitabit i corpe subdito pctis. In
malis q̄ppe pōt esse sapiētia acq̄si
ta vel sapiētia mūdana sʒ nō vera
sapiētia q̄ est spūssancti donū. Sʒ
vt di. Isido. li. de sum. bo. Quid ꝓ
dest in humanis proficere doctri
nis ⁊ inanescere i diuinis caduca
sequi figmenta: ⁊ diuina fastidire
mysteria. Hec ille. Hec de sapien=
tia ad pn̄s sufficiant.

¶ Sequitur de pauptate spūs.

SEptīa con=
sideratio q̄ ē de pau
ptate. Diximus de sa=
piētia q̄ dei charita=
tē cōcomitat̄ ⁊ includit. Iam ex=
pedit vt ⁊ de pauptate spiritus q̄
ex charitate dei ⁊ sapīa procedit.
Uera enī charitas dei et vera sa=
pientia facit oīa sua vez ⁊ seipsū
ꝓpter deum relinquere quēadmo
dum dicit apl's philip. iii. Oia de=
trimentū feci ⁊ arbitror vt sterco
ra vt xp̄m lucrifaciam. Et reuera
hec ē de sapiētia vera ꝓpter chri=
stum oīa abdicare. Erit igit̄ ad ꝑ
sens triplex ↄsideratio pauptatis

Prima est distinctiua.
Secunda est inductiua.

Tertia eſt commendatiua.
Et ſm hoc ſunt tria puncta.
¶ Primum punctum in quo poteſt conſideratio diſtincta vbi notandum q triplr dr paupertas.
Primo dr diuitiarum defectus.
Scdo dr diuitiaꝝ contemptus.
Tertio dr paupertatis affectus.
A ¶ Primo igitur pauptas qñ q dr diuitiaꝝ defect⁹ nõ ex volũtaria electiõe aſſumptus ſed pter voluntatẽ contingẽs. Et hec qdẽ paupertas ſi patiẽter feratur bona eſt ⁊ meritoria q̃uis etiã ille q ſic pauper eſt libẽter eſſet ditior ſi voluntas dei eſſet. Aug. Nõ tibi diſpliceat paupertas tua: nihil ea poteſt vtilius inueniri. Uis ſcire q̃ locuples egeſtas celũ ſemp paupertas emit. Si vero hmõi pauptas impatienter ferat ſic in demeritũ conuertit. Hiere. v. Pauperes ſũt ⁊ ſtulti ignorantes viam dñi ⁊ iudicium dei ſui. B ¶ Scdo pauptas dicitur diuitiarum cõtempt⁹ non ppter amorem dei: ſed ppter excluſionẽ ſollicitudinis atq ad liberius vacanduz philoſophicis ſtudijs ⁊ ſecularibus ſtudijs non referendo in deuz ſicut leguntur multi philoſophi reliquiſſe omnia ſua vt liberius vacarẽt ſtudio philoſophie. Et hec paupertas ſm ſe nec meritoria nec demeritoria eſt C ¶ Tertio paupertas dr paupertatis amor ſiue affectus propter amorem xpi et hec eſt paupertas ſpiritus q̃ importat voluntarium contemptum mundi ⁊ ſui propter amorez dei. Hec eſt pauptas apoſtoloꝝ dicentiuz Math. xix. Ecce nos reliquimus omnia ⁊ ſecuti ſumus te. Hec igit pauptas virtus eſt ⁊ valde meritoria Bei ſi. in epiſtolis. Non paupertas virtus reputat ſed pauptatis amor. deniq beati paupes nõ reb⁹: ſz ſpiritu. Idẽ volo te amicũ paupum magis aũt amatorẽ pauptatꝫ ⁊ pauperũ imitatorẽ. Amicitia em̃ pauperũ amicos regis ꝯſtituit: ſed amor pauptatis reges facit. Hec ille. Ad hãc aũt pauptatẽ ſpiritus ſicut dt tho. ij. ij. q. xix. ar. xij. duo ptinẽt. vcz q nõ querat aliqs magnificari in ſeipſo per ſuperbiam neq etiam in exterioribus bonis puta honoribus aut diuitijs. Et hoc ſm q paupertas ſpiritus itelligi poteſt vel ex inanitio ſuperbi ⁊ inflati ſpiritus vt pauperes ſpiritu dicuntur humiles ⁊ timentes non habentem inflantem ſpirituz vt Aug. exponit vel etiaz abiectio rerum temporalium que ſit ſpiritu. i. ppria voluntate per iſtinctũ ſpiritusſancti. vt Ambro. ⁊ hiero. exponit. Hec tho. Quoniam autẽ aliqui ſunt huiuſmodi pauperes qui ex ſola mendicatione viuunt. Ideo etiam notanda eſt quedam mendicationis diſtinctio. ¶ Naz ſm Boñ. vt etiam recitat aſtexanus. lib. vi. ti. lxvij. triplex eſt modus mendicandi. D ¶ Primus puenit ex neceſſitate nature vz q pauper debilis ⁊ infirmus eſt. Et hic modus eſt miſerabilis ⁊ tolerabilis ſed per patientiam fit meritorius ⁊ laudabilis. Exemplũz de lazaro mendicante. Luce. xvi. E ¶ Secund⁹ puenit ex vicioſitate culpe vt cum quis mendicat p ocio fouendo vel p lucro captãdo. Et hec modus eſt vituperabilis ĩ omnibus ⁊ p̃cipue in his qui ſpeciem ſanctitatis habent. F ¶ Tertius prouenit ex ſupererogatione iuſticie vt cum quis mendicat promutando vel euangeli=

ꝯſādo vel vtroq̄ʒ modo. Et iſte modus eſt valde laudabilis. Talis enim mendicans ſe ipſum pro chriſto viuificat ad bonuʒ prouocat liberius deo vacat et efficatius: q2 non tm̄ verbo ſed etiam facto mūdi cōtēptū p̄dicat. Huc ergo modū approbat vniuerſalis eccleſia.

¶ Secundum punctuʒ in quo ponitur conſideratio inductiua ſcilicet ad paupertatis amorem. Sūt autem precipue tres conſiderationes ad hoc inductiue.

Prima eſt conſideratio naturalis conditionis.

Scd̄a eſt exēplaris inſpectionis.

Tertia eſt ſpūalis acq̄ſitionis.

A ¶ Prima igitur eſt conſideratio naturalis conditionis. Nudi enim ⁊ pauperes intramꝰ in hunc mundum ⁊ nudi omnes in terraʒ reuertimur. Job. i. Nudus egreſſus ſum ex vtero matris ⁊ nudus reuertar illuc. Ideo ⁊ de amiſſione bonorum temporalium dominum bn̄dicebat dicens Dominus dedit dominus abſtulit ⁊c. Sit nomen domini benedictum. i. thim. vj. Nihil intulimus in hunc mundum haud dubium: quia nec aliquod inde auferre poſſumus. Habentes igitur alimenta ⁊ quibus tegamur his contenti ſimus. Item ꝯſidera quia natura dedit homini pedes infra ad calcandum terraʒ caput ſupra ⁊ ſenſus omnes i quo ſignatur q̄ debet terrena contenere ⁊ ad celeſtia anhelare. Ouidiꝰ. i. metha. Os homini ſublime dedit celumq̄ʒ videre iuſſit ⁊ erectos ad ſydera tollere vultus.

B ¶ Secunda eſt conſideratio exemplaris inſpectionis. Exemplū habemus antiquorum patriarcharum ⁊ prophetaruʒ vt moyſi de quo heb. xj. Fide moyſes grādis effectꝰ negauit ſe eſſe filiū filie pharaōis ⁊c. ſequitur. Maiores diuitias exiſtimās theſauro egyptiorū i properium chriſti Et dr̄ ibi de omnibꝰ patribꝰ antiquis ſcti non receperūt repromiſſiōes ⁊c. ſed cōfitebātur q̄ pegrini ⁊ hoſpites ſup terrā erant: qui enim hoc dicūt ſignant ſe patriam inquirere. Item eſt exem pluʒ apoſtoloꝝ di. Mat. xix. Ecce nos reliquimus omnia. ⁊c. Item eſt exēpluʒ multoꝝ martyrum ⁊ cōfeſſoꝝ q̄ ꝓpter xp̄m omnia cōtempſerunt. Iteʒ ad hoc faciunt exempla paganorum q̄ licet non ꝓpter deū ſed ꝓpter vanitatiſ ſtudiū paupertatē elegerūt. Item exēplū bragmanoꝝ de q̄bus hier. in ꝓlogo biblie mentionē facit q̄ dicunt nudi ſapiētes de q̄bꝰ dr̄ in hyſtoria trāſmarina q̄ ſunt populi timidi habitātes in india de herbis ⁊ fructibus viuentes ⁊ aquaʒ fluminis bibētes ſeparati a ſuis vxoribus habitātes ⁊ ad eas per fluuium veniētes nec cū eis coeūtes niſi ſemel in anno tempore ad hoc certo cā ꝓlis ꝓcreāde hi nec cauſas nec lites habent: quia nec hn̄t ꝓprium totus eoꝝ labor ē vacandi ſapie: ⁊ ſapientiorem eorum eligūt quē ſibi didaſcalū ⁊ regem cōſtituūt quē docētē audiunt ⁊ ei obediūt. de quibus cum audiſſet alexander loq̄ ſcripſit dādamo eorum didaſcalo q̄ volebat eos honorare ꝓpter ſuā ſapientiā paratus eis dare q̄cquid petiſſent. Inter aūt alia q̄ ei ſcripſit dādamus hec verba poſuit. Nos bragmāni nihil volumus plus habere niſi q̄ tum natura exigit oīa cum patiētia ſuſtinemꝰ corpora de foliis arborum operimus de quorum etiā

fructibꝰ ea reficimꝰ. Et poſt mul
ta ait. Rogamus te: vt deos nobis
immoꝛtalitatem quam ſuper om
nia deſideramus ⁊ tibi in perpe
tuū ſeruiemus. Cum autem re
ſcripſiſſet alexander. Ego cū ſim
moꝛtalis. hec quod petitis quo
modo vobis conferre poſſū. Re
ſcripſit ⁊ p̄dictus damdamꝰ. Tu
ergo cum ſis moꝛtalis quare tot
mala faciendo diſcurris. Super
omnia autem ad inducendū nos
in amoꝛē paupertatis valet exē
plū ⁊ amoꝛ xp̄i qui ꝓ nobis factꝰ
eſt pauper. Hiero. Facile cōtem
nit omnia amoꝛ chꝛiſti ⁊ timoꝛ ge
henne. ⁊ .ij. coꝝ. viij. Scitis grāz
dn̄i noſtri ieſu chꝛiſti quoniā cum
diues eſſet. ꝓ vobis egenꝰ factus
eſt vt illiꝰ inopia diuites eſſetis
Hiero. in ep̄lis. Affatim diues eſt
qui cum xp̄o pauper eſt. Augu.
Sūma religiōis eſt imitari quē
colis. augu. ſer. de reſur. Deſcen
dit ab inenarrabilibus celi diui
tijs ⁊ veniens in hūc mundū nec
iſtas qualeſcūq; diuitias habe
re voluit: ſed in tanta pauperta
te vixit vt natꝰ continuo poneret̄
in p̄ſepio. Magna abuſio ⁊ vere
magna vt diues velit eſſe vermi
culus vilis ꝓpter quē dn̄s maie
ſtatis ⁊ dn̄s ſabaoth paupꝫ eſſe vo
luit. C ¶ Tertia eſt ꝯſidera
tio ſpūalis acq̄ſitionis: qꝛ vt ꝑ hu
iuſmodi paupertatem acquirunt
bona ſpiritualia ⁊ regnum celeſte
Unde dicit dn̄s math. v. Bti pau
peres ſpū: qm̄ ipſoꝛum eſt regnū
celoꝝ. bern̄. ſer. de oibꝰ ſctis. Uis
obtinere celum pauptatis vilita
tem amplectere ⁊ tuum erit.
¶ Tertium punctum in quo po
nitur pꝛincipalis conſideratio q̄
eſt commendatiua ex qua cōmen
datiōe etiā appet eiꝰ vtilitas. Eſt
aūt ꝯmēdabilis p̄cipue ꝑꝑ tria.
Pꝛimo qꝛ facit hominē puriorez.
Scd̄o qꝛ facit pꝛomptiorem.
Tertia quia facit quietiorem.
A ¶ Pꝛimo qꝛ facit hominē pu
rioꝛem greg. omel. xx. Mala laza
ri purgauit inopia ⁊ bōa diuitꝫ re
munerauit felicitas p̄ntis vite ⁊c.
ſequitur. Cum quoſlibet paupe
res nōnulla rep̄henſibilia perpe
trare cōſpicitis nolite deſpicere:
qꝛ foꝛſitan qđ ſupfluitas tenuiſſi
me pꝛauitatis inquinat: caminus
paupertatis purgat. B
¶ Secundo quia facit hoīez pꝛō
ptioꝛē. greg. liberius ad patriā tē
dimus eo ꝙ in via pōdere caremꝰ
bern̄. Pauptas leuē facit hoiem
vt currat hūilitas modicenz vt la
teat patiētia foꝛtem vt ſuſtineat.
Dyabolus onerat hoiem diuitijs ⁊
vitijs vt coꝛruat inflat ꝑ altā viā
incedēs vt decidat frangit vt deſi
ciat. C ¶ Tertio qꝛ facit homi
nem quietioꝛem. Unde bragmam
ni quietiſſime viuebant qꝛ nihil ꝓ
pꝛiū poſſidebant vt ſcripſit rex
eoꝛum alexandꝛo hinc eſt etiamꝙ
xp̄s poſuit paupertatem p̄mariū
fundamentum xp̄iane religionis
di. math. v. Beati pauperes ſpiri
tu. Reddit aūt pauptas hominez
quietioꝛē tripl'r. Pꝛimo qꝛ aufert
ſollicitationē timoꝛis gloſ. augu.
ſuper illud. ij. coꝝ. viij. Scitꝫ gra
tiam domini. ⁊c. Paupꝫ in archa di
ues in cōſciētia ſecurus doꝛmit in
terra ꝙ̄ diues in auro ⁊ purpura.
Secundo quia aufert inquietatio
nem laboꝛis ſine qua vix eſſe poſ
ſunt poſſidentes diuitias.
Sen̄. ad Lu. Nulla auaricia ſine
pena. ¶ Tertia etiam quia au
fert vexationem doloꝛis quam

ſuſtinet diues amittendo vel reli
quẽdo diuitias: q2 vt di. grego. in
mor. Nũq̈ ſine dolore pdit̃ qd cũ
amorẽ poſſidet̃. Securi⁹ ergo mo
rit̃ paup q̈ diues ꝛ maxime: q2 vt
dicit pſal. Fact⁹ eſt dñs refugiũ
pauperi adiutor in opportunitati
bus in tribulatione.

¶ Hec de paupertate ſpiritus.

¶ Sequit̃ de amore ad ſeipſum.

Octaua cõ
ſideratio q̄ẽ d amore
ad ſeipꝫ. Iã ſuperi⁹
tractauimus de dei
charitate q̄ deũ ſup
oĩa diligim⁹ ꝛ de ſapia q̄ ea con
comitat̃ ac ẽt de pauptate ſpũſq̄
ad eã plerũq̈ cõſeqt̃. Nunc pũſq̈
de ꝓximi dilectiõe dicturi ſumus
Cũ ei vnicuiq̈ pceptũ ſit vt ꝓxi
mũ ſicut ſeipꝫ diligat pri⁹ vt ſeip
ſũ diligere ſciat neceſſe eſt ꝙ ꝓxi
mũ recte diligẽ valeat. Eſt ergo
notãdũ ꝙ triplex ẽ dilectio ſui.

Prima naturalis.

Secunda criminalis.

Tertia ſpiritualis.

Et ſcd͂m hec ſunt tria puncta.

¶ Primũ punctum in quo poni
tur dilectio naturalis communis
bonis ꝛ malis q̄ nec eſt meritoria
nec demeritoria. Et hec eſt dile
ctio que vnuſqſq̈ ex naturali in
clinatiõe ſuã ppꝛiam naturaꝫ dili
git ꝛ ei⁹ ꝯſeruatiõeꝫ. ephe. v. Ne
mo vnq̈ carnẽ ſuã odio habuit.
Hmõi dilectio de ſe indifferẽs eſt
ad meritũ ꝛ demeritũ. Si tñ ad bo
nũ finẽ ordinet̃ meritoria ẽ ſi ad
malum demeritoria eſt.

¶ Secundũ punctum in quo po
nitur dilectio criminalis ꝛ vitu
perabilis qua ſcilicet homo ſe in
ordinate diligit quantum ad par
tem carnalem ꝛ ſenſitiuam quam
vocat apoſtolus exteriorem ho
minem. Et de hac dicit philoſo
phus nono ethicorũ ꝙ vitupera
bile eſt homini diligere ſeipſum
q̈tum ad id qd exterius eſt. Pec
catores hoc modo ſe diligunt q̄ vt
dicit tho. ij. ij. q. xxv. exiſtimat in
ſeipſis pncipalem naturam eẽ ſe
ſitiuam ꝛ corporalem. Vñ non re
cte cognoſcentes ſeipſos maxime
q̈tũ ad cõſiderationeꝫ actualeꝫ
non vere diligunt ſeipſos. Talis
amor ſui cõſtituit ciuitatẽ babylo
nis vt dicit aug. de ci. dei. li. xiiij.
De hac dilectiõe dr eccleſi. xxix.
Repromiſſio nequiſſima multos
perdidit diligentes ſe. Qui enim
ſic ſe diligunt carnales volũtates
et oblectamenta mundi querunt:
ꝛ in his dyabolica fraude seducti
lõgam ſibi vitam repromittunt:
tã frequenter morte pueñti ex im
prouiſo pereunt.

¶ Tertium punctum in quo po
nitur dilectio ſpũalis qua qs ordi
nate ſe diligit ſcd͂m partem ratio
nalem volendo ſibi bona ſpiritua
lia. Et hec dilectio ad charitateꝫ
pertinet ꝛ ad eius conformitateꝫ
iubemur proximum diligere. Nõ
tradit autem lex ſcripta ſpũale p
ceptum de dilectione ſui. q2 ſatis
ſufficienter determinat ipſum lex
nature ꝛ ratio recta. Hec autẽ di
ligere ſeipſm q̈ proximũ. vt pbat
tho. ij. ij. q. xxvj. q2 amicitia cha
ritatis fundat ſup cõmunicatio
ne beatitudinis q̄ cõſiſtit eſſentia
liter in deo ſicut in primo princi
pio a quo deriuatur in omẽs qui
ſunt beatitudinis capaces. Ho
mo autem ſeipſum diligit ex cha
ritate ſcd͂m ꝙ eſt particeps pdi
cti boni primus autem dirigit ſe

cundū rationē ſocietatis ī iſto bo
no. ideo pricipaliter ꝛ maxime de
us eſt ex charitate diligend⁹ pri
mus aūt ſicut beatitudinē nobis
cum participās. Ideo magis de=
bet hō ſe diligere ꝙ ꝓximū et hoc
quo ad naturā ſpūalē. Plus eniz
diligēd⁹ eſt ꝓxim⁹ ꝙ corp⁹ ꝓpriū
vt dicit Aug. j. de doctri. xpi. qd
ꝓbat tho. vbi. ſ. qꝛ ꝯſociatio ī ple
na participatiōe btitudinis q̄ eſt
ratio diligēdi ꝓximū ꝗ ad aiam ē
maior rō diligēdi ꝙ participatio
btitudis ꝑ redūdantiā q̄ eſt rō di
ligendi corp⁹ ꝓpriū. Inter ꝓxīos
autē ponit Ambroſius hunc ordi
nem vt pmo diligātur conſangui
nei/ſcdo domeſtici/tertio ꝯciues
et deinde aliȷ̄ extranei. Inter con
ſanguineos autem primo diligē
di ſūt parētes/deide filiȷ̄ (hec am
broſius) q̄ ſunt intelligēda ceterꝭ
paribus. Corpus aūt ꝓpriū etiaz
ex charitate diligendū eſt minus
tamen ꝙ anima ꝓximi. diligēdū
inꝙ quantum ad ipam naturam
que a deo eſt ꝛ aliquo modo bea
titudinis particeps: ſed nō quan
tum ad infectionem culpe ꝛ cor=
ruptionem pene ad cuius remo=
tionem anhelare debemus ex de
ſiderio charitatis. Unde cū dice=
bat Paul⁹ ad Ro. vij. Quis me li
berabit de corpore mortis hui⁹:
nō refugiebat corporis vnionem
quantū ad corporis naturā / imo
ſm hoc dicebat. ij. corꝫ. v. Nolu
mus expoliari ſed ſuperueſtiri: ſz
volebat carere infectione concu=
piſcentie ꝛ corruptione ipſius cor
poris que aggrauat aiam ne poſ
ſit deum videre. Uñ ſignanter di
cit de corpore mortis huius.
¶ Hec de dilectione ſui.

De amore ꝓximi.

Bona cōſi=
deratio que eſt de a
more ꝓximi. Nunc
itaqꝫ de amore ꝓxi=
mi dicendū eſt. Fōs
quippe ꝗ oritur de facili ad infima
loca defluit. Sic ꝛ amor dei ſi ve=
rus fuerit de facili ad ꝓximū de=
riuatur q̄ vez ꝓpter deū diligen=
dus eſt. vnde Augu. Nemo pōt
veraciter eſſe amic⁹ hois: niſi pri
mitus fuerit amic⁹ ꝟitatis. greg.
Per amorem dei amor ꝓximi gi=
gnitur. Et rurſus. Per amorem
ꝓximi amor dei nutritur. De di=
lectione autem ꝓximi notāde pre
cipue ſunt tres conſiderationes.
Prima eſt extenſionis.
Secunda inductionis.
Tertia modificationis.
Et ſcdm hoc ſunt tria puncta.
¶ Primū pūctū in ꝗ ponit ꝯſide=
ratio extēſiōis ad ꝗs vz ſe debeat
extēdē iſta dilectio. Ubi eſt ꝯſide
rāda veritas triū concluſionum.
Pria eſt de dilectione dānatorū.
Scda eſt de dilectione beatorum
Tertia eſt de dilectione viatorū.
A ¶ Pria igit ꝯſideratio eſt de
dilectiōe dānatoꝝ vz ꝙ non ſunt
ex caritate diligēdi qꝛ vt dt aug.
li. d doc. xpi. Illa ſola ſūt ex chari
tate diligenda q̄ nobiſcū ſocietate
qdā referunt in deū. Itē ī noie dā
natoꝝ ſigt natura pctō deforma
ta. Pctm̄ aūt odire debem⁹ ſi tñ
de dānatis loqmur ꝙtū ad natu
rā dicēdū ſm tho. ij. ij. q. xxv. ꝙ
natura illa nō dz ex caritate diligi
ſicut illō ad qd amicitia hr qꝛ bo
nū vite eterne ill' ex caritate velle ñ
poſſum⁹. Hoc ei repugnat carita
ti di ꝑ quā ei⁹ iuſticiā approbam⁹
Sz naturā ipſā dmonū ꝛ dānato

rū diligere poſſum⁹ ſicut illō aliō permanere volum⁹ ꝓpter bonū alterius inquātū vꝫ volum⁹ eos ī ſua natura cōſuari ad gl'iaꝫ dei

B ¶ Scda ꝯcluſio ē de dilectione btōꝝ vꝫ ꝙ illi ſunt maxīe ex caritate diligendi. qꝛ ſm aug. rō diligēdi aliquē ex caritate eſt participatio ſūmi boni btificātis. hec aūt participatio in btis eſt reducta ad actualē cōplemētū. Uñ de angelis dt aug. j. d do. xpi. Iā vo ſimul cui p̄bēdū vel a q̄ p̄bēdū eſt nobis officiū nūc recte ꝓxim⁹ dr̄. Manifeſtū eſt ꝙ p̄cepto quo iubemur diligere ꝓximū etiā ſctōs angelos ꝯtineri a qb⁹ multa nobis nunc penduntur officia.

C ¶ Tertia cōcluſio ē de dilectiōe viatoꝝ ꝙ vꝫ oēs ſunt ex caritate diligēdi boni ⁊ mali ꝓpinq ⁊ extranei/amici ⁊ īimici/qꝛ vt dt ī.iij.di.xxix.ī ſo.argu. Quilibet ꝗtūcūqꝫ extrane⁹ q̄ mihi pt̄ ſuire vel cui pn̄t ſuire ī neceſſitate habēd⁹ ē vt ꝓxim⁹. Uñ ⁊ hic dt ſaluatorē velle. Lu. x. cū pha. q̄rēti qs eſt me⁹ ꝓxim⁹: rn̄di hō q̄dā deſcēdebat ab hierl'm. ⁊c. Et p⁹ ea approbauit rn̄ſionē pharifei dicētis ꝙ ille erat ꝓxim⁹ qui fecit miam in hoīem ſauciatū qui tamen non erat de natione ſua ſed extrane⁹. Et ꝑ ꝯn̄s ille ſauciat⁹ ꝓxim⁹ erat illi extraneo ſibi ſubuenienti/cuꝫ ꝓximitas ſit relatio equiparētie Unde deus dixit phariſeo. Uade ⁊ tu fac ſimiliter. hoc eſt habe ꝓximo oēm cui potes benefacere/ etiā ſi ſit tibi extrane⁹. Ois ergo potens a nobis bene pati / ⁊ licet ſiue bona paſſione exteriori/ ſiue bona dilectione paſſiua eſt proximus. hec Sco. Ex his ꝙ ſequitur ꝙ oēs viatores ſunt ex charitate diligendi qꝛ oēs eos poſſumus ⁊ debem⁹ velle ꝯtingere a btitudine cui⁹ ſunt capaces. In cui⁹ cōmunicatiōe fundat̄ amicitia caritatis. Idcirco oēs q̄ ſunt ei⁹ capaces ſunt ex caritate diligendi. vñ dt Aug. j. de do. chri. Cū dr. Diliges ꝓximū nomine ꝓximi oēꝫ hominē eſſe intelligendū.

D ¶ Notandū tñ ſm tho. ij.ij. q. xxv. ꝙ mali ꝗtuncūqꝫ propinq ſunt quidē odiendi ſm culpā que deo ꝯtrariat̄: ⁊ eſt btitudinis impedimentū/ſed diligendi ſm naturā q̄ eſt a deo ⁊ capax eſt btitudinis De inimicis aūt ꝙ etiam ex charitate illo modo diligendi ſunt declarat Bonauē. in. iij. diſtin. xxx. quia nunq̄ꝫ eſt vera charitas niſi affectu diligat omne diligibile. Diligibile autem ex caritate eſt omne illud qd eſt poſſibile ad beatitudinem peruenire. Ideo non habet aliquis caritatem niſi diligat omnes qui ſunt in ſtatu vie / ſiue ſint amici ſiue inimici. Unde ſup illud Leui. xix. Diliges amicum ſicut teipm. Dicit Aug. ꝙ nomie amici intelligitur omnis homo. Idē domin⁹ in euāge. Math. v. Diligite inimicos veſtros benefacite his qui oderunt vos.

E ¶ Eſt tñ duplex effect⁹ amoris. Quidā ſcꝫ elicit⁹ a caritate q̄ ſcꝫ optat qs alteri ſūmū bonū ſcꝫ beatitudinē eternā. ⁊ hoc affectu omnes tenentur inimicos etiam actu inimicantes diligere.

F ¶ Ali⁹ ē iperat⁹ a caritate q̄. ſ. optat qs alteri bonū tpale / ⁊ hoc affectu nō oēs tenemur diligē: ſꝫ ſufficit nō odiſſe. i. malū ei⁹ nō deſiderare ⁊ de ei⁹ malo non gaudere/neqꝫ de bono ei⁹ dolere niſi inquātum malū pene proficit ad ſa

lutē aīe. Cū taliter diligere iimi cū eſſet pfectiōis:ſed diligere ꝑ= imo nō eſt neceſſitatis. Et ſicut eſt intelligendū mādatū iſtud de di lectione primi quantū ad effectū ſic ⁊ quātū ad effectū. hoc Boñ.

B ¶ Sicut aūt dt Rich.ibidē Licitū eſt miniſtro legis inferre qn̄qȝ alicui tpale grauamen ꝑpt aīe ipſi⁹ vel reipublice vtilitatem qḋ dȝ facere nō ex liuore vīdicte/ ſed ȝelo iuſticie ⁊ amore vtilitatꝭ publice:⁊ ſic faciens nō facit vt ii micus ſed vt amator iuſticie neqȝ facit ei malū ſed bonū potius.

¶ Secundū punctū in quo ponit̄ conſideratio inductionis vbi ſūt aliqua conſideranda que nos ad mutuā dilectionē inducere debēt Ubi notanda eſt triplex ſpecialis cōſideratio. Pria eſt gratioſe ex hortationis. Scḋa eſt fructuoſe reportationis. Tertia eſt rigoroſe comminationis

A ¶ Pria igitur ē cōſideratio gratioſe exhortatiōis. Ad hoc eī nos hortat̄ natura q̄ frēs ſum⁹ et ſil'es. Mala.ij. Nunqd nō vn⁹ eſt pr̄ oīm nr̄m:q̄re ḡ deſpicit vnuſ= qſqȝ fratrē ſuū: Eccl'ia.xiij. Oīe aīal diligit ſibi ſil'e. Un̄ ſi vrſus/ lupus/leo/nō exerceret maliciaȝ in his q̄ ſunt ſui ſpēi imo ad ſibi ſil'ia ſuāt amorē ⁊ māſuetudinē quā excuſationē habebūt hoīes q̄ rōne p̄dicti quā pre aliïs aīali= b⁹ hn̄t oppoſitū faciūt:⁊ hoc ma= xime ponderandū eſt ex eo qḋ dt Aug. Uoluit de⁹ vnicū hoīem for mare in p̄ncipio a quo omnes ho mines ꝑcederēt vt tanq̄ fratres oēs ſe amarēt. Nec ſic factū legi mus in angelis nec in animalib⁹ brutis. Itē ad hoc nos hortatur ſcriptura. Jo.xiij. Mādatū nouū do vobis vt diligatis inuicē. Et Jo.xv. hoc ē pu.mā.vt diligatꝭ inuicē. Itē ad hoc hortat̄ gr̄a ſcȝ baptiſmal' qua ſpūalē frēs ſum⁹. Aug.de doctri.xp̄i. Oēs q̄dē fra= tres ſm q̄ hoīes ſumus:ſȝ multo magis ſm q̄ xp̄iani. hec fraterni tas tāto melior ē fraternitate na turali quanto melior eſt hȝ pr̄em deū. Sic tātū amant frēs q̄ diui= dēdo hereditatē ſingl'oꝝ partes minuūt:q̄tū amandi ſunt fratres q̄ vniuſcuiuſqȝ portionē augent. Pl⁹ eī̄ gaudebit vn⁹ electorū de gl'a aīe alti⁹ q̄ d gl'a ꝑprij corpis

B ¶ Secunda ē ꝯſideratio fructuo ſe reportatiōis. Qui enim ſeinui= cē ex charitate diligunt multum inde fructū reportāt/Ualet enim mutua charitas ad faciliorē orō nū exauditionē. Math.xviij. Si duo ex vobis conſenſerint ſup ter rā de oī re quācūqȝ petierit fiet ill' a patre meo. Itē ad prōptiorē di= uine p̄nie ꝑceptionē. Mat.xviij. Si fuerint duo vel tres ꝯgregati in noīe meo:ibi ſum ī medio coꝝ Et pſal. In pace fact⁹ ē locus ei⁹ Et.ij. Coꝝ.vl. Pacē habete ⁊ de us pacis ⁊ dilectiōis erit vobiſcū. Itē valet ad dulciorē p̄ntis triſti= cie ꝯſolationē ⁊ certiorē indigen tie ſubleuationē. Puer.xxvij. Un guēto ⁊ variïs odoribus delectat̄ cor ⁊ bonis amici cōſiliïs anima dulcoratur. eccleſiaſtes.iiij. Me lius eſt duos eſſe q̄ vnum. habēt enim emolumentū ſocietatis ſue. ſi vnus ceciderit ab alio fulciet̄. Ue ſoli quia cum ceciderit nō ha bet ſubleuantem.

C ¶ Tertia ē ꝯſideratio rigoro ſe ꝯminatiōis q̄ fert̄ ꝯ odiētes.j. Joh.ij. Qui odit fratrē ſuū in te

nebris eſt in tenebris ābulat.ꝛc. Et ibidē.c.iij. Qui nō diligit manet in morte. Et omnis qui odit fratrem ſuū homicida eſt. Et ſcitis q2 oīs homicida nō hꝫ vitam eternam in ſemetipſo manentē.

¶ Tertiū punctū in quo ponitur principalis conſideratio que ē cōſideratio modificationis. Mod⁹ autem diligendi proximum ꝓponitur nobis in ſcriptura per tria exemplaria.

Primū ē exēplar vnitatꝫ corpalis

Secundum eſt exemplar identitatis perſonalis.

Tertiuꝫ eſt exemplar charitatis diuinalis.

A ¶ Primū igitur eſt exemplar vnitatis corpalis.ſ.ſimilitudo dilectionis naturalis membrorum vnus corporis adinuicē. Ro.xij. Sicut in vno corpe multa membra habem⁹ oīa aūt membra nō eūdē actum habēt.ita multi vnū corp⁹ ſum⁹ in xpo.ꝛc. Eſt aūt iter membra eiuſdē corporis triplex naturalis benignitas p quē deſignatur triplex benignitas q̄ iter nos voluntaria eſſe debet.

B ¶ Pria ē benignitas mutue remiſſionis ſine vindicatiōe. Ro. xij. Nulli malum p malo reddētes. Deutero.xxij. Mea eſt vltio et ego retribuam.ꝛc.

C ¶ Scda ē benignitas mutue repugnationis ſiue emulatione. Unum enim membrum ſibi reputet fieri qđ alteri fit. Unde ſi ſpes leditur: os dicit. Cur me leſiſti? Nec vnū membrū alteri inuidet ſꝫ poti⁹ ꝯgaudet ꝛ ꝯdolet. Sic dꝫ eſſe inter membra eccleſie. Uñ et caput nr̄m xps dicit.act.ix. Saule ſaule qd me pſeq̄ris? cū tñ nō pſequeret̄ eū in ꝓpria perſona/ſed in fidelibus ſuis. Et in iudicio dicet (math.xxv.) Quod vni ex minimis meis feciſtis: mihi feciſtis. Q̄to igitur quiſq3 mag⁹ ſuū reputat alienū bonum vel malum: tā to ſanctior eſt ꝛ deo ſimilior. gre. In tanto quiſq3 ſanctior eſt q̄to pfect⁹ ſentit dolores alienos. j.corinthioꝝ.xij. Si quid patit̄ vnū mēbrū ꝯpatiūt̄ ꝛ alia mēbra. Tertia eſt benignitas mutue ſupportatiōis ſine deſpectione. Sic nec q̄ſq3 ditior aut nobilior deſpicere dꝫ inferiorem. Nā q̄ hic ſunt inferiores: ſepe in ꝯſpectu dei ſunt priores. j.coꝝ.xij. Que putam⁹ ignobiliora mēbra corpis eē his abūdātiorē honorē circūdam⁹. Melius eñ veſtim⁹ nates q̄ oculos vl naſum ꝛ faciem. Ita ꝛ dñs q̄nq3 plus honorat inferiores q̄ ſupiores/ꝛ ſic erūt nouiſſimi pmi ꝛ primi nouiſſimi vt hr̄ Math.xx.

D ¶ Secundū eſt exemplar idētitatis perſonalis ſcꝫ perſone ꝓprie. Luc.x. Diliges proximum tuum ſicut teipſum. Et hoc tripliciter. Primo totaliter ſcꝫ quo ad formam ꝛ ordinem diligendi/vt vꝫ ſicut te diligere debes amore amicitie virtuoſo circa deū ꝛ ſup temporalia ꝛ ꝓximū tuum. Luc.x. Qui diligit patrem aut mr̄em pluſq3 me: non eſt me dignus.

E ¶ Scdo materialit̄ ſcꝫ q̄ ad materiā circa quā verſatur dilectio vt ſicut te pncipaliter diligere debes quo ad aiaꝫ ita ꝛ ꝓximū Aug. Uide ſi iā noſti diligere teipm ꝛ ꝯmitto tibi proximum quem diligas ſicut teipm. Si aūt nō noſti diligere te timeo ne deſpicias ꝓximū ſicut te: q2 vꝫ plus diligis corpus q̄ aīam. Tertio ſicut teipm finaliter.i.ad id quod teipm

id eſt ad graꝫ in pn̄ti ⁊ gloriam in futuro: ⁊ ſemper ordinādo in deū talem dilectionē. Aug. Qui amat homines aut quia iuſti ſūt aut vt iuſti ſint amare debet. F

¶ Tertium eſt exemplar caritatis diuinalis. Jo. xv. hoc eſt preceptum meum vt diligatis inuicē ſicut dilexi vos. Sicut autem dicit Bern. ſuper canti. ſer. xx. Dilexit nos dominus dulciter: ſapienter ⁊ fortiter. Dulce nempe dixerim ꝙ carnē induit caute ſiue ſapiēter ꝙ culpā cauit: forte ꝙ mortem ſuſtinuit amicus dulcis: conſiliaris prudens: adiutor fortis. Hec ille Debem⁹ ergo nos inuicē diligere amore dulci et fructuoſo 1. io. iij. Filioli non diligamus verbo neqꝫ lingua ſed ope ⁊ veritate Greg. Probatio dilectionis exhibitio eſt operis. Itē amore prudēti ⁊ diſcreto. Amor diſcret⁹: ſcd̄m yſido. de ſū. bo: perſonā ⁊ diligit ⁊ vitia ſine culpa pſequitur. Augu. Sic diligendi ſunt homines vt eorum non diligantur errores. Ro. xiij. Dilectio proximi malum nō operatur. Tullius. Nulla eſt pctī excuſatio ſi amicicie cauſa peccaueris. Item amore forti ⁊ perſeueratiuo prouer. xvij. Oi tpe diligit qui amicus eſt. Grego. Cum quis poſitus in pſperitate diligit: incertum valde eſt vtrū pſperitas vel pſona diligat. Amiſſio felicitatis vim interrogat amoris. Qui ex aduerſitate primū deſpicit apte cōuicitur ꝙ hoiem in pſperis nō amauit. Eccleſiaſti. vj. Eſt amic⁹ ſcd̄m tp̄s et nō pmanet in tpe tribulationis. Et. xij. Non agnoſcetur in bonis amicus. Et dictis itaqꝫ pꝫ ꝙ nos debemus proximos diligere ſicut eiuſdem corporis membra ſicut noſipſos et ſicut xp̄us dilexit nos. Et tūc dilectio proximi multū eſt meritoria. Sed heu dilectio pximi multotiens per tres falſas dilectiones ſophiſticatur ⁊ falſificatur. G

¶ Prima eſt dilectio carnalitatis q̄ vt plurimuꝫ eſt inter pſonas diuerſoꝝ ſexuū ſcꝫ ſolū pter delectationes carnales ⁊ ſemp eſt mala niſi in ꝯtū inter ꝯiuges rōne matrimonij excuſatur hec nōnunqꝫ a ſpū ſecūdū apl̄i verba incipit et ad carnalia degenerat inuiſibiliter. Vn̄ ad deprehendendū talem falſum amorem ſe ſub pallio boni abſcondētem ſunt quinqꝫ indicia. H Primū eſt ꝙ eo capti adinuicē loquunt̄ pauca de ſpūalibus ⁊ multa de temporalibus ⁊ inutilib⁹ et ad talia vix tempus ſufficit eis. Hec quis ſentiens caueat quia ibi tendicula dyaboli abſcondita. Scd̄m eſt ꝙ inquieto corde cogitatur de ſeinuicem cū ſūt a ſe abſētes ſꝫ ſpūalis amor deſcit in deo et amatū deo cōmendat. Tertiuꝫ eſt impatiētia cōdilecti vel cum timet ſe minus diligi et triſtatur ſi bona alieno largiuntur ſi familiarius ei arridet. ſed charitas oēm hoiem diligi ⁊ cōdiligi letat̄ honeſte. Quartum eſt munuſcula dulces lr̄e et hmōi tranſmiſſa q̄ ſcd̄m hiero. xp̄i amor non hꝫ. Nā talia conſeruata dilectionem nociuam nutriūt ⁊ inſpecta inficiūt. ſꝫ ſpūalis amor habet puras ⁊ crebras. orones: exhortatiōes: ⁊ piarū neceſſitatum ſubuentiōes. Quītum inordinata diſſimulatio vicinorū adinuicem ⁊ defenſio alteri⁹ i aliquo vitio vel exceſſ⁹. ſed charitas dicit cum chriſto illō apo. iij. Ego quos amo arguo et caſtigo. I

¶ Secunda eſt dilectio naturalitatis fūdata. ſ. in ꝯiūctione natu

ralis originalis vt cum volumus alicui bonum q cognatus aut cō ſanguineꝰ. Iſta pōt eſſe bona vel mala ſcōm diuerſas circunſtantias. ſed nunq̄ ē meritoria dilectio qua quis aliū diligit ſolū ideo q cognatus eius nam ſic etiā bruta diligūt fetꝰ ſuos. Uñ dicit greg. in ome. Sūt nōnulli qui diligūt proximos ſed affectu cognationis et carnis qbus tñ in hac dilectione ſacra eloquia nō cōtradicunt. Sȝ aliud eſt qđ ſpōte impendit nature: aliud qđ pceptis dñicis ex charitate debetur obedientie. Hi ꝛ nimirū ꝛ proximum diligunt et tamen illa ſublimia dilectionis premia non aſſequuntur q amorem ſuum non ſpiritualiter ſed carnaliter impendunt. I

Tertia eſt dilectio vtilitatis q̄ quis diligit alium ſolū mō q̄a ſibi vtilis vel ſocius vel cōſcius. Hec dilectio pōt eē bona vel mala ſcđȝ circūſtantias: ſed qñ fit ſolūmō ꝓpter vtilitatē ꝓpriam vel ſocietatem non eſt meritoria q ſic procedit ex ſola affectione cōmodi proprij. Aug. Uera amicitia non temporalibus cōmodis eſt penſanda ſed gratuito amore portanda. Et Mat. v. Si diligitis illos qui vos diligūt: ſcȝ ſolū ꝓpter illā rationē q vos diligūt vł vobis vtiles ſūt quā mercedē habebitis. ꝛc.

Hec de charitate proximi.

Sequitur de luctu.

Decimo conſideratio que eſt de luctu. Quoniā aūt ſicut dt ber. ſup cāti. ſermo. lviij. Flet charitas ſȝ ex amore nō ex merore: flet ex dſiderio flet cū flētibꝰ Ideo poſtq̄ dixim̄ꝰ de charitate tā dei q̄ ꝓximi conueniens eſt aliq̄d de luctu ſine fletu dicere q̄ interdum ex charitate dei īterdū vero ex charitate proximi laudabiliter oritur Sed quoniam non omnis luctus ex charitate eſt: ideo pmo dicimꝰ q triplex eſt luctus vt videamus quis luctus ex charitate ſit.

Primus eſt indifferens.

Secundus eſt malus.

Tertius eſt bonus.

Et ſecundum hoc ſunt tria puncta.

Primum punctum in quo ponitur luctus indifferens qui neq bonus eſt neq malus moraliter Et hic eſt triplex. A

Primus eſt luctus naturalis affectiōis vt amicꝰ luget pro morte amici. vt iacob multo tempore luxit pro ioſeph filio ſuo quem putabat eſſe mortuum. vt habetur gene. xxxvij. Et dauid pro morte filij ſui amon vt habetur. ij. re. xiij. ꝛ pro abſalon vt habetur. ij. re. xix Iſte autem luctus moderandus eſt alias poſſet fieri malus. Eccleſiaſtici. xxxviij. Modicum plora ſuper mortuum. B

Scđs luctus eſt tpalis afflictionis. Job. xxx. Uerſa eſt in luctum cythara mea ꝛ organum meum in vocē flentiū. C

Tertius eſt lucꝰ miſerabilis inchoatiōis quē hȝ hō in natiuitate ſua oſtendens q ſua natiuitas eſt inchoatio miſerie. Sapi. Primam vocem emiſi ſimilem omnibus vobis plorans Aug. Puer natus ſtatim plorat: ꝓpheta calamitatis ſue nondum loquitur etiam prophetat.

Secundum punctum in quo ponitur luctus malus. Et hec etiam eſt triplex. A

Primus eſt luctus tpalis damnificationis qñ ſcȝ quis inordinate luget ꝑ dāno rei tpalis et hic luctus ꝓuenit ex

amore inordinato et cupiditate. Iuxta illud Gre. Non ſine dolore pdit qđ cum amore poſſidet. B

¶ Secūdꝰ eſt luctꝰ inordinate cōpaſſionis quē prohibet paulus. . theſ. iiij. Nō cotriſtemini ſicut et ceteri qui ſpem non habent. C

¶ Tertius eſt luctus dānationis Apoca. xviij. Q̄tum glorificauit ſe et in delicijs fuit. tantū date illi tormentū et luctū. Et math. xiij. Ibi erat fletus et ſtridor dentium.

¶ Tertium punctum in quo ponitur luctus bonus ad charitatē pertinens. Et iſte etiam eſt triplex. A

¶ Primꝰ eſt luctꝰ cōpūctionis. ps Lauabo p ſingulas noctes lectū meū. ꝛc. Itē fuerūt michi lachryme mee panes die ac nocte. Iſte luctꝰ ē lauatoriū i quo abluūt aīe et q̄ mereret aliqs remiſſionē ſicut de magdal. legit. Luc. vij. Judith. viij. Indulgētiā eius fuſis lachrimis poſtulemus. Chriſoſt. Nemo ad deū flens acceſſit q̄ nō impetrauerit quod poſtulauit. Et nō ſicut littere delent aq̄ vel liquore alio: ſic lachryme iſte delent lr̄as mortis q̄s diabolus ſcribit. Qui enim peccat tradit ei q̄ſi cyrographū. Item lachryme iſte diabolū cum omni exercitu ſuo ſubmergūt. Exo. xiiij. Pharao cum oī exercitu ſuo ſubmerſus eſt in mari. ps. Cōtribulaſti capita drachonum i aquis. Greg. Flamma ſuggeſtionum diaboli cito extinguit vnda lachrimarū. Un̄ ſicut aliquis clamaret aquam vel ad eā curreret ſi videret domum ſuā ardere ſic qui videt domū cōſciētie ſue ſuccēdi dꝫ currere ad aquā lachrimarum ꝛ ſi nō pōt hr̄e dꝫ a deo poſtulare ꝛ de fōtibus eius haurire ſcꝫ mīe ꝛ vulnerū eius. Eſa. xij. haurietꝭ aq̄s de fōtibꝰ ſaluatoris. B

¶ Secūdꝰ ē luctꝰ pie cōpaſſionis. Job. xxx. Flebā quondā ſup eo q̄ afflictꝰ erat ꝛ ꝯpatiebat aīa mea paupi. Sic lugebat ſamuel ſaulē vt habetur. j. reg. xv. Et thobias. vt habetur tho. ij. Manducauit panem ſuum in luctu. Rom. xij. Flete cum flentibus. Tali etiam luctu cōpaſſionis lugere debemus xp̄i paſſionē. Nō eni eſt de corpore q̄ nō dolet capite. Ait ber. C

¶ Tertius eſt luctꝰ deuotiōs proueniēs ex deſiderio diuine viſionis vel cum aīa: dulcedine dei experta: deflet abſētiam ſpōſi q̄ ad ſenſum dulcedinis. Sic fleuit magdalena. Jo. xx. Auguſt. Impatiens eſt amor nec lachrimis modꝰ ſit niſi amanti detur quod amat. Has itaqꝫ lachrimas adducit feruor dilectionis in ſecreto orationis. Hec lachryme diabolum incēdunt vt aſtare non audeat. ſicut nec muſce olle feruenti. et ſicut catus calidatus intrare non audet coquinam Tho. vj. Incenſo iecore piſcis fugabitur demonium Iecoris aduſtio eſt cordis deuotio que maxime etiā ꝓuenire dꝫ ex recordatione dn̄ice paſſionis q̄ maxime fugat demonium. Sed heu multi ſunt qui nō incēdūt demonium ſed potius balneāt eum in imūdicijs vitiorū cogitando et in eis delectando. ꝛ faciunt lectū vel domū diaboli. Qꝛ ſicut dicitur Job. xl. In locis humētibus dormit vehemoth. ſcilꝫ in cupidis et luxurioſis. ¶ Luctus deuotionis tripliciter fit. D ¶ Prio pp diuīe dulcedis priꝰ experte abſentiā Secūdo pp diuīe maieſtatꝭ iniuriā p pctā. vñ h mō triſtabat heſdras heſdre. ix. Et diſcipuli videtes dominū dehonorari i paſſio-

ne q̄bus predixerat dn̄s. Plorabitis ⁊ flebitis. ⁊c̄. Tertio ꝓpter celeſtis btitudinis affectiuã mẽoriam. Iſte igit̄ flet⁹ deuotiõis ex ſãctis deſiderijs ꝓuenit ⁊ plerumq̄ ex magnitudine gaudij ſpiritual' in cõtẽplatione ſanctorũ miſteriorum. Jō etiã dicit augu. de ci. dei q̄to eſt q̄ſq̄ ſanctior ⁊ deſiderijs ſanctis plenior tanto in eius oratione flet⁹ vberior. pſal. Heu michi q꞉ incolat⁹ me⁹ prolongat⁹ eſt Item. Super flumina babilonis illic ſedimus et fleuimus dum recordaremur tui ſyon. Q̄ꝫ dulcis eſt luctus iſte. Unde. Ber. O bone ieſu ſi ita dulce eſt flere de te: q̄ꝫ dulce erit gaudere de te. De triplici luctu bono dicit ſal. mat. v. Beati qui lugent: quoniam ipſi conſolabuntur. Sed heu in multis impeditur iſte luctus propter futurorum inconſiderationem et ſuam imprudẽtiã. Jō lu. xix. dicebat dn̄s ciuitati hieruſalem. Si cognouiſſes et tu. ſupple: fleres.
Ideo dicit ber. In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua mortis horrorem: iudicij valde timendum diſcrimen: ardentis gehenne metum ab oculis cordis tui nullatenus elongari patiaris. Cogita peregrinationis tue miſeriam. Recogita annos tuos in amaritudine anime tue: et cogita humane vite pericula Et in huiuſmodi cogitatione ſi pſeueraueris: dico tibi parum ſẽties quicq̄d fortis videtur eſſe moleſtum dum toto corde circa interiorem moleſtiaꝫ occuparis. Sed nec patietur dominus ſine conſolatione te eſſe q̄m ipſe pater miaꝝ et de⁹ totius ꝯſolatiõis. et ꝯplebit oı̄no q̄ pollicet̄ veritas. Bti qui lugent q̄m ipſi conſolabunt̄. Un̄ ⁊ Joh. xvi. Plorabitis et flebitis vos. ⁊c. ſed triſtitia veſtra vertetur i gaudiũ Hec de lachrymis ⁊ luctu.

¶ Sequitur de pace.

Quodecima ꝯſideratio q̄ ē de pace. Pretereacum etiã pax ſit effect⁹ caritatis. Pax cũ vnionẽ iportat quã maxime facit caritas. Unde ⁊ ps̄. dicit. Pax multa diligẽtib⁹ legem tuam. Ideo de pace dicere nunc oportet. Ubi primo notare debemus triplicēꝫ eſſe pacem.

Prima eſt pax malicie criminalis.

Secunda eſt pax indifferẽtie moralis.

Tertia eſt pax gratie ſupernalis.

Et ſecundũ hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur pax malicie criminalis.

Et hec eſt m'ltipliciter vicioſa Et q̄ ſit aliqua pax mala patet. Niſi eı̄ eſſet aliqua pax mala non diceret dominus math. x. Nolite putare quoniam veni mittere pacem in terram/ non enim veni paceꝫ mittere ſed gladium. Hiero. Bellum miſſum eſt bonum vt rũperetur pax mala. Pax autem mala eſt triplex.

Prima eſt pax fantaſtica.

Secunda eſt pax ſophiſtica.

Tertia eſt diabolica.

A ¶ Pax fantaſtica eſt quaꝫ dicunt mundani ſe habere in terrenis diuitijs: in mūdanis faſtigijs et in carnis delicijs. Sed vere non eſt pax in iſtis. Johannis decimo ſexto. In mundo preſſuram habebitis in me autem pacem. Bene

fantaſtica erat pax illa quã habebat ciuitas hierl'z. Luc.xix. Uidẽs ieſus hieruſalẽ fleuit ⁊c. Et quidẽ in hac die tua q̃ ad pacẽ tibi ⁊c. videbat̃ proſperitatis pace gaudere ⁊ non videbat ſibi excidium imminere. Nõ põt inq̃ eſſe vera pax in terrenis diuitijs: q2 ſemper eſt ibi ardoꝛ ⁊ laboꝛ in acquirendo timoꝛ in poſſidendo doloꝛ in amittendo aut relinquendo. Job.xv. Et cum pax ſit ille ſemper inſidias ſuſpicat̃. Neq3 etiã eſt vera pax in ambitionib9 ſiue faſtigijs. Semper enim vt cancer ſerpit ambitio Bern̄. O ambitio ambientiũ crux quomõ oẽs torques hominib9 places. Neq3 inſuper eſt vera in carnis delitijs. Nã ſicut ait quidam. Hoc hz omnis voluptas q' ſtimulis agit fruentes: aculeus ſub melle latitat. Unde voluptates turpes hñt exitus. vt dicit Boeti9 lib. de conſo.j.theſ.iiij. Cum dixerint pax ⁊ ſecuritas repentinus eis ſuperueniet interitus. B ¶ Pax ſophiſtica eſt in vulgaribus ⁊ mũdanis amicitijs: quoniã inter eos qui eſſe amiciſſimi vident̃ videmus [illegible] graues inimicitias ſub oriri. ps. Homo pacis mee in quo ſperabã magnificauit aduerſum me ſupplantationem. Itẽ. Loquũtur pacẽ cũ ꝓximo ſuo mala autem in cordibus eorũ. Sed nota qḋ ſeq̃t Da illis ſcḋz opa eoꝝ. Itẽ. Michi quidẽ pacifice loq̃bant̃: ⁊ in iracũdia terre loquentes dolos cogitabant. C ¶ Pax aũt diabolica eſt quã putant ſe hr̃e pctõres qñ pñt impias voluntates adimplere qui letant̃ cũ malefecerint: vt dr̃ puer. ij. Sed non eſt pax impijs: vt dicit̃ Eſa.lvij. Nã quõ põt pacẽ hr̃e qui gladiũ portat in corde qui iacet in ſpinis: qui inter leones ⁊ drachones verſatur qui videt gladiũ diuine vltionis vibrari ſuper ſe ⁊ horrendam foueam abyſſalem igne ⁊ ſulphure ſuccenſam infra ſe paratã ipm ꝓtinus abſorbẽtẽ. Denique quomodo pacẽ habebit qui pacis auctoꝛ reſiſtit. Job.ix. Quis enim ei reſiſtit ⁊ pacem habuit. Grego. Peruerſa mens vnde ſe cõtra ſuũ erigit auctoꝛem inde in ſemetipſa confundit. Habere ergo pacem reſiſtens non poteſt: q2 dũ ſuperbia confuſio ſequit̃ quod ſtulte ꝯ culpã gerit̃ in agentis penã mirabiliter ordinatur. hec Greg. Item dyabolica eſt pax peruerſoꝝ q̇ cõſentiunt in pauperũ oppreſſione aut in dei vel eccleſie impugnatione. hãc pacem fecerunt inuicẽ pylatus et herodes in dominica paſſione.

¶ Secundũ punctum in quo ponitur pax indifferentie moralis q̃ ſcz q̃ntum eſt de ſe poteſt eſſe bona ⁊ mala. Hec tamen põt eſſe multipliciter fructuoſa quãdo homo ea bene vtitur ad bonum finem. Eſt autem huiuſmodi pax triplex.

Prima eſt pax monoſtica.

Secunda eſt pax domeſtica.

Tertia eſt pax politica.

A ¶ Pax monoſtica dr̃ h̄ pax vnius hoĩs in ſeipſo per quietationẽ paſſionum loquẽdo pure moralit̃ ⁊ non theologice. Motus quippe beſtiales paſſionum inſurgentes ĩ nobis frequenter animũ inquietant. Sicut etiam dicit apoſtolus. Rom̃.vij. Uideo aliã legẽ ĩ membris meis repugnantem legi mẽtis mee ⁊ captiuantem in me lege peccati ⁊ moꝛtis. Cum autẽ tales motus paſſionũ ſunt bene moderati ⁊ quietati a recta ratione tũc dicitur eẽ pax in homine. ps. Inquire pacẽ ⁊ perſequere eã. Inq̃re inquã id eſt intus querere ĩ aĩo tuo.

B ¶Secunda eſt pax domeſtica quã dꝫ paterfamilias ꝓcurare ꝛ fouere in domo ſibi ꝯmiſſa. Epheſi. iiii. Solliciti ſeruate vnitatẽ ſpũs in vinculo pacis. Ro.xiiii. Que pacis ſunt ſectemur ꝛ q̃ edificatiõis ſunt inuicẽ cuſtodiamus. Dr̃ autẽ hec pax domeſtica a domo ſiue familia accipiẽdo domũ ꝓ qualibet cõitate eorũ qui ſunt ſub eodẽ rectore ſeu dño. C ¶Tertia eſt pax politica que eſt pax reipublice inter diuerſas ꝓuincias ꝛ regna. Et hec eſt valde deſideranda ꝑpt bona que ex ea ꝓuenire poſſunt ſi ad bonum finẽ ordinẽtur. Aug. xix. de ciui. dei. Tãtũ eſt bonũ pacis: vt in rebus terrenis atq; mortalibus nichil gratius ſoleat audiri nichil deſiderabilius concupiſci nichil melius inueniri tantum eſt pacis bonum: vt nichil ſine pace ſit bonum. Hec ille. Ad hoc aũt ꝙ in re publica ſit pax tria maxime requirũtur. D ¶Primo ad ſũmum: principẽ.i. deũ reuerẽtia cũ timore. Unde hier.xv. dicit dñs. Quis miſerebitur tui hieruſalem aut quis ꝯtriſtabitur ꝓ te aut q̃s ibit ad rogandum ꝓ pace tua. Tu em̃ dereliquiſti me dicit deꝰ. Item leuiti.xxv. Si in preceptis ambulas: ꝛ mãdata mea cu. ꝛc. Sequit̃ dabo pacem in finibus veſtris ꝛc. ꝙ ſi non audieritis me ꝛc. vbi cõminatur eis famẽ peſtilẽtiã guerras gladiũ ꝛ terrores ꝛc. Quomõ autẽ regibus ꝛ populo deũ colentibus cum timore ꝛ pacem cũ eo habentibus ipſe ſemꝑ pacẽ dederit pꝫ exẽplis innumeris. ſalomo. q̃diu deum dilexit ꝛ coluit habuit pacẽ ex oĩ pte: vt habet̃. iii. regũ. iiii. Sed qñ deprauatũ eſt cor eius ſuſcitauit ei dñs aduerſarium: vt pꝫ. iii. reg. xi. Eſay. rex iuda q̃ fecit quod placitum eſt in cõſpectu dei ꝛc. regnauit in pace: vt habet̃. ii. para. xiiii. Item de Ioſaphat di. iii. parali. xx. ꝙ poſtq̃ꝫ terram purgauit ꝛ populo predicauit: vt q̃rerent dominũ quieuit regnum Ioſaphat ꝛ ꝑbuit ei dominus pacem per circuitum. Item tẽporibꝰ iudicum quotiens relinquebãt dñm dabat eos in manus hoſtiũ: quando vero cõuertebãtur ad eũ liberabat eos dans eis pacẽ: vt pꝫ i li. iudicũ multis ca. Unde ꝓuerbio. xvi. Cum placuerint dño vie hoĩs inimicos quoq; eius cõuertet ad pacem ꝛ baruch. iii. Quid eſt Iſrael ꝙ in terra inimicorũ es inueteraſti in terra aliena. Confide veraciter et agnoſce. Nam ſi in via dei ambulaſſes habitaſſes vtiq; in pace ſuper terram.

E ¶Secundo requiritur principis prudentia cũ amore. ii. Mach. iiii. Sñ regali ꝓuidẽtia impoſſibile eſt rebus pacem dari. Dꝫ ergo prĩceps prudẽs hr̃e dulcorẽ clemẽtie beniuolos benignꝰ gubernando exemplo regis aſſueri q̃ dicit heſter. xvi. Cũ pluribus gentibus imperarẽ et vniuerſum orbẽ mee ditioni ſubiugaſſe volui nequaq̃ potentie abuti magnitudine ſed clementia et lenitate gubernare ſubiectos: vt abſq; vllo terrore vitam ſilẽtio trãſigẽtes optata cunctis mortalibus pace fouerentur. Unde virgiliꝰ. Parcere ſubiectis ꝛ debellare ſuperbos ꝛ premittit pacis imponere morẽ. Itẽ debet habere feruorẽ iuſticie ſiue rigorem corripiendo vitia diſquirendo ꝛ maleficos puniẽdo. Eſay. lx. Ponã viſitationẽ tuã pacẽ. q.d. et tali viſitatione tua per te aut fideles viros facta tota terra reducetur ad pacẽ. eſa. xxxii. Erit opꝰiu=

ſticie pax. Ideo dicit phil. v. Ethi. Principem decet cuſtodē eſſe iuſti ⁊ qualis ⁊ alijs non niſi laborare. Item debet habere vigorē conſtantie aduerſarios expugnando ꝙ̄tū laborauit / Dauid / Ezechias / Joſias Joſaphat / ⁊ alij reges / iperatores: iudices ⁊ poteſtates pro pace procuranda: ſeruanda ac defendenda: innumerabilia ſunt exempla: tam in ſacra ſcriptura ꝙ̄ i alijs ſcripturis ⁊ hyſtorijs.

F ¶ Tertio ad pacem reipublice requiritur ſubditorum ad principem obedire cum honore. Heb. xiij. Obedite prepoſitis veſtris et ſubiacete eis. Et. i. pe. ij. Regē honorificate. Et iuſto dei iudicio frequenter fit vt populus male obediat principi ſi princeps male obediat ſummo regi.

¶ Tertiū punctū in quo ponitur pax gratie ſupernalis que eſt multipliciter virtuoſa. De hac pace. Jo. xv. dicit dominus. Pacem relinquo vobis pacem meam do vobis. Hec autem eſt triplex.

Prima eſt pax interna.
Secunda eſt pax fraterna.
Tertia eſt pax ſuperna.

A ¶ Pax interna eſt pax quā dʒ habere homo in conſciētia ſua: ⁊ hec eſt affectuoſe q̄rēda. Nā ſcd̄m Aug. xix. de ciuita. dei. Oīa appetunt pacē. Et idem dicit dyo. ix. c. de di. no. In naturalibus quippe videmus ꝙ vnaqueꝗ res naturaliter tendit in locum ſue quietis: ſic anima rationalis donec pacem inuenerit appetitus eius terminari non poteſt. Sed hanc pacē inueniri non poterit niſi in do. Joh̄. xvi. In me pacem habebitis. Hec aūt pax cuſtodiri nō pōt niſi in puritate pſcie. Uñ pacē ⁊ ſctimoniā cōiungit apo. heb. xij. di. Pacē ſequimini ⁊ ſctimoniā ſine qua nemo videbit deū. Ad hāc pacē nos hortat̄ aplus Ro. v. di. Juſtificati ex fide pacē habeamus ad deum. Hanc igitur pacē maxime querere ⁊ diligere debemus ꝓpter tria.

B ¶ Primo ꝓpter inuitationē gratioſam. Attēdat em̄ peccator ꝙ̄ta ſit dei benignitas qui nos ſeruos cōtumaces ⁊ ingratos rogat de pace reformanda cū eo poſtꝙ̄ offendim⁹ eum di. yſay. xxvij. Faciet pacē michi faciet pacē michi. O ꝙ̄ta confuſione dignus eſt q̄ ad hanc pacem inuitatus venire diſſimulat vel recuſat.

D ¶ Secundo propter redemptionem copioſam. Summa em̄ dei ſapiētia que nouit pacis preciū exiſtimare pati voluit ⁊ mori: vt nobis pacē acq̄reret. Iſa. liij. Diſciplina pacis noſtre ſuper eum ⁊c. ſequitur. Tradidit in mortem animā ſuam. Et colo. i. Pacificans per ſanguinem crucis eius.

D ¶ Tertio ꝓpter adeptionē fructuoſam. Job. xxij. Acq̄eſce ei ⁊ habeto pacem ⁊ per hoc habebis fruct⁹ optimos. Hec eſt itaꝗ pax interna quā facit charitas dei. Unde Apoſtolus charitati ſociat pacē. Gal. v. di. Fruct⁹ ſpiritus charitas gaudium pax. Hac autem pace nichil iocundius Ideo ⁊ ibi ponitur gaudium paci. Et Rom. xiiij. Non eſt regnum dei eſca ⁊ potus: ſed gaudiū ⁊ pax in ſpiritu ſancto. Et Ro. xv. De⁹ aūt ſpei repleat vos omni gaudio ⁊ pace in credēdo. Item nichil ſecurius. Unde Luce. xxiiij. Stetit Jeſus in medio diſcipulorū ſuorū ⁊ dixit eis: pax vobis ego ſum nolite timere. Itē nichil vtilius: quia p hāc acquirit̄ opulētia meritorū. ps. Fiat pax in virtute tua ⁊ abundantia in turribus tuis. E

¶ Secunda eſt pax fraterna quã facit charitas ꝑmi q̃ facit vnionẽ aĩorũ et voluntatũ. Vñ tullius dicit lib. de amicitia ꝙ amicorum eſt idem velle et idẽ nolle. Hec eſt nobis neceſſaria ſi deum velim⁹ habitare nobiſcũ: qꝛ vt dt ps. In pace factus eſt locus ei⁹. ꝛ. ii. cor. vlti. Pacẽ habete ꝛ de⁹ pacis ꝛ dilectionis erit vobiſcũ. Ideo etiã dicit Epheſi. iiii. Solliciti ſeruare vnitatẽ ſpiritus in vinculo pacis.
F ¶ Tertia eſt pax ſuperna que nobis ꝑmittitur ĩ futuro: philip. iiii. Pax dei q̃ exuperat omnem ſenſum cuſtodiat corda veſtra ꝛc. Hanc pacem eleganter deſcribit nobis dominus. Iſaye. xxxiii.
Sedebit populus meus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiducie et requie opulenta. G
¶ Ubi pⁱmo tangitur ꝙ illa pax eterna eſt ſumme honorabilis cũ dicit: ſedebit populus meus. O ꝙ̃ glorioſum ꝛ honorificum eſſe de populo dei ps. Beata gens cuius eſt dominus deus eius populus quem elegit in hereditatem ſibi.
H ¶ Scḋo ꝙ illa pax eſt ſumme delectabilis cũ dicit in pulchritudine pacis. Eccl'. xliii. Pulchritudinem cãdoris eius admirabitur oculus. O ꝙ̃ magna et mirabilis eſt pulchritudo illius celeſtis palatii. Eccle. xliii. Altitudinis firmamentũ pulchritudo eius eſt in viſione glorie I ¶ Tertio ꝙ ẽ ſumme deſiderabilis. Tum ꝑpter ſecuritatẽ: qꝛ ĩ tabernaculis fiducie. Leui. xxvi. abſqꝫ pauore habitabitis in terra veſtra ps. ꝙ̃ dilecta tabernacula tua domine virtutum. Tum ꝑpter quietis ſtabilitatẽ qꝛ in requie. Iſaye. lviii. Requiem dabit tibi dñs deus tuus ſemꝑ. Tũ ꝑpter plenitudinis bonorum vbertatẽ: qꝛ ſubditur opulẽta. yſa. xxxiii. Oculi tui videbũt ciuitatem opulentam. K ¶ Per oppoſitũ autẽ in hoc mundo nõ põt eſſe ſecuritas rara ſtabilitas imo nulla: nullumqꝫ gaudium ſiue dilectio niſi vana: nulla vero pax: ſꝫ mentis inquietudo cum ipſe mũdus labilis ſit. Unde Grego. Qui labenti innitit̃ neceſſe eſt: vt cũ labente labatur. Mundus reuera dici poteſt locus ille: de quo dicit̃. yſa. xxxiiii. Erit cubile drachonũ: ꝛ paſcua ſtrutionũ ꝛ occurrẽt demonia. Onocentaurus ꝛ piloſus clamabit alter ad alterũ. Ibi accubabit lamia et inueniet ſibi requiem. Ibi habuit foueas herici⁹ ꝛ enutriuit catulos ſilue: cõgregati ſunt milui alter ad alterum.
L ¶ Item nota ꝙ mund⁹ eſt cubile diuerſorum generum peccatorum. Ibi eñ requieſcũt auari ĩflammati cupiditate. Hi ſunt drachones ignem cupiditatis ſpirãtes ps. Supercecidit ignis ſcilicꝫ cupiditatis ꝛ non viderunt ſolem Ibi deſidioſi aggrauati corpore ꝛ tepiditate. Hi ſunt ſtrutiones. Strutio eſt auis ita ponderoſa ꝙ volare non poteſt. Ibi obſtinati multi in peruerſitate. Hi ſunt demonia. Ibi effrenati crudelitate. Hi ſunt onocentauri. Onocẽtaurus enim eſt animal ceruicoſum ꝛ crudele. Ibi loquaces occupati verboſitate. Hi ſũt piloſi. Piloſus eñ clamat ſaltat ꝛ ludit. ſic verboſus. Ibi luxurioſi inquinati carnalitate. Hi ſunt lamie. Lamia enim monſtrũ luxurioſum eſt. Ibi fraudulenti cumulati mundana ꝓſperitate. Hi ſunt herici armati ſpinis. i. fraudulẽtiis vl' ſpinis. i. diuitiis purgantibus cor humanum. Ibi latrones delectati rapacita

te. Hi ſunt milui qui pullos r apiunt. Propter horum itaqz peccatorum frequētiā plurimū pertur batur mundus. Et rara poteſt in co ſtabilitas ⁊ pax inueniri: ſed in celeſti ciuitate tm̄ inuenietur pax vera ſtabilis et firma. Ideo dicit ps. Lauda hieruſalem: ſcʒ celeſtis dominū lauda deū tuū ⁊c. ſequit. Qui poſuit fines tuos pacem ⁊c.

Hec de pace
Sequit de bello.

Decima tertia cōſideratio q̄ eſt de bello. Qm̄ autē cōtrariorū iuxta ſeinuicem determinatio clarior eſt ⁊ eoꝝ eſt eadē diſciplina. Idcirco poſt pacem de bello paci cōtrario dicturi ſumus pre ſertim eū et aliqua belli ſpecies: vt apparebit: ex charitate naſcat. Eſt aūt triplex bellorum genus. Primum eſt bellum monoſticum. Secundum eſt bellū iconomicū. Tertium eſt bellum politicum. Et ſcdm̄ hoc ſunt tria puncta.

Primum punctum in quo ponitur bellum monoſticum quod videlicet vnuſquiſqz patitur in ſeipſo. Et hoc eſt triplex.

A Primū eſt bellū nature corruptiuū qḋ vʒ exercet in corpore humano inter qualitates elemētares contrarias: vt dicūt phi. de hoc bello dici pōt illud. ii. reg. xi. Uarius eſt euentus belli. Iſtiꝰ em̄ belli euētus eſt corruptio ⁊ mors hominis q̄ variꝰs modis cōtingere poteſt. B Secundū eſt bellū carnis cōtra ſpiritū que ſi p̄ualeat infert ipſum veneno peccati. Rom. vii. Uideo aliam legem in mēbris meis repugnantē legi mētis mee et captiuantē me in lege peccati et mortis: et Gal. ii. Caro cōcupiſcit: aduerſus ſpiritū. C Tertiū eſt bellū culpe repreſſiuū. Et hoc eſt bellum ſpūs contra carnē ⁊ rōnis contra paſſionem ⁊ vniuerſaliter cōtra quaſlibet tentationes. Gal. v. Spūs cōcupiſcit aduerſus carnem. Et iob. vii. Militia eſt vita hois ſuper terram: et boe. in fine li. de cōſo. Aduerſamini vitia. Ad hoc bellum nos inuitat eccleſia que cātat. Eſtote fortes in bello ⁊ pugnate cum antiquo ſerpente. hoc bellū ſecuri faciemus ſi deus fuerit nobiſcum. Zach. x. Erunt quaſi fortes ⁊ conculcantes lutū in medio viarū in p̄lio ⁊ bellabūt: qꝛ dn̄s cū eis. ps. Precinxiſti me ꝟtute ad bellū et ſupplātaſti inſurgētes i me ſubtꝰ me.

Secundū punctū in quo ponitur bellum iconomicū quod vʒ exercet in his qui ſunt eiuſdē domus vel familie: ⁊ hoc poteſt aſſignari triplex ſcdm̄ triplicē ſpēm iuſti iconomici poſiti a philoſopho. v. ethicoꝝ. qꝛ alterū eſt inter prēm ⁊ filiū aliud iter vxorē ⁊ virū aliud vero inter dominū ⁊ ſeruū.

A Primū igit eſt inter prēm et filiū ſicut abſalō bellauit cōtra dauid prēm ſuū: vt habet. ii. Reg. xv. B Scdm̄ eſt iter vxorē et virꝫ. O q̄ꝫ vituperabile bellum qḋ tm̄ frequētiꝰ cōtigit vbi dʒ eē tāta vnio dilectionis. colo. iii. Uiri diligite vxores vr̄as et nolite amari eē ad illas. C Tertiū eſt iter dn̄m ⁊ ſeruū: qm̄ plerūqꝫ cōtingit ſeruos inobediētes et rebelles eē dn̄is ſuis: cum tn̄ dicat Petrus. i. petri. ii. Serui ſubditi eſtote in oī timore dn̄is. Sed ⁊ ecōtra plerūqꝫ etiā cōtingit dominos duros eē ⁊ inhumanos ſeruis ſuis. O quot ⁊ q̄ꝫta bella q̄ꝫta litigia nunc ſolent

eſſe inter patrem ⁊ filiũ inter vxo
rem ⁊ virum inter dominum ⁊ ſer
uum. Et hec eſt reuera conſuetu=
do atqꝫ conditio damnabilis. Nã
vt dicit Paulus.ij.thim.ij. Seruũ
domini non oportet litigare: ſed
manſuetum eſſe ad omnes. Unde
in hoc diſcerni poſſũt diſcipuli xp̄i
a diſcipulis diaboli. Dicit em̃ xp̄s
ſuis. Math.xi. Diſcite a me quia
mitis ſum et humilis corde. Sed
Prouerbio.xvij. dicitur. Semper
iurgia querit malus ⁊ angelꝰ cru=
delis mittetur contra eum.

¶Tertium punctum in quo poni
tur bellum politicũ quod vꝫ exer
cetur inter eos q̄ nõ ſunt eiuſdem
familie. Ad hoc aũt ꝙ huiuſmo=
di bellum ſit licitum tria requirũ
tur: vt ponit thom̃.ij.ij.q.xl. ſcilꝫ
principantis auctoritas impugna
tionis rationabilitas ⁊ intentiõis
ſinceritas. A ¶Primũ eſt prin
cipis auctoritas cuiꝰ mandato bel
lum eſt gerendum. Non em̃ per=
tinet ad perſonam priuatam bel=
lum mouere. Unde dicit Auguſt.
cõtra fauſtũ. Ordo naturalis mor
talium paci accõmodatus hoc po
ſcit: vt ſuſcitandi belli auctoritas
atqꝫ cõſilium penes principes ſit.
B ¶Secundũ eſt impugnatio=
nis rationabilitas: quia debet eſſe
cauſa iuſta. Unde Auguſt. in lib.
queſtionũ. Juſta bella ſolent diffi
niri que vlciſcuntur iniurias figẽs
vel ciuitas plectẽda eſt que vindi
care neglexerit quod a ſuis impro=
be factum eſt vel reddere quod p
iniuriam ablatum eſt. C
¶Tertium eſt intentionis ſince=
ritas. Dꝫ em̃ eſſe bellãtiũ intẽtio
recta ſcꝫ vt vel bonũ pmoueat vl
malũ euitet. Uñ Aug. lib. de vbis
dñi. Apud veros dei cultores etiã
ipa bella pacificata ſunt q̄ non cu
piditate aut crudelitate: ſed pacis
ſtudio geruntur vt mali coerceant ⁊
boni ſubleuent. Põt ergo contin=
gere ꝙ etiam ſi ſit legitima aucto
ritas indicentis bellũ ⁊ cã iuſta ni
chilominus tamẽ propter prauã
intẽtionem bellum redditur illici
tum. Uñ Augu. lib. cõtra fauſtum
Nocendi cupiditas vlciſcẽdi cru=
delitas implacabilis animus feri=
tas rebellandi libido dominandi
⁊ ſi q̄ ſunt ſimilia. Hec ſunt que in
bellis iure culpantur. Unde de ta
libus dicit ps. Diſſipa gẽtes que
bella volũt. Sen̄. Ferina rabies ẽ
iſta ſanguine ⁊ vulneribꝰ letari. Et
hoc ẽ abiecto homine in ſilueſtre
animal tranſire. Hec ille. Serpen
tes quidam inimicant hoibus: ſed
nõ ſerpẽtibꝰ neqꝫ lupi lupis: ſꝫ alijs
animalibus. Peiores igitur ⁊ cru=
deliores illis aialibus ſunt hoies
q̄ hoibus ipſis inimicant. O quot
mala pueniũt ex bellis p̄cipue cũ
bellant homines ſine recta inten
tiõe: quot odia: quot rapine: quot
adulteria ⁊ deflorationes virginũ
quot incendia domorum: quot ſa
crilegia: quot oppreſſiones paupe
rum ⁊ ſimplicium atqꝫ innocẽtiũ.
D ¶In hoc videntur bellantes
peiores demonibus: quia demo=
nes in inferno non niſi nocentes
⁊ malos ledũt. Sꝫ belligeri tales
etiam innocentes opprimũt: quia
dumtaxat ad predam et rapinam
tẽdunt ps. Cõtritio ⁊ infelicitas in
vijs eorꝫ ⁊ viam pacis non cogno
uerunt non eſt timor dei ante ocu
los eorum. Ut ergo licitum ſit bel
lum ſuppoſita principantis aucto
ritate ⁊ iuſta cauſa. videant bellã
tes ꝙ ſua intentio ſit recta ſcꝫ p=
pter bonũ publicũ ⁊ pacis vtilita=
tẽ. Aug. ad bonifaciũ. Eſto bellã=
do pacificus: ſcꝫ intendens pacẽ

vt eos quos expugnas ad pacis vtilitatē vincendo perducas. Hec ille. Bellum itaq; ſi hoc modo fiat ex charitate fieri poteſt ⁊ meritorie. Hec pauca de bello ad preſens ſufficiant.

¶ Sequitur de miſericordia.

Eciaquarta conſideratio que eſt de miſericordia. Non dubium cuiq; eſſe dz quin mia ſit effectus charitatis: ⁊ ideo cū predeterminatis circa charitatem de ipſa etiā miſericordia reſtat determiare. Ad quā maxime nos inducere debēt tres conſiderationes. Prima eſt conſideratio memorande inſtitutionis. Secunda eſt conſideratio obſeruande exhortationis. Tertia eſt conſideratio imitande exēplationis. A ¶ Prima eſt conſideratio memorande inſtitutiōis. Hanc enim legem deus inſtituit: vt q̄ miſericordiā fecerit miſericordiā cōſequatur. Math. v. Beati miſericordes qm̄ ipſi miam cōſequētur. Et qui non fecerit miaz non conſequet̄. Jac. ij. iudiciū ſine mia fiet ei qui non fecerit miſericordiā vnde ſicut habetur Math. xxv. In extremo iudicio maxime fiet diſtricta rationis exactio ſup operibus miſericordie. Unde leo papa ſer. de apparitione. In ſūmo iudicio tanti exiſtimabitur vel largitatis benignitas: vel tenacitatis impietas: vt pro plenitudine omnium virtutū ⁊ ꝓ ſumma omnium commiſſorū ⁊ per vnū malum illi in ignē mittentur eternū ⁊ per vnū bonū iſti introducūtur in regnū. Hec ille. Unde pz q̄tum deo placeat mia ⁊ quātum ſibi diſplicet in miſericordia. Un̄ puer. xxi. Facere miam magis deo placet q̄ victime. Oſee. v. Miſericordiam volo ⁊ non ſacrificiū. Ideo micheas ꝓpheta ait. Michee. vj. Indicabo tibi o homo quid ſit bonum: ⁊ quid dominus requirat a te. Utiq; facere iudicium diligere miſericordiam ⁊ ſollicitum ambulare cum deo tuo. B ¶ Secūda eſt conſideratio obſeruāde exhortationis. Luce. vj. Eſtote inuicem miſericordes modeſti humiles. et epheſi. iiij. Eſtote inuicem miſericordes benigni et co. iij. Induite vos ſicut electi dei ſancti ⁊ dilecti viſcera miſericordie. ⁊ Thob. iiij. Quō potueris eſto miſericors. C ¶ Tertia eſt conſideratio imitande exēplationis ſcilz ipſi⁹ dei. Ideo dicit dominus. Luc. vj. Eſtote miſericordes ſicut ⁊ pater veſter miſericors eſt. Bonus enī filius debet conformari bono patri Ipſe autē deus dr̄ pater miarum vt habet̄. j. coꝝ. j. ⁊ ps. Tu autem dn̄e ſuauis ⁊ mitis ⁊ multe mie ⁊c. De mia dei ſupra diximus in prima parte principali huius libri cōſideratione. vij. Eſt aūt triplex nobis mia neceſſaria. Prima eſt mia fraternalis ſupportationis. Secūda miſericordia ſpiritualis condonationis. Tertia eſt miſericordia temporalis ſubuentionis. Et ſecūdum hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur miſericordia fraternalis ſupportationis. Epheſi. iiij. Cum patientia ſupportantes inuicem in charitate. ⁊ Gala. ſexto. Alter alterius onera portate: ⁊ ſic adimplebitis legem chriſti. Hec autem ſupportatio eſt intelligenda non ſuſtinendo aut defendendo vl̄ fouendo vitia alioꝝ: ſed tolerando eoꝝ imꝑfectiōes ꝓ loco ⁊ tempo=

re et excuſando quantum fieri poterit in veritate.

¶ Secundū punctum in quo ponitur mīa ſpūalis condonationis colo. iii. Donantes inuicē vobiſmetipſis ſi quis aduerſus aliquē hȝ querelā ſicut ⁊ dn̄s donauit nobis. De indulgētia aūt inimicis: ⁊ his q̄ nos offenderunt exhibenda notande ſunt tres regule. A

¶ Prima ſi ꝑximo tuo nō dimittis nec deus dimittet tibi. Eccle. xxvii. Homo homini ſeruat iram ſed a deo querit medelā. In hominē ſibi ſimilē nō hȝ mīam ⁊ ꝑ delictis ſuis deprecat̄ quaſi dicat fruſtra hoc facit ⁊ Math. vi. Si non dimiſeritꝭ hominibꝰ pctā eoꝝ nec pr̄ veſter dimittet vobis pctā vr̄a. Vn̄ Math. xviii. Seruus neq̄ȝ nolēs dimittere cōſeruo ſuo in carcerē miſſus eſt quoaduſq̄ȝ redderet vniuerſum debitum: ⁊ ſequit̄. Sic faciet ⁊c. vſq̄ȝ de cordibus veſtris.

B ¶ Scd̄a regula eſt ſi ꝑxio dimittis: et dn̄s tibi pctā dimittet. beda. Si ꝑmū offendētē placamus: deū nobis recōſiliamꝰ. aug. In manibꝰ nr̄is ⁊ nr̄o arbitrio poſuit deus: vnde ſaluemur. Dimitte inquit: ⁊ dimittet̄ tibi. Ineffabilis eſt dei clemētia q̄ neminē vult perire viāq̄ȝ breuē ad ſalutē veniēdi oſtendit. Et turpis excuſatio: aut nulla erit tibi in die iudicii cū ſecundū tuā ſentētiā quod feceris ipſe patieris. Hec Augu. Si dices quō predicta regula vera cum aliquando dimittens non velit deſerere alia peccata mortalia. Dicendum ꝙ tam in iſto q̄ȝ in aliis omnibus virtuoſis actibus intelligendum eſt ꝙ ſunt boni ⁊ meritorii ſi fiant cum debitis circunſtantiis. Et ideo dimiſſio dȝ fieri ꝑpter deū ⁊ ex charitate et non ꝑpter p̄ces: vel pecunias: q: q̄ꝫuis remittens offenſam ꝑpter deū extra charitatem exiſtens deū ad ſe trahat ⁊ ſe ad charitatem vehementer prepararet niſi tamen velit omnia crimina vitare non prodeſt ſibi ad ſalutē.

C ¶ Tertia regula eſt: q̄ꝫto largius ꝑximo dimittis: tāto largius deꝰ dimittet tibi: dicēte dn̄o Lu. vi. Eadē mēſura: ſcȝ charitatis q̄ mēſi fueritis remetiet̄ vobis: pōt aūt triplex gradꝰ intelligētie deſignari. D ¶ Prima indulgentia eſt larga ⁊ bona et ſufficiēs ad ſalutē qn̄ aliquis corde ore ⁊ opere indulget. Sȝ nōne ſufficit ꝙ aliquis indulget corde ⁊ animo ⁊ in neceſſitate poſito vult ſubuenire non tm̄ vult inimico ore colloqui. Circa quod notandū ꝙ duplex eſt ſignū dilectionis. primū eſt ſine qua non pōt cognoſci exterius actus interior dilectionis ad quē oēs tenentur. In cuiꝰ negatione aperte apparet ſignū odii ⁊ rancoris: vt eſt recedere alio adueniente vertere faciem: negare ſalutationem: niſi hoc agat ex iuſta cā quā dȝ intuentibus exponere ſi bono modo fieri pōt ſic faciendo peccat mortal̄r Math. v. Si ſalutaueritis fratres vr̄os tm̄ q̄d ampliꝰ facietis: nōne ⁊ ethnici hoc faciunt. Ad alia vero ſigna nō tenetur niſi in caſu neceſſitatis. E ¶ Scd̄a indulgentia eſt largior ⁊ melior: cū offenſus ſubito requiſitus corde ore et ope inimico iniurianti ſibi indulget. Rom. xii. Si fieri poteſt quod ex vobis eſt cū oibꝰ hoibꝰ pacē habētes. Si aūt hoc fieri non pōt non facias diſcordias. Ideo ſequitur. Non voſmetipſos defendentes chariſſimi: ſed date locum ire ⁊c.

F ¶ Tertia ē largiſſia ⁊ optia cū offenſus oñdit offēdēti ſigna amo

roſe dimiſſionis. Eſt aũt triplex ſignum pfectũ amoroſe dimiſſiōis.
G ¶Primũ ē magnũ cũ offēſus non expectat vt ab offendente venia requiratur ſed pũenit offendentem hũiliter. Chriſoſt. Si tibi iniuriatum eſt a frē q̃ris vtrũ debeas eius amicitiam q̃rere. Et rñdeo ꝙ ſic vt duplicē glīam conſeq̃ris. ſcꝫ q2 iniuriam paſſus es et indulſiſti: ꝛ q2 primo rogaſti. Sꝫ q̃rit. Si proximum q̃s odiuit in corde an debeat veniam petere. Rñdet chriſo. ſup math. ꝙ non q̃a regulariter q̃lis fuerit offenſa talis dꝫ eē recōſiliatio. Et iō plurimum errant qui propter ſolũ odiuꝫ manifeſte veniaꝫ petũt offendentes exterius quod latuit in corde. H
¶Scd'ꝫ ſignũ eſt maiꝰ. Cũ nedũ iniuria ſed etiã ſubſtantia ablata dimittitur pro deo. Iniuriã ei dimittere oēs tenent̃ ſcd'ꝫ nicho. de lyra. ſed offēſaꝫ in damno dato remittere magne pfectionis eſt. q̃a iuſte pōt repeti ab eo qui hꝫ vnde reddat quia impotenti neceſſe eſt etiã dãnũ dimittere ſcd'ꝫ alexã. de halis. I ¶Tertiũ eſt maximũ Si vltra predicta inimicuꝫ corde diligis. ore gratiam ſibi petis: et ope ſubuenis. Iuxͣ illud Math. v. Diligite inimicos vr̃os: bñfacite his qui oderunt vos ꝛ orate ꝑ pſequentibꝰ ꝛ calunniātibꝰ vos. De hac indulgētia ſic ait ber. Eſt hō q̃ bona ꝑ bonis reddēs quãtũ in ſe eſt nemini vult nocere. En aliꝰ patiēs q̃ nō reddēs ꝑ malis mala potēs eſt ſuſtinere neceſſitateꝫ ꝛ eſt pacificꝰ q̃ bona ꝑ malis reddēs in pmptu habet prodeſſe nocenti. Primus quãtũ eſt in ſe pacē habet. Scd's pacē tenet. Tertius pacem facit. Primus paruulꝰ eſt ꝛ facile ſcandalizatur. Secundus in potentia poſſidet animã. Tertius malorũ animas lucrifacit.

¶Tertium punctum in quo ponitur mia tpalis ſubuentionis. i. pe. iii. Eſtote cōpatiētes. Hmōi ſubuētio pcipue eſt triplex. Pria eſt ſubuentio opoſe obſecutionis. Scd'a eſt ſubuentio gratioſe hoſpitationis. Tertia eſt ſubuentio amoroſe elargitionis.

Decimaquinta cōſideratio ē de ſubuentione temporali miſericordie. Pria ſubuentio temporalꝪ ad miſericordiaꝫ pertinēs eſt ſubuẽtio operoſe obſecutiōis obſequando videlicet ſiue ſeruiēdo aliis cũ neceſſitas exigit. Et hec obſecutio eſt triplex.
Prima reſpectu infirmorum.
Secũda reſpectu incarceratorum
Tertia reſpectu mortuorum.
Hec patent in primo puncto.

¶Primum punctum in quo ponitur obſecutio miſericordie reſpectu infirmorum curam vꝫ agēdo de ipis ſecũdũ exigētiã ſue ifirmitatis. Et ad hoc opꝰ mie nos inducere debet triplex pcipua conſideratio. A Pria eſt conſideratio naturalis ꝓpinquitatis ac etiam ſpiritualis fraternitatis. Omnes eni frēs ſumꝰ ꝛ natura ꝛ baptiſmali grã. Mathe. xxiii. Oēs vos frēs eſtis. B ¶Scd'a eſt cōſideratio multiplicis exēplaritatis. Primo ipſiꝰ xp̄i q̃uenit viſitare infirmos. Et ſicut dr̃ lu. v. ꝛ math. iiii. Circuibat totam galileam ſanãs omnē lãguorem ꝛ omnē infirmitatē. Itē eſt exēplũ angelorũ q̃viſitant infirmos et eis ſeruiũt: vt patet tho. xi. ꝛ. xii. Et in vi. pa. legitur ꝙ cũ q̃dã ſolitariꝰ paup per

trigīta dies egrotaret ſolꝰ carens
hūana conſolatione habuit ange
lum ſibi adminiſtratorez per octo
dies. Cum autez veniſſent frates
ad eum: receſſit angelus. Item eſt
exemplum ſanctorum. Legimus
de ſancto frāciſco ꝙ leproſis hūi-
liter ſeruiebat lauabat coꝝ pedes
et vlcera purgabat. Itē btā heliza
beth filia regis vngarie leproſis
et aliis infirmis pedes abluebat
et vlcera et ſaniem purgabat. Itē
beatus martinus oſculabatur le-
proſos. C ¶Tertia eſt cōſide-
ratio deſiderabilis vtilitatis. Ec-
cleſiaſtici. vij. Non te pigeat viſi-
tare infirmum. Ex his enim dile-
ctiōe firmaberis in dilectione in-
q̄ dei et proximi. Unde xp̄s tale obſe-
quiū ſic acceptat acſi ſibi p̄ſtituz
eſſet in pſona ſua. Math. xxv. In
firmꝰ fui et viſitaſtis me. Narrat
arnoldꝰ in narratorio ꝙ quedā no
bilis domina valde compatieba-
tur infirmis et maxime leproſis.
Uir autem eius eos videre nō po
terat. Quadam autem die cum le
proſus ante ianuaz clamaret que
ſiuit dn̄a ſi vellet bibere aut come
dere. Cui ille. Non māducabo ne
q̄ bibam niſi me tuleris in domū
tuaz. Illa igitur propriis brachiis
eum in domum portauit. Cūq̄ ro
garet vt comederet nullo modo
voluit niſi prius in propriam ca-
meram et in propriū lectū dn̄a eū
deferret. Ibi ei deſiderabat quie
ſcere anteq̄ comederet. Dum er
go illa gemitum eiꝰ ferre non poſ
ſet in lecto ſuo eum quieſcere fe-
cit: puluinar ſuum capiti ſuo ſup-
ponens: et coopertorio eum cooperi-
ens. Ecce vir de venatione redi-
ens dixit mulieri. Aperi michi ca
merā vt requieſcā. Cūq̄ illa aliq̄-
tulum tardaret timens de morte
leproſi et ſua: dn̄s cū magna indi-
gnatione camerā intrauit. Et ſa-
tis cito poſt euerſꝰ ait. Modo: in-
quit: bene feciſti ꝙ lectum opti-
me preparaſti. Sz miror vbi tales
ſpecies aromaticas reperiſti qui
bus tota camera reſperſa eſt odo-
re ſuauitatis: quia michi viſuz eſt
ꝙ fuerim in paradiſo. Quo audi-
to mulier que non niſi mortem ex
pectabat ingreſſa camerā ita inue-
nit: ſed leproſum minime reperit.
que pre admiratiōe gaudens om
nia per ordinem marito narrauit.
At ille valde compunctus qui pri
us leo fuerat manſueſcere cepit
ſicut agnus. Et poſt ea leproſos
ſemp dilexit. D ¶Secunda
obſecutio miſericordie eſt reſpe-
ctu incarceratorum eos videlicet
viſitando et conſolando. Hebre.
xiij. Memento te vinctorum tanq̄
ſimul vincti. Ad quos nos induce
re debet exemplum chriſti qui ad
infernū deſcendit vt vinctos edu
ceret. Item exemplum angelorū
legimus Act. xii. ꝙ angelus aſti-
tit petro incarcerato. Item legi-
tur in paſſione beate agnetis ka-
therine: vincentij: et aliorum mul-
torum ꝙ angeli eos incarceratos
benigne viſitauerūt. Itē exēpluz
ſanctorum. Legit̄ de btō dn̄ico ꝙ
cum eſſet rome poſtq̄ officiuz au-
dierat fere ſingulis diebꝰ muros
circuibat et alia loca vbi erant im-
murati et monita ſalutꝫ dabat eis
De thobia etiā legitur thob. j. ꝙ
pergebat per omnes qui erant in
captiuitate et monita ſalutis da-
bat eis. Itē in hyſtoria triparti-
ta lib. xij. legitur de quodam epō
noīe achaton: ꝙ vendidit omnia
vaſa aurea et argentea eccleſie
in redemptionem et refectionem
perſarum gentilium quos captiu-

nos adduxerant romani dicens. Deus his vaſis non vitetur. ¶ Tertia eſt reſpectu mortuorũ E ſcilicet ſepeliendorum curam impendendo ⁊ intereſſendo. Eccle. vij. Mortuo non prohibeas grati am nec deſis plorantibus in conſolationem. Et. c. xxxviij. Cõtege corpus mortui ⁊ ne deſpicias ſepulturã illius. Hoc aũt libẽter eſt faciendũ. Tũ propter naturalẽ pietatem. Hoc enĩ eſt vltimũ bñficiũ qđ eorũ corporibus exhibet. Tum ꝑpter exemplaritatẽ que nos ad hoc hortatur. De thobia enĩ legit tho. ij. ꝙ ꝑpter hoc faciendũ prandium dimittebat: ⁊ etiam ꝑpter mortis periculũ hoc nõ omittebat. Tũ ẽt ꝑpter vtilitatẽ quo ſcʒ exinde ꝑuenit. Hoc enĩ a peccato reuocat ⁊ ad bonum ꝓuocat. Eccleſiaſtici ſeptimo. Mẽorare nouiſſima tua et ineternum non peccabis. Hoc autem efficacius fit videndo mortem alienam.

¶ Secundum punctum in quo ponitur ſubuentio gratioſe hoſpitationis ad quam inducere debet vtilitas exinde proueniẽs q̃ maxime eſt triplex. A ¶ Pria ẽ vtilitas ſpũalis iuſtificationis. Exemplum de zacheo. lu. xix. qui ſuſcepit ieſum gaudens ⁊ dñs dixit ei. Hodie ſalus huic domui a deo facta eſt. Et ia. ij. Nõne raab meretrix ex operibus iuſtificata eſt ſuſcipiens nuncios. B ¶ Sc̃da ẽ vtilitas diuinalis acceptationis. Hebre. xiij. Hoſpitalitatem nolite obliuiſci. Per hanc enim placuerunt quidam angelis hoſpitio receptis. Unde in hoſpitatiõe pauperũ xp̃s dicit ſeipſum hoſpitari ⁊ recipi. Math. xviij. Qui ſuſcipit vnum paruulum talē in nomine meo me ſuſcipit. Et Mathei. xxv. Hoſpes erã ⁊ collegiſtis me. Unđ narrat. Grego. in omel'. ſup illud euangeliũ. Duo ex diſcipulis. ⁊c. ꝙ cũ quidã pater familias multũ hoſpitalis aliqñ ſuſcipiſſet pegrinos ⁊ ex humilitate aquam manibus daret vertens ſe ad accipiendum vrceũ illum cui volebat dare non inuenit. Quod cum miraret̃ apparuit ei ſequenti nocte deus. Aliis diebus me ſuſcepiſti in mẽbris meis: heſterna autem die in memetipſo. C ¶ Tertia eſt vtilitas tẽporalis multiplicationis. Exemplũ. iij. reg. xvij. de farina et lechito olei. Idem de oleo vidue multiplicato. vt habetur. iiij. regũ quarto. D ¶ Itẽ narrat ceſarius ꝙ abbas quidam de nigro ordine hopitalis erat ⁊ erga pauperes miſericors. Tales etiã habebat officiales. Et quantum plus pauperibus conferebat vel plures hoſpitio recipiebat: tanto amplius domui ſue dominus benedicebat. Poſt cuius mortem ſucceſſor auaritia ſtimulatus pietatis officiales amouit et tenaces inſtituit: ⁊ beneficia cõſueta pauperibus ſuſtraxit. Charitate ſuſtracta: ſuſtraxit ⁊ deus manũ ſuam ita vt in breui vix haberent quid comederent. Die quadam vir quidam petiuit hoſpitium quem portarius clãculo recipiens et cum timore pauca que habebat ei miniſtrans dixit. Modo tibi plura non poſſum apponere licet aliquando viderim ꝙ ſi vnus epiſcopus huc diuertiſſet cum magna abundantia ſuſceptus fuiſſet. Ille igitur reſpondit. Duo fratres expulſi ſunt de monaſterio iſto. Unus vocatur date: et alius dabitur: niſi re=

dierint non poterit monaſterium
pſperari. Sicq ab eius oculis re=
ceſſit. hoc autem retulit portarius
abbati et conuentui. Sicq reſum
pta eſt hoſpitalitatis ⁊ dominus
eis vt prius benedixit.
¶ Tertium punctum in quo poni
tur ſubuentio tēporalis elargitio=
nis que proprie dicitur elemoſina
Ubi eſt notanda triplex precipua
conſideratio.
Prima eſt cōſideratio inductiōis.
Secūda ē cōſideratio diſcretiōis.
Tertia eſt conſideratio conditio=
nis.
¶ Prima igitur eſt conſideratio
inductionis. Ubi cōſideranda ſūt
ea que nos ad elemoſinam facien
dam inducere debent. Ad quod p̄
cipue facit triplex conſideratio.
Prima eſt conſideratio naturalis
conformitatis.
Secunda eſt conſideratio legalis
auctoritatis.
Tertia eſt conſideratio multipli=
cis vtilitatis. A
¶ Prima eſt conſideratio natura=
lis ꝯformitatis qꝛ naťaľr fr̄es ſu=
mus nec aliq̄d vni accidit qḋ alte
ri accidere nō poſſit. Mala. ij. Nū
q̄d nō vnꝰ eſt pater oīm nr̄m. B
¶ Scḋa eſt ꝯſideratio legalis au=
ctoritatis. hier. lxxxvj. di. c. Qui
clementiam non habet nec indu=
tus eſt viſcera miſericordie q̄uis
ſpiritualis non adimplet legē xp̄i
Unde ſicut determinat Tho. ij. ij.
q. xxxiij. Elemoſina ē in precepto
cuꝫ tamē ſit preceptū affirmatiuū
non obligat pro ſēp: ſed ſecūdūq
recta ratio requirit. Conſiderata
facultate dantis et neceſſitate re=
cipientis. dare enim elemoſinam
nō ē de ſuppoſito: et dare ei qui ē
in extrema neceſſitate eſt in prece
pto. Unde ambro. Paſce fame mo
rientem ſi non paueris occidiſti.
Alias aūt dare elemoſinam eſt in
conſilio ſcḋꝫ tho. De eo igiť quod
ſuperfluū ē tā nature q̄ꝫ ꝑſone q̄ ē
ſtatui decēti ex p̄cepto fieri debet
elemoſina etiam ſi pauperes ex=
treme neceſſitatis non cōpareant
nō oꝫ excuſare future neceſſitatis
pretēdere vltra ꝓbabilia ſig̃ qꝛ h
eſſet de craſtino cogitare ſicut fe=
cit helymelech de quo dicunt he=
brei ſup ruth. j. q ꝓpť famē q̄ acci
derat in illa patria multi paupes
requirebant ad helymelech virū
noemi qꝛ diues erat ſed propter a
uariciam ſuam durū erat ei pau=
peribus commodare vel dare. Et
ideo ad euitādas eorum importu=
nitates exiit de terra iſrael cū bo=
nis mobilibꝰ q̄ habebat. Ideo di=
uino iudicio peregrinus obiit cuꝫ
filiis in egeſtate. Un̄ regreſſa noe
mi in terram ſuam dixit. Egreſſa
ſum plena: ſcꝫ diuitiis ⁊ filiis: ⁊ va
cuam me reduxit dominꝰ Si for=
te inſtes qm̄ que iuſte poſſidētur
licite retinentur. Audi baſilium
Omelia. j. Si fateris ea diuinitus
proueniſſe an iniuſtus eſt deus in
equaliter res nobis diſtribuens.
Cur tu abundas ille vo mēdicat
niſi vt tu bone diſpenſationis me
rita conſequaris: ille vero brauiū
patiētie decoreť. Eſt famelici pa=
nis quē tu tenes: nudi tunica quā
tu in conclaui conſeruas. Et am=
bro. xlvij. di. c. Sicut hi. Neq enī
minus eſt criminis q̄ꝫ hn̄ti tollere
cum poſſis et abundat indigenti
bus denegare. Eſuriētium panis
eſt quem tu detines: nudorū indu
mēta: qḋ recludis. Iō dꝛ puer. xxi
Qui obturat aures ſuas ad clamo
rem pauperis: clamabit ⁊ ipſe ad
deum et non exaudietur. C
¶ Tertia eſt conſideratio multi=

plicis vtilitatis. j. thi. iiij. pietas ad omnia eſt vtilis. Eſt aūt maxime triplex hmōi vtilitas. Prima eſt vtilitas temporalis multiplicationis. Scda eſt vtilitas ſpūalis iuſtificationis. Tertia eſt vtilitas diuinalis acceptationis.

C ¶ Prima eſt vtilitas tpalis multiplicatiōis. puer. xxviij. Qui dat paupib⁹ indigebit. Uñ legit̃ i cronicis q̄ cū erhicius romanorū ſenator eſſet in burgūdia agēs rempublicam romanoꝝ tpe theodoſij imperatoris cum fames valida burgundiam oppreſſiſſet cōgregauit apud linguos quottuor milia pauperum vel amplius qui non poterant habere vnde ſibi famis tempore prouiderent ꝛ pauit eos q̄diu fames durauit: qua ceſſante fecit eos ad loca ſua cū vehiculis deportari. Et audiuit vocē dicentem ſibi. Erhici tibi ꝛ ſemini tuo panis non deficiet in eternū: quia me famis tempore i mēbris meis refeciſtis. Ideo dicitur prouer. iij. Honora dominum de tua ſubſtantia ꝛ replebuntur horrea tua ſaturitate. ꝛc. Sicut aūt dicitur puer. xiiij. Honorat dominū qui miſerabat pauperis.

D ¶ Scda eſt vtilitas ſpūalis iuſtificatiōis. Exēplū eſt de cornelio. ac. x. q̄ p elemoſinas venit ad grām dei. Thob. xij. Elemoſina a morte liberat ꝛ ipa eſt q̄ purgat pctā. Itē tho. iiij. Elemoſina ab oī pctō ꝛ a morte liberat ꝛ non patiet̃ aias ire in tenebris. Uñ dañ. iiij. conſuluit daniel nabuchodonoſor. Peccata tua elemoſinis redime. Quod quia non fecit in beſtiam mutat⁹ eſt ꝛ de regno deiectus. Propter p̄dicta dicit gl. ambro. ſup illd. j. thimo. iiij. Pietas ad oīa vtilis eſt. Oīs ſūma diſcipline xp̄iane in mīa ꝛ pietate eſt/ quā aliq̄s ſequēs ꝛ ſi carnis lubricū patitur ſine dubio vapulabit: ſed nō pibit quod exponēs Tho. in. iiij. di. xlvj. vt q̄ ſic intelligi pt q̄ i vita iſta exiſtētes illi q̄ ex fragilitate icarnalia pctā mortalia i cidūt ſeu venialia per opera mie ad pniam diſponuntur. Unde talis non peribit/i. diſponetur p talia opera ad non pereundum.

E ¶ Tertia eſt vtilitas diuinalis acceptionis q̄ tanq̄ ſibi exhibitū acceptat qd̄ ꝓpter ipm̄ pauperibus exhibetur. Matth. xxv. Quod vni ex minimis meis feciſtis mihi feciſtis. Exēplū eſt de btō martino q̄ dū pauperi nudo partē ſue clamidis dediſſet. nocte ſeq̄nti vidit xp̄m illa parte indutū dicentē. Martinus adhuc cathecuminus hac me veſte cōtexit. Eſt ēt exēplū in vita Johānis elemoſinarij: de petro theolonario qui cuidam nudo obuianti ſibi veſtē qua indutus erat dedit. Pergēs autem ille pauper erubeſcens veſte tā precioſa indui: dedit vni vēditori vt venderetur. Et cum trāſiret petrus vidit veſtem ſuſpenſam ad vēdēdū. Uñ triſtat⁹ aſcendēs in domū ſuā ſedebat plorans ꝛ cogitās q: nō dign⁹ fui vt haberet memoriā mei egen⁹. Cūq3 ſic anxiaret̃ obdormiuit ꝛ vidit quēdam pulcherrimum tanq̄ ſolem ferentem crucē ſup collū: q̄ dixit ſibi. Quid ploras petre? ecce ego veſtior veſte illa quam egeno dediſti. Ad ſe ergo reuerſus admiratus eſt ꝛ cepit bñficare egenos di. Uiuit dñs ſi inops chriſt⁹ dominus meus fuit niſi moriar fiam tāq̄ vn⁹ ex eis. Et accercito nota

rio ſuo quem et emerat: dixit ei.
Duc me in ſanctā ciuitatem ⁊ vē
de me vni xp̄iano ⁊ preciū da pau
perib⁹. Notario aūt recuſante di
xit ei iterum. Si me non vendide
ris ego vendā te barbaris. Obe=
diuit ergo ⁊ ꝑduxit eū in hirl'm ⁊
vendidit eum vni argētario ꝓ tri
ginta denariis q̄s dedit paupib⁹.
Et poſtq̄ reuerſus eſt ad domū:
nulli hoc manifeſtauit. Ille autē
petr⁹ coquinabat dn̄o ſuo ⁊ laua=
bat ſcutellas ⁊ afflixit ſeipm̄ ieiu=
nio magno. cū xp̄o vidiſſet dn̄s ei⁹
ſe bn̄dici ⁊ ꝓſperitatē hr̄e ꝓpt̄ hūc
ſeruū dixit ei. Uolo hūilis petre li
berare te vt ſis ampli⁹ frater me⁹
Ille xp̄o recuſauit. Uiderat quippe
dn̄s ei⁹ freq̄nter eū ꝯuicia ſufferre
a conſeruis ſuis ⁊ ꝑcuti/q̄ habe=
bant eū tanq̄ amentē. Quotienſ=
cunq̄ ſic contribulabant eum cō=
ſerui ⁊ dormiebat: apparebat ei
xp̄s indutus veſte quam dederat
egeno tenens predicta trigita nū
miſmata ī manu dicēs. Noli me
ſtus eſſe frater petre. Ecce ſuſce=
pi precium tuum ⁊ tibi reſtituam
⁊ in futuro cōſolabor te. Petr⁹ er=
go ſic in hūilitate ⁊ paupꝗtate xp̄o
ſeruiuit ⁊ poſtmodū feliciter vitā
finiuit. Pꝫ itaq̄ q̄ grata ſit deo
elemoſina pro eius amore facta.
Thobi. Quomodo potueris ita
eſto miſericors. Si multū tibi fue
rit: abundāter tribue. Si autem
exiguum illud libenter impartiri
ſtude. premium enim bonum the
ſaurizas tibi in die neceſſitatis.
Nota. Libenter emeret aliquis
pauper vinum vel carnes ſi tātū
ſe crederet habiturum pro dena=
rio quantū diues pro centum ſoli
dis. Ille igitur qui parum habet
libēter de illo modico iuxta facul
tatem ſuam pauperib⁹ impartiri
⁊ tm̄ hr̄e poterit premiū a deo ꝓ
denario q̄tum diues ꝓ centū ſoli
dis. De hoc etiam dicit dn̄s Lu.
xviij. Da pauperibus ⁊ habebis
theſaurum in celo.

¶ De diſcretione habenda circa
elemoſinam.

Decimaſex
ta conſideratio que
eſt de diſcretiōe ha=
benda circa elemo=
ſinā. Et hec diſcre=
tio eſt triplex.
Prima eſt quo ad dantes.
Scd̄a eſt quo ad recipientes.
Tertia eſt quo ad ordinem dādi.
Et ſm̄ hoc ſunt tria puncta.
¶ Primū punctū in quo ponitur
diſcretio quo ad dantes quia non
omnes poſſunt elemoſinam dare
¶ De reb⁹ eīm exterioribus ſm̄
q̄s aliquis ſubiicitur ſupiori non
pōt elemoſinā facere niſi q̄tenus
eſt ei ſupiori cōmiſſuꝫ vel ꝑmiſſū.
Ad cuius euidentiā ſciendū q᷑ pn̄
cipaliter ſunt q̄ttuor genera ho=
minum alioꝝ poteſtati ſubiecto=
rum qui nō poſſunt elemoſinā fa
cere niſi ſub certis modis eis a iu
re vel approbata ꝯſuetudine aut
a ſuperiore eis conceſſis ſcꝫ vxo=
res: ꝓles: clientes: ⁊ profitentes.
Omnes iſti in extrema quidē ne=
ceſſitate dare poſſunt elemoſinā
indiſtincte. Nam et in hoc caſu li
ceret etiam furari/al'as eciā nō.
B Unde vxor non poteſt facere
elemoſinā niſi modo quo ſequitur.
Primo quo ſciendū ſcd̄m Sco. in
iiij. di. xv. q᷑ vxor de reb⁹ viri: ſcꝫ
pane/vino/⁊ hmōi q̄ de approba
to more ſolēt ad diſpēſationē vxo
ris pertinere poteſt moderatas

elemoſinas facere ẜm facultatē
viri ſui ⁊ maiorē vel minorē mul
titudinē pauperū. Nā tñ pōt da=
re exceſſiue reſpectu facultatū ni
ſi de cōſenſu mariti. Nec etiā de
alijs reb⁹ ſue diſpenſationi cōmiſ
ſis. Niſi forte res parafernales/
vel ꝓprias habeeret p̄ter dotē vbi
de cōſuetudine parafernalia vxo
ris ſunt. Parafernalia aūt dñr il=
la bona q̄ mulieri obueniunt poſt
matrimoniū titulo donatis lega
tionis ⁊ ſucceſſiōis. Ecōtra autē
que habꝫ ante matrimoniū ⁊ por
tat ad virū ſuū dñr dos. Quicq̄d
igitur de conſuetudine patrie mu
lieris eſt de h̄ elemoſinā dare pōt
de alijs autem non niſi vt dictum
eſt. Si tamē eſſet lucroſa ita ꝙ ex
habita gubernatiōe domus ope=
ribus ſuis lucraretur: tunc etiam
de hoc dare poſſet. Nec intellige
deducendo expenſas victus ſui:
quia vir tenetur ad oia hmōi taꝫ
ꝓpter dotē ꝙ̄ ꝓpter obſequiū ꝙ ſi
mulier in ſcd̃o matrimonio hꝫ fi=
lios ex p̄mo q̄ nō hꝫ aliquē actio=
nē ꝯ matrē nō p̄t illa ꝯtra mariti
ꝓhibitionē aliquid eiſdem dare/
niſi ſicut alijs pauperibus. ſicut
tñ ſi habent aliquē actionē vt q̄a
obligata eſt eos alere / ſcꝫ cū ſint
īpuberes vel q̄ꝛ ambo coniuges
bona eoꝝ poſſidēt: aut alia iuſta
cā. Tunc em̄ ⁊ maritus tenet̃ eos
alere/quia mater cū ſuis onerib⁹
ad maritum tranſijt.

C ¶ Scd̃o ꝓles. Nā filiusfami
lias lꝫ vti poſſit reb⁹ parētū ad ꝓ=
priā neceſſitatē/tñ ẜm tho. nō pōt
alijs dare/q̄ꝛ nōdū eſt dñs reꝝ. iō
elemoſinā dare nō pōt niſi de q̄b⁹
ꝯſtare pōt ꝙ parentibus placet.
Et idem eſt iudicium de furioſis
amentibus et pupillis ſub curato
ribus exiſtentibus. Veruntamen
ſi filius familias exñs adhuc i pa
terna p̄rāte hūerit aliqd̃ peculiuꝫ
caſtrenſe. i. id qd̃ ei datū eſt a p̄re
vel alijs occaſione militie vel qd̃
ip̄e ſibi acq̄ſiuit ex militia. vel pe
culiū q̄ſi caſtrēſe qd̃ ſcꝫ ex aduo=
catiōe vel alio officio publico ꝑci
pit/tūc de his pōt elemoſinas fa
cere ẜm ray. q̄ꝛ q̄ꝫtū ad h̄ paterfa
milias cenſet̃. De eo aūt qd̃ adue
nit q̄cunq; alia cā ſiue a mr̄e ſiue
ab extranea ꝑſona / ſiue de alijs
opatiōib⁹ nō p̄t elemoſinā facere.

D ¶ Tertio clientes. Q̄ꝛ ſcd̃m
Tho. iiij. diſt. xv. Serui ⁊ ancille
et famuli q̄uis etiam ſint libere
cōditionis nō pñt elemoſinas da
re de rebus dñoꝝ ſuoꝝ ſine eoꝝ
conſenſu niſi panem ⁊ huiuſmodi
conſtare poteſt qd̃ placet dño.

E ¶ Quarto ꝓfitentes: ſcꝫ in re
gione paupertatem voluntariam
elemoſinam dare non poſſunt ſe=
cundū ray. q̄ꝛ nihil hñt niſi forte
aliquis adminiſtrationē aliquam
habuerit/tūc enim poteſt ⁊ debet
elemoſinam facere / quia quicq̄d
religioſis ſupereſt in pias cau=
ſas erogandum eſt. vt habet̃. xij.
q. Quia tua.

Si tamen eſſet talis adminiſtra=
tio / de qua ſtatutum eſt ꝙ quic=
quid ſupereſt ad monaſteriū vel
aliquem ſpecialem vſum refunda
tur vt in quibuſdam prioratibus
tunc elemoſinas exceſſiuas ſine
conſenſu facere non debet: ꝙ ſi
monachus de voluntate abbatis
Romam vadit: vel ſtat in ſtudio
tunc ẜm Ray. elemoſinas facere
poteſt quia eo ipſo ꝙ dedit ei licē
tiam eundi vel ſtandi ſubintelli=
gitur licentiam conceſſiſſe facien
di ea que ſcolares ⁊ peregrini de

honeſtate facere ſolēt. Circa etiā
extremā neceſſitatē poſſet mona-
chus aliquod modicū dare abſen
te abbate ſub ſpe rati habitionis
mō tñ eo pñte vel qñ ꝓbabilit̄ cre
deret ꝙ abbas non conſentiret.
¶ Secundū punctū in quo ponit̄
diſcrecio quo ad recipiētes: quia
non omnibus lꝫ elemoſynas reci
pere. Ubi notandū q̄ ꝓncipaliter
ſunt tria genera hoīm qui obligā
tur ad elemoſinarū reſtitutionē.
F ¶ Primi ſūt qui reſtituūt ele-
moſinas ab his qui dare nō pñt:
quia ſm Scot. in. iiij. di. xv. Non
eſt iuſticia ſi donat quis qui ꝓhi
bente iure non habet auctoritatē
donādi niſi ꝓbabiliter p̄ſumat ꝙ
illis placeat qui ſuper hoc habēt
poteſtatē donandi. Item genera
liter tenentur oēs ad reſtitutionē
qui recipiunt ab his qui ſunt obli
gati in debitis vel iuſtis ſi ꝑ hec
efficiunt̄ īpotētes ad ſoluendum.
G Secundi ſunt q̄ recipiunt ele-
moſinas fraudulenter. Pro quo
ſciendū ſm Scot. in. iiij. ꝙ ad iu-
ſtam donationem tria requirunt̄
H ¶ Primū eſt libertas ex par-
te dātis: ꝓpter cuiꝰ defectū fratri
minori pecunia dari nō pōt alicui
religioſo ſubdito cui nō eſt credi-
ta adminiſtratio dari pōt aliq̄d ſi
ne ſcitu ⁊ licentia ſui ſuperioris: q̄ꝛ
nō eſt capax alicuius ꝓprietatis.
I ¶ Scōm eſt q̄ ſit volūtas re
cipiēdi ex parte eius cui ſit dona
tio q̄ꝛ niſi oblatū recipiat̄ dñiū nō
transfertur. Ergo caueant q̄ que
cūqꝫ oblata refugiunt in manife-
ſto. ſed poſtmodū clam auferunt
quia furtum committunt.
K ¶ Tertium eſt q̄ ſit trāſlatio
libertatis ex parte donantis. Et
ideo generaliter quicunqꝫ coactꝰ

circumuētus vel deceptus donat
non mere donat quia non libera
liter. Nō ergo valet illa donatio
Similiter ſm Scot. deceptus ab
eo cui donat q̄tū ad illā rationē
ꝓpter quā donat non ſimpliciter
donat. Uñ ſm ino. ⁊ hoſtieñ. ypo-
crita qui ſub nomine boni ac de-
uoti viri multa queſiuit obligat̄
ad reſtitutionē vt patet. xiiij. q. v.
ca. Fi. ⁊. c. Qui habetis ✠ Sed
hec. De talibꝰ loquitur dñs mar.
xij. ⁊ Mat. xxiij. Talis igitur dꝫ
taliter acquiſita aliis viris deuo
tis vel religioſis erogare.
L ¶ Tertij ſunt qui abutūtur
elemoſinis damnabiliter. Et hoc
dupl̄r. Primo qñ dat̄ elemoſina
ſub cōditiōe quā recipiēs nō exe-
quitur. Tunc ſi receptori conſtat
de preciſa intentiōe dātis obliga
tur vel ad reſtituendū vel ad ſuf-
ficienter per ſe vel ꝑ aliū ſupplen
dū ſm ītentionē dantis. Res eñ
in recipientem nō tranſit/niſi eo
mō quo dans trāſferre ītēdebat.
M ¶ Scdo qñ elemoſina ī ſup-
fluitate conſumitur cum talia ſu-
perflua pauperū ſint. Ad cuius
euidentiam ampliorem queri po
teſt ſi clerici obligētur ad fructꝰ
beneficiorum reſtituendos quos
voluptuoſe conſumpſerunt nec ꝓ
illis ſatiſfecerunt ſaltem debito
modo eo ꝙ ī peccato mortali fue
runt. Rñdet arch. xliiij. di. Ubi in
textu multa tangunt̄ de ꝯuiuiis/
⁊ comeſſationibꝰ clericoꝝ. q̄ hu-
iuſmodi tenentur ad reſtitutionē
quadruplici ratione.
N ¶ Prio rōne dati: q̄ꝛ data ſūt
illis vt orēt ꝓ illis offerētibꝰ ⁊ ide
paupes alant̄ q̄d q̄ꝛ talis nō facit
infidelis eſt. xiij. q. ij. c. Qui obla
tiōes. Scdo rōne furti. q̄ꝛ ſuſtra-

hñt illi q̃ parat⁹ eſſet facere ſeruitiũ: ſuſtrahũt ei danti q̃ petit ſeruitium. Tertio rõne ſacrilegij eo q᷑ defraudat totam eccleſiam cui ꝑdeſſe debent ſuis orationibus: vt patet dicto ca. Qui oblationes. Quarta rõne odij. q2 cũ is qui diſplicet ad intercedẽdũ mittit᷑ irati animus ad deteriora ꝓuocatur vt ait Grego. et hẽtur. xlix. di. §. 1. Hinc merito dicit Hiero. permiſſum victũ de bonis altaris et non auſuz. Preterea ꝑcipit᷑. 1. ca. Exigit lib. vj. de cẽſib⁹ q᷑ viſitatores reſtituant ea que ab eis receperũt q̃ viſitantur: licet etiã munera libere data videntur ipſis viſitatoribus aut eorum familijs. vt patz ibidẽ: quia preſumitur q᷑ ĩtuitu viſitationis dãtur vt viſitatores ad eorũ flectãt arbitriũ. Uñ ꝑcipitur q᷑ in duplũ reſtituãt alioquin grauioribus penis ſubij ciuntur. Uide ibidem in textu ⁊ gloſa.

¶ Tertium punctum in quo ponitur diſcretio quo ad ordinem dandi cum non poſſit vnus omnibus ſatiſfacere. Ubi nouem occurrunt conſideranda. ¶ Primo fides. Fidelis eñ ꝑponẽd⁹ ẽ infideli ceteris parib⁹. Gala. vj. Duz tempus habemus operemur bonũ ad oẽs maxime aũt ad domeſticos fidei. ¶ Secũdo neceſſitudo ſiue ꝓpinquitas q̃bus lege nature magis obligamur q2 ẽm apl'm. Qui curã ſuorum ⁊ maxime domeſticorum non hz: fidem negauit: ⁊ eſt infideli deterior. Ita tñ debet ſubuenire ſuis q᷑ caſum preſtet neceſſitas nõ carnalitas: alias de⁹ nõ eſſet cauſa ſed caro. ¶ Tertio beneficium prius acceptum quia magis ẽ reddendum debitum ꝙ̃ gratuitũ dãdũ vt hz etiam phũs. ix. ethicorũ Maxime aũt obligamur ẽm paulũ. 1. thim. v. his q̃ laborãt in verbo ⁊ doctrina. ¶ Quarto meritũz Melioribus eñ eſt poti⁹ ſubueniendum. Eccl'iaſti. xij. Da bono et ne receperis petõrez. Benefac humili ⁊ ne dederis impio ſcilicet ad fouendũ eius maliciaz: ſed bñ ad nature ſuſtentationẽ ſi indigeat. ¶ Quinto tempus: q2 ceteris parib⁹ ſenes ſunt iuuenib⁹ preferendi. ¶ Sexto neceſſitas quia magis dandũ plus egenti. Elemoſſna eñ ordiatur ad neceſſitatẽ ſubleuandam. ¶ Septimo debilitas imo ẽm legẽ qui laborare poteſt: ⁊ ſe immiſcet elemoſine redigitur in ĩpatoris ſeruitutẽ. C. de mẽdi. vali. le. 1. li. xj. In neceſſitate tamen nulli deneganda eſt elemoſina nec etiã excõicatis. vt patz. xj. q. iij. Qm̃ multos in fi. ¶ Octauo modus. vt non totum vni: nec ſimul effundantur opes: niſi forte q̃s ex toto vellet reliquere ſeculũ vt pz. lxxxvj. d. c. Frez nr̃z. ¶ Nono nobilitas. Unde. lxxxvj. di. ca. Dñs. dr̃. Conſideranda eſt in largiẽdo etas atqȝ debilitas. nonnũꝙ̃ etiã verecũdia q̃ ingenuos prodit natales. Glo. Nota verecũdiam eſſe ſignum nobilitatis. et hec preſertim attẽdẽdũ eſt in his qui ex diuitijs ſine vicio ſuo ceciderẽt in egeſtatem.

¶ De elemoſine ſiue conditione.

Decimaſeptima ꝯſideratio q̃ ẽ de elemoſine ꝯditiõe Ubi notande ſunt ſeptem conditiones elemoſine faciende que tãguntur in verbo zachei. Luce. xix. Ecce dimidium bonoruz meorum domine do pauperibus.

A ¶ Primo ei elemoſina debz eſſe prōpta. Ecce. q. d. nō eſt ꝑ craſtināda elemoſina. Prouer. iij. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere: cras em̄ dabo tibi cū ſtati poſſis dare. Et macrobiꝰ. lib. ij. Saturnaliū. Pars bn̄ficij eſt qḋ petitur ſi cito des. Rep̄hēſibiles igit̄ ſūt q̄ mortem expectant vt ſuperflua q̄bus nō egēt pauperibꝰ tribuant. Legit̄ q̄ heremita q̄dam vidit in viſiōe m̄ltas animas i diuerſis ſtatibꝰ: inter q̄s vidit vnū virū ſedētē ⁊ ſtabat vna mēſa añ eum repleta omnibꝰ bonis: ⁊ alia retro eū vacua: quē interrogauit q̄d hoc notaret. Ille vero reſpondit. Mēſa ſtans añ me ſunt opera mie q̄ feci ante mortē q̄bus modo vtor. Mēſa vero q̄ retro poſita eſt id quod diſpoſui cū adhuc viuerez: ⁊ mandaui vxori ⁊ pueris meis: vt anime mee ſubuenirent in ſuffragijs ⁊ elemoſinis et ecce adhuc vacua eſt: quia ita ſe occupauerūt in temporalibꝰ diuidendis q̄ mei obliti ſūt. Unde dicit q̄dam Fac bene dū viuis poſt mortē viuere ſi vis. Et Ambroſiꝰ. Hoc tm̄ tuū reputat qḋ pauperibꝰ erogaſti. B ¶ Scḋo elemoſina dz eſſe copioſa. dimidium. Thob. iiij. Si multum tibi fuerit abundanter tribue. C ¶ Tertio dz eſſe bōa. i. de bonis rebꝰ non infectis aut marcidis ꝓpterea dicit bono rū. D ¶ Quarto debet eſſe ꝓpria. i. de bonis ꝓprijs non alienis. Ideo dicit zacheus meorum Uñ. i. q. i. c. Non eſt. grc. ait. Non eſt putanda elemoſina ſi pauperibꝰ diſpenſet̄ qḋ ex illicitis rebꝰ acq̄rit̄. Gloſa autem ibi dicit. Non eñ cā pietatis faciēda eſt iniquitas vt patet. xiiij. q. v. c. Forte. et xiiij. q. v. ca. Nolite. augu. dicit. Nolite velle elemoſinas facere de fenore et vſuris. E

¶ Narrat Ceſariꝰ q̄ diues q̄dam q̄ ſub tipo elemoſine fecit conuiuiū pauperibꝰ: iter q̄s cū q̄daz obſeſſꝰ eſſet et alijs manducantibꝰ carnes q̄dez ori applicare ſed māducare non poſſet dixerūt alij. in q̄ cur non ſinis hoiem manducare. Quibꝰ ille rñdit. Nolo vt peccet eo q̄ elemoſina iſta de rapina eſt. Dicentibꝰ aūt illis: mētiris: q̄ is q̄ facit elemoſinā bonꝰ hō eſt. Nequaq̄ (ait) mentior. Uitulꝰ em̄ iſte q̄ i paupes diuiſꝰ ē i q̄nta gñatione ē ab illa vacca quam per rapinā hēbat ⁊ ſatis nurati ſūt. F ¶ Quinto dz eſſe ordiata vt ſcz fiat ꝑ dei honore: ꝓximi ſalute: ⁊ ꝓpria vtilitate non pro vana glia: aut huiꝰ ſecli pompa. Uñ zacheꝰ addidit domine. i. pro tuo amore: ⁊ honore. Propterea chriſtꝰ dicit matth. v. Cū facis elemoſinā noli tuba canere añ te ſicut ypocrite faciūt in ſy. ⁊ vi. vt honorificentur ab hominibꝰ. Amen dico vo. re. mer. ſuā. G ¶ Sexto dz eē liberalis: vt nō fiat pro ſuſceptis ſeruitijs. Nā ſūt pleriq̄ q̄ paupe res laborare cogūt ⁊ poſtea illis nomie elemoſine aliq̄d tribuūt cū tamen merces laboris potius q̄ elemoſina debeat appellari. Propterea dicit zacheꝰ. do. i. non vendo ſz liberaliter dono. H ¶ Septimo dz eē diſcreta vt detur his q̄ indigēt cū animi ꝯpaſſiōe. Leo papa. Habētibꝰ dare: nihil aliud eſt q̄ ꝑdere. ¶ Hec ſupradicta de miſericordia ſufficiant.

¶ Sequitur tractatꝰ tertius tertie partis edificatorij q̄ eſt de virtutum cardinalium diſpoſitione

qui multas hꝫ conſiderationes.

Ex quo igit̃ ſupra tractauim⁹ de trib⁹ theologicis virtutibus nũc ſupereſt vt ad morales tranſeam⁹: quarũ principaliores quatuor cardiales dicim⁹. de qb⁹ ambro. ſup Lu. exponẽs illd (Beati paupes ſpũ) dt. Scimus virtutes eſſe quattuor cardiales. tẽperantiã/iuſticiã/prudẽtiã/ꝛ fortitudinẽ. Et Greg. v. Mor. In qttuor virtutib⁹ tota boni operis ſtructura cõſurgit. B ¶ Dicũtur autẽ cardiales a cardie. Nã hoſtiũ cardini totũ innititur ꝛ in ipſo cardine ſtabilit̃ ne a pariete diſiungatur. Sic ꝛ omnis hoĩs conuerſatio ſãcta ꝛ totũ ſpirituale edificiũ l his ẽ qtuor ṽtutibus ſtabilitũ. Item ſicut cardines dñr prime ꝛ principales ptes celi/terre ꝛ maris (cardines eñi celi ſunt duo poli) Sic iſte quattuor ṽtutes ſunt iter oẽs morales principaliores ꝛ digniores ad quas cetere reducuntur ſicut ad ṗncipales. Itaqꝫ ſicut illi clerici q vident̃ ceteris digniores dicti ſunt cardinales per quos ardua operat̃ ſumm⁹ pontifex. Sic he ṽtutes cardinales dñr ꝑ quas ardua opera ſaluti neceſſaria facit aĩa B ¶ Morales aũt dñr a more vt dĩ. phũs. ij. eth. qꝛ ex more. i. aſſuefactione opeꝝ gñatur ĩ nobis habit⁹ iſtaꝝ ṽtutũ. C

¶ Sicut aũt dt tho. ij. ij. q. lxj. predictas quattuor virtutes dupliciter conſiderare poſſum⁹. Uno mõ ſm communes rõnes formales ꝛ hoc modo dicũtur ṗncipales quaſi generales ad omnes virtutes: vt puta q omnis virtus que facit bonuꝫ conſideratione rationis dicatur prudentia. ꝛ omnis virtus que facit bonum debiti et recti in operatiõibus dicatur iuſticia. Et omnis virtus que cohibet paſſiones ꝛ reprimit dicat̃ tẽperantia. Et oĩs virt⁹ que facit firmitatem animi cõtra quaſcũqꝫ paſſiones dicat̃ fortitudo. Et ſic multi loquũtur de iſtis virtutib⁹ tã ſacri doctores ꝙ etiam philoſophi. Et ſic alie ṽtutes morales ſub iſtis continentur vt ſpecies ſub genere.

D ¶ Alio modo poſſunt accipi ſecũdum q iſte virtutes denominantur ab eo quod precipuuꝫ ẽ vnaquaqꝫ natura. ꝛ ſic ſunt ſpeciales virtutes contra alias diuiſe. Dicũtur tamen principales reſpectu aliarum propter principalitatem materie puta quia prudentia eſt preceptiua. Iuſticia eſt circa actiones debitas inter equales. Temperantia reprimit concupiſcentias delectationum tactus. Fortitudo firmat contra pericula mortis. Sunt autem quattuor iſte virtutes quattuor defectibus ſiue vulneribus ex peccato originali prouenientibus contrarie. Sunt autẽ hi defectus (ſicut ait beda) ignorantia in ratione/ malicia in voluntate infirmitas ſiue ĩpotentia in iraſcibili/et concupiſcentia in concupiſcibili. Eſt enim prudentia oppoſita ignorantie/iuſticia malicie fortitudo infirmitati ſiue impotentie/et temperantia concupiſcentie. Deſignantur autẽ huiuſmodi quattuor virtutes in illis quattuor aĩalibus de quibus apo. iiij. ꝛ eze. j. Nam in aquila q eſt viſu acutiſſima dſignatur prudentia. In homine ĩtelligitur iuſticia q eſt vinculum hoĩm vni-

tiuum. In leone fortitudo. Et in
vitulo qui immolabatur in lege
tēperātia. De his itaqꝫ ꝟtutibus
cum dei adiutorio dicendum eſt.

¶ Et primo de prudentia.

PRima huiꝰ tra
ctatus cōſideratio ē de prudentia
Et quoniam inter has virtutes
quas cardinales dicimꝰ prudētia
aliarum eſt directiua. Idcirco pͥ-
mū de ea dicturi ſumus. Licet au
tē ſepiꝰ accipiant̄ ꝓ eodē ſapien-
tia ⁊ prudentia: ſi tamen ꝓpͤe ter
minis vtamur dicit dam̄. Sapien
tiam ad contemplatiuum/prudē
tiam vero ad actiuum pertinere.
ſup illud pſal. Os meū loquetur
ſapientia et meditatio cordis mei
prudentiam. Dicit gloſa. Sapiē
tia ad diuinas res pertinet: ſꝫ pru
dentia ſpectat ad mores. Eſt au-
tem notandum triplicem eſſe pru
dentiam. Prima eſt prudentia na
ture q̄ in ſcriptura nobis ꝓponit̄
imitanda. Secunda eſt prudētia
culpe q̄ eſt protſus nobis deteſtā
da. Tertia eſt prudentia gratie ꝗ
eſt laudabilis ⁊ deſideranda. Et
ſm̄ hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo po-
nitur prudentia nature que eſt ſo
lertia quedam naturalis reperta
etiā i ꝗbuſdam brutꝭ aīalibus
ſicut qꝛ agnus ſtatim natus natu
raliter agnoſcit balatū mrīs ⁊ fu-
git lupū quē alias nūqꝫ vidit. Vñ
ſcriptura monet hoīes conſide
rare prudentiā brutorū animaliū
Iob. xij. Interroga iumenta ⁊ do
cebūt te. Et prouer. vj. Vade ad
formicam o piger ⁊ cōſidera vias
eius ⁊ diſce ſapientiam. i. pruden
tiā. Et Matth. x. Eſtote pruden
tes ſicut ſerpentes. Eſt aūt i ſer-
pente triplex ꝯſiderāda prudētia
Pria eſt ſollicite cuſtoditionis.
Secūda eſt debite renouatiōis.
Tertia eſt aſtute euaſionis.

A ¶ Pria igit̄ ſerpentis prudē
tia ē prudētia ſollicite cuſtoditio-
nis qꝛ omnia alia mēbra exponit
vt caput quod principalior pars
cuſtodiat. Unde ⁊ per aquā na-
tās caput eleuat ne ſubmergatur
Sic et corpus exponere debemꝰ
vt anima cuſtodiat̄. ⁊ caput men
tis eleuare ne pñſentibus delicijs
ſubmergat̄. Deut. iiij. Aīam tuā
ſollicite ſerua. B ¶ Secunda eſt
prudentia debite renouatiōis: qꝛ
ſerpens renouari cupiens per ar
ctum foramē transiens pellē ve
terē exuit: poſteaqꝫ fontis aquā
potauit. Sic ⁊ homo renouari vo
lens a vicijs aquam fontꝭ viui. i.
doctrie ſacre haurire et in arcto
foramine pnīe pellem veteris ho
minis. i. male conſuetudinis exue
re nouū qui ſecūdū deū creatus
eſt induendo et pcti venenum in
confeſſione totaliter euomendo.
Ephe. iiij. Deponit vos ſcḋꝫ pri-
ſtinam conuerſationē veterē ho
minē ꝗ corrumpit̄ ſm̄ deſideria
erroris. Renouamini aūt ſpū mē-
tꝭ veſtre ⁊ iduite nouū hoīem ꝗ
ſm̄ deū creatus eſt in iuſticia et
ſctītate ꝟitatꝭ. C ¶ Tertia ē
prudētia caute euaſiōis. Serpēs
em̄ ꝗ dr̄ aſpis vt icātationē eua-
dat aures ſuas obturat. vnā cū
cauda/⁊ alterā terra ſup quā au-
rē ſuā ponit. Sic ⁊ homo euadere
dꝫ diabolum icantatorem ⁊ tenta
tiones eius aures cordis obturā
do ex conſideratione finis noſtri
qui eſt ſicut cauda et ex cōſidera
tione corporee fragilitatis que ē
ex terra. pſalm̄. Sicut aſpidis ſur

de obturantis aures ſuas.

¶ Secundum punctū in quo ponitur prudentia culpe que ē deteſtanda. Et eſt triplex.

Prima eſt terrene cupiditatis.
Secūda voluptuoſe carnalitatis
Tertia diabolice calliditatis.

A ¶ Prima igit̄ eſt prudētia terrene cupiditatꝫ q̄ eſt prudētia mūdanoꝝ circa acq̄ſitiones terrenorum. Baruch. iij. Filij agar exq̄ſierunt prudētiam que de terra ē Agar iterpretatur ſolēnitas vigilie. Hi ergo dicunt̄ filij agar: ꝛ faciunt ꝛ q̄runt gaudiū ꝛ feſtū ſuuꝫ in preſenti vita q̄ dꝫ eſſe vigilia ſolennitatis future. Et q̄z mundani magis ſtudēt circa mūdana q̄̄ ſpirituales circa diuia. Ideo dr̄ Luce. xvi. Filij hu⁹ ſeculi prudentiores filijs lucis in gn̄atiōe ſua ſunt

B ¶ Scd̄a eſt prudentia voluptuoſe carnalitatis. Ro. viij. Prudentia carnis mors eſt. Glo. Prudentiam carnis habet q̄ q̄ ſue carnis ſunt ſtudioſius implet. O infatuata prudentia corpus curare ꝛ aīaꝫ neligere. Bern̄. Sic ſtulti extimatores d̄ minimis maximam ꝛ de maximis minimam curaꝫ gerunt. Idem cur carnem tuaꝫ p̄cioſis impinguas ꝛ ornas quaꝫ poſt paucos dies deuoraturi ſunt vermes/ꝛ aīam non curas que coraꝫ deo ꝛ angelis eſt preſentanda cur illi carnem p̄ponis. Ancillam dominari ꝛ dn̄aꝫ āncillari magna abuſio eſt.

C ¶ Tertia eſt prudentia diabolice calliditatis. ꝛ hec ē aſtutia puerſoꝝ q̄ callidi ſūt ꝛ ſubtiles ad fallendum. Gen̄. iij. Serpens callidior erat cunctis animātibus. Glo. quia plen⁹ erat demone. Hier. iiij. Sapiētes ſunt. i. aſtuti ꝛ callidi vt faciant mala: bn̄facere aūt neſciunt. Iſa. xxix. Peribit ſapientia a ſapientibus ꝛ intellectus prudentium reprobabitur.

¶ Tertium punctum in quo ponitur prudentia gratie que ē laudabilis ꝛ deſiderāda. De hac dr̄ Ro. viij. Prudentia ſpūs vita et pax. Et hec eſt prudentia que ad bonum finem totius vite recte cōſiliatur iudicat ꝛ p̄cipit. Et tulli⁹ lib. de offi. Prudentia eſt appetendarum fugiendaruꝫ rerum cognitio. Et ſen̄. Prudēs fallere nō vult neq̄ʒ falli poterit. Sequitur. Sermo tuus nō ſit inanis: ſed aut ſua deat aut moneat/aut conſoletur aut precipiat. Lauda parce vitupera parcius.

S Ecūda conſideratio q̄ eſt de partib⁹ prudentie. Secūdum autem tituliū. ij. retho. tres ſunt partes prudentie ſcilicet memoria/intelligentia/et prouidentia. De quibus dicit ſen̄. Si prudens eſt animus tuus tribus temporibus diſpenſetur. p̄ſītia ordina/futura prouide preterita recordare. Et ſecundū hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur prima pars vere prudentie q̄ eſt p̄teritorum memoria. Senc. Qui nihil de p̄terito cogitat vitā amiſit. Eccleſi. i. Memento q̄ ante fuerunt. Sciendū autem q̄ huiuſmodi memoria dꝫ eſſe triplex reſpectu dei reſpectu ſui ꝛ reſpectu primi.

A ¶ Primo habere debemus memoriā reſpectu dei. Debemus enī eſſe memores diuinorum bn̄ficioꝝ ad regraciandū: ꝛ etiā ad amplius in eo ſperandū Deut. xxxij. Nunq̄d non ipſe eſt

pr tu⁹ qui poſſidet te ⁊ fecit ⁊ creauit te Memēto dieꝝ antiquoꝝ. ⁊c. Eccli. xii. Memento creatoris tui. Ut etiā habeam⁹ memoriā paſſionis xp̄i īſtituit dn̄s ſui corporis ſacramētū. dr̄. Mat. xxvi. hoc facite in meā commemoratione. Et tren. iii. di. Recordare paupertatꝭ mee ⁊c. Itē debem⁹ hr̄e mēoriam diuinoꝝ mādatoꝝ ad exeq̄ndum ps. Memores ſūt mādatoꝝ eius ad faciēdū ea. Deut. vi. Erūt verba hec q̄ ego p̄cipio tibi hodie in corde tuo ⁊ narrabis ea filijs tuis ⁊ meditaberis ea ⁊c. Et eccle. iii. Que tibi p̄cepit de⁹ cogita ſēper. B ¶ Itē debem⁹ hr̄e mēoriā diuinoꝝ iudicioꝝ ad formidandū. Memorabor iuſtitie tue ſoli⁹. Memēto q̄ diſtricte puniuit āgelos peccātes / pctm̄ p̄mi hominis / qđ et adhuc q̄tidie punit in nobis / qū mūdū deleuit diluuio / ſodomitas igni ⁊ ſulphurꝭ exterminio / egyptū diuerſis plagis flagellauit ⁊ tādē regē ⁊ totū ei⁹ exercitū ſubmerſit filios iſrael plꝛ́ies i dſerto ⁊ in terra p̄miſſiōis ⁊ extra / fame / peſte / morte / ⁊ gladio puniuit. In diuerſis mūdi partib⁹ vrbes ſubuertit / regna trāſtulit natiōes exterminauit. Ceteꝝ q̄ta quotidie nō ceſſet exercere iudicia q̄s enarrare ſufficiat ps. Memor fui iudiciorum tuorum a ſeculo dn̄e ⁊ cōſolatus ſum. Sed vn̄ ꝯſolationis occaſio. Profecto q̄ quedā ſūt dei iudicia ad correctionē / quedā ad punitionē: q̄daꝫ ad meritoꝝ cumulationē. Preterea memorādo diuina iudicia timet hō ⁊ p̄cauet a peccato ⁊ ſtimulat̄ ad bonū ps. Oīa iudicia ei⁹ in cōſpectu meo. Sequr ⁊ ero immaculatus cum eo et obſeruabo me ab iniquitate mea. Inter alīt hmōi iudicia maxie memoriari dꝫ iudicij ⁊ mortis prioꝝ Unde in pſona hōis mortui dr̄ eccleſia. xxxviij. Memor eſt iudicij mei: ſic em̄ erit ⁊ tuū. C ¶ Secūdo debem⁹ hr̄e mēoriā reſpectu nr̄i. Mēoria ē triplex reſpectu ſui Pria ppetrate offenſiōis Scđa p̄ius facte p̄miſſionis i ſacramento tā baptiſmi q̄ matrimonij q̄ penitentie. tū in voto / tū etiā i licito iuramento / aut etiā aliquo quis nō debito. Tertia ē mēoria preterite hūiliationis. Debem⁹ em̄ hr̄e memoriā petōꝝ noſtroꝝ vt p eis acriter doleam⁹ ps. Cogitabo pro peccato meo. Et ezechias. Iſa. xxxviij. Recogitabo tibi oēs annos meos i amaritudie aie mee. Et apo. ij. Mēor eſto vnde excideris ⁊ age penitētiā ⁊c. Iteꝫ debem⁹ hr̄e mēoriā votoꝝ nr̄oꝝ ⁊ ꝯceptuū deo p̄miſſoꝝ vt ea fideliter impleamus. ij. eſdre. iiij. Memor eſto voti qđ p̄miſiſti ⁊c. Itē inter p̄ſpera debemus hr̄e memoriam aduerſoꝝ ne ſupbia corruamus. Eccl̄ia. xviij. Memēto pauptatꝭ in die abundantie. Et. xi. c. In die bonorum ne ſis immemor maloꝝ Sic monebat mardoche⁹ heſter. Memor eſto hūilitatꝭ tue quomodo nutrita ſis in manu mea.

D ¶ Tertio debemus habere memoriam reſpectu proximi Mēoria triplex reſpectu proximi Prima eſt mēoria lamentande imbecillitatis. Secūda eſt memoria releuande neceſſitatis. Tertia eſt mēoria ſectande exemplaritatis. Debemus em̄ habere mēoriā ſpiritualium preliorum in quibus vꝫ corruerunt: vt et nos caueamus. Memento itaq̄ quomodo ceciderunt adaꝫ / moyſes / ⁊ Aaron / Da-

uid ꝛ ſalomon: ꝛ princeps apoſtolorū Petrus: ne de bonitate tua confidas. Job.xlj. Memento belli ꝛ ne adūcias ꝗquam loqui ſcilicet verba iactantie vel confidētie ſanctitatis. Nunꝗ eſt ſecura nauis ꝗdiu inter fluctus exiſtit: Nunꝗ eſt ſecurꝰ princeps exercitꝰ ꝗdiu bellū ex aduerſo conſiſtit. Ualde ergo timendum eſt nobis dum nauigamus in vndis. et militamus in bellis maxime cū videamus tot viros ſanctos corruiſſe ꝛ periclitaſſe. Unde ꝛ hieronȳ. ait. Ne in preterita caſtitate confidas quia nec dauid ſanctior es: nec Salomone ſapientior: nec ſanſone fortior: nec petro feruentior. Memento ſp ꝙ paradiſi colonū mulier de ſua poſſeſſione eiecerit. Item memorari debemꝰ īcommoda alioꝝ vt eis iuſta poſſe ſubueniamꝰ. Sic rogabat ioſeph pincernā. geñ. xl. Memēto mei cū bñ tibi fuerit. Et latro euāgelicꝰ rogabat dñz. Lu. xxiiij. Memento mei dñe dū veneris in regnū tuū. Hoc aūt ē ītelligēdū nō tā de īcōmodis vinctiū ꝗ defūctoꝝ ī purgatorio detētoꝝ. ij. reg. j. Cōſidera iſrl̄ ꝓ his ꝗ mortui ſūt. Hebre. xiij. Memēto victoꝝ tāꝗ ſimł vincti. Itē memoria debemꝰ exēpla ſāctoꝝ vt imitari valeamꝰ. i. machabeoꝝ. iiij. Memēto te operū patrū veſtroꝝ ꝙ fecerūt ī gñationibꝰ ſuis et accepietis gloriā magnam. Ibidē. Memores eſtote qūo ſalui facti ſūt pr̄es veſtri. Grego. Si ſctā ꝓcedētiū ꝯſideremꝰ non erūt grauia ꝙ tolleramꝰ. Hec Grego.

¶ Secūdum punctum in quo ponitur ſecunda pars vere prudentie ꝙ eſt preſentium intelligentia

A ¶ Precipue ad prudentē ſpectat habere triplicē reſpectu pn̄tis itelligētiā. Pria ē intelligētia breuiſſime duratiōis. Math. xiij. Uidete ꝛc. NeſcitꝪ eñ qñ tēpꝰ ſit. Scda ē intelligētie ꝓpe cōditiōis Mar. xiij. Uidete voſmetipſos. Tertia eſt itelligētia diuie cōtemplatiōis. ꝙ vꝫ oia videt p̄s. Intelligite inſipiētes in pplo ꝛc. ꝗ plātauit aurē nō audiet aut qui finxit oculum nō conſiderat: qui corripit gentes non arguet ꝛc. dominꝰ ſcit cogitatiōes hominū. ꝛc. Tulliꝰ. Intelligentia eſt per quā animus proſpicit ea que ſūt. Uir prudens ꝛ intelligens ex apertis obſcura exiſtimat: ex paruis magna: ex proximis remota: ex ptibꝰ tota. Ad hanc partē prudentie hortatur. p̄s. di. Et nūc reges itelligite erudimini qui iudicatis terram. Seruite domino in timore ꝛc. Sed heu: quia vt dicit p̄s. Homo cū ī honore eſſet non intellexit cōparatꝰ eſt iumētis ꝛc. Et nota ꝙ ibi maxime ē hmōi intelligētia neceſſaria vbi virtutibus ſunt ſimilia vicia. Iſido. Quedam vicia virtutum ſpeciem p̄ferunt ꝗre ſuos ſectatores pernicioſe decipiunt dum ſi ſub ↄtutum velamie tegūt quotiēs ſub pretextu iuſticie crudelitas agitur: ſub ira per zelum furor animi palliaꝛ: et ſub pelle ouina latiat mens ſepelupia. Nunquid non ſub albiſſla niue occulta inundatur latria. Unde tulius ðt. Nulle ſunt occultiores inſidie ꝗ que ſub ſimilitudie latent officij. Et gre. ī mor. plerūꝗ vitia colore virtutum ficta tāto ſunt nequiora quanto eſſe vicia neſciuntur: quia hoſtiꝪ noſtri malicia cauta ſe arte palliat: vt plerūꝗ ante decepte mentꝪ oculos

culpas eē virtutes fingat: vt inde expectet q̄s p̄mia vñ eterna dignus eſt inuenire tormenta. Tales ergo illā maledictionē incurrūt que ponit̄ yſa. v. Ue q̄ dicitis bonum malū ⁊ malū bonū. Eſt ergo prudētis intelligere ſiue cōſiderare act⁹ ſuos ⁊ ſic intelligēdo ordinare. Sicut aūt dicit berñ. lib. iiij. de cōſideratiōe. Triplex conſideratio d₃ preuenire oēm actionē noſtram. Ait em̄ ibi. Spūalis q̄ oia iudicat a nemie iudicat̄. oē opus ſuū trina cōſideratione preuenit. An liceat. an deceat: an expediat Nā ⁊ ſi ꝯſtat in xp̄iana vtiq̄ philoſophia non decere niſi qđ licet non expedire niſi qđ decet. Non cōtinuo tñ oē qđ l₃ decere aut expedire ꝯueniēs erit: aut quō non indecēs erit voluntate ꝓlege vti: poteſtatē exercere: negligere rationē. Nō eſt tam erecti q̄ꝫ deiecti aī ⁊ q̄ſi ratiōis l expertis non per rationem ſed libitu agere non iudicio agi ſed appetitu.

¶ Tertium punctum in quo ponitur tertia pars vere prudentie q̄ eſt futurorum prouidētia. Et ad hanc tanq̄ꝫ ad pricipaliorem ordinantur alie partes. Unde ⁊ ab ea ſumitur nomen prouidētie. vñ dr̄ prudēs quaſi porro vel procul videns. Sicut dicit yſido. lib. ethimologiorum: ſimiliter ⁊ prouidēs Jō boe. lib. de cōſo. Non qđ ante oculos eſt ſuffecerit intueri iterum exit⁹ prudētia metit̄. Uir itaq̄ imprudēs viam per quā eſt iturus: ⁊ q̄d factur⁹ ē reſpicit: ſed finē₃ vie vel operis nō attendit. Sed prudēs econtra finē in omnibus principaliter reſpicit Uñ prudens non p̄ncipaliter attēdit qua via ſ₃ potius quo ducēdus eſt. Sed imprudens ſolū attēdit ſi via placēs eſt ei nō cogitās de fine. Señ. Qui nichil p̄meditat̄ alo de futuris icaut⁹ decidit. Eſt aūt nobis precipue triplex futurorꝫ ꝓuidētia neceſſaria. A ¶ P̄ria ē ꝓuidētia tolerāde tp̄alis afflictiōis q̄ v₃ ꝯtigere pōt vt ſi cōtigat ad eā tolerandā muniamur. Gre. Min⁹ iacula feriūt q̄ ꝓuidētur ⁊ nos tolerabilius mūdi mala ſuſcepim⁹ ꝯtra hec p ꝓuidētie clipeū munimur. Señ. Si prudēs eſſe cupis i futurū proſpectū intēde ⁊ q̄ p̄nt contigere in aīo tuo cuncta ꝓpone. Nichil tibi ſubitum ſit: ſed totum añ proſpicies. Nā q̄ prudēs ē nō dicit. nō putaui hoc fieri: q₂ nō dubitat: ſ₃ expectat: nō ſuſpicat̄: ſ₃ cauet. Cauſam cuiuſcūq̄ꝫ rei ꝑquire ⁊ cū initia īueneris exit⁹ cogitabis. B ¶ Scđa ē ꝓuidētia formidāde iudicalis rōnis q̄ ſc₃ in iudicio exigēda eſt de olb⁹ corā ſūmo iudice qñ vnicuiq̄ꝫ dicet̄ illđ lu. xvj. Redde rationē₃ villicationis tue. ⁊c. Jdeo dr̄ abacuch. ij. Cōtēplabor vt videā q̄d dicat̄ mihi ⁊ q̄d r̄ndeam ad arguētē me. C ¶ Tertia eſt ꝓuidētia expetāde finalis retributionis bonorū ſc₃ in gl̄ia: et malorꝫ in eterna pena peti ſicut dicit Matth. xxv. Jbūt hi in ſupplicū eternū: iuſti vero i vitā eternā Uera vtiq̄ꝫ prudētia eſt h̄mōi premeditatio q̄ prōptū aīm ⁊ ſollicitum reddit in vitijs euitādis ⁊ bonis opib⁹ exequēdis. O quot ſunt imprudētes ⁊ ſtulti q̄ de his minime cogitant. Jdeo dr̄ deut̄. xxxij. Gēs abſq̄ꝫ ꝯſilio ⁊ ſine prudentia vtinā ſaperēt ⁊ intelligerēt ac nouiſſima prouiderent ⁊ recedendo v₃ a malis ⁊ operando bona diligenter. ¶ Hec de prudentia.

¶ Sequitur de iuſticia.

TErtia conſideratio eſt de iuſticia. Igitur dicto de prudētia q̄ eſt aliarū ṽtutū directiua ⁊ rationis hūane pfectiua: de iuſticia dicturi ſum⁹ q̄ voluntatem pficit vbi primo aduertendum eſt iuſticiam dupliciter dici.

A ¶ Eſt eñ iuſticia legalis/et iuſticia particularis. De iuſticia legali dt phs. v. ethi. q ipa eſt p̄clariſſima ṽtutū ⁊ q talis iuſticia ē oīs ṽt⁹. Eſt eī ṽt⁹ ordinatiua actuū oīz ṽtutū ad bonū cōe q̄ iō legalis dr qr p eā hō cōcordat legi ad quā ptinēt ordiare act⁹ oīz ṽtutū ad bonū cōe. Dr̄ ēt ṽt⁹ gnālis nō p p̄dicationē/ſʒ ſm ṽtutē ſicut cā vniuerſalis gnālis eſt ad oēs ſuos effect⁹. Et itaq ṽt⁹ gnālis ī p̄dicādo ſʒ ī ordinādo qr ordinat act⁹ q̄rūlibet ṽtutū ad bonū cōe ſicut ⁊ caritas dici pt ṽt⁹ gnālis p q̄to ordiat act⁹ oīm ṽtutū ad bonū diuinū. Verū ē tñ q etiā q̄libet pticularis ṽt⁹ ſortit nomē iuſticie ſcd̄m q ordinat ad bonū cōe. Quelibet ēt ṽt⁹ ſcd̄m q eius act⁹ ordiat ad bonū ppriū dr̄ ṽt⁹ ſimplr. ſʒ ſcd̄m q ordiat ad bonū cōe dr̄ iuſticia. Vñ oēs ſcti ⁊ ṽtuoſi viri dn̄r iuſti. Iuxta illd Sap. vi. Iuſti aūt in ppetuum viuent.

B Iuſticia itaq legalis pōt dupliciter accipi. Uno modo ṽtute ordinabili ad bonū cōe ſm legē ⁊ ſic quelibet ṽtus eſt iuſticia legalis. Et iuſticia legalis hoc modo ſumpta eſt ſuperius eſſentiale ad ſingulas virtutes ⁊ vniuerſale in predicādo. Alio mō p virtute ordinatiua aliarū ad bonuʒ cōe/⁊ ſic diſtinguit eſſentialr ab aliis virtutibus/nec eſt vniuerſalis reſpectu earū niſi in ordinādo. Et hec dr̄ p̄clariſſima virtutū inter ṽtutes morales inquantū bonuʒ cōe ad qd ordinat preeminet bono ſingulari vnius perſone. De hoc etiā dicit tulli⁹. j. de offi. In iuſticia ṽtutis ſplendor ē maximus ex qua boni viri noiantur.

C ¶ Iuſticia aūt particularis dr̄ virtus ordinatiua voluntatis humane circa ea q̄ ſunt ad alterum: quā macrobi⁹ ſic deſcribit. Iuſticia eſt ṽtus ius ſuum vnicuiq tribuens. Et eſt ṽt⁹ cardinalis quā etiaʒ ſic diffinit. Ambroſius. j. de offi. Iuſticia eſt que vnicuiq qd ſuū eſt tribuit/alienū non vēdicat vtilitatem propriam negligit. vt communem equitatē cuſtodiat

D ¶ A iuriſperitiʒ aūt iuſticia dr cōſtans ⁊ ppetua volūtas ius ſuū vnicuiq tribuens. Per iuſticiam igitur recte ſe habet homo ī ordine ad tria. Sicut eñ dicit Bern. ſer. de aduē. Iuſticia docet hominem recte ordinare ad deū/recte ad ſeipm/recte ad pximū. Primo in ordie ad deū. Scdo ī ordine ad ſeipm. Tertio ī ordine ad pximū. Et ſcd̄m hoc ſunt tria puncta.

¶ Primū punctū in quo oſtendit quomodo iuſticia ordinat hoiem ad deū cui precipue debem⁹ tria. ¶ Primo rōne dn̄ij ſubiectionē et obedientiam ad oīa ei⁹ mandata Deute. viij. Dn̄s deus tuus erudiuit te vt cuſtodias mādata dn̄i dei tui ⁊ ambules in vijs eius. et Deut. xix. Obedias voci domini eiq adhereas. ¶ Scdo rōne paternitatis debem⁹ ei dilectionē et beniuolentiā. Mat. xxij. Diliges

dñm deum tuum.⁊c. ¶ Tertio in quãtū eſt iudex debemus ⁊ timorem ⁊ reuerentiam. Deutero.vj. Dñm deum tuū timebis. Et ibidem. Dñm deum tuū adorabis. Et apoc.xiiij. Deum timete quia venit hora iudicij eius.

¶ Secundū punctū in quo oſtenditur quõ iuſticia ordinat hoīem ad ſeipſum. Unde ſicut dicitur.v. ethico. Scdm̄ methaphorã.iuſtū eſt nuo toti⁹ hominis ad ſeipm̄ ſʒ partis vni⁹ ad alterã ⁊ hoc eꝗdē eſt iuſtū dñatiuū ſeu diſpenſatiuū dñatur eñ ratio ſenſualitati. Debet itaqꝫ homo per iuſticiam exigere a ſeipſo peccatorum punitionem ⁊ morum emēdationem. Et hec iuſticia exercenda eſt in pretorio mentis. Aug. de pnia. Aſcendat homo tribunal mentis ſue: ſit cogitatio accuſatrix cõſcientia teſtis carnifex dolor cordꝭ. Inde ſã guis anime per lachrymas fluat deinde ſententia ꝓferatur vt homo iudicet ſe indignū participatione corporis ⁊ ſanguinis domini. Hec ille. Ad hanc autem iuſticiam reſpectu ſuijpſius complenda tria ſunt neceſſaria.

A ¶ Primū ē peccatū relinꝗre. Hiero. in epl'a ad filiã Mauricij. Juſticia nihil aliõ ē ꝗ̃ nõ peccare

B ¶ Scdm̄ eſt preterita peccata punire. Greg. Jam iuſtus fit ꝗ quod cõtra iuſticiam fecit per lachrymas punit.

C ¶ Tertiū eſt bona agere. Iſidorus. Ille veraciter iuſt⁹ eſt qui vitia ſupplantat ⁊ in bonis operibus finaliter pſeuerat. Itē nota ꝙ hõ reſpectu ſui eget triplici iuſticia. Pria vt ſit aīe ſue iuſtus ꝓcurator / qꝛ pupilla eſt ⁊ icarcerata. Eccli.x. Fili in manſuetudine ſerua animam. Secunda eſt vt ſit corporis iuſtus gubernator ſcdm̄ ꝙ dicitur Eccli'a.xxx. Cibaria et virga ⁊ onus aſino.i.corpori. Sʒ multi ſunt ꝗ ita aſinū ſuū.i.corp⁹ impiguant ꝙ eos ꝓijcitur i lutū. Tertia eſt vt ſit vtriuſqꝫ iuſtus ꝓmotor ad bonū. Prouerb.iiij. Juſtorum ſemita quaſi lux ſplēdēs procedit ⁊ creſcit vſqꝫ ad perfectū diem ſcʒ eternitatis.

¶ Tertium punctū in quo oſtēditur quõ iuſticia ordinat hominē ad ꝓximū cui dʒ dilectionē. mat. xxij. Diliges ꝓximū tuū ſicut teipſum. ⁊ Ro.xiij. Neminē quicꝗ̃ debeatis niſi vt inuicē diligatis. In quo aūt cõſiſtit hmōi dilectio declarat ſen.di. Duo faciūt hoīes iuſtū erga ꝓximū.ſ. oībus ꝓdeſſe ⁊ nulli nocere. Uariatur aūt hmōi dilectio ꝓximi quantū ad exhibitionē effectus ſcdm̄ diuerſas habitudines ꝓximitatis. Nam ꝓximus ſe habet i triplici differētia. Põt ei eē eꝗlis iferior aut ſuperior

¶ De iuſticia ad ꝓximum inferiorem ⁊ parem.

QUarta conſideratio eſt de iuſticia ad ꝓximū iferiorē ⁊ parē. Si ꝓxim⁹ eſt equalis / tria ſibi debes ad dilectionem pertinētia.

¶ Primo in aduerſis ꝯpaſſionē Ro.xij. Flere cū flentib⁹. j. Cor. xij. Si qd patitur vnū mēbrū cõpatiunt ⁊ alia mēbra. Greg. Quãto qs in charitate eſt ꝑfectior tanto ampli⁹ ſentit dolores alienos. Job.xxx. Flebã quondã ſup eo ꝗ afflict⁹ erat.⁊c. puer.xxiiij. Cū ceciderit inimic⁹ tu⁹ ne gaudeas.⁊c.

B ¶ Scdo in ꝓſperis ꝯgratus

lationē. Ro. xij. Gaudere cū gau
dentibus. Eccl'i. xxij. Fidē poſſi=
de cū amico. ꝛc. Sequitur ꝛ in bo
nis illius leteris. j. Coꝛ. xiij. Ca=
ritas congaudet veritati.

C ¶ Tertio in dubijs piā dijiu=
dicationē. Ro. xiiij. Tu qs es qui
iudicas fratrē tuū? Nō eſt tñ itel
ligendū q' iſta tria ſic debeantur
pxio equali ꝙ nō iferiori aut ſu=
perioꝛi. Nā cuilibet pxio debēt: ſꝫ
ſic appropriant pxio eq̄li q2 ſunt
alia q̄dā pter iſta q̄ ꝓpe debētur
inferiori ꝛ aliqua ſuperiori.

Si aūt pxim' ſit ſupioꝛ puta dñs
plat'/aut pater: tria ſibi debes.

D ¶ Pꝛio oꝛonis iſtantia. j. thi.
ij. Obſecro pꝛio oim fieri obſecra
tiones/poſtulationes/ꝛ grāꝛū ac
tiones ꝓ oib' hoib' ꝛ ꝓ regibus
qui ſunt i ſublimitate cōſtituti vt
quietam ꝛ tranquillā vitam aga
mus in omni pietate ꝛ caſtitate.

E ¶ Scdo debes ei reuerētiā.
j. pe. ij. Regem honorificate. Et
Johannes de ſancto geminiano.
Prelati honorandi ſunt etiam ſi
mali ſint non ratione malicie: ſed
iquantum gerunt vicem dei.

F ¶ Tertio obediētiā. Ro. xiij.
Ois ala poteſtatib' ſublimioꝛib'
ſubdita ſit. Nō eī eſt ptās niſi a
deo. Et. j. pe. ij. ſerui ſubditi eſto
te i oi timoꝛe dñis nō tm̄ bonis et
modeſtis: ſed etiā diſcolis. Gre.
Obedientiam ſic teneas vt ma=
lis i malo non conſentias et ma=
lis i bono non contradicas. ꝛ He
bre. xiij. Obedite ꝓpoſitis ve. ꝛc.

¶ Primū pūctū in quo ſpāliter lo
quēdū eſt de obedientia ꝛ reuerē
tia quā filij debēt parentib'. No
tādū q' tria ſunt q̄ maxīe debēt i=
ducere filios ad reuerētiā ꝛ obe=
dientiā parentū. Primū eſt pꝛece
ptio obſeruande obligatiōis. Se
cundū eſt pmiſſio deſiderāde bn̄=
dictiōis. Tertium eſt maledictio
execrande maledictionis.

A ¶ Primū igit eſt pceptio ob
ſeruāde obligatiōis. Exo. xx. Ho
noꝛa patrē ꝛ matrē vt ſis lōgeu'
ſup terrā. Vn̄ ſicut dt Tho. ij. ij.
q. cxxij. Qui honoꝛat parentes q̄
fuerūt ſibi cā vite: meret hui' vi=
te cōſeruationē. Qui aūt non ho
noꝛat meret vitā ꝓuari. q2 tn̄ pre
ſentia bōa vel mala nō cadūt ſub
merito vel demerito niſi inq̄tuꝫ
ordinant ad futurā remuneratio
nē. Jō q̄nq3 ſm regulā occultā di
uinoꝝ iudicioꝝ q̄ maxīe futuraꝫ
remunerationē reſpiciūt aliqui q̄
ſunt pij in parētes citi' vita ꝓuāt
Alij vo qui ſunt impij i parētes
diutius viuunt. Hec tho.

B ¶ Obligant aūt filij ad hmōi
reuerētiā ꝛ obedientiā ꝓpter tri
plicē rōnē. Tū ꝓpt parētū carita
tē. Nā quātūcūq3 filij diligāt pa
rentes tn̄ plus ab his diligūtur.
Jō dt Alexan. iij. volumie ſue ſū
me. ꝙ de amoꝛe filijs exhibendo
non datur pꝛeceptū ſicut nec de
amoꝛe ſuijpſi': q2 ad hoc natura
ſufficiēter inclinat. Jō ſicut hūoꝛ
a radice ad ramos: nō econuerſo
Sic naturaliter a parentib' aſcē
dit amoꝛ ad filios ꝛ non reuertit
vt dicit Chꝛiſo. Hic hieronym'. i
epl'a de honoꝛandis ait. Si tibi
grata vita ipſoꝛuꝫ quibus carioꝛ
eſt vita tua ꝙ pꝛopꝛia: redde amo
ris vicem colende pietatis. Tum
pꝛopter beneficioꝛum pluralita=
tem. Nam filij ſumpſerunt a pa=
rentibus eſſe/nutritionem/ꝛ pꝛo
uiſionem: atq3 perfectionem ꝛ a=
lia huiuſmodi multa. Eccleſiaſt.
vij. Honoꝛa patreꝫ ꝛ matrē ꝛ me

mento q̄ niſi p̄ eos nō fuiſſes.&c. Hiero. Honorandi ſunt parentes q̄ primo ſunt nobis cauſa eēndi. Tū ꝓpter precipientis legis auctoritatē. Exo.xx. Honora patrē. &c. vt dictū eſt. Hoc aūt nō ſolū eſt de lege diuina/ſed et de lege naturali. vñ & ipe beſtie parētib⁹ ſuis exhibēt modo ſuo pietatē & amorē. De ciconia eñ legitur libr. de natura animaliū: q̄ ſeneſcēs pat aut mater ei⁹ ab ea nutrit̄ · aliis ꝯfouet̄. & ciconia filia quēcūq̄ p̄t bñficia parentib⁹ indulget: quare vt dicit Ambroſius in exameron auis pia antiquo romanorū more appellari ſolebat.

C ❡ Scdm q̄ filios īducē dȝ ad reuerentiā & obedientiā parentū eſt ꝓmiſſio deſiderande bñdictionis. Eccli.iij. Honora prēm tuū: vt ſuꝑueniat tibi bñdictio q̄ē triplex. Prima eſt bñdictio honorabilitatis q̄ p̄ h̄ redditur filius honorabilis. Eccli.iij. Gloria hominis ex honore patris ſui. Secūda eſt bñdictio iocunditatis ſcȝ in filiis ſuis. Eccleſiaſt.iij. Qui honorat patrem iocundabitur ī filiis. Tertia eſt bñdictio lōgeuitatis. Exod.xx. Honora patrē & matrē: vt ſis longeuus ſuper terram.

❡ Secundum punctum in q̄ ponitur cōminatio execrande maledictionis. Unde deu.xxvij. Stati poſt maledictionē idolatrarū ſubiungitur maledictio eoꝝ qui parentes non honorant cum dicitur Maledictus q̄ nō honorat patrē & matrē & dicet oīs pp̄lus amen. Eſt etiaȝ exēplū de maledictione Chain. Geñ.ix. Eſt autem huiuſmodi maledictio triplex. Prima eſt informationis. Secunda eſt contriſtationis. Tertia eſt vindicationis.

A ❡ Prima eſt maledictio infamatiōis. ꝓuer.xx. Qui affligit patrem & matrē ignominioſus erit. Exēplū h̄r.xxij.li. de ciui. dei. vbi narrat aug. q̄ apd̄ ceſareā capadocie quedā nobilis matrona viri ſolatio deſtituta decē h̄ns filios ſeptē mares & tres feminas. Quadā vice ab eis offenſa maledictionē eis imp̄cat̄/ſubito īprecationē mr̄is diuia ſubſequit̄ vīdicta. nā oēs tremore mēbroꝝ horribiliter ſunt ꝑcuſſi. Quapropter ciuiū ſuorū ocl'os nō ferētes ceperūt p̄ totū orbē vagari/ & quocūq̄ ibāt oīs in ſe ꝓuocabāt aſpectū. ex his autē duo frater & ſoror: paul⁹ & palladis hypponiā venerūt: & auguſtino q̄d ſibi acciderāt narrauerunt & ibidē meritis btī ſtephani ſanitati reſtituti ſunt. Uide hyſtoriā. O q̄ꝫ timere debēt filij de ſua exigēte culpa a patre aut matre maledicant̄/ſed & parentes ab hmōi maledictione cauere debēt. Ofilij irreuerentes & inobedientes timete diuinum iudicium.

B ❡ Scda eſt maledictio cōtriſtatiōis ſeu deſolati[ō]is. ſ. a ꝓpriis filiis: q̄ ſicut dr̄ Math.vij. In q̄ mēſura mēſi fueritis remetietur vobis. Uñ in inſula q̄ dr̄ corſica: vbi cōit̄ filij crudeles ſunt parētib⁹ accidit q̄ cū quidā patrē ſuum expuliſſet de domo ac multis frequenter iniuriis offendiſſet/tandem ſemel per capillos & barbam p̄ longum vie ſpaciū patrē traxit. Cū eū ei⁹ fili⁹ poſtea ſimilis diceret & ipe tractus ad locū perueniſſet vbi prius patrem ſuū traxerat intelligens iuſtū dei iudicium cum lachrymis ait filio. Nō plus fili non pl⁹ q̄ huc uſq̄ꝫ traxi patrē

meū ꝛ tu feciſti vindictā ei⁹. Eſa. iiii. Ex iniquis em̄ filiȷ̄ q̄ naſcuntur teſtes ſunt nequitie aduerſus parētes ꝛc. Itē narrat guil. lugdun̄. Dum quidam diues ꝛ potēs ſeneſceret mortua vxore, ſua filio ſuo quē multum diligebat tradidit vxorē: qui ait patri. P̄r ꝯmitte michi omnia bona tua: vt viuas ſine labore. Quo annuente fecit ei lectū in camera pulchra. Sed cum vxor iuuēcula nō poſſet eum pati de nocte ꝓpter tuſſim. Poſtea ex rogatu vxoris locauit eū ſub quodam gradu. Qui ſuſtinēs paupertatē ꝛ frigus in hyeme: clamabat ad filiū vt daret ei veſtem. Tandē filius emit quattuor vlnas panni ꝛ dedit patri duas ꝛ duas ſibi reſeruauit. Hoc vidēs filius paruulus: accipiēs ſibi iſtas duas vlnas abſconditi in muro. Et dum diu q̄rerent in domo ꝛ non inuenirent dixit paruulus. Scio vbi ſunt. Cui pater. Cur abſcondiſti. Qui reſpōdit. Ad h̄ ſeruabā vt operiam te in ſenectute tua ſicut ꝛ tu patrem tuum. Et ait pater. Nec michi amplius facies. Cui filius. Certe intātū haut minus. Quo audito dixit intra ſe. In caput meum iſtud redundabit in ſenio. Statimq; bonum pelliciū miſit patri ꝑ paruulum filium ꝛ reaſſumpſit eum ī domum ſuam exhibens ei honorē ꝛ reuerntiam. Eccleſiaſtici. iii. Fili ſuſcipe ſenectam patris tui et ne contriſtes illum in vita illius. Si defecerit ſenſu veniā da: ꝛ ne ſpernas eū in virtute tua. Elemoſina em̄ prīs. i. viuēti patri data vel ꝓ eo mortuo oblata non erit in obliuione corā deo: nam et ꝓ peccato mr̄is oblata elemoſina reſtituet tibi. C ¶ Tertia eſt maledictio vindicationis: q; facit deus vindictā varȷ̄s modis. De talib⁹ pucr. xx. Qui maledicit patri vel matri extinguetur in mediȷ̄s tenebris lucerna eius. Et ꝓuerbi. xxx. Oculū qui ſuſannat patrē: extrahent eū corui de torrente. i. demones infernales. Et ꝓuerbior. xviij. Qui ſuſtrahit aliquid patri vel matri particeps eſt homicide. D

¶ Narrat ceſarius in dial. ꝙ q̄dā diues cum vxore ſua ceſſit omnibus bonis ſuis vnico filio ſuo: vt videlicet ille ſponſam duceret ditiorem: ꝛ filius ꝓmiſit patri ꝛ matri ꝙ eis abundanter prouideret. Deſponſata igitur quadem iuuēcula poſt aliquantulū tēpus cepit ipſa habere diſplicētiā de antiquo pr̄e ꝛ mr̄e mariti ꝛ maritū induxit vt eos ſeꝑatim poneret extra domū. Sic itaq; eis ſeparatim habitantibus primo ſatis abūdāter ꝓuidit eis fili⁹: ſed tādē clauſit viſcera pietatis. Quodā igit̄ dn̄ico die vidit mater carnes ferri in domū filiȷ̄: ꝛ marito dixit. Diu eſt ꝙ parꝝ comediſti de carnibus. Tranſi hodie in domum filiȷ̄ tui: ꝛ inuenies ibi bonā aſſaturam ꝛ bonum prādium. Tēpore igitur prādiȷ̄ pater venit pulſās ad hoſtiū. Statimq; fili⁹ impiiſſim⁹ aſſaturā quā iam in partes diuiſerat infra mēſam abſcōdit. Intrāte aūt patre: interrogauit filius q̄d vellet. Qui ait. Uolebant hic prādere putās hic aliq̄d boni eſſe. Ait filius. Uides q̄d hic habem⁹. Accipe duos denarios ꝛ eme tibi ꝛ matri mee: vt comedatis. Exeūte autē patre: hoſtiū clauſum eſt ꝛ aſſatura repoſita eſt ad mēſam cuius fruſtum cum ad mā ducandum ori applicaret: verſum eſt in bufonem ſallentem in faciē eius: ꝛ ſic ei adheſit: vt pedes ſuperiores cū duabus maxillis vna

m. j.

caro fieret ⁊ reliquum corpus bu fonis coram eius ore penderet. Statimq̄ vocato pbr̄o: indicauit ei plagam dei: qui pbr̄ preſentauit eum archiep̄o. Cui peccatū ſuum confitenti ⁊ rē geſtā per ordinem narrāti: archiep̄s iniunxit ꝓ pnīa vt pergeret ad oēs maiores villas ⁊ ciuitates frācie ⁊ conuocatis iu=uenibus ⁊ pueris factum narra=ret ne quiſq̄ de cetero parētes au deret contēnere ſed eos ſicut do=minus precepit honoraret. Nec inde bufo receſſit ſed cum come=dēte comedebat ⁊ quotiens ei ci=baria ſubtrahebantur vel adhibe=bantur inſtrumenta quibus depo ni poſſet collum eius ſtringebat: vt intumeſcēte iam facie oculi eiꝰ de ſedibus ſuis mouerētur. Tre=decim annis ſic vixit nec liberari potuit. Hec in dial. Ceſarij. O q̄ multi filij tēporibus iſtis parētes ſuos vilipēdunt nec ſolum eos nō amant aut non honorant ſed odi unt ⁊ mortē eos deſiderāt. O q̄ ge nimina viperarum. O omnis hu=manitatis inimici. O ſocij prodito ris iude. Et quid nequius excogi=tari pōt q̄ erga veſtros iniqua ve ſtra volūtas. Mirandū ꝑfecto: vn̄ tāta in filijs iniquitas reperitur.

¶ Tertium punctū in quo notan dum q̄ huius ſunt tres precipue cauſe. A ¶ Prima eſt parētum negligentia: quia videlicet non curant corrigere filios delinquen tes ſed relinquunt eos voluntati ſue: cum tamen ſcriptum ſit pro=uerbio. xxix. Puer qui dimittitur voluntati ſue confundet matrem ſuā. Ex tali enim libertate ſequū tur inordinatas voluptates et fi=unt ebrioſi: periuri: adulteri: luſo=res: et huiuſmodi quia parentes non compellunt eos frequentare eccleſias: audire diuina ⁊ ſermo=nes: facere cōfeſſiones: vitare tru fas: ⁊ licitis et honeſtis occupari ſed potius ſinunt eos frequenta=re theatra: choreas: ludos ⁊ ſimi=lia. Et ſicut di. Chriſoſto. Corpus natorum ſuorum amant: animas autem contēnunt. B ¶ Secun da cauſa eſt parentum malicia. Aliquando enim parentes bene quidē filios ſuos enutrire ſtudēt tamen qui ipſi vitam malam du=cunt, aut eos adulterina vel inor=dinata intentione genuerunt ſeu pluſq̄ deū dilexerūt aut ꝑpter eos lucris iniuſtis ſeruierunt: ideo iu=ſto dei iudicio tales filij plerumq̄ traduntur in reprobum ſenſum vt merito parentes cogantur dicere illud Eſa. xvi. Ego feci: ⁊ ego fe=ram. Fabuloſe dicit: quia cancer interrogatꝰ cur ſic retrorſum ibat Rn̄dit q̄ ſic a parente acceperat. Talis eſt gn̄atio viperina: q: pa=rētes venenum imbibunt filijs et ſuis parentibꝰ occaſio mortis ſpi ritualis exiſtūt. De viperis ꝙppe dicunt philoſophi naturales q̄ ge neratio filiorum eſt interemptio parentum. Luc. iij. Genimina vipe rarum quis oſtēdit vobis fugere a ventura ira. C ¶ Tertia cā eſt inordinata filiorū concupiſcen tia que. Jo. ij. triplex diſtinguitur. ¶ Prima eſt concupiſcētia carnis Plures enī filij amore carnali ca=pti rebelles ſunt parētibus adhe rētes meretricibus aut ꝑ appeti=tu libidinis fedis connubijs ſicut fecit eſau qui matrimonio duxit vxores parētibus ſuis exoſas: vt patet Gen̄. xxvij. Itē ſicut dicitur ij. eſdre. iiij. Multi dementes facti ſunt ꝑpter vxores ſuas. Propter vxores enī inordinate dilectas aliq̄ filij moleſte ferūt onꝰ ſuorū parē=

tum ⁊ quaſi eos amplius videre nō
poſſunt. O filii diligite quidē vxo-
res veſtras: ſed non immoderato
amore: vt parētum veſtrorū obli-
uiſcamini. Memētote ſemper: vt
mag. s diligunt vos parētes veſtri
ꝙ vxores veſtre. ¶ Scōa eſt con-
cupiſcētia oculorū q̄ eſt auaricia.
Filii em̄ q̄n̄ ex auaricia cupiunt
dn̄iū ⁊ poteſtatē hr̄e ſup p̄rnis et
maternis bonis ⁊ cū id aſſeq̄ non
valeant cōtra parētes concupiūt
odium ⁊ deſpectū. Et ſi ſubſtātia
domus in taliū manus venerit: ve mi
ſeris genitoribus ſuis quibus filii
denegant etiam vite neceſſaria ⁊
mortē optant atq̄ eos moleſtāt.
Hinc ſapiēs contulit. prouer. xxxiii.
Filio ⁊ mulieri fratri et amico: ne
des poteſtatē ſup te ī vita tua: ⁊ ne
dederis alii poſſeſſionē tuā ne for
te peniteat te: ⁊ depreceris illos.
Sequitur. Melius eſt em̄: vt filii
tui te rogēt ꝙ te reſpicere in ma-
nus filiorum tuorū. Sic abſalō pa
trē ſuum de regno expellere vo-
luit. vt habet. ii. Reg. xv. E.

¶ Tertia eſt cōcupiſcētia hono-
ris ſiue ſuperbia. Qn̄ em̄ ī filiis
nutritis vel ſuperioribus ⁊ nobili
oribus copulatis augmētatur ſu-
perbia ꝓpter quā egre ferunt ſi a
parētibus corrigātur imo etiam
ſuos parētes non ſolum deſpicere
nō verent: ſ; ēt de eis verecūdari
cōprobatur. Unde talis parēs ſic
deſpectus dicere poteſt illud yſa.
i. Filios enutriui et exaltaui ipſi
aūt ſpreuerūt me. Sic ergo dictū
eſt q̄d hō debeat ꝑrio ſuperiori et
de reuerentia filiorꝫ ad parētes.

¶ De iuſticia ad ꝑmū īferiorē.

Quinta conſideratio
eſt de iuſtica ad ꝑxi
mū inferiorē. Si ꝑo
ꝑximus ſit inferior
debes ſibi tria. ¶ Primū pūctum
in quo primo oſtēditur q̄d debeas
ꝑximo inferiori: q: primo debes
mercedis donationem que debe-
tur famulis ſeruientibus ſiue ope
rariis. Thob. iiii. Quicūq̄ tibi ali
quid operatus fuerit ſtatim ei mer
cedem reſtitue: ⁊ merces merce-
narii omnino apud te non rema-
neat. Unde de his qui operarium
mercenariū de precio ſuo nō ſta-
tim ſoluendo dannificant. Dicit
Alexā. de Halis in ſum. ꝙ tales te
nent reſtituere dānum ⁊ etiā tā-
tum ꝙtū mercenario nocuit. Un̄
Leuitici. xix. Non morabitur opus
mercenarii tui apō te vſq̄ mane. i.
operis merces. Et eccleſia. xxxiiii.
Qui effundit ſanguinem ⁊ q̄ frau
dem facit mercenario fures ſunt
Et Ja. v. dicit diuitibus. Ergo mer
ces operariorum veſtrorū q̄ frau-
data eſt a vobis clamat ⁊ clamor
eorum in aures domini ſabaoth ī-
troiuit. Ubi eſt aduertendū ꝙ ſūt
tria precipua vitia qua pre ſui hor
rore clamant ad deum vindictam
⁊ celerem punitionem. A

¶ Primū eſt homicidiū de quo di-
cit dn̄s ad chayn. Gen̄. iiii. Uox ſā
guinis fratris tui abel clamat ad
me de terra. Et q̄d h̄ eſt niſi ꝙ tan
tum ſcelus debeā punire celeriter
vnde ſubito factus eſt vagus ⁊ ꝓ-
fugus ⁊ tremulus ī membris. B

¶ Secunda eſt vitiū ſodomitum:
de quo dicit dominus abrahe. Gen̄.
xviii. Clamor ſodomorum et go-
morreorū clamat ad me de terra.
Et quid clamabit illorum nefas
niſi ſubitam vindictam que ꝙci-
tius ſecuta eſt.

¶ Tertium eſt oppreſſio paupe-
rum. Exo. iii. Clamorem eorꝫ audi
uit ꝓpter duriciam eorū qui ope-
ribus ꝑſunt ⁊c. ⁊ ſecuta eſt cito fla-

m. ii.

gellatio egyptiorũ etiam ſubmerſio: vt patet in exo. Ideo ⁊ ij.v.dr Ecce merces operariorũ ⁊c. vt. ſ. Et deut. xxiiij. Nõ negabis mercedẽ indigentis pauperis fratris tui ſiue aduene ⁊c. ſed reddes ei eadem die precium laboris ſui ante ſolis occaſum: qꝛ pauper eſt et ex eo ſuſtẽtat animã ſuam ne clamet contra te ad dominum ⁊c.

¶ Secundũ punctũ in quo ſecundo oſtẽditur qꝛ debes primo inferiori piã ⁊ mitem conuerſationẽ. Ephe. vi. Uos domini remittentes minas ſciẽtes: quia ⁊ ſeruorũ veſtrorũ ⁊ veſter dñs eſt i celis. Sen. Cum inferiori ſic viuas queadmodum ſuperiorẽ tecũ viuere velis: non cum clamore ⁊ elatiõe. ¶ Tertio debes ei eruditionẽ ⁊ correctionem: hmõi aũt iuſticia correctiua ſiue punitiua nec dꝫ eſſe nimis remiſſa neqꝫ nimis ſeuera: ſed debꝫ eſſe cum fortitudine ⁊ tẽperãtia. Cum fortitudine inqꝫ animi foras expulſo timore hũano vel mũdano. Unde dicit ſapiẽs eccleſiaſti. Noli velle fieri iudex niſi virtute valeas irrũpere iniquitates. Itẽ cum tẽperantia moderante ⁊ debitũ illi modũ imponẽte. Uñ eccleſiaſti. ix. Noli eſſe iuſtꝰ nimis. Huiuſmodi ſunt illi q peccata aliorũ aggrauãt ⁊ ſua alleuiãt. Bernar. Sunt quidã ſic feruẽtes circa aliorum peccata: vt plurimũ videant eſurire iuſticiã ſi de ſuis pctis apd eos idem eſſet iudicium. Hec ille. Non eſt ergo hominis officiũ pſequi totam culpam: ſed cum miſericordia modificare iuſticiã: vt ſic in punitione teneatur medium.

¶ Tertium punctũ in quo notanda ſunt tria que maxime inducere debẽt parẽtes ad correctionẽ ⁊ eruditionem filiorũ. ¶ Primum eſt neceſſitas obligationis: qꝛ vꝫ ad hoc ſunt obligati. Deuter. xi. Docete filios veſtros. Unde i. iiij. ſentẽ. di. xxxi. dicitur qꝛ bonũ matrimonij eſt proles religioſe educandi ſcꝫ in timore ⁊ amore dei. Ideo etiam grauiter punitus eſt hely. i. Regũ. iiij. qꝛ filios ſuos nimis tepide correxit ſolo verbo: vt patet. i. Reg. ij. vide ibi. ¶ Secundum charitas affectionis quã debent habere parentes ad filios ꝓpter quã debẽt eorũ ſaluti prouidere. puerb. xiij. Qui parcit virge odit filium ſuũ: qui aũt diligit inſtanter erudit. Non debet autem eſſe parẽtum affectio ad filios ad conuerſandum cum eis leuiter et nimis familiariter: ſed cum maturitate ⁊ diſcretione. Sepe enim ꝓpter diſſolutam leticiam filij perdunt reuerentiam ⁊ timorẽ circa parentes. Eccleſiaſtici. vij. Filie tibi ſunt: ſerua corpus illarum ⁊ nõ oſtendas faciem tuam hilarẽ ad eas. Debet ſiquidem eſſe affectio parẽtum ad filios: vt boni fiant. Eccleſiaſti. xvi. Nõ concupiſcit dominus multitudinẽ filiorum infidelium ⁊ inutiliũ. Ne iocunderis in filijs impijs ſi mꝉtiplicẽtur: nec oblecteris ſuper ipſos ſi nõ eſt timor dei in illis. Melior eſt eñ vnꝰ timens deũ qꝫ mille filij impij. Et vtile eſt mori ſine filijs: qꝫ relinquere impios. ¶ Tertiũ ẽ iocunditas concluſionis: qꝛ ſicut dr ꝓuerb. x. Filius ſapiẽs letificat patrẽ: filius vero ſtultꝰ meſtitia eſt matris ſue. Fit aũt filius ſapiẽs per virgã diſcipline. puerbio. xxij. Stulticia colligata eſt in corde pueri: ſed virga diſcipline fugabit eã. Ideo etiam dicit. puer. xxiij. Noli ſubtrahere a puero diſciplinam. Si enim virga percuſſeris cum non morietur: tu

peuſiſti eū ⁊ aīam eius de inferno virga liberaſti. Hec ſupradicta de iuſticia ad proximū inferiorem ad pñs ſufficiāt: Seqꝛ de obediētia.

SExta ꝯſideratio q̄ ē de obediētia Sicut ex iam dictis liquet obedientiam debent inferiores ſuperioribus: puta filij parentibus ſerui dominis: ſubditi prelatis et ex debito iuſticie. Unde colo. iij. Filij obedite parentibus per omnia. Et ibidem. Serui obedite dominis carnalibus p omnia. Et heb. vl. Obedite prepoſitis veſtris. Et hec ſunt intelligēda in his que non ſunt contraria mandato iuſto ſuperioris.

B ¶ Uñ deo in omnibus obediēdum eſt. Sicut enim naturali neceſſitate oīa ſubduntur diuine motioni: ita etiā quadam neceſſitate iuſtitie oēs volūtates tenenꝫ obedire diuino impio ſimpliciter q̄tum ad omnia: ⁊ interiora: et exteriora. Alteri autē ſuperiori dño non ſic tenetur hō obedire. puta ſi quid ei p̄cipiat diuine volūtati contrariū: vel ſi aliquid ei p̄cipiat in quo non eſt ei ſubditus. Dicit eñ ſeñ. iij. de beneficijs. Errat ſi quis exiſtimat ſeruitutem intotum hominem deſcendere: pars eñ melior excepta eſt: corpora ſunt obnoxia: ⁊ aſcripta dominus: meis quidem ē ſui iuris. B ¶ Ideo vt dicit tho. ſ. ſ. q. ciij. In his q̄ ptinēt ad interiorē motū voluntatis hō ſoli deo tenetur obedire Neq; et in omnibus ad naturam corporis pertinētibus teneꝫ homo homini obedire. Oēs eñ homines natura ſunt pares: puta in his q̄ pertinent ad corporis ſuſtētationem: ⁊ pꝛlis ꝓpagationē. Unde non tenētur nec ſerui dñis. nec filij parentibus obedire de mrimonio contrahendo vl' de virginitate ſeruāda aut aliquo alio huiuſmodi. Sed in his q̄ ptinēt ad diſpēſationem actuum ⁊ rerū humanarū tenetur ſubditus obedire ſuperiori ſecundū rationem ſuperioritatis Sicut miles duci exercitꝰ in his q̄ ptinēt ad bellū: ſeruꝰ dño in his q̄ ptinent ad ſeruilia opa exequendā filiꝰ patri in his que pertinent ad diſciplinam vite: et curam domeſticam et ſic de alijs. Hmōi autem obedientiam tenētur exhibere ſubditi ex debito iuſticie vt iaꝫ dictum eſt. Ideo poſtq̄ de iuſticia tractauimus oppꝛtet de obedientia tractare que ad iuſtitiam reducitur. Sunt autem tria ad pñs de obedientia declaranda. Preterea que de ea ſcripſimꝰ ſupra cum de religione dictum eſt.

Primū ē obediētie multiplicitas
Scdm eſt obediētie ſublimitas.
Tertium eſt obediētie facilitas.
Et ſecundum hoc ſunt tria pūcta

¶ Primum punctum in quo declaranda eſt obedientie multiplitas.
Triplex eſt enim obedientia.
Prima eſt imperfecta.
Secunda perfecta.
Tertia indiſcreta.

¶ Prima eſt imperfecta ſufficens tamen ad ſalutem que quis tantum obedit in his que ſeruare promiſit vel ſine quibus religionis ꝓfeſſio ſeruari nō pōt. et talis eſt neceſſitatꝭ ⁊ ſi q̄d p̄cipeꝫ ſupra vel infra ad hoc nō teneꝫ. Et hoc vult ber. di. Subditꝰ nec circa profeſſionē nec vltra ꝓmiſſū cogēdꝰ eſt

B ¶ Scōa ē obediētia pfecta q̄ ſcꝫ ſe extendit ad omnia humano

modo poſſibilia q̄ nō ſunt ꝯ deum aut regulā quā q̄s profeſſ⁹ eſt ꝙ ſi prelat⁹ ex paſſiōe vel puerſa intētiōe dura p̄ciperet: aut grauia dū mō non ſint mala ſimpliciť aut in aliquo caſu: tūc obediēs duplicem mereť coronam ꝙ ſi durum alicui videatur recolat obediētiā abrahe. Ген̄.xxij. Et ezechielis penitentiam acceptantis. Eze.iiij. C

¶ Tertia eſt obedientia indiſcreta obediens ſcʒ etiam in illicitis. Ubi ſciēdū ꝙ ſi prelatus precepit id quod malum eſt: dubiū tñ: tunc obediens excuſatur ꝓpť obedientie bonū. vt pʒ.xxiij.q.j.ca. Quid culpatur. Niſi dubietas eſſet tam craſſa et ſupina q̄ non excuſaret. vt ſi quid mandaret contra ḡnale p̄ceptū vel ſtatutū eccl'ie vel directe cōtra profeſſā regulā i hiis i q̄bus diſpenſare nō pōt. Si autē in talibus eſſet ignorantia affectata dubietas non excuſaret nec ignorantia.xvi.q.i. Si cupis eſſe.ꝛc.

Nam ſi quis que dei ſūt ignorat ignorabitur. vt patʒ.xxxviij.di.c. Uerunťn dʒ.xi.q.iij.c. Quid ergo ꝙ lʒ nunq̄ ꝑ obedientiam malum fieri debeat: aliq̄n tñ per obedientiā bonum qđ agitur intermitti dʒ Et gloſa dicit ꝙ pro obediētia bonū eſt patientiaʒ qđ iuſtū eſt. D

¶ Notandū ēt ꝙ ſi ſubditus h̄ret ꝯſciētiā reſiſtētē p̄cepto prelati: illaʒ ſeđ deberet in dubiis: etiam ſi eēt erronea ne edificaret ad gehēnam extra de ſimo. ca. Per tuas debet tamen ſubdit⁹ conari: vt informet cōſcientiam ſuam vt ſit cōformis precepto prelati q̄ntum poteſt: vt patet de preſcrip.cap.fi.in gloſa.

¶ Secundum punctum in quo principaliter declaranda eſt obedientie ſublimitas ſiue excellentia. eſt autem triplex precipua excellentia obedientie.

Prima eſt nobilitatis.
Secunda propinquitatis.
Tertia generalitatis.

¶ Prima eſt excellentia nobilitatis. Inter virtutes em̄ morales tanto aliqua potior eſt et nobilior quanto aliquid manus contemnit vt deo inhereat. Inter autem bona que ab homine contemni poſſunt propter deum precipuū eſt ꝙ volūtas ꝑ obedientiam ꝯtēnitur. Jđ dicitur.j.reg.xv. Melior eſt obedientia q̄ꝫ victime. Et grego. vi.mor.

Obediētia victimis iure preponitur. qꝛ ꝑ victimas aliena caro: per obedientiā vero voluntas ꝓpria mactať. ¶ Scđa ē excellētia propinquitatis qꝛ ꝓpinquius accedit ad deū: qꝛ volūtatē hoīs vnit ⁊ cōformat voluntati diuine. Unde ⁊ alia virtutū opa ex hoc ſunt meritoria apud deū qꝛ fiunt vt obediatur voluntati diuine. Hiere.xlij. Obediamus vt bene ſit nobis. Uñ ipa obediētia ſecūdū ꝙ ꝓcedit ex dei reuerētia contineť ſub religione. ¶ Tertia ē excellētia generalitatis: qꝛ generaliter ſe extendit ad actus oīm virtutū vt ſunt in p̄cepto. Ideo dicit greg.vi.mor. ꝙ obediētia ſola virtus eſt que ceteras virtutes menti inſerit inſertaſq; cuſtodit.

¶ Tertium punctum in quo ponitur obedientie facilitas. Cum enī obedire ſit precipue actus voluntatis facilis eſt: quia vt dicit auguſti. Nichil eſt tam in poteſtate voluntatis q̄ ipſa volūtas. Ideo facilis eſt obediētia volentibus. Si aūt ſit aliqua difficultas hoc eſt ꝑpter defectum bone voluntatis. Nō em̄ teneť quis obedire niſi in

his que ſunt poſſibilia ſibi in quibus ſi volũtas adeſt tolliť difficultas. Ideo dicit Señ.epiſtola.xii. Da operam ne quid vnꝙ inuit⁹ facias. Qui imperia libẽs excepit ptẽ acerbiſſimam ſeruitutis effugit facere quod nolit Nec ei q̃ miſſus aliquid facit miſer eſt:ſed q̃ inuit⁹.itaqȝ ſic animã componam⁹ vt quicquid res exigit id velim⁹. Et tullius.li.iiij.de legibus. Si inuitus pares ſeruus es.ſi voles liber. Sunt autem tria precipue q̃ iuuare poſſunt obedientiam ⁊ faciliorem eam reddunt.

Primum eſt ſui humiliatio.
Secundum eſt amoris affectio.
Tertium eſt iperantis conditio.

A ¶ Primũ eſt igiť ſui humiliatio videmus em̃ q' virgula gracilis de facili flectiť:ſed groſſus trũcus non poteſt ad rectitudinẽ reduci.⁊ ferrum lȝ duriſſimum tñ ſi tenue ⁊ exile fuerit flecti põt Augu. Obedientia non niſi humiliũ eſſe poteſt. Quõ eniȝ ſuperb⁹ obediẽs eſſe poterit q̃ ſemꝑ alteri appetit p̃eſſe nõ ſubiici. humilis q̃ppe vacuus eſt ſenſu ſuo: ideo recipit alienum Cibus in quo nimis eſt de ſale quaſi ⁊ perditus eſt:ſed non ille in quo parum ẽ:qꝛ poteſt adhuc apponi. Sic qui nimis abũdat ꝓprio ſenſu nõ eſt bonus obediens. eccleſi.xix. Melior eſt hõ q̃ minuitur ſapientia ⁊ deficiens ſenſu in timore q̃ꝫ qui abũdat ſenſu ⁊ tranſgreditur legem altiſſimi.

B ¶ Scdõ eſt amoris affectio. ipẽ ei amor eſt quaſi ignis mollificãs ceram vt faciliorem ĩpreſſionẽ recipiat. Ber. Nihil eſt amãti difficile

C ¶ Tertiũ eſt imperantis cõditio q̃n ſcȝ cum modeſtia imperat Señ. Remiſſius imperãti melius paretur. Attẽde cum raditur barba alicuius q̃ꝫ patienter ſe habet ſub raſorio ⁊ permittit caput ſuuȝ a raſore modo in dexteram modo in ſiniſtram verti:nunc mẽtonẽ leuare:os aperire: ne ſi raſor reſiſtat vulnus incurrat. Attẽde clauſtralis ſub manu raſoris:id eſt prelati te eſſe poſitum. Noli ergo ſub raſorio correptionis rebellare ne leſiones grauiores tam in mẽte q̃ꝫ in corpore te oporteat reportare.

Notãdum aũt q᷑ qui ſub manu raſoris inepti ponitur neceſſe eſt vt patientiam habeat. Sic ſub inepto prelato expedit patientius ſe habere. Non enim tantum bonis ſubiectus eſſe debet homo:ſed etiam diſcolis. vt ait petr⁹.i. petri. ij. O q̃ꝫ male eſt a malo barberio: ⁊ dentato raſorio ⁊ ſine aqua radi qui cum debet pilos ſcindere ſcindit carnẽ. Quid per raſorium dentatum niſi mordax correctio ⁊ cõtentioſa intelligitur. Per aquam vero lenitas correptiõis deſignatur. Noli ergo prelate aquã omittere in barba radenda:id eſt lenitatem ⁊ compaſſioneȝ ⁊ amore dẽtes a raſorio tuo:id eſt conuitium a correptione. Unde Galathas. ſexto. Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto vos qui ſpirituales eſtis inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis. conſiderãs teipſum ne ⁊ tu tenteris. Gloſa.i. ne in ſimile cadas. Notas vlteri⁹ q᷑ qui rigidum habet pilum mag꜓ ſub raſorio patitur. Sic qui rigidus ẽ ſub diſciplina ⁊ culpam ſuã defendere vult:deterius habet. Prouerbiorum.xxi. Qui corripiẽtem dura ceruice contemnit repẽtinus ſuperueniet ei interitus.

Item nota qui vult ſummarium ſuum onerare panellos põere cõſueuit ne ſumma impoſita ledat ſũ=

marium ⁊ excoriet. Sic ⁊ tu plate
ſi onerosum officium habes iniun
gere preces ſubito ⁊ obſecratiões
ſupponere nō dedigneris: vt ſub-
ditus onus impoſitum ſuauiꝰ por
tet. Unde eos qui cum dominio i
perant ſine conſolationis vnctio-
ne reprehendit dominus. Hiero-
ny. di. Cum auctoritate ⁊ potētia
iperabatis eis ⁊ diſpſe ſunt oues
mee. Patent itaqꝫ tria que facilio
rem reddunt obediētiā. Ad quod
etiam ſuper omnia neceſſaria eſt
diuine gratie vnctio que eſt a do
mino humiliter poſtulanda. Un-
de dicit Aug. li. ꝯfeſ. Dñe obedie
tiā iubes: da qđ iubes: ⁊ iube qđ
vis. Hec de obedientia.

¶ Sequitur de iuramento.

Septima ꝯſideratio q̄ ē de iura
mento. ⁊ quoniā de
iuſticia diximus: idcir
co⁊ de iuramento: qđ
non niſi ꝑpter iuſticie ⁊ veritatis
certificationem fieri dꝫ: dicendū
eſt. Circa iuramentum igitur erit
ad p̄ſens triplex conſideratio.

Primo eſt conſideratio debite cō
ditionis.

Secunda eſt conſideratio indebi
te iurationis.

Tertia eſt conſideratio culpāde
offenſionis.

Et ſecundū hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo poni
tur conſideratio debite conditio-
nis. Juramentum enim dꝫ habe-
re tres comites ſiue conditiones
ad hoc quod ſi licitum. Et hec ꝯdi
tiones tangunt. Hiere. iiij. Jura-
bis dicit dñs in veritate ⁊ iudicio
⁊ iuſticia. Hoc aūt declarat alexā-
der lib. i. ti. xviij. Quia iuramentū
comparatur ad tria.

A ¶ Primo adiurantē: ⁊
ſic debet ſibi iudiciū diſcretionis
i. debita deliberatio ⁊ diſcretio vt
ſcꝫ non iuret etiā verū niſi ꝑpter
neceſſitatē vel vtilitatē. ió bene di
cit iac. iac. v. Ante oīa fratres mi
nolite iurare. Nō eīn dicit non iu
retis: ſed nolite iurare nō ꝓhibēs
actum: ſed potius volūtatē: qꝛ ne
ceſſitate non volūtate dꝫ homo iu
rare: qꝛ iuratio in caſu eſt bona: ſꝫ
appetentia mala. B ¶ Secun-
do iuramētum cōparatur ad rem
de qua fit iuramentum ⁊ ſic debet
ſibi veritas. ita ꝙ iurās facta debe
bita diligētia ex parte ꝯſcientie ꝓ
prie credat firmiter ita eſſe ſicut
iurat: ⁊ hoc in iuramento aſſerto
rio⁊ ita facere ꝓponat ſicut iurat
iuramēto ꝓmiſſorio. Cū aūt tan-
tum credit ita eſſe: nō dꝫ iurare de
ſcientia: ſed de credulitate. C

¶ Tertio cōparat ad cām ꝓ qua
fit. ⁊ ſic debet ſibi iuſticia vt ſcꝫ ꝓ
cā iuſta fiat ⁊ vt ſit licitum ⁊ hone
ſtum ꝓ quo iurat. vt habet. xxij. q
i. c. Jta ergo tribꝰ concurrētibus
licitū ē iurare cum reuerentia ⁊ ti
more. ideo non taliter prohibet
dominus iuramentum. Math. v.
cum dicit. Ego autem dico vobis
non iurare omnino.

Sic tñ ꝓhibet ꝑpter periculū eui
tādū eo ꝙ q̄ ſepe iurat: ſepe vt cer
nimus piurat Aug. Uera iuratio
eſt periculoſa nulla vero ſecura.
Exemplū. Jn mari nauigatio eſt
pericl'oſa ⁊ vix vnq̄ ſecura ꝑpter
periculum tempeſtatis q̄ ſepius
occurrentis: ⁊ tñ vtile eſt ⁊ neceſ-
ſarium quandoqꝫ nauigari.

¶ Secundum punctum in quo po
nitur conſideratio indebite iura
tionis que eſt triplex falſa iniuſta
incauta ꝑpter defectum veritatis
iuſticie ⁊ iudicij ſiue diſcretionis.

A ¶ Primum ergo iuramentum indebitum: eſt iuramētū falſum ſicut cum aſſerit aliquid eē quod non eſt vel non eſſe quod eſt in iuramento aſſertorio vel cum i iuramento ꝓmiſſo.io ꝓmittit ali quid fieri vel non fieri intendens tamen contrarium: vel etiam cuȝ hoc intendit ſed poſtea nō ſeruat quod ꝓmiſit qḋ tñ eſt licitum ⁊ iuſtū. Aduertēdū tñ ſecūdū Au. xxij q.ij.c.hoīes.ꝙ aliquis poteſt iurare falſum cum intentionē fallendi ⁊ talis periurus eſt. Aliqs poteſt iurare falſum ſine intentione fallendi: ⁊ tunc ſi adhibuit diligentiā debitam ne iuraret falſum licet illud iuret non peccat: quia vt dicit in dicto.c. ream linguam nō facit niſi rea mens. Poteſt etiam quis iurare verum cum intentione fallendi: ⁊ talis ꝗtum in ſe eſt periurus efficitur: qꝛ quod eſt veruȝ credit eſſe falſum. B ¶ Secundum eſt iuramētum iniuſtū quando.ſ. iurat aliquis de aliquo iniuſto vel illicitum faciendo, ⁊ tunc peccatū eſt ſic iurare. ſed ⁊ peccatū ē tale iuramentum obſeruare. Tamen yſido. xxij.q.ca. In malis ꝓmiſſis reſcinde fidem: in turpi voto muta decretum quod incaute voluiſti ne facias. Propter ea non excuſatur herodes qui iuſſit amputari caput Johannis Baptiſte ne violaret iuſiurandu. vt habetur Mat.vi. C ¶ Tertium eſt iuramentum incautuȝ ſiue indiſcretū in quo de eſt iudiciuȝ. ſicut ſolent facere multi qui pro omni re etiā minima iurāt per deum: ſanctos: ⁊ chriſti ſanguinē ⁊ huiuſmodi: cōtra quos dr Deut.v. Non vſurpabis nomē dei fruſtra quia nō erit impunitus qui ſuper re vana aſſūpſerit illud. Et eccleſi. xxiij. Iurationi non aſſueſcat os tuum. Multi eñ ſunt caſus in illa. ⁊ ibidem. Uir multum iurans replebitur iniquitate ⁊ non diſcedet a domo ei᷒ plaga. Qui autem ſic cōſueuerūt iurare difficile corriguntur. Unde quia talis ſic iurans committit ſe periculo periurandi. Ideo hoc iudicatur mortale tanꝗ periuriū maxime cuȝ ex ignauia non curat quis deponere conſuetudinem illam. vt patet. xxij.q.iiij.c. Qui ſacramento. in textu ⁊ in gloſa.

¶ Tertium punctum in quo ponitur conſideratio culpande offenſionis ſue deteſtande q̄ ſcilet eſt in periurio. Omne namqꝫ periurium eſt peccatum mortale ex genere ſuo: contrariatur eniȝ diuino p̄cepto. Leui. xix. Non periurabis in nomine meo hoc autem ſic probat Tho.ii.ii.q.xcviij. Quia periurium de ſui ratione importat contemptum dei ⁊ irreuerētiam. Ad irreuerentiam eñ dei ptinet ꝙ aliquis inuocet eum i teſtem falcitatis. Iurare eñ eſt deum in teſtem inuocare. Unde Aug. in quodam ſermōe de periurio. Quid eſt per deum niſi teſtis eſt deus. Uñ etiā ſi quis iocoſe iuret falſum: non excuſatur a mortali quia non euitat diuinam irreuerentiam: ſed quantum ad aliquid magis auget.

A ¶ Ille etiam qui ex lapſu lingue falſum iurat ſi aduertat ſe iurare et falſum eſſe quod iurat / non excuſatur a mortali ſicut neqꝫ a contemptu dei. Item ſi aliquis non impleat quod coact᷒ iurauit: nichilominus periurium in currit ⁊ mortaliſ peccat. Poteſt tamen per auctoritatē ſummi pontificis ab obligatione iuramenti abſolui Preſertim ſi coactus fuerit tali metu qui

cadere poſſit in conſtantem virū. Hec tho. B ¶ Item ſciendum ſecūdū hier. ſup illud hie. iiij. Jurabis in ɋ̄itate iudicio ⁊ iuſticia. ꝙ ſi quodcunq; iſtorum triū defuerit periuriuim eſt non tamen eodē ordine ſed primo ⁊ principaliter qñ deeſt veritas: ſecūdario cuȝ deeſt iuſticia: quia quicunq; iurat aliqd illicitum ex hoc ipſo falſitatem incurrit: quia obligatꝰ eſt ad hoc ꝙ contrarium faciat. Tertio vero qñ deeſt iudicium: quia cum quis indiſcrete iurat ex hoc ipo periculo ſe committit falcitatem incurrēdi. C ¶ Eſt aūt ꝑiurium valde deteſtanduȝ: vt maxime patere poteſt ex tribus conſiderationibus.

Prima eſt ꝯſideratio vilipenſiōis

Secūda ē ꝯſideratio cōparatiōis

Tertia eſt ꝯſideratio punitionis.

D ¶ Prima eſt igit̄ ꝯſideratio vilipēſionis: qꝛ vȝ in ꝑiurio magna eſt vilipēſio ſiue ꝯtemptꝰ dei. E ¶ Eſt ei ꝑiurus deo ſacrilegꝰ qꝛ re ſacra abutit̄. ſ. noīe ſācto dei quod etiā demonibꝰ ē ꞇribile ⁊ nominibus ſanctoruȝ. ⁊c. Itē eſt deo falſarius: qꝛ ſigillum ſummi regis falſificat. Nomen ei domini quod datum eſt in teſtimonium veritatis aſſumit in teſtimonium falſitatis. Item eſt deo valde iniurioſus qꝛ homagiū diabolo facit ⁊ quantum in eo eſt deum inuoluit in malicia ſua. Ideo dicit dñs malach. iij. Ero teſtis velox maledicis ⁊ ꝑiuris. F ¶ Secūda ē ꝯſideratio cōparationis. apparet aūt ꝑiuriū in xp̄iano deteſtabili p̄cipue ex triplici ꝯparatione. Primo ex cōparatione gentilis exēplationis. Refert eni Aug. li. i. de. ci. dei de marco regulo qui potius mori elegit ꝙ̄ per eum iurata violare. O igit̄ chriſtiani periuri. O violatores fidei. O fractores iuramēti animaduertite. ꝙ̄ vituperabile ꝙ̄ de damnabile eſt peccatum veſtrum. Secundo ex comparatione infidelis aſſimilatiōis. Eſt enim periurus ſimilis proditori iude qui chriſtū ſalutando ⁊ oſculādo tradidit inimicis ſuis. Sic periuꝛi inuocantes nomen dei veritatem ⁊ iuſticiam opprimūt ⁊ occidunt. Tertio ex comparatione grauioris offenſionis. quia periurium grauius ē peccatum ꝙ̄ homicidium. vt dicit Thom. in quolibetis. Periurium enim videtur eſſe quedam diuini nominis negatio. vnde ſecunduȝ locum poſt idolatriam tenet.

G ¶ Tertio eſt conſideratio punitionis. Grauiter enim punitur periurus: et hoc triplici pena. ſ. temporaliter ſpiritualiter et eternaliter. ¶ Primo pena temporali. In foro enim penitentiali velut homicide periuri puniuntur licet quādoq; maior pena quādoq; minor ſecundum circunſtantias ſit imponenda Aug. ad ſeuerum ep̄m. Periurus velut homicida puniendus eſt. Itē in foro iudiciali reputatur infamis. hinc. ij. q. i. ca. Quicunq; dꝛ. Quicunq; ſciens. i. non coactus ſecūdū glo. ꝑiurauerit: quadraginta dies in pane ⁊ aqua: ⁊ ſeptem ſequentes annos peniteat ⁊ ſic nunꝙ̄ ſine pnīa ⁊ nunꝙ̄ i teſtimonium recipiatur. quod etiam ptȝ ꝑ illud. c. teſtimonium de teſtibus. Item in foro diuinali graui pena temporali inueniuntur punitū periuriuȝ. vñ. lib. vi. eccleſiaſtice hyſtorie. c. x. legitur de narciſo hieroſolymitano. Ep̄s cū eſſet iudex ⁊ rigoris tenax quidā hoīes neq; timentes ne eos i ſuis flagitijs inueniret ſcientes ꝙ eis non parceret conuenientes coram

auditoribus crimen infamie ſibi
imponunt iurando et imprecãdo
ita eſſe. Sancto autem ſedẽte ad
heremum vt contemplationi va=
caret licet deum timentes nõ cre=
derent eis contra ſanctum. Pri=
mus teſtis ab igne quẽadmodum
imprecatus fuerat cũ omni ꝓge
nie ſua rebus ⁊ domo exurit̃. Se=
cundus ab imis pedibus vſqꝫ ad
caput morbo regio cõſumit̃. Ter
tius hoc vidẽs ſecretum pãdit ⁊ ſe
ra pnia lugẽs oculos amiſit. Nar
ciſus aũt poſt tres ſucceſſores re=
diens honorifice ſuſcept⁹ ẽ. Item
legit̃ de geſtis Romanorũ vt re=
fert horoſius.li.v.vel ſexto.ꝙ cũ
Romani miſiſſent legatos ad di=
uerſas ꝓuincias ⁊ recepiſſent eos
in pace: ⁊ pace data fidẽ firmaſſẽt
ſubito ꝓditioſe in eos irruentes
in ciuitate eſculo occiderunt eos:
⁊ omnes romanos quotquot inue
nerunt. Et factum eſt in deteſta=
tionem periurii ⁊ violationis fi=
dei ꝙ panis quẽ tales gentes in=
cidebant ſanguinẽ emitteret per
ſciſſuras: enim alia domeſtica ⁊ in
ter homines aſſueta ad ſiluas et
montana mugientia et vlulantia
fugerent canes etiam velut lupi
doloroſis latrãtibus oberrarent
Illi autem populi qui dictã pro=
ditionem cum imperatore ſuo vi=
cti ſunt omnes in campo a Lucio
Põpeio et occiſi exceptis q̃ttuor
militibus qui ad cuiuſdam mon=
tis iugum fugientes vindictã dei
non euaſerunt: q: cõgelati ad mo
dum lapidum obriguerunt imobi
les facti. Qui ſtantes videbantur
viui iam eorum oculis et dentib⁹
ab eis cadentibus in terram. h
❡ Secũdo punitur periur⁹ pena
ſpũali. Tria em̃ ſpũalia dãna in=
currit. Primo em̃ dei inimicus ef
ficitur zac.viii. Iuramẽtũ men=
dax ne diligatis. hoc ei odit deus
Et ioſue.ix. Ne cõtra nos ira dei
concitetur ſi periurauerimus eũ.
Secundo in manu dyaboli dere=
linquitur. Periurus em̃ non me=
retur a deo ꝓtegi: q: adiutorium
noſtrũ in nomine dñi qđ iurãdo
aſſumit. ꝓuer.xviii. Turris fortiſ
ſima nomẽ dñi ad ipſam currit iu=
ſtus ⁊ exaltabitur. Tertio multis
vitiis ⁊ malis immergitur. eccle.
xxiii. Uir multũ iurãs replebitur
iniquitate. I ❡ Tertio punitur
pẽa eternali. Si em̃ hic vbi nunc
eſt tp̃s mie tã horribiliter punia
tur vt dictum eſt. Quis dubitat ꝙ
vbi ẽ tp̃s vīdicte nõ ſine fine cru
ciabitur. eze.xviii. Iuramẽtũ qđ
ſpernit ponam ſuper caput eius.
❡ hec de iuramento.

❡ Sequitur de fortitudine.

Octaua cõ=
ſideratio ẽ de forti=
tudīe Supra đ iuſti=
cia tractauim⁹: nũc
đ fortitudīe ſum⁹ tra
ctaturi. de q̃ dicit Macrobi⁹ ꝙ for
titudinis officium ẽ ſupra metũ ⁊
pericula animũ agere nihilqꝫ niſi
turpia metuere ⁊ aduerſa fortiter
tolerare. Et ſuper illud Mathe.
xiiii. Erant quattuor milia homi=
num. Dicit glo. Fortitudo eſt fir=
mitas animi contra moleſtias ſe
culi. Ad fortiter autem agendum
iuuant precipue tria.
Primum eſt ſpũalis adheſio.
Secundum eſt cordialis oratio.
Tertiũ eſt intellectiõis cõſidera
tio. Et ſcđꝫ hoc ſunt tria puncta.
❡ Primum punctum in quo poni
tur primum quod eſt ſpiritualis
adheſio. ſcilꝫ xp̄i que fit precipue

p virtutes theologicas. Vñ de fide dr heb. xi. Scti p fidē vicerunt regna. ꝛc. ibidē. Per fidē fortes facti ſunt in bello. i. pet. vl. Cui reſiſtite fortes in fide. ꝛ de ſpe dr eſa. xl. Qui ſperāt in dño habebūt fortitudinē. ꝛ heb. vi. Fortiſſimū ſolatium habemus qui confugimus ad tenendā ꝓpoſitā ſpē. De charitate aūt dr cā. vlti. Fortis eſt vt mors dilectio. Ibidez. Aq̄ multe. i. tribulationes nō potuerunt extinguere charitatem. Et augu. dicitꝫ li. de mo. ec. ꝙ fortitudo amor eſt: facile omnia tolerans propter id quod amatur.

C Secundum punctum in quo ponitur ſecundū ꝙ eſt cordialis oratio. i. mach. iiij. dixit iudas. impetum inimicorū ne formidetꝫ. Memētote q̄liter ſalui facti ſunt pr̄es veſtri: ꝛ nūc clamemus i celū ꝛ miſerebit̄ nr̄i de⁹ ꝛ cōteret exercitū iſtū. ꝛc. ꝛ exo. xvij. Eleuante moyſe manus in celuz ꝛ orāte vincebatur amalech.

A C Tertiū eſt intellectiōis ꝯſideratio que dꝫ eſſe triplex

Prima eſt conſideratio diuine inſpectionis.

Scđa eſt ꝯſideratio exēplationis

Tertia ē ꝯſideratio ſequētꝫ cōfuſionis.

B C Prima eſt conſideratio diuine inſpectionis. Boe. v. de conſo. Magna eſt vobis neceſſitas indita probitatis ſi diſſimulare nō vultis qm̄ an̄ oculos agitis iudicis cuncta cernentis. Refert ioſephus ꝙ tytus cum moneret ſuos vt in bello iudaico fortiter agerent: inter alias rationes hoc adducit ꝙ pugnarent coram oculis imperatoris ꝛ inuicte militie romanorum qui ſimul eſſet et teſtis ꝛ laudator probitatis eoruꝫ remunerator.

C C Scđa eſt ꝯſideratio exemplationis. i. mach. ij. dixit Mathias filijs ſuis. Mementote operum patrū q̄ fecerūt in gñationibus ſuis quoꝝ oſtēdit eis multa exempla. iac. v. Exemplū accipite exitus mali: ꝛ lōganimitatis laboris ꝛ patientie ꝓphetaꝝ. ꝛ. ij. machabe. vi. dicit eleazarus. Exemplū forte relinquā ſi prompto animo. Sup oīa aūt ad hoc vꝫ exēplū dominice paſſiōis. heb. xij. Curram⁹ ad propoſitum nob certamē aſpicientes in auctorē fidei ꝛ ꝯſummatorem ieſum qui ꝓpoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem confuſione contempta. Et poſt. Recogitate eum qui talem aduerſum ſe ſuſtinuit contradictionem vt non fatigēmi animis veſtris deficientes.

D C Tertia eſt ꝯſideratio ſequētis cōcluſionis. Et hec eſt triplex

B

C Tertium punctum in quo ponitur triplex concluſio.

C Prima ē cōcluſio ſeruilis ſubiectionis qr vꝫ ſi nō fortiter ꝛ viriliter agat redigendus eſt in ſeruituteꝫ hoſtium. ideo. i. reg. iiij. dicebant philiſtei. Confortamini: ꝛ bellate ſeruiatis hebreis. Multomagis viriliter agere đbemus ne ſeruiamus demonibus. hmōi conſideratio īducere dꝫ: timor aut fortificat a'm ad reprimendū aut fugiendū hoſtem. Si em̄ infirmo ꝛ debili atꝙ languido oſtenderet q̄s gladiū volēs eū ꝑcutere q̄ prius ambulare nō poterat ex timore forte iam inciperet currere fugiendo. Narrat egyſippus de cladibus iudeorum lib. v. ꝙ cum tytus in obſidione hieruſalem hortaretur Romanos milites vt fortiter agerent in bello ne victi ſubijcerentur populo iudoꝝ in confuſionē Romane

probitatis et ne occisi mitterent in infernum proponit eis exemplum leonidis que cum esset i pugna cum trecentis lacedemonijs quibus preerat contra infinitam multitudinem persarum ait eis. Prandeamus ante pugnam in terris quia si victi fuerimus: cenaturi sumus apud inferos: quod tantum valuit apud eos ꝙ victores persas occiderunt vel fugauerũt ꝛ nullus eorum i bello cecidit vno excepto. Unde patet ꝙ timor fortificat. ꝓuerbio. xiiij. In timore domini fiducia fortitudinis.

B ¶ Secunda est conclusio iudicialis confusionis quam videlicet inertes ꝛ victi a demonibus reportabunt in iudicio dei. Hierem. xx. Confundentur vehementer qui non intellexerunt opprobriũ sempiternũ quod nunꝙ̃ delebitur quãdo scȝ xp̃s dicet. Ite maledicti ꝛc.

C ¶ Tertia est cõclusio celestis glorificationis. Si victores fuerimus honor vtiqꝫ ille quo dominꝰ aliquẽ honorificabit pro victoria similis erit honori quẽ iudicauit assuerus exhibendũ mardocheo: de quo habetur Hester. vj. Christꝰ enim in iudicio ducet eum in consortio suo indutum vestibus regis ꝛ gloria ꝛ honore coronatum ꝓclamabit honorandum ab omnibus. Nam ſicut ait dominꝰ apoca. iij. Qui vicerit vestietur vestimentis albis ꝛ non delebo nomẽ eius de libro vite et confitebor nomen eius coram patre meo et coram angelis eius.

¶ Hec de fortitudine.

¶ Sequitur de patientia.

Dona consideratio q̃ est de patiẽtia. Postꝙ̃ de fortitudine dictũ est oportet ꝛ de patiẽtia que est species eius aliqua pertractare. Circa quã erit triplex precipua consideratio.

Prima est consideratio notande distinctionis.

Secunda est consideratio moderande exercitationis.

Tertia est consideratio sectande inductionis.

Et scdm hoc sunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur consideratio notande distinctionis. Est eñ triplex patientia. Prima est patientia tepidorum. Scda est patiẽtia mundanorum. Tertia est patientia virtuosorum.

A ¶ Prima igitur est patiẽtia tepidorum siue remissorum quibus scilicet ex officio incumbit corrigere vel punire aliorum peccata: ꝛ tamen illa tollerans contra quos est. c. Facientis. lxxxvj. di. vbi dicitur. Facientis proculdubio culpam habet qui quod potest corrigere negligit emẽdare. Hec est ergo patientia irrationalis. Gre. v. mor. Si nulla ira ex virtute surgeret diuine aiaduersionis impetũ per gladiũ phinees nõ placasset. Hanc iram quia hely non habuit: in se ꝛ in suis grauiter punitus fuit. Unde psalm. Irascimini ꝛ nolite peccare.

B ¶ Secunda est patiẽtia mundanorum qui ꝓpter mundũ quoscũqꝫ labores strenue tolerant: de quibus dr. xlvij. di. c. Oẽs. Oẽs huiꝰ seculi dilectores in terrenis his rebus fortes sunt: in celestibus autem debiles. Nam pro tali gloria vsqꝫ ad mor=

tem desudare appetunt ꝛ ꝓ spe ꝑpetua: nec parum quid in labore subsistunt ꝓ terrenis lucris iniurias quaslibet tollerant: ꝛ ꝓ celesti mercede vel tenuissimi verbi contumeliam ferre recusant. Terreno iudici toto die etiam resistere fortes sunt: in oratione coram domino vel vnius hore momento lassant. Sepe nuditatē dilectionē famē ꝓ acquirēdis diuitiis ꝛ honoribus tolerāt: superna aūt laborio se querere tātomagis dissimulāt ꝙtomagis ea tribui tardi⁹ putāt. Hec ibi. Ad hanc ēt patiētiā ptinet patiētia eorum qui multa sustinēt mala ꝓ suis malis voluptatib⁹ adimplēdis. Hiere. ix. Ut iniq̄ agerēt laborauerunt. Ideo gemētes hoc recognoscūt impii i inferno dicentes illud sap. v. Lassati sumus in via iniquitatis ꝛ perditionis ambulauim⁹ vias difficiles ꝛc.

C ¶ Tertia est patiētia virtuosorum de qua di. Greg. omel. xv. euangeliorum. Patientia vera est aliena mala equanimiter ꝑpeti: cōtra eum qui irrogat nullo dolore morderi. Nā qui sic ꝓximi mala portat: vt tm̄ tacitus doleat ꝛ tp̄s digne retributionis querat patientiam nō exhibet sed ostendit. Hec ille. Hec aūt patiētia potissimum signum est diuine approbationis Hebre. xii. Quē em̄ diligit dn̄s castigat. Flagellat aūt omnē filium quē recipit: in disciplina perseuerante: id est in patientia aduersorum. Tanq̄ filiis vobis offert se deus. Quis enim filius quem non corripit pater: ꝙ si extra disciplinam estis: cuius participes facti sunt oēs: ergo adulteri ꝛ non filii estis. ¶ Secundū punctum in quo ponitur consideratio moderande exercitationis. Exercitari em̄ solet patiētia a dei iusticia: a demonis astutia: ꝛ ab hominis malicia. Et huiusmodi exercitationes sūt moderande tolerando videlicet vel euincendo.

A ¶ Primo a dei iusticia ad puniendum peccata nostra tribulatiões immittēte puta infirmitates corporum aut omissiones rerum. Hec est em̄ disciplina pijssimi patris quā non tā ex iusticia ꝙ̄ ex clemētia ꝛ misericordia dat filiis suis. Apocali. iii. Ego quos amo arguo ꝛ castigo. Et hebre. xii. Fili noli negligere disciplinam patris. Quē em̄ diligit dominus castigat ꝛc. Et glosa ibidem. Qui vult exemptus esse a disciplina flagellorū exēptus erit a numero filiorū.

B ¶ Secūdo exercitatur patientia a demonis astutia ꝑ varias tētationes Greg. Assidua tētatione diabolus tētat vt saltem tedio vincat. Sic exercitauit sathan patientiā Job. i. ꝛ ii.

C ¶ Tertio ab hominis malicia. Exercitatur em̄ virtus patiētie a ꝓximo cū nobis infert lesionē corporū, dāna rerū contumeliā verborū. De primo heb. xi. Sācti ludibria ꝛ verbera experti insuper ꝛ vincula ꝛc. Et eccl'ia cantat. Cedunt gladiis more bidētium non murmur resonat ꝛc.

D ¶ Refert Greg. i dyal'. di. Ego virtutē patientie signis ꝛ miraculis maiorem credo. Pater mōasterii aliq̄n cōtra libertinū monachū grauı⁹ inardescēs cū manib⁹ percussisset cedens etiam eum in capite ꝛ facie scabello suppedaneo grauiter ꝑcussit ꝛ totam eius faciē tumentem et liuidam reddidit. Quod cum tacitus sustineret in crastinū venit ad electum dicti abbatis petens orationem humiliter et benedictionem: quia habebat ire ꝓ

negociis monaſterij. Abbas igitur putans pro iniuria quam ſibi ingeſſerat de monaſterio eum recedere velle dixit. Ubi vis ire. Cui ille reſpõdit. Monaſterij cauſa cõſtituta eſt pater quã declinare nequeo. Tunc ille conſiderans aſperitatem ⁊ duriciam propriam ⁊ humilitatẽ ac manſuetdinem libertini ex lecto ꝓſiliens pedes libertini tenuit ſeqꝫ reũ eſſe teſtatus eſt veniam petens. At contra libertinus ſe in terrã proſternens ſue culpe non illius ſeuicie referebat quod pertulerat. Sicqꝫ factũ eſt: vt ad magnam manſuetudinẽ perduceretur pater et humilitas diſcipuli magiſtra fieret magiſtri Cumqꝫ ad conſtitutionem cauſe regreſſus fuiſſet: multi viri nobiles qui eum valde honorabant vehemẽter admirati ſollicite requirebãt quidam hoc eſſet ꝙ tam tumidam et liuidam faciam haberet. Quibus ille dicebat heſterno die ſero peccatis meis exigentibus in ſcabello ſuppedaneo impegi atqꝫ hec pertuli. Sic vir ſanctꝰ ſeruans in pectore honorem veritatis et magiſtri: nec patris prodebat vicium nec falſitatis incurrebat peccatum. hec Grego.

E ¶De ſecundo: ſcilicet de damno rerum narrat etiam Gre. in dial'. Cum quidam ſanctus nomine ſtephanus paupertatis amator patiẽtiam in aduerſis cuſtodiens amore celeſtium audiſſet meſſem ſuam quã ſeminauerat ⁊ collegerat ad opus anni ſuccenſam a quodaꝫ malicioſe: ⁊ dixiſſet ei quidam. Ue pater ſtephane q̃d contingit tibi. Cui ille ſtatim mẽte placita reſpondit. Ue potiꝰ illi qui hoc fecit. Magis enim illi condolebat qui hoc fecerat q̃ ſibi magis plangens id quod culpe reus perdebat interius. q̃ quod ipſe perdiderat exterius. G

¶De tertio ſcilꝫ de contumelijs verborum habetur exemplum .ij. Reg.xvi. Cum dauid fugeret a facie abſalon erat ſemel poſt eũ lapides iaciens ⁊ dicens. Egredere vir ſanguinum vir belial ⁊c. Ipſe autem tanq̃ non audiens tranſibat immo ⁊ inhibebat ſuis ne aliquod ei malum inferrẽt di. q2 deꝰ ei preceperat: vt michi maledice-ret. Unde di. ſentẽ. lib. de clementia. Magni animi proprii eſt iniurias atqꝫ offenſiones ſpernere.

¶Tertium punctum in quo ponitur conſideratio ſectande inductionis. Sunt autem maxime notande tres conſiderationes ad patientiam inductiue.

Prima eſt conſideratio contemplande neceſſitatis.

Scõa eſt imitãde exẽplaritatis.

Tertia eſt deſiderande vtilitatis.

¶Prima igitur eſt conſideratio contẽplande neceſſitatis: quia neceſſario pati habemus. Et hoc triplici neceſſitate.

¶Prima eſt neceſſitas ſuſtinende paſſionis. In hoc enim mundo tot emergũt aduerſa: infirmitates: deſolationes: et moleſtie ꝙ homo velit nolit habet pati: ſicut nauis in medio maris vndiqꝫ procelloſis fluctibus agitatur et concutitur. Sumus quidẽ inter ſummam pacem et ſummam afflictionem conſtituti: id eſt inter celum et infernum: ſed tamen localiter inferno viciniores ſumus. Ideo oportet pati velimꝰ nolimus: ſi patienter multum meremur ⁊ leuiꝰ ſuſtinemus ⁊ citius curamur ſi vero impatiẽter nichilominꝰ oportet pati ⁊ perdimꝰ meritũ ⁊ labores

noſtros ⁊ grauat dolor ⁊ tardior ē ⁊ difficilior curatio. Uide igit quoniam patientia eſt que de neceſſitate facit virtutem. Judich. viij. Qui tētationes non ſuſceperunt cum timore dñi ⁊ impatiētiā ſuam ⁊ improperiū murmurationis ſue contra deū ꝓtulerunt exterminati ſunt ⁊c. B ¶ Scḋa eſt neceſſitas appetēde conformationis ſcʒ volūtatis nr̄e ad voluntatē dei Nā vt dr̄. i. Re. xxviij. Qḋ pateris fecit tibi dñs. Tu aūt qs es vt ꝯtradicas deo. Nunquid vas cōtra figulū ... ſecuris. Eſa. x. mouebit contra eum qui ſecat in ea. He. x. patientia vobis neceſſaria eſt vt volūtatē dei facientes reportetis ꝓmiſſionē. C ¶ Tertia eſt neceſſitas faciende purgationis: ſcʒ pctōꝝ noſtroꝝ q̄ fit p patientiam aduerſoꝝ. Hiere. Rubigo peccati ſine igne torrēti cōſumi nō poteſt Thob. xiij. In tēpore tribulatiōis pctā dimittis. Debet ergo vnuſquiſq dicere illud Michee. vij. Irā dñi portabo qm̄ peccaui ei. Sic faciebāt fratres ioſeph. Gen̄. xlij. di. Merito hec patimur quia peccauimus in fratrē noſtrū ⁊c. Grego. in mor. Tāto quiſq patiētius ferrū medici tollerat: q̄to putridū eſſe cōſpicit qḋ ſecat. Et qui multiplicitatem ſuorum delictorū intelligit. curata q̄ patitur minora perpēdit Et p hoc ꝙ pōdus culpe cognoſcitur afflictionis pena leuiatur. In vi. pa legitur ꝙ quidā frater iniuriam ſibi factam renunciauit ſeni. Qui ait illi. Non tibi fecit ille iniuriā ſed pctā tua. In oī tribulatiōe q̄ tibi infertur nō arguas eū q̄ tibi videt eā inferre ſed pctā tua ꝓpter q̄ tibi infert. D ¶ Scḋa ē cōſideratio imitāde exēplaritatis habemus exempla antiquorū patrū qui vt legit in ſacra ſcriptura in pluribus locis multas tribulationes ſuſtinuerunt. Judich. viij. Per multas tribulationes tranſierūt fideles. Item habemus exēpla apoſtoloꝝ: martyꝝ: cōfeſſoꝝ atq virginū. Hiero. Quis ſanctorum ſine patiētia coronatus eſt. A cunabilis eccleſie nō defuit iniquitas premens ⁊ iuſticia patiēs. Item ad hoc valet exēplum mundanorū q̄ pro tēporalibus acquirēdis ſunt in continuis laboribus. Immo etiam exēplū peruerſoꝝ q̄ p ſuis perpetrādis flagitijs tribulationes ſuſtinent ⁊ labores Ber. Quid ignauie eſt cariſſimi ardentius amāt mali pernicioſa q̄ nos vtilia: alacrius currunt ad mortē q̄ nos ad vitam. Sup omnia autē exēpla ad habēdam patiētiā valet exemplū xp̄i paſſi pro nobis. i. pet. iiij. Xp̄o in carne paſſo ⁊ vos eadē cogitatione armamini. ber. Deuotꝰ miles quaſi bene armatꝰ: vulnera non ſentiēdo benigni ducis vulnera inſpicit. Idem ſuper can. Utrūq mihi es domine ieſu ⁊ ſpeculū faciendi ⁊ p̄miū patientis. Tu doces manꝰ meas in cruce ſcʒ expanſus ad prelium ⁊ vehemente accēdis ad patiendū propter patiētie p̄mium. E ¶ Tertio eſt ꝯſideratio deſiderande vtilitatis. i. pe. iij. Si quid patimini ꝓpter iuſticiā btī. ¶ Eſt em̄ patientia gubernatrix doctiſſima: puer. xiiij. Qui patiens eſt multa gubernatur ſapientia. Econtra ibidem. Qui patiēs eſt operatur iuſticiā. In patientia quippe aduerſorum multa eſt patiētia qm̄ ibi eſt pctōrum purgatio ⁊ meritoꝝ acquiſitio. Iō dr̄ Ja. i. Oē gaudium exiſtimate fratres cū in varias tētationes incideritis ſciētes ꝙ ꝓbatio

fidei vestre patientiam operatur
Patientia autem opus pfectum
habet vt sitis perfecti integri in
nullo deficientes.
F ¶ Scdo patiētia est ꝓpugna
trix fortissima. vincit em̄ totū mū
dum non pugnando/non repcu-
tiendo sed sustinēdo. Unde bene
dicit quidam. Nobile vincēdi ge
nus est patientia/vincit q̄ patit.
Si vis vincere disce pati. Item ꝑ
patientiā vicit seipm̄. i. animi sui
impetum. Prouer. xvj. Melior ē
patiens viro forti/ꝛ qui dominat
animo suo expugnatore vrbium.
Grego. Minor est victoria vrbes
expugnare qꝛ sunt extra a q̄ vicū
tur: maius autem est quod ꝑ pa-
tientiam vincit qꝛ ipse a se anim⁹
superatur. Legimus ꝙ Aristote
les alexādro ꝯtra aliquē irato di
xit. adhuc habeo notabile tibi do
cumentum dare. Et dixit. Uicisti
totum mundum sed adhuc opor
tet te acquirere multo nobilioreꝫ
triūphum vincendo teipm̄/alias
non victor sed vict⁹ eris. Ob quā
rationē mā suetudinē induit. Itē
per patientiā vincit hō demones
Grego. in mora. Inimicus homi
nū callide insidiās fraudem quā
contra Job parauerat pertulit:
quia quot sancto viro occasiones
intulit, tot cās victorie ministrauit.
G ¶ Tertio patientia est conser
uatrix fidelissima. Custodit eniꝫ
animam sicut archa ꝛ thesaurum
Luc. xxj. In patientia vestra pos
sidebitis animas vestras. Quia
sicut dicit Greg. Dum nobis ipsis
dominari discimus. hoc ipsum in
cipimus possidere quod sum⁹.

¶ Hec de patientia.

¶ Sequitur de temperantia.

DEcima cō-
sideratio que est tē-
perantia. Et primo
de sobrietate ꝛ ieiu-
nio. Post tractatum
de trib⁹ p̄mis cardinalibus ꝟtuti
bus/restat vt de quarta. i. de tem
perantia dicam⁹: cuius officiū est
gn̄ale supfluū et diminutū redige
re mediūq; tenere. Et hoc verum
est generaliter accipiendo nomē
tēperātie. Ad eā em̄ spāliter sum
ptam ptinet circa carnis delicias
aīm cohibere. De qua dicit Am-
brosius. j. de offi. In temperan-
tia maxime honesti cura decoris
consideratio spectatur ꝛ queritur
quod exponit. ij. ij. q. cxlij. ꝙ ho-
nestas et decor maxime attribuū
tur temperantie/non ꝓpter prin-
cipalitatē boni ꝓprij/sed ꝓpt tur
pitudinē contrarij mali a quo re
trahit inq̄stū scꝫ moderantur de-
lectationes que sunt nobis ꝛ bru
tis communes.
A ¶ Tēperantia aūt generalit
dicta lib. de libero arbitrio ab au
gustino sic diffinitur. Temperan
tia est affectio cohibens appeti-
tum ab his omnibus rebus que
turpiter appetuntur. Et in libro
de moribus ecclesie sic eam diffi-
nit. Temperantia est amor se deo
integrum incorruptumq; ꝓuans
huiusmodi autē temperantie sic
generaliter dicte tres sunt ptes
sm̄ tullium retho. Una dicit con
tinentia. Altera est dicta clemen
tia. Tertia vero modestia. Et p̄-
ma videtur esse contra lasciuiam
scd̄a contra iracundiam siue iraꝫ
tertia cōtra honoꝝ eminētiā. B
Possum⁹ tn̄ gn̄aliori modo diui-
dere qꝛ altera est tēperātia respe

ctu gustabilium ⁊ appellatur so=
brietas opposita gule. Altera est
respectu tāgibiliū ⁊ dr castitas op
posita luxurie. Alia est respectu
tpaliū ⁊ dr paupertas opposita aua
ricie. Sed de hac iā supra dixim⁹
postq̄ dixeramus de caritate dei
Altera ē tēperantia respectu sub
limium / ⁊ dicitur humilitas op=
posita supbie. Alia est temperan
tia respectu vindicabiliū ⁊ dr cle=
mentia siue mititas opposita ire.
C ¶ In omibus enī pdictis est
necessaria moderatio qdā que tē
perantia dicitur siue que ab ipsa
ṽtute tēperātie efficitur. Horati⁹.
Est modus in rebus sunt certi de
niq̄ fines. quos vltra citra ve ne
quit consistere rectū. Et alius q̄=
dam ait. Sicut ad omne quod ē
mensuram ponere pdest: sic sine
mensura vix stabit regia cura. in
ter pdictas autē tēperantie spe=
cies primo de sobrietate dicemus
q̄ ⁊ castitatis quodāmō causa est.

¶ De substantia ⁊ sobrietate ⁊ ieiunio.

DE abstinē
tia aūt ⁊ sobrietate
dicturi tres videnṫ
cōsideratiōes faciē
de. Prima est consi
deratio notāde distinctionis. Se
cūda est consideratio sectande in
ductionis. Tertia est considera=
tio obseruende conditionis. Et se
cundum hoc sunt tria pūcta.

¶ Primū punctū in quo ponitur
consideratio notande distinctio=
nis. Est enim triplex abstinentia
genus. Prima de se indifferens.
Scda vituperabilis. Tertia lau
dabilis. A ¶ Pria igiṫ abstinē
tia de se indifferens qꝛ vꝫ nec me=
ritoria nec demeritoria: sicut illa
fit ex sola necessitate penurie: vel
que solū fit pter sanitatē corpis
ɔseruandā vel recuperandā: vel
ēt q̄ fit pp ɔseruationis hūane ho
nestatē / q̄ lꝫ sit laudabil' pure mo
raliter: non tn̄ theologaliter / qꝛ
meritoria non est nisi ordineṫ ad
deū. Hmōi abstinētia erat apd gē
tiles antiq̄s. Un̄ valeri⁹ maximi⁹
lib. ij. ait. Fuit antiquoꝝ illa sim
plicitas ī cibo capiēdo hūanitas
simul ⁊ ɔtinētie index certissima.
Nā maximis viris cenare ⁊ prā=
dere in ppatulo nō erat verecun
dia: qꝛ nec vllas epulas habebāt
q̄s oculis ppli subijcere erubesce
rēt. Uini etiā vsus olim romanis
feminis ignot⁹ fuit / ne scꝫ in aliq̄d
dedec⁹ plaberenṫ: quoniā a libe=
ro patre ad inconcessam venerem
facilis extat grad⁹. Et aul⁹ geli⁹
li. j. noctiū acticaꝝ: ait. Parcimo
nia apud veteres romanos et vi
ctus atq̄ cenarum tenuitas non
domestica solum obseruatione ac
disciplina sed publica quoq̄ aiad
uersione legūq̄ structionibus cu
stodita est. Nec mirū q̄ etiā xpi
gentiles abstinentiam amauerit
Nam abstinentia est sanitas con
seruatiua ⁊ vite plongatiua. Ari
stoteles de regimine prin. Absti=
nere a comestionibus nimijs ⁊ su
pfluitate nimia est summa medi=
cina. Et Sen. Uoluptatꝫ maior ps
corporū perijt. Et eccle si. xxxvij.
Propter crapulam multi perie=
re / ⁊ qui abstinens est adijciet vi=
tam. Et ibidē. xxxiij. c. Somnus
sanitatis in homine parco dormi
et vsq̄ mane: ⁊ anima ipsius cū
ipso delectabitur. Rō predictorū
est qꝛ cū stomacus fuerit potens
super cibū sunt optime digestio

neq ꝛ ſingulis membris ꝓportio
nalitates diſtribuens vnde cau=
ſatur ſanitas ꝛ vita prolongatur.
B ¶ Secũda abſtinentia eſt vitu=
perabilis ꝛ demeritoria. Hec eſt
abſtinẽtia ypocrite auari ꝛ gulo=
ſi. Ipocrita eñ abſtinet vt laude
tur. Talis nimis fatuus eſt qꝛ de
hoc ꝙ vni hoſti abſtrahit (ſcʒ car
ni) duos hoſtes paſcit. ſ. mũdũ et
diabolũ. Diabolus eſt ſicut latro
qui qñ cognoſcit mercatores ali=
qd portare ſociat ſe eis vt eos ſpo
liet. Sic diabolꝰ ſpoliat vani glo
rioſos. Exẽplũ de ezechia q nun
cijs regis babylonis theſauros
ſuos oſtendit / ꝛ amiſit: vt hr̃ yſa.
xxxix. Iõ dicit iob. xv. Cõgrega=
tio ypocrite ſterilis. ꝛ Greg. Qui
ex bono opere qđ agit hũanos fa
uores querit rem magnã precij ꝓ
vili precio venalẽ exponit. Iõ dt
dñs mat. vi. Cũ ieiunatis nolite
fieri ſicut ypocrite triſtes. ꝛc. aua
rꝰ aũt ieiunat vt burſam ipleat vl'
nõ minuat. Iſte qđ ori ſuo ſuſtra=
hit i ore dyaboli ponit. Os ei dia
boli eſt burſa auari q̃ impleri non
põt. Hiero. Sit ieiuniũ tuũ non
marſupij lucrum ſed ſatietas ani
marũ. Guloſus aũt abſtinet vt pꝰ
ea meliꝰ vl' delectabilis comedat
Greg. Non deo ſed ſibi ieiunat q
ea que ventri ad tps ſuſtrahit nõ
in opibus tribuit ſed ventri poſt
modũ offerenda cuſtodit. Hec il=
le. Sũt multi q cũ ieiunãt plꝰ vel
tm̃ vna vice comedũt q̃ʒtũ come
derent duabus ſi non ieiunarent
Iſti qđ carni debẽt duobus termi
nis vno ſoluunt. Aug. Sicut cuʒ
menſura ſumuntur medicamen
ta: ſic ꝛ alimenta ſumi debent.
Quãto caro meliꝰ nutritur: tanto
plus ſpiritũ impugnat. Prouer.
Qui delicate a pueritia nutritur
ſeruũ ſuũ. i. corpus / poſtea inue=
niet eum contumacẽ. i. ipſũ repu=
gnantẽ. Sed nota. qđã faciũt fe=
ſtũ ante vigiliã: vt illi q in pñti vi
ta delicioſe viuũt lʒ h eoꝝ feſtum
breue: vigilia autẽ erit eterna in
inferno cum diuite qui non po=
tuit guttam aque vt hr̃ in. xvi.
C ¶ Tertia eſt abſtinentia lau
dabilis et meritoria. Et hec ẽ du
plex. Una ſpũalis que eſt abſtinẽ
tia a pctõ. Aug. ſup io. ꝛ ponit de
cõſe. di. v. c. Ieiunium. Ieiuniuʒ
magnũ ꝛ gñale eſt abſtinere ab ii
qtatibꝰ ꝛ illicitis voluptatibꝰ ſcl'i.
Et Hiero. Preclara eſt apđ deuʒ
abſtinentia corpis cũ animꝰ ieiu=
nat a vitijs. ꝛ Greg in ome. xl. In
craſſuʒ caro atterit ſi a prauis vo
luptatibꝰ animꝰ nõ refrenat. Sed
heu multi dicũt nõ poſſe ſe abſti=
nere a pctis q tñ bñ ſe abſtinent a
nociuis corporis. Si alicui ap=
poneretur cibus venenoſus dice
ret nõ poſſum cõedere: ſed volu=
ptatẽ mortiferã nõ fugit. Augu.
Omne ſeminariũ voluptatũ vene
nũ puta. Hãc auide hauriũt mul
ti ꝛ inde moriuntur. Apoca. viij.
Multi mortui ſunt de aquis. i. de
lectationibus mundi vel carnis.
qꝛ amare facte ſũt. ſ. poſt mortẽ.
¶ Alia eſt abſtinẽtia corporalis
que eſt ſm̃ dictamen recte ratio=
nis ꝓpter deũ de qua eſt talis re=
gula: ꝙ tũc hõ tẽperate viuit i ci=
bo ꝛ potu qñ eis talem modũ ſer
uat in q̃ʒtitate: q̃litate ꝛ vicibꝰ et
ſic de alijs circũſtãtijs ꝙ per hoc
corpus ſuum in tali ſtatu ꝛ robo
re ponit ꝛ conſeruat: ꝛ ipſe poſſit
facere ea que ſibi cõpetũt ſm̃ offi
ciũ ſuũ ad vitandũ vitia ꝛ de die i
diẽ ꝓficiendũ in virtutibus. Idẽ

intellige de ſomno & vigilijs/ocio & exercitio/& ſimilibus ad corpus ptinentibus/vt vult Aug. lib. de mo. ec. Corpus ei datū eſt nobis vt ſuiat ſpūi nr̄o ad bona opera. Fuerūt tn̄ multi qui auſteritatē magnā in abſtinētia & ieiunio ſeruauerūt. ſicut de multis legit in vi. pa. vt de paulo āthonio hilarióe agathone amone & ſerapione Et de alijs multis ſilr legit vt de baſilio bn̄dicto frācisco germano ātiſiodoreñ. ep̄o. & ita d mltis alijs

¶ Secundū punctū in quo ponit conſideratio ſectande inductiōis Et hec eſt triplex. Prima eſt conſideratio perſuaſiue exemplaritatis. Secunda eſt conſideratio allectiue vtilitatis. Tertia eſt cōſideratio preceptiue auctoritatis.

A ¶ Prima igitur eſt ɔſideratio pſuaſiue exēplaritatis tā gētiliū ꝗ̄ sanctoꝝ quoꝝ iā aliq̄ exempla pmiſimus. Et vt generaliter dicamus nullus inuentus eſt qui in delicijs ſeruierit deo. Item refert Euſebius libr. ij. eccleſiaſtice hyſtorie q̄ iter ſanctos egyptios quos euāgeliſta marcus inſtituit vinū & carnes nemo guſtat/aqua eſt eis potus & panis cū ſale & yſopo cibus/Item Hiero. in epiſtola ad euſtochium dicit q̄ etiam languētes mōachi aqua frigida vtebantur: & coctum aliquid accepiſſe ſuperfluitatis erat. Et etiā exēplum de chriſto de quo legitur in euangelio q̄ plures eſuriJt.

¶ Secūda eſt conſideratio allectiue vtilitatis. Eſt enim abſtinētia purgatiua/illuminatiua & perfectiua & ſic per actus gerarchicos facit hominem angelicum.

¶ Primo eſt purgatiua ſiue viciorum expulſiua. Tū per viā reconſiliatiue ſatiſfationis: ſicut pz in libro ione de minutis. Tū per viam ſubiectiue macerationis repugnando ſcz carnis rebellionē ad ſpiritū. Et qs eſt qui non egeat tali medicina qn̄ omnes pungūt ſtimulo carnis. Ideo Paulꝰ. j. Corinth. Caſtigo corpꝰ meū & in ſeruitutem redigo. &c. Et beatꝰ franciſcus difficile dicebat neceſſitati corporis ſatiſfacere & pnitati ſenſuū non parere. Tū etiam per viā repulſiue triūphationis: q2 videlicet facit de dyabolo triūphare. In figura huiꝰ ioſaphat poſt ieiuniū victoriam habuit/vt habetur ij. paral. xx. Item Judith. q̄ valde abſtinens erat & caſtiſſima holofernem deuicit. vt habetur iudith. xij. Propterea etiaz dicitur Marci. ix. Hoc genꝰ demonioꝝ in nullo poteſt exire niſi in oratione & ieiunio.

C ¶ Scd̄o abſtinentia eſt illuſtratiua intellectus ſiue ſapientie acqſitiua. Unde Moyſes poſt ieiuniū accepit ſapiam legis vt habetur Exod. xxiiij. Item danieli tribꝰ pueris abſtinentibꝰ dedit deus ſcientiam in oi v̄bo: vt hr̄. Dan. j. Item in dan. ix. Ipſi danieli poſt ieiunia reuelatio facta ē de incarnatione & paſſione dn̄i. Item act. ij. apoſtoli poſt ieiuniū ſpū ſcō ſunt illuiati. Iō etiā dt Salo. Eccl. ij. Cogitaui in corde meo abſtrahere a vino carnem meaz vt animū meū tranſferrem ad ſapientiam.

D ¶ Tertio abſtinentia eſt perfectiua. Tū q2 eſt mentis eleuatiua. Hugo de ſancto victore. Gaudeat q̄ p pacē viuere pōt. Parcā eīn vita occidit vitia libidinē extinguit virtutem nutrit/animus roborat/mentē ad celeſtia eleuat

tiuz qꝛ eſt orationis auxiliatiua Thob.xij. Bona eſt oro cuz ieiunio ⁊ heſdre.viij.predicauit heſdras ieiuniuz his q̄ a dño petituri erāt viā rectā. In figura etiā huius heſter locutura cū aſſuero ieiunauit cū ancillis ⁊ mardocheo: vt habet heſter.iiij. Tū qꝛ ē m̄riti augmētatiua ⁊ ad gl'iaz iductiua Ideo voluit dñs primos parētes non omni cibo in paradiſo vti: vt ex abſtinentia ampli⁹ mererentur vt patz geñ.ij. Precepit etiā (leui.xi.) filij iſrael a multis cibis abſtinere. Et in prefatione dicit. Qui corporali ieiunio vicia comprimis mētez eleuas: virtutem largiris ⁊ p̄mia. Unde ⁊ legim⁹.iiij. re.ij. q̄ helyas poſt ieiuniū raptus eſt in celū. Et in huius myſteriū poſt ieiuniū quadrageſimale ſtatiz reſurrectionis celebrat gloria. E ¶ Tertia conſideratio ad abſtinentiaz ⁊ ieiunium inductiua: eſt ꝯſideratio p̄ceptiue auctoritatis qꝛ vz abſtinentia ⁊ ieiuniū pro certis tp̄ibus eſt i p̄cepto. Et hec eſt ſpālis q̄dā ſpēs abſtinētie que dr̄ ieiuniū eccleſiaſticū quod ſicut dicit alexāder i.iiij.ſum.eſt abſtinētia a cibo ⁊ potu ſm formaz eccleſie intuitu ſatiſfaciendi pro peccato vel vitandi peccatum: vel acq̄rendi vitam eternam. Hec eſt autem forma ieiunij ab eccleſia inſtituta: vt nullatenus carnes comedantur: ⁊ ſemel tantum in die corpus reficiatur circa horam nonam qñ xp̄s inclinato capite emiſit ſpiritum. Eſt autez huiuſmodi temporis determinatio itelligenda nō ſecūdū ſubtilez examinationē ſed ſm groſſam exiſtimationē. Hora eñ illa dz accipi i magna altitudine. Eſt autem triplex ieiuniū ab eccl'ia inſtitutū ſub precepto. F ¶ Primū ē ieiuniū q̄drageſimale qđ cōuenięter i ſe i ſtitutū ē. Tū qꝛ tūc maxie inaleſcūt mot⁹ carnales Tū ob memoriā dñice paſſionis qꝛ vt dt augu. xviij.lib.de ci.dei. Mortu⁹ ē chriſtus.viij.kalēdas apri'. Tū rōne trāſgreſſiōis p̄moꝝ parentum q̄ peccauerunt in vere ſecūdū alexādrū.ij.volu.ſū. Preterea cōueniēter iſtitutū eſt hoc ieiuniū in numero quadragenario vt ſic quaſi reddamus deo decimam totius anni q̄ continet trigints ſex dies ſed ſup addunt quattuoꝛ ad deſignādū ieiuniū eſſe purgatiuum iordinationis quattuoꝛ affectionum. Et hec colliguntur ex dict̄ grego.ca. Quadrageſima.de cōſe.diſ.v. Figuratus eſt iſte numerus: quia quadraginta diebus et noctibus pluit deus aquas diluuij.vt patet ge.vij. Item quadragita annis vagauerunt filij iſrael ⁊ ibi afflicti ſunt.vt pz li. numeroꝝ. Itez quadraginta diebus ieiunauit moyſes.vt habet Exo. xxiiij. Et quadraginta dies dati ſūt niniuitis ad penitēdū.vt pz ione.iij. Itez quadraginta diebus helyas peregrinatus eſt vſq̄ ad montez dei oreb.vt hr̄.iij.re.xix. Et quadragita diebus ieiunauit dominus i deſerto vt hr̄ matthe. iiij. Jō cantat eccleſia. Lex ⁊ prophete p̄mit⁹ hoc (.ſ.ieiunium quadrageſimale) pertulerūt poſtmodū xp̄s ſacrauit omniū rex atq̄ factoꝛ tēpoꝝ. G ¶ Scđm ē ieiuniuz tpale.ſ.quattuoꝛ tpm de quo hr̄.lxxvj.diſ.in ca. Ieiuniuz. H ¶ Tertiū eſt ieiuniuz particulare.ſ.i vigilijs quarūdā feſtiuitatuz. Nam vt ſcribit. Jo. Beleth. n.iij.

Mos fuit antiquit⁹ vt i precipuis feſtiuitatibus ſctōꝝ hoies in ec= cleſiis cū luminarib⁹ pnoctarent Sed quia multa adulteria i his vigiliis fiebant: ſtatutū fuit: vt vi gilie i ieiunia conuerterent̄ No= mē tamē antiquū retentū ē q̄ ad= huc vigilie appellant̄. Sūt itaqꝫ hmōi ſupradicta ieiunia ab eccīa ſub p̄cepto iſtituta vt habet̄ i iure in plurib⁹ locis Jō ſūt obſeruan= da. vnde di. xii. c. Nō decȝ. Ca= lixt⁹ papa ēt. Sicut fili⁹ dei venit facē volūtatē p̄ris ſui ſic: ⁊ vos im plete voluntatē m̄ris veſtre q̄ eſt eccleſia Ad idē ē. c. Sic oēs. xix. di. Sic oēs aplice ſedis ſanctiões accipiēde ſunt tanq̄ ipſi⁹ diuia vo ce petri firmate. Et hoc colligit̄ ex verbo dn̄i math. xviii. di. Qui eccleſiā non audierit ſit tibi ſicut ethnicus et publicanus. J

¶ Notādū tn̄ q̄ a precepta ieiu= nii abſoluūtur q̄ legitimā cauſaȝ ſiue neceſſitateȝ hn̄t vt non ieiu= nēt q̄ vt dr̄ i ca. Conſiliuȝ extra de obſeruatione ieiunioꝝ. Ne ceſſitas legi non ſubiacet. Et i ca. Remiſſionem. Neceſſitas non hȝ legeȝ. j. q. j. Sed caueat vnuſqꝫ ne decipiat ſeipſuȝ. quoniā ſi quis poſſet ieiunare pro vno floreno lu crando: poſſet etiam ieiunare pro eccleſie precepto iplendo. Si au tē (vt di. tho. ii. ii. q. cxlvii. cauſa non ieiunandi ſit euidēs per ſeip ſum licite pōt hō ſtatuti obſeruan tiā ptertre: pſerti conſuetudie in= teruenientē: vel ſi non poſſet de fa cili recurſ⁹ ad ſuperiorē haberi.

k ¶ Si vo ſit dubia dȝ ad ſupio rē recurrere q̄ hȝ ptātem i talib⁹ diſpenſandi. hec tho. L ¶ Euiz dēs aūt cauſa non ieiunandi: prio eſt i pueris q̄ fm tho. ⁊ ricar. ppt debilitatē nature idigēt frequen= ti cibo multo ſimul ſūpto: idigēt etiā multo nutrimēto ppt neceſſi tatē augmēti. ⁊ ideo quouſqꝫ ſint i ſtatu augmēti. ⁊ qd eſt vt i pluri bus vſqꝫ ad finē tertiū ſeptēnii nō tenent̄ ad ieiunia eccleſiaſtica vt dt tho. Et p illis dictum eſt illud Hieronymi ad lethaȝ. Añ annos robuſte etatꝭ piculoſa eſt teneris abſtinētia ⁊ grauis Tn̄ cōueniēs eſt vt di. Tho. vt añ dictā etatem ad ieiunādū ſe exerceāt plus vel min⁹ ſcdm modū ſue etatꝭ. q̄nqꝫ ēt magna tribulatione iminēte i ſi= gnū pnie arctioris ēt puerꝭ iducū tur ieiunia Johe. ii. Coadunate ſenes: cōgregare paruulos ⁊ ſug gentes vbera. Jtē ēt ppter vicio rū refrenationē bñ ſcȝ ſūt laſciui ⁊ diſſoluti cōſiderata corꝫ malicia tales ſūt non ſolū iducēdi imo et cogendi ieiunare. Scdo excuſan tur nimium ſenes: q̄ i eis calor et virtus debilis eſt. Tertio i firmi= i qbus natura ē debilitata. Quar to mulieres pregnantes ⁊ que la= ctant filios que debent ſumere nu trimētū nō p ſe tm̄ ſed p fetu nu= triendo. Quinto paupes: q̄ (vt di cit tho.) non pn̄t ſimul ſufficienter habere qd eis ad vnam comeſtio nē ſufficiat. Sexto laborātes pu= ta q̄ dietiȝ victum neceſſarium lu crantur nec poſſēt ſimul laborare ⁊ ieiunare. Et etiaȝ pegrinantes q̄ñ vt dt Tho. pegrinatio cōmo= de deferri nō pōt ⁊ ppter labores nimium cōmode ieiunare non va lent. Non eñ videtur fuiſſe iten= tio ecclie ſtatuētꝭ ieiunia vt per hoc ipediret alia pia ⁊ neceſſaria opera. videtur tñ recurrendū eſſe ad ſupioris diſpēſationē: niſi forte vbi eſt cōſuetū ⁊ qa ex hoc ipſo q̄

prelati diſſimulāt videnť ānuere vt dt Thom. Septimo ſeruitores de qbus dt ric. q̄ ſi ex cā neceſſaria ꝑueniunt aliquātuluʒ comedendi horam ex toto vel modicū ꝓlibādo ne ſeruiendo deficiāt non peccant ſicut etiaʒ non peccant q̄ ſurgunt de menſa vt ꝓ vino vadāt vel cibaria deferant ⁊ iterū reuertentes ad menſam cōtinuant. Et vt gn̄aliter loquamur regulariter excuſanť a ieiunio oēs qbus legitia aſſunt ipedimenta.

¶ Tertiū punctū i quo poniť conſideratio principalis de abſtinentia ⁊ ieiunio que eſt conſideratio obſeruande ꝯditionis. Debet eñ triplex ꝯditio cōcomitari ieiuniū. Largitudo diſtributionis. Rectitudo diſcretionis. Sanctitudo intentionis. ¶ Prima igitur ꝯditio eſt largitudo diſtributionis vt qd ori ſuſtrahiť pauperibus erogeť ſi facultas aſſit. hiro. Quod manducaturus eras pauperibus tribuas: vt ieiuniuʒ tuum nō ſit marſupij lucrū ſed anime. vñ eſa. lviij. Hoc eſt ieiunium quod elegi dicit dñs frange eſurienti panē tuū ⁊c.

¶ Scda eſt rectitudo diſcretiōis. quia ieiuniuʒ indiſcretum deo diſplicet qui in lege veteri iuſſit i oi ſacrificio ſal apponi. hiero. ad nepotianuʒ de vita clericorum Tm̄ tibi ipone ieiuniorum q̄ntum ferre potes. Sūt pura/caſta/ſimplicia/moderata/⁊ non ſuperſtitioſa ieiunia. Seruanda eſt ergo regula fulgentij qui ita ſcribit ad probuʒ. Ieiunijs ſic eſt adhibēda tēperies vt corpus noſtrum neq̄ ſaturitas excitet nec inedia imoderata debilitet. Saturitas facit vt icaſſuʒ ieiunemus debilitas vero ne ieiunare poſſim⁹. Grego. Cum caro plus iuſto reſtringitur ab exercitatione boni opis eneruatur vt ab oratione lectionem predicationem ſufficere non valeat dum i ſe incentiua vitiorum penit⁹ ſuffocare feſtinat. Hiero. Olocauſtū de rapina facit q̄ corpus ſuum immoderate affligit vel egeſtate cibi vel penuria ſomni. Tertia cōditio eſt ſāctitudo itentionis vt. ſ. ordinetur abſtinentia ad gloriam dei non ad hominum laudem. Iō dt dominus Mat. vj. Cum ieiunatis nolite fieri: ſicut hypocrite triſtes exterminant eñ fa. ſu. vt ap. ho. ieiu. Amen di. vo. rece. merce. ſuam. Tu autem cū ieiunas ⁊c. Ideo ro. xij. Exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem. i ſacrificio autem dei non hoſtiam viuentem: ſed cadauer putriduʒ ⁊ mortuū offert qui ieiunat corrupta intentione.

¶ Hec de abſtinentia ⁊ ieiunio.

¶ Sequitur de caſtitate.

Vndecia cōſideratio q̄ ē de caſtitate De vna tēpantie ſpecie diximus ſcʒ de ſobrietate. nūc de alia q̄ caſtitas ē dicturi ſum⁹. Eſt autē caſtitas virtus abſtinēs ab oi illicito coitu. Ad quaʒ ſeruandaʒ nos inuitant pcipue tria.

Primuʒ eſt gratioſa exhortatio.
Scdʒ eſt virtuoſa exemplatio.
Tertiuʒ eſt precioſa conditio.
Et ſcdʒ hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur gratioſa exhortatio ſcripturam. i. theſſa. iiij. Hec eſt voluntas dei ſanctificatio veſtra vt abſtineatis a fornicatione vt ſciat vnuſquiſq̄ vas ſuum poſſidere in

ſanctificatiōe ꝛ honore. ꝛ. i. thi. v. Teipſꝫ caſtū cuſtodi. ꝛ Luce. xij. Sit lūbi vr̄i ꝑcincti. Ubi Grego. Lūbos ꝑcingim⁹ cū carnis luxuriā per ꝯtinentiā coartamus.

¶ Secūduꝫ punctū in quo ponit̄ virtuoſa exemplatio. pꝛimū eſt exemplū ipſius xp̄i q̄ caſtiſſimus fuit ꝛ de matre caſtiſſima naſci voluit qui ꝛ diſcipulos voluit a coniugibus ſepari. Item geñ. xxxix. eſt exemplū ioſeph quem vt dicit. Joſephus in pꝛincipio libri ſecundi. vxoꝛ phutifaris ſollicitauit blandimētis/ pmiſſis/ ꝛ minis: ſꝫ nullatenus potuit iuuenis animum emollire. Itē eſt exemplū indith de qua iudith. xv. Confoꝛtatū eſt coꝛ tuū eo q̄ amaueris caſtitateꝫ ꝛc. Iteꝫ Dañ. iij. eſt exempluꝫ de trib⁹ pueris quoꝛum ſarabala in foꝛnace babylonic non fuerūt cōbuſta: quia coꝛꝑ genitalia non fuerant per luxuriaꝫ inquinata. Iteꝫ dañ. xiij. ē exemplum ſuſanne que potius elegit moꝛteꝫ icurrere q̄ caſtitateꝫ amittere. Itē. ij. mach. xiiij. Razias magis voluit vitaꝫ amittere q̄ ꝯtinentiā. B ¶ Itē nota exemplū beati benedicti qui (vt legitur in dialo. Grego.) cū temptaretur a ſpiritu foꝛnicationis ꝓiecit ſe nuduꝫ volitans inter aculeos ſpinarum ꝛ vepꝛiuꝫ vt ꝑ vulnera carnis excuteret tentatiōes libidinis. B ¶ Itē legitur in vi. pauli. i. heremite q̄ ſub perſecutione decij ꝛ valeriani cum animi perſecutoꝛū non poſſent quēdaꝫ iuuenem toꝛmentis ſuperare fecerunt ei lectum in oꝛto floꝛido delicatiſſimuꝫ inter rubentes roſas ꝛ lilia ꝛ reſupinum in lecto ne ſe poſſet quoq̄ vertere blandis ſunibus nexuerunt introducta ſpecioſa meretrice cum ſolo: que cuꝫ nuda cū eo ſe poneret ꝛ membra ei⁹ contractaret vt eū ad libidinē ꝓuocaret. Ipſe ſibi dentibus linguam pꝛeſcidit ꝛ eaꝫ cum ſanguine in faciem meretricis pꝛoiecit ꝛ ſic motum libidinis doloꝛis magnitudine compeſcuit. Inceperat eniꝫ iam voluptas iuuenem moleſtare. ideo illa confuſa receſſit. patet itaq̄ q̄ pꝛudenter cauere debet aſtutias ſathane q̄ vult caſtitatē cōſeruare.

¶ Tertiū pūctū in quo ponit̄ pꝛecioſa conditio caſtitatis. eſt enī caſtitas ꝑcioſiſſima. eccle. xxvj. Nō eſt condigna ponderatio aīe cōtinentis. ꝛ bern̄. in ep̄la. Quid caſtitate decoꝛius q̄ mundum de inmūdo conceptum ſemine facit et de hoſte domeſticū et de hoīe angelū. Differunt enī inter ſe hō pudicus ꝛ angel⁹: ſed felicitate: non virtute. ꝛ ſi illi⁹ caſtitas felicioꝛ hui⁹ foꝛtioꝛ eſſe dignoſcitur. yſido. li. de ſynonimis. Amanda eſt pulchꝛitudo caſtitatis. eſt enī fruct⁹ ſuauis ꝛ pulchꝛitudo inuiolata ſecuritas mētis ſanitas coꝛpoꝛis. alchinn⁹. O q̄ pl'chꝛa eſt innuꝫ pudicia caſtitas ꝛ deo amabilis ꝛ ad oīe bonum vtilis. Item bern̄. in ep̄la. Sola eſt caſtitas q̄ in hoc moꝛtali loco ꝛ tempoꝛe ſtatū quendaꝫ immoꝛtalis gloꝛie repꝛeſentat. Itē alchuinus. Omnibus caſtitas neceſſaria eſt: ſed maxīe miniſtris altaris chꝛiſti: quoꝛum vita alioꝝ debet eſſe eruditio et aſſidua ſalutis ꝑdicatio. Tales decet dominū habere miniſtros qui a nullo carnis contagio coꝛrūpantur.

¶ hec de caſtitate in cōmuni.

¶ Sequit̄ de ſpeciebus caſtitatis

Decima cō-
ſideratio ē de ſpecie-
b⁹ caſtitatꝭ premiſſa
aūt generali deter-
minatione caſtitatis
nūc ad ei⁹ ſpecies deſcendēdū eſt
q̄ ſūt tres ſcilicet caſtitas vidua-
lis ꝛ caſtitas ꝯiugalis. De cōme
datione autē virginitatꝭ ſcripſi i
ſermone ſancte cecilie. ideo ad p̄-
ſens ſuperſedeo Caſtitas aūt vi-
dualis mediū tenet inter ꝟginalē
ꝛ coniugalē: nobilior quidē con-
iugali. ſed minor ꝟgiali. De hoc
dr̄ iudith. xv. Confortatū eſt cor
tuū eo ꝙ caſtitatem amaueris: ꝛ
poſt virū tuū alterū neſcieris. Ad
hanc caſtitatem obſeruādam ma
xie neceſſaria ē auſteritas victus
ꝛ veſtit⁹. Difficilior em̄ eius ē cu-
ſtodia ꝓpter p̄cedentem experiē
tiam carnalis voluptatis. io. i.
thi. v. Uidua que in delicijs ē vi-
uens: mortua ē: quia ꝛ ſi viuat na
tura: mortua eſt c̄lpa. Quid eniꝫ
eſt delicias q̄rere niſi i ſe luxurie
igneꝫ nutrire. Debet ergo vidua
delitias declinare. Eſt exemplū.
Judith. viij. De ipſa ieiunante
omnibus dieb⁹ vite ſue et habē-
te ſuper lumbos ciliciū. Narrat
etiam hier. de ſancta paula q̄ nec
egra ad mortem potuit ad vinū
potandū induci. ¶ Hac auteꝫ ca
ſtitate viduali ad p̄ſens omiſſa
de caſtitate matrimoniali de qua
magis neceſſariū eſt in predica-
tionib⁹ loc͂ diffuſi⁹ dicturi ſumus
Sunt aūt de matrimonio tria p̄n
cipalia myſteria declaranda.

Primū ē myſteriū honorādē ꝯmē-
dationis. Scd̄z ē myſteriū deteſtā
de offenſionis.

Tertiū ē myſteriū obſeruāde cō-
ditionis. ꝛ ſm̄ ſūt tria pūcta.

¶ Primum punctū in quo poni-
tur myſteriū honorande cōmen-
dationis. Apparet autem hono-
rabilis cōmendatio matrimonij
ex triplici conſideratione.

Prima ē ꝯſideratio ſue iſtitutiōis
Secūda eſt ſue approbationis.
Tertia eſt ſue ſignationis.

B ¶ Pria igit̄ eſt conſideratio
ſue iſtitutionis q̄ oſtendit matri-
moniū eſſe honorabile. Tū ex pte
inſtituentis. q̄a de⁹ per ſe illō iſti-
tuit vt ptꝫ gen̄. ij. Tū ex pte loci:
q̄a i loco digniori ſub celo. i. i pa-
radiſo. Tū ex parte ſtatus quia i
ſtatu puriori ſcꝫ in ſtatu inocētie

B ¶ Secūda ē ꝯſideratio ſue
approbationis. Approbauit eniꝫ
ipſe xp̄s matrimoniū volēs naſci
de virgine in matrimonio ꝯſtitu-
ta vt ptꝫ. Lu. j. Jtē mat. xix. dn̄s
approbat m̄rimoniū ꝛ Mat. xxij.
ꝛ lu. xiiij. celeſte conuiuiū matri-
monialib⁹ nuptijs aſſimilat. Jteꝫ
Johan. ij. Nuptijs itereſſe voluit
vbi ſue deitatꝭ potentiam oſten-
dit mutādo aquā i vinū. Ubi be-
da. Dominus itereſſe nuptijs vo
luit vt ſtatuꝫ matrimoniale ſua p̄
ſentia cōprobaret. C ¶ Ter-
tia eſt cōſideratio ſue ſignationis
Nā vt d̄t tho. i. iiij. parte. q. lxv.
ar. iij. i ſolut̄ vltimi argumēti. ma
trimoniū hꝫ quandā excellentiaꝫ
ſuper alia ſacra rōne ſignationis
q̄ ſcꝫ ſignat cōiunctionē xp̄i ꝛ ec-
cleſie. hꝫ quippe matrimoniū tri
plicem ſignationē ſcꝫ allegoricaꝫ
tropologicam ꝛ analogicam. Alle
gorice ſignat vnionem humanita
tꝭ ꝛ deitatꝭ i xp̄o. Tropologice cō
iunctionem anie cū deo per grati
am. Anagogice vero adheſioneꝫ
iterminabilem eccl'e tirumphantꝭ

cum xp̄o. De his ſignationib⁹ videre potes ſer. do. ij. poſt epyphaniam. Deo hoc dt apl's epheſi. v. Sacramentum hoc magnū ego dico i chriſto ⁊ i eccleſia.

¶ Secūdum punctū i quo ponit myſteriū deteſtande offēſionis. Ubi nota q̄ tripliciter ꝯtigere pōt offēſa ꝯ ſacr̄m m̄rimonij.

Prima ē offēſa idebite ꝯctionis. Scđa eſt iordinate executiōis. Tertia eſt iniuſte violationis.

A ¶ Prima igit eſt offenſa indebite ꝯctiōis ꝯmiſſa vꝫ ꝯhēdo matrimoniū q̄ pōt ꝯtingere triplicit. ¶ Prio ꝑpt defectū bone itētiōis Ubi nota q̄ matrimoniū iſtitutuꝫ eſt i officiū nature. ſ. ad ꝓgagationē ꝓlis ⁊ i remediū ꝑſone ad fornicationē vitandā. ꝑut dt apl's. Propt fornicationē (ſupple vitandā) vnuſqſq; ſuā habeat. Nubentiū ergo itētio ꝑncipaliter dꝫ eſſe ad ꝓpagationē ꝓlis. Secūdario aūt eſſe pōt ad fornicatiōis euitationē. Qñ aūt alqs matrimoniū ꝯhens nō hꝫ hmōi itentionem: ſꝫ magis ꝯhit cauſa ſatiande libibinis. nec deū ꝑtendit nec ſalutē aīe ꝓprie ⁊ ḡuiſſime peccat. Et de talibus dt thob. vi. Qui coniugium ita ſuſcipiunt vt deum a ſe ⁊ a ſua mente excludant ⁊ ſue libidini ita vacēt ſicut equus ⁊ mulus: ſuper hos hꝫ poteſtatem demoniū. Talibus autem aut his etiam qui in matrimonio ſuo principaliter itēdunt auaritiam aut ſuperbiā (bonis matrimonij: aut excluſis: aut neglectis) vix bene ſuccedit i matrimonio: immo multe contingūt miſerie. quia vt habet i decre. di. lxi. c. Miramur. ⁊ i. q. i. ꝑncipat⁹. Uix bono pagūtur exitu que malo ſunt ichoata ꝑcipio

B ¶ Scđo ꝑpter defectum debite ꝑparatiōis. Quicūq; eñ aliqđ de ſacris recipit i pctō mortali: peccat mortal'r nec ei ꝯfert gr̄a ſcr̄alis vt ꝑdi. xl. c. Mlti. ⁊. ix. q. ij. q. iij. c. audi. Cū tñ nubētib⁹ maxie ſit neceſſaria gratia ſacramentalis ꝑpter difficultatem perpetue obligationis ⁊ iuuamen neceſſariū in operibus matrimonij. C

¶ Tertio ꝑpter defectū licite cōditionis q̄ pōt attēdi ex ꝑte triū. Primo ex ꝑte tpis ſcꝫ ſi fiat ipo iterdicto ab eccleſia. talis ei ꝯctio eſt dānabilis lꝫ teneat. Scđo ex ꝑte modi faciendi ſcꝫ ſi fiat clandeſtine: q2 ſcđm iura interdicta ſunt matrimonia clandeſtina. D

¶ Tertio ex parte coniugum ſcꝫ ratione impedimentorū propter que non poteſt aut debet contrahi matrimoniuꝫ. que quidem ipedimēta ſunt i multiplici differentia ꝑut determinant iuriſte: ⁊ etiā theologi. i. iiij. c. ij. ⁊ horum ipedimentorum quedam ipediūt matrimoniū ꝯhēdū: ſed nō dirimunt contractū. Uñ dant tales verſus: Error: cōditio: votū: cognatio: crimen. cultus: diſparitas: vis: ordo ligamen: honeſtas. Si ſis affinis ſi forte coire nequibis. Hec ſociāda vetant connubia iuncta retractant. Eccleſie vetitum necnon tēpus feriarum. Impediunt fieri ꝑmittunt facta teneri. E ¶ Inter autem iſta impedimenta de q̄bus maxime loqui volumus: que etiam dirimunt matrimoniuꝫ iaꝫ cōtractum ꝑpter que ipedimenta plurimi q̄ putant eſſe. i m̄rimonio ſunt i adulterio: q2 ſcꝫ hec impedimēta ſunt magis occulta q̄ alia ⁊ frequenter ſic ſecreta q̄ ſolummodo cognoſcunt ab ipſis reis q̄ ali=

qñ tacēt ea turpiſſime ⁊ miſerabiliter ſemetipſos damnantes. F

¶ Primū eſt ratione pcedentꝫ pmiſſiōis facte.ſ.cū illa eadē quaz vt vxorē aſſumit qñ ſcꝫ illa pmiſſio facta ē viuēte alio pori ꝯiuge interueniēt ēt adulteris ꝯmixtione. Tale eñ mrīmoniuz nullū eſt qꝛ poſt talē pmiſſionem nullo mō pñt iuicem ꝯhere. Et ſic de facto ꝯctū vt dictū eſt mrīmoniū nullū eſt vt iura determināt. ⁊ notatur xxxi.q.j.c. Relatū.

G ¶ Scđa ē rōne aliene ꝯctiōis qꝛ.ſ.pius ꝯxit ſecrete cū vna pver ba de pñti vl' p v̄ba de futuro carnali copula ſubſecuta ⁊ hoc nō ob ſtāte ꝯxit cū alia. hoc ſcđm matrimoniū nullū eſt. Tertiuz eſt rōne carnalis copulationis cū aliq̄ cuius cognatā i gradu phibito poſtea i matrimoniū accipit. Hec qp pe ſupradicta nō matrimōia ſed adulteria ſunt. Et q̄ciēs actū matrimonij exercent: totiēs adulteriū cōmittūt. Et omēs filij ex eis nati ſpurij ſūt ⁊ illegitimi. Pōt tñ alter cōiugū a peccato excuſari p ignorātiā talis ipedimenti.

H ¶ Scđa eſt offenſa iordinate executionis que poteſt continge re tripliciter. Primo rōne inordinate itentionis.quia.ſ. itētio ſua verſatur ad aliā. qñ ſcꝫ aliq̄s cognoſcit ppriā vxorē cogitando ⁊ appetendo aliaz: aut ſic iordinate accedit ad eā q' vellet eā carnaliter cognoſcē: ēt ſi non eſſet vxor ſua. ſic eñ exit limites matrimonij ⁊ mortaliter peccat ſm alexādrum. I ¶ Scđo rōne iordinate affectionis: qꝛ ſcꝫ ardenter afficitur ad ppriam vxorem q' volūtatem ſuaz ⁊ delectationem ppoſnit deo. qꝛ vꝫ ppt hmōi voluptatē omittit ſeruire deo. ⁊ ea facere q̄ ſunt de neceſſitate ſalutꝫ. augu. li. de bono cōiugali. Si magis in ſua cōiunctione diligat id quod honeſtuum q̄ꝫ quod inhoneſtum id eſt quod eſt nuptiaꝝ hoc auctore apoſtolo eis ſcđm veniā cō cedit. Si ṽo eq̄paret vl' pferatur deo mortale peccatū eſt. Item dt hiero. xxxij.q.iiij.c. Origo. Origo q̄dem amoris erat honeſta: ſꝫ magnitudo deformis. Exēplum ad hoc. Si eñ aliq̄s iebriet ſe de vino iuſte acq̄ſito vel per auariciam ihereat reb' iuſte aq̄ſitꝫ pl' q̄ꝫ de mortale eſt. Idē igit poteſt contigere cū ppa vxore. auguſt. Adulter eſt i ſuam amator ardētior. hiero. Nihil fetidius q̄ꝫ vxorem amare tanq̄ꝫ adulteram. Iō dr̄.j.Theſ.iiij. Non i paſſionem deſiderij ſicut ⁊ gentes que ignorant deum. Talis autem adulterini amoris ſunt ſigna cum vir pluſq̄ꝫ debet ad vanitates aperit manuꝫ: cū eam vanis oculis aſpicit: ihoneſtiſq̄ꝫ verbis alloquitur cū: ppter eam parentes deſpicit ⁊ eā ocioſam i domo eſſe non curat

K ¶ Tertio rōne iordinato modificationis exercendo ſcꝫ actū cōiugalem qñ modum et regulam honeſtatis excedunt: vel pretermittunt multa turpia perpetrando. Sed q̄uo poſſent hec turpia ſine verecundia nominari: quāta plerūq̄ꝫ ſit iordinatio oculorum ſe iuicem nudos ſtudioſe: ⁊ turpiſſime inſpicientium. q̄ꝫta ihoneſtas i verbis ⁊ modis incompoſitꝫ et turpiſſimis. quot illiciti contactus nedum faciē ſed quod pudet dicere etiā pudēda impudentiſſime tractādo qđ ē ſignū ſcortorum magꝫ ⁊ meretricū: q̄ꝫ coniu=

gatorum. Quot denicꝫ beſtialitates pleruꝫ iter coniuges fiāt nō expedit hmōi clare loq. hic ābro. li. de pr̄iarchꝫ ꝛ notāter. xxxij. q. iiij. c. Nulli. vbi ait. Grauiꝰ ē crimē vbi celebrati ↄiugij iura temerant ꝛ vxoris pudor ſoluit. Et ſm aug. Vſꝰ q̄ eſt ↄtra naturā execrabili ꝛ fit in meretrice: ſꝫ execrabilius in vxore. Vñ ꝫ naturā maxime extra vas debitū peiꝰ eſt q̄ cē cuꝫ matre. Etiā in vaſe debito ſi fuerit ſituatio talis qꝫ nō poſſet inde fetus gn̄ari tunc ſm tho. eſt pctm̄ mortale ꝛ contra naturam. L

¶ Tertia eſt offenſa iniuſte violatiōis q̄ proprie vocat adulterium Et pōt eſſe ex pte viri tm̄ aut ex pte vxoris tm̄ aut ex parte vtriuſcꝫ qđ eſt grauiſſimū. Quidam auteꝫ adeo fatui ſunt vt exiſtimēt viris adulteriū ad pctm̄ nō impugnari Cōtra quos eſt dictum Inno. pa. xxxij. q. v. c. Xpiana religio adulteriū l vtroqꝫ ſexu pari ratōe condēnat. ꝛ hier. ad occeanuꝫ. Quod non lꝫ feminis eque nō lꝫ ꝛ viris. ꝛ eadē ſeruituꝰ pari rōne cenſetur Et rō huiꝰ ē qꝛ ſcđm apl'm. j. cor. vij. Mulier nō hꝫ ptātē ſui corporis ſed viri: ꝛ vir non hꝫ ptātē ſui corporis ſed mulier. M

¶ Eſt aūt adulteriuꝫ maxime abominādū ꝑpter tria. Pꝛio ꝑpter cōtrariationeꝫ: qꝛ ꝫriat omi bono matrimonij. Scđm em̄ augu. lib. de bono cōiugali ꝛ notant. xxvij. q. ij. c. omne. Tria bona iueniunt in matrimonio. ſcꝫ fides ꝑles ꝛ ſacramentū. Adulteriū aūt contrariat bono fidei p illud em̄ frangitur fides debita coniugij ad quaꝫ fidē mutuo ſe obligāt corde ore ꝛ ope. Corde cū a viro anulꝰ imponit digito vxorꝫ. Vñ yſido. xxx. q. v. c. Femine. ait. Imprimis anulus a ſpōſo ſponſe dat ꝑpt mutue dilectionis ſignū vel ꝑ id magis vt pignore corda eoꝝ iūgant. Vñ ꝛ q̄rto digito anulꝰ iſert eo qꝫ ieo vt fert vena qđā ſanguins ad cor vſqꝫ ꝑueniat hec ibi. Ore autē ſe obligāt qꝛ ore vel ſigno capitꝫ vbi ē os exꝑmit cordis cōſēſꝰ. Ope vero ſe obligāt cū ſibi mutuo ↄſentiunt in carnalē copulā. Ex quo ſequit qꝫ iter eos dꝫ eſſe cōſtans fides cordis oris ꝛ opis contra quā directe facit adulteriū. Cōtrariatur ēt adulteriū bono ꝑlis. Contrariat etiam bono ſacramenti qꝛ matrimoniū ſignat deſpōſationeꝫ xpi cū eccleſia quam nūqꝫ dimiſit Vñ ephe. v. Sacrm̄ hoc magnuꝫ ꝛc. Et ſequit. Viri diligite vxores veſtras ſicut ꝛ xp̄s eccl'iam. O vere venerabile ſacrm̄ matrimonij: ſed ꝓh pudor his tpibus timēdū eſt ne ſit refugium abominatiōis ꝛ fetoris. Et certe non violat matrimoniū ſine magna irreuerētia dei ꝛ ipius xpi homis ꝛ eccleſie.

N ¶ Secundo abominandū eſt adulteriū propter ſcandaliſationeꝫ. Inde enim ꝑueniunt multa periculoſiſſima ſcandala. O ſceleratiſſimum crimen quot per te regnant odia: quot inuidie: quot detractiones: quot per te perpetrata ſunt homicidia. Legitur de q̄dā domina que fidem frangebat marito: quod maritus ꝑ pēdens finxit ſe ad villam abire. Nocteqꝫ ſequenti inuenta vxore cum adultero eam interfecit pariter cū eo. Et exiens hoſtium inuenit alium adulterum expectantem qui ſuſpicans id quod verum erat ſcilicet qꝫ ſocium interfeciſſet vtiqꝫ maritum interfecit. Ecce fru=

ctum doloroſum adulterij Matt. xviij. Ue homini illi per quem ſcā dalum venit.

O ¶ Tertio abominandū eſt adulteriū ꝓp iplicationē. ſ. in multis erroribꝰ i qbꝰ difficile imo impoſſibile eſt ꝓuidere ꝛ ꝯſulere qm̄ qn̄ꝙ filij illegitimi mr̄e ſciēte ſuccedūt in hereditatē. In ciuitate aſſiſij aliqn̄ fuit hō q̄ ex alteriꝰ vxore tres habebat filios q̄ iñ adultera de ꝓꝓo viro duos alios habebat. q̄ vir credebat oēs ſuos eſſe. Adulteri aūt cū diu ſimul familiaritatē hūiſſent lz ſecrete decreuerūt virū interficere. Qδ cū feciſſēt accepit eā in vxorē: ꝛ bona oīa viri ꝑoris ꝓ quinꝙ filijs quoꝝ duo legitimi erāt diſpēſabat. O q̄t vinculis erat iſte ligatꝰ: Quot erroribꝰ iplicatꝰ. Peccauerat adulterando/peccauerat in ꝯtrahendo matrimoniū: peccabat in contracto ꝑſiſtendo. peccabat etiā bona diſꝑſando. Heu heu quotiens accidit ꝙ filij ex adulterio nati nutriuntur ab extraneo ꝛ capiūt eiꝰ hereditatem ꝛ aliquādo ꝗuis illegitimi ꝓmouent̄ ad ſacros ordines. O femine reprobate. O mulieres indiabolate. O anime dānate quanta mala facitis ꝓpter ignominiā veſtrā cooperiendam Sed q̄d ꝯſulendū eſt mulieri ꝓ filio adulterino: Cōſiliū ꝑfecto i hoc ē difficile. Uidet̄ tñ ꝙ non debeat ei cōſuli ꝙ dicat filio vel marito: ſed potiꝰ hoc ei debet inhiberi propter multas cauſas.

P ¶ Primo ꝓpter ꝑiculū infamie ſcilicet mulieris que ante fuit bone fame. prouerb. xxij. Melius eſt nomen bonum ꝗ̄ diuitie multe. Secūdo propter periculū ſcandali ſcilicet viri ꝛ conſanguineorum eius qui vix aut nunquā vellent habere pacem cum muliere/ꝛ ipſam forte dimitteret et ſic forte vterꝙ adulteraret. Tertio propter periculū mortis/ſcilicet vxoris a viro aut eius amico: aut adulteri/aut ipſius viri volentis occidere. Propter hec tria ſcd̄m Scotū non debet mulier propter hereditatem ſe in his periculis exponere.

Q ¶ Notandū tamen ꝙ qn̄ tria concurrūt. Primo qn̄ maritꝰ grauem habet ſuſpitionē ꝙ ita eſt. Secūdo ꝙ ex certis ꝛ ſufficientibꝰ cauſis mulier ſcit ꝙ nullū ꝑdictoꝝ periculoꝝ accideret. Tertio quādo ſcit filiū ſoli verbo ſuo aſſentire ꝛ velle cedere hereditatibus tūc debet reuelare/ſed hoc raro aut nūꝗ̄ euenit.

R ¶ Sed quod remediū dari poteſt tali mulieri q̄ reuelare nō poteſt. Reſponſio ſecundū Scotū eſt triplex.

S ¶ Primū quod inducat talē filiū ad intrandū religionem. Secūdū ſi hoc omnino nō poſſit inducat ad clericatū/ꝛ ꝙ det fratri hereditatē. et ſi nullo mō poſſit mater flectere cor filij ad dimittēdū hereditatē videt̄ ꝙ nō debeat ſe illi prodere. Tertiū ꝙ ſaluo iure humano et abſꝙ ſua infamia debet de ſua dote vel labore virum ſuum tenere indēnem ꝛ etiam legitimam prolem. Tamen non tenetur tantum reddere legitime proli quantum habuiſſet ſed minus ꝗ̄ hereditas valeat ſufficit/ ꝛ illud minus debet determinari a bono viro. Si autem non habeat vnde reſtituat excuſatur per impotentiam illo ſtatu ꝑmanente. extra de ſolutiōe. c. Et ſicut di

ctum eſt de adultera: ſimiliter di cendum eſt de adultero ⁊ de illa que ſupponit partum alteri⁹. ex= tra de pe. ⁊ re. c. offi. vbi ſil'e iudi cium hr̄ de cōcipiente ex adulte= rio ⁊ ſupponente alienū partum/ ¶ Tertium punctum in quo po= nitur myſterium obſeruande cō= ditionis. Ubi ſunt declarande cō ditiones alique obſeruande i ſta tu matrimonij iam contracti et rati. Prima eſt reſpectu diuinita tis recolende. Secunda reſpectu prolis nutriēde. Tertia reſpectu cōuerſatiōis inuicem habende.

A ¶ Prima igitur conditio eſt reſpectu diuinitatis recolende vt ſcʒ ſūmo ope caueant ne propter amorē inordinatū in ſe inuicē ali quid faciant contra fidelitatē re= uerentiam ⁊ obſequium deo debi tum. immo omnia ꝓpter honorē ⁊ gloriā dei faciant ſicut boni ſer ui xpi vt ſic labores quos habēt educando ⁊ inſtruendo pueros ſint eis meritorij. Debent itaqꝫ cauere coniuges ne ratione act⁹ coniugalis aliquid faciant cōtra deum. Neqꝫ cordis afflictione ſci licet plus afficiatur cōiunx ad cō iugem ꝙ̄ ad deum. Hiero. Sapi ens iudicio debet amare cōiugē nō affectu ſcʒ libidis. Neqꝫ oris locutione vt ſcilicet nō laxēt ora ad verbera carnalia ⁊ turpia ſed ſpiritualia ⁊ diuina. Sic em̄ pote rit ſanctificari vir infidelis id eſt indeuotus per mulierem fidelez id ē ſpiritualem ⁊ deuotam. Aut mulier infidelis per virum fidelē vt habet. j. cor. vij. Neqꝫ etiam operis executiōne frequentando actum cōiugalem ſepius aut ali= ter ꝙ̄ decet vt oportet. quia dr. j. cor. vij. Tp̄s breue eſt reliquum eſt vt q̄ hn̄t vxores tāqꝫ nō habē= tes. preterit enim figura mundi huius.

B ¶ Scd̄a ē ꝯditio reſpectu ꝓ= lis nutriēde. quā ſcʒ tenent nutri re corpaliter Ad hoc em̄ eos obli gat ius naturale. Nec debēt ſine rōnabili cā infirmitatis aut alte= rius pie rōnis dare filios alēdos nutricibus: qꝛ puer cōmunit̄ pri= mas cōditiones nutricis retinet Uidem⁹ em̄ ꝙ ſi agnus lactaret a capra duriores pilos hʒ/ ⁊ hed⁹ lactat⁹ ab oue teneriores. Unde Aug. ij. di. c. Ad eius. Praua cō ſuetudo in coniugatorum mori= b⁹ ſurrexit vt filios quos gignūt mulieres nutrire contēnant. Qd̄ ex ſola carnis incontinentia vide tur inuentum. quia dum contine re nolunt deſpiciūt lactare quos genuerunt. Hec ille. Tenent̄ iſti per docere ſpūaliter. Nam ſicut dicit magiſter in. iiij. ſen. di. Bo= num matrimonij eſt ꝓles educā da ad cultum dei. Ideo qui negli gentes ſunt inſtruere per ſe vel ꝑ alios filios ſuos peccāt grauiter contra ius ⁊ reuerentiam matri= monij. Deut. xj. Docete filios ve ſtros. Item tenentur valde caue re ne quid acq̄rant filijs ſuis infi deliter. Nam vt di. Chriſo. Mul ti deſiderant filios ſuos valere in ſeculo iſto ⁊ non curant quid paſ ſuri ſint in alio. Arnoldus in nar ratorio ſuo dicit ꝙ fuit miles quī dā ſatis bone ⁊ honeſte vite q̄ in= firmatus obijt. Et vir quidā de= uotus raptus in extaſi vidit eum dē militē ſtantē in ſcala q̄dā in i= ferno poſita. Et q̄ſiuit ab eo cur in tali pena ſtaret cū tamen liben ter ieiunaſſet/ oraſſet/ ⁊ laudabi= le teſtamētum ꝓ poſt ſe reliquiſſet.

Rñdit ille q ſolũ propter aliqua
bona ab eccleſia parrochiali alie
nata p ſuos pdeceſſores: quia il=
la bona eccleſie non reſtituit/ ſed
ea ſcienter poſſedit. idcirco dãna
tus eſſet: ⁊ decimus in ordine in
ſcala illa locatus. Et addidit qt
quot de parentela mea illa bona
ſcienter poſſederint ad hanc ſca=
lam peruenient vbi nulla eſt re=
demptio ſed eterna damnatio.
C ¶ Tertia ↄditio eſt reſpectu
ↄuerſationis inuicẽ hñde quia vз
ↄiuges debẽt inuicẽ hr̃e cõcordie
charitatẽ/iuſticie fidelitatẽ/et tẽ
perantie honeſtatẽ. ¶ Primo ↄcor
die charitatẽ. Ephe. v. Uiri dili=
gite vxores veſtras. ⁊c. Et eccli.
xxv. In tribus bñplacitũ eſt ſpũi
meo que ſunt pbata coram deo ⁊
hominibus. Concordia fratrum
amor pximorum/vir ⁊ mulier ſi
bi conſentiens. hmõi aũt dilectio
ſignatur in anuli ſubarratione vt
ſupradictuз eſt qui ponitur in qr
to digito: de quo philoſophi q ve
na quedam a corde pcedit ad ip=
ſum per quod ſignatur q amor
ille debet habere precordialitatẽ
Neqз tñ ſufficit dilectio in corde
ſed ſibi inuicem debent oſtende=
re dilectionis ſigna honeſta. neu
ter enim coniugum debet alium
turbare nec vbo nec facto. j. pet.
iij. Uiri ſimilr cohabitantes ſm
ſciam. quaſi ifirmiori vaſculo mu
liebri impatientes honorem tan
q̃ ⁊ coheredibus grẽ vite vt non
impediantur orationes vr̃e. ⁊ col.
iij. Uiri diligite vxores vr̃as ⁊ no
lite amari eſſe ab illas. Contra
hoc faciũt qui raro vel nunq̃ v=
bum aliquod amicabile loquunt
ſuis vxoribus. Et certe talis con
iugũ rixoſa ↄuerſatio nõ aliud eẽ
videt q quedã pene infernalis in
choatio. O q̃ turpis: q̃ deteſtabi
lis ↄiugatorꝫ diſcordia in qb9 dз
eẽ tanta pax atqз ↄcordia. Attẽ=
dite qꝛ deũ vobiſcũ hr̃e nõ poteſtꝭ
niſi pacẽ inucẽ habeatis: qꝛ vt dt
ps. In pace factus eſt locus eius
Ubi ḡ diſcordant q̃tidie ↄiuges:
ibi reuera domus eſt ⁊ habitatio
diaboli ⁊ nõ dei/maledictiõis ⁊ nõ
bñdictiõis. D ¶ Scd̃o debẽt
inuicẽ hr̃e iuſticie fidelitatẽ tam
de corpe q̃ de bonis. In bonis q̃
dẽ dз vxor in oib9 hr̃e ptatẽ q̃tũ
ad neceſſaria vite ſicut ipſe vir/
qꝛ ſcd̃m dictum chriſti Matth.
Non ſunt duo ſed vna caro. Mu
lier tamẽ debet eſſe ſubdita viro
j. pe. iij. Mulieres ſubdite ſint vi
ris ſcз quo ad gubernationeз do
mus. Et dominus ad euaз. geñ.
iij. Sub viri poteſtate eris q̃tuз
aũt ad fidelitateз corporis equa
les ſunt coniuges. quia dicit apo
ſtolus. j. cor. vij. Uxori vir debi=
tũ reddat/ſimiliter autem ⁊ vxor
viro. Mulier ſui corporꝭ poteſta
tẽ nõ habet ſed vir. Et vir ſui cor
poris poteſtatem non habet/ſed
mulier. Nolite ergo fraudare in
uicem. Ubi ſunt notãde tres re=
gule. Prima eſt de temperantia
moderata/de qua ſtatim dicem9
dante deo. Secũda eſt de obediẽ
tia ordinata. Obedientia eni con
iugalis certos terminos habet.
Non enim obediendum eſt i pec
cati mortalis periculum aut ĩno
tionalem diſſipationem virtutũ/
honeſtatis/pudicitie ſancte ſpiri
ritualiſqз vite/ ⁊ charitatis: nec
cõtra ſalutem anime ſue. ideo pe
tenti quaſi ſemper nocte ⁊ die in=
honeſte/aut in loco incompeten=
ti non eſt obediendũ. Tertia eſt

de prudentia diſcreta.
Poteſt quippe vxor caſta effuge re debitum triplici prudentia.

E ¶ Primo exemplo ſāctitatis et deuotionis ſcʒ eijciēdo a ſe vanum ⁊ ſuperfluum ornatū cui ſepe ſtudent mulieres ad concupiſcentiam excitandam. Secundo per rōnes multiplices honeſtatꝫ. perſuaſiuas. Tertio per cautas ⁊ prouidas diſſimulationes: ſcilicet ſurgendo ſatis mane ⁊ tarde eundo ad lectū quibꝰ ſepe cōuertitur vir carnalis in ſpiritualē et in reuerentiam vxoris. Et ſic ſanctificatur vir infidelis.i.carnalis ꝑ mulierē fidelē.i.caſtā: aut econuerſo: vt dr.j.Coꝛ.vij. Notandū tñ circa p̄dicta q꜄ in duobꝰ caſibꝰ ꝯiunx moꝛtaliter peccat non reddens debitum. Primus quando coniunx petit vt debitum non ſolum per nutus/quia tunc ſub peccato moꝛtali non tenetur obedire ſicut nec religioſus.⁊ hoc maxime verū eſt qñ vir petit cuiꝰ magis decet exp̄ſſe per verba petere quia communiter mulieres petere verecundantur. Scđs caſꝰ qñ timetur imminens foꝛnicatio vel aliud carnale peccatū ſi non reddatur vel etiā ſi nō petaꝛ. Debēt aūt iuuenes inſtrui parentibꝰ vel a ꝯfeſſoꝛibus añ conſummationē matrimonij vt ſciant q̄ ſibi licent ⁊ que non circa actū matrimonij. Teneꝛ em̄ vnuſquiſqꝫ ſcire regulas ſine q̄bus nō pōt ſeip̄m ſaluare in ſtatu ſuo que ſcʒ neceſſarie ſunt ad debitā executionē eoꝝ q̄ ad ſuum ſtatū pertinent. Eſt aūt conſilium prima nocte ꝑpꝛ reuerentiā bñdictionis ⁊ ſacramenti cōtinere vt pꝫ.xxiij.di.ca.Spōſꝰ.

F ¶ Tertio debēt inuicē obſeruare coniuges tēperātie honeſtatem ſcʒ in actu coniugali. Debet aūt hmōi tēperantia ſuari tripliciter. vcʒ in intentiōe vt nō excedat limites matrimonij vt.ś.dictum eſt. In affectione vt non ſit oino carnalis qꝛ ſic vita ꝯiugalis eſſet vita beſtialis. ſed magis ſit ſpūalis ꝑpter reuerētiā dei ⁊ ſacramēti. In executione vt nō aliter aut ſepius q̄ꝫ decet actum coniugalē exerceant. In execut:one autem actus coniugalis debet eſſe temperantia tripliciter.

G ¶ Primo reſpectu modalitatis vt vꝫ nō aliter q̄ꝫ mō cōueniēti ad gñationē actū illū exerceāt. Secūdo reſpectu locacitatis. nō enim in loco ſacro peti debet aut reddi debitū / qꝛ hoc eſſet contra reuerentiā ſanctitatis loci: ⁊ efficeretur locꝰ pollutus. vt dicit alexañ. boñ. ⁊ rich. Nec etiam reddi debet coꝛaꝫ hoibꝰ ꝑpꝛ inhoneſtatē. Sunt em̄ multū repꝛehendendi parētes qui aliqñ p̄ñtibus vel nō lōge exñtibus pueris ⁊ āncillis aut ſeruis exercent actum matrimonij. Ex quo incitātur plerīqꝫ ad enoꝛmia ⁊ malū exēplū ⁊ ſcandalū inde ſumunt q̄uis ſimulent ſe nō intelligere. Tertio reſpectu tēpoꝛalitatis vt vꝫ nō ſit huiꝰ actus nimia frequētatio. Ex nimia em̄ talis actus frequentatiōe ſequi triplex inconueniens.

H ¶ Primo reſpectu ꝑpꝛioꝝ coꝛpoꝝ ſicut ſepe in iuuenibꝰ noniter maritatis ꝯtingit niſi a parentibꝰ aduiſenꝛ. ⁊ aliqñ etiā ſeqꝛ ſterilitas iuſto dei iudicio: vt qa turpitudinē voluptatis pꝛincipali bono coniugij ante ponunt. Ideo ipſum nō conſequātur. Secundo reſpectu ſpiritualium bo=

norum ſcꝫ deuotionis ⁊ virtutuꝫ.
Unde hiero. lib. j. contra iouinia
num in fine contra nimium amo
rem vxoris. Amor forme ratiõis
obliuionis eſt ⁊ inſanie ꝓximus/
animũ ſepit: turbat cõſil. a: altos
ſpiritus frãgit/⁊ a magnis cogita
tionibus ad infimas trahit. Ter
tiũ eſt inconueniẽs reſpectu filioꝝ
quia quãdoqꝫ fetũ conceptũ ex ni
mia frequẽtatione occidunt ⁊ pri
uant gloria. Iſido. ⁊ habet. xxxij.
q. vij. c. Non ſolum. Sunt quidam
q̃ ſicut animalia abſqꝫ vlla diſcre=
tione indeſinẽter libidini deſerui=
unt: quos ergo nec mutis pecudi
bus comparauerim. Pecora enim
cũ conceperint vltra non indulgẽt
maribꝰ copias ſui. Notate ꝙ tho
bias cũ ſara tribus noctibus ora=
tioni vacans non eſt interfectus
ſicut alij ſeptem viri ante ipm: vt
habet Tho. vij. I ¶ Eſt aũt pte
rea notandũ ꝙ p̃cipue triplici tem
pore abſtinẽdũ eſt ab actu ꝯiuga
li. Primo tpe purgationis ſcꝫ men
ſtruorũ: maxime qñ mẽſtruũ non
eſt ꝑmanens: ſꝫ cito quolibet men
ſe recedẽs. Tũc eñ ſciẽter petẽs
vel libenter reddens peccat mor
taliter: vt dicit Boñ. ⁊ Tho. Leui.
xix. Cõmiſcẽs ſe cum menſtruoſa
iubetur occidi. que pena tñ infli=
gebat pro mortali. Sicut enim di
cit hiero. talis coitꝰ eſt ſpe cauſa
monſtruoſorum conceptuũ. K
¶ Scdo tpe pturitionis vicino ſcꝫ
partui ante vel poſt. Si eñ ante
puerperiũ imineret periculũ pue
ri in vtero exñtis: nec dꝫ exigi nec
reddi debitũ: qꝛ in mrĩmonio p̃nci
palior inſtitutio eſt in officiũ ma=
gis q̃ꝫ in remedium. Poſt partum
etiã nõ licet eos conuenire añ pu
rificationẽ. Aug. Si quis mulieri
cõmiſcet in puerperio valde ma=
gnũ pctm̃ ꝑpetrat: qꝛ mulieres ex
hoc qñqꝫ nõ pariũt amplius: cum
ſemẽ viri cũ ſanguine mortificat.
L ¶ Tertio tpe deuotionis pu=
ta ieiuniorũ ⁊ ſolẽnitatũ magnaꝝ
⁊ tpe ſacre ꝯmunionis. j. Cor. vij.
Nolite fraudare inuicẽ: niſi forte
ex cõſenſu ad tpus: vt vacetis orõ
ni. Ubi nota ꝙ ſcdꝫ ray. illis tpibꝰ
exactꝰ dꝫ reddere: niſi caute. ſ. ſine
periculo poſſit differre exigere tñ
non debẽt. Si tñ exigant cã vitã=
de fornicationis aut ex infirmita
te non eſt pctm̃ mortale. Sed ſi fi
at ex contemptu ſacri tpis: aut in=
ſtanter multũ cauſa ſatiande libi
dinis videt eſſe mortale. Uñ dicit
Ambro. Nullus oĩno in quadra=
geſima vxori ſue añ octauas paſ=
che iũgatur. Et aug. Tpe ꝓceſſio
nis ⁊ ieiuniorũ non lꝫ coniugibus
cõuenire: qꝛ tunc a licitis abſtinen
dũ vt facilius impetret qd̃ poſtu=
let. Et. xxxiij. q. iiij. ca. Sciatis fra
tres cariſſimi qm̃ quicunqꝫ vxori
ſue debitũ reddit: vacare non põt
orationi: nec de carnibꝰ agni come
dere debet. Dicit tñ Grego. ꝙ ta=
lis eſt ſuo iudicio relinquendus.
De ſupradictis aũt ⁊ aliis ad actũ
matrimonialẽ pertinẽtibus ſatis
neceſſarium eſt aliqñ predicare: qꝛ
ignorãtia illiꝰ qd̃ ad ꝓpriũ ſtatum
ꝑtinet nõ excuſat. Et q̃d h̃ ꝓdeſſet
ꝙ hmõi in ſcriptura ponunt ⁊ ab
eccleſiaſticis viris legunt niſi ab
ipſorũ coniugatorũ noticiã dedu=
cerent. Debet tamẽ in p̃dicatore
eſſe honeſtas et diſcretio: vt ſcilꝫ
annũciet prudẽter nõ nimis enor
mia que addiſcere poſſent ignorã
tes: ⁊ verbis coopertis vti debet:
vt ſcꝫ reoꝝ conſcientias latenter
conueniat ⁊ inexperti ceci fiant.
¶ hec de matrimoniali caſtitate.
¶ Sequitur de humilitate.

DEcima cõſideratio eſt de humilitate: dicto de tẽperãtia reſpectu tãgibiliũ q̃ eſt caſtitas. Nunc dicendum eſt de temperantia reſpectu ſublimium que eſt humilitas. Ubi notandum ꝙ triplex eſt conſideratio humilitatis.

Prima eſt notande diſtinctionis.
Scd̃a eſt deſiderãde perfectionis
Tertia eſt memorãde inductiõis.
Et ſcd̃m hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctũ in quo ponit conſideratio notande diſtinctionis. Eſt em̃ triplex humilitas.
Prima eſt vitioſa.
Secunda eſt doloroſa.
Tertia eſt virtuoſa.

¶ Prima eſt hũilitas vitioſa que triplex eſt. Prima eſt deceptiua. Hec eſt hipocritarũ q̃ fingunt humilitatem: vt ad beneficia vel officia aſſumantur vel ab hominibus honorentur. Eccleſiaſtici. xix. Eſt qui ſe nequiter humiliat ⁊ interiora eius plena ſunt dolo. Secunda eſt defectiua q̃n ſcʒ ſunt prelati ita molles erga ſubditos ꝙ ab eis cõtẽnuntur. Eccleſiaſti. xiij. Noli eẽ humilis in ſapientia tua ⁊ ne hũiliatus in ſtulticiã ſeducaris. Tertia eſt deiectiua q̃ nichil aliud ẽ ꝙ̃ peccati deiectio ⁊ vilitas. Eccleſiaſti. xiij. Attende ne ſeductus ĩ ſtulticia humilieris. B

¶ Scd̃a eſt humilitas doloroſa. Hec ſignat tribulatiõnẽ: depreſſionem: vel dãnationẽ ſcd̃m quã hi q̃ in h mũdo exaltant per ſuꝑbiam deiciuntur tãdem per diuinã ſententiã. Pſ. Tu humiliaſti ſicut vulneratum ſuperbũ. ⁊c. Et baruch. v. Conſtituit dñs humiliare oẽm mõtẽ. Et lu. xviij. Oĩs q̃ ſe exaltat hũiliabit. C

¶ Tertia eſt humilitas virtuoſa q̃ ſcd̃m Tho. ij. ij. q. cxlv. eſſentialiter cõſiſtit ĩ appetitu ſcd̃m ꝙ aliq̃s tẽperat impetũ animi ſui ne inordinate tendat in magna. Hʒ vero regulã in cognitione: vt ſe nõ extimet h eſſe ſupra id quod eſt. Ex interiori tñ diſpoſitiõe hũilitatis pcedunt ſigna quedã exteriora in verbis factis ⁊ geſtibꝰ quibꝰ id quod interiꝰ latet manifeſtatur ſicut in ceteris virtutibus accidit. Nam ex viſu cognoſcitur vir ⁊ ab occurſu faciei ſenſatus: vt dr̃ Eccle. xix. Ad hanc humilitatẽ nos iuitat dñs Math. xi. dicẽs. Diſcite a me q: mitis ſum ⁊ humilis corde. Et. j. Pe. v. Humiliamini ſub potenti manu dei.

¶ Secundũ punctũ in quo ponit conſideratio deſiderãde perfectionis. Ubi conſiderandũ ꝙ ſicut ſol retroceſſit decem gradibꝰ ſic ſunt decẽ gradꝰ vere humiliationis q̃bus ad humilitatis perfectionem aſcẽdit. A ¶ Primus eſt voluntarie ſe ſubdere maioribus: ⁊ hec humilitas eſt neceſſitatis. Ro. xiij. Oĩs aĩa ptãtibus ſublimioribus ſubiecta ſit. B ¶ Secũdus eſt ſubdere ſe minoribus exẽplo xp̃i qui lauit pedes diſcipulorum. Jo. xiij. Exemplum dedi vobis: vt quẽadmodũ ego feci ita et vos faciatis Eccleſiaſtici. iij. Q̃to magnꝰ es humilia te in omnibus ⁊ corã deo inuenies gratiam. C

¶ Tertiꝰ eſt ſe reputare indigniorem viliorẽ ⁊ minorẽ omnibus. ij. Re. vi. Uilior fiã pluſꝙ̃ factꝰ ſum ⁊ ero hũilis in oculis meis. Chriſ. Qui vere hũilis eſt indigniorẽ ſe reputat oĩbus aliis. Bern. Humilitas ẽ virtus q̃ hõ vera ſuipſiꝰ cognitione ſibi vileſcit. Circa hoc notãdum ſicut dicit Tho. ij. ij. q. cxli. ꝙ

humilitas principaliter reſpicit re
uerentiā qua hō deo ſubijcit̃ et ex
ꝯñti q̄ ſubijcit̃ primo ꝓpter deū.
Et ideo quilibet hō dꝫ id quod eſt
dei in alio. Uñ tali modo dꝫ q̄s ſe
ſubijcere oīb⁹ ꝓpt̃ deū. Iuxta illud
j.pe.ij. Subiecti eſtote omni hūa=
ne creature ꝓpter deū. Nec ī hoc
falſitatē incurrim⁹: qꝛ ſuper illud
philipē.j. Superiores inuicē arbi=
trātes dicit gloſ. Nō hoc debem⁹
exiſtiare quaſi nos exiſtimare fin
gim⁹: ſed vere exiſtimam⁹ poſſe eē
aliq̄d occultū ī alio quo nobis ſu=
perioꝛ ſit. Nō req̄rit aūt hūilitas:
vt aliquis id quod dei eſt ī ſeipſo
ſubijciat ei quod apparet eſſe dei ī
alio. Nam illi q̄ dona dei partici=
pant cognoſcūt ea ſe hr̄e. j. Coꝛ.
ij. Ut ſciamus q̄ a deo donata ſunt
nobis. Nec etiā requirit vt aliq̄s
id quod ſuū eſt in ſeipſo ſubiiciat
ei quod eſt hoīs ī primo alioquin
opoꝛteret ꝙ aliquis ſe reputaret
magis peccatorē quolibet alio cū
tamē apl̃s abſqꝫ preiudicio humi
litatis dicat Gala.ij. Nos natura
iudei ſumus ⁊ nō ex gētib⁹ pecca
toꝛes. Nec multominus req̄rit hu
militas ꝙ aliquis id quod eſt dei ī
ſe ſubijciat ei quod eſt proximi in
eo. hoc eñ eēt cōtrareuerētiā dei
⁊ in detrimētum ei⁹ cui ſe ſubiſce=
ret q̄ ex hoc ſuperbiret vel contē=
neret. vñ Aug. in regula. Nedū ni
mium ſeruat̃ humilitas regendi
frangat̃ auctoꝛitas. Debet ergo
ſe homo alteri ſubiicere modo ſu
pradicto. aug. Exiſtimate aliquos
eē in occulto vobis ſuperiores q̄=
bus in manifeſto eſtis meliores.
D ¶ Quartus gradus eſt ſe om
nino vilē fateri ⁊ contēptibilem.
Iſay. xliij. Narra ſi quid habes: vt
iuſtificeris. Signanter in cōfeſſio
ne verus humilis ſe nunquā cre=
dit ꝓficere ſed in omnibus defice
re ſe dolet. Unde Rich. de ſancto
victoꝛe. O virum perfectū ſūmeqꝫ
humilitate fundatum q̄ ſemꝑ po=
teſt feſtinando proficere ⁊ ꝓficiē
do feſtinare: ⁊ hanc ſemper humi
litatem ſeruare vt ſemper ꝓficiat
⁊ tamen nec profectionis initia ſe
hr̄e credat. E ¶ Quintus ē ab
aliis velle vilē reputari. Ber. Ue=
re hūilis predicari et appetere lau
dem de humilitate nō humilitatꝭ
eſt virtus ſed ſubuerſio. Auguſt.
in ſer. dñi. in mon. Ypochrita eſt q̄
hūilis eē non q̄rit ſed tñ videri cu
pit. Sic dauid noluit humilis ſed
vilis reputari dum ſaltauit coꝛam
archa. vt habet̃. ij. Reg. vj. de quo
Greg. xxvij. moꝛ. Plus ſtupeo da=
uid ſaltantē q̄ꝫ pugnātem. Pugnā
do hoſtes ſubdidit: ſaltando ſeip=
ſum vicit: ideo adieſcit humilis in
oculis meis non alioꝛum. F
¶ Sextus eſt honoꝛē ſibi impēdē=
dum fugere: vt fecit chriſt⁹. Ioh.
vj. Bern. Non magnū eſt eſſe hu=
milē in dilectiōe: ſed magis ꝓrſus
eſt ⁊ cara humilitas honoꝛata.
G
¶ Septimus eſt honoꝛem impen
dendum ꝓhibere ſicut fecit xp̄us
mar. vij. de ſurdo ⁊ muto. Et Mat.
viij. de leproſo. Et Mat. xvij. poſt
trāſfigurationē. H ¶ Octauus ē
de ablato honore dolere. In cuius
myſteriū xp̄s in die palmarū cum
honoꝛaretur a turbis fleuit: vt ha
betur Luce. xix. Chriſo. Sapiens
cum laudatur in facie: flagellatur
in coꝛde. I ¶ Nonus eſt patien
ter cōtemni. hiero. Cur graue ſit
pro domino ſuſtinere omnia que
aduenīūt in hac vita damna de
rogationes ſuſpitiones et detra=
ctiones quādo chriſtus cum deus
ſit ꝓ ſalute tua opprobria omnia

iniuriaſq; ſuſtinuit. Nam quomodo deū amare dicimur ſi pro eo nichil ſuſtinere parati ſumus. Nichil enim nobis dignū ꝑ eius amore irrogatur ſi ſententie ipſius memores ſumus: qua dicit. Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum. k

¶ Decimus eſt gaudēter pati et contēni. Act. v. Et illi quidē ibāt gaudētes a conſpectu cōcilij quoniam digni habiti ſunt pro nomine ieſu contumeliam pati. Grego. Qui gloriam hominum non querit contumeliam non ſentit ſed concupiſcit ⁊ in ea gaudet.

¶ Tertium punctū in quo ponit conſideratio memorāde inductionis. Ubi ſunt precipue tria conſideranda ad veram humilitatem inductiua. Primū eſt miſeria deplorande fragilitatis. Secundum eſt efficacia deſiderande vtilitatis. Tertium eſt euidentia contēplande exemplaritatis.

A ¶ Primum igitur eſt miſeria deplorande fragilitatis. Job. xiiij. Homo natus de muliere breui viuens tempore replet multis miſeriis. Eſt autē triplex hmōi ꝯſideranda miſeria. B ¶ Prima eſt miſeria corporalis vtilitatis que patet ex materia prioris formationis ex materia interioris repletionis ⁊ ex materia vlterioris reſolutionis. Eſt enim hominis corpus formatum ⁊ vili materia plenum omni vilitate ⁊ feditate ⁊ tandem in putredinē reſoluitur ⁊ efficitur vermium eſca. Unde i thobiade. Sperma prius: nunc ſaccus oleus: poſt vermibus eſca. In tumulo: pro qua dote ſuperbit homo? Job. xxv. Homo putredo et filius hominis vermis.

¶ Secūda eſt in ſeriario ſpiritualis qualitatis. Tum ꝑpter deficiēdi pronitatem. Nam ad ſibilum venti plerūq; recidiuamus. Fragile eſt vitrum quod caſu frangitur fragilior eſt tela aranee que flatu rūpit: ſ; homo fragiliſſimus q̄ ſolo viſu interemitur. Gen. viij. Proni ſunt ſenſus hōis in malū ab adoleſcentia. Tū ꝑpter proficiēdi tarditatē. In cuius figura filij iſrael in ſpacio quadraginta annnorum vix quinq; dietas i deſerto perfecerunt in vltimo anno viciniores adhuc exñtes terre egypti q̄ terre promiſſionis: vt patet ex libro numerorum. Ideo dr̄ Job. vij. Factus ſum michimet ipſi grauis. ſ. ad bonū operādum. Tum ꝑpter ſtatus dubietatem. Eccleſiaſtes. ix. Neſcit homo vtrū amore vel odio dignus ſit: qꝫ amore dignus ſit: neſcit vtrū permanebit. Greg. Cuncta de noſtris meritis in futurum ſeruant incerta: vt certā viam teneamus ꝑ humilitatē. Greg. xxv. mor. Sepe cōtingit vt qui videntur ſtare humano iudicio: iam in conſpectu diuini iudicij iaceant. Et qui coram hominibus iacēt: iā in ꝯſpectu diuini iudicij ſtent. Et exemplificat de iuda ⁊ eius apoſtolatu: ⁊ de latrone euangelico in cruce. Et adducit illud Apocalip. iij. Tene quod habes: vt nemo accipiat coronam tuā. Et. j. corinthi. x. Qui ſe exiſtimat ſtare videat ne cadat. D

¶ Tertia eſt miſeria totalis humanitatis que ſcilicet ſpectat ad totum hominem ex anima et corpore compoſitus cuius ingreſſus immundus eſt flebilis et doloroſus: progreſſus debilis et laborioſus: egreſſus horribilis ⁊ timoroſus. Auguſti. de ſpiritu ⁊ anima. Lugentes in hanc vitam intrauimus: cum labore viuimus: cum timore exituri ſumus. Sed notan-

dūe eñ modicū eſt hmōi cogitare per ſolum intellectum niſi ⁊ mo= ueant affectum ad cōtemptū nři ⁊ hūiliationē aīmi. Hi ſupradicte miſerie attēte cōſiderate dāt ho= mini cognitionem ſui de qua dicit berñ. Scio neminē abſq; ſui cogni tione ſaluari: de qua nimirum mř ſalutis humilitas oritur. E

¶ Scdm principale cōſiderandū quod nos ad hūilitatē īducere dz eſt efficacia deſiderāde vtilitatis Eſt aūt triplex precipua vtilitas humilitatis.

Pria ē vtilitas gratioſe euaſionis Scda ē vtilitas ꝟtuoſe pfectiōis. Tertia ē vtilitas: glioſe exaltatio nis. ¶ Pria eſt vtilitas grōſe eua= ſionis qꝛ p hūilitatem euadit hō diabolicam tētationē Auguſti. in glo. ſup. vij. ad ro. Nemo pōt vin cere ſpūales neqtias: niſi armis hūilitatis. Eſto hūilis ⁊ nō preſu= mens de te ⁊ tunc poteris vincere Uide paruū Dauid ꝯtra igētē go liam non in propriis viribus: ſed in dei nomine preſumentem. Ra= tio autem quare humilis vicit: eſt qꝛ non pro ſe ſed pro deo pugnat. Non enim querit de victoria lau dem propriam ſed diuinum hono rem. Eccleſiaſti. iij. A ſolis humi libus honoratur deus et ideo pu= gnat pro eis. Alia rō eſt qꝛ hūilis inimo ſe ponit idō nō habz vbi ca= dat. Grego. Sola hūilitas cadere non poteſt. Legimus in vi. pa. ꝙ cum beatus anthonius totuz mū dū plenū laqueis dño reuelāte vi diſſet: ipſi ingrenti q̄s poſſet illos laq̄os euadere. Reſpōſū ē. humi= litas. Ad hec etiā facit exemplū de illo qui q̄n tentabatur a dya= bolo dicebat ſibijpſi. Ubi ſūt nūc pctā tua. Et ſic demones eius hu militate cōfuſi cōtinuo fugiebāt

Preterea legit̄ in vi. pa. ꝙ abbas macharius obuium habuit dyabo lum volentem eum percutere: ſed non valebat. Et exclamans dicit Magnā vim patior a te o machari quia cum cupiam tibi nocere non valeo. Omīa que tu facis ego ma gis experior. Ieiunas interdum ego nunq̄ comedo. Tu ſepe vigi= las me nunq̄ ſopor oppreſſit. Sed in vna re me vincis: ego profiteor Cumq; ab eo rem hanc queſiſſet: reſpōdit. In humilitate tua ſola me vincis. Et hoc dicens euanuit Item per hūilitatē euadit hō di= uinam irā ſeu flagellationem. Uñ ij. para. xxxij. humiliat⁹ eſt ezechi as ⁊ idō nō venit in eum ira dei. Et d achab rege peſſimo dñs dixit ad helyam. iij. reg. xxi. Nunquid vi= diſti achab humiliatum corā me Qꝛ humiliatus eſt mei cauſa non inducā malū in diebus ei⁹. Eſt ēt exēplū de niniuitis. Ione. iij. Sic etiā quotienſcūq; flagellabantur filij iſrael pro pctīs ſuis: ipſis hu= miliatis parcebat dñs et eos libe rabat. ſicut patet in libris iudicuz regum: iudith: heſter: et machab ⁊ oiūn. ps. humiliatus ſum et libe rauit. Item p humilitatē euadit hō hūanā indignationem. Emol= lit eñ hūilitas hoīm durā ſuper= biā. Unde gñ. xxxiij. Jacob humi= liando ſe corā Eſau compeſcuit iram eius. Et Judic. viij. Gedeon ſua humili rñſione ſedauit vires Effraim iurgantes fortiter ꝯtra eū. F ¶ Secūda eſt vtilitas ꝟtuo ſe pfectionis. Primo q̄tū ad ꝟtu tū acquiſitionē vbi hūilitas dz eē fundamentum. Aug. de ver. dñi. Cogitas magnam fabricam con= ſtruere celſitudinis: prius de fun= damento cogita humilitatis. Ubi nota ſecūdū Tho. ij. ij. q. clxi. ꝙ hu

militas ē primū fundamentū ſpiritualis edificii p modū remouētis ꝓhibens infectum ſcȝ ſuperbiam expellit cui deus reſiſtit et facit hoiem ſubditū et puulū ad recipiendū influxū diuine gratie. Sed fides ē pmū fundamētuȝ p qd iam ad deū accedit. Iuxta illō heb.xj. Accedentem ad deuȝ opȝ credere. Eſt itaqȝ humilitas primū fundamentum diſponēs ad diuinorū cognitionem ⁊ amorem. Ric. de ſancto vi. Ipa hūilitas ſola eſt q̄ mentē diuino accēdit lumie celeſti queqȝ deſiderio inflāmat ⁊ amore. Uñ gre. xxij. amo. Obſtaculum ver.tatis tumor mentis eſt quia dū inflat obnubilat: qḋ vt dicit tho. ii.ii.q.clxij. intelligendum eſt quo ad cognitionē ꝟitatis affectiuam qꝛ dū ſupbi in ꝓpria excellētia delectātur: veritatis excellētiā faſtidiunt. Hinc dicit grego. xxxiij. mor. Supbi ⁊ ſecreta quedā intelligēda percipiūt ⁊ eorum dulcedinem experiri nō pñt: et ſi nouerint quō ſūt ignorāt quō ſapiunt. Idem. xxij. mor. Summa cura preuidendum eſt accepta ſapientia: cū ignorātie tenebras illuminat lumē humilitatis tollat et iam ſapientia eſſe nequeat que et ſi virtute locutionis fulgeat: eleuationis tamen velamen cor eloquentis obſcurat. Hec ille. Unde prouer.xi. Ubi humilitas ibi ſapiētia que ſcilicet importat guſtū experimentalem ſpiritualis agnitionis ⁊ conſolationis. Uñ ⁊ dñs dicit math.xi. Confitebor tibi pr̄ domie celi et terre qui abſcondiſti hec.i. ſecreta expimenta ꝟitatis a ſapientibus ⁊ prudētibus.i. ſupbis ⁊ reuelaſti ea paruulis. Item humilitas eſt cauſa ꝟtuoſe perfectionis q̄tum ad ꝟtutū augmēta tionem: quia q̄to humilior eſt aliquis tanto ſpūaliū donorū capacior eſt. Aug. ſuper illo verbo lu.x. Sedebat maria ſec⁹ pedes domini et audiebat. ⁊c. di. q̄to humilis ſedebat: tanto amplius capiebat: quia ſicut ipſe alibi dicit. Fluunt aque de tumoribus montium ad infima vallium. Item eſt cauſa perfectionis virtuoſe q̄tuȝ ad virtutum conſeruationem. Dicit enī Augu. q̄ humilitas eſt ceterarū virtutuȝ conſeruatrix in eo q̄ ipſa eſt ꝓprie perſeuerātie coadiutrix Et ideo dicit Greg. Qui ceteras virtutes ſine hūilitate congregat quaſi q̄ puluereȝ ad ventū portat G ¶ Tertia eſt vtilitas glīoſe exaltatiōis ad glīam ſcȝ ineſtimabilem innūerabilē ⁊ interminabilē Lu. xviij. Qui ſe hūiliat exaltabitur. Et ābro. ſup. Bti immaculati q̄to quis eſt abiectior in hoc ſeculo tanto magis exaltabitur in futuro. Nam per quot gradus humilitatis hic quis deſcendet: per tot grad⁹ exaltabit in celo. Iō ēt dicit greg. q̄ euidētiſſimū ſignum reproborū eſt ſupbia electorū vero humilitas. Et aug. in epiſtola. Quē ſuperbū eſſe videris filium ē diaboli non dubites. Item ſuper pſal. Supbia angelū fecit diabolū: hūilitas hoiem deum. H

¶ Tertiū pñcipale quod nos ad humilitatē inducere dȝ eſt euidentia exemplaritatis. Et hec eſt triplex. Prima eſt exemplaritas cuitāde puerſitatis qūo vȝ p ſuperbiam multi multipliciter deiecti ſunt. Et cōſideratio hui⁹ exemplaritatis oñdit q̄ ſit hūilitas ꝯſiderabilis ꝓpter periculuȝ maximuȝ ſupbie. Eſt prio exēplū in angelorum deiectione. Ideo lucifero ď yſa. xiiij. Quomō cecidiſti lucifer

qui mane oriebaris corruiſti i ter=
rã. &c. vſq; ibi. Uerũtñ ad infernũ
detraheris in ꝓfundũ laci hugo.
lib. de. aïa. Supbia e celo nata eſt
ſed velut immemor qua via inde ce
ciderit illuc poſtea redire non po
tuit, Itẽ in pmis parẽtib9 q ꝓpter
ſuã ſupbiam de paradiſo fuerunt
electi: vt pz geñ. iij. pſ. hõ cũ i ho=
nore eſſet nõ itellexit cparat9 ẽ iu
mẽtis iſipiẽtib9. &c. Itẽ gygãtib9
q ꝓpter ſupbiã diluuio perierũt. vt
habet Geñ. vij. Item in filiis filio
rum noe volentibus edificare tur
rim q̃ ad celum pertigeret q cõfu
ſi ſunt. vt habet Geñ. xi. Itẽ i pha
raone qui ſuperbe detinebat pplz
& ſubmerſus eſt. Exo. xiiij. Itẽ in
ſaul q ſuperbiens a regno deiect9
eſt & poſteri ſui & a demone poſſeſ
ſus. i. regũ. xv. Item in ſennache
rib qui deum blaſphemãs poſtq̃
ab angelo exercitus eius fuit in=
teremptus cẽtumoctuaginta qn=
q; milia bellatorũ & ipe a filiis ſuis
diuino iudicio eſt interfectus. iiij.
reg. xix. Item in nabugodonoſor
qui elatus in ſuperbiam eiectus ẽ
a regno. dañ. iiij. Quid dicã de an
thioco: quid de herode agripa: qd
de herode aſcalonita: qd de oibus
qui ſupbe regnauerunt. Nõne di
uina ꝟtus eos debellauit & rede=
git ad nichilum Cum ergo taz fal
lax tamq; periculoſa ſit ſuperbia
igit multũ eſt humilitas deſide=
randa. I ¶ Secunda eſt exem=
plaritas imitande ſanctitat . quõ
ſcz ſancti dilexerunt & obſeruaue
runt humilitatem & hmõi conſide
ratio oſtendit q̃ ſit amabilis hu=
militas. Habemus pmo exempla
ſanctorum ꝓphetarum & patriar
charum veteris teſtamenti: ſicut
de Abrahã qui dicebat geñ. xviij.
Loquar ad dominum meum cum
ſim puluis & cinis. Item de moy=
ſe qui multũ recuſauit populi du=
catum. vt patz Exod. iiij. quouſq;
vcz intellexit dominum iratum.
Item de Dauid qui ex humilita=
te pepercit ſaul eum perſequenti
cum poſſet eum occidere. i. regũ
Item. i. regum. xxiiij. ex humilita
te fugiens dicebat: quem perſeq=
tur canem mortuũ & pulicez viuũ
Item eſt exemplum de Johanne
baptiſta qui dicebat Non ſum di=
gnus ſoluere corrigiam. &c. ioh. i.
Item de beata maria q̃ cuz mater
dei eligeret ãcillam ſe nominauit.
Lu. i. Ecce ancilla domini. &c. Itẽ
reſpexit dñs humilitatem ancille
ſue. Iõ dicit Augu. Nihil nos ita
gratos effecit deo ſicut humilitas
& ideo reſpexit domin9 humilita=
tem ancille ſue. Et ber. Audeo di
cere quia nec ſine humilitate vir
ginitas marie deo placuiſſz. Et vt
generaliter dicamus habem9 exẽ
plum in omnibus electis dei qui
oẽs per humilitatem deo placue=
runt & de his omnibus dicitur il=
lud roma. xij. Non alta ſapientes
ſed humilibus conſentientes.
k ¶ Tertia eſt exempla=
ritas venerande deitatis quomo
do vz ipe deus ꝓ nobis ſe humi=
lem exhibuit. Et huiuſmodi conſi
deratio oſtendit q̃ ſit honorabi=
lis humilitas. quia dicitur eccle.
xxij. Magis gloria ſequi dñm. Cõ
ſidera itaq; quomõ filius dei ma=
trem humilem elegit in natiuita=
te humilem domũ: humilem lectũ
vt pz Lu. ij. Quomodo etiam ſub
di voluit hominibus. vt pz Lu. ij.
Quomõ pedes diſcipulorũ lauit
vt pz. Joh. xiij. Quomõ humiles
piſcatores ſibi ſociauit. vt patet.
Math. iiij. Item in paſſione ſe hu
miliauit factus obediens vſq; ad

mortē:mortem autē crucis.vt ha
betur philip.ij.vbi glo. Ecce ha-
bes humilitatis exemplum:ſuper
bie medicamentum. Quid ergo
tumeſcis O homo pellis mortici
na:quid inflaris. Bernar. Intole-
rabilis impudentie res eſt vt vbi
ſe exinaniuit maieſtas inflet⁹/ver
miculus vilis intumeſcat. Augu.
Medicina timoꝝ hominis eſt hu
manitas chriſti. Erubeſcat homo
eſſe ſuperbus quia chriſtus humi
lis factus eſt.

¶ Hec de humilitate.

¶ Sequitur de manſuetudine ſi-
ue mititate ſiue clementia.

Decima q̄r-ta ꝯſideratio ē d' mā
ſuetudīe Uiſo de tē-
perātia q̄ ē reſpectu
ſublimiū ſcȝ de humi
litate:nunc videre reſtat de tem-
perantia que eſt reſpectu vindica
bilium:q̄ poteſt dici clementia:mā
ſuetudo: mititas:aut modeſtia.ſi
eñi volo nec neceſſitas vrget diſti
guere ad preſens inter has virtu
tes:quia multam habent conueni
entiam atq; ꝯnexionē:ſed mixtiȝ
pauca quedam de ipſis tractabo.
Eſt itaq; ſcḋm tullium clementia
virtus ſecūdū quā anim⁹ in odiū
alicuius temere concitatus beni-
gnitate ⁊ manſuetudine retinet:
Habet autē hec nobis virtus tria
precipua officia laude digna. Pri-
mum eſt principes maxime coro-
nare. Secundū eſt inter vlciſci et
parcere medium ſeruare. Tertiū
eſt nunꝗ̄ ꝓprias iniurias vindi-
care. Et ſecundū hoc tria puncta.

¶ Primum punctum in quo tan-
gitur primum officium clemētie
quod eſt maxime principes coro
nare. Unde princeps a dño datus
populo iſraelitico vȝ moyſes mi-
tiſſimus erat ſuper omnes homi-
nes vt habet numeri.xij. Simili-
ter ⁊ dauid rex iſtitutus a domio
Unde i pſal. Memēto domine da
uid ⁊ omnis manſuetudinis eius
Et rex aſſuerus. heſter.xiij.ait.
Noluit poteſtate ⁊ manſuetudine
abuti ſed lenitate ⁊ clementia gu
bernare ſubiectos. Item narrat
valerius de paulo conſule roma-
norum qui dum regem quēdam
bello deuictum ad ſe duci vidiſſet
illi obuiam factus eſt Cūq; ad ei⁹
genua vellet ille ꝓcumbere mot⁹
clementia fieri non permiſit: ſed
eum ſua dextra eleuauit ⁊ ad ſpē
bonam exhortans eundeȝ ſedere
in concilio iuxta ſe fecit.⁊ ad mē-
ſam iuxta ſe tenuit dicēs:q; ſi eēt
magnificum hoſtem deuicere: nō
tamen eſſet minus laudabile ſcire
infelicitatibus miſereri. Item in
geſtis romanorum legit de traia-
no q; cum eum amici argueret q;
vltra q̄ȝ in patrem diceretur. com
munis omnibus et clemens exi-
ſteret.ille reſpondit ſe talem in pa
trem priuatis exhibere ſe velle q̄
les ſibi volebat priuatos exiſtere
Unde ſeñ.dicit. Errat ſi quis exi-
ſtimat tutuȝ illic eſſe regeȝ vbi ni
hil eſt tutum a rege:quia ſecurita
te mutua eſt pax tenenda eo q; tūc
non ſit opus lateramontiū ad ſui
robur abſcidere ſe.multiplicibus
muris turribuſq; ſopire. Saluum
regem clementiam aperto preſta
bit eo q; inexpugnabile munimen
tum eſt amor ſubditorum ⁊ ciuiū
Itē. Nullū clemētia magis q̄ȝ pn̄-
cipē decet. Nō ſunt minus turpia
principi multa flagitia q̄ȝ me dico
multa funera. Remiſſius imperan
ti melius paret. Idē. Rex ipſe apū
ſine aculeo eſt. Quid ulchi⁹ ē q̄ȝ

viuere optãtib⁹ cũctis. Nichil itelligitur glorioſius pricipe impune leſo verecundiam peccãdi facit clementia regentis. Illos crudeles vocabo qui puniendi cauſam habent:ſed modum non habent.

¶Secundum punctum in quo tãgitur ſecũdũ officiũ clemẽtie qđ ẽ inter vlciſci ⁊ parcere medium ſeruare:ne ſuperflue aliquid fiat ſiue etiam diminute. Unde ſeñ. Omnibus enĩ delinquẽtibus parcere ſicut ⁊ nulli ignoſcere crudelitas ẽ quia mediũ tenere debemus. Sꝫ quia inquit hoc valde difficile eſt quicquid plus equo futurum ẽ in partem humaniorem declinet. Nunqͣ enĩ dꝫ eẽ in archa. id eſt in ſancta dei eccleſia virga iuſticie ſine magna miſericordie legeqꝫ clementie. Señ. Temperatus rigor cohibet animos ne pcedant i malis:continuus vero ⁊ acer ⁊ extrema admonens in audaciam iactãtes animos excitat ⁊ omnia experiri ſuadet acerrima virtus quam vltima neceſſitas extẽdit ⁊ auget Et addit dicens. Ibi videbis ſepe mala committi vbi ſepius vindicãtur:quia homines ſumma in prudentia ⁊ iure ⁊ rerum natura pitiſſimi maluerunt velut quoddaꝫ incredibile ſcelus vltra audaciam poſitum preterire qͣꝫ vindicãdo illud oſtẽdere fieri potuiſſe.

¶Tertium punctum in quo tangitur tertium officium clementie quod eſt ꝓprias iniurias vindicare:ſed magi inferentibus parcere Unde ſeñ. dicit. Quẽadmodum non magni animi ẽ de alieno liberalem eſſe:ſed ille liberalis eſt qui de ſuo ſuſtrahit quod alteri tribuit ſic ⁊ illum voco clemẽtẽ non q̃ in alieno dolore oſtẽdit ad parcendum ſe facilem ſed qui cum ſtimulis ꝓpriis agitetur in vindictam non ꝓſit. Sed magni intelligit eẽ animi iniurias ꝓprias in ſumma patientia pati. A ¶Exemplum de iulio ceſare i cuius laudem tulius narrat ꝙ nihil obliuiſcebatur niſi ꝓprias iniurias. Ut ipe tulli⁹ li. de officiis ſic dicit. Optandũ eſt vt qui reipublice preſunt ſint ſimiles legibus que ad puniendũ non ira:ſed equitate ducunt. B ¶Si quis autem velit a clementia ſeparare modeſtiaꝫ:dicat ſecundũ tullium ſimul ⁊ ſenecam hec eius eẽ officia:ſcꝫ hominem interius ordinare:exterius ornare:a verbis euꝫ turpibus cohibere:ſermones vtiles ⁊ rectos amare:nõ pueriliter riſum effundere:non alte in loquẽdo clamare:modeſte icedere:aliorꝫ facta non curioſe iquirere:nõ eos acerbe corripere:admonitiones ſibi factas vultu hilari p̄uenire:errori aliorũ facile veniam dare nullum laudibus nimis extollere:vel detractionem deſcere qͣrenti aliquid ab eo facile reſpõdere:contẽdẽti facile cedere:omnia iurgia fugere:pauci ⁊ rari ſermonis eſſe:⁊ patienter alios loquentes audire. Qui hec omnia faceret modeſtus vtiqꝫ totus eſſꝫ:deo et hominibus vere placẽs. Sed iuenire talem virum qͣs poteſt.

¶Explicit pͥma ps huius operis que edificatorium anime dicitur.

¶Incipit ſcđa pars hui⁹ ſumme que deſtructorium dicitur. Et diuiditur in tres tractus: quorum primus eſt de relaxatiua ceſſatione. Secundus vero de impulſiua tẽtatione. Tertius autem de peccati adnihilatiua offenſiõe. Prim⁹

itaq; tractat⁹ diuiditur in plures conſiderationes: quarum prima eſt de relaxatiua ceſſatione.

[E]Xpedita p gr̄az p̄ma hui⁹ opis pte quod edificatorium diximus Jam ſecūdaʒ: qd̄ deſtructorium eſt: diuina inſpirante prouidentia ſumus aggreſſuri.

Jdcirco autem deſtructorium vocamus: quia que ſpirituali deſtruunt edificium: ibidem ſunt pertractanda: ſiue etiam quia remedia vitiorum deſtructiua in eo tradenda ſunt. Quoniam ad ſpiritualis edificij manutenētia quotidiana neceſſaria eſt reparatio: quia videlicet ex corruptione nature fit aliqua quotidie deperditio. ideo reparatiue ac manutenentis operationis ceſſatio magnum ſpiritualis ruine eſt initium. Frequētius etiam concutitur huiuſmodi edificium ex tentationum impulſu: cadit autem prorſus ex pcti cōſenſu

Jdcirco tria mihi vidētur p̄cipua ſpūalis edificij deſtructiua de quibus per ordinem dicendum erit.

Primum eſt relaxatiua ceſſatio.
Per hanc fit edificij diſſolutio.
Secundū eſt impulſiua tentatio.
Per hanc fit eiuſdem confuſio.
Tertium eſt adnihilatiua offēſio
per hāc fit totalis ei⁹ deſtructio.

[P]Rima cōſideratio huius tractat⁹ deſtructorij eſt de relaxatiua ceſſatiōe: ſcʒ a bonis opib⁹ ⁊ charitatis feruore. Nec ei pſeuerare pōt ſpūale edificiū niſi per ɔtinuationē operū vt dixim⁹ Vn̄ dicit ug. q pſeuerantia magnum donū dei eſt i quo cetera dona conſeruantur. Ad hanc autem relaxatiuam ceſſationem tria maxime videntur pertinere.

Primum eſt inertia ocioſitatis.
Scd̄m ē ignauia puſillanimitatʒ.
Tertiū eſt neglectiua cupiditatis
Et ſecundū hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur inertia ocioſitatis. Vbi primo eſt notandum duplex eē ocium. Quoddam eſt ſāctum ⁊ ꝟtuoſum ſcilicet odium cōtemplationis vacatio ſcilicet ab his que ſunt actiue vite. Aug. de ci. lib. xix. Ocium ſanctum querit charitas negociū iuſtum ſuſcipit neceſſitas charitatis. Aliud eſt ocium malum ⁊ vitioſum: ſcilicet vacatio ab operib⁹ bonis Mat. xx. Quid hic ſtatis tota die ocioſi Vbi chriſo. Ocioſus ē qui opus dei non operatur. Hoc ē ergo ocium quod ſpirituali edificio ruinam minatur vel qd̄ eius conſtructionem omnino impedit ſi cōſtructum nondūʒ fuerit: qr multorum eſt occaſio vitiorum. eccleſi. xxxiij. Multā maliciam docuit ocioſitas. Et Jo. caſſianus. li. xvi. Mens ocioſi nihil aliud cogitare nouit q̄ꝫ de eſcis aut de vētre. ber. Omnium tētationum ⁊ cogitationum malarum et inutilium ſentina eſt ocium. Exemplum Dauid dum occuparetur i bellis continēs fuit: tempore vero ociū adulterium commiſit. Vt habetur. ij. Regum xi. Salomon etiam q̄diu fuit occupatus circa templum edificandum continens fuit: ſed poſtea ocio vacans infatuatus eſt amore mulierum alienigenarum: adeo vt coleret idola eorum. vt habet. iij. Regum. xi. Unde etiam ezech. xvi. dicitur. Hec fuit iniquitas ſodome ſuperbia: ſaturitas: panis

abundantia: ꝛ ocium. Et Ouidi⁹. Queritur: egeſtus quare ſit fact⁹ adulter. In promptu cauſa eſt: de ſidioſus erat. Idem. Ocia ſi tol- las perire cupidinis artes. Ideo et iam dicit hieronymus. Semper aliquid boni facito vt te dyabol⁹ inueniat occupatum. In occupa- to quippe dyabolus aditum non inuenit: ſed ocioſus locum facit dyabolo. Ocioſus itaqꝫ eſt ſicut ſi gnum ad ſagittam. Poteſt enim a demonib⁹ vndiqꝫ ſagittari. Et po teſt dicere illud Tren. iij. Teten- dit aduerſum me inimicus arcum ſuum. poſuit me ſicut ſignum ad ſagittam. Occupatio vero honeſta eſt ſicut clypeus contra ſagittas dyaboli. Sunt aũt precipue tres conſiderationes neceſſarie ad cui tandum ocium.

Prima eſt conſideratio ſpiritua- lis obligationis.

Secunda eſt exemplaris inſpecti onis.

Tertia eſt ſpũalis dãnificationis Et ſcdm hoc ſunt tria puncta. A

¶ Primum punctum in quo poni tur conſideratio ſpecialis obli- gationis qua videlicet deus aſtri xit hominẽ ad laborem quaſi pro penitentia prime tranſgreſſionis gen. iij. In ſudore vultus tui veſ- ceris pane tuo. ꝛc. Ibidem. In la boribus comedes ex ea. Et iob. v. Homo naſcitur ad penam ſicut auis ad volandum. Huius ergo legis diuine trangreſſores ſunt o cioſi. Sed qui hic laborare nolunt ſine fine et inutiliter laborabunt in inferno. ps. Laborabit in eter num ꝛ viuet adhuc in finem. Item in labore hominum nõ ſunt ideo ꝛ cum hominibus non flagel labuntur: ſed cum demonibus. Nõ eñ ad ſalutẽ ſufficit abſtinẽ- re a malo niſi faciat qs quod bo- num eſt. ps. Diuerte a malo et fac bonum. B

¶ Secundum punctum in quo po nitur ꝯſideratio exẽplaris inſpe- ctionis. Prio eſt exẽplũ creatura rũ inſenſibiliũ q̃ nõ ceſſant die ac nocte voluntatem ꝑagere cõdito ris vt plãte ꝛ arbores debitis tpi bus folia: ramos: flores: ꝛ fructus ꝑducunt. Sol etiã ꝛ luna ꝛ ſtelle ꝯtinue ꝑagũt curſ⁹ ſuos. Baruch. iij. Stelle dederunt lumen: a cu- ſtodijs ſuis vocate ſunt ꝛ dixerũt aſſumus. ꝛc. Eſt etiam exemplum creaturarum ſenſibilium irratio- nabilium que continue pro victu ꝛ fetibus educẽdis laborãt: vt pꝫ in volatilibus ꝛ egreſſibilibus et alijs ꝓuer. vj. Uade ad formicam o piger ꝛ diſce ab ea ſapientiam ꝛ conſidera vias eius q̃ cũ nõ hẽat ducem qui eam exemplo precedat aut ꝓceptorẽ q̃ eã inſtruat ꝛ leges inſtituat aut principem quem ti- meat ꝛ q̃ ei penas infligat aut pre mia tribuat parat in eſtate cibum ſibi ꝛ congregat in meſſe quod co medat. Sic et nos facere debem⁹ in vita ꝓſenti ꝓuidẽtes ꝓ futura gal. vi. Dum tps habemus opere- mur bonum. Eſt etiam exemplum creaturarum rationalium puta an- gelorum qui non ceſſant laudare deũ: vt in apoc. iiij. Sic ꝛ de ſãctis viris legim⁹ quotidie q̃ diligen- ter bonis operibus inſiſterent. In- ter quos legimus de btõ franci ſco q̃ feruore ſpiritus a deo ſuccen debatur vt quotidie fratribus di ceret. Fratres ꝛ filij mei incipia- mus facere bonum. Et ſic quoti- die ferueñtiores fiebant quaſi ea- dẽ hora mortẽ expectarẽt. Sicut eñ dicit greg. Amor dei nunꝙ eſt ocioſus. i. ſcdꝫ Alexan. in ocio mo

rosus vel ociosꝰ.i.otio plenꝰ. Nā
⁊ si hn̄s charitatem qn̄qꝫ capit in
ociū tn̄ a charitate excitatur. ℭ
¶ Tertium punctum in quo poni
tur consideratio spiritualis dam=
nificatiōis. ꝑuat em̄ ocium ho=
minem fructu bone opationis. ꝓ=
uer. xviij. Qui sectat̄ ociū replebi
tur egestate. Item implicat fedi=
tati multiplici offensionis. vt pꝫ
ex supradictis. Itē causat dānum
irreparabilis amissiōis scꝫ tempo
ris q̄ est amissio multum dolenda.
qꝛ vt dicit Bern̄. Omne tp̄s impē
sum anobis exiget̄ qualiter fue=
rit expensum. iō dr̄ ecclesi. iij. Fili
conserua tempus.

SEcunda cō=
sideratio est de ludo.
Qm̄ ex ocio multo ti
ens sequitur ludorum
excessus in quibus etiā
ludis ocium periculosum est: id ē
vacatio a seriosis actibꝰ. Et mlt̄i
etiam sub pallio ocij vitādi ludos
sectant̄. ideo post ocium conueni=
enter de ludo dicendum est: qui ēt
si excessiuꝰ fuerit spiritualis edifi=
cio ruinam comminatur aut eius
etiam constructionē ipedit. Scd̄ꝫ
autem alex. in. ij. par. sum. ⁊ durā=
dum lib. ij. triplex potest esse ludꝰ.
Primus laudabilis.
Secundus vituperabilis.
Tertius applicabilis.
Et secundum hoc sunt tria pūcta.
¶ Primum punctum in quo poni
tur ludꝰ laudabilis cuiusmodi sūt
ludi in quibus aliqua repn̄tatio de
uotionis est. puta passionis vel as
censionis christi ⁊ hm̄oi qui etiaꝫ
scd̄m host. ⁊ Inno. fieri pn̄t i eccle
sia vt pꝫ in ca. Cum decorem ex=
tra de vi. ⁊ ho. clericorum: qꝛ tales
mouetur aīos ad deuotionem: qꝛ
magis mouēt exēpla q̄ verba ite
etiam laudabile est q̄ homo aliqn̄
recreatiōis cā laudū aliquez hone
stum accipiat. iuxta illud Inter po
ne tuis interdū gaudia curis. Et
aug. Cōueniēs ē sapiēti cā recreā
di spm̄ se ab officijs laboriosis ab
stinere et alicui ludo honesto se ex
hibere: quoniam in se rationem
virtutis habet.
Hoc etiam determinat phs in. iiij.
ethicoꝝ spālē virtutē ponēs circa
ludos q̄ dr̄ eutrapelia. Un̄ etiam
scd̄m tho. ij. ij. q. clxviij. vitiū aliqd
est in defectu ludi. Ꝫ rōnē em̄ est q̄
aliqs se onerosum exhibeat: nihil
delectabile inhibendo ⁊ aliorum
delectatiōes moderatas īpedien=
do Talꝫ aūt dr̄ aggrestis scd̄m phm̄
iiij. ethicoꝝ. Ido temistocles phs
q̄uis ludere nollet alios tamen a
ludo non impediebat. Minus tn̄
est vitiū defectus in ludo q̄ excel
sus vt dicit phs. iiij. ethi. Prop̄ p̄
dicta dr̄ ecclesi. iij. tp̄s est ridēdi
tp̄s flēdi. Un̄ etiā legit̄ de Iohan
ne euangelista q̄ aliqn̄ recreabat
spm̄ in quadā perdice quā dome=
sticam habebat. Laudabile ē igit
aliqn̄ vti verbis aliquibus iocosis
vel factis ꝓ recreatione spiritus
vt sit postea feruētior in spiritua=
libus exercitijs.
¶ Secundum punctum in quo po
netur quidā ludus vituperabilis
q̄ vꝫ absqꝫ pctō nō fit. Sicut cū ali
qui cā ludi vtunt̄ turpibꝰ verbis
aut factis vel hijs q̄ vergūt i noci
mētū ꝓximi: et gn̄aliter oēs ludi
ab eccl'ia ꝓhibiti inter quos preci
pue de tribus dicimꝰ ad quos etiā
pn̄t alij reduci. A ¶ Primo de lu=
dis theatralibꝰ qui ꝓhibent̄ fieri
in eccl'ia ⁊ a ꝑsonis ecclesiasticis ⁊

tempore quadrageſimali quod eſt tempus penitẽtie. Unde de cõſe. di.v.c. Non oportet.ꝛ.c.preceden ti dicitur ꝙ clerici non debent intereſſe nuptijs vel cõuiuijs vbi huiuſmodi ludi fiunt. Hoc aũt poteſt eẽ vel mortale vel veniale. vt dicit Tho. ſcðm qualitatẽ affectionis. B ¶ Secũdo de torneamẽtis vel tyrocinijs ſiue duellis: et hmõi de quibꝰ dicit Alexan.in.iiij.di. xxiij. ꝙ milites q̃diu ſunt in propoſito torneamẽta exercẽdi non poſſunt eẽ in ſtatu ſalutis: qꝛ ſunt ꝓhibita vt pꝫ extra eo.j.c. Felicis mẽorie. Et gñalr oĩa talia in quibꝰ imminet ꝑiculũ vite vel notabile leſionis ſunt a iure prohibita. extra de torneamentis per totũ. Et.ij.q.v. Monomachia ꝛ horũ exercituum mortale eſt. horũ etiam inſpectio mortalis eſſe poteſt ꝑpter inordinatã affectionẽ. C ¶ Tertio de ludo alearũ in quo intelligit̃ oĩs ludus q̃ innitit̃ fortune: ꝛ oĩs talis eſt ꝓhibitꝰ ſcðm leges: vt pꝫ.ff. e.le.ij. Cuius rõ eſt: qꝛ tales ludi: vt frequẽter exercẽtur ad ſpoliandum ꝓximum pecunijs ſuis: ꝛ hoc illicito mõ. Uñ ſcðm Alexã.i.iiij. par.ſũ. Aleatores q̃ vꝫ ludũ taxillorum in conſuetudinem dicunt licet etiã ſint laici non ſunt in ſtatu ſalutis: q̃tominꝰ ſi ſint clerici. Uñ. 8ꝛ diſt.xxxv.c.Eps. Eps aut pſbiter aut dyaconus alee aut ebrietati deſeruiens: aut deſinat: aut certe deponatur. Subdyaconus aũt aut lector aut cãtor ſimilia faciẽs deſinat aut cõmunione priuetur. Similiter et laycus. Immo extra de vi.ꝛ ho.clericoꝝ.c.Clerici. prohibetur clericis nõ tãtum ludere ſed etiã ne interſint ludo. ¶ Sunt aũt ꝑcipue tria cõſideranda q̃bus oſtẽdũtur hmõi ludi deteſtabiles et fugiendi. D ¶ Primã eſt obligatio reſtitutionis. Sciendum eſt q̃ppe ſcðm Jo.calð.ꝛ frã.de ʒabu. in.c.Clerici officia. extra de vi. et ho.Clerico. Lucrũ quod fit in ludo conſiſtẽte totaliter vel pro maiori parte in ingenio non in fortuna: vt in ludo ſcacorum non ſubiacet reſtitutioni ſecundum leges. vt patet.c.de reli.ꝛ ſup.lege.v. Et hic ſane intelligtur dũmodo lucrũ ſit moderatum. Sed ſi ludi conſiſtunt principaliter ꝛ ꝓ maiori parte in fortuna tunc cõputantur ſub ludo alearum i quo omnia que lucrantur aut reddenda ſunt: aut i pias cauſas eroganda.

¶ Ubi notãda ſunt quinq; documenta. E ¶ Primũ quando aliquis lucrat̃ ab his q̃ bona ſua alienare nõ pñt: tũc ſcðm Tho.ꝛ boñ. tenetur indiſtincte ad reſtitutionẽ faciendam eiuſdem vel curatoribꝰ ſuis: qꝛ ꝯtra ius diuinũ lucrãt̃. ¶ Scðm eſt cũ q̃s decipit in ludo: vt per falſos taxillos: aut cartas: aut dicẽdo mẽdaciũ tenetur reſtituere ꝛ ei amiſit vel hñti curã eiꝰ: qꝛ hic reputatur furtũ ſcðꝫ Tho. ꝛ ray. ¶ Tertiũ eſt cũ q̃s lucratur ab eo quẽ induxit ad ludẽdũ multa importunitate cum non vellet ludere vel volentem a ludo recedere inuitum detinuit tenetur reſtituere eidẽ ſcðm Tho.ꝛ ray.ex. c. Nõ ſane. xiiij.q.v. ¶ Quartum eſt cũ quis vincit in locis vbi ꝓhibetur ludus ꝛ ꝑ leges mãdat̃ fieri reſtitutio que nec per diſſuetudinẽ ſunt abrogate: tunc etiã reſtituere tenetur ꝑdẽti ſcðm Tho.ri. ray.ꝛ inno. ¶ Quintũ eſt qñ aliq̃s vincit in locis vbi non prohibetur ludꝰ vel ſi ꝓhibet̃ leges ſunt abrogate ꝑ cõſuetudinẽ cõtrariã: ꝛ ludus eſt inter volũtariũ ꝛ inuolũta

rium: tũc ſecundũ cõmunẽ opinio
nem debet pauperibus erogari.
Nõ enim poteſt quis licite ꝑ ipm̃
aliquid acquirere nec aliter dignꝰ
eſt recipere qui ſimiliter pꝛoximũ
ſuum ſpoliare conabatur. Si ta=
men pauꝑ eſſet piũ videt ꝙ eidẽ re
ſtituat dũmõ ꝓſumit ꝙ expendat
in vſus neceſſarios pꝛopꝛios vel
domeſticos. Si autẽ tunc ſubue=
niendum eſt vxoꝛi illius aut filijs
aut parentibus. Si etiam ipſe lu=
crans pauper eſſet: vt dicunt aliq̃
cã elemoſine cũ vero emẽdatiõis
ꝓpoſito quod lucratꝰ eſt põt reti=
nere. F ¶ Scõm quod oſtẽdit
hũc ludũ deteſtãdũ et fugiẽdũ eſt
multiplicatio offenſionis. Multi=
pliciter enim ibi offendit deꝰ. Eſt
em̃ ibi pꝛimo contẽptꝰ eccleſiaſti=
ce ꝓhibitionis quod eſt pctm̃ ario
landi. vñ di. lxxxi. ca. Si q̃ ſcriptuꝫ
dr. Pctm̃ ariolãdi eſt non obedire
⁊ ſcelꝰ ydolatrie acquieſcere nolle
Scdo eſt ibi amiſſio tp̃is ⁊ bonoꝝ
que tunc deberent fieri. Job. xiiij.
Deus dedit homini locũ pnĩe. et
ipſe abutit eo in ſuperbiã. Itẽ ſũt
ibi fraudes ⁊ falſitates ire rixe et
ſepe homicidia: verba ocioſa ⁊ mẽ
dacia: rapina: peſſima: periuria: et
blaſphemie: ⁊ quandoq; hominis
deſperatio ⁊ comẽdatio ſuipſius
diabolo. O vere diabolicuꝫ officiũ.
Vñ legit in dial. ceſarij ꝙ in ciui=
tate zuzati dyoc. coloñ. miles q̃dã
habitauit qui ſic totꝰ deditus erat
ludo taxilloꝝ: vt nec nocte nec die
quieſceret: ſacculũ cum nummis
ſemper ſecũ ferebat: vt ſecũ volen
tibꝰ ludere obuiaret. In ludis aũt
ita expeditus ⁊ foꝛtunatus erat:
vt vix aliquis ab eo ſine dãno re=
cederet. Ut aũt a pñtibꝰ ⁊ poſteris
oſtẽderet q̃ntũ deo diſplicẽt tales
ludi: ꝑmiſſum eſt diabolo cũ eo lu

dere. Nocte igitur quadam diabo
lus quaſi quidem ludere volens
intrauit: ſacculumq; nummis re=
fertum ſub aſcella poꝛtans ad ta=
bulam cõſedit: denarios libenter
apponit: thaſſeres iactauit: ⁊ i bre
ui multum de pecunijs ipſius mi=
litis acquiſiuit. Cui cum tam pſpe
re ſuccederet: militaq; pecunia quã
miles appoſuerat defuiſſet iratus
ait. Nunquid non diabolus es tu.
Et ille rñdit. Nunc ſatis eſt appꝛo
pinquat em̃ matutinale tẽpus opꝫ
nos ire. Tollenſq; illum per tectũ
traxit: cuius viſcera tegulis retra
hẽtibus miſerabiliter excuſſit. Et
quid de coꝛpoꝛe factũ ſit: vſq; ho=
die a cunctis q̃ ipm̃ nouerãt igno
ratur. Mane vero viſcerũ eiꝰ reli=
quie tegulis inherẽtes repte ſunt.
B ¶ Tertiũ quod oſtendit hmõi
ludũ deteſtabilẽ eſt participatiõis
implicatio. Sunt em̃ multi partici
pantes in maledictione eiꝰ. Pꝛio
parẽtes permittẽtes filios ludere
cum poſſint cohibere: ⁊ adhuc per
factum qui denarios ad hoc con=
cedunt: vel qui de lucro inde filioꝝ
viuunt. Tales em̃ tenentur reſti=
tuere quod extra de iniur. ⁊ dãno
dato. c. Si culpa. Qui occaſionem
damni dat damnum dediſſe vide=
tur. Item etiam vxoꝛes filij ⁊ filie
⁊ hoc ſi vxoꝛes maritos non mo=
ueant vt deſiſtãt vel ſi inde viuãt
⁊ filij qui imitãtur parentum mo
res et lucra iniqua participant.
Item loca ⁊ domos ad ludendum
accõmodãtes q̃ tenent ſcolã dia=
boli. Itẽ qui faciũt tabularia ven=
dunt accõmodant vel donant: quia
participes ſunt oĩm criminũ que
ſequuntur. Sicut em̃ hoꝛribile eẽt
dare ſciẽter gladium cum quo in=
nocẽs occideret: ita hic vbi deus ⁊
ſcti quaſi infinities blaſphemant

Item taxillos facientes vẽdentes accõmodantes donantes vel eorum factoribus oſſa vendentes. O infelix et miſerabile lucrũ pro tam vili precio perdere celũ dum tale opus exercetur ex quo nichil agitur niſi malum. Item carticelleos aut generaliter quecunque horum ludorum inſtrumenta faciẽtes aut quocũque modo alienantes. Item denarios ad ludendum preſtantes lumẽ vẽdentes aut preſtãtes: aut alio modo ludo fauentes. Quia vt dictum eſt. Qui occaſionem damni dat dãnum dediſſe videtur. Item ludi inſpectores. Eccleſiaſti. xiij. Qui tetigerit picẽ inquinabitur ab ea. Item illis quibus ex officio vel de iure ſpectat in talibus prouidere tales ludos cũ ſuis occaſionibus non remouẽtes. Ideo dr̃. Sap. vj. Iudiciũ duriſſimũ fiet his qui preſunt. ¶ Tertiũ punctũ in quo ponitur quidã ludus indifferens applicabilis ſcz ad bonũ et ad malũ ſicut ludus pile et huiuſmodi qui ſi temperate fiant ſine peccato exerceri poſſunt tamẽ ex inordinatiõe affectus vel ex parte et loco poteſt interuenire pctm̃ etiã mortale preſertim cũ fit ex auaricia vel tp̃e diuinorũ vel in loco ſacro. Chorea ẽt vt dicit Albertus in. iiij. diſt. xvj. i ſe non eſt mala ſed poteſt bene et male fieri triplici de cauſa. Primo ſi fiat ad prouocandum libidinem vel huiuſmodi. Secũdo ſi non cõueniat perſonis vt clericis et religioſis Tertio ſi fit in loco ſacro vel tẽpore penitẽtie. Si vero fiat cauſa alicuius leticie vel propter aduentum dñi terre: vel propter nuptias: vel propter triũphũ contra inimicos rei publice in tp̃e congruo et a perſonis debitis et cum aliis circunſtantiis honeſtis non eſt illicita. Attamẽ dicit ſctũs Tho. ij. ij. q. lxxxix. ar. ij. Aliqđ ſecundũ ſe eſt illicitum qđ per accidẽs ratione abuſus efficitur: vt iurare: ſic et chorizare: quia eſt cauſa multorum viciorum. A ¶ Sunt autem tres principales conſiderationes notande quibus oſtenditur chorea fugienda et vituperabilis.

Prima eſt conſideratio lamentande conditionis.

Secũda eſt deteſtãde offenſionis.

Tertia eſt formidande punitiõis.

B ¶ Prima igit̃ eſt conſideratio lamẽtande conditiõis ſcz periculoſi ſtatus nr̃i. Augu. In valle lachrymarũ ſumus in qua tãto magis flendum quo minus flemus. Legimus quod filij iſrael tp̃e captiuitatis babilonice nõ cãtabãt alleluya: ſed ſuper flumina babilonis flebant reducentes patriam ad memoriam et cogitãtes exiliũ in quo erãt. Quocunque vertãt ſe hõ in hac vita habz cauſam flendi. Si ſurſum reſpicit videt celũ a quo exul eſt. infra infernum et ſepulchrũ ſuum terram: ad ſiniſtrã aduerſitates cadentes mille: ad dexterã proſpitates decẽ milia: a tergo tp̃s preteritũ de quo eſt reddenda rõ corã deo: an mortem futurã et terribile dei iudiciũ. Aug. Neſcimus quo fine claudimur in exilio iſto: quõ cãtabimus canticum dñi in terra aliena: ergo ſi non cãticum dñi quõ canticum diaboli cãtãdũ eſt. C ¶ Secũda eſt cõſideratio deteſtãde offenſionis. Multipliciter em̃ offenditur deus i choreis. In illis em̃ cantãtur ſepius cantilene ſordide libidinis inflãmatiue. Fiũt multi geſtus laſciui et diſſoluti: aſpectus atque cõtractus mutui libidinis prouocatiui. Hiero. Non credo viro ſi dicit ſe euaſiſſe illeſum ab ſpectacu-

lo mulierum. Ut dauid cui ex viſu
berſabee orta eſt mala concupiſcē
tia: vt dr. ii. Reg. xi. Unde chorea
trices ſunt locuſte q̄ exierūt de fu
mo putei abyſſi. i. diabolice inſpi-
rationis. Et habebāt ſup ſe regē
angelum abyſſi: vt dicit̄ Apoc. ix.
Defecerūt vtiqȝ ſaltatrices arma
in exercitu diaboli. Unde refert
magiſter hiſtoriarū ꝙ choree vi-
dentur habuiſſe originem a ſare-
ptauro diabolo decipiente egypti
os in ſimilitudine cuiuſdam tauri
habētis in humero ſignum quaſi
lune corniculate albe quē abuſiue
vocabant ſeraphim: quem aſſerit
plinius ſe vidiſſe: vt legitur in hi
ſtoria ſcolaſtica: qui egrediens de
flumine in quo ſubmerſerunt egy
ptii pueros filiorum iſrael in quo
dam die qui aſſignatus erat eis cō
uenientibus egyptiis ad eum cum
omni gn̄e muſicorū eleuabatur in
aere ſuper eos mouēs ſe ⁊ ſaltans
⁊ faciens geſtus quibus ipſi i ter-
ra ſe cōformabant cantātes cum
cytharis ⁊ aliis muſicis inſtrumen
tis: qui poſtq̄ȝ ſic ſaltauerat et lu-
ſerat euaneſcebat. D ¶ Inuen
tor ergo chorearū fuit ſathanas.
Unde i chorea principalis ductor
choree vel ductrix eſt preſbyter vł
preſbytera ſſa diaboli. Alii ſunt
clerici qui aſſiſtunt parrochianis.
Et qui tangit vel pulſat muſicum
inſtrumētū eſt ſeruitor officii dia-
boli. O maledicte choree. O īpudi
ce ſaltationes quot per vos perie
runt quis dicere poteſt. Nam vt
dicit Aug. Oīs motus petulātie
ſaltus eſt ad ꝓfundū cloace. Item
in choreis multe ſunt vanitates.
Cupiunt enim videri audiri ⁊ de
ſaltibus impudicis ⁊ cantibus lau
dari. Gaudēt vnde deberēt ama-
riſſime flere: ⁊ laudari volūt: vnde
debēt vituperari. O q̄ta fatuitas
quia ſic turpiter tēpore abutētes
currūt ad mortē. O q̄ȝ vanū eorū
gaudium. Hiero. Gaudium mun-
danorū gaudiū freneticorū. Item
in choreis frequēter cōmittit̄ ſa-
crilegium locorū ſacrorū: ⁊ tēporū
ſicut feſtorum. Auguſti. Meli⁹ eſt
in dieb⁹ feſtiuis vel dominicis ara
re vel fouere q̄ȝ choreas ducere.
Ideo amos. v. Odi ⁊ proieci feſti
uitates veſtras. q. d. veſtre ſunt
non mee. E ¶ Tertia eſt conſi
deratio formidande punitionis.
Unde audi cōminationē terribilē
dn̄i. Ezec. xxv. Pro eo ꝙ plauſiſti
manibus et percuſſiſti pede ⁊ ga-
uiſa es toto affectu ſuper terram
ecce ego extēdam manum meam
ſuꝑ te ⁊ tradam te in direptionem
⁊ in refectionē. Et luc. vi. Ue vo-
bis qui ridetis quoniā plorabitis
⁊ flebitis vos. Exēpla multa habe
mus de ſaltantium punitione ter
ribili. De ſaltatrice filia herodia-
dis dicit hugo de ſancto victo. ꝙ
a terra abſorpta ſit. De herode
vero dicit egyſipp⁹ libro. ii. de cla
dibus iudeorum: ꝙ in hiſpaniam
fugatus cū merore animi cōſum-
ptus eſt ibi cum herodiade. Non
aūt ꝑtereūdum puto ꝙ ſapientes
naute vidētes delphines piſces lu
dētes ⁊ ſaltantes in mari ſtatim
deprehēdunt proximam tēpeſta-
tem. Sic ſapientes vidētes imo-
deratam leticiā chorantium fu
turam ⁊ ꝓximā timent tribulatio
nem. Sic dominus Luc. xix. vidēs
ciuitatem exultantē fleuit ſuper
illam dicēs. Quia ſi cognouiſſes ⁊
tu. ſcȝ fleres. F ¶ Sunt plerīqȝ
choreātes cigno ſimiles qui cātāt
contra mortem propinquā. Nar-
rat vincentius in ſpeculo mora-
lium libro tertio parte. ix. de qui-

buſdã qui ad feſtum cuiuſdã ſancti conuenerãt qui cũ choreas duxiſſent in cimiterio in aurora fulgure cadente igne cõcremati ſũt aliq̃: aliq̃ extincti: aliq̃ vulnerati. Eccli.xxv. Stupa collecta ſynagoga peccãtiũ. Itẽ quidã ſanct⁹ inter alia iferni ſupplicia vidit ⁊ audiuit mulieres flẽtes ⁊ q̃ſi choreas ducẽtes ⁊ dicentes. Ue ve ve quãte iſte ſunt tenebre.⁊c. Sꝫ volũt aliq̃ defendere choreas dicentes. Añ cẽtũ annos hoĩes chorearũt. Quib⁹ ⁊ ego rñdeo ꝙ ante cẽtũ annos hoĩes ad ifernũ deſcẽderũt ſicut ⁊ hodierna die faciũt Job.xxj. Ducũt in bonis dies ſuos: ĩ pũcto ãt ad iferna deſcẽdũt. ¶ Hec de ludo.

¶ Sequitur de puſillanimitate.

Tertia conſideratio eſt de puſillanimitate. dicto de ocioſitatis merita ac de ludo queꝫ plurimũ ocioſi q̃rũt: ꝯñter dicturi ſum⁹ de puſillanimitatis ignauia Ignauus q̃ppe dr̃ q̃ſi igne.i.affectione vacu⁹. Idcirco ⁊ recte puſillanimis dr̃. Queãdmodũ autẽ ludus ⁊ ociũ de quib⁹ diximus a ꝟtuoſis opibus quib⁹ ſpũale conſtruitur edificiũ retrahũt ſic ⁊ puſillanimitatis ignauia. Eſt enim puſillanimitas quidã timor inordinatus q̃ ſe aliquis ſuſtrahit ab opibus bonis que poſſet ⁊ deberet agere. Eccli.vij. Noli eſſe puſillanimis in aĩo tuo. Siĺis ẽ puſillanimis equo vmbratico q̃ trãſiens per pontem vmbram ſuam vel arborem videns: in aquam ſe ꝓĩcit ⁊ ſubmergit. Diuerſificaꝛ autem puſillanimitas ſecundum triplicem timorem.

Prima eſt puſillanimitas timoris ſpiritualis.

Secũda eſt puſillanimitas timoris temporalis.

Tertia eſt puſillanimitas timoris corporalis.

Et ſm̃ hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur puſillanimitas timoris ſpiritualis cum quis ſe ſuſtrahit ab his bonis que poſſet facere q: nimis timet ꝙ eius facultatem excedant. Talis eſt ſicut ſeruus q̃ abſcondit pecuniam ⁊ ꝓpter puſillanimitatem non eſt operatus in ea. Ideo punitus vt hr̃ Mat.xxv. Narrat ceſarius ꝙ miles q̃dam ordinem ciſtercieñ. ingreſſ⁹ ad idem faciendum quendã aliũ militem ſtrenuum hortabaꝛ. Reſpondente autem illo. Cito intrarem ſi non timerẽ pediculos. At ille. Non eſt fortis ⁊ ſtrenuus miles qui in bello diaboli timet gladios ⁊ lãceas ⁊ in prelio xp̃i timebit vermiculos. Uide ergo ne pediculi auferant tibi regnum dei. Ex hoc ꝟbo miles ſancte ⁊ vtiliꝛ confuſus mundo abrenuncians ordinem intrauit. Hec ille. Multi ꝑfecto ex puſillanimitate plura bona agere pretermittunt.

¶ Secundũ punctum in quo ponitur puſillanimitas timoris tp̃alis quo.ſ. aliquis timet amittere tp̃alia/⁊ per h̃ declinat a ꝟtute. Hic timor ꝑuertit ſepe iudiciũ in rectoribus ⁊ p̃latis ⁊ facit eos puſillanimes vt pꝫ.xij.q.iij.

¶ Tertium punctum in quo ponitur puſillanimitas timoris corporalis quando videlicet quis ſic mortem vel corporis afflictioneꝫ timet ꝙ a virtute decliat. Ex hac

puſillanimitate xp̄m negauit pe- tr⁹ vt hr̄ mat.xxvj. Timēdo mor tē carnis tue dabit mortē aīe tue.
¶ Hec de puſillanimitate.

¶ Sequitur de negligentia.

Quarta con ſideratio ē de negli- gētia. Tertiū q̄ ꝓpo ſueramus qd̄ ſpūa- lis edificij īpeditiuū atq̄ diſſolutiuū eſt: ip̄a eſt negli- gentie tepiditas. Negligētia ꝗp pe debite ſollicitudine qua dr̄ io- ſue.xxiij. Eſtote ſolliciti vt cuſto diatis cuncta q̄ ſcripta ſunt.ꝛc.ꝛ Ro.xij. Sollicitudine non pigri. ꝛc. Unde ſm Iſido.li. ethimolo- gioꝝ. negligens dr̄ q̄ſi nec eligēs Hāc aūt negligētiā (vt di. Greg.) minor amor dei exaggerat. Hec vtiq̄ multū periculoſa eſt.ꝛ rui- nam multam minatur ſpirituali edificio iam conſtructo/ multiſq̄ impedit conſtruendū. Eccle.xix. Qui ſpernit modica paulatim de cidit. Et ſicut dicit Berñ. In via dei non ꝓficere deficere eſt: ꝛ non progredi regredi. Negligentes vtiq̄ quia tepidi ſunt ex ore dei tanq̄ abominabiles euomuntur. Apoc.iij. Quia tepid⁹ es īcipiā te euomere ex ore meo. Maxīe aūt periculoſa ē ꝛ ruinoſa negligētia in his que curam habent alioꝝ qui peruigilare debent tanq̄ ra- tionem pro commiſſis animabus reddituri. ideo eis dicit Act.xx. Attendite vobis ꝛ vniuerſo gre- gi in quo poſuit vos deus rege re eccleſiā quā acquiſiuit ſangui ne ſuo. Et paulus.j. Thi.iiij. At tēde lectioni exhortatiōi ꝛ doctri ne: noli negligere gratiā que ē in te q̄ data eſt tibi ſupple nō ſolum propter te: ſed ꝛ propter ſalutem pluriū alioꝝ. Ad expellandā aūt hmōi negligentiā ꝛ diligētiā exci tandā maxime valet triplex cōſi deratio. Pria ē ſpūal' obligatiōis Scd̄a eſt ſpūalis dānificationis. Tertia eſt finalis retributionis. Et ſm hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo po- nitur conſideratio ſpūalis obliga- tionis. Hec obligatio ꝓuenit ex beneficijs a deo nobis collatis. Inter q̄ conſiderandū eſt benefi- ciū ſpūalis vocationis ꝛ attractio- nis: quia vꝫ dñs nos ſpūaliter ad fidem ꝛ ſalutem vocauit ꝛ traxit Ioh.vj. Nemo poteſt venire ad me niſi pater qui miſit me traxe- rit eum. Non igitur negligenter agere debem⁹ ſed cū multa dilīgē tia ne de tanta ſpūali gratia ingra tiſſimus ꝛ gr̄a dei in nobis vacua fiat. Uñ dr̄.ij.paral'.xxix. Nolite negligere q̄m vos elegit deus vt ſtetis coram eo ſcꝫ tanq̄ ſpeciales ei⁹ amici. Hoc lꝫ exponi poſſit tam q̄ dictū oībus xp̄ianis qui debēt ſemꝑ ſtare cū deo per ſanctū deſi deriū tanq̄ ſpeciales dei filij. ſpe cialius tñ intelligi pōt dictuꝫ his q̄ alioꝝ curā gerunt q̄ ꝛ ſpāli⁹ hñt aſſiſtere deo. Sꝫ heu heu q̄ mul ti inter eos negligentes inueniū- tur q̄ ſunt tm̄mō ſicut formidles ſiue expauant alia auiuꝫ ꝛ feraꝝ que poni ſolent in ortis aut vine is ad terrendū eas: quo cum pri mo vident credūt hoiem eē arma tū ꝛ ſagitariū ꝛ timent. Sed cum non ꝑcipiunt ſibi bonū paulatim ſecure accēdūt ꝛ totum diſſipant etiā circa hmōi figmentum. Ba- ruch in fine. Sunt hi ſicut formi do in cucſierario que nichil cu- ſtodit: et ſicut in orto alba ſpina

ſuper quam omnis auis ſedet.
¶ Secūdum punctum in quo ponitur conſideratio ſpiritualis dāmnificationis. Multum enim damnificat hominem negligentia. Si quis haberet vineam ex qua poſſet colligere centum dolia vini: multū ſtultus reputaretur ꝛ multum ſe damnificaret ex negligentia colendi eam fructum amitteret. Fructus autē quē homo i ſe colliget ſi ſe diligenter extolleret ꝑualeret ꝛ vino viuus regni. Jō di. ſen̄. Turpis .ē iactura q̄ per negligentiā fit. Cōſidera ꝙ ſtultus ꝛ miſer eſſet ille cui pes igne arriperet ꝛ totū ſe ꝑmitteret ꝯburi cū poſſꝫ pedem retrahere: aut ſuper cuius oculos ſtillicidiuꝫ caderet ꝛ permitteret ſe excecari cū poſſꝫ caput diuertere: aut qui ꝑmitteret aures ſuas a muſcis corrodi ꝛ cōſumi vſqꝫ ad cerebrum aut qui panem quem in ore habet dimitteret a muribus corrodi i ore ſuo cū poſſet os claudere. Hoc autem negligens facit: pedem volūtatis nō attrahit ab igne peccati fugiendo occaſiones: nec oculos mentis diuertit a ſtillicidio corporalis voluptatis: nec muſcas temptationū abigit ab aurib⁹ ſpiritualibus: nec claudit os ſed permittit vt mures infernales ei paneꝫ vite auferant de ore: nec ei⁹ dulcedinem ꝛ ſuauitatem ſentiat. Negligentia vtiqꝫ ꝛ tepiditas ſpūalis eſt paraliſis ꝛ litargie ſimilis que facit hominem mori dormiē do ꝛ non ſentire īfirmitatē ſuam.
¶ Tertium punctum in quo ponitur cōſideratio finalis retributionis qua negligētes per dei iuſticiam acriter punientur. Prompti vero in bonis operibus ꝛ vigiles eterna mercede dotabuntur. Jō Matth. xxv. Serui q̄ in ꝯmiſſa ſibi pecunia fideliter laborauerūt: laudant ꝛ remunerant a dn̄o Seru⁹ aūt negligēs eijcit in tenebras exteriores. Hebre. ij. Quomodo nos effugiem⁹ ſi tātā neglexerim⁹ ſalutē. Sicut ꝙ dicit paul⁹ hebre. iiij. Feſtinem⁹ ingredi i illā requiē. Legim⁹ iud. xviij. q̄uo excitabant exploratores lachis filios dan dicentes. Uidimus terram valde opulentam ꝛ vberem ꝛc. Sequitur. Nolite negligere: nolite ceſſare/ eamus ꝛ poſſideamus eā ꝛ nullus erit labor. ꝛc.
Sunt quidem tria que faciūt hominem celeriter currere.
Primum eſt oneris aggrauātis depoſitio.
Secundum eſt timor de perſeq̄nte aduerſario.
Tertiū eſt ſpes de magno p̄mio.
A ¶ Primū eſt oneris aggrauantis depoſitio. Hebre. xij. Deponentes oē pōd⁹ ꝛ circūſtās nos peccatum curramus. Et ſiquideꝫ peccatum a deo graue pondus vt neqꝫ firmamentum potuerit ipm̄ ſuſtinere vt patuit in malis angelis. Unde Lu. x. Uidebam ſathanam ſicut fulgur de celo cadētē.
¶ Secundū eſt timor de perſeq̄nte aduerſario. aduerſarius vtiqꝫ noſter celeriter nos perſequitur. Ideo celeriter ad deum ꝓtectorē noſtrum currere debemus. Tre. iiij. Velociores fuerunt perſecutores noſtri aquilis eſt.
¶ Tertiū eſt ſpes de magno premio. Iſa. xl. Qui ſperant i dn̄o habebunt fortitudinem: current et non laborabunt: volabūt ꝛ nō deficient. Et. j. corinth. ix. Omnis q̄ in agone contēdit ab omnibus ſe

abſtinet. Et illi quidē vt coꝛrupti
bilē coronā accipiāt nos aūt icoꝛ=
ruptā. Ibidē. Sic currite vt com
pꝛehendatis. Hec de negligētia.
¶ Finis pꝛimi tractatus deſtru=
ctoꝛij.

¶ Sequitur tractatus ſecundus
de impulſiua tentatione

IAm de re
laxatiua bonoꝛuʒ
opeꝝ ceſſatiōis q̄
ſpūalis edificij cō
ſtructionē ipedit:
vel iā ꝯſtructo rui
noſam deſtructionē minatur: huc
uſqȝ dictū eſſe ſufficiat. Nūc de tē
tatione ꝯculſiua ꝛ q̄ ad ruinā im=
pellit dicturi ſum⁹. Ubi pͥmo no=
tandū q̄ ſicut dt tho. ij. ij. q. xcvj.
Tentare eſt experimentū ſumere
de eo qui tentatur: ꝛ cum nullus
experimentū ſumat de eo quod ē
cert⁹. Ideo omnis tentatio ex ali
qua ignoꝛātia vel dubitatione ꝑ
cedit: vel ei⁹ q̄ tentat. Sicut cū qs
experimentū ſumit de re aliqua:
vt ei⁹ qualitatē agnoſcat vel alio
rū vt cū quis experimentū ſumit
de aliquo vt alijs oſtendat ꝑ quē
modū dr̄ de⁹ tentare hoiem. Ad=
uertendū igr̄ q̄ triplex ē tētatio.
Pꝛima eſt tentatio vitioſa.
Secūda eſt tentatio gratioſa.
Tertia eſt tentatio periculoſa.
A ¶ Pꝛia igr̄ eſt tētatio vitioſa
ꝛ illa eſt qua homo tētat deū. Du
bitare enim de his q̄ pertinent ad
ꝑfectionem dei peccatū eſt. Ideo
dicitur Deutero. vj. Non tentabis
dn̄m deū tuū. Sicut ꝑ̄e dicit ipſe
Tho. vbi ſupra. Si q̄s ſumeret ex
perimentū coꝝ q̄ ad diuinā perfe
ctionē ptinēt: nō ad hoc vt ipſe co
gnoſcat ſed vt alijs demonſtret;
hoc non eſt tentare deū cū ſubeſt
iuſta neceſſitas/vel pia vtilitas ꝛ
alia que ad hoc concurrere debēt
Sic enī apoſtoli petierūt a dn̄o vt
i noīe ieſu ſigͣ fierēt vt dͬ act. iiij.
B ¶ Secūda eſt tētatio gratio
ſa qua vcȝ tentat deus hominem
non vt cognoſcat ſed approbet/ꝛ
vt qualis ſit homo ſibiipſi ſcȝ ho
mini pateat ꝛ detur alijs in exem
plū. ſicut Gen. xxij. Tentauit de⁹
abꝛaham in exemplū obedientie
Et iob. j. ꝛ. ij. ꝛ thobie. ij. Iob et
thobiam in exemplū patientie. ꝛ
ſanctos martyꝛes in exemplū fi=
delitatis ꝛ conſtantie. Sap. c. iij.
Deus tentauit illos. ꝛc. Et filios
iſrael in exemplum timoꝛis ꝛ re=
uerentie. Exo. xx. Ut ꝓbaret vos
venit de⁹ ꝛ vt terroꝛ illi⁹ eſſet i vo
bis. ꝛc. Et deutero. viij. Tentauit
te dn̄s vt notas fierent que in ani
mo tuo verſabantur. Item in exē
plū amoꝛis ꝛ beniuolentie. Deu=
tero. xiij. Tentat vos dn̄s vt palā
fiat vtrum diligatis eū an non.
C ¶ Tertia eſt tentatio pericu
loſa ꝛ hec eſt que impellit ad ca=
ſum ꝛ ruinam. Tentatio vos non
appꝛehendat. Circa hmōi aūt tē
tationē de qua hic p̄cipue intēdi=
mi⁹ ſūt tres p̄cipue ꝯſiderationes
Pꝛima eſt conſideratio notande
diſtinctionis.
Secūda eſt conſideratio tenēde
minutionis.
Tertia eſt conſideratio capiende
repoꝛtationis.

PRia conſi=
deratio eſt de tripli=
ci tētatiōe quā habe
mi⁹ ab hoſte triplici
ſ. a mūdo carne ꝛ dia
bolo. gre. tres hoſtes i hoc mūdo

nos infeſtant. Mund⁹ tanq̄ ſirena dulcis nauigantes ſubmergit. Caro tanq̄ dalida blādiens. Sāſonez alligat. Diabolus tāq̄ leo rugiens viatorē interemit. Caro ingerit luxuriam: mundus auariciā: dyabolus ſuperbiam. Ex his autez tribus duo coniurauerunt tertio ſubuerſionem noſtrā. Mūdus eñ ⁊ caro dyabolo auxilium prebent contra nos. Mundus eſt vicinus caro eſt domeſticus hoſtis. Et ideo diabolus plus confidit de auxilio carnis quia plus nocet domeſticus hoſtis. Boetius. iij. de cōſo. Nulla peſtis efficacioꝛ ad nocendum q̄ inimicus domeſticus.

¶ Pꝛimuz punctum in quo ponit tentatio mundi. Sap. xiiij. Creature dei facte ſunt in odium ⁊ muſcipulam ⁊ tentationem pedibus inſipientium: quod intelligenduz eſt occaſionaliter tm̄ quia vez ide ſumunt occaſionem peccandi. Super oēs eñ res concupiſcibiles quas oñdit mundus pꝛotendunt laquei vñ hoīes ſepe illaqueant ſeipſos. Laquei iſti ſūt ea per que res tꝑales in ſuum amorē alliciūt: ſicut carū pulchꝛitudo/ dulcedo ⁊ hmōi. Ab his autem nō capitur niſi quis hoc capere nititur ſicut nec auis laqueo: nec piſcis hamo: nec fera pedica niſi eā tangat. Job. xviij. Immiſit in rethe pedes ⁊c. abſcondita eſt in terra pedica eius. i. groſſioꝛ tentatio ei⁹ ⁊ decipula eius ſuper ſemitaz q̄a groſſiores ſcʒ ſeculares capit groſſioribus cupiditatibus: religioſos aūt ⁊ clericos qui ſunt in ſemita conſilioꝛum tentationibus ſubtilioꝛibus.

¶ Secundum punctū in quo ponitur tentatio carnis. Hec eſt illa meretrix que hʒ poculū aureū in manu illiciti act⁹ plenū abominatione imundicie vt habetur apo. xvij. Hec eſt eua miſera q̄ viruz. i. ſpm̄ in moꝛtē inducit ⁊ a paradiſo excludit. vt habet̄ geñ. iij. Hec eſt Egyptiaca q̄ (vt habet̄ ge. xxxix) Joſeph. i. ſpm̄ ad cōſenſū illicitum cogere cupit. Sʒ hec nō eſt audiēda: imo relicto pallio carnalis cōuerſatiōis fugienda. Tribus aūt modis tentat caro. A ¶ Pꝛimo per inoꝛdinatam concupiſcentiaz Ja. j. Unuſq̄ſq̄ tentat̄ concupiſcētia ſua ad actus illicitos. Et hoc eum caro nimis hoꝛret aſpera et cupit ſuauia ⁊ blanda et ſuadet ſpiritui: vt ſic ſe pꝛoijciat in foueā peccati. Ille ergo qui carnales voluptates ſequitur: ſimilis eſt vrſo quem volens ruſticus capere ponit (vt dicitur) vas mellis ſuper ramum gracilem ⁊ ſuperioꝛē arboꝛem a quo dimittit diſtillare ꝑ arboꝛem aliud de melle faciens ī pede arboꝛis foueam. Cum autē vrſus mel de ramo in ramum inſequit̄ dū appetit pleni⁹ inuenire ī foueā cadēs capitur. Sic q̄ vult ꝓſequi carnis voluptates cadit ī foueā pcti ⁊ capit̄ a diabolo. B ¶ Scdʒ tētat ꝑ impatiētiaʒ murmurando contra pnīam vel tribulationē inflictā ⁊ q̄ſi contra reclamando. Sic thamar magis murmurauit de eo q̄ ab amō abiecta fuit q̄ de eo q̄ fuit coꝛrupta vt habetur. ij. reg. xiij. Si aūt ſpiritus nimis condeſcendat carni: volēs eā recreare: cito labit̄ in peccatuz Exēplū de quodā lothoꝛigo q̄ cū in foro emiſſet anguilam redeundo deſcēs iuxta fluuiū vidit illā in ſacco afflictā: ⁊ volens eam recre

are tenens eam manibus misit in aquã. Et stringens eã ne euaderet dicebat. Bibe pulchra bibe. Et subito resumptis in aqua viribus: ab eius manibus est elapsa. Sic caro afflicta per pniam dum hõ ei nimis cõpatiẽ dñ in delicias immergitur cito i pctm̃ elabitur.

¶ Tertio tentat per contumaciã qñ scz nimis impinguatẽ 7 nutriẽ delicate. pver.xxix. Qui delicate a pueritia nutrit seruũ suũ: postea sentiet eũ contumacẽ. Sic fuit de myphiboseph 7 seruo suo syba q̃ contempsit eũ 7 impediuit ne sequereẽ dauid 7 eo ꝓcurante amisit hereditatẽ suã vt hẽ.ij.re.xvi 7 xix. Et agar videns se plenam cõtẽpsit dñaz. vt hẽ gen.xvj. Exemplũ dẽ q̃ qdaz diues impiguauerat arietez ita q̃ pre pinguedine factus supbꝰ i oẽs inuit antes eũ cornibꝰ impugnabat. Cũ autẽ dormitaret dñs eiꝰ ad ignẽ vidẽs cũ aries frequẽter iclinantem et depmẽtẽ caput credidit q̃ eũ imitaret vt ipz ipugnaret. Ipse aũt aries i dñz suũ ita fortiter irruit q̃ occidit. Sic facit caro spũi negligẽti et eam nimis impinguanti.

¶ Tertium punctuz in quo ponitur tentatio dyabolica. Totuz vtiq̃ dyaboli studium est homines tantare. Ideo anthonomatice dẽ tentator. Math.iiij. Et accedens tentator. A ¶ Unde etiã tẽtatiões mũdi 7 carnis dyabolo ascribũtur q̃ ipse eis vtiẽ ad hominem decipiẽdũ. Impugnatio aũt dyaboli vt plurimum incepit a pte carnis vt patet in pmis paretibꝰ gen.iij. 7 in xp̃o mat.iiij. Ipse itaq̃ dyabolꝰ cũ sit callidissimꝰ: 7 longissima expientia vsitatissimꝰ 7 audacia ꝓcacissimus: atq̃ velocissimus: 7 ifatigabilis ad nocendũ: hz diuersos modos tentãdi et decipiẽdi. B ¶ Tẽtat igĩ igeniose 7 subtilr. Leo papa i qdã smõe Nõ desinit hostẽ antiquꝰ deceptionũ laqos vbiq̃ ptẽdẽ. 7 quõ fidez credẽtiũ corrũpat instare. Nouit cui adhibeat estꝰ cupiditatis: cui gule illecebras igerat: cui apponat icitamẽtũ luxurie cui ifundat virꝰ inuidie. Nouit quem merore cõcutiat: quez fallat gaudio: quẽ metu opprimat: quẽ admiratione seducat. Oim discutit consuetudines: vẽtilat curas: scrutatur affectꝰ: 7 ibi q̃rit cãs nocẽdi vbi quẽq̃ viderit studiosiꝰ occupari. Diabolus tentando agit ad modũ lupi. Pliniꝰ el refert q̃ lupus si puerũ reperit cũ eo ludit 7 postea comedit. Sic dyabolꝰ q̃n cũ hoie ludit cũ pctm̃ suũ aliqñ graue aliqñ leue cogitare facit aliqñ q̃ iuuenis ẽ aliqñ q̃ de dei mia ꝯfidat 7 similia. C Itẽ tẽtat iprobe 7 ꝓcaciter q̃ sepe repulsus sepe redit sicut canis ipudẽs expulsus p vnã viã redit p aliã nisi plene 7 pfecte fuerit victus. Etc. Assidua tentatione dyabolꝰ tẽtat vt saltẽ tedio vicat. D ¶ Itẽ tẽtat crudelr q̃ scd̃m ber. ẽ insatiabilis homicida cuius crudelitas apparet q̃ bonis inuidet 7 eos psequẽ q̃tuz põt Sicut i vi.pa. i vita sci Anthonij legiẽ q̃ vocatus q̃d videret raptꝰ vidit demonẽ horribilem habentẽ caput vsq̃ ad nubes 7 quosdaz ad celum volare nitentes q̃tum poterat ipediebat: quosdam manibus retrahebat quosdã aũt nõ poterat sz supuolabãt: 7 frequent acriẽ ipugnat eos q̃ eiꝰ dñius magẽ fugiũt 7 virilꝰ ei resistũt. q̃ vt dicit greg. Illos tentare neligit

quos quieto iure poſſidere ſe ſētit E ❡ Legit in vi.pa. ꝙ quidā heremita duct⁹ in congregationem monachoꝝ vidit ibi maximā demonum multitudinē volantiū ad modū muſcaꝝ in olb⁹ officinis eorum. Ueniens aūt ad forū ciuitatis vidit in ciuitate vnū ſolum demonem ſatis ocioſum ſup portam ciuitatis. Querenti aūt cur ita eſſet Rn̄dit angelus qui eum ducebat ꝙ oēs in ciuitate voluntatē diaboli facerent. ⁊ iō vnus diabolus ad eorum cuſtodiā ſufficiebat. In abbatia autē omnes diabolo reſiſtebant: ⁊ ideo ipſos mlti ipugnabāt Hec ibi. Sunt autē tria q̄ maxime dant occaſionem diabolo tentādi F ❡ Primum eſt ocioſitas de q̄ iam ſupradiximus. Greg. Cū ocioſam aīaz callidus tentator inuenit ad eam q̄ſi occaſiōibus allocutur⁹ aduenit. Poeta. Res age: tutus eris. Scdʒ ē nimia ſecuritas Ezec.xxxviij. Ueniēt ad ſecuros Hiero. Tūc maxime ipugnari neſcis. Tertiū eſt trepiditas q̄ qs aſſuetam aſperitatem relaxat. iō p̄mo dicit diabol⁹ xp̄o (Math.iiij. Dic vt lapides iſti panes fiant. q.d. Dura tibi mollifica: aſpera relaxa. Et ſuper illud.i.pe.vlti. Tā ꝙ̄ leo rugiens ⁊c. Dicit glo. Nō audet diabol⁹ aggredi hoīes duros ⁊ aſperos aſperitate pnie inuolutus: ſed molles ⁊ diſſolutos. ❡ Hec de tentatione mūdi carnis ⁊ diaboli.

❡ Sequit̄ de tenenda munitione.

SEcūda cōſideratio ē de tenenda munitione. Qūo vero muniri debemus ſpūalib⁹ armis contra diaboli tentamenta. Unde de turre Dauid id eſt eccleſia militāta dicitur. cañ.iiij. Mille clipei pendent ex ea omnis armatura fortiū. Iſti clipei ſunt multimoda munimenta contra diuerſa demonū tētamēta. Quindecim aūt hmōi munimēta p̄cipue ſūt notanda ⁊ obſeruanda. A

❡ Primum punctum in quo ponitur primuʒ munimentum qd eſt munimentuʒ fidei.i.pe.v. Aduerſarius videt̄ diabolus tanꝙ̄ leo. ⁊c. cui reſiſtē fortes in fide. Ephe. vi. In omnibus ſumētes ſcutum fidei i quo poſſitis omnia tela neqſſimi ignea extinguere. Heb.xi. Sancti per fidem vicerūt regna. B ❡ Secundum eſt munimentū ſpei.ij. pal̕. Nō eſt pugna veſtra ſed domini ſequitur. State confidenter videbitis auxilium domini ſuper vos. Ubi ponit̄ exemplū elegans de victoria ꝑpter cōfidētiaʒ ioſaphat. Eſay.xxx. In ſilentio ⁊ ſpe erit fortitudo veſtra. C ❡ Tertium eſt munimentum feruide charitatis. Muſca enī nō audet inſidere ſup ollam feruentem aut ſuper ſcutellam nimis calidā. can.vi. Aque multe non potuerūt extinguere charitatē. poeta. Omnia vincit amor. D ❡ Quartū eſt munimentū ſollicitatiui timoris. Prouer.xiiij. Timor. domini fiducia fortitudinis. E ❡ Quītum eſt munimentum repulſiui vigoris. iac.iiij. Reſiſtite diabolo ⁊ fugiet a vobis. Et hoc maxīe fierj debet a principio. Ouid. Principis obſta: ſero medicina paratur Cum mala per longas conualuere moras. Grego. in mor̄l. ꝙ lubricus eſt antiquus hoſtis qui niſi in capite teneatur: totis viſcerib⁹ ſtatim illabitur. F

¶ Sextū eſt munimētū oratiōis. Mat.xxvj. Orate ne intretis i tētationē3. In figura huius. Orante moyſe vicebatur amalech. vt habetur Exo.xvij. G ¶ Septimū eſt munimētuȝ ſacre lectionis. Unde dñs voluit tentatorē auctoritatibꝰ ſacre ſcripture ſupare. vt habetꝛ mat.iiij.ſap.ij. Melioꝛ eſt ſapientia ꝙ vires. H ¶ Octauū eſt munimētū freqntande ꝯfeſſiōis. augu. Actores dolores diabolo non facimus ꝙ ꝙ per peccata noſtra cōfitendo ſanamꝰ.

I ¶ Nonū eſt munimētū ſectāde hūiliatiōis Aug. Nemo poteſt vicere ſpirituales neqtas niſi armis hūilitatis. Luctatoꝛ ad hoc ſe iclinat vt aduerſariū vicat ſic humilis i vi.pa. Uidit anthonius mundū plenū laqueis diaboli. et cū clamaret ad deū qs eos euaderet reſponſū eſt ei ꝙ ſola hūilitas

K ¶ Decimuȝ eſt munimentum exēplatiue conſiderationis. Unde in plūs ſolent militibꝰ pugnantibus recitari ꝓbitates ſuoꝝ predeceſſoruȝ vt ad prelium animentur.iac.v. Exempluȝ accipite fratres exitus mali longanimitatis laboris ꝛ patientie ꝓphetas. L ¶ Undecimuȝ eſt munimentū occupatiue exercitationis. Poeta. Laboꝛ iprobos oīa vicit. Unde homini poſt lapſum inductum eſt laboris exercitum. vt ptȝ geñ.iij.

M ¶ Duodecimuȝ eſt munimētū corporalis diſciplinationis. Quid miruȝ ſi hoſte debilitato ꝑ diſciplinaȝ tu fortioꝛ efficieris. iō ſancti mirabiliter fuerunt rigidi i cuſtodia diſcipline ſicut ptȝ de ſācto anthonio/hylarione/et aliis.

N ¶ Tredecimuȝ eſt munimentuȝ ſpiritualis conſolationis maxie quādo tentat diablus de moleſtūs.i.mach.iij. Judas machabeꝰ ꝓliabaꝛ ꝓliuȝ iſrael cum leticia ꝛ vicebat. In vita beati anthonij legitꝛ ꝙ cū dñs ōndiſſet beato anthonio diuerſas artes ꝛ fallacias diaboli: ſubiūxit. Uana ē ratio vicendi inimicum ſpiritualis leticie. O ¶ Quartūdecimū munimētū ſcē crucis ꝛ dñice paſſionis Uñ dam.de cruce loquēs. hec galea ꝛ ſcutuȝ aduerſus diabolum.

P ¶ Quintumdecimū eſt munimentū ſacꝛalis ꝑceptiōis. Sūt autē ꝑcipue tria ſacramenta ad expugnanduȝ inimicum ordinata. ¶ Primū eſt ſacꝛȝ euchariſtie quod multum valet ad expugnādum inimicum inqꝫtum eſt ſignuȝ paſſionis chriſti per quā victi ſūt demones. Unde chriſo. ſup ioh. Ut leones flammaȝ ſpirantes de menſa domini recedimus terribiles demonibus facti.

¶ Secundo punctuȝ in quo ponitur ſacꝛm confirmationis ꝑ quod confertꝛ gr̄a ad bellāduȝ ꝯ diaboluȝ. Per hoc eīm ſacꝛm efficitꝛ aliqs miles xp̄i. ideo incidentaliter tria hic de illo ſacramento notabimus ſcđm determinationeȝ ſco.i iiij.ſen.di.vij. A ¶ Primū eſt de materie qualitate q eſt criſma ꝯfectū ex oleo oliue ꝛ balſamo ſanctificato. Oleū nitoꝛē hȝ: iō ſignificat caſtitatē vel mundiciaȝ. Iteȝ ſupernatat liqdis ꝛ eſt materia iflāmabilis. ideo ſignificat charitatem. Balſamū aūt quod hȝ bonū odorē ſignificat bonā famā iuxta illud.ij.coꝛ. Xp̄i bonꝰ odoꝛ ſumꝰ deo. Per hāc materiā ſignatꝛ ꝙ cōfirmatꝰ dȝ hr̄e mundiciam/ charitatem/ꝛ bonā famā. quando ſcȝ i iſtis nō eſt multū autentica ꝯfir

matio fidei xp̄iane. nec ſine iſtis põt eſſe aliquis bonus xp̄i miles.
B ¶ Scđʒ eſt de cõfirmationis neceſſitate. Ubi nota q̄ hoc ſacr̄m non eſt ſimpliciter neceſſariũ. vnde de conſe. di. v. c. Spiritusſanct⁹ habet q̄ baptizat⁹ p ſolũ baptiſmũ ſaluat. Eſt em̄ neceſſariũ adulto ſic q̄ non cõtẽnat. Sicut dr̄ extra de ſacra vnctione vbi dicit glo. q̄ non eſt plen⁹ chriſtian⁹. q̄ cõtennit. Itẽ de conſe. di. v. ſic dr̄. Omnes fideles per manus impoſitionem ep̄orũ poſt baptiſmũ ſpiritumſanctuʒ ſuſcipere debent vt pleni chriſtiani inueniantur. Et loquitur de adultis q̄ debent ſuſcipere. i. non contennere ⁊ pro cõgruo tẽpore ſuſcipere i effectu. Iudicaret em̄ contẽptus ſi oīno da oportunitate oblata nõ ſuſciperet.
C ¶ Tertiũ eſt de reiterabilitate q̄ hoc ſacramentũ ẽ irreiterabile. vt pʒ de conſe. di. v. c. Dictũ vnde ſcienter iterãs peccans mortaliter: nec iteratũ habet efficatiã. Cuius rõ p̄ncipalis eſt iſtitutio diuia. Congruẽtia autẽ eſt q̄ per hoc ſacramentuʒ inſtituit aliquis idetermiato gradu eccleſie ſcʒ in gradu bellatoris hoc ex ſco. vbi ſupra.

¶ Tertiũ p̄lictũ i quo ponitur ſacr̄m q̄ valet ad inimicũ expugnãduʒ eſt ſacr̄m extreme vnctionis quod confertur ad victoriã obtinendã ꝯ demoneʒ i mortis articulo. Circa quod notanduʒ ſecũdũ Tho. i. iiij. di. xxiij. ⁊ alios doctores q̄ ſeptẽ ſunt huius ſacr̄i principales effectus.
A ¶ Primus ẽ culpe remiſſio ſcʒ ſi non ponat obſtaculũ ex parte recipiẽtis vt dr̄. Tho. Et petr⁹ de plaude dicit. Ponatur q̄ duo infirmi ſint i extremis ambo ſolum attriti nõ potentes confiteri: quorũ vnus iungatur ⁊ alter non. Primus poteſt ſaluari ⁊ alter dãnari: q̄ in p̄mo vnctionis ſacr̄m de attrito facit cõtritũ. nõ ſic i ſcđo
B ¶ Secũdus eſt pene debite relaxatio q̄. ſ. aliis ſoluenda eſſet i purgatorio.
C ¶ Terti⁹ eſt ſp̄ũalis ſanatio ſcʒ ꝯ debilitatẽ vel ſeptitudinem relictam ex pctõ.
D ¶ Quart⁹ eſt corporalis ſanitatꝭ reparatio ſcʒ hunc effectũ nõ inducit ſacr̄m illud niſi ſcđm q̄ expedit ad finẽ p̄ncipalẽ ſcʒ ad ſanationẽ ſpiritualẽ: ⁊ tũc ſẽp eũ iducit. vt dr̄ tho. dummõ nõ ſit ipedimẽtũ ex parte recipientꝭ. Legit q̄ q̄dã vir magnoꝝ opeꝝ i extremis laborans cũ iterrogat⁹ fuiſſet ſi oleo ſancto pungi vellet. R̄ndit. nolite obſecro talia dicere: q̄ oẽs q̄ inungũtur ſtati moriunt. Et his dictis ſpiritũ reddidit. Sed cũ linthea minib⁹ inuolui debert ſpiritũ reſũpſit ⁊ oculos aperiens locutus ẽ dicẽs. Quia extreme vnctiones ſacramẽtũ ſalutare abhorrui centũ annis purgatoriũ ignibus iuſto dei iudicio torquebor. Si autẽ vnctus fuiſſeʒ vtiq̄ de hac egritudine conualuiſſeʒ. Sacra enim vnctio nõ eſt mortis acceleratio: ſed dilatio. Sicq̄ verbis finitꝭ animã exalauit.
E ¶ Quintus eſt ſpiritualis mentis letificatio ſeu hilaritas nõ actualis: ſed habitualis que fit per augmentũ gr̄e habitualis ſi p̄fuit ⁊ ifuſione gratie ſacramẽtalis.
F ¶ Sextus eſt quedã fidei xp̄iane vltimata profeſſio ſicut confirmatio eſt p̄feſſio quedã ichoate fidei p baptiſmuʒ hec ſupradicta inuit (iac. v.) vbi dr̄ Infirmatur quis i vobis indu

cat presbyteros eccleſie ꝛ orēt ſu=
per eum vngentes eū oleo ī noīe
dn̄i ꝛ oratio fidei ſaluabit īfirmū
ꝛ alleuiabit eum dn̄s ꝛ ſi in pctīs
fuerit dimittent̄ ei. Notādū tñ ꝙ
tria ſūt obſeruāda circa miniſtra=
tionē hui⁹ ſacramēti. G ¶ Primo
inungendus dʒ eē penitēs ſaltem
dolore attritiōis H ¶ Scd̄o dʒ
vti rōne vel eq̄lit̄ de ꝓpinquo vſ⁹
fuiſſe. iō pueris nullaten⁹ dādum
eſt nec fatuis q̄ nūq̄ʒ rōne vſi ſunt
Hoc em̄ ſacr̄m vt ꝓſit reqrit̄ ꝙ ex
deuotione ꝛ volūtate ꝯcomitante
vel p̄cedēte ſuſcipiat̄. I ¶ Ter
tio opʒ ꝙ ſit infirm⁹ ī ꝑiculo mor
tis. Nō em̄ q̄libet ſanitas ſp̄ualis
ē effect⁹ hui⁹ ſacramenti: ſed vlti
ma ꝛ ꝑfecta q̄ diſponit immediate
ad actū glorie. Nec ī qualibʒ ne=
ceſſitate corꝑali ſubuenit virtus
diuia: ſed in extrema deficiēte hu
mano auxilio. Neq̄ʒ etiā ī quocū=
q̄ʒ ꝑiculo mortis dari dʒ qr nō dat̄
decapitandis vel bellaturis aut
nauigantibus: qr mors taliū īmi=
net: ꝛ euētu fortune nō ex defectu
nature. K ¶ Septim⁹ ē ſp̄ualis
munitio ꝯ̄ diaboli inſidias ꝛ tēta
tiones. Nā ſicut dicit petr⁹ de pa
lude. Morte inſtāte immet ḡuiſſi
ma tentatio inimici calcaneo inſi=
diantis. iō q̄ſi pugili inungit̄ ꝯ̄ de
moniū ſicut ꝯfirmandus ꝯ̄ mundū
vt vʒ pugnās in fine vincat tali ſa
cramento fortificatus.

¶ Hec de munitione tenenda.

¶ Sequitur de fructibus tētatio=
num ſuperatarū.

Tertia con
ſideratio ē de fructi
bus tētationū ſupa
taꝝ ꝛ eſt cōſideratio cupiende ī e=
portationis. Ubi conſiderandi ſūt
multiplices fruct⁹ q̄ reportari pn̄t
ex tentationibus patienter ꝛ de=
bite toleratis ꝛ deuictis. A

¶ Prim⁹ eſt fruc⁹ cōſciētial's pur
gatiōis. iō petebat Dauid dicens
Proba me dn̄e ꝛ tēta me: ꝛ ſubiū=
git. Ure renes meos ꝛ cor meū id
eſt purga delectatiōes cordis ꝛ cor
pis: qm̄ mīa tua añ oc'os meos:
eſt. i. ſcio ꝙ miſericordit̄ aſſiſtis tē=
tatis ꝛ purgas a peccatis. B

¶ Scd̄s ē fruct⁹ cordialis hūilia=
tiōis. Greg. Dū vitia nos tētant:
ꝑficiētes in nobis ꝟtutes hūiliāt
Hic eſt ꝙ iſrl' iebuſeum tolerat vt
hūana mēs de ſe hūilia ſentiat. Ex
emplū ē ī vi. pa. de patre noīe pa=
ſco q̄ longo tempore a ſpū fornica=
tiōis tētat⁹ ſuſtinuit multas be=
ſtiales paſſiones: adeo etiā vt tri
ſticia deſparet ꝛ deficeret q̄ audit
vocem dicentem. Propterea pa=
ſco permiſit te deus tentari ne al
tum de te ſaperes. ij. cor. xij. Ne
magnitudo reuelationū extollat
me dat⁹ ē mihi ſtimul⁹ carnis ꝛc.
C ¶ Tertius eſt fruct⁹ doctri=
nalis inſtructionis. Per hoc ei co
gnoſcit hō imbecillitatē ſuaʒ: mū
di fallacias/ꝛ demonis aſtutias ꝛ
dei mīaʒ ſibi neceſſariaʒ. Iud. iij.
He ſunt gentes quas dimiſit de⁹
in terra vt in eis erudiret iſrael.
D ¶ Quartus eſt fructus cōfir=
mande dilectiōis. Tob. xij. Quia
acceptus eras deo: neceſſe fuit vt
tentatio ꝓbaret te. E ¶ Quintus
eſt fructus obſeruāde compaſſio
nis ſcilicet ad ꝓximum. Unde di=
cit chriſo. q̄ idcirco diuine ꝓuidē
tie ſecretū permiſit vt primus ipē
laberetur petrus qui erga peccā=
tes duriorem ſententiaʒ. ꝓꝓ̄ij eſ
ſus intuitu temperaret. F

¶ Sextus eſt fructus optāde ꝑfe

ctionis iac. j. Omne gaudiū existi mate fratres mei cū in tētationes varias incideritis: sciētes q̄ pba tio fidei vr̄e patiaȝ opatur. Patia aūt op⁹ pfectū hȝ vt sitis pfecti.
G ¶ Septim⁹ est fruct⁹ diuie cō solatiōis In hui⁹ mysteriū math. iiij. legit̄ q̄ ꝯpleta omni tētatione reliquit dyabolus dominum ⁊ ec ce angeli accesserunt. H
¶ Octau⁹ est fructus exemplaris ostensionis thob. ij. Hanc tētatio nē pmisit de⁹ euenire illi vt poste ris daret̄ exēplū patiētie ⁊c. J
¶ Non⁹ est fruct⁹ diuie glificatio nis. Nā q̄ sic sustinēt tētatiōes si cut prios edificāt p exēplum: ita deū glificāt. j. pe. ij. In quo exlta bitis modicū nūc si opȝ ꝯtristari i varijs tētationib⁹ vt pbatio fidei vr̄e multo pciosior sit auro qđ per ignē pbat̄ inueniat̄ i laudē gloriā et honorē i reuelationē iesu xp̄i.
K ¶ Decim⁹ est fruct⁹ diuie retri butiōis. de⁹ enī in pn̄ti retribuit il lis grāȝ ⁊ famā. Gen. xxij. Postq̄ dn̄s tētauerat abraā dixit ei. Bn̄ dicā te ⁊ mltiplicabo Itē i vi. pa. postq̄ anthoni⁹ demōes deuicer rat: dixit ei dn̄s ihs sibi apparens Qr fidelit̄ decertasti: faciē te toto orbe nominari. Itē in futuro glo rificat eternalit̄ iac. j. Beat⁹ vir qui suffert tētationē qm̄ cū pbat⁹ fuerit accipiet coronā ⁊c. Et apo stol⁹. Nō coronabit̄ nisi q̄ legitie certauerit. ⁊ aug. Si nullus esset hostis: nulla esset pugna: nulla vi ctoria: ⁊ nulla corona. Ambro. su per. lu. Corona pposita est: subeū da sūt certamina. nemo poterit co ronari nisi vicerit: nemo pōt vice re nisi añ certauerit. Ipius quoq̄ corone maior est fructus: vbi cer taminis maior est labor. Vñ scien dum q̄ quanto quis magis est in nat⁹ ad aliquod pctm̄: tanto ma ioris glorie coronam meretur illi viriliter resistendo ber. Quotiēs resisteris: totiens coronaberis.
L ¶ Legit̄ in vi. pa. q̄ seni cui dā de discipulo suo reuelatuȝ fuit q̄ septē coronas meruerat qr se pties resisterat cogitatiōi sue im pugnāti eum vt discederet ab eo dem sene dormiente ⁊ iret etiam ipse ad dormiendum.

¶ Hec de tentatione.

¶ Explicit secūdus tractatus de structorū.

¶ Sequitur terti⁹ tractatus hu ius destructorū qui est de peccati annichilatiua offensione: ⁊ habet multas considerationes.

Postq̄ de ipulsi ua tētatiōe dictum est que videli cet impellit spirituale edificium vt cadat consequenter de annihi latiua offensione dicturi sumus que videlicet totuȝ spirituale edi ficium annichillat scilicet de pec cato de quo primo in communi di cemus. Post modum vero in spe ciali de singulis peccatoruȝ gene ribus. De ipso autem peccato in generali tres faciemus ꝯsidera tiones.

Prima est notande distinctionis.
Scđa est euitande progressionis.
Tertia est abhominande detesta tionis.

PRima ē cō sideratio de peccati distīctiōe qr videlicet triplex est peccatum.

Primū est originale.
Secundum est veniale.
Tertium est mortale.

Et ſecundū hoc ſunt tria puncta.
¶ Primū punctū in quo tangitur pctm̄ originale quod ſcʒ contrahit vnuſquiſqʒ naturaliter ex adam deſcendēs ratione ſue originalis qđ non eſt aliud niſi carentia originalis iuſtitie debite ineſſe cum indignitate habendi. de hoc autē ad p̄ſens nihil aliud intendimus dicere. De ipſo tamen aliqua ſcripſimus in ſermone de conceptione beate marie virginis.

¶ Secundū punctū in quo tangitur peccatum veniale quod in ſe ꝗdeʒ habet aliquaʒ deordinationē non tn̄ contrariam charitatis dei aut proximi ideo veniale dr̄ id eſt venia dignum.

¶ Notandū tn̄ ꝙ veniale dicitur peccatuʒ trib⁹ modis.

A ¶ Uno mō ꝓpter pniām. ⁊ ſic ꝑ actus de mortali fit veniale. ambro. Oē pctm̄ ꝑ pniaʒ fit veniale. Secundo modo ꝓpter imperfectioneʒ actus ſicut ſunt primi motus ꝗ ſi eſſent ꝑfecti eſſent peccata mortalia. Dicunt͛ aūt p̄mi motus ꝗ rōnē ꝓueniūt ⁊ ſubito fiunt ſine deliberatione. Tertio modo dr̄ veniale ex genere qđ ſcʒ nō eſt contra dei p̄ceptum aut eccleſie. vt verbū ocioſum: riſus iocoſus: vana cogitatio: ⁊ ſic de alijs. Licet aūt peccatū veniale non tollat gratiam: tamen infert anime tria maxima danna. B

¶ Primū ē dānū ꝑnicioſe obligatiōis ſcʒ ad penā: ⁊ niſi purgetur in p̄ſenti grauem ſuſtinebit hō penā in purgatorio grauiorem videlicet ꝙ̄ beatus Laurētius in craticula. Nulla em̄ pena temporalis eſt illi comparabilis vt pʒ di. xxv. c. Quin aliud. Exemplum in libro de purgatorio beati patricij

Quidaʒ monachus qui purgatorium illud intrauerat habebat plagas quas ibi receperat quaſi ſemper recentes. Semper autem ibi erat in magna penitentia. Quando autem videbat aliquem iuueneʒ monachum vel immoderate ridentem vel aliter leuiter ſe gerenteʒ exclamabat dicēs. O ſi ſcires ꝙ̄ acerba pena ꝓ leuitatibus iſtis datur: tu illa nec diceres nec faceres. C ¶ Secundum eſt dānū ruinoſe diminutionis ſcʒ feruoris charitatis. Aug. ſuꝑ iac. Minute ſunt gutte q̄ tn̄ ſimul collecte flumina implent. Ideʒ. Minuta ſūt grana arene: ſʒ ſi multa arena ponatur p̄mit atqʒ opprimit.

D ¶ Tertiū eſt dānū periculoſe diſpoſitionis: qꝛ videlʒ diſponunt venialia occaſionaliter ad mortale. greg. i paſtorali. Qui minima peccata deflere ac deuitare neglexerit: de ſtatu iuſtitie non quidem repente ſed paulatim ⁊ particulatim cadit.

¶ Tertiū punctuʒ in quo tangit peccatum mortale quod ſic dicit a morte qua dignum eſt: ⁊ quam inducit. Cum autem ſit triplex vita: ſcilicet nature/ gratie: et glorie ideo etiam triplex eſt mors oppoſita ſcʒ mors nature/ culpe / ⁊ gehēne ⁊ quelibet illarum eſt a peccato inducta. Nā ⁊ primit⁹ ex peccato adeo qđ l eo actuale fuit: in nobis aūt eſt originale. Tota natura humana obligata fuit ad illaʒ tripliceʒ mortē. vñ Aug. ij. de. ci. dei. c. xij. ait. Cū ꝗrit͛ quā mortem primis parentibus de⁹ comminatus ſit ſi ab eo mandatū tranſgrederent͛ acceptū: vtrū anime an corporis an totius hoīs: an illaʒ q̄ appellatur ſcđa. Rñdendū ē ꝙ oēs.

hec ille. B ¶ Primo igiť dr̄ mor
tale a morte nature quā habem⁹
a pctō originali occaſionaliter vt
ſcripſim⁹ i ſer. de morte ꝛ quā con
tigit ſepius ꝑpter peccatū actua
le accelerari. Job. xxij. impij ſub
lati ſunt ante tempus ſuum. Et
Puer. x. Anni ipioꝝ breuiabunť.
C ¶ Scđo dicit mortale a mor
te culpe q̄ eſt ſeparatio ip̄i⁹ aie a
deo. q̄ viuificat aiam p grāz quā
tollit pctm̄ mortale. Aug. xiij. de
ci. dei. Mors aie fit cū eā deſierit
deus ſicut mors corpis cuz illud
deſierit aia. Et ſap. xvj. hō p ma
liciā occidit aiam ſuā. Jō pctōri
dici pt illđ apo. iij. Nomē habes
q̄ viuas ꝛ mortu⁹ es. Ideo aug.
ſupio. ſer. xlviij. Ois q̄ peccat mo
ritur. Sed mortem carnis omis
homo timet: mortem anime pau
ci. p morte carnis que ſine dubio
q̄nq̄ ventura eſt curant oēs ne ve
niat laborat ne moriaſ hō neceſſa
rio moritur⁹ ꝛ nō laborat ne pec=
cet hō ineternū victurus. Et cuz
laborat ne moriatur homo ſine
cā laborat. Id enim agit vt mul=
tū viuat vt mors differaſ non vt
euadat. Si aūt peccare nollet nō
laboret vt viueret ineternum.
D ¶ Tertio dicitur mortale a
morte gehenne ad quā obligat.
Ps. Sicut oues in inferno poſiti
ſunt: mors depaſcet eos. hec eſt
mors oppoſita vite glorie: de q̄
ps. Mors peccatorum peſſima.
Mors quidem nature mala. q̄a
corp⁹ pſternit. Scđa peior: quia
pemit animā. Tertia vero peſſi=
ma: quia vt dt Aug. xiij. de ci. di.
c. ij. Illa mors grauior eſt ꝛ omi
peſſima que non fit ſeparatione
anime ꝛ corporis: ſed in eternam
penam potius vtriuſq̄ cōplexu
Non erunt ibi hoies ante mortē
ꝛ poſt mortē ſz ſp in morte. Ac p
hoc nūq̄ viuētes nūq̄ mortui/ſz
ſine fine morientes. Nūq̄ erit hoi
pei⁹ in morte. q̄ vbi erit mors ip
ſa ſine morte. hec ille.
E ¶ Preterea pma mors ē ma
la: q2 eſt ſtipendiū pcti. Aug. vbi
ſupra. Mala mors ē q2 pcti ſtipē
diū. Scđa ꝟo ē peior cū ſit ipa cul
pa cui adhibeť ipa corpalis mor
tis pena. Tertia aūt eſt peſſima:
quia ē culpa ſimul cū pena. Sēp
em̄ pmanēs culpa: penā q̄q̄ ppe
tuat. Un̄ dr ceſari⁹. Q2 nō recipit
cā remediū/nō carebit fine ſuppli
ciū. F ¶ Itē a pma morte om
nes reſurrecturi ſum⁹. j. coꝛ. xv.
Oēs quidē reſurgem⁹. G ¶ A
ſcđa pauci reſurgunt. d̄b⁹ paucis
dr̄ illđ Collo. iij. Si ꝯſurrexiſtis
cū xpo. ꝛc. A tertio ꝟo null⁹ vnq̄
reſurget. Puer. xj. Mortuo hoie
impio nulla erit vltra ſpes. Ptz
igiť q̄m illa mors eſt peſſima.

SEcūda cō=
ſideratio eſt de pec
cati venialis ꝛ mor
talis diſtinctiōe. Sz
quoniā inter veniale ꝛ mortale di
ſtinctionē aſſignauimus q̄ nō ſp
facilis eſt videri. Idcirco pro am
pliori huiuſmodi diſtinctionis de
claratione notabimus tres preci
puas regulas. Prima dicit regu
la contrarie tranſgreſſionis. Se
cunda dicitur regula voluntarie
adheſionis. Tertia dicitur regu
la extranee cooperationis.
¶ Primum punctum in quo po=
nitur regulas contrarie trāſgreſ
ſionis q̄ quidē ꝯrietas tripliciter
attēdi pt. Uel q2 eſt ꝯ charitatis
dilectionē. Uel ꝯtra deitatis pre=

ceptionē. Uel ɔtra ſuperioritatis ordiatõez ꝛ ꝫ hoc hec pͥma regl'a ſubdiuidit̄ i tres ſpāles regulas.

A ¶ Pͥma eſt. Illd̄ eſt pec catū mortale qd̄ charitati ɔtraria tur ſiue dei ſiue ꝓximi. Rō eſtin apto qꝛ ſm oēs theologos nulla ꝟtuoſa opatio ſine charitate ad ſalutē ꝓdeſſe pt. j. cor. xiij. Si lin guis hoīz. ꝛc. Sequit̄ ſi charitatē non habuero nichil michi ꝓdeſt. Notandū tamen ſicut dicit tho. ij. ij. q. lxvj. qꝛ illud quod modicū eſt ratio apprehendit quaſi nihil Ideo poſſet aliq̄s excuſari a mor tali ꝑpter operis modicitatem: ſi cut eſſet de furto vnius acus quē aliquis accipiens neſciente dn̄o ſi damnum ꝑ rei paruitate non pu= tabat inferre excuſatur a furto. ſed ſi eū ɔ̄ dn̄i voluntatē putabat auferre vel animo furandi mor= taliter poſſet ipſe peccare.

B ¶ Scd̄a regula eſt. Illud eſt pctm̄ mortale qd̄ eſt ɔ̄ pceptū diuie legis. ps. Maledicti q̄ decli nant a mādatis tuis. vn̄ Ambro. diffiniens pctm̄ dicit. Pctm̄ ē pre uaricatio legis diuine ꝛ celeſtiuz inobedientia mandatorum.

C ¶ Tertia regula ē. Illud eſt pctm̄ mortale qd̄ eſt cōtra mā datoꝝ ſupioꝝ licita honeſta ꝛ rō nabilit̄ inſtituta. Sicut em̄ dt bea tus Boſi. iii. ij. di. vl. ar. iij. Tenē tur xp̄iani obedire pncipibꝰ ſuis temporalibus in his que nō ſunt contra deū ꝛ eccleſiā. non quidez in his oībus: ſed in his que ſm re ctam conſuetudinem rationabili ter ſtatuta ſunt ſicut tributa ve= ctigalia ꝛ ſimilia. Unde dn̄s dicit math. xx. Reddite q̄ ſunt ceſaris ceſari. ꝛc. Et apoſtolꝰ. Rom̄. xiij. Omnis anima poteſtatibus ſub limioribus ſubdita ſit. Et infra. Reddite omnibus debita. cui tri butum/cui vectigal vectigal. Et iteruz ibidem. Subditi eſtote nō ſolū ꝓpter iram ſed ꝓpter cōſcie= tiam. Iterū ibidē. Qui poteſtati reſiſtit dei ordinatiōi reſiſtit. qui aūt reſiſtunt ſibiipſis dānatione acqrunt. Et ſi hoc verū eſt de po teſtate tpali: multo ergo magis de ſpūali. vn̄ ray. ſub titulo de ſen tētijs pcepti dt qꝛ ſubditus tene tur d̄ neceſſitate obedire plati ſui alias peccat mortaliter/imo ario lus ꝛ idolatra iudicatur niſi forte eū excuſet iuſta ignorātia. extra de ɔſtit. c. Ut aiaꝝ. li. v. Propterea dt Sco. l. iiij. ſen̄. diſ. xv. dt nō im plens pniam ſibi a ſacerdote iun ctam peccat mortaliter: qꝛ agit ɔ̄ mādatū eccl'ie ꝛ cōfeſſoris ſui dei vicarij in illo actu.

D ¶ Multo etiā grauiꝰ pec cāt illi q̄ mandata ſctē mr̄is eccle ſie trāſgrediunt̄ qꝛ dt Mat. xviij. Si eccleſiā nō audierit. ſit tibi ſi= cut ethnicꝰ ꝛ publicanus. Omēs ergo illi q̄ ſine legitima excuſatio ne non obſeruant ieiunia ſtatuta ab eccl'ia/nec celebrāt feſta ab ea ordinata: nec miſſam audiūt i die bus feſtiuis ab eccleſia pceptis/ nec ɔfitent̄ ſemel in anno pctā ſua nec ſuſcipiūt ſacrā cōionē i paſca le nec obtemperant alijs mādatiſ ꝛ iterdictis ſub pena excōicatiōis factis peccant mortaliter.

¶ Secundum punctum i quo po nitur regula voluntarie adheſio nis quando ſcilicet ꝛ ſi non exer= ceatur actus exterior pctī: tamen voluntas adheret iteriꝰ peccato. Hec ergo regl'a ē reſpectu actꝰ in terioris. Et ſubdiuiditur in tres ſpeciales.

A

¶ Prima eſt regula deliberate cō-
ſentationis. Non em̄ ſola opatio
exterior contra charitatē aut pre
ceptū: ſed etiā deliberatus cōſen
ſus in talem operationem eſt pec
catū mortale. Math. v. Ois q̄ vi
derit mulierē ad ↄcupiſcendū eā
iam mechat⁹ eſt ī corde ſuo. Ubi
aduertendū q̄ duo faciunt pctm̄
mortale. ſ. agere cōtra pceptum
⁊ charitatē ⁊ agere illō delibera
te. Ipſe ḡ deliberat⁹ ↄſenſ⁹ ē pctm̄
mortale / qr de⁹ ītuet cor ⁊ animū
vt etiā habet. xiiij. q. v. c. Si qd.

B ¶ Scđa ē regula moroſe
delectatiōis q̄ moroſa hic dicitur
non ꝑpter tpis diuturnitatē ſed
quia ratio tp̄s habuit ſufficiēs ad
deliberandum ⁊ repmendum et
non repſſit immo in delectationē
ↄſenſit. Non em̄ ſolū peccatū eſt
mortale qñ eſt ↄſenſus delibera-
tus i delectationē lȝ nō in actū ex
teriorē. Nō aūt apta ē qr nō pt eē
ſine graui offenſa diuine charita
tis: q² ds delectet in eo qd̄ de⁹ ab
ominat. Greg. omel. xxiij. Qui ad
huc ꝑ illicita deſideria deſluit de
um pfecto nō diligit: qr ei ī ſua vo
luntate ↄdicit. Hec ille. Notādū
tñ ſm tho. in. ij. ſen. diſt. xxiiij. et
ſm Alexañ. Bonauen. ⁊ Rich. q̄
ↄſenſus in delectationē pōt intel
ligi dupliciter. Uel conſenſus ī de
lectationē cogitationis. Uel ī de-
lectationē cogitati. Primus pōt
eſſe meritorius puta cum aliquis
de ſuis peccatis cogitat vt pniaȝ
agat / vel cum de pctō cogitat ad
pdicandū. Pōt tñ aliqñ eē curio-
ſus ⁊ vanus puta cū in delectatio
ne cogitationis eſt imoderantia
⁊ talis ↄſenſus eſt curioſitas ⁊ ve
niale pctm̄. Secundus aūt cōſen
ſus eſt pctm̄ mortale qr talis con
ſenſus ꝑcedit ex ↄplacētia forni-
cationis furti / homicidij / vel alte
rius mortalis pcti. Lȝ aūt añ cō-
ſenſum talis delectatio ſit pecca-
tū mortale ꝑ accidēs ꝑpter imp-
fectionē act⁹. tñ ſupueniēte cōſen
ſu deliberato pctm̄ eſt mortale.

C ¶ Tertia eſt regula picu
loſe expēnis qr vcȝ ille qui volun
tarie diſcrimini peccati mortalis
ſe exponit peccat mortalr. pbat
ſic. Ille em̄ q̄ ſine iuſta neceſſita
te ſciēter ⁊ voluntarie exponet ſe
ꝑximū ad piculū mortꝭ corpalis:
multum oſtenderet charitatem ⁊
ita peccaret mortaliter ꝑ primaȝ
regulā. Et a fortiori. Si quis diſ
crimini exponeret animā ꝓximi ī
q̄tū aīa incōparabiliter excedit
corp⁹. vt etiā dr̄. xxxiij. q. iij. cap.
Si habes. Multo ergo forti⁹ val
de graue pctm̄ ↄmittit q̄ ad picu
lū ponit animā ſuā cui magꝭ obli
gatur. de pe. di. iij. c. Qui vult. ec
cleſiaſtici. iij. Qui amat periculuȝ
peribit in illo.

¶ Tertium pſtctum in quo poni
tur regula extranee cooperatio-
nis ſcȝ inq̄tum aliquis cooperat
peccato alieno. Et hec etiam re-
gula ſubdiuidit ī tres ſpeciales.
Prima eſt regula conſentionis.
Secunda eſt ſcandaliſationis.
Tertia ē negligētꝭ gubernatiōis

A ¶ Prima dr̄ regula cōſen-
tionis. Ois em̄ qui mortali culpe
ab alio commiſſe vel committēde
conſentit volendo eam vel dādo
cōſiliū / auxiliū: aut fauorem mor
taliter peccat. Ro. j. Digni ſunt
morte nō ſolū q̄ faciūt ea ſed etiā
qui conſentiunt facientibus. Qđ
etiā hr̄. ij. q. j. c. Notū ſit. Et tan
to ampli⁹ ds peccat: q̄to maiorē
cauſam dat peccato. Uñ grauius

peccāt precipiētes ꝙ agētes.xi.q.iii.c.Qui ꝯſētit.Et.xxiii.q.iii.ca.Qui alioꝝ. B ¶ Scd̄a dr̄ regula ſcādalizationis qn̄.ſ.quis ſcādalizat ꝓximū.Lȝ eīn moꝛtali culpe q̄s non ꝯſentiat nec ipa ſibi placeat/tn̄ ſi ex idiſcreta locutiōe vel opatiōe dat ꝓxio cāȝ peccādi moꝛtalr̄:ꝑfecto moꝛtaliter peccat.Ptȝ ꝑ illā regulā.Qui occaſionē dāni dat dānū dediſſe vr̄ in ca.Si culpa.de iniuriꝭ.ꝛ danno dato.Et iō ſepi⁹ab eo qđ licitū eſt q̄s abſtinere tenet ne p h̄ peccet vel ſcandalizetur.Un̄ Rom̄.xiiii.Si ꝓpter cibū frater tu⁹ contriſtatur:iam non ſ̄m charitateȝ ambulas.Noli cibo tuo illū perdere ꝓ quo xp̄s moꝛtu⁹eſt.Unde etiam ſ̄m tho.ii.ii.q.xliii.ar.vii.ꝛ alexañ.in.ii.par.in tra.de ſcandalo.Et rich.i.iiii.diſti.xxxviii.Ne ꝓxim⁹ſcādalizetur qn̄q3 abſtinendū eſt a bonis opibus non tn̄ neceſſariis ad ſalutē:donec vȝ rōnib⁹oñſum ſit ex illis eū ſcādalizari nō debere.Qđ verum eſt ſi ſcandalū ꝓximi ꝓuenit ex īfirmitate vel ignoꝛantia.Tūc eīn ſi ꝓbabile eſt ꝙ ſcādalizetur moꝛtaliter:oīno illius opis eſt in p̄cepto Si aūt ꝓbabale eſt ꝙ ſcandalizet tm̄ venialiter.omiſſio talis erit in conſilio.Unde Hiero.dr̄.Dimittendum eſt ꝓpter ſcandalū omne quod pretermitti poteſt q2 dr̄ dn̄s Math.xviii.Qui ſcādalizauerit vnū de puſillis iſtis minimis qui ī me credūt:expedit ei vt ſuſpēdatur mola aſinaria in collo eius et demergat in ꝓfundū maris.Et ſi ꝙuis ꝓximus ex alterius ſcādalo non peccaret:tn̄ ille qui cauſaȝ peccati vel ſcandali dedit:iā peccauit/q2 ꝙtū in ſe fuit venenū effudit:lȝ illđ neminē abſoꝛbuerit.Ex his perpendi pōt quātā damnationē incurrunt viri ac mulieres ſuis cātilenis/choꝛeis:veſtimentes ꝛ ceteris vanitatib⁹ ꝓximū ſcādalizantes.Notādū tn̄ ꝙ lȝ aliqn̄ ꝓp ſcādalū vitandū ꝟitas ſit occultāda vl̄ differenda/nūꝙ tn̄ eſt faſitas docēda.Jō dr̄ greg.ſup eze.Si de ꝟitate ſcandalū ſumit vtilius naſci ꝑmitt'r ꝙ ꝟitas relinquatur.Ex dictis aūt apparet ꝙ opus qđ de ſe eſt pctm̄ moꝛtale qn̄ in publica fit coꝛā aliis qbus ex h̄ directe dat occaſio ruine ꝓpter malū exemplū plurimū exinde aggrauatur rōne ſcādali Un̄ etiā ſi hoc fiat itentiōe trahēdi aliū ad peccatū tunc ſcādalū illud actiuū habet rōnē ſpālis peccati/vt dicit Tho.ii.ii.q.xliii.iō dicit Gre.Sciant q2 tot moꝛtib⁹ digni ſunt quot ꝑditiones exēpla ad alios tranſmittunt.Hec ille.Tales vtiq3 ſunt diaboli venatores.Michee.vii.Uir fratrē ſuū venatur ad moꝛtem.Eſay.v.Ue qui trahitis ad iniquitatem in funiculis vanitatis. C ¶ Tertia dr̄ regula negligentis gubernationis aut ꝑuētiōis.Nā q̄ peccato vt cōuenit nō obuiat ꝙtum pt:moꝛtaliter:ꝓculdubio peccat Unde Aug.omel.ſup illud mat.xviii.Si peccauerit ī te frater tuus.ꝛc.ait.Mihi non ſufficit vt iniuriam ꝓximo cōdonē ſed ſi quoad poſſum iniuriantis:ſalutē fraterna coꝛrectione nō procuro:peioꝛem ꝛ grauioꝛem damnationē īcurro.Hoc idem habetur.lxxx.diſtin.ca.Facientis.Et extra de homicidio.capitu.Sicut dignū Et lxxxiii.diſt.ca.Erroꝛ.Dicit innocentius.Erroꝛ cui non reſiſti=

tur approbatur: ⁊ veritas cum minime defenſat opprimitur. Et notandū ꝙ tantomagis ad hoc q̄ſqꝫ obligat: q̄ꝫtomagis i officio p̄ſidētie ⁊ gubernationis pre alijs ſublimatur. Nec excuſatur ex inſcientia: q: in. c. q̄ꝫuis de regulis iuris: dicitur. Non poteſt eſſe excuſatio paſtoris ſi lupus comedit oues et paſtor neſcit. Ex quib⁹ etiam manifeſte p3 ꝙ parentes ad omnia pctā filioꝝ obligant̄ q̄ per eoꝝ negligentiā faciūt. Et ſimiliter qlibet paterfamilias ⁊ maior dn̄s tēporalis ⁊ p̄latus quilibet de peccatis que eoꝝ officio euitari poſſunt rationem reddere debent. Unde Aug. ait. Cuilibet regenti aptata eſt ⁊ accōmodata diſciplina: nō ſolum ep̄o regenti plebē ſuā: ſꝫ etiā pauperi regēti domū ſuam: diuiti regenti familiam ſuam: marito regēti ꝯiugē ſuā: patri regenti ꝓlem ſuam: iudici regēti ꝓuinciam ſuā regi regēti regnū ſuum: q̄ oīa ponuntur. xxiij. q. iiij. capi. Duo iſta. Similiter obligātur parentes ſpirituales reddere rationē de filijs quos in baptiſmo ſuſceperunt ſi i via moꝝ ⁊ fidei ab eis documenta nō habuerint. Unde de ꝯſe. diſ. iiij. c. Uos ante oīa dr̄. Et ſunt verba Aug. i ſer. poſt paſcha. qui incipit. hodiernus dies. Uos inquit ante oīa tam viros q̄ꝫ mulieres q̄ filios in baptiſmo ſuſcepiſtis moneo: vt vos cognoſcatis fideiuſſores apud dominū pro illis extitiſſe quos viſi eſtis de ſacrofonte ſuſcipere. Ideo ſemper eos admonere debetis vt caſtitatem cuſtodiāt iuſticiam diligant: charitatem teneant: ⁊ ante oīa ſymbolū ⁊ orationem dn̄icā addiſcāt ⁊ voſipſi tenemini illis quos de ſacro fonte ſuſcepiſtis oſtendere. hec ille.

¶ hec de peccati venialis et mortalis diſtinctione.

¶ Sequitur de graduum peccati deſcenſione.

TErtia conſideratio eſt de graduū pctī deſcēſione quomodo videlicet per diuerſos grad⁹ progredit̄ mens humana in profundū pctī. Sunt autē precipue nouem gradus quibus diabolus conat̄ hominē in ꝓfundū mergere.

Primus eſt impulſiua ſuggeſtio.
Secūdus eſt infectiua cogitatio.
Tertius eſt allectiua delectatio.
Quartus eſt adheſiua ꝯſentatio.
Quintus eſt peccati completiua operatio.
Sext⁹ eſt ꝯtinuatiua aſſuefactio.
Septim⁹ eſt obſtinata induratio.
Octauus eſt excecatiua gloriatio
Nonus eſt dānatiua deſperatio.

A ¶ Primum punctū in quo ponitur primus gradus: eſt impulſiua ſuggeſtio que fit a diabolo: mūdo: ⁊ carne. Iuxta illud au. Mundus: caro: demonia: diuerſa mouēt prelia. Sed licet diabol⁹ poſſit ſuggeſtionem immittere: non tamen niſi volentem ad peccatum adducere. Grego. Debilis eſt hic q̄ non vincit niſi volentem. Auguſtinus Diabolus quidem ſuggerit conſilium: ſed deo auxiliante neceſſarium eſt eligere vel refutare quod ſuggerit. Eſt enim diabolus ſicut canis latrans qui ligatus eſt cui ſi appropinquas poteſt te ledere. Si autem effugieris ⁊ non appropinquas ei: non p̄t te ledere: ſed contra te latrare poteſt.

B ¶ Secundus gradus eſt infectiua cogitatio. hieronymus ad paulam ⁊ euſtochium. Solet dia=

bolus anteꝗ͂ veniat quēdam pre-
mittere precurſoꝛem aduent⁹ ſui:
ſcilicet cogitationem: hanc ſi coꝛ
de ſuſceptam nutrierimus intrin
ſecus ⁊ creſcit facienius: ⁊ cum in
nobis prolem ſuam auctā viderit:
tunc et ipſe audebit intrare. Hec
ille. Cogitatio ergo mala in ani-
ma eſt pꝛimogenita diaboli que
ſtatim interficienda eſt. Nam ſi-
cut dicit Bernardus in quodam
ſermone poteſt equidem diabol⁹
excitare cogitationis motum: ſed
in te eſt ſi volueris dare vel nega
re conſenſum. Et hieronymus ad
euſtochium. Quia impoſſibile eſt
in ſenſu hominis non irruere co-
gitationis motum ⁊ medullarum
caloꝛem. Ille laudatur ille pꝛedi-
catur beatus qui ſtatim: vt cepe-
rit cogitare interficit cogitatus ⁊
allidit eos ad petram. Petra autē
erat chꝛiſtus. Hec ille.

C ¶ Notandū itaqꝫ ꝙ triplices
ſunt cogitationes. Quedam ſunt
inutiles ⁊ ocioſe et multe cogita-
tiones vage ⁊ friuole quibus ta-
men plerumqꝫ diſtrahitur anim⁹
oꝛantis. Roma. i. Euanuerunt in
cogitationibus ſuis. Et tales ſūt
reiciende et contēnende.

¶ Alie ſunt cogitationes vtiles ⁊
fructuoſe: ſicut ſunt cogitationes
diuinoꝛum. Sapientie. v. Cogita-
tio eoꝛum apud altiſſimum. Sunt
maxime cogitanda ea que faciūt
ad peccati deteſtationem. Bern.
lib. de conſiderā. Conſideratio eſt
omnis boni initium. Conſidera-
re debet peccatoꝛ quid per pecca
tum offendit: quia deum: quid ami
ſit: quia celum: quid incurrit: quia
infernum. Item ea que faciunt ad
ſui contēptum ⁊ humiliationem.
Bern. ſuper illud Gen. xvi. Agar
vnde venis: dicit. Cogita vnde ve
nis ⁊ erubeſce. vbi es ⁊ ingemiſce.
quo vadis ⁊ contremiſce. Itē ea q̄
faciunt ad dei ⁊ pꝛoximi dilectio-
nem. Eccleſiaſtici. iii. Que tibi p̄-
cepit deus cogita ſemper.

D ¶ Alie ſunt cogitationes cul
pabiles ⁊ vicioſe. Et ad huiuſmo-
di cogitationes pꝛonioꝛes ſumus
ex coꝛruptione nature. Sapiē. ix.
Coꝛpus quod coꝛrumpitur aggra
uat animam ⁊ terrena inhabita-
tio deprimit ſenſum multa cogitā
tem. Videmus ꝙ plus trahit vn⁹
equus deoꝛſum ꝗ͂ decem ſurſum.
ſic fomes qui manet ad malū ſem
per contra nos eſt. Geneſis. viii.
Senſus ⁊ cogitationes coꝛdis hu
mani in malum prona ſunt ab ado
leſcentia ſua. Tales autem cogita
tiones licet non habeant rationē
culpe niſi interueniente aliquo. d
ſenſu: tamen ſunt multum perni-
cioſe niſi cito repꝛimantur. Sunt
enim ad peccatū diſpoſitiue ſiue
attractiue. Hierony. Nunꝗ͂ vagis
cogitationibus plateaſque ſi i ani
mo ſedeant dominabuntur tui et
te ducent ad delictum maximum.
Bernar. Cogitationes male cum
in anima ludunt illudunt. Item
ſunt domicilii diaboli preparatiue
Grego. v. moꝛal. Licet repꝛoboꝛū
mentes non ſemper ſequantͬ dia-
bolum in opere: valde tamen ſe
illi obligant in cogitatione. Item
ſunt a deo ſeparatiue. Pꝛouerbio.
xv. Abominatio domini cogita-
tiones male. Et ſapiē. i. Peruerſe
cogitationes ſeparāt a deo. Aug.
i epiſtola ad demetriadē. Quicqͥd
pudet dicere pudeat cogitare: qꝛ
cogitationes cathenam parant in
fernalem. E ¶ Quoniam vide-
licet ſicut dicit Grego. Et cogita-
tione delectatio naſcitur: ex dele-
ctatione affectio: ex affectione cō-

ſenſus: ex cōſenſu operatio ex operatione conſuetudo: ex conſuetudine deſperatio: ex deſperatione induratio: ex induratione gloriatio: ex gloriatione eterna damnatio. Ideo dicitur Iſaye. i. Auferte malum cogitationum veſtrarū. Et hieremi. iiii. Laua a malicia cor tuum vſquequo morabuntur in te cogitationes noxie. Et puerbiorū. iiii. Omni cuſtodia ſerua cor tuū quoniam ex ipſo vita procedit.

¶ Sunt autem notanda tria principalia remedia contra malas cogitationes. F ¶ Primum eſt diligentia exercitationis in lectione: videlicet aut oratione aut corporali occupatione. hieronymū. ad ſaluinam de nubendo et viduitate. Semper in manibus tuis diuina ſit lectio et tam crebre orationes vt omnium cogitationum ſagitte quibus adoleſcentia percuti ſolet huiuſcemodi clipeo repellantur. Et idem eſt ruſticum monachum. Semper facito aliquid operis: vt diabolus ſemper te inueniat occupatum. G ¶ Secundum eſt diligentia euitationis. Eſt enim euitanda curioſa ⁊ ſuperflua auditio: locutio: ⁊ viſio. De primo. i. Corī. xv. Corrūpunt bonos mores colloquia praua. De ſecūdo Ariſto. vi. pol'. Ex dicere de facili quecūq turpium fit ⁊ ipſum facere ⁊ multomagis augetur ipſum cogitare De tertio treñ. iii. Oculus meus depredatus eſt animā meam. Experientia certe docet ꝙ ſolēt multiplicari cogitationes ex auditis/ dictis/ ⁊ viſis. H ¶ Tertium remedium eſt diligentie repreſſionis: vt videlicet cum ſe offerūt huiuſmodi cogitationes nullatenus nutriantur: ſed repellātur. hiero. ad euſtochium. Nolo ſignas cogitationes creſcere. Nichil in te babilonicum confuſionis adoleſcat. Dum paruus eſt hoſtis interfice vt nequitia elidatur in ſemine. hec ille. Iſta autē repreſſio habet maxime fieri per aliquā amaricationem. Unde in vi. pa. ait quidam ſenex. ſicut apponitur amaritudo vberi vt puer ab eo ſeparetur: ita delectationi cogitationis apponēda eſt amaritudo que eas amaras ⁊ inſipidas reddat. Ad hoc autem precipue valet triplex amara memoria. I ¶ Prima memoria mortis. Eccleſiaſti. xli. O mors ꝙ̄ amara eſt memoria tua. Secunda eſt memoria diuine ſeueritatis cōtra peccatores que maxime apparebit in iudicio et in penis reproborum Soph. i. Uox diei domini amara ⁊c. Tertia eſt memoria dominice paſſionis. Treñ. iii. Recordare paupertatis mee tranſgreſſionis: et abſinthii et fellis. his itaqꝫ repelli poſſunt cogitationes male. Ceſarius. Incipiamus bonas cogitationes diligere et ſtātim ab his que male ſunt nos dignabitur dominus liberare. hec ille. Sed heu heu pauci bonas diligunt cogitatiōes: ideo pauci vacui ſunt malis. Multi quippe ſunt quorum cogitationes non humane ſunt: ſed porcine qui de corde ſuo coquinam faciunt vel bordellum: qr in corde ſuo ſola carnalia tractant. Eze. xvi. Feciſti tibi imagines ſcʒ cogitationum fantaſias ⁊ fornicata es in eis.

¶ Secundum punctum in quo ponitur tertius gradus in ꝓgreſſione peccati: eſt allectiua delectatio Ex cogitatione enim oritur delectatio: vt patet ex predictis. Dicit autem magiſter Sentē. in. ii. diſt. xxiiii. ꝙ peccatū ſi diu i cogitatõe

ne delectationis teneat: etiam ſi volũtas ꝯficiẽdi deſit: moꝛtale eſt. A ¶Ad cuius declarationẽ no tãdũ ſcõm Tho. ii. ij. q. cliij. ⁊ bon. in. ij. diſ. xxiiij. ⁊ Rich. ibidẽ ꝙ ipſa delectatio conſiſtit in ſenſualitate Idcirco primo eſt aduertendum: ꝙ impoſſibile eſt poꝛtionẽ inferiorem rationis peccare ſine ꝯſenſu ſuperioꝛis expreſſo vel interpretatiuo: qꝛ rõ nr̃a non tm̃ eſt ſuperioꝛ poꝛtio inq̃tũ abſolute ꝯtẽplat eter na ſed ⁊ tiã inq̃tũ ex cõtẽplatione eternoꝛũ ſeipſm regit in conſideratione tẽpoꝛaliũ. Cũ ergo delectatio ſuggerit ⁊ ꝑcipit: aut ſtatim repellit: ⁊ ſic eſt nullum aut leue peccatũ. Aut retinet ⁊ hoc poteſt eſſe tripliciter. B ¶Aut placet illa delectatio ⁊ operis ꝯſummatio ſi facultas adeſſet: ⁊ tũc eſt ibi plen⁹ conſenſus ⁊ pctm̃ moꝛtale: vt patebit in gradu ſequẽti. Un̄ hic vir ⁊ mulier ſimul comedunt. Aut placet delectatio: ſed tamen diſplicet operis cõſummatio: ⁊ tunc eſt cõſenſus ſemiplenus. Eſt tamẽ peccatum moꝛtale quando videlicet eſt cõſenſus in delectationẽ rei cogitate ſupꝛa dictũ eſt i ſecũda pꝛincipali regula ad cognoſcendũ diſtinctionem inter moꝛtale ⁊ veniale. C ¶Aut vtrunq; diſplicet ſcilicet ipſa interioꝛ delectatio et operis conſummatio. Et tunc aut auertit periculum aut non. Si nõ aduertit periculum delectationis nec repellit eã peccat: ſed non moꝛtaliter. Aut auertit periculum et tamen delectationem non repellit ſed ſinit eam: ⁊ tunc ſecundum aliquos pꝛedictoꝛum doctoꝛũ peccat moꝛtaliter: quia q̃uis non ſit ibi conſenſus expꝛeſſus eſt tamen conſenſus interpꝛetatiu⁹. Et ſi comedat ſola mulier tamẽ nichilominus pctm̃ illud imputatur viro: qꝛ cũ eam cõpeſcere debuiſſet non tñ cõpeſcuit. hoc tñ quod nũc vltimo dictũ nõ eſt vſquaq; certũ. Negant enĩ aliqui eſſe moꝛtale in negligentia repꝛimẽdi vbi eſt diſplicentia q̃tũcunq; quis ꝑiculum aduertat. Sꝫ tñ ſecurioꝛ via eſt tenenda. Et ſi cui contingat hoc ſanũ eſt cõſiliũ: vt de ipſo tãq; de moꝛtali peniteat quia in dubijs tutioꝛ pars eſt eliciẽda. D ¶Quartus grad⁹ eſt adheſiua cõſentatio. Delectatio enĩ pꝛouocat ⁊ allicit ad ꝯſenſum. Ubi notãdũ ꝙ fere oẽs doctoꝛes in hoc cõueniũt ꝙ q̄libet actus hũan⁹ vt cogitationis delectationis ⁊ operis cõtra dictamen rõnis indeliberate elicit⁹ eſt peccatũ veniale. Sꝫ ſi deliberatio accedit efficaciter eſt moꝛtale. hec eſt ſententia magiſtri. Sen̄. ii. diſt. xxiiij. hoc confirmat Greg. de pe. di. ij. ſ. § Scia. d. Pꝛedicatoꝛ egregius dicit. Tentatio vos nõ appꝛehendat niſi hũana. humana āppe tentatio eſt que plerũq; turpi cogitatione tanguntur etiam nolentes: quia dũ nonnunq; illicita ad mentem veniũt: hec vti in nobiſmetipſis ex humanitatis coꝛrupti bilis pondere habemus. Jam vero demoniaca tentatio eſt non humana cũ ad hec quod carnis coꝛruptibilitas ſuggerit: per conſenſum ſe animus aſtringit. hec ille. Ecce itaq; tres gradus cõnexi ſcꝫ cogitatio: delectatio: conſenſus: q̄bus omne peccatum perficit. Et vt pꝛedicta limpidius pateant: capiamus exẽplũ in pꝛimo pctõ qḋ ⁊ Auguſti. ponit exemplum. xi. de tri. c. xiij. Et magiſter i. ij. di. xxiiij. In pꝛimo enĩ pctõ tria ꝯcurrerũt ſerpẽs: mulier ⁊ vir. Serpens tentant mulierem: mulier vero virũ

vt patet geñ.iij. Sic in nobis eſſe ſolet. Noſtra eſt in nobis ſenſualitas:ꝛ illa eſt ſerpens. Et nobis in eſt pars rationis que inferior dr̄ q̄ eſt pars rationis adherens parti ſenſitiue:ꝛ hec eſt mulier. Et etiā nobis ineſt ratio ſuperior que ſcilicꝫ cognoſcit bonū ꝛ malū: et hec eſt vir. Cum igitur ſola ſenſualitas ſuggerit inferiori rationi delectationē quaſi vt comedat:ſi ratio inferior conſentit nec ibi cogitat ſed illos motus viriliter expellit:tūc mulier fugat ſerpentem et non ꝗd aliuꝫ pctm̄ ſed virtus. Si aūt ipſā ſenſualeꝫ delectationem ſēſitiua acceptat q̄ quidē acceptatio eſt in aliqua mora ꝛ inclinatione ſiue cogitatione ad dicta mala tunc mulier comedit.ſcilicet ratio inferior ꝛ eſt veniale. Sed ſi vlterius procedit itaq; ratio ſuperior concurrat et volūtas delectetur i tali opere iam vir comedit et ipſe cū vxore dānatur ꝛ de paradiſo.i. de gratia expellitur. E

¶O igitꝰ miſeri pctōres.o luxurioſi:o carnales quotiēs expellitis vos d̄ paradiſo qui ſemꝑ mentem veſtrā incarnalibus delectationibus tenetis. quotiens enim talibus cōſenſitis totiēs eterna morte digni eſtis. Audite ergo apoſto.ro.viij.di.Spiritu ambulate ꝛ deſideria carnis non perficietis.

Circa p̄dicta aūt eſt aduertendū ꝙ ſeptem modis quis cōſentit in pctm̄:q̄uis ipe nō committat nec cōmittere velit in pſona propria. Uñ ꝟ. Precipiens non impediēs aut cui placet actus. Auxiliū ſeu cōſiliū tribuēſq; fauorem:ſcꝫ communicando:ſi non corripiat vel ſi defendat iniquum. F

¶Primo cōſentit non impediēs cum poſſit Aug.xxiij.q.iij.c.Oñdit.Qui d̄ ſinit obuiare quod pōt peruerſis ꝯ non facit conſentire videtur. G

¶Secūdo ꝯſētit cui placet peccatū cōmiſſū aut nō repellit cū poſſet.Ambro.j.de offi.et.xxiij.que.iij.c.Non inferēda.ait. Qui non repellit a ſocio iniuriā ſi pōt: tāꝫ eſt in vicio q̄ ille qui facit.Uñ Moyſes videns hebreum ab Egyptio patientem eū defendit egyptum occidit ꝛ abſcondit. H

¶Tertio conſentit qui pctm̄ commiſſum corripere negligit. vnde lxxxvj.diſ. Facientes dicit.Faciētis procul dubio culpā habet qui quod poteſt corrigere negligit emendare. I

¶Quarto in peccatū conſentit q̄ peccatū cōmittēdū p̄cipit.Uñ.xj.que.iij.ca. Si quis ꝓhibet nobis quod a domino preceptum eſt vel rurſus imperat fieri quod dñs ꝓhibet execrabilis ſit omnibus q̄ diligūt deum. K

¶Quinto in pctm̄ ꝯſentit q̄ pc̄d fauorē auxiliū aut conſiliū tribuit.Uñ inno.tertiꝰ:extra de ſē.excōicatiōis:c.q̄ntē:ait. Facientes ꝛ conſentiētes ꝛ a fortiori fauorem dantes pari pena plectendos catholica condēnat auctoritas eos delinquentibus fauere interpretans q̄ cū poſſint manifeſto facinori deſinunt obuiare. L

¶Sexto in pctm̄ ꝯſentit q̄ peccatum defendit. Iſid.xj.que.iij. ca. Qui conſentit.dicit. Qui cōſentit peccantibus ꝛ diſentit alium delinquenteꝫ maledictus erit apud deū et homines ꝛ corripietur increpatione ſeueriſſima. Hinc etiā quidem ſanctus pater ait. Si q̄s peccantē defendit.ac acrius q̄ ille qui peccauit coerceatur. Hec ille. M

¶Septimo in pctm̄ conſentit qui pctōri cōicat ꝛ amicabi=

q.iij.

lem ſe oſtendit inq̄ſtū ſcilicet pec=
cator eſt quaſi complacentiā ha=
bens in peccato eius. Unde: xxiii.
di. ca. Si inimicus: dicitur. Si q̄s
vero amicus fuerit his. ⁊c. Unus
eſt ipſe ex illis qui eccleſiā exter
minare volunt. Talis et ſi nobi=
ſcum in corpore eſſe videatur mē
te tamen et animo contra nos eſt
hec ibidem.

¶ Tertium punctum in quo poni
tur quintus gradus peccati et eſt
completiua operatio q̄ a conſenſu
oritur. p̄s. Concepit dolorē. i. filiū
mortis q̄ eſt opatio peccati. et pe=
perit iniquitatē eā extrinſecus de
mōſtrādo. Sicut aūt dicit boñ. in
ii. di. xlii. act⁹ exterior nō eſt mor=
talis niſi p cōparationē ad actum
interiorem voluntatis. Ideo act⁹
exterior ⁊ interior ſunt vnū ⁊ idē
pctm̄. A ¶ Sext⁹ grad⁹ eſt con
tinuatiua aſſuefactio ſicut habi=
tuatio que ex actibus frequenta=
tis generatur. vt dicitur. ii. ethico
rū. Iſido. lib. iii. de ſimbolo. cap.
xxiii. ait. Peccatū admittere eſt i
puteū cadere conſuetudinē vero
facere eſt os putei coāguſtare ne
is q̄ ceciderit inde valeat exire.
Et ariſto. ix. ethicorum. Nō eſt fa
cile hoī ab antiq̄ cōſuetudine trāſ
mutari. Hmōi autē tranſmutatio
nis modum docet ariſto. li. de re=
gimie p̄ncipū: vbi dicit. Mutatio
cōſuetudinis non erit ſubdita ſed
ſucceſſiua. B ¶ Exemplum le
gimus q̄ fuit q̄dā nobilis cardina
lis quem beatus bernard⁹ roga=
uit vt penitētiā ageret: q̄ nō acq̄e
ſcebat ei. Cui btūs Bernardus.
Si non vis facere: cum deo facias
treugas. At ille. Q̄ño hoc faciā.
Qui ait. Abſtine tribus dieb⁹ ab
omī ope illicito ꝓpter amorē dei
Et ſic fecit. His ꝯpletis dixit bea=
tus bernardus. Modo aliis trib⁹
diebus abſtineas ꝓpter amorem
virginis marie. quod ſimilr̄ fecit
Poſt hoc tribus aliis diebus ab=
ſtinuit pro amore apoſtolorum.
Et iterū tribus ob amorē marty=
rū: ⁊ tunc tribus ob amorē ꝯfeſſo=
rū: et poſt amore angelorum. Et
his oībus ſic factis: dixit cardina
lis ille beato bernardo. Iā nolo
treugas facere ſed pacem. Leue
enim michi eſt de cetero abſtinere
Et ſic malam conſuetudinem poſt
poſuit ⁊ mutauit. C ¶ Septi=
mus gradus eſt obſtinatiua indu
ratio q̄ ſeq̄tur ex p̄dictis. Sicut et
venenum de ſui natura carnes in
durat: ita peccatū cor. Induratur
q̄ppe aliq̄d forti deciccatione et ali
q̄ū forti cōgellatiōe: ſic peccatum
quod humorem gratie ⁊ pluuiam
lachrimarum deciccat et excludit
et frigore iniq̄tatis cor cōgelat ⁊ i
durat cor hominis. hiere. xvii. In
durauerunt ceruicem ſuam ne au
dirent me ⁊ ne acciperent diſcipli
nam. Et iob. xli. Cor eius conge=
labitur quaſi lapis. Ber. ad euge=
nium. Nemo duri cordis ſalutem
vnq̄ adept⁹ ē niſi forte miſericors
de⁹ abſtulerit ab eo: iuxta prophe
tā: cor lapideū ⁊ dederit cor car=
neū. Quid igit̄ cor durū. Ipſum ē
quod nec compunctione ſcinditur
nec pietate mollitur: nec deuotio
ne mouetur. Minis non cedit: fla=
gellis duratur ad conſilia infidum
ad iudicia ſeuerum: ingratum ad
beneficia: inuerecundū ad turpia
inuidum ad pericula: inhumanum
ad humana: temerarium ad diui=
na preteritorum obliuiſcens. pre
ſentia non ordinans: futura nō p
uidens. D
¶ Et vt in breui horribilis mali
mala complectar ipſum eſt q̄d nec

deum timet. nec hominem reuere
tur. hec ber. O q̄ꝫ pnitioſa q̄ꝫ picu
loſa eſt hmōi induratio. Cor eniꝫ
durum deū vocantē ad pniam cō=
temnit ro. ij. An ignoras quoni=
am benignitas dei ad pniaꝫ te ad
ducit: tu aūt ſcdꝫ duriciam tuā. ⁊c
Item ſpiritui ſancto regenti reſi=
ſtit. Act. vij. Dura ceruice ⁊ incir=
cunciſis cordibus et auribus vos
ſemper ſpiritui ſancto reſiſtitis.
Item q̄to durius: tanto procliui⁹
ad cadendum piculoſus corruit.
Prouer. xxviij. Qui mentis eſt du
re: corruet in malum. Ibidē. Qui
corripientem dura ceruice cōtem
nit: repentinus ei ſuperueniet in=
teritus. Ideo etiam dicitur eccle.
iij. Cor durum male habebit i no=
uiſſimo, propterea clamat ps. Ho
die ſi vocem eius audieritis: noli
te obdurare corda veſtra. Hodie
dicit quia in preſenti eſt temp⁹ au
diendi. Illud eccleſi. xxxviij. Mi=
hi heri ⁊ tibi hodie dicit mortuus
viuo: ac ſi diceret. Tēp⁹ quo ope=
rari potui pro ſalute tranſiuit: ſꝫ
tibi adhuc licꝫ operari. Uel hodie
dicit ne differat homo cōuerti ad
dominum. Eccleſi. v. Ne differas
de die in diem. Subito enī veniet
ira illius: vt tempore vindicte ⁊ di
ſperdet te ſicut perdidit pharao=
nem in mari rubro vt habet. Exo.
xiiij. Nolite igitur obdurare cor=
da veſtra. ideſt pertinaciter i pec
cato perſeuerare. Nolite claude=
re aures veſtras ſi vocem domini
audieritis. ſi pro qr. quia audire
debetis ⁊ poteſtis. Nolite ergo clau
dere nec amore carnali: nec amo=
re mundano quemadmodū aſpis
dum eſt in fouea obturat vnā au=
rem cuꝫ cauda per quam deſigna
tur amor carnalis: ⁊ aliam cū ter=
ra p quam deſignat amor munda
nus vt non audiat vocem incan=
tantis ⁊ cogentis eam exire de ca
uerna. E ¶ Sic faciunt multi
ſtulti ⁊ inſani de quibus pſal. Fu
ror illis ſecūdū ſimilitudinē ſerpē
tis ⁊ ſicut aſpidis ſurde et obtu=
rantis aures ſuas que nō audiet
vocem incantantium ⁊ venefici i
cantantis ſapienter. Chriſtus vtiq̄ꝫ dominus eſt ſapiens incanta=
tor animarum quem ſi audire vo
luerimus de cauernis peccatorum
exibimus. Non ergo obturemus
aures more aſpidis ne de nob. ve
rificetur illud hierem. v. Indu=
rauerunt facies ſuas ſupra petrā
⁊ noluerunt reuerti.

F ¶ Octauus gradus eſt
excecatiua gloriatio que ſequitur
ex induratione. prouerbiorum ſe
cundo. Letantur cum malefece=
rint ⁊ exultant in rebus peſſimis
quoꝝ vie peruerſe ⁊ infames greſ
ſus eorū. pſalm. Quid gloriaris
in malicia. Quod profecto idem ē
ac ſi quis gloriaretur q in lutum
cecidiſſet: vel ſi mulier gloriaretur
ſe peperiſſe buffonem vel ſerpen=
tem: vel ſi gloriaretur auis de la=
queo: piſcis de hamo: ⁊ lup⁹ de pe
dica: vel ſi quis gloriaretur ꝓpter
hereditatem ſuam ⁊ omnia bona
ſua q̄ amiſiſſet. Immo quidē glo=
riari de peccato niſi ō vulnere ſibi
inflicto et de morte ſua gaudere
Eccleſiaſtici decimo. Qui gloria=
tur in malicia ⁊ iocundatur deno
tabitur id eſt de noticia chriſti de
lebitur pſalm. Deleantur de libro
viuētiū ⁊ cum iuſtis nō ſcribant.

G ¶ Nonus gradus eſt dā=
natiua deſperatio ſcilicet de ſalu=
te propria ratione cuius omittit
aliquis ⁊ cōtēnit facere ꝑcepta dei
⁊ eccleſie: ⁊ qđ ſibi pſuadetur ab
amicis vel iniungit a ſacerdote. ⁊

Iſid.li.de ſū.bo. Perpetrare fla-
gitium aliquod eſt mors anime.ſꝫ
deſperare eſt deſcendere ad in-
fernum. Ne quis autem ī hanc pi
culoſiſſimum gradum corruat ha
beat conſiderationes aliquas ſu-
perius poſitas in tractatu de dei
mīa ꝛ in tractu de virtute ſpei.
¶ Hec de gradibus peccati.
¶ Sequitur deteſtatio pctī ī cōi.

Uarta con
ſideratio ē de dete-
ſtatione pctī in cōi.
Nūc exigit p̄libat⁹
ordo vt ad pctī dete
ſtationē accedam⁹. Sunt aūt tria
quib⁹ maxime apparet pctm̄ eſſe
abominandū itaqꝫ fugiēdum.
Primo quia eſt dei iniuriatiuum
Scd̄o qꝛ eſt diaboli letificatiuum.
Tertio qꝛ eſt hoī ſumme nociuū.

PRimo qꝛ ē
dei valde iiuriatiuū
ſiue offenſiuuꝫ. vnde
ꝛ ſibi ſumme diſplicet. Summe in
q̄ꝫ: quia q̄ꝫtum bonus eſt deus ſibi
diſplicet peccatum.
Ideo cum dei ſit ſumma ꝛ īfinita
bonitas. idcirco ſummeꝛ in finite
ſibi diſplicet pctī iniq̄tas. Non eſt
ergo creatura q̄ poſſit: nec oēs ſiſ
poſſent oſtendere q̄ꝫtū deo pctm̄
diſplicet. Illud igiť q̄ꝫtū poſſemus
abominari debem⁹ ſi deū vere di
ligimus. ps. Qui diligitis dominū
odite malū. Pctm̄ autem eſſe ſum
me deteſtabile dec apparet aucto
ritatibus ſignis ꝛ rōnibus.
¶ Primum punctum in quo ap-
paret peccatū deteſtabile auctori
tatibus. ſap. xiiii. Odio eſt deo im
pius ꝛ ipietas eius. Et eccleſi. xii.
Altiſſim⁹ odio habet peccatores
Quꝫ timeret ſubditus regis ſi cer
tus eſſet eius odiū incurriſſe: ſem
per pauidus cogitaret O q̄d con-
tra me eſt rex factur⁹: q̄ꝫto mag-
o tu infelix anima. Et ps. Odiſti
omnes qui operantur iniquitatem
Ideo Augu. xii. de ci. dei. Dicunt
in ſcripturis inimici dei omnes q̄
eius aduerſātur imperio: non na
tura ſed vitio. O q̄ꝫ horrendum ē
illud eſſe vꝫ inimicum dei eſſe ī in
dignatione ſummi iudicis Nec ſo
lus deus indignatur contra pec-
catores: ſed etiam cum eo tota ce
leſtis curia. Nō eīn fieri poteſt vt
ipſe dominus maieſtatis offenda
tur: quinetiam ſancti omnes offē
dantur. Unde angeli beati dicunť
triſtari de peccato hominis non q̄
dem vt dicit petrus aureoli in. ii.
diſt. xi. accipiēdo triſticiam p̄ paſ
ſione cauſata ī voluntate que for
maliter eſt affectio quedam. ſꝫ ac
cipiendo triſticiam aut dolorem p
quodam intenſo: nolle quo nollēt
peccatum committi Dicuntur eti
am triſtari propter priuationem
gaudii Unde aug. li. ſoliľ. c. xxviii
Quotiens bene agimus gaudent
angeli ꝛ triſtanť demones. Quo-
tiens vero a bono deuiamus dia-
boluꝫ letificamus ꝛ angelum ſuo
gaudio defraudamus. Gaudiū ei
eſt eis ſuper vno peccatore peni-
tentiam agente. Quid ego ſuper
vno iam iuſto penitētiam deſerē
te. q. d. magna triſticia. da ergo pa
ter eis ſemper gaudere de nobis:
vt ꝛ tu per os ſemper lauderis in
nobis: ꝛ cum eis ī vnum ouile tuū
adducamur ꝛ confiteamur ſimul
nomini ſancto tuo. Hec ille. O q̄ꝫ
fetidus ꝛ abominabilis peccator
coram deo ꝛ angelis. Anſel. Tole
rabilius fetēs canis putridus co-
ram hominib⁹ q̄ꝫ anima peccatrix
deo ꝛ angelis eius.

¶Secundum punctum in quo apparet peccatū deteſtabile ſignis et maxime tribus. A ¶Primū eſt ſignū dñice paſſionis: qz vz tam acerbã paſſionē ſuſtinuit dñs ꝓ pctō deſtruēdo. eſa. liij. Ipſe vulneratus eſt ꝓpter iniquitates noſtras attritus eſt ꝓpter ſcelera noſtra diſciplina pacis noſtre ſuper eum. Hoc vtiqꝫ euidentiſſimū ſignū eſt ꝙ deus odit maxime pctm̄ quia tã grauiꝰ pati voluit ꝓ pcti deſtructiõe: ꝛ tam acerbiſſimã paſſionem exegit pater a ꝓprio filio ꝓ pcti ſatiſfactione. B ¶Scdm̄ eſt ſignū tꝑalis ꝓuocationis: qꝛ ꝑ pctm̄ frequenter prouocaꝫ ira dei tꝑaliter in hac vita. tren. iij. Non inique egimus ꝛ ad iracundiã te ꝓuocauimus. Hoc patuit i aquis diluuij. vt hꝫ gen. vi. In igne ſodomoꝝ vt hꝫ gen. xix. In ſubmerſione pharaonis ꝛ egyptioꝝ: vt patꝫ Exod. xiiij. ꝛ in alijs multimodis punitionibus q̃s exercuit dei iuſticia ad vindictam pctōꝝ vt patet in multis ſacre ſcripture locis C. ¶Tertium eſt ſignum finalis ꝑſecutiõis: qꝛ finaliter ꝛ ſine fine perſequiꝫ deus pctm̄: iram terribilem ꝯ reprobos oñdens. Uñ ꝛ propter pctm̄ angelos deiecit de celo in infernū a quo nūqꝫ poterīt liberari. Eſa. xiiij. Quō cecidiſti lucifer qui mane oriebaris. ꝛc. Sic ꝛ hoīes reprobos in īfernum deiecit in perpetuum cruciandos ſap. xix. Impijs vſqꝫ in nouiſſimum ſine mīa ira ſupuenit. O q̃ maledictum q̃ deteſtabile eſt pctm̄. Totus quippe ſuauis eſt dñs ꝛ ꝓpriū eſt eius miſereri: ꝛ tn̄ indignatur ꝓpter pctm̄ ꝛ dãnat quos ſaluare voluiſſet. Et reuera ſi non eſſet pctm̄ nulla eſſet dānatio.

¶Tertium punctum in quo apparet pctm̄ deteſtabile ex rationibus ꝛ ꝓcipue tribꝰ. A ¶Prima eſt ratio cōtrarie tranſgreſſionis: quia per peccatum tranſgrediuntur homines precepta dei facientes id quod eſt contrariū legi dei ꝛ eiꝰ honori. Unde dicit Aug. q̄d allegat magiſter in. ij. d. xxxv. Peccatum eſt dictum vel factum vel concupitum contra legem dei Si ergo diſplicet pr̄i ꝙ filius ſuus precepta eius recuſet: ſi cuiqꝫ homini mortali in aliqua ſuperiorita te conſtituto graue ē precepta ſua a ſuis ſubditis contemniꝫ: q̃to magis abominabile eſt excelſo celoꝝ regi ꝙ homines peccando eiꝰ mãdata tranſgrediunꝫ. B ¶Secunda eſt ratio ingratiſſime derelictionis. Quotienſcunqꝫ em̄ quis peccat mortaliter dereliquit ipm̄ ſummum bonum veriſſimum ꝛ deſiderabiliſſimū quo ſolo anima repleri poteſt ꝛ ſatiari ꝓ bono vili ꝛ momētaneo Aug. lib. de lib. arbi. Peccatum eſt ſpreto in commutabilibꝰ adherere. Sicut autem dicit hier. i epiſt. ad damaſum papã Sciendum non locoꝝ ſpacijs: ſed affectibus nos eſſe cū deo aut ab eo recedere. hec ille. O anima q̄d facis cum peccas a quo recedis: a quo te ſperas a deo creatore tuo piiſſimo patre tuo ꝛ redemptore immo a ſalute ꝛ vita tua ꝛ ad fetorem peccati curris ad diabolū inimicum tuum accedis ꝛ in inferno appropiquas. Deuꝫ. xxxij. Deum qui te genuit dereliquiſti: ꝛ oblitꝰ es domini creatoris tui. O peccatores excecati cognoſcite vias veſtras: cognoſcite errores merite damnationis quotienſcunqꝫ peccatis mortaliter omnipotentē de

um vilipenditis ⁊ derelinquitis.
Cogitare igitur quantum deo di
ſpliceat iniquitas veſtra ⁊ ingrati
tudo turpiſſima. Ideo Eſay. i. Ue
genti peccatrici: populo graui ini
quitate: ſemini neq̃: filiis ſcelera
tis: dereliquerunt deum: blaſphe=
mauerunt ſanctū iſrael: alienati
ſunt retrorſum ſuper quo percuti
am vos vltra addentes preuarica
tionem. Eccle. xli. Ue vobis impii
qui dereliquiſtis legē altiſſimi. ⁊c.
O igitur anime bone dicite in cor
dibus veſtris illud Ioſue. xxiiii.
Abſit a nobis vt relinquamus do
minum ⁊ ſeruiamus diis alienis.
Uos autem peccatores plorate ⁊
dicite illud. dañ. iii. Peccauimꝰ ini
que egimus recedentes a te. C
¶ Tertia eſt ratio iterate crucifi
xionis. quia qui peccat mortaliter
iterat cauſam crucifixionis: ⁊ quā
tum in ſeipſo ē iterū eum crucifi
git Hebre. vi. Rurſum crucifigen
tes filium dei ſibimetipſis ⁊ oſtē=
tui habentes.
¶ Hec de p̄ma deteſtatione pcti.
¶ Sequitur de ſcd̄a deteſtatione

Quinta cō=
ſideratio ē de ſcd̄a
deteſtatiōe pcti. Se
cūdo deteſtādū ē et
abominādū atq̃ fu
giēdum pctm̄: quia eſt diaboli ad
uerſarii noſtri letificatiuum: et ei
valde placet. Unde aug. de ci. dei
lib. iiii. ca. xxvii. Demones praua
docent turpibus gaudent. Ibidē
hac fallacia demones miris mo=
dis delectantur. Gaudent autem
demones de pctō maxime tripli=
ci ratione.
Prima eſt ratio ſubiectionis.
Secunda eſt ratio aſſimilationis.
Tertia eſt rō inhabitatiōis.
¶ Primum punctum in quo poni
tur ratio ſubiectionis: quia vide
lȝ hō per peccatum ſubiicitur dia
bolo. Iohan. viii. Qui facit pecca
tum ſeruus eſt peccati. glo. i. dia=
boli. ⁊. ii. pet. ii. A quo quis ſupa
tus eſt eius ⁊ ſeruus eſt. Nam ſi=
cut ſeruus non facit quod vult: ſꝫ
quod dominus eiꝰ: ſic peccator fa
cit quod vult diabolus. O turpiſſi
ma ⁊ periculoſiſſima ſeruitus. Si
cut nauis tracto gubernaculo il=
lud tendit quo ventus impellit: ſic
peccator diuine gratie auxilio per
dito hoc agit quo tentationis dia
bolice tempeſtas impellit. Eſt igi
tur diaboli ſeruus quicūq̃ ab eo p
peccati conſenſum ſuperat. Rom.
vi. Neſcitis quoniam cui exhibe=
tis vos ſeruos ad obediēdum: ſer
ui eſtis eius cui obeditis. Tenete
ergo doctrinam beati Iacobi. di.
Iac. iiii. Reſiſtite diabolo ⁊ fugiet
a vobis. Quod ſcd̄ȝ Richar. in d.
diſtin. vi. Intelligi debet quando
vincitur diabolus perfecta victo=
ria: ita q̄ deſperet iam vlteriꝰ vin
cere. Diabolus ei ſuperbus eſt et
horret vinci. ſi vero ſolum vincat
ſemiplene non propter hoc rece=
dit: ſed aliquando fortius impu=
gnat. grego. xxiiii. mor. Hoſtis no
ſter adhuc i hac vita nos poſitos
q̄to magis rebellare conſpicit: tā
to amplius expugnare contendit
hec ille. Sed vt ait aug. li. de ago
ne chriſtiano. in principio. Multi
dicunt. Quomodo poſſumus vin
cere diabolum quem nō videmꝰ.
ſed habemus magiſtrum qui no=
bis monſtrare dignatus eſt quo=
modo inuiſibiles hoſtes vincātur
De quo dicit apoſtolus. Exuens
ſe carnem principatus ⁊ poteſtates

tes expolliauit fiducialiter trium
phans in ſemetipſo. Ibi enim
vincunt inimici inuiſibiles vbi vl
timus rerum tpaliũ cupiditatis
Qñ eñ dictum eſt dyabolo. terrã
manducabis: dictum eſt peccato-
ri. terra es ⁊ in terrã ibis. Data
eſt ergo in cibũ ſerpẽtis terra. ne
ſimus terra ſi nolumus mãduca-
ri a ſerpẽte. Sicut eñ q̃ manduca
mus in corpus noſtrum conuerti-
mus vt ipſe cibus corpus hoc efi-
ciatur qđ ſumꝰ: ſic malis moribus
per ſuperbiã nequitiam ⁊ impieta
tem hoc quiſq; efficit qđ dyabolꝰ
ẽ hoc eſt ſimilis eiꝰ fit ⁊ ſubijcit ei:
ſicut nobis corpus noſtrum ſubie
ctum eſt. Quiſquis itaq; timet il-
lum ignẽ qui paratus eſt dyabo-
lo ⁊ angelis eius det operã trium
phare đ illo i ſemetipſo. Eos eñ
qui foris nos oppugnãt intus vin
cimus vincẽdo cõcupiſcẽtias per
quas nobis dominant. hec ille.
O igit ſcelerate pctõr. O ſerue dia
boli q̃ in tua confuſione delectarĩ
⁊ dyabolo dño tuo materiã vani
gaudij tribuis recognoſce miſeri-
cordiam ſtatus tui.

¶ Secundum punctum in quo po
nitur ratio aſſimilationis: quia
peccatum aſſimilat hominem dy
abolo.

Quicqđ eñ deformitatis aut tur
pitudis eſt in dyabolo hoc ẽ a pec
cato quo excluſo eſſet dyabolus
nobilis ⁊ pulchra creatura. Sic et
anima per peccatum turpis effici
tur ⁊ deformis vt dyabolus. Uide
ergo q̃ta in deo facit iniuriã pec
catũ qr de imagĩe dei facit imagi
nem dyaboli. Figura. i. macha. i
Edificauit rex antiochus abomi
nandum idolum ſuper altare dei
Peccatum vtiq; idolũ eſt dyabo-
li idolũ abominationis. Eze. xv.
Abominationem feciſti decorem
tuum. anſel. Anima ſi in pctõ fue
rit nigrior erit coruo. Hec nigre-
do macula eſt a pctõ cauſatã q̃ in
cludit diminutionem pulchritudi
nis naturalis: priuationem corpo
ralem pulchritudinis ſupernatu-
ralis ⁊ adheſionem rei commuta-
bilis ſicut accipi poteſt ex dictis.
Tho. ij. q. lxxxvj.

¶ Tertium punctum in quo po-
nitur ratio in habitationis: qr per
pctm̃ fit hõ habitaculũ ⁊ tẽplũ dia
boli queadmodũ p grãm efficitur
tẽplũ dei. Uñ cuilibet peccãti mor
taliter dic i põt illđ. i. reg. xvj. Ec-
ce ſpũs dñi malꝰ exagitat te. Uñ
apoc. xviij. Cecidit babylõ ⁊ facta
eſt habitatio demonioꝝ. O q̃ta ẽ
maledictio pctĩ qđ dei tẽplũ facit
tẽplũ diaboli. O q̃ta ẽ dñia inter
hos duos hoſpites ſcʒ ſpm̃ ſctm̃:
⁊ dyabolũ. Patent igitur tres pci
pue rõnes pp q̃s demones de pctõ
gaudẽt. Uñ appet q̃ta miſeriam
ducit iniq̃tas pctĩ. puer. xiiij. Mi-
ſeros populos facit pctm̃. ⁊ Aug.
li. de tri. Magna hoĩs miſeria cũ
illo non eſſet ſine quo nõ põt eſſe
Idẽ li. cõfeſ. Quid miſerius miſe
ro non miſerante ſeipm̃. Et certe
multi ſunt tales qui in miſeria in
explicabili ſr ſerui diaboli ſimiles
dyabolo ⁊ dyaboli templũ nec ſi-
bimet miſerentur.

¶ Hec de ſcđa deteſtatione pctĩ.

¶ Sequitur de tertia deteſtatiõe.

SExta cõſi-
deratio ẽ de tertia đ
teſtatione pctĩ. Ter
tio deteſtandũ eſt ⁊
fugiendum peccatũ
qr eſt homini ſumme nociuum qr
ſicut di. ſcñ. Nihil eſt hoi bonum

ſine ſe bono. hoc ſolum malū fecit
hoiez malū. hec ille. Sic ē hoi no=
ciuum pctm̄ ꝙ ſi nō eſſet pctm̄ oīa
ꝓdeſſent hoi. Et ꝓpter pctm̄ om=
nia conuertunt̄ in hoīs detrimen=
tum. Sūt autē precipue cōſideran
da tria nocumēta que inferuntur
hoi per pctm̄. Primum eſt diſtra=
ctio naturalis qualitatis.

Secundum eſt priuatio ſpiritua=
lis vtilitatis.

Tertium eſt incurſio multiplicis
penalitatis.

¶ Primum punctum in quo poni=
tur primum nocumētū eſt diſtra=
ctio naturalis q̄litatis. Abſcit ei
pctm̄ ⁊ diſtrahit triplicē naturalē
hoīs qualitatem. Primo abſcit na=
turalem bonitatem Secundo abſ
cit naturalem libertatem. Tertio
abſcit naturalem dignitatem.

A ¶ Primo igit̄ diſtrahit ſiue abſ
cit naturalē bonitatem. Luc. x. hō
deſcēdēs ab hierl'z in hierico. i. in
defectu pcti expoliat̄ gratuitis et
vulnerat̄ in naturalib⁹: vt expōit
beda. Ad cui⁹ itelligētiā notādū
ſcdm tho. i. ii. q. lxxxv. ꝙ bonū na
ture humane dici pōt tripliciter.

B ¶ Primo ipa ꝑncipia nature ex
qb⁹ ꝯſtat natura ⁊ proprietates ei⁹
naturales ſicut ſunt potentie ani=
me ⁊ alia huiuſmodi.

C ¶ Scdo mō dr̄ bonum nature
humane donū originalis iuſticie
qd in pmo hoie collatū ē toti na=
ture hūane. Tertio mō dr̄ bonum
nature hūane ipa naturalis incli=
natio ad virtutes. Primū nec tollit̄
nec diminuit̄ per pctm̄. Vn̄ etiam
di. Dionyſius. iiii. cap. de di. no. ꝙ
bona naturalia in demonibus ma
nēt itegra poſt pctm̄ Scdz autem
totalr̄ ablatū p pctm̄ pmi parētis
Tertiū vero p pctm̄ diminuitur
Per act⁹ eni humanos fit inclina=
tio ad ſimiles actus. Ex hoc autē
ꝙ aliquid inclinat̄ ad vnum ꝯtrior
diminuit̄ eius inclinatio ad aliud
Unde cum pctm̄ ſit contrariū vir
tuti ex hoc ipo ꝙ hō peccat dimi=
nuit̄ ipa inclinatio ad virtutē. hec
tho. Per ſeptē quippe gradus di=
minuta bonitate nature ruit con=
ſcientia in ꝓfundum peccatorum

D ¶ In pmo gradu pctm̄ ē ipor
tabile. Mēs eni inſueta pcti's cum
peccare incipit appet ei a deo ipor
tabile pcti onus vt videat̄ vnius
eſſe in inferno. In ſecundo gradu
pctm̄ eſt graue ſz non importabile
In tertio gradu eſt leue. In quar
to eſt inſenſibile eo ꝙ eius onus
non ſentit̄ nec eius grauitas exi=
ſtimat̄. In quinto gradu eſt dele=
ctabile ⁊ iam cum ſtudio commit
titur. In ſexto eſt deſiderabile qr
poſt diuturnam in illo perſeuerā=
tiam adeo ad ipm inclinatur volū
tas vt ſine vlla ꝓuia tētatione car
nis aut diaboli querat̄ ⁊ deſidere
tur vt poſſit cōmitti. In ſeptimo
fit defenſibile. Nam ſicut dr̄ pro=
uer. xviii. Peccator cum in ꝓfun=
dū pctōrum venerit cōtēnit. Cōte
nit ſiquidē dei iuſtitiam ⁊ iudicia ⁊
pctm̄ quaſi ridēs ⁊ ludēs commit
tit: ⁊ ſi redarguit̄ illō excuſat at=
ꝙ defendit. pz ergo qualiter vul=
neratur natura ex peccato.

E ¶ Ponit aūt beda q̄ttuor vul=
nera nature humane ex pctō ſibi
inflicta q̄ ſunt cōcupiſcētia: īfirmi
tas: ignorātia: ⁊ malicia ⁊ ſcdz tho.
vbi ſupra. Concupiſcentia h̄ no=
minat deſtitutionē appetit⁹ cōcu=
piſcibilis a ſuo ordine ad delecta=
bile moderatum rōne Infirmitas
autem lz communiter dici poſſet
omnis paſſio inquantum debilitat
robur aīe ⁊ impedit rōnem: tn̄ hic
ſumitur vt notat deſtitutionē ap=

petitus irrationalis a ſuo ordine ad arduū: et opponit̃ fortitudini. Ignorantia aūt hic non ſumitur p carentia ſcie que etiā fuiſſet i homine nouiter nato ante peccatum in ſtatu innocētie: vt pꝫ ſen̄. ij. diſ. ſed nominat difficultatē acquirendi ſciam inq̄tū deſtituit̃ a ſuo ordine ad verum. Malicia aūt non ſumit̃ hic pro peccato ſed p quadam pnitate voluntatis ad malū: ſcdm q dr̄ Gen̄. vj. Proni ſunt ſenſus hominis ad malū ab adoleſcētia ſui. F ¶ Iſta igit̃ ſunt quattuor vulnera hūane nature inflicta ex peccato primi parentis: ſed q2 inclinatio ad bonū virtutis in vno quoqꝫ p pctm̄ minuit̃ vt ex dictis patet. Ideo etiam iſta quattuor vulnera ex aliis pctis magis ac magis aggrauant̃. Inq̄tū cōcupiſcētia magis exardeſcit: maior difficultas bene agendi accreſcit. Ratio ebetat̃ precipue in agendis: ꝛ voluntas idurat ad bonū. Hec Tho. O q̄ꝫ graue q̄ꝫ piculoſum eſt vulnus peccati: vuln⁹ pfecto mortale: vuln⁹ p naturā incurabile. O vtinā ſic eēt pctō' ſolicit⁹ de ſpūali medicina cōtra vulnus ſpūale ſicut corporalit̃ vulneratus de medicina corporali Ambro. li. de offi. Que pena grauior q̄ꝫ vuln⁹ ɔſcie G ¶ Secūdo pctm̄ abiicit ꝛ diſtrahit naturalem libertatē: dicit quidam. Non bene p toto libertas venditur auro: ſꝫ velis nolis perdis eam pctō. vnde Aug. iiii. de ci. dei. Bonus etiam ſi ſeruit liber eſt: mal⁹ aūt etiā ſi regnet ſeru⁹ eſt: nec vni⁹ hois tantū ſed quod grauius eſt tot dominoꝝ quot viciorū. Hec ille. Propterea iterrogatus ſecund⁹ philoſophus qd eſt libertas hois: ait. Innocentia: ergo a contrario ſenſu: q̄ maior eſt ſeruitus q̄ꝫ ſeruire peccato.

Unde etiam dicit Auguſti. xix. de ci. dei. c. xv. q prima cauſa ſeruitutis peccatū eſt. H ¶ Et hoc idē determināt theologi: in. ij. diſt. xl. q ſi peccatum non fuiſſet nulla in mundo ſeruitus eſſet. Sed attende quoniam nulla peior eſt ſeruitus in mundo q̄ꝫ ſeruitus peccati. Jo. viij. Qui facit peccatū ſeruus eſt peccati. Gloſa. i. habit⁹ ex peccato relicti. Alia gloſa peccati. i. diaboli: vt ſupra dictū eſt. O pctō' q's te priuauit tanto libertatis dono. Quis te ad tam miſerabilem ſeruitutē venundedit. Nō pater nō mater: non creatura aliqua: ſed ſolum pctm̄ mortale. Dr̄ de Achab. iij. Reg. xxj. Eo q venundat⁹ ſis vt faceres malum quaſi vꝫ captiuus pcti ꝛ p ɔ̄ns iferni. Teſte Hier. xv. qui de captiuitate ad captiuitatem ſcꝫ de captiuitate peccati ad captiuitatem inferni. I Tertio peccatū abiicit ꝛ diſtrahit naturalem hominis dignitatē quā habet ſup beſtias inq̄tū rōnalis eſt. Nā per pctm̄ homo efficit̃ ſimilis beſtie. Ps. Homo cū in honore eſſet non intellexit: cōparatus eſt iumentis inſipiētibus ꝛ ſilis factus eſt illis. Nec ſolū ſimilis illis: ſed de filio dei efficit̃ porcorū ſeruus: ſicut de filio pdigo dicitur Luce. xv. Hoc autem quod dictum eſt etiā philoſophico pbari pōt fundamento. Ait eīm philoſoph⁹. i. ponit̃ q triplex fuit poſita vita a philoſophis

Prima voluptuoſa.

Secunda politica.

Tertia contemplatiua.

K ¶ Cōſiderabāt eīm hoiem eſſe mediū inter ſuperiora. i. angelos ꝛ inferiora [illegible] bruta. Et ideo attēdebant hoiem tripliciter poſſe ɔſiderari. Uno mō: vt participat cū brutis: ꝛ ſic conuenit ei vita volu-

ptuoſa. Secūdo eſt rōnalis ⁊ rōne
vtens: ⁊ ſic ꝯuenit ei vita politica.
Tertio vt communicat cum ange
lis in intelligentia: ⁊ ſic ei cōuenit
vita contēplatiua. Qui ergo viuit
prima vita: beſtia eſt. q̇ ſecunda: ho
mo eſt: qui tertia, angelꝰ eſt. Con=
cluditur ergo: quia homo licet vt
rationalis eſt ſit dignioꝛ brutis: ta
men in eo ꝙ peccando rationem
ſubijcit ſenſualitati viuitqꝫ more
brutoꝛum. Vita voluptuoſa recte
eis comparatur: immo vilioꝛ ⁊ pe
ioꝛ eis efficitur. Chryſo. in omel.
aſcen. ſuper illud. homo cōparatꝰ
eſt iumētis: ait. Peius eſt ꝯparari
ꝙ naſci. Naturaliter nō habere ra
tionē tolerabile eſt: hoīeꝫ ꝓ rōne
decoꝛatū irrationabili nature cō=
parari volūtatis crimē eſt. Ideo
etiā deꝰ ad aīaꝫ peccatricē loquēs
hiere. ii. ait: ꝙ vilis facta eſt nimis
Et Ariſto. i. Poli. Sicut pfectꝰ vir
tutibus optimū animaliuꝫ eſt hō:
ita alienus a lege et iudicijs peſſi=
mū eſt oīm. Erubeſce infelix ani=
ma peccatrix: eſſes contēta luxu=
rioſa ribalda apparere ⁊ fetidꝰ ca
nis. vel lupus rapax coꝛam omni=
bus ſolū p vnū diē. Non non dice
res pro toto mundo. Quō ergo ſic
vilipendis aīam tuā tā nobiliter
creatā vt conuertaṫ in beluam. O
igiṫ creatura inſenſata cur pecca
re non times. homo es: ſed beſtia
efficieris peccādo. Nā vt dicit phi
loſophꝰ. i. poli. Intātum quis ē hō
inꝙtū hēt rectitudinē in ſeipſo p
ſubiectionē viriū inferioꝝ ad ra=
tionē ⁊ ad alterū per iuſtā ⁊ ciuilē
cū alijs cōicationē. O infelix ergo
petōꝛ qui ſic naturalē ſuā amittit
dignitatem. Nec ſolū pfecto infe
lix: ſed fatuꝰ ⁊ inſenſatus valde eſt
petōꝛ. Sunt autem pcipue ſeptem
fatuitates peccantium diligenter
conſiderande.

Prima eſt fatuitas electionis.
Scda eſt fatuitas ſollicitationis.
Tertia eſt fatuitas delectationis.
Quarta eſt fatuitas illaqueatiōis
Quinta eſt fatuitas perditionis.
Sexta eſt fatuitas famulationis.
Septia eſt fatuitas derelictionis.

L ¶ Prima eſt fatuitas electio=
nis: qꝛ vꝫ potius elegit peccatoꝛ la
tam viam que ad moꝛtem ducit: ꝙ
arctam que ducit ad vitā abijcien
do ſumme ſapiētie ꝯſilium nobis
videlicet datū. Math. vij. Puer. i.
Sapiētiam atqꝫ doctrinam ſtulti
deſpiciunt. M ¶ Secunda eſt
fatuitas ſollicitationis: quia vide
licet magis ſollicitus eſt de re vi=
liſſima ꝙ de nobiliſſima. De car=
ne videlicet moꝛibunda ꝙ de imoꝛ
tali anima, immo vt carnis coꝛti=
cem cuſtodiat ⁊ nutriat: ſepe ani=
me nucleum pdit. Bern. Sic ſtulti
exiſtimatoꝛes de minimis maxi=
mam ⁊ de maximis minimā curā
gerunt. N ¶ Tertia eſt fatui=
tas delectationis: qꝛ ꝓpter modi=
cam ſtillā dulcedinis exterioꝛis co
medit veneno ſiſſimum cibum: et
moꝛtiferū. Iob. Anguſtare pote=
rit aliquis qđ guſtatū affert moꝛ=
tem. Multi tamē auide hoc vene=
num hauriſit. i. delectationes car
nales venenoſas. Aug. Omne ſe
minarium voluptatis venenū pu=
ta. Apoca. viii. Multi moꝛtui ſunt
de aquis. i. delectationibus mun=
di qꝛ amare facte ſunt: ſedꝫ poſt
moꝛtem. O ſi conſideraret pecca=
toꝛ qualiter turpis illa ſui pecca=
toꝛ delectatio ī hoꝛribilem amari
tudinem conuerteṫ. Deuṫ. xxxij.
Vua eoꝛum vua fellis et botrus
amariſſimus. Fel dꝛachonum vi=
num eoꝛum et venenum inſana=
bile. Similis itaqꝫ eſt peccatoꝛ ra

ſtico qui inuitatus ad nuptias in via ſitientes bibit aquam de fimo fetidam quã euomuit in portã nuptiarum turpiter ꝛ non ſolum nõ eſt ad nuptias admiſſus immo cũ flagello in carcerem retruſus. Sic homo hic bibens delectationes immundas in morte euomet: qꝛ oẽs relinquet ꝛ celeſtibus nuptijs indignus turpiter eijcietur ĩ tenebras exteriores. Grego. Quid inſanius ꝙ pro modica delectatione carnis eternis ſe obligare ſupplicijs. Bernar. Uia peccati ingredientibus propinat mel ſophiſticum: pgredientibus fel acetum: egredientibus inſanabile venenum aſpidũ.

O ¶ Quarta eſt fatuitas illaqueationis: qꝛ peccator ſeipſum illaq̃at in manibus inimici. Job. xviij. Immiſit in rete pedẽ ſuum. Unde Greg. Qui pedẽ in rete mittit non ſtatim cũ voluerit eijcit. Sic qui in peccato ſe deijcit: non mox cum voluerit ſurgit. Prouer. v. Iniquitates ſue capiunt impium ꝛ funibus peccatorũ ſuorũ vnuſquiſq; ↄſtringit.

P ¶ Quinta eſt fatuitas perditionis: qꝛ quaſi ꝓ nichilo ꝑdit infinitũ bonũ. i. paradiſum: ad modũ eſau qui ꝓ lenticula vendidit ius primogeniture ſue: vt habet̃ Gen. xxv. Hic ber. ait. Ue ve ve vaporẽ ad modicum parens qui eterne felicitatis aditum intercludit.

Q ¶ Sexta eſt fatuitas famulatiõis: qꝛ ſcꝫ tp̃s ſuũ exponit famulãdo ꝛ ſeruiendo diabolo. O miſera ſtulticia. Unde Gregor. Stultum eſt offenſo deo ſeruire diabolo qui nullo placatur officio. Sed q̃to plus ei ſeruierit tanto ipſa eum amplius torquebit R ¶ Septima eſt fatuitas derelictiõis: qꝛ deſerit peccator fontẽ vite ꝛ fontẽ totius bonitatis ſcꝫ ipſm deũ pro vili ꝛ turpi blandimẽto peccati. Hic cõſequit̃ deus Hiere. ij. dicens. Me dereliq̃runt fontem aque viue ꝛ foderũt ſibi ciſternas diſſipatas que continere non valent aquas. Fons aq̃ viue eſt ipſe deus: quia ĩ eo eſt omnis boni indeficiẽs plenitudo. Ciſterne autem diſſipate vocant̃ huius ſeculi bona que abſq; deo nichil ſunt. Auguſt. ix. confeſ. Omnis copia que deus meus non eſt: egeſtas michi eſt. S

¶ Poteſt aũt etiã fatuitas peccantium declarari ꝛ apparere p viſionem aduerſam ſctõ patri Arſenio de quo in vi. pa. legi. ꝙ vocẽ audiuit dicentẽ ſibi. Arſeni: veni egredere ꝛ oſtẽdam tibi opera hoĩm. Egreſſus aũt vidit tres hoĩes inutiliter ꝛ fatue laborantes. Primus faciculum de lignis faciebat ꝛ cuꝫ non poſſet a terra leuare pre grauedine deponebat ꝛ iterum alia ligna ſuperaddebat ꝛ ſic plures faciebat. Secundus aquã de puteo profundiſſimo cum multo labore hauriebat ꝛ hauſtam in momẽto inutiliter effundebat. Tertius trabẽ portans ꝛ volens intrare eccleſiam hoſtio ex trãſuerſo ponebat: ꝛ ſic de illa trabe ſibi obicem faciebat ne intraret. Primus eſt peccator qui aliquando volens incipere conuerti ad dominum ꝛ penitẽtiam agere cũ ſentiat peccatorum grauitatẽ ꝛ pnie difficultatem ab incepto propoſito deſiſtit ꝛ peccata peccatis iterum ſuperaddit. Secundus eſt peccator qui multum laborauit in penitentia pro peccatis ſuis ꝛ ſtatim ad vomitum reuertit̃ ꝛ ſic gratiam pro qua diu laborauerat cito effundit. Tertius eſt ille qui celorum regnum cupit intrare ꝛ tamen per inobedientie rigorem ſibi aditum intercludit.

in quo ponitur ſcđm pꝛincipale nocumentum quod homini ex pctō ꝓuenit eſt pꝛiuatio ſpūalis vtilitatis. Nā q̄ꝺiu hō eſt ī ſtatu peccati q̄muis aliqua bona opa faciat q̄ vcʒ ex genere ſuo ſunt bona: nō tñ ſūt ei vtilia ſiue fructuoſa ſpūaliter ad meritū eterne glīe. Eſa. lix. Opera eoꝝ inutilia. Et hie. xvij. dicitur de maledicto viro. Erit quaſi miricē ī deſerto: qꝛ ſcʒ ſine vtili fructu Talis ergo ſimilis eſt ficulnee maledicte in quo dñs fructus nō inuenit: vt habetur Math. xxi. Item p pctm̄ pꝛiuatus eſt charitate ⁊ grā et omnibꝰ meritis q̄ pꝛius hūerat. Eze. xviij. Si auerterit ſe iuſtus a iuſticia ſua ⁊ fecerit iniquitatē ⁊c. Sequitur. Oēs iuſticie eius quas fecerat non recoꝛdabunt. In figura huius. j. Macha. j. Anthiocus introiuit in templum et ſpoliauit illud vaſis diuitiis ⁊ oꝛnamentis. Anthiocꝰ interpꝛetat ſilētiū paupertatis ⁊ ſignificat pctm̄ qđ ſilet ⁊ ad q̄ꝺā paupertatē adducit dū intrat tēplū coꝛdis et illud ſpoliat oibus donis ſpūalibus ⁊ meritis. Ideo cuilibet pctōꝛi dici pōt illud Apo. iij. Neſcis quia tu es miſer ⁊ miſerabilis pauper ⁊ cecus ⁊ nudꝰ O q̄ꝫ graue nocumentum q̄ꝫ perniciosuꝫ dānū. Ante pctm̄ cū homo eſſet in grā: filius erat dei ius hñs ad celeſtē hereditatem. Per pctm̄ aūt efficit filius diaboli obligatus ad eternam dānationē. Ideo peccatoꝛi dr̄ Apocali. ij. Memoꝛ eſto itaqꝫ: vñ excideris. i. a q̄ꝫta dignitate ⁊ ſublimitate. Et hiere. ij. Uide vias tuas ⁊ in conualle cito quid feceris. Unde ⁊ adam erubeſcens vilitatem et paupertatē ad quā p pctm̄ ceciderat: abſcōdit ſe et etiā vxoꝛ eius a facie domini. Et vocauit eū dominus ⁊ dixit ei. Adā vbi es: vt hr̄ Gen. iij. i. inq̄ꝫ miſerabili ſtatu. Pꝛopterea bene dici poteſt cuilibet peccatoꝛi quod ⁊ ipſe audire dꝫ libēter quod dicit Oſee. xiiij. Cōuertere ad dñm deū tuum q̄m coꝛruiſti iniquitate tua. Coꝛruiſti inq̄ꝫ miſerrime. Pꝛimo de ſtatu liberrimo ī miſerrimam ſeruitutē. Secundo de ſtatu ditiſſimo ad extremam paupertatem. Tertio de ſtatu digniſſimo ad turpiſſimā vilitatem: quia ex hoīe efficitur beſtia: de tēplo dei tēplū diaboli: ⁊ de filio regni filius perditionis. Et patent hec omnia ex ſupꝛadictis.

¶ Tertium punctum in quo ponitur tertium nocumentū quod homini ex peccato ꝓuenit: eſt incurſio multiplicis penalitatis: qꝛ ſicut dicit Aug. Non ſinit diuina iuſticia dedecus culpe eſſe ſine decoꝛe vindicte. Incurrit autem peccato maxime triplicem penam.

Pꝛimo penā remoꝛſiōis cōſcientie
Scđo penam ſeparationis a deo.
Tertio penam damnationis.

A ¶ Pꝛimo incurrit penam remoꝛſionis cōſciētie. Dū eñ voluntas ſidere ſi diſcoꝛdat: ex illa repugnantia ſequitur remoꝛſio quedā afflictiua. Ideo Aug. li. ꝯfeſ. Iuſſiſti dñe ⁊ ſic eſt: vt ſibiipſi pena ſit omnis inoꝛdinatus animus. Et hier. ij. Scitote ⁊ vide quia malū eſt ⁊ amarum reliquiſſe te dominum deum tuū. Ueruntamen multi in peccatiſ aſſueti ſunt ſicut piſces maris qui nutriti in mari reputāt mare dulce. Tales enim reputant peccata dulcia. Eſaie. v. Ue qui dicunt malum bonum ⁊ bonum malum: ponentes amarū dulce ⁊ dulce amarum. Hoc aūt ꝯtingit ꝓpter incōſiderationem eo qꝛ pctm̄ reddit hoiem cecū: vt nō cōſideret qđ offendit: quid amittit: ⁊ qđ incur=

rit ⁊ hmōi. Et in hoc pctm̄ eſt ſicut coruo qui animali cui inſidet pri=mo extrahit oculos vt excecatū animal facilius poſſit occidi.

B ¶ Secūdo incurrit penā ſeparatiōis ſcꝫ a deo a q̄ ſeparatur aīa per peccatū qđ eſt deo abominabile vt ſupra dictū eſt. Et ideo vbi eſt pctm̄ nō habitat de⁹. iō dr̄ Eſa. lix. Pctā vr̄a diuiſerūt inter vos ⁊ deū vr̄ꝫ/⁊ i hoc ꝯſiſtit mors anime p culpā. Aug. xiij. de ciui. dei. ca. ij. Mors aīe fit cū eā deſierit deus ſicut mors corporis cum id deſierit anima.

¶ Tertio incurrit penam dāna=tionis. Ro. vj. Stipendiū peccati mors. ſ. eterna. Dr̄ parabolice ſicut tāgit in li. d̄ do. tioris. ꝙ duo pegrini venientes ad quendā locū q̄ſierunt a quodaꝫ ſapiente de via ſua. Qui rn̄dit. Si iueritis ad ſiniſtram ibitis p quādā ciuitatē vbi cōſuetudo eſt ꝙ peregrini cū gaudio recipiuntur/⁊ p triduum optata eis largiūtr̄/ſed q̄ poſt viliter eijciuntur/⁊ ſpoliati omnibus bonis ſuis ſuſpenduntur ⁊ occidūtur. Si autem ad dexteram p triduum inuenietis viam difficilem ſed poſtea pulcherrimam ciuitatem vbi cum gaudio recipiemini coronabimini ⁊ ditabimini. Per=egrinatio iſta vita preſens eſt. Ciuitas prima eſt mundus vbi poſt q̄ꝫ p tres dies deliciarū diuitiarū ⁊ honoꝝ (que ſunt tria ſola licētia mūdanis ⁊ eis placētia) ibidē voluptates ſuas compleuerint du=cuntur nudi ad ſuſpendium infernalis patibuli. Uia autem diffici=lis eſt penitentia. Hec enim eſt arcta via q̄ ducit ad vitam. vt habetur Math. vij. Hec eſt via de qua dicit̄ exod. iij. Ibimus viam triū dierū in ſolitudinē vt immolem⁹ dn̄o deo noſtro. Triduū hui⁹ vie eſt contritio cōfeſſio ⁊ ſatiſfactio. In his igitur ſe exercentes coro=nantur i celeſti ciuitate hirl'm. ve ve illi q̄ viam ad ſiniſtrā accipit alia ꝑternuſſa. Nā vt dicit Ber. Uia peccati ingredientes cōtaminat/ꝓgredientes obſtinat egre=dientes exterminat.

¶ Hec de peccato in communi.

¶ Sequitur de ſuperbia.

Septima cōſideratio eſt de ſupbia. dicto de peccato in communi Nunc deſcendenduꝫ eſt ad ſpecialia pctā. Et primo ad ſuperbiam que ſecūdum Gre. regina eſt ⁊ mater omnium viciorum/quia videlicet ordinat alia vicia in finem ſuum q̄ eſt excellentia. Nam in alijs vi=cijs etiam q̄rit̄ aliqua excellētia/ vel etiam ex hoc ꝙ auerſio a deo q̄ formaliter complet rōnē pcti ꝑtinet ad ſupbiā per ſe/ad alia autem pctā ex cōſeq̄nti. Ideo eccle. x. Initium omnis pcti ſuperbia.

A ¶ Eſt aūt ſupbia inordina=tus appetit⁹ ꝓpe excellētie. vn̄ ſupbire dr̄ q̄ſi ſup ire. Qui em̄ vult ſupgredi qđ eſt/ ſuperbus eſt.

B ¶ Lꝫ aūt ex pte ꝯuerſionis ad bonū ꝯmutabile q̄ naturaliter ſe hꝫ i pctō nō habeat ſupbia maximam grauitatem eius tamē eſt maxima grauitas ex parte auer=ſionis a bono icommutabili que eſt formalis ⁊ completiua pecca=ti. primū ꝓbatur q̄ꝛ celſitudo quā ſupbus appetit inordinate ſcḋm ſuā rationē non hꝫ maximā repugnantiam ad bonum virtutis.

C ¶ Scḋꝫ ꝓbat̄ q̄ꝛ alijs pctīs hō auertit̄ a deo vel ꝓpt̄ ignoran

tiam vel ꝓpter infirmitatē ſiue ꝓpter deſideriū cuiuſcūq; boni. Sʒ ſupbia hʒ auerſionē a deo ex eo ꝙ nō vult deo ⁊ regule eiꝰ ſubijci qꝛ ſcʒ aliquis vult excellere ſupra qḋ eſt ſibi p̄fixū ſm regulā diuinā. Unde dicit Boetius ꝙ cū oīa vitia fugiāt a deo: ſola ſupbia ſe opponit deo. ꝓpter qḋ etiā ſpālr̄ dr̄ ia. iiij. ꝙ deus ſupbiā reſiſtit. Hec ex tho. ij. ij. q. clxiij. Lʒ aūt aliquí dicant ſupbiam eſſe vitiū capitale ſicut iſid. ⁊ caſſianꝰ. Tū gre. conſiderans vniuerſalem eiꝰ influētiā quam habet in oīa alia vitia que nata ſunt ex ea oriri lʒ forte nō ſp ex ea originent̄ ponit eam eſſe aliquid principalius capitalibus viciis. ſ. reginā ⁊ matrē oīm vitioꝝ. Unde greg. xxxj. moꝛa. ſic dt. Ipſa vitioꝝ regina ſuperbia cum deuictum coꝛ plene ſuſceperit mox illud principibꝰ ſiue capitalibꝰ viciis quaſi quibuſdā ſuis ducibus deuaſtandum tradit: ex quibꝰ vitioꝛum multitudines oriunt̄. Hec ille. Ex quibus patet ꝙ diligēter cauenda eſt ſuperbia q̄ ſic deo repugnat ⁊ alia introducit vitia. ad ipſaʒ autem fugiendam maxime nos inducere debet tres conſiderationes.

Prima eſt conſideratio miſerande noſtre qualitatis.

Secunda eſt conſideratio formidande diuine poteſtatis.

Tertia eſt deteſtande ſue fallacitatis. Et ſm hoc ſunt tria pūcta.

¶ Primum punctū in quo ponit̄ ꝯſideratio miſerande noſtre qualitatis. Job. xiiij. Hō natus de muliere breui viuens tempoꝛe repletur multis miſerijs. Eſt aūtē contra ſuperbiam conſideranda precipue triplex noſtra miſeria.

A ¶ Prima eſt miſeria noſtre vilitatis qꝛ nihil ſumus niſi terra ⁊ cinis. Eccleſiaſtici. x. Quid ſupbis terra ⁊ cinis? Unde quidā. cū fex cum limus cum res viliſſima ſimus. Inde ſuperbimus in terram terra redimus.

B ¶ Scḋa ē miſeria nr̄e dubietatis. Eccli. viij. Neſcit hō vtruʒ amoꝛe vel odio dignꝰ ſit ſcʒ oīa nobis in futurū reſuant̄ incerta. Ne ergo ꝑ ſupbiā te p̄feras alijs aut eas ꝯtēnas cōſidera qꝛ forte ꝟtutes occultas hn̄t quibꝰ careo. Itē forte ſunt p̄deſtinati ⁊ tu dānandus. vt in iuda ⁊ magdalena claruit. Item conſidera qꝛ ea que in oculis noſtris putantur merita ſunt demerita. Eſa. lxiiij. Facti ſumus vti immūdi omēs ⁊ quaſi pānus menſtruate vniuerſe iuſticie noſtre. Iō iob dicebat. Job. ix. verebar oīa opera mea ſciens qꝛ non parceres delinquēti. Et gre. v. moꝛa. Sepe iuſticia nr̄a ad examen diuine iuſticie deducta iniuſticia eſt et ſoꝛdet in conſpectu diſtricti iudicis quod fulget in oculis operandis. Hec ille. Neſcimꝰ certe licet ſperare poſſimus ſi aliquod opus meritoꝛium fecerimꝰ toto tempoꝛe vite noſtre. tum qꝛ ſepe vitia virtutis pallium induunt: quia omiſſio vnius debite circunſtantie totum opus vitiat/ tū quia ſuperbia vel inanis gloria ſepius immiſcet. Item debet homo conſiderare ꝓpria peccata de quibus ⁊ ſi certus ſit ꝙ ea fecerit ignoꝛat tn̄ an ſufficientē de eis penitentiā egerit. Conſidera itaq; ſi ſemel moꝛtaliter peccaſti ꝙ deum ⁊ omnē creaturā ſibi ſeruientem offendiſti. Ideo ſcḋm dei iuſticiaʒ panis te ſuffoçare deberet

aqua ſubmergere/ignis in cine=
rare aer inficere/beſtie deuorare
⁊ itē de alijs intelligendū eſt ſm
hugonē. Et ſm Aug. Pctōr non
ē dign⁹ pane quo veſcitur. Quid
igitur dices de te q forte centies
peccaſti mortaliter. Cōſiderem⁹
itaq contra ſupbiā in alijs quidez
bona non mala: in nobis vero fre
quenter mala noſtra.

A ¶ Tertia eſt miſeria nr̄e
nichileitatis. Ubicūq eīn nos in
ſpicim⁹ reperim⁹ nos nihil eē. In
nobis eī duoq ↄſiderare poſſum⁹
fieri/eſſe/cogitare/velle ⁊ opari.
quoꝝ nullū eſt ex nobis inqꝫtū ali
qd boni ibi eſt: ſed iqꝫtū ibi defe=
ctuoſi aliqd ē. de fieri pꝫ: qꝛ crea
ri ē ex nihilo fieri. Uñ ro. viij. Ua
nitati creatura ſubiecta ē. De ſe=
cūdo vꝫ de eē. gal. vj. Qui ſe exi=
ſtimat aliqd eē cū nihil ſit ipſe ſe
ſeducit. Et yſaie. xl. Omnes gen
tes quaſi nō ſint ſic ſunt corā deo
⁊ qſi nihilū et ināe reputate ſunt
ei. Et ſicut dicit Greg. Oīs crea=
tura in quolibet inſtanti in nichi
lum decideret: niſi manus omni
potentis eam conſeruaret ineſſe.
De tertio vꝫ cogitare. ij. coꝛ. iij.
Non ſum⁹ ſufficiētes aliqd cogi=
tare a nobis quaſi ex nobis. De
quarto ⁊ quinto vꝫ velle ⁊ pfice=
re. philip. ij. Deus opat̄ i nobis
velle ⁊ perficere. Et yſa. xvj. Om
nia opera noſtra operat⁹ es i no=
bis dñe. Ex quo ptꝫ ꝙ ꝑ nichilo
ex parte noſtri ſaluamur. ꝓ. Pro
nichilo ſaluos facies illos. Nec
ſperare debemus quia. ij. Corin.
iiij. Fiduciam talē habemus per
chriſtum ad deū non ꝙ ſufficien=
tes ſimus aliquid cogitare a no=
bis quaſi ex nobis. ſꝫ ſufficientia
noſtra ex deo eſt. Sꝫ attēde ꝙ val
de modicum ꝑ deſt talia ſolo itel=
lectu cogitare ⁊ cognoſcere vꝫ i=
perfectiones noſtras: niſi etiam
moueatur volūtas ad ↄtēptū nr̄i
⁊ ad deū ꝑ gratia adiutorio recur
ram⁹ cū gemitu ⁊ ad humiliatio=
nis ſigna ⁊ opa operam demus.

¶ Secundum punctum in q po=
nitur conſideratio formidāde di=
uine poteſtatis que ſemper ſuper
bos deijcit ⁊ humiliat. ps. Ocu=
los ſupborum humiliabis. Item
deieciſti eos dum alleuarent̄. Ec
cleſi. x. Sedes ducum ſuperborū
deſtruxit deus. Exemplū in pha
raone. exo. xiiij. In nabuchodo=
noſor. dā. iiij. In balthaſar. dā. v.
In amā/heſter. vij. In holoferne
iudith. xiij. In chore datā ⁊ abi=
ron numeri. xvj. In anthioco. ij.
mach. ix. In herode/act. xij. cō=
ſidera igitur o ſupbe omnipoten
tiam dei cui nullus vnq reſiſtere
potuit ⁊ que precipue ſupbis reſi
ſtit ⁊ eos deijcit. Job. xv. quid tu
met contra deum ſpūs tuus.

¶ Tertium punctum in quo po=
nitur conſideratio deteſtāde ſue
fallacitatis. Eſt enim ſupbia fal=
laciſſima quia ſupbia ad hoc ele
uat vt deprimat: ſicut dicitur de
cornicula ꝙ volens frangere nu=
cem ⁊ non valens volando eleuat
eam in altum ⁊ deijciens eam ad
ima ſuper durum lapidem/corti=
cem frangit ⁊ nucleū comedit. de
pmit aūt ⁊ deijcit ſupbia tpaliter
ſpūaliter ⁊ eternaliter.

A ¶ Primo tēporaliter qꝛ fre=
quenter ſupbi iuſto iudicio dei de
pmunt̄ in hac vita: ⁊ quādoq ad
inopiam maximam deducuntur
quia vꝫ propter ſuperbiam ſuam
cōſumūt diuitiam in veſtimentis
equis familijs ⁊ feſtis ſuperfluis

⁊ hmĩ. Eccli. x. Domus q̄ nimis locuples eſt. annullabit ſupbia. Itē cū ſupbi cupiūt ſe aliis p̄ferre in hoc exiſtimātes honorē ſuū ſeruare ⁊ excellentiā acq̄rere nichil exinde aliud niſi cōfuſionē et deſpectionē reportāt/q̄r exinde ab aliis deſpiciunt. Inde vide bñ gratioſam hūiliātis ɔditionē ⁊ ſuperbie fatuitatē ⁊ fallacitatē: q̄nto eñ aliquis ſe hūiliat ⁊ min⁹ q̄rit ſe aliis p̄ferre ⁊ ab aliis honorari/tanto magis ab aliis appreciatur honorat ⁊ amatur. Supb⁹ aūt q̄nto amplius querit p̄ferri ⁊ honorari tanto magis cōtēnitur ⁊ vituperatur ⁊ min⁹ amat/minuſq; coram deo ⁊ hominibus appreciatur. Eccli. x. Odibilis eſt coram deo ⁊ hominibus ſuperbia.

B ¶ Scđo dep̄mit ſpūaliter q̄r vʒ ſpūalia bona ſi q̄ ſint īficit ⁊ ad multa vicia ruere facit. Uñ dt Aug. Supbia inſidiat bonis operibus vt peant. Et quidā dt. Inq̄nat egregios adiūcta ſupbia mores. Item alius quidam. Si tibi grā ſi ſapiā/formaq; det. Deſtruit o nimia ſola ſupbia ſi comitetur. ⁊ p̄uer. xvj. Qui altam facit domū ſuā q̄rit ruinā. ⁊ Thob. iiij. Supbiam in tuo ſenſu/⁊ in tuo v̄bo nunq; dominari permittas. Ab ipa eñ ſumpſit initiū oīs pditio qđ patʒ in pctō luciferi ⁊ ade.

C ¶ Tertio dep̄mit eternalit ſcʒ in iferno. Uñ lucifero dr yſay. xiiij. Detracta eſt ad inferos ſupbia tua. Et certe q̄nto quis amplius cupit preferri ⁊ honorari in hoc ſeculo: tāto ampli⁹ deiicietur in futuro. Iuxta illud Lu. xviij. Qui ſe exaltat humiliabit. Igit ⁊ q̄ ſe magis exaltat hūiliabitur. Et yſa. Dies domini exercituum ſuper omnem ſuperbum et excelſum/⁊ ſuper omnem arrogantem ⁊ humiliabit. ⁊c. Hec de ſuperbia.

¶ Sequitur de indignatione ⁊ murmure.

Octaua conſideratio de indignatiōe ⁊ murmure. q̄m autē ex ſuperbia ſtatim naſcitur idignatio ⁊ murmur. Indignatur enim ⁊ murmurat ſuperbus ſtatim vt aliquid contra ſuum honorē vel voluntatem ſuam percipit fieri ſicut phariſei ſuperbi indignabantur ⁊ murmurabant contra chriſtum arguentem eorum vitia: vt patet ex pluribus locis euāgelij. Ideo dicto đ ſupbia dicemus de murmure et indignatione. Notādum itaq; primo q̄ triplex eſt indignatio ſiue murmuratio.

A ¶ Prima eſt laudabilis ſicut cum quis indignatur ⁊ murmurat contra vicia p̄pria ſiue aliena. Ezechi. iij. Abi amarus in indignatione ſpiritus mei. Et zacharie. viij. zelatus ſum ſyon zelo magno ⁊ indignatione magna zelatus ſum eam.

B ¶ Scđa eſt indignatio excuſabilis q̄ vʒ p̄cedit ex ſimplicitate ⁊ ignorantia. Hoc modo indignat⁹ ē heliud ɔtra iob. xxxij.

C ¶ Tertia eſt indignatio deteſtabilis que eſt diſplicentia cum inflatione cordis elati. ⁊ hec ex ſupbia p̄uenit: vʒ ex hoc q̄ aliq̄s nō vult ſubiici regule diuine. ⁊ ſic ei diſplicēt ea q̄ a deo ſunt. frequenter etiam homini indignatiuo diſplicēt q̄cunq; fiunt ab aliis

Quod profecto ex ſuperbia cordis puenit. Ꝙ deteſtabilis autẽ et fugiẽda ſit idignatio ⁊ murmuratio maxime cõtra deũ aut etiã contra pſidẽtẽ loco dei apparere poteſt precipue ex triplici cõſideratiõe. Pria eſt ɔtẽplãde gubernationis Scda eſt mẽorande obligationis Tertia ẽ formidãde punitionis. Et ſm hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur cõſideratio contemplande gubernatiõis q̃ res gubernãtur omnia per dei prouidentia. Sap. xiiij. Tu aũt pr̄ gubernas oia pruidẽtia. In hac gubernatione occurrunt diuina ſapiẽtia mia ⁊ iuſticia que relucent in ſingulis dei operib⁹. Murmurans igit̃ contra dei opa ẽuiſſie peccat ɔ̃ iſta tria. Primo contra dei ſapientiam. Scdo contra dei miſericordiam. Tertio contra dei iuſticiam A ¶ Primo ɔtra dei ſapiaꝫ qr ſicut dr Sap. viij. Sapientia dei diſponit oia ſuauiter. Ideo dicit Aug. ſup pſal. xciij. ſer. ij. Murmuratio cõtra deũ par ẽ blaſphemie. Ait ꝗppe murmurãs contra deũ. Quare fur non morit̃. Appẽde in ſtatera equitatis furẽ et blaſphemuꝫ Iã dicis quia fur non es: ſed murmurando aduerſus deuꝫ blaſphem⁹ es. Hec captat: ſomnum omnis vt aliqd rapiat: tu dicis quia dormit deus et hominem non videt ergo vis vt ille corrigat manum: prius tu linguam corrige. Uis vt ille corrigat cor aduerſus hominem: tu corrige cor aduerſus deũ ne forte tu cum optas vindictam dei: ſi venerit te priorem inueniat Hec ille. Proinde etiam dicit idẽ augu. ſuper ioh. ꝙ de nulla re magis deum offendiſſe ille populus iudaic⁹ dict⁹ ẽ: Ꝙ murmurãdo cõtra deũ. Hinc etiã dicit ipe augu. ſup illud. pſal. Deſine ab ira ⁊ dereliq̃ furorẽ. ⁊c. Credidiſti i xp̄m quare credidiſti. quid tibi pmiſit Si felicitatẽ hui⁹ ſeculi pmiſit tibi. Chriſt⁹: murmura aduerſ⁹ illũ Quid tibi pmiſit. felicitatẽ ſꝫ felicitas nõ eſt niſi i reſurrectiõe mortuoꝝ. Quid aũt pmiſit i hac vita qd iꝑ ipe habuit. An dedignaris ſerue ⁊ diſcipule quod dñs ⁊ magiſter habuit. Nonne ab ipſo audis quia non eſt ſeru⁹ maior dño ſuo: ⁊ nõ eſt diſcipulus ſup magiſtrũ. B ¶ Scdo peccat cõtra diuiam: ex q̃ pueniat qiuſti flagellãtur in hoc mũdo. Grego. Miſericorditer adhibet deus tpalem ſeueritatẽ: ne eternam inferat vltionem. Hec ille. Facit vtiqꝫ deus ſicut fidelis ⁊ pius medic⁹ q̃ lꝫ aliqñ egro deſperato concedat vniuerſa que appetit. Egro tñ de cuius ſalute ſpes habetur. multa denegat. Sic de⁹ aliquãdo vulnerat partẽ ignobiliorẽ: vt ſaluet̃ pars nobilior. Ideo percutit corpus vt anima ſaluetur. Job. v. Ipſe vulnerat ⁊ medetur: percutit et manus eius ſanabunt. Ideo eccl'iaſtici. x. Prudens ⁊ diſciplinatus non murmurabit correptus. Greg. Ille ſolus de flagello murmurat: q̃ cauſam percuſſoris ignorat. Legitur in vi. pa. Cum quidam peteret ab abbate iohãne: vt rogaret pro eo vt curaretur: ait. Rem tibi neceſſariam cupis abijcere: quia vt corp⁹ purgat̃ medicinis amaris. ita anime lãguorib⁹. Nimis ergo fatuus eſt q̃ de infirmitate aut tribulatione murmurat. Iõ ſicut dicit. Greg. v. mor. Sancti ri in hoc mundo magis proſpa ꝗ

aduerſa formidāt. Sicut nāq; qui a
miens dū blāda occupatiōe pmi=
tur: aliqn̄ libens ad exteriora diri
uatur. Idē. Sctī temporalē penā
lucrū putauit quia per hanc eter=
nam euadere nō formidāt. ¶

¶ Tertio peccat ꝯtra dei iuſtitiā
qꝛ iuſtꝰ dn̄s in oībꝰ vīs ſuis. vt dꝛ
ps. Uñ gregoriꝰ in mor̄. Si recta
deo placere ſcimꝰ: pati aūt nulla
niſi q̄ deo placēt poſſumus. Iuſta
ergo ſūt cūcta q̄ patimur. Ualde
ergo iniuſtū ē ſi de iuſta paſſione
murmuremus hec ille. Fatuus
itaq; ē et grauiſſime offendit q̄ de
maloꝝ pſperitate ꝛ iuſtoꝝ aduer
ſitate murmurat: qꝛ hec oīa ſcd̄m
rectiſſimā dei iuſticiā fiūt. In pſo
na quippe taliter murmurantium:
dꝛ hic. xij. Quare via ipioꝝ pſpa=
tur. Bene eſt his qui p̄uaricantur
ꝛ inique agunt ꝛc. Sed attende
qd̄ ſequitur qꝛ vz recurrēs ꝓphe
ta ad orōnē illuſtratā ſpū ſancto
ſubdit. Congrega eos ſicut gre=
gem ad victimam ꝛc. q. di. Certe
video iuſticiam tuā deꝰ. Nam qꝛ
huiuſmodi reprobos deputas ad
mortē eternā ꝓpter eorū malam
vitā ideo tu eis facis ſicut macel=
larius qui vitulos ꝛ porcos quos
vult victimare bene nutrit. Greg.
Mactādus vitulus in vberrimis
paſcuis relinquitur: ſeruandus
iugo premitur. Ita mali per ame
na prata ad foueam: boni per aſ=
pera ad patriam veniūt. Itē. Cō
tinuus ſucceſſus rerū tpaliū eter
ne dānatiōis eſt indiciū. Ambro=
Non indignemini ſi mali florēt ī
mundo: vos autē mala patimini.
Non eſt chriſtiane dignitatis in
tpalibus exaltari ſed potius dep̄
mi. Illi nichil hn̄t in celo. nec vos
in mundo. Ideo ſi qd̄ mali vobis
contingat: potius gaudere debe=
tis q̄ȝ iraſci. Hec ille. Ad hec etiā
pertinet pſal. lxxij. q̄ incipit. Quā
bonus iſrael deus ꝛc. Ubi in per=
ſona īfirmorū ꝛ ſimpliciū dꝛ. zela
ui ſup iniquos pacē peccatoꝝ vi=
dens ꝛc. Sequitur. Et dixerunt.
Quō ſcit deus ꝛc. Ecce ibi pecca=
tores ꝛ abūdātes in ſeculo obti=
nuerūt diuitias ꝛc. Exiſtimabā vt
cognoſcerē. hoc labor ē an̄ me: do
nec intrē in ſanctuariū dei ꝛ intel
ligā in nouiſſimis eorū. q. d. Non
poſſuȝ cognoſcere cauſā p̄dictoꝝ
niſi reſpiciā ad retributionē diuie
iuſticie q̄ fit vnicuiq; in nouiſſimo
die ſuo ſm̄ opera ſua. Unde ſequi
tur. Deieciſti eos (ſcȝ ī morte ſua)
duȝ alleuarent. Quō facti ſunt in
deſolationem ſubito defecerunt ꝑ
ierunt propter iniquitatem ſuam.
Uelut ſomnium ſurgentium do=
mine in ciuitate tua imagines ip=
ſorum ad nichilum rediges infli=
gendo: ſcilicet eis eternam dam=
nationem in qua ſunt quaſi ad ni
chilum redacti propter carentiaȝ
omnis boni. Et tunc eis clare ap=
paret q̄ omnia temporalia que vi
uentes poſſederunt: vt ſomnium
tranſierunt. Ideo dicunt illud ſa
pientie. vj. Quid nobis profuit
ſuperbia: aut diuitiarum iactan=
tia quid nobis contulit.
Omnia iſta quaſi vmbra tranſie=
runt. Propterea bene dicit chriſo
ſto. de penitentia diſ. iij. ca. Quid
ergo. Quid ergo turbamur. Ne
mo videns malos proſperitatem
habere turbetur: non eſt hic retri
butio virtutis aut vicij. Et grego
riꝰ. v. mora. ca. j. Cum bonis ma
le eſt malis bene: hoc fortaſſe de=
prehenditur: quia et boni ſi qua
deliquerunt hic recipiunt: vt ab

eterna plenius damnatione libe=rentur/ꝛ mali bona que ꝑ hac vi=ta faciunt hic inueniunt vt ad ſo=la poſte ꝛ tormēta pertrahātur. Unde ꝛ ardenti diuiti in iferno di ctum eſt. Memento fili quia rece piſti bona in vita tua ꝛc.

¶ Secundū punctum in quo po=nitur conſideratio memorāde o=bligationis. Triplici em̄ iure deo obligamur nos totos deo redde=re vt de nobis tanꝙ de re ſua faci at quod voluerit: ꝛ ſic quicquid ei placet debemus libenter accepta re ꝛ nūꝙ murmurare. A ¶ Pri=mo iure creotiōis ber. Totum tu debes a quo totum habes. Ideo eſa.xlv. Ue qui contradicit facto=ri ſuo. Nunqd dicit lutū figulo cur ita facis. Et.xxxix.c. Peruerſa eſt iſta veſtra cogitatio quaſi ſi lutū ꝯtra figulum cogitet ꝛ dicat op9 factori ſuo non me feciſti. B

¶ Secundo iure redemptionis.i. cor.vi. Empti em̄ eſtis precio ma gno ꝛ nō eſtis veſtris. Et rom̄.xvi Siue morimur ſiue viuimus: do=mini ſumus qui ꝓ nobis dedit vi tam ſuam ꝛ mortem ſuſtinuit. C

¶ Tertio iure ꝓmiſſionis: qꝛ no=bis eternam vitam ꝓmittit labo=ribus vite preſentis. Mat.v. Bea ti qui perſecutionem patiunt pro pter iuſticiam: quoniam ipſoꝛ eſt regnū celoꝛ. Anſel. Certe dn̄e qꝛ me feciſti qꝛ me redemiſti/qꝛ tāta promittis: debeo amori tuo meip ſum totum. imo debeo amori tuo meipꝫ q̄to maior es meipſo ꝑ q̄ dediſti teipꝫ ꝛ cui ꝓmittis teipm̄.

¶ Tertium punctū in quo ponit conſideratio formidāde punitio=nis. Sēp em̄ puniuit ꝛ punit dn̄s hoc vitium. Et hoc triplici pena. Primo pena tpalis afflictionis. Secundo pena corporalis inter=emptionis. Tertia pena eternalis ꝓuationis A ¶ Pr̄io pena temporalis affli ctionis ſicut Nume.xii. Maria ſoror moyſi ꝓpter peccatum mur muris percuſſa ē lepra. Itē exod. xvii. Cum murmuraſſet populus ꝓ aque penuria ſtatiꝫ affuit ama lech pugnans cōtra eos. B

¶ Secūdo pena corporalis iterē ptiōis ſicut ptꝫ Nūe.xxi. Cū mur muraſſet populus cōtra deū: imi=ſit in eos ſerpētes ignitos quorū morſib9 moriebant. Iō.i.cor.x. Neqꝫ murmurauerítis ſicut qui=dā eoꝛ murmurauerūt ꝛ a ſerpē=tib9 perierūt. Itē numeri.xi. Fa=ctū eſt murmur populi ꝛc. Sequi tur. Accenſus eſt ignis domini in eos ꝛ deuorauit extremaꝫ caſtro=rū partē. Item numeri.xvi. Cho=re dathā ꝛ abyrō murmurātes cō tra moyſen abſorpti ſūt a terra et viros ducentes quinguaginta of ferentes incenſum: ignis a domi=no egreſſus interfecit C ¶ Ter=tio pena eternalis priuationis ſi=ue excluſionis ſcꝫ a regno celeſti. Greg. Regnum celoꝝ nemo qui murmurat accipit. Unde numeri. xiiii. Qui murmuraſtꝭ contra me nō intrabitis i terrā ſup quā leua ui manū meā vt darē eā vobꝭ: ptꝫ itaqꝫ murmuratiōis deteſtatio ꝑ tres ꝑcipuas cōſideratiōes Qua ruꝫ prima oſtendit pct̄m murmu ris eſſe grauiſſimū: qꝛ eſt blaſphe mia cōtra dei ꝓuidentiā. Secūda oſtēdit illud eſſe igratiſſimuꝫ ꝑpt triplicē hoīs ad deū obligationeꝫ. Tertia vero oñdit illud eſſe picu=loſiſſimū qꝛ ꝑ illud hō incurrit ḡ=uem punitionem.

¶ Hec de ingratitudine.

¶ Sequitur de excōicatione.

Nona cōſideratio ē de excōmunicatiōe Quā etiā ꝓ cōtumacia q̄ ſupbia ē qꝛ ꝗs cōtēnit ſubijci iudicijs ⁊ eccleſiaſticis ſanctionibus: ferri ſolet excōmunicationis ſententia q̄ plurimuꝫ timenda eſt. Jdeo de ipſa excommunicatione pauca quedam hic interſeremus. De ipā igitur hic faciem⁹ tres conſiderationes.

Prima eſt ꝯſideratio ferende ſententiationis.

Secunda eſt conſideratio tenēde reputationis.

Tertia ē ꝯſideratio horrēde ſepatiōis. Et ſm hoc ſūt tria puncta.

¶ Primum punctū in quo ponit̃ conſideratio ferende ſniationis vbi videndum eſt de cā ꝓ qua ferenda eſt excōicatiōis ſnia: vbi declaranda eſt iſta cōcluſio. vꝫ. Nullus dꝫ excōicari niſi ꝓ cōtumacia aut pro peccato cui cōtumacia eſt annexa. probatur. Quia excōicatio maior de qua loquimur eſt pena grauiſſima quā eccleſia poſſit iferre vt patet. xxiiij. q. iij. c. Corripiātur. Jdeo non eſt intelligēda ꝓ leuibus criminibus: ſed ſolum ꝓ mortali: nec quocunqꝫ mortali: ſed ꝓ peccato contumacie vel cui annexa eſt contumacia, vt habet̃. xj. q. iij. ca. Abſit. Quando autēꝫ probatur crimen contumacie contra innocentem: tunc etiam iudex fert ſententiam ſicut ꝓ mortali: qꝛ iudex in foro cōtentioſo non dꝫ iudicare ſm ſententiā ꝓprie cōſcietie: ſed ſꝫ allegata ⁊ ꝓbata. Jdeo iuxta leges ⁊ iura pronunciat.

¶ Secundūꝫ punctuꝫ in quo ponitur conſideratio tenende reputationis. Ubi videnduꝫ an iniuſte excōmunicat⁹ debeat excōmunicat⁹ reputari. A ¶ Ubi notandū ꝙ ſnia aliquando eſt iniuſta ex animo ꝓferentis iuſta vero ex ordie ⁊ cauſa. Aliquando ē iniuſta ex animo ⁊ ordie: ſed nō ex cā. Ex cā aūt eſt iniuſta quādo oīno nulluꝫ delictū eſt in eo in quē fertur excōicatio qđ ſit excōicatione dignū. Ex animo iniuſta eſt ſnia quando nō ꝓfertur amore iuſticie: ſed liuore odij vel ꝑcio aut fauore aduerſariorū. Ex ordie iniuſta eſt quādo fertur iudiciali ordine nō ſeruato vt dicit̃. xj. q. iij. ca. Seruetur. Jn omnibus autēꝫ his caſibus ſententia excōmunicatiōis iniuſta timenda eſt quouſqꝫ p euꝫ qui tulit eaꝫ vel aliū ſupiorem fuerit reuocata. B ¶ Exceptis aliquib⁹ caſibus in quibus non eſt timenda. Unus eſt quando excōmunicans non habꝫ poteſtatem excōicandi. Alius quando fertur excōmunicationis ſnia poſt legitimā appellationeꝫ ⁊ continet intolerabilem errorē. vt ptꝫ extra de appellationibus. ca. Ad noſtrā pniaꝫ. Tertius caſus cuꝫ ꝓ indebitis exactionibus aliquis excōmunicat̃. extra de excel. ꝓlatoruꝫ. c. Cum ad quorundaꝫ. Quartus caſus qn̄ ꝗs excōmunicaret excōmunicatiōe maiori illos q̄ excōicato ꝯmunicarēt non in crimine ſed in locutione et in alijs caſibus in quibus incurritur excōmunicatio minor. Talis eīn ſentētia nō valet niſi trina premiſſa monitiōe: vl̄ vna ꝓ tribus ⁊ niſi admonendi nominatiꝫ exprimantur. vt patet lib. vj. c. Statuimus. Quintus quando a ſuo iudice ꝓfertur ſentētia ſcꝫ excōmuni-

cato. vt pz. xxiij. q. j. c. Audiuim⁹ Sextus cum a delegato quis excõicatur contra delegantis intentionem. vt ptz extra de prebẽdis ca. finali. Septimus quando fertur excõmunicatio cõtra priuilegium. vt ptz extra de exceſ. priui le. c. Sane. Sũt ⁊ multi alij caſus de quibus magis ſpectat ad iuriſtas. In alijs autez caſibus etiaz ſi ſnia excõmunicatiõis ſit iniuſta tñ ſuſtinẽda eſt. licet nõ ledat quo ad deuz quando excõmunicatio eſt iniuſta ex cã: ⁊ excõicatus non contemnit excõmunicationez: ſic eñ non contemnẽdo meret: ſic ꝙ talis ſentẽtia eſt anime diſciplina vt patet. xxiiij. q. iij. c. Notandũ in fine. Si autem comtemneret ligaretur apud deum.

¶ Tertiũ punctũ in quo ponitur conſideratio horrende ſeparationis. Unde dr anathema qđ interpretatꝰ ſepatio: eo ꝙ excõmunicatus excõmunicatione ſcz maiore quedr anathema ſeparatꝰ a multꝭ magnis bonis. A ¶ Primo ſeparatꝰ a ſocietate celeſtis curie qr nunq̃ celum intrabit niſi pri⁹ abſoluatꝰ. Unde dicit dñs Mat. xvj. Quodcunq̃ ligaueris ſup terraz erit ligatum ⁊ i celis. Propterea dt chuſ. xj. q. iij. c. Nemo. Nemo cõtẽnat vincula eccleſiaſtica. Nõ eñ eſt hõ qui ligat: ſed chriſtus q̃ hanc poteſtatẽ dedit ⁊ dños fecit homines tanti honoris. B ¶ Scđo ſeparatur ab omni ſacramento eccleſie. vt ptz. iij. q. iiij. c. Engeltrudam. Nõ eſt qr ſeparatur a corpore chriſti: vt ibidem dr cuius virtute ſacramẽta miniſtrãtur q̃propter dt Aug. xj. q. iij. ca. Nihil ſic dz formidare chriſtian⁹ q̃ ſeparari a corpore chriſti. Si ei ſeparatꝰ a corpe xp̃i non eſt membrũ ei⁹. Si nõ eſt mẽbrũ ei⁹ nõ vegetatꝰ ſpiritus ei⁹. Et ſi q̃ris cui⁹ tũc membrũ efficitꝰ dico ꝙ diaboli Nã vt ait Aug. xj. q. iij. c. Omnis chriſtian⁹. Dilectiſſimi qui a ſacerdotib⁹ excõmunicatꝰ ſathane traditꝰ: quõ ſcz qr extra eccleſias ẽ diabol⁹ ſicut i eccleſia xp̃s. Ac per hoc q̃ſi diabolo tradi dr q̃ ab eccleſiaſtica cõmunione remouetꝰ hec ille. Unde i eccleſia ꝑmitiua quãdo oportebat ad finẽ iuitare ꝑ ſigna ſequebatꝰ excõicationem ali⁹ effect⁹ ſcz manifeſta vexatio corporalis ipſius diaboli: vt ptz etiã. i. cor. v. Sed nũc ſpũaliter ⁊ viſibiliter ſathane traditꝰ vide ibi ſcz. i. cor. v. quõ apl's mandabat quẽdã dari diabolo cum volebat eũ excõmunicari. Traduntꝰ ergo excõmunicati lupis ifernalib⁹ deuorandi. Sed forte queris q̃re ergo nõ ſtatim excõmunicatum deuorat diabol⁹ qui (vt dr. i. pet. v.) tanq̃ leo rugiens circuit querẽs quem deuoret. Dicendum ꝙ diabolus ſimilis eſt lupo qui qñ inuenit ouem extra ouile: in os ſuũ eã colligit: ſed nõ ſtatim ei dẽtes ſentire facit. ſed leniter eam tractat deferens ad ſiluaz (vt dr) ne ſi forte ſtatim eaz lederet accurrerent ⁊ ſuccurrerẽt ei canes ⁊ paſtores ea clamante vt eam ab eius faucibus eriperent ⁊ alie extra ouile exire timerent. In ꝑmitiua q̃dem eccleſia quando aliqs excõmunicabatꝰ ⁊ a diabolo deuorabatꝰ: ⁊ occidebatꝰ in corpe: alij tantuz timebant ꝙ nullus excõmunicationez ſuſtinere audebat. Quod videns diabolus blande ⁊ leniter tractat excõmmunicatos vſq̃ ad mortez ſed tunc acriter cruciat.

C ¶ Ex dictis igiť ptꝫ q̄ excom muĩcat⁹ nulli⁹ ſacraměti ē capax Uñ nec talis abſolui poſſet a pec= catis q̃tūcūq̃ eſſet cõtrit⁹ ꝛ diſpo ſitus ad oia facienda niſi pri⁹ ab= ſoluatur a vinculo excõmunica= tionis ꝛ ſi abſolueretˀ nõ valeret: ſꝫ oporteret eũ iteꝝ p⁹ ea abſolui. Nec talis poteſt contrahere ma= trimoniũ. Si tamẽ cõtraheret te= neret quidẽ matrimoniũ ſed pec= caret mortaliter contrahendo. et ſi recipit ſacros ordines efficiť ir= regularis indigens diſpenſatiõe pape. Nec põt recipi ad religio= nem niſi prius abſoluatur. et hoc nec in ꝓbatione nec in ꝓfeſſione. Si tamen fuerit receptus vel pro feſſus tenet. D ¶ Tertio ſepa ratur ab omni actu legitimo. Un de ſi exequitur actus ordinũ vel celebrando vel cantando euange lium: ꝛ huiuſmodi efficiť irregula ris. E ¶ Nec etiam teſtificari poteſt/ nec acuſare/ nec aduocare nec iudicare ꝛ iudicat ꝑ eũ cũ no= torium eſſet non teneret. Nec ab ſoluere/ nec ligare poteſt/ nec eli= gi ad p̄laturã ſeu dignitatem/ nec eligere. F ¶ Quarto ſeparaťa diuino officio. Unde Iſid. xj. q. iij c. Cum excommunicato dicit q̄ non lꝫ cũ illo orare. Uñ hic ray. in ſum ꝛ alij doctores q̄ ſi eſt excom municatus in eccleſia quãdo d̄di uinum officiũ debꝫ admoneri vt exeat ꝛ ſi exire nollit violenter dꝫ emitti. Et ſi fieri nõ poteſt dimitti dꝫ officium quouſq̃ exeat. Etiam miſſa ſi nondũ inceperit canonẽ Secus ſi incepit: quia tunc debet proſequi vſq̃ ad ꝯmunionem ſuꝫ ptam ꝛ poſtea reſiduum exeundo in ſacriſtia indicere hoc vero itel ligendum eſt quando eſſet excom municatio notoria. G ¶ Nã ſi occulta eſt nõ eſt eui= tandus excõmunicat⁹ in publico ne ꝓbaťcrimẽ. hodie tamẽ ꝑ de= cretũ conſtañ. ꝓhibita eſt hmõi ꝑ ticipatio i diuinis quo ad excom= municatos denũciatos in eccleſia ꝛ nominati. Ipſe aũt excõmunica tus ſcienter participãs in diuinis nõ euadit mortale peccatũ Nec etiã põt tam prope ſtare extra q̄ audiat diuina vt patet extra de pe. ꝛ re. Quod in te. Nam tamen ſibi prohibetur ſimplex igreſſus eccleſie extra tempus diuinorum Poteſt etiam intereſſe predicatio ni quando nõ dicunť ibi diuina vt ex doctrina ad veram eccleſie obe dientiam conuertatur vt patet de conſ. di. ij. c. epiſcopus. Et ſi obli gatus eſt ad horas tenetur eas ꝑ ſoluere non tamen poteſt hoc fa= cere cum alio: non excommunica to: ſed ſolus debet legere et ſine. Dominus vobiſcum. I ¶ Quin to ſeparatur ab omni eccleſiaſtico ſuffragio. Dicit enim apoſtolus. (Ro. xij.) Omnes vnum corp⁹ ſu= mus in xp̄o ſcꝫ miſticum ꝛ ſp̄uale. Clarum eſt autem q̄ membrũ ſe paratum a corpore non recipit ꝑ tem nutrimenti cibus autem nu trimentũ hui⁹ corporis ſunt ora= tiones ꝛ alia bona q̄ fiunt in eccle ſia. Excõicatus autem ē membrũ ſeparatum ab eccleſia. vt ſupra di ctum eſt. Per hoc aũt q̄ ab eccl'is ſuffragũ ſeparať incurrit magnũ incomodũ: q2 ſm magiſtrũ ſent. in iiij. diſt. xx. Ex ſuffragijs eccleſie obtinet aliquis diuinam ꝓtectio= nem ꝛ defenſionem ab hoſtibus ꝛ ſi iam habeat grãm cõſequiť eius augmentũ. Et ita diuina ꝓtectio ſubtrahitur excõmunicatis ꝛ dia=

bolo datᷣ poteſtas in eos ſeuiendi
k ¶ Si tñ quis iniuſte excōica-
tur ⁊ excōicationē hūiliter ſeruat
tūc humilitatis meritū recōpēſat
excōicatiōis dānnū Un̄ ſm rich.
in. iiij. Talis p hoc nō excluditur
a ſuffragiis eccleſie: qꝛ nec eccl'ia
hoc intēdit: ⁊ ſimile eſt ſi excōica
tus ex iuſta cā penitet ac abſolu-
tionē diligētiſſime ꝓcurat para-
tus facere quod in ſe eſt. L

¶ Sexto ſeparatur a fideliū con-
ſortio: qꝛ nō pōt cū aliis pticipare
nec ipi cum eo comedēdo: biben-
do: ſalutando: loquēdo: exceptis
caſib⁹ q ponūtur. xj. q. iij. c. Om̄
in textu ⁊ in glo. de quibus notan
di ſunt iſti verſus. Si pro delictis
anathema quis efficiatur. os ora
re valet communio menſa negan
tur. Hec anathema quidē faciunt
ne poſſit obeſſe. Utile lex humile
res ignorata neceſſe.

¶ Si autem in aliis caſibus ſcien
ter cōmunicaret aliquis cum excō
municatis incurrit excommunica
tionem minorem que ſeparat a ſa
cramētis eccleſie. ſed non a com-
munione fidelium. N

¶ Septimo ſeparatur poſt mor-
tē ab eccleſiaſtica ſepultura. Nec
poſſunt ꝓ eo fieri orationes ſolē-
nes ſeu officium niſi prius abſol-
ueretᷣ poſt mortem a ſententia qđ
fieri poſſet quando apparerent ſi
gna contritionis ante mortem: et
quando queſiuit abſolutionem:
vt patet. xxiiij. q. ij. ca. Sane. Se
creta tamen oratione poteſt ora-
ri pro excommunicatis ſm petrū
de perusio. Nec etiā cadauer ei⁹
facit locum religioſum ſicut cada
uer hominis fidelis nō excommu
nicati. Et ſi poteſt diſcerni debet
de loco ſacro proiici.

O ¶ Exemplū eſt de illis ſancti
monialib⁹ quas beat⁹ bn̄dict⁹ ex
cōmunicauit ꝓpᷤ locacitatē ſuam
que poſt mortē earū viſe ſūt de ſe
pulchris exire: ⁊ de eccleſia quan
do celebrabatᷣ ⁊ dicebatᷣ officium.
Quas cū beat⁹ bn̄dict⁹ recōciliaſ
ſet nō ſūt ampli⁹ viſe exire ſicut re
fert grego. ij. dyal. li. Eſt ⁊ illđ ex
emplū notandū circa illud quod
dictū eſt ꝙ excommunicatus tra-
ditur dyabolo. i. exponitur qꝛ vi-
delicet non defenditur ab eccleſia
ſed deſeritur ⁊ ſic exponitur dya-
bolo. P ¶ Legimus enim in vi
ta beati eligii ꝙ cū qđdā ſacerdos
infamis fornicari⁹ eſſet in ſua dyo
ceſi ⁊ frequēter ammonitus nolu
it abſtinere a concubina ſua. Tūc
beat⁹ eligius epiſcopus excōica-
uit eum ⁊ prohibuit ne vllo mō do
celebraret. Cum autem epi man-
datum paruipenderet ⁊ celebra-
re vellet: aſtans altari ſubito ceci
dit retrorſum ⁊ a dyabolo ſuffoca
tus expirauit coram omni pplo.

¶ Hec de excommunicatione.

¶ Sequitᷣ de inani gl'ia q̄ ē ꝑmū
vitiū capitale ſm gregorium.

Decima cō-
ſideratio eſt de inani
gl'ia. Poſtq̄ de ſuper
bia dixim⁹ que regi-
na ē omniū vitiorum
Conſequēter de ſeptē vitiis capi
talib⁹ q̄ ſūt q̄ſi duces ſub ſuperbia
dicēdū eſt que ſunt inanis gloria
inuidia: ira: accidia: auaricia: gu-
la: ⁊ luxuria. Dicuntur autem ca
pitalia. qꝛ ex ipſis nata ſunt talia-
multa ⁊ frequentius: oriuntur.
Primo autē dicturi ſumus de in-
ani gloria que ſtatim ex ſuperbia
procedit. Differunt tamen quia

ſuperbia appetit excellentiam: et inanis gloria appetit excellentie manifeſtationem. Unde dicit alexander. in. ij. volumine ſumme. q̄ inanis gloria eſt appetitus inordinatus: ⁊ inordinata delectatio humane laudis. Eſt autem ad preſens triplex facienda conſideratio de inani gloria.

Prima ↄſideratio notāde diſtictōis Scda ē ↄſideratio vitāde offēſionis. Tertia ē ↄſideratio abominā de deteſtationis.

Et ſcōm hoc ſunt tria puncta.

¶ Primū punctū in quo ponitur conſideratio notāde diſtinctionis Eſt em̄ triplex gloria: ſcʒ beata: ſancta: ⁊ vana. A

¶ Pria eſt gloria btā de q̄ ps. Exultabūt ſcti i glia. Itē Glia hec ē oib⁹ ſctis ei⁹. De hac ſcripſim⁹ in tractatu ſiue ſmone de celeſti btitudine. B ¶ Scda eſt gloria ſācta: ſicut di. tho. ij. ij. q. cxxxij. cū ꝗs cognoſcit bonū ſuū laude dignū: ⁊ approbat illud: cupiēs illud ab aliis laudari: aut ꝑpᵗ diuinū honorē: aut ꝑpᵗ ꝓximoꝝ ſalutē. Uñ appetit⁹ hui⁹ glie nō eſt mal⁹ eccle. iiij. Curā habe de bono nomine ⁊ ꝓuer. xv. Fama bona impinguat oſſa. Et Ouidius lib. de triſtibus. Denique non paruas aio dat glia vires. Et fecūda facit pectora laudis amor. Uera itaq̄ gloria ⁊ bona eſt que eſt de bone conſcientie teſtimonio. ij. coꝝ. j. Gloria noſtra hec eſt teſtimoniū ↄſciētie nr̄e: qñ ſcilʒ hō refert in deum hmōi gliam a quo ē ⁊ conſcientie puritas: ⁊ bonoꝝ opeꝝ executio. Sicut hortat apl's. ij. cor. x. dicēs Qui gliat in dño glorief. Nō em̄ qui ſeipſum commendat ille probatus eſt ⁊c. Item vera eſt gloria quā hʒ vir iuſt⁹ de teſtimonio ſpiritusſancti ei⁹ dulcedine. quā ſentit quādo mens ei⁹ in dño gliatur Rom. viij. Ipē ſpūs teſtimonium reddit ſpūi nr̄o q̄ ſum⁹ filij dei. et iterū ibidē. Gloriamur in ſpe glie filioꝝ dei. Itē vera ē glia q̄ vir iuſtus gloriaf in tribulationib⁹ ꝑpᵗ deū. Ro. v. Gloriemur in tribulatiōib⁹ ⁊. ij. Coꝝ. xij. Libēter gloriabor in infirmitatibus meis ⁊c. Itē ſcōʒ thomā vbi ſupra laudabilis ē glia quā aliꝗs appetit ad alioꝝ vtilitatē. Sic ſe ↄmēdabat paul⁹. ij. cor. xj. ⁊. xij. ⁊ ro. xij. di. Prouidētes bona nō tm̄ corā deo ſʒ ēt corā hoibus. Ubi dt glo. Qui conſcientie fidēs famam negligit crudelis eſt. Ubi iterū dicit gloſa. Propter nos cōſcientia ſufficit: ꝓpter ꝓximū aūt fama noſtra non poluit ſʒ pollere dʒ in nobis. et iō q̄ baptizanf inungunf chriſmate. quod perficif ex oleo et balſamo oleū ptinet ad nitorem cōſcientie balſamū ad odorē bone fame.

C ¶ Tertia eſt gloria vana cui⁹ appetitus eſt vitioſus. ps. Ut qd diligitis vanitatem ⁊c. Poteſt autem dici tripliciter. Tum ex parte rei de qua quis gloriam querit puta cū quis gloriaf de eo quod nō eſt puta de ſapientia quā non habet: vel deo eo quod non eſt gloria dignum ſicut de fragili ⁊ caduco. Uaniſſima autem immo inſaniſſima et dyabolica eſt gloria de malicia orta ps. Quid gloriaris i malicia. Tum ex pte eius a quo quis gloriam querit puta ab homine principaliter cuius iudicium non eſt certū ps. Deus diſſipauit oſſa eoꝝ q̄ hoibus placent ſupplecū ponif ibi finis. Tū ex pte ipi⁹ q̄ gloriam appetit qui ſcilicet non

referet appetitũ glie in fine debitũ puta ad honorem dei ꝛ ſalutem ꝛ edificationem ꝓximi. Nam omnis gloria finaliter eſt ad deũ referenda. ps. Non nobis dñe non nobis/ſed nomini tuo da gloriã.

¶ Secundũ punctũ in quo ponit conſideratio euitande offenſiõis Ubi videndum eſt an per inanẽ gloriam offendatur deus mortaliter vel venialiter. Ubi notandũ ꝙ pctm̃ ex hoc iudicatur mortale qꝛ caritati contrariatur. pctm̃ aũt inanis glie ſm ſe nõ vr̃ ꝯtrariari caritati neqꝫ dei neqꝫ ꝓximi Jdõ ex genere ſuo nõ eſt mortale. Põt tñ eſſe mortale tripliciter.

A ¶ Primo rõne ꝯtrariationis: qꝛ vꝫ eſt de aliq̃ falſo aut de aliq̃ malo qd ꝯtriat diuine reuerẽtie. eze. xxviij. Eleuatum eſt cor tuũ ꝛ dixiſti deus ego ſum.

B ¶ Scdo rõne ꝑlationis qꝛ vel bonũ de q̃ gliat ꝑfert deo/ vel teſtioniũ hoim ꝑfert teſtiomo dei ſicut contra quoſdam dicitur Joh. xij. Qui dilexerunt magis gloriã hoim ꝙ gloriam dei.

C ¶ Tertio rõne intentionis q̃ tendit ad talẽ gloriã vt ad vltimũ finẽ ad quẽ etiã ordinat opa ꝟtutũ/ꝛ p ꝯſeqnda nõ ꝑtermittit facere etiã illa q̃ ſunt ꝯ deuꝫ. De hac glia dt dñs ioh. v. Quõ poteſtis credere gloriã abinuicẽ expectãtes ꝛ gloriã q̃ a ſolo deo eſt nõ q̃rẽtes. Sic etiã antiqui romani gloriã humanã querebãt. vt di. aug. li. v. de ci. dei. c. xij. Si autẽ amor vel appetit⁹ hũane glie q̃uis ſit inanis non repugnat charitati aliquo ꝑdictoꝝ modoꝝ tũc eſt veniale pctm̃. Difficile eñ eſt inani glie quo ad ꝑmos mot⁹ reſiſtere: nõ vt veniãt/ſꝫ ſũt ꝑ rõne reꝑmendi ꝛ ſubijciendi: recognoſcendo deum ꝛ illi ꝛ humiliando ſicut eñ dicit ſen. ad lucillu. Nulla eſt tam excelſa ꝟtus q̃ dulcedine glie non tangatur. Et hiero. ad ſabinianũ. Naturali dñr malo ꝛ adulatoribus nr̃is libẽter fauemus. Et quãq̃ rñdeam⁹ nos ĩdignos ꝛ calidus rubor ora ꝑfundat: tamẽ ad laudem ſuam intriſecus letatur anim⁹. ꝛ aug. ſi cui ꝙ facile eſt laudẽ non capere dũ negatur: difficile tñ eſt ea nõ delectari dum offertur.

D ¶ Uñ ſignatur ꝑ puluerẽ de quo Math. x. dr̃ aplis. Excutite puluerẽ de pedibus vr̃is. Dicit enim Greg. ꝙ ꝑdicatio vix ſine aliq̃ admixtiõe pulueris tranſit. Predicatis eñ aut ad idignationẽ trahit ſi ꝯtẽnit: aut aliquã inanẽ gloriã acqrit ſi ab auditorib⁹ honorat. Et chri. ſup mat. Cũ cetera vicia locũ hẽant i ſuis diaboli: inanis gl'a locũ hꝫ ẽt i ſuis xp̃i.

¶ Tertium punctum in quo ponitur conſideratio abominande deteſtationis. Apparet autem deteſtabilis ꝛ fugienda inanis glia precipue ex triplici cõſideratiõe.

A ¶ Primo ex conſideratiõe imitabilis exemplationis. Oms enim ſancti dederunt nobis exẽplum fugiendi ꝛ deteſtandi vanã gloriã vt pꝫ ex eoꝝ geſtis. Unde in vi. pa. legit de quodã ſene q̃ vt euitaret laudes hoim finxit ſe eẽ ſtultũ expolians veſtimenta ſua: ꝛ nudus ea lauans in flumine. vnde dicit Cicero. j. de offi. Cauenda eſt glorie cupiditas: eripit eñ animi libertatem.

B ¶ Scdo ex cõſideratiõe vituperabilis iniuriatiõis. Iniuriat enim deo quod ei pertinet vſur ꝑ

pădo. Juxta illud apl'i. Soli deo
honor ⁊ gl'ia. Ideo qui gloriã in
ſuis opibus querit: nõ eſt fidelis
ſeruꝰ dei. Uñ. Ber. Fidelis reue
ra famulꝰ es ſi de multa gl'ia dñi
tui. ⁊ ſi nõ ex te tñ p te tran
ſeũti nihil manibꝰ tuis adherere
ꝯtigat. Fidelis famulꝰ fuit iacob
vt legitur. ij. re. xij. q̃ vidẽs qꝫ ca
pienda eẽt rachoab ciuitas quã
obſederat: dño ſuo dauid gloriã
reſeruauit mãdãs ei vt veniret ⁊
ciuitatẽ caperet vt ipſi dauid nõ
ioab victoria aſcriberetur. Sic ⁊
nos oĩm operũ noſtrorum que ꝑ
nos facit dñs gloriã ei dare debe
mus dicentes illud pſal. Nõ no
bis dñe nõ nobis / ſed nomini tuo
da gloriam. Sic legitur ſanctus
tho. de acquino feciſſe crucifixo qñ
honorabatur cum pollice crucẽ
ſecrete faciendo ſub ſcapulari.
C ¶ Tertio ex cõſideratio
ne miſerabilis cõcluſiõis. Miſera=
bilis eñ valde ẽ ꝯcluſio ianis gl'e
D ¶ Tũ rõne breuis duratio
nis. pſ. Uidi impium ſuperexalta
tum ⁊ eleuatum ſuper cedros li=
bani: ⁊ tranſiui et ecce non erat /
queſiui eũ ⁊ non eſt inuentus locꝰ
eius. Item. Inimici vero domini
mox vt honorificati fuerint et ex
altati deficientes quemadmodũ
fumus deficient.
E ¶ Tũ rõne dãnificationis.
Hõ eñ p vanã gloriã magnũ dã
nũ icurrit. ſ. amiſſionẽ celeſtis glo
rie p falſa gl'ia. Iõ de q̃rẽtibꝰ va=
nã gloriã dt dñs mat. v. Amẽ di=
co vobis receperũt mercedẽ ſuã.
Unde dicit tho. qꝫ opꝰ virtuoſum
amittit vim merendi vitam eter
nam ſi ꝑpter inanẽ gloriã fiat ẽt
ſi illa inanis gloria non ſit pecca
tum mortale. Unde legit. iiij. re.
xij. qꝫ ezechias q̃ theſauros ſuos
oſtendit babiloniis oẽs perdidit
F ¶ Tum ratione obligatio=
nis. ſ. ad penã ſenſus. Apo. xviij.
q̃tum glorificauit ſe ⁊ in delicijs
fuit: tantũ date illi tormentũ ⁊ lu
ctum. Et hiere. xliij. Erit moab
in deſertuꝫ ⁊ exemplum et oppro
brium. Sequitur. Et erit cor eiꝰ
ſicut mulieris parturientis. qm̃
contra deum gloriatus eſt pauor
laqueus ⁊ fouea contra eum / pa
uor ſcꝫ demonũ / laqueus. ſ. pena
rũ ineuitabiliũ / ⁊ fouea inferni.

¶ Hec de inani gloria.

¶ Sequitur de iactantia.

V Ndecima
conſideratio eſt de
iactantia. Dicto de
iani gl'ia / dicẽdũ eſt
de iactantia q̃ ex ea
originat. Põt aũt iactãtia eẽ pec
catũ mortale vel veniale ſm qꝫ pt
eẽ vel nõ eẽ ꝯ dei aut ꝑximi cari
tatẽ. Eſt aũt vituperabilis ⁊ dete
ſtanda ꝑcipue ꝑpter tria.
A ¶ Prio qꝛ euacuat iternaꝫ
cõſciam. Iactator eñ q̃cq̃d hꝫ in
corde vnde poſſit habere laudes
et excellentiam ſuam oſtendere
reuelat. ⁊ interdũ etiã quod non
hꝫ. Ber. Lingua in humido poſi
ta eſt lata ⁊ tenuis optimum in=
ſtrumentum ad euacuandũ cor.
B ¶ Scdo ꝑturbat frater=
nã ꝯcordiã. Prouerb. xviij. Qui
ſe iactat et dilatat. iurgia ꝯcitat.
C ¶ Tertio icurrit dei diſpli=
centiã. hier. xxviij. Audiuimus
ſuperbiã moab. ſuperbus eſt val
de / ſublimitatẽ eiꝰ ⁊ ſupbiam et
altitudinem cordis eius / ⁊ iactã

tiam/ego ſcio dominus dicit dominus.ſcientia approbationis ſʒ potius reprobationis.
¶ Hec pauca de iactantia.

¶ Sequitur de adulatione:

Uodecima conſideratio eſt de adulatõe.cũ adulet̃ alt̃ alteri vt ei placeat ⁊ apõ eũ laudẽ inueniat ⁊ glorĩã/manifeſtũ ẽ adulationem ad inanẽ gloriã ptinere:tamen ex parte eius qui alteri adulatur:q̃ȝ etiam ex parte eiꝰ qui ex adulatione delectatur.Idcirco ⁊ hic de adulatione dicemus. Circa quam triplex eſt facienda conſideratio.
Prima eſt ꝯſideratio diffinitiõis
Scḋa eſt cõſideratio offenſiõis
Tertia ẽ ꝯſideratio r̃mediatõis.
Et ſm̃ hoc ſunt tria puncta.
¶ Primum punctum in quo ponitur conſideratio diffinitionis. Augu.ſup pſal.dẽ q adulatio eſt fallaci laude ſeductio. Et hiero. Adulator apõ phos diffinit̃ blandus inimicus. Item ſic ſolet deſcribi. Adulatio eſt peccatum ex ſermone vane laudis alicui exhibite intentione placendi. Uñ ad adulationem pertinet ſi q̃s velit aliquem laudare in quibus non eſt laudandus vel vbi/aut quando/aut quomodo non eſt laudandus.pro ampliori aũt declaratione ſubiũgende ſũt tres diſtictões
A ¶ Prĩa q laus dicit̃ vana tripliciter. Aut ex parte materie cũ laudatur quod non eſt laudandum. Aut ex parte modi cuȝ laudatur aliquid pluſq̃ȝ ẽ laudãdum. Aut ex parte finis cum non fit eo fine quo debet fieri.
B ¶ Scḋa diſtictio ẽ velle alteri placẽ ⁊ põt fieri q̃drupliciter
C ¶ Uno mõ ciuiliter.puta cũ q̃s alteri vult placere ad eius beniuolẽtiam obtinendã.ſicut paulus q̃rebat placere herodi dicẽs (vt hr̃ act.xxvi.)ſe fore beatũ audiri coram eo vt habita eius beniuolentia liberaretur a calũnijs iudeorum. Credendum eſt tamẽ paulũ hoc vlterius ordinaſſe ad gloriam dei ⁊ vtilitatem eccleſie ꝑpter quam omnia faciebat.
D ¶ Scḋo modo laudabilit̃ cum hoc fit ad querendã dei gloriam ⁊ ꝓximorum vtilitatem ſicut fecit heſter regi aſſuero. Heſter.xv. Acceſſit ad eum ornatiſſima laudãs eum magnifice. Sic ⁊ hieremias laudabat nabuchodonoſor. hier.xxix. Et paulꝰ dicebat.j.Cor.x. Ego omnibꝰ per omnia placeo. Et.j.Cor.ix. Factus ſum omnia omnibus vt omnes lucrifacerem. Conformabat enim ſe eorum moribus quantuȝ poterat ſine pctõ vt eis placeret.
E ¶ Tertio modo damnabiliter quando videlicet hoc fit ꝑpter inanem gloriam ſui / vel ad alium decipiendũ ad damnificandum/vel ad aliquod illicitum cõſequendum. Et hoc eſt peccatum pertinens ad adulationem. De hoc apoſtolus gala.j. Si hominibus placerem/chriſti ſeruus non eſſem.ps. Deꝰ diſſipauit oſſa id ẽ virtutem eorum qui hominibus placent. ¶ Tertia diſtinctio. Tres ſunt ſpecies adulationis.
¶ Prima ſpecies eſt in laudatione eius qḋ eſt bonũ indebite fctã puta cũ q̃s laudat̃ de bono qḋ nõ hȝ/vel vltra illud qḋ habȝ/vel de

bono dubio ⁊ incerto/vel non ſer
uatis circunſtantijs:de quo põt i
telligi illud Eſa.iij. Populeme⁹
qui te beatum dicunt:ipſi te deci
piunt. Eccle.xj. Ne laudes quē=
ꝗ̃ ante mortem. Ubi gloſa. Stul
tum eſt laudare pugnãtem quaſi
iam victorem. Ambroſius. Lau
da nauigantis felicitatem ſcilicet
cum peruenerit ad portum.

G ¶ Scd̃a ſpẽs eſt in dimi=
nutione ei⁹ qđ eſt malũ. puta cum
ꝗs expſſe videt malũ alicui⁹ ⁊ di=
minuit adulãdo vt illi placeat vł
id qđ videt malũ nõ repħẽdit cuꝫ
pt ⁊ dꝫ. Uñ ⁊ vr̃ approbare beda
Adulator eſt ꝗ tacet ⁊ dat ꝯſenſũ
ne offendat illum quem credit ha
bere propicium.

H ¶ Tertia ſpecies eſt i lau
datiõe eius qđ eſt illicitũ. ꝑ. Lau
datur petõr in deſiderijs aĩe ſue.
G:eg. Sũt nonnulli ꝗ dñi male fa
cta hoim laudib⁹ efferunt: augẽt
ꝗ increpare debuerĩt. Et caſſiodo
rus in quadã ep̃la. Adulatio blã
da omnib⁹ applaudit: omnib⁹ ſal
ue dicit: ꝓdigos vocat liberales:
auaros parcos ⁊ ſapientes: laſci=
uos curiales: garrulos effabiles
obſtinatos conſtãtes: pigros ma
turos ⁊ graues. hec ille. O ꝗ̃ mul
ti ſunt adulatores in curijs dñoꝝ.
Unde dicit ſeñ. Monſtrabo tibi
quid omnia poſſidentibus deſit.
ſcꝫ qui verum dicat. Sicut bñ re
cognouit theodoſius imperator
de ambroſio qui arguit eum pu=
blice de peccato ſuo publico. Un
de ait. Inueni vnũ hominem ve=
ritatis in toto mundo ambroſiuꝫ
ſcilicet pontificem.

¶ Secundum punctũ in quo po=
nitur cõſideratio offenſionis. vbi
videndum qualis ſit offenſa adu
lationis an. ſ. mortalis vel venia
lis. Ubi ſunt notãde tres ꝯſidera
tiões ſꝫ alex. ⁊ ſꝫ tho. ij. ij. q. cxj.

A ¶ Prĩa dr̃ ꝯſideratio cõ
ceſſionis. Ubi ſm põ. doct. notan
dum q adulatio poteſt eſſe licita
⁊ ꝟtuoſa. Et hoc tribus modis.
Primo cum quis alicui adulatur
vt ꝓficiat de virtute in virtutem
qꝛ ꝟtus laudata creſcit. Secũdo
qñ alicui adulatur ne in tribula=
tione deficiat. Naꝫ hoc pertinet
ad virtutem amicitie ſm Alexã.
Tertio quod fit ꝓpter charitatẽ
nutriendam vt in ea ſpiritualiter
ꝓficiat. Iſta tñ nõ eſt ꝓprie adu=
latio ſꝫ affectuoſus ⁊ dulcis ſmo.

B ¶ Scd̃a dr̃ cõſideratio alle
uiationis. Ubi notandũ q adula
tio poteſt eſſe peccatũ veniale tri
bus modis. Primo quãdo aliqs
pluſꝗ̃ oportet laudatur ea tñ in=
tentione vt hoc alicui ꝓſit ⁊ nulli
obſit. Scd̃o qñ fit grã placẽdi al
teri temperate nõ excedendo mo
dum in adulando. Tertio quãdo
fit gratia conſequẽdi aliqđ bonũ
in neceſſitate. Nullum enim hoꝝ
eſt de ſe contra charitatem. Et in
caſibus intelligendum eſt illđ di=
ctum aug. Si vnꝗ̃ maiori perſo=
ne vel minori aut ex neceſſitate:
aut ex volũtate adulari voluerit
ad minuta pertinet peccata.

C ¶ Tertia eſt cõſideratio
aggrauationis. Ubi notanduꝫ q
adulatio põt eſſe peccatũ morta=
le tribus modis. Prima ratione
materie/vt cum quis laudat pec
catorem de peccato vel de aliquo
falſo: aſſerando ſcꝫ illud quod nõ
eſt. nam tunc eſt mendacium ꝑni
cioſum ſi ex tali adulatiõe ſequa
tur alicui demeritũ. Scd̃o ex intẽ
tione finis. cũ ꝗs per adulationẽ

intendit nocere alicui. Tertio ratione occaſiõis/q2 vz ex hoc q͛ aliquis laudatur ſupra modũ exinde ſuperbiam incurrit ⁊ inanẽ glĩaz ſic q͛ peccat mortaliter: quod intelligendum eſt ſi ſit occaſio data ⁊ non tantum accepta.

¶ Tertium punctum in quo ponitur conſideratio remediatiõis vbi ſunt videnda precipue tria remedia contra adulationem.

Hec autem remedia ſunt tres cõſiderationes.

Prima eſt conſideratio deteſtabilis inductionis. Secũda eſt vituperabilis ſeductionis. Tertia eſt noſtre miſerabilis conditionis.

¶ Prima eſt cõſideratio deteſtabilis inductionis. q2 vz adulatio inducit ⁊ allicit ad peccatum. Et hoc tripliciter.

A ¶ Primo eñ allicit ad peccati delectationẽ. aug. ſup illõ pſal. Qm̃ laudat̃ pctõr. ⁊c. Adulantiũ lingue alligãt aĩas i pctĩs. Delectat eñ hoiem ea facere i qb⁹ nõ ſolũ nõ inuenit̃ rep̃heſor ſed etiã auditor laudator. Ideo dicit ſen. de naturalib⁹ q̃ſtioib⁹. queſtiõe viij. Adulatorib⁹ locũ ne p̄beas: artifices ſunt ad capiẽdos ſupiores. Hoc habẽt i ſe naturale adulationum blanditie q͛ etiam cum reijciuntur placent: ⁊ ad illã dementiam venimus/vt qui parce adulatur p malignio habeatur.

B ¶ Scdo allicit ad pcti ꝯtinuationẽ. Eſt eñ adulator nutrix diaboli lactans filios diaboli lacte adulationis ⁊ eos nutriens ⁊ obdormire faciens in pctĩs cantando eis cantilenam diaboli. puer. i. Fili ſi te lactauerit pctõres ne acqeſcas eis. Et. xvj. Uir ipi⁹ lactat amicũ ſuũ ⁊ ducit eũ p viam non bonã. Itẽ adulatores ſunt ſacerdotes diaboli cantantes cãtũ adulationis ſup mortuos in peccatis quos flere deberent ⁊ eos ſepeliunt in peccatis. Uñ ſup illud Math. viij. Sinite mortuos ſepelire mortuos ſuos. Dicit grego. Mortuus mortuum ſepelit/cum pctõr pctõrem fauoris agere premit. Iſti icipiũt quaſi vigilias de placebo. ea eñ dicũt que ab hoĩbus placere credunt. Reſpõdent ſingulis ſicut ſonus echo. ſe eñ ꝯformant aliorum vocibus quibus cõplacere querunt. Iſti etiã ſunt mimi ⁊ ioculatores diaboli filios in aliquo contriſtari. Ozee vij. In malicijs ſuis letificauerũt regem. malicias eius dicẽtes eſſe iuſticias. Ezech. xiij. Ue illis qui conſuunt puluinos ſub omni cubitu manus/⁊ faciunt ceruicalia ſub capite vniuerſe etatis ad capiẽdas aĩas. Nã ſicut ait greg. Quiſquis male agentibus adulatur puluinũ ſub cubitu vel ſub iacentis capite ponit. vt qui corripi ex culpa debuerat in ea fult⁹ laudibus molliter redeſcat. Nihil eſt quod ita facile corrumpat mentem q̃ adulatio. Propterea dicit ſapiens Eccleſia. xij. Meli⁹ eſt a ſapiente corripi q̃ ſtultorũ adulationibus decipi.

C ¶ Tertio allicit adulatio ad pctĩ augmentationẽ. Hec eñ eſt oleũ vel vnguentũ diaboli qđ ad pctm̃ iñãmat. ps. Oleũ aũt pctõris nõ ipinguet caput meũ. Exẽplũ qñ nabuchodonoſor dixit p̃ncipibus cogitationem ſuã in hoc eſſe vt oẽm terrã ſuo ſubiugaret impio. placuit oĩb⁹ tanq̃ adulãtibus vt habet̃ iudic. j. Item cum rex aſſuerus irat⁹ ꝯtra vaſthi re-

ginam interrogauit ↄſiliarios ſuos cũ ſententie regia ſubiaceret reſpõderũt regis iuſta eſt idignatio nec tẽperauerũt furorẽ regis ſed magis accenderũt/nec excuſauerunt abſentẽ / ſed factũ eius magis aggrauauerũt. vt hr̃ Heſter. j Itẽ amici aman ⁊ vxor vidẽtes peſſimã ei⁹ volũtatẽ ꝯ mardocheũ nõ mitigauerũt eũ/ſed magis irã ei⁹ iſlãmauerũt dicentes. Iube parari excelſaȝ trabẽ vt hr̃ heſter. v. Pȝ itaqꝫ ꝙ ſit deteſtabilis adulatio ſic in pctm̃ iductiua ⁊ per ↄñs pxio valde nociua ⁊ ire dei puocatiua vñ ſup illð pſal. Cõuertant̃ ſtatim erubeſcentes. ⁊c. Dicit gl. Plus nocet ligua adulatoris ꝙ gladi⁹ perſecutoris Et ſup illud pſal. Qm̃ laudatur peccator. ⁊c. Dicit aug. Hec ẽ ira dei magna vt deſit correptio ⁊ aſſit adulatio.

D ¶ Scða eſt cõſideratio vituperabilis ſeductiõis q̄ frequẽter adulator itendit decipere. puer. xj. Simulator ore decipit amicũ ſuũ. Et hiere. ix. Pacem cũ amico ſuo loquitur. ſ. adulator et occulte ponit ei inſidias. Ideo dicit tullius. li. de amicitia. Sciẽdũ in amicis nullã eſſe maiorẽ peſtem ꝙ adulationẽ q̄ eſt oim̃ leuiuȝ ac fallaciũ vitiũ. Sed ſicut dr̄ puer. xvij. Meliora ſũt vulnera diligẽtis ꝙ fraudulẽta odiẽtis oſcula.

E ¶ Tertia eſt cõſideratio noſtre miſerabilis conditionis vtvȝ hõ ſemp min⁹ de ſe pſumat ⁊ in agendis ſemp metuat ne q̄d reprehẽſibile inueniat̃/nec pl⁹ aliis ꝙ ſol: xpi de ſeipõ credat. iuxta illð Plus aliis de te ꝙ tu tibi credere noli. Et ſeñ. in epla. lxxvij. in tuo teipm̃ ↄſidera: non qualis ſis aliis credas. Et greg. ſup Eze. Quid pdeſt ſi omnes laudẽt ⁊ cõſcia accuſet? Aut q̄d poterit obeſſe ſi nobis oẽs derogẽt ⁊ ↄſcia ſola defendat? Qð ẽt dr̄ di. iiij. c. nihil. ⁊. ij. ij. q. i. c. In cunctis.

¶ Hec de adulatione.

¶ Sequitur de mendatio.

Decimatertia cõſideratio eſt de mẽdacio Adulationi quidem plerũqꝫ immiſcẽtur mẽdacia iõ poſt adulationis tractatũ de mẽdacio tractandũ eſt. Dr̄ autẽ mẽdaciũ falſa vocis ſignatio cuȝ itentione fallẽdi. vt p aug. ꝑȝ li. cõtra mẽdaciũ. Sumit̃ aũt rõ mẽdacij a formali falſitate. vt dicit tho. ij. ij. q. cix. q̄ ſcilicet aliqs habet volũtatem enunciandi falſũ. Unde ſi quis falſum enũciet credens illud eſſe verũ: eſt quidem falſũ materialit̃ ſed nõ formalit̃. iõ nõ eſt mẽdaciũ formalit̃ in pdicta aũt deſcriptiõe mẽdacij noĩe vocis intelligit̃ oẽ ſignũ.

A ¶ Ex gloſa aũt ſup illð pſal. pdes oẽs q̄ loquunt̃ mendacium ſumũt̃ tria gña mẽdacioꝝ. Scȝ pnicioſum qð fit ex malignitate et alicui nocet. Et hoc in plurib⁹ eſt mortale/q̄ cõtra charitatẽ. Aliud eſt iocoſum qð fit placendi cupiditate. Et hoc eſt veniale niſi diceret̃ aliq̄d contra charitatẽ dei aut pximi. ſȝ tũc nõ tm̃ iocoſũ/ſȝ ⁊ pnicioſum eſſet. Aliud eſt mendaciũ officioſum quod fit p alicuius commodo aut ſalute. ⁊ hoc ẽ veniale. ⁊ ſic pȝ omne mendaciũ eſt pctm̃ ſicut etiã aſſerit aug. li. contra mendaciũ. Hoc etiam apparet p phm in. iiij. ethic. Appet autem deteſtatio mendacij. pe

pue ex triplici conſideratione.
Pria ē cōſideratio aſſimilatiōis.
Secūda eſt cōſideratio abuſiōis
Tertia ē ꝯſideratio abomīatiōis
Et ſm hoc ſunt tria pūcta.

¶ Primum punctum in quo ponitur conſideratio aſſimilationis Eſt enim homo mendax ſimilis diaboli ⁊ filius eius per imitationem. De eo enim dicit dñs iohā. viij. Cū loquit̄ mendaciū ex proprijs loquitur quia mendax eſt ⁊ pater eius. Lingua igitur mendacis lingua eſt diabolica.

¶ Secundū punctū in quo ponitur conſideratio abuſionis. Ad hoc enim datus eſt homini loquēdi vſus vt conceptus ſuos alteri exprimat. Mēdax autem hoc dono dei abutitur aliud habens in corde ⁊ aliud ore ꝓferens. Ideo mendacium reddit hominē falſū Et certe quantum preualet verꝰ denarius falſo denario: tantū preualet homo verax homini mendaci. Sicut itaq̧ vnus verus florenus plꝰ valet ꝙ mille falſi: ſic vnꝰ homo verax preualet mille mendacibus. Et ſicut falſa mōeta nō valet niſi ad ignem/ſic homo mēdax ad nichilū valet niſi ad gehēnam. Aug. Merito ꝑditur mentiens: q2 declinat ab eo quod ē in id quod non eſt.

¶ Tertium punctum in quo ponitur conſideratio abominatiōis quia mēdax eſt abominabilis deo Turpiter enim inquinat mēbrū illud in quo magis eſt indecēs i. mūdicia. ſ. os. Prouerb. xij. Abominatio eſt deo labia mendoſa.

¶ Hec de mendacio.

¶ Sequitur de diſcordia.

Ecima q̄r ta cōſideratio eſt de diſcordia. Solet ex ſiani glīa plerūq̧ diſcordia naſci. vt tractat Greg. xxxj. moral. Habet tamen ⁊ duas alias cauſas. Prima cauſa eſt auaricia. Seneca i libro de quattuor ꝟtutibus. Quietiſſime viuerēt hoīes ſup terrā ſi hec duo ꝓnomina tollerentur meum ⁊ tuū. ⁊ Saluſtiꝰ in cathilinario. Imperij ⁊ diuitiarū cābella atq̧ certamina omnia inter mortales ſunt. Et Lucanꝰ libro tertio. Certamen mouiſtis opes. Hoc nūc ꝑ experientiam quotidie patet qm̄ ꝓpter auariciam diſcordat filius a patre/frater a fratre/⁊ amicus ab amico. Alia cauſa eſt credendi leuitas: hic videlicet a ſuſurronibus dicuntur. ꝓuer. xxvj. Cū defecerūt ligna extinguet̄ ignis. ſuſurrone ſuſtracto: iurgia conquieſcunt. Ideo Prouerbio. vj. Sex ſunt que odit deus. ⁊ ſeptimum deteſtatur anima eius. Et hoc ſeptimum ponit eū qui ſeminat inter fratres diſcordias. Eſt ergo notandum ꝙ diſcordia maxime deteſtabilis ē. Opponit̄ em̄ directe concordie que ex charitate cauſatur. Sunt autem tria precipua detrimenta que ꝓueniunt ex diſcordia propter que eſt deteſtandā ⁊ fugienda.

Primū eſt tp̄alis euerſionis.
Scōm eſt ſpūalis offenſionis.
Tertiū eſt finalis confuſionis.
Et ſm hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur detrimentum temporalis euerſionis: q2 vt dicit Saluſtiꝰ in Iugurtino. Concordia parue res

creſcũt diſcordia maxime dilabũ tur. Et tullius de amicitia. Que domus tam ſtabilis/que ciuitas tam firma eſt que non odijs ⁊ diſci dijs funditus poſſit euerti? Et lu canus oſtendit ampliſſimum re= gnum romanoꝝ fuiſſe deꝑditum ꝓpter bella ciuilia in principio ꝓ mi li. di. Bella ꝑ emathios pluſq̃ ciuilia cãpos. Juſq̃ datuz ſceleri canimus ppl'mq̃ potentẽ. In ſua victrici ↄuerſum viſcera dextra. ⁊c. Et in.ij.li.di. Sũme brute ne fas ciuilia bella fatemur.

¶ Secundum pũctũ in quo poni tur detrimentũ ſpũalis offenſio= nis. Maxime eñ offenditur de⁹ ꝑ diſcordiã holm. Uñ prudentius. Pax plenũ veritatis op⁹: pax ſũ= ma laboꝝ pax belli ex acti ꝓciũq̃ pericli. Nil placituz eſt ſine pace deo: nec mun⁹ ad aram. Uñ ex ar tagiñ. cõſ. li. iiij. diſ. c. c. Oblatio nes. Prohibetur ne oblatiões di= ſcordantium recipiantur in eccle ſia. quod intelligitur quando diſ cordia eſt notoria. Et eadem di. c. Neq̃. di. cypãnus. Neq̃ ad ca yn neq̃ ad munera eius reſpexit deus. Neq̃ enim habere deũ pla catũ poterat q̃ cũ fratre non pacẽ ſed zeli diſcordiã habebat. ⁊ Hie ro ſuper illud pſal. Laudate dñz in tympano. ait. Quiſquis corp⁹ affligit ſed concordiam deſerit: de um laudat quidem in tympano: ſed non laudat in choro. ⁊ Aug. i epl'a. clvij. Diſſentiões nunq̃ de bent amari. Notãdum tamẽ eſt quod ſubiungit di. ſed aliquando tñ aut a charitate naſcunt̃ aut ca ritatẽ ꝓbant. Quis eñ facile iue nitur q̃ velit reꝑhendi? Et vbi eſt ille ſapiẽs de quo ſcriptũ eſt. Cor ripe ſapientez ⁊ amabit te. Nun quid tñ ideo nõ debemus reꝑhen dere fratrẽ ne ſecurus tendat in mortem? quaſi di. ſic.

¶ Tertiũ punctũ in quo ponitur detrimentũ finalis confuſionis q̃ multotiẽs ſecura eſt ex diſcordia. Eſt exemplum de remo ⁊ romulo fratribus inter quos orta eſt diſ= cordia poſtq̃ romam condiderũt ex qua diſcordia romulus fecit re mũ fratrez ſuũ interfici. De quo dicit lucanus. Nulla fides regni ſocijs omniſq̃ poteſtas: in patiẽs conſortis erit. ⁊c. Tandem autẽ diſcordantes contra charitatem hanc confuſionem ſuſtinebunt q̃ a regno celeſti i quo pax ſumma/ confuſibiliter excludentur. Non enim merentur diſcordes ad re= gnum pacis admitti. Jõ gall. v. poſtq̃ apoſtolus inter opera car nis enumerauit inimicitias con= tentiones emulationes rixas/diſ ſentiones/ñnaliter ſubdit: q̃ ta= lia agũt regnũ dei nõ poſſidebũt.

¶ Hec de diſcordia.

¶ Sequitur de contentione.

Decima q̃n= ta ↄſideratio eſt de ↄtẽtiõe/qm̃ ſicut dt tho. ij. ij. q. xxxviij. Et alexã. i. ij. pte ſũ. Cõtẽtio eſt q̃dã diſcordia ſiue ↄrietas in vbis. Que etiã a gre. xxxi. mor̃. ponitur filia ianis glorie. Jdeo poſt diſcordiam de contentione dicemus.

A ¶ Eſt ergo notandũ q̃ ↄtẽtio aliqñ ẽ laudabilis ſicut qñ fit ad ipugnãdũ falſitatẽ debite mõde vel qñ ꝓcedit ex hũilitate ſicut fu it iter iohãnẽ baptiſtã ⁊ xp̃z. mat. iij. Johannes enim dicebat. Ego a te debeo baptizari: et tu venis ad me. Et chriſtus dicebat. Sine

modo ꝛc. Aliq̄ñ aūt cōtētio ē venialis ꝛ aliqualr̄ excuſabilis ſicut illa q̄ fit ꝑ impugnatione falcitatis inordinato tn̄ mō. ij. thim̄. ij. Noli verbis cōtendere. B

¶ Aliq̄ñ aūt cōtentio eſt mortalis ꝛ vituperalis ſicut illa q̄ fit ad impugnandum ꝟitatem aut ſecūdū modū inordinatū charitati ꝯtrium Vñ di. Ambro. q̄ ꝯtētio ē ipugnatio ꝟitatis cū ꝯfidentia clamoris

C ¶ Eſt autem contentio fugiēda et deteſtanda precipue ꝓpter tria mala que ex ea ſequuntur. Et ſc̄m hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur primū malū ꝛ eſt euerſio omniū bonoꝝ tā ſcꝫ ſpūaliū q̄ tpaliuꝫ. De ſpūalib⁹ pꝫ iā. iij. Vbi zel⁹ et cōtentio. ibi incōſtantia ꝛ om̄e prauū op⁹. De temporalibus aūt dicit chriſ. li. iiij. epl'arū. Longa queſtio litigantiū non tam auget patrimōia q̄ euertit. Experiētia vtiq̄ docet q̄te fiant expēſe ꝛ q̄ta proueniāt temporaliū bonoꝝ detrimēta ex contentionibus ꝛ litigijs: ꝛ qđ magis ponderādū eſt quot fraudes ꝛ odia idē ꝓcedant Greg. Dū ꝑ terrena re pax a corde cū ꝓximo ſcinditur apparet q̄ pl⁹ res q̄ ꝓxim⁹ amat. Et. j. cor. vj. Iā q̄dē oīno delictū eſt in vobis q̄ iudicia habetis inter vos. ꝛc.

¶ Secundū punctum in quo ponitur ſecundum malum et eſt audientiū ſubuerſio. ij. thim̄. ij. Noli vebis contendere. Ad nihilum enim vtile eſt niſi ad ſubuerſionē audientium.

¶ Tertium punctum in quo ponitur tertium malum: ꝛ eſt contēdentium confuſio. Dicit ſapiens. puer. xx. Honor eſt hoi q̄ ſe ſeparat a cōtētionib⁹ ergo econtrario dedec⁹ ꝛ cōfuſio eſt hoi q̄ ſe cōtētionib⁹ immiſcet. Iō dr̄. ij. ad thi. ij. Stultas ꝛ ſine diſciplina q̄ſtiōes deuita ſciens q̄ generant lites. Seruū aūt dn̄i nō opꝫ litigare: ſꝫ māſuetū eē ad oēs docibilē patiētem cum modeſtia corripiētē eos q̄ reſiſtūt veritati. Cōtentioſ⁹ igit̄ oſtēdit ſe nō eſſe ſeruū xp̄i: ſed magis oſtēdit ſe ſimileꝫ canibus qui frequēter inuicē contendunt pro modico: immo ſimilem ſe reddit demōibus. Augu. Nichil eſt ita ſimile actibus demonum ſicut litigare. Unde ꝛ prouer. xvij. dr̄. Sēper iurgia querit malus et angelus crudelis mittetur cōtra eū Hec de contentione.

¶ Sequitur de inobedientia.

Decima ſexta conſideratio eſt de inobedientia. eſt et alia quedam inter inanis glorie filias inobedientia videlicet đ qua ſepius in predicatione loqui neceſſe eſt eam maxime deteſtando. Ideo et ea dicendum eſt. Per inobedientiam vtiq̄ vult homo non ſubeſſe: ſed ſuam facere volūtatem in quo exiſtimate excellentiam quidem ſui manifeſtari qđ ad inanem gloriam ꝑtinet. Apparet autem grauitas inobedientie per hoc q̄ dicitur. j. reg. xv. quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare: ꝛ quaſi ſi ſcelus idolatrie acq̄eſcere nolle. Idolatria enim grauiſſimum eſt peccatum. Sicut tamen dicit Tho. ij. ij. q. cv. Illa cōparatio non eſt equalitas ſed ſimilitudinis: quia videlicet inobedientia redundat in contemptuꝫ dei ſicut ꝛ idolatria licet idolatria

magis. Sint autem notãde maxi me tres conſideratiões qbꝰ indu=ci debemus ad cauendam ſum=mopere inobedientiam.

¶ Primũ punctũ in quo ponitur conſideratio naturalis obligatio nis. Nam ſicut dicit Ber. Inſide lem vrget naturalis ratio totum ſe ſubdere ei a quo totum habet. Hec ille. Inobediens igitur facit contra ius nature: qꝛ deo reſiſtit: quod verum eſt non ſolum de eo ꝙ eſt inobediens diuinis preceptis ſꝫ etiã de eo ꝙ ē inobediēs ꝑceptꝫ eccleſie et ſuorum ſuperiorum i his quibus ſubiectus eſt eis. Nam vt dicit paulus ro. xiij. Qui poteſta=ti dei reſiſtit dei ordinationi reſi=ſtit. Iterum ber. Si ſeruus eſt ti=met a facie domini: ſi mercennari us eſt mercedē ſpat de manu do mini: ſi diſcipulus aurē parat ma giſtro: ſi filius honorat prēm. Ex his oibus rerũ iudicat ius nature illum qui deo obediendo nõ obtē perat. Hec ille. Vñ mentē in q̃ eſt inobediētia ſꝑ repꝛhendēdo mor=det ius nature. Vñ d dñs ad cayn. geñ. iiij. Si male egeris in foribꝰ pctm̃ tuum aderit reclamante ſcꝫ cõſcia tua propria te malũ egiſſe ꝙ etiam inobedientia contrariet legi nature patet qꝛ omes creatu re obediunt creatori. ps. omia ſer uiũt tibi. In ſolis aũt homie ꝛ de=mõe inueīt deꝰ rebellionē.

¶ Secundũ punctum in quo po=nit conſideratio legalis ꝑceptio=nis quia vcꝫ lex diuina nobis obe dientiam ꝑcipit. Deute. xix. Obe dias voci dñi illiqꝫ adhereas. Et leuiti. xix. Ego. dñs leges meas cuſtodite. Et hebre. xiij. Obedite ꝑpoſitis vrĩs ꝛc. Et gala. v. Qui vos ipediuit non obedire ꝟitati.

¶ Tertium punctum in quo poni tur conſideratio diuinalis cõmi=nationis que vcꝫ ponitur in ſcri=ptura cõtra inobediētes. Deute. xj. En ꝓpono vobis maledictio=nem ſi nõ cuſtodieritis mandata dei. Et deute. viij. Peribitis ſi in obedientes fueritꝫ. Et. xvij. Qui ſuperbierit nolens obedire ſacer dotis imperio qui miniſtrat dño deo: morietur homo ille. Unde et mors venit in mundum ꝑpter in=obedientiam primorum parentũ. vt ptꝫ geñ. iij. Chore autem ꝛ ſuis os complices propẗ inobediētiaꝫ. terra deglutiuit. vt habeẗ nũeri. xvj. Saul iobediēs ꝑuatur regno cũ ſua ꝓgenie vt ptꝫ. j. reg. vl. ꝓ pterea etiã dr eccleſiaſti. xl. Ue vo bis ipũ ꝙ dereliqſtis legem altiſſi mi ꝛc. Et. ij. thim̃. j. Qui non obe diunt euãgelio dñi nr̃i ieſu xp̄i pe nas dabũt in iteritũ ſempiternas

¶ Hec de iobediētia ad ꝑſens ſuf ficiant qꝛ de ea alibi diximus.

¶ Sequitur de inuidia.

Ecimaſeptima con ſideratioe eſt de in uidia Supra. dixi=mꝰ de inani glia ꝛ q buſdam filiabꝰ eius Nũc de ſcdo capita li vicio quod ē inuidia dicturi ſu=mus. Eſt aũt iuidia vt dıt dam. li. ij. ſen. triſtitia de bonis alienis. et aug. ſup geñ. iiij. dicit ꝙ inuidia ē odiũ felicitatis aliene. Sũt aũt cir ca inuidiã tres faciende cõſidera tiões. Prima eſt declaratiue diſti ctionis.

Scda eſt vituperatiue dteſtatõis

Tertia ē expulſiue remediatiõis

Et ſecũdũ hec ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur conſideratio declaratiue

ſine diſtinctiõis. Ubi notanda eſt diſtinctio q̄dā declaratiua p̄dictarum diffinitionū inuidie vʒ q̄ tripliciter contingere pōt dolor ſiue triſticia de bono alterius.

Primo ex cupiditate.
Secundo ex ſimplicitate.
Tertio ex malignitate.

A ¶ Primo modo ex cupiditate. et hoc tripliciter.

Prio ex cupiditate tpal' vtilitatis
Scđo ex cupiditate ſpūal' bōitatꝫ
Tertio ex cupiditate ſpecialꝭ idētitatis.

¶ Prio ex cupiditate tpalis vtilitatis quā aliꝰ hꝫ ⁊ iſte cōcupiſcit. Dolet igr̄ nō q̄ aliꝰ hꝫ ſꝫ q̄ ipſe ēt nō hꝫ. Et hoc pōt eſſe ſine pctō ꝑpter debitū finē intētū ⁊ pōt etiam eſſe cū pctō ſi finis ſit iordinatus vel affectꝰ imoderatꝰ. Scđo ex cupiditate ſpūalis bonitatis cuꝫ qs dolet q̄ nō hꝫ virtutes ſicut ⁊ alij habent: nō tamen dolet q̄ alij habent. Et iſte dolor eſt laudabilis. i. cor. xiiij. Emulamini ſpiritualia ⁊ hiero. ad alethan de inſtructione filie dicit. Habeat ſocias cum quibus addiſcat quibus inuideat quaꝝ laudibꝰ mordeat̄. Tertio ex cupiditate ſpūlis idētitatis: q̄ vcꝫ aliquis cupit idētitate ſui aut alioꝝ. Et idcirco dolet de bono alterius inq̄ztum ex eo timet nocumentū/vel dānum/vel ſibiipſi: vl' alijs inferri. Et hunc dolorē dicit Ariſtoteles nō eſſe inuidiam vt habetur. ij. ſue rhetorice. ſed effectū timoris qui poteſt eſſe ſine peccato. Greg. xxij. moralium. Euenire plerūqꝫ ſolet vt nō amiſſa charitate ⁊ nos inimici ruina letificet ⁊ rurſus eius gloria ſine inuidie culpa contriſtet: cum ruente eo quoſdam bene erigi credimus: ⁊ ꝑficiente illo plerosqꝫ iniuſte opprimi formidamꝰ. Hec ille. Rationabiliter vnuſq̄ſqꝫ magis dꝫ ſeipſū q̄ȝ alios diligere ⁊ cōmune bonū mltotoꝝ q̄ȝ ꝑticulare vnꝰ. Sic letabantur filij iſrael de malo pharaonis vt hr̄ exo. xv. d. Cantemꝰ dño ⁊c. Equū ⁊ aſcēſorē deiecit i mare. Et mathathias cōtriſtatꝰ ē valde de exaltatione regis anthiochi: quia querebat populū iudeorum trāſferre ad ritus gentilium vt patet i. mach. ij.

B ¶ Secundo poteſt contingere dolor de bono alterius ex ſimplicitate: ſicut ſimplices aliquando dolent q̄ mali poſſidēt bona tpalia dicentes eos indignos eſſe talibus bonis non ſatis attendentes ad iuſtam dei ordinationem. In quorum perſona dicit Beatus Job. Job. xxj. Quare viuunt impij ſublimati confortatiqꝫ diuitijs. ⁊c. Tandem vero reſponſionem diffinitiuam ponit ⁊ di. Ducunt in bonis dies ſuos ⁊ i puncto ad inferna deſcendunt. q̄ dicunt deo recede a nobis ſcientiam viarum tuarum nolumus. Huiuſmodi autem triſticiam prohibꝫ pſ. di. Noli emulari in eo qui proſperatur in via ſua mala ⁊c.

C ¶ Tertio ɔtingere pōt huiuſmodi dolor ex malignitate eo q̄ alter excedit ipm in talibus bonis. Et hic dolor proprie eſt inuidia q̄ directe opponit̄ charitati proximi. Jō ex genere ſuo eſt peccatuꝫ mortale. i. coꝝ. iij. Charitate non emulat̄. Augu. Amaſti bene agentem vixiſti bono odore. Inuidiſti bene agēti mortuꝰ es bono odore. Hec ille. Poſſunt tamē eſſe in inuidia: ſicut etiaꝫ in alijs peccatis aliqui p̄mi motus p̄uenientes deliberationem rōnis q̄ nō ſunt pctā mortalia.

talia ſed venialia tantum: qui mo
tus etiam aliqñ reperiunt̃ i viris
pfectis. ⁊ etiā in paruulis. Augu.
li. b. ↄfeſ. Uidi ego ⁊ expertus ſuz ze
lantē puerū. i. inuidentē nondū
loquebat̃ ⁊ intuebatur pallid⁹ a-
maro aſpectu collactaneum ſuuz.
¶ Secundum punctuz in quo po
nitur conſideratio vituperatiue
deteſtationis. Apparet aūt ei⁹ de
teſtatio pcipue ex tribus.
Pꝛio qꝛ eſt vitiū deo aduerſatiuū
Scđo qꝛ eſt diabolo cōfoꝛtatiuū.
Tertio quia eſt ſubiecto ſuo dāni
ficatiuum.
A ¶ Pꝛimo igit̃ qꝛ eſt vitiū deo
maxime aduerſatiuum. Nam ꝑ3
dionyſiū. Bonum eſt ſuiꝑſi⁹ dif-
fuſiuū. Uñ de⁹ q eſt ſūme bon⁹ co-
pioſiſſime cōicat bonitatē ſuā dn-
immo etiā adeo bonus ē ⁊ oꝑs (vt
dicit Aug. in ench.) ꝙ nunꝙ vllū
malū ſineret eſſe in ſuo vniuerſo
niſi ex illo eliceret bonum malus
inuidus aūt eſt oīno ↄtrius. vellet
eīn ſol⁹ habere bona. Nam triſta
tur de bonis alterius ⁊ de malis
exultat Grego. Inuidi deberēt p
pendere ꝙte ſint cecitatis q alie-
no malo pficiunt ⁊ aliena leticia
cōtabeſcunt: ꝙte etiam infelicita
tis qui melioꝛatiōe ꝓximi deterio
res fiunt. Inuidi velut ceci de vi-
tibus ſpinas colligunt ⁊c. ſequit̃.
Et vt breuiter dicam. Sicut dili-
gentibus deum oīa cooperantur
in bonum: ita inuidis oīa cooperā
tur in malum. ſap. vi. Hō inuidus
nō erit particeps ſapientie B
¶ Scđa inuidia eſt vitium diabo
lo maxime ↄfoꝛtatiuum. Naz qd
eſt alteri⁹ felicitati inuidere ꝙ dia
boli officium exercere. Ideo inui
dis phariſeis dicit domin⁹ Iohā.
viij. Uos ex parte diabolo eſtis.
Dicitur eīn ſap. ij. Inuidia diabo
li moꝛs intrauit in oꝛbem terrarꝫ.
Tanta quippe eſt malicia inuidie
diaboli: ꝙ ꝙuis ex tentationibus
quibus nos infeſtat augeatur ei⁹
pena: tamē potius eligit illam pe
nam ſuam augeri ꝙ a tentationi
bus deſiſtere. Sic ⁊ inuidus poti
us vellet aliquo bono carere: ꝙ
ipſum cum aliis communiter ha-
bere. Inuidia igit̃ maxime ē pec-
catum diabolicum. Et inuidi ſpe
cialiter dici poſſunt amici diaboli
qꝛ ꝑm tullium amici ſunt qui hñt
idem velle ⁊ idē nolle. Inuidi au-
tem cum diabolo videntur habe-
re idem velle ⁊ idem nolle. Uter-
ꝙ eīn mala cupit ⁊ bona reſpuit ⁊
de alterius ruina letatur. C
¶ Tertio inuidia eſt vitium ſub-
iecto ſuo maxime dānificatiuum.
Infert ei ei triplex maximū dānū
Pꝛio dānū vituperāde afflictiōis
Secundo damnū abominꝫde de
foꝛmationis.
Tertio damnuz foꝛmidande con
cluſionis.
D ¶ Pꝛimo igit̃ infert dānū vi-
tuperāđ afflictiōis. Nā ſicut dt
hiero. Inuidia ē primuz ſui moꝛ-
dax. inuidia ſe primū ifeſtat. ⁊ iſiđ.
li. differentiarū ait. Inuidus alo
medullitus eſtuās a ſemetipſo li-
uoris ꝓpꝛiū ſemꝑ exigit penas. iſo
ſocrates ait. Utinā inuidi i oibus
ciuitatibus aures haberēt vł ocu
los vt de oim ꝑfectionibus toꝛq̄-
rentur. Quot ei ſunt hoim felicitꝰ
gaudia: tot ſunt inuidioꝝ gemitus
Et hoꝛa dicit. Inuidia ſeculi non
inuenere tyrāni maius toꝛmentū
⁊c. Inuidia itaꝙ inchoatio que-
dā ē infernalis miſerie. E ¶ Se
cundo infert damnuz abominā de
defoꝛmationis. Inuidia eīn maxi

me deformat animã aſſimilãs· eã diabolo quẽadmodũ dictũ eſt: Hec aut deformatio fit tripliciẽ. Primo per oĩm bonoꝝ ꝑuationẽ Scḋo per rõnis excecationem. Tertio ꝑ oĩm maloꝝ cauſationẽ. F ¶ Pꝛio ꝑ oĩm bonoꝝ ꝑuationẽ. Cũ eñ inuidia maxie cõtrarie tur charitati ꝛ auferat eã iõ etiaꝫ omne bonũ ſpũale aufert qḋ eſſe ſine charitate nõ põt. iõ ait Aug. Penſent inuidi q̃tuꝫ bonũ ẽ charitas q̃ ſine laboꝛe noſtro aliena bona noſtra facit. Attẽde bñ fructuoſã charitatꝫ ꝯditionẽ ꝛ inuidie maledictã miſeriã. Charitas eñ ſine laboꝛe nr̃o oĩa bona nr̃a facit: qꝛ ꝑ eã ꝛ bona que facimus meritoꝛia ſunt ꝛ alioꝝ bonoꝝ etiã ꝑticipes efficimur. Inuidia vero cũ laboꝛe ꝛ afflictiõe animi oĩa nobis aufert: bonis omnibꝰ animaꝫ ſpoliãdo. Chꝛiſo. omelẽ. lv. Nihil liuoꝛe deterius vt alium perdat inuidus ꝛ ſeipꝫ ſimul perdit. Idẽ ſup Math. O inuidia: q̃ ſibi ſemp eſt inimica. Naꝫ qui inuidet ſibi q̃dẽꝫ ignominiaꝫ facit. Illi auteꝫ cui inuidet gloꝛiam parit. G ¶ Secundo inuidia deformat aĩaꝫ per rõnis excecationeꝫ inducẽdo erroꝛes ꝛ falſitates ſicut de philoſophis oſtendit lactantius in. iiij. li. diuinaruꝫ inſtiẽ. Unus eñ phs ex inuidia volens extinguere nomen alterius aliam opinionem inueniebat ſuã ſnie alterius. hinc etiã dicit haymo in li. de xp̃ianaꝝ rerũ memoꝛia de oꝛigene. Plurimũ admirari nõ ſufficit q̀ vir tam illuſtris ꝛ tam aperte rebellans ꝛ obuians hereticis deuolutus ſit itaꝫ nouiſſimaꝫ hereſim q̀ ſeraphin in Eſaia ſpiritumſanctũ eſſe dixerit: ꝛ in alio loco de penitẽtia diaboli ſcripſerit: ꝛ de abſolutiõe repꝛoboꝛũ poſt mille annos: ꝛ de multis aliis q̃ ſane fidei aduerſãtur. cũ abſtinẽtiſſime vite ꝛ caſtiſſime fuerit ꝛ tã ꝓclare vite ꝛ lucidi ſermõis. Ergo ſane ſalua fide patrẽ dixeri vt hec vel nõ ſcripſerit: ſed ab hereticis ob offuſcandũ nomẽ eiꝰ ꝛ famã maligne cõfecta ſũt ꝛ nomẽ eiꝰ ĩ titulata. Hec ille. Propterea phariſei ex inuidia excecati ſũt vt nõ crederẽt xp̃m eſſe filiũ dei: vt determiat tho. iij. ꝑte. q. xlvij. H ¶ Tertio inuidia deformat aiaꝫ. ꝑ omniũ maloꝛũ cauſationẽ Chꝛiſ. omelẽ. lv. Fera venenoſa ẽ inuidie neq̃tia omi excuſatiõe priuata omniũ cã ꝛ mater maloꝛũ hec ille. Inuidus quippe vidẽs ꝓſperitatem ꝓximi: magẽ ac magis ĩſiſtit cupiditati honoꝛum ꝛ diuitiaꝝ vt illum excedat. Si mulier videat aliaꝫ oꝛnatioꝛa habere veſtimenta: inuidet ꝛ intãtuꝫ moleſtat virum q̀ inducit eũ ad procurandũꝫ ſimilia. Inuidia etiaꝫ inducit ad multa nocumẽta ꝓximo inferenda. Naꝫ geñ. iiij. Cayn per inuidiã interfecit Abel. Et Geñ. xxxvij. Fratres Joſeph per inuidiaꝫ vendiderũt eum. Et Mat. xxvij. Pꝛincipes ſacerdotũ Jeſuꝫ moꝛti tradiderũt ꝑ inuidiaꝫ I ¶ Tertio inuidia ĩfert damnũ formidãde cõcluſionis. Frequenter eñ inuidia mala moꝛte moꝛiũtur. Exemplũ dañ. vi. ꝛ. xiiij. de illis q̃ accuſauerũt danielẽ q̃ eo liberato a leonibꝰ deuoꝛati ſũt Itẽ eſt exẽplũ de aman q̃ eadẽ moꝛte moꝛtuus eſt turpiter quam ex inuidia ꝓcurauerat mardocheo: vt habetur heſter. v. ꝑs. Incidit iſoueam quam fecit. Conuerteẽ doloꝛ eius in caput eius ꝛc.

¶ Tertium punctum in quo po=
nitur tertia conſideratio que facien
da eſt circa inuidiam ⁊ eſt conſide
ratio expulſiue remediationis.
Sunt autem cõtra inuidiam tria
principalia remedia.
Primum eſt conſideratio noſtre
vnionis.
Secundum eſt recordatio domi=
nice paſſionis.
Tertium eſt affectio ſuperne re=
munerationis.
A ¶ Primum igitur remediũ
eſt conſideratio noſtre vnionis.
Habemus em̃ fraternalẽ vnionẽ.
Tum ratione creatiõis q: ab vno
deo creati. Tum ratiõe originatio
nis:q: ab vno patre ꝓgeniti. boe
tius lib. de cõſo. Omne hominum
genus in terris ſimili ſurgit ab or
tu. Unus em̃ rerum pater eſt ⁊c.
Tum rõne recreatiõis ſiue rege=
neratiõis ſpiritualis:q: ab vno pa
tre ſpũali.i.xp̃o regenerati cuius
etiam nos omnes membra ſum⁹
Ideo cõgaudere inuicem et cõdo
lere debemus ⁊ nullatenus inuide
re:q: ſicut d̃r rom.xij. multi vnum
corpus ſumus in xp̃o. B ¶ Secũ
dum remedium eſt recordationis
dñice paſſiõis. Si em̃ deus ꝓ hoie
vſq3 ad mortẽ crucis paſſus ẽ:quõ
audeat quiſq3 hoi inuidere. Aug.
ſuper io. Fratres vt a perõ ſane=
mur xp̃m crucifixũ intueamur. Et
bern̄. contra induratas. O duri et
obdurati filij adã quos nõ emollit
tanta xp̄i benignitas. C ¶ Ter=
tium remediũ eſt affectio ſupne re
munerationis vt ſc3 amorem ſuũ
a terrena gloria ⁊ tranſeuntib⁹ re
bus homo ſubtrahat ⁊ ip̃m ad ce
leſtia erigat. Nã remota cauſa re
mouet̃ effect⁹ vt dicit philoſophus
Cum igitur gloria temporalis ſit
occaſio inuidie. Juxta illud greg.
xxxi. mor. Prima nanq3 ſoboles ſu
pbie inanis gloria eſt que dum ap
prehenſam mentem corrũpit inui
diã mox gignit. Remoto igit̃ affe
ctu inanis glorie remoueat̃ ⁊ inui
dia. Greg. Qui fructib⁹ inuidie ca
rere deſiderat illam hereditatem
appetat quam numerus poſſiden
tium non anguſtat.

¶ Hec de inuidia.

¶ Sequitur de detractione.

Decima octa
ua cõſideratio ẽ d̃ de
tractiõe dicto de inui
dia: de detractiõe di=
cẽdũ ẽ quã ex inuidia
naſci nulli recta rõne vtẽti dubiũ
eſſe põt. Eſt aũt detractio denigra
tio fame aliene p occulta verba. de
ipſa autem ad preſens triplicem
conſiderationem faciemus.
Prima eſt conſideratio abominã
de detractionis.
Secunda eſt cõſideratio deteſtan
de auditionis.
Tertia eſt cõſideratio deſideran=
de remediationis.
¶ Primum punctum in quo poni
tur cõſideratio abominande de=
tractiõis. Ubi ꝯſiderãdũ eſt q̃ ab
ominãda ſit detractio ꝓuer. xxiiij
Abominatio hoim detractor. Et
ro.i. Detractores deo odibiles.
Appet aũt detractiõis abomina=
tio ꝑ tres ꝓncipales ꝯſideratiões
Prima eſt cõſideratio grauiſſime
offenſionis.
Secunda eſt conſideratio viliſſi=
me comparationis.
Tertia eſt cõſideratio difficillime
reparationis.
A ¶ Prima igitur eſt conſidera
tio grauiſſime offenſiõis. Per ca=

eſt grauiſſime offendit deus cum ſit maxime charitati contraria. Apparet autem detractionis offenſa tripliciter. Primo quia ledit eius cui detrahit famam. Secundo qz ipi⁹ detrahentis occidit animã. Tertio qz íficit auditoris cõſciaz B ¶ Primo qz ledit ei⁹ cui detrahitur famã. Cuz ergo inter bona exteriora fama pemineat diuitijs. Juxta illud. Melius eſt nomen bonum ꝙ diuitie multe: quia videlicet fama ppinquior eſt ſpiritualibus bonis. Ideo ſecunduz genus ſuum detractio eſt maius pctm̃ ꝙ furtuz. Unde ambro. Tolerabiliores ſũt fures qui veſtes ⁊ alia bona diripiunt ꝙ fures qui famam noſtram bonaz dilaniant ⁊.vj.q.j.c. Deteriores. ait anacletus papa. Deteriores ſũt qui bonoꝝ famã moreſqꝫ corrũpũt his q̃ ſubſtãtias alioꝝꝗꝫ pdia diripiũt. Iſti eñ ea q̃ extra nos ſũt licz nr̃a ſint auferũt detractores ꝟo ⁊ morũ noſtroꝝ corruptores ſicut qui aduerſus nos armant ꝑ ꝑe noſip ſos diripiunt. Hec ille.

C ¶ Scd̃o qz ipſius detrahentiſ occidit animam. Uita eniz anime ē ꝑ charitatē cui maxime ꝯtriatur detractio. Maxie ſicut dicit tho. ij.ij.q.lxxiij. qñ fit ex deliberatiõe rõnis in nocumentũ ꝓximi. Ideo Prouer.xxiij. Oīs detractor eradicabitur. Cum vero ex animi leuitate vt malum de alio nec eſt ibi voluntas nocendi nec aggrauat ex circunſtantijs: tũc detractio eſt venialis. Si vero verbis ſic leuiter platũ eſſet adeo graue q' notabiliter famã alicui⁹ lederet ex ipo gñe verboꝝ: tũc illud eſſet mortale ⁊ teneret aliqs ad reſtitutionez fame ſicut ad reſtitutionē cuiuſlibet rei ſuſtracte. Hec tho.

D ¶ Tertio qz inficit auditoris cõſciaz. Qui ex audita detractione icipit male ſentire: ſcandalizat nõ ſolũ de illo cui detrahit ſz etiaz de alijs. Uñ aug. in epl'a ad plebē yponeñ. Cũ de aliqbus q̃ ſctm̃ nomē ꝓfitent aliqd criminis: vel falſi ſonuerit iſtat ſatagũt ambiũt vt de omib⁹ hoc idē credat. Hec ille. Propterea vt berñ. Ligua detractoris ē vipera ferociſſima que letaliter tres inficit vno flatu: ſcz detrahentē/cui detrahitur/et eum q̃ detractoribus delectatur.

E ¶ Scd̃a ē ꝯſideratio viliſſime comparatiõis. Comparat eñ detractor cani: porco: ⁊ ſerpenti.

¶ Primo cani. eccle.xix. Sagitta infixa femori canis: ſic verbum in ore ſtulti. Canis eñ ſagittam habens infixam femori nõ ceſſat clamare nec deſſit donec remota fuerit. Sic nec ſtultus quieſcere poteſt donec verbũ malũ quod de ꝓximo audiuit: alij retulerit detractores equidē ſũt canes ꝑ dyabolo latrantes. Uñ ⁊ aduocati canes dyaboli dici poſſunt: quia partem dyaboli ſuſtinent alijs imponendo falſa crimina: vel vera propalando mala intentione: quod etiã mortale eſſe poteſt. Si autem reuelaretur malum proximi cuz debitis circunſtantijs ⁊ ſeruato ordine correctionis charitatiue: vt dicendo ei qui vult et poteſt prodeſſe et eo ordine qui et ea intentione qua oportet: nõ eſſet detractio ſed opus virtutis. F ¶ Secundo detractor comparat porco. qz ad modum porci non parcit ori ſuo ab immundicia ſicut nec pedi ſuo. Et ſicut porc⁹ lutũ ingrediēs ⁊ ibi ex vna pte lutũ: ⁊ ex alia flo=

res inueniēs: neglectis floꝛib⁹ ad lutū ⁊ stercoꝛa currit ⁊ os suū ibi infigit aut etiā se totū volutat i luto. Sic detractoꝛ floꝛes alienarū virtutū pertranſit ⁊ stercoꝛib⁹ et luto. i. pctis insidet semꝑ os habēs in luto. Uñ ⁊ bñ cōparari pōt latrine ⁊ sepulchꝛo patēti de quo fetoꝛ icessāter exalat. ps. Sepulchꝛū patēs ē guttur eoꝝ: venenū aſpidū sub labijs eoꝝ. Nullū ꝑfecto sepulchꝛū vel latrina tm̄ feтet in cōſpectu hoīm ſicut detractoꝛ in cōſpectu dei: ex cuius oꝛe etiā tant⁹ fetoꝛ egredit᷑ vt ide mlti moꝛiātur. ¶ Tertio cōparatur serpēti. Serpēs em̄ est aīmal ꝓditioſū in silentio moꝛdens toꝛtuoſe icedēs. Sic detractoꝛ ꝓditoꝛ est q̄ occulte obloquit᷑ ꝓxio Eccle. x. Si moꝛdeat serpens in silentio nihil eo nun⁹ habet qui occulte detrahit ꝓximo. Toꝛtuoſe etiaꝫ incedit detractoꝛ duꝫ a laude eius icipit cui detrahit: ⁊ dicit se hoc non dicere animo detrahendi. Et sic se excuſare contendit dicens. vt dicit. Bernard⁹ ſuꝑ cañ. ser. xxiij. Doleo vehemēter ꝓ eo ꝙ diligo eum satis ⁊ nunq̄ potui coꝛrigere eū. Et alius quidaꝫ ait Bene mihi cōpertum fuerat hoc sed ꝑ me nunq̄ innotuiſſet: ⁊ qm̄ ꝑ alterū res patefacta est: ꝟitatē negare non poſſuꝫ. Dolens dico reuera ita est ⁊ addit grāde dānū est. nā alias quidē in pluribus valet. Hec ille. O qualis simulatio: q̄ dicit se illū diligere quem suis detractionibus moꝛdet. dico certe ꝙ sic eū diligit ſicut iudas xp̄ꝫ dilexit. Interdū autem aliqui ex odij manifesti abominatione detrahunt: quos bene deſcribit augu. li. de ꝯflictu vitioꝝ. Ubi detractio dicit. Quis pōt ſuſtinere: q̄ ſilētio tacere q̄tra iſte vel ille praua cōmittit niſi foꝛte q̄ conſentit. Libertas iuſte coꝛrectiōis r̄ndet Nec tacēda sūt mala ſꝫ charitate fratrē in faciē redarguenda non aūt occulte detrahēda. Hec ibi. Dicūt igit᷑ detractoꝛes. Nō poſſum⁹ de eo bñ ſentire. hoc est q̄ de non dilectis difficulter bñ ſentim⁹. Nā vt di. Señ. ad Lucillū. Perit omne iudiciū: cū res tranſit in affectū Ex dictis itaq̄ ꝑꝫ q̄ ſit vilis et abominabilis lingua detractoꝛis de qua etiā dici pōt qḋ habet᷑ eccleſi. xxviij. Utilis potius est infernus q̄ illa. Infern⁹ em̄ ſolos malos deuoꝛat. Ligua vero detractoꝛis bonos ⁊ malos ⁊ iterdum vno moꝛsello comedit detractoꝛ vnā totā ꝓuiciā vel aliā cōitateꝫ innocentes cū nocētib⁹ diffamando. O q̄ perculoſa est lingua male gubernata ⁊ certe vtile eēt multis nunq̄ linguā habuiſſe. Unde Hugo. j. de anima dicit. Lingua dr̄ quia lingit adulādo moꝛdet detrahendo/occidit mentiendo/ligat ⁊ ligari nō poteſt: ſed labitur ⁊ fallit/labitur vt angulla/penetrat vt ſagittat/tollit amicos multiplicat inimicos ſeminat diſcoꝛdias mouet rixas vno ictu mltos percutit ⁊ interficit. Hec ille.

h ¶ Tertia est conſideratio difficillime reparationis. Tenetur enim ille qui detrahit reſtituere famam quam abſtulit dicendo ſe falſum dixiſſe ſi falſum dixerit: vel iniuſte infamaſſe ſi verum dixerit. Et hoc illis omnibus quibus dixit ſi recoꝛdatur et eos poteſt inuenire abſq̄ nimia difficultate. quemadmodum determinat. ſco. in quarto ſenten. diſtin.

quam reſtitutionē facere eſt mul
tum difficile. Tū q₂ detrahentes
vix ad hoc pñt īduci ꝓpter confu
ſionē quā recepturi ſunt de men=
dacio ſuo. Tū etiā q₂ difficile ē re
mouere īpreſſionē factā in menti
bus eoꝝ apō quos facta ē detra=
ctio. Et tā hmōi reſtitutio magis
ē neceſſaria ꝙ reſtitutio furti. ꝙ=
to rebus alijs tꝑalibus ꝑcioſior ē
fama ꝑ cuiꝰ defectū īpedit̄ homo
a multis bonis. vñ dr̄ Eccli̇a. xlj.
Curam habe de bono nōie. Hoc
enī magis ꝑmanebit tibi ꝙ mille
theſauri magni ⁊ ꝑcioſi. Itē dicit̄
detractio eſt difficilime reparatio
nis/quia eſt difficilime curatōis.
Uix eniʒ poſſunt corrigi detracto
res. Jaco. iij. Linguam hominis
nullus domare poteſt. Unde ſepi
us contingit eos per totam vitaʒ
ſic pſeuerare in graue ꝑiculū aīe
ſue. Narrat vin. in ſpec. mo. libꝛ.
iij. par. di. iij. ꝙ in anglia religio=
ſus quidam veſte non vita habi=
tu nō actu. detractionibus aſſue
tus in extremis laborans monitꝰ
⁊ rogatus vt cōfiteretur ⁊ de ani
me ſalute ſollicite cogitaret: re=
ſpondit ꝙ non faceret. Interro=
gatus quare. dixit ꝙ nō poterat.
Cum autem multis vbis ⁊ pſua
ſionibus moneretur extrahēs lin
guam digito eā percuſſit dicens.
Iſta lingua peſſima me dānauit.
Quo dicto lingua ſic intumuit ꝙ
vlterius eam reponere nō potuit
in os ſuum. ⁊ ſic horribiliter expi
rans omnibus detractoribus exē
plum damnationis oſtendit. Ho
mines quippe ſic aſſueti malis lo
cutionibus/vix corriguntur. Ec=
cleſiaſt. xxiij. Homo aſſuetus ver
bis improperij: omnibus diebus
vite ſue nō erudietur.

¶ Secundū pūctū in q̄ ponit̄ pn=
cipalis conſideratio deteſtande
auditionis. Hiero. ad ruſticū mo
nachū. Non minꝰ auribꝰ ꝙ ligua
fugias detractorē. Nā detractor
dum te videt non libenter audire
ac ſi ſagitta mittatur contra du=
rā materiā nonnunꝙ in mittentē
reuertit̄/⁊ vulnerat vulnerantem
Illud quoqꝫ cōpletur. Facti ſunt
in arcū prauū. Hec ille. Poteſt ta
men audiens detractionem pec=
care tripliciter.

Primo ratione obligationis.
Secundo ratione delectationis.
Tertio ratione inductionis.

A ¶ Primo igit̄ rōne obligatio
nis: q₂ vʒ ex neceſſitate vel ꝯgrui
tate tenetur arguere ⁊ loq̄. Ber.
Non licet tacere cui ex officio in
cumbit vicia redarguere. Unde
lxxvj. diſ. c. Facienti s ſcribit̄. Fa
cientis proculdubio culpam ha=
bet: qui qđ pōt corrigere negligit
emendare. Scriptum quippe eſt
nō ſolū qui faciūt/ſed ⁊ q̄ ꝯſentiūt
digni ſunt morte. Hec ibi. Debet
igitur homo diſcrete rephēdere
detrahētē niſi forte maius ſcāda
lū timeat̄. exemplo xp̄i qui vt hā
betur ioh. xij. contra iudā ⁊ alios
magdalene detrahentes: reſpon
dit dicens. Sinite illā. ⁊c. Exem=
plo etiā dauid dicētis. Detrahē=
tē ſecreto ꝓximo ſuo hūc pſeque=
bar. Et exēplo iob. q̄. xxix. ca. di.
Cōterebā molas iniqui. i. detra=
ctoris. ⁊ de dentibꝰ illius aufere=
bā predā. Reuera multū rephen
ſibiles ſunt qui vident fratres a
canibus laſcerari ⁊ nō reſiſtūt ſal
tē clamore cū poſſunt. et ſic quaſi
beſtie videntur. B ¶ Secūdo
ratione delectationis. qñ ſcilicet
delectabilit̄ audit ꝓpter eiꝰ odiū

cui detrahitur. Et talis nō min⁹ peccat ꝙ detractor/ ⁊ ꝗtomagis Ber. ad eugeniū. Detrahere aut detrahentem audire quid ſit horum dannabilius non facile dixerim. Et iterum idem ait. Detractor ⁊ detractionis libenter auditor vterqꝫ diabolum habet. Iſte in lingua/ille in aure. Et aug. ne accōmodes aures tuas ad percipienda v̄ba detrahentis ne accipias mortē in aīa tua. Detrahenti eñ ⁊ audienti vtriqꝫ eſt detractio mortis eſca. Hec ille. Cū ꝗs igitur percipit aliū detrahere vel ſe aut incipere. ſtatim abire diſponat verbaqꝫ detractoris recidat. Nam vt ait hiero. Si deeſt auditor/deeſt ⁊ detractor. ⁊ ꝓuerb. iiij. Detrahentia labia ꝓcul ſint a te. Si aūt non poteſt cōuenienter ⁊ ſine ſcandalo recedere debet detrahenti vultum triſtem oſtendere: q̄r dicit antherius papa. vj. q. j. c. Et merito. Nemo inuito auditori libēter refert. ⁊ ꝓuer. xxv. Uentus aquilo diſſipat pluuias: ⁊ vultus triſtis linguam detrahētem audieris tu illi das fomitem detrahendi. Debet etiam in hoc cor ſuum ſtabilire ꝙ non omni loquenti credat quia rara fides iō quia multi multa loquuntur. Et eccleſiaſti. xix. Qui cito credit leuis eſt corde. hiero. quoqꝫ ait. ſi eſſet in nobis diligētia ne paſſim detractoribus crederem⁹ iā omnes detrahere timerent. Si autem fieri non poteſt quin malum aliquod de proximo credat propter veritatem rei: debet tamen aliene miſerie cōpati. Hinc. j. pe. iij. Eſtote inuicē cōpatientes fraternitatis amatores.

C ¶ Tertio rōne inductionis: quia ſi quis alium ad detrahendum inducat: grauius pleruncqꝫ offendit ꝙ detractor. et talis omnium malorum que inde ꝓcedūt habet coram deo reddere rationem: q̄r vt d̄r. j. c. Si culpa de iur. ⁊ dam. dato. Qui occaſionē dāni dat dānum dediſſe videtur. Sūt vtiqꝫ interdū aliqui non incipientes malum dicere de alio: ſed expectantes alios aliqua etiam bona dicendo de alio vt alios ꝓuocent ad detrahendum ei/ ⁊ tūc ipſi ſequuntur et alia addunt. Unde hiero. in quadā epiſtola. Uilium ſane hominum ⁊ ſuā laudē querētiū eſt alios viles facere q̄r alteri⁹ vituperatione ſe laudari putant/ qui ⁊ ſi ſuo merito placere nō poſſunt/placere tamen volunt/in cōparatione peiorum.

¶ Tertium punctū in quo ponit̄ tertia principalis conſideratio et eſt conſideratio deſiderande remediationis. Magna quippe diligentia eſt adhibenda ne hō incidat in hūc diabolicum detractionis laqueū/qui adeo periculoſus eſt vt pauci ab eo immunes reddantur. Ideo ſuper illud ꝓuerb. xxiiij. Cum detractoribus ne cōmiſcearis. Dicit gloſa. hoc ſpecialiter vicio periclitatur totū pene genus humanū. Et hiero. ad cellantiam. Raro inuenies q̄ ita irreprehēſibilem vitam ſuam exhibere velit: vt is non reprehendat alienam. Sunt igitur diligēter querenda remedia cōtra hoc maledictum viciū.

¶ Sūt autem tria principalia huiuſmodi remedia/ tam contra detractionem/ꝙ contra detractionis auditionem. Primū eſt remediū charitatiue dilectiōis. Secōm

eſt remedium exemplatiue aſſo= ciationis. Tertium eſt remediū examinatiue diſcutionis.

¶ Primum igitur eſt remedium charitatiue dilectiōis. Scḋm em̄ phm. x. metha. Cōtraria mutuo ſe expellunt. Si igit̄ in nobis ꝑ= ualeat fraťna dilectio: nullaten⁹ liuidia aut detractio in nobis eſſe poterit. De illis em̄ q̄s amam⁹ ſp̄ ꝛ audire et dicere bonū deſidera mus. Ex quo etiā oriri ſolet ami citia. Ait em̄ ſc̄ds p hus. Princi= piū amicitie eſt bene loqui. Ma= ledicere eſt inimicitiaꝝ exordiū.

B ¶ Scḋm eſt remediū exē= plariue aſſociationis. Nam ſi cū detractorib⁹ quis commuſceatur ꝓculdubio eum quandoqꝫ detra here neceſſe erit. Unde Auguſt. xxxviij. q. j. c. Sepe ait. ſepe ma= loꝝ conſortia etiam bonos corrū punt. pſal. Cum ſancto ſanctus eris/ ꝛ cum viro innocente inno= cens eris. Et cum electo electus eris/ ꝛ cum peruerſo peruerteris Unde. j. re. legit̄ q᷑ ſaul inueniēs cuneum prophetarum ꝛ manens apud eos ꝓphetauit cum eis. Et iſido. li. ſoliloquioꝝ. Sancta cō= uerſatio cōfundit inimicum/ deī= ficat ꝓximum/ gloꝛificat deū. vn de ꝛ tullius lib. de offici. ait. Om nium ſocietatum nulla preſtan= tioꝛ eſt/ nulla firmioꝛ/ q̄ cum bo= ni viri moꝛibus ſimiles familiari tate coniunctiſunt. Nichil enim amabilius eſt/ nec copulatius q̄ moꝝ ſimilitudo bonoꝝ. In qui bus enim ea ſtudia eedemvolun tates: in his fit vt alter altero eq̄ delectetur vt ſeipſo: ꝛ ſic vnus fi= at ex pluribus. Hec ille.

C ¶ Tertiū eſt remediū exa= minatiue diſcuſſionis quia vide= licet debet homo ꝓpꝛioꝝ pecca= toꝝ recordari. Eccli. xxviij. Se= pi aurē tuā ſpinis .i. punge mētē tuā pungitiuis conſcie tue ſtimu lis/ ꝛ noli audire linguā nequam In mente vtiqꝫ etiā dꝫ q̄ſqꝫ tene= re q᷑ de ſe/ vel de alio multa dicta fuerunt de quo certiſſim⁹ erat q᷑ oīno fuerat oppoſitū vel incōpa= rabiliter min⁹ malū. vt ſic nō leui ter credat his q̄ a detractoꝛe dr̄r

¶ Hec de detractione.

¶ Sequitur de ſuſurratione=

DEcianona cōſideratio eſt de ſuſurratiōe. Di cto de detractione Nūc de ſuſurratio ne dicendū eſt q̄ a detractōe differt ex parte finis q2 detractoꝛ itēdit denigrare famā ſuſurro aūt ſeparare amicitiā/ q2 vel intendit turbare animū vni⁹ contra aliū. Ideo duabus liguis vtitur ad duos: vni dicens malū de alio. Et ideo etiam bilinguis dicitur. Eccleſia. xxviij. Suſurro ꝛ bilinguis maledictus/ multos enim turbauit pacem habentes. Apparet autē ſuſurrationis gra uitas ex triplici conſideratione. Pꝛia ē cōſideratio trāſgreſſiōis. Scḋa ē ꝯſideratio deteſtationis Tertia eſt conſideratio compara tionis.

Et ſm hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo po= nitur conſideratio tranſgreſſiōis quia tranſgreditur legis diuie ꝑ= ceptum. Leuitici. xix. Non eris criminatoꝛ ꝛ ſuſurro in populis. Crimiatoꝛ dicitur qui publice ac cuſādo vel cōuiciādo pctm̄ aliīs imponit. Suſurro autē occulte

¶ Secundū punctū in quo ponit
conſideratio deteſtationis: quia
hoc vicium deus ſpecialiter dete
ſtatur. Prouer. vj. Sex ſunt q̄ odit
deus/ et ſeptimum deteſtatur ani=
ma eius. Oculos ſublimes. etc. et
pro ſeptimo ponit eum qui ſemi=
nat inter fratres diſcordias. ſcili
cet ſuſurronem. Et prouerb. viij.
Arrogantiam et viam prauam et
os bilingue deteſtor. Importat
autem deteſtatio pluſq̄ odiū/ quia
vt aliquis illud quod deteſtatur
non poteſt ante ſe videre. Meri=
to autem dei filius ſuſurronē de=
teſtatur. quia maxime contrarius
eſt ei i operibus ſuis. Laborauit
enim dei filius vſq̄ ad mortē cru
cis. vt filios dei qui erāt diſperſi
congregaret in vnum. vt habe=
tur Johannis. xj. Suſurro autē
laborat vt amicos concordes di=
ſpergat.

¶ Tertium punctum in quo po=
nitur conſideratio comparatiōis
quia ſuſurro cōparatur lupo ſer=
penti et diabolo.

¶ Primo lupo/ quia ad modū lupi
rapit et diſpergit oues.

¶ Secūdo ſerpenti venenoſo per
quē diabolus locutus eſt ad tol
lendā amicitiā hominis cum deo

¶ Tertio et ipſi diabolo qui ſig=
tur per inimicum ſuper ſeminen=
tē zizania vt dicit math. xiij. Pre
terea ſuſurratio comparatur de=
tractioni et contumelie per exce=
dentiam: quia excedit eas in graui
tate. vt probat tho. quia inter bona ex=
teriora p̄eminet amicus: quia ſi=
ne amicis nullus viueret eligit vt
dicit phs. viij. ethicorum. Unde dicit ec
cleſi. vj. Amico fideli nulla eſt cō
paratio. Nam et theophaſtus ait.
Quanti eſt ſine anima corpus tan=
ti ſine amicis homo. Unde amicus
melior eſt q̄ honor. et amari q̄ ho
norari vt dicitur. viij. ethicorum.

¶ Hec de ſuſurratione.

¶ Sequitur de proditione.

VIgeſima
cōſideratio eſt de pro
ditione. Poſtq̄ autē
de detractione et ſu
ſurratione diximus
in quibus eſt proditio quedam.
Conſequenter aliqua de proditio
ne dicturi ſumus.

Eſt autem maxime hic conſide=
randa triplex proditio.

Prima eſt proditio rerum.

Secunda eſt proditio perſonarum.

Tertia eſt proditio ſecretorum.

Et ſecundum hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctū in quo ponitur
prima conſideratio et eſt proditio
rerum. Cum quis vel reuelat res
ſecretas dn̄i vel amici aliis/ vt au
ferant eas/ vel etiam cum ad id
operatur vt dn̄s amittat caſtrū
vel ciuitatem/ et hoc ē graue mor
tale peccatum quod obligat ad reſti
tutionem omni damni inde pue
nientis. etiā ſi ipſe nullā inde vtili
tatē conſequatur per regulā. Qui
occaſionē dāni dat/ dānū dediſſe
videtur. Talis fuit proditio abſalo
nis cōtra patrē dauid: ſed q̄ citius
recepit ille quod meruit. Habes
hyſtoriam. ij. regum. xv.

¶ Secundū punctū in quo ponitur
ſecūda cōſideratio. et eſt proditio per
ſonarū vt capiantur vel ab inimicis
ſicut dalida prodidit ſanſonem.
Jud. xvj. Sic. ij. regū. xx. ioab oſ
culans amaſa cum proditione inter=
fecit. Sic. ij. reg. xj. dauid per litte
ras proditorie fecit vriam occidi.

¶ Tertium punctum in quo

ponitur tertia cōſideratio ⁊ eſt ꝓ
ditio ſecretoꝝ vʒ cū qs ſecreta cō
ſilia vel cōtractus dn̄i ſui vel ciui
tatis reuelat inimicis vel aliis q̄
bus non debet. puer. xj. Qui re=
uelat archana ꝑdit fidē amici. ſi
qs tn̄ contra iuſticiā aliqd tracta
ret, in nocumentū aliquoꝝ nō ma
le faceret eis reuelādo vt poſſent
cauere ab iiuſtis nocumētis / mō
tn̄ debito: ⁊ q̄ntū fieri pōt ſine ſcā=
dalo vt ptʒ. xxiiij. q. iij. c. Oñdit.
Exēplū in chuſi q̄ ſimulās ſe ami
cū abſalonis / vocatus ad cōſiliū
diſſipauit ꝯſilium achitophel qđ
erat contra dauid / ⁊ reuelauit ei
q̄ ſecreta erant in cōſilio vt ſibi ꝓ
uideret. vt ptʒ. ij. reg. xvij. heliſe
us etiā ꝓpheta reuelauit regi iſ=
rael ſecreta regis ſyrie de qbꝰ q̄re
bat ei nocere. Hoc tn̄ habebat ex
reuelatione ſpūſſcti: vt hr̄ iiij. re.
vj. Cum quis aūt pctm̄ alicuius
notabile occultum manifeſtat a=
liis publice corripiendo ſiue ſub
ditus ſiue prelatus dicitur prodi
tor. Aug. Si occultū peccatoreʒ
vis publice arguere non eris cor
reptor ſed proditor. ij. q. j. Si pec
cauerit. Similiter ſi ſacerdos oc
culto pctōri deneget ī publico ſa
cramentū corporis chriſti prodi=
tor eſt criminis. Et hoc habetur
vj. q. ca. Si q̄tum. Et multoma
gis que habet in cōfeſſione reue
lans ꝓditor eſt. Extra de peni. et
re. c. Oīs. ſi qs etiā lr̄as clauſas
alicuiꝰ aduertenter aperuerit vt ſci
at ſecreta eiꝰ: ꝓditor eſt ⁊ morta=
liter peccat: niſi forte ⁊ ſubita q̄=
dā leuitate vel ignorantia faciat
cū ſcādalū magnū poſſet inde ve
nire. ⁊ hoc niſi legēs eſſet ꝑlatus
eiꝰ vel aliꝰ ſpē ponēs in rati habi
tione vel niſi eſſet manifeſtus ad
uerſarius eius ⁊ dubitaret ne ali
quid ibi tractetur contra eum.

¶ Hec de proditione.

¶ Sequitur de contumelia.

Vigeſima prima conſideratio eſt de ꝯtumelia. Dic
to de detractione ⁊
ſuſurratione q̄ fiunt
occulte ⁊ q̄ſi ꝓditioſe: ꝯñr dicēdū
eſt de ꝯtumelia que fit in aperto
quam ſic diffiniunt doctores. cō=
tumelia eſt expſſio defectus alte
rius corā eo p ꝟba ad ipm̄ deho=
norandum. Et elicit ex ꝟbis iſid
lib. ethimologioꝝ. vbi ait. Con=
tumelioſus eſt qui velox eſt ⁊ tu=
met verbis iniurie. Aliquādo tn̄
contumelia dicitur in factis iniu
rioſis vt ꝓiciēdo lutum ī aliquē
vel hmōi. Differt aūt cōtumelia
a conuicio ⁊ improperio: quia cō=
tumelia eſt cum refertur defectꝰ
culpe: puta q eſt fur vel huiuſmo
di. Conuitium cum refertur defe
ctus pene ſcʒ ex parte corporis:
puta q eſt cecus / claudus / ⁊ hu=
iuſmodi. Improperium cū refer=
tur defectus indigētie reducēdo
ad memoriā ſeruitiū in neceſſita
te collatū. Sepe tn̄ vnū accipitur
ꝓ alio ⁊ noīe contumelie quodli=
bet hoꝝ hic intelligitur. Eſt aūt
de contumelia triplex faciēda cō
ſideratio.

Pria eſt ꝯſideratio origiationis
Scđa eſt ꝯſideratio diſtinctiōis.
Tertia ē ꝯſideratio ꝯparationis

¶ Primum punctum in quo po=
nitur conſideratio originationis
Nam ſm tho. ij. ij. q. lxxij. Quis
cōtumelia per ſe naſcatur ex ira
tanq̄ ex propinquo principio / et
hoc reſpectu finis ire que eſt vin

dicta. Nulla enim eſt vindicta magis in promptu ꝙ̃ inferre contumeliam. oritur tamē etiā ex aliis mediate ꝛ directe puta ex ſuperbia ꝛ inuidia. Uide prouerbi. xi. Ubi ſuperbia ibi contumelia. Et puer. ii. Omnes ſtulti miſcentur contumeliis ſcʒ vel eas aliis inferendo vel aliis conuiciantibus ſe intermiſcendo.

¶ Secundū punctū in quo ponitur conſideratio diſtinctionis q꞉ pōt fieri contumelia tripliciter.

A ¶ Primo aīo corrigendi: et ſic non eſt pctm̄ ſed opus meritorium. Exemplum in chriſto ꝗ dicit diſcipulis ſuis Lu. vl. O ſtulti ꝛ tardi. ꝛc. Exemplū etiam ī paulo. gal. iii. di. O inſenſati galathe Tamen ꝑ magna vtilitate ꝛ neceſſitate ꝛ cum moderatione huiuſmodi obiurgatiōes ſſt faciēde.

B ¶ Scđo aīo ſolaciādi ꝛ tunc ſi non eſt in detrimentū honoris/ tunc eſt veniale pctm̄ vt vocādo cecum: ſtultū ꝛ hmōi. Si vero ex leuitate ꝛ ludo proferret aliquis ꝟbū qđ eſt contra honorē alicui⁹ vel de quo exiſtimare poſſet ipm notabiliter iraſci ꝛ odium incurrere vel aliud graue pctm̄ non excuſaret a mortali ēt ſi h̄ nō itēderet. ꝛ hoc determinat a tho. vbi. ſ̃.

C ¶ Tertio aīo iurandi. ꝛ ſic ē mortale ſm tho. vbi. ſ̃. ſic eīm facit ꝯ iuſticiā ꝛ charitatē. vñ Chriſo. ſup Math. Conuicium pacis ꝛ amoris bono nocet ꝛ decem milia circūmittit primo mala ꝛ continuas inimicicias operatur ꝛ xp̃ euellit membra. Hec ille.

¶ Eſt aūt cōtumelia interdū ſufferēda patiēter ꝑpter temeritatē vitandā ꝛ maxīe cū ꝯtumeliās ē incorrigibilis ꝛ nō habens auctoritatem in eū. puer. xxvi. Ne reſpondeas ſtulto iuxta ſtulticiam ſuam ne ſimilis ei efficiaris.

E ¶ Eſt tñ aliqñ rep̄hēdente: ſcʒ furore. puer. xxvi. Rñde ſtulto ſm ſtulticiā ſuā ne ſibi ſapiens videat. Et hoc ēt faciendū ē aliqñ ne alioꝝ ꝓfect⁹ ipediat queād modū đt gre. ſup eze. Quoꝝ vita in exemplo poſita debēt ſi pñt detrahentiū ſibi ꝟba ꝯpeſcere ne eorū predicationē non audiant qui audire poterant. Hec ille. Et qđ đt de detrahētib⁹ eadē rōne itelligendū eſt de contumeliantib⁹.

¶ Tertium punctum in quo ponitur conſideratio comparatiōis ſcʒ detractionē ſm quā ꝯparatione đt tho. ii. ii. q. lxxii. ꝙ grauior eſt ꝯtumelia ꝙ̃ detractio: inꝙ̃tū hʒ maiorē ꝯtēptū ꝓximi ſui ꝛ rapina graui⁹ eſt pctm̄ ꝙ̃ furtū: q꞉ ꝑ eā nō ſolū infertur in reb⁹ ſed etiā ꝟgit in quandā ꝑſone ignominiā Ex quo ſequit ꝙ ex deteſtatione detractiōe ſequitur ſatis deteſtatio contumelie. Et oēs fere conſideratiōes q̄ aducte ſunt ad deteſtandū detractionē poſſent etiāʒ adduci ad deteſtandū ꝯtumeliā.

A ¶ Si q̄ris aūt de ſatiſfactione ſeu reſtitutiōe honoris facienda ꝯ cōtumeliā an in publico fieri debeat vl'an ſufficiat ī occulto.

¶ Dicēdū ꝙ ſatiſfactio dʒ correſpondere ꝛ ꝓportionari offenſe/. Uñ quando offenſa facta eſt in ſecreto: ſufficit recompenſatio in ſecreto. Quando vero facta eſt in publico/ debet etiam fieri ī publico: ꝛ iuxta modum et exigentiaʒ offenſe. Argumentum habemus in paulo non ſufficit occulte liberari. ſed publice petiit educi ꝛ dimitti. vt habetur act.

¶ Hec de contumelia.

¶ Sequitur de deriſione.

V Igeſima ſecunda cõſideratio eſt de deriſione. Ubi pmo notandũ ſcdm Tho. ij. ij. q. lxxiiij. q pctã vbo℞ pcipue pẽſanda ſũt ſm intẽtionẽ pferentis. Jõ diſtinguntur ſm diuerſitatẽ itentionis pferentis. Sicut aliqs ↄuiciãdo intendit honorẽ depmere: detrahẽdo diminuere famã ⁊ ſuſurrando tollere amicitiã. Irridẽdo aũt pfert aliqs malũ vel defectũ alterius itẽdẽs q ille qui irridet erubeſcat. Et ſi malũ illud ſm ſe paruũ ſit tũc eſt veniale. Si vero ſm ſe ſit magnũ malũ ⁊ tunc irridendo pfert quaſi p ludo ſic aliquez deridere eſt eũ oĩno paruipẽdere ⁊ oĩno vilez exiſtimare. Et ſic eſt pctm̃ mortale grauius etiã q̃ cõtumelia quia maior eſſe videt cõtemptus ⁊ dehonoratio. Eſt autẽ deriſio vitanda pcipue ppt tria. Primo ppter conſcientiam. Scdo ppter deriſi anguſtiam Tertio ppter dei reuerentiam. Et ſcdm hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctũ in quo oſtenditur qũo vitãda eſt deriſio ppt reã conſcientiam. Hõ enim ſciẽs cõſciam ſuã eſſe reã in multis nõ habet vñ debeat alios deridere: ſed poti⁹ vñ dz flere. vñ deriſor ſimilis ẽ ſtrutioni q̃ cũ ſit auis deformis ⁊ mõſtruoſa ſicut dicit iob xxxix. Deridet equũ ⁊ aſcẽſorem ei⁹. Itẽ ſilis eſt ſimie ad feneſtrã ſedenti que cũ ſit maxime irriſibilis cuius poſteriora nuda patent trãſeũtes irridet. Deriſores igit ſũt ſimie diabolice. Itẽ tales ſunt huiuſmodi qui nec deriſiones ſuas in periculis cõſtituti dimittũt de quib⁹ ponit ma. ia. de victriaco duo exempla. Pmũ eſt q quidã princeps habebat hyſtrionẽ ſecũ mare tranſfretantem deriſionib⁹ ſic aſſuetuz q cum videret periculum ſibi et aliis iminere ⁊ alij flerent ⁊ rogarent deum: ipſe cepit irridere dñm ſuum dicens. Uſq modo habuiſtis ciphum vrm ſeparatum a meo: hodie aũt in cõi cipho habemus bibere. Scdm ẽ Alius videns ſocios piclitantes ⁊ flẽtes ait. Uſq mõ pepciſtis carnib⁹ vris ſalſis: mõ non peccatis: qr iã oportet vos ſatis bibere.

¶ Secundũ pũctum in quo oſtẽditur quomodo vitanda eſt deriſio ppter deriſi anguſtiam. Quãdoq ẽm plus affligitur hõ ex deriſione ⁊ ludibrio q̃ aliis penis. Multi enim pelegerũt mori q̃ ludibria ſuſtinere ſicut legit de ſaul j. Regum. xxxj.

¶ Tertium punctum in quo oſtẽditur qũo vtenda ſit deriſio / pp dei reuerentiã. Qui ſe deriſuz reputat qñ deridet hõ ẽt de⁹ ad cuius ymaginẽ fact⁹ eſt ⁊ ei⁹ ſanguinẽ redẽpt⁹. Mathei. xxv. Qd vni ex minimis meis feciſtis mihi feciſtis. Jõ grauiter punit dñs irriſores. Uñ. ij. pal. xxxvj. Illi ſubſãnabãt nũcios dñi. ⁊c. Sequit Deſcendit furor dñi in populum ita vt nulla eſſet curatio. Item gen. ix. Maledictus eſt chain quia patrem deriſit. Item iud. xvj. Philiſtei illudẽtes ſanſoni ſubita ruina oppreſſi ſunt. Item. iiij. re. ij. Pueri illudentes heliſeo a duob⁹ vrſis ſubito occiſi ſunt.

¶ Hec de deriſione.

¶ Sequitur de falſo teſtimonio.

Vigeſima tertia conſideratio eſt de falſo teſtionio Ex iuidia etiã nunnunq̄ oritur falſum teſtimonium: vt patet ex iudeis qui tulerunt falſum teſtimonium ꝯtra ieſum. Eſt aũt falſum teſtionium in triplici dr̄ia. Primo enim fieri põt ꝑ diſſimulationẽ ſcʒ tacendo veritatẽ agnitã in iniuriã ꝓximi. Scdo per aſſertionẽ vʒ aſſerendo agnitã falſitatẽ vel incertã veritatem. Tertio ꝑ impugnationẽ vʒ impugnãdo ṽitatẽ agnitam/ ⁊ cõtra eam teſtãdo. Hiero. Vterq̄ reus eſt ⁊ q̄ ṽitatẽ tpe neceſſitatis occultat/ ⁊ qui mendaciũ dicit ille qꝛ ꝓximo ſuo non vult ꝓficere: alter qꝛ mentiendo ei vult nocere. Hec ille. Tribus aũt precipuis conſiderationibus oſtẽdi põt falſum teſtimoniũ eẽ cauẽdũ Prĩa eſt obſeruande obligatiõis Scđa eſt inuitãde exẽplationis. Tertia eſt deteſtãde offenſionis Et ſic hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur conſideratio obſeruãde obligationis tam vʒ ex lege nature que dictat non eſſe aliũ faciendum quod non vult homo ſibi fieri q̄ ex lege ſcripta. Exo.xx. Nõ loquaris cõtra ꝓximum falſum teſtimoniũ.i.iniuriam ꝓximi / et contra iuſticiam.

¶ Secundum punctum in quo ponitur conſideratio imitãde exemplationis ſcʒ ſctõꝝ tã veteris q̄ noui teſtamẽti q̄ magis voluerũt q̄cũq̄ tormenta ſuſtinere q̄ a ṽitate deficẽ. Hebr.xj. Scti ludibria ⁊ verbera experti ⁊ cetera. Sequitur. Hi oẽs teſtimonio ſi del probati inuenti ſunt. Et apoſtoli dicebant Act.iiij. Nõ poſſumus ea que audiuimus ⁊ vidim⁹ non loqui. Et ibiden. Uirtute magna reddebant apoſtoli teſtimonium reſurrectionis xp̄i.⁊c.

¶ Tertiũ punctũ in quo ponitur conſideratio deteſtande offenſionis que eſt in falſo teſtimonio. et apparet ex tribus.

Primo quia falſum teſtimonium eſt maxime iniuriatiuũ.

Secũdo quia eſt anime maxime deformatiuũ.

Tertio quia eſt ire maxime ꝓuocatiuũ.

A ¶ Prĩo igitur ẽ maxime iniuriatiuũ. Nã ſicut dicit iſidorus. Qui falſum teſtimonium ꝓfert trib⁹ ꝑſonis eſt obnoxius. Prĩo deo cui⁹ reuerẽtiã cõtennit. Scđo iudicij quẽ mentiẽdo fallit Tertio innocenti quem falſo teſtimonio ledit. ⁊ breuiter omnes ledit qui ſibi credunt.

B ¶ Scđo qꝛ eſt aĩe maxĩe deformatiuũ. Sũt enim in falſo teſtimonio multe peccati deformitates quib⁹ anima deturpatur.

C ¶ Prĩo deformitas mendacij ꝑniciofi. Uñ tenet̃ ad reſtitutionẽ ſi ꝓxim⁹ inde dãnificet̃ vt pʒ xiiij.q.v.c. Noli ſit. Scđo ẽ ibi deformitas piurij/ qꝛ teſtes non admittunt̃ niſi iurati. Tertio eſt deformitas iniuſticie/ qꝛ ꝯtra iuſticiã facit. Item aliq̃n eſt expſſe cõtra iura q̄ hoc ꝓhibẽt ⁊ valde iuſte ad ꝓhibendũ corruptionẽ veritatis ꝓpter pecuniam. Uñ dicit Aug. q̄ non licet teſti vendere verũ teſtimoniũ/ vt habetur. xxiiij. q.v.c. Non ſane. Poteſt tamen teſtis recipere expẽſas ab eo qui eam producit/ puta ſi ꝓ teſtimo=

nio ferendo dietã facit vel etiam operam ſuam et lucrum dimittit ⁊ huiuſmodi vt hʒ.xiiij.q.iij.c.vẽturis. Et vt magis videam⁹ quõ falſuʒ teſtimonium deformat animã dicimus ſane ꝙ de xp̃iano facit antichriſtũ. Qui enim aduerſatur veritati: aduerſat̃ xp̃o dicenti.io.xiiij. Ego ſum via veritas et vita. Et io.xiij. Ego ad hoc nat⁹ ſum et ad hoc veni in mundum vt teſtimonium perhibeam veritati Falſi ergo teſtes ſimiles ſunt iudeq̃ ꝟitatẽ vẽdidit. Et etiam latroni ſiniſtro qui eã impugnauit. Et iudeis q̃ contra eã tulerũt teſtimoniũ. Item hoc viciũ facit hominẽ filiũ diaboli. Diabolus enĩ fuit pum⁹ falſus teſtis. di.geñ.iij. Nequaq̃ moriemini. Uñ duo falſi teſtes ꝓducti cõtra naboth.iij. re.xxj. dicuntur filij belyal. D

¶ Tertio apparet deteſtãda offẽſio falſi teſtimonij: quia eſt ire dei maxime ꝓuocatiuum. Prouerbi.xix. Falſus teſtis non erit impunit⁹: ⁊ q̃ loquitur mendacia nõ effugiet. Et ſup illð ꝓue.xij. Quid nouit qð loq̃tur. ðr glo. Qui falſũ teſtimoniũ ꝓfert ꝯtra ꝓximum et q̃ metu peccatorũ ꝟitatẽ celat irã dei ſuper ſe prouocat.

¶ Hec de falſo teſtimonio.

¶ Seq̃tur ð iudicio temerario.

Vigeſima quarta conſideratio eſt de iudicio temerario. Supius diximus de vicijs ex luidia ortũ habentib⁹ q̃ cõmittunt̃ ꝑ linguã. Nũc dicturi ſum⁹ de alijs q̃ conſiſtunt in corde: ſcilicet de iudicio temerario ⁊ odio. Et primo de iudicio temerario. De quo ſunt faciende tres conſiderationes.

Prima eſt cõſideratio diffinitiõis

Scðа eſt cõſideratio offenſionis.

Tertia eſt conſideratio deteſtationis.

Et ꝑm hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur conſideratio diffinitiõis. Ubi notandum ꝙ iudicium temerarium eſt cum quis opus ꝓximi de quo non habet ſufficienter indicia ad cognoſcendũ an bonuʒ an malum ſit mente ſua determinat ſeu firmiter exiſtimat eſſe maluʒ. Ad cuius pleniorem declarationem notande ſunt tres concluſiones. Pria ẽ vituperãde abomiatiõis. Scða eſt euitãde condẽnationis. Tertia eſt notãde diſtinctionis.

A ¶ Pria eſt concluſio vituperãde abominatiõis: veʒ ꝙ valde abomiabile eſt iudiciũ quo deus ab hoie iudicat̃: ſicut forte quidã iudicant deum iniuſtũ in operibus ſuis eo ꝙ affligit bonos. Et talibus dicit̃ mala.xiij. Dixiſtis. Uanus eſt qui ſeruit deo. Et qð emolumẽtum percepimus: q: mandatis ei⁹ obediuim⁹ ⁊c. B ¶ Secũda eſt ꝯcluſio euitãde cõdennationis.ſ.ꝓ futuro veʒ ꝙ nullatenus faciẽdũ eſt iudiciũ cõdẽnationis in futuro. Uñ ſup illð ro.xiiij. Nõ ampli⁹ aũt inuicẽ iudicemus. Dicit glo. Nõ reprehendamus ea q̃ neſcimus quo aĩo fiãt vel etiaʒ ſi aperta ſint nõ ita reprehendam⁹ vt de ſanitate deſperem⁹. hoc ibi Et ſcðm alexã. accipitur ibi reprehendere pro iudicare. Et.xi.q.j. c. Sacerdotib⁹ ðr. Neſcimus q̃s in terribili dei iudicio qualis ſit futurus. Et enim paulus egregius predicator ait. Nolite ante tẽpus iudicare. C ¶ Tertia eſt cõcluſio notande diſtinctiõis veʒ

q iudiciuȝ a ſuſpitione diſtingui-
tur. vt declarat alexāder. ij. par.
ſū. quia ſuſpicio dr acceptio vnius
partis cū formidine alterius. Iu
diciū vero eſt certe ſententia. Uñ
gloſa aug. ſup v̄ba illa. j. cor. iiij
Nolite ante temp⁹ iudicare. ait.
Si ſuſpitiones vitare non poſſu-
mus quia homines ſum⁹: iudicia
tamen aut ſententias diffinitiuas
continere debemus. Hec ille. Ad
uertendum autem q ſuſpicio po-
teſt eſſe malū culpe et malū pene.
Malū videlicet culpe ꝓpter inordi
natam voluntatem iudicandi de
alio quod non expedit nec de alio
rum occultis malum ſuſpicari.
Malum vero pene eſſe poteſt pro
pter pronitatē male opinandi de
proximo. Hoc eñ procedit ex cor
ruptione humane nature.

¶ Secundum punctuȝ in quo po
nitur conſideratio offenſionis.
Ubi conſiderandum qualis ſit of
fenſa temerarie ſuſpicionis. ⁊ iu-
dicationis. Ubi notandum q iu-
dicium conſiderari poteſt q̄tū ad
triplicem circunſtantiā ſm quam
contingit ipſum eſſe temerarium
Primo q̄tū ad circūſtantiā ſuſpi-
cionis. Scđo q̄tum ad circunſtā-
tiam ſignationis. Tertio q̄tū ad
circūſtantiam affirmationis. A

¶ Primo igitur contingit iudici-
um eſſe temerarium ex circunſtan
tia ſuſpicionis. Unde notandum
ſecundum thom. ij. ij. q. lx. ar. iij.
triplex eſt gradus ſuſpicionis.

B ¶ Primus eſt cum quis ex le-
uibus iudicijs incipit dubitare de
bonitate alicuius. Et hoc eſt ve-
niale pertinens ad tentationem
humanā ſine qua vita iſta agi nō
poteſt vt habetur i gloſa ſuper il-
lud. j. Cor. iiij. Nolite ante tem-
pus iudicare. C ¶ Secundus
eſt cum quis pro certo maliciam
alteri⁹ exiſtimat ex leuib⁹ iudicijs
Et hoc ſi ſit de aliq̄ graui ē mor-
tale peccatū. qr hoc nō eſt ſine cō-
temptu ꝓximi. Cū eñ quis aliuȝ
cōtēnit vel odit facile opinat̄ ma
lū de ipo. Augu. Certū ē q de ma
lo icerto neminē iudicarē quē tā-
q̄ me ipſū diligerēt. Et chriſo lib.
de cōpūctione cordis. Si qd boni
dicat̄ de inimico nō credit̄ ſi autem
qd mali hoc non ſolum credit̄: ſed
cōfirmat̄. D ¶ Tertius gradus
eſt cū aliqs iudex ꝓcedit ex ſuſpi
cionibus ad condēnandū aliquē
et hoc directe ad iniuſticiam ꝑti-
net vnde eſt mortale pctm̄. vnde
xj. q. iij. ca. Graue df. Graue ſatis
eſt vt in re dubia certa detur ſen-
tētia. E ¶ Scđo contingit iudi-
cium eē temerariū ex circūſtantia
ſignationis. Nam ſcđz alexā. ij.
par. ſū. tria ſūt genera ſignoruȝ q̄
etiam habētur in gloſa. ij. q. j. c. j.

Signum temerarium.
Signum probabile.
Signum violentum. F

¶ Signū temerariū eſt vbi nulle
vel pauce apparēt circunſtantie
male. Uñ chriſo. in quodā ſermo-
ne dicit. Sunt quidam peruerſi q̄
de omnibus male iudicāt. Dicūt
enim ſi quis ſtudet ⁊ vacat humi
litati: ypocrita eſt ſi recreationi:
guloſus eſt ſi ſocietati ſecularis
eſt ſi ſimplicitati fatu⁹ eſt ſi alio-
rum correctioni preſumptuoſus
eſt, ſi ſilētio et paci ſimulator eſt.
Hec ille. G ¶ Signū probabile
eſt vbi ſunt multe apparentie ma
li et pauce boni ſicut cum iuuenis
grandeu⁹ et ſanus ieiunia prece-
pta nō ſeruat. Et ex tali ſino ma-
lum iudicare peccatuȝ eſt: ſed nō

ita graue vt primum. Naz venia le eſt qđdiu ſtat in ſuſpitionez: ſive ro ꝑueniat ad firmam aſſertionez cum pertiacia ꝑſumit eſſe mortale. h ¶ Signũ aũt violẽtũ ẽ cũ nulle apparẽt cauſe boni ꝛ multe mali vt cũ reperit ſuſpect⁹ cuz ſuſpecta nud⁹ cũ nuda in eodẽ loco Nam hoc inducit cõdẽnationem tanq̃ ſufficienter ꝓbatũ vt habet xxxij. q. i. c. Dicit dñs. Ubi ẽ ergo ſignũ violẽtũ: iudiciũ nõ ẽ peccatum. Sic salom̃. iudicauit de filio meretricis vt habet. iij. regũ. iij. I ¶ Tertio cõtingit iudiciũ eſſe temerarium ex circunſtantia affirmationis. Ubi notandũ ꝙ in his i quibus eſt violenta ꝓbatio affirmatum iudicium ſine peccato fieri põt ſm elex. vbi ſupra in his etiam que ſunt manifeſta poſſumus iudicare. Unde de reg. iur. dr̃. ca. Eſtote miſericordes. Quod eniz ſcriptũ eſt. Ex fructib⁹ eoꝝ cognoſcetis eos De manifeſtis dictum eſt q̃ nõ poſſunt bono animo fieri: vt ſtupra: blaſphemie furta, ebrietates ꝛ ſimilia de quibus permittitur nobis iudicare. Ueruntamẽ aliud eſt aliena facta ſubtiliter et curioſe iueſtigare aliud eſt ꝙ manifeſta ſunt ꝛ mala illa condennare. primum em̃ eſt reꝓhenſibile. Propterea berñ. ait Noli eſſe aliene vite aut temerarius iudex aut curioſus explorator. hec ille. Secundum vero ꝛ ſi nõ ſit malum th̃ ita faciendũ eſt vt ꝓximo peccatori ꝯpaſſio habeat Sed heu heu ſicut dicit ſen̄. li. ij. de ira. Aliena vicia ante oculos habemus a tergo noſtro. ꝛ martial coquus Ad fratris culpam aquile tu lumina portas ꝛ bernar. Multi multa ſciunt ꝛ ſeipſos neſciunt. Alios inſpiciũt ꝛ ſeipſos deſerunt. Et Augu. lib. ꝛ confeſ. Curioſũz eſt gen⁹ hũanuz ad cognoſcendũ vitã alienã. deſidioſũ ad corrigẽdũ ſuã. Sed vt dt tulli⁹ li. iij. tuſ. q. proprium ſtulti ci e ẽ alioꝝ vitia cernere ꝛ ſuoꝝ obliuiſci. Ideo ſal. Mat. vij. Quid tu vides feſtucã in oculo fratris tui ꝛ trabem in oculo tuo vides. Unde dicit Berñ. Caue ſerue dei etiam quem imitari nõ vis dannare Caue aliene conuerſationis eẽ curioſus explorator aut temerarius iudex etiam ſi ꝑperam actum deprehẽdis nec ſi iudices ꝓximum. Magis autem excuſa intentionẽ ſi opus nõ potes: puta ignorantiam puta ſurreptionem: ꝙ ſi omnino omnẽ diſſimulationẽ rei certitudo recuſat ſuade iſtmõ tibĳp ſi ꝛ dictio apud te. Uehemẽs fuit iſta tẽtatio. Quid de me illa feciſſed ſi accepiſſet i me ſimilez poteſtatem hec ille. Unde ſignũ bonitatis eſt in hoie nõ iudicare ꝓximos Greg. Quãtum vos in bono ꝓficites tm̃ etiã bona de aliĳs ſentitis. Et chriſ. ſup Math. Omnis homo ſꝫ ſe exiſtimet alterũ. Ideo eccle. x. Stultus in via ſua ambulas cum ipe ſit inſipiens omnes ſtultos exiſtimat. Et ſenc. li. d̃ moribus hoc habet omnis affectus vt in duo ipſe inſanit ceteros putet inſanire. hec ille Iudicare ergo ꝓximos in malum ſignuz ẽ ꝑuerſi cordis ꝛ praui. Cum aũt ſentire de aliĳs ſignuz eſt bone cõſcientie ſiue boni animi. Exempluz reale araneas ꝛ apis veniũt ſuper florẽ ꝛ ſuccũ quẽ īde extrahit apis ꝯuertit i mel dulce. ſed aranea ſuccũ quẽ inde extrahit ꝯuertit in venenum. Sic boni q̃ vidẽt ꝛ audiũt conuertunt in mel. i. i bonũ. Sed

mali cōuertunt ĩ venenum ⁊ chri-
ſo. ſup Mat. Sicut dificile eſt ali-
quē ſuſpicari malum qui bonus
eſt: ſic difficile eſt aliquem ſuſpi-
cari bonū qui malus eſt. Hec ille.
K ¶ Notādū eſt itaq circa pre
dicta ſalubre documētū/ vt vel in
his que ſūt dubia aut q aut factū
aut modū faciendi puta quo aīo
fiant ſemp in meliorē ptē exiſti-
mem⁹. Juxta regulā que ponitur
in glo. rom. xiiij. ſup illis verbis.
Qui non manducat manducan-
tem nō iudicet. Ubi dr. dubia ſūt
ī meliorē ptem interptanda. Et.
xxxiij. di. c. habuiſſe. In reb⁹ am
biguis abſolutū nō dz eſſe iudiciū
Et ſicut dicit. Tho. Melius ē q
aliqs frequentius fallatur habēs
fidem bonam de homine malo: q̄
q rarius fallatur fidē habens ma
lam de bono: q2 ex iuſto fit iniu-
ſticia alicui: non autem ex primo.
Ideo ſen. lib. iiij. de beneficijs ait
Sanctius eſt pdeſſe etiam malis
propter bonos q̄ bonis deeſſe p-
pter malos. Ideo lex etiam fauet
vt patiatur potius nocentem ab-
ſolui q̄ innocentem cōdēnari. ff.
de penis. c. abſentem in principio
L ¶ Et ſi inſtes quia debet ho-
mo diligere proximum ſicut ſeip
ſum: ſed circa ſeipſum debz homo
dubia in peiorem partem interp-
tari ſm illud Job. ix. Uerebar om
nia opera mea. M ¶ Reſpon-
det tho. q interpretari aliquid in
deteriorē vel meliorez partem cō
tingit dupliciter. vno mō p quan
dam ſuppoſitionem: ⁊ ſic cum de
bemus aliquibus malis adhibe-
re remediū ſiue noſtris ſiue alie-
nis: expedit ad hoc vt ſecurius re
medium apponatur q ſupponat
ad id quod deterius eſt: quia re-
medium quod eſt efficax cōtra de
terius/ eſt etiam efficax contra mi
nus malum: alio modo diffinien-
do ſiue determinando. ⁊ ſic in re-
rum iudicio dz aliquis niti vt iter
ptetur vnumquodq ſm q eſt In
iudicio autem pſonarum vt inter
pretetur in melius. hec tho.
¶ Tertium punctum quo ponit
conſideratio deteſtatiōis ſiue eui
tationis. Apparet quippe deteſtā
dum et fugiendum eſſe iudicium
temerariū ex triplici ꝯſideratiōe.
Prima eſt ppꝛie cōditionis.
Secunda eſt dubie diſpoſitionis
Tertia eſt diuine minationis.
N ¶ Prima igitur eſt conſide
ratio ppꝛie conditionis ſcz ppꝛie
conſcientie que multorum eſt cō-
ſcientia peccatorum. Ideo dr ro.
ij. Inexcuſabilis es homo om-
nis qui iudicas. In quo eī alienū
iudicas teipſum condēnas: ea-
dem enī agis que iudicas. Debet
igitur homo q̄tum poteſt ſemper
melius de alijs ſentire q̄ de ſeipō
Exemplum. Legimus q ſanctus
frater leo ſocius beati franciſci dū
infirmaretur in loco ſancte marie
de angelis: vidit in viſione multi
tudinem fratrum proceſſionaliter
incedentiū. Inter quos vidit vnū
a cui⁹ oculis radij pcedebant lu
cidiſſimi ⁊ querens ab vno illorū
quis eſſet. Ille audiuit q erat fra
ter bernardus de quinta valle pri
mus ſocius beati frāciſci qui ſem
per de his que videbat in alijs in
melius iudicabat Quando enī vi
debat aliquos male indutos dice
bat ſibi ipſi. Iſti melius ſeruant
paupertatem q̄ tu frater bernar
de. Cum vero inſpiciebat diuites
preciosa indumenta deferentes:
cordis compunctiōe dicebat. Foꝛ

ſitan illi ſub veſtibus delicatis hu militiores ſūt q̄ȝ tu frat bern ardc. Ac p hunc modū ſemp de aliis ſē ciebat. His ꝟo dictis viſio diſparuit. Itē ex vi.pa. Interrogauit ioſeph abbatē paſtorē dicens. Dic mihi quō monachū faciā. Cui ſenex. Si vis requiē iuneire in hoc ſeculo ⁊ in futuro i omi cauſa dic. Quid ego ſū. Et nemīnē iudices. In vi.pa. Cū quidā frater peccaſſet in cōgregatione ⁊ argueret ab aliis: iuit ad abbatem anthoniuȝ. Fratres autem euȝ ſequentes reducere eū volentes exprobrabāt ei culpam ſuam quam ipſe negabat. Abbas autem pafuncius talem retulit parabolam in conſpectu fratrum. Uidi in rippa fluminis hominem vſq; ad genua in limo demerſum. Uenientes autem quidam vt euȝ porrecta manu extraherent vſq; ad collum ſe merſerūt quo compūcti ad cenobium dictum fratrem reduxerunt. Tūc de eo dixit anthonius. Ecce hō q̄ poteſt animas in veritate ſaluare

B ¶ Secunda eſt cōſideratio dubie diſpoſitionis tam reſpectu futurorum q̄ȝ reſpectu preſentium. Reſpectu futurorū quidem: quia qui peſſimus eſt hodie: forſā cras erit optimus ⁊ econtra. Ideo dicit apoſtolus. Qui ſtat videat ne cadat. Paulus ſubito factus eſt de lupo agnus, vt habetur Act.ix. ⁊ matheus de publicano apoſtolus vt habet mat.ix. Et ecōtra iudas de apoſtolo q̄ſi diabolus: i vi.pa. Cum quidā pater videbat aliquē grauiter peccantem flebat dicens Heu mihi dñe: q; q̄ iſte ē hodie forſitan cras vel deterior ſum futurus. Reſpectu etiam preſentiuȝ eſt icertitudo ⁊ dubietas maxime reſpectu intentionuȝ ⁊ affectionū cordis. ideo dicitur Joh.viii. Nolite iudicare ſm faciem. Multa ꝑfecto quandoq; multis imponuntur que vera nō ſūt. Exemplū in vi.pa. de quadam puella que ſub habitu monachi in monaſterio vixit longo tempore hoc aliis ignorantibus: ⁊ vocabatur frater marinus cui impoſitum eſt q; quandam iuuenculaȝ impregnaſſet q̄d etiam patienter lōgo tempore penitentiam agens vſq; ad mortem ſuſtinuit: ſicq; factū eſſe credebāt alii quouſq; poſt mortem compertū eſt q; mulier eſſet. Et illud exemplum in vita Johānis elemoſinarii. de monacho eunucho ducente mulierculam hebream ad hoc vt fieret chriſtiana ⁊ veſtiretur atq; inſtrueretur in cenobio monialiū qui pluries apprehenſus eſt ⁊ flagellatus atq; incarcerat⁹ ab aliquibus exiſtimantibus illum eſſe fornicarium. Patet itaq; quoniaȝ ſpe fallitur humanum iudicium.

C ¶ Tertia eſt conſideratio diuine iniuriationis. Qui et ſic alios iudicat iniuriaȝ facit ſummo iudici cui ſoli pertinet iudiciuȝ de occultis. Rom.xiiii. Tu quid dicas fratrem tuum. Omnes ſtabim⁹ ante tribunal chriſti. Et Hierem.xvii. Prauuȝ eſt cor hominis ⁊ iſcrutabile: quis cognoſcet illud Ego dominus ſcrutans cor ⁊ probans renes qui do vnicuiq; ſecundum viaȝ ſuam. Ideo etiam dicit paulus.i.ad cor.iiii. Nolite ante tempus iudicare quoadusq; veniat dominus qui ⁊ illuminabit abſcondita tenebrarum ⁊ manifeſtabit conſilia cordium.

¶ Hec de iudicio temerario.

¶ Sequitur de odio.

V Igeſima
qnta cõſideratio eſt
de odio. Nũc reſtat
vt i hac pte de odio dicam⁹. Ubi p̃
mo notãdũ ꝙ nihil oĩno eſt odien
dũ niſi peccatũ: vel ꝓpt̃ peccatum
qḋ ſolũ eſt diuine voluntati cõtra
riũ: quo ſolo dehonoratur deus
Sicut ergo deũ ſuper omnia dili=
gere debemus: ſic ꝛ peccatũ odire
ſup omnia. pſalmiſta. Qui diligi=
tis dñz odite malũ. et ps. di. Nõ
ne qui oderunt te domine oderaz
ꝛc. Ubi caſſioḋ. Perfectum odiuz
eſt homies diligere ꝛ eorum vitia
ſemp horrere. Eſt autem odium
triplex vitioſum ꝛ deteſtabile.
Primum eſt odium ſui.
Secundum eſt odium dei.
Tertium eſt odium ꝓximi.
Et ſm hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum pũctum in quo ponit̃
odium ſui. ſ. q̃tum ad ptem rõna
lem. de quo dicit. ps. Qui diligit
iniqtatem odit aiaz ſuã ꝛ tale odiũ
reperit̃ in quolibʒ peccato morta
li. Odium vero ſui q̃tum ad ptis
ſenſitiue inclinationem in delecta
bilia inordinata ẽ virtuoſum. Jo.
xij. Qui odit aiam ſuã in hoc mũ=
do: in vitam eternam cuſtodit eã.
Grego. Tunc bene aiam noſtraz
odimus cum eis carnalibus deſi
derijs nõ acquieſcimus cum eius
voluptatibus reluctamur.

¶ Secundum punctuz in quo po
nitur odium dei. Ubi primo notã
dum ſm Tho. ij. ij. q. xxxiiij. ꝙ cũ
deus per eſſentiã ſit ipſa bonitas
que nõ põt voluntati humane cõ=
trariari. Jõ ĩpoſſibile ẽ ꝙ de⁹ quo
ad eſſentiam odio habeatur: ſʒ tan
tummõ aliquibus ſuis effectibus
qui repugnãt inordinate volunta
ti. ꝛ ſm hoc põt deus tripliciter ha
beri odio. A ¶ Primo inq̃tum
ꝓhibitor peccatorum quo ſcilicet
vellẽt aliq̇ facere ps. Qui oderũt
te extulerunt caput ſcilicʒ per io=
bedietiã. Et exo. xx. Ego ſũ deus
deus tuus fortis zelotes viſitans
iniqquitatem patruz in filios i ter
tiam ꝛ quartam generationeʒ eo
rum qui oderunt me. B ¶ Secũ
do inq̃tum inflictor aduerſorum.
ſicut odiunt deum damnati de q̃
bus ps. Superbia eoruʒ qui te o=
derunt aſcendit ſemper. Multi tñ
odiunt penas qui non odiunt deũ
ſed tolerant eas patienter ꝓpter
dei reuerentiam. C ¶ Tertio
inq̃tum impeditor cupitoruʒ ps.
Oderunt me gratis. Hmõi ſunt q̃
murmurãt ꝯ deum cum nõ ꝓſpe
ſuccedit eis qḋ volũt qḋ tñ vt plu
rimum ptinet ad maximũ dei bñ=
ficium. Uñ. ij. mach. vj. Nõ ſince
re petõrib⁹ ex ſnia agere. i. ſcḋʒ eo
rum deſiderium magni beneficij
indicium eſt. Eſt autem odiuz dei
maximuʒ peccatorũ quod oppo
nitur dilectiõi dei que eſt optimuʒ
opus hominis. Optimo eñ oppo
nit̃ peſſimum ſm phm. viij. ethi.

¶ Tertium punctum in quo poni
tur odiuz ꝓximi quod etiaz ſem=
per eſt peccatum mortale quia eſt
ꝯ preceptum de dilectione ꝓximi
Jdeo. i. io. iij. Qui odit fratrẽ ſuũ
homicida eſt ſcilicet anime ſue ex
triplici autẽ cauſa quis ſolet odio
habere ꝓximum. A ¶ Primo ex
ratione diſplicentie veritatis. Te
rentius. Ueritas odiuz parit. Sic
ach ab rex iſrael dicebat ḋ michea
ꝓpheta. iij. Reguʒ. xxij. Ego odi
eum quia non prophetat mi hi bo
num: ſed tantum maluʒ. Sic ſede
chias incarcerauit hieremiam: qt

in veritate arguebat eũ. vt habet hier.xxxi.⁊.xxxij. Tales odio habẽt diligẽtes ſe. Cuius rõnez aſſignat ſaluator ioh .iij. di. Omnis ꝗ male agit odit lucẽ. de talib⁹ dr̃ oſee.v. Odio habuerũt corripientem in porta e t loquentem pfecte abominati ſunt.

B ¶ Scđo rõne diſplicentie bonitatis: qꝛ e ipſo ꝙ mali ſũt bonos videre vel de eis bona audire nõ poſſũt: qđ ꝓcedit ex inuidia: ſicut de ioſeph. dr̃ geñ.xxxij. Oderant euȝ fratres ei⁹ nec poterat ei ꝗcꝙ pacifice loqui. ⁊ exo.iij. Oderant egyptij filios iſrael.

C ¶ Tertio rõne diſplicẽtie recepte penalitatis. Oduint eñ multi ꝓximos ꝑꝑ diſplicẽtiã cõceptaȝ ex aliqua iiuria recepta ſicut abſalõ odiebat amõ fratrẽ ſuũ ꝑꝑ oppꝛeſſionẽ ſororis ſue thamar. vt habet.ij.reg.xiij. Sic eſau oderat iacob. qꝛ abſtulerat paternã benedictionẽ. vt habet geñ.xxvij. qđ tñ iacob iuſte fecerat. Eſt aũt pctm̃ iſtud mirabiliter mltiplicatũ Nã vix hoies odiũ ſemel acceptũ voluit dimittere. Uñ notãdũ ẽ illđ qđ ait aug. li. de cõflictu vitioꝝ. Odiũ ait abſit. vt illũ ames quẽ in oib⁹ ꝯtrariũ hẽs. ꝗ tibi derogat ꝗ tibi iſultat ꝗ te cõuitũs exaſpat / ꝗ tibi pctã tua iꝓpꝛopat ꝗ te dictis ⁊ opꝛib⁹ ſemp ꝓuenire feſtinat. Niſi eñ tibi inuideret: nequaꝙ ſe tibi ita ꝓferret. Uera charitas rñdet. Nũꝙ: qꝛ hec que narras odio habenda ſunt in hoie. Propterea nõ eſt amãda imago dei i hoie ſicut xp̃s qui in cruce poſitus inimicos dilexit ⁊ ante crucis tormentuȝ admonuit dicens. Diligite inimicos veſtros bñfacite his qui oderũt vos ⁊ orate ꝓ percutientibus ⁊ caluniantibus vos vt ſitis filij patris veſtri qui in celis eſt. Et ſicut per ſalomonem ⁊ apoſtolum dicitur. Si eſurierit inimicus tuus ciba illũ. ſi ſitit potum da illi: hoc enim faciens congeres carbones ignis ſuper caput eius. Cui ſnie apoſtolus ex pꝛopꝛio ſubiunxit. Noli vici a malo: ſed vince in bono malũ. Hec ille. D ¶ Et certe ſicut dicit boetius lib. de cõſ. Apud ſapiẽtes null⁹ pꝛorſus loc⁹ odio relinquit. Nam bonos ꝗs niſi ſtultiſſimus oderit. Malos ꝟo odiſſe rõne caret. Nã ſicut corpꝛis langor ita vicioſitas ꝗſi ꝗdã morb⁹ ẽ alarũ cũ tñ egros corpe minime odio ſed mia dignos arbitremur. Hec ille. Ad deteſtãdũ aũt ⁊ cauẽdum odiũ valẽt ꝯſideratiões ꝗ ſupius poſite ſc circa charitatẽ dei ⁊ ꝓximi ¶ Hec de inuidia ⁊ ꝗbuſdã filiabus eius.

Secꝗ̃ de ira tertiũ vitiũ capitale.

Vigeſima ſexta cõſideratio eſt de ira. Poſt iuidiã de ira dicturi ſumus. Sicut aũt dt caſſiodorus ſup illud pſal. Dñe ne in furore tuo arguas me ⁊c. Ira eſt mot⁹ animi cõcitat⁹ ad penã ꝓuocans inferendã. de qua ſunt ad pꝛeſentes tres faciẽde cõſiderationes.

Pꝛia eſt ꝯſideratio diſtinctionis.
Scđa eſt ꝯſideratio deteſtatiõis.
Tertia ẽ ꝯſideratio remediatiõis
Et ſm hoc ſũt tria puncta.

¶ Pꝛimum punctum in quo ponitur conſideratio diſtinctionis.

Eſt enim triplex ira.
Pꝛia ẽ excuſabilis. Scđa ẽ laudabilis. Tertia ẽ vituperabilis.

A ¶ Pꝛima eſt ira excuſabilis
Secunda eſt laudabilis.

Tertia eſt vituperabilis ſicut illa q̄ pleriſq3 euenit ex naturali iclinatiõe nõ ꝓcedẽs vltra ꝑmos mot⁹ ⁊ hec nulli⁹ culpe a doctorib⁹ exiſtimat̄. Nã teſte pħo ꝑmi motus nõ ſũt in ꝑtãte homĩs. B ¶ Secũda ẽ ira laudabilis ſcȝ ira ꝑ zeliũ q̄ cõtigit rõne offenſiõis diuine ⁊ hoc dupliciter Aliqñ de offenſione ꝓpꝛia. Uñ ſup illud pſal. Iraſcimini ⁊ nolite peccare ⁊c. Dicit q̄dã gloſa. Iraſcimini vobiſmetipſis de ꝑteritꝭ petis qḋ ẽ penitere: ⁊ ãpli⁹ nolite peccare q̄ dicitis in cordib⁹ vr̃is. i. de his q̄ tractatis in corde ꝑ ſpũales neqtias ⁊ in cubilib⁹ vr̃is. i. ḋ his q̄ voluitis in carnalibus delectationib⁹: de his tn̄q3 omnibus cõpungimini ꝑ penitentiam. C ¶ Aliqñ de offenſiõe aliena ſicut irat⁹ eſt moyſes ꝯ ydolatras. Exo. xxxij. ⁊ helyas ꝯ ſacerdotes baal. iij. re. xviij. D ¶ Tertia eſt ira vituperabilis. Ubi notãdũ ꝺm alexan. i. ij. parte ſum̃ ⁊ tho. ij. ij. q. clviij. Mot⁹ ire põt tripl'r eſſe inordinatus. primo ex ꝑte mali qḋ appetit̄. Tũc enim eſt peccatũ mortale qñ quis appetit iniuſtã vindictã ſcḋȝ deliberatam rõnem vel cum appetit vindictam inferri non ꝺm legitimũ modum puta a ſe vel ab alia perſona priuata: vel etiã ſi appetit alterũ puniri a iudice non ꝓpter bonum iuſticie conſeruanduȝ: ſcȝ ꝓpt̄ malum eius q̄ ſibi nocuit vt ex eo ſatiet̄. Et quolibet horũ eſt mortale qꝛ ꝯ charitatem ⁊ iuſticiam. Si aũt tale malũ nõ appeteret deliberate ſed ſcḋm ſubitũ motũ vel etiam ſi deliberate appeteret puniri malũ qḋ etiã inferre nõ eſſȝ pctm̃ mortale illud eſt veniale. E ¶ Scḋo põt mot⁹ ire eẽ mortalis ratus ex ꝑte modi quo quis interius iraſcitur puta ſi ardenter iraſcitur ita ꝙ ex vehementia ire decidat a dilectiõe dei ⁊ ꝓximi: tunc eſſet mortale. aug. in regula. Ne ira trãſeat in odiũ ⁊ trabem faciat de feſtuca ⁊ alaȝ faciat homicidã. F ¶ Tertio ex ꝑte facti exterioris ⁊ tũc ira vitiũ ẽ mortale cũ qs ex ira iducit̄ ad criminalia vel cũ qs ex ira oñderet ſigna odij ⁊ ex hoc ſcãdalizaret notabil'r ꝓximos Alias aũt ira eſt pctm̃ veniale vt accidit in quotidiana ira eoꝝ qui curã gerũt domoꝝ: ꝓpter qḋ dñs dicit marthe lu. x. Sollicita es et turbaris erga plurima. ⁊c.

¶ Secundum punctum in quo ponitur conſideratio deteſtationis.

Eſt autem ira deteſtanda p̄cipue triplici ratione.

Primo ratione turbationis.

Scḋo rõne p̄cipitationis.

Tertio rõne deformationis.

A ¶ Primo ratione turbationis turbat enim omnes potentias aĩe ꝑs. Turbat⁹ eſt in ira oculus me⁹ Et greg. Per irã ſapientia amittitur vt quid vel quo ordine agendum ſit omnino neſciatur. Idem v. mor̃. Ira deuictus ad apertam mox inſaniam deducitur ⁊c. Sequitur. Nam ire ſue ſtimulis acceſuȝ cor palpitat/corp⁹ tremit/lingua ſe prepẽdit/facies igneſcit/ exaſperantur oculi non recognoſcuntur noti: ore quidem ſermonẽ format: ſed ſẽſus quid loquatur ignorat. hec ille Patet autem iracundi inſania precipue ex tribus.

B ¶ Primo quia delectat̄ in eo qḋ eſt de ſe triſtabile ideo ira habet penam annexam. Secundo quia pontem diuine miſericordie ſibi frãgit ⁊ periclitat̄ cũ velit im

pedire primū. ⁊ tamē nihilominꝰ
pōt primꝰ venire ad deū ꝯ ipſius
irati volūtatē. ſ. ſi peniteat. Ipſe
aūt qui vindictā querit in piculo
manet vt ei veniat qđ dr ia. ij. iu
diciū ſine mia fiet ei q̄ nō fecerit
miſericordiam.

C ¶ Tertio qꝛ ſicut dt aug.
De aliena pena q̄rit ſibi medica
mentū/ ⁊ acq̄rit ſibi grādē tormē
tū. Preterea pluſq̄ ſtultꝰ eſt ira=
cūdꝰ qꝛ cū ſit in manu creditorū
crudeliſſimorū ⁊ i carcere peſſimo
ptōrū/ odit ſibi pꝯiciētes aurum
argentū ⁊ lapides p̄cioſos de qbꝰ
pt ſibi redimere a carcere ⁊ coro
nā ſibi celeſtē fabricare. ps. Su=
pra dorſum meū fabricauerunt
ptōres. i. demones vel pſecuto=
res coronā ſcz perpetuam ſi ha=
buero patientiam.

D ¶ Scđo apparet ira dete
ſtāda rōne p̄cipitatiōis qꝛ pp ve
hementiam ire precipitatr homo
in multa mala.

E ¶ Pṁo iuſticie obliq̄tatē
iō dt gre. q cū iudex eſt i ira non
dz fūc iudicare ſentētialr qꝛ ſicut
dr ⁊ xj. q. iij. c. illa. ꝯmotōis ſue tpe
mēs iuſtū putat omē qđ fecerit.

F ¶ Scđo ira p̄cipitat i ope
ris crudelitatē. qꝛ vt dr eccleſia.
xxij. Ira nō hz miam neq̄ erūm=
pēs furor. Uñ de alexandro ma=
gno legit multū furibondo: vt di
cit ſeñ. in li. de ira. q ira ſuccēſus
occidit militē ſibi chariſſimū de
q̄ poſtea ira degeſta ita doluit q
q̄ſi ſeipm occidere voluit. Eſt ēt
exēplū de ſaul q iratꝰ ꝯ dauid be
neficiorū eiꝰ oblitꝰ pluries q̄ſiuit
eū occidere vt hr. j. regum. xviij.

G ¶ Tertio p̄cipitat aliquā
do iratꝰ hō ſeipm in mortē. Exē=
plū. ij. reg. xvij. de achitophel q
ex indignatione ſuſpendit ſeipm
Itē narrat Aug. in li. de ciui. dei
de ſilla cōſule romanorū q p ira
cū turbulētiſſimꝰ eſſet: fracta eſt
ſibi vana ſanguis in corpe: vnde
mortuꝰ eſt. Uñ etiā videmꝰ q ani
malia iracūda vt canis q̄ de fa
cili mordet ⁊ latrat ſt breuis vite

H ¶ Tertio apparet ira de
teſtabilis rōne deformationis qꝛ
multū deformat hoīem q̄ ſm na=
turam eſt aial manſuetū. Uñ ho
minē demonibꝰ aſſimilat. Nam
de demone dicit Apoca. xij. Ipſe
draco magnꝰ ⁊ rufus hñs iram
magnā. Et in vita Johannis ele
moſinarij legitur q ipſe dicebat.
Angelorū nullatenus eſt litigare
hoim eſt altercari: ſed ſtatim re=
cōciliari/ ſed demonū ē litigare ⁊
iraſci ⁊ diē trāſire ſine recōcilia=
tione. Iracūdi itaq̄ qꝛ demonibꝰ
ſiles ſunt/ iō cū demonibꝰ tandē
in infernū deſcendūt cū armis ſu
is vt dr eze. xxij. qꝛ. ſ. armati odio
⁊ mala voluntate moriuntur. Si
cut narrat mgr iacobꝰ de quodā
comite qui cū inungeretur ⁊ mo
reretr ⁊ diceretr ei ab inūgēte pax
tecū. cū hūiſſet guerrā cū quodā
vicino ſuo credidit q rogaretur
de pace facienda cū eo. Cū autē
totis viribus reclamaret ⁊ ꝯtra=
diceret faciende paci: in illa ꝯtra
dictione ſpm̄ exalauit. Et ſic cū
odia ⁊ ira armatus malicia ad i=
fernum deſcendit.

¶ Tertium punctum in quo po
nitur conſideratio remediatiōis
Sunt autem maxime notāda cō
tra iram tria remedia.

Primum eſt meditatio dominice
paſſionis.

Secundum eſt conſideratio no=
tande operationis.

Tertium eſt ſubſtractio cauēde occaſionis.

A ¶ Primū igiť remediū ē meditatio dñice paſſiōis/q2 ſicut dicit greg. Si paſſio ſaluatoris ad memoriā reuoceť: nihil eſt tā durū qd̄ non equo aīo toleretur. Ad hoc etiam faciunt exempla ſctōꝝ apoſtolorum martyrum.

B ¶ Scdm eſt conſideratio notande operationis. vz ſm greg. v. mo. Ut cum alienos exceſſ9 aſpicimus: nrā in qb9 exceſſim9 delicta cogitem9. Conſiderata enim īfirmitas propria mala nobis excuſat aliena. Patienter quippe illatam iniuriam tolerat qui pie meminerit ꝙ fortaſſe adhuc habeat tolerari. Hec ille. Eſt ergo rationis dictamine ꝙ homo qui vult ſibi ignoſci a deo in magnis offenſis/velit etiam ipſe ignoſcere proximo in paruis: quia vt dicit augu. Unuſquiſqꝫ talem indulgentiam accepturus eſt a deo: qualem ipſe dederit proximo.

C ¶ Tertiū remediū eſt ſuſtractio cauende occaſionis cuiuſmodi ſunt verba dura ⁊ alia que magis accendunt iram. Unñ in vi. pa. Cum abbati moyſi dicta fuiſſet magna contumelia: interrogat9 ſi fuiſſet iratus reſpōdit illḋ pſal. Turbatus ſum ⁊ non ſum locut9 Cauendum eſt tamen igitur ne quis ideo tacet contra dure loqñtē ⁊ turbatum vt ex taciturnitate ſua illum magis accendat/quia hoc malum eſſet: ſed potius loqñdum eſt cum manſuetudine. prouerb. xv. Reſponſio mollis frangit iram: ſermo durus ſuſcitat furorem.

¶ Hec de ira.

¶ Sequitur de maledictione.

Vigeſima ſeptima cōſideratio eſt de maledictione. Maledicere put eſt ira naſcitur eſt malū dicere cū affectu deſideratiuo: vz p ꝟba optatiui modi. Eſt aūt cōſiderāda ad pñs triplex maledictio Prima eſt maledictio nature irrationalis.

Secūda eſt maledictio creature intellectualis.

Tertia eſt maledictio nature diuinalis.

Et ſm hoc ſunt tria puncta.

¶ Primū punctū in quo ponitur maledictio nature irrationalis ſicut cum quis maledicit terre arboribus ⁊ hmōi. Ubi notandū ſm thom. ij. ij. q. lxxvj. ꝙ maledictio creature irrationalis poteſt fieri tripliciter. Uno modo ad creaturā referēdo in q̄ntū. ſ. eſt creatura dei. Et hoc eſt mortale pertinēs ad blaſphemiā. hoc eſt eñ deteſtari deū ī illo opere ſuo. Alio mō ad ipaz creaturā ſꝫ ſe vt q2 aliqḋ brutū non mouetur vbi vult hō: vel ſibi nocet ⁊ hmōi ex quo naſcitur appetens ſibi penam ſed hoc eſt vanum ⁊ ocioſum et pctm̄ veniale. Tertio modo referēdo ad hoīem ad quem talis creatura ordinatur. Sūt aūt creature irrationales ad hoīem ordiate tripliciť.

A ¶ Unō mō p modū ſubuētionis. ⁊ hoc mō gen. iij. de9 maledixit ťre vt p ei9 ſterilitatē puniret homo. Hoc mō autez maledicere creature irrationali ex maliuolētia ad poſſeſſorē eius eſſet mortale q2 cōtra charitatē. B ¶ Alio mō p modū ſignationis in q̄ntū ea q̄ fiunt circa irrōnalia ſignant ea

ꝗ hoibus euenſūt. Et ſic dñs ma
ledixit ficulnee. Math.xxi. ad ſi
gnandū reprobationē iudeorum
in quib⁹ erant folia cerimonialia
ſine fructu meritoꝝ. Sic etiā mō
tes gelboe maledicti ſūt a dauid
vt nec ros nec pluuia ſtillaret ſu
per eos/vt hr̄. ij.re.j. ſm gre. ex=
poſitionem ad ſignandū q̄ i mon
te ſupbie vbi corruerūt fortes iſ=
rael āgeli mali ꝛ ꝑmi parētes/nec
ros grē nec pluuia deſcēdit a do
C ¶ Tertio mō p modū ꝯtinē
tis.ſ.tpis vel loci. Et ſic iob ma=
ledixit diei in qua nat⁹ erat ꝓpter
culpam originalem quam naſcē
do contraxerat:ita q̄ illa maledi
ctio nō arguit i eo aliquā impa=
tientiā ſ; tñ explicat q̄ die ꝗ nat⁹
eſt ꝯtraxit originalē culpam que
radix eſt oīm paſſionū ꝗs in hac
vita patimur. Sic etiā i hoc dicit
gre.iiij.mora. Nō eſt illa maledi
ctio ira ꝯmoti ſed doctrina tran=
qlli. Dies ergo in ꝗ nat⁹ eſt deſi=
gnat oē tp̄s mortalitatꝭ. Pereat
ergo dies in ꝗ nat⁹ ſū. i. deficiat
tp̄s mortalitatis ꝛ appareat tp̄s et
nitatis. Hec ille. Sic ēt ad lrām i
telligi pōt dauid maledixiſſe mō
tib⁹ gelboe ꝓpter cedem populi
iſrael que a philiſteis facta eſt in
illo loco.

¶ Secundum punctū in quo po
nitur maledictio creature intel=
lectualis que eſt triplex.

A ¶ Prīa eſt infernalis ꝗ eſt
diabol⁹ cui inquātū eſt creatura ꝛ ꝗ
tū ad naturā ſuā nō l; maledice
re ſm vero culpam que in eo ma
ledici pōt:ſeu etiā vt dicit alexā=
der perſona ſua vt cauſa peccati
ꝛ deformata per peccatū eſt ma=
ledictione digna/q2 pctm̄ in ſe nō
eſt illud quod punitur ſ; pro quo
punit. Qd aūt dr̄ eccli.xxi. Cum
maledicit impi⁹ diabolū:maledi
cit ipē alam ſuā. hoc ē q2 cū pec=
cator maledicit diabolū ꝓpt cul=
pā ſllā i rōne oñdit ſe maledictiōe
dignū cū i culpa manet:quāuis au
tē predicto mō liceat maledicere
diabolo:cauere tñ debemus q2 ſi
ex leuitate vel ira fit pctm̄ eſt ſi=
cut cōit accidit. Uñ ab hoc abſti=
nere docemur exēplo archāgeli/
de ꝗ in epl̄a iude. Cū altcaret mi
chael cū diabolo de corpe moyſi
nō eſt auſ⁹ i eū iudiciū iferre blaſ
phemie:quāto magis nos ab oī ma
ledicto abſtiere debem⁹. ait Hie=
ro. ſup hoc vt pz.xxiiij.q.iij.ca.
Si ꝗ. Altcatio aūt illa vt dr̄ glo.
erat q2 deo volēte p⁹ mortē moy=
ſi ignoraret vbi ſit corp⁹ ei⁹ ꝛ dia=
bol⁹ volebat vt ſciret vt ſic trahe
ret ꝛ ppl̄m ad idolatriā/ſed āge=
lus ꝓhibebat nec tñ fuit auſ⁹ ma
ledicē diabolū ſ; certe maledicē=
dus/vt dicit Hiero. vbi ſupra.

B ¶ Scda creatura itellectua
lis eſt terreſtris.ſ.hō cui maledi
cere contingit tripliciter.

C ¶ Prīo ex amore iuſticie ſicut
act.vlt. petr⁹ maledixit ſimoni. ꝛ
ſimiles maledictiōes in plurib⁹
locis ſcpture legunt. Scdo ex ꝗ
leuitate vl̄ ſurreptiōe ſicut ſolent
multi facere q̄ neſciūt loq̄ ſocio ſi
ne maledictiōe. ꝛ ſic q̄tidie paren
tes filijs/magr̄i diſciplis/dñi ſer=
uis ex ſubdita ira maledicūt q̄ tñ
nō optāt illis mala. Et ſic ē pctm̄
veniale q2 pctā ꝟboꝝ maxie ex af
fectu iudicant. Uñ aug. in lib. de
igne purgatorij dicit. Ad minuta
peccata pertinere cum omni faci
litate ꝛ temeritate maledicimus
Tertio ex liuore vindicte odio et
animo malo. Et ſic eſt mortale q2

hoc repugnat charitati ꝓximi. iō.j.Coꝝ.vj.dr. Nec maledicti regnum dei poſſidebunt.

D ¶Tertia creatura intellectualis eſt celeſtis.ſ.angelica cui nullo pacto maledicere lꝫ quia ſicut honor ſctis exhibit⁹ redūdat i honorē dei q̄ ſctificat eos ita iniuriā q̄ ſi ſctis ēt in deū redūdat. Uñ hoc ad blaſphemiā ꝑtinet.

¶Tertiū punctū in q̄ ponit̄ maledictio nature diuinalis. Et hoc includit blaſphemiā iō ſpē pctm̄ mortale.ps. Maledicētes aūt ei diſꝑibūt.i.diuerſis modis ꝑibūt hoc aūt tm̄ horribile eſt ꝙ ꝓtuoſi non audent illud ꝓpo nomine nūcupare/ſꝫ ꝑ cōtrariū nolando benedictionē ꝓ maledictione. vt pꝫ iob.j. Ne forte peccauerint filij mei ⁊ benedixerint deo.i.maledixerint. De hmōi maledictōe ſiue blaſphemia ſtatim dicturi ſumus. Heu heu quid dicam. Tanta eſt xp̄ianoꝝ corruptio vt ꝓ ni nihilo ducāt blaſphemare deū et ſctōs. O igratiſſimi pctōres. o venenata ligua. O ꝑditiſſimi homines. Utinā ſeruaret̄ illud qḋ dr̄ i c. Statuimus. Extra de male ſic ſcꝫ ꝙ publice blaſphemantes deum vel virginem ſanctiſſimam vel aliquē ſanctoꝝ publica pnia per ſeptē ebdomadas punirent̄. In quaꝝ q̄libet ſexta feria in pane ⁊ aqua ieiunarent. Et dieb⁹ dñicis ſtarent in forib⁹ eccl'e dū dr̄ miſſa ita ꝙ in vltima ſine pallio ſtarent ⁊ ſine calciamētis ⁊ corrigiā haberēt ad collū/⁊ quolibet dictoꝝ dieꝝ reficiāt duos vel tres pauperes aut faltē vnū. Et ſi hoc nō pñt cōmutet̄ in aliud. Et ſi predicta renuerint ſuſtinere: debꝫ eis interdici ingreſſus eccleſie: et in obitu eccleſiaſtica carere ſepultura. In foro tamen pñſe nō opꝫ illā pniam iniungere ſed arbitrariam ſicut ⁊ de alijs peccatis ſecundum hoſtieñ.

¶Hec de maledictione.

¶Sequitur de blaſphemia/

Vigeſimaoctaua cōſideratio ē de blaſphemia. Experiētia teſte extra plerūq̄ prouenit blaſphemia. Ideo de ipa i hac parte dicendū eſt. Circa quam ſunt faciende tres conſiderationes.

Pria eſt cōſideratio diffinitionis
Scda eſt ꝯſideratio diſtinctiōis.
Tertia ē ꝯſideratio deteſtatiōis.
Et ſm hoc ſunt tria puncta.

¶Primū punctū in quo ponitur conſideratio diffinitiōis. Ubi notandum ꝙ blaſphemia eſt quando contumelioſa verba cōtra dei vel ſanctoꝝ reuerentiam ꝓferuntur. Uñ dicit Tho.ij.ij.q.xiij. ꝙ nomen blaſphemie importare videntur quandā derogātiā alicuius excellentis bonitatis/⁊ precipue diuine. Et tñ notandū ꝙ blaſphemia non ſolum fit per verba immo tripliciter fieri poteſt.

Primo corde.
Secundo ore.
Tertio opere.

A ¶Prio corde tm̄ qñ ſcꝫ aliquis corde negat de deo quod ei conuenit vel deteſtatur quaſi volens illum ei non conuenire. Sicut quis vellet deum non omnia ſcire ⁊ hmōi. vel etiā quando de deo corde aſſerit quod ei non ꝯuenit. Matth.xv. De corde exeunt cogitationes male blaſphemie.

&c. B ¶ Secundo ꝯmittit̃ blaſphemia ore: quãdo vȝ ex peruerſo corde ꝓgreditur in verba ꝯtumelioſa ꝯtra deum. vñ hiere. iij. Uerbis ſuperbie blaſphemaſti. Quecunqȝ autem blaſphemia ex deliberatione ꝓcedens mortale pctm̃ eſt ⁊ grauiſſimũ. Põt tamen ꝯtingere ꝙ alias abſqȝ deliberatione ⁊ ex ſurreptione ꝓferat verba blaſphemie. Et hoc dupliciť. Uno modo ꝙ non auertat illud quod dicit eſſe blaſphemiam: puta quãdo ſubito ex aliqua paſſione in verba imaginata prorumpit quorum ſignificationem non ꝯſiderat: ⁊ tũc eſt veniale nec proprie habet rationem blaſphemie. Alio modo quando ſcit ⁊ aduertit hoc eẽ blaſphemiam conſiderans ſignificata verborum ⁊ tunc: vt dicit Tho. ſ.ij. non excuſatur a peccato mortali: maxime ſi ex ꝯſuetudine peſſima immo execrabili corruptela ſubito ſine deliberatiõe in talia verba prorupit: ſicut nec ille qui ſubito motu ire aliquem occidit iuxta ſe ſedentem excuſatur ab homicidio. C ¶ Tertio ꝯmittitur blaſphemia opere/ſicut cum quis vſurpat quod ſolius dei eſt: vt cum ſe facit tanqȝ deum adorare vel ſibi vſurpat honores diuinos: vt nabuchodonoſor. Judith. iij. Et herodes agripa. Actuũ. xij. vel etiam cum quis facit ſcripta cõtinentia blaſphemiam: vt patet de alchorano mahometi: ⁊ de ſcriptis arrij et aliorum hereticorum.

¶ Secundum punctum in quo ponitur conſideratio diſtinctionis. Ubi notandum ꝙ triplex eſt blaſphemia.

¶ Prima eſt blaſphemia diuine negationis.

¶ Secunda eſt blaſphemia aliene attributionis.

¶ Tertia eſt blaſphemia contumelioſe iniuriationis. A

¶ Prima igitur eſt blaſphemia diuine negationis quã committunt hi qui negant de deo illud quod ei ꝯuenit: vel etiam qui negãt ipſum deum expreſſe: de quibus dicit dominꝰ Math. x. Qui negauerit me coram hominibus: negabo: ⁊ ego eum coram patre meo. Et. j. Thi. ij. Si negauerimus eum ipſe negabit nos. O ꝙ̃ maledicta conſuetudo multorum chriſtianorũ ꝗ deo ĩ baptiſmo fidem promiſerunt: ⁊ tamẽ ex leui cauſa quaſi paſſim deũ negant. Penſate quoniã grauiſſimum eſt hoc peccatũ cum etiã ex timore mortis eũ ore tm̃ negare grauiſſimũ fit quod patere poteſt per tale exẽplũ. Epus ꝗdã timore mort̄ xp̃ȝ negauit ꝓpter qđ pctm̃ vt ei dñs dimitteret fugit ad ſolitudinem in qua per quadraginta annos vixit nudus de radicibus herbarum: orationibus et lachrymis inſiſtẽs quã ſicut legiť in vi. pa. cũ quidã ſanctꝰ pater ĩ ſpelũca inueniſſet dixit ei ꝙ nedũ inuenerat apud deũ ꝙ pctm̃ illud eſſet ei dimiſſum niſi penultimo anno ante mortẽ ſuã. Qui cũ ei h̄ dixiſſet egreſſus eſt foras ad orationẽ flexis genibus ⁊ eleuatis ad celũ oculis ⁊ manibus pariter iunctis fctã eſt facies eius ſplẽdens ſicut ſol: ⁊ in oratione emiſit ſpm̃ quẽ ſanctꝰ ille ꝗ eum inuenerat ſepeliuit. B

¶ Scđa eſt blaſphemia aliene attributionis: cum ſcȝ illud quod eſt deo attribuendũ attribuitur creature. Sic blaſphemant illi ꝗ ſolẽt dicere. Facias hoc per diabolum diabolus te importet: laudetur de hoc diabolus ⁊ huiuſmodi: vł etiã qui ſeipſos dant diabolo. Ad cu-

ius peccati deteſtationem nos pcī pue hortātur tria. C Primū eſt admittenda dei benignitas q̄ tot nobis ꝛ tam ampla bñficia pſtitit ber. Illi te totū debes a quo te totum habes. D Scōm eſt horrēda diaboli crudelitas cui te reddis ꝛ q̄to plus ei te reddis tāto crudeliorem inuenies. Hiere. xvi. Crudelis eſt ꝛ non miſerebitur Crudelis eſt bonis crudelior ſuis crudeliſſimus ſibi pſi: vt dī. quedā gloſa. Item crudelis eſt ſuis ī vita: crudelior in morte: crudeliſſimus poſt mortem. Item patet eiꝰ crudelitas: quia ī introitu ſeruos excecat. Figura. j. Reg. xi. de naas ammonite q̄ dicit viris iabes galaad. In hoc feriam vobiſcum fedus: vt eruam omniū veſtrū oculos dextros ꝛc. Uide. Item qꝛ ſeruis ſuis nūq̄ requiē dat. Hiere. xvi. Seruietis dīſs alienis qui nō dabunt vobis requiē ꝛc. Dominꝰ aūt requiem ſeruis ſuis. Math. xi. Uenite ad me ꝛc. Sequitur. Et inuenietis requiē animabꝰ veſtris. Tertio qꝛ ſeruos ſuos eterne morti mancipat. Ro. vj. Stipēdia pcti mors. E Tertiū eſt abhominā da pcti huiꝰ peruerſitas. Magna eñ infamia ꝛ peruerſitas dominū maieſtatis ꝯtēnere ꝛ tā turpi dño ſe reddere. Joſue. xxij. Abſit a nobis hoc ſcelus: vt recedamus a domino ꝛc. Q̄ malediciū aūt ꝛ q̄ periculoſum ſit hoc pctm̄ pꝫ p exēplū quod narrat helynādꝰ. Archydiaconꝰ quidā aurelian. romā iturus: quendam canonicum ſuū rogauit: vt ei ꝯcederet clericū ſuū natalem noie: fidelē diſpēſatorē domꝰ ſue. Cū ergo clericus ille cū archidiacono romā pgeret ꝛ iā ꝓpe romā veniſſet: archidiaconꝰ ille auarus cepit a clerico illo rōnē expenſarū petere ita deſtructam: vt vellet ad ſingulos obolos perſcrutari. Qd̄ cum ille moleſte ferret cuiꝰ fidei dñs ſuus omnia ſolebat ꝯmittere: neq̄ poſſet in conſuetam nūmorū rationem colligere: perturbatus ſe demonibus ꝯmendauit. Et eodem die in trāſitu cuiuſdam fluminis ſubuerſus eſt. Jnirat aūt pdictus clericus pactum cum dño ſuo canonico q̄ qui ex ipſis duobꝰ prior moreretur: intra triginta dies ad ſociū rediret nichil ei terroris inutiens: ſed eum blāde de ſtatu ſuo certificans. Sequenti ergo nocte cum pdictꝰ canonicus in lecto ſuo ardente corā eo lāpade vigilaret ecce natalis clericus eius coram eo aſſiſtit indutus capa ſicut ei videbatur pulcherrima: nichilq̄ territus: ſed feſtino eius reditui ꝯgratulans ait. Natalis beneveneritis Nunquid iam rediit archidiaconus. Non inquit dñe: ſed ego veni iuxta ꝯſtitutū. Mortuus eñ ſum ꝛ precor vt ſuccurratis michi: qꝛ ī tormentis magnis ſum. Cur inq̄t ille ſatis eñ honeſte apud me vixiſtis Dñe inquit verū eſt. Bñ eñ michi eſſet niſi hodie ſubita ꝓuectus ira me demōībꝰ ꝯmēdaſſem. Rogo aūt vos vt quoſcunq̄ potueritis moneatis ne vnq̄ hoc faciāt. Qui eñ demonibus ſe ꝯmendant: dant eis poteſtatē ſuper ſe ſicut ꝛ ego fecit quē eodē die ſubmerſerūt ꝛ ꝓpter nichil aliud torq̄o. Quō ait tā pulchrā capā habetis ſi ī tormētis eſtis. Domine grauior eſt michi q̄ turris magna ſi haberem ſuper me. Pulchritudo tamen eſt ſpes venie quā ego habeo ſi michi fideliter ſuccurratꝫ. Certe ait ille in quibꝰ potero libēter ſuccurrā. Et ſic ille poſt pauca diſparuit. hec helynandus. Itē aliud exēplū narrat ceſarius.

Miles quidam prunicie tolet̄n. cum videret in occidentali parte aerē obſcurari quaſi tonitruum futurū ait. Ecce diabolus iterū vult venire. Erant enim tunc frequentia tonitrua. Vix ſermonem finierat et ecce orta tonitrua. filium ſuum in ſinu matris ſeu nutricis percuſſerunt ipſa incolumi permanente: ſȝ in edificiis ⁊ iumentis blaſphem⁹ ille flagellatus eſt: vt diſceret de cetero non blaſphemare. Ualde enī ſtultū eſt vt mortalis homo cinis et vermis ponat in celum os ſuū. Hec ceſarius. F

¶ Tertia eſt blaſphemia ꝯtumelioſe iniurationis cōtra deum: aut ſanctos: Iſa. j. Blaſphemauerunt ſanctū iſrael. Tales vtiqȝ dentē infigant i patrē celeſtē. ꝓuerb. xxx. Eſt generatio q̄ pr̄i ſuo maledicit ⁊ que pro dētibus gladios habet.

¶ Tertium punctū in quo ponit̄ ꝯſideratio deteſtationis. Eſt enim hoc peccatū blaſphemie deteſtabile tripliciter.

Pri̊o q2 ē ſceleratiſſime offenſiōis

Scđo q2 eſt ingratiſſime ꝯditiōis.

Tertio q2 ē acerbiſſime punitiōis

A ¶ Primo igitur blaſphemia eſt peccatū ſceleratiſſime offenſionis ꝓ q̄to eſt maxime ꝯtra dei reuerentiam. Richar. de ſancto vic. Sceleratiſſimū gen⁹ pcti eſt quando q̄s i vituperioꝛ dei delectatur. Et gloſa ſuꝑ illos ꝟbo Iſa. xviij. ad ppl̄m terribilē ⁊c. dicit Omne pctm̄ blaſphemie ꝯparatū leuius eſt. Et iterū ibi. Nichil eſt horribilius blaſphemia que ponit os ſuū in celū. Aſſimilat profecto h̄ pctm̄ hominē diabolo cui datū eſt aperire os ſuū in blaſphemias ꝯtra deū ⁊ ſanctos: vt dr̄ Apoc. xiij. Et eiuſdē. xvij. Beſtia coccinea erat plena nominib⁹ blaſphemie. Blaſphemus vtiqȝ eſt fiſtula vel os diaboli ſicut dr̄. in coll̄. p̄m li. xij. ſicut q̄dā teſtati ſunt per os arrij: ⁊ euonomij: ⁊ alioꝝ hereticoꝝ impiū dogma ꝓtuliſſe. B ¶ Itē hoc pctm̄ aſſimilat hominē dānatis q̄ i inferno blaſphemāt. Loq̄la quippe dānatorū blaſphemia eſt. Ubi notandū ſcđm Tho. ḡ. ij. ꝙ dānati i iferno retinēt ꝑuerſam volūtatē auerſam a dei iuſticia in hoc ꝙ diligūt ea ꝓ quib⁹ puniuntur ⁊ vellent eis vti ſi poſſent: ſed penas odiunt q̄ ꝓ huiuſmodi peccatis infligunt̄. Dolent ergo de pctis q̄ ꝯmiſerūt non: q2 ipſa odiant ſed q2 pro eis puniūtur. Si ergo talis deteſtatio diuine iuſticie eſt eis interioꝛ cordis blaſphemia. Et credibile eſt ꝙ poſt reſurrectionem in eis erit blaſphemia vocalis: ſicut i ſanctis vocalis laus dei. Unde Apocalip. xvj. dicitur. Eſtuauerūt homines eſtu magno et blaſphemauerunt nomen domini habentis poteſtatem ſuper has plagas. Ubi dicit gloſa ꝙ in inferno poſiti q̄uis ſciant ſe ꝓ meritis puniri: dolebunt tamen ꝙ deus tantam potentiam habeat ꝙ tales plagas eis inferat Ut autem amplius appareat hui⁹ peccati deteſtatio: dicimus ꝙ blaſphemia ſuperat tria execrāda peccata C ¶ Primū eſt pctm̄ infidelitatis: q2 vt ait Tho. vbi ſupra. Infidelis ea de deo dicit ⁊ loquit̄ que lȝ falſa ſint tamē credit eē vera. Chriſtianus vero blaſphemās loquit̄ ꝯtra veritatem quā credit. D ¶ Scđm eſt pctm̄ homicidij quia ſicut dicit Thom. vbi ſupra. Homicidia lȝ interficiendo offendat deū: tn̄ principaliter intendit offendere hominem. Sed blaſphemus ⁊ maledictus intēdit principaliter offendere nocumentum in

ferre honori diuino. E ¶ Tertium eſt peccatum crucifigentium xp̄ni. Aug. ſup illud Math. xxvi. Blaſphemauit. Magis peccant blaſphemātes deum triumphātē in celis: q̄ qui crucifixerūt eū ambulantē in terris. Cuius ratio triplex eſt ſcd̄m Alexā. i. ii. ſum. Prima eſt ratio amplioris cognitionis: q2 chriſtiani blaſphemantes cognoſcunt xp̄m eē deū. Judei vero crucifigentes nō conouerunt ipſum eſſe deum. Vn̄ Paulus. Si cognouiſſent nūq̄ dominū glorie crucifixiſſent. Scd̄a eſt rō maioris obligationis: quia chriſtiani plus obligant̄ xp̄o q̄ iudei: q2 vz. p̄miſerūt ei fidē i baptiſmo nō autem iudei. Tertia eſt ratio nobilioris cōditionis: quia in ſtatu nobiliori nunc eſt chriſtus quo ad corpus q̄ eſſet qn̄ crucifixus eſt. Gloſa ſuper pſal. lxxiii. Grauius peccat cōtemptor ſedentis in celo: q̄ qui crucifixerunt ambulantē in terra. Hec ibi. Huius autem criminis reatus non ſolum inuoluit ipſos blaſphemantes: verūetiam omnes cōſentientes: ⁊ oēs q̄ poſſent ⁊ deberēt corrigere et ſcientes diſſimulant. Tales em̄ infideles ſunt deo. Nō em̄ ſuſtinerēt fideles milites q̄ diceretur impune ꝯtumelia regi ſuo vel dn̄o temporali. Narrat vin. in ſpe. mo. li. iii. par. v. q̄ miles q̄daz cum pariſius tranſiret per magnū pōtem audiuit filium cuiuſdā magni burgenſis blaſphemantē deū quod nequaq̄ ſuſtinēs multū dedit ei magnam alapam. Quod videntes burgēſes duxerunt eū ad regem Philippum accuſantes eū. Cum autē rex iratus quereret ſi verum eſſet ⁊ cauſam tāti auſus: rn̄dit miles: q2 cauſa erat ſummi regis fidelitas: q2 cum ipſe iudicarer̄ infidelis ſi clauſis oculis tranſiret ꝯtumeliam ei⁹ ſine vindicta: multo fortius debuit vlciſci ꝯtumeliaz regis ſummi. Quo audito rex fidelitatem eius ꝯmendauit ⁊ precepit q̄ vbiq̄ in regno ſuo cum ſimilia audiret puniret. F ¶ Secundo blaſphemia eſt peccatū ingratiſſime ꝯditionis, p̄ q̄to eſt contra dei clementiā: q2 videlicet vermis vilis ⁊ ſeruus nequiſſimus ſic ꝯtumeliam infert domino ſuo patri ⁊ redemptori coram oculis ei⁹ ⁊ dehonorat eum in membro illo quod ſibi datum eſt ad laudandū deum ⁊ in quo ceteras creaturas corporales precellit. Ja. iii. Jn lingua bn̄dicim⁹ deū celi. Jngratus etiā eſt blaſphemus qui plerumq̄ deum inhonorat in mēbris illis q̄ pro humani generis ſalute aſſumpſit cum per mēbrū xp̄i ⁊ eius ſanguinē turpiter iurat ⁊ blaſphemat Bern̄. Jn nullo magis ingrati eſſe poſſunt q̄ tanti beneficij ingrati exiſtunt. Hec ille. Et certe qn̄q̄ vel audimus vel nominamus corpus aut ſanguinem chriſti aut mēbra ipſius: ſtatim nos vſq̄ ad terram pre reuerentia proſternere debemus. O igitur blaſphemi maledicti. O diabolici homines crudeliores vtiq̄ et peiores cane rabido. Canis enim rabidus ſentiēs ſe verti in rabiē: domum domini ſui fugit: ne forte cōpellat eum rabies mordere dn̄m ſuū vel domeſticos. Blaſphemus aūt dn̄o ſuo ſummo et patri celeſti dentem audet infigere. G ¶ Tertio blaſphemia eſt peccatū acerbiſſime punitionis pro q̄to maxime prouocat dei iuſticiā. Job. xxxiiii. Qui addit ſup pctā ſua blaſpemiam ſermonibus ſuis prouocat deum ad iudicium. Unde ſcd̄m legem diuinam blaſ

phemus erat a pplo lapidādus.
vt habet leui.xxiiij.Secūdū leges
ciuiles capite plectēd⁹ ē.Secundū
legem mahometi blaſphemator
mahometi ſimiliter ſententia ca=
pitali punit. Secundum iura ca=
nonica puniēd⁹ eſt excōicationis
ſētētia. h ¶Jtez qñq₃ de⁹ blaſ
phemos occidit hoſtili gladio vt
per iudith holofernē. Judith.xiij
Per dauid golyā.j.reg.xvij. Et ꝑ
iudam nichanorem.i.mach.
Qñq₃ per ſctōs angelos ſicut p₃
de exercitu ſenacherib Jſa.xxxvij
⁊.iiij.reg.xix.Jtem qñq₃ per alios
ſctōs vt iulianū apoſtatā per ſan
ctū mercurianū ſicut legit in mi
raculis btē virginis. Jtez qñq₃ di
uerſis iudicijs punit eos domin⁹
vltionū. De quodā milite dicit vt
refert vi.l ſpe.mo.li.iij.par .v.ꝙ
cū in ludo alearū ꝑ oculos dei iu
raret:ſubito eius oculi in aleam
ceciderūt. J ¶Jtē narrat ibi
dē ꝙ in dioceſi remēſi cum miles
qdā in die cene luderet et ad taxil=
los et deū enormiter blaſphema
ret:ꝑcuſſus eſt morbo caduco co
rā hoſb⁹ cadēs.Et ꝑ totā ſequen
tē diē ſe diſcerpens ad terram ſe
alludēs ⁊ ſpumās aīam miſeram
ſic euomuit. k ¶Jtē narrat
ibidem ꝙ ſemel pariſius cum qui
dā quadrigarius duceret in qua
driga multas perſonas de pariſi
us apud ſanctum dyoniſium:cum
aliquid aduerſi accideret ei i via
et turpiter deum blaſphemaret:
ſubito fulgur de celo corruit ⁊ eū
perforans occidit equis perſonis
⁊ alijs rebus illeſis.Jtem narrat
gre.in.iiij. dial.de puero quinquē
ni blaſphemo qui ſuffocatus eſt a
demonibus.Jtē narrat vi.vbi ſ.
ꝙ cum quidā blaſphemaret bea
tam ꝟginem manus eius ſiniſtra
diſtorta eſt: ⁊ cum pro hac ampli⁹
blaſphemaret et dextera eius conſi
milis facta eſt. Et cum pre dolori
bus deſperans plus et plus per=
cuſſus eſt.Cum autem per ventrē
eius intraret: ventre eius inflato
ſubito crepuit medius.

¶hec de blaſphemia.

¶Sequitur de accidia.

Vigeſima nona ꝯſideratio eſt
de accidia.Supra di
ximus de ira ⁊ qbuſ
dam eius filiab⁹:nūc
tractare intendimus de accidia: q̄
ſecundū dam̄.eſt quedam triſticia
aggrauans que ſcilicet ita depri=
mit animum hominis:vt ei nichil
libeat agere:ſicut ea que ſunt ari=
da infrigidata ſunt.Et ideo acci=
dia importat quoddam tedium be
ne operandi. Poteſt autem mot⁹
accidie eſſe quandoq₃ propter re=
pugnantiam carnis ad ſpiritum:⁊
tunc eſt peccatum veniale. Quan
doq₃ autem pertingit vſq₃ ad ra=
tionem que conſentit in fugam et
horrorem ⁊ deteſtationem boni di
uini: et tunc manifeſtum eſt ꝙ eſt
peccatum mortale: quando vz eſt
ibi receſſus a bono ſpirituali cui
oportet mentem inherere de ne=
ceſſitate ſalutis . Ad euitandam
autem accidiam valent aliqua q̄
ſuperius ſcripta ſunt cum de oci=
ſitate tractauimus. Et preterea
tria ſunt hic ꝯſiderāda que nobis
oſtendunt facilitatē bene operan
di ⁊ accidiā ſummopere euitādā.
Primū eſt liberi arbitrij conditio.
Secundum eſt diuini adiutorij
preparatio.
Tertiū eſt eterni pmij promiſſio.
Et ſcōm hoc ſunt tria puncta.
¶Primum punctum in quo poni

tur liberi arbitrij conditio: quia
vȝ in voluntate noſtra et arbitrio
eſt bonum operari. Ariſto. v. ethi
coꝝ. Iuſtum operari omne volū
tarium eſt. Et ſen. ad lu. Ualētior
omni fortuna animus et in vtrā-
q; partem ipſe res ſuas ducit bea
teq; ac miſere vite ſibi cauſa eſt.
Et ſaluſtius in iurgurtino. Dux
atq; iperator vite mortalium ani
mus eſt. Eccleſiaſti. xv. Deus ab
inicio conſtituit hoīem et reliquit
eum in manu conſilij ſui. Et paulo
poſt. Appoſuit tibi ignē et aquaȝ
ad quod volueris porrigere ma-
num. Et hiero. in queſtionibus
ad helbidiam. Homines ſuo arbi
trio derelicti ſunt. Neq; enim bo-
num neceſſitate faciūt: ſȝ volūta-
te: vt credētes coronam accipiant
increduli ſupplicijs mancipētur.
Et augu. li. de li. arbi. Peccatum
aſſerit vſq; adeo voluntarium eē
q; ſi non eſſet volūtariū nullus eſ
ſet pctm̄. Hoc aūt quod dictum eſt
cōfirmatur p exēpla. Audiamus
ergo primo Augu. in li. de lib. ar-
bi. et notatur in decretis. xxiij. q.
iiij. ca. Nabugodo. Ubi ipſe augu
affert in medium: exemplum pha
raonis ꝛ nabugodonoſor. di. Na-
bugodonoſor penitētiam meruit
fructuoſam. Nonne poſt innume-
ras impietates flagellatus iſte
rex vere penituit ꝛ regnum quod
perdiderat rurſus accepit. Pha-
rao autem ipſis flagellis durior
effectus eſt ꝛ periit. Hic michi ra-
tionē reddat q̄ diuinū conſiliū ni-
mium altoꝛ ſapienti corde di iudi
cat. Cur medicamentum vnius me
dici manu confectum alij ad inte-
ritum: alij ad vitam valuerit: niſi
quia chriſti bonus odor eſt: alijs
eſt odor vite in vitam: alijs odor
mortis in mortem. Quantū ad na
turā ambo hoīes erant. q̄tum ad
dignitatem ambo reges: q̄tū ad
cauſā ambo captiuum dei popu-
lum poſſidebant: q̄tū ad medici-
nā ambo flagellis clementer ad-
moniti. Quid ergo fres eorum fe
cit eſſe tam diuerſos: niſi q̄ vnus
manū dei ſup ſe ſentiens in recor
datione ꝓprie iniquitatis igemu-
it. Alter vero libero cōtra dei mi
ſericordiſſimam veritatem pugna
uit arbitrio. Hec ille. Sicut autem
dicit nicho. de lyra. Danielis. iiij.
Nabugodo. ſaluꝰ mortuus eſt q2
ſcriptura hyſtoriam eius termi-
nat in ſalutem eiꝰ. Neq; alia cauſa
potuit aſſignari quare ad deum
auertit cor ſuum niſi quia voluit
Nabugodo. igitur volens ꝛ non
inuitꝰ poſt peccatum penituit ꝛ ſa
lutem eſt aſſecutus. Uolens etiam
pharao mentem indurauit ꝛ ꝑijt.
Sunt ſimilia exempla diſcipulo-
rum chriſti petri negantis ꝛ iude
ꝓditoris: quorum alter poſt pctm̄
flēdo miām inuenit. Alter autem
deſperans dānatus eſt. Audiant
igitur pctōres que nā difficultas
eſt vt ſaluētur qui cuȝ volunt pn̄t
ſaluari. Si ergo peccata tua relin
q̄re nolueris tuā accuſa duriſſimā
voluntatem. Intellexit hoc aug.
poſtq̄ ad dei lucem venerat qui
in li. confeſ. dicebat ad deum. Uo
caſti enim me dn̄e et non erat qui
reſponderet tibi dicenti michi.
Surge q̄ dormis ꝛ exurge a mor-
tuis. Ligatus eni eram non alie-
no ferro: ſed mea ferrea volunta-
te. Hec ille. O q̄tus eſt numerus
pctōrum qui cathena diaboli tra-
hūtur ad iferna volētes. O miſe-
ri. O negligētes. O vobiſmetip-
ſis crudeliſſime belue. O impie-
tas humane mentis tam dulcis
eſt via ſalutis omnibus populis

tamen paucisſimi illam ingrediuntur.

¶ Secundum punctum in quo ponitur diuini adiutorij preparatio. Paratus enim eſt deus ſua gratia adiuuare oēs volentes bn̄facere. Sicut ei dt tho. i. ij. q. cxij. Lic3 ꝑparatio ad gratiā ſcō3 q̄ ē alib. ar. nullā habeat neceſſitatem ad gratie conſecutionem: quia donū gratie excedit omnē ꝑparationē virtutis humane. tamē ſcd̄m q̄ eſt a deo monente ſic neceſſitatem h3 ad id ad quod ordinatur. non quidem coactionis q̄ non cadit i deo: ſed neceſſitatem īfallibilitatis. q2 intentio dei falli nō poteſt. Unde Aug. ſuper illud Ro. v. Juſtificat ex fide. ꝛc. ait. Deus recipit confugientes ad ſe. Aliter in eo eſſet iniquitas. Et zacha. i. dicit dominus Conuertimini ad me et ego conuertar ad vos. O indeficiens pelag⁹ diuine charitatis que tanta eſt vt omnibus ſe offerat neminem abijciat niſi nolentē ꝛ reſpuentem. Hic cyprianus in epiſtola ad donatū. Profluēs largiter ſpiritus nullis finibus premit̄ nec vllis coercētibus clauſtris initia certa mei arū ſpacia refrenatur manat iugiter= exuberat affluenter: noſtrum tantum pectus ſitiat et pateat q̄ntum illic capacis fidei afferimus: tantum inde gratie inundanter haurimus. Hec ille. Quam ergo excuſatio nam habere poterūt q̄ bene operari nolunt q̄ deum ſciūt ad ſe adiuuandum paratum: qđ negari non pōt cum i ꝓmptu ſint tot ſanctoꝝ exēpla q̄ carnē ſuā crucifixerunt cū vicijs ꝛ concupiſcentijs ieiunando: vigilando: orando: ꝛ ferociſſimos cruciat⁹ etiam vſq3 ad mortem ferēdo. O vere damnabilis multorum malicia q̄ ſuā fragilitatem accuſant ſuperaddentes q̄ deus ſaluat quos vult ſine eoꝝ diſpoſitione. Sed audiant Aug. in li. de libero arbitrio dicentem qui fecit te ſine te: non iuſtificabit te. ſine te. Cum tamen in eodem lib. dicat q̄ virtutē deus in nobis ſine nobis operatur. Cauſat em̄ deus virtutem in nobis conſentientib⁹ ſine nobis efficiētibus. Ideo q̄ fecit te ſine te efficiente: nō ſaluabit te ſine te conſentiente. Exprimit Aug. ordinem gratie ꝛ liberi ar. in li. de eccl. dog. dicens Initium ſalutis noſtre deo miſerante habemus vt acquieſcamus ſalutari inſpirationi noſtre poteſtatis eſt vt ad ipſū ſequamur quod acquirendū admonitione cognouimus diuini eſt muneris vt nō labamur iā adepto ſaluti noſtre munere noſtre ſollicitudinis ꝛ diuini pariter adiutorij. Hec ille. Sicut ḡ claudēs feneſtram ne lumen ſolis videat eſt inculpandus quia lumen recuſat et non ipſe ſol qui q̄ntum in ſe eſt lucet: ita reprehenſibilis eſt homo qui reſiſtit gratie dei quam ipſe dare paratus eſt.

¶ Tertium punctum in quo oſtēdit facilitatem boni operis: et eſt eterni premij repromiſſio. Hiero. Nullus labor durus: nullum tempus longum videri debet quo gloria eternitatis acquiritur. Hec ille. Nā ſi rex terrenus dare vellet ꝑ quolib3 pr̄ nr̄ florenū. o quot pr̄ noſter diceres. Similit̄ ſi diceret tibi. Uigila mecum hac nocte et cras tibi dabo cētum florenos. O q̄ libenter faceres. Sed xp̄s pro vna hora qua q̄s vigilat ſecum: et ſimilit̄ ꝑ vno pr̄ noſter deuote dicto plus dabit q̄ totū regnū ypale valere pōt. qz eternum p̄miū dabit ꝑ quolibet etiam minimo ope

re in charitate facto. Et quis ē tā iners ꝛ delicatus qui libenter nō laboret qn̄ ꝯſiderat acquirendi lucri magnitudinem. Eſt enī: vt ait Aug.: labor cū fine: ꝛ merces ſine fine. Jō dixit hiero. ad euſtochiū Quotienſcunqꝫ vana ſeculi delectat ambitio: quotiēs in mūdo aliquid videris glorioſum: ad paradiſum mentē tranſgredere. Eſſe incipe qd̄ futura es ꝛ audies a ſponſo tuo. Pone me ſicut ſignaculū brachio tuo. A ¶ In vi. pa. legit̄ ꝙ beatus arſenius cū moreret̄ a fratribus requiſitus vt priuſqꝫ migraret relinqueret eis vnū edificatoriū ꝛ memoriale verbū. Dixit eis Ibi vbi. Quo dicto emiſit ſpiritū Poſt cuius tranſitū ſolliciti fratres de itelligētia verbi: miſerūt ad aliū quendā ſctm̄ q̄ reſcripſit eis. hoc eſt puto verborū itelligētia. Ibi nr̄a ſint corda vbi vera. ſūt gaudia. Cōſideret itaqꝫ q̄ vult accidiā fugere ꝙ modico tpe nō multo labore ꝛ q̄ſi ꝓ nihilo lucrari pōt qd̄ valet pulcꝫ oīa regna mundi ſcilꝫ grām ꝛ gloriam. Ad hoc nos excitare dꝫ labor quem voluntarie ſumunt mundani ꝛ gaudenter ꝓ cōmodo tpali: ꝛ interdū miſeri peccatores ꝓ ſuis ꝑuerſis voluntatibus iplendis. Aug. in li. de patientia. Intueamur q̄nta i laboribus ꝛ doloribus ſuſtineāt ꝓ rebus quas vicioſe diligunt: q̄nta ꝓ falſis diuitiis q̄nta ꝓ vanis honoribus: q̄nta ꝓ lubricis affectionibus: piculoſiſſima ꝛ moleſtiſſima patiētiſſime tolerant. Pecunie glorie laſciuie cupidos videmus vt ad deſiderata ꝑueniant optatiſqꝫ nō careant: ſoles: ibres: niues: ꝛ glacies: fluctus ꝛ ꝓcelloſiſſimas tempeſtates: aſpera ꝛ incerta bellorum immaniū vulnera non ineuitabili neceſſitate: ſed culpabili voluntate perferre: ꝛ pro apertis ſceleribus non vt ea puniant: ſed vt perpetrent homines multi grauiſſima perferūt Et ber. Quid ignauie eſt fratres Ardentius enī appetūt homines pernicioſa qꝫ nos vtilia. Alacrius currunt ad mortem qꝫ nos. ad vitam. Et iterum au. O ſi poſſemus homines excitare ꝛ cum illis pariter excitari vt tales eſſemus amatores vite permanētis quales ſūt amatores vite fugientis.

B ¶ In vi. pa. legit̄ ꝙ abbas pābo vadens in alexandriā videns ibi mulierē ſaltatricē amare fleuit Requiſitus de cauſa ait. Due cauſe mouent me. Una eſt damnatio huius mulieris. Alia eſt negligētia mea. qꝛ toto tpe vite mee non habui tale ſtudiū placendi deo q̄ntū iſta placendi hoibus. C ¶ Item ibidem legit̄ de pelagia meretrice cuius ornatū ꝛ curā venandi: ſcꝫ aīas diabolo cū videret palā eps helyopoleos in ꝯſilio epoꝝ alte ſuſpirās: demiſſo capite grauiſſie fleuit. Cām reddēs: qꝛ vnius diei meretricis huius ornatus vite mee ſuꝑauit to tā iduſtriā placēdi deo

¶ Hec de accidia.

¶ Sequitur de bonorum agendorum dilatione.

TRigeſima ꝯſideratio ē de bonorū agēdoꝝ dilatiōe. Ex accidia q̄dē ꝑmū naſci ſolet bn̄ agēdi dilatio puta dilatio ꝯuerſiōis ad deū penitētie: ꝯfeſſionis ipletiōis boni ꝓpoſiti. Poſſunt aūt aſſignari tres rōnes ꝓpter quas eſt accelleranda ꝛ nullatenus differanda peccatoris conuerſio.

Prima eſt ratio ho⁊ẽde offẽſionis
Secunda eſt ratio cauende peri-clitationis.
Tertia ẽ rõ timẽde dãnificatiõis
¶ Primum punctum in quo ponitur ratio ho⁊rende offenſionis.
Per talem em̃ dilationem offenditur diuina maieſtas. Sic em̃ differens diuine maieſtatis iram icurrit triplici de cauſa.
Prima ratione repulſionis.
Scd̃a ratione adlterine retẽtiõis
Tertia ratione preſumptionis.
A ¶ Primo ratione repulſionis quia deum pulſantez ⁊ vocantem non audit. Cã.v. Uox dilecti mei pulſantis. Aperi mihi.⁊c. Et apocalip.iij. Ecce ego ſto ad hoſtiuz ⁊ pulſo. Si quis aperuerit ianuam ⁊ audierit vocem meã intrabo ad illum ⁊ cenabo cum illo ⁊ ipſe mecum. Leui.xi. Aues co⁊uini generis a tota ſpecie erãt ꝓhibite ne comederentur. Audiant hoc idurati peccato⁊es voce co⁊uina vtẽtes penitentiam ꝑcraſtinantes.
Audiant putridi: luxurioſi: fures periuri: blaſphemi.⁊c. Si igi diu dimittatur merito iraſcitur Eccleſiaſti.v. Netardes conuerti ad dominum: ſubito enim veniet ira illius ⁊ in tempo⁊e vindicte diſꝑdet te. Iraſcitur merito dominus contra excuſatio nem dicentium: yſa. xxviij. Manda remanda mandare manda: expectare expecta.⁊c.
Talis erat expectatio auguſtini ante conuerſionem vt ipſe ait loquens ad dominum Non habebã quid: tibi dicenti ſurge q̃ do⁊mis reſponderem niſi verba ſonnolẽta ⁊ lenta: ſiue modo: ſiue paululũ ⁊ illud modo non habebat modũ ⁊ illud paululum p⁊otendebatur i longum. Tales ſũt ſimiles his q̃ inuitati ad cenam patrifamilias omnes diuerſimode ſe excuſabãt ⁊ venire nolebant. Luce.xiiij. Tales igi iniq̃ ſunt in deum ⁊ incurrunt iram eius. Jõ talibus improperabit dominus illud, puer.i. Uocaui vos et renuiſtis: deſpexiſtis omne conſiliũ meũ.⁊c. Sequitur. Ego quoq₃ in interitu vr̃o ridebo ⁊c. Et ro.ij. An igno⁊as q̃ benignitas dei ad pniam te adducit tu autem ſcd̃m duriciam tuam ⁊ ipenitens co⁊ tuũ theſaurizas tibi iraz in die ire.⁊c. B ¶ Secũdo ratione adulterine retẽtõis: q⁊ vz ſpõſũ extra dimittit: ſz adulterꝑ iter amplexꝰ tenet ſpõſo ꝯtempto q⁊ diaboli delectationes momẽtaneas ⁊ res caducas deo ꝑponit, amando. Oſee.ij. auferat adulteria ſua de medio vberum ſuo⁊uz ne fo⁊te ſtatuam eam nudam.⁊c. C
¶ Tertio rõne ꝑſũptionis: q⁊ de futuro quod pr̃ poſuit i ſua ptãte diſponere ꝑſumit. Cuius diſpõnẽ nec etiam ipſis apoſtolis ꝯceſſit. vt pz Act.i. Non eſt veſtrum noſſe tp̃a.⁊c. Et talis ꝑfecto longe vite repromiſſio multos damnauit Eccleſiaſti.xxviij. Rep⁊omiſſio neq̃ſſima multos perdidit.
¶ Secundum punctum in quo ponitur ratio cauẽde periculationis
Periculoſa quippe multum eſt talis dilatio propter tria.
Primo propter mo⁊tis dubietatẽ
Secundo propter ſtatus qualitatem.
Tertio ꝑpter dilate conuerſionis difficultatem.
A ¶ Primo ꝑpter mo⁊tis dubitationẽ. bern̄. Quid i rebꝰ humanis certiꝰ mo⁊te. ſed ad ho⁊a mo⁊tꝭ i certiꝰ ĩuenit. O q̃ fallax vita pn̄s q̃ fragilis: q̃ mutabilis cuiꝰ exitũ nullꝰ ꝑſcire mo⁊taliũ põt. Eccl̃.ix Neſcit hõ finẽ ſuum. Sed ſicut pi

ces capiunt hamo: ⁊ aues cōpre- hendunt laq̄o: ſic capiunt hoīes ī tpe malo ſcʒ mortis. De qua etiā dicit ſeñ. Juuenes mortē habent a tergo: ſenes ante oculos. B

¶ Scđo ꝓpter ſtatus q̄litatem: qꝛ pctōris ſtatus multū ē ꝑiculoſus. Eſt eī inter inimicos ſuos. Baruch iij. Quid es iſrael q̄ ī terra inimi- corum es. habet etiā pctōr gladi- um ire dei ſupra ſe vibratū. ps Ni ſi ꝯuerſi fueritis gladiū ſuū vibra uit. ⁊c. Item infra ſe hʒ infernum quem meruit et iam iuxta portaʒ eius eſt ps. Appropin- quauerunt vſqꝫ ad portas mortis: qꝛ vcʒ īter animam pctōris ⁊ infernū nullum eſt medium niſi egreſſus a corpo- re et in puncto reſtat deſcenſus ad infernum. Job. xxi. Ducunt in bo nis dies ſuos: ⁊ in puncto ad īfer- na deſcendūt. Item retro ſe habʒ peccator tps preteritum quod in- utiliter expēdit. Berñ. Nihi p̄cio ſius tpe: ſed heu hodie nihil vili- us reperitur. Item ante ſe habet mortem ⁊ futurum iudiciuʒ vbi de oībus redditurus eſt rōnē .i. corꝛ. v. Oēs nos manifeſtari opʒ añ tri bunal xpi vt accipiat vnuſqꝫ ꝓut geſſit. ⁊c. Periculoſiſſimus igitur eſt peccatoris ſtatus. Uñ geñ. iij. legimus dominum q̄ſiuiſſe ab adā cum peccaſſet: adam vbi es. ad de notandum ꝙ pctōr dʒ conſiderare ſuum periculoſum ſtatum ⁊ ꝑ hoc ad penitentiam excitari. Propter predicta bene dicit Aug. li. de ver bis domini. Audacior eſt qui cum vno pctō mortali dormit ꝙ̄ q̄ cum ſeptem hoſtibus ꝑ morte ſua inul cem obligatis confligit.

C ¶ Tertio ꝓpter dilate ꝯuer ſionis difficultatem: hʒ eñ multa impedimenta que videre potes ī ſermone de morte.

¶ Tertium punctum in quo po- nitur rō timende dānificationis. Multipliciter eī dānoſa eſt hmōi dilatio ⁊ maxime tripliciter.

A

¶ Primo ꝓpter amiſſionem mul tiplicis vtilitatis que. ſ. ꝓuenire et ex acceleratione ꝯuerſiōis. Treñ. iij. Bonum erit viro cum portaue rit iugum ab adoleſcētia. Uide ſe ptem precipuas hmōi vtilitates ī ſer. de beato martino parte pma principali. B ¶ Secūdo propter implicationem multiplicis iniq̄ta tis. Preter eñ iniq̄tatem q̄ iniq̄ꝰ eſt in deum de q̄ iam dictū eſt. Tri pliciter iniquus eſt ille qui ꝯuer- ſionem ſuā differt. Primo ī proxi- mum quē malo exemplo corrūpit ⁊ cui in bello ſpūali adiutoriū non impēdit ſed ſeſe et inutilē reddit. ⁊ q̄nqꝫ deus eius pctō ꝓximū pu- nit. vt filios iſrael ꝓpter peccatū achor. vt habet ioſue. vij. Secūdo iniquus ē in angelū ſuū cuiꝰ moni tionē ꝯtemnit ⁊ apud quē irreuerē ter ſe gerit. Ber. In quouis angu lo: in quouis diuerſorio reuerentiam habe angelo tuo: nec ecā: co audeas quod me p̄ñte non aude- res. Tertio eſt iniquus ī ſeipſum qꝛ potius ſe vult malum eſſe ꝙ̄ bo num: infirmū ꝙ̄ ſanū: ſeruū ꝙ̄ libe rum. mortuum ꝙ̄ viuum: ī ſtatu la tronis ꝙ̄ regis: conſortē demonū ꝙ̄ angelorum: inutilē ꝙ̄ multū va- lentem: nihil hn̄tē potiꝰ ꝙ̄ bonoꝝ oīm participem: magis ſe vilipen dens ꝙ̄ aliq̄d ſuorum: qꝛ nihil reꝝ ſuaꝝ vellet eſſe malū. Aug. Qui eſt q̄d velis hr̄e malū. dices mihi Nihil oīno. non vxorem: nō filium nō ancillam: nō tūicam: poſtremo nō caligam: ⁊ tñ vis habere malā vitam. Rogo te preponе animam tuam calige tue. Hec ille. C

¶Tertio ꝓpter inuolutionē multiplicis fatuitatis q̄ pōt apparere tripliciť. Pͥo ex ꝯſideratiōe lutoſe ihabitationis: q2 iacet pctōr in luto ⁊ ſurgere non curat. Ber. Cadit aſina et eſt qui ſubleuet: perit pctōr ⁊ nō eſt q̄ curet. D ¶Secūdo ex conſideratiōe ruinoſe depditionis quemadmodū fatuū eſt differre in igne excutiendo a domo q̄ combuſit: et ſubuenire vaſi cuius vinū effundit et. fugere ab hoſte qui euaginato gladio inſequitur. In tali eni dilatiōe eſt ruina ⁊ perditio. Ber. Abſcōdi igne3 in ſinu meo et exuſto iam latere iā ſanie affluente adhuc conſulendū ē: an illū excutiā. E ¶Tertio ex cōſideratiōe periculoſe expoſitionis. Qui eni penitētiā nō facit cum poteſt exponit ſe periculo illam facere non poſſe cum credit et hoc meretur. Hieronym̄. ad ſaluinam de nebrido et viduitate ait. Cauēdum eſt vulnus qđ periculo et dolore curatur. Aliud eſt integra naui et ſaluis mercantiis portum intrare ſalutis. aliud nudum herendo tabulis et crebris curſibus fluctuum ad aſperrima ſaxa collidi. Hec ille. Ille certe q̄ penitentiam differt magno damnationis periculo animā exponit Fatuū enim eſt male viuēdo credere ad finem bonum peruenire vt balaam dicebat. Numeri. xxiij Moriatur aīa mea morte iuſtoru3 et fiant nouiſſima mea horum ſimilia: qui tamē male videbat. Cōtra quem nota hos verſus. Viue pius: moriere piꝰ: vitamq3 bonorum. Quare prius ſi poſteriꝰ martē cupis horū. F ¶Ille vtiq3 q̄ ſic tardat exponit ſe periculo inueniendi ianuā paradiſi ſibi clauſam. Via enim eſt difficilis. Mat. vij. Anguſta eſt via que ducit ad vitam. Via etiam eſt longua: quia magna diſtantia inter ſtatum huius vite ⁊ ſtatum vite beate. Tēpus autem breue eſt: et īpedimēta vite multa. Viator autem debilis et cito fatigatus et ianua cito claudenda. Ideo qui tardat ⁊ differt exponit ſe periculo habendi malum hoſpitium. ſcilicet infernum: aut ſaltem purgatorium. Ideo bene dicit ſapiens. Eccleſiaſti. x. Noli cunctari in tempore anguſtie. Faciamus igitur quod hortatur apoſtolus. Hebre. iiij. Feſtinemus ingredi in illam requiem.

¶Hec de bn̄ operādi dilatione.

¶Sequitur de bonorum impeditione.

TRigeſima pͥa cōſideratio eſt īpeditio bonorū et orit̃ ex accidia. Ex eo namq3 accidioſa bona ſpūalia ſūt inſipida ⁊ amara: diſplicet ei in aliis videre quod ipſe facere contemnit. Ideo ne fiās nititur impedire Ad hoc autē vicium euitandum valet precipue triplex conſideratio Prima eſt cōſideratio memorande exortationis. Secunda eſt conſideratio formidande aſſimulationis.

Tertia eſt conſideratio euitande prouocationis.

Et ſecundum hoc ſunt tria pūcta

¶Primum punctum in quo ponitur conſideratio mēorādē exhortatiōis. q2 ſc3 ſcriptura hortatur ad fugiēdū ⁊ cauēdū hoc viciū: prouer. iij. Noli ꝓhibere bn̄facere eū q̄ pōt: ſ3 ſi vales ip̄e bn̄fac. Et mathe. xix. Sinite paruulos venire ad me et nolite vitare.

¶Secūdū punctū i q̄ ponitur ꝯſideratō formidāde aſſilatōis h̄ eivi

cium facit hoīem ſimilem diabolo qui bonum ſemper nititur impedire .i.theſa.ij. Impediuit vos ſathan. Et lu.viij. Uenit diabolus ⁊ tollit ſemen de corde.⁊c. Unde ⁊ dominus petro volenti impedire bonum propoſitum ſuum eundi ad paſſionem dicit math.xvj. Uade poſt me ſathana: ſcandalum es michi es. Tales viri qui bona impediunt ſunt aucupes diaboli venantes ſibi animas. hiere.v. Inuenti ſunt in populo meo viri aucupes. Tales erant ſcribe ⁊ phariſei quibus dominus dicit math. xxiij. Ue vobis ſcribe et phariſei qui clauditis regnum celorum ante homines: nec eniꝫ intratis: nec alios itrare permittitis. Iteꝫ ſūt ſimiles illis maledictis gentibus que impediebant ne filij iſrael intrarent in terram promiſſionis. vt amalech. Exo.xvij. Et ſeon et og. Numeri.xxi. Item illi qui impediebant edificationem templi. i.eſdre..iij.⁊.iiij.

¶Tertium punctum in quo ponitur conſideratio euitande prouocationis. qꝛ per hoc pctm̄ prouocatur ira dei et vindicta. Exēplū exo.xiiij.in ſubmerſiōe egyptiorꝫ q̄ volebāt īpedire filios iſrael ne exirent de egypto. Et exo.xvij.in debellatione amalech. Et nūeri.xxi.in maledictione ſeon ⁊ og.

¶hec de īpeditione.

¶Sequitur de ignorantia.

Tridecima ſecunda conſideratio eſt de ignorantia. Ignorātia etiam ex accidia plerumꝫ contingit.

Circa quā notandū ꝙ ignorantia aliqñ excuſat totaliter pctm̄ aliqñ diminuit ſiue excuſat a tāto lꝫ nō a toto et aliquando ipā eſt pctm̄.

A ¶Primū pꝫ qꝛ vt dicit aug. Oē pctm̄ ē voluntariū: ſꝫ ignorātia cauſat iuolūtariū. vt dam. et phs dicūt. Et hoc ē itelligēdū de ignorātia q̄ antecedenter ſe hꝫ ad volūtatē q̄ ſcꝫ non eſt volūtaria. ⁊ eſt cauſa volendi eo ꝙ alias hō non vellet qd vult. ſicut cū ignorat aliquam circunſtantiā act⁹ quā non tenetur ſcire. puta cum aliquis diligentia adhibita neſciens aliquē trāſire ꝑ viam ꝓicit ſagittā qua interficit trāſeūtē. B ¶Secūdum pꝫ qꝛ qdqd ē rō remiſſionis pcti alleuiat pctm̄. ſed ignorātia eſt hmōi.i.thim̄.i. Miſericordiā cōſecutus ſum qꝛ ignorans feci. Et hoc eſt verū de ignorantia que eſt cauſa peccati: ſed nō totaliter tollit pctm̄. Cuiuſmodi ē ignorantia eius quod tenetur homo ſcire q̄ tñ non eſt ignorantia affectata. Si enim ignorātia ſit voluntaria ſiue affectata: qꝛ vꝫ aliquid negligit ſcire quod tenet ⁊ placet ei neſcire. Talis videtur augere volūtariū ⁊ pctm̄: qñ vꝫ eſt volūtaria directe: qꝛ videlicet actus voluntatis fertur ſuper eam. cuiuſmodi eſt ignorantia eorum qui dicūt illud iob.xxi. Scientiam viarum tuarum nolumus. Quādoꝫ eniꝫ contingit aliquos velle ignorare ne retrahantur a peccato. Si aūt eſſet voluntaria tantum ignorantia indirecte: videlicet ignorātia eius quod quis poteſt et debꝫ ſcire tamen non vult ad hoc laborare vt ſciat licet bñ vellet ſcire Talis ignorantia diminuit volūtariū et pctm̄. C ¶Tertiū ꝓbat qꝛ qcūꝫ negligit habere vel facere quod tenet peccat pctō omiſſionis: Ideo ignorantia eorū q̄ quis ſcire tenetur ſcdm̄ ſtatū ſuū q̄ ſcilicꝫ ſunt ei ad ſalutē neceſſaria eſt

peccatum: ⁊ imputatur homini ad
negligentiam ſi fuerit ignorantia
vincibilis id eſt ſi homo poſſit hu
iuſmodi addiſcere: ⁊ ſic ignoran=
tia vincere. Apparet autem dete
ſtabilis huiuſmodi ignorantia ex
triplici ꝯſideratione. Primo ex ꝯſi
deratione periculoſe ꝯditiōis. Se
cundo ex ꝯſideratione ruinoſe di=
ſpoſitionis. Tertio ex ꝯſideratio=
ne rigoroſe abiectionis. Et ſecun
dum hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo poni
tur ꝯſideratio periculoſe ꝯditiōis
Eſt enim huiuſmodi ignorantia
multum periculoſa: quia per eam
peccat homo ⁊ tamen ignorat pec
catum eſſe. Ideo non curat de re=
medio: vñ Ambro. ſup illud ro. ij.
An ignoras ꝙ ⁊c. Grauiſſime pec
cas ſi ignoras. Quod aliqui quan
doq; exponunt: grauiſſime. i. peri
culoſiſſime. Facit enim ignorātia
hominem inſenſibilē ſic quod nō
percipit periculum ſuum. ꝓuerbi.
xxiij. Eris quaſi dormiens ī medio
maris ⁊ quaſi ſopitus gubernator
amiſſo clauo: ⁊ dicēs. Uerberaue=
runt me et ego non dolui: traxe=
runt me ⁊ ego non ſenſi. Econtra
ſcientia facit: vt homo ſentiat ma
la ī quibus eſt. Eccleſiaſtes. j. Qui
addit ſcientiam addit ⁊ dolorem.
Iuxta quod etiam dicit Aug. ſer.
do. in mō. Scientia ꝯuenit lugenti
bus qui didiſcerunt ꝗ̄tis malis iū
cta ſunt que quaſi bona perierūt.
Item talis ignorātia eorū vȝ qua
quis debet et poteſt ſcire excecat
rationis oculum quod vtiq; peri=
culoſiſſimū eſt ⁊ turpiſſimum ⁊ ma
xime ī ꝑlatis eccleſie. Iſa. lvj. Om
nes beſtie agri venite ad deuoran
dum ⁊c. Sequitur. Sepe cultores
tui ceci omnes neſcierunt vniuerſi
Berñ. Irridendus eſt ſpeculator
cecus: dux claudus: preco mutus:
medicus medicine ignarus. ij. pe.
ij. Hi ſunt velut irrationalia peco=
ra ⁊c. ¶ Secundum punctum in
quo ponitur conſideratio ruinoſe
diſpoſitionis. Talis enim ignoran
tia diſponit ad multam peccato=
rum ruinam. Oſee. iiij. Non eſt ſci
entia dei in terra. Ideo maledictū
⁊ mendacium: ⁊ homicidium: ⁊ fur
tum: ⁊ adulterium inundauerunt
et ſanguinis ſanguinem tetigit.
Et Iſa. v. Propterea captiuus du
ctus eſt populus meus: quia non
habuit ſcientiam. Ideo etiam ps.
dicit. Neſcierunt neq; intellexe=
runt ideo in tenebris ambulant.

¶ Tertium punctum in quo poni
tur conſideratio rigoroſe abiectio
nis: quia tales ignorantes abijciū
tur a deo. Oſee. iiij. Quia ſcientiā
repuliſti: repellam te ne ſacerdo=
tio fungaris michi. Et Ephe. iiij.
Alienati ſūt a verbo dei propter
ignorantiam que in eis eſt ⁊ pro=
pter cecitatem cordis eorū. Ideo
etiam dicitur. j. Cor. xiiij. Igno=
rans ignorabitur. Dicet enī deus
ignorantibus eum eos a ſuo ⁊ ſan
ctorum ꝯſortio excludendo. Ne=
ſcio vos: vt habetur Math. xxv.
¶ Hec de accidia et aliquibus fili
abus eius.

¶ Sequitur de auaricia.

TRidecima
tertia ꝯſideratio eſt
de auaricia. Poſt ꝑ
dicta nunc de auari
cia dicamus. Eſt aūt
auaricia ſecundū tulliū immode=
ratus amor habendi vel immode
ratus amor pecunie. Et dicit̄ aua
ricia quaſi auiditas auari vl' quaſi
audititas eris. A ¶ Si autē
amor diuitiarū in tantum creſcat

ꝙ preferatur charitati: vt. ſ. ꝓpter
amorem diuitiarū aliq̇ nonvereā-
tur facere contra amorē dei ⁊ ꝓxi-
mi. Sic auaricia eſt pctm̄ mortale
B ¶ Si vero iordinatio amoris
infra hoc ſiſtat ſic auaricia eſt pec-
catum veniale. Eſt autem auaricie
turpe atq̇ deforme pctm̄: quia vꝫ
appetit⁹ auari ſubijcitur minimo:
⁊ viliſſimo bonorum hominū ſcilꝫ
terre quā calcandam deus pedib⁹
hominū dedit. Ideo dr̄ eccl'iaſti. x.
Auaro nichil eſt ſceleſtius: quia vꝫ
prefert bonum cōmutabile mini-
mum: bono incōmutabili ſummo.
Et ibidem ſubditur. Nichil iniqui-
us q̄ amare pecuniam. Ideo etiā
dicitur Ephe. v. ꝙ auaricia eſt ydo-
lorum ſeruitus. Quod vt dicit ni-
cholaus de Lyra intelligendū eſt
per quandam ꝯformitatem: quia
ita ſe habet auarus ad nūmum ſi-
cut ydolatra ad ydolum. C
Propterea q: auari omnē ſpē ſuā
⁊ cōfidentiam ponunt in diuitijs
quas tamen veluti bona viliora
deberent calcare ⁊ ꝯtemnere. Nō
aūt ad hoc intelligendū per equa-
litatē: q: ydolatria grauior eſt aua-
ricia. Ea autē que iam ſupra i pri-
mo libro diximus de vanitate mū-
danarū diuitiarum valent ad dete-
ſtandam ⁊ fugiendam auariciam.
Preter que ad pn̄s notande ſunt
tres ꝯſiderationes ad hoc idē va-
lentes. Prima eſt ꝯſideratio exem-
plaris inſtructionis. Secunda eſt
conſideratio mortalis ꝯditionis.
Tertia eſt conſideratio ſpiritualis
damnificationis. Et ſecundū hoc
ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo poni-
tur ꝯſideratio exemplaris inſtru-
ctionis. Primo habemus exemplū
philoſophorum. Unde dicebat pla-
to. Non eſt dignus deo qui opes
non ꝯtēnit. Et hiero. narrat de ſo-
crate philoſopho. Et hr̄. xii. q. ii. c.
Socrates. ꝙ cum athenis ad phi-
loſophandū ꝓficiſceretur magnū
pondus auri ſecū ferens ꝯſiderās
ꝙ nō poſſet poſſidere aurū ſimul
⁊ virtutes illud a ſe obiecit dicēs.
O diuitie abite procul a nobis. Itē
legitur de dyogene qui i dolio de-
gens locupletem ducebat pauper-
tatem. Ad quē quidam aulicus cū
mundaret olera ſua accedēs ait.
Tu cum ſapiēs philoſophus ſis ſi
michi crediſſes ⁊ regibus ſerui-
re voluiſſes nō olera tua lauares:
ſed i aula regis mecum maneres.
Cui reſpōdens ait. Et ſi michi cre-
didiſſes ⁊ paupertate vti voluiſſes
non oporteret te regibus adulan-
do mentiri. Super omia autē exē-
pla eſt exemplū chriſti ⁊ apoſtolo-
rum. Sicut enī dicit Aug. li. de ve-
ra religione. Tota vita chriſti in
terris quā per hominem geſſit di-
ſciplina morum fuit. Ipſe autem
ſic pauper eſſe voluit ꝓ nobis: vt
non haberet vbi caput ſuum recli-
naret: vt dicitur Math. viii. Ideo
dicit Bern. Magna ſiquidem abu-
ſio ⁊ nimis magna vt vermicul⁹
vilis diues fieri velit ꝓ quo domi-
nus maieſtatis pauper eſſe voluit.
Et Chriſo. ſuper Math. Si bonū
eſſet aurū hoc vtiq̇ dediſſet apl'is
xp̄s qui eis ineffabilia ꝯtulit bona
Non autē non ſolum non dedit: ſꝫ
⁊ habere ꝓhibuit. Un̄ ⁊ petrus in
paupertate gloriatur dicens. Ar-
gentū ⁊ aurum non eſt michi. hec
Chryſ. Unde Math. x. dicit xp̄us
apl'is. Nolite poſſidere aurū neq̇
argentum neq̇ pecuniam. Et pau-
lus Philip. iii. dicebat. Omnia ar-
bitratus ſum: vt ſtercora ⁊c.

¶ Secundum punctum in quo po-
nitur ꝯſideratio noſtre mortalis

conditionis. Hieronymus. Facile contẽnit omnia qui ſemper ſe cogitat eẽ moriturũ. Unde ſicut iumenta defendunt ſe ab importunitate muſcarum cum cauda ſua et aues: ⁊ piſces cum cauda ſua ſe regunt: ſic homo defendere ſe debet ab auaricia ⁊ ceteris vicijs ↄſideratione finis et mortis. Job. xij. Interroga iumenta ⁊ docebũt te: volatilia celi ⁊ indicabunt tibi. Debet vtiqꝫ homo ↄſiderare quoniã vita preſens aſſimilatur feno/ vmbre/ flori/ nebule/ ſeu vapori ⁊ huiuſmodi. ps. Homo vanitati ſimilis factus eſt: dies eius ſicut vmbra pretereunt. Quanto enim aliquis magis ſequitur vmbram ſuam: tãto magis vmbra fugit. Et Jſa. xl. Omnis caro fenũ ⁊ omnis gloria eius quaſi flos feni. Exſiccatũ eſt fenum ⁊ cecidit flos ⁊c. Sequitur. Uere fenum eſt populus. Et Jac. iiij. Que eſt enim vita noſtra. Uapor eſt ad modicum parens: ⁊ deinde exterminabitur. Conſideret igitur auarus miſerabilem mortalitatem ſuam: ⁊ quia nichil ſibi ꝓderunt diuitie in morte ⁊ iudicio dei: nec ſecum eas aſportare poterit. Prouerbio. xi. Nil proderũt diuitie in die vltionis.

A ¶ Et Ber. Mundus inexorabilem ↄſtituit ianitorem ſcꝫ mortem qui de omnibus rebus nichil aſportari permittit. Et Hiero. Si habeas ſapientiam ſalomonis: ⁊ pulchritudinem abſalonis: ſi fortitudinem ſanſonis: longeuitatẽ Enoch: diuitias creſi: poteſtatem octauiani: fecunditatem in ſobole gedeonis: agilitatem aſaelis: ſtrenuitatem iulij: ſucceſſum alexandri: delicias aſſueri: gratiam tyti. quid tibi prodeſt ſi caro detur vermibus ⁊ anima demonibus cum diuite epulone in eternum cruciãda. Hec ille. Et Luc. xij. ponitur exemplum notabile de diuite qui dicebat. Anima mea multa bona habes ⁊c. Cui dictum eſt. Stulte/ hac nocte animam tuam repetẽt a te nullas ſcilicet tibi dantes inducias: que autem cõgregaſti cuius erunt. Sic eſt omnis qui theſaurizat ⁊ non eſt in deum diues. ps. Dormierunt ſomnum ſuum ⁊ nichil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus ſuis.

B ¶ Legitur ꝙ quidam rex francie laborans ad mortem: ⁊ a medicis deſperatꝰ vocari fecit omnes principes et prelatos quibus dixit. Ecce ego qui fui ditiſſimus nobilis et potentiſſimus pro omnibus diuitijs meis: et potentia immo: nec ab amicis poſſum extorqueri a morte: nec inducias ad hanc infirmitatem per vnam diem vel horam impetrare. Quid ergo valẽt hec omnia temporalia. Et hec dicens omnes aſtantes concitauit ad fletum.

¶ Tertium punctũ in quo ponitur ↄſideratio ſpiritualis dãnificationis. Multa em in dãna ſpiritualia et incommoda facit auaricia. Eccleſiaſtes quinto. Eſt infirmitas peſſima quã vidi ſub ſole: diuitie congregate in malum domini ſui: pereunt enim in afflictione peſſima. Generauit filiũ qui in ſumma egeſtate erit. Sicut egreſſus eſt nudus de vtero matris ſue: ſic reuertetur ⁊ nichil afferet ſecum de labore ſuo. Miſerabilis prorſus infirmitas quomodo venit ſic reuertet. Hec ille. Sed vt clariꝰ videamꝰ ꝙ̃ pernicioſa ſiue dãnoſa ſit auaricia dicimus ꝙ ex auaricia prouenit multa nequitia/ multa ſtulti-

cia: et multa miſeria: ſiue multa
iniquitas: multa fatuitas: ⁊ multa
penalitas ⁊ infelicitas. A
¶ Primo ex auaricia ꝓuenit mul=
ta nequitia ſiue iniquitas: quia vt
dicit apoſtolus .j. Thim̄. vj. Qui vo
lunt diuites fieri incidunt in laq̄=
um ⁊c. Et ſubdit. Radix enim om
nium maloꝝ cupiditas. Et eccle=
ſiaſti. x. Nichil iniquius ꝙ amare
pecuniam. B ¶ Primo vtiq ex
auaricia oꝛitur contemptus dei et
omniū diuinoꝝ. Augu. Qui verā
fidem habet de deo nō cupit ī his
miſeriis diues fieri nec plus eſt ei
denarius ꝙ domin⁹. Et ſicut dicit
Chryſoſto. Quid terribilius ꝙ ſi
ꝓpter pecuniā dicamur a ſeruitio
xp̄i excedere. Itē ex auaritia oꝛit̄
ſuperbia. Vn̄ ꝓuerb. viij. dicuntur
opes ſuperbe: q2 ſunt occaſio ſup=
bie. Itē ex ipſa oꝛit̄ inobedientia.
Principiū eē̄ reprobationis ſaul
videt̄ fuiſſe cupiditas quā habuit
ad p̄dā amalech. Unde dicit ei Sa
muel .j. Re. xv. Quia nō audiſti vo
cem dn̄i: ſed ꝯuerſus ad p̄dam es.
Item achaz cupiditate ſeductus
ꝯtra dn̄i ꝓhibitionem furat⁹ eſt de
anathemate hierico: vt hr̄ Joſue.
vij. C ¶ Itē ex auaricia oꝛitur
ꝯtēptus predicationis. Unde pha
riſei audientes xp̄m ꝯtra auariciā
p̄dicātē: q2 auari erant irridebant
eum: vt dr̄ Luc. xvj. D ¶ Item
auaricia generat inuidiā. Grego.
Qui nichil appetit in terris alioꝝ
ꝓfectibus inuidere neſcit. Itē gn̄at
ꝑditiones. Exēplū Math. xxvj. de
iuda. Et iudi. xvj. de dalida E
¶ Itē gn̄at ꝯtētiones ⁊ bella. Jac.
iiij. Vn̄ bella ⁊ lites in vobis nōne
ex ꝯcupiſcentiis vr̄is. Sen̄. Quie=
tiſſime viuerēt hoīes ſi iſta duo ꝓ
noia de medio tollerētur: meū: et
tuum. F ¶ Item auaricia impe
dit rei aliene reſtitutionem. Sunt
eē̄ auari vaſa diaboli vel os aut
puteus inferni. De facili quidem
recipiunt: ſed nō de facili emittūt.
Item auaricia generat ingratitu
dinem. Quoniam ſicut dicit Gre=
goꝛ. Qui felicitatem queſitam in
terris inuenit auctoꝛem qui eam
tribuit non requirit. Item gene=
rat irreuerentiam templi. Unde
pꝛopter auariciam permittebant
ſacerdotes iudeoꝛum multa vēdi
in templo: vt habetur Math. xj.
Item generat ꝯtemptum gloꝛie.
Unde Luce. xiiij. inuitati ad cenā
ſe excuſauerūt: quia villam ⁊ iuga
boum emerāt. Et Grego. di. xlvij.
ca. Omnes dicit. Oēs hm̄oi ſeculi
dilectoꝛes ī terrenis rebus foꝛtes
ſunt: in celeſtibus autem debiles.
Nam pꝛo tali gloꝛia vſq ad moꝛ=
tem deſudare appetunt et ꝑ ſpe
perpetua nec parum quidem in la
boꝛe ſubſiſtunt pꝛo terrenis lucris
quaſlibet iniurias tolerant: ⁊ pꝛo
celeſti mercede vel tenuiſſimi ver
bi ferre ꝯtumelias recuſāt. Terre
no iudici etiam toto die aſſiſtere
foꝛtes ſunt: in oꝛatione vero corā
domino vel vnius hoꝛe momēto
laſſantur. Hec ille. G
¶ Secundo in auaricia eſt multi=
plex fatuitas ſiue ſtulticia. Primo
quia ſemper querit illud vnde ſibi
ſemper timoꝛ creſcit. Sen̄. Diues
videt regem et ſuſpicatur predo=
nem: videt pauperm ⁊ ſuſpicatur
latronem. Grego. Magna ſecuri=
tas nichil habere concupiſcentie
tempoꝛalis. Nam dum ad terram
concupiſcendam coꝛ inhiat: ſecu=
rum tranquillum eſſe non poteſt:
q2 aut non habita ꝯcupiſcit: vt ha
beat: aut habita metuit ne amitat
⁊ dum in aduerſis ſperat ꝓſpera: ī
ꝓſpera foꝛmidat aduerſa. H

❡ Fatuꝰ eſt auarꝰ q̄ tā ſollicite ac
quirit illō vñ fit cecꝰ. Interponit
cm̄ terrā inter cor ſuū ꝛ verū ſolē
xp̄m. gre. in mor. Sollicitudo tē=
poraliū mors eſt ꝛ excecatio ſpūa
liū. In huiꝰ figura ſedechias rex
excecatꝰ ē in reblata qđ interp̄taṫ
multa hec. I ❡ Itē fatuꝰ eſt
auarus/ qꝛ tpalia p̄ponit ſibiipſi
Aug. Adeo ceſſitas mētis cōua=
luit ꝛ adeo obſurduit hō interius
vt oia velit hr̄e preter ſeip̄m. Itē
ſtultus eſt de tempore futuro diſ
ponēdo. Uñ illi q̄ (lu. xii.) dicebat
anima mea ꝛc. ait ds. Stulte hac
nocte. ꝛc. vt ſupra dictū eſt. Item
ſtultus eſt reponendo acquiſita i
loco nō tuto. Math. vi. Theſau=
rizate vobis theſauros i celo. ꝛc.
Item auarus bene apparet ſtul=
tus quia ipſe accēdit ignem quo
comburitur. Iſa. l. Ambulate in
igne quem ſuccendiſtis vobis. ꝑ.
Supercecidit ignis. ſ. cupiditatꝫ
ꝛ non viderunt ſolem.
K ❡ Tertio in auaricia eſt mul
tiplex penalitas ꝛ miſeria. Pꝛio
quia auaricia reddit hoiem gra=
uem ne ſe ſurſuꝫ erigat. ps. Filii
hominū vſq̄quo graui corde vt
quid diligitis vanitatem. ꝛc. Itē
deflectit ad inferiora vt nihil velit
homo cogitare loqui vl' ſapere ni
ſi terrena. qđ tñ eſt contra naturā
hois quē deꝰ creauit erectum ad
ſydera. Ouidius. Pronaq̄ cū ſpe
ctent animalia cetera terraꝫ. Os
homini ſublime dedit: celumq̄ vi
dere iuſſit ꝛ erectos ad ſydera tol
lere vultus. L ❡ Item aua
ricia morbus eſt acutus ꝛ p̄ugiti
uus. Ecclaſtes. ij. Pctōri dedit
deꝰ afflictionē ꝛ curā ſupfluam vt
addat ꝛ ꝯgreget. vñ luc. viij. Di
uitie dicūṫ ſpine. Ber. Deſidera
bonū tpale ſemp ꝛ ex ipo deſide=
rio ſemper torqueberis. Itē gra
uis morbus qꝛ inordinatū facit
appetitū. Prouerb. i. Stulti q̄ ſi=
bi noxia ſunt cupiunt. Nec ſolum
noxia cupit auarꝰ ſed ꝛ faſtidit ꝓ
ficua. i. cibū aie. grego. Spūales
delicie cū nō habenṫ i faſtidio ſūt
cum vero habentur in deſiderio.
M ❡ Itē auaricia morbꝰ eſt pa
cutus ꝛ penetratiuꝰ/ qꝛ eſt ignis
de quo puer. xxx. Ignis nunq̄ di
cit ſufficit. Itē eſt morbꝰ ꝯtinuus
Eccleſi. iiii. Unus eſt ꝛ ſcđm non
habet/ non filiū/ non fratrem/ ꝛ tñ
laborare non ceſſat/ nec ſatiantur
eius oculi diuitiis/ nec recogitat
dicens. Cui laboro ꝛ animā meā
defraudo bonis.
N ❡ Itē eſt morbꝰ difficillime
curatiōis. Eccleſia. xxx. Qui au=
rū diligit non iuſtificabitur. Si=
cut enim dicit Sen. Initium ſalu=
tis eſt noticia peccati quia videli
cet qui ſe peccare ignorat corrigi
non vult. Pauci autem ſe auaros
eſſe cognoſcunt. Unde Señ. ad lu.
Nemo ſe auarū intelligit/ nemo
cupidum. Ceci tamen ducē que=
runt/ nos ſine duce erramus ꝛ di
cimus. Non ego ambitioſus aut
cupidus ſum: ſed nemo poteſt ali
ter viuere. Nō ego ſumptuoſus
ſum/ ſed vrbs iſta magnas expen
ſas exigit. Et ſeqṫ. Quid nos de=
cipimꝰ? Non eſt extrinſecus ma=
lum noſtrum/ intra nos eſt in vi=
ſceribus ipſis latet. Et ideo diffi=
culter ad ſanitatem venimus: qꝛ
nos egrotare neſcimus.
O ❡ Item auaricia morbꝰ eſt pi
culoſus qꝛ multos inuoluit. Hie.
vi. A maiore vſq̄ ad minorē oēs
auaricie ſtudent.
P ❡ Itē iſ ꝓceſſu tp̄is aggrauaṫ

moꝛib⁹iſte.Señ.Auaricia in ſeni b⁹iuueneſcit.

Q ¶Itaq₃ auaricia ē moꝛbus multipliciter affligens/nec tñ mi ſer auar⁹miſeriā ſuā recognoſcit Aug.Quid miſeri⁹miſero nō mi ſerañ ſeipm̄.In futuro aūt incō parabiliter fiet miſerioꝛ.Jac.v. Agite nunc diuites ploꝛate vlulā tes in miſerijs q̄ aduenient vobis ꝛc.Theſaurizaſtis eñ vobis irā in dieb⁹nouiſſimis.Ubi glo.Neſ cis miſer cū theſauro theſarum iracūdie di parit cumulari.zach. j.Ira magna iraſcar ſup̱ gentes opulētas.Qm̄ eñ creaturis dei auar⁹ male vtit.Ideo contra eū oīs creatura clamabit petēs a do vīdictā₃.Abucuch.ij.Lapis de pariete clamabit.Unde excludē tur turpiter auari a regno dei.j. coꝛ.vj.Auari regnū dei poſſide būt.Et ephe.vj.Auar⁹ nō habet hereditatē in regno chꝛiſti ꝛ dei.

R ¶Propter qꝺ etiā ꝯminatur auaris ſcriptura maledictionem multiplicem.Iſay.v.Ue q̄ coniū gitis domū ad domū ꝛ agrū agro copulatis.ꝛ Amos.vj.Ue q̄ opu lenti eſtis.ꝛ Lu.vj.Ue vobis di uitib⁹ q̄ habetis hic ꝯſolationem vr̄am.Et in ep̄la iude.Ue his q̄ in via chain abierūt q̄ auariciā ſe cuti ſūt.ꝛc.Et apo.viij.Ue ve ve habitantib⁹ i terra/habitātes in terra ad modū talparū ſūt auari.

¶Sequitur de auaricia negocia toꝝ ſiue mercatoꝛum.

TRigeſima quarta conſideratio eſt de auaricia mercatoꝛū.Qm̄ in auaricia mercatoꝝ multa ſolent vicia im plicari.Idcirco de ea ſpecialiter dicendum eſt de qua pꝛimo notā de ſunt tres concluſiones.

Et ſcd̄m hoc ſunt tria puncta.

¶Pꝛimum punctū in quo ponit pꝛima concluſio ꝛ eſt ꝙ mercātie tempoꝛalis exercitatio de ſe eſt li cita.Patet triplici lege.

¶Pꝛimo lege nature ſcd̄m ſcot. in.iiij.di.xv.q.ij.ex manifeſtꝭ ne ceſſitatibus ꝛ commodis homi nū communitati pꝛouenientibus ex ipſo exercitio mercandi.Con ſtat enī vni patrie vel vrbi multa deficere/que alia ſuperabundāt Ideo reipublice ſatis expedit ꝙ huic exercitio aliqui inſiſtant ad res deferendas de patria ad pa triam quibus vtiq₃ pꝛo emolumē to aliquid lucri debetur.j.Coꝝ. ix.Quis militat ſuis ſtipendijs vnq̄₃?ꝛ Math.x.Dignus eſt ope rarius mercede ſua.

¶Secūdo de lege ſcripta.Nam ſi hoc de natura ſua eſſet peccatū expꝛeſſe ſcriptura ſacra hoc ꝓhi beret in aliquo loco ꝛ maxime cū totus fere mundus in hoc ſemꝑ et publice occupet.

¶Tertio ex lege gratie.Nam ipſe gratie auctoꝛitas vniuerſa lis eccleſie mercatoꝛes ſub con grua mēſura lucrantes minime damnat.

¶Secundū punctū in quo poni tur ſecūda concluſio/ꝛ eſt ꝙ mer cantia eſt multum periculoſa.ꝓ batur quia licet de ſe ſit bona ta men ex aliqua circūſtātia de faci li maculat.ideo a pluribus vitu perat.Leo papa.de pe.diſtin.v. Difficile eſt inter venditis emen tiſq₃ commerciū non interuenire pctm̄.Et hoc precipue verum eſt cū exercet negociatio nō ꝑꝑt cōi tatis neceſſitatem/ſed ꝑꝑt lucrū

ſic enim deſeruit cupiditati lucri nõ pricipaliť naturali neceſſitati.

¶ Tertium punctum in quo ponitur tertia concluſio: ꝛ eſt ꝙ negociatio multis modis redditur illicita.

Primo ratione finis.
Secundo ratione perſone.
Tertio ratione temporis.
Quarto ratione loci.
Quinto ratione appreciationis.
Sexto ratione modificationis.
Septimo ratione fraudis.

A ¶ Pria pars .ſ. rõne finis. patet cuiꝰ finis malus eſt/ipſum quoqꝫ malũ eſt. Si ergo finis negociationis principaliter intentꝰ ſit cupiditas q̃ ē radix olm malorũ negociatio erit iniqua. Sed ꝓ huiꝰ declaratione eſt notandũ ſecũdũ Tho. ij. ij. q. lxxvij. ꝛ ſecundũ alexand. de halis. ꝙ ſolũ repiť triplex licita cauſa mercationis.

A ¶ Pria eſt cauſa ꝓprie ſatiſfactionis cũ ſcꝫ aliquis mercatur vt ſibi ꝛ familie ſue ſm cõdecentiam ſui ſtatꝰ ſatiſfacere poſſit.

¶ Scđa eſt cã pie operationis vt cũ quis mercationē exercet nõ ad neceſſitatē ꝛ ſuſtentationem propriã ſed vt lucretur ad diſtribuendũ pauperibus vel ad impendendũ in alias pias cauſas. Tertia ē cauſa publice auxiliationis id eſt cũ aliquis mercationē exercet ꝓpter reipublice vtilitatē. vt dictũ eſt. Qñ aũt finis poniť in lucro illicita cã mercationis efficiť. Unde. xiiij. q. iiij. cap. Quicunqꝫ. ait ſic Julianꝰ. Quicũqꝫ tēpore meſſis vel vindemie non neceſſitate: ſed ꝓpter cupiditatem comparat annonam vel vinum ꝛ conſeruat vſqꝫ quo vendatur denarijs quattuor aut ſeptē aut amplius. hoc turpe lucrũ dicimus.

C ¶ Scđa pars .ſ. rõne ꝑſone excellētis pꝫ: qꝛ mercatio aliqbꝰ ꝑſonis ſpãlibꝰ .ſ. clericis ꝛ cũctis religioſis a iure ꝓhibeť. vnde. ij. thimo. ij. Nemo militãs deo implicat ſe negocijs ſecularibꝰ. ꝛ Hiero. ad nepotianũ. Negociatorem clericũ: ex inope diuitē: ꝛ ex ignobili gl'oſum q̃ſi q̃ſdã peſtes fuge ꝛ aug. l. q. no. ꝛ ve. Anq̃ꝫ qs eccleſiaſticꝰ ſit/negociari lꝫ: facto aũt: iã nõ lꝫ. Pena aũt clericoꝝ q̃ negocũs ſecularibꝰ ſe immiſcēt eſt ꝙ ſi ſe non correxerint debent deponi. Uñ extra de cle. vel mo. ca. Secũdũ. dr̃ ſic. Scđm inſtituta predeceſſoꝝ noſtroꝝ ſub interminatione anathematis ꝓhibemꝰ ne clerici vel mõachi lucri cauſa negocienť. Si quis aũt oppoſitum huius conſtitutionem fecerit: deponi debet: ita tñ ꝙ religioſi ſtrictiꝰ q̃ ceteri puniãť. Tamen vt dicit tho. ij. ij. q. lxxvij. lꝫ clericis vti commutatione que ordinatur ad neceſſitatem vite/emendo vel vendendo: ſꝫ nõ illa itentione alĩqd emere vt charius vendatur.

D ¶ Tertia pars .ſ. rõne tpis: pꝫ: qꝛ illicitũ ē mercari diebꝰ feſtiuis. Exod. xxj. Oē opꝰ ſeruile non facietis in eo. Sed negociari eſt opꝰ ſeruile. Dicũt tamē aliq̃ ꝙ in nundinis negociari lꝫ auditis diuinis: non quidem cauſa auaricie ſed aliquo fine honeſto. Poſſent etiã tales excuſari ex quo prelati eccleſiarũ ſciunt ꝛ tolerant.

E ¶ Quarta pars ſcꝫ ratiõe loci pꝫ cũ fit in loco diuino cultui dedicato. Uñ dñs math. xxj. de templo eiecit vendentes ꝛ ementes. Unde in cap. Decet. immunitate eccleſie. li. vj. Ceſſent in eccle=

ſijs ⁊ earum cymiterijs negociationes/⁊ p̄cipue nundinarū ⁊ fori cuiuſcꝫ tumult⁹. Oīs etiā ī eis iudicioꝝ ſecularium ſtrepit⁹ ꝯqueſcat.
F ¶ Quinta pars vꝫ rōne app̄ciatiōis.pr̄ vt puta ſi preciū excedat valorē q̄titatis rei: vel econuerſo:qr p hoc tollit̄ equalitas iuſticie. Vn̄ ſi ſit p̄ciū exceſſiuū vel defectiuū notabiliter ſm tho. vbi ſupra.⁊ ſco.l.iiij.di.xv. Ubi eſt iniuſticia/⁊ p ꝯñs pctm̄ mortale et reſtitutio facienda q̄tum ad euꝫ per quē ſit deceptio aduertenter et licet lex ciuilis dicat ꝙ ꝯtrahē tes ſeinuicem decipere poſſunt citra medietatē iuſti precij. Tn̄ eccleſia in cōtractibus dolū facere non permittit. Lex enim ciuilis vt dicit tho. ea ſolū ꝓhibet et punit que humanum modū viuēdi deſtruere cognoſcunt̄. Ideo dūtaxat magnos exceſſus punit vt cuꝫ aliquis decipit vltra dimidiū iuſti p̄cij/vt patet extra de empt̄. et vend/ca. Cum dilecti. Lex autem diuina nihil impunitum relinquit quod ſit virtuti contrarium
G ¶ Eſt tamen notandū ꝙ ſi res minus iuſti precij parte media comparatur eſt in poteſtate emptoris iuſtum ſupplere preciū vel a contractu recedere: vt ptꝫ ī dicto capitulo. Cum dilecti. Si quis in emendo vel vendendo excedat aliquantulum limites non agens cōtra iuſticiā:qr ſcꝫ credit illud eſſe ſatis iuſtum precium et ſi rigidum non peccat: tamē nec tenetur ad reſtitutionem. Et ſic habet locum ꝙ aliqui dicunt:ſcilicet actum contrarium concomitari aliquam donationem ⁊ ſibiinuicem partes remittere modicū plus vel min⁹ iuſto precio.

H ¶ Sed ſi quis ꝯtra ꝯſcientiā vēdat pl⁹ vel min⁹ iuſto precio ⁊ ſi in modico non pōt excuſari a pctō ſaltē veniali:cū oīs fraus et deceptio ſit pctm̄/⁊ etiā tenet̄ ad ſatiſfactionē. ſed ex quo tales minutie ſunt innumere/⁊ inde etiaꝫ parum leditur proximus debet illud ſic iniuſte acquiſitū dari pauperibus. Nec eſt neceſſe reſtitutionem fieri qđ probat geraldus ordinis fratrum heremitarum.⁊ ioh.de ripol.triplici ratione.
I ¶ Primo ratione pacis.quia expedit temporali paci:quia infinite querimonie ⁊ litigia ex hoc orientur hoc etiam expedit ſpūali paci cōſciarū. Scđo rōe mutue concordationis. Propānāꝙ forma ⁊ rō ꝯmutatiui contractus ex vtriuſcꝫ part; libero ac pleno cōſenſu ꝓcedit:ita ꝙ vtercꝫ intēdit a ſe alienare dominum rei ſue illū in alium totaliter transferendo. Et ſi in aliquo preter intentioneꝫ ⁊ ꝓpriā exiſtimationē defraudatur/citra tamē exceſſum enormē vult nihilomin⁹ contractum ratū ⁊ firmum eſſe. Tertio rōne incertitudinis hūane exiſtimatiōis admere iuxta precia pretaxāda. Iō licet preciū in aliquo excedat vel deficiat.nō tñ dꝫ cēſeri ꝓ enormi exceſſu vl̄ defectu. Patet itacꝫ ex dictis quomodo defraudatio iuſti precij reddit negociationem illicitam. ¶ Sexta pars.ſ.ratione modificationis ſiue cōmunis dāmnificationis declaratur notando ſm doctorem ſub.in.iiij.di.xv.q.ij.ꝙ tria ſunt gn̄a hoīm qui cū vtilitate reipublice commode ī mercationibus exercentur.
K ¶ Primi ſūt merciū apportitores de vna pr̄ia illis abūdāte/ad

aliarum cui merces ille neceſſarie ſunt. L ❡ Scḋi ſunt mercium ꝯſeruatores: q̄ illaꝝ nõ modicam q̄titatẽ emũt vt venales ab emptoribus citi⁹ inueniant. Nã mercãtias de lõgiquo portantes non ſn̄ illorũ magno diſcrimine illas ſẽper vendere poſſẽt. M ❡ Tertij ſũt merciũ imutatores ſeu melioratores. Iſti ergo omnes inde lucrũ licite hr̄e poſſunt moderatũ tñ cõpenſata arte ⁊ induſtria atqꝫ labore ⁊ periculis. Omẽs autem alij negociatores non ſolũ pernicioſi ſũt: ſed deo ⁊ hoībus odioſi. Et hmõi ſcḋm chriſo. et ſcotum. Expelli atqꝫ exterminari deberẽt ⁊ in exilium dari cuꝫ duo vel tres tales ciuitatem deſtruant et corrũpant. N ❡ Septima pars ſcꝫ ratione rei empte pꝫ i illis qui res vendũt q̄ ad nichil vtiles ſunt niſi ad petm̄ vt q̄ vẽdũt taxilos. ⁊ ſagittas intoxicatas et venenuꝫ ⁊c. Patet in illis qui emunt furtũ vel rapinam. Ubi ſciendum, qui ſcit vel probabiliter credit rem eẽ furtam: ⁊ emit peccat grauiter et periculoſe quinqꝫ modis

O ❡ Primo q: ſemper tenet̃ reddere etiam ſi auferatur ſibi ſiue ignoranter ſiue violenter. Etiam ſi ante decem annos emiſſet animale ⁊ eodem die ſibi mortuũ fuiſſet adhuc tenet̃ reſtituere ſi veracit̃ vult penitere niſi in: vno caſu: ſi obtuliſſet rem domino ipſi⁹ rei ⁊ noluiſſet. P ❡ Secundo quia tenetur reddere omnes fructus pceptos ⁊ qui medio tpe pcipi potuerãt. Q ❡ Tertio q: reſtituẽda eſt ſcḋm ei⁹ ſtatũ ſi tẽpore vẽditiõis fuiſſet melior. R ❡ Quarto q: nõ põt repetere precium qḋ dedit ab illo cui⁹ res eſt nec etiam põt agere ꝯtra vẽditorẽ: quia obſtat ſua turpitudo. S ❡ Quito q: expẽſas etiã pdit voluntarias. Si autẽ emat bona fide bona fides ſibi confert quatuor. Primo non tenet̃ reſtituere durante bona conſcientia: ſꝫ ſi ſciuerit poſtea rem fuiſſe furatã: tenet̃ reſtituere. Secundo põt rem alienare ⁊ vẽdere ſtante bona cõſciẽtia: ſed ſi aliqḋ lucrũ ex hmõi vẽditione cõſequit̃ dꝫ illud reſtituere dño veniẽti. Tertio nõ tenetur reſtituere ſi perierit durante bona cõſcia. Quarto poteſt reſtitutionẽ rei põt agere cõtra venditorem de pcio ⁊ vẽditor tenet̃ reſtituere preciũ. ❡ Hec de auaricia mercatorum. ❡ Sequitur de fraudulentijs mercatorum.

T Rigeſima quinta cõſideratio ẽ de fraudulentijs mercatorum. Specialius autem tractandum eſt de fraudulentijs mercatorum que ex auaricia procedunt et ex amore ⁊ deſiderio inordinato lucri temporalis. Nam ſicut dicit augu. ſuper pſal. Deſiderio tuo locuꝫ facis diabolo. Ecce enim diabolus proponit lucrũ et mutat ad fraudem. Lucrum habere non poteris niſi fraudem feceris. Sed lucrum eſca eſt: fraus laqueus. Sic attende eſcaꝫ vt videas pariter ⁊ laqueum: quia lucrum habere non poteris niſi fraudem feceris. Fraudem autẽ ſi feceris capieris. Hec ille. Omnis autem fraudulentia negociationem rẽddit illicitaꝫ. Leui. xix. Non decipiet vnuſqſqꝫ proximuꝫ ſuũ. Et. i. theſſalo. iiij. Ne quis ſupergrediatur neqꝫ circumuen-

at in negocio fratrem ſuum. Et le uiti.vj. Reddet oia q̄ p fraudem voluit obtinere. Ex ſētentia autē docto. ſub vbi ſupra. Tria requi- runt ad hoc q̄ nō ſit circumuētio vel fraudulentia in emptione et vēditione. A ¶ Primo vt non ſit error in ſubſtantia vt ſi det au ricalcū p auro vel vinū limphatū p vino puro. B ¶ Scōo vt nō ſit error i q̄titate ſiue res menſu ret per pondus ſiue p aliū modū C ¶ Tertio vt nō ſit error i qua litate vt ſcʒ non det res corrupta p ſana. Sed vt clari⁹ dicam⁹ no- tādo q̄ in vēdēdo ⁊ emēdo ⁊ arti ficia faciēdo mercatores ⁊ artiſte multiplices opant fraudulētias ⁊ deceptiōes. Et pcipue ſeptem ſunt hmōi fraudulentie.

¶ Primum punctum in quo poni tur fraudulentia circumuentiōis. A ¶ Sunt enim qui mercan- tur in tanta malicia vt ſemper in emendo et vendendo querāt pro ximum circumuenire. etenim ſim plicibus hominibus inſidiantur ſicut iſidiat aranea muſcis. vnde vilius ſolent emere q̄ res valeat cū aliquē vident in neceſſitate: ⁊ tales tenentur ad recompēſandū damnum primo. Hoc multi non aduertūt q̄ libenter emerent pro vno floreno quod valet duos vel tres ⁊ de hoc nullā volūt forma- re cōſcientiā. Cari⁹ etiā vendere ſolēt tranſeūtib⁹ q̄ mercatoribus viris diſcretis atq̄ menſuris/pl⁹ ignaris q̄ expertis pl⁹ ſimplici- bus q̄ aſtutis. Contra quos in c. Placuit de empt. ⁊ vēdi. ſacrū con cili um ſtatuit di. Pbri mone ant plebes ſuas vt hoſpitales ſint atq̄ non carius tranſeuntib⁹ ven dant q̄ in mercato vendere poſ- ſent. Et ſm bern. gloſatorē ſuper hoc. c. Placuit. per excōicationeʒ cōpelli pnt qđ verū eſt ſm ino. ſi hoc notoriū eſſet ⁊ moniti ſe peni- tus emēdare nollēt. Unde ſeqt ſm richardū nrm q̄ ſit peccatū mor- tale: q2 nō niſi p mortali culpa tā grauis pena iponit. B ¶ Iteʒ hmōi ſunt q̄ diffamāt alioꝝ mer- ces vt ſuas cari⁹ vēdāt qđ q̄dem pniciosū eſt mēdaciū ⁊ mortaleʒ de illatā dono obligant ſatisface- re q2 in. c. Si culpa de iniur. ⁊ dā. da. dr. Qui occaſione dāni dat dā nū dediſſe videt. C ¶ Itē hmōi ſunt plerīq3 qui tam aſtute verba ſua componunt q̄ ad plures ſen- ſus etiā ꝯtrarios q̄nq3 applicari pnt ⁊ hmōi (experiētia teſte) coram deo ⁊ hominibus odibiles ſunt. Eccle. xxxvij. Qui ſophiſtice loq tur odibilis eſt. Sunt et alij qui p alios faciunt res ſuas in merca- to teneri et ad vendendum expo ni ⁊ mercatoribus ad emendum venientibus ipſi ſuperueniunt ſi- mulantes ſe nichil in illis rebus hre: ſed forte aliq̄n poti⁹ eas eme re velle et plerumq3 faciunt et ta xāt ipſimet pciū rei ſue ſimulan- tes etiā ſe fauere emptori cum tn̄ decipiāt eum. D ¶ Sūt ⁊ alij q̄ quoſdā bone fidei viros ſub ſpe- cie amicicie decipiūt ⁊ tales ſunt proditores. E ¶ Sunt inſup et alij qui maliciose inſimul conue- niūt q̄ vno precio vēdant: ⁊ certe tale pactū pcij eſt illicitū hoc enī faciūt vt ampli⁹ vendāt ⁊ iniuſte lucrentur q̄ ſm legem monopoli nūcupant. F ¶ Nā monopoli ſūt quib⁹ dūtaxat lʒ aliquas mer ces vēdere ⁊ hʒ penultimam lon gam Et qui hoc faciunt proprijs bonis expoliati exilio perpetuo

ſunt condennandi. vt pꝫ. ff. de monopol. li. i. ꝛc. Co. l. vnica. vbi dicitur Si quis aũt monopolium auſus fuerit exercere. bonis ꝓprijs ſpoliatus perpetuitate damnetur exilij. Dicitur autem monopoliũ ſingularis negociatio in ciuitate vno ꝛ certo mõ facienda vel quando aliquis ſolus vult eſſe emptoꝛ. ꝛ venditoꝛ in ciuitate.

¶ Secundum punctuꝫ in quo ponit̃ fraudulentia ſimulate oſtenſionis vel occultationis: quando ſcꝫ aliud oſtendunt ꝛ aliud vẽdũt Res eñ ſanas oſtendunt ꝛ corruptas poſtea tribuunt. res bonas promittũt ꝛ minus bonas tradũt malum ſub bono occultant ꝛ ſuperius in conſpectu ponũt quod bonũ eſt ꝛ inferi⁹ aũt ĩ medio quod deterius. A ¶ Hmõi ſepi⁹ ſunt venditores pannoꝛum qui bonuꝫ caput panni faciunt ꝛ reliquũ non ita bonum ꝛ aliquando etiam loca tenebroſa querũt ꝛ lucem diei obtenebrant vt res aliter appeãt ꝙ ſint. In quo ſe oſtẽdũt filios tenebrarũ. Mat. xxij. Mittite eos in tenebras exteriores ꝛc. Jo. iij. Omnis qui male agit odit lucem Hmõi eñ fraudulentia competit macellarijs qui nomĩe vitelle carnes vendunt bouis antiqui. ꝛ ſub nomine caſtrati carnes nõ caſtrati oſtendentes capita ſuoꝛum alalium ſcdm ſuũ beneplacitum B ¶ pleriq etiã iueniunt̃ q rex venalium defectus celant ꝛ occulãt. qui ſi ſcirent̃ aut nullatenus aut nõ tam caro pcio emerentur Nec ſufficit dicere. Oculus paſcat te ꝛ ſimilia quia hec omnia fraudulenta ſunt verba cũ venditoꝛ ſciat certitudinaliter defectum rei quẽ tenetur dicere quando eſt occultus emptori: ꝛ ex hoc dari poteſt emptori occaſio dãni. Qñ aũt defect⁹ eſt manifeſt⁹ emptori vt qñ equ⁹ eſt monocul⁹: ꝓ tali defectu vẽditor dicere nõ tenet̃. vt pꝫ ꝑ doct. ſub in. iiij. diſti. xv. q. ij. ꝛ ſanctum Thomã. ij. ij. queſtione. lxxvij. Et ad ſimile emptoꝛ obligat̃ quãdo vẽditoꝛ ſe deciperet puto quãdo credit rem ſuam minus fore ꝓcioſam ꝙ ſit. (verbi gratia) vẽdit aurum minori precio: quia credit illud eſſe auricalcuꝫ. Nam ſi emptoꝛ hoc cognoſcit iniuſte emit et reſtitutionem facere tenetur. Iſti autem ſic facientes ꝛ fraudulentijs ſupra poſitis vtentes dicũtur duplices. Eccleſiaſtici. ij. Ve duplici corde ꝛ labijs ſceleſtꝭ ꝛ manibus maleficientibus. ꝛc. C

¶ Ubi notandum ꝙ duplicitas eſt mendacium cum quadam doloſitate ꝛ imagine veritatis ex multiplici ſenſu ſermonis. Uel etiã duplicitas dicitur quandocũq aliõ habet homo corde ꝛ aliud pretendit oꝛe ꝛ opere. Eſt tamen aduertendum ꝙ triplex eſt duplicitas.
Prima eſt ſancta ꝛ inſpirata.
Secunda eſt permiſſa.
Tertia eſt exhibita.

D ¶ Prima eſt ſancta et inſpirata. Hec fuit in Jacob quando dixit ſe primogenitum vt declarat Auguſtinus. decimo ſexto. de ciuitate dei. ¶ Secunda eſt permiſſa. puta ſi quis vadens ad aliquem locum vt aliqua tractet cũ aliquo: ad hoc tamen celandum vult ibi oꝛare/ ꝛ interrogatus dicit veni hic cauſa oꝛandi. Hoc eñ bene fieri poteſt niſi fieret cauſa malinandi Et ideo per ſimulata ꝟba poteſt liberari innocẽs q̃ſit⁹ ad mortẽ. cui⁹ ſũt tres rõnes. E

¶ Prima q: null⁹ tenet manifeſta re illā veritatē quā maxime occultare dʒ: ſed ꝓdere innocentē q̄ſitū ad mortē eſſet homicidium. F

¶ Scđa q: lʒ illa non ſit cā pn̄cipalis: eſt tn̄ ſcđaria ꝛ minus principalis. Ideo dictū eſt verū. Sic enim fecit ſamuel miſſus vngere Dauid in bethleeʒ tanq̄ꝫ ꝓ cauſa principali inquirentibus ait. Ad ſacrificandū domino veni. Et hoc timore regis ſaul ne eū occideret. G ¶ Tertia rō q: in tali rn̄ſione accipit cām pn̄cipalē ſignari ſua exiſtimatione ꝓpria decipitur neſciens diſcernere inter pn̄cipale ſignificatuʒ ꝛ ſcđariū. Et q̄uis vulgus ſepe ꝑ taleʒ duplicitatem decipiatur: tn̄ veritas ꝛ innocētia eē conſeruatur. H ¶ Tertia eſt duplicitas ꝓhibita. ps. Tota die iuſticiam cogitauit lingua tua ſicut nouacula acuta feciſti dolum. Un̄ Joab qui inimicus interp̄tatur tenens mētum amaſe quaſi oſculari volens eum occidit. vt habetur ij. reg. xx. Huiu̇ duplicitatē habēt fraudulēti mercatores tam ſm̄ ſupra poſitas fraudulētias q̄ꝫ ſe ſm̄ quentes. Ja. iiij. Purificate corda veſtra duplices animo.

¶ Tertium punctum in quo ponitur fraudulentia/terminationis qn̄ ſcʒ propter dilationem ſolutionis res carius vendūt. Tales ſūt vſurarij. Extra de vſur. c. Conſuluit. niſi dubium ſit q̄ tp̄e ſolutionis deberet plus vel minus valere. vide infra de vſura. A

¶ Quarta eſt fraudulētia diminutionis. Sūt eīm plerīq; q̄ groſſos argēteos: vel ducatos aureos diminuunt. Et de illis qui ſcienter ꝑſoluunt falſam monetam ꝛ ſe excuſant q̄ receperunt pro tali precio: Quidam etiam aliq̄n diminuunt ſortem malicioſe numerando. Cōtra huiuſmodi dicit dn̄s per yſai. lxv. Numerabo vos in gladio: ꝛ oēs in cede corrueris B ¶ Quinta ē fraudulētia trāſgreſſiōis ſcilʒ fidei ꝓmiſſe. Et accipit hic fides ꝓ cōuētionali ſecuritate: vt dt̄ hoſtien. q̄ etiā hoſti ſeruāda ē. qđ dictū notat a gl̄a no. xxiij. q. i. c. Noli exiſtimare. C ¶ Sexta ē fraudulētia falſe pōderatiōis/aut mēſuratiōis. Leui. xix. Nolite facere iniquū aliqđ iiudicio/in regula in pōdere in menſura iſtatera. Juſta ꝛ equa ſint pōdera: iuſt⁹ modius: equuſq; ſextari⁹. Ego domin⁹ deus vr̄. ꝛc. Notandū q̄ in pōdere ꝛ mēſura contingit deficere tripliciter. D ¶ Primo qn̄ qs habʒ diuerſa pōdera ſic q̄ emit ad maius ex vēdit ad minus. Deut. xxv Nō ſint i domo tua modi⁹ maior ꝛ minor. Ibidem. Non habebis i ſacculo tuo diuerſa pōdera maius ꝛ minus. Et puer. xx. Pondus ꝛ pondus menſura ꝛ menſura vtrūq̄ꝫ abominablle eſt apud deuʒ ꝛc. E ¶ Scđo qn̄ qs hʒ menſuram ꝛ pond⁹ iuſtū: ſed ſciēter male menſurat. vt q̄ digitū menſure īponit: vel q̄ ſtaterā ꝓ volūtate ſua trahit ad alterā partē malicioſe. Un̄ xxiij. q. i. c. Non afferamus: dicit hieron̄. Non afferamus ſtateras doloſas vt appendamus qđ volumus ꝓ arbitrio dicentes hoc graue hoc leue eſt. Sil'r pānicide aliq̄n cū pollice vlnaʒ retrahunt. Et ſic contingere pōt in multis alijs F ¶ Tertio cū qs hʒ librā iuſtaʒ ꝛ menſurā ꝛ dat eadē: ſed facit vt res ponderoſior ſit tp̄e venditionis. vt q̄ lanā aſpgit aqua. vel piper vel crocū vel ad cellariū por=

tant ꝛ voluūt de latere in latus vt
pōderoſioꝛ fiat. Hec vtiqꝫ ſūt pec=
cata abominabilia. 6 ¶ Septiā
eſt fraudulētia mēdaciū ꝛ piura=
tiōis. In tantā vtiqꝫ abuſionē ipa
mercatio deducta eſt vt nemo ſit
qui ſciat vendere: aut emere ſine
mēdacijs. Et ſicut dt ray. Quoti
ens cauſa decipiēdi ſciēter qs mē
tit: peccat mortaliter ꝛ tenet ad
reſtitutionē. Et idē etiā dicenduꝫ
eſt de alijs dupl icitatibꝰ ꝛ fraudi
bus vcꝫ qꝛ ſint mortalia pctā vbi
intēdit notabilis deceptio ꝓximi
ꝛ obligant etiā ad reſtitutionem
dāni p hoc illati. Sꝫ heu heu mul
ti nō ſolū mētiunt: ſed ꝛ iuramen
tis mēdacia ſua aſſerūt ꝛ venden
do ꝛ emēdo quaſi i v̄bis ſingulis
piurāt. chriſ. ſup Mat. Mercatio
ſine mēdacio ꝛ piurio eſſe non pōt
Et hoc equidē faciūt qꝛ nō eſt ti=
mor dei ante oculos eorum. O iſa
nia nimia auarorū. hic. lxxxviij
di. Qm̄ caſſidorus ait. Negocia
tores abominabiles exiſtimantur
qui per immoderatū pecunie am
bitum iuſticiam dei minime conſi
derātes polluūt merces ſuas plꝰ
periurijs onerantes q̄ pcijs. hec
ille. Ideo de eis dici pōt illud ps.
Non eſt in ore eoꝝ veritas cor eo
rum vanū eſt. Sepulchrū patens
eſt guttur eoꝝ linguis ſuis dolo=
ſe agebant: venenū aſpidū ſubla=
bijs eoꝝ. 7 ¶ Sunt ꝛ multi qui
rem quā emere volūt mendaciter
vilipēdūt. Prouer. xx. Malum eſt
malum ē dicit ois emptor: ꝛ cū re
ceſſerit tūc gl'iabit ſcꝫ ſe ꝓximum
decepiſſe: ſic faciūt carnifices duꝫ
pecora emere volūt. His ſupra di
ctis ꝛ alijs plurimis fradulentijs
implicari ſolent negociatores: ex
quo contingit qꝛ nō meliores ſint
furibus ꝛ raptoribus. Impletum
eſt itaqꝫ hodie illud apoca. xiij. de
beſtia quam vidit Johannes aſcē
dentem de terra ꝛc. que facit oēs
puſillos/ꝛ magnos/ꝛ diuites/ et
pauperes/ꝛ liberos/ꝛ ſeruos ha=
bere caracterem in manu dextra:
aut in frontibus ſuis. ꝛ ne qs poſ=
ſit emere aut vendere niſi habeat
caracterem aut nomen beſtie.
8 ¶ Beſtia aſcendens de terra
auaricia eſt que facit adorare be=
ſtiam primam. i. diabolū obediē
do prauis eius ſuggeſtionibus et
omnes puſillos ꝛ magnos ꝛc.
Quia a maiore vſqꝫ ad minorē om
nes auaricie ſtudent. ꝛ facit ne qs
poſſit emere/aut vendere niſi ha=
beat caracterem beſtie: id eſt dia=
boli cuius caracter eſt falſitas et
fraus. Joh. viij. Ipſe mendax eſt
ꝛ pater eius. Sed attende quid
ſubiungitur. Apocal'. xiiij. Quicū
qꝫ acceperit caracterē beſtie: hic
bibet de vino ire dei ꝛ cruciabitur
igne ꝛ ſulphure in conſpectu ange
lorum ſanctorū ꝛ ante cōſpectuꝫ
agni: ꝛ fumus tormētoꝝ eius aſcē
det in ſecula ſeculorum.
¶ Hec de fraudulētijs mercatoꝝ.
¶ Sequitur de auaricia iudicuꝫ.

TRigeſima ſexta cōſideratio ē de auaricia iudicū

Iudices īterdū ꝓpt auaritiaꝫ fe=
runt iniuſtas ſententias. Ideo
yſaie. trigeſimoſecundo. Beatus
qui excutit manus ſuas ab omni
munere. Per munera enim fre=
quenter peruertitur iudicium.
Iſta autem auaricia habet tres
ramos. qꝛ enim iudex proferat in
iuſtam ſententiam hoc contingit
tripliciter.

¶ Primum punctum in quo oſtenditur quomodo ex pura auaricia cum ſcʒ ꝓpter pecuniam corrumpitur ⁊ talis tenetur de oī damno ⁊ intereſſe parti leſe. Ac etiam ſm hoſtiē. ⁊ ray. Judex ꝗ tulit iniquā ſniaʒ ſcienter ex ꝗcunqꝫ cā teneť leſo ad oē itereſſe.i.ſatiſfacere de omni damno: niſi ille a quo corruptus induci poſſit ad integram reſtitutionem ⁊ ꝑter hoc eſt ⁊ iniungenda grauis penitētia. De qua quidem pnia dr ex.de ſeñ.⁊ re iudicata. Cuʒ eterni verbi ſic dr. Si iudex eccleſiaſticus ordinariꝰ vel delegatus ꝯcōſcientiam in grauamen ptis alterius ꝗ cꝫ fecerit ab executione officiȷ̃ pannū nouerit ſe ſuſpenſū ad eſtimationem litis parti quam leſerit nihilominꝰ cōdennādus. Et ſi durante ſuſpenſione ingerit ſe diuinis irregularis eſt: ⁊ cū eo ſolus papa diſpēſat Contra tales etiā iudices dr. yſa. i. Omnes diligunt munera ſequūtur retributiones. pupillo non iudicant ⁊ cauſā vidue non ingreditur ad eos. Heu conſolabor ⁊c. Et ſi queras an ꝓpter iuſtā ſententiam ferendam poſſit iudex accipere pecuniam. Certū eſt etiā ꝙ nō Nam ait Aug.xi.q.iȷ̃. Nō lʒ iudici vendere iuſtū iudiciū. Et ibidem.c. Qui recte ait. greg. Qui recte iudicat ⁊ premium remunerationis expectat: fraudem in deū ꝑpetrat quia iuſticiā quam gratis impartiri debuit: acceptione pecunie vendidit. B ¶ Secundo cōtigit iudicem ferre iniuſtaʒ ſniam ex adiuncta ignorantia q̄ñdo videlicet ignorans eſt in his que ad officium iudicis pertinēt: ⁊ tamen ex auaricia tenet locū iudicꝭ. Uel etiam quando ex negligentia videndi libros profert iniuſtam ſententiam ignoranter: cum tamē ex auaricia bene velit recipere pecuniam: ⁊ tunc etiam tenetur de dāno parti leſe. ex. de iniuř. ⁊ damno dato.c. Si culpa. C ¶ Tertio ex maliuolentia: quando ſcilicet odio vel amore inordinato hoc facit: aut etiam timore humano. Cōtra hoc dicitur de re. iuř. li. vi. Accipere perſonam in iudicio nō eſt bonum immo prohibitum. dicēte domino. Ut magnum ita ⁊ paruū audietis. Debēt enim iudices ſūꝑmum iudicē imitari de quo deute. x. para. xix. ro. iȷ̃. ephe. vj. colo. iȷ̃. acť. x. .1pe. j. Apud deū non eſt perſonarum acceptio.

¶ Secundum punctuʒ eſt de auaricia aſſiſtentium. Paucis dictis circa auariciam iudicum. Nunc ⁊ pauca dicenda ſunt circa auariciā aſſiſtentium in iudicio. Sunt autē quinqꝫ genera hominum ibi concurrentium. A

¶ Primo eſt ibi actor ⁊ ꝑcurator ⁊ accuſator. qui ſi aliqu eʒ accuſat falſo de crimine: vel petit indebitum ſcienter: tenetur de omni dāno quod ide prouenit aduerſario etiam de expenſis: ⁊ eſt grauiter puniendus vt notatur ex. de calūniatoribꝰ.c. vlt. Peccat etiā actor ⁊ ſi habeat iuſtam cauſaʒ criminalem ſiue ciuilem ſi procedit per indebita media: vtendo mendaciȷ̃s in iudicio vel falſis teſtimoniȷ̃s et inſtrumentis ⁊ probationibꝰ aliȷ̃s ne amittat iuſtam cauſam: quod etiam mortale eſt ſm Thom. Tamen ſi obtineat non teneť ad ſatiſfactionem alteri perſone: nec etiā in expenſis placiti cum ille vexauerit eum iniuſte. B

¶ Secundo eſt ibi reus qui ſcilicꝫ

accuſatur ſeu impetiẗ q̄ pōt pecca re mortaliẗ tripl'r. C ¶ Primo dicendo falſitatē ⁊ tacēdo verita tē: vel negādo cū īterrogaẗ a iudi ce. Facit etiā ꝯ debitum iuſticie qḋ ē mortale ꝓm tho. ij. ij. q. lxix.
D ¶ Scḋo calūnie ſe defēden do. Nā iſto mō etiā ſi haberet iu ſtā cauſam piuraret qḋ ſemp eſt mortale. Nā i cā criminali etiaꝫ iuramētū de calūnia ꝓſtādū ē ex tra de iura. calū. c. Inherētes.
E ¶ Tertio ꝑ appellationem iniuſtā: vt cū q̄s appellat ſententia cā afferēde more ne cōtra eū iuſta ſentētia feraẗ ⁊ peccat mortal'r qꝛ hoc ē calūnioſe ſe defēdere. Ta lis em̄ agit cōtra iuſticiā: qꝛ offici uꝫ iudicis īpedit. Uñ ei iniuriam facit ⁊ etiā aduerſario ſuo ⁊ tene tur ad ſatiſfaciendū de dānis ⁊ ex pēſis. Secus ſi appellat ex cōſi dētia iuſte cauſe qꝛ credit ſe hr̄e iuſtam cauſam hec tho. F
¶ Tertio eſt ibi teſtis q̄ multipli citer pōt peccare. Sꝫ de eo dictuꝫ eſt ſupra de falſo teſtimōio īter filias ſuidie. G ¶ Quarto eſt ibi iuriſ cōſult⁹ q̄ ſi ſciēter ꝓſtat malū cō ſiliū vñ ius habēs ꝑdat cauſaꝫ ſi ne ſit ille cui conſulit ſiue alter: te netur de damnis inde ſecutis. Si aūt fideliter ꝯſulit ꝓut ſcit nō te neẗ Extra de re iur. Nemo ex cō ſilio li. vj. Si aūt cauſa eſt dubia vtꝝ ſcꝫ cōtineat iuſticiā vel ne: dū ſibi remanet dubia vſq̄ ad diffini tionem cauſe: licet aduocato ⁊ ꝓ curatori ⁊ iuriſconſulto iuuare ſe cūdū tho. vbi ſupra. Quāuis aūt (vt aug. ait) liceat aduocato vēdē iuſtum patrocinium/ et iuriſcon ſulto verū cōſiliū. xiiij. queſt. v. ca. Non ſane non tñ dꝫ petere inmo deratum ſtipendium. Attenditur autem moderamen ſalarij ſcḋm ray. circa quattuor.
Primo circa q̄titatē.
Scḋo ꝓm laborem aduocationis.
Tertio ꝓm ſcientiam ⁊ facundiaꝫ aduocantis.
Quarto ꝓꝫ ꝯſuetudinē regionis. Scḋꝫ hoꝝ cōſiderationem⁹ poteſt maius vel minus ſalarium taxari vt pꝫ. iij. q. vij. §. Urbem. ¶ Quin to eſt ibi aduocat⁹. De quo notan dum ꝙ tripliciter peccare poſſunt aduocati in officio ſuo.
Primo per negligentiam.
Scḋo ꝑ igorantiam.
Tertio per maliciam. A
¶ Tertium punctum in quo pri mo oſtenditur quo modo aduoca ti poſſunt peccare in officio ſuo ꝑ negligentiam. quando ſcilicet ne gligens eſt circa ea que pertinēt ad defenſionem iuſte cauſe aſſum pte. Unde ſi per neligentiam ami tatur cauſa: obligatur aduocat⁹ ad reſtituendum. B ¶ Secun do per ignorantiam quando ſcili licet ignorans aduocatus ex affe ctione proprij comodi cauſam aſ ſumit defendendam quam tamē defēdere neſcit. Si ergo ſic amit tatur iuſta cauſa tenetur ad reſti tutionem. C
¶ Notandum tamen ꝙ ignoran ter defendere iuſtā cauſaꝫ poteſt eſſe quadrupliciter. Aut illa igno rātia nec auget nec diminuit volū tarium: ſed ſolum concomitanter ſe habet: quia ſcilicet lꝫ ignoret eam eſſe iniuſtam tamen etiam ſi ſciret nichilominus eam defen deret et talis ignorantia nullo modo excuſat. Aut ignorantia di minuit voluntarium: quia ſcꝫ ad uocat⁹ ignorat illā cauſā eſſe iniu ſtam ⁊ ſi ſciret nullo modo vellet

eam defendere. Ignorātia tñ illa
eſt ex aliqua negligētia qꝛ ſcʒ ne=
gligit ſolicite diſcutere cāʒ. ꝛ hec
excuſat a tanto nō tñ a toto. Aut
illa ignorātia facit omnino inuolū=
tariū: qꝛ ſcʒ eſt ignorātia inuicibi
lis ꝛ ſi ſciret cauſam eſſe iniuſtam
nullo mō vellet eam defendere. ꝛ
diligentiā ſufficienteʒ adhiberet
ad cognoſcendum veritatem. et
hec omino excuſat. Aut illa igno
rantia eſt voluntaria et affectata
quia ſcilicʒ vult non diſcutere me
rita cauſe: imo vult ignorare cau
ſam eſſe iniuſtam. et talis ignoran
tia aggrauat. D ¶ Tertio pec
cant per maliciā. Et hoc triplici=
ter. Uel p iniuſticiam cauſam in=
iuſtam ſuſtinēdo aut iniuſte ꝓce
dendo/ etiam in cauſa iuſta ꝓpo=
nendo/ ſcʒ falſas allegationes le
ges ꝛ iura a peruerſe exponendo
vel falſa inſtituta/ aut falſos te=
ſtes producendo vel mendacia
faciliter aſſerendo vel dilationes
friuolas malicioſe querendo. ps.
Gladius in labijs eorum. Item.
Lingua eorum gladius acutus.
Hiere. ix. Extēderunt linguā ſuā
quaſi arcū mēdacij. O damnāda
abuſio officij. Aduocatiōis quip=
pe officiū bonum eſt de ſe et hone
ſtum: quia vcʒ ordinatū ad defen
ſionem iuſticie ꝛ veritatis ꝛ falſi
tatis repſſioneʒ. Sed forte multi
aduocati nunc ſunt aduerſarij ve
ritatis et iniuſticie defēſores. E
Et aliqñ plus nocet aduocatus
vna die ꝙ poſſēt omnes latrones
vel predones in anno auferendo
ſcilicet alicui epatū vel abbatiam
aut hereditatem. De illis imple=
tur illud yſa. lix. Conuerſum eſt
iudicium retrorſum: et iuſticiam
longe ſtetit. Corruit in plateis ve
ritas: et equitas non potuit ingre=
di. F Eſt aūt notādū ſicut dicit
tho. ij. ij. q. lxx. ꝙ ſi qs ſciens iniu=
ſtā cauſam defendit abſqꝫ dubio
grauiſſime peccat/ et ad reſtitutio
nē tenet eiꝰ dāni qđ cōtra iuſticiā
ꝑ eiꝰ auxiliū altera pars incurrit
Si aūt in pricipio credit cauſam
eſſe iuſtam ꝛ poſtea ſibi appareat
cā eſſe iniuſtā nō dʒ cauſā ꝓdere.
vt hr. ij. q. iij. vt ſcʒ aliā pte iuuet
ꝛ ſecreta ſue cauſe altari parti re=
uelet debet tamen cauſam deſere
re vel eum cuiꝰ cauſam agit adce
dendum inducere ſiue ad compo
nendū ſine aduerſarijs dāno. hec
tho. ꝙ ſi ſuadeat ei cuius cauſam
agit partem q̄rela accipere ꝛ aliā
aduerſario relinq̄re cuius totam
nouit eſſe debere in hoc conſulit
alienuʒ accipere. Ideo etiā ad re
ſtitutionem tenet ꝛ grauiter pec=
cat. ij. paral'. xix. Impio prebens
auxilium idcirco iraʒ dñi merebe
ris. Et ro. j. Digni ſūt morte: non
ſolū q̄ faciunt: ſed etiā q̄ faciētibꝰ
conſentiunt. G ¶ Item aliquan
do peccant ꝛ deficiunt per perti=
naciam propter quam percipien=
tes aduertentes cauſas quas iaʒ
defendere ceperūt non eſſe iuſtas
nolūt deſiſtere ne ſuccumbere vi=
deant: ſed ſenſuʒ puertunt leges
et iura. De his dicit bern̄. ad eu=
genium li. j. Hic ſunt qui docuerūt
linguas ſuas loq̄ mendacium di=
ſerti aduerſus iuſticiam eruditi
pro ſalute ſapientes ſunt vt faci=
ant mala eloquentes vt veritateʒ
impugnēt. hec ille. Deberet pro
fecto peruerſus aduocatus atten
dere quaſi ſibi dictum illud pſal.
Quid gl'iaris in malicia q̄ potēs
es i iniq̄tate. Tota die iniuſticiaʒ
cogitauit lingua tua ſicut noua=

cula acuta feciſti dolū. Dilexiſti
maliciam ſuper benignitatem ini-
quitatem magis ꝙ̃ loqui equita
tem. Dilexiſti omnia verba preci
pitationis lingua doloſa. Propt
ea deus deſtruet te in finem. ⁊c.
h ¶ Item aliqñ peccãt ⁊ defi-
ciūt per purã auariciã. Facit eñi
auaricia eos a mia recedere nolē
do ſcilicet dare patrocinium cau
ſis pauperū. Notandū tñ ſecūdū
tho: ij. ij. q. lxx. ꝙ aduocat⁹ nõ ſꝑ
tenet̃ dare patrociniū: cauſe pau
perū ſed ſolū ad hoc tenet̃ qñ ali-
quis eſt in tanta neceſſitate ꝙ nõ
in prõptu apparet quō ei talit̃ poſ
ſit per aliam perſonam magis cō
iunctã aut maiorem facultatem
hñtē. Itē auaricia facit eos cau-
ſas iniuſtas ſcienter defendere.
Itē cãs in lõgiſſimū tp̃s ꝓtrahe-
re. Vñ multū dãnificãt litigãtes.
I ¶ Item immoderatum ſala-
rium exigere: qđ nõ ꝯpetit ꝑſone
ſue aut labori aut cõſuetudini re-
gionis aut perſone cui preſtat pa
trocinium. Itē auaricia facit eos
ſcripturas inutiles conficere / vt
ſic occaſionem habeant exigendi
pecuniã. Itē quandoq̧ ab vtraq̧
parte accipere: ⁊ inſatiabilit̃ mu-
nera recipere.
k ¶ Ex quo ſꝑ in eis ꝑuertitur
rõnis iudiciū ⁊ ſubuertit̃ affectio
iuſticie: q̃ maxime deberet in ad-
uocatis regnare ⁊ nõ affectio cõ-
modi. Sed heu heu ex cupidita-
tis ardore q̃ſi corrupti ſunt oẽs
⁊ abomiabiles facti ĩ ſtudijs ſuis
L ¶ Vix eñi inueniũt aliqs q̃ ſtu
deat in iure ꝓpter iuſticiã ex quē
dã vel tuendã: ſed ꝓpter lucrum.
Et vix eſt aliqua cauſa ita iniqua
que non inueniat pro pecunia de
fenſorem. O excecati hoīes atten
dite finem vr̃m ⁊ timete: ne q̄ ſic
ꝑ linguã offenditis ⁊ veritatē ſub
uertitis. ab vſu ligue cum vobis
neceſſarius erit ꝑueniunt per dei
iuſticiam.
M ¶ Narrat guil̃. lugđ. j. ſū. đ
vicijs. ꝙ cuiuſdam aduocati lin-
gua in morte viſa eſt veloci⁹ mo-
ueri arundine. Alterius autē lin
gua exiuit extra os.
N ¶ Narrat aũt ceſari⁹ đ quo
dã in cui⁹ ore lingua non eſt inuē
ta poſt mortē. Et merito linguã
ꝑdidit moriens q̃ ſepe eã vēdidit
viuēs cauſis iniuſtis ꝓ̃cinando.
O ¶ Itē narrat vin. in ſpe. mor̃.
li. iij: par. vij. de quodã q̃ cū eſſet
de infimo gñe fuerat aduocatus
acut⁹ ⁊ officialis cuiuſdã magni
epĩ. Cū aũt grauiſſima infirmita
te laborãs iaceret in lecto ſericis
ornato: ⁊ moneretur ad pniaꝫ ait
Ego egreſſus de īfimo genere ꝑ
peritiam aduocationis valui ex-
altare totum genus meum: ⁊ ec-
ce hic ſum depreſſus. Et cum vr-
geret eum infirmitas: abiecit or-
namenta ſua a ſe nudatuſq̧ dixit
Mõ de⁹ mõ diaboli pugnatis de
me: mõ videbit̃ qs vr̃m fortior pre
ualebit. Et poſt hec ṽba mortu⁹
eſt. O ꝙ̃ miſerabiliter torquent̃ ĩ
inferno ꝑuerſi aduocati quorum
ꝓ̃cinio ṽitas corruit ⁊ iuſticia.
In his hꝫ locū qđ dr̃ apoc. ix. po-
teſtas eoꝝ erat in ore ipoꝝ. Ideo
ſicut ibidē hr̃. De ore eorum ꝓce
dit fumus ⁊ ignis ⁊ ſulphur. Et
apoc. xvj. Mãducauerūt liguas
ſuas pre doloribus ſuis. Per que
enim quis peccat: per hec ⁊ torq̃t̃
Legitur in quadã tragedia ſene
ce ꝙ quidam vidit viſionem quã
dã vbi videbatur ei ꝙ videbat ne
ronē apud inferos ſe balneantē

⁊ miniſtros inferni aurũ bulliens infundentes circa eũ. Et cũ videret coꝝ aduocatoꝝ circa ſe dicebat. Uenite huc venale genus hominũ aduocati amici mei: venite huc vt in hoc vaſe balnemini mecũ. Adhuc em̃ ſupereſt locus quẽ vobis ſeruaui.

¶ Hec de auaricia aduocatorũ.

¶ Sequit̃ de acceptione muneꝝ.

Trigeſima ſeptima cõſideratio eſt de acceptiõe munerũ. Acceptio munerũ ex auaricia plerũqȝ naſcit̃. Eſt aũt acceptio trib⁹ modis reprehenſibilis.

A ¶ Pͦrio qñ ſine idigẽtia accipiunt̃. Hiero. ad damaſum papã Clerici q̃ de bonis ſuis ſuſtentari põt: ſi qd̃ pauperũ eſt recipiũt/ ſacrilegiũ ɔmittũt/ ⁊ p abuſionẽ talẽ iudiciũ ſibi mãducãt ⁊ bibunt. pſp. de vita ɔtẽplatiua. hñtes vñ ſuſtentent̃ nõ ſine grãdi peccato id vñ paup victur⁹ erat accipiũt.

B ¶ Scdo qñ accipiũt ab his q̃ tenent̃ reſtituere. Hier. Qui a raptorib⁹ ſymoniacis feneratorib⁹ munera accipiũt: ſil'es ſunt illis q̃ minores piſces a magnis deuoratos deuorant. Hec ille. Hoc vicio laborãt interdũ religioſi figurati p gedeonẽ. iud. viij. Qui l aures ex pda petijt ⁊ accepit qd̃ poſtea factũ eſt illi ⁊ domui ei⁹ in ruinã. Iſti etiam ſunt ſil'es ſauli qui regem amalech tulit ⁊ meliores de ouib⁹. ⁊c. j. reg. xv. Iſti itaqȝ ɔtra prohibitionem legis morticiniũ comedunt a beſtijs captum.

C ¶ Tertio qñ accipiũt p cauſa pro qua non licet ſicut iudices vt iuſticiam deſerãt vel etiã vt iuſticiam faciant quam gratis facere debent: qꝛ vt hr̃. xj. q. iij. non lꝫ iudici vẽdere iuſtũ iudiciũ. Mũera aũt accipere vt deſerat̃ iuſticia eſt quaſi pctm̃ iude. Uere laudabilis eſt ɔdicio nõ accipe mũera: maxie i eo q̃ iudicẽ exercet offm̃.

D ¶ Legim⁹ multos munera recuſaſſe recte aduertentes q̃ piculoſa ſit munerum acceptio / vt ſtatim diximus. Abraham enim recuſauit munera que obtulit ſibi rex ſodome/ licet optie meruiſſet. vt hr̃ Gen̄. xiiij. Sic ſamuel q̃ dicit. j. Regũ. xij. Loquimini de me coram domino. ⁊c. Sequitur. Si de manu cuiuſqȝ mun⁹ accepi

E ¶ Refert etiã Bern̄. j. ad eugeniũ/ q̄ martinus preſbyter cardinalis legatione functus in Dacia tam pauper inde redijt q̄ eqs ⁊ expenſis pene deficientibus cũ perueniſſet florentiam epiſcopus loci dedit ei equum quo vſqȝ romam veheretur. Secutus aũt eũ epiſcopus (erat enim ei cauſa cuꝫ aduerſario ⁊ agendi erat dies) cepit requirere ſuffragium amicoꝝ Cumqȝ ſollicitaret ſingulos ad Martinum ventum eſt. in quo fiducia maior erat qui non poſſet eſſe immemor recentis beneficij. cui martinus. Decepiſti me ĩquit Negocium enim tibi imminere neſciebam. Tolle equum tuum: ecce in ſtabulo eſt. Et eadem hora reddidit illi equum ſuum. Sꝫ ſi ſanctos miramur munera recuſaſſe longe amplius eſt mirandũ q̄ gẽtiles ãtiq̃ ea recuſaſſe legũt̃.

F ¶ Sicut in geſtis romanorum legitur q̄ tyneas miſſus romam a pyrrho cum donis ingentibus ad pacem ⁊ amicitiã confirmandam neminem inuenis

cinus domus muneribus aperiretur immo omnes ſibi clauſerūt hoſtia ne cū munerib⁹ introiret. Sed heu heu lōge aliter nūc res eſt. Hodie nemo bene venit niſi q̄ cū muneribus itrat. Iſaye. j. Omnes diligunt munera. Et ſicut dicit iſidorus. Pauper dū non habet quid auferat in iudicio nō ſolum audiri contemnitur/ſed etiā contra veritatem opprimit. Hec ille heu q̄ amarum eſt videre q̄ curia que debet eſſe refugiū pauperum ⁊ afflictorum/locus iudicij libra iuſticie: nunc ſit pauperū ſpoliatio/afflictorum deſperatio/ ſubuerſio iudicij / locus iniurie / vbi nullus audiri poteſt niſi qui munera portat. O q̄ felix q̄ laudabilis qui munera non recipit/ vt hoib⁹ faueat. iſay. xxxiij. Qui excutit manus ſuas ab omni munere iſte in excelſis habitat. Ubi dicit grego. Ab omni munere inquit. nam aliud eſt munus ab obſequio/aliud a manu/aliud a ligua. Mun⁹ ab obſequio eſt ſubiectio i debiti/munus a manu eſt pecunia/mun⁹ a lingua eſt fauor quē querit inanis gloria: ſcilicet adulatio laudis. Prouerbiorum. xv. Qui odit munera viuet. ⁊ p oppoſitum deteſtabilis eſt munerū acceptio maxime propter tria.

Tū q̄ʒ excecat rationem.

Tū q̄ʒ peruertit affectionem.

Tū q̄ʒ incurrit maledictionem.

¶ Primū pūctū in quo oſtēditur quomodo acceptio munerū excecat rationem. Exod. xxiij. Non accipies perſonam nec munera/ que etiam excecant prudentes ⁊ mutant verba iuſtorum. Stulti ſatis ſunt mercatores qui ſciēter accipiunt/ vnde ſpiritualis ocul⁹ excecatur. Narrat vincē. in ſpe. mo. li. iij. parte. vij. q̄ aduocatus quidā cām paupis aſſumens i iudicio defendendam contra quendam militē illū iniuſte vexantem excogitauit rōnes p cauſa pauperis q̄ ſibi multū valide videbant. Uidens aūt miles ſe eſſe in piculo ꝯfuſionis eo q̄ aduocat⁹ ei⁹ debilior erat: rogauit predictuʒ aduocatum q̄ ſtaret pro eo/quo totū facinus abhorrente ⁊ pecuniā oblatam recuſante / miles ciphū argenteū clam dimiſit in eius camera illo penitus ignorante. quē inuentū inſpicientem eiuſq̄ precio ⁊ pulchritudine allectus i magna fuit altercatione poſitus an remitteret vel retineret. Interim autem diligēter inquirens an aliquas rationes pro cauſa militis inueniret: plures leges ⁊ ratiōes pro milite inuenit q̄ prius p paupere q̄ ſibi efficaces valde videbātur. Quo viſo tamen rediens ad cor ⁊ aduertens ſe cupiditate peccatum atq̄ in ſe iudiciū rationis peruerſum donū / ⁊ dantem execrans: donū cū feſtinatione remiſit. Eccleſiaſti. xx. Exennia ⁊ dona excecant oculos.

¶ Secundū punctū in quo oſtenditur quomodo acceptio munerū puertit affectionē. Multi nāq̄ poſt munera accepta laudant/ſuſtinēt ⁊ excuſant quos prius vituperare ſolebant. Sic cuſtodes ſepulchri dñi munerib⁹ corrupti veritatem occultauerunt. Per munera vtiq̄ʒ amittitur affectionis libertas q̄ nobiliſſima res eſt. Iuxta illud. Munera ſumpta ligant Et gre. dicit. Non pōt cōſtanter argui: a quo accipit munus. vñ q̄

accipiunt ſiunt ſicut canes muti
non valētes latrare: vt dꝛ yſaye
lvj. Multi ꝑfecto ſūt ſicut canes
qui abiecto cibo manſueſcūt/nec
poteſt ꝓmiſſio aures mulcere ni
ſi viderīt donū pn̄s. Et tūc ꝓ mu
lierib⁹ falſitati fauent ⁊ iniuſticiā
faciunt. Impoſſibile eſt em̄ ſua=
re iuſticiā ⁊ ſequi pecuniā. Unde
j. regū. viij. dꝛ de filijs ſamuelis.
Declinauerūt poſt auariciā acce
peruntq; munera ⁊ iudiciū ꝑuer=
terunt. Hiero. Sicut matrona nō
eſt caſta q̄ munera accipit cum ro
gatur: ſic iudex munuſcula acci=
piens immunis a corruptiōe nō iu=
dicat. Jō dixit iethro moyſi. exo.
xviij. Prouide de plebe viros po
tentes ⁊ timentes dn̄m in quibus
ſit ꝟitas ⁊ qui oderūt auariciam:
⁊ ꝯſtitue ex eis tribunos ⁊ centu
riones ⁊ quinquagenarios ⁊ deca
nos qui iudicent ppl'm omi tpe.

¶ Tertium punctū in quo oſten=
ditur quō acceptio munerū incur
rit maledictionem. Jſaye. v. Ue
qui iuſtificatis impium ꝓ mune=
ribus ⁊ iuſticiam iuſti aufertis ab
eo. Et ꝓuer. xviij. Et q iuſtificat
impium/⁊ q cōdēnat iuſtū abomi
nabilis eſt vterq; apud dn̄m. Et
iob. xv. Ignis deuorabit taberna
cula eoꝝ qui libenter munera ac
cipiunt. Ignis inq; cupiditatis a=
nimas cupidoꝝ tpaliter inflāmā
tis/⁊ ignis inferni aīas ⁊ corpora
eternaliter cruciantis.

¶ Hec de acceptione munerum.

¶ Sequitur de furto ⁊ rapina.

TRiceſima
octaua cōſideratio ē
de furto ⁊ rapia. fur
tū ⁊ rapina ad auari
ciā ꝑtinere nulli du=
bium eſt. Conueniunt quippe in
uicē furtū ⁊ rapina in trib⁹. Prio
qꝛ in vtroq; eſt acceptio iniuſta rei
aliene. Scd̄o qꝛ vtrūq; cōtrariat
iuſticie ⁊ dolū icludit. Tertio qꝛ
vtrūq; eſt pctm̄ mortale qꝛ cōtra
riat dilectiōi ꝓximi. Differūt aūt
qꝛ furtū ſit occulte/rapina vero
manifeſte p violētiā. Ideo rapia
grauioꝛ eſt furto/qꝛ ꝟgit in quā
dam pſone iniuriā. Plerūq; tn̄ ꝓ
eodē accipiuntur. Unde in illo p̄=
cepto. Non furtū facies/intelligi
tur ꝓhiberi om̄is iniuſta occupa=
tio rei aliene inuito dn̄o. Dicit au
tē gracianus. xiiij. q. vj. c. vlti. ꝙ
fur nō ſolū in maioꝛib⁹ ſed etiā in
minoꝛib⁹ iudicatur. Nō em̄ ꝙ fur
to ablatū eſt ſed mens furātis at
tenditur: qꝛ ſcȝ intēdit inferre no
cumentū ꝓximo credens ⁊ exiſti
mans facere cōtra volūtatē eius.
Sūt aūt maxime notāde tres cō
ſiderationes qbus apparet ꝙ dili
genter cauenda ſunt hec vicia.
Pria eſt vituperabilis ꝯditionis.
Scd̄a eſt deteſtabilis offenſionis
Tertia eſt formidabilis punitōis
Et ſm̄ hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo po=
nitur conſideratio vituperabilis
conditionis. Eſt enī latronis con
ditio ⁊ raptoꝛis ignominioſa pu=
doroſa ⁊ timoroſa.

A ¶ Prio ſua cōditio eſt igno=
minioſa. Eſt em̄ fur ⁊ raptoꝛ iter
homines ſicut miluus ⁊ bubo in
ter aues. Et ſicut magne nobili=
tatis eſt dare quod etiā maxime
pertinet ad ſummum largitoꝛem
ſic econtra magne ignominie et
ruſticitatis eſt furari ⁊ rapere vn̄
per hoc ꝓbauit magiſter alanus
apud montem peſſulanum militi
bus qui ſcolas intrauerāt in qui=

bus incipiebat legere de theolo=gia ꝙ ipſi eſſent maxime ruſtici.
B ¶Secundo ſua conditio eſt pudoroſa: maxime etiam ꝯfunditur fur ⁊ totum genus ſuum quando ī furto deprehenditur. Eccleſiaſt.v. Super furem eſt cõfuſio. Et eccleſiaſtici.xlj. Magnã verecundiam habet fur cum cõuincitur inter vicinos. Dicitur ꝙ lupus volens capere ouem que ponitur in pedica ad capiendum lupum: quando cadit in eam adeo verecundatur ſe ita deprehenſum eſſe in furto ꝙ licet eſuriat non tamē tangit ouem ſed in furto deprehenſus erube=ſcit humanos aſpectus nõ audēs ad intuendum homines caput erigere: ꝙ̃tomahis homines debent erubeſcere dei ⁊ ſanctoꝝ intuitum coram quibus furta faciunt ⁊ alia mala. C ¶Tertio ſua conditio eſt timoroſa ſiue meticuloſa. Semper enim timent deprehendi. Ro.xiij. Uis non timere poteſtatem. Benefac ⁊ habebis laudem ex illa Si autem malefeceris time. Non enim ſine cauſa gladium portat. Unde de chain qui fuit caput ⁊ initium predonū ⁊ latronuꝫ ⁊ ad hoc ciuitatem murauit: vt eſſet eoꝛum refugium: vt ſcribit Joſephus dr̄ ꝙ percuſſus tremoꝛe capitis dixit domino. Quicū̃ inueniet me occidet me. Gen̄.iiij. Ero vagus ⁊ pꝛofugus ſuper terram. Qui inuenerit me occidet me.

¶Secundum punctum in quo ponitur conſideratio deteſtabilis offenſionis.

Tum ꝓpter offenſe crudelitatem.
Tum propter culparum concomitantium diuerſitatem.
Tum ꝓpter emende difficultatē.

A ¶Pꝛimo deteſtabilia ſunt hec vicia ꝓpter offenſe crudelitatem. Nam fures ⁊ raptoꝛes in ſcriptura ſacra comparantur crudeliſſimis feris videlicet lupis: leonibꝰ: vrſis: ⁊ dꝛachonibus. Soph.iij. Pꝛincipes eius in medio eius quaſi leones rugientes. Judices eius lupi veſpere. Et pꝛouerbio.viij. Leo rugiens ⁊ vrſus eſuriens pꝛincipes ipſius ſuper populum pauperem. Et certe multi raptoꝛes peioꝛes ſunt ⁊ crudelioꝛes leonibus eſuriētibus: quia ſecundū ꝙ dicit Solinꝰ Leones pꝛoſtratis parcunt tamviris ꝙ̃ mulieribus: infantes nõ niſi in magna neceſſitate comedunt. Sed tales raptoꝛes nulli parcunt nec pauperibꝰ: nec viduis: nec pupillis. Tales autem ſunt lupo ſimiles qui intrans ouile non eſt contentus vnam tantum ouem ſtrangulare: ꝙ̃uis vnam non poſſet totaliter comedere quod facit eius appetitus inoꝛdinatus. Item ſunt ſimiles diabolo quivt dicitur.j.pe.v. tanꝙ̃ leo rugiens circuit querēs quē deuoꝛet. Sic et iſti immo peiores ſunt diabolo: quia diabolus ſolum toꝛquet malos: et ſecundum demerita. Hi autem ſepe bonos. Jſaye.lix. Qui receſſit a malo ꝑde patuit. Item diabolus timet angelum hominis cuſtodem et ſignum crucis et aquam benedictam. Sed raptoꝛes nec timent angelos nec deum nec ſanctos.

B ¶Secundo ſunt huiuſmodi vicia deteſtabilia propter culparū concomitantium diuerſitatē. Huiuſmodi enim vicia frequenter cõcomitant mendacia/ periuria/ excõmunicationes/ pꝛoditiones/ homicidia ⁊ alia multa. Sapiē.xiiij. Omnia cõmixta ſunt: ſanguis: homicidium: furtū: fictio: coꝛruptio: infidelitas: periurium. ⁊c. C ¶Tertio propter emende diffi=

cultatem: quia non libenter restituunt aut nimis differunt: etiam in mora est periculū: aut oblivioni tradunt aut reddere ꝯtēnunt: aut non integre reddunt: et sic semꝑ in peccato persistunt: quia nunq̄ dimittitur peccatū nisi restituatur ablatum scilꝫ si possibilitas assit. Nec oportet dicere reddam: sed oportet dicere reddo: queadmodum dixit zacheus Luc. xix. Si qd aliquē defraudam reddo quadruplum: et propter ea a domino iustificatus est.

¶ Tertium punctum in quo ponitur consideratio formidabilis punitionis. Puniuntur enim tales tripliciter.

Primo puniuntur spiritualiter.
Secundo puniuntur temporaliter
Tertio puniuntur eternaliter.

A ¶ Prima est punitio spiritualis. Hec semper est annexa furto ꝛ rapine: quia vꝫ fures et raptores a diabolo capiuntur ꝛ detinentur. Rapine enim sunt quasi hamꝰ diaboli quas qui capit diabolus eum trahit ad se. Prouerbio. xxi. Rapine eorum detrahent eos. August. O lucra damnosa invenisti pecuniam perdidisti iusticiam/ perdis fidem: perdis animam/ ꝑda quam rapere cupis muscipula est: detines alienum detineris a diabolo.

B ¶ Secunda est punitio temporalis: qꝛ diuino iudicio multipliciter aliquādo in hac tēporali vita punit in bonis tēporalibꝰ a personis. vñ. iiii. Reg. ii. legit̃ q latrūculi syrie excecati sunt ꝑcibꝰ helisei. Et. ii. Mach. iii. heliodorus q̄ venerat ad spoliādū templū: percussus est ꝛ cecidit ꝛc. Item narratur in spe. mo. li. iii. par. vii. tale exemplū ꝯtigisse apud matisconū. Fuit ibi quidā ꝑpositus tp̄e comitis gerardi ꝑdis inhiās raptor maliciosus. Cum autē frequenter predas accipere hominum ꝛ ecclesiarū: antequā rex comitatū illum emeret a comite iohanne ꝛ eius vxore ad quā iure hereditario pertinebat. Cum accepisset ergo semel predas tēpore guerre ꝛ duceret: quedā vacca remanebat alicuiꝰ forsitā vidue vel pauperis. Et dicēs cuidam garcioni: tange vaccam: dei iudicio sic ꝑcussus fuit q postea nichil aliud loqui potuit. Et cum tentaret aliud loqui: semper hoc solum dicebat. Et hoc notissimum fuit toti terre. Itē quādoq; fures in filiis suis puniuntur. Legitur in vi. pa. Cum beatus amon in secreto heremo moraretur quidam iuuenis morsu canis rabidi in rabiē ligatus cathenis ad eū deducitur ꝑsequentibus parentibꝰ ꝛ ꝓ eo rogantibus. Quibus ait. Quid michi molesti estis o hoīes. Supra merita mea est quod petitis. Verūtamē illud vobis indicare possum quia i manibꝰ vestris est eius sanitas. Reddite vidue bouē quē attulistis et sanabitur filiꝰ vester. At ille valde timuerunt videntes cōsciētie sue secreta nō latere hominē dei: gauisi sunt: ꝛ qꝛ sic viam salutis ostēdit. Cū igitur sine mora furtū restituissent: subito filio suo sanitas est restituta.

C ¶ Tertia est punitio eternalis siue infernalis: zacha. v. Ois fur sicut scriptū est iudicabitur. Graue quippe erit iudicium talium. Nā si dānat eos qui sua nō dederunt egenis: vt patet Math. xxv. qualiter dānabit eos q aliena abstulerunt. Et Luc. xvi. de diuite epulone: dicit glosa. Si sic torquetur diues: qꝛ non dedit sua: quō torquebit̃ qui abstulit aliena. Hec de furto ꝛ rapina.

¶ Sequitur de Uſura.

Trigeſima nona conſideratio eſt de vſura. Uſura quandoqꝫ Metaphorice dicitur ſuper excreſcentia bonorum ſpiritualium quā exigit deus volens vt in bonis acceptis ab eo ſēper proficiamus non ad ſuam ſed noſtram vtilitatem. Lu. xix. Quare non dediſti pecuniam meā nūmulariꝭ ꝛ ego veniēs cū vſuris exegiſſem illā. A ¶ Proprie aūt accipitur vſura ꝓ ſuper excreſcentia quā accipit aliqꝭ vltra ſortem in precium pecunie mutuate. Cum enim vſus pecunie ſit ipſa eius ꝯſumptio ſcꝫ tranſlatio eiꝰ in aliū: ideo illicitum eſt aliquid pro vſu eius vltra ipām pecuniā. B ¶ In contractibus autē multipliciter ꝯtingere poteſt vſura ꝓ quo ad pñs notāda eſt regula illa quā ponit Sco. in. iiii. diſt. xv. vꝫ ꝙ aliquis i n ꝯtrahēdo cum alio ponit partem ſuam in tuto ſic ꝙ de com muni curſu non poteſt perdere et totum periculum remanet in alia parte: tunc contractus ille eſt contra equalitatem iuſticie et vſurarius. C

¶ Notandi ſunt etiam aliqui caſus in quibus mutuāti pecuniam licet recipere aliquid vltra ſortē. Primo ratione pene ꝯuentionalis ſi accipiēs mutuū non reſtituat tēpore ſtatuto dum tamē non fiat i fraudem vſurarū. i. ꝙ mutuans nō vellet accipientem trāſgredi terminum vt plus acciperet. D ¶ Secūdo ratione intereſſe. Nam debitor ex cuius nō ſolutione creditor notabiliter dānificatur tenetur illi creditori de intereſſe. Creditor aūt non poſſet habere actionem contra eū de hoc niſi eſſent pacta vel munimenta licet i foro ꝯſciētie teneatur debitor vltra ſortem ad intereſſe E ¶ Tertio qñ vtrūqꝫ ſcꝫ ꝛ capitale ꝛ ſuperfluum ponitur ſub īcerto: qđ ꝓbať extra de vſur. in. c. Nauiganti. ꝙ autem aliter non liceat de mutuo ex pacto recipere vltra ſortem cum ſit vſura: patet ex nouo teſtamento. Luce. Date mutuum nichil inde ſperantes. Et ex ve. te. Eze. xviij. Ad vſurā non ꝯmodauerit. Item phūs. j. polit. dicit ꝙ vſuraria acqſitio pecuniarum eſt maxime ꝑter naturam. Notandū tamen ꝙ licet non licitum ſit commodare alteri pecuniam ſub vſuris: tamē vt dicit Tho. ij. ij. q. lxxvij. ab eo qui paratus eſt vſuras exercere lꝫ mutuū accipere ſub vſuris ꝓpter ſubuentionē ſue neceſſitatis vel alterius. Sicut etiam licet vti iuramēto illiꝰ q̄ per falſos deos iurat ꝓpter bonū pactū eiꝰ quo fidem ſeruat: nō tamē inducere eum ad tale iuramentū. Nec etiā licet inducere aliquē ad mutuādū ſub vſuris: ſicut dicit Aug. reſpondens publicole de hoc querēti. Sunt autē ꝓcipue notande tres ꝯſiderationes qbus oſtēditur deteſtabilis ꝛ fugienda vſura. Prima eſt conſideratio irridēde fatuitatis. Scđa eſt ꝯſideratio cauēde iniquitatis. Tertia eſt conſideratio timēde penalitatis. Et ſecundū hoc ſunt tria puncta. ¶ Primum punctū in quo ponit conſideratio irridēde fatuitatis. Fatuus eñi eſt multū vſurariꝰ. Cū eñi lucrū deſideret potiꝰ vult fenerari vbi modicū eſt lucrū cum pctō magno q̄ fenerari deo cū magno lucro ꝛ ſine pctō. Auguſti. Miſer homo cur feneraris homini. Fenerare deo ꝛ cētuplum accipies e

vitam eternã poſſidebis. Item fa
tuus eſt: q2 accipit lucrũ ſuper me
lius radiũ quod hʒ ſcʒ ſup animã
ſuam q̃ pdẽda eſt niſi reſtituantur
vſure. Item vile officium exercet
quod nõ audet corã hominibꝰ ꝯfi-
teri. Unde ſimilis eſt cato q̃ noĩe
ſuo vocatꝰ fugit ⁊ ſolus inter ani
malia nomen ſuũ abhorret. Tur-
pe vtiq3 eſt officium vſurarii. Unde
dicit Guil. lugd. i ſum. vi. ꝙ antiq̃
tus in vna ciuitate vix inueniebatᷣ
vnus feneratoꝛ q̃ nõ fenerabatur
niſi data fide ꝙ non publicaretur.
Si autẽ fieret manifeſtus tũc dice
batur domus eius domus diaboli
⁊ vinea eius vinea diaboli: ⁊ ſic de
aliis rebus ſuis. Oſculũ pacis non
dabatur ei in miſſa. Ignis a vici-
nis ſuis in domo ſua non ſumeba
tur. Pueri pauebant ad eius occur
ſum: ⁊ eum cum digito demonſtra
bant. Nunc vero noſtris tempori
bus vſurarii honorantur: eis ab
omnibus aſſurgitur quod abſur-
dum multũ eſt. vnde licet eis ex-
terius exhibeatur reuerentia: te-
ſtis tamen eſt eis conſcientia ꝙ in-
digni ſunt honore ⁊ ipſimet q̃ ipſos
honorant reputant eos viles ⁊ ho
nore indignos.

¶ Secundum punctum in quo po
nitur conſideratio cauende iniqui
tatis. Eſt enim vſurarius iniquus
tripliciter.

¶ Primo in ſeipſum.

¶ Secundo in proximum.

¶ Tertio in deum.

A ¶ Primo in ſeipſm: q2 vili pre-
cio animã venalẽ exponit ⁊ itima
cordis ſui in terram proiicit. Eccle
ſiaſti. x. Auaro nichil eſt ſceleſtiꝰ.
Hic eñ animã ſuã venalem hʒ in
terra proiecit intima ſua. B

¶ Scdo iniquꝰ in ꝓximũ: q2 facit
ꝯtra legẽ nature que dicit Lu. vi.
Quecũq3 vultis vt faciant vobis
homines ⁊ facite illis. Cũ eñ om-
nis creatura ꝓpter hominẽ facta
ſubueniat indigenti: puta ſol: luna
⁊ ſtelle gratis dãt lucem: aer rorẽ:
nubes pluuiam: aer flatũ: aqua po
tũ ⁊ lauachrum: terra fructum: et
ſic de aliis. Miſer vſurariꝰ iniquiſſi
mus nullũ vult proximo exhibere
ſolatium: aut beneficiũ. Et cum ꝓ-
ximũ excoriat negando ei miſeri-
cordiam: dicit ſe ei miſericordiam
facere cũ tamẽ nullatenꝰ velit eius
neceſſitati ſubuenire niſi ꝓ lucro
ſuo ꝯtra id qđ dñs precipit Deut.
xv. Caue ne auertas oculos tuos
a paupere fratre tuo nolens ei qđ
poſtulat mutuum ꝯmodare ne cla
met ꝯtra te ad dominũ ⁊ fiat tibi i
peccatum: ſed dabis ei. Nec agẽs
quidpiã callide in eius neceſſitati
bus ſubleuandis: vt benedicat ti-
bi dominus deus tuus omni tẽpo
re ⁊c. C ¶ Tertio iniquus eſt in
deum: q2 tẽpus quod dedit deꝰ cõ
mune omnibus ipſe ſibi appropri
ans vendit. Ideo iuſto dei iudicio
frequenter aufertur ei tempꝰ. pſ.
Uiri ſanguinum et doloſi non di-
midiabunt dies ſuos. Item vult ꝙ
contra deum et naturam nummi
pariant alios nummos. Et quoniã
ſic iniquus eſt ideo ⁊ oblationibus
ſuis magis ad iracundiam deum
prouocat ꝙ placere poſſit. Eccle-
ſiaſti. xxxiiii. Immolantis ex ini-
quo oblatio eius maculata ⁊c. Et
poſt. Qui offert ſacrifiũ de ſub-
ſtantia pauperis: quaſi qui victi-
mat filium in conſpectu patris.

D ¶ Narrat ceſarius ꝙ pari-
ſius quidam magnus vſurarius cõ
punctus: magiſtrum mauricium
tunc ibidem epiſcopum conſuluit
quõ ſaluꝰ fieret. Ille in edificatio
nẽ eccl'ie beate marie virginis cer

nens conſuluit vt pecunias ſuas ad illius eccl'ie ſtructuram daret. Conſilio tñ hoc aliqualiter ſibi ſuſpecto: magiſtrũ petrũ. cantorem. adiit: qui dicit ei. Uade et fac clamari ꝙ paratus es oĩbus reſtituere. Et factũ eſt ita. Deinde rediens ad cantorẽ dixit. Oĩa iniuſte ablata teſte conſcĩa oĩbus ad me venientibus reſtitui et adhuc ſuperſunt plurima. Tũc ille ait. modo poteris elemoſinas facere.

Ipſe etiam poſtea per plateas ciuitatis nud⁹ in femoralibus inceſſit ſeruo cum virga ipſum impellente ⁊ clamante. Ecce quem pro pecuniis ſuis principes honorabant. Sed heu heu ꝗꝫ pauci ſunt qui velint iniuſte acquiſita reſtituere et veram penitentiam agere: imo īſatiabiles ſemper ſũt vſurarii ſimiles inferno ſeu magis deteriores: quia virtute paſſionis infernus reſtituit ea q̄ iniuſte detinebat. Sed vſurarii audita paſſione ⁊ reſurrectiōe domine reſtituere nolunt: ſed poti⁹ fructu paſſiōis ⁊ reſurrectiōis dñice carere.

¶ Tertium punctum in quo ponitur conſideratio timende penalitatis: ſcꝫ per quam puniendi ſunt vſurarii. Eſt autem triplex huiuſmodi pena.

Prima eſt temporalis faciende reſtitutionis.

Secũda ē in alio timēde p̄uētiōis

Tertia eſt īfernalis horrēde dannatiōis. A ¶ Prīa igit̄ eſt pena tp̄alis faciende reſtitutiōis. q̄r ad eam obligātur ſub pena dannatiōis vnde ſecũdũ ius canonicũ ſi ds vim īferit ſolueret vſuras: cogi nō dꝫ ad ſoluēdum: quia vſure ſũt indebite. Extra de vſur. c. Debitores. Et quecũqꝫ ptātes: rectores: conſules: iudices: officiales: qui ſtatuta faciũt ſcribũt: dictant p q̄ cōpellatur qs ſoluere vſuras: vel nō repetere iam ſolutas: vel q̄ obſeruāt iſta ſtatuta: vel ſecũdũ ea iudicāt: ipſo facto ſũt excōicati ſententia maioris excōicationis. Uñ refert magr̄ iacobusꝙ quidā ſacerdos pr̄em ſuum vſuarium monuit vt reſtitueret. Qui cum noluiſſet acqeſcere: eo mortuo cũ faceret ſacerdos ille abſolutionē pro mortuis in eccleſia ſua dicebat. Nolite orare pro anima patris mei qui reſtituere ꝯtēpſit. q̄r ſepult⁹ eſt ī īfernũ ⁊ de cetero faciē dei nō videbit. B ¶ Secunda ē pena finalis timendi p̄uētionis. Sepius eni p̄ueniũtur. vſurarii morte ip̄rouiſa et turpiter moriuntur ī ſua iniquitate obſtinati C ¶ Narrat vin. ī ſpe mo. li. iiii. par. vii. ꝙ pariſius vſurari⁹ qdaꝫ ad eccl'iaꝫ btē marie deportatus in lecto. pro eo ꝙ ī aliquo ſui membro illo igne q̄ ſacer dr̄ affligebatur: a ſacerdotibus et clericis monebatur ꝙ vſuras et male acquiſita reſtitui p̄ciperet vt btā virgo illum liberaret ab illo duriſſimo cruciatu. qui tamē nec blādis ſermonibus: nec minis: nec vituꝑiis acqeuit. Ipſis quoqꝫ vidētibus: ignis ille totũ corpus concremās deuorabat adeo vt totum inflatũ ⁊ ī nigredinē verſũ eēt: oculiqꝫ de capite ſuo defluerent vnde eiect⁹ de eccleſia quaſi canis vilis et fetidus in ip̄a hora conſumptus ab igne in ſua obſtinatiōe ꝑmanens exþirauit. D ¶ Ad idē eſt exē plũ de chriſauris q̄d greg. narrat iiii. dial. q̄ cũ eēt plen⁹ vicii eet in rebus acqrendis auaricie facib⁹ inſatiabiliter ſucceſſus infirmitate percuſus eadeꝫ hora qua de corpore exiturus erat vidit teter

rimos ſpūs volentes eū rapere quos vbicūq ſeverteret videbat Et dū vocaſſet filium noīe maximū:quē dicit grego.ſe vidiſſe monachum nichil volebat ei . Et dū clamaret inducias vſq mane i ipſo clamore de tabernaculo corporis euulſus eſt. Uſurarius eni nō debet habere iducias quas aliis vēdidit.
E ¶Item narrat vin. vbi.ſ.ſe vidiſſe aliquē q de menſa ſurrexerat vbi ſatis comederat q in medio domus ſue ſubito mortuus cecidit. Item de alio qui nuptiis percuſſus morte ſubita preuentus eſt. Item refert. Greg.in dial.de quodā cui dum per ſōnia lōga vite ſpacia promiſſa:fuiſſent multas diuitias cōgregans quaſi ad lōgioris vite ſpacia ſubito mortuus eas intactas reliquit.
F ¶Tertia eſt pena infernalis horrende dānationis. Quia miſericordiam abnegauerunt.ideo ſine mia iudicabuntur ad penam ignis eterni. Ia.ii. Iudicium ſine mia fiet qui non fecerit miam. Et ſopho.i. Argentū ⁊ aurū non valebit liberare eos in die furoris dñi. Confuſibiliter eni eiicientur a ſocietate bonorū et demonibus ſociabuntur. Apoca.xxii. Foris canes et venefici ⁊ ydolatre. Sunt ei vſurarii canes : quia vt canes famem inſatiabilem patiuntur nec aliorū idigentie compatiuntur elargiendo qd habent. Sunt etiam venefici : quia alios venenoſo exemplo et conſilio inficiunt. Sunt ⁊ ydolatre: quia pecuniam vt deum colunt. Nam ad ephe.v. auaricia dicitur ydolorū ſeruitus.

¶Hec de vſura.

¶Sequitur de ſymonia.

Quadrageſima cōſideratio eſt de ſymōia Symonia dicit ſtudioſa volūtas vēdēdi vł emendi ſpūale vel ſpirituali annexū Et dr a ſymone mago q ad hoc voluit emere ſpūalē ptātē vt eam poſtea vēderet. vt dicitur.i.q.iii.
A ¶Eſt tñ notādū q cū ex cōceſſione iuris vel pie cōſuetudinis ⁊ pia intētione p ſacramentorū diſpenſatione aliquid recipit vel exigitur honeſta tñ forma ſeruata: vt ſcilz nō reqrat ante officiū exhibitionē ne pactum interuenire videatur: ſz expleto officio : nō cōmittitur ſymonia. vt dicit btūs tho. i quadā queſtione ad quolibet. Sicut eni idē dicit.ii.ii.que. c. qd ſic accipit non accipitur tanq̄ preciū mercedis. ſed tanq̄ neceſſitatis ſtipēdiū. Iuxta illō apoſtoli.i.cor.ix. Quis militat ſuis ſtipēdiis vnq̄.
B ¶Aliter autē recipiēdo committit qs ſymoniam ⁊ ipo facto icurrit excommunicationem. Nichil enim pro ſacramentorum diſpenſatione eſt exigi dū. vt hr extra de ſymonia.c. Non ſatis.et.c. ſequēti. Unde mathe.x. Gratis accepiſtis gratis date.
C ¶Unde etiam ſi quis ſn pactiōe expſſa vel exactione cōfert aliquid ſpirituale: principaliter hac intentione vt propter illud recipiat temporale puta audit confeſſionem : vel dicit miſſam:et ſimiliter q dat tēporale pricipaliter vt recipiat ſpirituale ſymoniam committit mentalē que peccatū mortale eſt ſecundum richar. thom. ray. hoſtien. et inno. ſed talis ſymonia mētalis tollitur per penitentiam.

Extra de ſymonia.c.Mādato. O q̄tum deturbatur hodie eccleſiaſticus ſtatus per ſymoniam que p̄ficit tot ignaros: indoctos: i habiles: ꝛ indignos: ad curaꝫ animarū ꝛ eccl'iaſticas dignitates. Qui bene cum ezechiele foderet tēpli parietem videre poſſet. templum. i. eccleſiam plenam animalibꝰ immundis reptibilibꝰ ꝛ idolis q̄les ſunt illi q̄ h̄n̄: ſymoniacum ingreſſum. Sūt em̄ animalia imūda per luxuriam: reptilia ꝑ auariciaꝫ ad terrā pectore ꝛ ventre reptando. Sunt etiā idola q: ſculpti et ornati ꝑ ſupbiam et ceci ꝑ ignorantiā. Sunt autem ad p̄ns notāde tres p̄cipue conſiderationes q̄bus apparet q̄ꝫ diligēter cauēda atq̄ fugienda ſit hec peſſima peſtis que ſymonia dicitur.

Prima eſt deteſtande offenſionis.
Secunda eſt abominande precipitationis.
Tertia eſt formidāde punitiōis.

Et ſecunduꝫ hoc ſunt tria puncta

¶ Primum punctum in quo ponitur conſideratio deteſtande offenſionis Eſt eī ſymonia deteſtabiliſſima offenſa contra deum: quia vꝫ ſpiritum ſanctū venalem expoſuit quaſi ſeruum vel iumentū viliſſimū. Vñ ſup illō io.ij. Cathedras vēdētiū columbas euertit. Dicit gloſa qꝛ ꝑ colūbam itelligitur ſpiritusſctūs. Licet igit̄ ſymoniacus deū ſumme bonū fateatur verbo: tñ facto eum viliſſimū reputat cōſtituens eum venalem ꝓ vili precio dum dona eius ꝓ pecunia exponit. Vñ act. viij. dicit petrus ſymoni mago. Exiſtimaſti donū dei pecunia poſſideri. Item ſymonia iniuriā illam xp̄o facit vt ſymonē magum conſtituat hoſtiariuꝫ eccleſie. cum tamen xp̄s dixit io.x. Ego ſum hoſtium. ꝛc.

¶ Secundum punctum in quo ponitur conſideratio abominande precipitationis quia ſymonia precipitat in multa facinora. Eſt eniꝫ ſymoniacus fur et latro. Joh. decimo. Qui non intrat per hoſtiuꝫ in ouile ouium ſed aſcendit aliunde: ille fur eſt et latro Unde ſuper illud math. xxi.
Uos feciſtis illā ſpeluncam latronum. Dicit glo. Latro eſt q̄ lucra ſectat̄ qui non dātes corporaliter perſequitur: et dātes ſpiritualiter necat. vꝫ dum leſionem ꝓximi cogitat quaſi ſedet in ſpelunca Jteꝫ ſacrilegus eſt q: circa ſacra latrociniū ſuum exercet. Item ad multa facinora trahit ſymonia. pꝫ per exemplum iaſonis. ij. mach. iiij. q̄ cum emiſſet ab antiocho ſummuꝫ ſacerdotium intruſus ꝑ eū in illō cepit trahere ſtatim ꝓtribules ſuos ad ritꝰ gētiles et iura legitima deſtituens praua inſtituta ſanciebat. De cuius ſceleribus plura leguntur. ij. mach. iiij. ꝛ. v. Similiter de menelao ꝛ ſceleribus eius. pꝫ. ij. mach. iiij. ꝛ. v. Item iudas vendens dominū ex hoc cecidit i crimen ꝓditionis ꝛ deſperationis et occiſionis ſui ipſius Jtē ſymō magus q̄ vt d̄r a. c. viij. credens baptizatus adherebat apl'is: ex quo obtulit pecuniā ꝓ miraculis faciendis maledictioneꝫ petri ſuſcipiens in infinita cecidit ſcelera ꝛ de chriſtiano factus eſt chriſti ꝛ ſuorum maximus perſecutor.

¶ Tertiuꝫ punctum in quo ponitur conſideratio formidande punitionis. A ¶ Nā ſcd̄m iura puniunt̄ ſymoniaci pena īfamie ꝛ depoſitionis ſi ſint clerici: ꝛ excommunicationis ſi ſint laici vt patet. i. q. i. c. Si quis epiſcopum. Jtem

ſcđꝫ ino.ray.ꝛ tho.ſymōiac⁹ quo
ad beneficia ſimplicia velcurata
perdit fructus:nec poteſt illos re
cipere:ꝛ receptos tenet reſtitue=
re deductis expenſis factis in vti
litatē eccleſie ꝛ gratia fructuum
colligēdoꝝ:ꝛ hoc qꝛ fur ē ꝛ latro
in illo bñficio. B ¶Itē notoꝛij
ſymoniaci ſuſpenſi ſunt ab oꝛdini
b⁹ et bñficij ſymoniace ſuſceptis
vt pꝫ.i.q.i.c.Statuim⁹.Sꝫ omiſ=
ſis his penis a iure eccleſiaſtico i
flictis:dicimus qꝫ ſimoniaci iuſto
dei iudicio multipliciter ſolēt pu
niri etiā in hoc mundo.Patet pꝛi
mo in giezi q̄ vt habetur.iiij.re.v
ab helyſeo maledictionem ſuſcipi
ens:lepꝛa ꝑcuſſus moꝛtuus ē pla=
ge ſue hēdes ſuos ſucceſſoꝛes res
linquens.Item in alchimo qui in
truſus in ſummum ſacerdotiuꝫ ꝑ
demetriuꝫ.ij.mach.vij.poſt mul=
ta eius flagitia percuſſus eſt para
liſi ꝛ oſtructum eſt os eius.Et ſic
obmuteſcens inteſtatus moꝛtuus
eſt vt habetur.ij.mach.ix. D
¶Item in iaſone q̄ emit ſacerdo
tium ab antiocho.vt habet.ij.ma
cha.iiij.de cuius cladib⁹ ꝛ infoꝛtu
nio habet.ij.Macha.iiij.ꝛ.v.quō
vagus ꝛ ꝓfugus de ciuitate in ci=
uitatem inſepultus ꝛ illamentat⁹
abijcit. Et menelaus ſupplātans
Iaſonem.ij.mach.iiij.ꝛ emēs ab
antiocho ſacerdotium ꝑcipitatus
eſt de ſummo turris in cineres vt
habet.ij.mach.xiij.De cladibus
autem antiochi qui ſacerdotiū vē
didit iaſoni ꝛ menelao habetur.ij
mac.ix.quō viu⁹ computruit ꝛ car
nes eius ſcaturiebāt v̄mib⁹. Iteꝫ
eſt exemplū in iuda vendente dñꝫ
qui manibus ꝓpꝛiis ſuſpēſ⁹ crepu
it medius vt dꝛ act.i. Itē in ſymo
ne mago qui vt dꝛ in paſſione btī
petri:a demonibus oꝛone apoſto
loꝛum pꝛecipitat⁹ ꝛ attritus ē. Et
vt dicit egyſippus in lib.de cladi=
bus iudeoꝛum.cū adhuc viueret
fractis cruribus ꝛ coꝛpoꝛe ꝯtritus
ꝛ vellet eum ppl's romanus occi
dere:impediuit petrus dicēs. Si
nite magū ꝛ contabeſcens videat
aliq̄diu regnum dei creſcere eo ſ
uito.Unde vt idē dicit extra vrbē
depoꝛtatus in agello aliq̄diu vi=
xit contabeſcens inuidia ꝛ doloꝛi
bus ſimul ꝛ langoꝛe ꝛ malicia.

¶hec de ſymonia.

Sequitur de gula.

Quadrage=
ſima ꝑma ꝯſidera=
tio ē de gula.Supꝛa
dixim⁹ de auaricia:
nūc d̄ gula dicēdū ē
Eſt aūt gula:vt dīt hugo de.ſ.vic.
li.ij.de ſacramentis.inoꝛdinat⁹ ap
petit⁹ edēdi vł bibēdi.Et q̄uis ſit
viciū capitale:nō ē tamē moꝛtale
niſi quādo per delectationem gu
le homo auertitur ab vltimo fine
quod fit cum inheret tali delecta
tioni vt fini propter quem deum
contennit paratus ſcꝫ facere con
tra dei pꝛecepta ꝛ eccleſie vt hu=
iuſmodi delectatiōes aſſequatur:
alias autem eſt veniale quod con
muniter accidit cum in ea peccat
Ad coꝛrigendā aūt gulā valent ꝑ
cipue tres conſiderationes.Et ſe
cundum hoc ſunt tria puncta.
Pꝛima eſt naturalis conditionis.
Scđa eſt ſcripturalis īſtructionis
Tertia eſt beſtialis conditionis.
¶Pꝛimū punctū in quo ponitur
conſideratio naturalis cōditiōis
qꝛ ſcđꝫ pħos ꝛ medicos natura mo
dicis contenta eſt.Unde tēperan
tia ē amica nature:ꝛ ſuperfluitas
inimica.In ſignum huius natura
paruum os dedit homini.Itē na

tura cetera animalia deiecit ad pa
ſtum terrenum. hominem erexit
ad ſidera vt erigatur ad ſupnas
non inferiores delicias appeten=
das. Ideo dicit Ouidius. Os ho=
mini ſublime dedit celumqꝫ vide
re iuſſit: ꝛ erectos ad ſidera tolle
re vultus. Et certe ſi qs bene me
ditaret delicias illas celeſtes nõ
quereret vnq̃ carnis delicias.
Grego. Si conſideremus fratres
cariſſimi que ꝛ quãta ſunt que no
bis promittuntur in celis: vileſcũt
animo omia q̃ habentur in terris

¶ Secundum punctum in quo po
nitur conſideratio ſcripturalis in
ſtructionis. Frequens eñ ſum=
ptio cibi ſpiritualis iterdum obli
uionem inducit ꝛ contemptum ci
bi corporalis Unde tẽtandi ſatha
ne dominus dicit Math. iiii. Non
in ſolo pane viuit homo: ſed i om
ni verbo quod procedit de ore dei
Hierony. Ama ſcientiam ſcriptu
rarum ꝛ vicia carnis non amabis
Huius etiam ratio naturalis ha=
betur. Nam ſcientia phiſica ꝛ na
turalis eſt ꝙ dum virtutes anima
les intenduntur naturales remit
tuntur. ꝛ econtra. Animales ſunt
cogitatiua: imaginatiua ꝛ memo
ratiua. Naturales ſunt digeſtiua
ꝛ expulſiua hmõi. Quando ergo
homo vacat meditationi tunc vir
tutes naturales in ſua actione re
mittũtur. Ideo nõ tm̃ appetit hõ
cibũ corporalẽ. Cum aũt a ſtudio
ſe remittit: puta cũ quieſcit ꝛ dor
mit naturales intendũtur. Unde
Ariſto. li. de ſom. ꝛ vigil. Somnꝰ
eſt repreſſio virtutum animalium
cũ intẽtiõe naturaliũ. Ex quibus
etiã ſequitur ꝙ bonum gule reme
dium: eſt deuota ad deum oratio.
Hortatur autem nos ſcriptura ad
ſobrietatẽ multipliciter. Ro. xiii.
Non in comeſſationibus ꝛ ebrie=
tatibus Et. ii. ad thim. iiii. Sobri=
us eſto. Et. i. thim. iiii. Iuuenes ſi
mul hortare vt ſobrii ſint. Et ad
tytuꝫ. ii. Sobrie ꝛ iuſte ꝛ pie viua=
mus. ꝛc. Et. i. pe. v. Sobrii eſtote
ꝛ vigilate. ꝛc. In huius miſteriuꝫ
cum peccaſſet adã per gulam: eie
cit eum dominus de paradiſo vo=
luptatis: dicens ei geñ. iii. Come
des herbas terre. In ſudore vul
tus tui veſceris pane tuo. In quo
deſignat ꝙ nõ delicijs: ſed neceſſa
rijs vtendum eſt ad vite ſuſtenta
tionem non gule delectationem.
¶ Tertium punctum in quo po=
nitur conſideratio beſtialis con=
ditionis que ſcilicet guloſis con=
uenit. quia vita beſtiali viuunt.
Seneca.
Quoſdam ventri obedientes lo=
co aialiũ numeremus non hoim
Idem. Qui poſt carnẽ ambulant
in deſiderijs proni: quaſi irratio=
nabilia iumenta reputant. Hmõi
autem beſtialis cõditio gule tria
maxima damna infert. A
¶ Primũ eſt dannũ corporalis di=
ſpoſitionis. qꝛ vꝫ infert detrimen
tum ſanitatis. Eccleſiaſti. xxxvii.
In multis eſcis erit infirmitas et
auiditas appropinquabit vſqꝫ ad
coleram. Propter crapulam enim
multi perierunt. Et chriſo: de ꝓſe.
diſt. v. Sufficientia nutrimenti ſo
ſpitatem ꝓcreat ſimul ꝛ volupta
tem. exuberantia vero morbũ fa=
cit ꝛ moleſtias ingerit. Hiero. Ci=
bos regios ſequũtur morbi regii
vt lupus ꝛ gutta qui non libenter
requieſcunt in hoibus parcis ꝛ la
borioſis. B ¶ Scdm eſt dannũ
moralis cõuerſationis. Deſtruit
eñ honeſtatẽ morum ꝑ viliſſimũ
ventris officium. Señ. Volupta=

tes iter res viliſſimas reputa. Jõ maxime ſunt contrarie honeſtati conuerſationis. Jn hoc autē maxima eſt vtilitas et turpitudo gule quia partem corporis viliſſimã deificat. De guloſis enim dicitur philip. iij. Quorū deus venter eſt Ubi glo. Quod p̄ceteris diligitur ⁊ colitur hoc vnicuiq deus eſt Jõ etiam ſuper illud. i. ad cor. x. Siue comeditis: ſiue bibitis: ſiue q̄d aliud facitis: omnia in dei gloriā facite. Dicit gloſa. Si ventris ſit nimia voracitas: ſi te vino ingurgites q̄ntaſlibet laudes lingua reſonet vita blaſphemat. C

¶ Jtem tollit gula honeſtatē cõuerſationis in multa alia vicia p̄cipitando. precipitat enim ſepe i luxuriam. hiero. Uenter mero et cibis eſtuans cito deſpumat in libidinem. Jtem in auariciam. hiero. Delicie ⁊ epularum varietas auaricie fomenta ſunt. Jtem i immiſericordiā. patet de diuite epulone. Jtem in loquacitatē. grego. Abundare in conuiuii loquacitas ſolet aliquando de deo et ſanctis blaſphemando: aliquando turpiſſima verba ⁊ criminalia proferendo: aliquando etiam proximis detrahendo. D

¶ Contra quos Augu. in mēſa ſcribi fecerat hos verſus. Si quis amat dictis abſētum rodere vitam: hanc menſam vetitam nouerit eſſe ſibi Propter predicta ſunt guloſi habitaculū demonis. Jn cuius figura Legio demonum obtinuit a domino vt itraret i porcos: vt habetur Mat. viij. Gloſa. Niſi quis more porci vixerit: in eo poteſtatem non habebit. Modo porcino viuunt qui gule ⁊ luxurie immundiciis dediti ſunt. E

¶ Tertium eſt dannū ſpiritualis priuationis. Jnducit enim gula triplicem priuationem bonorum ſpiritualium. Prima eſt priuatio ſpiritualis illuſtrationis Gula enī ſenſum obnubilat. Job. xxviij. Non inuenitur ſapientia i terra ſuauiter viuentium. Unde ebetudo mentis ponitur a Greg. filia gule. Secūda eſt priuatio ſpiritualis delectationis que incomparabiliter excellit corporalem. Ber. Quomõ ignis ⁊ aqua ſimul eſſe nõ poſſunt: ſic nec ſpiritualis delectatio ⁊ corꝑalis. O q̄nta ſuauitas guloſorum qui plus querūt viliſſimam ⁊ turpiſſimã carnis voluptatem q̄ dulciſſimam ⁊ digniſſimam atq caſtiſſimam ſpiritus i deo delectationem. Ber. Sic ſtulti extimatores de minimis maximam: ⁊ de maximis minimã curã gerunt. Tertia eſt priuatio eterne conſolationis. quia vt dicit. hiero. Jmpoſſibile eſt vt p̄ntibꝰ ⁊ futuris q̄s fruatur bonis: vt hic vētrem ⁊ illic mētē impleat: ⁊ de deliciis tranſeat ad delicias.

¶ Hec de gula in communi.

¶ Sequitur de filiabus eius.

Quadrageſima ſecūda ꝯſideratio ē de filialibꝰ gule Secūdū Grego. xxxi mora. Ex gula quinq maligne filie procedunt.

Prima eſt mentis ebetudo.
Secunda eſt ſcurrilitas.
Tertia eſt immundicia.
Quarta eſt inepta leticia.
Quinta eſt multiloquium. A

¶ Primum punctum in quo tangitur de prima filia gule et eſt mentis ebetudo que eſt defectus penetrandi ſpiritualia per quem etiā iudicat homo bona ſpiritus

eē mala eo q̄ sūt aspera carni. Ecclesiasti.i. Execratio pctōrib⁹ cultura dei. Et q̄uis ebetudo mētis īueniatur cōi mō ī oī pctō: q2 oē peccatū mētē3 obscurat. Juxta illud ꝓuer.xiiii. Errāt q̄ operātur malū Tñ spūali mō pōitur filia gule eo q̄ ꝑpt̄ fumositates cibi ⁊ potus ꝑturbātes caput obscuratur ⁊ rigrosſatur intelligentia. Ber.q̄tomagis cibi vētrem poscunt: tāto mētis sensum obtundunt. Uñ ecc̄lia ſtes.ij. Cogitaui in corde meo a vino abſtrahere carnem mea3 vt animum meu3 transferrem ad sapiētiā. A ¶Secūda filia eſt scurrilitas q̄ idē ē quod iocularitas q̄dā vel iocunditas prouemens ex defectu rōis. q̄ ſicut nō poteſt verba cohibere: ita nec geſtus exteriores. vt dicit ho.ij.ij.que.clxix. Importat ergo scurrilitas geſtū vel locutionem pertinente3 ad inhoneſtatem q̄ fugienda eſt Berñ. Uerbum scurrile et ioculare non sufficit peregrinari ab ore procul: ſed etiā ab aure relegandū. Señ. Licētia verborū turpiū impudicitiam nutrit. Socrates. Que facere turpe eſt: ea ne dicere honeſtū puta. C ¶Tertia eſt immundicia que secūdu3 alexan. dicit̃ h̄ appetitus quo hō ſe īgurgitat cibariis ex quo ſequitur feditas ī vomitu ⁊ eructatione a qua ſequela nomē trahit ⁊ dicit̃ īmūdicia. D ¶Quarta eſt inepta leticia. Ubi notādū secūdū alexā. q̄ l3 īepta leticia cōsequatur oī pctō maxime quod ꝓuenit ex habitu īq̄tū ſc3 malus letatur de actu pcti. Juxta illud prouer. Letantur cum male fecerint. ⁊c. Tamen talis leticia q̄ eſt vaga et compoſita: vt plurimū ꝓcedit ex inordinata ſumptione cibi ⁊ potus vñ viget affectus animi resoluitur et inaniter hilarescit. Lu.vj. Ue vobis q̄ nunc ridetis. ⁊c. Ubi dicūt expoſitores q̄ videtis. ſc3 per ineptam leticiam ad pctm̄ mortale declinantem. v3 per inordinata3 declaratione seu complacētiā deliberatā in aliquo quod de ſe pccm̄ mortale eſt E ¶Quinta filia eſt multiloquium Qm̄ ſicut di.gre. Abūdare in cōuiuiis loquacitas ſolet. Idē. Qui ꝑ multiloquiū exterius ſe ſpſerit vim ītime cōſiderationis amittit. Que mala quia ex multiloquio proueniant. diximus ſupra. primo lib. tractatu de religione. vide ibi de ſilentio.

¶Hec de filiabus gule

¶Sequitur de ebrietate.

¶Secundu3 punctum eſt de ebrietate. Ebrietas eſt defectus vſus rationis in homine proueniens ex inordinata ſumptione vini que tunc eſt cum peccato mortali qñ quis bene aduertit potū eē īmoderatū ⁊ inebrieare potentē ⁊ tñ magis vult ebrietate3 incurrere q̄ȝ a potu abſtinere. Sic enim volens et ſciens ꝑuat ſe vſu rōnis. Iſa.v Ue qui potentes eſtis ad bibendū vinum ⁊ miſcēdā ebrietatem. ⁊c. Si quis ergo aliū iuitat ad potandum ⁊ ſe īgurgitādū itēdēs euertere ſtatum mētis peccat mortaliter. vt dicit alexā.ij.par.ſū.⁊ tho. ij.ij. Sic enim plus ei aufert q̄ ſi auferret aliquod temporale Sunt autē multa mala prouenientia ex ebrietate. Primū eſt corpalis debilitatio. Secūdū ē ſenſ⁹ infatuatio Tertiū piculoſa precipitatio.

A ¶Primū malū eſt corporalis debilitatio. Auguſt. Ebrietas inuoluit linguam: corrūpit ſanguinē: oīa mēbra debilitat: vitam diminuit et corpis ſalutem extermi

[c]at:cõplerionem imutat:ꝛ totum
coꝛpus deſiccat. Unde multi in ſo
brietate inuicibiles in ebꝛietate
vincunt. Pꝛ.iiij. Re.xxj. de bena-
dab rege ſyꝛie et ſilr Judith.iiij.
de holoferne. B ¶ Scdm ma-
luz eſt ſenſ⁹ ĩfatuatio. Aug. Ebꝛie
tas ita hominez excecat vt vbi ſit
neſciat. Idem. Ebꝛietas aufert
memoꝛiam: diſſipat ſenſum: ꝯfun
dit intellectum. hec ille. Ebꝛius ꝑ
fecto recte dr̃ fatuus diaboli. Ci-
to eũ fatuat ꝛ loqͥtur ſtulta q̃cũq
ei diabolus ſuggeſſerit. Ebꝛi⁹ eti
am ſic fatuus eſt ꝙ totaliter bꝛu-
talis eſſe videtur imo bꝛuto viliœ
Ber. Nichil beſtialius hoie q̃ eſt
rõne vigens ꝛ nõ rõne vtens. Et
ſen̄. Nichil aliõ diffinitio ebꝛieta-
tem ꝗ̃ volũtariã inſaniẽ. C
¶ Tertium malum eſt ꝑiculoſa ꝑ
cipitatio. Pꝛecipitat enĩ ebꝛietas
in multa pctã. Auguſt. Ebꝛietas
multos ſubuertit: iflammat ad li
bidinẽ: impellit ad verberatẽ hec
ille. Sal. in aleran. Rixas ꝛ bella
moꝛari imperat et ſuadet ratiõis
vile ſepulchꝛum. Ebꝛietas vtiq ẽ
ſeruitus oĩm vicioꝛũ. Nulli enim
vicio reſiſtere põt q̃ ebꝛietate ca-
ptus eſt. Diabolus quippe tenet
eũ ducẽs eũ quo vult. Gꝛe. Ebꝛie-
tas eſt blandus demon: duce ve-
nenũ: ſuaue pctm̃: quã qui i ſe hʒ
ſe non habet ſed tot⁹ eſt in pctõ.
¶ hec de ebꝛietate.

¶ Sequitur de frequentatione ta
bernarum.

¶ Tertium punctum eſt de fre-
quentatione tabernarum. Frequẽ
tationem tabernarum ad gulam
pertinere minime dubitamus.
Licet aũt taberne poſſint eẽ lau-
dabiles ſi teneãtur ad ſubuenien
dum neceſſitati viatoꝝ ſiue pere
grinoꝝ. Tamẽ valde vituperabi
les ſũt taberne que guloſis ꝛ ebꝛi
oſis patẽt. Et hoc maxime ꝓpter
tria. Pꝛimo qꝛ ſũt receptacula la
tronum. Scdo qꝛ ſũt latibula dꝛa
chonum. Tertio qꝛ ſunt taberna
cula demonũ. A ¶ Pꝛio quia
ſunt receptacula latronuz. Unde
de his dici põt illud iob.xxxiiij.
Nudos dimittunt hoies veſtimẽ
ta tollentes.ꝛc. Taberna quippe
dici poteſt decipula ſeu muſcipu
la diaboli in qua capiũtur ſimpli-
ces diuerſis deceptionum laqͥs.
Et tabernarij et tabernas freqn̄-
tantes ſunt aucupes laqueos po-
nentes et pedicas.i.fraudes di-
uerſas ad ſimplices capiendos.
Hie.v. Inuẽti ſunt in pplo meo i
ſidiãtes quaſi aucupes laqueos
ponentes et pedicas ad capien-
dos viros. Sicut decipula plena
auib⁹: ſic domus eoꝝ plene ſunt
dolo. B ¶ Secũdo tales taber
ne ſunt latibula dꝛachonũ.i. hoĩeſ q̃
ſũt flãmiuomi et venenoſi. Uñ de
taberna dici põt illud yſa. xxxiiij.
Erit babylon cubile dꝛachonum
ꝛc. Ibi nãq poſt ebꝛietatem fiũt
pugne: rixe: diſſẽtiões. Ibi ſe moꝛ
dent vituperiũ ꝛ rictib⁹ ad modũ
canum. Philip.iij. Uidete canes
malos operarios. C ¶ Tertio
ſũt tabernacla demonũ ſiue tem
pla diaboli ad q̃ ꝯueniũt pꝛochia
ni diaboli q̃ ſũt ſicut babilonij co
lẽtes bel exteri⁹ aureũ: interius
vero luteum: vt habet dañ.xiiij.
Huius templi cultoꝛes ſũt pota-
toꝛes ꝛ aleatoꝛes q̃ pꝛo laudibus
hñt dei ꝛ ſctoꝝ blaſphemias.

¶ hec de tabernis.

¶ Sequitur de luxuria.

Quadrage
ſima feria ꝯſidꝛatio
ẽ ḋ luxuria fugiẽda

Dicto de gula qͣ vt ſepi⁹ preābula ē ad luxur. am: nunc de luxuria dicē dum eſt que peſtis valde mortifera que multa milia hominū ꝑcipitat in infernū. Unde Aug. lib. de agone chriſtiano. Inter oīa xp̄ianorū certamina duriora ſunt ꝑlia caſtitatis: vbi quotidana pugna ⁊ rara victoria. Et idem lib. de decē cordis. Ad hoc dilapſa eſt humana peruerſitas: vt pro viro habeat qui victus eſt a libidine: ⁊ non habeatur ꝓ viro qui libidinis eſt victor. Sunt autem circa hoc viciū faciende quinq̧ precipue conſiderationes.

Prima eſt fugiende occaſionis.
Scđa eſt querēde remediatiōis.
Tertia eſt horrende deteſtatiōis.
Quarta eſt intelligēde diſtictiōis
Quinta eſt cauēde originationis.

¶ Primū punctū in quo ponit̄ cōſideratio fugiēde occaſionis. Sūt autem precipue ſeptem occaſiōes quibus generari ſolet augeri ⁊ foueri luxuria. A

¶ Prima eſt occaſio guloſe repletionis ſcȝ cū quis gule ſeruit ꝑ cibi ⁊ potus intēperantiam. Therentius ī eunucho. Sine cerere ⁊ baccho friget venus. Hierony. Uenter mero et cibis eſtuans facile deſpumat in libidinem. Et epheſi. j. Nolite inebriari vino in quo eſt luxuria non formaliter ſȝ cauſaliter.

B ¶ Scđa eſt occaſio ocioſe vacationis. Eze. xvj. Hec fuit iniq̄tas ſodome ſororis tue ſuperbia ſaturitas panis: et ocium filiorum: et filiarum eius. Ouidius de remedio. Queritur egiſtus quare ſit factus adulter. In promptu cauſa ē: deſidioſus erat. C

¶ Tertia eſt occaſio vicioſe exemplationis. Eccleſiaſtici. xix. Qui ſe iūgit fornicari⁹ neq̧ erit. Et apoſtolus. j. Cor. v. Scripſi vobis in epiſtola. Ne commiſceamini fornicarijs ⁊c. Et infra. Cum huiuſmodi nec cibum ſumere. Licet enim malum exemplū vniuerſaliter ſit timendum: precipue tamen in hoc peccato vbi non de facili accideret ꝙ aliquis videret quin tētaretur.

C ¶ Quarta eſt occaſio curioſe inſpectionis. Nam Gene. xxxiiij. Cum vidiſſet dynam ſichen fili⁹ emor adamauit eam et rapuit. Et Geñ. xxxix. Iniecit domina oculos in Ioſeph: et ait. dormi mecū. Et. ij. Regum. xj. Uidit dauid berſabee lauantem ſe ⁊ miſſis nuncijs tulit eam. Hiere. xj. Aſcende mors per feneſtras noſtras. Ideo Iob dicebat. Iob. xxxj. Pepegi fedus cum oculis meis: vt nec cogitarē quidem de virgine. Et auguſtin⁹ dicit ⁊ habetur. xxxij. queſtio. v. cap Nec ſolo. Non dicatis vos pudicos habere animos ſi habetis oculos impudicos: quia impudic⁹ oculus impudici cordis eſt nunci⁹ hec ille. Unde et ex aſpectu poteſt quis peccare mortaliter cum ſcilicet ea intentione aſpicit vt concupiſcat. Math. v. Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam: ſcȝ vt concupiſcentia tranſeat in affectum et conſenſum rationis: iam mechatus eſt in corde ſuo.

C ¶ Quinta eſt occaſio fatuoſe ornationis. Sicut enim predones quando volunt vnam villam comburere ponunt ignem in vna domo ⁊ per illam alie ſuccenduntur: ſic facit diabol⁹ ignem luxurie ponit in vna ioculatrice que ornata decurrens per villam omnes in ſe aſpiciētes comburit. Hec ſunt vulpecule Sanſonis habentes ignem in caudis: vt habetur Iudicū. xv. Heu heu puniunt iudices eos q̄

domos combuꝛunt: non puniunt comburentes animas immo tem pla dei. ps. Incenderunt igni ſanctuarium tuum in terra. Ouidius de remedio. Decipimur cultu gẽmis auroq; teguntur. Omnia pars minima eſt ipſa puella ſui. Talis itaq; oꝛnatus ſagena eſt diaboli ad capiendas animas. Prouerbi. vij. Ecce mulier oꝛnatu meretricio pꝛeparata ad capiendas animas gerrula ⁊ vaga quietis impaciens non valens in domo ſua cõſiſtere pedibus ſuis: nunc in plateis: nunc iuxta angulos inſidiãs ⁊c. O vtinam tales fierent ſimiles cuidam iuueni de quo legitur in valerio maximo. Iſte iuuenis pulcher erat ſputimia noꝛmine: cuius pulchꝛitudo fuit mulieribus occaſio multarum concupiſcentiarum. Qui iuuenis hoc intelligens ſeipſum leſit in facie: vt ſic defoꝛmis fieret ne aliis occaſionẽ peccandi daret. O vtinam ſic deponerent fatue mulieres vanum oꝛnatum. Sed heu heu: tam viri ꝙ mulieres oꝛnari capiunt vt aliis placeant: et ab aliis concupiſcantur: quod conſtat eſſe moꝛtale peccatum. Auguſti. Non ſolum appetere ſed appeti velle criminoſuʒ eſt. ¶ Secundum punctum in quo ponitur occaſio periculoſe conuerſationis ſcʒ familiariter conuerſando in verbis aut contactibus: aut cantilenis: ⁊ choꝛeis: ⁊ huiuſmodi. Eccleſiaſtici. xxvi. Qui tenet mulierem quaſi qui appꝛehendit ſcoꝛpionem. Et. i. Thimothe. quinto. Adoleſcentioꝛes viduas deuita. Hieronymus. Si iuuenes cum mulieribus habitent non deerit viſcarium diaboli. Pꝛima tentamenta clericoꝛum ſunt frequens acceſſus mulierum. Ideo ipſe hierony. in epiſtola ad nepocianum: et habetur. xxxij. diſtinctio. cap. hoſpicioꝛlum: ait. Hoſpitiolum tuum: aut raro: aut nunꝙ mulierum pedes terant. Omnes puellas et virgines xpi: aut equaliter dilige: aut equaliter ignoꝛa: nec ſub eodem tecto manſites: nec in pꝛeterita caſtitate confidas. A

¶ Nec enim dauid ſanctioꝛ: nec ſãſone foꝛtioꝛ: nec ſalomõe potes eẽ ſapientioꝛ. Memẽto ſemper ꝙ paradiſi colonum de poſſeſſione ſua mulier eiecerit. Et Augu. circenſi archiõ. Gꝛauẽ inimicum conſoꝛtia eſt caſtitas cui non ſolũ reſiſtẽdum ſed potiꝰ admiſſo equo: vt dr̃ ab eo longe fugiendũ. Breuis igit̃ ſermo ⁊ rigidꝰ cum hmõi habẽdꝰ eſt nec minꝰ cauẽde ſunt: qꝛ bone indolis ſunt: vel qꝛ pie ꝯuerſatiõis eſſe ꝓbantur. Quãto eñ mulieres melioꝛis fame ſunt: citiꝰ alliciunt: qꝛ ſub affectu pietatis ſe ſuppont viſcus libidinis impie: quod ſuũ pernicioſum moꝛtis venenũ ꝓpinat. B ¶ Experto coꝛde fateoꝛ eps en loquoꝛ coꝛam deo nõ mẽtiens. Cedros libani ⁊ regũ arietes ſub hac peſte cecidiſſe repperi: de quoꝛũ certe caſu non magis ſuſpectus eram ꝙ de hieronymi vel Ambꝛoſii impudica libidine. Hec ille. Si itaq; ceciderunt aliqui in libidinẽ occaſiõe verboꝛũ deuotiõis ⁊ ſic amoꝛ ſpũalis degñauit in carnalẽ: ꝙtomagis pericoloſa eſt collocutio viri ⁊ mulieris i verbis vanis et laſciuis ⁊ cantilenis ad libidinem de ſe pꝛouocatiuis. Eccleſiaſt. xx. Colloquiũ illiꝰ quaſi ignis exardeſcit.. C ¶ Nota. Murilegus albã pellẽ iuxta ignem cõburit: ⁊ papilio iuxta candelam volitans ꝯburit ſe: ſic hõ iuxta mulierem ſedens. Nulla ſecuritas eſt ſe

no vel ſtupe eſſe iuxta ignē:ſic nec ſecuritas eſt virum eſſe iuxta mulierē. Iſaye.xl. Omnis caro fenū. Nix licet frigida ſit iuxta ignem liqueſcit:ſic virginitas colloqis ⁊ familiaritate mulierum perit. Et ſi murus non comburatur a candela iuxta ſe poſita tamen denigrat. Hierony. Femina eſt viſcus tenaciſſimus ad illaqueādas animas. Item ex duobus lapidibus ſi inuicem colliduntur exit ignis. Et qd mirum igitur ſi ex tactu viri ⁊ mulieris exit ignis concupiſcentie et luxurie. Eccleſiaſtici.xiij. Qui tangit picem inquinabitur ab ea. Prouerb.vj. Nunquid poterit aliquis abſcondere ignem in ſinu ſuo ⁊ veſtimenta eius non cōburi. Ad hoc facit quod narrat Gre.iiij.dyal. de quodam ſacerdote qui ex quo ſuſceperat ordines remouerat a ſe concubinam ſuam amans eam:vt ſororē nec per quadragita annos ſuſtinuit ꝙ ad eum accederet vel ei in aliquo miniſtraret. Cum aūt laboraret iextremis:dicta mulier acceſſit ⁊ aurem ſuam eius naribus applicuit vt ſentiret: ⁊ ſi plus eſſet in eo alitus: quā ſentiens ſpiritum colligēs ait. Recede mulier: tolle palleam. Adhuc igniculus viuit. Et deinde apparentibus ſibi apoſtolis emiſit ſpiritum.

¶ Tertium pūctū in quo ponitur occaſio malicioſe ſiue pernicioſe inductionis que fieri ſolet per vetulas diabolicas. Quando em̄ aliquis poteſt non accendere ignem in viridi ligno accipit lignū ſiccū: vt facilius ſuccēdatur:ſic facit diabolus quando non poteſt in iuuenibus ignem accendere luxurie: accipit vetulam ſiccam ⁊ per eam facit quod per ſe non potuit ſicut te diabolus decepit mulierem per ſerpentem habentem vultum virginem ſimilem ſibi. A

¶ Tales itaqꝫ vetule officiū diaboli exercent deiiciendo iuuenculas in peccatum. Tales videntur deteriores iuda qui vendidit ſanguinē innocentem. Ille enim animas precioſo chriſti ſanguine redēptas vendūt viliſſimo ꝑcio nō tm̄ ad mortē corporis ſed anime. Iohelis.iij. Puellam vendiderūt pro vino. Immo etiā deteriores ſunt ⁊ ad decipiendū efficaciores demonibus. Ubi enim demones nichil faciunt per ſe aliquando vno anno vel pluribus per huiuſmodi vetulas aliquando faciunt vna hora. Hec eſt ergo lingua tertia de qua dicit Eccleſiaſti.xxviij. Lingua tertia mulieres viratas.i.viriles ſiue etiam ꝯiugatas deiicit. Etiam ſequitur. Utilis potius infernus ꝙ̄ illa. Prima em̄ lingua eſt diaboli ſuggerētis. Scōa eſt lecatoris petentis. Tertia vero vetula seducētis. B ¶ Iſte itaqꝫ vetule ſunt ancile diaboli. Sunt etiam retia laquei:⁊ canes venatici diaboli ad venādum animas diabolo. Itē ſunt folles diaboli quibus accenditur ignis infernalis fetentis et vrētis luxurie. Itē plures hmōi ſunt pſbyteriſſe diaboli q̄ filias ſuas immolāt demoniꝭ quādo eas ꝓſtituūt. C ¶ Cum itaqꝫ dicat Gregor. Nullum ſacrificiū eſſe quod plus placeat deo ꝙ̄ zelus animarū ⁊ cōuerſio earū ad deū: ⁊ ad hoc miſit filium in mundum: ⁊ ad hoc miſit apl'os ⁊ predicatores: vt eſſent venatores ⁊ piſcatores animarū. Ideo patet ꝙ̄tū ei diſplicet peccatum talium vetularū que venantur animas ad perdendū ⁊ diabolo mancipandū. O femine idiabolate qd faciet domin⁹ in terribili iudicio

ſuo ad punitionnē iniquitat; vře.

Q Uadrageſima quarta cōſideratio eſt de remedijs luxurie. Sunt autē ſeptem precipua remedia contra luxuriam.
Primum eſt cordis obſeruatio.
Secundum fomentorum luxurie ſuſtractio.
Tertiū eſt penalis diſciplinatio.
Quartum eſt mortis ɔſideratio.
Quintum eſt pene infernalis imaginatio.
Sextum eſt laborioſa occupatio.
Septimum eſt deuota oratio.

¶ Primum punctū in quo ponitur primum remediū ⁊ eſt cordis obſeruatio. puerbio. iiij. Omni cuſtodia ſerua cor tuū quoniā ex ipſo ꝓcedit luxuria. Serua inq̄ ne tibi inimicus luxurioſas cogitationes ingerat: ⁊ ſi immiſerit ſtatim expellas nec eas ibi ludere ſinas.

A ¶ Bernar. Cogitationes male cum in anima ludūt illudūt. Et hierony. ad euſtochiū. Quia ipoſſibile eſt in ſenſum hoīs nō irruere motū medullaꝝ calorē. Ille laudatur ille p̄dicat btūs qui ſtatim: vt ceperit cogitare interficit cogitatus ⁊ allidit eos ad petrā. Petra aūt erat xp̄s. Hinc ouidi⁹ de reme. amor. Principijs obſta ſero medicina paratur. Cum mala per longas ɔualuere moras. Sicut enim corui in orto tuo nidificantes facile expelluntur a principio cum ſola ligna ſiue ſtipulas comportare ceperunt difficilius autem ſi oua genuerūt: ſed difficilime cum iam pullos habuerunt. Sic etiam cogitationi faciliter quis reſiſtit: difficilius delectatiōi: ſed difficilime poſt ɔſenſum ſiue opus. Optimū igitur eſt gratia ſtabilire cor: vt dicitur Hebre. vltimo. B ¶ Legit in vi. pa. q quidam tentat⁹ a ſpiritu fornicationis rogauit quēdam ſanctū patrem vt oraret pro eo: quod cū feciſſet aſſidue et ſepe et ille diceret ſe ab illa tentatiōe non eſſe alleuiatum: cum admiraretur ſenex ſe non eſſe exauditum vidit illum monachum quem tentabat diabolus ſedentem et ſpiritum fornicationis ante illum ludentem: et ipſum cum eo delectari: et angelum dei aſtantem grauiter indignatum contra eum: quia non faciebat iuxta conſilium ſuū ſed magis delectabatur in cogitationibus a diabolo immiſſis. Quem arguit ſenex de negligentia dicens. Impoſſibile eſt hunc fornicatiōis ſpiritum a te expelli: niſi tu cogitationes ab eo immiſſas reprimere ſtudeas diligenter. Hierony. ad euſtochium. Nolo ſinas cogitationes creſcere. C ¶ Secundū eſt fomentorū luxurie ſubſtractio: cuiuſmodi ſunt cibi ⁊ potus calidi: viſus tactus: auditus: ⁊ cohabitatio mulierum. Eccleſiaſti. ix. Auerte faciem tuam a muliere compta. Et ſicut deridendus foret qui diceret diſplicere ſibi domū ſuam incinerari: ⁊ tamen accenſe domui ɔtinue faſciculos flammigeros iniiceret ſic deridendus eſt qui luxuria ardet ⁊ tamen carnes et vinum et cetera ſuperflua non vitat. Nam ſcd'm ligna ſiue exardeſcit ignis: vt dr̄ Eccleſiaſti. xxviij. Propterea iubet apoſtolus. i. Cor. vi. dicens. Fugite fornicationem. Ubi Ambroſius. Cum alijs nēpe vicijs poteſt expectari conflictus. Hanc fugite ne approximetis: q2 non pōt aliter melius vinci. In cuius exēplum: ioſeph fugiens palliū i ma=

nu mulieris reliquit. vt habetur Gen̄. xxxix.

¶ Secundū punctum in quo ponitur tertium remedium contra luxuriam. ⁊ eſt penalis diſciplina tio. puta ſe flagellando fortiter/ vel capillos aut barbam trahendo/ vel ſe infrigidando in niue vt aqua frigida/ vel aliquid huiuſmodi faciendo. Eccleſiaſtici. xj. Malicia vnius hore obliuionē facit multe luxurie. Sic in vi. pa. legitur ꝙ quidam bonus pater qui mulierē hoſpitio ex pietate receperat tentationē carnis in ſe ſentiens candela accenſa omnes digitos combuſſit dicens.

A ¶ Si hūc ignē ſufferre neqs quomodo ſuſtineres infernalem Sic ⁊ de beato benedicto narrat Gregorius in dyal. ꝙ a ſpū fornicationis vexatus inter ſpinas ⁊ vrticas nudum ſe ꝓiciendo volutabat ⁊ ſic victor euaſit. Sed heu heu multos ignis luxurie concremat quia aquam tribulationis ⁊ diſcipline abhorrent et fugiunt.

B ¶ Quartum remediū eſt mortis conſideratio. Grego. Nichil adeo valet ad domandū carnis deſideria ſicut frequenter cogitare qualis futura ſit mortua. Idem. Cum culpa animum temptat neceſſe eſt vt breuitatem ſue delectationis aſpiciat. Unde de ſancta columba legitur ꝙ coram filio regis ſcotie vt magis ī eo excitaretur libido ipſa puella pulchra nimis fuit totaliter denudata: qui ſtatim ad predictā mortis conſiderationem recurrit dicēs. Pulchra eſt ſed mortalis ⁊ a mortali genita ⁊ ad mortē. Ideo ꝓpter deū q̄ eſt vita mea nō dimittā.

C ¶ Quintum remedium eſt pene infernalis ymaginatio. Iſido. li. ſoliℓ. Propone tibi aduerſꝰ carnis ardores eterni ſuppliciȷ̄ ignes. Memoria ardoris gehēne ardorem excludit luxurie. Greg. Que maior inſania ꝙ ꝑ delectatione momētanea obligare ſe ad et̄na ſupplicia/ ⁊ amittere regna celeſtia. Hec ille. Cogita igitur d̄ mēbris tuis ꝙ grauis dolor erit illa eternaliter igne gehēnali cōburi. Et iuxta quartuȝ precedēs remedium cogita ꝙ vilia futura ſunt poſt mortem ⁊ ꝙ vile eſt totum corpus tuum ante mortē in hac mortali vita/ ⁊ non timeas illud macerari ieiuniȷ̄s/ abſtinentiȷ̄s: vigiliȷ̄s / ⁊ aliȷ̄s diſciplinis/ iuxta tertium precedens remediū/ vt ſic ſaluā facere poſſis animam tuam.

D ¶ Sextū remediū eſt laborioſa occupatio. Hiero. ad ruſticū monachū. Ama ſtudia ſcripturarū ⁊ carnis vicia non amabis. Nec vacet tua mēs variȷ̄s ꝑturbationibꝰ q̄ ſi in pectore tuo ſederint dominabunt̄ tui ⁊ te ducent ad delictū maximū. Semper facito aliquid boni operis vt te diabolus ſemper īueniat occupatū.

¶ Tertium punctum in quo ponitur ſeptimum remedium cōtra luxuriam ⁊ eſt deuota oratio. ſapien. viȷ̄. Sciui ꝙ non poſſum aliter eſſe continens niſi deus det. Et hoc ipſum erat ſapientia ſcire cuius eſſet hoc donum. Adiȷ̄ dominum ⁊ deprecatus ſum illū ⁊c. Specialiter pro hac cauſa virgini virginum ſeruiendum eſt. Sꝫ a votis ſtultis ⁊ indiſcretis cauēdum. Sed heu heu multi hoc peſtifero morbo laborant ſed remedia non curant. Ideo ſemper in

ſua feditate perſeuerāt. Suntqȝ pleriqȝ excecati ⁊ inſenſati vt dicant ſe continere non poſſe: i quo grauiſſime peccant deum inuoluentes in culpa ſua. Ideo dicit Hieronymus. Anathema ſit qui deum aliquid impoſſibile precepiſſe dicit. Contra eos igit̄ oſtendendum eſt ꝙ ſi ad predicta remedia recurrerent ſatis facile continere poſſent. Hanc autem poſſibilitatem tria maxime oſtendunt. Primū ē ſacre auctoritatꝭ ſcititudo. Scdm ē expientie certitudo. Tertiū eſt irrationalis creature ſimilitudo. A ¶ Primū eſt ſacre auctoritatis ſcitudo. nā geñ. iiij. dicit deus ad cham. Subter te erit appetitus tu⁹ ⁊ tu domina beris illi⁹. Et eccleſia. xv. Appoſui tibi ignem ⁊ aquam: ad quod volueris porrige manum. Ante hominem vita ⁊ mors/bonum et malum/quod placuerit dabitur illi. Et. j. Coꝝ. Fidelis de⁹ q̄ non permittit vos tentari ſupra id qđ poteſtis. Ad hoc ēt facit auctoritas philoſo. ij. ethicoꝝ dicentis. Sum⁹ domini oim̄ noſtrarū operationū a principio vſqȝ ad finē. B ¶ Scdm eſt experientie certitudo. Nam ab actu luxurie facit ceſſare verecundia de viſioē pau coꝝ hominū. Cur ergo non attēta imaginata viſio dei ⁊ oim̄ āgeloꝝ et ſanctoꝝ. Prouerb. xv. In omni loco oculi domini cōtēplantur bonos ⁊ malos. Legit̄ in. vi. pa. ꝙ tranſeūte abbate effrē q̄dā ꝓſtituta immiſſa eſt ad eū vt icitaret eū ad turpē coitū vel ad iracū diā q̄ eū nullus viderat iraſcētē Cui ad hoc eū incitanti ait. Seq̄re me. Et ducit eam ad locum populoſum/⁊ ait. hic parate. Et illa ait. Quō poſſum corā tot hominibus hoc facere? Et ille. Et quomodo (inquit) nō erubeſcis oc̄los dei ⁊ ſcōꝝ? Que ꝯfuſa receſſit. C ¶ Ad idem ꝑtinet exēplū de thayde meretrice qđ ſupra poſitū eſt in pͥmo li. tra. de ꝯſideratione diuīe ſcīe. Itē experiētia docet ꝙ ab actu fornicatiōis ceſſare facit timor emulatiōis vel mortis corporalis intēſe imaginat⁹. Cur ergo non idem faceret timor mortꝭ eterne ⁊ vtriuſqȝ hoīs. prouerb. xx. Dolor vulneris abſterget mala. Item ab actu luxurie compeſceret amor pecunie. vt ſi ex continētia lucrari quis deberet caſtrum vel mille marcas. Cur ergo non cōtinebit ꝓpt̄ regnū celoꝝ? Nā ꝓpter id q̄dā ſe caſtrauerūt vt dꝫ Mat. xix. Ideo dicit Berñ. Ignoſce dñe excuſam⁹ tergiuerſamur vix eſt aliqs qui in eis q̄ ad te ꝑtinent velit experiri quid poſſit. et quod promptiſſime poteſt ſcdm carnē vel ſcdm ſiue timor impulerit ſiue cupiditas traxerit. D ¶ Tertium eſt irratiōalis creature ſimilitudo. Nā piſcis ſe tēperat ab eſca ſi hamū ſuſpicat̄ auis a cibo ſi retis dolum imaginatur/aīalia etiā a laqueo cauēt abſcōdito. cur ergo nō tēperabit hō a veneno luxurie a cibo delectationis ⁊ a laq̄o demonis cū talia vere cognoſcat. Unde Eccle. vij. Inueni mulierem amariorē morte. mulierem. i. voluptatem que corpus necat ⁊ animā. aug. Omne ſeminarium voluptatis venenum puta. Prouerb. xxiij. Ingreditur blande ſed in nouiſſimo mordebit vt coluber: ⁊ ſicut regulus venena diffundet. Pſalm. In via hac qua ambulabā abſcō

derunt laqueum michi.

¶ Sequit᷑ de luxurie deteſtatiõe.

Quadrageſima quīta ꝯſideratio ē de luxurie deteſtatione. Apparet autē manifeſte ꝙ ſit fugiendū atq; deteſtandum hoc vicium ſi conſiderentur tria. Primū eſt vtilitas abominatiōis Scđm eſt infelicitas cōſecutiōis. Tertiū eſt acerbitas punitionis.

¶ Primū pūctū i q̄ oñdit᷑ pctm̄ luxurie fugiēdū pp vtilitatē abominatiōis. Eſt eīm luxuria turpiſſie ꝛ viliſſie atq; abominādē ꝯditiōis Tū reſpectu diuine maieſtatis. Tū reſpectu āgelice ſublimitatis Tū reſpectu rōnalis hūanitatis.

A ¶ Primo igit᷑ eſt abhominabilis luxuria diuine maieſtati: qꝛ tēplū dei polluit ꝛ violat ſpm̄ ſanctū inde expellēs ꝛ immūdū ſpm̄ introducēs. j. Cor. vj. Neſcit; qꝛ mēbra veſtra tēplū ſunt ſpūſſcti q̄ habitat i vobis. Empti eñ eſtis ꝓcio magno ꝛ non eſtis veſtri. In hoc aūt templo ponit luxurioſus idolum veneris. Sicut dicit btūs Bern. qꝰ ſacerdos luxuria inquinatus iuxta filium virgīs ponit ydolum veneris. ꝛ dū ore ſuo polluto carnē xp̄i ſacratiſſimā recipit q̄ſi in lutum plateaꝝ ꝓiicit. ꝛ dū ore ſuo polluto ei bñdicit: q̄ſi in faciē ſaluatoris ſpuit. Et iſido. xxij. q. vij. cap̄. Non ſolum. ait. Inter cetera vicia vicium fornicationis. i. luxuria maximi ſceleris eſt: quia ꝑ carnis immundiciam dei tēplū violatur. Dicit᷑ autē eſſe maximi ſceleris extēſiue/ qꝛ maculat tam corpꝰ ꝙ aīam. j. cor. vj. Qui fornicat᷑ in corpus ſuū peccat. Unde ꝛ hoc eſt maxime deo abominabile. qꝛ hoīs corpus ratione creationis ꝛ redemptionis deo debitum tante feditati luxurie implicatur et ſubiicit᷑. j. cor. vj. Corpus non fornicationi debetur ſ; dño. Ibiđ An neſcitis qꝛ corpora veſtra mēbra ſunt xp̄i. Tollens ergo membra xp̄i faciam membra meretricis. Abſit. Uere ergo abominabilis deo luxuria q̄ de templo dei et membro xp̄i facit templū ꝛ membrum diaboli. Uñ math. viij. ꝛ lu. viij. Legio demonum ex permiſſione chriſti intrauit in gregē porcoꝝ ꝛ precipitauit eos in mare. Ad ſignādū qꝰ demones delectātur habitare ī luxurioſis ſignatis per porcos qui delectantur verſari in ceno ꝛ inde precipitant eos ī mare. i. in abyſſum inferni. apo. xviij. Facta ē babylon habitatio omnis ſpiritus immundi. ꝛ de behemoth. legitur iob. xlj. Sub vmbra dormit in locis humentibꝰ id eſt dyabolus in gula ꝛ luxuria requieſcit vt ſus in luto.

B ¶ Scđo eſt luxuria abomiābilis angelice ſublimitati. Per luxuriam enim fit angelis iniuria multipliciter.

A ¶ Primo quia luxurioſus cōtēnit angelicā beniuolentiā: quā ſcʒ angelꝰ exhibet hoī ipſuʒ cuſtodiendo ꝛ dirigēdo: ꝛ eo ſpreto ludit ꝛ delectat᷑ cū turpiſſimo ſpiritu fornicationis. vñ ꝛ ſpūs ille ī mundꝰ maxīe de luxuria gaudet Unde glo. Aug. ſup leui. Demones maxime de ydolatria ꝛ luxuria gaudent. Et eccleſiaſt. xviij. Si preſtes anime tue concupiſcētias eius dabis te in gaudium inimicis eius. C ¶ Scđo qꝛ luxurioſus cōtēnit angelicam re

uerentiā q2 in pn̄tia angeli fediſſimū illud pctm̄ cōmittit qđ non faceret in pn̄tia viliſſimi mancipij: cū tn̄ pctm̄ iſtđ maxie feteat corā angelis. Unn̄ in vita pa. legitur ꝙ mortuo pegrino in ſilua angelus apparuit heremite dicēs ꝙ iret ſe cū ad ſepeliendū pegrinū illum. Qđ cū feciſſet ⁊ vellet eū ſepelire heremita nares ſuas obturabat nō valēs ferre fetorē cadaueris: angel⁹ ꝟo nō. Quo ſepulto obuiauerūt cuidā iuueni cōpto ⁊ ornato. Et tunc angelus nares ſuas obturabat dicens ꝙ fetor luxurie eius erat ei grauiſſimus ad tolerandū et cadauer peregrini ſuauiſſimi odoris. O igitur ꝙ̄tū deberet homo timere fornicari i preſentia āgeli. Bernardus. In quouis angulo: inquouis diuerſorio reuerētiam habe angelo tuo/nec audeas illo preſente quod nō auderes me vidente.

D ¶ Tertio q2 luxurioſus contēnit ⁊ offendit angelicā mūdiciā q2 vz pl⁹ eligit aſſimulari brutis viuendo ſm̄ carnē in qua ꝯuenit cū brutis: ꝙ̄ ꝯformari puritati āgeli ꝯuiuendo ſecundū rationē i qua conuenit cū angelis. Unde patet ꝙ ignominiam facit angelo quia videlicet animam (que eſt de genere creaturarū ſpiritualiū ⁊ quaſi de progenie angeloꝝ) tante turpidini ⁊ feditati ſubijcit querēdo carnis voluptatem que eſt de genere porcorū ⁊ aliorū animalium brutoꝝ. ps. Homo cū in honore eſſet (ſcilicet inꝙ̄tū ſimilis angelis) non intellexit: comparat⁹ eſt iumentis inſipientibus ⁊ ſimilis factus eſt illis. Q2 videlicet vt dicit gloſa ſuper illđ .j. cori. vj. Qui fornicaꝛ in corpus ſuū peccat. In fornicationis opere totus homo abſorbeꝛ a carne ita vt dici nō poſſit aīm⁹ ſu⁹ eſſe: ſed tot⁹ homo dici poſſit caro. Un̄ etiam dicit in q̄rto ethicoꝝ ꝙ peccata intemperātie ſūt maxime exprobrabilia: q2 ſunt circa delectationes communes nobis ⁊ brutis. Unde quodā mō ꝑ illa pctā homo brutalis efficiꝛ. Et ideo etiam dicit Grego. ꝙ pctā carnalia ſꝛ maioris īfamie.

C ¶ Tertio abominabilis ē luxuria rōnali humanitati: q2 vez ꝑ eā homo fit brutalis: vt dictū eſt. vnde hoc pctm̄ maxime eſt erubeſcentie qđ ſignū eſt magne indecentie. Hiero. Nihil vili⁹ ꝙ̄ a carne vinci. Nihil glorioſi⁹ ꝙ̄ carnē vincere. Nam etiam ſicut ꝺt ariſtoteles in epiſtola ad alexandrū Coit⁹ eſt proprietas porcoꝝ. Et Gregori⁹. Qui voluptati ſuccumbūt. nō hoies ſed iumenta appellanꝛ. Et ſuper illđ iohelis. i. Putruerūt iumenta in ſtercore ſuo. Greg. dicit. Iumenta in ſtercore ſuo cōputreſcere: eſt hoies carnales in fetore luxurie vitam finire.

¶ Secundū punctū quod oſtendit luxuriam eſſe deteſtandam ꝺt infelicitas conſecutionis. Multiplex em̄ miſeria ſiue īfelicitas cōſeqꝛ luxuriā/⁊ ꝑcipue triplex miſeria. Pria ē miſia diſſipationis. Scđa eſt miſeria precipitationis Tertia eſt miſeria indurationis.

A ¶ Pria igiꝛ eſt miſeria diſſipationis. Nā et ſi ſupbia diſſipet bona anime: nō tn̄ bona corporis ⁊ nature. Auaricia vero ⁊ ſi diſſipat bona ſpūalia: conſeruat tamē et cōgregat tpalia. Luxuria aūt oīa bona cōſumit et nullis bonis parcit. Et ideo de filio prodigo dicitur Luc. xv. ꝙ peregre profe

ctus eſt in regionē longinquā idē in peccatū: ⁊ diſſipauit ibi ſubſtantiā ſuā viuēdo luxurioſe. Hieronimus. ad damaſū papā de filio pdigo. Luxuria inimica deo/inimica vtutibus/perdit omnē ſubſtantiaȝ patris ⁊ a patris volūtate deliràs futurā paupertatē cogitare non ſinit. Hec ille. Luxuriam ergo ſequitur diſſipatio oīnis boni. B ¶ Primo diſſipatio boni temporalis quod inutiliter expenditur in veſtimentis/ornamētis ⁊ in comeſſationibus/et ebrietatibus/ dando meretricibus et aliȷs inhoneſtis perſonis. Prouerbi. xxix. Qui nutrit ſcortum perdit ſubſtātiam. Inter autem bona exteriora temporalia p̄cipuum eſt fama que maxime deturpatur per hoc peccatum: quod vt dictuȝ eſt ſecūdum greg. maioris eſt īfamie. C ¶ Secundo diſſipatio boni corporalis. Sen̄. in epiſtola. xxiiȷ Libidinis tremores manuum ac pedum/⁊ articulorum generant depꝛauationem. Ideȝ. plures occidit voluptas q̄ gladius. Unde etiam quidam in magna dignitate conſtitutus deditus luxuriȷs cum meretrice inuentus eſt mortuus vt narrat cronica martiniana. D ¶ Tertio diſſipatio boni ſpiritualis. ſcilicet boni pertinentis animam. Tuȝ ad boni gratie. Sen̄. In voluntate nichil eſt magnificium /nichil quod proximaȝ deo faciat naturam. Et Job. xxxj. Si deceptum eſt cor meum per mulierem ⁊c. Et poſt Ignis eſt vſq̧ ad cōſūptionem deuorans ⁊ omnia eradicās genimina. ⁊c. Genimina bonorū operū ſunt dona ſpūſſancti ⁊ virtutes. Tum boni glorie. O q̄ breuis eſt cōcubitus hora ꝓ qua amittit vita eterna. Et apoca. xxj. Nō intrabit in eaȝ (ſcȝ ciuitatē celeſtē) aliqd coinquinatū aut abominationē faciens. Et cap. xxij. Foris canes ⁊ īpudici. F ¶ Tū boni nature puta mēorie ⁊ intelligētie. Sen̄. in. j. declamationū. Nichil eſt taȝ morti ferū ingeniȷs q̄ luxuria. Siqdeȝ rationeȝ perturbat/intellectū ebetat/memoriam eneruat/ obliuionem immittit/errorē infundit: ignorantiam inducit/et hominem q̄ſi beſtiam facit. Hec ille. Luxuria itaq̧ excecat et infatuat hominē vt nec etiā deū timeat/nec homines vereatur. Hieronymus contra iouinianū. Amor femine rationis obliuio ē ⁊ īſanie proximus. Et ouidius in epiſtolis. Quid deceat non videt vllus amans. Propterea apud antiquos impudicus amor cecus depingebatur. Ideo etiam a Gregorio. xxxj. mor. prima luxurie filia ponitur cecitas mentis. De hoc eſt exemplum ſalomonis de quo dicitur. iiȷ. Reg. xj. Auerterūt mulieres cor eius ⁊c. Et qd dicemus. Nonne inſaniunt ipſi luxurioſi: nunc corīſando/nūc cātando/nunc componendo veſtes nūc caput eleuando ad feneſtras mulierecularum/ nunc vana et ocioſa loquendo. ⁊ huiuſmodi. que omnia quid aliud dixerim q̄ vanitates et inſanias falſas. O perditio temporis. O depꝛauatio ſenſus. O cecitas fatuamentis. Et quis enarrare ſufficiat quot labores ⁊ inedies/quot vigilias quot timores et pericula/quot ſollicitationes et anguſtias quot eſtus ⁊ frigora et multa huiuſmodi ſuſtinēt miſeri infatuati pro breuiſſima et viliſſima delectatione complenda

que ſi ꝓ deo ⁊ animarũ ſalute ſuſtinerẽt vere martyres eſſẽt apud deũ. Unde manifeſtũ eſt q̄ exceca uit eos malicia eoꝝ: vt illud quod turpiſſimum eſt videatur eis pulcherrimum: ⁊ quod moleſtum delectabile. Job.xxx. Eſſe ſub ſentibus delicias reputabant. Illicit⁹ enim amor omnia hec facit eis eẽ leuia. Uirgilius. Oia vincit amor. Patet itaq̧ quanta ſit cecitas in luxurioſis ⁊ carnalibus. O ſi conſiderarẽt ꝙ tranſitoria ſit carnis voluptas ⁊ quanta ſit infernalis acerbitas cui ſe obligãt horrerẽt profecto illaqueari laq̄is maledicte luxurie. Eſt autem triplex precipua conſideratio neceſſaria ⁊ vtilis contra luxuriam et vt auferatur cecitas mentis ab eo qui luxurie ſubiectus eſt.

Pria eſt carnalis mortalitatis
Scda eſt ifernalis acerbitatis.
Has duas vide ſupra inter remedia contra luxuriam.

Tertia eſt abominabilis vilitat;
Uide hanc ſupra in pma pte hui⁹ tertie principalis cõſiderationis.

S ¶ Scda eſt miſeria pcipitationis. Sequũtur ei ex luxuria pluri ma ſcãdala et precipitat in multa peccata. O quot ex ea preceſſerũt et ꝑcedũt homicidia. O quot milia hoim tã grecorũ ꝙ romanorum gladio corruerunt ⁊ poſt bellum decẽnale troia magna incendio perijt ꝑpter raptũ helene a paride. vt ſcribit phrigius vates Amõ etiã ꝑpter violẽtiã thamar ſororis ſue ab abſalone fr̄e in conuiuio occiſ⁹ ẽ vt habet.ij.re.xiij. Et ſicut hẽtur gen̄.xxxiiij. Sichẽ et emor cũ omi pplo ſuo propter violẽtiã dyane occiſi ſunt ⁊ in captiuitatem deducti. Semiramis regia poſt mortẽ viri in libidinem exardeſcẽs a ꝓpo filio cognita ꝑpter horrorẽ facinoris ab ipo tandẽ eſt occiſa. ꝑut recitat paul⁹ horoſi⁹. O abominabilis iniq̄tas q̄t mala ex te ꝑcedũt Un̄ ⁊ hiero. dt in epl'a ad euſtochiũ. Pudet dicere q̄t quotidie ꝟgines ruãt/ ꝙtas de ſuo gremio ꝑdat mr̄ ecclia/ ſup q̄t ſydera ſupb⁹ iimic⁹ ponat thronũ ſuũ q̄t petras excauet vt habitet coluber in foraminibus eorum. Uideas pleraſq̧ viduas antequã nuptas ifelicẽ cõſciam mentita tm̄ veſte ꝓtegere. q̄s niſi tumor vteri ⁊ infantiũ ꝓdiderit vagitus erecta ceruice ⁊ ludentibus pedibus incedunt. Alie vero ſterilitatem pretendunt ⁊ nedum nati hois homicidiũ faciũt. Nonnulle cũ ſe ſenſerint concepiſſe de ſcelere abortiuo venena mendicantur ⁊ frequẽter etiã ipſe cum mortue fuerint trium criminũ ree ad inferos ꝑducunt homicide ſui xp̄i adultere et nondum nati filij parricide. hec ille. O feminine reprobate. O mulieres idiabolate. O anime damnate ꝙta mala facitis propter ignominiam vr̄am cooperiẽdã. Preterea luxuria precipitat ī idolatrationem. Nã ſicut dicitur xxxij.q.iiij.c. In eo. Per vicia fornicationis maxie demones incolunt. ꝙta em̄ ſortilegia quot diuinatiões demonũ quot maleficia fiunt ad cõſeq̄ndũ hui⁹ maledicte libidinis effectũ in q̄b⁹ oibus adorat diabol⁹. Un̄ et ſalomõ cum iam ſenex eẽt ꝑpter luxuriã fact⁹ eſt idolatra vt habet.iij.re.xi. Iõ dr̄ eccleſiaſti.ix. Spẽ; mulieris aliene multi admirati reprobri facti ſũt Et.xix. Uinũ ⁊ mulieres faciunt apoſtatare etiã ſapiẽtes. V

¶ Tertia eſt miſeria īdurationis
Indurant̄ ei maxīe corda ex hac
maledicta luxuria. Eſt em̄ maxīe
adherētie ⁊ difficile ab ea pōt hō
eripi. Inſatiabilis ei eſt delectabi
lis appetit⁹ vt dī phs. iij. eth. Iō
dī Aug. Efficaciſſimū glutinū ad
capiēdas aīas mlier. hec ille. hoc
em̄ glutinū viſcoſiſſimū ē ⁊ tenaciſ
ſimū. Vñ ⁊ eo ctiā aliqñ īuiſcātur
aues .i. viri ſpūales qñ appropin=
quāt ad illō. Et q̄s īuiſcauit effica
citer detinet hinc ē ꝙ diabol⁹ vici
um hoc elegit cū balaath regē ꝑ
balaā ꝓphetā ſuū īſtruere vellet
quō filios iſrael deuīcere poſſet.
vt hr̄ nūeri. Propt̄ hanc igit̄ inui=
ſcationē maxime accipit diabolus
ꝑtātem in eos qui huic pctō dedi=
ti ſunt ita ꝙ vix pñt a viſcario dia
boli eripi. Ideo indurant̄ eoꝝ cor
da nō curantes de correctione ſua
Oſee. v. Non dabunt cogitatiões
ſuas vt reuertant̄ ad dñz: q2 ſpūs
fornicationis eſt in medio eorum.
Propter luxuriam quippe multi
non confitent̄: alij ficte ꝯfitentur
⁊ cōicāt in pctō mortali. Propter
luxuriā multi heretici fiunt nō cre
dentes infernū non negātes para
diſum ⁊ hmōi. Sicut em̄ ait gre=
go. Quem luxuria ſemel cepit. ni
hil aliud cogitare ꝑmittit. Unde
dañ. xiij. de ſenſibus īpudicis dr̄.
Auerterunt oculos ſuos ne vide=
rent celū ⁊ ne recordarent̄ iudicio
rum iuſtoꝝ. Vñ patet ꝙ hoc viciū
maxime elongat hoiem a pñia: q2
captū eū fortiter tenet. Ideo ma=
nus mulieris dñr vincula ⁊ ipa dr̄
morte amarior. Eccleſiaſtes. vij.
Luſtraui vniuerſa animo meo vt
ſcirem ⁊ conſiderarem ſapiaz et
rōnem ⁊ vt cognoſcerem impieta
tem ſtulti ⁊ errorem imprudentū
⁊ inueni amariorem morte mulie
rem q̄ laqueus venatoꝝ eſt: ſage=
na cor illius: ⁊ vincula manus illi
us hec ibi. Hinc ē ꝙ aliqui ī excu
ſationē ſui allegāt īpotētiā abſti=
nendi ⁊ ꝓpter hoc moriunt̄ multi
īpenitētes. Hinc etiā ē ꝙ multi nō
ſolum nolūt ab hoc vicio reſilire.
ſed nec dei verbū ⁊ ſalutis exhor=
tationes audire. Eccleſiaſti. xxi.
Cor fatui quaſi vas ꝯfractuz om
nem ſapiam nō tenebit. Verbum
ſapiens q̄dcūqꝫ audierit in ſciētia
laudabit ⁊ ad ſe adijciet. Audiet
luxurioſus ⁊ diſplicebit illi ⁊ pro=
ijciet illud poſt dorſum ſuum. hec
ibi. Hinc eſt etiam ꝙ non ſoluz no
lunt corrigi: ſed correctores plerū
qꝫ perſequuntur aut verbis iniu=
rioſis aut factis: ſicut herodes et
eius adultera fecerunt decapita=
ri Iohānem baptiſtam vt habet̄.
Mat. xiiij. O igitur maledicta lu
xuria quis enarrare ſufficiat im=
pietates: infelicitates ⁊ miſerias
que ex te modis infinitis ꝓueniūt
idcirco ſic exclamat hiero. o ignis
infernalis luxuria: cuius materia
gula: cuius flamma ſuperbia: cu=
i⁹ ſcītille praua colloqa: cuius fu=
mus infamia: cuius cinis inopia:
cuius finis gehenna.

¶ Tertium punctum in quo oſtē
dit luxuriam eſſe deteſtandam et
eſt acerbitas punitionis. Iuſto eī
dei iudicio acerbiſſime ⁊ mltiplici
ter puniūtur luxurioſi. Circa q̄d
ad preſens conſiderandum eſt tri
plex exemplū. A ¶ Primuz eſt
exemplum generale. ſ. de diluuio
quo gñalit̄ ꝓpter pctā carnis oēs
perierunt: excepto noe cuz vxore
ſua ⁊ ſem. cham. ⁊ iaphet cuz vxo
ribus ſuis vt patet Geñ. ſeptimo
O terribile iudicium. O aſpera

vindicta q̄ ſcuit tam inumerabilē multitudinē hoim ⁊ aialiū ⁊ volucrū celi. Et dt nico. de lyra. ꝙ iterfecta ſūt aialia terre ⁊ aues celi: nō aūt piſces ad deteſtādum pctā hoim q̄ facta ſunt i terra ⁊ in aere nō aſūt in aqs. B ¶ Scdꝫ ē exēplū ſpāle de icendio ſodome. geñ. xix. pluit deꝰ ſup ſodomā ⁊ gomorrā ſulphur ⁊ ignē de celo: ⁊ ſubuertit ciuitates ⁊ oēꝫ regionē circa vniuerſos habitatores vrbiū ⁊ cūcta virētia terre. Scdꝫ etiā magiſtrū hyſtoriarū. ſpecialiꝶ pūitū fuit luxurie viciū i ſodomitis nocte natiuitatis xp̄i: in qua oēs ſubita morte perierūt. Vñ hiero. ſuper illud yſa. ix. Habitātibꝰ in regiōe vmbre mortis lux orta ē eis. ait. Lux illa oēs iſto vicio laborātes extinxit: ne natura quā ſūpſerat tāta imūdicia fedaret̄. C ¶ Tertiuꝫ eſt exēplū ptiale ꝯſtū. ſ. ad aliquas pticulares pſonas. Narrat horoſius de ſardanapalo: vltimo rege Babilonis: q̄ ita libidinoſus fuit ⁊ effeminatus: ꝙ iter ſcortoꝝ greges cū mulieb̄ꝛ hītuendo: et alia opa muliebria faciendo viuebat: ꝗ ꝓpterea intantuꝫ demeruit corā deo ꝙ regnū ſuum exterminatuꝫ fuit ⁊ tranſlatum ad medos: quia arabicus ꝓpoſitus ſuus priceps medorum vidēs eū ita turpiter viuere ipm̄ occidit. Similiter regnū hyberme finem habuit in rodrico rege libidinoſo. Et breuiter quī ꝗ libidini vacat confuſionem iueniet. Eccleſia. ix. Ne des mulieri ptātem aie tue: ne cōfundaris.

D ¶ Item narrat vin. i ſpe. mo. li. iii. par. ix. De quodam magno comite qui cum inter alia flagitia ſua fuiſſet enormiter luxurioſus: arripuit eum grauis infirmitas ⁊ intumuerunt eiꝰ genitalia ad modū olle grandis. in quibus grauiſſime afflictꝰ deū pre doloribus blaſphemabat: ⁊ aliqñ dicebat ſe iō talia in talibus locis pati: qꝛ de mēbris illis enormia egerat: nec tamē deo penitēs veniā petebat: ſꝫ fortiꝰ blaſphemās immūduꝫ ſpm̄ emiſit ſine aliquo eccl'ie remedio.

E ¶ Itē ibidē narrat de quodā alio maximo pncipe qui pdicto fuit ꝯtemporaneus ⁊ finaliter cū ipe in vita ſua ſe effudiſſet in oē genꝰ luxurie. cecidit in languorē grauē in tabefactiē ⁊ deſperationē ⁊ fetorem intolerabilem. Cuius fetoris horrorē ſui ferre nō valentes: pre confuſione i cameris ſuis eū claudebāt ⁊ occultabāt nullū ad eum ingredi pmittentes. Quedā autē pſona multa affinitate ⁊ familiaritate ſibi cōiūcta cui nō ſunt auſi cuſtodes reſiſtere tranſiens hoſtia ⁊ cuſtodia/ait. Volo ſcire quō eſt dño meo. Et intrans cameraꝫ inuenit eum ſolū ſup cubile ſuum quaſi ſuper quattuor pedes procumbentem ⁊ oia interiora cū inteſtinis ⁊ fecibꝰ ⁊ fetorē maximuꝫ emittentem ⁊ ſine aliquibus penitentie ſignis animam exalantem quod ſui occultātes alia finxerūt Hoc terribile genus mortis vidit ⁊ ſciuit illa perſona q̄ ſic eum inuenit deum timens diuinoꝗ perterrita iudicio aliquibus deum timētibus reuelauit.

F ¶ Item narrat petrus damianꝰ ꝙ qdam pnceps ſalonitanus cum quadā die pſpexiſſet de mōte de quo videbat flāmas erūpere: protinus ait. Proculdubio aliquis diues ſceleratꝰ moriturus eſt ⁊ in infernum deſcēſurus. Eſt enim talis conſuetudo in partibus illis vt imminente

morte diuitꝭ reprobi mons ille flã mas euomat piceas ⁊ ſulphureas Superueniēte igiẜ ꝓxia nocte dum idē priceps ſecurꝰ cū meretrice cō cūberet: expirauit. quē illa vt po= ſtea referebat diutius ptulit ⁊ vix tandē nō hominē: ſꝫ cadauer a ſe ꝓiecit. Itē refert petrꝰ clumac. in li. ij. de viſione cuiuſdā monachi= ti corpe educa ⁊ reuocati ad vitaꝫ qui iter alia que vidit ⁊ retulit de ſupplicijs petōꝝ. Cuꝫ duceretẜ ab angelo audiuit ſonitum demonuꝫ cachinnātium ⁊ trahentiū ſecum quandā aiam de mudo ſublatam quaſi ꝓſicientes ad alterutrū: ⁊ cum furſis igneis diſcerpētes eaꝫ ad infernum rapiebāt cū iprope= rio factoꝝ ſuoꝝ. Hec fuerat mere trix: eandē tñ ꝯfeſſa ſeram accipe re pnīam de q̄ parum fecerat.

G ¶ Cū hec itaqꝫ agerentẜ: ſubito lux de celo deſcendit miniſtros te nebrarum terrens: cum qua deſcē dit chorus virginū cū decore mi= rabili. Inter q̄s beata Margare= ta apparuit quā ipa ſpeciali deuo tione dilexerat: coraꝫ altari ſuo lu minaria exhibens de ſuo ſingulis diebus ſabbati. Ad quā cū clama ret eius adiutorium petens: ad ꝑ cem beate Margarete: oibꝰ etiā virginibus orantibus ꝓ ea cōceſ= ſum eſt ei vt in fouea que illico ap paruit in illo tormento pnīam cō= ſummaret. Beata igitur Marga reta cum manu abigēs demones ait illi. Hic pnīaꝫ tuaꝫ complebis per me receptura plura beneficia ⁊ tandem hic purgata veniens: ad beatorum conſortium. Quo dicto ipſa letantiſſime aquam bullien= tem ſubijt. Virgines autem bea= te ſunt in celum recepte. H

¶ Item narrat Grego. in. iiij. dia lo. Quidā curialis filiolā ſuā quā ſacro ſabbato paſche tenuit ine= briatus nocte corrupit. Mane au tem timens intrare portas eccle= ſie balneo ſe lauit. poſt verecūdās non intrare cum timore intrauit. Die ſeptima iā factus ſecurꝰ ſubi ta morte defunctus ⁊ ſepultus ẽ. Poſt longū tps de eius ſepulchro flamma erupit ⁊ cunctis videnti= bus oſſa eius ⁊ ſepulchrum cōſū= pſit ⁊ totam terrā ſup eius tumu= lum congregatam. Ex q̄ cōſidera tione colligimꝰ q̄d aīa ꝓ reatu ſuo patitur cuiꝰ oſſa iſenſibilia ſic cre mantur. Hec Gregorius.

Quadrageſima ſexta conſideratio eſt de= ſpeciebꝰ luxurie. Su perius propoſita cir ca luxuriam: eſt conſideratio in= telligende diſtinctionis. Ubi con= ſideranda eſt diſtinctio inter ſpe= cies luxurie. que ſunt ſeptem.

Prima eſt fornicatio.
Secunda ſtuprum.
Tertia raptus.
Quarta adulterium.
Quinta inceſtus.
Sexta ſacrilegium
Septia peccatum contra naturā.
Et habetur hec diuiſio. xxxvj. q. j. §. Cum ergo.

¶ Primum punctum in q̄uo tan= giẜ prima ſpecies luxurie q̄ eſt for nicatio. A ¶ Notādū tñ ꝙ tripli citer accipiẜ fornicatio. Uno lar= ge ꝓ quacunqꝫ culpa mortali: qꝛ vcꝫ p eā recedit a deo legitio ſuo ſponſo. De hac itelligi ꝑt illud qꝺ dicitur hiere. iij. Tu fornicata es cum amatoribus multis. tamē re uertere ⁊c. Anima cum tot amato ribus fornicatur: quot creaturas inordinate contra deum diligit.

B ¶ Scđo mō accipit ſpecialiter
p idolatria ſiue īfidelitate p quaȝ
aīa oīno recedit a deo. Oſee.iiij.
Fornicati ſūt a deo ſuo p idolatri
aȝ. ¶ Tertio mō ꝓꝛie dr fornica=
tio act⁹ venere⁹ īter ſolutū ⁊ ſolu=
tā: ꝗuis etiā aliqñ largi⁹ ex noīe
fornicatiōis itelligat oīs act⁹ lu=
xurie ſicut.i.cor.v. Audit īter vos
fornicatio q̄lis nec īter gētes. Et
tñ illō ꝓꝛe erat iceſt⁹. Uñ ad ma=
iorē diſtictionem dr hic fornicatio
ſimplex.ſ.īter ſolutū ⁊ ſolutā vſu
naturali.et itelligit ſolut⁹ vł ſolu
ta a vinculo cōiugij ꝯſāguinitatis
affinitatis/ordinis religionis vel
voti ꝯtinētie. Talis aūt fornicatio
ſimplex oīno abſq; dubio ē pctm̄
mortale qđ ptȝ triplici rōne. C
¶ Prima eſt rō trāſgreſſionis In
ea eñ eſt trāſgreſſio diuini mãda=
ti. Exod.xx. Non mechaberis Et
vt dr Augu.xxxij.q.iiij.c. Mere=
trices. Profecto noīe mechie oīs
illicit⁹ ꝯcupit⁹ atq; illoꝝ mēbroꝝ
nō legitim⁹ vſus ꝓhitus dȝ intel=
ligi. Et.xxxij.q.iiij.c. Nemo.dici
tur Nulli lȝ ſcire mulierē ꝑter vxo
rem Ideoq; cōiugiū tibi dandū ē ius
ne in laqueū incidias: ⁊ cuȝ aliena
muliere delīq̄s. C ¶ Scđa eſt
rō ꝯtētionis Ut el di.ric.in.iiij.di.
xxxiij. Cōcubitus fornicarius eſt
ꝯ legeȝ naturalē nō a natura gñis
ſed ſpeciei. Eſt eñ in notabile pre
iudiciū ⁊ damnū boni ꝓlis naſcitu
re. Quod eſt ſicut dicit Aug.ix.ſu
per geñ. Ut amanter ſuſcipiat be
nigne nutriatur. ⁊ religioſe edu=
cet. E ¶ Tertia eſt rō excluſio=
nis. Nullus eñ excludit a regno
celoꝝ niſi ꝓpter pctm̄ mortale: p
ſimplicem aūt fornicationem ex=
cludit hō a regno celoꝝ. i.co.vi.
Nolite errare. Neq; fornicari ⁊c.
Regnū dei poſſidebūt. Et ephe.v
Omnis fornicator aut imūdus ⁊c.
Nō hȝ hereditatē i regno chriſti.
Et apo.xxi. Timidis ⁊ execratis
⁊ homicidis: ⁊ fornicatoribus ⁊c.
Erit ps illoꝝ i ſtāgno ardēti igne
⁊ ſulphure. F ¶ Scđa ſpecies ē
ſtuprū. Notādū q̄ ſtuprū aliquā=
do accipit large ꝓ alijs etiā ſpe=
cieb⁹ luxurie vt nñ eri.v. dr. La=
tet adulteriū ⁊ teſtib⁹ argui nō po
teſt: qr nō eſt inuenta in ſtupro.
G ¶ Stuprum tamen ꝓꝛie ſum
ptum eſt virginū illicita deflora=
tio: quando videlicet non precedē
te coniugali pactione vtriuſq; vo
lūtate virgo corrumpitur. Eſt au
tem ibi ſpecialis deformitas quia
ex hoc impedit puella a legitimo
matrimonio contrahendo .et per
hoc ponitur in via meretricandi.
Fit etiam iniuria parentibus pu=
elle. Satiſfactio autem ſtupri ha
betur. Exod.xxij. Si ſeduxerit q̄s
virginem necdum deſponſatam
dormieritq; cum ea dotabit eam ⁊
habebit eam in vxorem.⁊c.
H ¶ Eſt autem aduertendum q̄
quia hoc preceptum iudiciale eſt:
ideo illud nō plus obligat niſi for
te ſic inſtitutum eſſet in aliqua ci=
uitate. In foro autem conſcientie
ſic agendum videtur ꝺm.viij. Si
deflorat eam volūtariam tenetur
ad aliquam ſatiſfactionem quia i
iuriam fecit ei ⁊ ſi non ad tantam
Inuitam aut ſeductam ſi conſtu
prauit iniungendum eſt ei q̄ ſatiſ
faciat ad arbitrium boni viri vel
cum ea componat. I ¶ Tertia
ſpecies eſt raptus quando videli=
cet puella violenter a domo pa=
tris abducit vt corrupta i vxoreȝ
habeat. ſiue puelle ſolummō/ſiue
parentibus tm̄ ſiue vtriſq; vis il=

lata conſtiterit. vt dr̄ gelaſi⁹ papa xxvj.q.i.c. Lex illa. Et ſicut dī a- lexā.ij.p.ſū. Licꝫ qs in rapiendo nō habeat itētionē ꝯhēdi: raptus tn̄ dr̄. Qd aūt dr̄ i ꝑdicta diffinitiōe vt corrupta habeat in vxorem. dr̄ ad minorationē iiurie. Et ſicut dr̄ tho.ij.ij. Nō lꝫ rapiēti ꝯhere ma trimonium cū rapta niſi prius fue rit reſtituta patri ſuo tn̄ raptus ⁊ ſi īpediat matrimoniū contrahen dū nō tn̄ dirimitꝛ ꝯtractū. k

¶ Quarta ſpēs eſt adulteꝛ: qd ſi cut di. hoſtien. in ſū. li. v. eſt alieni thori violatio vel proprij deturpa tio. De adulterio diximus ſupra vbi de caſtitate cōiugali in primo libro. Solet autem hoc peccatum iuſto dei iudicio multipliciter pu- niri etiam in hac vita. Vn̄. ij. regū xij. dicit nathan ad dauid poſtꝗ̄ adulteriū ꝯmiſit. Nō recedet pla ga de domo tua vſqꝫ in ſempiter- num ⁊c. L ¶ Quita ē iceſtus q̄ dr̄ lubricū carnis ꝯtra ꝯſanguinei tatē vel affinitatē comiſſū. Et ali- qn̄ largius ſumitꝛ vt cōprehendit i ſe lubricū carnis qd eſt ꝯtra votū vel vbi ē iuſticia publice honeſta- tis. Eſt aūt ſpecialis deformitas. qꝛ tranſgreditꝛ limites a rōne vel a lege dei vt auctoritate eccleſie de terminatos poſt multiplicataꝫ na turam. Alijs autem omiſſis: hoc notare debemus qꝫ in noua lege per determinationē ecclīe ſūt de- clarati q̄ttuor gradus ꝯſanguinei tatꝭ ⁊ affinitatis i qb⁹ nō pt̄ ꝯtra hi mr̄imoniū vt ptꝫ in.c. Nō debꝫ extra de conſāguinitate ⁊ affinita te. M ¶ Prim⁹ gradus ē i linea collateraliū: vt ſūt germani ſeu ſo rores carnales: ſeu fr̄ ⁊ ſoror ger- mani. N ¶ Scds ē illoꝝ q̄ ſūt fi- lij duorū germanoꝝ. ⁊ dn̄r conſo- brini. Tertius illoꝝ q̄ ſūt filij con ſobrinoꝝ. Quart⁹ illoꝝ q̄ ſunt filij predictoꝝ. In nulla horū graduū pōt ꝯtrahi mr̄imoniū ⁊ nullū eſſet ſꝫ ꝯtinu⁹ inceſt⁹: ⁊ excōicati eſſent ſciēter hoc agēdo: ⁊ eſſent filij ille gitimi. In linea aūt aſcēdentiū et deſcēdētium ſꝫ doc. eſt perpetua ꝓhibitio vt iter auum ⁊ neptem ⁊ hmōi. Affinitas etiā habet q̄ttuor grad⁹ iter quos ꝯtrahi nō pōt mr̄i moniū. O ¶ Nā ex mr̄imonio in ter duos celebrato ꝯtrahitꝛ iſta cō iūctio q̄ dr̄ affinitas iter vxorem ⁊ cōſāguineos mariti ⁊ inter conſā- guineos vxoris et maritū ſuum ⁊ in eod gradu. Ita qꝫ ꝯſāguinei ma riti i prio gradu efficiūtꝛ affines vxori etiā i prio gradu ⁊ ſic vltra.

¶ Secudum punctū in quo poni- tur ſexta ſpecies luxurie et eſt ſa- crilegiū qd ſm ray. dr̄ ſacre rei le- ſio. Sacrilegiū igitꝛ vt eſt ſpēs lu- xurie dr̄ coitus exercitat⁹ ꝑ ꝑſonā ſacrā: vt puta ꝑ clericum in ſacris ordinib⁹ conſtitutū: ſiue ꝑ ꝑſonaꝫ religioſā. ſiue per aliquē voto con tinētie deo mancipatū: vel etiam ſi i loco ſacro coitus exerceatꝛ ſa- crilegiū dr̄. Et eſt grauı⁹ ꝗ̄ adul- teriū ſm ric. l. iiij. di. xxxv. quia in cognoſcendo monialeꝫ fit iniuria collegio ⁊ violatur caſtitas firma ta voto quo erat ſpōſa dei ⁊ deflo- ratur virgo: qꝛ ſole ꝟgines debent bn̄dici ⁊ dehonoratur benedictio. Vn̄ di. augu. li. de ſctā viduitate. Plane nō dubitauerim dicere la- pſas aias in caſtitate ſanctiore q̄ vouētꝛ deo adulteris eſſe peiores. B ¶ Itē aggrauatꝛ hoc peccatū rōne ſcandali. quia vt di. hieron. Clericus autē honeſtior ceteris aut alijs eſt fabula. Item aggra- uatꝛ ex ſcīa q̄ debet eſſe i his q̄ ſunt

in ſacris ordinibꝰ ɔſtituti. Grego. Ubi maiꝰ eſt donū ſcie: tranſgreſſor maiori ſubiacet culpe.

C ¶ Itē aggrauat̄ ex eo ꝙ ipſi decipiūt ppl'm ꝓ quo dn̄t deū rogare. q2 ſm̄ greg. Cuȝ is ꝙ diſplicet ad itercedēdū mittit̄: irati animꝰ ad deteriora prouocat̄. Bern̄. Ue qui in carne ambulāt: placere deo non poſſunt: ⁊ placere velle preſumunt. hec ille. Tales etiā magnā iniuriā ⁊ irreuerētiā xp̄o faciunt cuiꝰ ſe dicūt miniſtros cum tn̄ ſint proſꝰ idigni miniſtrare deo. Leui. xxi. hō ꝙ habuerit maculaȝ nō accedet ad myniſteriū dei ſui.

¶ Tertium punctū in quo ponit̄ ſeptima ſpecies luxurie/ ⁊ eſt vicium ɔtra naturam de quo magis tacendum videt̄ ꝙ̄ publice ꝑdicādū. Tū ꝑpter rei turpitudinē. Tū etiam ꝑpter piculū audientiuȝ ꝙ forte poſſēt audiēdo diſcere ⁊ facere qđ ante ignorabāt. De ipſo tn̄ interdum cauta eſt inqſitio faciēda i ɔfeſſiōe. Eſt āt hoc pctm̄ grauiſſimū: q2 i eo tranſgredit̄ homo id qđ ē: ſꝫ naturā determinatū circa vſū venereū. poſt qđ ē inceſtus ꝙ eſt ꝯ naturalē reuerētiā quā pſonis ɔiūctis debemꝰ. Per alias luxurie ſpēs trāſgredit̄ id ſolū qđ eſt ſm̄ rectā rōnē determinatum. Sicut aūt di. tho. ij. ij. q. cliiij. q̄ttuor ſūt ſpēs ſiue modi huiꝰ vicij cōtra naturā. A ¶ Prīa dr̄ mollicies. cum ꝙs cā delectationis venere i ſeipſo tactibꝰ imūdis pollutioneȝ procurat hec eſt minus grauis inter vicia ɔtra naturā: eſt tn̄ pctm̄ grauiſſimuȝ. i. cor. vi. Neqꝫ molles regnū dei poſſidebunt. Legit̄ in ſū. de ſeptē donis ꝙ fuit ſacerdos qdā ꝙ pre verecūdia diſpoſuit vitare mulieres: et cepit occulte ɔmittere pctm̄ moliciei. ⁊ ꝑ verecūdia nō cōfitebat̄: ⁊ tn̄ accedebat ad celebrādū: ſꝫ ſecuta ē diuina vltio i mēbris pudēdis q̄ ꝑmo ei itumuerūt et putruerūt ⁊ ſanie ⁊ fetore mirabili effluēte ſuccēſa ſūt ⁊ denigrata ſūt ſicut carbōes B

¶ Scđa ſpēs dr̄ imodalitas qn̄ ſcȝ nō ſeruat̄ cum muliere naturalis modꝰ: vl' vtēdo vaſe nō cōceſſo et maxīe turpi: qđ peſſimū ē: vl' ſeruato loco naturali cognoſcendo vxorē modo beſtiali ⁊ porcio/ vel cū ſuccumbit vir loco femie ⁊ femia incūbit loco vir. Et iſtud fuit vnū de vicijs ꝑpter que diluuiuȝ q2 dt magiſter i hyſto. ſco. ꝙ mulieres ſupgrediebant̄ viros. Uel etiā cū vir cognoſcit mulierē i vaſe debito: ſꝫ in reſolutiōe ſemē eijcit. Sicut legit̄ geñ. xxviij. de ona filio iude quē iō pcuſſit dn̄s Uide ibi. Fiūt eciā aliquando cōtactus enormes ⁊ turpiſſimi. Legit̄ in li. apū. ꝙ i ciuitate cameraceñ. qdaȝ vxoratꝰ erat cui nō ſufficiebat coitus cū vxore: qn etiā ɔtactibꝰ illicitꝭ eā moleſtabat iuitaȝ. Igitur vbi nocte quadā reclamāte vxore ⁊ vidictā ipcāte diuinā maritꝰ ꝑpetrato volēter ſcelere cū ad vētris officiū ſurrexiſſet: mox ſoluto vētre ꝑ ſecreta nature in cloacam eiꝰ viſcera deſcēderūt. Nec mora clamans reportat̄ ad lectuȝ ⁊ publica voce ɔfeſſꝰ cū duriſſimo manuū cruciatu: quas q̄ſi ignibꝰ vrerent̄ abſcidi petijt ac miſerabilit̄ i hora diei tertia expirauit dignam tali operi vindictā recipiēs. D

¶ Tertia ſpēs dicit̄ ſodomia quē ēſt cōcubitus maſculi cū maſculo vel femine cū femina. De hoc legit̄ aplꝰs ro. i. Tale ē ꝑpe viciuȝ qđ ſodomite ⁊ gomorreani exer=

cebāt. D ¶ Quarta ſpēs dicitur beſtialitas q̄ eſt ꝯcubit⁹ hois cū beſtia ⁊ hec eſt grauiſſima ſpecies i cui⁹ deteſtationē dn̄s ēt mādauit beſtiā occidi: vt pꝫ leui.xx.

¶ Hec de ſpeciebus luxurie.

¶ Sequitur de filiabus eiuſdē.

Quadrageſimaſeptia ꝯſideratio eſt de filiab⁹ luxurie. Ubi ꝯſiderāde ſūt maledicte filie q̄ ex luxuria originanť q̄ ꝑꝫ greg.xxxi. mo.ſūt octo. A ¶ Pria igiť ē cecitas mētis q̄.ſ. excludit cognitionē guſtatiuā ſpūaliū bonoꝝ de qua ait Greg. Cec⁹ eſt q̄ lumē ſupne cogitatiōis ignorat. Et qꝛ inter corꝑales delectatōes venereę ſunt maxime: iō ꝑ eas itētio hois maxie applicať ad corꝑalia ⁊ per ꝯn̄s debilitať intētio mētis circa intelligibilia. B ¶ Scđa filia eſt icōſideratio q̄ iportat defectū recti iudicii ꝑut.ſ.aliqs i recte iudicādo deficit ex eo ꝙ ꝯtēnit vel negligit attēdere ea ex qb⁹ rectū iudicium ꝓcedit vt dr̄.ij.ij.q.liij. C ¶ Tertia eſt icōſtātia q̄ ſcđm tho.vt.ſ. iportat receſſuꝫ a bono ꝓpoſito ⁊ iportat circa actū ꝑcepti ꝑtinētis ad prudētiā. Ex hoc ēm dr̄ aliqs icōſtās: qꝛ rō deficit i ꝑcipiēdo ea q̄ ſūt ꝯſiliata ⁊ iudicata. D ¶ Quarta ē ꝑcipitatio q̄ i hoc ꝯſiſtit ꝙ hō de agēdis vbi ꝑt eē dubiū nō hꝫ ſufficienť examinationē ⁊ ꝯſiliū mētꝫ ſꝫ ſubito ponit ſe ad faciēdū qđ mēti occurrit Cōtra illđ eccli.xxij. Fili ſine ꝯſilio nihil facias.ſ. ſine ꝯſilio mētꝫ. Iō ꝑcipitatio ⁊ icōſtātia ſimul ſociant. Qui eēm icōſtās ē in multis ſe ꝑcipitari non curat: ꝙuis autē precipitatio ex alijs vicijs oriri poſſit. frequenter tamen ex ipſa luxuria naſciť. E ¶ Quīta filia eſt amor ſui q̄.ſ.hō iordiate diligit ſuā carnē/ad qđ maxie iclinat luxuria Aliqn̄ aūt ſumiť amor ſui large ꝓ adherētia q̄ hō ſe diligit iordinate pl⁹ q̄ꝫ dꝫ.vt pl⁹ q̄ꝫ deū. ⁊ ſic eſt fundamentū ciuitatis dyaboli: vt di.aug.li.de ci. dei. ſicut amor dei eſt fundamentū ciuitatꝫ dei vñ aug.ſup pſal.lxxiiij. Interroget ſe q̄ſq̄ qđ amet ⁊ iueniet vñ ſit ciuis. F ¶ Sexta ē odiū dei de q̄.ſ. diximus iter filias ire. vide ibi. G ¶ Septia ē amor p̄ntis ſeculi quo.ſ.hō nimis afficiť ad vitā p̄ntē ꝑꝑ delectatiōes carnis.j.io.ij. Qui diligit mundū nō eſt charitas pr̄is in eo. H ¶ Octaua eſt horror ſeu deſpatio futuri ſcl'i.nā ex eo ꝙ q̄s ſic afficiť ad delectationes carnis: ꝯſtituit ỉ eis finē ſuū. Iō freq̄nter deſpat de bonis eťne vite ad q̄ ſentit ſe nullam hr̄e affectionē/ ſed magis ea faſtidire. O q̄ꝫ ꝑiculoſa ē hmōi deſpatio: qꝛ vt di.iſi.li.de ſū.bo. Perpetrare flagitiū aliqđ eſt mors aīe ſed deſpare eſt deſcendere ad infernum.

¶ Hec de luxuria.

¶ Finis deſtructorij.

¶ Incipit tertius liber hui⁹ ſumme q̄ reparatoriū dr̄. ⁊ diuiditur i q̄ttuor tractat⁹ quoꝝ ꝑm⁹ eſt đ exhortatiua inductione ad p̄niam. Scđs eſt de ordinatiua ꝯditione Terti⁹ eſt de ipeditiuā tentatiōe. Quartus eſt de penitentie ⁊ partibus eius clara elucidatione.

Iam per dei grām expeditis duab⁹ hui⁹ opis partib⁹: nunc ad tertiā (qn̄ reparatorium dicimus) agendū eſt

accedendū eſt. Ubi ea ꝯſiderāda ſūt qbꝰ hʒ repari ſpūale aīe edificiū ſi qñqȝ illō dirui ꝯtigerit. Fit aūt hmōi repatio p pniam. Jdcirco i hac pte de pnīa tractaturi ſumꝰ. Pmū qdē in gñali: deide vo de partibꝰ eiꝰ. Eſt aūt aduertēdū ꝙ pnia pt accipi tribꝰ modis. vno mō ꝓ habitu habilitāte hoiē ad penitēdū ſub debitis circūſtātijs ⁊ ſic eſt vtꝰ. Alio mō ꝓ actu penitendi: ⁊ ſic eſt actus vtutis. Alio mō ꝓ remedio ꝯ pctm̄ actuale miniſtrando p miniſtros eccl'ie ⁊ ſic eſt ſacrm̄. Sed ad pniam hoc mō acceptā reqrit etiā pnia q̄ ē actꝰ vtutis. Jdeo ſimul indiſtincte dicemꝰ de pnia vtroqȝ illoꝝ modorū accepta. De qua faciendi ſunt tres principales tractatus.

Primꝰ eſt de exhortatia iductiōe.
Scd̄s eſt de ordiatiua ꝯditione.
Tertius eſt de ipeditiua tētatōe.

Primus tractatus eſt de exhortatiua inductiōe. vbi tractāda ſunt ea q̄ nos ad pniaȝ inducere debēt. Et hec maxie tria. Primū ē qlitas hūane cōditiōis. Scd̄ȝ eſt ſublimitas diuine reuocationis. Tertium eſt deſiderabilitas interne conuerſionis.

Prima conſideratio que nos iducere debet ad pniam faciendā eſt qlitas hūane ꝯditiōis. Eſt aūt triplex hūana ꝯditio q̄ bn̄ ꝯſiderata pctōrē iducit ad h vt ad deū ꝯuertat p verā pniam. Prima eſt cōditio ſeruilitatis. Scd̄a eſt cōditio rationalitatis. Tertia eſt cōditio mortalitatis. Et ſcd̄m hoc ſunt tria puncta.

¶ Primū punctum in quo ponit conditio ſeruilitatis. Eſt em̄ homo ſeruus dei. Tū rōne creationis: vt di. ps. Ipſe fecit nos. Tū iure gubernatiōis. Sap. xiiij. Tu aūt pr̄ gubernas oia. Tū aūt rōe redemptionis. j. Cor. vj. Empti eſtis pcio magno. Tenet ꝙ hō timere deū ſicut ſuꝰ ſūmū dn̄ȝ ſuū. mala. j. Si ego dn̄s vbi ē timor meꝰ. timor aūt ad pniaȝ diſponit. Eccl'. xxj. Qui timet deū ꝯuertet ad cor.

¶ Secundū punctum in quo ponitur conditio rationalitatis. Qr em̄ homo rationalis eſt ideo diſplicere ei debet peccatū quod eſt contra rationem. quia ſicut dicit Aug. iij. de libe. ar. Oē viciū eo ipſo viciū eſt cōtra naturā eſt. qđ exponit tho. j. ij. q. lxxj. dicēs. Oē viciū eſſe cōtra naturā hoīs inq̄tū homo eſt ſcȝ inq̄tū rationalis. Pctm̄ ei tollit tres naturales hominis pfectiōes ſibi cōuenientes inq̄tū rōnalis eſt. Ucȝ naturaleȝ bonitatē/naturalē libertatē/⁊ naturalē dignitatē. Uide. ſ. in. ij. li. vbi dictū eſt de pctō in communi.

¶ Tertium punctum in quo conditio hois ꝯſideranda eſt ad hoc vt inducat hō ad pniam: ⁊ eſt ꝯditio mortalitatis. Jdeo enim feria iiij. i capite ieiunij vt iducāt pctōres ad pniam ponitur cinis ſupra eoꝝ capita vt ſic. ſ. memoriā habeāt ſue mortalitatis ⁊ ꝙ in cinerē redigēdi ſūt. Unde imponēdo eis cineres dr cuilȝ coꝝ. Memento homo qr cinis es: ⁊ in cinerem reuerteris. Jn qua exhortatione tria ꝓponuntur aſſidue memorāda quoꝝ ꝯſideratio eſt ad penitētiam iductiua. A ¶ Primū eſt

inſtabilis fragilitas durationis cū dicitur. Memento homo quia cinis es. Nunc inq̃ cinis es vitali calore viuificat⁹ ad modū fauille Job. xlij. Ipſe me reprehendo et pniam ago in cinere ⁊ fauilla qđ nihil aliđ eſt ꝙ cinerē ⁊ fauillā ſe eſſe cognoſcere. ps. Hō vanitati ſilis fact⁹ ē dies eius ſicut vmbra ꝑtereūt. B ¶ Scđm eſt ineuitabilis neceſſitas reuerſiōis. q2 reuerteris. ſ. neceſſario ⁊ ineuitabiliter. Gen. iij. In ſudore vult⁹ tui veſceris pane tuo donec reuertaris in terrā de q̄ ſumpt⁹ es/ q2 puluis es et in puluerem ibis. Attende itaq3 q2 hec eſt diuine iuſticie ſententia ineuitabilis. ps. Quis eſt hō q̄ viuet ⁊ nō videbit mortē. Et attende ēt q2 l3 ſit hoi moriēdi neceſſitas: eſt tn̄ varia mortis incertitudo. ⁊ quo ad tps/ ⁊ quo ad locū/ ⁊ quo ad modū. Unde dicit reuerteris/ ſed non dr̄ quando. aut quomodo. Bern. Certus es o homo q2 morieris / ſed oino incert⁹ vbi qñ. ⁊ qñ. C ¶ Tertiū eſt miſerabilis vilitas concluſionis: q2 dicitur in cinerē. Job. xiij. Memoria veſtra cōparabit cineri et redigentur in lutū ceruices vr̄e. Sap. ij. Cinis extinctus erit corpus noſtrū. Ibid. Nomen noſtrū obliuionē accipiet p tps. Propt ꝑdicta di. Job. xxx. Cōparat⁹ ſu3 lu. ⁊ aſſimila. ſū. ci. ⁊ fauille.

SEcūda conſideratio q̄ nos inducē d3 ad pnia ē ſublimitas diuine reuocationis. Unde eze. xviij. ꝑmiſſis multis ꝑſuaſionib⁹ dicit domin⁹ Conuertimini ⁊ agite pniam. Et Johel. ij. Conuertimini ad me in toto corde vr̄o. ⁊c. Uñ ⁊ filius dei eternus et ſummus ad noſtras miſerias penurias ⁊ ꝯtumelias venit/ vt ſilis nobis effect⁹ nos magis attraheret ⁊ nō p nūcios nec p lr̄as ſed p ip̄3 viua voce tā ꝟbis ꝙ exēplis/ rōnib⁹ ⁊ pabolis/ ⁊ miraculis ad pniam ꝓuocaret. Uñ lu. v. ⁊ mat. ix. dicebat. Non veni vo. iu. ſed pec. ad pe. Multiplicit aūt dn̄s petōres reuocat: ſed ꝑcipue trib⁹ vijs. Pria ē benignitas miſerationis. Scđa eſt liberalitas ꝓmiſſionis. Tertia eſt ſeueritas ꝯminationis. Et ſcđm iſtas vias ſunt tria puncta.

¶ Primū punctū in quo ponitur prima via et eſt benignitas miſationis. Joel. ij. Conuertimini ad dn̄m deū veſtrū quia benign⁹ ⁊ miſericors eſt patiēs ⁊ multe mie ⁊ pſtabilis ſup malicia. ps. Tu autē dn̄e ſuauis ⁊ mitis ⁊ multe mie oib⁹ inuocantib⁹ te. Ideo etiā. ij. cor. j. dr̄ pr̄ miſerū. Reuocādo autē petōres appet benignitas imēſa diuie miſatiōis ꝑcipue tripl'r. A ¶ Prio in inuitatione dulciſſima. vñ eze. xxiij. Et q̄re moriemini dom⁹ iſr' q2 nolo mortē morientis ſed vt ꝯuertat ⁊ viuat dr̄ dn̄s. Reuertimini ⁊ viuite. ⁊ yſa. xliiij. Reuertere ad me qm̄ redemi te. Et mat. xj. Uenite ad me oēs qui labo. ⁊ oner. eſtis. ſ. onere petōrū. Et io. vij. Dn̄s clamabat i tēplo dicens. Si quis ſitit ve. ad me/ et bi. Unde patet q2 dulciter inuitat dn̄s petōres vt ad ſe redeant. B ¶ Scđo in expectatione gratiſſima. Iſa. xxx. Propterea expectat vt miſereatur noſtri. Et ſap. xj. Miſereris oim domine ⁊ ni. odi. eo. que fe. diſſi. pec. ho. propt penitentiam. Et. ij. pe. iij. Deus

patienter agit ꝓpter vos nolens aliquē ꝑire ſ; oēs ṙuerti ad pniaꝫ C ¶ Tertio in receptione ſuauiſſima. Hier.iij. Tu fornicata es cum amatoribus multis.ꝛc. Tñ reuertere ad me ꝛ ego ſuſcipiā te De his etiam videre potes ſupra in primo libro vbi dictū eſt de cōſideratione diuine mie.

¶ Secundum pūctum in quo ponitur ſecūda via ꝛ eſt liberalitas ꝓmiſſionis. Math.iiij. Penitentiam agi.ap.r.re.ce. Quis ad tāte ꝓmiſſionis auditum non feſtinet ſurgere. Ecce ꝓ re minima ad quam etiam ex debito iuris naturalis aſtringimur remunerationem immenſam ꝛ proꝛſus ineſtimabilem pollicetur.

¶ Tertium punctum in quo ponı̄r tertia via/ꝛ eſt ſeueritas cōminationis. A ¶ Poſt tantas enim ſue pietatis gratias/poſt tāte remunerationis ꝓmiſſionem videns dominus ſe contēni nō imerito cōminaṙ penas eterne dānationis. ps. Niſi conuerſi fue. gla. ſu. vi.ar.ſu.te.ꝛ pa.illū.ꝛ i eo pa. va.mortis. Attende bene qm̄ ſicut pius pater contumacem corripiens filium aliqñ oñdit ei mala q̄ fecit vt erubeſcat:bona q̄ ꝑdidit vt doleat:ſupplicia q̄ meruit: vt timeat/ꝛ ſic ꝑ diuerſas vias ipſum reuocare laboꝛat. Sic pi⁹ dominus diuerſis modis vtitur. vt petōrem ad pniam ſalutarem reducat nolens eum amittere.

B ¶ Nā aliqñ ſibi obijcit ꝯmiſſi flagitij vtilitatem vt ſic erubeſcat. hiere.ij. Uide vias tuas i cōualle ſcito qd feceris. vñ ꝛ dñs dixit ade. geñ.iij. Adā vbi es:q.d. Uide vilitatē ſtat⁹ i quē cecidiſti.

C ¶ Aliqñ ad mentē reuocat amiſſi faſtigij ſublimitatē.ſ.dignitatem ſtatus excellentis a quo cecidit ꝑ pctm̄. Apoc.ij. Mēoꝛ eſto vñ excideris ꝛ age pniam.q.d.q ſtatū innocētie ꝑdidiſti ꝛ a dignitate grē corruiſti. D ¶ Aliqñ ꝓponit ei debiti ſupplicij acerbitatē. Lu.xiij.niſi pniaꝫ ege. om. ſi.pe. Uñ geñ.iiij.di.dñs ad chai. Quid feciſti: Ecce vos ſan.fratris tui abel cla.ad me de terra.petēs ſcꝫ vltionē. Propterea etiā dominꝰ duriciā iudeoꝝ q̄ ꝑſonā eius ꝛ opa miraculoſa viderant ꝛ ꝑdicatiōes audierāt/nec tñ cōuerti volebant increpat. mat.xj.di. Ue tibi choꝛoſayn/ve tibi bethſaida/qm̄ ſi in ty.ꝛ ſi.fa.eēnt vir.q̄ fa.ſūt in vo.olim in cine.ꝛ ci. pniaꝫ egiſſēt ꝛc.ꝛ Mat.xij. Uiri niniuite ſur. i iu.cū gñatione iſta ꝛ ꝯdē.eā.ꝛc.ſicut aūt tūc cōquerebaṙ de ꝑfidia iudeoꝝ:ita tūc conqueri pt ne duricia xp̄ianoꝝ q̄ ſolo noie ſūt xp̄iani. Ait em̄ gre.i ome. Quāta nos ei⁹ miracl'a vidim⁹ q̄t flagitijs atterimur/q̄ꝫtis aſpitatib⁹ deterrimur ꝛ eū ſeq̄ vocantē ꝯtēnimus: In celo iā ſedet q̄ de conuerſione nos admonet. h̄ ille. Nō ergo āpli⁹ pniam agere differam⁹. Qm̄ ſicut dr̄ Eccli.ij. Si pniaꝫ nō egerim⁹ incidemus in manus dei. ſ. vindicātis ꝛ punientis quod multum eſt formidandum. Hebr.x. Horrendum eſt incidere in man⁹ dei viuentis.

Tertia conſideratio q̄ nos ad pniaꝫ ducē dꝫ eſt conſiderabilitas ſue cōuerſiōis. ē em̄ va ad deum conuerſio per pniam mul-

rũ deſiderabilis ꝑcipue ꝓpt̃ tria.
Primo ꝓpter cõpulſiuã neceſſitatẽ.
Secundo propter operatiuam fa
cultatem.
Tertio ꝓpter allectiuã vtilitatẽ.
Et ſecundum hoc ſunt tria pũcta
¶ Primũ punctum in quo oſten=
ditur quomodo vera ad deum cõ
uerſio p penitentiam eſt deſidera
bilis ꝓpter cõpulſiuã neceſſitatẽ
q: oĩno nobis neceſſaria eſt peni=
tentia ſi dãnationem euadere de
beamus. vt pꝫ etiã ex iam dictis.
Vñ ioh. dicebat iudeis. math. iij.
Genimina viperaꝝ quis oſtendit
vobis fugere a vẽtura ira. Greg.
Uentura ira eſt aduerſio vltio=
nis extreme quam tunc ad lamẽ=
ta pnie nõ recurrit. Jõ ſequit̃. Fa
cite ergo fructus dignos peniten
tie. Ubi ipe gre. Ali ð eſt fructꝰ pe
nitẽtie facere aliud dignos fructꝰ
pnie facere. Neqꝫ em̃ par fructus
boni opis eſſe dꝫ eiꝰ q̃ minꝰ et eiꝰ
q̃ ampliꝰ deliq̃t. Per h̃ ergo q̃ di=
citur. Facere fructꝰ dignos pnie
vniuſcuiuſqꝫ cõſcia cõueĩtur vt tã
to maioꝛa bonoꝝ opeꝝ q̃rat lucra
p pniam: q̃to grauioꝛa intulit ſibi
danna per culpam.
¶ Tertium punctum in quo oſtẽ
ditur quomodo vera ad deum cõ
uerſio p pniam eſt deſiderabilis
ꝓpter operatiuã facultatem. Fa=
cile eſt em̃ penitere cũ ſit actꝰ vo
luntatis. Nam ſicut declarat ſco.
in. iiij. ſen. di. xiiij. Penitere ẽ ipſe
actus diſplicẽtie vel nolitiõis ſeu
deteſtationis peccati: ita q̃ nolle
peccaſſe ſeu velle non peccaſſe vł
odire ſeu deteſtari pctm̃: eſt peni=
tere. ⁊ hoc q̃tum ad id qð pncipa
le eſt in penitentia. Sicut aũt di=
cit aug. Nichil eſt tam in ptãte vo
lũtatis ſicut ipa volũtas. Ad hoc
facit exemplum quod ponit aug.
de nabugodonoſoꝛ ⁊ pharaone.
in lib. de lib. arbi. quod ſupra po=
ſitum eſt in ſecundo li. vbi contra
accidiam oſtenditur facilitas be=
ne operandi: vbi etiam alia que=
daꝫ ponuntur que poſſent ad hoc
propoſitum adduci
¶ Tertium punctum in quo oſtẽ
ditur quomodo vera conuerſio
ad deum p pniam eſt deſiderabi=
lis propter allectiuã vtilitatem. de
qua vtilitate dꝛ act. xi. Gẽtibꝰ de
dit deus pniam ad vitã. Sũt aũt
in generali tres ꝑcipue vtilitates
pnie. Primo pnia eſt cõmiſſoꝛum
purgatiua. Scðo eſt amiſſoꝛũ re=
paratiua. Tertio eſt ꝓmiſſoꝛum
adeptiua. ¶ Primo igitur pnia eſt
cõmiſſoꝝ purgatiua. Et h̃ tripł̃r.
A ¶ Primo ẽ purgatiua maculati
ue feditatis pcti vꝫ maculam ex=
piãdo. Pnia em̃ eſt lotoꝛiũ qðdaꝫ
in quo pctõꝝ macule diluunt̃. ps.
Laboꝛaui in gemitu meo lauabo
p ſingulas noctes. i. per ſingulas
peccatoꝝ maculas lectum meum
ſcꝫ lectũ cõſcie. B ¶ Ad hoc p
tinet exẽplum qð narrat ceſarius
Erat quidã iuuenis in ſtudio pa=
riſieñ. qui ſuggerente dyabolo ta
lia q̃dam pctã ꝯmiſerat q̃ obſtan=
te erubeſcentia nulli hoĩm cõfite
ri poterat. Cogitans tñ q̃ toꝛmen
ta malis ſunt parata ⁊ q̃ bonis cõ
cedenda gaudia perennis vite: ti
mens quotidie iudicium dei veni
re ſup ſe: toꝛquebat̃ remoꝛſus cõ=
ſcientie et foꝛis tabeſcebat in coꝛ
poꝛe. Quid plura. Tandem miſe
rante deo in adoleſcente timoꝛ il
le ſeruilis verecundiam vicit. Et
ſicut ſeta filium: ſic charitatẽ i coꝛ
eiꝰ introduxit. Ueniẽſqꝫ ad ſctm̃
victoꝛem pꝛioꝛẽ eiuſdẽ ꝯuentꝰ vo
cauit ⁊ q: cõfitendi grã veniſſet i
dicauit. Ille paratꝰ ad tale officiũ

ſicut oēs fratres ſūt eiuſdem monaſterij ſtati ſedentes in loco deputato p̄miſſa exhortatione iuuenem p̄fiteri volentem expectauit. Mira res. Tātā i eadē hora pius dn̄s cuius natura bonitas: cuius voluntas ptās: cui⁹ op⁹ miſericordia eſt: cordi ei⁹ ptulit ptritionē vt quotiēs pfeſſionē incipet: totiens ſingultib⁹ intercepta vox rūperetur in oculis lachrime: ſuſpiria in pectore: ſingult⁹ erāt in gutture. Hec vt prior vidit dixit ſcolari. Uade ſcribe pctā tua in cedula et defer ad me. Placuit cōſilium iuueni. Abijt et ſcripſit et die altera rediit. ⁊ ſi poſſet confiteri iterꝫ tentans vt prius defecit. Et cum nichil pficeret cedulā priori porrexit: legit prior ⁊ obſtupuit. Dixitqꝫ iuueni. Non ſufficio ſolus tibi dare conſilium. Uis oſtendam abbati. Et licētiauit eū. Ueniens itaqꝫ prior ad abbatē porrexit cedulam rē ei per ordinem exponens Quid deinde geſtū ſit audiāt peccatores ⁊ pſolenē deſpati. mox vt cartulā ad legēdum aperuit totam ei⁹ ſcripturā deletā inuenit. Impletum ē in eo qđ dn̄s p yſa. prophetā dicit. Delebo vt nubē iniqtates tuas quaſi ⁊ nebulā peccata tua. vt habetur yſaie. xliiij. Et ait abbas. Quid legam in cedula iſta qꝛ nichil in ea ſcriptū eſt. Hoc vt prior audiuit cedulaꝫ ſimul cuꝫ abbate inſpexit. dixitqꝫ ad illum. Sciet paternitas vr̄a ſupra dictū iuuenem in hac cedula ſcripſiſſe peccata ſua: ſed vt video miſericors de⁹ maximā illius contritionem attendēs culpā ei⁹ ſufficienē punitā iuſte deleuit. Deletio em̄ ſcripti abſolutionem ſignat toti⁹ peccati. Uocantes igitur ſcolareꝫ oſtēderūt ei cedulā dicētes ei peccata diuinitus eſſe deleta. Quam cū perſpexiſſet et ex ſignis plene cognouiſſet in tm̄ cor eius ex magnitudine gaudij eſt dilatatū inquantum prius p magnitudine triſticie fuerat anguſtiatū et nullam ei iniungētes ſatiſfactionē monuerūt q̄tin⁹ deo de percept bn̄ficijs gratias ageret: atqꝫ decetero cautius viuere. Hec ceſari⁹. C ¶ Secūdo pnia eſt purgatiua obligatiue penalitatis a reatu pene liberando. Hiere. xviij. Si egerit gens illa pniam. ⁊c. agā ⁊ ego penitentiā ſup malo qđ cogitaui vt facerē ei Uñ ambro. ⁊ hr̄ de peni. di. i. Nouit deus mutare ſententiam ſi tu noueris emendare delictum. Eſt exēplum de niniuitis Jone. iij. Et de manaſſe. ij. paralipo. xxxij. D ¶ Tertio expurgatiua excecatiue obſcuritatis aīam vꝫ p pctm̄ prius excecatā illuſtrādo. Eſt enim penitentia colliriuꝫ clarificatiuum oculorꝫ mentaliū. Licet enim primo turbet: tm̄ turbando clarificat. Apoc. iij. Collirio inūge oculos tuos vt videas Unde io. xx. Maria flens ad monumentūpoſt fletū cognouit dominum. gre. Qui cōpunctionis luce eſt perfuſus noctē hūanam deſerit et ad veram lucē oculos aperit. Jo. ix. Laui ⁊ video.

Quarta cōſideratio penitētie ē de amiſſorꝫ reparatiōe Et h triplicit̄er. Pri̇o eſt reparatio viuificatiue ſanitatis. Secūdo eſt reparatio pacificatiue dignitatis Tertio eſt reparatio confortatiue iocunditatis. Et ſecūdū h ſūt tria pūcta. ¶ Primum punctuꝫ in quo ponitur reparatio viuificatiue ſa

nitatē. Ezechielis. xviij. Si ege=
rit ipius pniām ab oib⁹ pctis ſu=
is:vita viuet ſcʒ grē ⁊ glorie. Aīa
qppe p pctm̄ mortua eſt :ſed p pe=
nitētiam reuiuiſcit. Unde Lu.xv.
de filio ꝓdigo. Mortu⁹ fuerat ⁊ re
uixit. Iſay.lxvi. Dn̄s habitat in
cōtrito ⁊ hūili ſpū vt viuificet ſpm
humiliū ⁊ viuificet cor cōtritorū.
ps. Sanat contritos corde. Item
Cōmouiſti dn̄e terrā ⁊ conturba=
ſti eā.ſcʒ p penitētiaʒ cordis.ſana
cōtritiones eius q: commota eſt.
Sic itaqʒ penitētia eſt reparatiua
vite ſpiritualis et ſanitatis.
Secundum punctum in quo poni
tur reparatio pacificatiue dignita
tis quia facit pacem peccatoris cū
deo:qua facta reparatur in eo di=
gnitas amiſſa per peccatum.
Anima quippe quando pacem hʒ
cum deo habet triplicem dignita
tem ſcilicet dignitatem in habita
tionis quia eſt templum dei digni
tatem deſponſationis quia eſt ſpō
ſa dei:et dignitatem filiationis q̄
eſt filia dei. Que triplex dignitas
tollitur per peccatū:ſʒ p pniam re
parat̄ per quā pctōr deo reconci=
liatur. Eſt em̄ pnīa ſacrificiū deo
gratiſſimū: ideo ire ſue placatiuū
ps. Sacrificiū deo ſpūs ꝯtribula=
tus.cor cō.⁊ hu.de⁹.nō deſpicies.
Debet itaqʒ pctōr de corde ſuo fa
cere deo ſacrificium totum ardo=
re contritionis ꝯcrematū.grego.
Olocauſtum totū ſuccendit̄ cum
tota mens igne cōpunctionis ac=
cenditur et in ara amoris deo of=
fert̄. Et iō di. Qui oīa ꝑꝑ deū reli
quūt ⁊ tamē ſe lachrymis ꝯpūctio
nis nō accendūt:ſicut eſt ⁊ nō pin
gue ſacrificiū eoꝝ. hec ille. In pe=
nitētia q̄dē ſimul eſt ardor ignite
cōpūctionis ⁊ aq̄ lachrymoſe diffu
ſiōis quoꝝ vnū aliō iuuat ⁊ auget

ſap.xvj. Quod em̄ mirabile erat i
aqua q̄ oīa extingunt ⁊ pl⁹ ignis va
lebat. ¶ Tertiū punctū in quo po
nit̄ reparatio cōfortatiue ſuauitā
tis. Ideo yſaie.lxj. Spūs domini
miſit me vt me.cōn.cor.vt pdi.ca
pti.indul.⁊ clau.ap.vt conſo. oēs
lu.⁊ po.cōſo.lu.ſyon. Sicutqʒ do=
minus nouē pcipuas conſolatio=
nes exhibuit filijs iſrael cum eos
in deſertū itroduxit ⁊ eos ibiō cō
duxit:ſic ⁊ penitētes ꝯſolat̄ in de=
ſerto pnīe. A ¶ Prima conſola
tio eſt in mirabili eductiōe.ſ.de e=
gypto.i.de tenebris p ctōꝝ. Aug.
Mai⁹ miraculū ē ipiuʒ iuſtificare
q̄ʒ creare celū et terram. Qō vt di
cit tho.i.ij.itelligēdū eſt ꝑꝑ magni
tudinem ei⁹ qō fit q: iuſtificatio i
pij terminat̄ ad bonū grē quod ē
ſpalis pticipatio deitatis ⁊ maius
q̄ʒ bonū cuiuſcūqʒ nature mutabi=
lis. Et lʒ ſcōʒ q̄ʒtitatē abſolutā do
nū glīe ſit mai⁹ q̄ʒ donū gratie iu
ſtificātis: ſcōʒ q̄ʒtitatē ꝓportio
nis eſt eʒ q: donū grē pl⁹ excedit
dignitatē ipī q̄ non niſi pena di=
gnus erat:q̄ʒ donū glīe dignitatē
iuſti q̄ ex hoc ipō q iuſtus eſt : eſt
dignus glīa.⁊ ſic ipium iuſtificari
⁊ de tenebris pctōꝝ educi videtur
eſſe maximū op⁹ dei. Multuʒ igit̄
gaudere dʒ et ꝯſolari pctōr peni=
tens de receptione tanti doni dei
et liberatiōis a tā piculoſis tene=
bris pctōꝝ. ps. Cōuertiſti plāctuʒ
meū in gaudiū mihi ꝯcidiſti ſaccū
et circundediſti me leticia. C
Scōa ꝯſolatio eſt in maris rubri
trāſuadatiōe. Spūalr̄ in verecun=
da pnīa mare ſe diuidit in duas p
tes. i. cor amarum in duos affe=
ctus amariſſimos q̄ ſunt dolor de
ꝯmiſſis malis : et dolor de amiſſis
bonis. ber. Memor ꝓ malis ē ma
re a ſiniſtris. ſed mare ꝓ bonis a=

miſſis ē mare a dextris. C
¶ Tertia miracl'oſa ꝓductōe.ſ.,p
colūna ignis ⁊ nubis:ignis de no
cte:⁊ nubis ꝺ die.dies eſt proſpe=
ritas:nox aduerſitas.ij.coꝝ.vi.
¶ In omnibus exhibeamus nos
ſicut dei miniſtros.⁊c. in virtute
per arma iuſticie a dextris et a ſi=
niſtris. D ¶ Quarta eſt in mā
datoꝝ iſtructiōe.Sicut em̄ i pnia
illuminat dn̄s cor pn̄itēt; ad pfici
endū mādata vt iā dictū ē. E
Quita i māne cibatiōe:vt pꝫ exo.
xv.Māna eſt ſingularis gr̄a pe=
nitēti data.Ro.v.Ubi abundauit
delictū ſupabūda. et gr̄a. F
¶ Sexta i aque ,pductione.Nūe=
ri.xx.Percuſſit moyſes virga ſili
cē ⁊ egreſſe ſūt aq̄ largiſſime i cō
ſolationez ppl'i::ſic ⁊ lachrymarū
inūdātia de corde penitētis ad cō
ſolationē ei⁹.ps.Potū dabis no=
bis in lachrymis i mēſura.ber.O
dn̄e da michi lachrymas petri nō
leticiā pctōꝝ. Hic pot⁹ eſt fortis.
Nā vt dicit iſido.Magna eſt vir=
tus lachrymaꝝ q̄ ſīn ſonitu verbo
rum īpetrat veniā quaꝫ poſtulat.
G ¶ Septima i ſanatiōe.ſ.vulne
rū iflictorū p ſerpētes ignitos. vt
pꝫ nūeri.xxi.Sic ꝯ ignitos ſerpē
tes.i.validas tētatiōes ſolatium
habem⁹ aſpiciētes ad xp̄m cruci=
fixū.i.pe.iiij.Xp̄o i carne paſſo et
vos eadē cogitatione armamini.
Chriſo.Oē genus venenate mali
cie cordis repellit̄ meditatiōe dn̄i
ce paſſionis. H Octaua i ſeueriſ
ſima punitiōe.Nūq̄ꝫ em̄ antea ita
punierat dn̄s filios iſrael ſicut pu
niuit i deſerto:ſic i deſerto pnie ⁊
hor eē dꝫ penitēt; ſolatiū q꜡ ſignū
eſt diuine dilectiōis. Eccleſiaſtici
xxx.Qui diligit filiū aſſiduat illi
flagella. I ¶ Nona i terre opu=
lētiſſime ,pmiſſiōe.ſic ⁊ penitenti

b⁹ ,pmittit de⁹ regnū celoꝝ Mat.
iiij.Pniaꝫ agi.ap.el re.ce. Chriſ.
O pnia rutilētior auro ſplēdidior
ſole.q̄d ꝺ te referā. ¶ Oia ligata
ſoluis:paradiſū aperis: infirmos
ſanas:triſtes letificas:⁊ perditos
ad vitā eternā reuocas. Hec ille.
Nō ſolū aūt ē pnia letificatiua pe
nitētis ſꝫ ⁊ ipſis angelis gaudium
p̄bet.Lu.xv. Gaudiū eſt angelis
dei ſup vno pctōre pniam agente
Ibidē.Gaudiū eſt i celo.i.in tota
celeſti curia oib⁹ ſcꝫ beatis ſuper
vno pctōre.⁊c.Un̄ ber.ſuper can
ti.ſer.xxx.dic.Gaudent angeli de
cōuerſiōe pctōris ſalutē hoim ſiti
entes.Lachryme eī pn̄itētiū vinū
eſt eoꝝ:eo q꜡ in illis ſit odor vite
ſapor gr̄e:indulgētie guſtus:recō
ciliatiōis iocūditas: ſanitas inno
cētie redeūtis:⁊ ſeruate ſuauitas
conſcientie.

Quinta con

ſideratio pnie eſt de
,pmiſſoꝝ adeptione
Et hoc pp tria.Pri=
mo q꜡ ē iterne mūdi
tie cōſeruatiua. Scd̄o q꜡ eſt ꝯne
pnie ,puocatiua. Tertio q꜡ ē eter
ne gl'ie introductiua.
Et ſecūdum hoc.ſunt tria pūcta.
¶ ¶ Primum punctum in quo o=
ſtēditur quō pnia eſt interne mū=
dicie ꝯſeruatiua ſcillicet hoſtes ex
pugnādo:vicia euitādo: et virtu
tes cōſeruādo.Sepes enim ſpino
ſa cuſtodit agrū vel vineā ne ſub
intrēt beſtie.Eccleſiaſtici.xxxvi.
Ubi nō ē ſepes diripiet̄ poſſeſſio.
Sic ⁊ aſpitas pnie cuſtodit cōſci=
entiam.Unde beatus franciſcus
dicebat malignos ſpūs duris et
aſpis in fugā cōuerti.delicatis ve
ro ⁊ mollibus ad tentationem for
tius animari. Et Judith.viij.

legitur q iudith habens cilicium ſuper lumbos ieiunabat ꝛc. Et ſequitur. Et munda in tabernaculo manebat. Sic itaqꝫ cōtinuatio penitentie eſt cauſa perſeuerantie in puritate: et ſic cauſa perueniendi ad premiū repromiſſum.

¶ Secundū punctum in quo oſtēditur quomodo penitētia eſt frater ne penitentie prouocatiua: ſicut patet Ione.iii.in rege niniue ad cuius penitentiam alii ſunt ad ſimile prouocati. Unde ꝛ Iohannes baptiſta: vt populū ad penitētiam exemplo ſuo prouocaret īdutus erat pilis camelorū: vt hr Mar.i.vbi dicit gloſa. Qui penitētiam ꝑdicat neceſſe eſt: vt penitētie habitum ꝑtendat. Sic itaqꝫ penitentia vnius non ſolum eſt adeptiua premii celeſtis pro eo: ſed et ꝑ aliis occaſionaliter: qꝛ vꝫ dat eis occaſionem penitendi.

¶ Tertium punctū in quo oſtendit quomodo penitentia eſt eterne glorie introductiua. Hec eſt eñ arcta via ꝛ anguſta porta que ducit ad vitam. Math.vii. Intrate ꝑ anguſtā portā ꝛc. Hec eſt ſcala quā vidit Iacob. Gen̄. xxviii. cuiꝰ ſummitas celos tāgebat ꝛc. In figura huiꝰ etiā dr̄ Ione.x. q initiū aſcenſus terre ꝑmiſſiōis incipit a ſummitate maris ſalſiſſimi: ſcꝫ pnie.vñ.Lu.xxiii. Latroni penitenti ꝑmiſit dn̄s paradiſum.

¶ Finis ꝑmi tractatꝰ reparatorii

¶ Sequit̄ ſcd̄s tractatus qui eſt de penitentie ordinata ꝯditione ꝛ habet vnicam ꝯſiderationem.

Conſideratio iſta que eſt penitētie ordinatiua cōditione pōt reduci ad tres pricipales ꝯditiones: et ſcd̄m has ſunt tria puncta. Prima eſt ꝯditio preparatiue diſpoſitionis. Secūda eſt ꝑfectiue amaricationis. Tertia perſeueratiue confirmationis.

¶ Primū punctum in quo ponitur ꝯditio preparatiue diſpoſitionis que eſt triplex. A ¶ Pria igitur preparatiua diſpoſitio eſt fidelitas cognitiōis: vꝫ q fiat cū ra fide: qꝛ vt dr̄ Hebre.xi. Sine fide impoſſibile eſt placere deo. Et ſicut dr̄ Ro.v. Acceſſum ad deū habemꝰ per fidē. Ideo dr̄ Marc. i. Penitemini ꝛ credite euāgelio. B ¶ Scd̄a eſt velocitas feſtinatiōis cū ꝑcraſtinatiōe. Apo.ii. Penitētiā age ſi quominꝰ venio cito ꝛc. In vi.pa. legit̄ q cum diceret cuidam ſua cogitatio. Cras penite. Reſpondebat ei. Non cras: qꝛ craſtina dies non eſt noſtra: ſed hodierna preſens ad hoc eſt nobis data. Cras dei voluntas fiet. Prouer.xxvi. Dicit piger: leo eſt in via ꝛc. Cōtra pigros dīt Bern̄. Debes ꝑparare a pctō ad angelorū ſocietatem. Debes ſuſpirare ad amiſſā hereditatē: debes aſpicere ad ꝑmiſſā hrēditatē: debes excutere remiſſā volūtatē: debes flere ꝯmiſſā iniqtatē. Hec ille q̄ꝫ ſit periculoſa pnie retardatio ſatis ſcripſimꝰ i ſermone ſiue tractatu de morte. C ¶ Tertia ē ꝓfunditas hūiliatiōis: vt nō ſimiles ſimꝰ phariſeo i ſe ꝯfitēdi: ſꝫ magis publicano q̄ nec audebat ocl'os ad celū leuare: ſꝫ pcutiēdo pectꝰ ſuū dicebat. Deus ꝓpiciꝰ eſto michi pctōri qui ideo rediit iuſtificatꝰ.

¶ Secundum punctū in quo ponitur conditio perfectiue amaricationis. Dꝫ eñ pnia eſſe tū amaritudino cordis: cuiuſmodi erat

pnia ezechie regis yſa.xxxviij.d. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine anime mee. Debet autem huius amaricatio penitentie ad hoc vt ſit plena ⁊ pfecta tres hr̄e comites. A ¶Pꝛio dꝫ eē cū ītegritate ſn̄ diminutiōe vt ſcꝫ vniuerſaliter de oīb⁹ pctis ſuis hō peniteat. Eze.xviij. Conuertimini ⁊ agite pniam ab omnibus iniq̄tatib⁹ vr̄is. B ¶Secūdo dꝫ eē cū venie expectatiōe vt non ſit ſicut pnia iude: de quo hētur. Mathei.xxvj. Uidens iudas.⁊c. Unde de pe.di.i.c. Nemo dr̄. Nemo pōt bn̄ agere pniaꝫ niſi ſperauerit īdulgētiam. C ¶Tertio debet eē ex libera electiōe ⁊ diuina dilectione: vt.ſ. doleat hō pꝛincipaliter: qꝛ deum offendit. Non enim ſufficit penitere ꝓpter doloꝛē dannificatiōis tpalis: ſicut eſau qui ꝓpter amiſſionē iuris pꝛiogeniture plangebat. de quo dr̄ hebꝛe.xij. Eſau ꝓpter vnā eſcā vēdidit pꝛimogenita. ſua. Scitoꝛe enim qm̄ poſtea cupiēs hereditare benedictionem repꝛobatus eſt. Nō enim iuenit pnie locuꝫ q̄q̄ꝫ cum lachꝛimis inquiſiſſet eā. B ¶Si quis igr̄ doleat de pctō qꝛ foꝛte ex illo pctō incurrit dannū tpale: nō valet illa pnia apud deuꝫ. Nec ſufficit penitere pp hoꝛroꝛeꝫ afflictionis coꝛpoꝛalis: ſicut penitebat anthiocus.ij.mach.ix. Oꝛabat ſcelestus dominum a quo non erat miſericoꝛdiam ꝯſecutur⁹. Uide ibi.

E ¶Neqꝫ etiā ſufficeret dolere ꝓpter timoꝛē dānatiōis infernalꝭ qꝛ hec ē pnia furis qui pp timoꝛe ꝫ ſuſpēdij dimittit furari. Talis em̄ ſcdꝫ vitatē ē fur et dānabilis apd deū qui reſipiſcit ad coꝛ. Un̄ aug. de pe.di.vij.c. Nullus. Scriptum ē neminē ſine charitate poſſe ſaluari. Oꝫ itaqꝫ non ſolū timere deum iudicem: ſꝫ etiā oꝫ diligere iuſtū: vt non tantum penam timeat ſed anxietur pꝛo gloꝛia.

A

¶Tertium punctum in quo ponitur cōditio perſeueratiue confirmationis. quia vt dicitur mat.x. Qui perſeuerauerit vſqꝫ ī finem hic ſaluus erit. Hoc xp̄s in cruce nos docuit: vt vꝫ inchoatam penitentiā nullatenus deſeram⁹. Ber. Nos quicūqꝫ ſequimur caput nr̄ꝫ nō ceſſem⁹ agere pniam: nō ceſſemus tollere crucem nr̄am pſeuerātes ī ea ſicut chꝛiſt⁹ pſeuerauit donec dicat ſpūs vt requieſcam⁹ a laboꝛib⁹ nr̄is. Neminem audiam⁹ fr̄es nō carnem aut ſanguinē nō ſpiritū quēlibꝫ deſcēſū de cruce ſuadētē. Perſiſtamus in cruce moꝛiamur ī cruce: deponamur alioꝛum manibus non nr̄a leuitate caput noſtrū depoſuerūt viri iuſti: nos vero ſua dignatione angeli ſācti deponant. Et auguſt.li.de pn̄ia. Quid reſtat nobis niſi dolere in vita. Ubi enim doloꝛ finitur deficit penitētia: ſi a pn̄ia finitur quid reliquitꝛ de venia. B ¶Eſt tn̄ notādū ſecundū tho.i.iij.par.q̄ lxxxiiij.ꝙ pn̄ia ē duplex: interioꝛ ⁊ exterioꝛ Interioꝛ ē q̄ quis dolet de pctō cōmiſſo.⁊ hec dꝫ eē continua ſcdm habitum: vt vcꝫ nunq̄ꝫ velit aut faciat hō aliquid ꝯtrariū penitētie: ſꝫ ſēp ī pꝛopoſito gerat ꝙ pctā ſibi diſpliceāt. licꝫ non poſſit eſſe continua ſcdꝫ actū Sic ḡ debꝫ intelligi qd Augu. dicit lib de pe. Doloꝛ in pn̄ia cōtinue cuſtodiatꝛ. Poſt hāc aūt vitā ſāctis diſplicēt pctā preterita ſine omni triſticia ⁊ doloꝛe quia nō ſūt triſticie ſuſceptiui. ſecunduꝫ illud yſa.lxv. Obliuioni tradite ſunt āguſtie pꝛioꝛes

C ¶ Pnia autē exterior est q̄ qs signa exteriora doloris extēdit v= botenus ꝯfitendo pctā ⁊ iuxta sa cerdotis arbitriū satisfaciēdo. et talis nō opꝫ ꝙ sit continua neqꝫ ꝙ duret vsqꝫ ad finē vite: sed vsqꝫ ad determiatū tps secūdū mēsurā pcti. Debent tamen p totam vitam in terdum assumi voluntarie opera aliqua penalia: quia nunqꝫ in hac vita certi sumus de penitentie no stre sufficientia. Ūn de beato mar tino legimꝰ ꝙ nec infirmitate gra uissima nec in morte voluit ciliciū deponere.

¶ Finis scdi tractatus reparatoriȷ̄.

¶ Sequitur tertius tractatꝰ hu= ius reparatorii qui est de peniten tie impeditiua tentatione: ⁊ habꝫ vnicam consideratiōem.

IN ista con sideratione que est de pnie ipeditiua tē tatiōe notādū ꝙ si= cut dñs a diabolo tri plici tentationis genere tentatus est: ita conformiter triplex ē ten= tationis genus siue impedimētū triplex quo diabolꝰ multos impe dit a vera pnia. Et sicut xp̄s tēta= tiones vicit p humilitatē allegan do scripturas. iuxta illud hieronī. Proprium xp̄i erat humilitate vin cere: vñ aduersariū vicit testimo= niis legis nō ptāte virtutis. Sic ⁊ nos opꝫ huiusmodi tentationes per humilitatem ⁊ scripturaꝝ con siderationem superare.

Pria ē tētatio carnalis affectionis
Scda est tētatio vane ꝓmissionis
Tertia est tētatio supbe elatōis,
Et secundū has sunt tria puncta.

¶ Primum punctum est de ten= tatiōe carnalis affectiōis siue sub uentionis. qua. s. tentantur multi subuenire ⁊ obedire carni siue sē sualitati plus q̄ decet ⁊ oportet. Talis itaqꝫ tētatio pertinet ad i= ordinatum amorem suipsiꝰ. Qui vt dicit Aug. li. de ciuitate dei cō stituit ciuitatē babilonis Ex quo amore nascitur triplex timor ipe ditiuꝰ vere penitentie. A

¶ Primus est timor faciende resti tutionis. Cogitat enim aliquādo peccator ꝙ si velit penitere: opor tet restituerē oia furta: symonias rapias: vsuras: ⁊ famas ablatas: ⁊ quicquid fraude vel dolo acqui situm est. De restitutione dante deo infra dicturi sumus. Unde qr restituere timet. ideo penitentiā contemnit. B

¶ Secundus est timor non euitā de recidiuationis. Dic enim ali= quando in seipso peccator. Quo= modo me custodiam a luxuria: ab iniustis lucris: ab vsuris ⁊ fraudi bus: ⁊ quomō potero fugere ver= sutias diaboli. Sed contra debes meditari quia per penitentiā hō= stis efficitur debilior ⁊ confusus ⁊ homo fit robustior per depositio nem peccati ⁊ armaturam gratie Ephe. vi. Induit vos armaturā dei vt possitis stare aduersus insi dias. ⁊c. In hoc ei certamine deꝰ penitentem adiuuat. Habet enim penitens auxilium omnium bono rum. ps. Particeps ego sum om= nium timentium te. C

¶ Terti us est timor penalis satisfactiōis quia: vꝫ horret peccator asperita tem penitentie quod ꝓuenire cō tingit ex tribꝰ. D

¶ Primo ex amore turpis delectatiōis q̄ est in pctō: qr vꝫ nimis diligit peccatum suum Sed attende o pctōr quid ē pcti delectationem amare nisi a= mare mortem tuam vulnus tuū patibulum tuū. ps. Ut quid dili=

gitis vanitatē ꝛ queritis mendacium. Prouer. i. Stulti ea que ſibi noxia ſunt cupiunt. Attende in ſuper q̄m vt ait Greg. Tp̄ale eſt qd̄ delectat: et eternum qd̄ cruciat. E ¶ Scd̄o ex iclinatione male aſſuefactionis q̄ eſt vt lapis lazaro ſuperpoſitus. F ¶ Tertio ex defectu bone conſiderationis qꝛ negligit pctōꝛ cōſiderare quid commiſit: quid omiſit: quid offendit: q̄d amiſit: q̄d per pctm̄ p̄meruit: neqꝫ etiā conſiderat periculoſum ſtatū ſuū p̄s. Neſcierunt neqꝫ intellexerunt: i tenebris ambulāt Et puer. vii. Ignorat ſtult⁹ ꝙ ad vincula trahatur donec tr̄ſfigat ſagitta. i. mors iecur eius. Velut ſi auis feſtinet ad laqueū: ꝛ neſcit ꝙ de periculo anime illi⁹ agatur. Hec ibi. Sunt autem tres p̄cipue conſiderationes peccatori neceſſarie vt auferat timorem penalis ſatiſfactionis. G

¶ Prima eſt conſideratio modicitatis ſcilicet pene vite preſentis reſpectu pene purgatorie ꝛ infernalis. Secunda eſt conſideratio breuitatis eius. Et tertia eſt conſideratio vtilitatis. Propter hec tria dr̄. ij. coꝝ. iiii. Id quod impreſenti momentaneum eſt ꝛ leue tribulationis noſtre ſupra modum i ſublimitate eterne glorie pondus operatur i nobis. ꝛc. His ei bn̄ cōſideratis poſſibile imo ꝛ facile erit peccatori cuicūqꝫ p̄ro peccatis ſatiſfacere. Non eñ a nobis exigit deus equiualens: ſed poſſibile. Vnde Augu. in ſermo. Deus ſeruum pigrum non dannaret ſi ea que fieri nullo modo poterat imperaret.

¶ Secundum punctum eſt de tentatione vane ꝛ fallacis promiſſionis que eſt in triplici differentia.

A ¶ Prima eſt p̄miſſio terrene adeptionis. Legimus. iiij. regū. ꝙ ſedechias fugere volēs regis babilonis exercitu ꝫ reductus eſt ad eum in reblata: quod interp̄tatur multa hec. ꝛ ſignat multitudinem terrenaꝝ occupationuꝫ q̄ multos retardant a pnia. ꝛ dū fugere peccatum incipiunt: reducunt eos ad priſtina vicia. qꝛ vꝫ ſpē ſuā ponūt in tp̄aliū rerū deguſtatione. Sed expientia docet ꝙ ſit fallax hmōi expectatio cū bona tp̄alia ſint tā multipliciter inutilia nullā i ſe ſtabilitatem retinentia. Sen̄. ad lu. Noli tranquillitati huic confidere momento mare euertit. ꝛc. Ad hoc etiā facit parabola q̄ ponitur lu. xij. de illo q̄ dicebat aīe ſue. Aīa mea multa bona habes. ꝛc. Vide ibi. B ¶ Scd̄a eſt p̄miſſio longeue durationis de q̄ innumerabiles decipiūtur p̄mittētes ſibiipſis longitudinē dierū. Nam vt dicit Cicero de ſenectute. Nemo eſt tā ſenex q̄ ſe nō putet annū viuere. Sed attende o pctōꝛ ꝙ labilis ꝙ caduca ꝛ breuis eſt vita p̄ns. Ja. iiii. Que eſt eñ vita nr̄a: vapor eſt ad modicū parēs ꝛ deinde exterminabitur. C ¶ Tertia eſt p̄miſſio diuine miſerationis. Nam pleriqꝫ deliberant tempus ſuum i iniuriam creatoris expēdere: ꝛ tn̄ ab eo miam impetrare. Hanc aūt ſpem refrenat ſapiēs. Eccleſia. v. Ne dixeris peccaui ꝛ q̄d mihi accidit triſte. Altiſſimus eſt patiens redditor. De p̄piciatu pctōꝝ noli eē ſine metu. Neqꝫ adiicias peccatū ſuper peccatū: ꝛ ne dicas miſeratio domini magna ē: multitudinis peccatorum meorum miſerebit. Mia eñ ꝛ ira ab illo cito p̄ximat ꝛ i peccatores reſpicit ira ei⁹ Ne tardes conuerti ad dominum

⁊ ne differas de die in diem: ſubita eñ veniet ira illius: ⁊ in tpe vindicte diſperdet te. Hec ibi. Hec itaqꝫ ꝑdicta impedimenta: ac etiam ſequentia faciunt petōrem ꝑcraſtinare de die in diem vſqꝫ ad finem quadrageſime: ⁊ tūc īpremeditatus ꝑ ſola ꝯſuetudine ad cōfeſſionem accedens nihil proficit. Profecto. vt dicit ſene. Nihil ē vnicuiqꝫ ſe vilius. plus eñ negligit ſeipſum ꝙ aliquid ſuorum. Luce. xiiij. Cuius veſtrum aſinus aut bos in puteum caderet ⁊ nō continuo extraheret illum. ſ. ſine dilatione Sꝫ heu cadit miſerabilis aīa: ⁊ miſer homo non curat In multis impletur ⁊ illud quod dꝛ yſa. xxviij. Erit eis verbum domini. Manda remāda expecta re expecta.

¶ Tertium punctum eſt de tentatione ſuperbe elationis. Uñ ꝓueniunt tria ſpecialia impedimenta ¶ Primum eſt confuſio erubeſcētie. Erubeſcunt eñ multi benefacere ⁊ cōfiteri pctā ſua. Notandū itaqꝫ ꝙ triplex eſt pudor.

A

¶ Primus eſt pudor malefaciendi. ⁊ iſte eſt multū laudabilis Ualerius. li. iiij. Uerecundia ē parēs omni boni conſilij tutela ſolēniuꝫ officiorum: magiſtra innocētie: cara ꝓpinquis: accepta alienis: omni loco / oī tpe fauorabilem ꝑ ſeferēs vultum. Sed ve mundo ſcandaliis: qm̄ rariſſima eſt hec erubeſcētia inter hoīes depꝛauatos Nam non erubeſcunt publice periurare: rapere: fenerari: blaſphemare: laſciuia ⁊ turpia verba nō ſolū dicere: ſed cantare: in honeſta veſtimenta ⁊ ꝑcipue mulieres deferre: pectus: collū: brachiaqꝫ nudantes: aut huiuſmodi que ſunt pctōruꝫ in ſentina ſectantes. B

¶ Secūdꝰ ē pudor bñ agendi. cuꝫ quis omittit bñfacere ne mali irrideant eū. Certū eſt ei ꝙ ipſis diſplicet vita bonoꝝ. puer. xxix. Abominānt ipſi eos qui irecta ſūt via C ¶ Tertius eſt pudor peccata confitendi. ⁊ hic eſt pudor deteſtabilis ex ſupbia ꝓueniēs. Nā ſicut dicit de pe. di. i. c. Qui domum Taciturnitas pcti ex ſupbia naſcitur cordis. Ideo eñ pctm̄ ſuum celare quis deſiderat ne iniquitas ſua aliis manifeſta fiat: ne talis reputetur apud homines foris qualeꝫ ſe iandudum exhibuit diuino conſpectu quod ex fonte ſupbie naſci nulli dubiū eſt. Hec ibi. Sed dicūt excuſando non ſuperbiam: ſed verecundiam eos impedire. Sꝫ certe verecundia illa ex ſuperbia eſt Ber. O inſania nimia hominū pudet ablui ⁊ nō pudet inquinari: pudet ſordes abſtergere ⁊ nō pudet cōtrahere: abſtergitur caliga ⁊ cōtennit aīa. Hec ille. Hec verecundia maxime contingit aliquibꝰ ꝑcipue mulieribus ꝓ pctis carnalibus: quibus facit diabolus ſicut fur cani cui dat carnes. i. carnalitates obiicit ne latret. ſ. ꝯfitendo Contra tales dicitur eccleſiaſtici iiij. Ne cōfundaris ꝓ aīa tua dicere verū. Eſt eñ confuſio adducēs pctm̄: ⁊ eſt cōfuſio adducens gloriam. ⁊c. Sequit. Ne ꝯfundaris ꝯfiteri pctā tua. D ¶ Secūdū impedimentū ex ſupbia ꝓueniēs eſt cōparatio iuſticie. ſ. ꝓpꝛie ad alienā que maxie ꝯtingit ꝯſiderādo multitudinē peccantium. Eccli. xxxij. Peccator hō vitabit correptionē ⁊ ſecūdū volūtatē ſuā īueniet comparationē. ſ. ad peiores vt ſe iuſtificet. Hiere. iii. Iuſtificauit aiam ſuam aduerſatrix iſrael incomparatione preuaricatricis iuda. Cō-

a tales dr eccleſiaſti.vij. Ne pecces in multitudine ciuitatis.i.ad exemplum multorū. Rationē ponit Aug.ij.q.i.ca. Multi. quia nō propterea minus ardebunt qui cum multis ardebunt: imo magis quia q̄to plura in igne ſunt ligna tanto magis inualeſcit ignis. Et ideo diues epulo petiuit lazarum ad fratres mitti ne dānarēt. vt hr̄ Luc.xvi. E ¶ Tertiū impedimētum eſt imperfectio credētie ꝓpter defectū fidei. ꝙ aūt defectus fidei ꝓueniat ex ſupbia pz per verſi. di. Superbo oculo veritas non videtur. Et Aug. Supbia meret̄ illudi. Item dicit de ſeipſo. Nimis inflata facies claudebat oculos meos.ſ.ante cōuerſionem ſuam. Eſt autē pcipue triplex fidei defect⁹ impediens veram pctōris pniam

F ¶ Primus eſt defectus fidei ꝯ dei clementiā. vn̄ venit deſperatio ꝯ quam dr Si confitemini peccata veſtra fidelis eſt deus: vt remittat vobis. Ad hoc etiam valent aliqua que ſupra dicta ſunt in primo libro tractatu de ſpe. Attēdat quilibet ſi infidelis ꝓditor ſimili ſtipendio ſit donandus cū fideli vaſſallo: ſi ſeru⁹ iniquus cum iuſto: ſi puella pura cū meretrice fetida: ſi fraudulent⁹ latro cū mercatore iuſto. Non hoc eq̄tatis eēt aut iuſticie. Contra vero eos q̄ nimis de dei mīa preſumunt dr Hieron. quod valde ab oībus notandum eſt. Hoc certum ſcio: inquit: ꝙ de decem milibus quoꝝ mala fuit vita vix vnus pertingit ad bonū finem. Propterea prouer.v. Iniq̄tates ſue capiunt impium: ⁊ funibus pctōrum ſuorum cōſtringitur

G ¶ Secundus defectus eſt contra diuinam ſapientiam: vnde venit preſumptio dicentium. Nō videbit dominus nec intelliget de⁹ Iacob. Et eccleſia.xxiij. Delictorum meorum nō memorabitur altiſſimus. Sed hi deberent cogitare quod dicitur ꝓuer.xv. In omni loco oculi domini contemplant̄ bonos ⁊ malos. Et.i.regum.xvi. Deus intuet̄ cor.

H ¶ Terti⁹ defectus eſt contra diuinam iuſticiam: vnde venit ꝓſumptio periculoſa de dei mīa ſicut eſt ꝓſumptio eoꝝ q̄ dicunt deū eos nō feciſſe vt dannet eos. Iſti cōſiderare deberēt q̄ nobiliores hoīb⁹ creauit deus angelos: quos tn̄ ꝓpter pctm̄ dannauit.ij.pe.ij. Si enī deus peccantibus angelis non pepercit: ſz rudentibus inferni detructos in tartarum. ⁊c.

¶ Finis tertij tracta. reparatorij

¶ Sequit̄ quartus tractatus huius reparatorij: q̄ eſt de penitentie ⁊ partiū eius clara elucidatiōe Et hz multas conſiderationes. i

DIcto de penitētia in ꝯmuni ꝯſequēter de partib⁹ ei⁹ dicēdū eſt. Aſſignantur aūt tres partes penitentie: que ſunt: cordialis cōtritio: vocalis confeſſio: et realis ſatiſfactio. Nam ſicut dicit Tho. in.iij.par.queſtio. In penitentia fit recompenſatio offenſe ſecūdū voluntatem peccantis ⁊ arbitriū dei in quem peccatur: quia hic nō requiritur ſola integralis equalitatis iuſticie ſiue in iuſticia vindicatiua: ſed etiam recōciliatio amicitie. quod fit dum offendēs recōpenſat ſecundū voluntatē ei⁹ quē offendit. Sic ergo requiritur ex parte penitentis. Primo quidem voluntas recōpenſandi qđ fit per

contritionē. Secundo q̄ ſe ſubii-
ciat arbitrio ſacerdotis loco dei
quod fit ī confeſſione Tertio q̄ re
compenſet ſecundum arbitrium
miniſtri dei: quod fit in ſatiſfactio
ne. De his itaq̄ tribus partibus
penitētie per ordinem dicēdū eſt.
Et primo de contritione.
¶ De contritione itaq̄ triplex eſt
facienda conſideratio.
Pria eſt cōſideratio diffinitionis.
Scda eſt cōſideratio inductionis.

PRima ē cō
ſideratio diffinitiōis
Secundum magr̄m
in.iiii.diſ.xvii. Con
tritio eſt dolor volū
tarie aſſumptus pro peccatis in
ſpe venie cum propoſito confiten
di et ſatiſfaciendi. Ubi tangūtur
tria ad contritionem neceſſaria.
¶ Primum punctum in quo poni
tur primum quod eſt neceſſarium
ad contritionem. ⁊ eſt amara pec
cati deteſtatio que fit non propter
damnum temporale: nec propter
afflictionem corporalem: nec pro-
pter timorem pene tantum ſicut
ſupra dictum eſt loquendo de pe-
nitentia in communi: ſed debet eſ
ſe amara deteſtatio peccati inq̄-
tum peccatum eſt offenſionum di
uine bonitatis ſic q̄ ratio princi-
palis diſplicentie ſiue doloris pro
peccato aſſumpti ſit quia per pec
catum offenditur deus. Sic enim
per talem deſtationem deſtruitur
totaliter affectus peccati. Ideo
bene vocatur contritio pro cuius
ampliori declaratione notandum
q̄ ſicut in materialibus durū di-
cit quod nō cedit tactui. Et ſecūdū
phm.iiii. metheorog frangi dicit
quod diuidit ī ptes magnas: ⁊ cō
minui ſiue cōteri quod redigit in
minimas. Ita per quandam ſimi
litudinem ī ſpiritualibus dicitur
cor hominis durum quod diuine
inſpirationi ſe tangenti nō cedit
ſ; obuiat pſiſtendo in affectu pec
cati. Frangi vero dicitur qn̄ a pec
cato recedere incipit. q̄uis nōdū
plene ad deum conuerſum ſit.
conteri vero dicitur quando ī eo
totaliter deſtruitur affectus pcti.
quod plene eſt reſilire a peccato.
¶ Secundum punctum in quo po
nitur ſecundum ad contritionem
neceſſarium. et eſt recta ſpei affe-
ctio. Ideo dicitur in ſpe venie. In
cōtritiōe quod requirūtur. ſpes
et timor tanq̄ due mole inter q̄s
comminuitur cor hominis: ita q̄
timor eſt mola premens. et ſpes
eſt mola eleuans de quibus mo-
lis dicitur deut.xxiiii. Non acci-
pies loco pignoris ſuperiorē aut
inferiorem molā.ſ. ſed vtrāq̄ vel
nullam quia chayn et iudas ſolo
timore farinam peccatorum mo
lere volentes interierunt. Et alii
in ſceleribus viuentes de dei mi-
ſericordia ſine bonis operibꝰ pre
ſumētes īteribūt. Dz igr̄ timor ſi
ſine ſpe eē neq̄ ſpes ſine timore.
Ideo hec duo ſimul ponit.ps.di.
Ecce oculi dn̄i ſuper metuentes
eū ⁊ in eis qui ſperāt ſup mia eiꝰ.
A
¶ Tertium punctum in quo poni
tur tertium ad contritionem ne-
ceſſarium. et eſt votiua confiten-
di promiſſio. Ideo dicitur in pro-
poſito confitendi. alias enim non
eſſet vera contritio niſi paratus
eſſet homo facere quicquid a deo
⁊ eccleſia ſtatutū eſt p remiſſione
obtinenda. Qn̄ itaq̄ concurrunt
iſte conditiones tunc per cōtritio
nē remittit pctm̄ ps. Dixi cōfite
bor aduerſū me iniuſticiā meam

dño: ⁊ tu remiſiſti impietatē pcti mei. B ¶ Exēplū notabile refert ceſarius de quodā canonico i anglia. Iſte em̄ canonic⁹ ꝯſāguineus epi quādā puellam ſpecioſam iudei filiā ad amorem ſuū inclinauit. Ad cui⁹ amplex⁹ dū aſpiraret ⁊ nimis eſtuans eam quotidie ad mixtionem ſollicitaret. Reſpōdit illa. Patri meo multum ſum dilecta qui tātum me cuſtodit: vt nec ego ad te: nec tu ad me venire poſſis: niſi i nocte ſexte ferie que paſcha veſtrum precedit. Tunc enim iudei laborare dicūtur fluxu ſanguinis. Ideo circa hoc occupati minus poſſunt aliis intēdere Iuuenis hoc audiens et ob amoris nimietatem chriſtiane religionis pene oblitus et immemor dominice paſſionis eadem nocte ad virginem venit et vſqꝫ ad matutinum cum illa dormiuit. Iudeus vero pater puelle ante lucem cuꝫ lumine cubiculum intrans venit ad lectum filie volens videre quo modo iaceret. Uidens autem ad latus eius dictum iuuenem expauit ⁊ tremit occidere vtrunqꝫ cogitans. Cognoſcēs tamē ꝙ eſſet cognatus epi timore illi⁹ manum cohibuit: ⁊ cum multa ira exclamauit. Quid facis hic: o male xp̄iane. Ubi eſt fides tua. Ubi eſt religio tua. Tradit⁹ es iuſto dei iudicio in manus meas. Et ſi nō timerē dominū meū epm̄ occiderē te. Ille timens et veniam poſtulans cum magna confuſione vt dignum erat eiectus eſt. Die igitur eadem cū epo ſolēne officium ad nonā eſſet celebraturus ⁊ iuuenis idē ep̄lam eſſet lectur⁹: timuit cū tam imūda ꝯſciētia ad ſacrū myſteriū accedere. Et th̄ ppter notā timuit vicē alteri ꝯmittere ⁊ tam turpe pctm̄ tanqꝫ recenter ꝯmiſſum p confeſſionem aperire erubuit. Uictus proinde erubeſcētia ſacris veſtibus indutus cum coram epo ſtaret in loco ſuo: tūc ſupradict⁹ iudeus cum multitudine iudeorū ſtipat⁹ cū magno ſtrepitu intrauit eccleſiā volēs epo facere querimoniā de cognato ſuo. Quē vt iuuenis vidit et bn̄ intelligeret ad quid veniret cepit timere: pallere: tremere: et dicere deo in corde ſuo. Dn̄e deus libera me in hac hora: et ego tibi promitto ꝙ te de cetero non offendā: et de hoc peccato cōfitebor ⁊ tibi ſatiſfaciā. Creator piiſſim⁹ mox: vt hominē contritū vidit: confuſionem quā timuit mox in caput iudeorū retorſit. Mirante epo quid quererent iudei in eccl'ia marie tali die qn̄ xp̄iani dn̄icam repn̄tant paſſionē innuit vt ſtarent. Illis autem ampli⁹ ſue pn̄tie ſe ingerētib⁹: ſtatim vt ora ad clerici accuſationē aperuerunt: priuati ſūt ſuis vocibus et obmuerunt. Uidens ep̄us ora iudeorū cōtra hiantia ⁊ nulla verba ex eis reſonantia putās ꝙ ad hoc veniſſent vt diuinis myſteriis illuderent cum indignatione oēs de atrio eccl'ie expelli precepit. Cleric⁹ vere in ſe diuinā expertus clemētiā ſtatim expleto officio acceſſit ad pontificem cōfeſſuſqꝫ culpam ſuſcepit penitētiā. Ep̄s dei miam admirās ⁊ glorificans pre magnitudine tāti miraculi eidē cognato pſuaſit: vt puellā a ſe defloratā p baptiſmi grām renouatā legitime duceret malens illū ſicut vir pius ⁊ iuſt⁹ eccleſiaſticis carere beneficiis: ꝙ illā multꝫ expoſitā piculis i pn̄is manere delictis. Cleric⁹ ꝗ nō ingrat⁹ diuinis bn̄ficiis ſatiſfacere cupi-

ens deo pro peccato cõmiſſo con-
uerſus eſt ⁊ poſtea in ordine nr̃o
ſimul ⁊ eius inſtinctu puella vitã
duxerunt. Ecce vides q̃ntum bo-
num in homine operata ſit contri
tio. lapſum erexit ⁊ iudeos ẽ lin-
gues fecit: puellam infidelẽ ad fi
dem ꝯuerit. Hec ceſarius.

Secunda cõ
ſideratio ẽ de ꝯtritio
nis pfectione q̃ eſt tri
plex. Pria ẽ extenſiua
Secunda eſt intenſi-
ua. Tertia eſt duratiua.

Et ſecundũ hoc ſunt tria puncta.
¶ Primum punctum in quo con-
ſideranda eſt eius pfectio extenſi
ua: q2 vz ꝟa ꝯtritio ſe extendit ad
oẽm culpã. Nã ſicut dt tho. in. iiij
Cũ actualis culpa ex hoc ꝯtingat
ꝙ voluntas legi dei nõ cedit vl' eã
trãſgrediẽdo vel omittẽdo vel ꝓ-
ter eã agẽdo. Jõ ĩ oĩ actuali pctõ
duricia q̃dã ẽ voluntatis ⁊ ꝓpt hoc
ſi debeat pctm̃ curari neceſſaria ẽ
ꝯtricio ꝯminuẽs. B ¶ Uñ etiã
de pctis venialib9 dz eẽ ꝯtritio ſi-
cut ⁊ pnia. Sicut el dt tho. iij. par.
ſũ. q. lxxxvij. ad remiſſionẽ venia-
liũ q̃uis non reqratur actualis diſ
plicẽtia: non tñ ſufficit habitualis
q̃ hr̃ ꝑ habitũ charitatis vel pnie
ꝟtutis q2 ſic charitas nõ ꝯpateret
ſecũ pctm̃ veniale q̃d ẽ fl'm. ſz ſal
tẽ reqrit q̃dã diſplicentia ꝟtualis
puta cũ q̃s fert hoc modo ſecũdũ
affectũ l deũ ⁊ res diũas: vt q̃cq̃d ei
occurrerit qđ eũ ab hoc motu re-
tardaret diſpliceret ei et doleret
ſe hoc ꝯmiſiſſe etiã ſi actu de illo
nõ cogitet. qđ tñ nõ ſufficit ad re-
miſſionẽ pcti mortalis niſi forte
q̃ntum ad pctã oblita poſt diligen
tẽ iq̃ſitionẽ. Hec tho. Debet itaq3
ꝯtritio ſe extendere generaliter
ad oĩa pctã cuius ratio eſt: q2 cõtri
tio importat diſplicentiam de pec
cato, ea ratione q̃ eſt offenſiuũ dei
Jllud ergo quod in peccato p̃nci
paliter deteſtatur contritio eſt of
fenſa dei. hec aũt reperitur in om
ni peccato. Jdeo contritio omne
vniuerſaliter pctm̃ ſiue habeatur
memoria de eo ſiue non. imo etiã
ſe extẽdit ad pctã q̃ pro tp̃e futuro
committi poſſent: q2 contritio iclu
dit ſaltem virtualiter ꝓpoſitũ nũ
q̃ peccandi: a liãs non eſſet vera
contritio. C ¶ Unde narrat ce
ſarius ꝙ quidam iuuenis canoni-
cus pariſieñ. incontinenter ⁊ deli-
cate viuens et multis iplicat9 pec
catis grauiter infirmatus ꝯfeſſio-
nem fecit: pctã defleuit: emẽdatio
nem ꝓmiſit: viaticum, recepit: vn-
ctus eſt: et ſic obijt. Jn ſepultura
eius q̃ põpoſa fuit ipe aer famula
ri videbatur. Poſt paucos autem
dies cuidã familiari ſuo apparens
⁊ ſe dannatum dicens: ſubiũxit. lz
confeſſus fuerim: ꝯmunicauerim:
⁊ penitentiã promiſerim. vnũ ta
men omiſi ſine quo nihil cetera ꝓ
ſunt. Cui familiaris. Quod eſt il
lud. At ille. Contritio. Licet enim
ꝓmiſerim continentiam: tamẽ mi
hi dicebat cõſciẽcia ꝙ ſi cõualeſce
rez nõ continerez ⁊ ab hoc cor meũ
magis declinabat q̃ ad nõ peccã-
dum. Jdeo firmũ ꝓpoſitũ non ha
bui in bono nec per conſequẽs ve
ram ⁊ perfectam contritionem.
Hec ceſarius.

¶ Secundum punctum in quo cõ
ſideranda eſt contritionis perfe-
ctio intẽſiua ſiue vigoratiua. Ubi
conſideranda eſt q̃titas doloris q̃
dz eſſe in cõtritiõe A ¶ Notan-
dũ p̃mo ſcdз tho. in. iiij. ꝙ ĩ ꝯtritio
ne eſt duplex dolor. Unus in ipſa
volũtate qui eſt eſſencialiter ipſa

cōtritio q̄ eſt diſplicētia de pecca=
to Alius eſt doloꝛ in parte ſenſiti
ua qui cauſatur ex pmo vel ex ne
ceſſitate nature ſcdm ꝙ vires infe
rioꝛes ſequuntur motum ſuperio
rum: vel ex electione ſecundum ꝙ
homo penitens ex ſeipſo volunta
rie excitat doloꝛē illum. Loquen=
do igitur de iſto doloꝛe in pte ſen
ſitiua non opoꝛtet ꝙ ſit maximus
non eſt enim omnino in ptāte ho=
minis nec etiā ad contritionē re
quirit̄ de neceſſitate. B ¶Sed
loquēdo de pmo doloꝛe q̄ eſt ipſa
diſplicētia quā habet volūtas de
pctō inq̄ptū eſt offenſa dei. tal' do=
loꝛ nō pōt eſſe nimius ſicut nec a=
moꝛ caritatis nimi9 eſſe pōt. Do=
loꝛ tn̄ ſenſibilis aliqn̄ poſſet nimi9
eſſe. C ¶Vn̄ dicēdū ꝙ talis do
loꝛ in voluntate exn̄s q̄ ē ipa ptri
tio excedit omnes alios doloꝛes.
Qd pbat̄ ſic. Ois doloꝛ aut ex tri
ſticia in voluntate puenit vl' ex a
micicia: vel ex mali pnia: vl' ex bo
ni abſētia. Ex quibus ſumitur tri
plex rō ad ppoſitum. D ¶Pri=
ma ē q2 ſcdꝫ Aug. omnis doloꝛ in
amoꝛe ſiue amicicia fundatur. ſed
amoꝛ charitatis i quo fūdat̄ doloꝛ
cōtritionis eſt maxim9. igit̄. ꝛc. E
¶Scda eſt q2 doloꝛ puenit ex p̄=
ſentia mali. ergo de maioꝛi malo
maioꝛ doloꝛ. ſed culpa eſt maius
malum q̄ pena. igitur. ꝛc. Vn̄ etiā
et iſta rōne ſequitur ꝙ de maio=
ri pctō dꝫ eſſe maioꝛ doloꝛ. Ter=
tia rō eſt: doloꝛ pꝛouenit ex abſen
tia ſiue pꝛiuatione boni. ergo vbi
eſt pꝛiuatio maioꝛis boni dꝫ eſſe
maioꝛ doloꝛ. ſed p crpam pꝛiuatur
hō gr̄a dei et auertitur a fine vlti
mo quod ē ſūmū bonū. Ex dictis
itaq ptꝫ ꝙ ſicut dicit tho. quoli. i.
q̄. viij. Cōtrit9 tenetur i gn̄ali vel=
le pati magis quācunq penaꝫ q̄
peccare. Eſt tn̄ notandū ꝙ ſimpli=
ces debēt cauere nec circa hoc ni
mis ad particularia deſcendant
quia ſufficit de hoc habere bonuꝫ
ppoſitū ꝛ ſperare in dei gratia q
bene acturi eſſent ſi neceſſitas ad
ueniret. In neceſſitatis enim ar=
ticulo multi pꝛius etiā in fide exi
gui reperti ſūt diuino aſſiſtēte au
xilio martiriū animoſiſſime tole=
raſſe. Facit enim dn̄s ex bonita=
te ſua cum tentatione puentum.
¶Tertium punctum in quo con=
ſideranda eſt perfectio contritio=
nis duratiua. quia videlicet du=
ra debet per totam vitam pn̄tem
patet per auguſt. li. de pnia dicētē
Vbi doloꝛ finitur deficit peniten=
tia. vbi deficit penitentia nihil re
linquitur de venia. A
Et hugo de ſancto victoꝛe dicit ꝙ
deus abſoluens hoīem a culpa et
pena eterna ligat eum vinculo p=
petue deteſtatiōis pcti. Secūdum
igitur tho. i. iiij. te nec̄ hō ad hmōi
deteſtationē pcti ſemp hn̄dā ſal=
tem in habitu etiā poſt pcti remiſ
ſionem. Vn̄ ſi pctm̄ pus pmiſſuꝫ ꝛ
iam p pniam dimiſſū in mēoꝛiam
veniēs placeat volūtati iā relabi=
tur in pctm̄ illud: et ſi non idē nu=
mero tn̄ ſimile in ſpē. De quo di=
cit aug. Nullū ſcelus deo tam ab
ominabile ſit q̄ pterita pctā vni=
cuiq noſtrum dimiſſa reminiſcen
do gaudere. hec ille. B ¶Ut
aūt magis intelligat̄ ptritiōis ve
ritas notande ſūt tres veritates
quas de ea ponit magr̄ iohānes
gerſon cācellarius pariſien̄. Con
ditiōes em̄ cōtritiōis bꝛeuiter per
ſtringens ſic dicit. Sciens miſeri
coꝛdiſſimus pater deus ꝛ cogno=
ſcens noſtrā fragilitatem p maxi
mam et ad mali pnitatem multi
plicibus viijs moꝛtali vita duran=

per paratiſſimus eſt nobis delicta remittere et grām cōferre ſi dumtaxat veraciter et ex corde perfecto tres ſibi ſubſcriptas veritates fideliter porrigamus. C ¶ Prima veritas. Dn̄e ſic vel ſic contra bonitatē tuam peccaui qḋ michi diſplicet rōe cuius penitentiā ago qr te offendi q̄ totus es venerandus ⁊ amād⁹ ⁊ mādatū tuū trāſgreſſus ſum. D ¶ Scḋa veritas Dn̄e bonum habeo ꝓpoſitum et deſiderium tuo iuuamine mediante michi in futurum precauendi ne incidam in pctm̄ et occaſiones iuxta poſſibilitatem viriū euitandi. E ¶ Tertia veritas. Dn̄e bonam habeo volūtatem pctōꝝ meorū cōfeſſionē integraliter faciendi ꝓ loco ⁊ tp̄e ſcḋꝫ tuū et ſancte mr̄is eccleſie mandatum. Has veritates ſi q̄s q̄licūqꝫ loco ⁊ tēpore ſinceriter non ficte aut mendaciter ex corde pronunciauerit ſecurus exiſtat ſe in ſalutis et grē ſtatu cōſiſtere et vitam eternam mereri q̄uis oīa crimina cōmiſiſſet. Si etiā talis abſqꝫ alia confeſſiōe cōtinuo decederet in abſentia ſacerdotis dormiēdo aut alio quouis mō morte ſubita p̄uētus idem finaliter ſaluaret acerbiſſima pena purgatorij mediāte. F ¶ Ex quo notabile ⁊ ſalubre conſilium elicitur vt q̄libet xp̄ian⁹ ſingulis diebus bis aut ſemel: ſero vel de mane: aut ſaltē diebus feſtiuis redeat ad cor ſuam cōſcientiam examinans vt tres p̄miſſas veritates ꝓferre valeat cum cordis ſinceritate. Et ſi ſic: tunc intra ſtatū ſalutis ſe eſſe confidat. q̄ ſi eas pura mente fateri nō valet obſtāte voluntate peccandi qua actualiť delectatur: aut iniquo ꝓpoſito quo quis occaſiones pctōꝝ vitare renuit: quem modum illi qui pctīs carnalib⁹ merſi reſurgere nolunt aut vſu vſuras ſuas aut iniuſtas mercatiōes et lucra continuant: vel iniuſte retinent alienū: quiqꝫ alterius odio vel vindicte deſiderio flagrantes innocendi ꝓpoſito perſeuerant certiſſime ſciant hi et conſimiles non ep̄m aut papam eos abſoluere poſſe. Quamq̄ talibus ſalutare conſilium detur vt per ſeipſos vel alios bona que poterunt operentur orando vel elemoſinas dando vt deus eorum corda illuminet ⁊ ad bonum dirigat et conuertat.

¶ Hec cancellarius.

TErtia cōſideratio eſt de cōtritionis inductione. Ubi ponende ſūt cōſiderationes inductiue ad contritionem.

Sunt autem tres precipue conſiderationes ad hoc valentes.
Prima eſt conſideratio offenſiōis
Scḋa eſt conſideratio amiſſionis.
Tertia eſt ꝯſideratio obligatiōis
Et ſecundū hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur conſideratio offenſionis quia peccator offendit tam eccleſiam militantem q̄ triumphantem et quod grauius eſt diuinam maieſtatem. Debet ergo flere ad modum orbati patre et matre. quia iam non habet deum patrem ſuū neqꝫ eccleſiam matrem. Luce. xv Pater peccaui in celum. i. in totam eccleſiam: et coram te iam nō ſum dignus vocari filius tu⁹. Debet etiā flere ad modū viduate a ſpōſo ſuo xp̄o. ij. re. iij. Eſto quaſi mulier lugens virū ſuū. Debet in

ſup preterea flere admodum confuſi ⁊ vituperati. Magna em̄ confuſio eſt ei ſic viduari a xp̄o ſponſo Eſt profecto anima peccatrix vt mulier que occidit virū ſuum. occidit em̄ xp̄z q̄ɫtum in ſe eſt. Legimus thob. iij. q̄ ſarra cui imponebatur occidiſſe viros ſuos: tribus diebus et noctibus orabat cū lachrymis vt deus eam a vituperio liberaret.

¶ Secundum punctum in quo ponitur conſideratio amiſſionis. Amiſit enim pctōr preterite vite portionez: diuine grati e poſſeſſionem: et eterne glorie benedictionem. Ideo flere debet ad moduz ſpoliati. Michee. i. Plāgam ⁊ vlulabo vadam ſpoliatus et nudus. Item flere debet ad modū orbati prole. q̄ ſcȝ orbatus eſt prole ſpirituali bonorūȝ operū. Sicut noemi lugebat filios ſuos ruth. i. dicens. Nolite me vocare noemi. i. pulchrā: ſȝ vocate me mara. i. amaram q̄ amaritudine repleuit me om̄ipotens. Item preterea dȝ flere ad modum exheredati. Sicut gen̄. xxvij. eſau priuatus paterna b̄ndictione. Et. ij. reg. xv. ſicut dauid expulſus a regno fugatus ab abſalon.

Et ſicut filij iſrael. ſuper flumina babilōis ſue patrie qua exheredati erant recordantes. ps.

Super flumina babilonis illic ſedimus et fleuimus. ⁊c.

¶ Tertium punctum in quo ponitur conſideratio obligationis ſeu ſubiectionis. Eſt enim peccator ſubiectus ſiue obligatus diabolice dictioni: praue habituationi: et eterne dannationi. Ideo flere debet ad modum captiuati et incarcerati ſicut dolebat manaſſes. ij. paral. xxxiij. A ¶ Item ad modum obligati et oppreſſi graiuiſſimo iugo. iiij. regū. iiij. mulier clamabat ad heliſeum. Uenit creditor. ⁊c. Baruch. ij. Alia que triſtis eſt ſuper magnitudine mali ⁊ incedit curua. ⁊c. B ¶ Item flere debet ad modū iudicati mortem expectantis. ſicut dañ. xiij. Flens ſuſanna ſuſpexit in celum ⁊c. Siue etiam ad modum periclitantis. Jone. i. Timuerunt naute et clamauerunt ad dominum. Et. ij. c. Cum anguſtiaretur anima mea in me: dn̄i recordatus ſum. Hoc dicit ionas in ventre ceti. De tribus predictis c ſiderationibus dicit Bern̄. Cōſiderare dȝ pctōr quid offendit: quia deum. q̄d amiſit: quia celum. quid incurrit q̄ infernū. C ¶ Poſſūt etiā ad ꝓpoſitum adduci ꝑ aliā viā ſeptē cōſiderationes cōtritiōis inductiue. Opȝ em̄ penitētē ſimilē eſſe agno h̄nti oculos ſeptē. Itē lapidi ꝓpter boni ꝓpoſiti firmitatez de quo lapide. zacha. iij. dr̄. q̄ erant ſeptē oculi in lapide vno. Septez oculi ſūt ſeptē cōſiderationes quibus illuminatur penitens ad recognoſcendum miſerabilē ⁊ pericuſoſū ſtatum ſuū ex quo ad cōtritionez inducit. Dȝ em̄ cōſiderare poſt ſe: ⁊ an̄ ſe: ad dexterā: et ſiniſtrā: infra ſe: intra ſe: ⁊ ſupra ſe. D ¶ Pria igit̄ conſideratio eſt poſt ſe ſiue retro. Ubi debet cōſiderare vite ſue preterite paruitatem: tp̄is omiſſi precioſitatem et irrecuperabilitatem: morum aſſuetam peruerſitatem: ⁊ multa talia. Hiere. ij. Uide vias tuas in cōualle ſcito quid feceris. E ¶ Sc̄da ē ante ſe. vbi dȝ cōſiderare dn̄ice paſſiōis acerbitatē quam dȝ habere an̄ oculos ſuos: mortis incertā neceſſitatē: et diuini iudi=

cũ ſeueritatem. qꝛ vt dr hebre. x. Horrendũ eſt incidere i man⁹ dei viuentis. F ¶ Tertia eſt ad dexterã vbi dꝫ ꝯſiderare diuinoꝝ beneficioꝝ abuſionẽ ꝑ quã etiam eoꝝ largitorẽ deũ ipugnauit diuine mĩe vilipẽſionẽ/ ꝛ ſctõꝝ olm ꝯ ſe ꝓuocationẽ. G ¶ Quarta eſt ad ſiniſtrã vbi ꝯſiderare dꝫ hoſtiũ iuiſibiliũ aſtutias iſidias atqꝫ fallacias. H ¶ Qinta ẽ infra ſe: vbi dꝫ cõſiderare ignis infernalis ſibi parati acerbitatẽ intolerabilẽ ꝛ ꝑpetuitatẽ iterminabilẽ ꝛ penarũ multiplicitatẽ inũerabilẽ. Dꝫ ẽt infra ſe conſiderare corpis ſui vilitatẽ cui nimis cõdeſcẽdẽdo miſerã alam ſubiugauit I ¶ Sexta eſt intra ſe: vbi dꝫ cõſidrare itra alaꝫ ſuã donoꝝ ſpũs ſcĩ carentiã/ pctõꝝ ſpurcitiã ꝛ diabolice ſubiectiõis miſeriam. K ¶ Septima eſt ſupra ſe. vbi dꝫ cõſiderare diuine maieſtatis offenſionẽ celeſtis hereditatis amiſſionẽ: ꝛ diuie vltionis expectationẽ: nõ ſolũ ꝓ futura vita ſed etiã pro pñti in qua multotiẽs varias tribulatiões imittit dñs ad punitionem pectõꝝ. iter oẽs aũt iſtas cõſiderationes maxie dolere ꝛ flere dꝫ pctõr cõſiderando diuie maieſtatis offenſionẽ qꝛ vt ſupradictũ eſt hec dꝫ eẽ pctõri ꝑcipua rõ dolendi ꝛ flẽdi. Hiere. ij. Scito ꝛ vide qꝛ malũ eſt ꝛ amaꝝ reliqſſe te dñꝫ deũ tuũ. ꝛc. Hec de ꝯtritione.

¶ Sequitur de ſecunda parte penitentie que eſt confeſſio.

Quarta conſideratio generalis eſt de ſecunda parte penitẽtie que eſt confeſſionis perſuaſiua inductio. Eſt autem maxime triplex conſideratio inductiua ad confitendum.

Prima eſt conſideratio admirande benignitatis. Scda ẽ conſideratio deſiderande vtilitatis. Tertia eſt conſideratio notãde neceſſitatis. Et ſm hoc ſũt tria pũcta.

¶ Primũ punctũ in quo ponitur conſideratio admirande benignitatis ſcꝫ benignitatis diuie erga confitentes q̃ apparet tripliciter A ¶ Primo peccata confitentibus condonando. Prouerbioꝝ xxviij. Qui confeſſus fuerit pctã ſua miam conſequetur. Et. j. Jo. j. Si confiteamur peccata noſtra remittet nobis ea.

B ¶ Secundo confitentem a diaboli confuſione liberando. Ber. ſuper can. ſer. v. Per humilem cõfeſſionẽ remittit̃ pctm̃ ꝛ diabolus ſuum amittit principatum Nam vbi pctm̃ dimittitur. diabolus expellit̃. Augu. Acriores dolores diabolo non facimus: q̃ȝ cũ pctã nr̃a cõfitendo ſanamus. et idẽ aug. li. viij. omeliaꝝ. ome. xij. Non ideo vult de⁹ vt cõfiteamur pctã nr̃a quaſi ea ipe aliť ſcire non poſſit/ ſed qꝛ diabol⁹ h̃ deſiderat vt inueniat qđ ante tribũal iudicis nobis obijciat. Chriſoſt. Habes accuſatorem acerrimum obtura os eius/ ſcꝫ ꝑ confeſſionẽ. Ambro. Tante virtutis confeſſionem dixerim: q² peccata que ꝑ cõfeſſionẽ delentur demones ſcire ꝓhibentur. ¶ Narrat ceſarius q² fuit vir quidam qui demonem nimis audire deſiderãs propter turpia quedam peccata que commiſerat appropinquare non audebat timens ſibi illa coram omnibus improperari. Ueniens igitur ad ſacerdotem confeſſus eſt

om̄ia peccata ſua volūtate tamē peccandi retenta. Factuſq; ex illa cōfeſſione ſecurior redijt. Mira res. Mox vt limē domus attigit ⁊ introſpexit/demon i aere exclamauit. Amice veni veni huc. Certe bene te dealbaſti. Et ſtatꝫ corā oib⁹ ibi aſſiſtentib⁹ eū ꝯfundēs pctā ei⁹ turpia lꝫ cōfeſſa ꝑdidit. Ualde igit̄ triſtis effect⁹ ⁊ conſcia accuſante reuerſ⁹ ad ſacerdotē ꝯfeſſionē iterauit ⁊ q̄ geſta ſūt retulit ⁊ ꝙ de reliq̄ emēdati⁹ viuē vellet corde pollicit⁹ ē deo ⁊ ſacerdoti. Tunc ſacerdos mox iuſſit reuertere ſecur⁹/nō te ꝯfundet amplius. Et fecit ſic. Intrante aūt eo domū quidā ex circūſtātib⁹ dixerūt demoni. Ecce amic⁹ tu⁹ iterū venit. Rn̄dit ille. Quis eſt? Illi inquiunt. Cui paulo an̄ tā turpia improperaſti. Rn̄dit demon. Ego nihil illi improperaui neq; de eo aliquid mali noui. et ſic exiſtimabāt demonem fuiſſe mentitum hi qui ipſius ignorauerunt confeſſionē. Sicq; ꝑ ꝟtutē cōfeſſionis ille eius ſit nota confuſionis. Hec ceſari⁹.

D ¶ Tertio apparet dei benignitas erga cōfitētes eos i amorem ſuū recōciliando. Ante cōfeſſionem pctōr eſt inimic⁹ dei/ꝑ cōfeſſionē aūt fit amicus dei. Sicut em̄ peccando contrariā voluntatem habuit voluntati dei: ſic cōfitendo conformat voluntatē ſuaꝫ voluntati dei deteſtando ſcꝫ ⁊ accuſando pctā que de⁹ deteſtatur ⁊ accuſat. ⁊ ſic efficitur amicus dei vt dẛ phs. ix. ethicoꝝ. Amicoꝝ ē idem velle ⁊ idē nolle. Peccatorē vtiq; reſpicit de⁹ vt iudex ad ꝯdēnādū eū/ſed confitentē reſpicit vt pi⁹ pater recōcilians eū ſibi. Bern̄. O btā ſpes ꝯfitentiū quo vinciſ inuincibilē: q; potens es apd oīpotētē: q; cito tremēdū iudicē ꝟtis inclemētiſſimū patrē? Aug. Nō habet qd timeat in futuro q̄ ꝯfeſſionē fecerit de pctō. Hec Augu.

¶ Secundū punctum in quo ponitur conſideratio deſiderāde vtilitatis. Poſſunt autem ſecundū doctores/alexan̄. tho. ſco. ⁊ bon̄. aſſignari ſexdecim vtilitates confeſſionis ſacramentalis.

A ¶ Pria eſt culpe remiſſio. Videt aūt culpa nominare iimicitiā ad deū/quia vcꝫ pctōr eſt inimic⁹ dei ⁊ in eius odio. ps. Odiſti oēs qui ope. iniqui. Qn̄q; aūt ꝯtingit hmōi culpa ante confeſſionem remitti ꝑ cōtritionē. ſed dato ꝙ peccator an̄ cōfeſſionē nō ſit ꝟe ꝯtritus: dū tn̄ diſplicentiā aliquā habeat de pctis virtute abſolutiōis ſacramētalis attritio fit cōtritio et remittitur ei culpa peccatoris. ſicut declarat ſco. in. iiij. diſtinc.

B ¶ Scda vtilitas eſt aīe alligate liberatio. Sicut em̄ dicitur Prouer. v. Unuſquiſq; pctōꝝ ſuorum funibus cōſtringit. In figura hui⁹ Manaſſes liberat⁹ eſt de carcere regis babylonis ꝯfitens pctā ſua. ſicut hr̄. ij. paral. in fine

C ¶ Tertia ē pcti cognitio. peccata q̄ppe tenebre ſunt vn̄ obtenebrant iteriorē aſpectū aīe: vt nec ſe nec deum nec pctā ipſa cognoſcat: nec ſuum aduertat periculū nec vtilitatē ſtat⁹ ſui: nec diuie iuſticie ſeueritatem conſideret. ſed cum per confeſſionem euomuerit pctā tunc infuſo ſibi lumine grē hec oīa cognoſcit. ps. Not⁹ in iudea de⁹. i. in confeſſione. Et oſee. v. Uidit iudas. i. confitens vinculū ſuū. Heſter. v. Iudeis. i. cōfitētibus noua lux oriri viſa eſt. Au

ſel. li. de ſimilitudinibus di. Conſuetudo vicij eſt vt non facile videatur ab illo ꝗ eo p̄mitur ſ; mox vt ab eo ſe alienauerit tūc demū ꝯſiderat inq̄ta miſeria ⁊ fetiditate iacuerat. In figura hui⁹ dicit exo. xiiij. Leuātes filij iſrael oculos viderūt Egyptios p⁹ ſe. Egypt⁹ interp̄tat tenebra. ⁊ ſignificat pctm̄ qꝺ eſt ſpūalis tenebra quaꝫ tūc hō p̄mo cognoſcit cū a pctō p pniam recedit. Sic eſt. Cū qs ei eſt in aere nebuloſo nō ꝑcipit vapores iuxta ſe: ſi aūt recedat ⁊ aſpiciat tūc ꝑcipit. Preterea aūt ex ꝯfeſſione hr̄ pcti cognitio/ qꝛ vcꝫ ſacerdos tenet ꝯfitentē īſtruere/ eiq; oſtendere pctōꝝ qualitateꝫ.
D ¶ Quarto eſt ſatiſfactio. verecūdia nāq; ⁊ humiliatio cū qua qs ſua pctā ꝯfitet ſacerdoti ē q̄ſi palliū p̄cioſum pctm̄ cooperiens Jō aug. li. de pe. ⁊ ponit de pe. di. j. ca. Quē penitet. ait. Qui p vos peccaſtis per vos erubeſcatiſ. erubeſcentia em̄ ip̄am partē remiſſionis hꝫ. Remiſſiōis inq; nō ſolum culpe ſ; ⁊ pene. q̄ p ſatiſfactionē remittitur. ⁊ iterum ibi. Dignus eſt mia ꝗ ſpūali labore q̄rit gr̄am hec aug. Labor q̄ppe ſpūalis eſt patiendo erubeſcentiam.
E ¶ Quinta eſt mentis aſſecuratio q̄ ꝑuenit ex ꝯſideratione ⁊ ſpe venie accepte. ps. In voce exultatiōis ⁊ ꝯfeſſiōis ſon⁹ epulātis. F ¶ Sexta ē pene eterne in t̄palē ꝯmutatio. Pctōꝛ em̄ per pctm̄ mortale re⁹ eſt eterne pene aug. xx. de ci. dei. Fact⁹ eſt malo dign⁹ eterno qui in ſe peremit bonum qꝺ potuiſſet eſſe eternuꝫ. Igit cū per ꝯfeſſioneꝫ remittitur culpa pcti: ꝯmutatur etiam pena eterna in t̄palem. G ¶ Septia eſt pene illi⁹ t̄palis diminutio: qꝛ ſacerdos etiam ex vi clauiū pōt aliquid pene temporalis debite relaxare licet non omnē penam.
H ¶ Octaua totalis pene relaxatio quā interdū ꝯfitens ꝯſeq̄t ꝓpter refectionē ſue ꝯtritionis ⁊ erubeſcentie quā hꝫ de pctis cōmiſſis. Apud deū em̄ nō tā valet menſura temporis q̄ꝫ doloris.
J ¶ Nona eſt gratie acq̄ſitio ſi non prefuerit: vel eius augmētatio ſi p̄fuerit. Semper eni in receptione cuiuſcunq; ſacramenti recipitur ſpecialis gratia ſi nō fuerit obex ex parte ſuſcipientis
K ¶ Decima eſt pctōꝝ euitatio. Propter frequentem enim ꝯfeſſionem melius euitantur peccata: qꝛ vꝫ p ꝯfeſſionem fortificatur anima per gr̄am / ⁊ debilitat hoſtis qui ꝯfuſus abſcedit.
L ¶ Undecia ē meriti adeptio Omnis em̄ act⁹ de ſe bonus cuiuſmodi eſt confeſſio pcti: meritorius eſt ſi cum charitate fiat que virtute ſacramentalis penitentie infunditur anime.
M ¶ Duodecia eſt aīe letificatio. Sic em̄ gaudere dꝫ ꝯfitēs facta ꝯfeſſione: ſicut eger ꝯfirmat⁹ ad mortem de ſua ſanatione. hoc gaudium bene figuratum eſt in gaudio iudeorum liberatoruꝫ a morte ad quam fuerant ꝯdemnati. vt habetur heſter. viij.
N ¶ Tredecia eſt ſpūalis aīe ornatio ⁊ gl̄ificatio: qꝛ ſm̄ Tho. Confeſſio iprimit faciei aīe ornatū deo honorificū/ primo exēplarem/ ⁊ demoni terribilem. Sicut enim di. bern̄. Oīa pctā ꝯfeſſione lauantur. Figura. ij. paral. xiij. Precepit ioſyas viris iuda vt p̄uſcerent vaſa baal de tēplo domini

Ad ydolis itaq̃ petõr purgat cor dis templũ confeſſione peccatoꝝ. Ideo cõfeſſio aiam deturpatam pulchꝛificat. Bern̄. in epiſtola ad ſophiã. Ania confeſſionẽ ob quã amarꝫ. Ama ꝯfeſſionẽ ſi affectas decorem. ps. Confeſſio ⁊ pulchꝛitudo in conſpectu eius.

O ¶ Quartadecima eſt dei glorificatio. Quotienſcunq̃ eniꝫ qs in ſpe venie confitet̃ pctã ſua: clementiſſimũ ⁊ miſericordẽ deũ glorificat recognoſcens deũ ſolũ eẽ qui pctã remittere poteſt. Quis enim remittere põt pctã niſi ſolꝰ deꝰ: vt dr̃. P ¶ Quītadecima eſt interceſſionis multiplicatio. Orant enim ſacerdotes et orare debent ꝓ eis qui ſibi peccata ſua confitentur. Q ¶ Sextadecima eſt porte regni celeſtis reſeratio. Ambꝛo. ſer. xl. Ecce nunc tp̃s acceptabile in quo confeſſio animãs a morte liberat. cõfeſſio paradiſum aperit: cõfeſſio ſpẽ ſaluãdi tribuit. In figura huius filij iſrael intrauerunt terram ꝓmiſſiõis p iordanem: qđ interpꝑtatur humile iudiciũ. Cõfeſſio quippe bñ dr̃ humile iudiciũ/ q2 confitẽs ſeipſum humiliter accuſat et iudicat. Iterum latroni confitenti in cruce dictũ eſt. hodie mecũ eris in paradiſo. vt hr̃ lu. xxiij. Ex dictis itaq̃ ptꝫ q̃ꝫ laudabile eſt frequẽter ꝯfiteri ⁊ nõ ſemel in anno Et certe expedit vt q̃ freq̃nt̃ peccãt frequenter etiã confiteantur.

¶ Tertium punctum in quo ponitur conſideratio ad confeſſionẽ inductiuam ⁊ eſt conſideratio notande neceſſitatis que eſt triplex Prima eſt faciende confeſſionis. Secđa eſt obſeruande celationis. Tertia eſt future reuelationis.

¶ Prima igitur eſt neceſſitas faciende ꝯfeſſiõis/ q2 ſine hac nõ eſt ſalꝰ. Ambꝛ. (li. đ paradiſo. ⁊ hr̃ đ pe. di. j. c. Nõ pt) đt. Nõ põt q̃ſq̃ꝫ a pctõ iuſtificari niſi pctm̃ fuerit añ ꝯfeſſus. Eſt q̃ppe ꝯfeſſio de triplici iure. A ¶ Primo de iure nature. Nã ſicut di. boñ. l. iiij. di. xvij. Oĩa q̃cũq̃ꝫ ſupaddit lex euãgelica ſunt de dictamine nature l gñali. Et iõ ꝯfeſſio ſacramentalis q̃ vt ſtati dicemꝰ ẽ de lege euãgelica ⁊ hoc nõ de iure naturali vꝫ in gñali. In ſpãli aũt cõfeſſio mẽtalis q̃ eſt recognitio offenſe diuine eſt de dictamine nature adiute. tñ p fidẽ vocalis aũt confeſſio homini facienda eſt de dictamie nature in generali vt iam dictuꝫ eſt de cõfeſſione ſacramẽtali. Dictat enim natura omnibus reconciliari oportẽ deo quibus ip̃e ſtatuit. Uocalis aũt cõfeſſio ipſi deo faciẽda eſt de lege nature nõ ſimpliciter ſed in caſu. vtputa qñ deꝰ exigit ſicut exegit ab Adã ⁊ chai de quibus ſcribitur de pe. di. j. §. Deniq̃ꝫ ꝑpe cap̃. Uoluiſſent. Deniq̃ꝫ vt pſpicue appareat neminẽ ſine confeſſione a pctõ mundari ab ipſius humani gñis principio ſumamꝰ exordiũ. Trãſgreſſores primi parẽtes correpti a domino ſunt requiſiti de culpa vt peccatũ qđ tranſgrediendo cõmiſerãt cõfitendo delerent. Serpens auteꝫ de culpa requiſitus nõ eſt/ q2 per cõfeſſionẽ nõ reuocabatur ad veniam. Chayn q̃ꝫ cũ p̃me p̄uaricationi fricidiũ addidiſſet ſilr̃ a dño de culpa eſt req̃ſitꝰ cũ ei dicit̃ vbi eſt abel frater tuꝰ. Sꝫ q2 ſuꝑ bus capiti ſuo petm̃ ſuũ confiteri noluit/ ſed potiꝰ mẽdaciter negãdo dñm ſuũ fallere conatꝰ eſt di-

c⸗s. Nūqd cuſtos frīs mei ſū ego
Indignꝰ venia iudicatꝰ ē. Vñ i de
ſpatiõis pfūdū merſꝰ ait Maior ē
iniqtas mea q̃ȝ vt veniā merear.
Et vagꝰ ⁊ ꝓfugꝰ exiſt a facie dei
ſignās eos q̄ pctm̄ ꝯfiteri diſſimu
lāt reſpectu diuie miſeratiõis idi=
gnos hri. hec ibi. B ¶ Scḋo cõ
feſſio ē e iure diuio. Cõfeſſio qppe
ſacramētalis lege veteri fuit i fi=
gura i hoc: vcȝ ꝙ ſacerdotibꝰ da=
ta erat poteſtas diſcernēdi iter le=
prā ⁊ nõ leprā: ſanctū ⁊ ꝓphanū vt
habet leui. Sed nõ debuit iſtitui
talis cõfeſſio niſi i lege grē/quod
declarat btūs bon. Qr in cõfeſſiōe
ſacramētali fit hō arbiter iter de=
um ⁊ pctōrē. Arbiter aūt talis eē
debet q̄ poſſit apponere manuȝ in
vtrūqȝ. Talis autē eſſe nõ potuit
quouſqȝ deꝰ factꝰ eſt hō ⁊ tunc hō
deificatꝰ datꝰ eſt nobis mediator
et arbiter xp̄s qui in eccl̄ia reli=
qt ſucceſſores q̄s ⁊ arbitros cõſti
tuit. C ¶ Eſt ātnotādū ſm ale
xādrū l. iiij. ſū. ꝙ duo ſūt in ꝯfeſſio
ne ſacramētali. Unum quaſi for=
male ⁊ cõpletiuū qḋ eſt abſolutio
⁊ hoc expreſſe dñs iſtituit q̄ pote=
ſtatē clauiū diſcipulis cõceſſit di=
cens. Quorū remiſeritis pctā re=
mittunt eis. vt habet. ioh. xx. Ali
ud autē eſt q̃ſi materiale qḋ ē de=
tectio pcti ⁊ hoc nõ habet exp̄ſſe
in euāgelio ſȝ hoc inſinuauit dñs.
Sufficit em̄ egroto exponere me
dicū ⁊ medicinā. Itē ſicut di. ric.
in. iiij. diſ. xvij. Quibꝰ dat ptās iu
dicādi de aliqua cauſa: dat etiam
eis poteſtas cognoſcendi de illa.
Nõ poteſt autē ſacerdos ſecreta
cõſcientie pctōris cognoſcere niſi
ei per cõfeſſionē peccator aperiat
ideo cū dñs dedit diſcipulis ptātē
iudicādi in foro conſcientie dicens
quorū remiſeritis ⁊c. inſtituit ēt
implicite cõfeſſionem eē ſacerdoti
faciēdā. D ¶ Tertia cõfeſſio ē
de iure poſitiuo eccl̄iaſtico. hoc
em̄ pcipit eccl̄ia. c. Ois de pe. ⁊ re
miſ. vbi dr̄. Ois vtriuſqȝ ſexus fi=
delis poſtq̃ȝ ad annos diſcretiõis
ꝑuenerit oia ſua ſolus pctā ſemel
in anno fideliť cõfiteať ꝓꝓo ſacer
doti ⁊ iniunctā ſibi pniam ſtudeat
ꝓ viribꝰ adimplere. Eſt itaqȝ con
feſſio pctōrum de neceſſitate ſalu=
tis. E ¶ Narrat vi. in ſpe mor.
li. iij. par. x. ꝙ filia cuiuſdā magni
principis viſitās curiaȝ cum eſſet
virgo ſanctiſſime degens conſu=
luit papam vtrū religionē intra=
ret. Qui attendēs ad eiꝰ ſctitateȝ
conſuluit ꝙ in ſtatu ſuo ꝑmaneret
Semel aūt contigit eam oculos
iniicere in quēdā ſeruū eiꝰ/a quo
corrupta ꝓlē habuit ꝟginitatē et
ꝑdidit: ⁊ tūc religionē itrauit. hoc
tn̄ pctm̄ cõfiteri erubuit: multū tn̄
ſe pro eo in religione afflixit. Cuȝ
aūt moreret ⁊ ſancta crederet ab
abbatiſſa admirata ꝙ eam certi=
ficaret de merito ſuo poſt morteȝ
ei horribilis apparuit ſe dānatam
aſſerens: quia illud peccatuȝ non
fuerat confeſſa. F ¶ Scḋa ne=
ceſſitas conſiderāda vt iducatur
peccator ad cõfeſſionē eſt neceſſi=
tas obſeruande celationis. hec ne
ceſſitas ab omnibꝰ doctoribꝰ aſſe
ritur tā theologis q̃ȝ canoniſtis.
Et ab alexā. li. v. ti. xx. oſtēdit eē
de triplici lege. G ¶ Pmo de le
ge naturali ꝓpť tres rõnes. Pri=
ma ſumit ex rõne fraterne chari=
tatꝭ q̄ exp̄mit math. vij. Quecūqȝ
vultis vt faciāt vobis homies ea
dē ⁊ facite illis hoc em̄ ad legem
nature ꝑtinet. Quilibet autē ſm
rectā rationē tenetur diligere fa=

mā ꝓpā. ergo et celationē peccati ſui: igit̃ et celationē pcti proximi ſui cuiuſcūqꝫ. Scd̄a rō ſumitur ex rōne fidelitatis quā ex lege nature quilibet dꝫ ſeruare proximo q̃tuꝫ ſibi vellet ſeruari: ſed cōmittēs alteri ſecretū maximū vellet ⁊ deberet velle ſeruari ſecretū. ergo ⁊ qn̄ alter⁹ ſibi cōmitit̃ ſecretū: tenet̃ illd̄ ſeruare ſecretū. Tertia rō ſumit̃ ex rōne v̾itat̃. q: de lege nature tenet̃ quilibet ſeruare pmiſſuꝫ licitū. ſꝫ recipiēs ſecretū maxime in cōfeſſiōe pmittit ſaltē implicite ſe ſeruaturū vt ſecretū. q: ſine tali pmiſſo ſubintellecto nō committeret illud ſibi penitens. igit̃ ad hoc tenetur lege naturali.

h ¶ Scd̄o de lege poſitiua diuina. Quilibet enim tenet̃ non dare occaſionem qua quis retrahat̃ a lege xp̄i. ſed lex xp̄i eſt de ꝯfeſſiōe faciēda. ergo tenet̃ quilibet nō dare alteri occaſionē non cōfitendi ſꝫ ſi reuelaret̃ confeſſio daret̃ talis occaſio igit̃ i ¶ Tertio de lege eccl̄iaſtica. vt ptꝫ de pe. di. vi. c. Sacerdos. Et extra de pe. ⁊ re. ca. Oīs vbi dicitur. Caueat oīno ſacerdos ne verbo vel ſigno aut alio quouis modo ꝓdeat pctōreꝫ Et ſequit̃. Si pctm̄ ſibi detectū p̄ſumpſerit reuelare: non ſolū a ſacerdotali officio decernimus deponēdū: verū ēt ad agēdū ſtrictiſſimā pniam ⁊ in arctiſſimū monaſteriū detrudēdū. h ibi. ¶ Scd̄m autem doctores cōiter in .iiii. di. xxi. ſeptē ſūt ſigilla hoim ad tacēdum arctantia niſi de re aliunde ſciat̃. k ¶ Primo ligat̃ ad tacendum cōfeſſor de pctīs ⁊ circunſtātiis ⁊ perſonis in confeſſione perceptis vt ptꝫ ex dictis. l ¶ Secūdo. Ille q̄ audit cōfitentem caſu vel a ꝓpoſito vel interpretando ſigna muti vel verba idioma ignorātis. m ¶ Tertia. Quicū qꝫ ab aliq̄ p̄cedētiū audit reuelatione cōfeſſionis. n ¶ Quarto Cōfitens qui reuelatione iuncte penitētie ꝓbabiliter crederet confeſſorē ledi tenet̃ celare: alioqui n quaſi verēda patris ſui nō cooperiēs cū chā maledicit̃ o ¶ Quinto Quando quis petit ab alio cōſiliū recommendans vt hoc celet aut hoc accipit ad celandum: tenetur celare niſi aliunde deceblīgaretur. Quia vt dicit tho. ii. ii. q. lxviii. Si fuerit tale crimen quod vergeret in detrimentum reipublice: tenetur homo ad accuſationē. puta cū pctm̄ vergit in multitudinis corruptelam corporalem et ſpiritualem dūmodo ſufficient̃ poſſit probare/alias non tenetur ad accuſandum: q: ad hoc nullus tenetur qd̄ nō pōt debito modo perficere. poſſet tamē ſimpliciter denūciare ꝓpter fratris emendationem ⁊ propter bonum commune. Nec ſic reuelare quod q̄s ſecreto recidit eſt infideliter agere: quia hoc non fit ī malū pſone: ſꝫ ꝓpter bonū cōmune qd̄ ſemꝑ ē p̄ferēduꝫ bono priuato. ⁊ ideo cōtra bonum cōmune nullū lꝫ ſecretuꝫ recipere h ec tho. p ¶ Sexto. Qn̄ quis pcipit ab alieno verba q̄ ſūt ex natura facti talis conditionis q᷒ reuelatio noceret tenetur celare minꝰ tamē q̄ ſi ſe ad hoc obligaſſet. q ¶ Septimo. Seruus auſcultans a propoſito vel a caſu ſecretum quod tractatur in curia domini ſui tenetur celare ⁊ ſi frangit ius ciuile grauit̃ euꝫ punit et ius diuinuꝫ. Et dicit petrus de pa. q᷒ oēs talia ſigilla frangentes pec-

cant grauiter: niſi aliũde ſciãt vel
ordo correctionis fraterne vel de
nunciationis/aut preſumptio bo=
ni viri cum dicitur reuelationem
quorundam de prefatis aliter fiẽ
dam expoſcant. Tertia eſt neceſ=
ſitas future reuelatiõis faciende
ſcilicet in iudicio dei. Tunc enim
vt dicitur .i. cor. iiij. Illuminabit
dominus abſcondita tenebrarũ ⁊
manifeſtabit conſilia cordiuȝ. Ui
de in trac. ſiue ſer. de iudicio. quin
ta conſideratione principali.

Quinta con
ſideratio ſpecialis ẽ
de confeſſionis pre=
paratiua ſolicitudine Debet autẽ
eſſe huiuſmodi ſolicitudo vel prõ
ptitudo preparatiue diſpoſitiõis
cum triplici diligentia. Et ſecũdũ
hoc ſunt tria puncta. A

¶ Primum punctum in quo poni
tur diligentia premeditationis.
Debet enim peccator diligenter
premeditari vt de omnibus pec=
catis ſuis poſſit ſacerdoti redde=
re rõnem. Iſa. xxxviij. Recogita=
bo tibi omnes annos in amaritu
dine anime mee. Sed prothdolor
multi ad confeſſionem accedunt
indeuoti ⁊ impremeditati ſine re=
cogitatione peccatoruȝ. Quibus
confeſſores perſuadere debent vt
prius ſe p̃parent ⁊ poſtea redeãt
Monẽdi ſũt aũt vt p̃cipue p decẽ
cõſiderationes diſcurrẽdo conent̃
pctã ſua colligere. B ¶ Pri
ma eſt conſideratio ſtatus in quo
eſt pctõr ⁊ i quo fuit puta virgini
tatis viduitatis aut matrimonij.
Secunda eſt etatis in qua eſt ⁊ in
qua fuit. Tertia fortune p̃ſpe vl̃
aduerſe. Quarta officũ artis ſeu
exercitij. Quinta ſocietatis i qua
conuerſatus eſt. Sexta locoꝝ. i q̃
bus fuit. Septĩa tẽpoꝝ. puta pa=
cis vel guerre/ſolẽnitatũ aut die=
rũ ferialiũ. Octaua cordis. ſpecu=
lãdo ſubtiliter quid ꝯ deũ aut ꝓ
ximũ ẽ corde cõmiſſũ. Nona v̓bo
rũ. qd̓ i v̓bis male loq̃ndo potue=
rit errare. Decia factoꝝ ⁊ operuȝ
C ¶ His modis diſcurrendo põt
hõ m̃lta pctã q̃ fecit ad memoriaȝ
reuocare: ꝑp̃ q̃ in cella ſua ſolus
exñs ꝑcutiẽdo pect⁹ dȝ dicere cuȝ
publicano illõ. Lu. xviij. De⁹ pro
pici⁹ eſto mihi peccatori. Et cum
filio ꝓdigo Lu. xv. Pat̃ peccaui
in celũ ⁊ corã te. Et cũ dauid Mi=
ſerere mei deus ſcd̓m magnã mi=
ſericordiã tuã. Et q̃ntum põt conẽ
tur deteſtari pctõꝝ ſuoꝝ magni=
tudinẽ turpitudinẽ/⁊ multitudinẽ
deprecans omnipotẽteȝ deũ vt ꝑ
vulnera filij ſui dignetur ei indul
gere. ſicq̃ cuȝ tali diſpoſitione re
uertatur ad ſacerdoteȝ: ſacerdos
vero vbi videt illum deficere dili
genter adiuuet ⁊ examinet.

¶ Secundum punctũ in quo po=
nit̃ diligẽtia feſtĩatiõis q̃ dȝ eẽ in
ꝯfeſſiõe ꝓpt̃ multas cauſas. A
¶ Pria eſt rõ cauende obliuiõis
Bern. Rõ dilata facit multa obli=
uiſci. Scd̓a ẽ rõ expetẽde libera=
tiõis. ſ. a pctõ qd̓ ẽ q̃ſi ignis eterna
lis: qd̓ nec alia aq̃ extigui põt: niſi
lacrimoſa ꝯfeſſiõe. Bern. Abſcon=
di ignẽ i ſinu meo ⁊ exuſto iã late
re nudatis viſcerib⁹ ſanie defluẽ=
te ꝯſulẽdũ ẽ an ipſȝ excutiã. Item
pctm̃ ẽ morb⁹ grauiſſim⁹: iõ mul
tũ deſideranda ẽ liberatio a pctõ.
Hiero. Uelox cõfeſſio: velocẽ facit
medicinã. Itẽ peccatũ ẽ ferẽs im
mundicia. ideo diligenter feſtinã
dum ẽ ab eo liberari. Sȝ heu heu
vilipendit̃ anima in ſordibus vi=

ciorum iacens. Ber. Cadit aſina ⁊ eſt q̄ ſubleuet: perit aīa ⁊ nō ē q̄ cu ret. Tertia ē rō timēda p̄uētionis ne ſcʒ p̄ueniat̃ a morte. Greg. Si q̄s ſciret q̄ tpe a p̄ſēti ſeculo exitu rus eēt ſepare p cōfeſſionē nō diſ- ferret: ſʒ q̄ p̄mittit veniā penitēti diē craſtinū nō ſpoſpōdit. B ¶ Et ſi q̄ras an pctōr ſtati ꝯfiteri teneat̃ habita opꝛtunitate. Et circa hoc varie ſunt opiniōes. Prima ē ino centū ſup. c. Oīs ꝺ. pe. ⁊. re. Et ar chidia. ſup. c. Ille rex. ꝺ. pe. di. iū. qui videntur dicere q̄ omnis qui ceciderit in pctm̄ moꝛtale tenẽt cōfi teri q̄ꝫ citius poteſt ex debito ne- ceſſitatis. Item dicit hoſt. in ſum. i. li. v. ti. de. pe. ⁊ re. verſiculo. Qn̄ ꝯfitentē. Cui opinioni aliq̄ inherē tes dicunt q̄. c. Oīs non ſubuenit negligentibus vt non obligentur ad confeſſionem niſi ſemel i anno ſed potius puniūt negligētiā illoꝝ q̄ ſic ſaltē nō ꝯfitent̃. Rō autem ē q̄ꝛ qn̄cūq̄ ſit aliqd̄ preceptū abſq̄ determinatione tpis dʒ impleri q̄ꝫ citius cōmode fieri pōt. Hō autē obligatur ad ꝯfeſſionem poſt pec catū moꝛtale ex p̄cepto diuio igit̃ Scd̄o aliam rōnem addūt q̄ꝛ oēs tenent̃ vitare piculum damnatio nis: ſed differre confeſſionē eſt pi- culoſum ꝓpter ipedimenta q̄ pn̄t euenire igit̃ ⁊c. Tertio poteſt ad di ratio talis. Si ſine ꝯfeſſione ſal uari pōt pctōr hoc erit per contri tionem ſed coꝛ contritū non differt cōfeſſionē habita opoꝛtunitate cū habeat intenſam pcti diſplicētiā ⁊ per ꝯn̄s itenſā volūtatē q̄rēdi et accipiendi remedia oꝛdinata con tra pctm̄ huiuſmodi eſt confeſſio: igit̃. C ¶ Alia ē opinio rich. in iiū. di. xvū. q̄ peccatoꝛ non tenẽt ſtatim cōfiteri habita opoꝛtunita te niſi in aliq̄b⁹ caſib⁹. Primus eſt rōne ſacramēti qn̄ ſcʒ vult celebra re vel cōicare vel aliđ ſacramētū recipere. Scd̄s rōne piculi. qn̄ ali q̄s eēt i expſſo piculo moꝛtꝫ vel ꝓ p̄t egritudinē vł aliā cauſā. Ter- tius rōne ꝯſciētie. qn̄ aliq̄s habe- ret cōſciētiā dictantē ſibi q̄ ſtatim teneat̃. Quart⁹ rōne dubij qn̄ q̄s veriſimiliter dubitaret i anno illo ſe nō poſſe plus hr̄e copiā ſacerdo tis. Quint⁹ rōne ſtatus. i. quod eō petit religioſis q̄ ſcd̄m ſtatuta re ligionis tenent̃ ꝯfiteri certis die- bus. Iſta ſcd̄a opinio videtur eē cōioꝛ. Prima tn̄ ſi teneret̃ ⁊ obſer uaretur multo eſt ſecurioꝛ.

D ¶ Si q̄s aūt q̄rat de diligentia feſtinādę ꝯfeſſionis q̄tū ad deter minationem etatis. In qua vide- licet etate determinate teneatur aliq̄s ad ꝯfeſſionem. Dixerūt aūt aliq̄ q̄ in etate ſeptē annoꝝ: q̄ꝛ in glo. c. Oīs. ſup verbo diſcretionis dr̄. Anni diſcretionis dicunt̃ cū ali quis eſt doli capax: q̄ꝛ tunc poteſt peccare. Et extra de delictis pue- roꝝ. c. Pueris ſup ꝟbo grādiuſ- culis dicit gloſa. i. doli capacitatē vcꝫ annoꝝ ſeptem. Sed ſicut di- cit hoſtieñ. qn̄ quis ē doli capax q̄ exterioꝛa vir bonus exiſtimabit. Vñ extra de p̄ſum. ca. Ex ſtudijs dr̄. Ex ſtudijs ſuis cognoſcit̃ pu- er In aliq̄bus eñ malicia ſupplet etatem. E ¶ Eſt aūt circa hoc notanda regula ſm̄ ſcotuꝫ in. iiij. quando aliquis inſtructus ⁊ inter- rogatus oꝛdinate percipit diſtin cte qđ iuſtum: ⁊ qđ iniuſtum i lege diuina tenẽt confiteri quod faci- liter videri pōt ſi ad oꝛdinatas in terrogationes oꝛdinate rn̄deat ſi cut alius adultus pfecte ex ſimili bus premiſſis ſimiliter rn̄deret.

Et per hanc regulam ſciri pōt qs teneat̃ confiteri non ſoluȝ quo ad pueros: ſed etiã quo ad amentes qui ſi oĩno careant vſu rõnis non tenentur ad cõfeſſionẽ niſi quando lucida habẽt interualla: ſi forte quandoqȝ habent. Quãdiu eñ ſunt in ſtatu dementie nec mereri nec demereri poſſunt: ſed remanẽt in ſtatu illo in quo erant quando perdiderunt ſenſum vt dicitur extra de baptiſmo ꝛ eius effectu. ca. Maiores in fine.

¶ Tertium punctum in quo ponitur diligentia diſcretionis. que debet eſſe triplex. A ¶ Prima eſt diſcretio diſtinctionis vt ſcȝ q̃tum poterit diſtinctionem faciat inter pctã plus ponderãdo grauiora. Sunt eñ pleriqȝ ſimiles phariſeis qui minima peccata ponderabant: ſed de grauioribus nõ curabant quibus dt dñs Mat. xxiij. Ue vobis ſcribe ꝛ phariſei ypocrite qui decimatis mentam ꝛ anetũ ꝛ ciminum ꝛ reliquiſtis que grauiora ſunt legis iudicium ꝛ miſericordiam ꝛ fidem ꝛc. B ¶ Scda eſt diſcretio ordinationis: vt ſcȝ in exprimendo pctã ordinate procedat. Si eñ non reduceret peccata ſua ad aliquem ordinem poſſet de facili aliq̃ dare obliuioni. Ubi eñ non eſt ordo ibi eſt ꝯfuſio.

C ¶ Tertia ẽ diſcretio electionis eligẽdo. ſ. diſcretũ ꝯfeſſorẽ. Aug. Idem dȝ facere ꝑ euitãda morte anime quod faceret pro euitanda corporis morte pro qua euadenda quemcunqȝ diſcretuȝ medicuȝ poſſet q̃rere vt euaderet. Iteȝ ipſe Aug. Qui vult confiteri pctã vt grãm inueniat querat diſcretũ ſacerdotẽ qui ſciat ligare ꝛ ſoluere nẽ cum negligens extiterit negligat̃ ab eo q̃ cũ miſericordit̃ monet

D ¶ Circa idoneitatẽ autẽ ꝯfeſſoris notandũ ꝙ ad ſacerdotẽ audire confeſſiões volentẽ tres conditiões requirũtur poteſtas / ſanctitas / claritas / ſiue ſciẽtie luminoſitas. ¶ Pria eſt poteſtas. Nã ſꝫ durãdũ i ſũ. li. j. pa. i. di. iiij. Ad abſoluẽdũ in foro pnĩe tria requirũtur. Primũ ꝙ cõfeſſor habeat auctoritatẽ clauiũ. Secũdum ꝙ habeat auctoritatis executionem ſiue ꝙ habeat iuriſdictionem: ſiue ordinariam ſiue delegatam. Tertium ꝙ executio ſit libera nõ ligata. Unde dicit glo. ſup ca. Omnis vtriuſqȝ ſexus ꝛc. ꝙ ex licentia a ſuperiori data alicui: vt poſſit eligere confeſſorem idoneum nõ eſt intelligendũ ꝙ indifferẽter eligere poſſit quẽcunqȝ ſacerdotem: ſed opȝ ꝙ aliquem eligat iuriſditionẽ habentem ſiue ordinariaȝ ſiue delegatam. Quõ eñ poſſet ad illum fieri prorogatio ſiue extẽſio iuriſdictiõis ſacerdotis illius qui nullam habet iuriſdictioneȝ. Et l. vi. de. pe. ꝛ re. dr. Nulla quoqȝ poteſt ꝯſuetudo introduci ꝙ aliquis preter ſui ſuperioris licẽtiã cõfeſſoreȝ ſibi valeat eligere qui eum poſſit abſoluere vel ligare. E

¶ Scda ꝯditio eſt ſanctitas vt vȝ ſit dignꝰ chriſti miniſter. Unde de pe. di. vi. c. Qui vult cõfiteri. dicit̃ Sacerdos cui offertur peccator in nullo ſit iudicandꝰ qd in alio ꝓmptus eſt iudicare. Judicans enim alium in quo iudicandꝰ: ꝯdennat ſeipſum. Cognoſcat ergo ſe ꝛ purget in ſe quod alios videt ſibi afferre. F ¶ Ex quibus verbis ſumitur argumentum ſꝫm duran. ꝙ exiſtens in mortali peccat mortaliter abſoluendo aliũ niſi prius

ipſe peniteat. Nec ſolum dʒ eē ſanctus cōfeſſor: ſed in ſanctitate firmꝰ pp multa q̄ aliquādo audiunt in cōfeſſiōe. Ideo Ber. ſup cā. ſer. xviij. ait. Tu frater cui firma charitas nōdū ē ſed a deo tenera ꝛ arūdinea: vt omni cedat flatui q̄ frōte aliena vulnera curare aut ābis aut acceſcis. Noli eē nimis iuſtꝰ. Sufficit tibi ſi diligis ꝓximū ſicut teipſū. Nō em̄ ſalutē ꝓximi querere debet: in proprie ſalutis detrimentum. hec ille. Caueāt tñ qui ꝯfiteri volūt ne fiāt confeſſoꝝ iudices curioſi: ſed ſufficiat eis non cōſpicere malā vitā expreſſe. G ¶ Tertia cōditio eſt ſcie ꝛ cognitionis claritas vt dꝛ. c. Omnis. §. Sacerdos. Et de pe. di. vi. c. Qui vult confiteri. dꝛ. Caueat ſpūalis iudex vt ſicut nō commiſit crimē neſcie: ita non careat munere ſciētie. Oportet em̄ vt ſciat cognoſcere quicquid habet iudicare. Iudiciaria namqꝫ poteſtas expoſtulat vt quod debet iudicare diſcernat diligens autem inquiſitor/ſubtilis inueſtigator/ſapienter ꝛ quaſi aſtute interroget a peccatore qđ forſitan ignorat: vel verecundia velit occultare. hoc ibi In figura huius ſacerdotes in veteri lege iudicabāt de lepra ꝛ nō lepra. vt habetur leuit. xiiij. Solent ſacerdotes vſuales non interrogādo: ſed potius ſententiendo dicere/iuraſtis/ꝛ piuraſtis/iras/odia/inuidias habuiſtis: detractationes/fornicationes/furta. ꝛc. commiſiſtis. De his generaliter quomodocūqꝫ perpetratis cōfitemini ac vos accuſatis. O periculoſa confeſſio immo non confeſſio. Cum enim teſte. Aug. Cōfeſſio ſit quedam peccati deteſtatio: qua ſub ſpe venie morbus latens reperit: manifeſte pꝫ, ꝙ talis modꝰ dicendi nō eſt cōfeſſio qꝛ peccatū nō detegit. hinc etiā gre. in paſtorali. Ait. Nulla ars doceri ꝓſumit niſi prius intēta meditatione diſcat. Ab iperitis ergo paſtorale magiſteriū qua temeritate aſſumit cū ſit ars artiuꝫ regimē animarū. Ad hoc facit. c. Cum ſit de qualitate ordinandorum. Confeſſor ergo ſecūdum durandum quotiens ſe ingerit ad cōfeſſiones audiēdas: totiens ſe offert ad reſpondendum de peccatꝭ mortalibus: de rapinis/ꝛ vſuris/ꝛ reſtitutionibus. Debet em̄ habere ſcientiam ſaltem competentem. vocatur autem ſcientia competens que neceſſaria eſt ad execuſationem cuiuſlibet ordinis. vnde inqꝫtum eſt ſacerdos deputatꝰ ad diuinum officium celebranduꝫ: tenetur tantum ſcire de grammatica ꝙ ſciat verba proferre ꝛꝙ intelligat ſaltē litteraliter ea que legit Inqꝫtum vero eſt miniſter ſacramentorum tenetur ſcire que ſit debita materia ꝛ forma cuiuſlibet ſacramenti ꝛ modum recte ſingula diſpenſandi. Inqꝫtum doctor tenetur ſcire fidei rudimenta.

H ¶ Et inqꝫtum iudex in foro conſcientie tenetur ſcire diſcernere inter lepram ꝛ non lepram: ſaltem i omnibus peccatis illis que ſunt notiora in aliis vero de quibus etiam dubitent ſapientes: ſciat dubitare ꝛ querere ſuperiorum conſilium. Debet etiam ſcire que ſunt mortalia ꝛ que venialia in genere: ꝛ que ſint etiaꝫ capitalia ſaltem in cōmuni. Debet etiam ſcire canones penitentiales: non propter hoc vt ſecunduꝫ eos iniūgat penitentiā cum penitentie hodie

ſint arbitarie: ſed vt per hoc ſciat culparum differentiam agnoſcere hec durandus.

SExta conſi deratio ē de cōfeſſiōis expreſſionem in qua debet eſſe triplex rectitudo. A ¶ Prima eſt rectitudo affecionis: vt ſcilicet ſit voluntaria ſine cautione. ps. Ex voluntate mea confitebor illi. Ut non ſit ſicut confeſſio achor. ioſue. vij. vel furum. vel anthioch. ij. mach. ix. ſed ſit vt confeſſio dextri latronis luc. xxiij. B ¶ Secunda eſt rectitudo intentionis. ſcilicet vt fiat ſub ſpe venie et ſine ſimulatione: ſed corde ſimplici. Eccleſiaſti.

Ne acceſſeris ad deū duplici corde. Et. ij. c. Ue duplici corde. Hoc timeant illi qui hoc ſolum confitē tur ne heretici videantur: vel vt boni reputentur: vel ne a ſuis ſacerdotibus moleſtentur. Non debet etiam fieri confeſſio pro alia cauſa niſi pro obtinenda peccatorum venia. C

¶ Tertia eſt rectitudo manifeſtationis que debet eſſe ſine palliatione. ſine excuſatiōe: ſine diminutione. ⁊ ſm hoc ſūt tria pūcta. D ¶ Primum punctum in quo oſtē ditur quō confeſſio debet eſſe ſine palliatione. Debet enim eſſe nuda non pallata: non verbis dubijs aut obſcuris obuoluta: ſed aptis ſermonibus declarata. Prouerb. xxviij. Qui abſcondit ſcelera ſua non dirigetur. qui autē ea cōfeſſ⁹. fuerit ⁊ reliquerit miam conſequetur Boe. Si opā medicātis expectas: neceſſe eſt vt vuln⁹ tuum detegat. Auguſt. Si hō tegit deus detegit: et ſi hō detegit deus tegit. E ¶ Narrat ceſari⁹ ꝙ peregrini qdam cū quodā tpe trāſfretarēt in occurſū terre ſctē orta ē eis in mari tempeſtas tam valida vt nauis ipſa operiretur fluctib⁹ et ſpes oīs nautarum deficerent. Uidētes igit̄ mortē ante oculos ceperūt ſinguli vnuſqſq̄ ſibi vicino cōfiteri. Propt̄ vnius aūt hoīs pctā dñs illam tēpeſtatē excitauerat. Erat enim in naui ille miſerrimus ⁊ fetidiſſim⁹ hō cui⁹ tā grauia ⁊ fetida pctā erāt in q̄titate ⁊ qualitate: vt nec ipſum mare pōdus illorum poſſet portare. Timēs ergo petōr ille vite ſue ſimul ⁊ aīe ⁊ ꝓpter ſe alios oēs piclitari conſiderās ſurrexit dicēs. Audite fr̄es audite. Si ꝑpt̄ pctā tempeſtas hec orta eſt: ego occaſio ſū tanti periculi. Rogo vt audiatis cōfeſſionem meā. Tacētibus oīb⁹ cepit voce valida tantum pctōꝝ venenū euomere vt aures humane etiam horrerent audire. Mira clementia dei mox vt maſſam iniquitatis p cōfeſſionem eiecit: mare furens ſiluit. Et fctā eſt trāqllitas magna ita vt oēs mirarētur Miris miranda ſuccedunt. Statim vt nauis ad litus puenit audita pctā deus de ſingulorū memoria deleuit. Unde pmiſit q̄diu erāt in naui confeſſū ↄfūdi i aſpectu illorum ſed ne exeuntes forte ei⁹ pctā ꝓpalarēt vel ei impropararēt: induxit obliuionē: bene retinuerunt ſe in mari fuiſſe periclitantes ⁊ hominem aliquid eſſe cōfeſſū: ſed quid dixerit ꝓrſus ignorauerunt. Hec ceſarius.

¶ Secundum punctū in quo oſtē ditur quomodo confeſſio dꝫ eſſe ſine excuſatione: ſed poti⁹ exaggerādo ea q̄ pctm̄ aggrauāt. Nulla

ten⁹ tñ mētiendo cauſa augendi: pctm̄: qꝛ ſicut dt aug. Cū in confeſſiōe cā hūilitatꝫ mētiris ꝛ ſi nō erat añ peccatoꝛ efficieris. B ❡ Sunt aliq̄ q̄ īterdū cū accuſare ſe debent vt ſe excuſēt: alijs īponūt pctm̄ ſuū ſicut feceꝛt adā ꝛ eua. Alij dicūt gñalr̄ peccata oīm dicētes ſic facim⁹: ſic loq̄mur/ ꝛ ſic faciūt hoīes Alij dicūt. ſic feci ꝑpꝛ̄ ſocios q̄b⁹ me negare nō potuit vl̄ ſocij traxerunt me. Contra tales dicit. ps. Reuela dn̄o viam tuam ſcꝫ nō alienam. Item Delictum meum cognitum tibi feci: et iniuſticiam meaꝫ nō abſcōdi. Dixi confitebor aduerſum me iniuſticiam meam. B ❡ Scd̄ꝫ Rich. tn̄ circa expſſionē aliene perſone notandū eſt ꝙ ſi ſit neceſſaria ad expreſſionē peccati: tunc teneꝛ̄ eā penitēs exprimere. Vñ mulieri cum qua cōcubuit frater ei⁹ nō ſufficit dicere ꝙ vnus vir cōcubuit cū ea: ſed debꝫ exprimere ꝙ ille eſt fraꝛ̄ ei⁹. Et ſi eſt religioſ⁹ debet exp̄mere aut ſi eſt cōiugat⁹ ꝛ hm̄oi. ſꝫ nūq̄ꝫ dꝫ alienam ꝑſonā exp̄mere ſine rōnali cauſa. Sunt aūt ꝛ qui cōfeſſiones ſuas a laude ſua incipiunt cum phariſeo de quo habeꝛ̄ lu. xviij. Dicūt em̄. Ego ieiuno do elemoſinas/ adiuuo pauperes non ſuꝫ blaſpemus/ ꝛ huiuſmodi. licet aliq̄ñ vt homo carnaliter peccꝫ et hm̄oi. Nō pura certe: nec deo accepta eſt talis confeſſio. ps. Non declines coꝛ meum in verba malicie ad excuſādas excuſationes in peccatis.

C ❡ Narrat ceſari⁹ ꝙ q̄dā matrona venit in quadrageſima ad cōfitēdum pctā ſua: ꝛ flectens genua coram ſacerdote q̄cq̄d boni ſe geſſiſſe nouit cepit narrare: et cuꝫ phariſeo ſe iuſtificare dicēs. Domine tot ſextis ferijs ſoleo in pane et aqua ieiunare/ elemoſinas tales dare/ eccleſias frequentare et multa bona facere. Cui ſacerdos dixit. Ad quid domina veniſtis. Nūc quid ꝓ iſtis operib⁹ vultis accipere pecuniā. Quare non dicitꝭ pctā veſtra. Rn̄dit. Nichil cōſcia ſū. Ait ſacerdos. Cuius officij eſtis. Rn̄dit. Ferrum vendere ſoleo. Ad quaꝫ ille Soletis ne aliquando minores particulas in ligaturis maioribus intermiſcere ſic totum vendere. dicente illa ſoleo. Reſpōdit. Ecce hoc criminale pctm̄ eſt: quia dolus ꝛ fraus. Iterum interrogauit. Soletis ne aliq̄ñ mentiendo iurare/ et aliq̄ñ maledicere emulis vr̄is et alijs plus vēdētib⁹ inuidere. Rn̄dit illa. In his ſepe deliq̄. Et ſacerdos Iſta oīa ſunt pctā mortalia. et niſi de his pn̄iam egeritis cōdigne cōdēnabimini. Illa territa in verbis eius ſe multipl'r peccaſſe cognouit et quid de cetero confiterī deberet didiſcit. Hec ceſari⁹. Audiāt q̄ pctā ꝛ turpitudines in prima etate cōmiſſas nunq̄ꝫ aut non plene cōfeſſi ſūt. ꝛ q̄ celant ī honeſtates in matrimonio cōmiſſas/ q̄ furta tacent. ꝛc. hm̄oi. Quid prodeſſet ſi multa nauis foramina obſtruerentur: ꝛ vno remanente nauis ſubmergeretur.

❡ Tertium punctum in quo oſtēditur quō confeſſio debet eſſe ſine diminutione. vcꝫ integra de omnibus pctis mortalib⁹ ꝛ circunſtantijs agrauantibus ſi hēri poſſit de omnib⁹ memoria. Eccl'iaſti. xxviij Ab oī delicto emunda coꝛ tuum Neq̄ debet diuidi ꝯfeſſio ptē vni ſacerdoti dicendo et partē alterī ſcienter. Non em̄ diuiſionē remiſ=

ſionis patiť vnitas charitatis/qꝛ non poteſt aliqͥs ſimul eē amicus dei ⁊ inimic⁹. Ps⁹. Larga dei pie=tas veniã nõ dimidiabit. Aut ni=hil aut totum te penitente dabit.

B ❡ Circa circũſtãtias aũt pctõrũ notãdũ ẜm boñ.in.iiij.di.xvij. ꝙ tria ſunt gña circũſtantiarum pcti. Pme ſunt alleuiãtes vt ſi qͥs peccaſſet cũ muliere ab ipa ꝓuo=catus: ⁊ has ꝯfiteri nõ eſt bonum vt ſatiſfiat aliene inqͥſitioni vel vt ꝓuideret ꝯfeſſoris ſcãdalo ꝑturbationi vtpote ſi timeret ex hoc cõfeſſorē accipere occaſionē ⁊ malũ exẽplũ vel ſi circũſtãtia tñ mi=nuat pctm̃ vt ſit in gñe pcti venialis aut nullũ ſicut comedere car=nes in qͩdrageſima ꝓpter infirmitatē hoc excepto pctõꝝ ñ dꝫ tales circũſtãtias referre/qꝛ in ꝯfeſſiõe habet ſe accuſare non excuſare.

C ❡ Scḋe circunſtãtie dñr ag=grauãtes nõ tñ in aliã ſpeciē pcti trahẽtes: vt ſi qͥs luſiſſet ad taxi=los multũ libenter/vel fuiſſet fornicatus cum multa delectatione/ vel cõmiſiſſet aliqḋ pctm̃ ex pro=pria malicia nulla tentatione precedẽte ⁊ tales circũſtantias con=fiteri nõ eſt de neceſſitate / ſed de congruitate. D ❡ Tertie ſunt circũſtãtie in aliud gen⁹ vel aliaꝫ pcti ſpēm trahẽtes. ⁊ iſtas neceſ=ſariũ eſt ꝯfiteri. Et ẜm dicta ſctõ=rũ octo ſunt tales circunſtantie.

E ❡ Pma ē circũſtantia pſone. Notificãda eſt eñi pſona cũ q̃ vel ꝯ quã pctm̃ eſt ꝯmiſſum. Aliḋ eñ eſt gen⁹ pcti peccare cũ moniali/ aliḋ cũ ſeculari/aliud cũ cõiugata aliud cũ ſoluta ⁊ ſic de aliijs. aliḋ ꝑcutē laicũ/aliud clericũ ⁊ hmõi.

F ❡ Secũda eſt circunſtantia loci. Naꝫ ſi committitur peccatũ in loco ſacro inducit aliam ſpeciē pcti ſcꝫ ſacrilegiũ. ſicut notat gl. de pe.di.v.cap. Conſideret.

G ❡ Tertia eſt modi. Poſſꝫ eñi qͥs tali mõ peccare ꝙ pctm̃ traheretur in aliã ſpeciē vt ſi qͥs cũ muliere contra naturã peccaret.

H ❡ Quarta eſt tpis. Qñ enim pctm̃ ꝯmittiť i die feſto iducit aliam ſpēm. ſ. trãſgreſſiõis tertij p̄=cepti vt dt Nico. de lyra. ſup. xx. ca. exo. Ideo pctã in feſtis ꝯmiſ=ſa ſũt cũ circũſtãtia tpis ꝯfitẽda.

I ❡ Quinta dꝛ numeri. Qꝛ q̃=tiēs hõ peccat totiēs diſticta pctã ⁊ plura cõmittit. Propterea opꝫ dicere q̃tiēs pctm̃ eſt ꝯmiſſũ. et ſi qͥs ñ recordeť dicat nũerũ quē pt exiſtimare ẜm ꝓbabilē opinionē ⁊ ſi nõ põt exiſtimare numerũ exiſtimet q̃nto tpe in peccato ſtetit.

K ❡ Sexta dꝛ q̃litatis. Opꝫ eñi cō fiteri qñ pctm̃ eēt publicũ qꝛ induceret aliã ſpēm. hoc ē ſcãdalũ pximi. L ❡ Septĩa dꝛ indu=ctionis qñ vꝫ aliqͥs nõ ſolũ ipe peccauit ſꝫ alios iducit ad peccãdũ/ dans auxiliũ cõſiliũ vel fauorem.

M ❡ Octaua dr̃ cõſcie ſeu concomitãtie/qꝛ i eodē pctõ pñt con=currere mendacia/ piuria/adulatiões/deceptiões ⁊ ſimilia q̃ oĩa ſũt i cõfeſſiõe ꝓpalãda ḋ hiſ itaqꝫ circũſtãtijs et oib⁹ pctis mortalib⁹ faciẽda ē integra ꝯfeſſio nichil ſcienter celãdo. Et de oblitis etiã dꝫ in generali fieri cõfeſſio dicendo vel qm̃ multa alia commiſi q̃ a memoria receſſerunt.

SEptima cõſideratio eſt ad compunctionis amaritudine confeſſionem cõcomitante. Debet enim confeſſio

eſſe lachrymoſa ꝛ amara. Tren.
ij. Effunde ſicut aquã cor tuũ. vt
ſcilicet peccata lugeas ꝛ oĩno ef=
fundas ꝛc. Debet aũt hmõi ama
ritudo eſſe cum triplici comite.
¶ Primum punctũ in quo oſtẽdi
tur quõ amaritudo debet eſſe cũ
effectu verecundie ſpiritalis. Dꝫ
enim confeſſio eſſe verecũda. Ec
cleſiaſti.vij. Gra verecundie ſup
aurum. Sed heu heu multi dici
poſſẽt illud hiere.iij. Frons mu=
lieris meretricis facta eſt tibi no
luiſti erubeſcere. Dꝫ aũt in cõfeſ
ſione talis eſſe erubeſcentia q̃ ſer
uiat: nõ q̃ dñet. Eccleſi.iiij. Eſt cõ
fuſio adducens gloriã.ſ.illa que
ſeruit cõfeſſioni hũiliãdo cor peni
tentis. Adducit aũt ignominiam
illa erubeſcẽtia ſeu ꝯfuſio q̃ dñat
ꝛ claudit os penitẽtis. Dꝫ aũt eru
beſcẽtia cauſari in cõfitente cõſi=
derando tria. Pͥo ꝯſiderãdo re
uerẽtiã diuine maieſtatis corã
cuiꝰ oculis ĩpudẽter fecit qḋ corã
viliſſimo ruſtico facere nõ auſus
fuiſſet. Lu.xv. Pr̃ peccaui in ce=
lũ et coram te. Secũdo cõſiderã=
do miam ſupne pietatis q̃ eũ tan
diu expectauit ꝛ q̃ ei tot ꝛ tãta bo
na tribuit de quibꝰ ingratus fuit
Greg. Erubeſcere dei miam ſaltẽ
deberemus ſi eius iuſticiam for=
midare nolumꝰ. Tertio conſide=
rando ignominiam hũane iniqui
tatis per quã de filio dei/ꝛ mem=
bro xpi/ꝛ herede celi: factꝰ ẽ filiꝰ:
ꝛ mẽbrũ dyaboli/et heres inferni
hier.iij. Uide vbi nũc ꝓſtrata ſis
¶ Secundũ punctũ in quo oſten
ditur quõ amaritudo debet eẽ cũ
ꝓfecto obedientie cordialis vt di
cat confitens: cum.ps. Paratus
ſum ꝛ non ſum turbatus. Augu.
Ponat ſe penitẽs in iudicio ſacer
dotis ſibi de ipſo nichil retinens:
vt paratꝰ ſit facere ꝓ recipiẽda vi
ta aie q̃ñ paratꝰ eẽt facere ꝓ eui
tãda corpis morte. Chriſ. de pe.
di.iij.c. Perfecta. Perfecta pnĩa
cogit pctõrẽ oĩa libenter ſufferre
Tñ ſicut dt Rich.in.iiij.di.xviij.
Si penitẽs ſentiat pniam ſibi ni=
mis graue ꝛ ab obſuãdã piculo=
ſam ſua ĩfirmitate penſata debet
ad illũ ꝯfeſſorẽ cui cõfeſſus eſt vł
ad aliũ ſi illũ hr̃e nõ poteſt recur
rere ꝛ alleuiationẽ vel ꝯmutatio
nẽ petere. Et ꝯfeſſor dꝫ ẽt conce=
dere: etiã ſi videat q̄ pnia alleuia
ta nõ ſufficiat plenarie ad emẽdã
pcti. Tutius enim eſt reſeruare
purgatorio penitentem puniẽdũ
q̃ ipſum exponere periculo cadẽ
di in mortale peccatum propt̃ pe
nitentie tranſgreſſionem iniũcte
hec richardus.
¶ Tertium punctũ in quo oſten
ditur quomodo amaritudo debꝫ
eſſe cum affectu ꝑſeuerantie fina
lis. vt patet penitens ꝓponat pu
gnare fortiter contra tentatiões
et firmiter perſeuerare vt ſit pe=
nitens ſimilis iude machabeo de
quo dicit̃.j.mach.ij. Judas ma=
chabeus fortis viribus ſit nobis
princeps militie. Judas interpre
tatur confitens machabeus pcu
tiens vel protegens: qꝛ verus cõ
fitens dyabolum percutit ꝛ a ten
tationibus per confeſſionem ſe ꝓ
tegit.

Octaua con
ſideratio eſt de ꝯfeſ=
ſionis iteratiõe. vbi
ꝯſiderandũ q̄ ꝯfeſſio
redditur inutilis ꝛ ẽ ne
ceſſario iteranda ꝓpter tria.
Primo ꝓpter abuſionẽ electiõis.

Secundo propter diuiſionē confeſſionis. Tertio ꝓpter inordinationem affectionis. Et ſecundum hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo oſtēditur quomodo confeſſio eſt iteranda propter abuſionē electionis/quia ſcilicet ſciēter elegit eū qui aut neſciuit aut nō potuit eū abſoluere. Tunc enim diſcretiori et poteſtatem habenti denuo confitēdum eſt vt patet in.c. Omnis. Et de pe. di. vj. c. Placuit.

¶ Secundum punctum in ꝙ oſtēditur quo cōfeſſio eſt iteranda ꝓpter diuiſionem confeſſiōis. Nā ſicut dicit Tho. in. iiij. diſti. xvij. de neceſſitate confeſſionis eſt ꝙ homo omnia peccata ſua eidem ſacerdoti confiteatur que ꝓ tunc habet in mēoria. Alioquin ſi ſciēter omittit aliquod illorum non eſt confeſſio ſed cōfeſſionis ſimulatio. Sed ſi aliquod non habuit tūc in memoria ⁊ tñ poſtea recordaſ. ſufficit ꝙ hoc pctm̄ dicat explicite ⁊ alia in generali dicendo ꝙ cum alia multa cōfiteref hoc oblitus eſt. Et licet de illo oblito fuerit abſolutus in priori cōfeſſione. tñ qꝫ abſolutio de oblitis debꝫ hoc modo itelligi vt ſcꝫ ſi redeāt ad memoriam dicanſ in confeſſione illi ſacerdoti in confeſſione qui ab illis poteſt abſoluere. Ideo tenetur illud confiteri poſt eius remotam obliuionem. Si quid autem mortale ſcienter fuerit omiſſum nullo modo eſt abſolutus immo peccauit faciens irreuerētiā ſacramento. Ideo in illo caſu eſt totaliter iteranda confeſſio.

¶ Tertium punctum in quo oſtēditur quomodo confeſſio eſt iteranda propter inordinationē affectionis. quia ſcꝫ in cōfitente remanet affectio ad pctm̄/ita ꝙ nō diſplicet ei peccaſſe: vel affectum habet redeundi ad peccatum. In tali autem ſtatu nullo modo abſolui poteſt cū ſit actu aliter peccans. Et ideo fictus eſt ⁊ non diſpoſitus ad recipiendum effectuꝫ ſacramenti. Unde etiā dt Rich. ꝙ illi qui dicerent ſe abſtinere nō velle aut non poſſe nō ſunt abſoluendi ne fiat irreuerentia ſacramento. O quot ſunt qui nunꝙ forte ꝯfeſſionē fecerunt ſalutarē: qꝫ multi ſunt qui etiam a iuuentute omiſerunt pctm̄ aliqđ confiteri ꝓpter eiꝰ turpitudinē erubeſcētes: ⁊ alij confitentur affectū peccādi retinentes/⁊ ſic mirabiliter ſacramento confeſſionis abutentes. idō notandū ꝙ illi qui confitentur cū ꝓpoſito redeundi ad vomitū merito ꝓpter hoc dñr canes. Iſti ſūt canes de quibꝰ dñs dicit. Nolite ſanctū (.ſ. ſacramentū pnīe aut eucharíſtie) dare canibꝰ. Audiāt inueterati cōcubinarij tam ſacerdotes ꝙ alij. Audiant mulieres iocalia ⁊ litteras amaſioꝝ ſuoꝝ annis pluribus cuſtodientes. Accedant veteres inimicitias habentes. Mercatores a toto tempore fraudes exercentes. Aduocati ⁊ officiarij deceptionibꝰ vtentes. et generaliter omēs peccatis aſſueti abſtinere nō ꝓponētes. O ꝙta abuſio de pñīali medicina intoxicationem facere mortiferam.

¶ Hec de confeſſione.

¶ Sequitur de tertia parte penitentie que eſt ſatiſfactio.

Nona conſideratio eſt de ſatiſfactione.

Ubi primo notandū ꝙ ſatiſfactio poteſt

accipi dupliciter. Uno modo com muniter. Alio modo ꝓpe ⁊ ſtricte A ¶ Primo mō ſic deſcribitur Satiſfactio ē volūtaria redditio equalētis alias idebiti: ꝙ ſit red ditio pȝ q2 ſatiſfactio nō eſt datio abſoluta. Et ꝙ ſit volūtaria ptȝ. q2 ſi eēt iuolūtaria nō eēt ſatiſfa ctio ſed ſatiſpaſſio. Uñ ⁊ dānati a qbꝰ exigit pena debita in inferno nō ſatiſfaciūt q2 inuoluntarie ſol uūt: ſed ſatiſpatiunt: ꝙ aūt ſit eq ualentis pȝ ex nomine ſatiſfactio nis ex hac particula ſatis. et hoc pōt intelligi vel in re vel in illius cui ſatiſfit acceptatione ꝓprie ta men magis in re. Et additur ali as indebiti. quia ſi eſſet alias de ditum qđ reddit iam non eſſet ſa tiſfactio ex natura rei vel redditi Nam ſecundū iuſticiam nō eſſet correſpondens iſti ſed alij ꝓ quo ali as deberetur. Poſſet tamē eſſe ſatiſfactio ꝗquomō ex accepta tione illius cui fieret. Iſta autem ratio ſatiſfactionis ſe extendit ad contractus ⁊ obligationes ⁊ mul ta alia. ⁊ pertinet ad iuſticiam tā commutatiuam ꝙ̄ vindicatiuam Et conſiſtit in quibuſcunq̧ acti bus vel paſſionibus voluntarijs. Unde ⁊ hoc modo flagella que a deo ꝓ pctis infliguntur rationem ſatiſfactiōis habere poſſunt ſi vo luntarie ea toleremus nec ſolum ſatiſfactoria ſunt hoc modo ſed ⁊ meritoria. B

¶ Satiſfactio aūt ſtricte accepta dicit operatio vel paſſio ſeu pena exterior laborioſa vel penalis vo luntarie aſſumpta vel ſupporta ta ad puniendum ꝓpriū pecca tū ⁊ ad placādū diuinā offenſam. Hoc modo ſatiſfactio diſtinguit contra contritionem ſeu diſplicē tiam interiorē ⁊ triſticiā ſeq̄ntem ⁊ contra cōfeſſionem exteriorē ſa cerdoti factā ⁊ verecundiam vel paſſionē cōcomitātē. et cōſiſtit ꝑ cipue in tribꝰ ad q̄ alia reducunt: vȝ in ieiunio vel quocūq̧ alio ꝯſi mili afflictiuo ſeu maceratiuo car nis in actu exteriori: nō tñ ſine ac tu iteriori deteſtatiuo rebellionis carnis ad ſeipm̄. In orōne etiam vocali in actu exteriori nō tñ ſine iteriori humiliatiuo mētis ⁊ reco gnitiuo pctī ſui apud deuȝ. Et in actu etiam exteriori dandi elemo ſinam vel ſubueniendi ꝓximo nō tamen ſine interiori compaſſiuo. Et hoc cōueniens ſm triplex ge nus pctī/ q2 oē qđ eſt in mūdo aut eſt cōcupiſcētia carnis de qua cō uenientiꝰ fit ſatiſfactio ꝑ ieiuniū ad qđ reducitur oē corporis affli ctiuū: aut concupiſcentia oculoꝝ de qua fit ſatiſfactio ꝑ elemoſinā ad quam reducitur quicquid i ꝓ ximi vtilitate expeditur. Aut ſu ꝑbia vite/ de qua fit ſatiſfactio ꝑ orōnē ad quam reducitur omne opus latrie. C ¶ Si q̄ras aūt an ſatiſfactio de pctīs ꝯfeſſis poſ ſit fieri i pctō mortali q̄ñ. ſ. contin git aliquē in pctm̄ relabi añq̧ in iunctā compleuerit pniam. Dicē dum breuiter ꝙ in illo ſtatu fieri pōt ſatiſfactio acquiſitiua pene ſoluende / ſed non reconciliatiua ad amicitiam: et in hoc deficit a ꝑfecta ſatiſfactiōe que eſt ad pla candū diuinā offenſam. D ¶ Qm̄ aūt iā. ſ. diximꝰ in ſcđo li bro de ieiunio ⁊ elemoſina: ideo i hac pte reſtat dūtaxat dicē đ orō ne. Sȝ qm̄ reſtitutio rei aliene ne ceſſario ꝑcedere dȝ aut in facto/ aut i voto ſiue ꝓpoſito ſatiſfactio nem ꝓprie dictam immo ⁊ totam

veram pniam: q2 nullꝰ põt vere ↄteri de petis/nec ſalubriter ↄfiteri/nec ꝗuiſmõ ſatiſfacere ꝓ peccato: niſi alienũ ſi hũerit reſtituat prius/vel firmiter reſtituere ꝓpõat. Et licet hmõi reſtitutio nõ ptineat ad ſatiſfactionẽ ſtricte acceptam: bene tamẽ ad ſatiſfactionem gñaliter acceptam. Ideo ꝑmo de reſtitutione dicemus.

Decima cõſideratio eſt de reſtitutione. Reſtitutio itaqꝫ ſicut dicit Tho. ij.ij. q.lxij. eſt actus iuſticie ↄmutatiue q̄ conſiſtit in q̄dã eq̃litate. Vñ reſtituere nihil aliud vr̃ eſſe ꝙ̃ iterato aliquẽ ſtatuere in poſſeſſionẽ rei ſue Iõ nõ ptinet reſtitutio ad ſatiſfactionẽ ꝓpe dictã q̃ fit ad puniendũ pctm̃: imo etiã ſi ſine pctõ habere aliqs alienũ tenet̃ reſtituere Sed bene ptinet ad ſatiſfactionẽ gñaliter dictã vt diximꝰ. ſ. Sunt aũt de reſtitutiõe pĩcipalit̃ ſeptẽ conſideranda: ſcꝫ cur/qs/cui/qd vbi/quomodo/quando.

¶ Primum punctum in quo conſiderãdum eſt cur oporteat reſtitutionem fieri. Ad quod dicendũ ꝙ cũ reſtitutio pertineat ad iuſticiam (vt dictũ eſt) ⁊ ſeruare iuſticiam ſit de neceſſitate ſalutis ſeqtur ꝙ alienum reſtituere eſt de neceſſitate ſalutis. Unde di. Augu. in ep̃la ad macedoniũ. Si res aliena ꝓpt̃ quã pctm̃ eſt reddi poſſit ⁊ nõ reddit̃: pnĩa nõ agitur/ſꝫ ſimulat̃. Item hoc poteſt ſic declarari/quia ſicut auferre alienũ iniuſte eſt peccatũ mortale: ita ẽt et tenere alienũ iniuſte. Et ſicut neceſſariũ eſt ſeruare ſemper preceptũ negatiuũ: ita neceſſariũ eſt nõ tenere alienũ iniuſte: per conſequens vel ſtatim actu reddere vel velle reddere habita oportunitate. Eſt ergo alienum reſtituere neceſſarium ad veram penitentiaꝫ ſicut ceſſare a peccato eſt ad hoc neceſſarium. Unde alienũ in conſcientia penitens eſt quaſi ferrum in vulnere egrotantis cum nec vni ꝓſit medicina/niſi ferruꝫ extrahatur/nec alteri penitentia niſi alienum reſtituatur.

¶ Secundum punctum in q̃ oſtẽditur quomodo diabolus ſatagit vt impediat reſtitutiones. Hoc ꝓcipue facit per ſeptẽ cautelas et deceptiones. A ¶ Prima dicit̃ ꝓlongatiua ſcꝫ ſolutionis ſiue reſtitutionis in iniuriã ⁊ dãnificationem pauperũ creditoꝝ: nec ſe reputant obligatos ad intereſſe. B ¶ Scđa dicit̃ diminutiua diminute: ſcꝫ ſoluendo ſine libero ↄſenſu creditoris. C ¶ Tertio dicit̃ placatiua/placãdo. ſ. clamores exteriores nihil curando de clamore cõſcie q̃ ꝓpinquior eſt D ¶ Quarta dicit̃ diſtributiua ſcꝫ q̃ certis ꝑſonis reſtituẽda ſũt in alias pias cauſas diſpenſando vt erigendo capellas/nuptui tradendo puellas/⁊ ſimilia querentes pompam et inanem gloriam Sꝫ ſicut dr̃ ca. Nõ eſt. j.q.j. Nõ eſt putãda elemoſina ſi pauperibꝰ diſpenſet̃: qđ ex illicitis rebꝰ acquiritur. Hinc per ſalomonẽ dicitur. Qui offert ſacrificiũ de penitentia pauperis quaſi qui victimat filium in conſpectu patris.

E ¶ Quita dr̃ excecatiua. q2. ſ. qdã ſic excecant̃ ꝙ q̃cqd in ſeculari iudicio/prece/precio/fauore et ſimilibꝰ ſibi ſententialiter lucrari poſſunt totum iuſtũ reputant: ni=

chil curantes de iure diuino vel cō ſcīe ſtimulo. ꝙ ſi reprehendūtur in his grauiter indignantur. ¶

¶ Sexta dr fraudatiua qua ſe decipientes defraudant cū ex amore tēporaliū victi reſtitutiones p ſe facere nolunt: ſed filijs ⁊ heredibꝰ faciendas relinquit. Cum tñ ſepe contingere ſoleat ꝙ male ablatoꝝ heredes illa reſtituere non curāt: imo ex demerito ſuo tales relinquunt frequenter heredes q nullā ad eos ꝯpaſſionē hñtes vix ſemel in anno memores eorū ſunt ad celebrandū anniuerſarium.

¶ Tertium punctum in quo ponitur ſeptima cautela/ ⁊ dicit dānatiua qua ſcʒ quis ad hoc ducit ꝙ ſcienter reliquit filijs ⁊ heredibus iniuſta/ ſed etiā ſciat eos nullam reſtitutionem facturos. Et hec deceptio non ſolum eſt dānatiua ſui/ ſed etiam heredum. He ſeptem deceptiones ſunt quaſi ſeptem laquei quibus iniuſtus auarꝰ illaqatur ad dānationē eternā q̄s euaſiſſe gloriatur. ps. di. Qm̄ ipſe liberauit me de laqueo venātiū. O q̄ multi ſunt his laqueis inuoluti qui nō poſſunt ad reſtituēdum induci. In libro de dono timoris legitur ꝙ ſacerdos quidā vſurarium monebat de ſalute aīe q̄ grauiter īfirmabat. dicebatq ei tria neceſſaria ſcʒ dolere de peccatis/ plene confiteri ⁊ reſtituere ꝓpoſſe. Et ille. Duo prima libenter faciam ſed tertium quomodo facerem/ q̄ nihil mihi neq filijs meis remaneret. Et ſacerdos. ſine hoc ſaluari non poteris. Et ille. Dicunt ita ſapientes ⁊ ſcripture? Et ſacerdos. Ita vere. Et ille Et volo ꝓbare verum dicāt verū quia nihil reſtituam. Et ſic mortuus eſt magis timēs paupertatē p̄ntē q̄ futurā. O q̄ miſerabilis excecatio plꝰ timere inopiam tpālē q̄ ſpūalē ⁊ eternā: ⁊ ꝓ amore inordinato tpaliū oī bono ſpūali carere: ⁊ a diabolo poſſideri. Aug. Detines aliū detineris a diabolo. Sed o q̄ miſerabilis taliū ꝯcluſio. Dicant enī triplices heredes quod Dauid ſubtilit innuit cū dicit. Introibunt in inferiora terre. ſ. q̄ntū ad corpꝰ/ ſic hereditant vermes. Tradētur in manus gladij/ q̄d ad aīam q̄ tradit in exp̄ſſibilibꝰ penis q̄ noīe gladij deſignantur. Partes vulpium erūt ſcʒ q̄ntum ad terrenam ſubſtātiā iniuſte congregatam quam vulpina calliditate decepti reſtituere noluerunt. O miſeri auari reſtituite quod iniuſte detinetis: vt ⁊ vos a diaboli poteſtate liberari ⁊ dei in vobis poſſeſſionem recuperare valeatis. Reſtituentibꝰ eī alienum reſtituitur ipſe deus in q̄ eſt omne bonum. Hiero. Nimis auarus eſt cui deus nō ſufficit. et certe q̄ deū cōtēnit oīa perdit. Jō dicit ps. Melius eſt modicū iuſto ſup diuitias peccatorū multas. et auguſtinus dicit. Satis diues chriſtiana religio que in omi poſſeſſore omnia poſſidet.

Vndecima conſideratio eſt de his q̄ reſtituere tenētur. vbi notandum ꝙ decem genera hominū neceſſario ad reſtitutionem obligātur. ¶ Primi ſunt dānificatores qui ſcʒ alijs ⁊ ſine cōmodo ꝓprio dānū inferunt in pſona propria vel ſubſtantia temporali. In perſona aūt ſpūaliter vel

corporaliter. poteſt igit̃ eſſe tri-
plex dãnificatio alicuius ſcilicet
ſpiritualis/corporalis/⁊ tpalis.
¶ Primũ punctũ eſt de dãnifica-
tione ſpũali.ſ.in bonis meꝶ vel
acquiſitis vel acquirẽdis i qui-
bus aliquis poteſt aliũ dãni-
ficare diſpoſitiue ſaltẽ tripliciter
Primo ſcãdalizãdo.ſ.per malũ
exemplũ. Secũdo ꝓximũ offendẽ
do verbo ſigno vel facto. Tertio
efficaciter ad malũ inducẽdo vel
a bono retrahendo vbi faciẽda ẽ
reſtitutio ſecũdũ ꝓportionem ad
damnum. Secũda eſt dãnifica
tio corporalis ſcꝫ ledendo: puta
vulnerando/mutilando/occiden
do/q̃ ſi contingeret neceſſitate i-
euitabili tũc (ſm textũ in clemẽ.
vna de homicidio) nullam penã
incurrit tale damnũ inferens nec
etiam irregularitatem. glo. ibi.
vtꝫ qr ſi arctatus fuit q fugere nõ
potuit nec ſe clamore vel aliť iu-
uare. Nam defenſio ⁊ ꝓpulſatio
iniurie eſt de iure naturali vt iſti.
de iure na. gen. ⁊ ci. §. Ius autẽ
gentium. dummodo tamen fiat
cum moderamine inculpate tute
le. Hoc etiam declarat ſco. l. iiij.
diſtin. xv. Uide ſi vis. Si vero le-
ſio corporalis fiat abſq; tali neceſ
ſitate: tunc tenetur ledens ad re
ſtitutionẽ ſm gradum ⁊ qualita-
tem iniuriarum vt declarat ſcot⁹
vbi ſupra. ¶ Tertia eſt dãnifica-
tio temporalis ſcilicet quo ad tẽ-
poralem ſubſtantiam. Et hec dã
nificatio ſemper reſtituenda eſt
iuxta caſus exigentiam.

¶ Secundũ punctũ in quo oſten
ditur quomodo ad reſtitutionem
obligantur aliena rapientes ſcili
cet per violentiam/vt in ſecũdo li
bro dictũ eſt de rapina.

¶ Tertio furantes vt ibidẽ dictũ
eſt. ¶ Quarto aliena infideliter
diſpẽſantes/aut curam aliorum i-
fideliter agentes. ¶ Quinto ab
aliis iniuſte bona extorquentes.
¶ Sexto turpe lucrum ſectãtes:
vt in ludis alee ⁊ ſymonia de qui
bus ſupra dictum eſt in ſecundo
libro. ¶ Septimo elemoſinis vel
donis abutentes/aut recipiendo
eas ab his qui dare non poſſunt:
vel fraudulenter eas recipiendo
vel intentionem dantis non iplẽ
do. Uide ſupra vbi de elemoſina
¶ Octauo infideliter operantes
ſiue cõmittatur fraus circa ma-
teriam vel formam operis vel ar
tificiũ vel circa modum vel tẽp⁹.
¶ Nono iniuſte mercãtias exer
centes: de quo ſupra dictũ eſt i ſe
cundo libro. ¶ Decimo in iniuſti
ciis participãtes obligantur ad
reſtitutionem niſi principalis ac
tor iniuſta reſtituat. Participatio
autem iſta fieri poteſt nouẽ mo-
dis ſm q nouem dñr eſſe aliena
peccata. i. nouẽ modi participã
di pctm alienũ que tanguntur in
his verſibus. Iuſſio/conſilium/
conſenſus/palpo/recurſus. Par
ticipans: mutus/non obſtãs/nõ
manifeſtans. A

¶ Tertiũ punctũ in quo ponitur
prima participatio peccati alie-
ne que eſt per iuſſionem vcꝫ ſi qs
iubeat aliquid iniuſtum fieri. et
talis obligatur ad reſtitutionem
tanq̃ principaliter mouens. Eſt
exemplũ in Dauid. ij. reg. xj. qui
mandauit Uriã poni ex aduerſo
belli. ⁊c. Nec excuſat inferior mã
datum ſceleratum ſuperioris exe
quẽs/qr vt dr act. v. Obedire opꝫ
deo magis q̃ hoib⁹. B ¶ Scða
participatio eſt p cõſiliũ dationẽ.

Juxta illud Eccli.xxvij. Facien
ti consilium nequissimū sup eū de
molief. Est exēplū hester d amā
q regi dedit cōsiliū q oēs filij isrl'
iterficerenf.ꝛc. Quicūq ita dat
ꝯsiliū ad aliqd iniustū tenef ad re
stitutionē iniusticie ex hoc secute
vt di.tho.in.iij.di.xv. Audiant
hoc q filios docēt iniuste lucratiꝰ
nis occupari. Tales enim filios
suos ꝛ filias immolāt demonijs.
C ¶ Tertia participatio est per
consensum quocūq respectu fiat
vel ob amorē agētis: aut odiū pa
tientis: aut alio quocūq inordina
to affectu. Ro.j. Digni sunt mor
te nō solū q faciūt: sed ꝛ q ꝯsentiūt
facientibꝰ. Ubi dt glo. Ut nullus
excusef: ꝯsētire ē tacere cū possis
redarguere. Exēplū.iij.re.xxj.d
rege achab qui iezabel cōsentit i
mortem naboth ꝑpter qd grauif
punitꝰ est. Uide ibi. Propter hēt
puniuntur posteri iudeoꝝ qꝛ pa
rētibꝰ ꝯsentiūt. ps. Percussit eos
dn̄s in posteriora.ꝛc. Generaliter
autem diximus q quicūq alicui
delicto alieno corde consentit ex
quocūq affectu inordinato reꝰ
est illius delicti coram deo. Et iō
eze.ix. Jussit dn̄s omnes interfici
in hierl'm ꝑpter pctā delinqntiū
in ea qui non habuerunt signum
thau in frōtibus suis/ qd signum
ponebaf dūtaxat in frontibꝰ ipsa
pctā deflētiū ꝛ gemētiū. Nō obli
gaf tn̄ sp ꝯsentiens ad restitutio
nē iusticie secute sed tm̄ qn̄ ē ꝯsen
sus negligētie ꝯsilij coopationis
et defensionis/ siue auctoritatis/
qn̄ scʒ aliquis defendit facientem
vel et auctoritatem prestat. D
¶ Quarta participatio aliēi pec
cati fit p adulationē. de q hiero.
sup ps. Nihil est qd tā facile cor
rumpat mentes hoim sicut adu
latio. Plus enim nocet lingua a
dulatoris q gladius psecutoris.
Est g notandū q qcūq adulator
ꝯmendādo ipietates iniurias/ iniu
stas exactiōes/ rapias ꝛ oppssio
nes ꝛ hmōi. vel icitādo ad hmōi i
iusticias/ tenef ad restitutionē dā
ni secuti. ꝛ sicut etiā dicit hostiē.
in sum. tit. de mrimonio. Si qs p
fallaces blādicias cā decipiēdi et
tm̄ carnalē copulā extorqndi con
senserit in aliquā p fidē simulatā
si verā vult pniam agere necesse
habet eā ducere in vxorem: vel si
hoc fieri nō potest dʒ ei dare virū
cōuenientē/ vel aliter satisfacere
aut dotare. Cōcordat alexañ. de
halis i.ij.ꝛ ric.l.iiij. E ¶ Quī
ta participatio est p recurrentiū
receptionē/ defensionē/ aut auxi
liationē. qn̄. s. aliqs pctōri ad se re
currenti fauet/ ꝛ affectu/ ꝛ effectu
ꝟbo vel facto. Unde talis qui fa
uori cordis effectum adijcit: tene
tur ad restitutionem/ ꝑut tangit
glo. in clemē.j. de penis. et io.an.
ibidem. Si saltem ex illo recursu
actu vel auctū est maleficium vel
impedita restitutio facienda. F
¶ Sexta participatio in peccato
alieno est p participationē in re i
iuste acqsita sicut sunt emptores
rerū iniustarū. de qbꝰ supradictū
est scdo lib. Jtē et heredes q inq
tū de hereditate participāt de iu
re canonico tenenf ad restitutio
nē olm debitoꝝ vel iniustoꝝ qbꝰ
defuncti fuerant obligati: lʒ etiā
iniusta bona ad eos nō puenirent
vt ptʒ extra de sepul. cap. vlt. Et
si vnꝰ heredū efficeref non soluen
do: tenef alter insolidū vsq ad q
titatē hereditatis q puenit ad eū
quia res hereditarie sunt omnes

reſtitutioni obligate. vt extra de vſur. cū tu. §. Si de hoc. G

¶ Itē inmerū acceptores ab vſurarijs ⁊ hmōi. qđ tñ ſane itelligēdū ē ſm hoſtieñ. niſi talia cōſūpta eſſent añq̄ ſcirēt iniuſta eſſe: vł datores iniuſtis obligari. Itē ſeruitores ꝓles/ vxores ⁊ hmōi q̄ ſcienter iniuſta comedūt aut ī alios vſ⁹ ꝯuertūt. Et gñalr̄ habet̄ ꝓ regula. ꝙ q̄cūq̄ ꝯſcīētiā hꝫ de re ꝙ ſit aliena ſi eā accipiat tenet̄ eā reſtituere. pro quo facit illud thob. ij. Uidete ne furtiuū ſit: q2 nō lꝫ nobis aliquid de futuro edere vł cōtingere. H ¶ Septia ꝑticipatio eſt ꝑ taciturnitatem qñ ſcꝫ aliquis loqui deberet. Ideo penituit yſa. d. yſa. v. Ue michi: q2 tacui Et. xj. q. iij. ca. Quiſqs. Quiſquis metu cuiuſlibet ꝑtātis veritatem occultat/ irā dei ſup ſe ꝓuocat: q2 magis timet hoīem q̄ deum. I

¶ Octaua ꝑticipatio eſt ꝑ nō obſtātiā qñ ſcꝫ aliquis non obſtat in iuſticijs alienis ⁊ hoc differt a precedēti ſicut factuꝫ a verbo. Illud etiā ſe extēdit gñalr̄ ad omēs aliquo mō Iſtō vero ſpalr̄ ad ſupiores q̄ hñt corrigere ſubditos ſuos de qua correctione diximus. ꝫ. in ꝑrio. libro. K ¶ Nona participatio eſt per nō manifeſtationem Uñ dicit hiero. ſuper parabolis et habet̄ ext. de furtis. c. Qui cū fure ⁊c. Non fur ſolū: ſed ille re⁹ tenet̄ q̄ ꝯſcius furti q̄rēte poſſeſſore non indicat. ex quo ptꝫ ꝙ peccat mortaliter nō tñ tenetur ad reſtitutionem ſm tho. ⁊ vlricuꝫ niſi ad hoc manifeſtādū ex officio teneatur/ vel niſi res furtiua ī domo ſua/ vł etiā aliena/ ſuo tñ conſilio vel auxilio fuerit occultata: quia tūc efficaciter cooperatur furi.

Duodecima conſideratio eſt cui debeat fieri reſtitutio A ¶ Ad quod dico. ſco. in. iiij. diſ. xv. ꝙ reſtitutio debet fieri dāuificato ſi ſit poſſibile. vt ſi nouit eum ⁊ habeat pñtem aut habere poteſt: aut ſi mitti poteſt ſine maiori incōmodo q̄ illud quod mittendum eſſet vtile ei. Et intelligo de dānificato: aut eius heredibus vel ꝓpinquis ſi mortuus eſt vel abſens quia preſūitur lege nature ꝙ magis velit reſtitutionem fieri ꝓpīquis ſuis Audiant excecati quidā vt aduocati/ vſurarij: qui fundāt anniuerſaria vadunt ad indulgētias Attendant indocti confeſſores eis tricenaria iniungentes ⁊c. huiuſmodi. Nam. dicit ſapiens. Eccleſiaſti. xxxiiij. Qui offert ſacrificium de ſubſtantia pauperis quaſi qui victimat filium in conſpectu patris. B

¶ Primū pūctū in q̄ oſtēdit̄ quid ſit reſtituendū Dicēdū ſm ſco. in iiij. di. xv. ꝙ res ablata vel iniuſte detenta ⁊ fructus ipſius ſi ē ex ſe fructifera nō aūt fruct⁹ qui ꝓueniunt ex induſtria occupantis. C

¶ Secūdū punctū in quo oſtēdit̄ vbi facienda ē reſtitutio. Dicēdū ꝙ omia bona reſtitutioni obnoxia ſi ſint certa quantū ad ꝑſonas q̄bus reſtituēda ſunt: debent reſtitui ſicut dictū eſt. Si vero nō ſunt certa: diſpenſanda ſūt in pias cauſas vbi videbitur magis expediens propter ſalutem dannificatorum. D

¶ Tertium punctum in quo oſtēditur quomodo vel quo ordine ē reſtitutio facienda. Ad quod dicē

dū ꝙ prius reſtituenda ſūt omnia
certa ſiue iiuſta ſiue indebita.vel
qualitercūqȝ iiuſte detēta. Inter
q̄ prius reſtituēda ſūt male abla-
ta. Cui⁹ rō eſt ſm alexā. tract. de
vſur. q2 hmōi reddere eſt ſꝫ neceſ
ſitatē iuſticie ⁊ eorū ſolutio tollit
iniuriā factā deo ⁊ ꝓximo. In ſo-
lutione autē debitorum vl' i iuſte
acqſitorū nō tollitur iniuria: ſꝫ ſal
uatur iuſticia. Et ſi ſit contrariū
in pluribus: hoc eſt ex eo ꝙ debi-
ta ſunt clara ⁊ manifeſta. reſtitu-
tiones autē nō ſic. Ceteris autem
paribus clarum ⁊ manifeſtum: p̄-
cedit incertū. Cōcordat alexā. Ce
terū inter male ablata illa ceteris
parib⁹ prius ſunt reſtituenda in q̄
bus auferendis creditori facta ē
maior iniuria. E

¶ Quarto cōſiderādum eſt quan
do debeat fieri reſtitutio. Dicit
ſco. in. iiij. diſt. v. ꝙ nunqȝ licet te-
nere alienum inuito domino. i. no
lēte: ⁊ ſcḋm rectam rationem nol
le ōbēte. In qbus verbis ſco. p̄nci
paliter duo ponit. Primum eſt ꝙ
regulariter reſtitutio ſtatim faciē
da eſt ſicut ſtatim ab actu ⁊ volū-
tate peccati mortis ceſſanduꝫ eſt
Licet em̄ p̄ceptuꝫ de reſtitutione
facienda videat' affirmatiuum ſe
cūdū formā: tn̄ ſcḋm ꝟitatem im-
plicat negatiuū. vt pote quo d's ꝓ
hibit' alienū detinere. Ideo obli-
gat ad ſēper. Scḋm eſt ꝙ in certꝫ
caſib⁹ alienū teneri pōt/etiaꝫ do-
mino nolēte. ſed ſcḋm rectā ratio
nē velle debente. Et de hoc dicit
ſco. ꝙ q̄uis creditor non velit de-
bitori preſtare remiſſionem in ca-
ſibus tamē aliqb⁹ licitū eſt differ-
re reſtitutionē exteriorem habita
interiori voluntate reſtituēdi cuꝫ
occurrerint circunſtantie oportu-
ne. ſicut quando reſtitutio ſtatī fa
cta eſſet in p̄iudiciū cōmunitatꝫ vl'
illi⁹ cui fit reſtitutio/vl' in diffama
tionē ꝓximi reſtituētis/vel quan
do eſſet nimis notabiliter dānoſa
reſtituenti ⁊ modicū ꝓficua ei cui
fit: vel ⁊ iā quādo reſtituere nō po
teſt. In talib⁹ caſib⁹ ſufficit ꝓpoſi
tū reſtituēdi oportunitate habita.

¶ Hec ad preſens de reſtitutione
ſufficiant.

¶ Sequitur de oratione.

Decia tertia
cōſideratio ē de ora-
tiōis pſuaſiua indu-
ctione. dicto de reſti
tutiōe q̄ neceſſario p̄
uiuē ſatiſfactiōi ꝓp̄e dicte. imo et
toti vere p̄nie ꝑtinēs: tn̄ ad ſatiſfa
ctionē gn̄alit' dictā. Nūc dicturi ſu
m⁹ de orōne q̄ ad ſatiſfactionē ꝓ-
p̄e dictā ꝑtinet. Lꝫ etiam ꝓ aliis
cauſis fieri debeat. de aliis auteꝫ
duab⁹ ꝑtib⁹ ſatiſfactiōis diximus
iā in. i. li. De orōne itaqȝ tria pone
m⁹ cōſiderāda. Primū eſt de pſua
ſiua inductiōe. Scḋm eſt de pre-
paratiua diſpoſitione. Tertiū eſt
de perfectiua conditione.

Primū igit'
cōſiderandum eſt de
pſuaſiua inductione
Ad orandum quippe nos horta-
tur ⁊ inducit ſcriptura. Unde Lu.
xviij. Oportet orare ⁊ non deſice
re ⁊ ro. xij. Orationi inſtantes. et
col'. iiij. Orationi īſtate vigilantes
in ea. Et. i. theſ. vl. Sn̄ intermiſ-
ſione orate. Et lu. xxij. Uigilate
et orate. Et mar. xiij. Uidete vigi
late ⁊ orate. Et in plurib⁹ aliis lo
cis ſacre ſcripture multipliciter ꝑ
ſuademur ⁊ inducimur, ad oran-

dum. Ad quod etiã maxime tria nos debent inducere efficaciter. Primum eſt diuina liberalitas ieſtimabilis. Scdm eſt nr̃a neceſſitas valde miſerabilis. Tertiũ eſt orõnis q̃litas multum deſiderabilis. Et ſm hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur primum inductiuum ad orandum eſt diuina liberalitas ineſtimabilis que maxime nobis fiduciã recurrendi ad deũ tribuit. Apparet aũt precipue hmõi liberalitas ex triplici conſideratione.

A ¶ Prima eſt cõſideratio amoroſe denominatiõis q2 vult noiari. Pr̃ nr̃. Uult eñ q̃ orando vocemus eum patrem dicendo. Pater noſter qui es in celis ꝛc. Ber. Orõ cui9 p̃ncipiũ patris noie dulceſcit: p̃ſtat mihi fiduciã impetrãdi. Augu. Hoc noie charitas excitat ꝛ ſupplex affect9 ac p̃ſumptio impetrãdi q̃ p̃terituri ſumus. Cũ vt priuſq̃ aliq̃d peterem9 tã magnum donum accepimus vt deo dicere pater nr̃ audeamus. B

¶ Secunda eſt ꝯſideratio gratioſe exhortatiõis. q2 nos hortat̃ ad petendum. Lu. xj. Petite. Augu. Dñs Jeſus inter nos petitor cũ patre dator nõ vtiq̃ nos tãtũ hortaretur vt peterem9: niſi dare vellet. Erubeſcat humana pigricia. Plus vult ille dare q̃ nos accipere. plus vult ille miſereri q̃ nos a miſeria liberari. nã ille qđ nos hortat̃: propter nos hortatur. Hoc Auguſtinus. Sciendum autẽ q̃ dominus vult a nobis orari: nõ vt noſtram neceſſitatẽ cognoſcat p orationẽ nr̃am qui oĩa ab eterno nouit nec vt diuinaꝫ diſpoſitionẽ immutemus que immutabilis eſt ſed vt illud impetremus qđ deus per orationes noſtras diſpoſuit eẽ implendũ. vt ſcꝫ hoĩes poſtulãdo mereant̃ accipe qđ eis oĩpotens deus añ ſecl'a diſpoſuit donare. vt dt Greg. i. par. dia. Et Beda dicit ad hoc pert ſe vult vt capaces donorũ ei9 fiãt qui petunt. Et Aug. ad pbã de orãdo deũ. Multa nobis de9 ex ſua liberalitate p̃ſtat nõ petita ſꝫ q̃ aliq̃ vult p̃ſtare nobis petentib9 hoc ẽ ꝓpt noſtraꝫ vtilitatem vt. ſ. fiduciam quandaꝫ accipiam9 recurrendi ad deũ ꝛ vt recognoſcamus eũ eſſe bonoꝝ nr̃orũ auctorẽ. C ¶ Tertia ẽ ꝯſideratio fructuoſe ꝓmiſſiõis q2 nobis petentibus dare ꝓmittit Chriſo. Petentis negligentia rep̄hẽditur vbi dantis miſ nõ dubitat̃. Hec ille. Ut aũt certam fiduciã habeamus in eius ꝓmiſſiõe ſimilitudinẽ inducit. Luc. xi. de amico qui propter importunitatem ꝛ inſtantiaꝫ amici venientis media nocte ꝛ petentis ſurgit: ꝛ panes neceſſarios commodat. Si eñ homo perſeueranter petenti dat ex tedio: multo magis deus perſeueranter petenti dat ex amicitia. Beda. Comparatio eſt a minori. Sic eñ amicus hõ ſurgit ex lecto ꝛ dat nõ amitia: ſed tedio compulſus: q̃to magis de9 dat q̃ ſine tedio largiſſime donat quod petitur. Et aug. Nõ ꝓpter amicitiam q̃uis amicus ſit: ſed ꝓpter iprobitatem: q2 pulſare nõ deſinit/ q2 etiã cũ eſſet negatũ nõ ſe auertit. Jlle qui nolebat dare quod petebat̃ fecit: q2 ille in petendo nõ defecit. q̃to magis dabit dñs qui nos hortatur vt petamus cum diſplicet ſi non petam9. Hec ille. Unde ꝛ poſt illã ſimilitudinem ſubiungit dñs. Et ego dico vobis petite et dabitur vobis.

ꝓpetite inſtãter (ſcȝ orãdo in fine) ⁊ da
bit vobis. q̄rite (ſcȝ in ſpe ⁊ recte
viuēdo) ⁊ inuenietis. pulſate (ſcȝ in
charitate ⁊ ꝑſeuerãdo) ⁊ apieť vo
bis. Et ꝯñr etiã vt magis ad oran
dū nos aliciat ⁊ de ſua ꝓmiſſione
ſecuriores efficiat ꝓpōit ꝯparatio
nē ⁊ exēplū patris carnalis qui dat
filijs ſuis libētiſſime bōa neceſſa-
ria q̄ petūt. ⁊ ponit exēplū de tri-
bus ꝑ q̄ itelliguntur ea q̄ a deo po-
ſtulare debemꝰ B ¶ Primū ē pa
nis: ⁊ ſignificat charitatē q: ſicut
ſine pane oīs mēſa inops dicit: ſic
ſine charitate oīs ꝩtꝰ vacua ⁊ in-
anis ē. Huic aūt opponiť duricia
cordis q̄ per lapidē intelligiť. Se
cūdo ponit exēplū de piſce ꝑ quē
intelligitur fides: quia ſicut piſcis
in aq̄ naſciť ⁊ nutriť: ſic in baptiſ-
mo fides naſciť ⁊ i fluctibus aque
id eſt iter tribulatiōes ⁊ ãguſtias
purgať ⁊ meliorať. Huic eſt ꝯrius
ſerpēs ꝓpter venenū infidelitatꝭ
Tertio ponit exemplū de ouo. et
ſignificat ſpē: q: ſicut i ouo nōdū
eſt fetus ꝑfectꝰ: ſȝ ſola ſpes fetus:
ſic ſpes de non habitis ſed hn̄dis
Huic ꝯriať ſcorpio cuius cauda ē
venenata ⁊ ſignificat deſꝑationē.
Tres p̄dictas ꝩtutes debemꝰ pe
tere: q: ſine eis nō eſt ſalus: ⁊ dñs
ꝓmittit eas nobis dandas eē cuȝ
poſtea ſubdit. Si ergo vos cum ſi
tis mali noſtis bona data dare fi-
lijs veſtris: q̄ꝺtomagis pr̄ veſter
celeſtis dabit ſpm̄ bonum petenti
bus ſe. q. d. Si pr̄ carnalis q̄ malꝰ
eſt ad ꝯparationē diuine bonitatꝭ
reſpectu cuius nemo eſt bonus: q̄
etiam dr̄ malus: iō q: ad mala ꝓ-
nus dat bona data ſibi a deo. ſ. tꝑa
lia filio petēti: multomagis pr̄ ve
ſter celeſtis q̄ ex natura ſua bonꝰ
eſt ⁊ p̄ius ꝑ eſſentiã dabit ſpm̄ bo
num. i. bona ſpūalia petentibꝰ ſe.
¶ Secundum punctuȝ in quo po
nitur ſcd̄m inductiuū ad orandū:
⁊ eſt noſtra neceſſitas valde miſe
rabilis. Indigemꝰ em̄ maxime ad
iuuari a dño ꝓpter triplicē noſtrã
neceſſitatē. Prima eſt neceſſitas i
petrationis terrenoꝝ. Scd̄a ē ne
ceſſitas euitatiōis ꝑiculoꝝ. Ter-
tia eſt neceſſitas adeptionis diui
noꝝ. Prima magna. Scd̄a maior
Tertia maxima. A ¶ Prima
igitur eſt neceſſitas ipetrationis
terrenorum: que ſunt etiam dona
dei: ⁊ ideo a dño petēda ꝓ neceſſi
tate vite. Sicut em̄ ait Aug. ad ꝓ
bã de orando deū. Hoc licet orare
qđ licet deſiderare. Sicut aūt di-
cit tho. ij. ij. Temporalia licet de
ſiderare nō quidē p̄ncipaliter vt i
eis finē ꝯſtituamꝰ: ſed ſicut q̄daȝ
adminicula quibꝰ adiuuamur ad
tendendum i beatitudineȝ inq̄ꝺtū
per ea vita corporalis ſuſtentatur
⁊ inq̄ꝺtuȝ organice deſeruiunt ad
actus virtutū vt dicit phūs. i. eth.
Unñ qn̄ mens hoc mō intendit re-
bus tꝑalibus in ordine ſcȝ ad bea
titudinem non ab eis deprimitur
ſed magis eleuať ſurſuȝ. hoc tho.
B ¶ Scd̄a ē neceſſitas euitatio
nis ꝑiculoꝝ quibus vcȝ noſtra mi
ſerabilis cōditio ſubiecta eſt. de q̄
bus multū elegãter loquiť Aug.
xxij. de ciuita. dei. c. xxij. Uide ibi
De hmōi etiam ꝑiculis multa di
ximus ſupra in libro primo. C
¶ Poſſumꝰ etiã ꝯſiderare ꝑicula
huius vite cōſiderãdo tria. Prio
q: i hac vita ſumꝰ vt naute tranſe
antes. Eccl'ia. xliij. Qui nauigãt
mare enarrent pericula eius. Se
cundo q: ſumꝰ vt ꝑegrini ꝑ deſer-
tum tranſeuntes. ij. coꝛ. v. Quã-
diu ſumꝰ in corpore ꝑegrinamur

a domino. Tertio ꝙ ſum⁹ ſicut milites in campo dimicãtes. Jo. vij. Militia eſt vita hoĩs ſup terraꝫ His itaqꝫ ꝑiculis ↄſideratiſ clamare debem⁹ ad dñm di. De⁹ in adiutoriũ meũ intẽde. Et illud Math. viij. Dñe ſalua nos ꝑim⁹. Et maxĩe ꝑ ꝑiculo extremo futuro orare debem⁹ queadmodũ nos hortatur dñs Luc. xxj. Uigilate itaqꝫ omĩ tpe orãtes vt digni habemini effugere hec oĩa q̃ futura ſũt: et ſtare ante faciem filij hominis. et breuiter in omni deſolatione ꝛ ꝑiculo recurrendũ nobis eſt ad orõneꝫ. ij. par. xx. Cũ ignoramus ꝙ agere debeamus hoc ſolum habemus reſidui vt oculos noſtros dirigamus ad te. hoc ibi.

D ¶ Tertia ẽ neceſſitas adeptionis diuinoꝝ ſcꝫ grẽ ꝛ glorie q̃s habere nõ poſſum⁹ niſi a ſolo deo et q̃ruꝫ nullus eſt capax niſi ꝑ ſanctũ deſideriũ qđ eſt ꝑncipale ĩ oratione. Aug. Tota vita boni xp̄iani: ſanctũ deſideriũ quod deſideras nõdum vides: ſed deſiderando capax eris. Idem Nulluꝫ credim⁹ ad ſalutem niſi deo inuitante bona operari: nullũ niſi orãtem dei auxilium ꝓmereri. hec ille. Quomõ aũt ad orandũ nos inducere debꝫ diuina mĩa ꝛ liberalitas et noſtra neceſſitas declarat hugo de. ſ. vic. in li. de virtute orandi dicẽs. Quo ſtudio ꝛ quo effectu a nobis orandus ſit deus ex noſtra miſeria ſcimus ꝛ ei⁹ mĩa ↄſiderare poſſim⁹. In cõſideratiõe noſtre miſerie dicamus ꝙ neceſſe ſit nobis petere. In cõſideratiõe vero eius mĩe ꝙ fiducialiter debemus poſtulare. Conſiderem⁹ ꝙ ſit breuis vita noſtra: ꝙ ſit via lubrica: ꝙ ſit mors ĩcerta. Conſideremus etiaꝫ vnuſquiſqꝫ mala ſua ꝓpria. ꝛ dum erũnã hui⁹ vite cõſiderat q̃ ſit etiam celeſtis patrie ſuauitas attẽdat. hec hugo. E ¶ Eſt etiã ꝑterea alia neceſſitas q̃ nos ad orandum inducere dꝫ vcꝫ neceſſitas obligationis. Eſt eñ q̃nqꝫ oratio in ꝑcepto ſm tho. ĩ diuerſis locis vt in iiij. di. xv. Et. ij. ij. que. lxxxiij. ꝑrio eñ ad horas canonicas tenenẽ miniſtri ecclẽie/ ꝛ bñficiati/ et in ſacris cõſtituti ꝛ religioſi ꝓfeſſi. Scdo q̃libꝫ tenẽ iterdum ꝓ ſe orare ꝛ ſibi ꝓcurare bona ſpiritualia: q̃ nec brẽ marie ſemꝑ data ſũt ſine oratiõe. preſerti tamẽ tũc ad hoc aliquis tenẽ quãdo grauiter tentatur: nec aliter iuuari poteſt. Tertio pro proxio in caſu neceſſitatis quando videlicet per alium iuuaretur ĩ tentationib⁹ ſuis me ſciente hoc. Tunc eñ habet locũ illud ambroſij. paſce fame morientem. ſcilicet ſpiritualiter. ſi nõ paſtiſti occidiſti. Sed hoc eſt difficile ſcire. Idcirco multũ laudabile eſt ꝛ meritoriũ: ꝙ aliquis frequẽter nõ ſolum pro ſe: ſed ꝛ pro aliis omnib⁹ generaliter oret: maxime pro his qui ſunt in neceſſitate cõſtituti. hec enim exigit charitas fraterna. Unde chriſoſtom⁹ ſuper Matheũ. pro ſe orare neceſſitas cogit. pro altero auteꝫ charitas fraternitatis hortatur. Dulcior ẽ autem ante deum oratio non quã neceſſitas tranſmittit: ſed quam charitas fraternitatis cõmendat Quarto dominicis diebus ꝛ feſtiſ precipuis tenetur quilibet orare ad conformandum ſe miniſtris eccleſie. hoc ſententialiter tho. ſup iiij. diſt. xv. Quinto quando quis vouit orare aliquid. Sexto ſi ĩ penitentie ſacramento ſatiſfactionẽ

faciendam per orationem recipit vel etiam ſi orationis ſatiſfactionem pro alio promiſit. Septimo ex beneficio recepto i elemoſyna corporali vl' ſpirituali tenetur orare aliquis pro dante beneficiu; ni ſi aliunde refūdat. Iſti ergo ſunt modi debiti ⁊ ſi non precepti ſemper quo ad omnes.

¶ Tertium punctum in quo ponitur tertium inductiuum ad orandum/⁊ eſt orationis qualitas multum deſiderabilis que eſt triplex.
Prima eſt honorabilitas.
Secunda eſt facilitas.
Tertia eſt vtilitas.

A ¶ Prima igitur eſt orationis honorabilitas. Eſt eñ oratio opus multum honorabile ⁊ nobile. Eſt eñ officium angelorū qui non ceſſant continue ad dominū clamare ⁊ eum laudare. ſicut dicitur yſa. vj. Apoca. iiij. ⁊. vij. Nota triplices angelicas ɔditiões neceſſarias oranti: que ſunt puritas humilitas/⁊ fraterne charitat' benignitas. De prima ps. Prope eſt dominus. o. in. e. o. in. e. in veritate. i. conſcientie puritate. Contra Iniquitatem ſi a ſ. ⁊c. De ſecūda. ps. Reſ. do. in. o. humi. cōtra. Ja. iiij. Supbis deus reſiſtit. De tertia. Math. xviij. Si duo ex vo. cō. ⁊c. Contra. Prouerb. xxj. Qui obau: ſu. ad cla. ⁊c. Eſt etiā officiū ſāctorum qui in celis deum orant ꝓ nobis: ⁊ in hac vita mortali exiſtētes orationibus aſſiduis vacauerunt. Eſt ⁊ officium ipſius chriſti qui in tantum hō in mundo exiſtēs pluries ad patrem orauit pernoctando i oratione. vt dicitur. Lu. vj. Mar. vj. ⁊ math. xiiij. Et ſicut dicit paul' ro. viij. Ille eſt ad dexteram patris ⁊ interpellat pro nobis. Itē dicimus ꝙ officium orādi multū ē honorabile: qr illud facit ſpiritusſanctus in nobis Ro. viij. Ipe ſpūs ꝓ nobis poſtulat gemitib' inenarrabilib'. i. nos poſtulātes ⁊ gemētes facit. Itē orare multū eſt honorabile. qr ſicut dr. Iſid. Cū legim' deus loquit' nobiſcū: ⁊ cū oram' cū deo loquimur. vtiqꝫ maximus eſt honor loqui cū ſummo rege ⁊ dño maieſtatis. Ideo dicebat abrahā timens loqui cum deo. Gen. xviij. Loquar ad dominū meum cū ſim puluis ⁊ cinis Chriſo. Conſidera ꝗta eſt tibi cōceſſa felicitas/ꝗta gloria attrita orationibus fabulari cum deo: cū xpo miſcere colloquia. optare qđ velis: quod deſideras poſtulare.

B ¶ Scđa qualitas ſiue conditio orōnis ꝗ nos ad orandū inducere dꝫ eſt eius facilitas et ita inexcuſabilitas. ps. Apud me oratio deo vite mee. Glo. Apud iuſtū ſemꝑ eſt quod dare poteſt ſcꝫ orō quam ſi non poteſt dare voce: pōt eā ſemꝑ dare mēte bonū deſiderādo. De hoc theſauro boni deſiderij qui plus dat plus hꝫ. Vñ miſer eſt qui de hoc dando parcus eſt. Quanto eñ minus dat tanto minus ei remanet. ⁊ ꝗto plus diſtribuit: tanto plus ſibi retinet. Luc. xix. Habēti dabitur ⁊c. Si cuipiā diceretur ieiuna: poſſet reſpondere/nō poſſum qr infirmus ſū. Si dr ei fac elemoſynā/pōt dicere nō poſſum qr pauꝑ ſum. Si dr ei ora nulla eſt excuſatio: qr ſi nō voce: pōt orare corde. Ipſum eñ bonū deſiderium oratio eſt.

C ¶ Tertia cōditio eſt oratiōis vtilitas ꝗ multa eſt ⁊ magna. Ja. vl. Multum valet deprecatio iuſti aſſidua. Et adducit exemplū de he

lya. Vide ibi. Jo. Ber. dt. Nemo paruipendat orõnẽ ſuã q̃m ipſe ad quẽ oram⁹ nõ paruipẽdit eã. ſcilicet aut dabit qđ petim⁹: aut quod nouit vtilius. Hec ille. Sūt aūt inter ceteras tres orõnis vtilitates. Eſt enim oro placatiua: defenſiua: et lucratiua. D ¶ Primo oratio placatiua ſcʒ ire dei. Vñ exo. xxxij Moyſes p orõnẽ placauit irã dei p populo qui vitulū adorauerat. Et nume. xvj. Aaron pro populo deprecatus eſt et plaga ceſſauit. E ¶ Scdo oro ē defẽſiua ſcʒ cõtra hoſtiles neqtias. Et hoc figuratum ē exo. xvij. in pugna iſrael ɔtra amalech: quẽ moyſes orõne deuicit. Chriſo. Stabat moyſes in monte non armis ſed precibus pugnaturus. ſit moyſe orante victoria: ceſſante meſticia. perſeuerante prece: perſeuerans victoria roboratur. Quis enim iuſtorum non orando pugnauit. Quis non hoſtem orādo vicit. Hec ille. Ideo et bñ dr thob. iij. Hoc autem procerto habet omnis qui colit te et orat te quia vita ei⁹ ſi fuerit i tribulatione liberabitur. ps. Ad dominū cum tribularer clamaui: et exaudiuit me. F Tertio oro eſt lucratiua ſcilicet venie et gratie et glorie Unde oratib⁹ apoſtolis datus eſt ſpūſſctūs Et lu. x. Dabit pater celeſtis ſpm bonum petentibus ſe. Nota. Magnum negocium hʒ hō tractare i curia ſummi regis. Anima vero in carcere corporis detēta non pōt illuc aſcendere. Ideo opus ē vt ibi nunciū mittat. Iſte nūci⁹ ē humilis oro. Eccleſiaſti. xxxv. Oro humiliantis ſe nubes penetrabit. Et ſuper illud pſal. (Intret oro mea i ɔſpectu tuo) dicit augu. Magna virtus pure orõnis q̃ q̃ſi qđā nūci⁹ itrat et ibi negocia pagit quo caro puenire neqt. hoc ibi. Caue igit ne nūcius iſte ſit nimis carnē grauat⁹ .i. ne ſit de his q ad carnē ptinent: et nō poſſit ad alta volare ſicut ſtructo. Ne etiā ſit retrograd⁹: vt cū aſcēdere ſurſū tendat deorſū ſcʒ petēs terrā .i. ne in via detineat a fātaſmatibus et cogitationib⁹ prauis. de quo cōqrit propheta. Treñ. iij. Oppoſuiſti tibi nubem: ne ſcʒ trāſeat oratio. Ne ſit mutus p ſindeuotionē. cōtra qđ dicit ps. Verba mea auribus percipe dñe. Ne ſit iflat⁹ p ſupbiā et nō poſſit intrare per anguſtā portam. Judith. viij. humiliū et mãſuetorū ſēp tibi placuit depcatio. Cū autem peruenerit nunci⁹ iſte ad pñtiā ſummi regis impetrat qcqd vult et expedit Mat. xxj. Oia quecūqʒ petieritis in oratione credentes accipietis.

¶ Hec dr orōis pſuaſiua iductiōe

¶ Sequitur de orationis preparatiua diſpoſitione.

Decia quarta

cōſideratio ē de orationis preparatiua diſpoſitiōe. Eccleſiaſt. xviij Ante orationem prepara animaʒ tuam: et ne ſit ſicut homo qui tentat deum. Eſt vtiqʒ ſicut hō q tentat deū q ad orōnē ĩpparat⁹ accedit. qr querit aliqđ a deo: nō prio faciens qđ in ſe eſt. et qđ in via humana faciendū eſt. ſ. aīm pparare nūqʒ coram ſe ad orandū preſētare. Eſt aūt triplex pparatio ad orādū neceſſaria. Pria eſt preparatō purgatiua. Scđa eſt preparatio retractiua. Tertia eſt preparatio meditatiua. E ſecundum hoc ſūt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo poni
tur preparatio purgatiua que fa
cienda eſt per cordis compunctio
nem/p ſobrietatis et abſtinentie
obſeruationem/⁊ per pietatis ex
ercitationē. A ¶ Prio igit fa=
ciēda ē pparatio purgatiua p cor
dis cōpunctionē ſiue p pctōrum
deteſtationē. qr ſicut dicit ps. Ini
quitatē ſi aſpexi in corde meo non
exaudiet dn̄s. Et yſa. j. Cum mul
tiplicaueritis orationes non exau=
diam. manus enim veſtre ſāguie
plene ſūt. i. pctō. Et yſa. lix. Ecce
nō eſt abbreuiata man⁹ dn̄i vt ſal
uare nequeat neqꝫ aggrauata eſt
auris eius vt nō audiat ſꝫ iniqui
tates vr̄e diuiſerunt inter vos et
deū vr̄m:⁊ pctā vr̄a abſcōderunt
faciem eius a vobis ne exaudiret
⁊c. B ¶ Pro ampliori aūt itel=
ligētia notādū ſm alexā. i. iiij. vo
lumine ſū. q̄ hoies orātes pn̄t eſſe
in triplici differentia. Nam aliqui
iuſti ſunt ⁊ ſine pctō mortali: licet
forte pauci ⁊ hoꝝ ofo potiſſima ē
vt pꝫ ex ſupradictis. Alij ſunt pctō
res obſtiati q̄ diutius in malo per
ſeuerātes ſe corrigere ꝯtēpſerūt
et obdurauerunt corda ſua ſpnen
tes dei iudicia. Hi cū qn̄qꝫ manuꝫ
dei ſuper ſe ſentiunt in tribulatio
ne poſiti clamant. dn̄e dn̄e/ ⁊ dn̄s
faciem auertit ab eis. qb⁹ dicitur
puer. j. Uocaui vos ⁊ renuiſtis/
extendi ma. me. ⁊ non fuit qui aſ.
⁊c. Ego quoqꝫ i interitu vr̄o ride=
bo ⁊c. Tūc inuocabunt me et non
exaudiam/mane conſurgēt ⁊ non
inuenient me eo q̄ exoſam habue=
rint diſciplinam. Eſt exemplū de
anthiocho. ij. mach. ix. Orabat ſce
leſtus anthiochus dn̄m a quo non
erat mīam ꝯſecuturus. Et de ba=
laam. Nume. xxiij. qui cum vidiſ
ſet caſtra filioꝝ iſrael dixit. Mo=
riat aīa mea morte iuſtoꝝ. ⁊ fiant
nouiſſima mea hoꝝ ſimilia. Bonū
qd̄ petebat: ſꝫ audiri dignus non
erat qr vt reprobus viuebat. C
¶ Alij aūt ſūt pctōres hūilitati li
cet qn̄qꝫ peccēt nō tn̄ diu retinēt p
poſitū male volūtat: ſꝫ ſe humi=
liat corā deo. Et tales cōfortandi
ſūt vt ſperēt i dn̄o tn̄ ꝯſciam pur=
gēt p ꝯpūctionē ⁊ pctōꝝ deteſta=
tionem. qr dominꝰ ex ſua mīa ta=
les exaudit. Exēplū lu. xviij. Pec
cator erat publican⁹ ⁊ hūliat⁹ ex
audit⁹ eſt. Itē yſa. xxxviij. Eze=
chias q̄ pctōr erat pp hūilitatem
ſuā in ofone exaudit⁹ eſt. Itē pec
catores erāt niniuite ⁊ orātes ⁊ ie
iunantes dei iudiciū euaſerunt. vt
dr̄ ione. iij. Un̄ etiā dt aug. ca. Ad
huc inſtāt de pe. di. iij. Cur docu=
iſſet dominꝰ orātes dicere dimitte
nobis debita nr̄a: niſi miſericors
ipſe nobis perſeueraret q̄ ab hac
petitione non vult nos deficere.
D ¶ Eſt tn̄ notādū ſm tho. ij. ij.
q̄ in pctōre duo ſūt conſideranda
Natura quā diligit ⁊ culpa quaꝫ
odit. E ¶ Si ḡ pctōr inq̄tum
pctōr aliqd̄ petit orando. i. ſm de
ſideriū pcti: hoc a deo non audit
ex mīa/ qn̄qꝫ audit ad vindictam
dū de⁹ pmittit pctōrē ampli⁹ rue=
rem pctā. Sicut em̄ dicit auguſt.
Deus q̄dā negat ꝓpici⁹ q̄ conce=
dit iratus. Exaudiunt ergo qn̄qꝫ
mali ad volūtatē ſuā: ſed nō ad ſa
lutem. Sicut diabolus iob. i. et fi
lij iſrael petētes carnes. Nume.
xi. Ofonem autem pctōris ex bo
no nature deſiderio ꝓcedentē de
us audit non quaſi ex iuſticia: qr
pctōr hoc meret ſꝫ ex pura mīa.
Ofo ergo pctōris q̄uis nō ſit me
ritoria: pōt tn̄ eē ipetratiua. Mo

ritũ em̃ innitit̃ iuſticie: ſed ipetratio mie. Qđ eſt itelligẽdũ de pctõre hũiliato ꝛ cõpũcto. vñ ſup illud lu. xj. Oĩs q̃ petit accipit. dr chriſ. gloſando. Oĩs ſiue iuſt⁹ ſiue peccator: q; ẽt intelligẽdũ eſt q̃ttuor ꝯditiõib⁹ obſuatis vt. ſ. petat p̃ıe neceſſaria ad ſalutẽ ꝑſeuerauter: ꝛ ꝑ ſe. Uñ nõ ſolũ neceſſaria ẽ cordis ꝯpũctio ꝛ hũiliatio i orante: ſed etiã in eo ꝑ quo oratur qñ ſcꝫ aliquis pro alio orat. Unde. j. re. xv. Samuel licet ſanctus tota nocte clamans ad dominum nõ eſt exaudit⁹ ꝑ ſaul obſtinatio in ſua ſupbia. F ¶ In vi. pa. legitur q; quidam frater dixit ſancto anthonio. Ora ꝑ me pater. Qui reſpondit. Nec ego tui miſereor nec deus: niſi ꝑ teipſo ſolicit⁹ ſis et oraueris deum. Ibidem. Quidam relinquẽs ſeculum iuit i heremum/ ꝛ factus eſt heremita ꝓbatiſſimus. Quod audiens ſecularis qui fuit ſocius ei⁹ viſitauit eum ferẽs panes cũ ſacco rogãs vt deũ oraret pro eo: quatin⁹ daret rei gratiam abſtinendi a peccatis. Quod cũ ille ꝓmiſiſſet rogauit vt poſt quindecim dies rediret ad eum. Et cum hoc feciſſet queſiuit ſi adhuc placeret ei peccatum ſuũ. Reſpondit q; ei deteri⁹ erat q̃ꝫ antea. Tunc heremita rogauit iterum eum reddire poſt quindecim dies. Et tunc ſe forti⁹ afflixit pro eo ꝛ orauit. Cum autẽ rediſſet ꝛ q; ſibi deterius eſſet nũciaret: attendens heremita hoc ita eſſe propter negligẽtiam illi⁹: quia delectationi non reſiſtebat: accepit ſaccum in quo ſibi panes detulerat: et impleuit arena/ rogans vt humeris ſuis imponeret ꝛ ferret. Quod cum ille facere attentaret/ heremita retrahebat inferius. Qđ cũ ille adhuc iteret/ dixit. Non poſſum hoc on⁹ leuare. quia tu deorſum trahis. Tũc ille Trahe ſuper te ꝛ ego iuuabo te. Qđ cũ vterq; faceret facilime onus ſup humeros poſuerũt. tũc heremita. Sic ego nõ poſſum te iuuare qꝛ tu niteris in ꝯtrariũ delectando in pctõ: ſed iuua te reſiſtendo pctõ: ꝛ tunc valebit adiutorium dei, ꝛ meũ. G ¶ Scđo facienda eſt preparatio purgatiua per ſobrietatis ꝛ abſtinentie obſeruationem. Tho. xij. Bona eſt oratio cum ieiunio. Auguſti. Sola illa oratio pingueſcit quã macies paſcit carnis. Ideo etiaꝫ iſti obtinuerũt qđ petierũt: qꝛ orationi ieiuniũ adiunxerũt. vcꝫ helyas. iij. reg. xix. Iudith. eiuſdeꝫ viij. Heſter eiuſdẽ. viij. ꝛ. xiiij. et filij captiuitatis heſdre. viij. ꝛ daniel eiuſdẽ. x. Poſui faciem meaꝫ ad dominum rogare ꝛ deprecari cum ieiunio. Similiter niniuiteꝛ ione. iij. ꝛ anna propheteſſa. lu. ij. H ¶ Tertio per pietatis exercitationem ſiue exhibitionẽ. Uñ act. dicit angelus cornelio. Orationes tue ꝛ elemoſine tue aſcenderunt in conſpectu dei. Econtra dicit̃ ꝓuer. xxj. Qui obturat aurẽ ſuã ad clamorẽ pauperis: ꝛ ipſe quoq; clamabit ꝛ nõ exaudiet̃ Sicut aũt pietas corpalis diſponit ad orandũ: ita multomagis pietas ſpũalis: q̃ maioris eſt meriti: ꝛ plus etiã ad anĩe purgationẽ facit. cuiuſmodi eſt indulgere penitẽti. vñ mat. v. Si offers munus tuum ad altare / ꝛ recordat⁹ ibi fueris. ꝛc. Et mar. xj. Cuꝫ ſtabitis ad orandum dimittite ſi qđ habetꝫ: ꝛ pater vr̃ dimittet vobis

pctã veſtra. Et eccleſi. xxviij. Re
linque ꝑximo tuo nocenti tibi. Et
tũc depcanti tibi pctã ſoluent. hõ
hõi ſeruat iram ⁊ a deo querit me
delam. In hoiem ſibi ſimilẽ non
hʒ miam depcat̃ ꝑ pctis ſuis. q.
d. Fruſtra hoc facit. Propter pdi
cta bene dicit Beda. Duo ſũt ale
q̃bus oratio ad deum volat: dare
⁊ remittere. Hec ille.

¶ Secundum pũctum in quo po
nitur pparatio retractiua ſeu cor
dis reuocatiua ad ſeipm. Math.
vj. Tu aũt cũ oraueris intra in cu
biculũ tuũ ⁊ clauſo hoſtio ora pa
trem. ⁊c. Ingreſſus iſtius cubicu
li eſt cordis ad ſe reuocatio ⁊ clau
ſo hoſtio eſt eiuſdem cordis reten
tio. In hac igit̃ preparatione tria
ſunt/ vʒ cordis reuocatio/ retẽtio/
⁊ vnitio. A ¶ Primo igit̃ i hac p
paratione neceſſaria eſt cordꝭ re
uocatio. ſ. ab exteriorib' cogitan=
tis. Iſid. Prio purgãd' eſt anim'
⁊ a rex tpaliũ cogitatiõib' ſegre=
gãd': vt puta cordis acies ad de
um dirigatur. Idem lib. iij. de ſũ.
bo. Mens quidem nr̃a celeſtis ẽ
⁊ tũc orando bñ deũ ɔtẽplat̃ quã=
do null's terrenis curis impedit̃.
Tunc veraciter oramus quando
aliunde non cogitamus. B

¶ Scđo neceſſaria eſt cordis re=
tẽtio: ne ſcʒ euagetur in exteriora
Cypanus li. de orone dñica. In=
cumbere ad pces toto corde de=
bem' cũ ad orandũ ſtamus. Cogi
tatio ois carnalis ⁊ ſecularis ab=
ſcedat nec qcq̃ tũc aliud animus
cogitet q̃ id ſolũ qđ pcatur Ideo
et ſacerdos an̄ pfationẽ parat fra
trũ corda dicendo. Surſum cor=
da. ⁊ illi reſpondent. Habem' ad
dñm. vt. ſ. claudatur pectus con=
tra aduerſariũ ⁊ ſoli dño placeat.
nec habeamus aliđ in corde ⁊ ali
ud in ore. Quõ enim audiri te po
ſtulas: cum teipm nõ audias. do=
minum tui memorem eſſe vis cũ
tui ipe memor nõ ſis. Hec Cypria.
C ¶ Tertio neceſſaria ẽ cordis
vnitio: vt ſcilicet cor vniatur ⁊ col
ligetur in deo. Eccleſia. xxx. Con
tine ⁊ congrega cor tuum. ⁊c. Hãc
vnionem deſiderans Augu. dice
bat in lib. ɔfeſ. Dulceſce mihi dul
cedo felix ⁊ ſecura colligens me a
diſperſiõe qua fruſtim diſperſus
ſum / dum ab vno te auerſus in
multa euanui.

¶ Tertiũ punctũ in quo ponitur
preparatio medicatiua. Ps. Me=
ditatio cordis mei in ɔſpectu tuo
ſemper. Iterum. In meditatione
mea exardeſcet ignis. Bern. Me
ditatio quid deſit docet oratio qđ
deeſt impetrat. Item. Ps. Medi=
tatus ſum nocte cum corde meo/
⁊ ſic exercitabar in oratione ⁊ ſco
pebam ſpiritum meũ. Eſt aũt tri
plex meditatio ad orandũ prepa
ratiua. vcʒ humiliatiua/ incitati=
ua ⁊ eleuatiua. A ¶ Primo igit̃
tur neceſſaria ẽ meditatio hũilia
tiua que eſt in cogitatione noſtre
vtilitatis ⁊ excellẽtie diuine ma=
ieſtatis. Ex qua cogitatione me=
rito debet humiliari ⁊ timere loq
cũ deo i oratiõe. Iõ dicebat abra
ham. Geñ. xviij. Loquar ad dñm
meum cum ſim puluis ⁊ cinis.
B ¶ Secũdo eſt neceſſaria me
ditatio incitatiua cõſiderãdo vcʒ
ꝑpriam fragilitatem ⁊ impoten=
tiam ꝑpter quã neceſſe habemus
orare. Hugo de ſancto vic. In cõ=
ſideratione noſtre miſerie diſca=
mus qđ nobis neceſſe ſit petere.
Ad hoc etiam facit conſideratio
noſtre neceſſitatis ſuperius poſi=

ta. C ¶ Tertio eſt neceſſaria meditatio eleuatiua/cōſiderādo ſcʒ diuinā bonitatem. Unde nota ſi hō tm̄ haberet p̄mā meditationem non auderet ad deum recurrere. Ex ſcḋa autē meditatiōe videlicet qm̄ neceſſe habet petere. Erit ergo deſperatus ſi ibi ſiſtit q: neceſſe habet petere ⁊ tamē nō audet. Ideo neceſſaria eſt tertia meditatio ſiue conſideratio diuine bonitatis ⁊ mīe ⁊ liberalitatis ꝓpter quam ſecure poſſum⁹ accedere ad deum oraturi. Hugo de ſacto vict. In conſideratione diuine miſericordie diſcamus q̄ fiducialiter debem⁹ poſtulare. Ad hoc facit conſideratio diuine liberalitatis ſuperius poſita.

¶ Hec de orationis preparatiua diſpoſitione.

Decima quinta conſideratio eſt de orationis pfectiua cōditiōe. Eſt aūt maxime neceſſaria triplex conditio ad pfectionem oratiōis Prima eſt ſinceritatis diſcretiōis Secūda eſt vtilitas attentionis. Tertia eſt ſuauitas deguſtatiōis Et ſm̄ hoc ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur ſinceritas diſcretōis q̄ debʒ eſſe triplex vʒ reſpectu petitionis intentionis ⁊ ꝯtinuationis. A

¶ Primo dʒ eſſe diſcretio reſpectu petitiōis: vʒ diſcernēdo qd ⁊ quō petendū eſt. Multi em̄ i ſuis orōnib⁹ nō audiunt̄ q: nō bn̄ petunt. Iac.iiij. Petitis ⁊ nō accipitis eo q̄ male petit̄: imo aliqn̄ talis oratio eſt in pctm̄. B ¶ Aliqui ēt aliqn̄ petunt que ſibi putant expedire et non expediunt. Ideo apoſtoli dixerūt dn̄o. Lu.xj. Dn̄e doce nos orare: vn̄ dn̄s qn̄q; iuſtos nō audit ad volūtatē ſuā ſed hoc facit ꝓpter ſuā vtilitatē. vn̄ aug. pſal.lxxxv. Nota q̄ exaudit̄ diabol⁹ petēs iob tentandū/⁊ nō exaudit̄ apoſtolus petens ſtimulū remouendū. Exaudiuit eum quē diſpoſuerat damnare/⁊ nō exaudiuit eum quem volebat ſaluare. Non ⁊ eger multa petit a medico q̄ medicus nō dat. Nā non exaudit ad volūtatē vt exaudiat ad ſanitatē. Ita ⁊ dn̄s non exaudiuit paulū ad volūtatem. Nō eſt magnū exaudiri a deo ad volūtatem ſed ad vtilitatem. Aliquando em̄ iratus deus dat quod petitis. cū vero illa que deus laudat et promittit ab illo petitis: ſecuri petite: illa enim propicio deo cōcedūtur. Quando autem petitis tēporalia cum modo petite et cum timore illi committite vt ſi proſint det/ſi ſcit obeſſe non det. Quid ei obſit vel ꝓſit nouit medicus non egrotus. Hec Aug. C

¶ Notandū ergo circa diſcretionē petitionis q̄ q̄dā ſūt ſimplr̄ et abſolute petenda/alia ſub ꝯditione/alia vero nullo modo. D

¶ Primo q̄dā ſunt ſimplr̄ ⁊ abſolute petenda. ſ. ea que ſunt ad ſalutem neceſſaria. Ideo dicit dn̄s ioh̄.xvj. Petite ⁊ accipietis vt gaudiū veſtrum plenum ſit. Ibidem Amen dico vobis ſi quid petieritis prēm in nōie meo dabit vobis In nōie ieſu quidē petit̄ qn̄ ad ſalutē anīe ꝑtinet. In hmōi ergo ſp exauditur hō qn̄ petit pie. i. pia intentione ſine fictione vʒ cū ꝓpoſito bene viuendi ⁊ pſeuerante ⁊ ꝓ ſe. E ¶ Scḋo q̄dā ſunt petenda ſub cōditione tātū ſcʒ ſi nr̄e ſa

luti expediant ⁊ eo mõ quo expe
diunt: cuiuſmodi ſunt tpalia. In
hmõi em̃ ſicuti ait apl's Ro.viij.
Quid oremus ſicut opꝫ / neſcimꝰ
Vñ de ſanitate corporali dt aug.
li.ſolil. Promiſſa.ſ.oratiõe ꝓ ſpi=
ritualibꝰ ⁊ eternis. Ceterũ inquit
de ſalute corporis mei quid mihi
vtile ſit neſcio: tibi domine illud
cõmitto. hoc tm̃ oro clemẽtiã tuã
vt me penitꝰ cõuertas ad te nihil
ꝙ mihi repugnare facias tendẽ=
ti ad te. hoc Aug. Eſt exẽplũ de
ſancta petronilla beati petri filia
quam infirmatã grauiter noluit
beatus petrus curare ꝙ̃uis ali=
os multos curare qꝛ ſibi nõ expe
diebat. Vide legendã. Qui autẽ
ſic orat ꝓ temporalibus ſub con
ditione ⁊ ſi non ſemper impetrat
quod petit ⁊ deſiderat / nunꝙ̃ tñ
orat ſine merito ſi ſit in ſtatu me
rendi: qm̃ ſi orando deũ honorat
qui qñꝙ tpalia denegat petẽtibꝰ
qꝛ videt ea ſaluti anime cõtraria
Aliqñ etiã differt exaudire vt cõ=
gruo tẽpore donet vt dicit Aug.
ſup io. Et greg. dicit. Diſſimulat
deus audire dolentiũ vocem vt
augeat voluntatem vt purgetur
vita per penam. ⁊ quietat tranqͥl
litas que hic inueniri non põt ali
bi q̃rat. hec greg. F ¶ Ter
tio q̃dã ſunt q̃ nullo mõ petenda
ſunt q̃ vꝫ ſunt ꝯ charitatẽ dei aut
ꝓximi. Talis em̃ petitio multuꝫ
eſt deteſtabilis. ſicut cũ ꝗs petit
ruinam inimicorum. de quo dicit
Aug. ſup. ps. Cum inuocas deũ
vt ꝑimat inimicũ tuũ et de alieno
malo vis gaudere: participem fa
cis deum malicie tue / nec inuocas
eum laudãs: ſꝫ rep̃hẽdẽs. Unde
hoc inqͭt feciſti ⁊ tacui exiſtimaſti
inique ꝙ ero tui ſimilis. hec ille.

Non igitur petendum eſt malũ
inimici / ſed potius ꝓ bono eiꝰ orã
dũ eſt. Math. v. Orate ꝓ ꝑſequẽ
tibꝰ ⁊ calũniantibꝰ vos. Chriſo.
Magis exaudimur orãtes ꝓ ini
micis ꝙ̃ ꝓ nobiſmetipſis. Qui eñ
orat ꝓ ſe nõ opꝰ grẽ exequit̃ ſꝫ na
ture. Qui aũt orat ꝓ inimico digne
exaudit̃ qꝛ opꝰ grẽ exequit̃. G
¶ Et ſi arguas ꝙ multe iprecaꝫ
tiões i ſcriptura ponũt̃ ꝯ inimicos
dicendũ ſm̃ Hoſt. ꝙ hmõi imp̃ca
tiões pñt quadrupliciter itelligi.
Uno mõ ſm̃ ꝙ ꝓphe ſolẽt figura
imp̃cãtis futura p̃dicere vt aug.
dt li. de ſer. dñi in mõ. Scdo mõ ꝓ
ut q̃dã tpalia mala qñꝙ a dꝰ ad
maloꝝ correctionẽ inmittũt̃. Ter
tio mõ qꝛ intelligũtur petere non
ꝯ ip̃os hoies ſed ꝯ regnũ pctĩ vt
ſcꝫ correctiõe hoim pctm̃ deſtrua
tur. Quarto mõ cõformãdo volũ
tatẽ ſuã diuine iuſticie circa dan
natione: ꝑſeuerantiũ in pctis. vñ
letant̃ iuſti de vindicta malorum
nõ ꝓpter eũ ſed ꝓpter diuinã iu=
ſticiã. hec tho. H ¶ Scdo ẽ ne
ceſſaria diſcretio in oratiõe reſpe
ctu intẽtionis / vt. ſ. feratur inten
tio petentis ad gloriã dei: fugien
do laudẽ humanã. Mat. vj. Cũ
oratis nolite fieri ſicut ypocrite q
volunt in angulis platearum ſtã
tes orare. Et ſicut dicit Chriſo.
ſup mat. Eo ꝓpoſito deus vetat
in ꝓmptu orare: ne a conuentu vi
deatur: nec tamen (vt ait Augu=
ſtinus. in libro de ſermone domi=
ni in monte) videri ab hominibꝰ
nefas eſt: ſed ideo hoc agere vt
ab hominibus videaris. In hu=
ius exemplum / Chriſtus dimiſſa
turba aſcendit in montem ſolus
orare. Matthei decimo quar=
to. Quidam diſcipulꝰ beati Ber=

nardi quesiuit ab eo quare dicebatur clauso hostio ora patrē/cū ſcriptū ſit. Luceāt opa vr̄a coraꝫ hoib⁹.ꝛc. R̄ndit ſanct⁹. Qui habet paruū lumē religiōis ꝛ modicū ignē caritatis de nouo ſuccenſum ad modū candele eſt occultādū a vento/quia cito extinguitur a modico vento ſi exponatur: qui autem habet maximam caritatꝫ fornacem diu ꝛ bene ſuccenſaꝫ cū exponitur vento magis ſuccenditur nec extinguitur vel auſtro ꝓſperitatis vel adulationis vel vane laudis vel aquilone aduerſitatis. 3 ¶ Tertio eſt neceſſaria diſcretio in oratione reſpectu continuationis. De hac diſcretione dicit Tho. ꝙ ſicut dicit augu. ad ꝓban. Uerbis rogamus vt ſeter nū deſiderium acrius excitemus Unuſquiſqꝫ autē rei q̄ntitas debꝫ eē ꝓportionata fini ſicut q̄ntitas potionis ſanitati. Ideo cōueniēs eſt vt oratio vocalis tantum duret q̄ntum vtile eſt ad excitandū interioris deſiderij feruorem. Cū vero hanc menſuram excedit ita ꝙ ſine tedio durare non poſſit nō eſt vlterius oratio protendenda Et ſicut h̄ eſt attēdendum in oratione ſingulari per comparationem ad intentionem orantis: ita in oratione communi per comparationem ad populi deuotionem hoc Tho. Patet ergo diſcretio h̄nda in cōtinuatione orōnis vocalis: q̄ntū aūt ad ipm deſideriuꝫ orō dꝫ eſſe cōtinua actu vel ꝟtute: manet em̄ ꝟtus hui⁹ deſiderij in omnibus que facim⁹ ex caritate. Un̄ aug. ad ꝓban. In ipſa fide ſpe ꝛ caritate continuato deſiderio ſemper oramus. et hoc modo itelligendū eſt qꝺ ꝺꝛ lu. xviij. Oꝫ ſemper orare et non deficere. Et j. Theſſa. v. Sine intermiſſione orate. Un̄ ſup illꝺ qꝺ ꝺr̄ math. vj. Orantes nolite multū loq. Dicit aug. ad ꝓbam. Non eſt h̄ orare ī multiloquio ſi diutius oretur. alius eſt em̄ ſermo mult⁹/alius ſermo diuturnus. Nā ꝛ de ipſo dn̄o ſcriptū eſt ꝙ ꝑnoctauerit in orando ꝛ ꝙ ꝓlixius orauerit vt daret nobis exemplū. Et poſtea ſubdit Abſit in oratione multa locutio/ ſed non deſit multa peccato ſi feruens perſeuerat intentio. Nam multum loqui in orando eſt rē neceſſariā ſuperfluis agere verbis. Plerūqꝫ enim hoc negocium pl⁹ gemitibus q̄ ſermonibus agitur hec Auguſtinus.

¶ Secundū punctū in quo poniꝫ conditio perfectiua orationis/ et eſt ſedulitas attentionis.

A ¶ Cōſideret ei fidelis aīa q̄ reuerenter ꝛ attente loq̄ dꝫ cū ſūmo pn̄cipe: ꝛ q̄ timorate cū ſummo iudice. Iō dicit aug. ī q̄dā ſermo. Sit affectus orantis ꝛ erit effectus exaudientis. Nā plerūqꝫ orantes aliunde cogitamus obliti ad q̄d ſtam⁹. Idē ſup tertiū. ꝑ. Ecce q̄d iniurie q̄tidie facis deo q̄ ſi iudicē interpellas ꝛ ſubito cum ad eum loqueris illum dimittas ꝛ cum alio fabulari incipias: q̄ō te tolerabit. Et tn̄ tolerat de⁹ corda precantium diuerſas res cogitantiuꝫ. Nam vt omittā dicere noxias atqꝫ peruerſas ꝛ deo inimicas ipſas ſuperfluas cogitationes cogitare/iniuria eſt eius cuꝫ quo loq̄ ceperas. Orō aūt tua locutio eſt ad deū/q̄n legis tibi de⁹ loquitur/q̄n vero oras cū deo loq̄ris. Hec ille. Sed q̄r durum videtur ac difficile eſt in orōne mentē

non euagari aliquando. Idcirco
tria ſunt hec notanda pro clario=
ri itelligentia ſm tho. ij. ij. ⁊ alc.
B ¶ Primū eſt ꝙ ſi aſſit itētio
debita ⁊ actualis in principio ora
tionis vocalis q̄uis poſtea nō co
mittetur tn̄ eſt meritoria ⁊ impe=
tratiua per virtutē prime itētio=
nis niſi iterrūpat poſtea ꝑ itētio
nē cōtrariā. Sicut ēt cū aliq̄s bo
na itētiōe icipit pegrinari vl' ele=
moſinā dare: tot⁹ act⁹ ſeq̄ns meri
torius eſt ꝟtute p̄me itētiōis q̄ſ
uis eſſet ſua intētio actualis. Si
aūt p̄ma intētio deſit/orō neq; ē
meritoria neq; ipetratiua. Illi⁹
eīn orōnē de⁹ nō audit cū ille qui
orat nō itēdit. vt dicit Grego. Et
ſicut ipſe Gregori. dicit. Quanto
grauiori tumultu carnalium co=
gitationū premimur: tanto ora=
tioni ardenti⁹ inſiſtere debemus
Nō eīn poſſum⁹ vanis cogitatio
nib⁹ prorſus carere. Pōdere eīn
infirmitatis humane deprimitur
aīa ad inferiora. Nec tamē debe
mus in oratione propterea torpe
re. Nam teſte greg. Cogitatio i
munda nō inq̄nat cū pulſat: ſ; cū
ſibi mentē ꝑ delectationē ſubiu=
gat. Eſt tamen attendendum ꝙ
ſi quis ex ꝓpoſito euagetur men
te in oratione: h̄ peccatū eſt ⁊ im=
pedit orationis fructum. Euaga
tio vero mentis que contingit p̄=
ter ꝓpoſitū orantis fructum non
tollit. Unde Baſilius dicit. Si de
bilitatus a pctō fixe ne quis ora=
re q̄tū potes teip̄m cohibeas/et
deus ignoſcit eo ꝙ nō ex neglige
tia ſed ex fragilitate nō poteſt: vt
oportet aſſiſtere coram eo. Licet
aūt actualis attentio non ſit ora
tioni neceſſaria ad merendū ⁊ im
petrandū. ſi tn̄ affuerit multū va

let. ps. Delectare in dn̄o. ſ. deuo=
te attendēdo ad finē orōnis q̄ de
us eſt/⁊ ad rē ꝓ qua oratur/⁊ da
bit tibi petitiones cordis tui. C
¶ Scd̄m notandū eſt ꝙ triplex ē
orōnis effect⁹. Prim⁹ eſt effectus
meritorius q̄ eſt effect⁹ cōmunis
oib⁹ actib⁹ caritate iformat;/⁊ ad
hūc nō req̄rit ꝙ attētio aſſit orōni
ꝑ totū ſed vis p̄me intētiōis red=
dit totā orōnē meritoriā vt dictū
eſt. Scd̄s eſt effect⁹ ipetratorius
q̄ eſt ꝓpri⁹ orōnis/⁊ ad hūc ēt ſuf=
ficit p̄ma intētio quā de⁹ p̄ncipa=
liter attendit. Tertius eſt effect⁹
ſpūaliter refectorius inq̄ſtū ſcili=
cet orans delectatur ſpūaliter in
deo/⁊ ad hunc neceſſaria eſt attē
tio. j. Cor. xiiij. Si orem lingua
(ſc; tn̄) mens mea ſine fructu eſt
Et q̄to maior ē attētio: tāto ma
iorē delectationem ⁊ ſpiritualem
guſtū ſentit ille qui orat. D
¶ Si tn̄ aliq̄s bona intētiōe orās
hoc guſtu nō gauderet eo vz ꝙ
attēt⁹ nō eſſet p̄ter ſuā voluntatē
nō propterea orōnē tanq̄ infru=
ctuoſam relinq̄re d; / qm̄ rariſſi=
mi ſunt q̄ orādo ſp ꝑ poſſint mentē
attētā h̄re. E ¶ Tertiū notan
dū eſt ꝙ triplex eſt attētio q̄ orō=
ni vocali p̄t adhiberi. Una q̄dē q̄
attendit ad ꝟba ne in eis erret.
Scd̄a qua attenditur ad ſenſum
verboꝝ. Tertia qua attendit ad
finē orōnis. ſ. ad deū ⁊ ad rem ꝓ
qua oratur. Et hec attentio ē ma
xime neceſſaria. ⁊ hāc h̄re p̄nt ēt
idiote. Et quandoq; intantū abū
dat hec attentio qua fertur mēs
in deum vt etiā omniū aliorū obli
uiſcatur. Ut dicit hugo de ſancto
victo. Quicunq; ergo ad orōnez
accedit ea intentione vt honoret
deum ſeq; orando ſibi ſubijciat ⁊

commendet ſi dolẽs et male cõtẽtus mẽtis euagationẽ patiꝛ non pdit orõnis ſanctũ. vt patet ex dictis. Idcirco deponẽdi ſunt ſcrupuli ⁊ extremitates cõſciẽtie quibus nonnulli diabolo inſtigante deuicti ab oratione deſiſtunt exiſtimãtes eo ꝙ attẽti nõ ſunt in vacuũ orõni vacare. F ¶ Notandũ tamẽ ꝙ feruor deſideriũ ⁊ affectionis multũ facit ad pſeuerãtiam actualis attentionis. G Unde in vi.pa.dicit quidã ſenex. Sicut muſce non audent reſidere ſup ollã feruidã ⁊ bullientẽ ſic nec demones vanas cogitatiões ingerentes ſuper mentem in oratione feruentem donec tepeſcat. Et ber.dicit. Periculum eſt ſi ſit oratio tepida et non ex viua affectione pcedens. Nam in aſcenſu ſuo langueſcit ⁊ deficit eo ꝙ non habeat vigorez: que vero feruẽs fidelis ⁊ humilis fuerit celũ ſine dubio penetrabit. Non eni ſufficit in oratione vocali attẽdere ad verba niſi cum feruore ſpirit⁹ pferantur.

¶ Tertium punctum in quo ponitur tertia cõditio pfectiua orationis/⁊ eſt ſuauitas deguſtationis ⁊ iubilationis que requirit actualẽ attentionẽ vt dictũ eſt. Hec vtiqꝫ ſuauitas puenit ex ſponſi viſitatione et ſubita grẽ ei⁹ ⁊ ꝯſolationis infuſione vñ Ber.ſup can. Oſculetur me.⁊c. Hoc oſculũ non eſt ex tactu ⁊ ſtrepitu labioꝝ: ſ; ẽ reuelatio ſecretoꝝ ⁊ ſupnoꝝ gaudioꝝ. Hec itaqꝫ ſuauitas deguſtationis eſt iubilatio mẽtis de qua ſup illud pſal. Aſcẽdit de⁹ in iubilo. dicit gloſ. Jubilus eſt exultatio mentis habita de eternis i voce prorũpẽs: ſc; vel queruloſe cõqueſtiõis vel admiratiõis vl' gratiarũ actiõis ⁊ hmõi q̄ nec corde pt retineri nec ore exꝑmi. Sic iubilabat qui dicebat Sap.x. O q̄ bon⁹ ⁊ ſuauis eſt dñe ſpũs tu⁹ in nobis. Ber. procedam⁹ ⁊ excedamus p inuſitas quaſdam affectiones ⁊ ſpũales letitias in iubileis amenitatib⁹ in luie dei ⁊ ſuauitate in ſpũ ſctõ: vt a laude q̄ gradatim aſcendit laudãdo ⁊ iubilãdo ⁊ cõceptũ gaudiũ nõ interrũpẽdo ⁊ cõtinuãdo laudẽ eadẽ do ⁊ deficiendo. Idẽ Berñ. Nos aũt qñ p dulcedinẽ cõtẽplatiõis ſupra nos ipſos rapimur q̄ſi ſumẽtes qõdã vinum letitie ⁊ mire ſuauitatis de celeſti cellario iebriamur ab vbertate domus ⁊ humanum quodãmodo excedẽtes in diuinum quodammodo affectum mutati a nobiſmetipſis alienamur. idẽ. Quẽ talis guſtus inebriauerit ad omne opus ⁊ omnẽ laborẽ hilareſcit laborat ⁊ nõ laſceſſit: feſtinat nec deficit/dolet nec ſentit: laceratur ⁊ neſcit: irridetur ⁊ non aduertit. Hec ille. B ¶ De iubilatiõe eſt notabile exemplum in beata maria deogines que maxime añ mortem ſuam fuit in multiplici iubilatione. Primo eñi ex amoris vehementi inflãmatiõe ⁊ mẽtis illuſtratione ⁊ ſecretoꝝ apertione. nã qdã ſeraphin apparuit ei expandens alas ſuas ſuper pectus ſuum/incepitqꝫ voce cantare alleluya: et iubilare/laudare/et gratias agere/⁊ mira dicere de deo/⁊ ſanctis et ſecretis ⁊ futuris et eternis in romano rithmice per tres dies continue ac ſi ea ante ſe ſcripta videret ea cantando et continuãdo. Et inter cetera beatã virginẽ mariã glorificatã in corpore con

ſtantiſſime aſſerebat/nec illos q̄ cum dn̄o ſurrexerunt poſtea fuiſſe incineratos: ſed cū dn̄o aſcēdiſſe. Inter alios ēt de btō ſtephano quē vocabat roſarium paradiſi: cātādo dixit q̄ meritū orōnis ei⁹ ⁊ paſſionis dedit dn̄s eccl'ie pauli ꝯuerſionē/vt eo diſcedēte cum affectu p̄dicatiōis multo: ſed nō cū multo effectu ſuccederet ei vicari⁹ q̄ p eo cū mltiplici p̄dicationis effectu ptranſiret. De hmōi iubilatione ſuper illud Job. viij. Impleatur os tuum riſu ⁊ labia tua iubilo. Dicit grego. Mēs iuſtoꝝ eterne ſecuritatis gaudio īpletur/⁊ labia iubilo quod cū tāta leticia cordis concipitur quaꝫ ſermo nō explicet ⁊ ſi tn̄ os ſonet hec ille. C ¶ Circa predicta poſſet q̄s dubitare an ꝯueniētius ſit orare vocaliter q̄ȝ corde tm̄ cū dicat gre. Ueraciter orare ē amaros in compunctione gemit⁹ non cōpoſita ꝟbaꝫ reſonare. Et iſido. li. de ſū. bo. Oratio cordis eſt non labioꝝ. Non eīm verba dep̄cantis de⁹ attendit: ſed orantis cor iſpicit. D ¶ Dicēdū igit̄ ſcd̄m Alexañ. de hal. iiij. volu. ſū. ⁊ Ri. in. iiij. di. xv. ⁊ tho. ij. ij. q̄ duplex eſt orō ſcꝫ cōmunis q̄ hꝫ fieri per miniſtros eccleſie in pſona toti⁹ ppl'i q̄ ad horas dicēdas obligāt̄ Et hec orō dꝫ innoteſcere ppl'o p quo offert̄ vt excitet̄ ad deuotionē iō dꝫ voce exp̄mi. Et ſi quādo ꝯtingat vt extra choꝝ p ſe illas p ſoluāt tā alte debēt ꝟba pferre. vt ipſi ſaltē ītelligant qd̄ loquūt̄ E ¶ Alia eſt orō p̄uata ⁊ ſingularis: q̄ ſcꝫ offert̄ ab hoīe inq̄ȝtum eſt ſingularis perſona ſiue p ſe ſiue p alio. Et q̄ȝuis non ſit neceſſarium talem oratiōnē eſſe vocalē: tn̄ vox ei adiūgitur tripliciratione. F ¶ P̄rio rōne deuotionis excitāde. Ex q̄dā enim naturali vnione aie ad corp⁹ motus corpis diuerſimode aie affectiones excitant/⁊ affecciōes aie maxime ſi ſint fortes diuerſas īmutationes faciunt in corpore. Ideo q̄n̄q; per ſonum vocū p genuflectiones/pſtrationes: et pectoris tonſiones/⁊ ſimilia excitatur interior affectus. Si tamen mēs p hmōi qualiterq; diſtrahatur vel impediatur eſt a talibus ceſſandū. G ¶ Scd̄o rōne reuerētie exhibende ⁊ q̄ſi ad debitū redditionē: vt ſcꝫ hō ſuiat ſm totū illd̄ qd̄ ex deo hꝫ. Dicit eīm io. dama. in. iiij. li. q̄ ex duplici natura ꝯpoſiti ſumus intellectuali ſcꝫ ⁊ ſenſuali duplicē honorē debem⁹ deo offerre ſcꝫ corporalē ⁊ ſp̄ualē H ¶ Tertio ratione affectionis explicande. Nā ex abūdātia cordis os loquitur: vt dr̄ Math. xiij. Quandoq; enim ita feruet interius anima itaq; inflammatur in dei amore aut humiliatur i ei⁹ timore aut obligatur in eius recordatione beneficiorum q̄ quaſi vim patiens in verba proꝛūpere cogitur. Sicut legitur de beato frāciſco quē ſemel audiuit frater leo ſocius eius ⁊ confeſſor per longū ſpaciū in oratione eleuatū a terra clamantē ⁊ dicētē. Quis es tu/⁊ q̄s ſū ego. I ¶ Et dūꝫ hec eadē ꝟba ſepi⁹ triplicaret ſuſpirabat/lugebat/⁊ tot⁹ videbat̄ liq̄factus amore. Nam vt ipē poſtea interroganti fratri leoni retulit. Ideo ſic p̄dicta verba dixit quoniam in corde ſuo tam profunda verſabatur ſua paruitatis cognitio et diuine magnitudinis

contemplatio a qua tam copioſa beneficia ſuſceperat ⁊ ſperabat: ꝙ cum admiratione compellebatur ſic dicere laudando dominum.

Quis es tu deus meus qui etiam teipſum dare mihi promittis qui nullo indiges/⁊ a quo eſt omne bonum/et quis ſum ego quia nichil boni habeo nec habere poſſum niſi tu dederis: et multa alia bulliebant in corde eius propꝛ que verba predicta ingeminabat Similiter dominus ber. miles ⁊ doctor de aſſiſio qui fuit primus quem ſānctus franciſcus traxit ad chriſtuꝫ Cum anteꝙ mundum reliquiſſet inuitaſſet quodaꝫ ſero in domo ſua pauperem franciſcum cum in prima vigilia noctis obſeruaſſet euꝫ vt ſciret quid faciebat audiuit eū in oratione poſitum cum ſuſpirijs et lachrymis ſepius replicantem deus meus et omnia. in quibus verbis vt ipſe poſtea declarauit domino bernardo profundiſſime cōtemplabatur exceſſum diuine maieſtatis ⁊ infinitam bonitatē ſummi dei. Eccl'ia. xxviij. Secūdum eṁ ligna ſilue ſic ignis exardeſcet.

Ligna ſunt diuerſe meditationes de deo ex quibus ſurgunt diuerſe affectiones feruentes. Bernar.

Debet proficiēs in oratione ꝙta puritate cordis poteſt intendere in eo cui offert orationis ſacrificiuꝫ et in oratione ei offerre ſeipſum: Intendere debet quis offert intelligere quid offert. ꝙto enim magis videt qui offert et cui offert: tanto magis eius affectus ferueſcet ignis. Hec bernardus.

¶ Hec de orationis perfectiua cōditione.

¶ Sequitur de oratione dñica.

DEcia ſexta cōſideratio ē de oratiōe dñica. Dicto de orōne l cōmuni: ꝯſequēter pauca q̄dā dicturi ſum⁹ de orōne dñica. Nulla eṁ vtilior aut ſuauior et ad impetrādū efficatior orōnis formula inueniri pōt ꝙ q̄ nobis dictata eſt ex ore diuīe ſapientie chriſti ieſu. Jō ſatis expedit verborum eius intelligētiā et ſentētiaꝝ ꝓfūditatē vbicūꝗ declarare. Qm̄ vt ait hiero. qd meli⁹ intelligim⁹ meli⁹ ⁊ ꝓferimus meli⁹ mꝗ nō ꝙtuꝫ ad vocis ſonū: ſed ꝙtū ad mentis affectum Eſt autem huiuſmodi oratio maxime priuilegiata in tribus.

Primo dignitate.

Secundo in breuitate.

Tertio in fecunditate.

A ¶ Primo in dignitate quoniā a chriſto edita eſt q̄ eſt dei ſapientia. Criſo. Qui non ſic orat quēadmodum xp̄s docuit: non/ē xp̄i diſcipulus/nec libenter orationeꝫ pater exaudit quam filius nō dictauit. B ¶ Secūdo in breuitate quia ſuccinctis verbis ſeptem neceſſarias petitiones ⁊ ſufficientes cōprehendit. Cyprianus martyr. Dñs in oratiōe quam docuit precem noſtram ſalutari ſermone breuiauit. In ſumma autem nota ſeptem rationes huius abbreuiationis. Prima vt citius diſcatur ⁊ facilius. Secunda vt melius memorie cōmendetꝛ. Tertia vt null⁹ de ei⁹ ignorātia excuſetꝛ. Quarta vt frequēti⁹ dicatꝛ. Quīta vt dicēs tedio nō afficiatꝛ. Sexta vt fiducia cito impetrādi tribuatꝛ. Septima vt in deuotiōe mētis magis ꝙ in verborum multiplicatione virtus

orōnis eſſe oñdatur. ¶ ¶ Tertio in fecūditate: qꝛ oīa q̄ ſunt petēda in ea cōtinent īr: vt patebit. Aug. Queciq; alia verba dicam⁹ q̄ affect⁹ orantis formāt: nil aliud dicim⁹ q̄ꝫ q in iſta orōne dñica poſitū eſt ſi recte ꝛ cōgruēter oram⁹ Et ſi per oīa p̄dicationū ſanctarū verba diſcurras nichil inuenies qđ in iſta orōne dñica non contineatur. Quiſquis autē id dicit qđ ad iſtā euāgelicam precē ptinere non poſſit carnaliter orat. qđ neſcio qūo non dicat̃ illicite qn̄ renouatos dñs non niſi ſpiritualiter docet orare. Hec aug. Et glo. di. Eandem orationem quā dñs ita breuiauit vt memoriter capi poſſit ita rebus ipleuit vt nemo ſine ſancti ſpūs grā percipere poſſit. Diuiditur autem huiuſmodi oratio in tres partes principales. Prima eſt p̄mittenda captatio. Secunda eſt appetēda petitio. Tertia eſt ſubiūgēda cōfirmatio. ¶ Et ſ͛m has ſunt tria puncta.

¶ Primum punctum in quo ponitur prima pars principalis orationis dñice/ ꝛ eſt premittenda beniuolentie captatio. Et hoc tripliciter. A pſona rogati cū dr̄ pater cuius filii ſumus p̄ fidē. A perſona rogantiū: cū dicit̃ nr̄. i. nobis dat⁹ per charitatē. A perſona aſſeſſoꝝ rogati cū dr̄/ qui es in celis. i. in ſanctis quoꝝ auxilio erigimur p̄ ſpē Pater inq̄ꝫ in quem credimus/ nr̄ quem diligimus/ q̄ es in celis/ de quib⁹ ſperam⁹, hec em̄ tria faciūt orationē dignā. ſ. mot⁹ fidei charitatis et ſpei. A ¶ Primo igit̃ captatur beniuolētia a pſona rogati cuꝫ dr̄ pr̄. Eſt aūt pr̄ nr̄ ſcđm triplex eſſe qđ ab eo accepim⁹ ſcꝫ nature/ grē ꝛ glorie. Unde hec nomine pr̄is intelligit̃ tota trinitas Pater em̄ hic dr̄ eſſentialiter non pſonaliter. O q̄ꝫta fiducia vt factura factorē/ creatura creatoreꝫ hō deū p̄reꝫ audeat nūcupare. Aug. Nūq̄ꝫ inuenit̃ p̄ceptū pp̄lo iſrael vt diceret pr̄ nr̄: ſed eſt inſinuat⁹ tanq̄ꝫ dñs ſeruis. Nos ꝟo p̄ ſanguinē dñi ieſu filii adoptionis effecti cōfidētes clamam⁹ abba pr̄. Ro. viii. Nō em̄ accepiſtis ſpm̄ ſeruitutis iterū i timore ſed accepiſtis ſpm̄ adoptiōis filioꝝ quo clamamus abba pater. aug. Uertat̃ voce noui teſtamēti nou⁹ pp̄ls ad eternam hereditatē vocatus ꝛ dicat pr̄ nr̄ q̄ es in celis. antiq̄tus enim vt ſeruus dicebatur dñs. Et nota breuiter q in hoc q dr̄ pr̄/ inuitamur ad tria nobis neceſſaria. ad reuerentiam ſubiectionis ad diligentiā imitationis ꝛ ad fiduciā impetrationis. B ¶ Primo ad reuerētiā ſubiectionis. Naꝫ exo. xx. p̄cipit̃. Honora patreꝫ tuū ꝛc. Qđ ſi intelligendū ē de patre carnali: multo amplius de patre deo Ideo dicit mala. i. Si ergo pr̄ ſuꝫ vbi eſt honor meus. C ¶ Scđo ad diligētiam imitatiōis ne de generes ſim⁹. Uñ ephe. v: Imitatores dei eſtote ſicut filii cariſſimi. chri. Quāta dñi circa nos dilectio q̄ꝫta ei⁹ miſericordia ꝛ pietas que nobis tante grē munus indulſit vt licenter dñm ac deū nr̄m ſerui p̄reꝫ dicere audeamus quo vocabulo nō iā tm̄ ſeruos ſꝫ etiā filios nos dei eſſe demonſtrat: qꝛ ergo tāti muneris grām cōſecuti ſum⁹ quaſi filii dei agere ꝛ cōſeruari debem⁹. vt id nos eſſe quod dicim⁹ ſpiritali actu ꝓbem⁹ ne aliter agētes q̄ꝫ dei filios conuenit: rei ſub vſurpatione tāti nois teneamur

D ¶Tertio ad fiduciam ipetrationis. Aug. hoc nole et charitas excitat. Quid em chari9 filijs esse dz q̄ pr̄ et supplex affectus cuz homies dicūt pr̄ nr̄ et quedā p̄sūptio impetrādi q̄ petituri sum9. Quid em nō det iā filijs petētib9 cū hoc ipe añ dederit vt filij essent. Grās igit agam9 ei9 mie q̄ hoc a nobis exigit vt pr̄ nr̄ sit qd nullo q̄dē sūptu corporali: sed sola bona volūtate fieri poterit hec Aug. E

¶Scdo captat beniuolētia a p̄sona rogātiū cū dr nr̄. In quo et inuitamur ad tria ad p̄fectū humilis tionis ad affectū, dilectiōis ad affectum miserationis. F ¶Primo ad p̄fectum humiliatiōis mal. ij. Numquid nō pater vn9 est omniū nr̄m. quare ḡ despicit: vnusquisq̄ fratrē suū. Aug. i ser. dñi i mō. Admonent h̄ diuites vel gn̄e nobiles s̄m sclm cū xp̄iani facti fuerit non supbire aduersus paupes et ignobiles qm̄ sl̄t dicūt pr̄ nr̄ qd nō p̄nt vere ac pie dicere nisi se fratres eē cognoscant. ro. xiiij. Tu quare sp̄nis fratrem tuum. G ¶Secūdo ad effectū dilectionis scz fraterne heb. xiij. Charitas faternitatz maneat in vo. G ¶Tertio ad effectum miserationis mutañ auxiliū inuicē impendēdo sicut decet fratres. puer. xviij. Frater q̄ a frat adiuuatur q̄si ciuitas firma. et. i. Joh. iiij Diligamus nō v̄bo neq̄ lingua: sed opere et veritate. J

¶Tertio capitur beniuolēt/a a p̄sona assessor̄ cuz dr̄ q̄ es i celis. i. in spūalib9 et setis viris a terra suspensis v̄tutū luminarib9 ornatis in semetipsis p̄ p̄p̄rie fragilitatis ɔsideratione reuolutz de q̄b9. ps. Celi enarrāt gl'iam dei. Aug. Recte intelligit qd dictū ē pr̄ nr̄ q̄ es in celis in cordibus iustorum esse dictū tanq̄ in templo sancto suo. simul etiam vt orat in se quoq̄ ipso velit habitare quem inuocat. Et cum hoc affectat teneat iusticiam qui munere inuitat ad inhabitandum animum de9. hoc Augu. Ul' q̄ es in celis. i. secreto tue maiestatis q̄ adhuc celatur nobis s̄m illō esay. xlv. Uere tu es absconditus Uel in celis. i. i illa celesti regione eterne beatitudinis. Per hoc tñ q̄ dicitur qui es in celis nō excludit quin sit vbiq̄. Totus em̄ est vbiq̄ essentialiter p̄sentialiter et potentialiter Tamen dr esse in celis vt innuat q̄ celestis pater celestes vult habere filios. in hoc autē p̄cipue datur nobis triplex instructio videlicet eleuationis/ petitionis/ et imitationis. K ¶Prima est instructio eleuationis vt. s. discam9 mentem eleuare ad celestia chuso. Erubescant se terrenis rebus substernere qui partem habent in celis. Ideo dr̄ philip. iij. Nostra cōuersatio in celis est. L ¶Secūda ē instructio petitiōis vt vez discam9 petere celestia et spiritualia cogitātes hereditatē filiorum dei esse in celis. Mat. vj. Primuz querite regnum dei et iusticiā eius Et col. iij. Que sursum sunt querite et c. M ¶Tertia est instructio imitationis vt discam9 imitari sc̄tos qui celestem vitam ducunt. Philip. iij. Imitatores mei estote et obseruate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostraz et c.

¶Secundum punctuz in quo ponitur secunda pars p̄icipalis ɔ̄ōnis dñice et est appetenda petitio que est septuplex. A

¶Prima petitio est. Sanctificetur nomen tuum. Hec petitio per

tinet ad dilectionem qua deum in ſeipſo diligimus. Nam petim⁹ vt nomē dei ſanctificet̃.i.clarificetur ꝛ magnificetur nō in ſe:ſed in nobis. Nō ei petim⁹ ꝙ aliq̄ ſanctitas ei de nouo accreſcat: q2 hoc ē ipoſſibile ſcʒ ꝙ ſanctitas q̄ ei eternaliter ineſt reluceat āplius i creaturis. Poſſum⁹ aūt hāc petitionem exponere de triplici ſctificatione. vcʒ attributiōis: denominationis ꝛ manifeſtationis.

B ❡ Prio de ſāctificatiōe attributiōis vt cū dicim⁹ ſanctificetur nomē tuū intelligam⁹ nos petere ꝛ deſiderare ꝙ in oib⁹ ꝛ ex oibus que fiūt attribuat̃ glīa deo dicēte ps. Nō nobis dn̄e nō nobis: ſʒ nomini tuo da gloriā. ꝛ.i.cor.x. Oia in gloriam dei facite. C

❡ Secūdo de ſanctificatione denominationis. vt ſic petam⁹. Sāctificetur nomen tuū.i.ſanctū i nobis appareat nomen tuū quo diceris pater noſter ꝛ hoc per bonā conuerſationem noſtraʒ qui ſum⁹ filij tui: vel etiam nomen chriſti a quo chriſtiani dicimur ne dicas nobis illud eſa.lij. Tota die nomen meuʒ blaſphemat̃. chriſo. Digna prorſus eius qui deuʒ patrem appellauit oratio nihil omnino pus ꝙ p illi⁹ gloria ſupplicare digna re inquit in tam mundanos ꝯuerſatione ſeruare vt per nos cuncti te omnino glorificent. Sicut eñ cum quis celi pulchritudinē aſpicit dicit gloria tibi deus: ſic etiam cum aſpicit alicuius virtutem. q2 hominis virt⁹ multomagis ꝙ celum glorificat deum.

D ❡ Tertia de ſanctificatione manifeſtatiōis vt petam⁹ ſic. Sāctificetur nomen tuum.i.ſm gloſā ita oſtēdat̃ ꝛ innoteſcat p totū mūdū vt nō putēt aliqd ſanctius qđ magis timeant ꝛ ꝙ diligētius ſtudeāt honorare ps. Sāctū ꝛ terribile nomē eius. ❡ Scđa petitio eſt. Adueniat regnū tuū. Qđ pōt exponi de triplici regno. E

❡ Primo de regno eccleſie Adueniat regnum tuum.i. manifeſtet̃ omnibus. Nam regnum dei licet ſit vbiqꝫ dicitur tamē abeſſe ignorātibus: ſicut lux preſens dicitur abeſſe cecis ꝛ oculos claudentib⁹ Jdeo petimus vt omnes ſubijciātur eccleſie xpi in qua regnat de⁹ per veram fidem. ideo dicitur regnum dei Apo.v. Feciſti nos dō noſtro regnum ꝛ regnabimus ſuper terram. F ❡ Secundo de regno gratie in vnaquaqꝫ cōſcientia. Adueniat regnum tuum quo ſcilicet regnas in factis: vt ſcilicet non regnet in nobis diabol⁹/neqꝫ mundus/neqꝫ carnalis affectus/ neqꝫ vllum peccatum in nobis: ſʒ vt tutationi noſtre pſideas eamqꝫ regas. Luce.xvij. Regnuʒ dei intra vos eſt. G ❡ Tertio de regno glorie. Adueniat regnū tuuʒ ſcʒ filijs tuis generaliter repromiſſum vbi noſtrū deſiderium excitamus vt nobis ꝛ ad nos veniat ꝛ i eo regnare mereamur. Nā velimus nolimus vtiqꝫ adueniet. ſed vtinam nos paratos inueniat Chriſo. Jdcirco quia vt regnum dei adueniat ſemper oramus. Tales nos in fide domini ꝛ mandat̃ eius exhibere debemus vt futuro regno digni eſſe poſſim⁹. Hiero. Utiqꝫ hoc grādis ē audacie ac pure conſcientie regnum dei poſtulare iudicium non timere. H

❡ Tertia petitio eſt. Fiat voluntas tua ſicut in celo ꝛ in terra. q.di. Jnſpires nobis ꝓpoſitū ꝛ volū

tatem ad implendũ tuũ bñplacitũ
Uñ dicim⁹. Fiat volũtas tua.i.ꝑ
ceptoꝝ tuoꝛum cuſtodia ſm glo.
Semꝑ q̃dẽ vt dt glo.fit volũtas
dei.ſ; oꝛam⁹ vt arbitrij nr̃i liber=
tas ſociet̃ ꝑ gr̃am eius volũtati q̃
eſt ſctificatio nr̃a.i.theſſa.iiij.hec
eſt voluntas dei ſãctificatio vr̃a
Quod aũt ſubiungit̃ ſicut in celo
⁊ in terra põt exponi tripliciter.
Primo ſicut in celo ⁊ in terra.i.ſi
cut ĩ ſanct; angelis:ita ⁊ in hoib⁹
ſiue ſicut in eccleſia triumphante
ita ⁊ in militante.vt videlic; ſicut
ait.Aug.Sicut angeli q̃ ſunt ĩ ce
lis oĩno tibi abherent nullo erro=
re coꝛum ſapientiã obũbꝛante nul
laq; miſeria impediente coꝝ bea
tudinẽ:ita fiat ⁊ in hoibus q̃ ſunt
in terra.Scd̃o ſicut in celo ⁊ in ter
ra.i.ſicut in iuſtis.ita ⁊ ĩ peccato=
ribus vt vc; ad te verũ deu; ꝯuer
tant̃.Supꝛa em̃ iam diximus ꝙ ꝑ
celos recte intelligunt̃ viri ſancti
ps.Uerbo domini celi firmati ſũt
Tertio ſicut in celo ⁊ in terra.i.ſi
cut in ſpũ ita ⁊ in carne.vt ſic fiat
totus homo ſpiritualis totum in
deum tendat.iuxta illud.p̃s.Coꝛ
meum ⁊ caro mea exultauerũt in
deum viuum. I ¶ Quarta peti
tio eſt.Panem noſtru; quotidia=
num ſm Luc.vel ſm Math.ſuꝑ
ſubſtantiale; da nobis hodie.Qđ
exponi poteſt de triplici pane vc;
de pane coꝛpoꝛalis cibationis.de
pane ſacramẽtalis refectiõis.⁊ de
pane doctrinalis inſtructionis.
K ¶ Primo de pane coꝛpoꝛalis
cibationis vt ſic ĩtelligamus nos
petere victum quotidianũ coꝛpo=
ri neceſſariũ noie panis deſigna=
tum non ad ſuꝑfluitatẽ ſed ad ne=
ceſſitatem eccl'ia.xxix.Initiũ vite
hominis aqua ⁊ panis.adiũgitur
autem noſtrũ nõ meũ q; nemo tẽꝑa
lia d; ſibi appꝛopiare:ſed egenti=
b⁹ cõicare hebꝛ.vlt.Bñficentie ⁊
cõionis nolite obliuiſci.Uñ ⁊ in ec
cl'ia ꝑmitiua fidelibus erant om̃ia
cõia ſicut habet̃ act.iiij.Panẽ in=
ꝗ̃ ſuꝑ ſubſtãtialẽ.i.ſuſtentiõi nr̃e
neceſſariũ ne deficiam⁹ in via.ſuꝑ
ſubſtãtialẽ ergo.i.ſubſtãtie noſtre
ſuꝑadditũ ad ſuſtentationẽ.Quo
tidianũ:q; illo q̃tidie indigemus.
da nobis hodie:quia nec minimũ
hr̃e poſſumus niſi des q̃ das eſcã
omni carni.O vera ſapia ⁊ diuina
ꝓuidentia q̃ docuit ⁊ panem ſolũ
petere ⁊ hodie noiare.Hoc em̃ di
cto ⁊ auiditas ⁊ auaricia tollitur
⁊ humane vite incertũ inſinuatur
chꝛiſo.Notãter dicit hodie vt ne
quaq; illos vlterioꝛis diei cura cõ
terat.Cuius em̃ diei ſpaciu; te vi
ſurum neſcis:quam ob cauſa; illi
us ſolicitudine toꝛq̃ris.Idẽ.Pa=
nẽ.i.cibũ coꝛpoꝛeũ dñs petendum
indicat quẽ quotidianũ vocat vt
cibat luxurioſos compeſcat. L
¶ Secundo de pane ſacramenta
lis refectiõis.Panẽ noſtrum ⁊c.i.
coꝛpus xp̃i ſm glo.ſacramentali=
ter ſumendum de quo ioh.vi.Pa
nis quem ego dabo ca.mea eſt ꝓ
mundi vita.Noſtrũ.i.ꝓ nobis ob
latum Ro.viij.ꝓ nobis oibus tra
didit illũ.Uel nr̃m q; iuxta litterã
ſm glo.xp̃s factus eſt noſter eſa.
ix.Filius dat⁹ eſt nobis.vel no=
ſtrum.i.nobis gratis datum ad
communicandum cõtra ſymonia
cos miſſas vendẽtes.Mat.x.Gra
tis accepiſtis gratis date.Super
ſubſtantialem videlicet dignitate
quia preceſſit omnibus ſacramen
tis.Quotidianu; quare quotidie
ſumendus eſt ad minus ſpiritua=
liter.Augu.Crede ⁊ manducaſti.
Da nobis vt ſc; percipiamus nõ
tm̃ ſacramentaliter:ſed ſpũaliter

hodie.i.in vita pñti tanq̃ viaticũ noſtre peregrinationis ⁊ preciũ noſtre redemptionis. M

¶ Tertia de pane doctrinalis inſtructiõis ſcʒ ṽbi dei. ſapi.xvj. Nõ natiuitatis fruct⁹ paſcũt hoies:ſʒ ſermo tu⁹ dñe q̃ ſanat oĩa. de h̄ pane dr̄ treñ.iiij. paruuli petierunt panẽ ⁊ nõ erat q̃ frangeret eis Noſtrũ:q: nemo dʒ ſibi illũ appropiare:ſed oib⁹ cõicare. ſap.vij. Queʒ ſine fictiõe didici ⁊ ſine inuidia cõico. Supſubſtãtialẽ.i.ſubſtãtiali p̄cellẽtẽ q: iſto nutrit̄ aia. Mat.iiij. Nõ in ſolo pane viuit hõ:ſed i omni ṽbo qđ ꝓcedit de oꝛe dei. Quotidianum.i.quotidie ſumendũ iuxta illud p̄s. In lege eius meditabit̄ die ac nocte. Da nobis hodie .i.pñti vite in qua maxime nobis neceſſarius eſt panis ille p̄ noſtra ſpirituali confoꝛmatione ⁊ cibatione. quia vt dicit Greg. Cibus mẽtis eſt verbum dei. N

¶ Quinta petitio eſt. Et dimitte nobis debita noſtra ſicut ⁊ nos dimittim⁹ debitoꝛibus noſtris. Notãduʒ q̃ ſunt tria genera debitoꝛuʒ que petimus nobis dimitti. ſcʒ mala q̃ commiſimus bona que omiſimus ⁊ dona eius quibus abuſi ſumus. In hac autem petitiõe triplex nobis datur inſtructio. O

¶ Prima eſt inſtructio ſectãde humiliationis. Unde ciprianus. Ne quis ſibi quaſi innocẽs placeat ⁊ ſe extollendo plus pereat inſtruitur ſe peccare q̃tidie dũ p̄ peccatis quotidie iubetur oꝛare. P

¶ Secũda eſt inſtructio obſeruande obligationis:quia regula ibi eſt nobis p̄poſita q̃ ſi volumus nobis dimitti peccata noſtra obligamur dimittere ꝓximo pctm̃ in nos cõmiſſuʒ. Unde glo. Ecce qua cautione dñs nos conſtringit ⁊ nos inuicem ad miaʒ iflectit ⁊ petẽtib⁹ in ſe veniã ꝓmittit ſcʒ nobis vt ⁊ nos aliis idulgeam⁹. itaq; iterũ corã deo fiducia reſpõdet ĩpetrationis:exigẽtes ṽo pena remoꝛdet dãnationis Si eñ nõ dimiſerit ſne pr̄ vr̄ dimittet vobis. Hec glo. Q

¶ Tertia eſt inſtructio ſperãde remiſſionis. Secure enim ſpare poſſumus remiſſionem peccatoꝛum noſtroꝛuʒ ſi dimiſerimus debitoꝛib⁹ noſtris Aug. In manibus noſtris ⁊ noſtro arbitrio ponit deus vñ ſaluemur Dimitte ⁊ dimittetur tibi. R

¶ Sexta petitio eſt Et ne nos inducas in tentationem. Non petimus a nobis tentationeʒ remoueri:quia bonuʒ eſt tentari:tum ad humiliationem. tum ad confirmationem tum ad ꝓbationem ſʒ petimus ne dominus permittat nos tentationi ſuccumbere per cõſenſum. Ubi ciprianus. Qua in parte oſtenditur cõtra nos nihil aduerſarium poſſe niſi deus ante ꝓmiſerit vt omnis timoꝛ noſter ⁊ deuotio conuertatur in deum. Aliud eſt in tentationem duci ⁊ aliud induci. In tentationem eñ ducit̄ qui a tẽtatione pulſat̄:ſed non deijcitur. In tentationem vero inducit̄ qui tentationi ſuccumbit ⁊ ab ea ſupatur. Inducie ei eſt intus duci ⁊ ſuccumbere. Quod autem in tẽtationem nõ iducamur facit de⁹ tripl'r S

¶ Primo vim reſiſtendi cõferendo ſm illud eſa.xliij. Cuʒ pertranſieris p̄ aquas tecuʒ ero ⁊ flumina non operient te. Cuʒ ambulabis per ignem non cõbureris et flamma non nocebit te:q: ego dominus ſaluatoꝛ tuus.

T ¶ Secundo ipſam tentationẽ temperãdo:ſm illud.i.coꝛ.x. Fi=

delis deus qui nō patiet vos ten=
tari ſupꝛa illud qđ poteſtis: ſ3 fa=
ciet eũ cũ tētatione ꝓuētũ vt poſſi
tis ſuſtinere. V ¶ Tertio ipaз
tētationē olno remouēdo vt in ꝑ=
fectis: viris iuxta illud ꝓuer. xvj.
Cũ placuerit dño vie hoīs: inimi
cos quoqз eius cōuertet ad pacē:
ſcz mũdũ carnē ⁊ dyabolũз. Job.
v. Beſtie terre pacifice erũt tibi ⁊
ſcies qꝛ pacē habeat tabernaculũ
tuũ. X ¶ Septima petitio eſt.
Sed libera nos a malo. Notādũ
qꝛ hec petitio nō intelligit de ma=
lo culpe iā ꝑpetrate. qꝛ tunc coin=
cideret cum quinta petitione. ſed
de malo culpe inſtantis ꝑpetrari
poſſibilis. Non etiam intelligitur
de malo pene future qꝛ tunc coin
cideret cũз ſcđa: ſed de malo pene
p̄ſentis. Intelligēda eſt aũt hmōi
petitio de triplici malo p̄ſenti. ſcz
peccato periculo ⁊ ſupplicio. Pri=
mo de pctō. ps. Eripe me de luto
vt nō infingar. Secundo de peri=
culo aquarũ. i. delitiarũ latronum
id eſt demonum. ⁊ periculo falſoꝝ
fratrum de quibus periculis loqͥ=
tur apl's. ij. coꝛ. xj. Periculis flu=
minum periculis latronum peri=
culis ex falſis fratribus. Tertio
de ſupplicio ſiue pena tempoꝛali
purgatoꝛia ⁊ infernali: non inquā
tum ſunt future: ſed inquātũ ſunt
p̄ſētes quo ad obligationem. ps.
Intende aīe mee ⁊ li. eam.

¶ Tertium punctum in quo ponī
tur tertia pars pꝛincipalis oꝛatio
nis dñice ⁊ eſt ſubiũgenda confir=
matio. Cũ dr̄ finaliter. Amen.
Ubi notādũ qꝛ iſta dictio aliqñ ſu=
mit nominalr̄. vt apo. iij. hic dicit
amē. i. veritas. Aliqñ aduerbialr̄
vt in euāgelio vbicūqз dr̄. Amē di
co vobis. i. vere. ⁊ fidelr̄. Qñqз aũt
verbalr̄ ſicut hic ⁊ ī fine aliaꝝ oꝛo
nũ. ⁊ tũc ſignificat idē qđ fiat. Hз
aũt hec dictio amē poſita ī fine tri
plicē efficatiā ⁊ ꝟtutē A ¶ Pꝛio
qꝛ cōcludit oꝛonē. qꝛ ſm hiero. eſt
oꝛonis ſignaculũ. vt ſicut ꝑ ſigil=
lũ clauditur ſcriptura ſic ꝑ amen
claudit oꝛatio. B ¶ Scđo qꝛ re=
colligit intētionē. Na qñ dr̄ amen
intētio ſũmati fert ſup oīa p̄cedē=
tia. ⁊ ſi qđ ex fragilitate hũana ꝑ
diſtractionē mētis in oꝛone abſqз
attentiōe actuali ꝑtrāſitũ fuerit:
ad id intētio reddit dicēdo amen.
C ¶ Tertio qꝛ ipetrat exaudi=
tionē. Eſt em̄ amē exauditiōis no
ta ⁊ ſignũ. Raban⁹. Per hoc qꝛ dñs
dixerat amē ſignat idubitāter il=
lis a dño cōferri oīa q̄ rite poſtulāt
qui conditionis addite ſeruare pa
ctũ nō negligũt q̄ qđē conditio eſt
dimittere debitoꝛib⁹ noſtris. Hec
raban⁹. O dñe parũ eſt qꝛ dixerim
amē vel fiat optādo niſi tu dicas
amē imperando. Ptз itaqз expoſi
tio aliqualis oꝛonis dñice. o q̄з fi=
delis hec ⁊ btā nobis oꝛo eſt: cui⁹
oꝛdine nobis doctoꝛ vite ac magr̄
celeſtis iſtituit. q̄з beati ēt nos eſſe
poſſum⁹ ſi hui⁹ oꝛonis verba non
tm̄ oꝛis officio ſed etiam fideliſſi=
me cōuerſationis actu ſeruemus.
ſicut dicit chriſo.

¶ Hec de oꝛatione dñica.

¶ Sequitur de indulgentiis.

D Ecia ſeptīa
cōſideratio ē de idul=
gentiarum qualitate
Supꝛa dixim⁹ de oꝛa
tione dñica per quam ſatiſfacere
deo poſſumus ꝓ pctīs nr̄is ex no
biſmetipſis ꝯſr̄ pauca volum⁹ ſub
iungere de indulgentiis quibus
ſatiſfieri pōt pro nobis ex alieno:

ſcʒ ex theſauro eccľie. Pōt em̄ vir
tus ſatiſfactoria bona opis ꝑ vnū
facti ad aliū applicari: ſicut ⁊ vnᵘ
homo pōt debitū alteriᵘ ſoluere.
Sunt aūt ad p̄ſens tres faciende
cōſiderationes circa indulgentias
et ſm hoc ſunt tria puncta.
Pria eſt declaratorie diffinitionis
Scđa eſt neceſſarie conditionis.
Tertia ē mlťiplicarie relaxatiōis.
¶ Primum punctum in quo poni
tur conſideratio declaratorie diffi
nitionis. Ubi notanduʒ ꝙ ſm frā.
de maronis in tracta. de indulgē
tijs. Indulgentia eſt remiſſio pec
catoꝝ qđ intelligēdū ē de remiſſio
ne pene tpalis ad quā pctōr rema
net obligatᵘ poſt remiſſionē cul-
pe ⁊ pene eťne q̄ remittunť i cōtri
tione cū pctōr iuſtificať. Nā ſʒ ꝙ
di. magr̄ i. iiij. di. xix. In baptiſmo
qdem ois pena q̄ ꝓ pctō debetur
penitᵘ relaxať merito paſſiōis xp̄i
ſʒ cū hō pctā iterat idignū ſe red-
dit tāto bñficio. ⁊ iō ꝑ pniaʒ nō re
mittiť ei tota pena ſed minoratur
q̄tū decet ⁊ expedit ſalua iuſticia
Jō vt in pluribus remanet pctōr
obligatus ad ſatiſfaciendū tpalr
quā penā tpalem hʒ taxare ſacer
dos q ꝓ arbitrio pōt pnias iniun-
gere. Et qꝛ raro cōtingit vt qs to
tā penā tpaleʒ poſſit exoluere: iō
qui eam in hac vita nō ſoluerit in
purgatorio acriter puniet. Cū ve
ro facit aliquis id ꝓ quo indulgē
tie conceduntur a dicta pena libe
ratur plus vel minus ſecundū in
dulgentie qualitatem.
B ¶ Fit aūt hec remiſſio vt dicit
aſtenxiᵘ. li. v. Non ſimpliciter cō
donando: ſed aliunde ſoluendo ⁊
quaſi cōpenſando ſcʒ de theſauro
eccľie quam pōt papa diſpenſare
ex diuina auctoritate: et alij e ecle
ſie prelati applicādo vcʒ meritū
paſſiōis xp̄i ⁊ opa ſup erogatiōis
q fecerūt ſācti ad honorē dei ⁊ vti
litatem eccleſie. hec em̄ cōmunia
ſūt eccľiſie. Jō diſtribui poſſūt ſin
gulis de multitudie ſm arbitriuʒ
eiᵘ q multitudini p̄eſt. Et hoc ē in
tel ligendum de operibus ſupero
gationis factis a ſanctis non qui
ad meritū ꝓprie dictū/qđ fuit i il-
lis opibus: qꝛ nullus niſi xp̄s ſolᵘ
mereri pōt ꝓ alio: ⁊ etiā oēs ſācti
premiati ſunt in celo vltra merita
ſua) ſed intelligendum eſt de ope-
ribus illis inq̄tum ſatiſfactoria
ſunt. Habet em̄ vnū quodqꝫ opus
bonū factū in charitate vl' merito
riā ⁊ vim ſatiſfactoriā. Et vis qui
dam meritoria alteri applicari nō
pōt ſed bene vis ſatiſfactoria.
C ¶ Eſt aūt p̄latis eccľie cōceſſa
hmōi auctoritas diſpēſandi idul-
gētias a xp̄o qui dedit eis claues
ad claudendum ⁊ aperiendū. que
quidem claues non aliud ſunt q̄
ſpiritualis poteſtas claudendi et
aperiendi regnum celorum.
D ¶ Ubi notandū ꝙ triplex eſt
poteſtas aperiēdi celū ⁊ claudēdi
Prima eſt clauis auctoritatis pri
marie q̄ eſt i ſolo deo q ſolus ape-
rit effectiue per infuſionem gratie
⁊ claudit ꝑ iuſticiam expellendo
peccatores a regno glorie.
E ¶ Scđa ē clauis excellētie q̄
eſt in xp̄o rōne nature hūane q ce-
lū aperit ꝑ meritū paſſionis ſue et
claudit ꝑ poteſtatē iudicialē ſibi
traditā. F ¶ Tertia eſt clauis
miniſterij. Et hec eſt in p̄latis ec-
cľie q celū aperiūt miniſtrando ſa
cramenta que operantur in meri-
to paſſiōis xp̄i ⁊ virtute ⁊ claudūt
excōicando. Et ſi arguatur quia
apoc. iij. di de chriſto ꝙ aperit et

nemo claudit/claudit ⁊ nemo aperit? S ❡ Dicēdū q tripliciter clauſura regni celoꝝ poteſt accipi. Una eſt vniuerſalis ⁊ non ꝑpetua qua videlicet clauſum erat regnū celorum humano generi ꝓpter peccatum primorum parentum. Hanc aperuit chriſtus merito paſſionis ſue. ⁊ de hac dicitur aperit ⁊ nemo claudit. Alia eſt ꝑpetua ſed non vniuerſalis qua videlicet claudetur reprobis in iudicio per ſententiam diffinitiuā de qua dicitur Math. xxv. Clauſa eſt ianua. Et de hac dicit' claudit ⁊ nemo aperit. Alia eſt particularis et non perpetua qua videlicet clauditur interim homini ꝑ culpam ⁊ penam remittendas. ⁊ hanc prelati eccleſie poſſunt miniſterialiter aperire.

❡ Secundū punctū in quo ponitur conſideratio neceſſarie conditionis que eſt triplex. Prima ē ex parte dantis ad quem requiritur poteſtas ⁊ auctoritas que prelatis eccleſie conuenit ſecundū menſuram commiſſionis ſue. In ſolo tamē papa reſidet plenitudo poteſtatis. Secunda eſt ex parte ꝓ qua dantur indulgētie que debet eſſe honor dei ⁊ ſanctorum/vt defenſio fidei/conſtructio baſilicarum et huiuſmodi. Unde nō eſſet credenda indulgētia alicuius valoris: ſi quis daret eam euntibus videre torneamenta. Tertia eſt ex parte ſuſcipientis in quo requiritur confeſſio cum vera cōtritione et fides cum vera confeſſione. Quia ſi queras an valeant indulgentie exiſtentibus in purgatorio? Dicendū breuiter ſecundum communem doctorum opinionē q valere poſſunt eis per modum ſuffragij maxime quando donantur indulgentie ſub hac forma. Quicunq; fecerit h vel illud pro aliqua anima exiſtente in purgatorio damus tot dies indulgētie.

❡ Tertium punctū in quo ponit' cōſideratio multipharie relaxationis. Ubi cōſiderandū eſt qualiter fit relaxatio pene ꝑ īdulgentias multipharie ſm diuerſam diſpoſitionem ex parte recipientis Unde alexā. in. v. li. reiectis varijs modis dicēdi ponit duos modos Primus ē q tm̄ valēt q̄tū ſonāt: nō tm̄ equaliter/ſed plus vel minus ſm diſpoſitionem ſuſcipientis. Cum enim dicitur in forma īdulgentie quemlibet dantem elemoſinam ſuam ꝓ tali facto remiſſionem habere pene vnius anni: ſic intelligēdum q habeat remiſſionem tante pene a deo taxate q̄ta remitteretur ei ꝓ pnīa vnius anni quam faceret in hac vita. Cū ergo ille qui dat ex maiori feruore reſpondeat annus efficatioris efficacie q̄ illi qui ex minori feruore. Jō plus ſibi remittit' ⁊ tamen quilibet lucratur vnū annū penitentie. Alius eſt modus dicendi q ad remiſſionē extenſionis pene pares ſunt ſm q continet' in forma īdulgentie: ſed q̄ ad remiſſionē intenſionis pene ⁊ quo ad diſpoſitionē ſui ad recipiendū augmentū grē īpares ſunt. Primū modum dixit Alex. eſſe ſibi valde ꝓbabilē. Hec de indulgentijs ad pn̄s ſufficiāt. Nunc enim de ipſis ampliora dicere non curo.

❡ Sequitur de recidiuo l pctī.

Decima octaua

et vltima conſideratio eſt de peccati recidiuatione. Cū ſuperius

dixerim⁹ de ſpūalis reparatione
edificij qđ p pctm̄ ceciderat:nūc
breuiter de recidiuo tractādū eſt
notādo tres pcipuas ꝯſideratio=
nes inductiuas ad cauēdū diligē
ter a pctī recidiuo. Pria ē ꝯſide=
ratio deterioris ꝯditiōis.Scđa ē
ꝯſideratio grauioris offenſionis
Tertia ē ꝯſideratio īfeliciorꝫ dā
nificatiōis.ꝛ ſꝫ has ſt tria pūcta.
¶Primū punctū in quo ponitur
cōſideratio deterioris cōditionis
Pctōr em̄ p recidiuū deteriorꝫ ef
ficit cōditionis ꝙ pri⁹ erat/ꝛ h̄ tri
plici rōne. A ¶Prio rōne tur
pioris vilificationis.Turpius ei
vilificatur aīa p recidiuū ꝙ p pri
mū pctm̄. Hie.ij.ꝙ vilis facta es
nimis iterans vias tuas. puerb.
xxvj.Quaſi canis qui reuertitur
ad vomitum:ſic hō ipzudēs q ite
rat ſtultitiā ſuā.Ber.I med.Ve ti
bi quicunqꝫ es q deſideras reuerti
ad vomitū/redire ad lutū.augu.
Quid vis rurſum ingerere qđ ini
micū fuerit tibi.Canis reuertēs
ad vomitū ſuū/ꝛ ſus loca in volu=
bro luti/bruta aīalia ꝛ vage aues
in eadem pedicas /et eadē retia
rurſus nō incidūt B ¶Secun
do rōne fortioris detentiōis.Re=
cidiuās em̄ magis ꝙ añ incidit ī
ptātē diaboli ꝛ forti⁹ ab eo detinet
ſicut miles q amiſit caſtrū ꝛ recu
perat illud poſtmodū cauti⁹ cu=
ſtodit ꝛ fortius poſſidet ne iteruꝫ
amittat.ſic facit dyabol⁹ q hoiēꝫ
p pniam pdidit ꝛ poſtea precidi
uationē recuperat. Math.xij.et
lu.xj. Erūt nouiſſima hoīs illius
peiora priorib⁹.aug.de ꝟbis dñi
Qui pctm̄ pctō addit funē nectit
cū quo ligetur. C ¶Tertio
rōne difficilioris curatōis.Sicut
īfirmitas iterata vl' vuln⁹ curatū
quando renouatur poſtmodū diffi=
cilius curatur. In hui⁹ ſignū dixit
dñs cuidā ſanato.Jo.v.Ecce ſa=
nus fact⁹ es:iā ampli⁹ noli pecca
re:ne deterius tibi aliqđ ꝯtingat.
Hoc dici pt cuilibet vero cōtrito
ꝛ cōfeſſo ꝛ ſic a peccato curato.
¶Secundū punctū in quo ponit
conſideratio grauioris offenſio=
nis non ſolum dei:ſed etiā ange=
loꝝ ꝛ ſanctoꝝ.Eſt em̄ in recidiuo
grauior offenſa ꝙ in priori pctō pp
triplicē ingratitudinē.vꝫ ppt in=
gratitudinē cōceſſe venie ppt in=
gratitudinē collate grē/ppter i=
gratitudinē pmiſſe glie.Jō dicit
Ber.Irriſor eſt ꝛ nō ver⁹ penitēs
q adhuc agit qđ peniteat.Si vis
ver⁹ penitens eſſe ceſſa a pctō ꝛ no
li ampli⁹ peccare/qꝛ inanis eſt peni
tentia ꝙ ſeqns coinquinat culpa
Hoc ber.Vñ etiā ſm aug.cauere
a recidiuo pertinet ad verā ſatiſ=
factionē q nō ſolū dꝫ eē medicina
curatiua ſed et pſeruatiua. Di.et
aug.ꝛ ponitur a magro in textu
in.iiij.di.xv.Satiſfacere ē pctō=
rū cās excidere ꝛ eoꝝ ſuggeſtioni
b⁹ aditū nō indulgere.Sūt autē
aliq̄s doctores bñ expertos tres no
tāde ꝛ obſeruāde regule ꝯ recidi
uū pctī.Prima eſt regula iferen=
de punitiōis.Scđa eſt pferende
hūiliatiōis.Tertia ē trāſferende
imaginatiōis. A ¶Pria igit
eſt regula inferēde punitōis ſiue
afflictiōis.Qñ em̄ qs ſtetit in aliq
graui pctō a q ſanari deſiderat ꝛ
pſeruari firmit ſibi ſtatuat obſer
uare aut ad tps voueat q' p qlibꝫ
vice recidiuationis vnā vel plu=
res de partibus ſatiſfactiōis ve=
lit implere.puta q' ieiunet vel di
cat pos aliq̄s aut aliquid hmōi.
C ¶Scđa eſt regula preferēde

humiliationis. Qñ quis ſentit ſe
ꝓnũ ad aliqđ viciũ: ſtatuat firmi
ter vel ad tẽpus ſe voto obliget/
ꝙ ſi ↄtingat eũ tam vehementer
tẽtari de illo pctõ ꝙ etiã oĩno de=
liberet intra ſe ſic agere. tũ nichi
lominꝰ antea dicere velit ſeptem
pſalmos/aut totiens flectere ge=
nua coram cruce: vel aliquã orõ
nẽ dicere btẽ Marie vel aliꝗ̃ ſctõ
ante ꝙ̃ opus nefarium perficiat.
Ratio. Qꝛ ſic fieri põt vt deꝰ cum
tẽtatione faciat ꝓuẽtũ ꝓpter ora
tiones ꝛ hũiliatiões ꝛ ꝙ hõ ↄceſſet
a malo ope. D ¶ Tertia ẽ re
gula transferende imaginatiõis
Qñ pctõr de aliquo vicio tẽtatur
ſtatuat firmiter ꝛ ad hoc ſe aſſue
faciat ꝙ qñ ſe ſentit ad talẽ pctm̃
inclinari mox animũ ſuũ transfe=
rat ad aliqđ terribile ſibi futuruȝ
per tale pctm̃. puta dãnationẽ et
nam/amiſſionem conſortiꝗ̃ ſctõꝝ
ꝛ ſocietatẽ demonũ ꝛ hmõi. Per
illa eñ terribilia ratio q̃ ſi ſopita
a ſenſualitate nõ potens tũc ſoli=
dã hr̃e cogitationẽ de deo ꝛ de ho
neſtate virtutum excitari poteſt
q̃ſi ad fugiendã cauſam tãti ma=
li. Sed heu qꝛ pauci ↄfeſſi alia re
media aggrediunt̃ ꝛ pſeuerãter
ſeruãt. Ideo pauci nõ recidiuan
tes reperiuntur: vt in eſtate poſt
paſcha rei crebro ꝓbat euentus.
¶ Tertium punctũ in quo ponit̃
conſideratio infelicioris dãnifica
tionis. Infelicius eni ꝙ̃ antea dã
nificatur: quia qđ cum multo la=
bore pñie acquiſierat totũ ꝓ pcti
vilitate ſimul amittit. A ¶ Pri
mo eñ amittit collatã grãm ꝛ cũ
grã oẽ meritũ qđ prius habuit/
etiã ſi hr̃e tot merita quod arene
ſunt in littore maris: totũ illud p
recidiuũ pdit̃ q̃tũ ad fructũ eter
ne ſalutis. Eze. xviij. Si auerte=
rit ſe iuſtus a iuſticia ꝛ fecerit ini
quitatẽ. ꝛc. oẽs iuſticie eiꝰ quas
operatus eſt nõ recordabuntur.
B ¶ Scđo amittit bonoꝝ colli
gantiã que eſt ꝑ vinculũ caritatꝭ
quã pdit ꝑ pctm̃. Jõ priuat̃ a xp̃i
merito ꝛ a participatione omniũ
bonoꝝ. Jõ remanet nudus omni
bono ſpũali ꝛ aridus. Jo. xv. Si
quis in me nõ manſerit mittetur
foras ſicut palmes ꝛ areſcet. apo.
iij. Tu dicis quia diues ſum ꝛ nul
lius egeo ꝛ neſcis quia tu es mi=
ſer ꝛ miſerabilis paup ꝛ cecus et
nudus. C ¶ Tertio amittit
ꝓmiſſam glĩam q̃ ſcȝ penitentibꝰ
ꝓmittitur. Vñ io. xv. Si qs in me
non manſerit. ꝛc. Sequit̃. ꝛ in ignẽ
mittẽt ꝛ ardet. Tales vtiq̃ reci=
diuantes ſunt ſicut veteres ſotu
lares aut pelliceũ vetꝰ q̃ tenere ſu
turã nequiut. Ideo in lutũ infer
ni ꝓijciuntur. ps. Ut lutũ platea
rũ delebo eos. ſ. de libro vite eter
ne. Patȝ itaq̃ ꝙ̃ dãnoſa ꝙ̃ piculo
ſa ſit recidiuatio pcti. Studeamꝰ
ergo diligenter in vera peniten=
tia (per quam reparata eſt ſpũa=
lis edificiꝗ̃ ruina) vſq̃ in finem iu
giter perſeuerare vt ad gloriam
vere penitentibus repromiſſam
pertingere mereamur. Preſtãte
domino ieſu cui cum patre ꝛ ſpiri
tu ſancto honor eſt ꝛ gloria ſine fi
ne. Amen.

¶ Deo gratias.

❡ Explicit opus diuinis humaniſq; dignū conſpectibus cui Gem
ma predicantium titulus inſcribitur/cūctis diuine legis declama
toribus perq; neceſſarium/a reuerēdo patre magiſtro Nicholao
deniſe/prouincie frācie vicario prouinciali ſuper frates minores
de obſeruantia vulgariter nuncupatos/congeſtum:et ſollerti cu
ra digeſtū. Impenſiſq; honeſti viri Johannis petit. Pariſius cō
morantis in vico ſancti Jacobi in interſignio Lilij Aurei. Anno
domini. M.ccccc.xxij. die vero. xxiij. menſis Februarij.

❡ Poeta quidam ad librum ⁊ eius lectores.

I: liber ⁊ varias terras vrbeſq; videto.
  Et ſine deletu plurima tecta ſubi.
Te videat gnarus ſed mundus inſipienſq;
  Mordeat inſulſus teq; peritus amet.
Omnibus eſto patens: ſed non ſis omnibus vnus.
  Siſq; pijs ſapidus ſed nocuos lateas.
Q; ſi forte aliquis pluteo te ſubdere certet:
  Cenſuram patere: ſi vir erit ſapiens.
Sed ſi quiſquis erit qui ignaro carpſerit vngue
  Deſpice prudentum fixus in arbitrio.
Et vos lectores libro preſtate fauorem
  Quem tanti pietas contulit alma patris.

❡ Finis.

1893316

50

2

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm